Инв. бр. 12617

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

1903.

ГОДИНА VII.

УРЕДНИК

Наум Димитријевић

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1903.

САДРЖАЈ

I УКАЗИ:

О постављању, премештају и пензионисању полицијских чиновника стр. 1, 9, 17, 34, 41, 73, 89, 90, 122, 129, 137, 153, 161, 193, 194, 202, 203, 205, 206, 207, 208, 213, 221, 229, 253, 369, 285, 305, 313, 329, 337, 338, 345, 346, 347, 354, 369, 377, 401.

Проглашавање стр. 89, 161.

О новим изборима посланика и сазиву и распуштању Народне Скупштине стр. 1, 145, 153, 202, 285, 305, 313, 321, 385.

О разврставању старих и образовању нових општина стр. 1, 2, 9, 18, 34, 41, 73, 123, 129, 137, 147, 154, 181, 191, 208, 285, 330, 338, 347, и 401.

О постављању и разрешавању општинских председника стр. 90, 253.

О наименовању Министара стр. 293.

О пријему странаца у српско подаништво:

Д-р Бошко Ковачић, лекар Сељског Рудника из Мола у Аустро-Угарској стр. 401.

Видак Отовић, свештеник стр. 147.

Димитрије А. Поп Христић, стр. 122.

Данило Катанић, учитељ из Куршумлије, родом из Гилака у Старој Србији стр. 401.

Јозеф Романовић, машиниста из Крагујевца, страна 17.

Комнен Поповић, богослов, стр. 269.

Љубомир Невајловић, лекар, стр. 213.

Максимилијан Јокл, из Прокупља, стр. 122.

Никола Крстић, учитељ стр. 129.

Петар Исаиловић — Новосељачки стр. 123.

Петар Петровић, трг. из Београда, стр 129.

Сава Ђ. Рибревовић стр. 147.

Светислав Цвијановић, књижар, 269.

Франц Конша, из Београда стр. 122.

О кредитима стр. 17, 253, 285, 369, 385.

II ЗАКОНИ:

О општинама стр. 113, 185, 203, 208, 214.

III ПРАВИЛА:

О односу слугу и њихових газда стр. 245.

О образовању моћних стражара стр. 293, 66, 74.

IV РАСПИСИ:

Стављање пореских и полицијских чиновника страна 2.

О општинским буџетима, стр. 2.

О прегледу канцеларијских послова страна 10 и 11.

Продаја капцију барбила стр. 18.

Ограшивање лепова стр. 18.

Беспразне радње забрањивати стр. 65.

Продаја воштаних свећа стр. 65.

Бесправно причење пића стр. 74.

Спровод крвавих железницом стр. 90.

Шишање вити Касације § 131 кривич. суд. поступка страна 91.

Објављивање распродаја стр. 106.

Чл. 2, 9 и 28 правила о слугама стр. 123.

Нови избори општински у целој земљи стр. 174, 181, 194, 202.

Избор Народних Посланика стр. 202.

§ 15 и 16 полиц. уредбе стр. 213.

Званичне исправке на повећарска саопштења, страна 213.

Економа болница, страна 222

О продаји брута стр. 253.

Такса по кривичарским предметима стр. 269.

Сточни пасоши стр. 285.

Неисправности полицијских чиновника да старешине јављају стр. 321.

Слика Њ. В. Краља Петра стр. 347.

Анонимације стр. 369.

V СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО:

Чланци и расправе

О истраживању вредности страна 2.

Дактилоскопија од д-ра Љ. страна 11.

Развитак преступности у Германији стр. 12.

Лекар у полицијској служби страна 19, 34, 41, 50.

Клептоманија (две-три црте) од *Ј. У.* страна 21.

Како се живи на галијама страна 22.

Кривци као симуланти душевних болесника од д-ра Карла Каупнера преко Доб. В. Бакић, страна 35, 42, 50.

Увиди усамљеног ћелијског затвора стр. 43.

Кретње криминалитета у престоници (од 1896—902 год.) од *Д. Ђ. Аламинића* страна 51, 66, 74.

Образовање и злочин (Добривоје В. Бакић) страна 53.

Професионални кодекс страна 53.

Злочин и друштво страна 67.

Познавање и употреба оружја (са исказивање) страна 75, 93, 106, 123, 129, 138, 147.

Последња реч криминалне антропологије страна 79.

Крађа и суд о њој страна 80.

Социјални фактори криминалитета од д-ра Прицинга, страна 95, 106, 124.

Примена хипнотизма код осуђеника стр. 98.

Самоубиство на клупи (Цезар Ломброзо) превод д-ра Милутина Д. Нешића страна 130.

Неповерљиви и лажни сведоци стр. 132.

Морфиноманије страна 138.

Преко је потребна поправка у законима о синтиницима и просјацима страна 149.

Палежине страна 154, 181.

Рђави подаци пруске и белгијске полиције страна 155.

Фалсификовање уметничких ствари, страна 162, 176.

Борба против злочина, професор Штос страна 174.

Експлоатација побожности и милосрђа, страна 175.

Полиција пре 2000 година, страна 176.

Право на смрт (Пјерко Ферај) превод д-ра Милутина Д. Нешића, страна 183, 194.

Једно сензационо дело (убиство у Кенигсбергу) страна 195.

Сензационална парница због тровања у Њу-Јорку, страна 196.

Зашто су једног убицу неправедно ослободили поротници, страна 197.

Ненормални људи (Један глувонеми убица) страна 197.

Предубеђење у суђењу једног страшног злочина страна 209, 315.

О јавној продаји (Св. Јањић) стр. 215.

О јавној продаји (А. Стефић) страна 223.

Полиција и електрика (Н. Ербер) стр. 223.

О одговорности малолетних преступника страна 224.

О потврђењу исправа (Свет. Јанић) стр. 229.

Одговорност алкохоличара (Д. Ђ. Алимпић) страна 230 245, 250.

Индивидуални и колективни преступи страна 233.

Како се откривају преступи страна 246.

Нова биолошка теорија преступа стр. 247.

Поступање с младим злочинцима (Анд. Гвозд. Живковић) страна 249, 258, 275, 287, 295, 306, 324, 332, 341, 348, 356, 371, 378, 387, 396.

Потврде умрлих, издатих по § 471 грађ. суд. пост. (Свет. Јанић) страна 254.

Америчка зверства (као доказ колективних преступа) страна 255.

Описивање криваца (Portrait parlé) превод Вој. П. Павлићевића стр. 269, 286.

Преступна колонизација, страна 270.

Помоћна средства криминалној полицији страна 272.

Криминална антропологија у Немачкој страна 294, 302.

Савремена дактилоскопија (Д. Ђ. Алимпић) судска 305, 313.

Моћ наслеђа у преступним наклоностима, страна 322.

О рукопису криваца (Жив. А. Л.) страна 314, 323.

Убилачка урачунљивост (превод Д. Ђ. Алимпића) страна 330, 338.

Може ли бити покушаја у случајевима § 249 крив. закона (Дим. С. Калајџић) стр. 331.

Главни типови преступника стр. 340, 348.

Стручњаци за рукопис стр. 354, 370.

Удруга преступа и борба с преступношћу страна 354.

Гугисте и Гагисте (превод Доб. Банића) страна 356.

Берлински свет преступника стр. 371, 377.

Трговина с децом у Италији страна 378.

Криминална сугестија (Д. Ђ. Алимпић) страна 385, 393.

Разбојничка епопеја у Италији стр. 386, 396, 402.

Звезда Наде (од Ј. У.) страна 388.

Ослобођена тровачица страна 389.

§ 15 и 16 полицијске уредбе (Дим. С. Калајџић) страна 395.

VI ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО:

На поноћној стражи, успомена једног лекстиша (превео Доб. Банић) страна 3 и 4.

Запленција на мртвог дома, од Достојевског. С руског превео Јелта Угричић, стр. 5.

Слике из Јабланице — Арнаутка, од Дим. С. Калајџића, стр. 13.

Осуђеница (Мисао) страна 14.

Дете, приповетка Ришпенова, превод Ј. У. страна 24.

Генијални злочинци страна 25.

Шведска жигица прим. прича А. Чехова, страна 26, 37, 45.

Из мемоара Горопоних, страна 28, 38, 46, 60, 70, 84, 101, 109, 126, 134, 141, 149, 158, 178, 183, 198.

Слике из Јабланице — „Муша“ од Дим. С. Калајџића, стр. 36.

Глас Божји (Ауербах) страна 44.

Морфа, по руском Доб. Банић, стр. 54.

Свет сиона, с француског превео д-р Мајутин Д. Нешић стр. 57.

Један злочин (истинита прича из Revue des Revues“ страна 58.

Не Некта из „Il. Cl. Presse“ стр. 59.

Жена као паралија стр. 68.

Сеоски убица страна 68.

Блиндиди страна 81.

Сур шеширу страна 82.

Ананет (из белешака једног полицајца) страна 98.

Историја једног злочина (М. Горки) страна 107, 125, 133, 139.

Две убице (превод с француског) стр. 149.

Филозофи пред судом јавног мнења, страна 156.

Невенела (Hugues le Roux) стр. 163, 177.

Друштво злочинаца (М. Горки) стр. 193, 210, 217.

Железнички чувар (Грехарт Хаупгман) стр. 225, 238, 248, 264, 280.

Слике из Јабланице — Палежина (Дим. С. Калајџић) 234.

Скице и типови из бечких судница страна 237.

Кажњена лаж (Дим. С. Калајџић) стр. 261.

Бунар уздисаја (превод Д. Ђ. Алимпића) страна 262, 279, 289, 297, 303, 309

Репортерска путовања (Едуард Пацл) страна 265.

Награпсао (Дим. С. Калајџић) стр. 277.

Слике из Јабланице „Беса“ (Дим. С. Калајџић) страна 295.

Божја казна, на хајдучког живота (Јанко Веселиновић) страна 302.

Лопов (превод Д. Банића) страна 308.

Слике из Косанице — Хајдук Мина (Дим. С. Калајџић) страна 315.

Замке Нихилиста (Д. С. Г.) страна 316.

Дете (Октав Мирбо, превод Ј. У.) стр. 325.

Моћ сањења (превод Ј. Угричића) страна 333, 341.

Полудела, Ги де Мопасан (превод Д. Банића) страна 349, 365.

Анонимно писмо, из забележака једног члана полиције (Д. Ђ. Алимпић) страна 361 и 372.

Слике из Косанице, Суд.-Луп (Дим. С. Калајџић) страна 362.

Брак једног убице страна 364.

Ужасна идила (превод Ј. У.) страна 374.

Модерни лопов (превод Ј. У.) страна 380.

Ослобођен убица — осветник страна 397.

Фењир Божићно дрво, страна 402.

Нову страна 405.

VII ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА:

Завршење судске пресуде кад приватни тужилац прашта казну, страна 6, 39.

Превоз имања по кићени „Б“ без судских таксија, страна 6.

Одлуке суда и одбора мора ли одобравати надзорна власт стр. 15.

Објашњење члана 107 и 108 зак. општинског страна 15.

§ 375. крим. законика страна 15.

Општинских потраживања расходовање, страна 15.

Рок за жалбе на разрез пореза страна 15.

Застарелост исгупних пресуда § 396 крив. зак. страна 30, 242.

Истуни казнени по аманичној дужности страна 31.

Накнада штете потрошом учињена стр. 31.

Завршење пресуда по иступима над болесницима, страна 39.

Бавгарење општинска стр. 39, 226, 251, 280.

Ставарина учитељска стр. 39.

Жалбе на пресуде општинске по грађанским споровима страна 47.

Општински писари и деловође, страна 47, 63, 71, 226, 242.

Издавање општинске готовине под интерес страна 47.

Трошење општинске готовине стр. 47.

Буџети општински страна 47, 63, 251, 266, 303, 391, 392.

Жалбе на неумесно напаћивању такси стр. 63.

Лични порез у задруза стр. 63, 226.

Продаја покретности стр. 71.

Избори председника по новом закону стр. 71.

Старији кмет страна 71.

Општинска утрина страна 71.

Бир свештенички страна 102.

Такса за оборшу страна 103.

Мокопољске пресуде — завршење стр. 103.

Уверења из § 371 грађ. суд. пост. за потврду таксија стр. 103.

Препада из § 232 тач. 2. кривичног закона страна 111.

Царинских дажбина наплата стр. 111.

Застарелост пресуда по пореском закону страна 125.

Бирачки списокви страна 211.

Рачуноводство општинско стр. 212.

Утрине и шуме у ослобођеним крајевима страна 219.

Члан 136 зак. о шумама страна 226.

Општинска разграничавања страна 226.

Порицање обавезе § 253. кривичног закона страна 241.

Плаћа укљученог часника стр. 242.

Ко може бити општински предсеника страна 250.

Грађанска права, страна 251,
Шпијски одбори страна 251, 391.
Аренде касанске наплата страна 266, 385.
§ 15 и 16 полиц. уредбе стр. 266, 367.
Железничке вагони страна 267.
Надзор полицијски страна 281.
§ 16 грађ. суд. поступка страна 281.
Обвезе изјате од удатих жена, страна 282.
Пореска одбори страна 282.
Лични порез стр. 282, 334, 391, 398.
Утаје рачунополагача страна 282.
Вештачки увиђаји страна 282.
Шуше приватне страна 290, 334, 398.
Изборни изгони страна 290, 334.
Помилованье окривљених кривица страна 291.
Интерес по закону о порезу страна 291.
Застарелост кривична за неуредне слугу, страна 298.
Застарелост пресуда — одговорности страна 310.
Извештај умрлих и рођених страна 298.
§ 375 кр. закона — самоваљање стр. 298.
Наплата приватних трошкова из имања очевог страна 298, 366.
Чл. 147 зак. о општинама страна 304.
Уверења по § 471 грађ. судског поступка страна 310, 391.
Задруга између ока и деце страна 311.
Порез ко плаћа за продато имање страна 311, 350.
Дедба ока и деце страна 311.
Шпијски прарез ко плаћа страна 311.
Прече право наплате порезе стр. 318, 343.
§ 471 грађ. суд. поступка шшо се радује страна 318, 319, 345.
Сиротинска општинска страна 319.
Општински суд — колегијум — по састављ страна 334.
Продаја имања без таппије, страна 343.
Случај § 278 грађ. закона страна 343.
Трошкови око сеизиције, страна 350.
Плата општинских чланова за време вешбе страна 350, 399.
Такса за вешце слугу страна 351.
Свештеничке награде за закопе стр. 351.
Смена општ. одбора и чиновника стр. 351.
Општинске вошше страна 351.
§ 35 полицијске уредбе страна 383.
Петпарење мера и тегаљ стр. 385.
Полагање заклетве страна 391.
Жалбе на решења по § 466 грађ. суд. поступка страна 399.

VIII ИЗ ПОЛИЦИСКОГ АЛБУМА

Аврам Хајим, из Рушчука страна 16.
Анка И., варошица стр. 142.
Владимир Мишојловић, из Београда стр. 368.
Драгомир Продановић, бив. кајсер стр. 8.
Димитрије Крезовић, из Босне стр. 200.
Живан Моравковић, из Великог Поповића, страна 392.
Јендор Ђорђевић, трг. момак стр. 8.
Јован Миленковић, пробисшер стр. 243.
Љубица Радованковић — Успон — стр. 160.
Машето Карло — Жан Батист Ангелп. из Комодоше, стр. 16.
Милан Ивановић, из Букурешта, стр. 16.
Никола Ђорђевић, из Лугавчине стр. 151.
Павле Петровић — Потрикић, из В. Дола страна 71.
Радомир Милошевић, бив. пешпер, стр. 8.
Радивоје Симић, из Жаркова. стр. 243.
Самуило Коен, из Београда стр. 112.
Стојан Илић, убица, стр. 143.
Тома Немет, из Иршга, страна 32.

IX ПОТЕРЕ

Ад. Паришијано, из Букурешта, стр. 335,
Анђелко Јакић, свипчица. стр. 7.
Алекса Јелачић, из Ужица, стр. 31.
Август — Карло Митерлехнер. из Беча, страна 32.
Андрија Бакић, из Београда, стр. 88.
Адоло Таубер, агепт из Крајова, стр. 88.
Алимовић Фермановић, из Београда стр. 128.
Анта Бабушковић из Зајечара. стр. 180.
Андрија Сколиа, из А.-Угарске, стр. 291.
Алеред Томе, из Француске, страна 376.
Аћим Трапић, пешпер, страна 392.
Арса И. Радовојевић, из Брачевца, стр. 397.
Барбара Вошка, шпијарка из Београда, страна 64.
Бошко Савић, из Самокова, стр. 88.
Благоје син Јована Бошића, из Рашшца, страна 311.
Бошкпар Обрадовић, из Брестовца, стр. 397.
Велизар Пашић, трг. помоћник, стр. 8.
Владимир Ристић, покупар, стр. 16.
Владимир Јаковић, из Ракитова, стр. 160.
Влајко Витомировић, из Шпитара, стр. 243.
Видосав Илић, из Крпуше, страна 251.
Василије Цакић, из Лесковца, страна 283.
Велимир Ђорђевић, из Београда. стр. 283, 304, 320.
Владимир Васиљевић, из Трпиње, стр. 327.
Вилимир Вићић, кошкар страна 352.
Владпја Стевановића, из В. Лопта, стр. 368.
Витомир — Мута — и други страна 375.
Владисав Спасојевић, из Солотуше, стр. 400.
Гаврило Симић, из Књажевца, стр. 243.
Годар Дуј Под, из Алжира, стр. 267.
Драгојло Митрашиновић, слуга, страна 31.
Драгољуб Стефановић, из Параћина, стр. 72.
Драгољуб Милојевић — Загодинче стр. 88.
Драгутин Стевановић, из Умље, стр. 200.
Драгоје Петковић, Стари Ваш, стр. 227.
Дрига жена Стевана Николића. стр. 243.
Димитрије Ђорђевић, из Књажевца, стр. 243.
Димитрије Арнзовић, пекар, страна 243.
Димитрије Костић, столар, страна 252.
Драгутин Илић, кошкар, страна 252.
Драгољуб Јаковљевић, из Цветума, стр. 283.
Драгољуб Обрадовић, слуга, страна 309.
Душан Спасојевић, Цигапин, страна 300.
Драгомир — Други П, Јовановић, „Чика Перин,“ страна 311.
Ђорђе Николић, надармајор, страна 72.
Ђурђе Нешић, из Лапишта, страна 103.
Ђорђе Радованковић, из Јалинца, стр. 135.
Ђорђе Марковић, Цигапин, страна 163.
Ђорђе Наумовић, кајсе, стр. 200.
Ђорђе Илић, Цигапин, страна 251.
Ђорђе Дпмовић, из Трна, страна 283.
Ђорђе Милошевић, из Ц. Кала, стр. 300.
Ђока Матић, из Аустрије, страна 351.
Ђорђе С Рајић, из Мачапе, стр. 392.
Едпора Бухтел, из Беча. стр. 212.
Живко Бапковић, трг. помоћник, стр. 40.
Живота П. Ристић, пасшпир, страна 227.
Живко Николајевић. — Николајевић, игрока 375.
Зорар Тицлић, из Врања, страна 409.
Илија Илић — Синиђ, из Колара, стр. 48.
Илија Најдановић, из Соеље, стр. 64.
Илија Радовановић, из Зајечке, страна 111.
Иван Живков, Бугарин, страна 243.
Илија Рашђеловић, из Н. Села, страна 267.
Илија Вујановић, б. опуђеник, страна 292.
Илија Величковић, из Бугарске, стр. 292.
Иван Поповић, из Мировца, стр. 299.
Илија Веселиновић, из Обпнце, стр. 392.
Јован Душић, слуга, страна 8.
Јозеф Борг, из А.-Угарске, стртна 128.
Јапко Ђорђевић и други, Цигани, стр. 151.
Јован Петровић — Шобота, страна 184.
Јоца Белимарковић, из Београда, стр. 220.
Јапко — Евстатије Васиљев — Бугарин, страна 228.
Јован — Радован — Спасов. Радовић Црноеорци, страна 228.
Јован Јаковић, кнез, страна 243.
Јевтимије Живковић, из Монрошина страна 283, 351.
Јован Ракшић, слуга, страна 292.
Јован Андрић, слуга, страна 291.
Јапош Холик, из А.-Угарске, страна 327.
Јован Рајповић, из Самарипова, стр. 392.
Јапош Крнола, разбојник, страна 400.
Јозеф И. разбојник, страна 400.
Коста Николић, баштован. слуга, стр. 31.
Коста Борисављевић, из Крагујевца, стр. 151.
Карло Франкфутер, из Беча, страна 292.
Крстпнпје Живковић, из Марковца, страна 327. 335.
Лазар Урошевић, из Смедерева, стр. 103.
Лазар Тушовић, из Гостила, страна 135.
Лука Новаковић, из Илапне, стр. 252.
Лазар Бојић, Цигапин стр. 368.
Лазар Лазаревић, месар, стр. 392.
Љубиша — Љубомир Радовановић — Успон, страна 184.
Љубомир Благојевић — Калеба, страна 184.
Љубисав Ђорговић, из Јасике, стр. 376.
Љубомир Милојевић, из Алибеговца, стр. 251.
Љубомир — Љубиша — Успоковић, кошкар, страна 252, 384.
Љубомир син Радепка Ристића, из Кисељице, стр. 304.
Максим Радуловић, из Радољице, страна 8.
Марија Тошић, слушкиња, страна 15.
Милутин Костић, из Такова, страна 31.
Мирјапо Алексић, трговац из Градишта, страна 31.
Миленко Стефановић, из Зарановчана, стр. 40.
Мирјапо Митровић — Гроњанац, страна 40.
Мирјапо Милошковић. из Вишче, страна 40.
Мира Урјакић, Цигапин, страна 48.
Милан Р. Јовановић из Дубоке и
Милутин Милошевић, из Турије, страна 48.
Милорад Костић, сиодитор из Београда, страна 64.
Мирјапо Перић, Цигапин страна 64.
Милан Петровић, из Женче, страна 64.
Милорад Ракић, кајсе абаџиске, стр. 64.
Милап Ђуровић, из Витковца, страна 72.
Милош Банковић, страна 72.
Милан син Димитрија Малденовића, из Јелашшце, страна 88.
Мирта Мујићан, из А.-Угарске, страна 88.

Марко — Мика — Савић, и остали, из Лозовика, страна 128.
Михаило Дамјановић, осуђеник, страна 128.
Марко Јовановић, Цигании, стр. 136.
Младутин Марковић, — Мува, кочијаш стр. 151.
Милинојле Михаиловић, из Крајева, стр. 151.
Милосав Димитријевић, сиктиница, стр. 159.
Младен Петровић, из Мошгањице, стр. 163.
Мустафа Крхатлић из Босне, стр. 164.
Михаило Мичинај, из Пеште, страна 164.
Милорад Новаковић из Доњег Милановца, страна 180.
Милан Гавриловић, из Помиљаче, стр. 200.
Милић Стевановић, из Сирче, страна 200.
Мита и Стеван Ђорђевић, Цигани, стр. 227.
Макон Јов из Француске, стр. 376.
Михаило Радосављевић, кочијар стр. 252.
Марко Марковић, Цигании, стр. 267.
Мирија — Јулја Кошин, стр. 268.
Милан Радивојевић, из Кожела, стр. 283.
Мирко Живојиновић, слуга, стр. 291.
Мошо Ј. Бенкерођо, из Ниша, стр. 292.
Марко Живојиновић, притворсник, стр. 300.
Милан Н. ночијаш, из Пожаревца, стр. 300.
Милан Петровић, из Месарица, стр. 304.
Милан Цветковић, кеинер, стр. 311.
Милена жена Наума Нешковића, из Београда, страна 327.
Милан Анђелковић, из Бугарске, стр. 335.
Маринко Тодоровић, из Стрижаља, стр. 352.
Михаило Ђурић, Цигании, стр. 368.
Никола Дикић, из Стапова, стр. 103 312.
Настас Ђорђевић, Цигании, стр. 111, 135.
Никола Стошић, из Гагинца, страна, 160.
Недељко Тодоровић, из Грачара, стр. 243,
Никола Грујић, из Београда, стр. 351.
Обреи Јовановић, Црногорац, страна 16.
Огњан Варијевић, 6. пареника, страна 40.
Паилиња кћи Стевана Стојковића, стр. 267.
Петар Корнтар, из А.-Угарске, 392.
Петар Ђорђевић, мушкарат, бугарски бегунац, страна 8.
Пауи Радовић, из Манастирице стр. 16.
Пера Н., из А.-Угарске страна 16.
Панта Јовановић — Дологашовић, из Витовнице, страна 48.
Персида Николић, из Београда, стр. 103.
Пакле А- Миловановић, из Пожаревца, страна 143.
Радисав Н. из Ранкица, страна 16.
Радомир Матејић, из Давидовца, стр, 72,
Радоје Милетић и други, Цигани из Кулрије, страна 112.
Риста Н. Симоновић, из Ц. Луга, стр. 127.
Радоје Милетић, Дреновац, стр. 160,
Ружица Петровић, из Београда, стр. 160.
Рамбел Златковић — Митић, из Речице, страна 180.
Светозар Цветић, из Дашнице, стр. 16.
Стеван Ибрић, Цигании, страна 32, 72.
Стеван Цапић, из Неготина, страна 32.
Стошко Јовановић, Цигании, страна 48.
Светозар Чолић, из Трбушца, страна 64.
Светозар Поповић, слуга, страна 127.
Симеун Живановић, из Завтарића, стр. 135.
Стеван Аџоря, сиктиница, страна 143.
Секула Н. из Трешче, страна 227.
Сава син Рајне Перића, из Сремова, страна 227.
Светозар — Тоза — Пешић, из Баточине страна 227.
Смиљана кћи Василија Вуномановића, страна 291.
Стражиња Невадић, из Љубине, стр. 291.
Срећен Гечовић, крављивац. стр. 300.
Сима Тодоровић, из Грнчара, стр. 300
Стеван Марковић, из Штитара, стр. 327.
Спира Стомаковић, из Ст. Србије, стр. 351.
Тешимир Мишић, сиктиница, страна 40.
Танасије — Наца — Нице Јанковић, стр. 135.
Тома Јевтић, из Грачанице, стр. 327.
Тихомир Терзић, из Чачка, стр. 375.
Угреа Димитријевић, сиктиница, страна 163.
Фрања Јосне, из А.-Угарске, страна 88.
Филип Милосављев, страна 243.
Фрања Келнер, из А.-Угарске, стр. 291.
Ференц Варди, из Смедерева. стр. 335.
Харис Ђорђевић — Агностопулос, из Ниша, страна 31.
Хорвр Жерж, из Француске, стр. 376.
Чедомир Нешић, из Параћина, страна 163.
Шмит Фред, из Француске, стр. 376.

Х ТРАЖИ СЕ

Андреја син Милана Хаџића, из Дворишта, страна 242.
Васа Петровић, из Гиљана, страна 7.
Вељкован Јонас, воденичар, стр. 344.
Драгутин Надрљански, слуга, стр. 375.
Даница Радосављевићева, из Крушевца, страна 180.
Димитрије Анђелковић, из Београда, стр. 243.
Димитрије Татомировић, В. Градишта, страна 344.
Драгутин Петровић, „Топџија“, стр. 352.
Десинка кћи Илије Божића, стр. 375.
Душан Чолошић, слуга, стр. 400.
Ђорђе Павковић, — Арнаваонић, из Јелашинце, страна 7.
Ђура Крстовић, из Крушевца, страна 31.
Живојин Николић, — Неготинац, стр. 63.
Ивана — Ивановна — Кушша, страна 7.
Илија син Мијаила Кочећа, из Калуђерице, страна 180.
Јован син Васе Мочорка, контрол. стр. 7.
Коста Јовановић, Циганина из Прокупља страна 343.
Лазар Цветковић, из Калова стр. 7.
Љубомир Јовановић - Гола месарош стр. 352.
Љубисав Иванис Лазаревић стр. 367.
Милан син Петра Драгића, из Сплања приобрсног стр. 7.
Мљшо Вратоња, из Лиса стр. 7.
Милорад син Стевана Костића, пензионера страна 40.
Милорад Ристић, бравар стр. 63.
Михаило Илић — Кротић, стр. 72.
Милан Петровић, из Лазаревца стр. 87.
Милан син Марка Стојановића, из Пирота, страна 103.
Милорад Радовановић, из Власине, стр. 163.
Мирко Милина Стојковића и други из Шапца, страна 243.
Милош Стојковић, шпекулант, из Београда страна 299.
Милан П. Петровић — Пиша — кошнар, страна 299.
Михаило Живковић, из Грашшта стр. 312.
Милан Ластавица, слуга стр. 344.
Мито — Милан — Илић, Цигании стр. 344,
Михаило Остојић, шегрт стр. 384.
Мирослав Свобода, слуга стр. 399.
Младутин Ахмовић, мозер стр. 399.
Никола Нишкић, палеа берберски стр. 127.
Никола Стевановић, сиктиница, стр. 243.
Никола Васиљевић, из Крајева стр. 399.
Раиисав син Љуб. Михаиловића, из Љубинова, страна 64.
Рајко син Живапе Вукотићке, из Брака, страна 64.
Радовап Порубовић, пошгар стр. 204.
Стапислав Чуруговић, из Јаребиће стр. 87.
Софија Катнтел, из Београда стр. 127.
Стапко Арделеонић, шегрт стр. 204.
Смаил Смаиловић, из Босне стр. 243.
Стапоје Карклајић, палеа стр. 283.
Стојан М. Стевић, из М. Плеше стр. 299.
Стојан Гончић, из Дубља стр. 335.
Тодор — Тоша Јовановић, из Крушевца страна 344.
Чедомир Павићевић, из Горјана, стр. 392.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА:

Гашпо Лилић, кочијар стр. 312.
Бока Чурић, сиктиница из Иријта стр. 40.
Јосеф Сајпер, из А-Угарске стр. 32.
Јевта Драшковић, из Нишшића стр. 40.
Јосиф Поповић — Чина Јоса, стр. 268.
Јохан Бернвалд — Хаза, из Земуна стр. 300.
Људнк Лах, бив. осуђенин стр. 64.
Милан Марјановић, слуга стр. 268.
Младен Боришић, стр. 283.
Стеван Стричевић, бив. осуђеник стр. 48.

НЕПОЗНАТИ КРАДЉИВЦИ:

стр. 7, 15, 16, 31, 32, 40, 48, 64, 72, 87, 103, 127, 128, 143, 151, 159, 180, 199, 212, 227, 243, 251, 267, 282, 292, 319, 351, 367, 375, 376.

СЛИКЕ НЕПОЗНАТИХ ЛИЦА:

Страна 112, 136, 320, 328, 336.

ХАЈДУЧИЈА И ЗЛИКОВЦИ:

Алекса Симића, из Злота стр. 299.
Илија Гичуловић, из Сиге стр. 143.
Илија Вујановић, из Босне стр. 327, 344.
Јован Николесно — Бело, из Злота стр. 299.
Јован П. Јошић, из Злота стр. 299.
Лазар Туцовић, из Љубића, стр. 143.
Лука Петровић, из Сиге стр. 151.
Лука Новаковић, из Пашове стр. 335, 352.
Марко — Мика Савић, из Лозовика стр. 200.
Сима Из. Материћић, из Сиге стр. 143.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА:

На смрт, стр. 15.
Отац убио сина, стр. 30.
Пашина и краљевици, стр. 39.
Пријатељ мира, стр. 15.
Сигурно средство, стр. 15.

Уметник лопов, стр. 30.
Убиство на шеширо, стр. 14.
Ретка издаја, стр. 318.
Дрска варалица, стр. 318.
Нови Дик Трбосек, стр. 318.
Користи од сецкије, стр. 326.
Нови закон о лицимјеру, стр. 326.
Права енглеска опсједа, стр. 327.
Љубоморна болесница, стр. 349.
Шпанија земља разбојничких романа, страна 349.
Предрасуде, стр. 350.
Пема једне љубаве, стр. 350.
Дечији двобој, стр. 350.
Несрећна љубав, стр. 350.
Поштен лопов, стр. 365.
Отровам митрополит, стр. 375.
Заједничко умирање, стр. 375.
Огромна пирамида, стр. 375.
Жидерка, стр. 375.
Телесна казна, стр. 381.
Млади убилац, стр. 382.
Освета једне жене, стр. 382.
Љубавна драма у поморишту, стр. 390.
Последица прљановерства, стр. стр. 398.
Убица свога мужа, стр. 406.
75,000 динара отето у среd бела дана, страна 406.
Страшна статистика, стр. 406.

ИЗ АДМИНИСТРАТИВНЕ СЛУЖБЕ:

Четири начелне одлуке Пореске Управе (саопштава Дим. С. Калајџић) стр. 241.
Једна начелна одлука Пореске Управе стр. 250, 266.
Одлука Пореске Управе о обртном порезу на вожње, (Дим. С. Калајџић) стр. 298, 366.
Чл. 126. зак. о порезу (Дим. С. Калајџић), страна 382.

ИЗ СТАРЕ ПОЛИЦИСКЕ АРХИВЕ:

Пиома кнеза Милоша Обреновића и друга стр. 87, 102, 111, 142, 151.

РАЗНО:

Прављење лажног новца страна 384.
Разбојништво у престоници стр. 400
Предлог правника мин. унутр. дела за адвокатски положај стр. 321.

БРОЈ 1. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 18. ЈАНУАРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, од 3. јануара 1903 године, на предлог Министра унутрашњих дела и по саслушању Министарског Савета, а на основу члана 15. Устава, решено је:

да се седнице Народног Представништва славног у редован сазив за 1902 год. од 6. јула 1902. год. закључе.

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 1. јануара 1903. године.

за инспектора прве класе министарства унутрашњих дела, Ђорђа С. Ђорђевића, инспектора друге класе истог министарства.

за благајника министарства унутрашњих дела с платом од 5052 динара на годину Јеврема Шишмановића, благајника истог министарства.

Указом од 22. децембра 1902. год.

за начелника четврте класе округа пожаревачког, Милоша Ђорђевића, начелника исте класе округа крушевачког, — по потреби службе.

Указом од 2. јануара 1903. године.

за помоћника прве класе начелства округа крушевачког, а да врши дужност начелника округног и прима плату на плате овога, Уроша Грабовића, начелника прве класе среза јадранског, округа подринског.

Указом од 1. јануара 1903. године.

за начелника прве класе санитетског одељења министарства унутрашњих дела, д-р. Мату Милићевића, начелника друге класе.

Указом од 2. јануара 1903. године.

за начелника прве класе среза пиротског, Милосава Милосављевића, начелника исте кл. среза лужничког;

за начелника прве класе среза лужничког, Ђорђа Павловића, начелника исте класе среза звишког;

за начелника прве класе среза тамнавског, Бошка Новаковића, начелника исте класе среза посаво-тамнавског, — ову трошицу по молби;

за начелника прве класе среза добричког, Данила Хаџиловића, начелника исте класе среза прокупачког, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза рамалског, Тимотија Савовића, бившег среског начелника исте класе;

за начелника прве класе среза ариљског, Танасија Поповића, начелника исте класе у пензији;

за начелника друге класе среза прокупачког, Зарија Х. Арсића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника друге класе среза звишког, Ђурицу Ђорђевића, начелника исте класе ср. ариљског, — по молби;

за начелника треће класе среза брзо-палањачког, Момчила Татића, начелника исте класе среза качерског;

за начелника треће класе среза посавотамнавског, Љубомира Михаиловића, начелника исте класе среза тамнавског, — обојицу по потреби службе;

за начелника треће класе среза качерског, Милорада Вујчића, бившег среског начелника исте класе;

за секретара прве класе начелства округа моравског, Божидара Митровића, писара прве кл. министарства унутрашњих дела; и

за унапредног секретара друге класе начелства округа крупевачког, а да врши дужност начелника среза расинског и прима плату из плате овога, Сретена Јовановића, писара прве класе среза лесковачког.

Указом од 2. јануара 1903. године.

за писара прве класе Министарства унутрашњих дела Владислава Вујовића, писара друге класе првостепеног београдског трговачког суда;

за писара прве класе среза посавског, округа београдског, Светозара Јовановића, писара прве класе среза брзо-палањачког, по молби;

за писара прве класе среза моравског, округа пожаревачког, Љубомира Јосимовића, писара исте класе среза бољевачког, по молби;

за писара прве класе среза прагуљевачког Витомира Јовановића, писара исте класе ср. моравског, округа пожаревачког, по молби;

за писара прве класе среза ношког Јована Симића, писара исте класе среза крагујевачког, по молби службе;

за писара прве класе среза посаво-тамнавског Гавину Ђ[illegible]ића, писара друге класе истог среза;

за писара прве класе среза пореч[illegible] Ђорђа Стевића, писара поштара;

за писара друге класе среза алексиначког, Велисава Анђелковића, писара исте класе среза ножешког, по молби;

за писара друге класе среза бољевачког, Живојина Белошевића, писара исте класе ср. бољевачког, по потреби службе;

за унапредног [illegible]ара прве класе начелства округа ср[illegible]ског, а да врши дужност писара среза посаво-тамнавског и прима плату из плате овога, Драгољуба Петаковића, унапредног писара друге класе начелства округа подринског и вршиоца дужности писара истог среза;

за писара треће класе Управе вароши Београда Косту Младеновића, бившег полицијског чиновника, и

за писара друге класе начелства округа пиротског, Ђорђа Јотића, писара исте класе начелства округа пиротског, по потреби службе.

Указом од 31. децембра 1902. год.

за писара прве класе среза масуричког, Стојана Павловића, писара исте класе среза лужничког; и

за писара друге класе среза лужничког, Ђорђа Кошића, писара исте класе среза масуричког, обојицу по потреби службе.

Указом од 1. јануара 1903. године,

за писара прве класе среза нишавског, округа пиротског, Милутина Јовановића, писара исте класе среза драгачевског, округа чачанског, по потреби службе.

Указом од 31. децембра 1902. године решено је:

да се Јован Радовић, начелник прве класе среза брзопалањачког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у стање новоја с пензијом, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, Пбр 136 у Нишу.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 22. октобра 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се села: Брањчић, Гукош и Дић, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине моравичке, у срезу качерском, округа рудничког, и образују засебну општину под именом: општина брањичка.

да се село Вишњица, у срезу врачарском, округа београдског, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине велико-селске и образује за себе општину под називом: општина вишњичка.

да се село Сенци, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине клочачке, у срезу лепеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину сенчку.

да се село Ба, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине бањанске, у срезу таковском, округа рудничког

и образује засебну општину под називом: општина банска.

да се село Башин, по најављеној жељи својих становника, одвоји од општине церовачке, у срезу јасеничком, округа смедеревског и образује засебну општину под именом: општина башинска.

да се села Вратна и Слатина, по најављеној жељи својих становника, одвоје од општине урошачке, у срезу брио-планачком, округа крајинског, и образују засебне општине и то: село Вратна општину вратинску, а село Слатина општину слатинску.

да се село Мраморац одвоји од општине церовачке, у срезу јасеничком, округа смедеревског, и образује за себе општину под називом: општина мраморачка.

На канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Пж 155 у Нишу.

РАСПИСИ

Начелству округа . . . .

Господин Министар финансија писмом од 11. овог месеца Б.Пр.Бр. 5865, доставио ми је распис, који је ради свима окружним начелствима, среским начелницима и пореским одељењима, а који гласи:

„Расписом мога претходника од 8. фебруара тек. год. Б.Пр.Бр. 668, регулисана је стварина управницима пореских одељења, порезницима и пореским помоћницима.

„Према оном распису, у подручном ми министарству одобравања је у Буџетима и стварина среским начелницима, среским писарима и практикантима, економима и осталим чиновницима, који на стварину имају права.

„Многе среске и пореске власти жале ми се, да је овакав начин одређивања стварине за ска места подједнако, без обзира на месне прилике, врло неправичан, јер, док је за поједина места одређена стварина била довољна, дотле су многи у другим местима за стан плаћали више, но што им је одређено. Сем тога, и саме окружне и среске скупштине, имајући на уму месне прилике, у буџетима одређивале су стварину према скупови станова у дотичном месту, те су и оне на тај начин боље упознале потребу одређивања стварине према појединим местима и месним приликама, но што је то горњим расписом регулисано. А и сам сам имао прилике да се и лично уверим о неправилности одређивања стварине за ова места подједнако, без обзира на месне прилике.

„Са свих разлога рекао сам, да распис мога претходника од 8. фебруара 1902. год. Б.Пр.Бр. 668, заменим оним: да од сада стварину свима чиновницима и званичницима, који на то немају права, одређују саме окружне, односно среске скупштине, са обзиром на скупоћу станова у дотичном месту и осталим месним приликама, имајући на уму, да при овом одређивању стварине задовоље само праву потребу, на коју је стварина одређена, јер прилином одобравања буџета сваку претерану стварину смањивају, као што ће и сам обратити пажњу на скупоћу станова у дотичном месту и остале месне прилике, то одређивати опрезно, водећи рачуна само о потребама, које је стварина одређена.

„Ово наређење важиће од 1. Јануара 1903. године".

Ради овог саопштења се начелству са препоруком, да са истог упозна и среске власти у округу, и нареди им да се по истом управљају.

Пж. 30838
26. децембра 1902. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

Начелству округа . . . .

На моју представку, упућену Господину Министру Финансија, у вези је једнообразног примењавања закона о окружним, среским и општинским буџетима и закона о општинама, у колико се они односе на преглед и одобрење општинских буџета. Господин Министар финансија писмом својим од 28. овог месеца БПбр. 6.060 одговорао ми је следеће:

„У одговор на Ваше писмо од 14. ов. месеца Пж 30.303 част ми је известити Вас, да сам Вашу представку у томе писму, која се односи на надлежност одобравање општинских буџета с прирезом и без приреза, упутио на мишљење Пореског Управног одсека, који је у седници својој од 28. ов. месеца под Б.Пр.Бр. 6,960 нашао: да према одредби чл. 36. закона о окружним, среским и општинским буџетима, као специјалног закона за општинске буџете, све општинске буџете треба слати на преглед и одобрење Министру финансија и да према томе Господин Министар финансија одобрава доминитивно буџете општинске, како с процентом прираза о коме је реч у вашу о намени и донуди реченог закона о буџетима од 13. априла 1902 год., тако и општинске буџете без прираза".

„Ово мишљење Пореске Управе, као исправно и сагласно духу закона о буџетима, усвојио сам и ја, о чему ми је част известити Вас, с молбом дотичните о овим упознати све општине и пописне власти ради знања и управљања".

Препоручујући начелству да зајелно са среским властима у свом округу овако поступа у погледу одобрења за општинских буџета како оних с прирезом, тако и оних без прираза, с тим, додатим, што ће надзорна власт на овим општинским буџетима, којих се расходи покривају са приходима, без икаквог прираза, на основу члана 130. закона о општинама стављати забележку да је надзорни власт истицавет примила к знању, и најавити своје примедбе на исте, ако наће да по истом мишљењу какве примедбе треба да учини, па ће онда и то буџете слати Господину Министру финансија на дефинитивно одобрење.

Ово наређење нека начелство одмах саопшти свима среским и општинским властима у своме округу.

Пж 31.649
30 децембра 1902 год.
у Београду

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

Свима окружним начелствима

Неуздано сам уверен, да извесни полицијски чиновници олако верују гласинама о крији који с времена на време набацају у штампи и за које се ни, да су по правилу неосновани, а често и намерно измишљени ради стварања помете и забуне. У место да олаке гласове, у колико би се у кругу њихове месне надлежности проносили на законској основи суђбијају, они, на против стоје и сами под утицајем истих, дајући израза разним политичким очекивањима у овом или оном правцу, а напуштајући готово за све време, док таман гласови трају, службене послове и проносећи разне комбинације, које само допринозе пометњи јавног мњења, на очевидну штету и државне службе и ауторитета власти којој припадају.

Обраћајући пажњу начелству на опасне појаве, препоручујем свему полицијском чиновништву, а нарочито окружним старешинама и среским начелницима, да сваки доказани случај оваквог држања код чиновника полицијских, узимају у најстрожији поступак и извештаје ми подносе, како баш такве чиновнике удаљио као штетне и недостојне за државну службу.

У колико би се, опет, овако држање, а нарочито у облику протурања гласова о крији, приметило код чиновника других административних струка, начелство ће ме извештавати.

Пж 283
4. јануара 1903 год.
у Београду

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

О истраживању вредности

Истраживања вредности могу у многом погледу задати тешкоћа, од којих су најважније у томе, што се наука и правна пракса у полици не слажу о том шта управо има да сачињава предмет за одређивање питања. И овде ће се једино правилно поступити, ако се води рачуна о сваком оправданом гледишту и истраживање вредности тако извршити, да сваки онај, који за тим има да коначно дође до неког извесног правичног гледишта, може да ваше основа за свој рад. Ради веће јасноће да наведемо један општи пример. Решимо ли је у законској намери одбијена с неке другостране бронзане статуе једна рука и одвета.

Штета се може одређивати на врло различите начине:

а) Та статуа је као уништен због места на ком је нађена вредна 1000 а оштећењем јој је та вредност смањена за $^3/_4$. — Дакле штета је 1000.

б) Као старина уопште вредна је 1000, а оштећењем јој је вредност за $^1/_4$ смањена. Штета 250.

в) Украдена рука је као уметничко дело по себи вредела 100. Штета 100.

г) Бронза, од које је рука, вредн пао метал 5. Штета 5.

д) Тромеком око поправке припадање руке, ако је можда пронађена: написе 100. Штета 100.

Како ће сходатање у своје време узети одлуђа и просуди, какав ће питања искрсити код приватне одштете, какав ће можда обзир узети грађанска парница, све је то исленику непознато као год што му је у време истражавања већином потпуно непознато образлагање оправдање, потражавања оштећеног и многобројни други моменти. Не остаје дакле ништа друго но да се напазљење штете извршује према наведеној шеми на свој начин. Тада исленик има за свој део рад и за све случајеве исто тако сигуне основе, као и сви други, који долазе иначу за обраде тај случај, да би за своје следиште нашли створене претходне погодбе.

Овде ћемо навести неколико примера, да покажемо, како су различити начини обрачунавања и како сваки може с правичног следишта бити оправдан. Слуга вина на коњима свог господара по рудника истога угаљ у пароп, која је у близини, и ту га предаје трговцима; угаљ у самом руднику стаје 1 динар цента, а у пароди дакле, заједно с подвозом 1·20 динара цента. Тај слуга добија у руднику сваки пут по четрдесет центата, али и сваки пут украде по једну центу, коју у пароди прода. Наставља ли се то исто време, онда у оцењивању вредности може бити велике разлике, према томе да ли је за основицу узета цена угља у руднику са 1 или у пароди са 1·20.

За обе сходатања може се поновито рећи. За прво говори то што је слуга дело извршио у руднику, јер је ту украо угаљ свог господара; наравно да је он вредност угљу повећао тиме што га је с коњима свог господара одвезао у пароп; али то је био само fortuin onus који важи као неквалиран, те се дакле, као украдени урочивања угаљ по цени од 1 динар по центи. За друго сходатање говора та околност, што овај угаљ, што је продат у пароди, представља вредност од 1·20. Господареви вола су због овог једног цента, који су морали више пући, били више мучени, па је дакле, господар према прилакама, које је сам слуга створио, оштећен не 1, већ у 1·20 динара, те тако такав прорачун би се имао узети за основицу.

Али које ће се од та два следишта узети у одлуђи и просуди, то исленик не зна, но он ће правилно урадити онда, ако испита све околности које узаке у оквир тога, те да тако буду приправни чинтори за све произашлије пророчиште.

Доста пута појави се питање како да се оцени трговачка роба, коју су н. пр. млађи покрали. Да ли да се урочена вредност по коју се продаје или она по коју је купљена? Већином се урачунава цена, по коју ју је трговац купио, а као разлог наводи се да он по ту цену може увек набавити ту робу.

Али против тог схватања опет говори та околност, што у свакој роби лежи један део интереса од уложеног капитала, па онда пореза, осветљење, кирија и т. д., тако да се може рећи да је роба трговца на дан краће више стојала но на дан куповине. Дакле: Продајна цена = Куповној цени + сви трошкови + трговачки добитак, а поштo трговац на исти може већ готово определено рачунати, онда ће се сматрати за је украдена роба у вредности по којој се продаје, дакле, да је украдено онолико, колико би трговац продајом добио, ако се неће да он штетује.

У свима оним случајевима исленику је врло лака ствар да оштећеног учита по што је шта купио, по што продао и колика му је чиста добит. Онда се може чинити набор.

У том погледу је занимљив и овај случај: Технични помоћник једног зубног лекара наумн, да се користи одсутством свог господара. Да прода вештачке зубе, то није смео, јер је знао да би то њало у очи. Али он се досетио неком другом. Узео је и једним чекићем поразбијао 5000 вештачких зуба и из њих извукао дражне од платине. Поразбијане зубе је бацио, а платину продао. Зубн су вредели 2000 форинта, а вредност платине је била 200. Шта ће онде да се узме за основ обрачуна? О томе неће нико ни да говорнмо, али исленик је дужан да нађе не само обе ове цифре, већ и трећу, која представља вредност платине прерађене у дражи.

Један лопов украо је новчаник са неколико форината и мало ситнине, међу којом се налазио и један римски новац, који је оштећенн ценио да вреди 20—30 пара. Новчаник и садржина одузети су лопову и неким случајем дознаде се, да тај римски новац представља за скупљача неоцењиву вредност, о чему нису имали појма ни оштећени ни лопов.

И у том случају ће следишта о одређивању вредности бити различита. С тога нала изнаћи сваку вредност, која би дошнје имала да послужи као основица за коначно решење.

Напоследку формулу применићемо, кад је услед оштећења била потребна оправка, којом је вредност ствари знатно увећана. На пример: Неко је из нахости умазао колосалном сединпа на колима тако да су се морала нова мењати. Али ако је старо седиште било већ и сувише да се сва трошкови око поправке урачунају кривцу. Онда ће се поставити оваква формула: Вредност која пре оштећења више трошкови око оправке мања вредност ново-оправљених кола == штета, Хоћемо ли да ту формулу постављено тачно математички и означимо ли вредност старих кола са СК, вредност нових кола са НК и трошкове око поправке са ТО, онда та формула излази овако: Штета == ТО — НК — СК према томе == ТО — НК + СК. —

Овакни случајеви могу се изаати у бесконачност, и ни једна не дати потпуно на други. Али исленик се мора потрудити, да себи представи сва следишта, која би могла да се појаве у питању оцењивања вредности, те с тога их он сва мора знати у њиху кад истражује вредност и штету.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

На поноћној стражи

Успомена једног детектива

У оно време, када сам имао везе са Галиваортином полицијом, десно се случај који ће му бити интересантан.

Једно сам јутро разговарао са инспектором полиције, када му баш предадоше једно писмо од господина Бриворта, несма чувеног адвоката на те вароши. Инспектор прочита писмо и обрати се мени.

„Опет једна мајсторија,“ рече он, „и нарано да се не може да пронађе лопов. Ви исте имали ништа важнога данас пре подне, Самнсоне; отидите тамо и видите шта се може учинити“.

Узмем шешир и отидем на бироа. Бриворгом ми је биро био добро познат, и не потрађе дуго већ сам био у његовој канцеларији.

„Вадо сам узнемирен,“ рече Бриворт, прелазећи на ствар, „што ми на касице, коју чувам у своме писаћем столу, нестаје по написа мала сума новца, и што морам да се плашим да ме неко на мога сопственога бироа потражда; на жалост није ми пошло за руком да ухватим лопова, те сам се морао обратити полицији за помоћ“.

„То сте добро учинили, господине адвокате. Сием ли вас питати од кад сте то приметили?“ упитам ја.

„Има отприлике осам до десет дана, а прађа се лопиова увек ноћу, када је биро закључан“.

„Од куда знате то?“

„Отуда, што свако вече бројим новац пре но што закључам књоку, и у време када сам сам у бироу, а бројим га такође свако друго јутро, пре но што ино дође у канцеларију,“ одговори адвокат.

„Колике су ме сте суме нестале?“

„То није баш позднано. Једно ми је вече нестало пет наполеондора, другога седам, трећега три и тако даље. Свега ми је до сад нестало педесет и пет наполеондора, и не знам како ће се то све скрнати“.

„Имате ли на какву сумњу на кога да је лопов?“

„Не, — на, нпак —“ Бриворт се устезао.

„Продужите само, господине адвокате молим вас: иначе бисте ми можда стали на пут да уђем у траг.“

С очевидним напором продужи адвокат: „Хтео сам само рећи, да није можда Харгјев, али не могу по помислити да је он то у стању.“

„Ко је тај Харгјев?“ упитам ја.

„Мој помоћник“, одговори Бриворт, „од своје младости, још као дечком дошао је к мени, и на његов карактер не могу посумњати“.

„На од куда њега доводите у везу са тим крађама?“

„Из овог разлога,“ објасни адвокат. „Харгјев и ја сме једине особе, које на ономе месту ноћинамо, па како нема никаквих трагова насилне крађе, а ово се увек ноћу дешава то, поврх свега депота мишљења о Харгјеју, доћох до тога закључка“.

„Под тнмним околностима то је са свим природан закључак“, добацих ја: но само

ми рецте имате ли још кога помоћника сем Хартлеја?«

„Наравно, четворицу.“

„Када излазе они из бироа?“

„Око шест сати.“

„Кад отварате биро?“

„Око шест или седам сати.“

„Сем вас има ли још ко кључ?“

„Хартлеј, и то два кључа.“

„А ви водите да он спава овде у кући?“

„Да.“

„Иначе нико други?“

„Још и ја сам.“

„Али ви не станујете овде, господине Брињорте?“

„Истина мој је стан у предграђу, али већ од неколико дана ноћно сам у своме бироу.“

„Вађда да бисте ухватили лопова?“

„У ствари није ми била баш та намера,“ одговори адвокат брзо, а што је главно, пре ће се почеле дешавати баш од када ја овде ноћивам; пре их није никада било.“

„Врло чудноватa ствар; узимао баш да је Хартлеј лопов, налазите ли ма каквога мотива, који би га на пре могао навести?“ упитам ја.

„Баш никаквог. Али, стан'те! — Он се верно с једном девојком из угледне породице и хоће врло пратко време да створи себи ново огњиште.“

„Па знам један мотив за крађу,“ додам ја, одмахујући рамењима.

„Како то мислите?“

„Као домаћину биће му потребан намештај, а за намештај треба новаца.“

„Дакле ви мислите да се Хартлеј помаже моји новцем да би се окућио,“ приметн адвокат убрзано.

„Тако изгледа. Видећемо сад, но ви га још нисте ни оптужили за крађу.

О, не, јер још не могу да верујем у његову кривицу.“

Он вађда ће зна циљ моје посете?“

„Не, тако ми Бога!

„Врло добро, немојте му ни казивати. Него хтедоше ми причати шта вас је побудило, до оних последњих ноћи спавате у бироу?“

„Хм,“ рече полако Брињорт, „то је овако дошло: Већ од неколико дана на овамо осећао сам се нешто растројен; не могу да знам шта ми је недостајало, али сам провео неколико ноћи непроспаваних, или сасвим или са недовољним сном, да бих преко дана могао бити свеж. По претпоставци да бесаницу може често да отклони промена постеље, решим се да неколико ноћи преспавам у бироу, пошто и иначе као неженељ човек могу да живим како ми је воља; а овде има доста места и угодности у изобиљу. И да нађете, промена ми је заиста прија. Од прве ноћи спавао сам одлично, само су ме мучили страшни снови, те због њих писам био јутром одморан. Жени, која служи Хартлеја, не задаје много посла што размести један кревет више, и тако сам ја за неко време овде са станом. Ето, то је разлог, који сте хтели чути.

„Велика хвала, господине адвокате. Сад ћемо покушати да ухватимо лопова. Предложићу вам са сим просто средство. Дозволите ми да се ма где сакријем, можда има заклона за већ или у орман, да сам напишко на уски скровишта — и отуда ћу све посматрати што се буде могло видети. Закључајте као и обично свој писаћи сто и собна врата, али дајте мени један кључ од оних последњих, ако ми случајно што устреба.“

Брињорт се сагласно са овим, и тако у скоро за тим отидем ја. Када сам пронашо врата другу собу могао сам да бацим поглед на све помоћнике, а нарочито на Хартлеја, на да ни најмање они не обрате пажњу на то. По спољном изгледу, овај младић није могао бити лопов; израз лица био му је отворен, недар, и ни најмање није имао лукав поглед, који је карактерна црта нечисте савести. А поштo сам знао да ништа више није тако варљиво као спољни изглед, веровао, сам кад сам изашао, да сам у Хартлеју нашао своју птицу.

Доцкан у вече закупам на Брињортова врата, и он ми их лично отвори. Биро је био већ закључан, помоћници изашли, па с њима и Хартлеј. Брињорту није било тешко наћи згодно склоните за мене у једноме куту бироа, а ја сам га удесно угодним за себе, у колико је то могућно под оваким околностима.

Око пола десет дође адвокат кући, закључа свој писаћи сто и врата од комитораја, даде последњи кључ мени и оде горе. Рекао ми је још и то, да ће Хартлеј доћи око једанаест часова и отићи ће право у своју собу на горњем спрату.

Та опасна адвокатова била је тачна, јер баш када је избијало једанаест часова чујем да се окреће кључ у брави на спољним вратима и неко уђе. Хартлеју није било потребно да прође кроз биро, па да стигне у своју собу, али кад је пролазио поред њега, ухватио је за кваку и пробао да ли су врата закључана, па је продужио пут. Неколико минута доцније чујем да се закључавају и врата његове собе, те тако започе моја страна.

Време је полако пролазило; наби дванаест, један, па и два сата, те сам већ неровао да сам залуду на страни, кад ја чујем у њиној тишини, да неко горе полако отвара врата и обазриво се, скоро неслушно, силази низ степенице. На прагу собе, у којој сам био скривен, застаде он и пажљиво звекет читавог свежња кључева, као да је бирао потребни му кључ. Тренутак доцније отворише се врата, и лопов уђе унутра.

Соба је била потпуно мрачна, те сам морао напрезати очи да бих могао опазити његово кретање.

Лампу, коју сам имао са собом, нисам још хтео употребљавати, јер сам се надао да ухватим лопова на делу. Нисам морао дуго чекати. Огрнут ноћним капутом, босоног, дошуље до лопов до писаћег стола, и метнувши једна кључ у браву отвара фиоку, узе из ње свеску, а из осе неколико комада златног новца.

Сад је било моје време шистало. Изађем на своја заклона, узмем лампицу и пустим њену светлост на злочинца. Кад сам то учинио, не мало сам се изненадио, јер сам у злочинцу упознао самога господина Брињорта, а но његовим затворени очима видео сам да је у тврдоме сну и да није свесан онога што чини.

Како сам приметио да му смета моја светлост — јер је више пута преносио руком преко очију — угасим лампу, а по том он затвори сто и изађе на себе, закључавши за собом врата. Ја их нечујно отворим и пођем за њим.

Он пође горе. У ходнику застаде код једнога ормана и на његово дно као да је остављао новце. За тим је ушао у своју собу, куда сам га обазриво пратио. Ту сам још могао видети како је скинуо са себе ноћни огртач и безвесно легао у кревет, који је неколико минута пре тога остављао.

* * *

„Дакле, господине Сампсоне“, упита ме господин Брињорт, кад сам сутра дан дошао к њему, „шта сте открили на својој стражи? Јесте ли пронашли лопова?“

„Мислим да јесам, господине адвокате“, одговорим ја.

„А да ли је Хартлеј тај лопов? упита он плашљиво.

„Не, господине адвокате, Хартлеј није лопов“, умирим га ја.

„Хвала Богу за то!“ одахну адвокат, као да му је та вест много одмакнула. „Па“, упита за тим са већим љубопитством, „шта ко је дакле тај лопов?“

„Пре но што вам га кажем“, одговорим му ја, „молио бих вас да видите колико вам је новца прошле ноћи украдено.

Он оде до свога стола, изброја новац и одговори:

„Четири наполеондора.“

„Дакле то чини свега?“ продужим ја.

„Педесет и девет.“

„Ходите молим вас, господине Брињорте. Ништа ме неће изненадити, ако будем у могућности да вам вратим сав новац.“

Са збуњеним лицем пође адвокат за мном уз степенице на орману, који сам већ поменуо, и чија врата сад је отворим. На адвокатовом се лицу указа врло болан израз, када само се сукобили погледима.

„Каква ретност“, рече он полна за себе, а пола као мени. Сваке сам ноћи сшио о овоме орману и увек сам га доводио у везу са крађама, а што је главно унутрашњост ми је његова тако позната, ма да га до сада никада у своме животу нисам видео“.

„Сагните се, молим вас, господине адвокате, и пружите руку у онај кут тамо долс,“ рекнем му ја.

Он учини то и пове вадити одатле наполеондор по наполеондор.

„Број'те, молим“, рекох му кад је већ извадио све колико их је било.

„Педесет и девет“, узвикну он изненађен; „баш тачно толико, колико ми их је украдено!“

„Тачно толико“, потврдим ја и продужим: „Ако бисте имали доброту да сиђемо у ваш биро, па ћу вам казати ко је лопов, пре но што би дошао Хартлеј.“

Вратисмо се у биро и ту му испричам све, на његово грдно чуђење, које сам и ја прошле ноћи имао као следок тога дела.

„Ако не примите моју слободу за зло, господине адвокате“, довршим ја своју причу, „саветовао бих вам, да консултујете кога лекара. По свима знацима ви патите од аљекције мозга, која би се, у случају да је запустите, могла претворити у болест, чије се последице не могу предвидети.“

Адвокат је послушао мој савет и обратио се једноме специјалисти лекару, који му је наредио да се преда миру и спокојству од сваког душевног рада за дуже времена.

Некаква друга и врло запаљена парница, коју је до пре кратког времена водио толико га је запела, да га је довела до душевнога растројства.

Кад сам се последњи пут о њему распитао, чујем да се потпуно опоравио, а Хартлеј, невалали његов помоћник, који се међутим оженио красном женицом, био му је у бироју друг.

Превео Доб. Бакић.

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

Написао **Фјодор М. Достојевски**

Превео с руског: Јефта Угричић

ДЕО ДРУГИ.

I.

БОЛНИЦА

Убрзо после празника сам се разболео и отишао у нашу војну болницу. Она је лежала засебно, на по врете од тврђаве. То је било дугачко једноспратно здање, обојено жутом бојом. Лети, кад су настајали послови око оправака, на њ се трошила невероватна количина жуте земље. На огромном дворишту болничком биле су споредне, економске зграде, на куће за лекарску управу и остале потребне зграде.

У главној згради биле су распоређене само болесничке дворане. Дворана је било много, али осуђеничке су биле само две, увек препуне, а парочито лети, тако да су се често морали кревети примицати један другоме.

Наше су се дворане пуниле „несрећним народом“ од сваке руке. Ту су долазили наши, долазили разноврсни војни протвореници, што су се иначе налазили у притвору на разним главним стражама, долазили су осуђени, неосуђени и прогнаници; долазили су и на чете за поправку, — чудноватe установе, у коју су слати из батаљона војници, који су штогод згрешили, али давали нешто мало наде, слати ради поправке свога владања, а отуда суу после две и више година, обично излазили као таква чудовишта, каква се ретко и назове. Оболели осуђеници код нас су обично уживали о своју болести подочицару. Њих су одмах записивали у књигу и о том су књигом слали болесника са чуварем у батаљонску болницу. Само је доктор претходно прегледао све болеснике из свију војних компанда, што су биле у тврђави, и којега је нашао одиста болесним, записивао га за болницу.

Мене забележише у књигу, и око два сахата, кад су већ сви наши отишли на таминце на посао после ручка, ја се упутим у болницу.

Болесни осуђеник је обично узимао са собом што је могао више новаца, хлеб, јер тога дана није могао у болници очекивати за себе оброка, малу луле и кесу с дуваном, кременом и отпалом. Ови последњи предмети су се брижљиво крили у чизме.

Ступио сам кроз болничку ограду не без неке радозналости према овој новој, мени још непознатој варијацији нашега осуђеничког живота.

Дан је био топао, облачан и жалостан, — један од оних дана, код оних установе, као што је болница, добијају некакав особито значивчан, туробан и кисео изглед. Са чуварем ушао сам у собу за примање, где су стајале две бакарне каде и где су већ чекала два болесника, што су била под судом, такође са чуварима.

Уђе Фелдшер*), погледа нас тромо и достојанствено и са још више тромости оде да пријави дежурноме лекару.

Лекар се појави брзо; прегледао нас, показао се веома љубазно и наложи нам „болеснички листе“, у којима су била назначена наша имена. Даље описивање болести, одређивање лекарија, оброка и осталога, остављало се већ оној лекару, који је управљао осуђеничким двориштима.

Већ сам и раније слушао, да се осуђеници не могу довољно похвалити својим лекарима. „Они су нам као родитељи!“ — одговарали су ми на моја распитивања, кад сам полазио за болницу.

Поред осталога, ми се и присукосмо. Одело и рубље, у којем смо дошли, одузели су нам и одневше нас у болничко рубље, а осим тога дадоше нам дуге чарапе, пањуге, капе и дебеле сукнене, домаће огртаче мрке боје, искрпљене и умрљане. Једном речи, та је одећа била до крајности прљава; али сам је ја оценио, као да је сасвим на своме месту.

Затим нас повеђоше у осуђеничке дворане, које су се налазиле на крају веома дугачкога коридора, високога и чистога.

Спољашња чистоћа је свуда била сасвим као што треба; све, што је на прва мах падало у очи, просто се сијало. Уосталом, то је мени могло тако да изгледа и после наше тамнице. Она двојица из непосредне наше околине, који су били затворена гвозденим клином, остајао је стражар са пушком на рамену, а поред њега је био замењеник. Млађи њих, поред њега је био замењеник. Млађи њих, поред њега је био замењеник. Млађи подочицари (из болничке страже) наређи да пропусте, и ја се нађох у дугој и узаме дворане, уз чија су оба уздужна зида ноћу одвајн, уз чија су оба уздужна зида ноћу одвајн, уз чија су оба уздужна зида ноћу одвајн

њиних прогнаних племића, називајући их по имену и презимену. То је био већ седи војник; на лицу му је било написано, да све лаже. Звали су га Чекунов. Он се очигледно код мене улагивао, вероватно, рачунајући да у мене има новаца. Опазивши код мене замотуљак с чајем и шећером, он одмах понуди своје услуге: да набави чајник и да ми закуха чај. Чајник ми је обећао за сутра послати М-цки из таминце, по комегод од осуђеника, који буде долазио у болницу на рад. Али је Чекунов сврши сам посао. Он набави некакав гвоздзел лонац, шта више и шољу, прокључа воду, закуха чај; једном речи послужио је са необичном усрдношћу, чиме је одмах и навукао код једнога од болесника неколико јетких подсмевака на себе.

Тај је болесник био јектичав, лежао је преко пута од мене, по имену Устјанцев, један од пратиочених војника, одвај нети, што је, пошавшивши се од казне, вспио читаво стакло ракије, пошто је у њу натрпао доста дувана, и тиме навукао себи јектику; о њему сам већ једном приликом раније споменуо.

Дотле је лежао ћутећи и тешко дишући; посматрајући ме нетрепћући и озбиљно а са неповерењем пратећи Чекунова. Необична, жучна озбиљност придавала је некакав особито комичан изглед његовом неговољству.

Најзад, није могао више да издржи.

— Е, гле, роба! Нашао господина! проговори он неприкидано и гласом, што се гушио од слабости. Он је био већ у последњим данима својега живота.

Чекунов се мрзовољно окрете њему:

— Ко је овде роб? изусти он, с презрењем гледајући на Устјанцева.

— Ти си робска душица! одговори овај тако самоубеђеним тоном, као да је имао потпуно право да ружи Чекунова и да је шта више тога ради и био наметнут поред њега.

— Ја роб?

— Ти, ти. Чујте, добри људи он не верује! Чуди се!

— Ама шта је тебн стало до тога! Кто, они су сами, као без руку. Нису навикли без слуге, то је јасно! Па зашто да их не послужим, чекињасто страшило ти.

— Ко је чекињаст?

— Ти си чекињаста њушка!

— Ја чекињаста њушка?

— Јесте, ти!

— А ти си ми лепота? У тебе је лице, као прашно јаје... ако сам ја чекињаста њушка.

— Јеси, јеси чекињаста њушка, јеси! Та већ га је и Бог убио, треба само да легне, па да умре! Али не, него ми се ту још намотава! Шта ми се ту размећеш!

— Шта! Не, не, онда је боље да се поклоним пиштољу, а не опанку. Шта си ми, стан мој пијаниу, питаш мени наредно. Ја... ја...

Он је хтео да настави, али се страшно закашљао на неколико минута, пљујући крв. Устојао неби хладан, замерао зној на њиском челу његовом. Кашаљ му је сметао, а он би нешто непрестано говорио; по очима му се могло познати, како му се хтело, да још попсује; али, немоћан, он одмахну руком...

Тако да је Чекунов најзад већ и заборавио на њега.

Осећао сам, да је пакост овога јектичавка била више управљена на мене, него на Чекунова. Због жеље Чекуновљеве да послужи и на тај начин добије капејку, нико се не би на њега љутио, нити следно на њега са особитим презирањем. Сваки је схватао, да он то чини просто ради новца. У том погледу прост свет никако није тако госпогруд и тачно разуме да реалицкује ствар.

Устјанцеву се нисам допао управо ја, није му се допао мој чај, као и то, што сам ја и у лапцима као господин, као да не могу да будем без послуге, ма да је уопште нисам ни звао пити нити желео никакве послуге.

И одиста, ја сам сваггда желео да све радим сам и баш сам нарочито хтео да ни на далеке не изгледа, као да ја нерадник и нежан човек господујем. У томе се уверио састајало чак и моје самољубље, кад је већ уз реч дошло да се каже.

Али ето. — и никако не разумем, како се то увек тако десило, — али ја се никад нисам могао одрећи и склонити се од разних услужних и послушних људи, који су ми се сами наметали и на крају крајева би обавлали мноме потпуно, тако да су они управо били моји господари, а ја њихов слуга; а спосо ја нарадник као да се само по себи разуме, да сам ја у самој ствари господин, не могу бити без послуге и господујем. То ми је, најзад, било веома досадно. Али је Устјанцев био јектичав лако раздражљив човек.

Остали, пак, болесници чували су најгледзаиодушности, чак са неким одбленом охолости. Сећам се, да су сви били заузети неком особитом околношћу: сазнао сам из осуђеничких разговора, да је то веће доласка међ нас једнога оптуженика, којега у том трепутку кажњавају шипом. Осуђеници су очекивали новака с приличном радозналошћу. Говорили су, у осталом, да ће казна бити лака, — свега пет стотина удараца.

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Ученици су нам ова питања:

I.

«Као писару, који ради на кривичним предметима у среду б-ком, дата ми је пресуда Пресудственог в-ког суда, којом је осуђен Павле Ђорђевић за кражу пореду тела, да је извршим по прописној тачки.

Кад сам позвао Павла да га прочитам, он је пријавио: пошо му је приватни тужилац одређено казну, па је тражио да га не лишавам слободе.

Поводом ове његове изјаве, ја сам саслушао и тужиоца, и он је изјавио: да је тужилац одређено казну, и тражи, да пресуду ве извршујем.

Наљежи, да среска власт није надлежна да оцењује: да ли пресуду треба извршити, кад приватни тужилац пристаје казну, или не, ја сам акта и изјаве обојице спровео Пресудственом Суду на решење.

Пресудствени суд вађе, да он није надлежан да расправља ово питање, јер је ово, веле, изшшло из његове надлежности онога дана кад је пресуда постала извршном.

Да ли је овакав рад суда правилан, и шта да радим ја сада — да ли да извршим пресуду, или да узмем одустанак тужиоца у рачун, па да пресуду извршим само у њеном грађанском делу?»

На ово питање одговарамо:

Како је изјавом приватног тужиоца нетакнуто питање: треба ли извршити судску пресуду или не, Пресудствени Суд био је дужан да уђе у оцену овог питања, јер и ако ова случајни њену читаве предмећени законом, нпак је он надлежан за ово решн.

Кад он то није хтео да учини, онда треба изаћи суђб, на ће се тако решити питање о надлежности.

Толико о надлежности.

Што се, пак, тиче питања: да ли приватни тужилац може обуставити извршење пресуде у овоме случају, ово стоји овако:

По § 182 кр. закона, «сва заостављена и повређена, осим телесних болесних повређења, који су у §§ 177 и 178 казна, потражењење се и накнаду само на захтевање повређеног лица».

По § 33 в. с. пост. приватни тужилац може одустати од тужбе докле год пресуда не постане извршном.

Као што се из ових двеју законских одредаба види: право приватног тужиоца ограничено је и везано за извршност пресуде; и, као је у овом случају пресуда извршна, то је и приватном тужиоцу одузета могућност, да зкаркава пресуду од извршења.

Потврду за овакво схватање налазимо и у повређењима § 216 кр. закона где законодавац даје права приватном тужиоцу, да и сам преуду казнои од извршења, а то, међутим, не чини код § 181 истог закона.

II.

«Моја нореска одељења и општинска судова, јрежена су расписи господина Министра Финансија, од 29. марта 1897 г. Пр.Бр. 7702, преносе земљишта по пописној књизи Б. и без таџија, утврђених Пресудственим судом, само над продајан и купац по затражке и плате таксу.

Нека, опет, одељења, не ће да прше преносе све дотле, док не добију таџије судом утврђену.

Чија је радња правилнија — онога одељења што прше преносе без таџија, или оних, који ово чине само по таџијама?»

Ово питање потпуно је излишно, јер сам расписе, који се помиње, сашуе: да су одељења дужна, да преносе прше без таџија, па нема тамо прошкам.

Према томе, чији нека одељења тако не раде, њихова је радња неправилна.

III.

По члану 83 закона о општинама, све одлуке одборске, достављају се надлежној надзорној власти у препису.

Но чл. 152 истог закона, надзорна власт може задржати од извршења све ове одлуке суда, одбора и збора, које би биле противне законима.

Многе власти прише преписе ових одлука па их просто остане у архиви, не извештавајући суд, да ли их одобрављу или не.

Међутим Гл. Контрола ни прима ни једну одлуку као доказ за правилност издатака, ако се не види, да је одобрена од стране надзорне власти, и тако рачуноположити долазе у велику неугоду.

Због овога треба расварити питање:

1. морају ли надзорне власти да се нарасле одмах: да ли одобравају одлуке или не, и да о томе известе суд; и,

2. шта не морају надзорне власти него да раде да би Гл. Контрола мора да према одлуке као исправне и без ове напомене надзорне власти, да је одлуку одобрена?"

На ово питање одговарамо:

Из последњег става чл. 152 закона о општинама види се, да је власт дужна, да у року од 15 дана рећи: да ли је која одлука незаконита или не.

Ако то не учини у горњем року, онда су одлуке: наборна, збора или суда извршне.

Према овоме, ја суд је са свим све једно, да ли ће власт нарочито изјавити, да против извесних одлука нема ништа, или не.

Такође су одлуке неки пуноважне, и Гл. Контрола при прегледу рачуна мора их примити, јер општински судови нису у положају да наглашу надзорне власти да раде онако или онако, те да би оне биле криви, што за извесне одлуке нарочито не стоји, да су одобрене.

Ако Гл. Контрола нема разлога да тражи да се за сваку одлуку нарочито каже, да надзорна власт нема ништа против ње, она може надлежностима потребну наредбу надлежног Министра да од сада власти тако раде.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Јован син **Васе Мочерка,** контролора у електричној фабрици отишао је негде од куће 29. децембра пр. год. и до сада није се вратио својим родитељима. Њему је 18 год., приземљаст, сувоњав, стаса средњег; од одела нема је на себи: панце радењичко одело, а поред тога одиео је и једно ново рало штоваио одело, па гдаи је имао пешир штоваии на огрма коже цаиаае шиираае. Моае се све полиаијске власти, да Јована живо потраже, и наћеноог упуте Управи гр. Београда с позивом на Бр. 38.664.

Васа Петровић из Гиљана (Ст. Србија) по занимању је био продавац колача по селима има се узети за исит код власти среза параћинског због крађумчарења дувана, али је отуважио негде. Њему је 31 год. неженьи, боје лица црне, носа и бркова малих црних, очиј црних, лица округлог. Одело је имао на себи старо сукнено, на огрма оааае и на гдаи шајкачу.

Моае се све полиаи. власти да Васу у своме подручју потраже и у случају проиаажења да иаиесете начелника гр. параћинског с позивом на Бр. 32.155, иако би се могла затичној власти послати шта опгужења ради саслушања.

Илија син **Петра Драгића,** из Скална Црнобоговог отишла је пре 2 месеца од куће неизвесно где. Он има 18 год., очиј плавих, обрва плавих, уста обичних (без брноса) образа дугих, носа обичног, лица бела, знакова особених нема. Од одела имао је на себи 1 пошт пешини и један мали, у гаћама и кошуљи: на огрма оааае, чарапе и каиие, без тоалука. Кад иде хоа му је рамаалати, тј. иестаје погами чврсто на земљу.

Моае се све полиаијске власти, а општинске се препоручује да у своме кругу живо потраже Милана, и наћеноог спроводу начел. ср. Мачканског с позивом на Бр. 47. (Вир. 351).

Ивана — Иванова — Кулина, трговца његов брат г. Кулин, пиегар совјетског градоначелства. Иван је до пре неколико месеци био у Софији, а сматра се позната ова отишао. Он има 18 год., раста средњег, носа и обрве русе-пшеничасте, очи жуто-кикоиасте, иос обичан, уста мало закрнута, зуби средњи, одело шарено, летњи пантаолон, капут сиво сиви, капа бела, израни је: меланхолии и бутаница. Моае се све полиаијске власти, да Ивана живо потраже, и у случају проиаажења известе Уредништво «Полицијског Гласника.»

Лазара Цветковића, бившег осуђеника из Кавлова, трећи начелство среза кључког актом Бр. 12.080, нити има да издаиа годину дана полицијског надзора, на који је осуђен за крађу. Лазар има 20—22 год., стаса средњег, у општем смеђ, очиј зелених, без браде и бркова. Моае се све полиаијске власти да Лазара проиађу, и наћеноог упуте начелнику среза кључког с позивом на Бр. 12.080, или Управи гр. Београда Бр. 740.

Ђорђа Ивановића — Арнаутовића, из Јелашница, среза мајурииског, оирута арањског, трећи начелник среза у Прњаворици актом Бр. 10.128, исти је нестао 26. пр. м. и иије се до данас повратио своје кући. Он је стаса средњег, прикмаљаст, коае иоае, очиј црних, као и шири иоге у колеиици. Моае се све полиаијске власти да Ђорђа живо потраже и наћеноог спроводу начел. среског у Прњаворици, с позивом на Бр. 10.128, или Управи граду Београда Бр. 903.

Милко Братића, из Лаза бив. чувар осуђеника, осуђен је приеудом комесара топчидерске полиције Бр. 1968, на двадесет и пет дииара иочаае каае и 2 дааара таое, на је иестао где иобегао. Он има 37 год., женкеват је, иаи, средњег раста. Моае се све полиаијске власти, да Милка живо потраже и од наћеноог наиаати казну, и новац поелае помесару топчидерске полиције, с позивом на Бр. 2461. или Управи града Београда Бр. 201.

ПОТЕРЕ

Непознати лопов, ноћу између 29. и 30. пр. м-ца, упрао је Пашу Радосављевићу, са чаршија, једног коња старог 4 године, длаке дорастасте, висок 150 см. и обележеног на ногицу. Моае се све полиаијске власти и општински се препоручује да лопова и покрађу живо потраже, и наћене спроводу начелству среза косаничког у Сопот, с позивом на Бр. 21.611. (Вир. 38.708.)

Ноћу између 29. и 30. пр. м-ца нестала је из затворене штале једна жаребица, Сиви Јапшанђанку, из М. Врбице. Висока је 158 см., од једне и по године, длаке отворено дорастасте, пупаста у једној предњој нози, на предњој десној нози белег со сечиа. Моае се све полиаијске власти, а општинским се препоручује да живо потраже и крађљивца и покрађу, и наћене спроводу начел. ср. у Сопот, с позивом Бр. 21.610 (Вир. 38.707.)

Непознати крадљивци, ноћу између 26. и 27. децембра прошле године, на опасан начин, извршили су крађу разног оелања Велимиру Стаиисављ абаџији, из Параћина, покрадено је: 1 комад шарца, шареног жутог, у величини 30 аетара; 3 ком. црне фабричке сукна, једна фермен од сукна постављен, 4 чакшире и 4 фермена просто израђених; 1 мали дебљег гајтана, и једна пољача. Моае се све полиаијске власти а општинским се препоручује да живо потраже крађљиае и покрађу, и наћене спроводу начел. среза параћинског, с позивом на Бр. 22.256 (Вир. 38.648).

Непознати крадљивац, ноћу између 20. и 29. децембра пр. год. уџелешем кључем отворио је катанац од подрумских врата г. Тихомира Константиновића, писара квартд дорћолског, у Мајор Илићевој улици бр. 15, па из подрума украо је следеће ствари: један пар чизама, 1 порчу ииво плетену на форму пегера у којој је било до 2 киае оранцког меса, 1 киае шунке, једне пантаолоае, сае у вредности 30 дииара. Моае се све полиаијске власти, да живо потраже крађљиаа и покрађу, и наћене спроводу Управи града Београда с позивом на Бр. 38.449.

Непознато лице, ноћу 23. пр. м. уграло је на опасан начин из кирџина на Калемегдану, поте дрва под закуп г-ђа Херчина Најчирт, једно бурешце ракије, жуте боје од воће ирке, чија запремина износи 2½ — 3 литра. Моае се све полиаијске власти, да живо потраже крађљиаа и покрађу, и наћене спроводу Управи града Београда, с позивом на Бр. 38.310.

Ноћу између 25. и 26. пр. м-ца, непознати крадљивац провукао је на дворишта куће г. Милана Живковића, у улици Краљице Наталије Бр. 24., у двориште куће г. Л. Вуиомановића, апсаљиоаог судије, и уџелешем кључем отворио је катанац, па кратиаа до Лоаиае улице, и пошао на улицу. При пролазу кроз двориште г. Вуиомановића, шкубио је три вара простих, вуненог у боји чарапе. Моае се све полиаијске власти, да крађљиаа живо потраже, и наћеноог спроводу Управи града Београда с позивом на Бр. 38.320.

26. Децембра пр. год., око 6 часова, по подне, нестала је кобила Милоју Николићу, економу среског у Параћину. Кобила је стара 10 год., длаке затворено-кестењасте, висина 146 сантиметара, жигосана под знаком **T.** Моае се све полиаијске власти, а општинским се препоручује да у своме кругу крађљиаа и покрађу живо потраже, и наћене спроводу начелству среза параћинског, с позивом на Бр. 22.375. (Вир. 38.647).

Непознати крадљивац, 31. пр. месеца из спаваће собе Тодора Чорбића, обавлача на Београда, украо је један џепни сат никловац, са једним капком, који има арапске шифре у вредности 30 дииара. Моае се све полиаијске власти, да крађљиаа потраже и наћеноог спроводу. Управи града Београда, с позивом Бр. 278.

Непознати крадљивац, 1. ов. м. украо је из стана госпође Милеве Свет. Вуиовића, улице ова. која станује у «Гундулићевој» ул. Бр. 15, следеће ствари: један пар женскиа огртача, сиви, чорџа, са малом посављеном крагном у вредности 60 дииара; један велики и један мали одушаиик од киша сребра, прва врсте 45 диа. а други 10 дииара; шеиерарску поау од киша сребра са шамаиаиа у вредности 15 дин. Моае се све полиаијске власти, да живо потраже и наћеноог спроводу Управи града Београда Бр. 244.

Анђелко Јаић, општинац, лопов, који је као притворени ужичког привременог суда у окружној болници ужичној био на лечењу, 7. ов. м-ца из исте је утекао неопажен нуда. Анђелко је одиео на себи, поиорки, панталоае, на гдаи дубару, на ногама опанке. Моае се све поли-

ијске власти, да Анђелка живо потраже, и најбољег спроведу начелству округа ужичког, с позивом на Бр. 216. (ЈБр. 679).

Јован Вукша, касапски момак, 5, ок. м-ца из сапуња украо је и одио 40 динара у готовом новцу Радомиру Орлановићу, касапском момку, на побегао је. Он је раста високог, у опште смеђ, образа дугих, носа обичног, десна руку сва му је привела. Хрват је, право му је име Рудо Рашета. Моле се све полицијске власти, да Јована живо потраже, и најбољег спроведу Управи града Београда, с позивом на Бр. 876.

Непознати крадљивац, нову шајбу 29. и 30. децембра, пр. год., одело је шиш на шуми Јеврема Боровића прос. окр. који станује у Лозници улица Бр. 21, и украо је: 4 комуље, две јегерове и две од српског доњег платна), 4 тање (доње од шифона, доње од српског платна); 5 мараме белих све у вредности 28 динара. Лопов је пресецањем преко зидова и плотова, лопово у дворишту пуће у Лозници улица Бр. 11, ту је покушао да разбије катанац на шуми г. Вићентија Јаџковића адв. писара, на ком није успео прешао је преко ограде у дворишту Софије Сретеновић, улово у Лозници улици Бр. 9, и ту наваљивањем шипа, отворио је шупу г-ђе Софије и њеног запуша Милана Перишића, деловође, код Годјенца. Из шупе г-ђе Софије није ништа украо пошто су врло само биле, а из шупе г. Перишића одиео је једна јоргованска чаршија од шифона; 3 беле кошуље од шифона, једну мушку плаву кошуљу са плавим грудима, један мушки ушторшт, једне мушке чахе од шифона, једну женску кошуљу од шифона, једне женске чахе. 2 крпице 59, једне манжетне, све у вредности 30 динара. Моле се све полицијске власти, да лопова живо са поправом потраже и најбољег спроведу Управи града Београда Бр. 9.

Нођу, између 11. и 12. ов. м-ца у једној кући отворена је рана Вашића и Теровића трговина на Чачку, и из исте покрадене су слеђене ствари: 2 сата погребална, 2 табакере, 1 буђелар кожни, 4 џепа за сат, 4 појасника, 10 туцета разних дугмета за кошуље, 1 пакет шиваћи дугачки, 1 пар мушког одела, 1 жакет сиваћи, 3 пакета штофала, 4 пара плаћа мушких, 4 пара ћавуча, троје џепеце жуте, два туцета марама белих, две кутије дуге сиваћег, 2 пара женских џепеца, туце шубара вунастрагавских, 2 мала огртача и 2 дин. у готову новцу. Моле се све полицијске власти, и општинским се предоручује да крадљивца и покрађу живо потраже, и у случају проналажења спроведу их начелству округа чачанског, с позивом на Бр. 378. (УБр. 1.220).

Петар Ђорђевић, музикант — бугарски бегунац, извршио је крађу инструмента, „Ве Тромбон", музици V. пешад. пука Краља Милана. Ову крађу инструмента, извршио је 27. пр. м-ца, користећи се приликом, када је био сам у музичкој школи, пошто му је раније био дозвољен приступ. Моле се све полицијске власти да Петра живо потраже, и нађени инструмент одузму, а ск. њиме надстојнике поступе по закону, и о томе известе начелство окр. ваљевског, с позивом на Бр. 14.127.

Максим Радуловић, из Радовиње, пребеглице које у Турској, слуга, побегао је из затвора среза параћинског, 8. ов. м-ца у вечи, пробушив со кроз зидић, пети је одговарао за опасну крађу он има 16 год., омален, сушоњав, очиђ смеђих, косе смеђе, бледо коже; на себи има чашире беле са гајтанима, прави немадан, гуњ са рукавима од сиве материје, опасан је прегачи тканицама широким, на ногама опанке, чарапе плаве, за главу опрутау капу од штофа црне и жуте, пруге. Моле се све полицијске власти, да Максима живо потраже и најбољег спроведу начелнику среског у Параћин, с позивом на Бр. 358. или Управи гр. Београда Бр. 783.

Велимир Пантић, трговачки помоћник, из Ужица, извршио је крађу новаца Стојри Јовановићу бакалину, из Београда, украо му је 400 динара у српским новчаницама, на побегао. Он има 18 год., средњег је стаса, доњеванст, образа пуних, косе кестењаве, обрва ниских, очиђ граорастих, носа малог, шиљошца малих. Моле се све полицијске власти, да Велимира живо потраже, и најбољег спроведу Управи гр. Београда, Бр. 1345.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Драгомир Продановић, калфа бакал. родом из Блаживане окр. крагујевач., стар 17 год., **Велимир Обрадовић,** бивши калфа бакал., родом

Драгомир

из Лубовије, стар 17 год., **Радомир Милошевић,** бив. келнер, родом из Арилја, стар 22 год. и **Исидор Ђорђевић,** трговачк. момак, родом из Бајине Баште стар 20 год., — решењем већа дорћолског стављени су под привичну истрагу и у притвор због крађе еспапа Владимиру Шишмановићу, бакалину, код ког је Драгомир у служби био. Драгомир је највише еспап из дућана, а остали су новцем који би добијали продајом еспапа, отворе лопиже оригичку радњу. Досадашом истрагом утврђено је, да је Шишмановић оштећен преко 1000 дин. Износећи слике ове допосаће друкчије, ид. нам је да о њима што више сазнамо, и у једно и да обратимо пажњу остали трговач. помоћницима на опасност коју би со изложили кад би поцаи трговцима оних

Велимир

Радомир

Исидор

пепљавић. Ко о њима буде што више знао, моли се да о томе одмах извести управу града Београда или кварт дорћолски.

Садржај: I. Службени део: — II. Стручни и научни део: 1) О истраживању предности. — III. Поучно забавни део: 1) На позадњој страни; 2) Занимљиви из ратног дома. — IV. Поуке и обавештења. — V. Службене објаве: 1) Тражи се; 2) Потери; 3) Из полицијског албума.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 2. У БЕОГРАДУ, ПЕТАК 24. ЈАНУАРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 15. јануара 1903. године.

за начелника прве класе среза ваљевског Милоша Катанонића, начелника исте класе среза подгорског, — по потреби службе.

за начелника прве класе среза власотиначког, Алексу Давидовића, бившег начелника среског исте класе;

за начелника друге класе среза подгорског, Љубомира Рајића, напредног секретара четврте класе Министарства унутрашњих дела и вршиоца дужности члана Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за напредног секретара четврте класе Министарства унутрашњих дела, а да врши дужност члана Управе вароши Београда и прима плату на плате овога Радивоја М. Октојића, начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског;

за начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Светолика Нешића, секретара друге класе начелства округа крајинског;

за напредног секретара друге класе начелства округа београдског, а да врши дужност начелника среза космајског и прима плату на плате овога, Милана Радојковића, писара прве класе Министарства унутрашњих дела;

за секретара друге класе начелства округа крајинског, Михаила Пантића, напредног секретара исте класе начелства округа београдског и вршиоца дужности начелника среза космајског, — по потреби службе.

Указом од 16. децембра 1902. год.

за начелника четврте класе округа ваљевског, Димитрија Милића, помоћника начелства округа нишког прве класе;

за помоћника прве класе начелства округа нишког, Петра Марковића, начелника прве класе среза грузањског, округа крагујевачког;

за начелника прве класе среза грузањског, округа крагујевачког, Таванија Поповића, начелника исте класе среза ариљског, округа ужичког, по потреби службе;

за начелника прве класе среза драгачевског, округа чачанског, Јеврема Д. Магазиновића, начелника среског исте класе у пенсији и јавног правозаступника у Загорини;

за начелника друге класе среза ариљског, округа ужичког, Косту Срећковића, начелника среског исте класе у пенсији.

Указом од 16. јануара 1903. године.

за начелника треће класе среза неготинског Филипа Павловића, секретара начелства у пенсији;

за начелника треће класе среза деспотовачког Пантелију Кнежевића, пешадијског поручника у пенсији.

Указом од 16. јануара 1903. године, решено је да се:

Михаило Марковић, писар друге класе среза подунавског, округа смедеревског, на основу §. 70 закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Указом од 15. јануара 1903. године, решено је да се:

Атанасије Борјанчановић, начелник прве класе среза власотиначког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му припада по годинама службе.

Указом од 16. јануара 1903. године, решено је да се:

Јовану Мандићу, писару друге класе начелства округа крушевачког увиђа останак коју је поднео на државну службу.

Указом од 16. јануара 1902. године, решено је да се:

Михаило Ковачевић, начелник прве класе округа ваљевског, на основу §. 69. тачке 2. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пензијом која му припада по годинама службе.

Указом од 16. јануара 1903. године, решено је да се:

Стојан Павловић, писар прве класе среза мачванског; и

Миливоје Т. Јовановић, напредни писар прве класе начелства округа подринског и вршилац дужности писара среза азбуковачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпуште из државне службе.

Указом од 16. јануара, 1902. године решено је да се:

Михаило Б. Јовановић, писар прве класе среза неготинског, округа крајинског, са седиштем у Радујевцу;

Павле Милић, писар прве класе среза рађањског;

Живојин Мирић, писар прве класе среза пореченог;

Ђорђе Димитријевић, писар прве класе среза бољевачког;

Михаило Васиљевић, писар друге класе среза рађевског;

Вожидар Радовановић, писар друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког;

Коста Младеновић, писар друге класе среза посавског, округа ваљевског;

Живко Вукојичић, писар друге класе среза драгачевског;

Драгомир Илић, писар друге класе среза колубарског, округа београдског;

Иван Лукић, напредни писар прве класе начелства округа крушевачког и вршилац дужности писара среза расинског;

Драгомир Костић, напредни писар прве класе начелства округа крајинског и вршилац дужности писара среза крајинског;

Милан Момировић, напредни писар прве класе начелства округа ваљевског и вршилац дужности писара среза ваљевског;

Атанасије Црвенић, напредни писар друге класе начелства округа врањског и вршилац дужности писара среза власотиначког;

Владимир Гламанић, напредни писар друге класе начелства округа крушевачког и вршилац дужности писара среза копаоничког;

Вељко Рамадановић, писар друге класе начелства округа крагујевачког;

Аврам Тодоровић, писар друге класе начелства округа крајинског;

Драгутин Радосављевић, писар друге класе начелства округа подринског;

Светислав Матић, писар друге класе начелства округа пожаревачког;

Миливоје Радовановић, писар друге класе начелства округа смедеревског; и

Александар Цветић, писар друге класе начелства округа чачанског, — на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, № 1169 у Нишу.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 22. октобра 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се село Придворица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине елибачке, у срезу јасеничком, округа смедеревског и образује за себе општину под називом: општина придворска.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, № 1214 у Нишу.

ПРЕГЛЕД

О стању канцеларијских послова начелника среза ..... за месец ..... 190 .... год.

| Текући број | Каких дела и предмета има на раду. | Било на раду из прошлих година и приложено у месецу | | |

РАСПИСИ

Начелству округа . . . .

На месечних извештаја о стању послова, увидео сам, да се послови израђују по свима одељима без довољног успеха и у опште споро, а нарочито да се регистрирање и фасикулирање преписа у многим канцеларијама са крајњом немарношћу и неуредно.

Препоручујем вам, да личном контролом заједничке исправности ток службе у свима одељима и да се до краја овог месеца у свима канцеларијама регистар и фасцикларање потпуно довршене, а персонал чиновнички да позвани у срез, тако, да сваки чиновник, у току једног месеца најмање десет дана пробави у срезу, израђујући тамо службене послове и увек прегледајући рад општинских власти.

Кад год у месечном извештају, почев од овог месеца, приметим, да поједини месец показује лошије стање од претходног, казнићу начелника среског и чиновника, који на одређеним пословима није показао довољно ревности и успеха.

Због тога, нека се од сада, у месечне извештаје уноси нарочита рубрика и у њеној означи, који је чиновник на пословима дотичне власти у току тога месеца радио и колико је предмета свршио; колико је из претходног месеца заостало на раду несвршених предмета кривичних, а колико грађанских и то колико за сваку врсту извршења (кривичних, административних, и по судским грађанским споровима), а колико их је приповедно у току тога месеца.

Односно извршења нека начелство заједничким и сталном контролише, да се узимају у поступак по реду пријава код извршне власти и по реду њихова значаја приоритета, не дозвољавајући без казне и извештавајући ме о сваком случају противног поступања.

Док се послови кривични не доведу у ред, начелство и среске власти одређене сразмерно већи део особља на њиховој изради и старање се да што пре оне послове сведу на текуће, како би се, потом, така иста њихова обрађивати пословима на извршењу. Приликом класиса у срез нека сваки чиновник понесе и сврши што више предмета а нарочито кривичних.

У нарочитој рубрици означиће се за сваког чиновника колико је дана свега провео у срезу и опет сваки срески начелник водиће лично нарочити списак и својом руком означивати: које је дане дотични чиновник провео у срезу и нумере предмета по којима је радио уверавајући се сваком прилком: је ли и шта дотични чиновник и стварно по тим предметима радио.

Преко мојих инспектора, ја ћу се нарочито уверавати: да ли је и с коликом ревношћу и исправношћу у овом односу поступано.

За кога се чиновника а нарочито старешину на овај начин или по месечним извештајима уверим, да је немаран или непсправан, или да месечни извештаји нису тачни или да у опште не одговарају правом стању послова за односни месец, предузимаћу најстрожије мере, на према тежини ове квалификације и из службе удаљавати.

Због тога наређујем, да месечне извештаје потписују само старешине надлештава и да се пре потписивања тачно увере да ли је извештај израђен у целини сагласно правом стању, које показују службени подаци о пословима појединих одељења, и да ли са свима потребним рубрикама и означењима која су још и по овом распису потребна.

Под Ѵ. формулар за будуће месечне извештаје прилаже се.

Препоручујем начелству, да с овим расписом упозна сво полицијско чиновништво у округу.

№ 733
12. јануара 1903 год.
у Београду

Министар
унутрашњих дела.
В. М. Тодоровић с. р.

НЗ. (Вали формулар на 10 страни).

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Дактилоскопија

Чим се констатовало да у целој природи нема ни две личности, које се ма чим не би разликовале једна од друге, неминовно се морало доћи и до закључка, да код сваке личности мора бити извесних црта, извесних знакова, особина, које су само њој и ниједној другој својствене, и по којима је њу само распознати од сваке друге.

Код сваке личности мора, дакле, бити ма каквих *индивидуалних* знакова који њу само карактеришу.

Знати те индивидуалне знаке, значи знати и саму личност. Ти њени индивидуални знаци служе за констатовање идентичности њене личности.

На принципу, да у природи нема два створа једнака, почива баш Бертилонаж, чија је главна сврха да пронађе те индивидуалне знаке личности, како би се помоћу њих могла увек утврдити идентичност личности.

На тражење тих индивидуалних знакова концентрисао је Бертилонаж сву своју пажњу. Других наука резултате корисно је употребио за ту своју сврху. Туђа, осветшатна праксом искуства допринела су само што браком решењу његову. Као плод свега тога данас је модерно уређена Бертилонажа, коју су примили сви народи Запада, о којој се и код нас већ у велико говори, и ако је до сад све остало само на пожељу.

Дело Бертилоново је од неоцењене вредности и значаја.*) Оно је отворило читав нов свет, ново поље раду и студији које прати и крунише увек успех. Некад тешку муку и напорну улогу полицајне Бертилонаже је упростио, олакшао. Он је сакпадао многе тешкоће, а успех, међу тим, обезбедио.

*) (Види у овом листу за год. 1901—2 о том блаже студију члана г. Душана Аџијенића о Бертилонажи).

Као при сваког новина, тако и овде све је первовано и ревносно радило да се он усаврши. Идеје које је тек само нагласио Бертилон прихватали су други да их разраде. Једна од тих Бертилонових идеја, само наговештених али и неразрађених систематски, јесте и дактилоскопија, која се данас већ у велико развила.

* * *

И дактилоскопији је исти циљ који и бертилонажи: проналажење индивидуалних знакова код човека: само док се последња бави у опште траженем свих могућих, дактилоскопија се бави специјално тим, да оне нађе у њиусама на прстима руку.

Одавна је било животом осведочано, да се људи распознају један од другога и по њиусама на прстима.

У Индији, Египту, Аргентинији, код Турака етс. служило се њиусама (отисцима њиховим) као данас печатима. И као што печат данас служи у место потписа, тако и отисци њиуга ових служили су и служе на место печата. Њима је било јасно, да се људи по њиусама могу разиознати.

Сваки човек има нарочите „своје" њиуге, по којима га је лако распознати између осталих. Праном се дотле дотерало да се по њиусама на прстима руку увек могла констатовати лажност или истинитост потписа, односно саме личности.

И дан дањи оне њиуге су од великог значаја на Истоку. И данас Турци у место да на исправе, ма које врсте оне биле, ударају печате своје или их потписују, они на њих ударају отиске њиуга кажипрста или ма ког другог прста. При себи неписмени стално носе чаурицу мастила или боје, у којој је нитољен сунђер, па, кад имају што да потпишу, они о сунђер намажу кажипрст десне руке и тако обојен ударе о неправу, на којој се отисну њиуге. Као што ми можемо свој потпис агносцирати тако и неписмени Турци агносцирају свој потпис по „својим" њиугама.

У Индији је обичај да пензионери на плаштама својим ударају отиске својих прстију, по којима се благајник лако уверава да ли су они дошле или не.

У Београду при сваком званичном акту потпис замењује отисак прстију на протоколу, а њиуге служе као доказ индентичности. Исто тако лекари за време куге једу уперење о одржаљу са отисцима њиуга лепог кажипрста.

У Аргентинији и Египту то је већ давна било познато полицији.

Код нас на Западу остаји тога одржали су се и данас при врачању и гатању. И ако се гатање сматра данас као празноверица, којој бојажљиве душе прибегавају, оно је ипак имало свог дубљег значаја. У гатању је оличена идеја разноликости божјих створова.

Ово све дало је повода да се дактилоскопија корисно употреби при Бертилонажи.

Кад је већ констатовано, да као што нема два човека једнака, тако ни њиуга на прстима руку једнаких, прво је било као и код Бертилонаже у опште класификовати те њиуге које чине индивидуалне знаке код човека, којима је лако констатовати идеп-

тичност човекову. Дугим студијама и у том се погледу дошло до резултата.

По целој судланици изукрштане су врло разнолике вијуге: неке су од њих сасвим, јасне дотле се друге једва опажају голим оком. Те мале неправине, једва оку примећне вијуге наука данас назива папиларним, и оне баш и чине предмет дактилоскопије.

Све папиларне вијуге на горњем зглавку прста чине тако звану „загодицу“ или мрежу, које се према разноликости вијуге деле у четири разне групе:

1. „загодице“ или мреже у виду лукова, чије вијуге полазе с једне стране прста а губе се на другој, не удараўући у „поље“; личе све на индијанске лукове или дечје стреле.

2 „загодице“ или мреже у виду концентричних кривих линија, од којих је најмања унутра, а највећа с поља;

3 „загодице“ или мреже „спиралне“ — код су папиларне вијуге у виду спиралне или концентричних кругова или елипса; и

4 спојене или незване „загодице“ или мреже, код су измешане вијуге треће и друге групе или вијуге треће групе међу се. У ову групу долазе и случајне мреже које се не могу укрстити ни у једну од горњих група.

Сем ових четири других нема, и према том лако је класификовати све могуће папиларне „загодице.“ Чим се изврши класификација, тим је утврђена и идентичност, јер су познати „индивидуални“ знаци.

Важност и значај ових папиларних мрежа тек се онда може јасно појмити по бертилонажу, кад се напомене да су оне постојане „као стена,“ да се никад не губе, да остају исте при свим мењама личности; оне се понављају исте кане су и онда, кад се „загодица“ намерно исправе униште етс. Не губе се у опште никад; увек се враћају у истом облику. Не губе се ни на лешињама које су дуго у води стајале. Не губе се чак ни на мумијама које су пре толико хиљада година.

И то баш што се оне не губе и не мењају, те се даду класификовати лако, и чини велику добит по бертилонаж.

Као што је класификовање лако, чим су биле познате разлике вијуга, тако је исто и сама процедура при снимању била врло лака.

По металној плочи просне се неволико капљи штампарског црнила и размаже по целој плочи ваљком да се по плочи пахната танак слој црнила.

По тако обојеној плочи повлачи се „загодица“ с једне ивице нокта на другу. Одрљена „загодица“ на исти се начин превуче по картону за мерење. У том је сва процедура.

Да би се ови измерени картони могли с успехом употребити потребно је по најпре њих тако регистрирати, да се за тили час може наћи оно што се тражи. Иначе без смисла гомилаће само би отежало, а никако олакшало рад.

Данас је као најбоља призната метода регистрирања Аирија, којом се служе у Лондону, а која почива на пермутацији бројева. Помоћу пертмутације бројева за тили час долази се до жељена резултата. Да ли је нека личност већ измерена или не, лако је дознати на основу тих пермутација, јер ако се оне већ налазе у регистру, то значи да је дотична личност већ једном мерена дактилоскопски.

Али оно је био први корак; утврђена је идентичност али само код измерно мерених. Требало је поћи још један корак даље: и код непамерно остављених трагова пронаћи идентичност.

И то је недавно пошло за руком полицијском саветнику у Бечу, г. Винту да и непамерно остављене трагове руку, који би се једва могли запазити, описира и добије оригиналне отиске.

На самом делу где је извршен злочин често ће се наћи разни крвави трагови пређи, по намештајима, столицама, столовима, окнима етс....

Да ли се у тим траговима налазе „индивидуални“ знаци, питао се Винт? и после дугих студија пошло му је за руком да то и утврди. Ако би се одмах, пошто је дело извршено, наређитим справама добио отиске вијуга, онда би се тим већ олакшало и тражење злочинца. Његова би се „индивидуални“ знаци знали, а тим би се утврдила и идентичност његова.

Винтова је метода у том: да се одмах по извршеном делу трагови које је злочинац останио пошу неким нарочитим „тајанственим“ прашком, помоћу кога се папиларне линије увећавају да се могу класификовати и регистровати, а тим одређати и идентичност.

Резултате својих дугих студија Винт је недавно изложио у једном предавању у антрополошком друштву у Бечу. Тад је он изнео и методе рада, извршио неколике огните, с успехом. И нарочито наглашено да је помоћу те методе данас лако пронаћи писца анонимних писама, фалсификатора етс.

Перспективе, које се после рада Винтова отварају, нема смисла нарочито наглашати.

На завршетку тек да поменемо и то да *Р. Форезу* није остало непознато то „тајанствено“ средство којим се Винт служи да папиларне линије учини оку видним. Он се служи или ваљком стакленим, утопљеним у мастило, или код неких предмета ађуо-водоником или паром осмијумске киселине или растворм сребрног нитрата.

Антон Пран употребљава другу методу код артиље. У чашу пиру но дужу сина неполико врча јода, покрије чашу стакленом плочом на загреје у води до 70°.

Подувче ли се под стакленн поклопац артија на којој има трагова, једна ће пара утицати на њу толико да ће се одмах јасно видети трагови на њој.

Укваси ли се артија по том у дестилисану воду, трагови ће се оплавити јасно а папиларне мреже обојиће се затворено виолет.

* * *

Муке и неволе пагнале су човека на ово све; он се неће ни на том задржати, већ ће поћи даље. Бертилонажа није довршена. Она је тек започета. Њене перспективе нема смисла нарочито наглашати. Што она постаје више интернационална у толико и перспективе све руичастије. Она је моћно средство које постепено крчи пута интернационалној полицији. Због тога ми сваки њен корак радосно поздрављамо, и ако се уједно питамо не без бола: а што тога не би било и код нас, кад је она несомпено корисна, важна, и при том без великих жртава.

Д-р Ђ.

Развитак преступности у Германији

Брзо увеличавање преступности јесте типична појав за савремене европске државе и може се објаснити само неегодним друштвеним условима савременог склопа живота а нарочито — васпитања. Испитивањем уплива тих услова на стање и кретање преступности занима се криминална социологија. А средство за откривање зависности која постоји између преступа и друштвене средине јесте правична статистика.

Почетак криминалне статистике у Германији учињен је 1882 год. Сва криминална дела деле се по званичној статистици на четири групе: а) преступи против државе, друштвеног поретка и религије; б) преступи против имања; в) преступи против личности; г) преступи по дужности.

Прво што пада у очи то је брзо растење апсолутног броја осуда. За 18 година он је се попео од 329.968 на 478.138 т. ј. за 44%. За време док је растење кривичне одговорности становништва чинило у размаку времена од 1882 до 1896 год. 15% број осуда увећао се за то време на 38%. Број осуда расте тако много брже него онај део становништва из којега излазе осуђени, 1882 год. на 100.000 оних који су имали кривично да одговарају било је 1040 осуда а 1898 год. 1257 осуда, — прираштај за 20%.

Број преступа против државе, религије и друштвеног поретка попео се од 1882 год. до 1896 год. на 60%; Још више је порастао број преступа против личних права. Непрестано умножавају се он је 1396 год. достигао колосалну цифру од 194.582.

Са сним другу слику представља кретање преступа против права имања. Од 1882 год. до 1896 год. број њих попео се свега на 5%, заостајући за 10% има прираштаја становништва, 1882 год. број осуда за преступе против имања за 61.996 био је већи од броја осуда за преступе против личности. А 1896 год. број других надмашао већ број прих за 11.958. Тако знатно опадање броја преступа против имања треба да се протумачи поступним дизањем економског благостања германског народа. Распоред преступа против имања по разним деловима царевине потврђује правилност те поставке.

Тако на пример град Берлин са својих два милиона становника кад се упореди са ретко насељеним земљорадничким округима, који се налазе на најнижем ступњу културе, даје, поред све необично густине насељена и безбројне множине искушења и саблазни које се ту срећају на сваком кораку — само 134 осуде у опште и 34 за крађу. Али за то преступи против нравствености бујају у Берлину, као и у сваком сличном центру и ако не сви и не стану пред правосуђе ипак кад ово стави своју руку на њих, то се на суду разније тажа тражиона слика људских гнусоба и порока да постане страшно. Број осуда за преступе против нравствености увеличао се у току кратког размака времена од 1887 до 1895 год. не мање него за два пут (од 7.000 на 14.150). Но при том потребно је знати на уму нарочиту природу тих пре-

ступа, но којој као што смо горе казали, само незнатан број њих падаи на поље, а огромна већина тих дела не долази никако до знања судских власти. У број највише сензационих дела у том Берлину прошле године долази процес милионара Штерн-берга који је окривљен „за вршење неморалних радње с лицима која још нису имала 14 година старости“ и који је био осуђен.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Слике из Јабланице.

од Д. С. Р.

I

АРНАУТКА

Био сам као громом погођен, кад ми један од пријатеља рече да сам премештен на писарско среза јабланичког.

Отишли из једне боље варошице у Србији, у мање место, у општине непријатна стварː али отићи баш у Лебане, у ту пустињу, како сам ја мислио, то је ужас.

Проклињао сам и онога, коме паде на памет, да ме тако незгодно баци с краја на крај Србије, у времену, кад су на прагу дени пролетњи дани, кад су на прагу богати сабори у равној Мачви, и излети у њена лепа села.

Али и поред свега проклетства, које сам ја изливо на приличну дебелу главу свога начелника, који ме није мирисао и тражио да ме преместе, заваљо је ипак у Лебане.

Са болом у души, са осећајима човека који иде на вечиту робију, ја сам ушао у хладу, која је пловила за Београд.

Ништа ме није интересовало. Ни овај сиван свет на обали, ни богате равни, ни шарена села, поред којих смо пролазили. Не, ја сам се предао сећању на дане и слатке дане, што их провеђо у своме крају; сликао у памети пустињу у коју идем, и беше ми тако тешко, као да ми је на душу навалена читава стена...

Растали смо се још теже осећао, кад ушох у вагон.

Локомотива писну, и њен силан глас разлегаше се по њеној тишини мирнога Београда, а ја овај глас не знам ни сам зашто, поредих са урликом вукова, које ћу слушати по непроходним тудурама сироте Јабланице.

Сутра дан пренуо сам се из Лесковца за Лебане.

После вожње од два сата, са једнога пића уграђасмо две трн кућице, и кочијаш викну: Лебане.

Кад сам ушао у једну механу, која је у Лебану онда била, на видео онај јад од нечистоће, видео сам мрачна лица закукољене око големе подеране плехане пећи, која је димила на све стране, да нам суза одмах полете на очиј, моје се нерасположење удвоји до очајања.

Сутра дан сам се већ јавио на посао, јер благодарећи момачком животу, ја писам имао ништа више од ствари сем једног куфера те писам ни имао потребе, да се користим дводнеким ропом за тражење стана и сметиштаː

Баш добро, рече ми капетан, ево бар одмах можете у срез, да познате прилике овога краја, па ми пружи један акт, у коме суд општ. б-ске по већ познатом шаблону јавља, да је убијен Арнаутин Ариф Османовић, па моли да се даље уради што треба.

Како је раније већ знат ленар, ја сам сачекао на његов долазак, и после подне ми смо већ били на путу за село Б...

На малим коњићима, са рђавим седлима, који су узети под кирију од мештана, ми смо пролазили сутеском реке Јабланице, окруженим дивном дедотом природе.

Све је било препуло из дугога немањског сна. Гора на осоју озеленила, а она у врисојима само што се није развила.

„Земља покривена зеленилом, а по сдегле љубичица промаља своју мирисљаву главицу.

Птице прелетају с гране на грану, прскутајући своје кратке испрекидане песмице.

С времена на време промакне по који гушгер кроз суво лишће, које још кацује недавно одмазлу зиму.

Мали коњићи само фркну кроз ноздрве, ударе мало у страну, и опет ноћу мирним, споро дењим ходом.

По падиту, горе по страпама планинским, завренти преја, те нам и без воље изазина погледе горе у нас, као да би хтела да нам скрене пажњу на плаво небо, које се у маломе простору и у једној правој планини види изнад нас и пред нама.

Скоро три сата продазили смо кроз ову дивну дедоту природе, газећи толике потоке и поточиће док нисмо дошли у село Б.

Целокупна појава села казује вам сиротињу, колико материјалну, толико и по другим особинама.

Кућице мале, неопречене, покривене у већини сламом, а сдегле керамидом, једва ако би се могле поредити са појатама других крајева Србије.

Дења разбарушена, јадно одевена, седе наслоњена на дуварове кућа и сунчају се.

Женска сдет бока при првој појави напо.

То су Арнаутке, и оне се склањају кадгод могу и од људи своје вере, а од нас то већ чине неизоставно.

При крају села беше судница општинска. Окречена преко неуглачаног блата, она је по спољашности представљала кућу, коју су дења гађала ситним комадом блата и тако је шпарала.

Пред нама је била маса Арнаута, са белим пешкирима око главе, мрким пошчалим лицем, браде подбријане — старци носе мазом браду, — који су седели по заљиј на земљи, а једни беху место клупе употребили процеп једнах возујски кола, која су се ту десила.

Кад спазише нас, сва ова маса света устаде, да нам одда пошту.

У једноме крају заљиј лежао је убијени Арнф Османовић, јер га ту је донела дадна породица његова, пошто од блиских рођака није имао никог.

Крај њега је седела његова жена, држећи на руци детенце од непуне две годиче.

И ако је било очигледно, да је Арнф убијен на пушке опет је био ред, да се извши секција и на тај начин несумњиво утврди узрок смрти.

Ова предострожност много пута изгледа смешна, али она има својих оправдања и науком признатих разлога.

Знајући, да се рођаци убијених увек буне против секције, ја сам сматрао за потребно, да све оне људе отправим кућама, те зато наредим да се сви разиђу.

За четврт сата, остала је авлија празна, само остаде жена убијеног и један старац Арнаутин, који је био њен дални рођак.

Потребно је било да отправим и њу, али ме тога заваљо ми је узети тужбу, јер је општина већ определила убицу и ухапсила га.

Познао сам је у судници.

Убрађена јажмаком, она је од хида одавала само обрве, очи и нос, а већ прено усана стајао је крај од јажмака.

Преко онога старца обраћао сам јој, да она треба сада да дâ тужбу против убице, пошто ћу ја на протокол ставити.

Рекох јој, да сам као власт дошао да прознађем убицу, да га спроведем у срез, одакле ће бити дат суду, да му се суди за ово страшно дело, и позвао је, да каже: шта тражи у име накнаде за надживљавање њено и детета.

Не гледајући на у жена, она само помаче јажмак са усана, и рече старцу да нам каже: како она не тужи никога, како не тражи ништа: како она, на посдетку и не зна, кб је убио њеногa мужа.

Изненађен опаким одговором, ја рекох старцу да јој објасни: како се убијда жена, како је он у рукама власти, како она има права на накнаду и т. д.

„Не, не, не тужим никога“ беше њен одговор.

Ово њено погунство изазивало је у мени и љутњу и радозналост: зашто она овако гледа на ову ствар.

Неверна жена, мишљах ја. Ето, једна је чекала да јој неко скине мужа са света, па да срљне у грех и разврат. Ко може замчити, да баш убица није тај, коме је она дала своје срце још за мужевљева живота. Није ли, мождда, онда и навела овога човека, да изврши овакав ужасни злочин?

Или не, можда грешим. Да ово није великодушност. Зар у овако дивљој души не може бити толико зачине, да пред јединим отвореним гробом помисли на Бога, који ће казнити крвнда, па што да му она товара на врат и оне тегобе, што су их људи у име правде намислили?! није ли овде, мишљах ја, боље примљен онај узвишени принцип Богочовека: „ко тебе ударе по десној страни, окрени му и другу“, који је после кобравом напојачен, него што се то може наћи у нас, што се свакога часа хвалимо нашим хришћанским милосрђем.

Прелетајући, овако, у памети с једне на другу могућност, ја јој овако нехотице постављах питање: на шта она у опште хоће?

„Ништа, рече она скоро равнодушно; хранићу и неговати ово дете, показујући на малишана, докле не порасте, па ћу га натерати да освети оца“.

Тек ми онда беше јасно све.

У овој жени, која показиваше до спољашности чудноватну равнодушност, на чијег она не полеташе ни једна кап суза да

онаја мужа и оца детета, кипео је вулкан од мржње према убици, од жудње за осветом.

Још читавих петнаест година је требало док јој сиячић дорасте до оружја, до могућности да оца освети и она је ипак изабрала тај пут.

Ништа њу није могло задовољити: ни правда законска, ни новци које би добила у име надокнаде, ни откупне, све је то било људско, извештачено, за њу је, по њеном најисконском каситању и обичајима, божја правда лежала само у тапету, које би извезло из Мартинке њеног сиячића!

Колико диалектика, али колико и материјала за оцену осећања и схватања једнога читавог народа, у коме је она жена била само једна неправна једница.

Уверен, да би сваки дакл мој покушај о подизању тужбе остао безуспешан, ја сам записао што је она рекла па је отпратио кући, да бих имао одрешене руке за даљи рад.

Кад већ беше на половини авлије ја још добацих, да је малипан, кад одрасте можда не ће послушати, и да је ипак боље да сада спрши ствар код власти, али тада видох како дивљином јелке тигрице погледа у дете оним сухим очима и рече: „Пажа зоти фотн прас ђее.“ управо: Тако ми Бога, онда ћу ја убити њега — дете!!!

Где сте српске матере, да овако соколите своје синове против непријатеља српског народа, и нехотице узвикнух ја...

Осуђеница

(Мизант)

За зеленим столом седе већ све судије. А напољу се спустила густа магла на опалу ограду. као да чисто хоће да јој пригњечи задове. Силна је магла потамнела и ледено цвеће на прозорима, као да хоће да каже: на што овде цвеја?

У судској дворани тежак и загушљив ваздух. Задах од кожуха и испарење од ракије да угуши, а на горњем крилу једнога прозора полако се окреће вентилатор од теченке.

Судије се од умора завалиле у столице. Један склонио очи, опустио руке, па само слуша, како цврчи перо деловођино; други зева и забавља се писањем, шарајући њоме по зеленој чоји, а председник спустио наочаре на нос, па брише знојаво чело. Жмирање, без израза очи упро на врата, кроз која улазе сведоци и оптуженици.

— Има ли још кога напољу? запита пандура опорим гласом.

— Само још једна девојка, одговори пандур.

— Нека уђе!

Врата се отворише и девојка уђе унутра. За њом покуша свежа струја ваздуха, те нежно помилова лица и проглади очи. Крза густу маглу као да се и сунчеи зрачак прикрао прозору, па сне игра међ леденим цвећем, те се прелива и разбија по зидовима и намештају у судници. Девојка је била лепо створење. Стас јој витак и правилан, а мала искићена блуза улила јој се уз тело као саливена; гараче очи лако оборила, иненко округло чело јој покривено коврчастом косом; погледа јој диван, у свако покрету драж, па још кад сукњицом заиграли, чисто те очара.

— Шта желиш, девојко? упита председник грубо и као од беде.

Ти суровци и опитри чиновници баш немају милосрђа.

Девојка намести мало црну мараму на глави, па ће дубоко уздахнути:

— Велика је моја невоља, превелика...

Глас јој, мекан и тужан, продаре до срца као оно свирка кад изумире, па се још непрестано чује последње звучно таласање, што свакога занесе.

Лице у судија као да се мало разведри.

Она упрла очи на краљев лик и слику државног судије, што је умилато нуткају са немог зида, да каже ту огромну непоју своју.

Има она писмено; оно ће већ све казати: само га прво мора тражити у недрима. мора откопчати хаљину и извадити га.

„Ух, та проклета копча! Баш сад мора да откаднe... ено, где је пала!

Требало је нагети, како је била дивна, кад се стидљиво сагнула, а у тај пар невале још писмено из недара.

Немилостива, просела глава председникова окрете се у страну, само му незгрпна рука стоји још управљена према писмену.

— То је пресуда! промрмља, кад је опитрим оком прелетео преко акта. — Анка Петровић позива се да од данас отпочне своју казну од по године затвора.

Девојка тужно махне главом и дубоко је обори, у том јој се сроза на врат црна мараме, а густе праве витице попадаше јој по лицу. И боље је, што је покривено, јер док је мало час било као крин бело, сад је од стида као цвеена ружа.

— Пре недељу дана добили смо то писмено, — промуца она. Донео га сам господин судија, па и казао нета тамо пише а моја сирота мати одмах ће рећи мени: „Иди, Јери, дете моје, закон је закон, с њим се није шалити.“ — И ево, ја дођох да издржим то пола године.

Председник је већ два пут убрисао наочаре, — видело се, да се љути; па непрестано погледа — опако хладно — час своје колеге, час на прозор, на таваницу, на леђу већ са пробушеним зрнашцима, кроз која пире затреше очи зуте жеравице, — па сне некако нехотице мрмља: „Закон... закон.“

На онда још једном прочита целу пресуду, опет погледа оне куке и зарите на белој хартији, — али су сви, као да су се договорили тврдили да је Анка Петровић осуђена на шест месеци због тога, што је притајила неку ствар.

Вентилатор од теченке као дуд почео да зврји. Зацело се подигао ветар тамо напољу: све се тресу прозори: бесна кошава све ишује, све спира кроз кључаоницу, па чисто као да хоће и она да каже: „Закон.. закон!...“

Немилосрдна глава све је одобравала том неприродном гласу, па ће тешком руком звонити по пандура.

— Испрати Анку Петровић до апсанџије.

Пандур узме акт. Девојка се немо окрену, а мала румена устајица као да хоће пешто да проговоре.

— Имаш ли, можда, још што да кажеш?

— Ништа... немам ништа. Само хтедох да напоменем, да сам ја Драга — Драга Петровић, јер, знате, Анка ја моја старија сестра. Ономад је сахранисмо јадницу.

— Е!... на онда пиши ти ни осуђена!

— Ах, Боже слатки! Ни сама не знам, за шта би мене осудили — та ја нисам ни мушице увредила.

— На што си онда дошла овамо, лудице?

— Е, на то се, молим, ненако тако десило, да је она умрла, кад је та „њена ствар“ била код вишег суда. — Баш хтедосмо да је отпратимо на гробље, кад стиже та заповест због „по године,“ то-јест, да ипак морра издржати казну. О, колико је ишчекивала решење, јадница!... Баш је добро, што није доченала. Није она ни мислила, да ће тако бити.

Притом јој сузе грунуше на очи, једва је могла наставити:

— На кал је већ очи за навек склопила, а уста за увек затворила, ми се договорисмо са мамом, да све поправимо, што је она учинила због свога драгана, кога је до крајности волела. Дакле, смислили смо...

— Шта, дете моје?

— Па смислили смо, да јој прах и пепео добије вечита мира и покоја. Нека њино не каже, да је штогод дужна остала; моја ће мати платити дуг, а ја ћу издржати уместо ње то пола године.

Судије се писмешање и погледање једни на другога: „Како је паивна, како је проста та девојка!“

И лице председниково као да се отворило, као да није више тако једноо од силних переменаја. И као да сада не брише оним жутим рупцем толико своје чело, колико нешто ниже чела...

— Добро је, добро је, девојко — рећи ће тихо и љубазно. Али стани за часак... не може да ми падне на памет...

Притом се нешто задуби у мисли.

— Јест, јест, била је велика забуна у тој ствари. Ми смо вам послали погрешну пресуду.

Велике, сетне очи своје девојка живо управи на старца, те му уздрхталим гласом нагло прекиде реч:

— Ето видите, ето видите!

Као неки дирљив укор био је у тим нежним, звучним речима.

Стари председник се поново маши за рубац. Суровци овај човек свесним се разнежио. Затим прије девојци, те је нежно погледи по црној коси.

— Само горе, рече, дручкаје су јој судила. Иди кући, дете моје, поздрави своју мајку и кажи јој, да ти је сестра Ана била невина.

— И ми смо тако мислили! промуца девојка, лако уздахнувши, и оде кући и радосна и тужна.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Убиство на велико. — У Лајону се ово дана десило страшно убиство, које је оборило четири жртве. Нека Жистав, бомбичар у тамошњој варошкој болници, имао је и кажу близу болнице, коју је, као бајаги, држала његова жена.

Жена му је била лепа, млада и веома окретна Швајцаркиња. Муж је био по цео дан у болници. Близу кречне биле је и ар-

тиљеријска касарна. Артиљеријски подофицири нису бивали целога дана у касарни.

У прошли понедељак, кад је земичар, као и обично, дошао зором у крчму, сазнао је од чуда и страха, јер се пред њим указао ужасан призор: четири људска леша, грозно унакажена седела су за столом, обојених или запаљених глава, око појаса и груди везана за столице. То беху бедни Жистав, његова млада жена, слуга и слушкиња. Лешеви су били страшно набодени и исечени. Крчмарици су обе дојке биле одсечене. По целој је крчми била разливена крв.

Судећи по разним траговима, нису сва четири убиства била извршена у самој гостионици одаји, него су лешеви доцније доучени ту.

Какво је то нарочито задовољство било за убицу (или убице?), да ове четири жртве понамешта око стола, и то још да седе, за сада се не може растумачити?!

Главни повод овом крвопролићу, по свему изгледа, да је била пљачка, на шта, судећи по спороднистима, и нека нарочита пасија.

Од сумњивих знакова, по којима би се могло трагати за злочинцем, нађено је само једно војничко дугме.

Ухапшен је један поднаредник, који је био најчешћи гост ове крчме и који је уочи тога дана, мало напит, хтео да посети крчмарицу у њеној соби, па га ова није пустила.

Сигурно средство. — У једном селу, у Француској, украдоше кмету богату збирку старога златног новца, чија је вредност прелазила преко 35.000 динара. Кмет је тражио крађљивца дан и ноћ са оном ревношћу, која се може само замислити код онога, који тражи своју ствар, па све узалуд. Кад, најзад, виде да му је сав труд остао напразно, он се досети, те пусти по селу глас, да је сваки његов новац снабдевен неким тајним знаком, а осим тога, да ће отићи у Лијон и тамо замолити једну познату врачару, која је већ такве ствари погађала, да му прокаже крађљивца, као што је учинила, кад је пре две године, у том и том селу, био покраден свештеник.

Стари кмет је познавао своје људе и није се преварио, јер сутра-дан паће у кокошињаку своју несу с поњцима, коју је лаковерни крађљивац подметнуо, бојећи се, да ће га врачара проказати. У кеси није фалило ни једног комада.

Код нас тешко да би му то средство упалило.

Пријатељ пира. — У Марселу је војни суд осудио на дуги затвор једнога војника, који је покушао да своју касарну дигне у ваздух помоћу пуштачких патрона. Осуђеник је при испитивању изјавио, да је по начелу анархиста и да никако неће да буде војник, јер он то не жели, пошто рат није ништа друго него убијање народа на велико. Он не мрзи ни Немце ни Енглезе, јер су и они људи као и други, па дакле и његова браћа. Сви људи треба да живе, као браћа, у миру и да не проливају крв, — вели анархист. Овај је војник веома занимљива појава и неки оригинални човек. Каже, да је непријатељ рата, непријатељ милитаризма, јер је, вели, рат убијање масе, усталудно суровно крвопролиће, а овамо је сам својим непромишљеним поступком хтео да изазове смрт толиким људма, да пролије крв своје најближе браће. Проповеда слогу и братску љубав човек, који сваја само о дипломату и коме су бомбе слаље од бомбоња.

На смрт. — У Пругу је ратни суд осудио на смрт она три војника, што су пре неколико месеци убили и опљачкали гостионичара Мола из Франциспбада. — Овај је догађај у своје време међу тамошњим свитом било изазвало силно негодовање и сензацију, јер је одиста ретког је војници пре убиства и пљачку — у приватном смислу.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

„По чл. 107 т. 5. закона о општинама, председник општинског суда изриче казну затвора до 24 часа, или новчано од 1—10 динара, која је иначе одмах извршна.

Да ли о овој казни треба писати формалну пресуду или не, и да ли ова казна — притвор — стоји у вези са чл. 26 става 3. Устава земаљског."

На ово питање одговарамо:

С обзиром на прилике, у којима се налазе председници и чиновни, над којима казне у смислу чл. 107 и 108 закона о општинама, не може се тражити да о томе пишу формалне пресуде.

Тако, они ову казну изричу ноћу приликом гашења шкиара, у ноћу приликом разних изнајаја, кулуна и т. сличне, и ту се не могу писати пресуде.

Само што су они дужни, да по чл. 109 поменутог закона у року од три дана, извештавају о овим осудама општински суд, који их уноси у протокол суђења, а једновремено и саопштавање и поштролише радњу изнетоше.

Они случајеви нису истоветни са случајевима притвора, које предвиђа чл. 26. Устава. па се ово установо напређење и не односи на њих.

Такође од 2. ман. ноју увек треба напламати у таксе, маркама, лепезе се на извештај, који се суду подноси.

II

„По § 4. полицијске уредбе, општински суд врши полицијску месну власт, и изриче казне по III части кривичног закона.

По томе, он је надлежан и за дела из т. 1, § 375 кривичног закона.

Али, како се у овој одредби помиње и незнатна штета, онда да ли би оглашавање надлежност општинског суда, кад би штета била већа од ста гроша пореских, и на који ће се начин ова штета изналазити.

Даље, да ли треба напламати вредност спора у случајевима § 375 под а пр. закона, или се овде не ће гледати на вредност заузећа."

На ово питање одговарамо:

Кад год је пред судом тужба за дело из тачке 1 § 375 пр. закона, увек се мора прво изнаћи вредност покварених и упропашћених ствари те се тек према томе опеан надлежност општинског суда.

Вредност се, наиме, напламали преко тре за питања које бира сам општински суд.

У случајевима § 375 под а. не треба напламати вредност заузећа, јер се то законом не тражи, и увек је надлежан општински суд, дакле је предмет кривичне природе.

Кад би, пак, кривица била застарела, па се појави спор чисто грађанске природе, онда важе напређења грађанског судског поступка, а надлежност се општинског суда одређује према вредности спора.

III

„Да је једно лице дуговало каси општинској извесну суму новаца, упрако водило се ово дужник општински, али после вођеног спора са општином, буде пресудом судском ослобођено од овога плаћања, да ли се овом пресудом може правдати мањак у општинској каси, или се мора тражити нарочита дозвола власти за расходовање ове суме?"

На ово питање одговарамо:

Кад год стоји судска извршна пресуда, да је неко од општинских дужника ослобођен плаћања, онда је сама пресуда довољна да утврди реалну у општинском потраживању и није потребно нарочито одобрење за расходовање ове суме.

Али увек треба ове ствари извести на одлуку општинском одбору, те да он утврди: има ли и до ноге одговорности, што потраживање општинско није заповеки обезбеђено у своје време, те да се каи: треба ли и од ноге тражити накнаду штете.

Одлука одборска о томе, треба да иде као прилог уз рачуне за годину, у којој се мањак покрајује.

IV

„Како се рачуни рок за подношај жалбе против разреза пореза, и коме се ове жалбе предају — Пореским Одељењима или непосредно Господину Министру Финансија, односно Пореској Управи?"

На ово питање одговарамо:

По трећем стану чл. 120 закона о непосредном порезу, жалбе на разрез пореза у опште, подносе се у року од 15 дана, рачунајући од последњег дана, када је расподред пореза био изложен грађанству на увид.

По чл. пак, 98 истога закона, распоред дели на увид грађанству 15 дана, те се последња потанчести дан узима као прав дан рока за жалбу.

Све жалбе предају се пореским одељењима, а ова их после са општом пореског одобра шаљу Пореској Управи која их решава.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Нарија Пешић, служавка из Шапца, на преварани начин изманала је од г. Милана Николића, судије прволтепеног подунавског суда 20 јануара у новцу, где је у служби била, а сем тога покрала му је следеће ствари: једну сребрну кашику, један динар колико јој је г. Николић дао за куп кућевне шкиринице, и побегла је незнано где. Она има 29 год., средњег раста, косе смеђе, образа смеђих, очиу смеђих. Моле се све полицијске власти, да Марију и покражу живо потраже, и нађене спроведу Управи гр. Београда, о позиву на бр. 1540.

Непознати лопов, 13. ов. м., ушао је у двориште Исака Амаре, и на шуми обио му канташ, и из исте украо му је и одело следеће ствари: 4 пара свилених чарапа, исплоиено кошуља јегеровех разне боје, једне панталоне од

трвиња, боје сиве, танке нети и прслук. Моле се све полицијске власти да кривицца и покрађу живо потраже и нађене спроведу Управи града Београда. Бр. 1339.

Радисав Н, из Ракинца ср. Моравског, окружа Поцаревачког, окрављен је да је извршио крађу новаца фирми Обрадовић и Арамбашовић тргов. из Крагујевца, па незнано где побегао. Он има 18—20 год. сув, очију плавих-гравоватих у лицу бео, на врату и то с десне стране има белегу, она је бела, као да је повећа гљака, јер му је врат подужи, обучен као мал, час у цивилу, час у сељачком оделу, на глави воги шубару, по занимању обућарски назва. Моле се све полицијске власти, да Радисава живо потраже, и у случају пронађења известе Начел. окр. Крагујевачког, с позивом на Бр. 20956.

Паун Рајковић, тежак, из Мајдстирице, среза Млавског, 21 децембра пр. год. извршио је убиство, у селу Гарави, на затви као рањен у леву руку побегао непазо куд. Он има до 60 год., средњег раста, косе и бркова прних, просеђих, у десном оку ошлчан, иоги чешиире од иротог сунка, кошуљ са ружавним шубару и опанке. Моле се све полицијске власти, да Паупа живо потраже и нађеног спроведу начел. ср. у К. Градиште, с позивом на Бр. 530. (Бр. 1161.)

Непознати лице, 10 ов. м-ца између $12^{1}/_{2}$ и 2 сата по подне ракбило је оно на пругу механичке радионице на београдској станици, ушло је у радионицу и из исте утрчало: четири котура од месинга за Морзеове телеграфске апарате, у предности 8 дин., пет пантљика бакарних, за етаничке богеи—лампе, у предности 10 дин. један никлован цепни сат у вредности 8 дин. Моле се све полицијске власти да кривица и покрађу живо потраже, и нађене спроведу Управи града Београда Бр. 1137.

Владимир Ристић, покућар, коју између 15. и 16. Децембра пр. год. побегао је од свог газде Паше Павловића, војног иаштака, пошто га је претходно гвади одевају коним оделом и обућом. Одело је на њему ново гуњче, чакшире, грудњак, шајкача на глави, па когама су му опанци и чарапе. Моле се све полицијске власти, да Владимира живо потраже, и нађеног спроведе начел. окр. Крагујевачког Бр. 207., или Управи града Београда Бр. 1042.

Обреи Јовановић, црногорац, побегао је непрва спроводника — жандарма — између трбушачке и црвене механе. Он има 21 год. средњег је раста, црномањаст, лица дуга, малих црних брнова; на елева иоси: сув и чакшире, оно врата мараму, на когама опанке. Моле се све полицијске власти, да Обрена живо потраже, и у случају пронађења спроведу начел. ср. у Владимирце, с позивом на Бр. 474. (УБр. 1759.)

Светозар Цветић, из Дашнице, осуђен је пресудом начел. ср Жупског, од 19. октомбра пр. год. Бр. 6781 са десет дана затвора, што није уредно надзиравано полицијски надзор, под своје општине. Светозар над му је пресуда саопштена, отуварао је познато где. Он има до 21 год. личии му је опше иеиознат. Моле се све полицијске власти, да Светозара живо потраже и нађеног спроведу начел. ср. Жупског, с позивом на Бр. 219.

Перо Н. — из Аустро-Угарске, 20. ов. м. украо је Стојану Поиовићу пекару из Вилова, 540 дин. у банкама, и побегао. Он има 24—25 год. сувоват, полутачак, рид, младолик мали прави брковд, говори крупно и запоси у говору, у одељу писаном, грао само на два реда на глави црне шешир меки, на ногама чизме. Моле се све полицијске власти, да Перу живо потраже и нађеног спроведу начелству окр. Вилеиског, с позивом на Бр. 746. (УБр. 2071.)

ИЗ ПОЛИЦИСКОГ АЛБУМА

Милан Ивапеску, родом из Букурешта, таписар по занимању, стар 33 год. и **Аврам Хајим,** родом из Рушчука, по занимању механичар,

Милан

Хајим

стар 23 год. чије слике изложене ухапшени су, као странци од стране Београдске полиције. Но што су оба ова лица за своји истински изјавили да су извесно време живели у Београду, то је београдска полиција актом од 7. тек. м-ца Бр. 754, моли за извеште: Управу града Београда: је су ли ој, и како оне личности познате? Умољава се свако опај, који о њима буде ма што знао, да о томе одмах извести Управу града Београда, или непосредно наше уредништво. Акт Управе града Београда Бр. 931.

Мацето Карло — Жан Батист Ангели, родом из Камондоне (Новара), предузимач по занимању, ухапшен је у Женеви због једног убиства, које је потпуно признао. Како се приликом истраге, утврдило: да је убица **Мацето** неколико пута судски осуђиван у разним земљама због праће и скитничења, и како се верује, да је, пре неколико година, врлино шпо радећи, дуже време у Србији и Бугарској, — то се женевска полиција обратила Управи града Београда са фотографијом и антропомтр.-полицијна Мацетовим и молила за извештаје о њему. Мацето има 36 год., средњег је стаса, чела висока, косе утасите, очију плавих браде отворено плаве, равнодушности обичне.

Ко о њему буде ма што знао нека ме за то одмах достави Управи града Београда или непосредно нашем уредништву.

Садржај: I. *Службени део.* — II. *Стручни и научни део:* 1) Дактилоскопија; 2) Развитак преступности у Германији. — III. *Поучно забавни део:* 1) Слике из Забљавице; 2) Осуђеница; 3) Из стрпног света. — IV. *Поште и обавештења.* — V. *Службене објаве:* 1) Потере; 2) Из полицијског албума.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 24.

БРОЈ 3 и 4. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 8. ФЕБРУАРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 27. јануара 1903. године,

за помоћника прве класе начелства округа тимочког Владимира Поповића, помоћника исте класе начелства округа браничког, — по потреби службе;

за помоћника прве класе начелства округа браничког Петра Младеновића, помоћника исте класе начелства округа крагујевачког, по потреби службе;

за помоћника прве класе начелства округа крагујевачког, Петра Марковића, помоћника исте класе начелства округа ибарског, по потреби службе;

за помоћника прве класе начелства округа пожаревачког Димитрија Ђорђевића, управника казненог завода у пенсији; и

за помоћника друге класе начелства округа ибарског Димитрија Ђорђевића, пореника прве класе ибарског пореског одељења.

за начелника прве класе среза хомољског Марка Недељковића, начелника среског исте класе у пенсији;

за начелника прве класе среза млавског, Мијаила Петровића, начелника исте класе среза пореч ког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза пореч ког, Петра Јовићевића, бившег среског старешину;

за начелника треће класе среза белопаланачког, Срећковића Ковачевића, секретара прве класе начелства округа пиротског, по потреби службе;

за напредног секретара друге класе начелства округа пожаревачког, а да врши дужност начелника среза моравског, истог округа, и прима плату из плате овога, Владимира Николића, напредног секретара друге класе истог начелства и врши дужности начелника среза млавског;

за секретара друге класе начелства округа пиротског Драгољуба Марковића, напредног секретара исте класе начелства округа пожаревачког и врши дужности начелника среза хомољског, обојицу по потреби службе.

за секретара друге класе начелства округа ужичког Милоја Ж. Јовановића, пореника треће класе пореског одељења среза црнорског.

за секретара друге класе начелства округа тимочког, Михаила Пантића, секретара исте класе начелства округа крајинског, по потреби службе.

за секретара прве класе начелства окр. крајинског, Арсенија Шумењоновића, секретара исте класе начелства округа тимочког, по потреби службе.

Указом од 27. јануара, 1902. године решено је да се:

Ђура Стевановић, помоћник прве класе начелства округа пожаревачког; и

Коста Петковић, начелник прве класе среза белопаланачког, округа пиротског — на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стане у стање покоја с пенсијом, која им припада по годинама службе.

Указом од 2. фебруара 1903. године, постављен је:

за начелника прве класе округа крајинског Алекса Весовић, начелник окружни у пенсији.

Указом од 30. јануара 1903. године, решено је:

да се Милорад Пешић, секретар прве класе начелства округа рудничког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му припада по годинама службе.

Указом од 31. јануара 1903. године, решено је:

да се Милорад Пешић, секретар прве класе начелства округа рудничког, са обавром на други одељак члана 69. и прве одељак члана 103. закона о општинама, разрешен од дужности председника општине горњо-милановачке, на коју је положај постављен указом Њиним од 22. септембра 1901. године.

Указом од 3. фебруара 1903. године.

за начелника прве класе среза посавског, округа београдског, Јеврема Магазиновића, начелника исте класе среза драгачевског,

за начелника друге класе среза моравског, округа ибарског, Љубомира Ј. Рајића, начелника исте класе среза подгорског, обојицу по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Милосава Цекића, пореника друге класе у пензији;

за начелника треће класе среза тимочког, Косту поповића, начелника исте класе среза моравског, округа ибарског;

за напредног секретара друге класе начелства округа ваљевског, а да врши дужност начелника среза подгорског и прима плату из плате овога, Владимира Николића, напредног секретара исте класе начелства округа пожаревачког и врши дужности начелника среза моравског, у истом округу, — обојицу по потреби службе,

за секретара прве класе начелства окр. врањског, Божидара Митровића, секретара исте класе начелства округа моравског, по потреби службе; и

за секретара друге класе начелства окр. моравског, Душана Протића, писара прве класе Министарства финансија.

Указом од 31. децембра 1902 године, а на основу члана 34. закона о покловном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета, које гласи:

Да се Јосеф Римановци, машинисти на Крагујевца, реолом на Башаид, у Аустро-Угарској, и њојзин исто тражење, по молби своју прима у српско подавство изузетно од §. 44. грађанског закона, заједно са женом Аном и малолетном децом: Данилом, Терезијом, Јелисаветом, Јосифом и Емилијом, пошто је поднео уредан очигост на свог досадашњег подавства.

Указом од 15. јануара 1902. године, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 9. уредбе од 14. априла 1899. године о заштити, попуњавању, формацији, снабдевању, дужностима и наставу оружане жандармерије и с погледом на чл. 13 закона о оружним и српским скупштинама, наређено је:

да се за издржавање, наоружање и одело сталне полицијске оружане жандармерије; новчице и непаче у овој 1903. години покупи од свију пореских глава у оружима по пет пара динарских на динарски непосредне порезе за ову годину. Од овог прираза има се одвојити једна пета део према тачци 3. члана 5. закона од 2. априла 1902. године о изменама и допунама у закону о грађењу и експлоатацији нових железница и употребити опако, како је истим законом прописано.

Указом од 31. јануара 1903 године решено је:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да по основи ревидираних и одобрених техничких документата може издати суму од 9423-89 динара као зараду предузимачу за направљено рушење старог и подизање и реконструкцију новог топлог минералног купатила у Врњачкој Бањи, и да овај издатак може поначно урасходовати на терет партије Бр. 185/2 глава XXXVIII специјалног санитетског буџета ове 1902. год.,

предвиђене на оправке и доправке болница и подизање грађевина по бањама[a].

На канцеларије Министарства унутрашњих Дела. № 2209 у Нишу.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 22. октобра 1903. године, и на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се село Врбовац и Рала, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине врбовачке у срезу подунавском, округа смедеревског, и образују за себе општину под називом „општина врбовачка."

да се село Шасјача и Орсовац, по изјављеној жељи својих становника одвоје од општине сиђевачке у срезу нишком, округа нишког, и образују за себе општину под називом: „општина орсовачка."[a]

да се село Сланце, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине велико-селске, у срезу ћупричком, округа београдског и образује за себе општину под називом: „општина сланачка."[a]

да се село Звечка, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине обреновачке, у срезу посавском, округа ваљевског, и образује за себе општину под називом: „општина звечанска."[a]

да се село Оглађеновац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине голубачке, у срезу пожарском, округа ваљевског, и образује за себе општину под називом: „општина оглађеновачка."

да се села: Бучић, Ћакуси, Пејковац, Самарињац, Драженовац, Волчинци, Мекиш, Шварлиште и Орљане по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине ћакуске, у срезу добричком, округа топличког, и прикључе сва та образују засебну општину под називом: „општина ћакуска," а друга три општину под називом: „општина орљанска."

да се села: Ландово, Удовица, Сеона, Њучак, Водањ и Петрињево, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине удовичке и врбовачке, у срезу подунавском округа смедеревског, и прикључе сва образују „општину ландовску," друга два „удовичку," а последња три „петрињевску."

да се села Кочетин и Бошњак, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине брвеовачке, у срезу моравском, округа пожаревачког, и образују засебну општину, и то: село Кочетин општину под називом: „општина кочетинска," а село Бошњак под називом: „општина бошњачка."

да се села: Балајинац, Батушинац, Брест, Градиште и Мерошина, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине александровачке, у срезу добричком, округа топличког, и образују засебну општину под називом: „општина балајначка."

да се село Секирач, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине белушићске, у срезу левачком, округа моравског, и образује за себе општину под називом: „општина секирачка."

да се села: Г. Лопашница, Придворица и Претрешња, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине драгушке, у срезу провуђатском, округа топличког, и образују за себе општину под називом: „општина претрешњачка."

да се села: Кртиница, Ратара, Скела и Уровица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине кртиначке, у срезу посавском, округа ваљевског, па да села: Кртиница и Ратара образују општину под називом: „општина кртиница," село Скела засебну општину под називом: „општина скелањска," а село Уровица општину под називом: „општина уровичка."[a]

На канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, № 2208 у Нишу.

РАСПИСИ

Свима начелствима и Управи града Београда

Према извештајима, које сам добио са разних страна а нарочито од Г. Министра финансија, у новије време почео је увоз калцијум карбида, за справљање ацетилена, у циљу осветљења.

Како је руковање са калцијум карбидом врло опасно, и како несмотрено чување и употреба могу да изазову врло опасне експлозије, нашао сам за потребно, да на основу §. 27. тачке 1. устројства централне државне управе од 16. марта 1862. год. пропишем следеће услове, под којима ће се у будуће увозити, чувати и употребљавати калцијум карбид.

а., Калцијум карбид, као и сви остали карбиди, могу се увозити само у херметично затворени, за влагу непробојним судовима. Судови морају бити од метала никако од бакра и земљаног. У једноме суду не сме бити више од 50 килограма карбида.

б., Свако лице, које жели да увози и да држи калцијум карбид или друге карбиде, мора за то имати нарочито одобрење од месне полицијске власти.

в., Одобрава се увоз само оних карбида, који имају уверење дотичне фабрике да су чисти и за справљање ацетилена употребљиви. Пошиљке, које немају оваквих уверења, оцениће се у државној хемијској лабораторији о трошку онога по их је наручио.

г., Сместишта за карбиде морају пре свега бити *потпуно суха, сувља и добро проветрена.* Они се не смеју држати у подрумима.

д., На свакоме суду мора бити читко написано:

„Карбид, веома опасан ако се не држи на сувом месту".

На затворених судова дозвољено је узимати само толико карбида, колико је за прераду неопходно потребно.

ђ., У сместишту за карбиде не смеју се налазити друга запаљива тела. — Сместишта се не смеју ложити.

Забрањено је улазити у сместишта са запаљеном цигаром, лампом и. т. д.

Она се могу осветљавати само електричним светиљкама, са дуплим стакленим омотачем. Отварачи и остала осигурања за светиљке морају се налазити ван сместишта.

Врата ће се отварати у поље. Као врата тако и цело сместиште морају бити саграђени од несагорљивог материјала. Кров могу бити израђен од лаког материјала.

е., Сместишта до 50 килограма карбида, морају бити удаљена од суседних станова најмање десет (10) метара. За количине веће од 50 килограма ово растојање мора бити најмање шесет (60) метара. Највећа количина карбида која се може држати у једноме сместишту не сме бити већа од 300 килограма.

ж., Месна полицијска власт која даје дозволу за увоз карбида, дужна је да се увери јесу ли испуњени сви услови за смештај карбида, да о томе састави записник и да води сталан надзор над сместиштима.

з., Осим оних услова вреде и сви остали прописи правила о руковању, употреби и чувању динамита и других распрскавајућих материја од 1. септембра 1883. год. (Пр. 9486.), који нису овима противни.

и., Ко поступи против оне наредбе, казниће се први пут по члану XXXII кривичног закона; у поновљеном случају одузеће му се дозвола о увозу оних артикала.

Ако би због непослушности према овој наредби било последица које долазе у род већих прекршаја, чиновници ће бити кажњени по одговарајућим одредбама кривичног закона.

Препоручујем начелству, да се стара о строгом вршењу ове наредбе.

СЂ 539

20. јануара 1903 год.
у Београду

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

Свима начелствима и Управи града Београда

Оглашавање појединих лекова у дневним листовима узело је у новије време тако велике размере да се скоро у сваком броју може наћи по пека објава о лековима спасоносним за поједине или и за све болести. У тим објавама хвали се напредно дејство и таквих продуката, који и нису никакви лекови, јер немају никакво терапевтично дејство, и њихово препоручивање има за крајњи циљ претварање необавештеног света.

Да се овим злоупотребама стане на пут, а болесницима осигура могућност добивања праве помоћи у болести, на основу чл. 1, 24 и 34 закона о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља од 1881 броја, а према мишљењу Главног Санитетског Савета, наређујем:

1., увоз, држање, оглашавање и продаја електро-магнетских кртова за које је доказано да немају никакво терапевско дејство, забрањује се у Србији.

2., ни апотекари, ни дрогисте, ни остали трговци немају права оглашавати лекове у нестручним новинама и њихово добро дејство препоручивати.

3., за непослушност према овој наредби казниће се апотекари, дрогисте и трговци који имају право на државне отрова и отровних ствари према чл. 24. тач. 15, 25 и 26. закона о чувању народ. здравља од

1881 год., а сва остала лица према чл. 33. тач. 2. истог закона.

Препоручујем начелству да ову наредбу објави, да се стара о њеном тачном вршењу и од 1. фебруара ове године узима у поступак све нодаже, које су јој противне и чини што је потребно, да изгредници казну искусе.

| СБр. 504
20. јануара 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Лекар у полицијској служби

Од свију поштака, потребних исљеднику, најважнији су и најпотребнији лекари. Због тога би исљедник морао настати да с оним добре у што ближа додир, јер је од врло великог значаја то, у каквом односу је исљедник према лекару. Ако је тај однос чисто службени, спољашњи, онда ће и рад и вођење најважнијих случајева, којих лекари има да се зати, бити службени, спољашњи. Ако је пак однос између исљедника и лекара ближи, искренији, пријатељскији, ако је интересовање за ствар заједничко, онда ће и део лекарев рад носити обележје тешњове заједнице и имати успјеха. Наравно да код лекара и исљедника мора владати љубав према њиховој служби, јер ако тога нема̀ју, онда нису за свој посао и вазало би да се поклоне каквом другом позиву. Али ако су обадва ревносна за своју ствар, онда се та ревност заједничким радом може удружствати и чешћим договорима и споразумима много допринети расвјетљењу случаја.

Ја се са захвалношћу сјећам једног упокојеног пријатеља, који је са мном служио при једном срезу, ои као срески лекар, ја као исљедник. Радили смо нет година заједно и врло много случајева смо правели крају. Доста пута ишли бисмо по читаве сахате далеко до места догађаја и цео тај пут преваљивали би смо у разговору. Мој ме је пријатељ поучавао, причајући ми сличне случајеве из његове дуге праксе и истичући све могућности, које би се у дотичном случају могле појавити са судско-медицинског гледишта. Немогућно ми је описати, каквих ми је све услуга учинио тај човек. Он ме је подстицао на рад, давао поуке, које су ми биле корисне и доцније сјећајући ме мога посла, тако да сам га готово увек запрашао с успјехом. Ја тврдим: Где исљедник и лекар нису у пријатељству, дружељубни и заузети за свој рад, ту се од њихова рада, а нарочито од исљедникова не може очекивати много. Осем описаних користи, које ће исљедник црести из искреног дружења са својим лекаром, споменућемо и ту, да ће исљедник тако најлакше дознати, кад му је потребно затражити лекарски савет. Мени се чини да се у многим случајевима не прилагују поштаци, да да би они могли што важно казати, а то само о тога што исљедник не уме да оцени, докле достиже моћ и знање поштака, у овом случају лекара. То је пак у службеном саобраћају тешко, а у приватном лако одредити.

У случајевима, који би се могли тицати лекара, нала сналаз да га прикатамо, па ма и ствар изгледала тако као да она прелаша границе човечијег знања, на ме као ће и. пр. после извршена дела протекло много времена. Тако и. пр. Лиман прича, како се по сриу једног човека, чији је леш био већ почрнео и прешао у трулеж, могло констатовати, да је умро од капље у срцу, јакле природном смрћу. Он јаки наполи, да су кости краља Дагоберта, кад су на 1200 година после његове смрти пскопине у Сен Денију, биле још тако очуване, да се на њима могло доказати свако пасиље, које би над њим било почињено.

И ја подсећам на 6000 лобаља у крипти манастира Св. Флоријана код Ења у Горњој Аустрији. Оне су из једног (непознатог) бога при крају свобе народа и тако су очуване, да су људи на повреда лобање могли тачно конструисати оружје које је тада било у употреби. — Разуме се да ти и такви јавни догађаји неће никад задавати посла исљеднику, али овим хоћемо само да доказемо, да исљедник не треба никад да због тога, што је протекло много времена, мисли да се ствар не може доказати, већ увек вала да прикита лекара.

Сад ћемо да преговоримо у каким нам све случајевима требају лекари.

а) У судско-медицинским случајевима.

Овде спадају питања код облукција, повреда, пресуда у погледу морала, код питања о односу снага, о старости, способности за извесне радње, симулацијама и бедној дрогљи питања, каква се појављују сваки дан. Шта ће се и у колико питати лекар, чи нас мало по мало сама пракса по себи, и кад једном навикнемо да се умеравамо у стављању питања, оказаћемо, да се баш тим правилним ограничавањем у питањима највише постиже код лекара. Вала нам се задовољити лекарским одговором, који је опрезан, више општи и недређен, али нам је потребно и да прикитамо лекара у каквом случају, кад год нам се само учини, да он може видети више но ја̀ик. Задовољимо ли се с неодређеним лекарским одговором, у многим случајевима ћемо доцније увидети да му морамо бити захвални што нам је тако одговорио. Рецимо да лекар прегледа повређеног, па да извесан одговор, потребно је да му дамо прилике да га прегледа по други и трећи пут. Јер много је боље да не добијемо никакав суд, но да лекар, притешњен исљедниковим настојањем, даде суд, који би био сасвим друкчији да му се дало прилике да повређеног још који пут види.

Још важнија је ствар прилком облукција. Не може ни лекар да одмах каже свој суд, вала га уништити шта му је све потребно да дозна, па да допуни оно што је облукцијом сазнао. И опет понављам: није истина, да лекар мора судити по ономе што је нашао, да га се истраживања не тичу; лекар валаши у облукцији само исход а у врло многим случајевима не види начин којим је он нађен. Број 6 може исто тако бити производ од 2 пут 3, као и сума од 3 више 3 или 4 више 2 и т. д. У неким прилика̀ма за случај је најважније то, како је нешто постало, а то може можда једино видети лекар, који познаје акта. Али за то се није бојати, да ће лекар због погрешности аката отићи погрешним путем, јер и ако би погрешно због лажних података, у коме ништа је нађено може сналаз да контролише свој рад. Баш он ће можда моћи да исљедника упозори на непрацилности у протоколима сведока и т. д. Лекарев рад и исљедников допуњавају један други, и само ако исљедник правилно води истрагу, лекар ће ретко кад дати погрешан суд.

Осем поменутих случајева, у којима исљедник сваки час потребује лекара, има још много других, у којима му лекар може бити од помоћи и о њима ћемо сад коју проговорити.

б) У конзервирању делова тела.

Више пута дешава се, да се неки нађени леш не може распознати с тога што је јако претао у трулеж. У таким, случајевима у неким прилика̀ма не помажу ни нарочите особености телесног склопа или какви особити неки покојникови. Међу тим такво идентификације може у приликама бити од велике важности. Узмимо и. пр. да је потребно да се утврди да ли је неки нађен леш идентичан с неким човеком, који је пре две недеље нађен у једној гостионици и нога до душе нико није познавао, али за нога сведоци тврде да би га познали по одећи, по ципелама, по чарапама и т. д., а наравно не могу ни казати, да ли можда није на једна иста повећи окивак или какво друго обележје, по чему би се познао, онда остају само ципе лица као једино средство, да се дотични идентификује. Али ако су те ципе услед трулежи тако уништене, да их ништа не може распознати, онда ваља тражити од лекара, да примени Хофманов „регенерационни метод.“

Проф. Хофман вели: „Глава се одвоје, мозак извади а у затилку и на слепоочницама начине дубоки засеци; не том се обичаи метне у текућу чисту воду. После двадесет сахата зелена боја коже на лицу већином је ишчезала или побледела а и опиј еменсематики оток знатно је попустио. По том се темена̀ча опет наметну на своје место, која ушѝце, на онда цела глава тури у концентрисани алкоходни раствор сублиматѝ, у коме после других двадесет сахата зелене боје потпуно нестане и отек сасвим сасвим, тако да напоследку лице добије сразмере облика и опиј изглед, какав можемо видети код балзамованих свежих лешева. На место сублимата може се с истим успехом употребити и хлорцинк. Само се по себи разуме да могућност реконструкције лица има своје границе, јер нарочито у случајевима, где је кост већ опала и нечели се образовати довољна маса лицу, не може се у том погледу ништа више учинити.

Ја мислим да је овај метод у толико драгоцењи, што се тада у даном случају глава, која се да агностарати, може очувати бар до главног претреса и ту поново изнети пред сведоке. — Овај метод изнели смо овде, јер он извесно неће бити познат

сваком лекару, а доста му пута може заробити. Кад се такав метод мора примењивати на местима, на којима нема подопода, а то је се дешавати у већини случајева, онда не остаје ништа друго но да се глава тури у ваздух поток, реку и т. д. (где се не би тровала вода). Али ту се морало пре свега постарати, да објекат не оштрене разне подлоге животиње, као рибе, раци и т. д. Те животиње би могле их једну под изгледом већи део коже, те би део рад био узалудан. Препоручили бисмо даље да се узме један сандук, на коме би се са стране начинили неколико веће рупе; на те рупе би се причврстило ретко платно или, што је још боље, платно од сунђер сита, тако да вода може спроз пролазити, а да не могу уби ни најситније животиње.

Докле глава 12—15 сахата стоји у води дотле се може набавити потребни субјимат или клеринк. Већа мора имати сваки анатомар на и сваки лекар у својој домаћој апотеци.

Од великог значаја за формалинске цилене биће у будућности »формалин (formaldehyd), који дејствује слично шпиритусу, само много јаче; потрош је употребе лиофила: за конзервирање и дезинфекционе, да би се пиф, код лешева, који су јако пречи у трулеж, потпуно спречила вонка пред обдукцију. И Рамбергова техност за конзервисање ирло је добра и она има још то добро својство што очува боју, да и после неколико година остане иста.

Такође је ирло важно да се очувају делови костиј, које су се раздробиле услед повреде. Међу тим може наступити потреба и могућност, да се такви делови костиј чувају, ако је повређени остао у животу те су поједини делићи најпише от лобање или кључне кости за време видања ирве или су добивени путем операције. Наша је дужност да сваког захтеваго от лекара да очува те делове костиј, јер они могу раније или доније бити важно доказно средство. Нарочито је потребно да се ти делови костиј очувају онда, ако је било повреде костиј, која је повреда преузроковала смрт, јаке нејаком при повреди лобање. У таквим случајевима мора се очувати и цела повређена лобања.

Кад се лобања мацерира и препарира, посматрање је повреда кул и камо лакше но кад на њој још виси крвава кожа и делови меса. Чиста, гола лобања може се лакше узети у руке, лакше извршити мерење и т. д. На онда могу се чинити нова посматрања у погледу повога што се сазнало о ствари, која се посматрања у време обдукције нису чинила с тога, што нису били познати детаљи, и напослетку може повређена лобања играти важну улогу на главном претресу и сама по себи доказивати невиност или кривицу.

Да свременом јоји пажњу на две важне околности. На универзитетима и у болницама прии мацерирање костиј служитељ. То не ове биги у нашем случају, јер служитељ на немарности може погубити неки део поличина. Тај посао мора прити или лекар или ако он неће, онда служитељ, али само под строгим његовим надзором.

Друга околност тиче се начина, како се препарирање лобање сасшкљају у своје прибавити стање. Ирво је инструктивно, кад се сви делови разирсване лобање бразилно пронађу и састане, тако да се с једне стране има уверење, да више дејестаје ни један комадић лобање, а с друге стране да се може посматрати, с каквим је орудем и т.д. задата повреда. Да се сећам, иесета, који је један судски лекар једном постигао пред поротницима, када је приликом неповређену лобању убијеног, коју је брижљиво слепио с сумирним цигарлапиром, напре показао, на онда с једним јаким притиском руке претворио у неброје ће комаде, у које је лобања смртоносним ударом била раздробљена. То је правилан начин, на који се може састанити повређена лобања ради демонстрационих циљева; погрешан је пак начин, кад се комаде лобање солидно састави. Тако сам ја видео једну лобању, која је многобројним удирима упиша једне сеиире била разирсана у много ситне комадиће, и коју је једна анатомиска послушница мудрено набољим руским тутклом слепио, да се ниј е могла више ни растанити нити оиазити трагови куда је ирслуга. А што је било најгоре, ниш ије било могућно стнар поправити, јер туткло ниј е хтело попустити чак ни после дужег стајања у води.

Као што је напоменено, ваља захтевати да се комиране просто мегиу на своје место и да се поштрпи ирилеие за фино гумирану хартију.

Од великог би могло бити значаја кад би се постигао успех с методом о рекоиструкцији лица на лобањи, коју предлаже професор Хис.*) На ово ирое. Хис је најирве у њему утврдила идентичности тобожње лобање мушкарца Јох. Себастијана Баха, експерименталио изливено средњу јачину слојева ткања на разним деловима човечје лобање. Тада је он дело тобожњој Баховој лобањи од гипса потребни слој гипса, и тако добијено лице сличало се приближно с добивеним композиторовим портретом. Замишност ове идеје била би за нас криминалисте врло велика, јер би се тада код сваког свежега иеиознатог човека, над којим је извршен злочин, могло добивити лице по Хисовој методи, тако да би се агиосцирање било замишљено. До душе тако далеко ињено ићи, ионито су ткања слојева код ноједиших људи и сувише различита. Али успеха би ипак могло бити, кад се у неком случају ноједине одређене сумње. Мислим се, иримиер, да је најсли скелет Х. У., и ми хоћемо да то утврдимо, онда се може применити тај метод. У том случају знају се готове старости, ноз, и најзад дотичиога, те се ирема томе може предузети допуњавања нарочне да то мора радити неко ио иеиознате Х. У. Под тим претиостављама може се замишљати да ће се добити лице, које ће бити подвргнуто агиосцирању.

На крају имамо још да напоменемо, да се ваља плоштти агиосцирања само но одељ и најчешн хартијама, ионито је ионшто ионолико случајева, да су неки лешеви, да би се завела власти, снабдевани одељом и хартијама других лица.

*) Joh. Sebastian Bach. Forschungen über dessen Grab, Gebeine und Antlitz. Von Wilhelm His, Leipzig, Vogel 1895.

b) Код тетовирања.

Исто тако могу бити важна за доказивање идентичности, као код живих тако и код умрлих, тетовирања која постоје или која су постојала. Само се ио себи разуме да њих нала тачно ирегледати и описати. Имамо још да кажемо, да се морају имати у виду и тетовирања, којих више нема. Да она могу нестати, то је несумњиво, она могу ишчезнути и сама по себи услед дужине времена, или пак и за кратко време ако је жирала била рђава или ако се ирозвана боја изабрала. Тако исто могу се она и вештички избрисати, и то ињеним напрасним једне киселине, на ime кад се тетовирано место намаже са ниднто-сумпорном киселином (Parent Duchatelet).

Др. Variot назива један метод, који, кад се иримени остаје само окиљак. Чак и кад се 2—3 пута ирииеје једна иаста, састављена на алицилне киселине и глицерина сваки пут да завој остане но ирилику дана тетовирања ће сасиим нестати.

Дозна ли се за нека начина, да је на извесној живој индивидуи било тетовирања, које се више не види, онда пустимо лекару, да он тачно ирегледа оно место, ни коме је но извесним ноднмма било тетовирања или тк је иначе могло бити. Ако је тетовирање удаљено ненитачна, онда се налазе јасни окиљаци, који се могу видети и слабијим оком, а које ваља тачно описати но облику, величини и т.д.

Али ако су тетовирања ишчезла сама ио себи, онда ће лекари моћи с врло добром лупом у вештини случајева изнаћи тачиасте или иругасте окиљке, који су произведени илом или каким другим оштрим орућем. У ионеким случајевима ти окиљци биће још тако добро одржани, да ће се на истих моћи успоставити цео ранији напрт. Те се успостављање обично олакшати, ако се дотично место ноже јако натрља каиком бојом, на ир. мастиком, чађу, уљем и т.ђ. јер та се боја лако хвата на унапређење окиљке но на осталу кожу. Тада се тетовиране истакне потпуно јасно у боји.

Ако је потребно да се докажу тетовирања на неком лешу, иостуиаће се на мало час наведени начин. Но овде имамо још један важан доказ за ове случајеве, у којима су тетовирања у тоју времена ишчезла. Као што су на ир. Фелеи. Мерцел, Вирхов и др. доказали, честице боје нутују до најближе лимфне жлезде, остају у њој и никад не излазе из ње. Оне се тада налазе ирвенствено у иериееријским дезовима жлезде а и могу се микроскоиски видети но целој жлезди, а нарочито но иречишћима исте. Нарочито за се то под микроскоиом да боље видети, само што тако много употребљавању иишобер на светлости која нала управиио изгледа црвен, а на светлости, која нала косо, ири од Хофмана. Према томе у таквим случајевима ваља увек захтевати од лекара да ирегледа дотичне жлезде. Имали би још да ирииетимо, да се тетовирања на лешевима најчешн у води и свакако лешеиима не могу добро распознати; према томе ће се под ирвих свапути дотичне партије коже и мало ирсушити, а код последњих мало омекшати у води.

О старости неког тетовирања може се у опште мало нита рећи. Окиљци се обра-

ују ускоро после операције и не мењају се битно ни после дужег времена, а јачи или блеђи тон боје не доказује ништа: свеже тетовиране с мало пигмента и старије с много пигмента наследиле приближно подједнако; али како је тетовиране извршено, дошије се више не може утврдити. Само у појединим случајевима може бити известан закључак. Кад се на пр. детету тетовира на леђима велики крст, када ће се та фигура, кад дете одрасте, развући и неће моћи више бити признана; тако исто кад се изврши операција не неком оштром младићу, у старијем добу ће операсано место имати друкчији изглед. Која се на теду не растеже правилно. Пре кратког времена је у свима европским градовима признавана једна млада Американка јена Иреза, чије је цело тело било покривено лепо нацртаним тетовирањима. Иста су била добро урађена и занимљива; али неистинито је било њено причање да је је тетовирао њен отац, пошто цртежи нису били нигде развучени и неравни, што би морало бити, да су исти расли с њом.

Поводом овога да проговоримо коју о важности тетовирања уопште. Нећемо ићи сувише далеко, као што су по примеру Ломброза од 1874 отишли многи други, као Маро, Лакасањ, Батут, Сализа, Драго и т.д. који су тетовиране сматрали као управо карактеристично за злочинце — али тетовирања су шпак важна. То је добро сагласно Курела, који је код 14% свог материјала нашао тетовиранја.

(Настављће се)

Клептоманија

Две-три цртице.

Клептоманија је реч грчка и значи бодестан душевно нагон, жудњу за крађом и то жудњу неодољиву.

Клептоманија се већ у основи битно разликује од обичнога лоповлука, јер лопов краде из користољубља а клептоман зато, што га нешто неодољиво на то тоне, што другуиде не може. Лопов краде зато, што му треба украдени предмет, било ради личне употребе самога предмета, било да продајом дође до новца: клептоман краде по садашто и такве ствари, које му ништа не требају, он их чак, дошије, и баца или поклања другоме, али украсти мора, па ма га шта стало. Бивало је случајева, да клептоман, коме се не даје прилика, да нигде потсрад украде, сам себи подмеће по неку ствар, па је онда налази и, као бајаги, украде.

Код простијега и сиромашнијега света ретко се разбира за клептоманију: ухвате ли га у крађи, он искуси последице законских одредаба, нити и њему самоме нада на памет да се брани болешћу за крађом, нити би му се веровало, кад би се тиме бранио.

Али, кад се имућнија или отменија особа ухвати у крађи, наречито какве ситнице, предмета без велике вре, покварено, без икакве предности, онда се одмах констатује, да је таква особа болесна, — да пати од клептоманије.

Породице оваких особа имају често грдне муке са својим клептоманима, јер их, — осим компромитовања, — често пута стају великих издатака, да прикрију и утишају какав случај њихове страсти.

Могло би се готово са сигурношћу тврдити, да од клептоманије пате више женскога него мушке особе. Женску душу, и иначе више склону пареницу и непотребним ситницама сналажење лепоте, много лакше намами ма каква некорисна стварчица, ситница чак и без велике вредности, наročito ако тровинама са женском робом.

Несавесни људи међу оваким трговцима, ако су тако звану крађу и опазили, обично у том тренутку ћуте, али одмах после тога њиху мужевима или родитељима дотичних особа огромне рачуне, уцењујући их на тај начин ради части породичне. Ови, ако могу, доносе и плаћају, да се спасе, ако би се ито још спасти могло; али кад томе не буде краја, онда стиар, назад, више дође до јавних скандала.

Писац ових редова је пре неколико година био у Лајпцигу на успављем вашару свеколком оваке непријатне сцене.

На тровинама, крај разних шеталишта и по ширим улицама намештене су у то време по Лајпцигу шатре и тезге са свиком робом, као и на сваком вашару. Једнога се дана крај једне такве шатре, у којој се продавала обућарска роба, дебео свет гушио нето на другом ком месту. Између отворене шатре и гомиле страала је лепо обучена, отмена госпођа, веома збуњена. Трговкиња, пилин на њену мало белу земуску пилајицу, размахивала виљиде, па грди ли грди.

Отпар је била у овом:

Госпођа је разгледајући другу робу, украла с тезге, пануче обичне, папирне пануче, које она сваћовако не би посила, али их је украла — украла из нагона. Она је молила пудала је тровинице погоспобу, десетогубу предност украдених пануча, али она неће да чује, него разгрчала очи и преко целе гомиле тражи „шуцмана.“[1]

Неко из гомиле, који је познавао госпођу, — у овоме тренутку веома задиту, — истаче се, да погреднје:

— Утишајте се за Бога, госпођа то није учинила намерно и да вас опште; ја госпођу познајем, она је из добре куће, она је из добре куће, али пати, болесна је, пати од клептоманије.

— А-а!... Од манције? Па, да Бог-ме, кад госпође краду, а краду од беса, онда је то манија, али, кад неко од нас то учини, често пута из нужде, онда нас стрпају у затвор. Нема да чујем.

И дође „шуцман.“ Разабра се, у чему је ствар. Кад су за ме госпођино, које је у Лајпцигу било познато, он га само записа, предаде трговинки пануче, а госпођу са свим учтиво изведе из гомиле и донеле је испратн.

Доцније сам сазнао, да је то била жена једног виђеног адвоката лајпцишког, и да одиста пати од клептоманије. Муж је дотле већ десета скупо плаћао такве пануче, мале комаде чипака и друге драгуљије, које је она доносила кући — некупљене. Али је он своју жену, иначе у свему добру и пажљивом полсо и жалио, па је све то непри-

[1] Та, што је код нас жандарм.

лике трпељиво сносио. Најзад јој је узео једну другоријцу, која је имала задатак, да сиуда с њоме иде, да благо поступа, да јој скрене пажњу на другу робу и да спотроа на ју пази.

Да ли је то потпуно помогло — не знам.

*

У Пазарици Славонској био је пре неког времена један свакаљена времена случај предметом интересантних разговора, а новинарима је нодужао као згодан материјал за писање.

Директор тамошње српске школе Тодор Рапић, који је већ двадесет и пет година био заузимао то часно место, стао је у последње време нутовати мога често и претерано много, да је то већ падало у очи. А кад би га запитали о његовим честим одласцима, он је одговарао, да је био на свом добру у Срему. — Пре три године купио је био Рапић код Илока једно имање и приспео је худма да је добио на класној лутрији 12.000 форината.

Али доцније је изашло на видело, да је Рапић натио од клептоманије, и да је врло вешто био извршио бешброј већих и малих крађа, док га у једној куковарској гостионици није ухватио келнер баш у овом тренутку, кад је смотао нож и виљушку...

Рапића предаду полицији, а кад је она извршила претрес код његове куће, проиашла је неома много предмета од предности, а и читаву масу без нелике предности, до којих је директор само крађом дошао.

Одмах по ухапшењу Рапићевом појавили су се на њему знаци лудила. Болесника одведоше у Осечку болницу, где западе у формално бесиило.

*

Парнички „Тан“ донео је ту скоро бесилику о једном оваком, сумњивом, случају клептоманије:

Млади Кадусто има седамнаест година. Погодио се једнога дана, као момчић, код Пекиньов, продавца слика и хартије.

Сутра-дан га његов газда пошље, да наплати некакав рачун од 25 динара. Овај оде, наплати рачун, али се не врати у дућан. Отац његов, међутим, довеси и врати газди ту наплаћену суму од 25 динара.

Овај би случај био сасвим обичан и не би изазивао нарочите пажње, да Кадусто није показивао интелектуалне заборавности, по којима се могло закључити, да је клептоман, то-јест, да пати од неодољиве жудње за крађом.

Суд је с тога одредио једногодишњу казнаду, да испита душевно стање кривчево.

Лекар је, пробе ради, поверио крпицу, да сам о себи напише, што зна, и Кадусто је свесно о себи изјавештај, који је био врло добро састављен и у којем нијаде разлоге, због којих он сматра, да његова одговорност није потпуна, то-јест, да се не може узети апсолутно.

Он ту казује, да његов отац пати често од тешке главобоље; да његова сестра има некакве тајанствене трошнице, а да он сам још од најранијег младости има неку неодољиву наклоност ка крађи, то-јест, да га нешто необјашњиво стално тоне, да украде. Док је био у школи, крао је нера, писаљке

и прошисе од својих другова. После тога је настанио своје краће, због чега је био увек истериван из свију дућана у којима је отпочињао служити.

Стручни лекар психијатар, и ако је констатовао, да нијакав патолошки знак не даје повода, да се Кадусто може сматрати као потпуно неодговоран деурачунљив, ипак налази, и то судећи по недовољној развијености његова тела и његове интелигенције, да би се његова кривична одговорност требала сматрати као умањено смањена, слабија од одговорности нормалних лица.

Случај овај дошао је, дакле, и пред суд.

На суду се развила овакова процедура:

Председник (оптуженоме): — Сво, што сте до сада казали и што још говорите, изгледа врло разумно и чисто је свесним изузетан случај, да један нормалан човек, тако рећи умоболан, реконује о својој ствари са толико много разборитости и логике, као што чините ви. — Зашто сте, дакле, украли оних 25 динара од свога газде?

Оптужени: — Мој отац није хтео да ме прима кући, а ја нисам имао шта да једем.

Председник: — На шта сте уралили са украденим новцем?

Оптужени: — Нијесо сам га.

Председник: — За које време?

Оптужени: — За три дана.

Председник: — Вас би било тешко хранити.

И суд, водећи рачуна о стању оптуженога, осуди га је на два месеца затвора. Али председник га је још и опоменуо, да ће га, ако се не потруди да одржава, дакле, у случају новога наступа клептоманије, суд мало строже осудити.

Кадусто се као мало напређало овакоји казни, и као да је хтео рећи: „па то онда не вреди бити ни клептоман: толика би се казна могла досудити и свесним обичним крадљивцу!“

*

Разуме се, да се са закључањем за клептоманију чине и злоупотребе, као и са сваким другим, те се дешава да какоог пређеног лопова ухвате у најобичнијој крађи, а он: „Ја сам, знате, клептоман!... Ја имам страст!...“ само, што се та боја ретко прима.

Тако је пре неке године у Москви био затворен благајник, који је касу, којом је руковао, систематски открадао и био ухваћен тек кад је недостатак достигао суму од 14.000 рубаља. Нека притворе, а он у притвору почини самољачки изгледа и стане красти ситнице, до којих је могао случајно доћи: пера, писаће, убрусе, тањире и т. д., али тако, да га одмах ухвате.

— Ама ви, каже, и овде крадете? Шта тиме?

— Ех!... Где... зар крадем? Шалим шало.

— На крађете, да-бог-ме.

— А јо то не опажам.

Па претресу он, опет самољачки, пред свима покушава да украде чувару мараму из џепа.

Председник види у чему је ствар, па ће рећи:

— А зар ви нисте нешто клептоман?

— Јесам. Клептоман сам! узвикну, готово радосно, оптужени.

— А-а! Клептоман сте? Е, добро, добро — знамо ми ту клептоманију!

И осуди га на девет година робије.

*

Најзад, нека послужи и ова причица као завршни прилог, до душе, не расправљању о клептоманији, него о нештини лоповској да до краја испуне своје мариметузе на рачун једне, у извесно време јаче истакнуте, теме.

Под натписом „Клептоманија једне даме“ извештавале су новине о теме, како је једноме од најпатнијих лекара за душевне болести у Риму дошао неки елегантан, забављан, млад господин и поверио му се, како је окићен лепом, младом женом и да би с њоме могао бити веома срећан, али она већ неколико година пати од клептоманије, и да му на тај начин стално грди неприлике, јер у таквом стању краде по продавницама и дућанима све што још дође до руку. А кад је после два-три сахата пређе тај напуштено, онда је у очајању, сва је несрећна и узвк га моли, да покраћене ствари одмах исплати или врати. Колико су је, вели, разним лекарима, али све узалуд. Зато сад и моли врло лепо доктора, — ако томе тојест, има лека, — за допуштење, да му доведе своју жену, ради прегледа, и то онда, кад јој дође наступ.

Лекар пристаде.

Сутрадан доведи муж лекару своју жену, која та извештаје својом лепотом и пријатношћу.

Муж се упусти с лекарем, као бајаги, у интересантан разговор, и нарочито да мами, да нешто и непримећено обрати пажњу на његову жену.

Госпођа се с почетка понашала као отмена светска дама и, као из дуга времена, разгледала је ситне ствари и богате украсе, којих је било доста у соби овога имућнога лекара...

Најзад, као да дођоше и наступи клептоманије, јер лекар чисто са задовољством опази, како госпођа склони са стола мали јаком окићен брилијантима и другим врстим камењем, у коме је лекару поклонила своју слику нека његова богата пацијенткиња. Затим пестаде и златног пристављача за хартију.

Лекар праћаше младој госпођи, опипа јој било, промери главу и загледа јој се у очи. Она није скидала поглед с њега, али му је скинула златан сахат и ланац и брилијанта га стрпала у џеп.

Лекар се чинио, као да то не опажа.

Кад су се опрштали, госпођа је, као што се пристоји, изишла напред, а муж се тужно њојко доктору:

— Ето видите, сто видите, како је то све страшно... сирота жена, ах сирота моја жена!

Лекар је покушао да га теши, а он је завршио:

— Молим вас, сад ове ствари не смем од ње дирати, она би пред вама пресикла од стида и очајања... али ја ћу вам већ то све послати што пре, а ујутру ћу вас и посетити.

Лекар је за нама цимао главом; замишљао се и рекао:

— Интересантан случај!

Одмах је затим сео, да прибележи правутиче тога интересантног случаја.

Он га је и прибележио, и дуго га је памтио, јер ни младу болесницу, ни забринутога мужа, ни свој сахат и ланац, ни рам у брилијантима — није никад више видео.

Ј. У.

Како се живи на галијама

Питање о замени шишања на радове на галијама и на шишање у колоније затварањем у ћелије у метровима, решено је у принципу у Француској и спасилац пенитенцијарне нумерске колоније постаје већ сад ствар времена. Резултати пенитенцијарног система, који је постајао до сад нису оправдали наде које су ту полагане, како са гледишта поправке радника на галијама, тако и с економске стране. Леон Монселон, аутор занимљиве књиге La Bagne et la Colonisation pénale en Nouvelle-Caledonie опако одређује савремене галије. Галије немају ни мало ону мрачну знаменитост коју је се очувала у нашој памети од отписака добијених у Ромфору и Тулону; нема више оних страшних ћелија, од којих су и данас остали примери у Ромфору и у којима је људско биће постајало дивља звер; нема више оних ушака бола и гнева, ни оног отимања. Осуђеник није више онај одвратни предмет над ку се плашљиве женске крстиле кад га виде, он има одређен положај у свету, он има привилегије, права; он тражи да му се даје оно што му држава одређује, он прима плату као солдат. Крађе рођи осуђенике на галије постао је у наше доба личност, држани пенсионар потпуно као инвалид коме се дају потребне ствари на и дуван, под условом да чисти дворишне и прт само с том разликом што инвалиди није описан и што се може отерати ако повреди правила, док је галијан описан и није могуће оставити га без дужности, за то се према њему лепо понашају, да би га колико је могуће учинили пенитентним, нарочито од оног времена како су укинуте спе принудне мере за рад.*

Ево како прича Жан Карол о каледонској галији коју описује врло опширно. Право говорећи, кад би рад галијама и био окружен свима оним строгостима, које сам је очекивао да видим, и онда, каледонска клима, сама по себи, спела би их на пашта. Под тим чудним небом где је еваторијал само нарачествено зло, могло би се проћа без свега, само да се не сладује ја галијани добивају довољну храну. И они који су навикли на раскош брао се одвикавају од свакојуговости. Да није стидљивости могло би њих голи. Сунце Каледоније греје али не пеше.

Та је колонија једна од великих ретких, које су слободне од свих болести које су својствене жарком земљама. У њеној постојано сунцу атмосфери епидемије доцесе с неба, брао постају безопасне. Вода је у њој одличка. Нигде сам тако не осећа као тамо. Нема умора од кога се не би човек опорављо после кратког сна. Да нема јутарње росе могло би се бити и без крова. Лепота дана, чудна мекота ноћи, допуштају да се непрестано одржава пенталација у становима тако да је и најновија касарна у Француској подрано место кад се упореди са становима, у које сметају радинке галијане.

Тя радници галијани знају боље него ико други ову разлику између њиховог положаја и осталих у касарни.

„— Ваљда Ви нас сматрате за осуђене, шта ли? — одговорио је једанпут један галијан надзорнику који је ту захтевао од њега неки мучан посао. Тај је одговор постао легендаран и врло популаран у Новој Каледонији.

Таква и још нешаљиви факти бацали су у Француској. Међутим тиради по новинама оцењивања да је у неколико случаја каторски гарнизон трпео оскудицу у храни, док су галијани могли тајно продавати своје порције меса. Тај исти аутор прича ово — „Један пут се десило да је се каторска општина, приметивши у неким градским кварговима такве гомиле нечистоте да је се могла јавити епидемија, обратила губернатору да би он паредио радницима на галијама да уклоне ту нечистоту. Губернатор се најавно обрати директору пенитенцијарне администрације и замоли га да се постара да се тај под наврши у ово доба дана над на улицама нема никога, да се не би становницима одузела могућност да дишу чист ваздух с наступањем вечерње хладноће. Директор пенитенцијарне администрације прегледа правила и увери се да она не допуштају да се галијани подвргну непогоди за које је тоиле часове дана. Он је сматрао за своју дужност да не допусти својим људима да раде тај посао. Али је дужитвеном здрављу грозила опасност те је општина почела да протествује и онда сиромах губернатор био је принуђен да посао создате. И тако су поморски затвореници били дужни да наврше посао који је био непријатан за господу галијане, пошто никаква правила не штите од таквог посла ауде слободне и не преступне, то јест поднике".

Жан Карол опако описује своје прве ноћи у Новој Каледонији — „Кад сам ступио у ту обитељ жалоснот прогонства, ја врло уплашен — где су галијани...? Ја рекох — галијани — употребљујући стару француску реч, која је изишла из употребе. А неко ми рече „Ви питате за осуђене? Па Ви сте међу њима. И одмах један од њих уже мој пртљаг и понеси га. И онда видех да су они сви сама, и у хотелу, у бањи, на станици. Овде је галија свуд. Она је тесно везана са слободним становништвом: она је се увукла и у домове. Шта више галијани се не мањеку њих тешке. Галијани трпе колонију али уколику мање услуге. Они дају радиике и слуге, у којима је велика потреба. Човек би мислио да су галијани ограничени на неки мали део тог острва и далеко би да се преступници и овде, као у Француској налазе у руками правосуђа и да су одвојени од поштених људи. Ви не знате шта је то пенитенцијарна колонија и немате појма о друштвеним појамма који су сводствени Новој Каледонији. Галијани је овде човек кога сте на набацили из нашега друштва и који чини део нашега, на и најосетљивије од наших дама не либе се кад их гледају и не гроше их се. Истина у неком смушају ни су дивља зверона обезоружани и ми то знамо; али сваино је ту навика. Ево већ тридесет и пет година како галијани жене код нас или боље рећи ми с њима. И како се у свему томе види односност принципа и предрасуда. У Француској на тоните алиновиде а овде код нас ми их уводимо у своје куће као слуге.

У једном од највећих гостионица у Нумеји служи један тровач као главни кувар. Један галијан који је осуђен за то што је удавио своје рођено дете у колевци служи код једнога мога познаника као чувар деце и он се њим врло хвали. Специјалиста који брије мене сваки дан убио је пожем човека, а гад рукује бритвом, и ја свако јутро сигносно му пружам своје грло. Он је окретан, рука му је јака и он „чисто ради". Књиговодство и рачуноводство у једној од највећих оидамших трговачких кућа раде они који су осуђени за фалсификате туђих потписа. У хемијској лабораторији апотекета, који је некад био „пропалиградета делом", ради с експлозивним материјама с обавезношћу једног ученог експлотрона, који трпи научни отпадак, благотворна за људски род. Кочијаши су све галијани. Кад пођете на северни крај острва за видиво бакарних рудника, унутра вас спушта онај који је осуђен за убиство, али то не треба да вас плаши више не нам се подстеже. Могао бих навести још много примера али то би ме одвело сувише далеко. Само знајте да галијани одлично врше своје службе. Ретко се ко жали на њих. Али дужности ни једа за за најмању потрешку галијан губи сне те удобности, које му се дају као награда за добро владање и понашање. Ако је кажњен у колективни галијанин жижно се враћа у колективни стражаре. Вот под вечним надзором тамничке страже. У томе је сав разлог њиховог примерног владања. А баш још и то да после тога владања. А баш још и то да после тога кад се они потпуно удворе својим газдама да би добивали средства потребна за бегање. С тим одличним слугама тако је исто као и с оним рђавим код нас у Француској: треба увек бити на опрези.

Сваког месеца по педесет њих кушају да побегну али само један или два с успехом.

Од политичких осуђеника метропола је, осим два три њих, вратила себи знатније радинке и они су одете оставили леју успомену. Остао је још само мали број бивших комунара; неки су од њих лепо изучили неке занате, а последњи који је остане Каледонију био је хотелијер и остано је за собом капитал од осамдесет хиљада франака.

Закон од 1854 год. сам по себи није безусловно рђав али пошто је примена његова била остављена чиновницима, то у њему најпосле није ништа остало од оног духа у каквом је био замишљен. Законодавац је најпаметнија наду да ће се осуђени поправити радом. У том је се он преварио пошто је тада владала наивна филантропија, одјек романтизма. Мали човек може се дићи само добровољним а не принудним радом. Идеал галијана није у томе да се подигне у очима друштва посредством рада, него у томе да се уклони од дужности рада и они тако исто теже да деже у болници, као и да бегају трагедија слободу. У болници се лепо поступа с болесницима и не треба ништа радити. Али да се дође у болницу треба бити болестан. И тако ако болест сама не дође треба је изазвати или симулисати. Ту на галијама симулација болести достиже размере науке. То је једина пенитенцијарна наука коју треба научити. Њу и научају особито морски и колонијални лекари који су прикомандовани разним пенитенцијарним заводима. Један од најексцентичнијих доктор Пјер свештача своја посматрања која је чинио у Гујани и Новој Каледонији. Многобројна и занимљива она ће увек чинне читаву једну патологију, која је тако исто интересантна за проучаване као и за људе од науке. Само се по себи разуме да галијани гледа да што мање повреди себе и само се људски убијају. У опште симулатори су врло вешти и умеју да оставу на овој страници кад је одржавање могућно, али је учињено све што је могућно да се прекари ово дејаствотне. Али кад лекар послужи неко време у болницама галијана он ће добо до уверења, вели доктор Пјер, да су врло многе болести под тих прогнаника, ако не и већина њихових болести, измештачене.

Дожновтно осуђени не колеба се да опакши себе да би се избавио од ручног рада. Тако је један од њих имао духа, страшно је рећи, да себе осакати. Други, и ако је био осуђен на известан рок, одрезао је себе три прста на десној руки. Тај је човек имао снага тридесет и пет година, био је снажног телесног састава али није хтео да ради по принуди.

Који од њих нема смерније да постане „инвалид" тај се задовољава бољицом. Тако поступа већина осуђених на известан рок, симулишући болест. Треба знати вели доктор Пјер да су они врло вешти у томе. Ми често грешимо догод буде постојало изгнанство. Између катаралне жутице и жутице коју они изазивају дуваном тешко је поставити различну дијагнозу, као и између дисентерије и оне коју они вештачки изазивају.

Било би врло тешко побројати све начине којима они симулишу разне болести. Нарочито су богати у рецептима за проузпођење свих могућих рана. Довољно је рећи да они симулишу и шкропуде као и спонлие. Кад се увиди да је болест симулисана то за најдужа после создрављења повлачи мере нсклучне строгости. Али то не збуњује симулатора. Они све жртвују животињском инстинкту деиости и чине све да би се спасли од мрског рада. Све то и много друго није познато доктораима пенитенцијарног прова, али је потпуно познато доктораима медицине који су на служби у пенитенцијарној администрацији. По томе осуђенике, био он дрзак или не пред којим надзорницима свих чинова, држе пред лењаром. Он је за шета нешто више него администратнвни чиновник. Он издаје пеелоге тајне. И шета може он преварити или много теже; простим лицемерством то он не постиже. Разумљиво је онда зашто прогнаници мрзе лекаре. Често се може посматрати занимљива борба између страха и мржње код паијенната и неповерењем лекара, који је увек на опрезу.

Да завршимо овај преглед занимљивом ликом галијанског концерта.

„Ја сам особно, прича Жан Карол необичну симпатију према тим неповратним му-

занатима, поцео сам најпре убрзавајући да је то музикално друштво састављено из персонала чиновника или тамничког надзора. Али како сам се зачудио кад сам дошавши на концерту, где цела Њујорк изгледа да ужива у вечерњој хладовини видео да је филармонична задатка, коју је остављено да умеснадна парави колоније, састављена из „преступног елемента.“ Програм концерта био је изванредан у погледу. Свирале су се старинске ствари од Обера и Доналтовског.

— Погледајте калеидоскоп, рече ми мој друг. То је биљни свештеник, мелодија, аутор неких дворова и многих писама in utroque.

И доиста тај свештеник био је очувао неке професионалне гесторе, правдајући тако и под дирекцијом галијарда нарекут: Ти ne sacerdos in aeternum! Он је господарски махао својом калеидоскопа палицом, бацајући с времена на време поглед лево и десно. После сваког одређеног комада музиканти су седили, наслањајући се на балустраду иносна у немарљивим позама уморних уметника. Обично слушаоци на тим концертима удржавају се од сваког израза одобравања или не одобравања.

По свему како се види код те господе музиканта влада добровољна дисциплина, која преде своју славу у осећању порозитивног достојанства. Ако их и прате два надзорника то у томе треба следати пре перемешају на њихове него опрезност. Као опрезност то би било смешно јер шта би значили та два надзорника поред четрдесет галијарда на другу, поред морске обале на мрачној ноћи. То исто може се казати и о свима онима надзорницима који имају да чувају осуђене, који раде на путевима или у рудницима. Један надзорник долази на тридесет радника галијарда, те у таквим условима покорност галијара може се објаснити само њиховом добром вољом. Побуна биће врло ретко а и зашто да се буне кад могу бити приближно задовољни својим положајем. Бесгрна бивају за то што по неки пиште веће гладну слободу него сито ропство. Најмање има бегунаца међу музикантима. Често се између музиканата и образованог друштва стварa нарочна веза, а има их међу њима и таквих на које показују као на Херојс crimes passionnels, који стварају интимно познанство с Пумејанкама.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ДЕТЕ

Приповеткa Рицпенсова

I.

Било је то на једној малој станици железничке пруге Париз—Лајон. Са омаловажењем довикну кондуктер сапьним путницима име станичино: „Сент-Фелисиан-ле-Мон, — један минут!“ Затим одјури воз с јаком тутњавом даље и одмах се изгуби у једном тунелу, као да се стидно, што се заустављао због такве ситнице.

Господин и госпођа Верди били су у једним чиновници ове станице. Он се називано „Шеф станице“; његова се жена сматрала скромнијом као „Чуварка пруге“.

Имали су сина отприлике од две године, именом Емил или Мило, како су га називали од мила. Мали је дечко био ова срећа, сва радост својих добрих родитеља, а нарочито се господин Фредерик Верди несобично поносно своји сином.

Једнога јутра повеље „шеф станице“ по своме обичају на посао и свирка, да се у кратким одморима са њиме поигра.

Мило је био весма добар; за све време није се ни једанпут заплакао. А кад се Верди, да би га забавио, спусти на земљу и поче четвороношке да пузи, смејало се дете као лудо и миловало је лице очево својим прљавим рученцима.

Срећан отац блаженство је од среће и дечинивао Милоу смејући се:

— Хајде, хајде пекај мало!

Малиша поче да кукурече, као млад петлић, — било је да човек пукне од смеха.

Верди заборави на све непристојаше неки, које му је сиечић већ био назвао, и миљаше само на пријатне успомене, које је то дете оставило у његовој памети: на прво смешење, прво „тата“, на прво плесање рученцом, на први корак, укратко, на све банално ствари, које сачу родитељском наслеђају увек тако нове и незапређено лепе.

Срећан и пресрећан коменцијанио се он и вађао по трави пао какав страп пас, који хоће младо дуенце да одрази у добром расположењу.

— Мило, уништа ће, подражавајући јоп верајвећи говор детињи, — како ниси ти звецинца?

Мило отпоче тамо ако тргати на својим слабашним и још неуким ножицама, и викаше, радостачивши ови и милувашим обрасом: „Фу-оу, оу-оу!“

Нема сумње! То је било, бар по мишљењу Вердијеном — верно подражавање пуна, какав производи железница. Отац не могаше од смеха и усхићења да дође себи: то је он Милоа научио, пао што га је научио и да подражава мукање мачкином, да угаси свеће, да пољуби пајнаџа тетка Аннин, која је сматрала код њих, — и стотину других духовитих ствари.

Али сад се појави госпођа Марија Верди са заставом: она затвори ове барајеве на месту, где су пиште пресецале друм, и погледане према тунелу.

— Иде ли већ брзи воз? питао је Верди којега су пиште раскидале од његове жене.

— Да, сад ће одмах бити ту.

Обоје ослушнуше. Одмах затим поцула густ облак беле паре на тунела. По пиштама, које су дрктале, јурио је „експрес“ као бесан.

— Мама, мама! викну Мило, који га је видео како јури.

При том се оте на очеве руке и отрча, подражавајући железницу: „Фу-оу, оу-оу!“

Одједном просече ваздух ужасан дречуги крикак: дете је натрчало на пругу.

— Мило! За име Божје! Мило!

— Фу-оу, оу-оу! узвикивао је мали све јаче.

Као муња прођете воз и оде даље, смејући се све више и више.

На три корака од пруге лежало је у крвавој локви упакажено тело Милоа.

II.

Отац и мати подигоше малишу и одпеше га у кућицу.

— О, Боже, Боже мој! узвикну Верди таким гласом, који изгледаше, као да неће више не дохази из човечијега грла...

Госпођа Марија је задивљала, плакала, цвилела... Али кад отиши, као је њен муж дохватио револвер и настојао га на своје чело, она скочи једним скоком до њега.

— Не, не! То не! Само то не! врисну она, и нашли себе од ужаса, оте му оружје. Он јој пусти револвер, и обоје се срушише, гласно цвилећи.

Али наједанпут дохвати Фредерик Верди своје оружје поново и виче:

— Ама, остани ме... ја сам своју крив! Требао сам да га задржим... нисам га требао ни изводити на пругу... Ја, ја сам крив! Ја сам несрећник! Пусти ме!

Они су, уз виљу дреку, покушавали да једно другом отму револвер.

— Немој, немој, немој! Ах, молим те Фредериче! прекидаше млада жена. Ено те на коленима молим, немој се убити!

Али је он више слушао.

...Не убијај се! О, Боже, шта да чиним само да се не убије?! Дај ми какву спасоносну мисао, о Боже мој!

Верди је, најзад, пустио; изгледало је, као да је био изгубио своју страховиту намеру.

Али у то осети он под ногом некакав меки предмет, и сруче му се расцени, кад га виде: то беше прва цивила Милоа — једна прелена пуцена цивилица, дуга као прст. У својој борби са Маријом оборио је он са полише.

Е ту се није могао више уздржати: пођури очеву и навали олатке кунити нова...

— Фредериче, Фредериче! викаше је жена, кад је видела, да је изумно себи грло пресекао. — Остани! Остани! Чуј ме!. Треба онда све да знаш... Ти ниси ништа изгубио, ништа!... Мило није ни био твој син!

III.

Човек се окрете. Поче му заклепање, као да му се наједанпут срушио пред ногама.

Нож му испкизну из руку.

— Шта... шта кажеш то?

— То није био твој син, кунем ти се, добри мој Фредериче!... Он је био син... — Јадниче!

И узвикнувши то дохвати Верди револвер, пао лежаше на земљи и опали на своју жену.

На окла пјури као луд на собе, пред своје сваствике Ане, која се баш сада пралаше на сеља.

— Ана, Ана! викну загушљивим гласом, Марија, која је била смртно рањена. — После године дана... или шест месеци... или број пеколико недеља... кад буде мало заборавио... реци њем Фредерику... је ли, сестро, — ти ћеш му рећи?... да није било истина... што сам му казала... да је Мило... наш бивши сип... пао што знаш... и као што зна добри Бог... који ми је узео мисао!... То је било једино средство, иначе

би себи одузео живот... мој бедни муж... Је ли, Ана, ти ћеш казати?...

После једног сахата испустио ова душу на рукама своје сестре.

Ј. у.

Генијални злочинци

Злочинци се деле на разне врсте. Про света долазе они, који нису имали никакова васпитања, који су невољом и рђавим примерима дали писко и подивљали. Њихови злочини су брутални, нису смишљени, њихово је главно средство сила. Поремећај њихова злочина не лежи у њиховој природи, већ у социјалним приликама. На овда има таквих, који су годинама живели поштеним животом, па су онда услед неке страсти којој нису могли одолети, из користољубља, зубљани, због које ударили рђавом стазом. И њихови злочини не показују какву живу интелигенцију. Они извршују примитивне злочине, сасим обичне преваре, силовања, силовање мешца и т.д. У много већем степену но сви ти злочини на писоле или на страсти интересују посматрача и научара ова уметници, који, наоружани изванредним способностима, вршају и плачкају друштво тако, да човек не зна да ли више да се диви употребљеном оптрошку или особитој смелости и вештини у извођењу. Није то тако лака ствар, као што се мисли, бити злочинац у високом стилу. Особине, које су зато потребне, као више интелигенција, имповантна појава, брзо схватање, манири који задобијају, јесу особине, које би биле дивљења достојне кад би се за добро употребиле. Али од ране младости ти људи имају нагон, да своје изванредне способности не употребљавају у корист већ на штету својих ближних.

Пре кратког времена појавила је књига под насловом: „Aventuriers de génie“ од Масеа, префекта шеса париске криминалне полиције, у којој је изнето неколико занимљивих типова тога света. Писац је мишљења да је Париз прави Едорадо за наралице сих врста; и то с једне стране с тога што ма какав страпац може олако да уме какву хоће титулу и да добије пристава у највећа друштва; с друге пак стране због слабости и трпељивости власти, које ретко кад пађу за потребно да се лито енергичних корака, поглавито због тога што вешто наралице умеју да се обезбеде протекцијом у највишим круговима.

Међу злочинца, који се извршују с окретношћу и вештином, најпростији је крађа, која се изводи пред очима дотичнога и у исто време под његовом заштитом. Писац набраја више таквих случајева, у којима је истрага повераваа њему. У јануару 1880 год. дођоше у јувелирску радњу неке госпође Шове у Паризу, у капуцинарској улици, две личности, које рекоше да су дошле из Њу-Јорка, и предадоше јами једну траку на оправку. Сутра дан дође у исту радњу један врло елегантан господин, који је такође један скупоцен предмет донео на оправку. Он замоли да му се тај предмет појаве у његов хотел и представи се као пуковник Гастон, Американац. Кад је овај сопственице радње сутрашњег дана донио к њему, распитивање се Американац, пошто је измирио свој рачун, да ли је кућа Шове у стању, да му набави ране скупоцене ствари, које би он желео купити. Он је том поруча дијадеме, брошеве, гривне, чрстење. Сте со имало му је да се преда пре два дана. Пуковник дође одређеног дана у дућан и после бирања од два сахата изабрао је вазда осама скупоцених ствари, које потрпа у једну црвену кесу, коју је уза се донео: господин Јиверарти беху свршени у послању дућана, и мотрили су да не буде превара: али ипак су били преварени. Пошто су ствари биле изабрате, рече тобожњи пуковник: „Одох ја преко пута до мењачнице да разменим новац, који ми је потребан за изравнање вашег рачуна, а ви ме дотле спремите рачун“. Мало после, пошто је отишао кесу с накитом је, рачуне се, оставио, дефорше ова два Американца, који су дали гривну на оправку; она још није била готова и они рекоше, како им је жао, што је морају узети, јер су при руци. По том одоше. Дама је звала на пуковникова да дошао пошље, али узалуду. Напослетку се уплаши и хтеде бар да се уверн, да ли је пакат ту. Кључ који је био у кеси, не отварајше. Морала је дати да се кеса силом отвори, и на велико запрепашћење свију, у кеси су биле комади цинка у облику прстена, гривана и т.д. Ово двоје беху увели кесу с накитом а на њено место спустили су другу. Лопарите, који су присустовали целом догађају, крпили су и саму дому да је учини краће; али криминална полиција утврдила је њену невиност, а и праци учинили ухапшени су после шест месеца.

Још јрскији и вештији допоша, који је био одличан необично опрезан, прикаује нам писац у Ваклуиту. Специјалитет опог допоша састојао се у томе што је скакао на брзе возове над сву они јурнце и са њих силазио на исти начин, пошто прође кроз вагоне и понешто смекне. Тако је он једном са брзога воза, који је ишао из Келна у Париз, украо једну путничку торбу са 400,000 франака. Ухватити га је било врло тешко, али је ипак ухваћен на неки лукав начин. На питање како је могао да се поше и скаче са возова кад јуре, одговорио је, да је просто уделавао сигнале тако, да воз мора њих дати.

Још већих душевних и телесних способности потребне је имати за оне велике преваре, од којих су Масе неке прича, које по превашености не заостају иза прегарке Хумбертових, ма да се није тицало тако огромних сума. Ти пустолови сачињавају нарочит засебан свет, ма чудан начин један другог и прилубљују се; али пријатељски се друже с правим потабилитетима дипломатског, литерарног и западњачког света. Масе нам наноси читав круг тих пустолова. У почетку седамдесетих година почело је читаву сензацију долазак неког принца Скендербега. Паришаше имају неку велику слабост за стране принцене и енгледеније, те тако ускоро донесоше новине вест о доласку и намерама принчевим, који је као потомак опог славног Скендербега, који је ослободио Епир, дошао да се у Паризу заузме за стварн своје отаџбине. Принц је ускоро почињао велике дугове, те полиција беше на њ. скренула пажњу. Променио је много станове, свуда се задужио и сад је становао код свог пријатеља, грофа Фустали-Босиоза, на чијој је посетници писало „Пуномоћни министар Хондураса у Европи“. Масе, који се беше пријавио код принца, добио је опакав одговор: Његово краљевско височанство принц Скендербег примаће господина Масеа у недељу 3 марта, у 10 сахати. Потпис: капетан гарде Бијелог бег. Криминални чиновник молио је принца да се легитимише; овај му је одговорио да у Албанији нема никаквих регистара, али он има ту генералију своје породице: осем тога показа аутограм папи, краља грчког, писа од Монака, бивше пиканске краљице. На онда показао му је неколико писама у којима му више француски чиновници најављују захвалност на послатим орденима; аутентичност тих документата није могао чиновник спорити. На ипак је напоменуо, да је Скендербегова породица помрла, да ти сви документи нису никакви доказ, да он има право да носи то име. Он саветоваше принцу, који је говорио рђаво језике и био рђао интелигентан човек, да отиде на Париза; али он се упорштино и названо да хоће најпре да сачека своју пратњу. На име неки париски листови, међу којима „Фигаро“ и „Гомоа“ беху се усудили да о њему пишу неповољно, између осталога, да је у Италији лежао у затвору, да је сам себи дао титулу принца и да ордене свих врста врло јевтино продаје. Поведена је пратња и суд, који није много водио рачуна да ли је то тврђење истинито или није, осудио је уредника тих листова због клевете. Међутим полиција је конетатовала, да је тобожњи принц већ једном био у затвору због преваре и да се у истини зове дед Прато. И поврх свих таквих класова, који су кружили о њему, принц је имао у највећа друштва, дакле ордене, постављене грофове и барове од Епира и Арбаније и није хтео да послуша полицијску наредбу да иде на земље. На питање како се зове, одговорио је: „Ђорђе Кастриота Скендербег, престолонаследник од Кроје и Арбаније, војвода од Сен-Пера, патрицијс од Рима, Пануља и Венеције“, но том је испричао криминалном чиновнику имена својих пријатеља. Да, упитао је чиновник, али ниједу да ваши пријатељи и то, да сте ви под именом дед Прато били у затвору? Принц је био рђао гневан. Чиновник му показа једну рачу на левој руци, рекав му да се по томе познаје да је он дед Прато. Полиција није могла да против њега поступи, пошто га нико није тужио. Али напослетку испаде за руком, да се извши преметачина његове и његовог пријатеља куће. Тада нађоше власти ордена, декорација, диплома. Принц Скендербег беше створио нарочит свој орден, орден од Епира и Арбаније. Он је наименовао за грофове и барове људе, који су жудили за великим почастима. Његов пријатељ Фустели-Босколо такође је много лежао у затвору, беше узео грововску титулу, постано сам себе за министра од Хондураса, ишао је у највећа друштва и продавао је орден Санта Роза од Хондураса. Он је играо велику улогу као је ванкљчивши зајам за Хондурас, који је за кратко време узео три зајма у двадесет пет, шездесет пет и осамдесет пет

милијуна. Али од тих новаца је само двадесет пет милиона отишло у државну касу. Куд је отишао остали новац, није се никада дознало. Фустели-Боскијо био је такође посредник код овога зајма, али он је имао и другог посла. Тако он је продавао појединце, постављао у консулатима чиновнике и продавао земље у Хондурасу. Ја имао документа на јеванђеља, који се њиме дају превести, којима је доказано да је министар Хондураса; и сви ти документи биле су лажни. Обојица су имали агенте, који су прибирали њихове послове, а њихове везе биле су такве, да су као каткад били у стању да набаве праве ордене. У министарству унутрашњих дела, у свима могућим консулатима имали су своје људе. Човек се мора дивити дрскости ових авантуриста, кад узме на ум, да је Фустели Боскијо, и поштo је извршена проневјерења, која га је компромитовала, ипак упорно тврдио да је гроф и министар и протестовао кад је истражни судија дошао да га притвори. Он је ухваћен, а принц побегао. Његов је и списак одликованих. И Александар Дима син добио је енглески орден, али не за паре, већ из симпатија. Већина енглеских није хтела да туђи заразу, јер њихо није хтео да тиме призна, да је куповао ордене и конзулате.

У околини тог принца и тог грофа налазило се много других пустолова, тако неки крај Патагоније, који је такође продавао ордене и земље; неки јермењски принц по имену Останин од Маркаријанца, чију су надареност и научну способност новине у звезде повеле; он је у полупризнатом друштву извлачио највећу добит; некакав одликујући новинара, као Жибарден и Д. Удах били су му пријатељи; пређ. министар сиђлих послова увео га је у друштво: „Журнал де Деба“ и „Де Вијен Пиблик“ пенали су му химне; већ је био на путу да се венча с једном женском која је носила шест милиона мираза. На изам није био ништа друго до варалица, који је сам себи дао име. Сличан тип је гроф Черкадијев, који је давао соаре-а, на које је долазио цвет Париза. У стварн то је био бегунац из сибирских тамница, који је осуђен због превара.

Писац изнози још читав низ занимљивих типова. То је чудан свет. Такви људи играју улоге принчева, министара, мислиоваца тако савршено и смело, да није никакво чудо што се публика заведе. Њихова природа је исто тако загонетна као и у генија, и они с правом заслужују назив „генијални пустолови“.

Шведска жигица

крчмарска прича Антона Чехова

1.

Зором 6 октобра 1885 дође један млад, пристојно одевен човек у канцеларију полицијског комесара у С. и јави, да је убијен његов господар, бивши заставник гардијског пука Марко Иванович Клаузов. Докле је то саопштавао, млади човек био је врло блед и дрхтао. Руке су му дрхтале, а очи биле пуне суза.

— С ким имам част? упита комесар. Ја се зовем Пешјенов; ја сам код Клаузова управник добара, економ и механичар.

Комесар и жандарми, који су с Пешјеновом одмах отишли на место где је извршен злочин, нашли су ово: Гомила света тискала се око оног крила куће, у коме је становао Клаузов. Мућењином бронном пронео се глас о том догађају по околини, а како је био празник свет је дојурио тамо из свих околних села. Причалу и разговору не беше краја. Овде опле могао си видети људа, уплакана лица. Врата на Клаузовљевој соби нађена су закључана, кључ је био у брави изнутра.

— Вероватно да су лопови ушли кроз прозор, рече Пешјенов као су разгледали врата.

Они отидоше у врт, у који је гледао прозор. Онда беху тамна и претекавлана су рђав догађај. Прозор беше застрт зеленим застором, од кога беше један крај посправљен те се могло видети у собу.

— Је ли ко од вас гледао кроз прозор? упита комесар.

— Нико, молим, ваше благородије, одговори Јевреи, мали седи старац који се држао као какав подофицир у оставци. Ко би још смео да погледа, та сви укућани дрхте од страха!

— Ех, Марек Иванович, Марек Иванович! уздахну комесар, погледав на прозор. Говорио сам ти ја, да ћеш ти рђаво свршити! Да, душо, говорио сам ти, али ти ниси слушао! Вас не води ничему добром!

— Имамо да захвалимо Јеврему што смо то сазнали, рече Пешјенов, без њега не би знали ништа. Он је био први који је посумњао, да се овде морало десити нешто необично. Јутрос дође он к мени и рече: „Зашто још тако чврсто спава наш господар? Већ је недеља дана како не излази из собе“. Кад сам чуо те речи, као да ме је гром ударио... Мени сину у главу мисао. Одмета он се није од прошле суботе показивао, а данас је већ недеља! Седам дана — тако што смешно је и назвати!

— Да, сиромах... уздахну комесар, и опет био је тако паметан, тако образован и тако добар! Може се рећи да је то у друштву једини човек. Али расцућен. Бог да му душу прости! За сам све то предвиђао. Степане, рече он окренув се једном жандарму, отиди одмах до моје канцеларије и пошаљи Андрију окружном чиновнику, кажи, да је убијен Марек Иванович! А ти сам отиди што брже можеш к истражном судији Николи Јермолајићу и кажи му, да дође овамо! Стани, написаћу му два три реда.

Комесар постави стражу око кућног крила, написа једно писмо истражном судији а за тим оде на управнику на чај! После десет минута седео је он већ удобно у наслоњачи, грицкао полако шећер и пио чај.

— Чудновато,... рече он Пешјенову. Мали вас... племић, богат човек... љубимац богова, могло би се рећи, као што се обично изражавало Пушкин... па шта се збило с њим? Ништа! Опишао се, проводио једни живот, а сад... убијен је!

Два сахата доцније дође истражни судија, Никола Јермолајић Чубиков (тако се он звао) крупан, кошчуљав старац од својих шездесет година, који је већ од четврт столећа био на том месту, познат је у целом округу као часни, паметан, обавгчан човек, кога су напочито цењили због његове марљивости у вршењу дужности. С њим је дошао на лице места и његов неразлучни друг, у исто време помоћник и секретар, Дијуковски, стасит млад човек од двадесет и шест година.

— Ама зар је то истина? узвикну Чубиков, улазећи у Пешјеновљеву собу и пљескајући свима руке да се рукује. Марек Иванович мртав? Не, то није могућно. није могућно!

— Ходите овамо... рече комесар уздахнув.

— Боже мој! Та видео сам га прошлог петка на вашарју у Тарабанкову. Тамо сам још с њим нао ранаје!

— Разићите се! викну чиновник народу. Упаднте у кућу, истражни судија се ће свега интересовао за врата, која су водила у собу за спаваше, и стао је да их тачно разгледа. Она беху од боровине, жуто офарбана и нигде неопгећена. Не беше никаквих особитих знакова, који би дали ма и најмањег повода за сумњу да су отварана. Дакле пређоше на обијање врата.

— Молим ону господу, која су овде калишна, да се удаље, рече истражни, као напослетку врата попустише. — Молим у интересу истраге... Господине чиновиче! Не пушгајте никога!

2.

Чубиков, његов помоћник и комесар отворише врата и несигурна корака уђоше један за другим у собу за спаваше. Пред њиховим очима указа се ово: У близини прозора била је велика дрвена постеља с огромним душеком који беше пагњечен а тако исто био је изгужван и огртач. Узглавље, које је такође било јако пагњечено, дежало је на поду. На сточићу покрај постеље стојао је сребри сахат и један сребри новац у вредности двадесет копијека. Поред тога беху ту још и сумпорне жигице. Осем постеље, сточића и једне столице у соби није било никаквог другог намештаја. Истражни судија погледа под постељу и ту нађе неких двадесет празних боца, један стари сламни шешир и четврт кварта ракије. Под сточићем је била једна прашњава цигела. Судија баци још један испитивачки погледа по целој соби; тада се намршти неколико путе и он нормоне.

— Лопуже! грмну он и стеже песнице.

— А где ли је Марек Иванович? упита тихо Дијуковски.

— Молим вас не мешајте се! одговори Чубиков суровно. Погледајте у патос! То је већ други случај у мојој пракси, Јеронте Кузмићу, рече он, окренувши се комесару, већ мало мирније. У години 1870 имао сам потпуно сличан случај. Ви се извесно сећате убиства трговца Портретова. Тада је било тачно тако. Лопуже су га убиле а за тим дин одвукле кроз прозор.

Чубиков пређе к прозору, смакну застор и пратисну полако. Он се отвори.

— Отворио се! то значи, да није био затворен!... Хм! Под прозором су свежи трагови. Видите ли! Ох! Трагови од колена?... Неко је овде тако упао... Морамо разгледати прозор.

На броду се не види ништа особито, примети Дијуковски. Нити има каквих мрља нити каквих особитих знакова. Њихам нашао ништа до ли једну шведску жигицу. Ево је! Колико ја знам, Марек Ивановић није пушио; и обично он се служио сумпорним жигицама, никад шведским. Она жигица може послужити као доказ...

— Ах... будите мирни, смирујте се на мене! рече истражни судија махнув руком. Узео сте ту утрпавати са својом шведском жигицом! Не могу трпети таке петроглое! Боље би било да разгледате постељске ствари но што тражите жигице.

Пошто је разгледао постељске ствари рече Дијуковски:

— Нема ни крвних нити иаких других мрља... не примећују се ни свеже руне.

У узглављу виде се трагови од зуба. Покривач је позлиеен неком течношћу, која мирише као пиво... Уопште по изгледу постеље може се закључити, да је на њој вођена борба.

— Зном ја и без вас, да је било кршања! Не тиче се мене то. У место што тражите место борбе, боље би учинили...

— Једна ципела је била овде, а друге не могу да нађем.

— Тако. Дакле шта излази на тога?

— Да су га удавили баш кад је хтео да пређе ципеле. Другу није могао наћи, јер су га...

— А по чему ви познајете да је он удављен?

— Узглавље показује трагове од зуба. Ово је изгужвано и јастук и по бачено од постеље.

— Шта ми све наприча овај брбљивац! Боље је бити да ми одемо у рат.

У руку се комисија најпре занимала испитивањем ледине. Трава под прозором била је изгажена. Тако исто и чичци. Дијуковском је неседало за руком да на њима нађе једну крвињу.

— Какве су му боје биле последње хаљине? упита Дијуковски Пејенова.

— Жуте, од „сегелтуха“.

Чудновато! Један од тих морао је имати сигиву одећу.

— Са репуха одевено је некалико чичака и бршљаново увијено у хартију. У тај мах стиже окружни чиновник Арнољељев-Свиетаковски с доктором Тајутињевом. Први поздрави све и одмах поче да задовољава своју радозналост, докле напротив доктор, висок, црно ћув човек, уналних очију, дуга носа и пиљаште браде не поздрави никога и ништа не запита, већ одмах седе на један камен и удахнувши рече:

—. И ти Срби опет се биле! Не могу да појмим шта они хоће! Ах, та Аустрија! То је њено масло!

Разгледање простора с пола није дало никакве особите резултате; али посматрање траве и забуба дало је истражној комисији много корисних осленаца. На пр. Дијуковском је испало за руком, да на трави нађе једну дугу прну траку, која се састојала из појединих крпа и која се од прозора па читав хват протегла у рат. Тој траци био је прај под једним жбуном и ту се видело нешто тамно, жућкасто. Под тим жбуном нађоше једну цигиву, која је, као што се доцније показало, била нарица с оном што је раније нађена.

— То је постарија крп! рече Дијуковски, посматрајући мрље.

Доктор беше устао кад је чуо реч „крв“ и гледао је трому у мрље.

— Да, крв, прогуња он.

— Онда значи, да није удављен, кад је крв ту, рече Чубиков и подругљиво погледа у Дијуковског.

3.

— У соби за спавање су га удавили и овде су га неким оштрим предметом заклали, бојећи се, да не би опет оживео. Ова мрља под жбуном доказује, да је ту дуго лежао, докле су се они договарали како ће га могли изнуђи на врта.

Да, а, ципела?

— Ова ципела утврђује само моју сумњу, да су га убили док се он изувао пред спавање. Једна ципела је већ била изувена, а друга, на ноге она, коју је изуо до половине, спукла се после сама од себе.

— Да чудне занимање! рече смешећи се Чубиков. Он само дроби и дроби. Кад ће се једном одвићи од тих непрестаних објашњавања? Уместо да објашњаваше, боље би учинили да узмете мало те траке с крљу за анализу!

После тог напињања и поштo је скицирано место где је извршен злочин отиде комисија к управнику, да ту напише протокол и да доручкује. При доручку поче опет разговор.

Сахат, повиш и другo је ту... Све је ту, поче Чубиков. Као што је два пут два четири, тако је сигурно да ово убиство није извршено по користољубља.

— Извршно га је интелигентан човек, примети Дијуковски.

— По чему то закључујете?

— Као доказ служи ми шведска жигица, каку врсту не употребљавају овдашњи сељаци. Таким жигицама служе се само великопоседници, па не ни они сви. На оида, мора се додати, убиство није извршно један већ најмање тројица; двојица су га држала а трећи га је давио. Клаузон је био сказан и то су убице бесумње знале.

— Шта му је могла помоћи његова снага, ако је, рецимо, спавао?

— Убице су га затекле над је изувао ципеле, дакле није могао спавати.

Није ту ваиде ништа нагађати! биће боље да једемо.

— По мом мишљењу, молим, ваше благородије, рече пратар Јевреи, који је у тај мах спутано самовар на сто, то убиство није извршно нико други до ли Николаи!

— Лако је могућно рече Пешјенов.

— А ко је тај Никола?

— Собар господарев, молим, ваше благородије, одговори Јевреи. Ко би други могао бити осим он? То је двоструки разбојник, молим, ваше благородије. Пијанина и тако распустен човек, да Бог сачува! Он је господару ушек доносно ракије и сланад га пре спавања сплачно.... Ко би други могао бити осим он? И још могу казати вашем благородију, да се он једном у крчми хвалио, тај лопов, да ће он убити свог господара. И све то због Акулке, због једне жене... Имао је он једну такву лепу војничку жену?... Она се дошала господару, они су се приближили једно другом, и он... он се повезао за то осветио. Сад он лежи у кујни, пијан. Плаче... лаже као му је жао господара...

— Ах, одиста, због Акулке већ сам може човек осветити, рече Пешјенов. Она је до душе војничка жена, али... Није му узаугд Марек Ивановић назвао Иваном. У њој има нешто што човека потсећа на Пану... нешто привлачно....

— Видео сам је... познајем је... рече истражни судија бришући нос једним црвеним рупцем.

Дијуковски поправене и обори очи. Комесар је добовао о сто. Чиновник је кашљао и тражио нешто по својој мапи. Спомињање Акулке и Ане очевидно није имало ни шта општа до ли на ревара. Истражни судија нареди те пред њега изведоше Николу. Никола, млад момак с богињавим посом, уђе у Пешјеновљеву собу и поклони се пред истражним судијом до земље. Био је сањан, уплакан, пијан, и једва се држао на ногама.

Где је господар? упита га Чубиков.

— Убила су га, ваше благородије.

Никола је, над је то казао, ударио у плач.

— Ми знамо да је он убијен. Али где је он сад? Где му је тело?

— Кажу да су га нанели кроз прозор и запопали у врту.

— Хм!... Резултат истраге већ је познат у кујни... То је заиатило. Драги мој, где си ти био оне ноћи, кад су убили господара, то је било у суботу?

Никола извиче главу, испрани врат и стаде размишљати.

— Не знам, молим, ваша милости, одговора он. Ја сам тада био пијан, дакле не знам.

— Леп alibi! прошапута Дијуковски, намешки се и протрља задовољно руке.

Тако. А откуд она крв под господаревим прозором?

Никола још више испружи главу и опет се узе размишљати.

— Мисли браче! рече чиновник.

Одмах. Та крв је, молим, ваше благородије од јелне гуштуре. Ја сам заклао једну ковоику. Заклао сам је сасвим онако кротко, а она ми се истраже и одлети.... Отуда је тамо крв.

Јевреи је потврдио, да је Никола одиста сиако вече на другом месту клао по једну ковоп, али нико није спазио, да је која ковоп с пресеченим грклином одлетела у врт, али то се није могло сасвим опорећи.

— Alibi, рече смешећи се Дијуковски. И то тако глуп alibi!

— Јеси ли познавао Акулку?

— Имао сам с њом односа.

— И господар ти је знао?

— Не, Акулку ми је заиео овај господин овде, господин Михаиловић Пешјенов, и то најпре господин Михаиловић, па онда наш господин.... Тако је то било.

4.

Пешјенов се збуни и протрља лево око. Дијуковски га је посматрао нетремице, очевидно је његову забуну и стресао се. Он је сазнао на управнику сасвим нанталоне, на које раније није скретао пажње. Те панталоне су га подсећале на оне сиване комаде,

[1] Жене воде шеку на најбољи глаеу. Прев.

који су мало час најени на вешају... Сад и Чубинов погледа сумњиво у Исијекова.

— Иди? рече он Николи. А сад допустите ми, господине Исијекове, да вама упутим једно питање. Јесте ли ви били овде између суботе и недеље?

— Јесам, у десет сахата поподне сам с Марком Ивановићем.

А доцније?

Исијеков се збуни и стојаше пред столом.

— Доцније.... доцније... О томе, ја се више не сећам, прогутао он. Много сам пио... Не сећам се ништа где сам и како свршио... Зашто ме сматрате тако? Јесам ли ја убица?

— Где сте спавали?

— Спавао сам у кући на огледалету... То могу сви доказати. Али како сам ту дошао, не знам.

— Молим, не узбуђујте се.... Јесте ли познавали Акулку?

— Па ту нема ништа особито.

— Вама је претходио Клаузов?

— Да..... Допреме, додај још торте! Можда желите чаја, господине Јенграфе-Куманју?

Настаде потмула тишина, која је трајала отприлике пет минута. Дињуковски је ћутао и није скретао свој опитни поглед с бледог Исијековљевог лица. То ћутање прекиде истражни судија.

— Ми морамо, рече он, отићи у главну зграду и ту се поразговарати с покојниковом сестром, Маријом Ивановном. Можда ће нам она моћи казати штогод што би стварр разјаснило.

Чубинов и његов помоћник захвалише на доручку и отидоше у главну зграду. Клаузовљеву сестру, Марију Ивановну, четрдесетогодишњу девојку, затекоше где се пред једном породичном иконом моли Богу. Кад је спазила госте с њиховим мамама за вета и чиновничким капама у рукама, она је прекинула.

— Пре свега молим вас да ми опростите, што вас узнемиравам у вашој молитви, рече Чубинов. Дошли смо до вас да нас нешто замолимо. Валда сте чули... Постоји сумња да је ваш брат на неки начин убијен. Тако је била божја воља, знате.... Смрт никога не штеди, ни краља ни сељака. Да ли би нам могли ви пријаснити у томе каквим објашњењем...?

— Ах, не питајте ме, рече Марија Ивановна, побледивши још више и покривши лице рукама. Ја вам не могу ништа казати! Ништа?... Шта могу да кажем! Ах, ништа, ништа... ни реч о мом брату! Волим да умрем но да што кажем!

Марија Ивановна поче јецати и отиде у другу собу. Чубинов и Дињуковски се погледаше, слегоше раменима и одоше.

Баш и не жена! грдно је Дињуковски, излазећи на кућу. Очевидно је да нешто зна на тајн. То се познаје и по собарици лицу... Оћекујте, ја ћаволи! Сне ћемо ми допутити!

У вече враћаху се Чубинов и његов помоћник кући по месечини; седели су у колима и мислили на догађаје прохујалог дана. Обојица су били уморни и према томе су ћутали. Чубинов уопште није волео да путем разговара, те је и брбљави Дињуковски ћутао, да не би баш непријатан старцу. Али кад су већ били на крају пута, помоћник више није могао издржати те рече:

— Да је Николај учествовао у убиству — non dubitandum est. На лицу му није каква је тица. Alibi му нешто ноге и руке. Али и несумњиво је, да он није инкомине ове афере. Он је био глупо најмљено оруђе. Тако је! Такву исту улогу играо је у тој ствари и скромни Исијеков. Оне сиване пантаљоне, она забуна, ово лежање на огледалету, alibi и Акулка.

— Ах, брбљаш само, ти Ерестало! Како ви мислите, сваки онај је убица који год је познавао Акулку! Ви сте нека усијана глава. Вама би требало дати цуцлу а не једну аферу да водите истрагу! Па и ви сте дурили за Акулком — дакле, и ви сте умешани у ту ствар?

— Код нас је Акулка служила месец дана као служавка, али... нећу да говорим ништа. У оно недеље играо сам с вама карте, видели сте ме. Онде се у осталом није ствар тицала те женске... Реч је о нечој нечасној, гадној страсти... Оном скромном, младом човеку било је криво што није више волела њега, разумете ли? Себичност, разумете ли? Хтео је да се освети. На овда... његове дебеле усне сведоче о страсну карактеру. Сећате ли се, како су му усне подрхтавале, кад је упоређивао Акулку с Наном? Како је страсна та лопуза! Да, то је: увређена себичност и незадовољена страст! Двојица су дакле већ у нашим рукама, али ко је трећи? Николај и Исијеков су та дркала. Али ко га је дао? Исијеков је страшљив, он је кукавица. Таман људи, као што је Николај, не могу да дане узгалављем, њихово је оружје секира... Удавио га је дакле неко трећи, али ко?

Дињуковски намаче капу на чело и замисли се. Ћутао је дотле док нола пису стала пред кућом истражног судије.

— Еурека! викну он, ушавши у кућу и скинув огртач. Еурека. Никола Јеромахову! Ја само не појмам, како ми то није раније пало на ум. Знате ли ко је трећи?

(Наставиће се)

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

ДРУГИ ДЕО

КРОЗА ЗЛОЧИН

ПРВА ГЛАВА

Три жртве

Седамнаестог марта 1887. год., око седам часова у јутру, пратар куће бр. 17., у улици Монтеић, виде како се на један пут повлаче завесе, у шетњој лоџи, тетка Антонија, стара куварица једне елегантне жене, госпође од Монтиња, која је становала у тој кући у доста пространу стану на другом спрату.

— То је чудно, помисли тетка Антонија, три пут сам купала на врата од кујне, а Анета није одговорила.

Синоћ је било другчије, рече пратар, пеко је доцније врло касно, Анета још спава као и њена госпођа; звонићу опет, најзад ће нас чути.

Тетка Антонија опет се поче степенцама да поспуту и звонити.

Но што је дуго чекала, не чујући никаква шума у стану, она опет сиђе изван себе од страха и рече:

— Са сним је поудано да има неке несреће! Никола Анета није тако дуго спавала, а моје звоно морало би пробудити бар малу Марију.

Г-ђа Лакаријеровица, пратарица, која је пре свега позвала на добар глас своје куће, одговори у тренутку кад беше дошао поштанска разносач:

— Дела, ни сте право дете! није се могло ништа догодити, поћи ћемо великим степеницама и сама ће г-ђа од Монтиња доћи да нам отвори.

Две жене пођоше се живо на други спрат и звоњаше тако јако да разбуше звоње.

Нико не одговори; али два пестанџета г-ђе од Монтиња заурлаше тужно. Сад је и пратарка била престрашена.

— Чувајте лоџу, рече тетка Антонија, идем по полицијског комесара.

Лакаријеровица одјури у комесаријат у Руљу који се тада налазио у улици Бернје. Г. Крепо беше дошао у своју канцеларију. Он журно посла по лекара, доктора Пијетрија, и једног брзавра; да тим пође за пратарком, на кућу, бр. 17, у улици Монтеић, по што је пређно да са њим пође његов секретар и један инспектор. Чим су врата попустила, у предсобљу које је јасно осветљавала светлост која је долазила кроз широк отворена врата од салона, широке црвене мрље указаше се на застору.

Брзавр, који је пшао први, уђе у трпезарију. Одмах, трже се патрат поплашено:

— Лешина! рече загушеним гласом.

Доиста, беше опазио, у тесну ходнику, тело Анете Гремеретове, собарице, опружено потрбушке, преко прага, у сред локве од крви.

Јадница је била у ноћној кошуљи и сукњи; њена глава и чепаљ беху се отколтрали на земљу. Једна разјапљена рана, дуга више од двадесет сантиметара, пресецала је грло; друга рана исте дужине указивала се испод врата. Убилачко оружје окрнуло је и пратне артерије.

Друге ране на којих је тела при опажаху се на десном рамену.

Задња десна ударена је кад се томе најмање надала. На њеним цртама није било никакног израза страха. Нала је као каква маса, као бик уларен пожем оног који га прикоси на жртву.

Г. Крепо пређе преко тесна ходника, уђе у собу Анете Гремеретове. На постељи, указаше се крваве мрље.

Мала Марија, кћи собарчина, која је спавала у истој постељи са мајком, била је такође убијена.

Тело дстиње, као пресамишљено, изгледаше као умотано у покриваче. Кукавном створу глава је била скоро одсечена. Њена глава, на којој је коса била црвена од крви, држала се за тело само са неколика жила.

Десна рука којом је дете инстинктивно оследало да се заштити, била је обасута дубоким рапама.

Пратарка беше нала у несвест: стара куварица, тетка Антонија, очајно је јецала на једној столици. Полицијски комесар, ис-

гоња агенти, следаху тај призор, неми од ужаса.

Али господо? шта је било с господом? узвикну на један пут тетка Антонија.

Г. Крешо нађе да му појаску собу г-ђе од Монтиња и пође уђе у њу.

Господа од Монтиња, готово нага, са разбареним кошуљом од фина батиста, лежала је на простирци на поду, крај постеље, оружане руке ка њему. Лице јој се купало у широкој локви од крви.

Искрвављене руке у жртве, дирљив израз страха у њеним разрогаченим очима доказиваху да је она бар видела кад је доживљено ударац који ју је погубио.

Тај је ударац био страшан.

Господа од Монтиња била је заклана као што се појау јагњад на клаоници, и жестина је под убијце била таква да јој је у исти мах готово цијелио десно раме.

Једна мала испупчена грудна бенке остала на левој руци, а златан ланчић који је држао крст од дијаманта беше се завукао дубоко у рану на грлу.

Положај тела, као и једна мала мрља од крви на лишци од постеље, казиваху да је жртва ударена кад је склизнула с постеље.

Изнад те постеље, једна друга крвна мрља показивала се на прљавој завеси. Жртва је појурила крају од злочинца тако јако да ју је у полет пренапунула... Тада, без сумње, Антонија Кремергова, пробудивши се, дозвролила је, и док је она долазила, убијца ју је ударио у ужину хоџинку, ни приземља од тријемарије...

Г. Крешо забрани да се премештају ствари, да се ма шта дирне у стану, и кад је лонтор Пијетра довршио дескрипи пресмотрај, изјести телеграфски Префектуру, да би била извештена и служба безбедности.

Прегледање је било само за тренутак прекинено тужним завијањем два пестанцета г-ђе од Монтиња. Она се беху сакрила испод канабета, и није било могућно отуда их истерати.

— Диче! Лили! дозиваше их куварица.

Два пестанцета, престао тада са цвиком, послушаше тај познати глас и оставише своје скровиште.

Вратара је прва изнела овакво размишљање:

— Они који, на најмањи знук зноћетка, зају да заглуше целу кућу, како да их више није чуо нодаг?

Био је то дан у средини поста и када, на булевару пред палатом правосуђа, г. Тајлор и ја седосмо у један оџакер да бисмо отишли у улицу Монтень, дуга поза са поречним клупама пуна људи са обрасцима продавају уз звуке већ плануле музике.

Жене које дрхтаху са голим раменима под хладним повећарем, добациваху нам увело цвеће, и ја сам механички задржао једну патњу у руци пењући се уз степенице које у улици Монтень.

Бацих је злобовољу у предсобљу, мало постиђен са своје неспокоти, и цвеће сам разасу у једној крвавој локви на прагу од тријемарије.

Био сам силно узбуђен. На степеницама, где смо неколико тренутака очекивали долазак г. Бернара, прокуратора Републике, и г. Гијо-а, истражног судије, г. Крешо нас је обавештио о страшном призору који ће нам изаћи пред очи. Већ сам имао прилике да пређем увиђај код неколико злочина, али такве касапнице нисам икад видео.

Кад уђосмо, г. Бернар нам сврну пажњу да формално тазимо по крви. И у вече, кад сам се сплачио, напао сам на шанталожама неколико крвавих мрља.

Г. Крешо, у тај мах, поучне мало у страну прокурор Републике. Убистве је отпрвесно ово седам часова у јутру, а прекосуће је било тако касно извештено, да г. Бернар нађаше свој часовник и насласи да је већ подне. Тада, пола у предсобљу, пола на одморку на степеницама, брза обавештења између се између полицијског помоћара, судије, г. Тајлора и у брзо за тим и г. Гранлона, полицијског претседа који је извештен о овоме страшном злочину, похитао да дође.

Све се објасни. У нетани није било крвице до г. Крешо; чим је извршио први увиђај, дао је наредбу општинском чиновнику да телеграфски извести претсуду, и онај је ту наредбу извршио.

Крвница је била до једног помештог телеграфисте, јер чак и у најкалоснијим драмама мора бити по који пример из комедије. Не знајући добро да се служи својим апаратом, телеграфисао је: „Три жене нападните, улица Монтеј,“ место да је казао „три жене убијене,“ и нико се није бавио, том обичном стварн која долази у „различности.“ Видећи да не долази никаква служба, г. Крешо је морао послати једног агента у Претсуду.

Разумео сам, тога дана, колико је сметано, у једном граду као што је Париз, што је полиција још код старога реда ствари и што нее Безбедности нема чак ни телефона!

У осталом, нема га ни данас. Због неке ствари која је била извршена у Удружењу републиканских новинара, дође к мени једнога дана г. Алоиз Хумберг: то је било јамно. У току разговора, опази да у Безбедности нема телефона.

— То је глупо рече ми. Обећавам вам да ћу тражити у општинском одбору да се учини тај надзатак.

Прошле су читаве године, ја сам напустио службу у Безбедности, Бонбер је дошао после мене и, као и ја, нема телефона.

Тако да се злоначини намеђу себе могу слушати телефоном, извештавати један другога о каквом важном нападу који има да се изврши, или о сторем доласку полиције, док је потребно сијасет административних формалности да се извести шеф Безбедности и паркет о неком злочину који је извршен у Паризу.

Г. Гијо, који је био истражни судија страсно одан своме послу, и коме није било ништа непријатно кад је требало проћи истину, поново је декара да му објасни све техничке појединости које су му требале.

Три године биле су побијене на истим ланчи, очигледно истом руком. Орудје као да је било касапски нож. Убијца је имао оно што се на њеховом језику зове „мајсторски удараи.“ Заклао је три жене правом касапском умешношћу: сплан удар да бо забоо оружје које је у њега повукао к себи да би повећао рану.

Три жртве суровио су ограбљене за кесе, завалене назад и тако преклате.

Изнад код прве испитивана да је крвав била покретач злочину. На земљи налазимо једну поцерану записницу, толико је пало отпорена, и на којој су се видели трагови од крвавих прстиу убијце. Једна новчаница била је разбијена. Свезањ кључева беше остао на каси коју лупеж није могао отворити, без сумње за то што јој није знао тајне. У близини браће, који су се видели пресни отисци нетових прстиу.

Ради плаћења свога злочина, убијца се постарао да се опере и сасвим сачисти. На простирци у салону, укаљано се једно отиснут, али поуздан траг од човечије шаке. Исказни надзак са свим се јасно видео.

Касније је очигледно процео читаве часове формално тапкајући по крви; спикоти часа, напладнали смо на бариће које још не беху суше. Напао је ишао у кабинет за облачење да се опере. Вода у умиваоници била је прва од крви, а мрље на пешкиру у убруса осведочаваху свршене умивање.

Један агент, чини ми се Жон, нађе једну мушку манжетну, умазану крвљу, испод мишине г-ђе од Монтиња: доктор Пиетрп, у исти мах, донесе другу коју је напао под прагом Анете Кремергове.

За бојах запазио на простирци у собн дуги млад од канапа сноје који је напао у свим правцима, од једног намештаја до другога. Наући по њему, дођох до једног прозора! Механични дугог завеси и угледах један појас од жуте коже, мушки појас на чијој је унутрашњости било истинито врло јасно написаним мастилом име: *Густава Гиљемра.*

Повишара већ беху прегледана стопе-ише; на улици се зготовлао свет, а у стану се чуо загушени шапат, јер беху неплашене пратарима, слугама, становницима целе куће.

Једна сто могли одржати радозналиме у предсобљу. Морали смо затворити врата да би смо чули један другога.

Г. Тајлор, у напкрнутој чоји једног малог ормана у кабинету за облачење, беше напао, на видну месту, једно писмо исписано на листу хартије обичним словима: било је од 11. марта, а поред њега налазила се коверта жигосана париском поштом, истога дана. Г. Тајлор прочита нам ту чудну поспанницу:

„*Драги Гијо.*

„Око пола ноћи стигао сам на Пајсиње, ако идеш у позорште, дођи ћу сутра да те поздравим. У сваком случају, ако Пајсиње буде расположен да те доведе, биће код тебе у једанаест часова пре подне. Слика је готово свршена, захваљујући времену које ми је дало маха да доврпим ретушираље твоје хаљине.

„Платно сам пот стотина динара које си ми позајмила. Много ме је гонио онај гадни трговац, и још једном хвала на предусретљивости.

„Густав ми је рекао да је Маријз на последњем часу; нисам сам да је видим. Јадно дете, у каквом је бедном стању! Стараћеш се да никоме не кажујеш ништа о вечери коју сам имао у Пајсиња; у осталом, ти не знаш у чему је ствар. До сутра дакле моја једина надо, Љубим те онде где моје жарке усне стварају твоју једину срећу.

„Гастон.“

„Ш.Ш. — Треба ли да ти кажем да ће поћерати, за Павла, шао и увек, овај лист хартије.“

— Врага! рече неко од нас, две мањете, један појас, једно писмо, та то је као да је неопрезно остављено карту посетницу! То је и сувише за замишљена злодушна какав овај изгледа.

Доиста, није требало много довијарности па да се разуме да је убијца морао свиђедно спремати престану којој смо ми присуствовали. Ја сам скренух пажњу да су она канапља од свиле по застору морала бити нарочито хотимице, као да би доказано да је у забуни тражио свој појас под свим наменштаје, не могући га наћи.

На мањетама, убрисан лагано крв појаса их је нокрвавила, уграђеном марку једног сарајевског произвођача Нансија, и опет написано мастилом: *Гастон Геслер.*

Било је врло невероватно да би убијца оставио тако извесне трагове о своме проналаску. Па ипак, често се догађа да злочинци који су врло вешто спремали своје ударце, граде будалаштине. Убијце, у већини случајева, много су недотупљивији него што се то у опште мисли.

Сви смо оцењивали вредност тих чудних предмета за доказивање кривице, и говорили смо између себе и нехотице:

А кад би ово ипак била истина?

Убијца је несумњиво био љубазник жртве, у постељи, још се видео утиснак од два тела, и и овако смо већ знали да је госпођа од Монтиља била „кокета.“

Пређосмо у трпезарију; т. ј. ушо седе за велики сто са својим писаром, записах неколико кратких белешака и приступајући претходним испитивањима.

А ја стадох марљиво испитивати стан.

Госпођа од Монтиља била је жена која није била без укуса. Трпезарија је била обложена мрачним материјама из којих се издвајају елегантни и грациозни облици наменштаја из доба Луја XV. У салону, пак, био је наменштај из времена Луја XVI, доста лен, за тим велика свиђуша од абонсонаже, јапанске ситнице од порцулана, слике потпи-сане познатим, па чак и славним именима. Кабинет за облачење, одмах до салона, био је обложен цраом свилом: наменштен шпи-јунским дивањима, столицом за љуљање и једним великим столом за облачење. Соба за спаваље била је тапетована црвеном свилом... На средини, била је велика постеља од абонсонаже дрвета, над којом се дизало небо са почетним писменима М. Р. Поред ње, мали један орман на коме је била лампа и неколико књига. Била је чак и једна пеја је остала отворена: био је то некакав роман са насловом: *Кавказ*, некаква мелодрамска прича о убијству једне девојке коју је убио драган њеногa срца, а убио је да би јој украо 2.500 динара!

(Наставиће се)

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Уметник лопов. — Француртски суд осудио је на седам година робије норвешког сликара Хедмса, који је у пријем тамошњем хотелима стаповао под лажним именима па му је, можда, и оно лажно; градио посе-тиоцима са разним гостима, а ноћу пљачкао на лице некакав тешко тамне боје и тако се увлачио у путничке собе, које би случајно напао незакључане, одакле купио новац и драгоцености, које су му доказале до руку.

Има већ скоро година дана како му се суди, јер је изашао на видело, да је тако поступао по многим градовима, док га најзад у Франкфурту не ухватише на делу.

Отац убио сина. — Код Сан-Реза у Јеновском приморју убио је отац сина је-динца. Кад су га за саслушању упитали, зашто је учинио то страшно дело, он је одговорио, да је имао разлога сумњати, да му је син родио о глави.

Као најчешћи повод за сумњу отац наводи, како је чак једном и сведок о томе. Вели, дошао му у сан ненавидан стар човек с дугом седом брадом, подигао руку, поштено му пистом у рекао: „Чувај се свога сина, он ће те кад-тад убити!“

Од то доба он је непрестано зебао и пресао од сина. Више није смео ни спавати с њим у истој соби, и чим би пао мрак он се закључавао, поштo су били сами у кући. Син му је у последње време, вели, непрестано био забринут и изгледао као да нешто страшно смишља. Најзад, није могао више да издржи, одлучио је, да се опрости несносног страха и убио је сина, своје једино дете. „Боље он него ја!“ завршио је отац.

Сусели су тврдили, да му је син био предан, кротак и благ момак, и да је свога оца веома поштовао.

Убијац је претходно предат лекарима.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

—

И ако смо у разним бројевима овога листа давали, у неколико маха, обавештења, о застарелости иступних кривица и преруда ни иступним кривицама, ипак имамо још питања која се на ово односе.

Ово нас доводи на мисао, да општинска писара, од којих су ова питања и потекла, не читају „Полицијски Гласник,“ над тиме обавештење о овоме, што је толико пута до сада објављено.

Другчија претпоставка о овоме могла би се нрићи само тако, ако би се утврдило, да су писари, који су сад ова питања учинили нозвање у служби, те нису имали прилике, да читају горње обавештења.

И, узимајући ову другу претпоставку као ве-роватну, ми ћемо и сада дати обавештење на ова питања, најкраћим уредно, да је ово последње обавештење, које дајемо о застарелости иступа и преруда по иступним делима.

Да би ово обавештење било за сваког јасно, ми ћемо прво говорити о застарелости самих кривица, наносећи све обличе, у којима се ово питање може да јави, па тек онда о застарелости преруда.

Дакле:

По § 396 пр. закона, сва кривична иступље, које се налазе по III части кривичног закона, изузимајући праће, преваре и утаје преко десет гроша чаршијских, застаревају за три месеца, рачунећи од времена — дана — кад су учињене.

Према томе, кад се за једно иступно дело, које се налази на тужбу приватног, не подпесе тужба у року од три месеца, оно је застарело, и више се не може ни казнити.

Исто тако, кад се за иступно дело, које се налази по званичној дужности, не поднесе иетрага у року од три месеца, после се не може ни покретати.

Овако се има поступити, кад се за иступно дело, било да се налазе на тужбу приватних, било по званичној дужности, не сазна у року од три месеца.

Ако је, пак, за изнесено дело поднесена тужба или поведена истрага по званичној дужности, на од последњег рада по томе делу није рађено ништа за три месеца, онда је дело опет застарело, и ње ће се казнити.

Ради боље јасноће, ми ћемо навести овде и неке примере.

На пример, приватни је тужилац поднео тужбу 1. јануара 1902 год.

По овој тужби испитивања су свршена један 15. јануара, један 15. фебруара, а један 31. марта. Од 31. марта па до 1. јула није ништа рађено и по томе је дело застарело.

Међутим, да је 30. јуна узет на одговор окривљени, или рађено на што друго по овоме предмету онда би застарелост била прекинута, и рачунала би се од 30. јуна па за још за три месеца.

Овако се рачуна застарелост дела, а када ли пређемо на застарелост преруда...

По поменутом законском пропису, над застари преруда по иступним делима, она се не ће извршивати.

Преруда, пак, застарева за оно исто време, за које би застарио и само иступљење, за које је принет оруђем, рачунајући од дана, кад преруда постане извршном, или ако после тога крнаци побегне на руку власти, од дана, кад побегне.

Као што се из овога види, законодавац дозволава застарелост преруде само од онога дана, од кад је она извршном постала.

А преруда, пак, постаје извршном у она два случаја:

а, кад је саопштена окривљеном, па се он у року од три дана не жали, онда је она постала извршном трећег дана по саопштењу. И, ако се од тога дана па за три месеца не изврши, она је опет застарела, без обзира на то, што је тамо безусловно, да је окривљени шшт да затвор надрени или новчану казну плати, и без обзира чак и на то, што је у овим међувре-мену узимала реч од њега; и,

б, кад се окривљеном саопшти преруда, па он изјави у законском року жалбу против ње, онда се застарелост не може рачунати од дана решења више власти, којом је преруда одобрена, па за три месеца.

Код овога другог случаја може се догодити, да старија власт не доиесе никакву одлуку за три месеца, рачунећи ово време од дана саопштења преруде на напред, и у том случају узима се, да је преруда опет застарела, јер је од времена изјављене жалбе, односно саопштења преруде, протекло три месеца.

И у овом се случају не примају застарелост рокови, и. пр. прибављен писмо власти на наказања између а. т. д.

Има још један случај, који се можда догоди после допесене преруде, и који је у осталом врло често, то је потребно и њега објаснити.

На ime, допесе се преруда, али окривљени се не може наћи за му се оно саопшти.

Под претпоставком, да ће га власт данас сутра добавити, пресуда лежи несвршена.

Тек у другом или трећем месецу власт сазна, да се оприлична залиха у другом срезу, и тамо шаље пресуду да му се свврши.

У овом случају може се узети, да је овај последњи рад прекинуо застарелост лежи, јер се пресуда, пошто није свршена и послата напредном по рачуну као пресуда, него као обичан рад у истрази.

Тек кад се свврши и пошаље напредном, или се најаве жалбе, настаје случајеве застарелости пресуде, који су напред поменути, јер је ове до њене напредности немогуће бити узрок за оцену застарелости саме пресуде, већ је стално само дело потпуљења, па се и у погледу застарелости тако има да узме.

Овде имамо да напоменемо то, да суштину ствари не мења та околност, да за пресуда гласи на затвор или је каква новчана.

Исто тако, овде се не сме гледати, да ли се оприличени брани застарелошћу или не, јер је застарелост у принципу легална, па и код нетуна, предвиђена у јавном интересу, то власти нерадо пазити на њу по својој дужности, и не смеју напрамити на једну пресуду, која је застарила у погледу само казне.

* * *

Један општински писар пита:

„Које се истуни казне по званичној дужности, а које само на тужбу приватних?“

На ово питање одговарамо:

Немогућно је овде исписати све истуне на кривичне законе, који се казне по званичној дужности, а који само на тужбу приватних.

То се да видети из самог закона, а као правило узима се: да се по службеној дужности казне сви они истуни, који прећуду јавни — општи — интерес, те се ту и полицијске и општинске власти дужају као чувар тих повређених интереса по службеној дужности.

* * *

Један, опет, општински писар, пита ово:

„Марко Петровић из Петрића, пресудом општинског суда Бр. 2625, која је напрамом постала, осуђен је да плаћа 80 дин. ученове штете потрпиом на њивском плаћу Тодора Марковића оног.

Оштећени Тодор ухватио је два пута осуђеног Марка у штети и предао суду, на тражња, да се власти предају и штета плати.

Питања, по члану 9. закона о чувању њивског плаћа, стока ухваћена у потрпини, одговара за штету, и она се прво плаћа продаје за плаћату штете, па ако не буде довољно да се штета намири, онда учинилац штете, оштећени стоке, одговара и осталом својом имањем.

Марко нема имати од осталог покретног и стоге сем ова два вола, што су штету проучинила.

По § 471. т. 4. грађ. суд. поступка, земљодељу се не може узети у кошак, за напрамне пресуде, нити остатка и 2 вола. Сад настаје питање: шта да ради суд, кад овакна два суспротна законска пропуска?“

На ово питање одговарамо:

Истина, по чл. 9. закона о чувању њивског плаћа стоја, да ће за плаћату штете оштећене бити одговори прво стоком, која је у штети ухваћена, а ако они не задеље за штету, онда и осталом имовином.

Али, пако је ово закон, који само регулише право на извесну плаћату, али не прописује и начина напрамења, то ово последње има да дође у области закона, који спецификално говори о томе: шта се може узети у кошак за напрамење пресуде, и у којим случајевима.

Тај, пак, закон, јесте грађанска судска поступак, који у § 471. т. 4. у вези са т. 10. штити земљодељу од пропаје 2 вола, кад год није штета причињена злочином преступљењем или потпуљењем из користољубља.

Овакво би се, у осталом нивоу учинити и онда, кад не би користољубље било нарочито истакнуто код потупних дела, јер је законодавац доношењем напрамења у § 471. грађ. суд. поступка обезбеђења важност чл. 9. у овоме делу, у колико о пакладу штете продајом стоке говори.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Ђура Крстовића, из Крушевца, тражи начелство окр. крушевачког, антон Бр. 16.845, нети је Ђура отишао од своје куће пре годину дана непазно где, а жену и децу своју оставио је код његовог оца Новице Крстовића. Он има 30 година, раста средњег, у опште одећ. Може се све полицијске власти, да Ђуру живо потраже и у случају проналаска, известе начел. окр. крушевачког, с позивом на Бр. 16.845, где се Ђура налази.

ПОТЕРЕ

Алекса Јелачић, сиктаџија, из Ужица, осуђен је пресудом начелства окр. ваљевског са 10 дана затвора и прогонством у Ужице за беспосличење, нети је побегао из дворишта начелства 30. децембра пр. године, а има да издржи још 7 дана затвора и прогонство за Ужице. Он има 18 година, у одећу цивилном, приномарен, без браде и бркова, на главн има слаши шешир. Може се све полицијске власти да Алексу потраже, и најеног спроводу начел. окружи ваљевског, с позивом на Бр. 641, или Управи града Београда Бр. 2.711.

Младун Костић, из Такова побегао је из затвора суда општине таковске, где је био затворен, позивано пуда. Он има 22 год., раста средњег, окаоки, на себи има плаћашове од шајка, блузу и зубун, по чем овога другу блузу од сељачког сукна, до себе јегерову кошуљу, на главн шајкачу на носама опанке. Може се све полицијске власти, да Младуна живо потраже и најеног спроводу начел. окр. ужичког, с позивом на Бр. 3105, или Управи града Београда Бр. 2.736.

Драгоје Митрашиновић, бив. слуга Спасоја Антоновића трг. и предсенника суда у Обреновцу, нову пазнеу 16. и 17. ов. месеца побегао је од свога господара, и тим прилином упрао му је: један златан сат, клот са два пања позлаћена, по на предом пазнеу има најраљене две птице, чија су крила пенинена дијамантима, са патом украо је и ламбу, плетен са пазнеом златном, коју је средини пазнеа држе две златне пане. Један златан претен женски са крнеу пазнеу, који је на средини емајлиран, у коме има пуно ситних дијаманата, претен је био у јарној шкатули затворене боје бије. Драгојло пна 18—19 год., сиеч, без бркова, од одела нма на себи сук, полутешке чизмице црне боје од шајка, на носама опанке пазнеа, на главн шајкачу. Може се све полицијске власти, да Драгојла живо потраже, и најеног спроводу начел. ср. пазнеског у Обреновцу, с позивом на Бр. 772, или Управи града Београда на Бр. 2.692.

Харис — Ђорђевић — Атанастопуло — Грк, бив. трг. из Ниша, нови је пре 3 месеца побегао из Ниша, пошто је предходно оштетио пропасером трговце нзнске преко 60000 дин. Сиоћ је пресао границу под Ристовна у намери да пресе Србије пређе у Румунију. Он има 42 године, стасе је средњег, сув, пропаласт, меони нао изгледа погрбљен под ноге, говори грнски, турски, грчки, цинкарски и зашки. Може се све полицијске власти да Хариса живо потраже, и најеног спроводу начелнику окружи нзнског, с позивом на Бр. 1586, или Управи града Београда Бр. 2691.

Непознато лице, нову 22. ов. м-на обили је дућан Димитрију К. Ђорђевићу трговцу из Пирота, и покушало је да изврши покрађу, на незнано нуда побегло. Он има 28—30 година, високог стаса, пропаласт, бркова црних, носи прее, на главн нову шајкачу шубару, на себи чамијере и гуњче од црног сукна, на ногама прене пролазне опанке, руке су му окрвављене. Може се све полицијске власти да каруде живо ухапсе за овим лицем, и у случају проналаска известе спроводу начел. окр. пиротског, с позивом на Бр. 573, или Управи гр. Београда Бр. 2259.

Коста Николић, баштовански момак, нод Цветка Игнатовића, баштована из Новаковца, разбио је синоћ глазна 26. овог месеца, и из истог украо 160 динара у сребрним новчаницама, 6 напалеонаа у злату и 40 динара у сребру на ситнијо гле побегао. Коста је родом из Врања, има 28—30 година, плаи у опште, браду брија, од одела нма интерију сукнену, пантаоне, опанке, ордељену шубару, стасе је средњег. Може се све полицијске власти, да Косту живо потраже са покрађом и најене спроводе начел. окр. пожаревачког, с позивом на Бр. 1218, или Управи града Београда Бр. 2838.

Непознати крадљивац, нову пазнеу 27. и 28. ов. м. обили су шајат и алеиар, Михаиа Петровића из Босуте, па из шајата украли су и то: 200 динара у банкама, и нотес, 20 номада разне разне, једну пошљу; из алеиара: два бува писта од 12 пала, два сирала. Може се све полицијске власти, да злонове и покрађу живо потрашн, и најене спроводе начелнику среског у Рудника, с позивом на Бр. 938.

Мијајло Алексић, дрварски трговац из Градишта, ношто је 27. ов. м. нову запазио свој жетелац с храном побегло је незнано где. Мијајло је доста висок, пуа у лицу, црвен стар 50—55 год. браја се, бркова доста пуних средених носгуте главе, на себи има прно ланапно одело. Може се све полицијске власти, да Михајла у своме подручју живо потраже, и најеног спроводу начелству у В. Градиште, с позивом на Бр. 1447, или Управи града Београда Бр. 2011.

Непознати злочинац, 26. ов. мес. ово по ноћи обили су касу у радњи Илије Трнеушка трговца из Алексинца, и на исте украли су: банкама 2200 дин., у сребру 600 и у никлу 2 дин., исто и једну нишку старинеског новца и мамуџије разне величине, а на ногама у истом дућану украли су један сат сребри позни, —

ремонтар — са лишом од лишта, а поред онога до 150 динара дукана питорета и накит. Моле се све полицијске власти за крађлицама живо потраге и пађеног спроведу начелнику гр. у Алексинцу, с позивом на Бр. 971 — или Управи Бр. 2851.

Паук, Стеф, Марин, шпанина, из полицијске, осуђен је са 10 дана затвора. Пети је отпутовао позивно кол. Он има 30 год., у опште је прилично. Моле се све полицијске власти, да Паука живо потраже и пађеног спроведу начелнику гр. кључког, с позивом на Бр. 9223/902., или Управи гр. Београда Бр. 3411.

Стевап Ибрић, — шпанина, из Осмакова, окрадкан је за крађу код начелника ср. шапкинског, и исти је позивно куд отпутовао. Стевап има 32 год., висиног стаса, прилично, на десном левом образу има белегу од убода, косе црне, чело широко, обрва плавих; очију прилозљивастих, нос шилат клуваст, брковa приносмеђих, уста правилних. Од одела има: гуњче црно, чапиире црне, на ногама чизме, на глави шубару. Моле се све полицијске власти да Стевана живо потраже, и пађеног спроведу начел. среза шпанског, с позивом на Бр. 1075, или Управи града Београда Бр. 3410.

Стевап Цицић, ганан из Неготина, одговара код начел. окр. крајинског за просту крађу, исти је побегао из притвора начелства 24. јануара ове године, у 6½ часова у вече. Он има 20 год., висиног раста, у опште приповитог, право нижих брковa, лица сувог, дугуљастог, од одела има на себи: капут више браон боје, од пошка параћинског, панталане црне од сукна, на глави шубару, на ногама грађење опанке и шарене чарапе. Моле се све полицијске власти, да Стевана живо потраже и пађеног спроведу начел. окр. крајинског с позивом на Бр. 549. или Управи града Београда Бр. 3154.

Август — Карло Митерлехнер, бив. пасир код Бирова и пожи. у Бечу, проневерио је 34.000 фрупа и 31 тек. месеца (по новом) побегао је Август иза 54 год., оналеп је, слабуњак, лица дугуљаста, носе и брковa смеђих, нос дугуљаста, очију сивих, на једну ногу по мало накривљује, у последње време носио је шеширо одело. На молбу окд. аустро-угарског конзулата, Управа града Београда интон Бр. 3131, позива све полицијске власти да за бегунца Августа обрате нарочиту пажњу, и у случају проналаска да га ухвате и притворе па о томе исту управу одмах известе. Ради лишег проналаска доносимо и слику Августову.

Ноћу, између 20. и 21. јануара ове год. извршена је крађа новаца Стојану Поповићу, пекару из Вадева, и за исту је окрикљен *Петар Драгојевић*, из Аустрије, кројачки радник, код је исти приликом претреса стана истовног, пробисано пешшо гле. Он има 26—25 год., раб, суводаи, полутачак, говори крупно и у говору закоси, у цивилном оделу наквасистом, на глави има црни шешир мали, на ногама пацеле. Моле се све полицијске власти, да Петра живо потраже, и пађеног спроведу начел. окр. ваљевског, с позивом на Бр. 892, или Управи града Београда Бр. 3292.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Тома Немет, из Прага, стар 20 год., раста средњег, лица округла, у опште плав, без брада и брковa, по занимању каменски момак, убио је 28. Јануара ове год. у вече око 6½ часова, Розу Филиц, служавку код г. Љубе Срећковића, директора хлавичног друштва. Тома је Розу волео има више од 6 месеци, и намеравао је, да се с њом венча, у знак тога дао јој један прстен и буклу. Она је с њим ишла, по забавама, тапшулима, код његове је пуће долазили. Она је од 5—6 дана почела њему пребацивати, како је се он немоно хвалио, да је са њом ступио у ближе односе, он јој је пријавио да то није говорио никоме и нолико је, да му није, тога која је то њој казао, али она то није хтела да учини, услед чега су се више пута спорекали. Тако над је он затворио дућан у вече 28. Јануара, и отишао својој кући, затекао Розу код куће, упита је одмах: шта је дошла, а она одговори: да хоће да узме своје хаљине, бакву и мајор што је и ученица, и да служи г. Срећковића, који је са њоме дошао, те овај стражи одвесе на клапицу.

Тома је упита, зашто то чини и што воли стражи, што се дути на њега, она му је одговорила: да он дути с тога што је говорио непстину, над у стварн није ништа било, он је прекинуло да не верује тим гласинама, она није хтела ништа да чује, и пађе одмах ни кубе. Тома пође заједно са Розом баштованском улицом, у намери да је отпрати до клапице. Тек што су пошли, придружи им се и Душан Бугарковић момак касапски, и тако су ишли сва троје заједно. Томи одмах није било право што се Душан придружио, али је ипсило да ће бољо бити, да му Роза пред Душаном призна певерпштина, те да бар има сведока. Целим путем Тома је молио Розу, да му каже ипо опоје која га је обманло под ње, али се она само на то смејала и одговарала да „неће“ да каже. Код су дошли близу кавиане „Нобили сборк“, Тома се почне нонова пићити и хтеле је волубити, те да јој доиаже, да је опит волан, но она га удари рупом преко лица и рече: „Марш, ја нисам по ће жене да љубе“. То је Тому волело до душина, и исжем удари Розу један пут у леву страну лице сече, а други пут у слабину. Тома чим је убио Розу, он је исто остапио поред Розе, и побегао поред Краљевих шталя, и дошао у кварт дорћолски, где се сам пријавио власти, где је и саслушан о свему, и спроведен Управи. Роза је остала мртва од убода и тело јој је спроведено у општу државну болницу, ради сецирање и сахране. На жалу многих наших читалаца напоменио свету Томину, који је решењем начрта дорћолског од 30. ов. мес. Бр. 926., за ово убиство стављен под истрагу и притвор и очекује мирно осуду.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Јосеф Сајдер, по занимању пекар, родом из Надорфа у Аустро-Угарској, стар 27. год., средњег раста, округла лица, плав у опште, прогнат је на спасла у Аустро-Угарску 31. јануара тек. год., по решењу Управе гр. Београда

Бр. 3142. Јосеф је у год. 1899. био осуђен на 7 год. робије због опасне крађе и од ове осуде издржао је свега 3½ год. На шести повратак у Србију треба обратити озбиљну пажњу, јер је по сво описан крадљивац.

Садржај: I. *Службени део.* — II. *Стручни и научни део:* 1) Лекар у полицијској служби; 2) Клептоманија; 3) Како се живи на гаварања. — III. *Поучно забавни део:* 1) Дете; 2) Генијална паничица; 3) Шпијунска женица; 4) Крвоа злочин; 5) Из страног света. — IV. *Поруке и обавештења.* — V. *Службене објаве:* 1) Тражи се; 2) Потерс; 3) Из полицијског албума; 4) Скреће се пажња.

ШТАМПА КРАЉ СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

БРОЈ 5. У БЕОГРАДУ, ПЕТАК 14. ФЕБРУАРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 7. фебруара 1903. године,

за начелника прве класе среза пољаничког, Градимира Ђуровића, начелника исте класе среза алексиначког, — по молби;

за начелника друге класе округа крагујевачког, Саву Јашовића, начелника исте класе округа чачанског;

за начелника друге класе округа чачанског, Љубомира Обрадовића, начелника исте класе округа тимочког, — обојицу по потреби службе;

за начелника треће класе округа пиротског, Димитрија Павловића, рачуноиспитача Главне Контроле.

за начелника треће класе округа тимочког, Илију Драгутиновића, судију јагодинског првостепеног суда, по његовом пристанку;

за начелника треће класе среза тимочког, Станоја Петковића, начелника исте класе среза пољаничког; и

за начелника треће класе среза алексиначког, Косту Поповића, начелника исте класе среза тимочког, — обојицу по потреби службе.

за секретара прве класе начелства округа подринског Андрију Дим. Динића, писара прве класе Касационог Суда.

за комесара полицијског у Радујевцу, у рангу секретара друге класе начелства, а да прима плату из партије одређене буџетом на чиновничко особље средњих полицијских власти, Сретена Брзака, писара прве класе среза кључког.

Указом од 10. фебруара 1903. године,

за писара прве класе начелства округа крајинског Драгутина Радовановића, писара друге класе начелства округа ужичког.

за писара прве класе среза крајинског, Мирка Дукића, среског писара исте класе у пензији;

за писара прве класе среза пожаревачког, Петра Марића, бившег среског писара исте класе;

за писара прве класе среза моравског, округа нишког, Војислава Марјановића, писара исте класе среза беличког, по молби;

за писара прве класе среза подунавског, Лазара Нешића, среског писара исте класе у пензији;

за писара прве класе среза подгорског, Косту Ђорђевића, писара исте класе среза колубарског, округа београдског, по молби;

за писара прве класе среза поречког, са седиштем у Мајдан-Пеку, Ђорђа Стевића, писара исте класе, истог среза, по молби;

за писара прве класе среза поречког, Симу Ђорђевића, писара исте класе, истог среза, са седиштем у Мајдан-Пеку, по молби;

за писара прве класе среза беличког, Мијаила Мијовића, писара исте класе среза нишког, по молби;

за писара друге класе среза пљасотиначког, Петра Ј. Маленковића, писара исте класе среза косаничког, по молби;

за писара друге класе среза мачванског, округа врањског, Душана Јанчића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза рађевског, Гају Вукомановића, писара исте класе среза крајинског, по молби;

за писара друге класе среза кључког, Светислава Пешића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза драгачевског, Живојина Вујојчића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза жичког, Тихомила Петровића, писара исте класе среза трстеничког, по молби;

за писара друге класе среза беличког, Душана Јеремића, писара исте класе среза лабуковачког, по молби;

за вапредног писара прве класе начелства округа моравског а да врши дужност писара среза темнићског и прима плату из плате овога, Светислава Катића, писара прве класе начелства округа врањског, по молби;

за вапредног писара прве класе начелства округа крушевачког, а да врши дужност писара среза расинског и прима плату из плате овога, Ивана С. Луњића, бившег полицијског чиновника;

за вапредног писара прве класе начелства округа крушевачког, а да врши дужност писара среза ражањског и прима плату из плате овога, Илију Гашића, вапредног писара прве класе истог начелства и вршиоца дужности писара среза жупског, по молби;

за вапредног писара друге класе начелства округа крајинског, а да врши дужност писара среза крајинског и прима плату из плате овога, Божу Спасића, учитеља из Рановића;

за вапредног писара друге класе начелства округа моравског, а да врши дужност писара среза ресавског, и прима плату из плате овога, Обрада Ј. Спајића, деловођу суда општине свилајначке;

за вапредног писара друге класе начелства округа врањског, а да врши дужност писара среза пољаничког и прима плату из плате овога, Петра Стевановића, вапредног писара друге класе истог начелства и вршиоца дужности писара среза лесковачког, по молби;

за вапредног писара друге класе начелства округа нишког, а да врши дужност писара среза нишког и прима плату из плате овога, Василија Димитријевића, праксиканта начелства округа нишког;

за вапредног писара друге класе начелства округа ваљевског, а да врши дужност писара среза посавског, у истом округу, и прима плату из плате овога, Витомира Николића, праксиканта среза поцерског;

за писара друге класе начелства округа подринског Драгутина Радосављевића, бившег писара начелства исте класе; и

за писара друге класе начелства округа рудничког, Јована Богдановића, писара исте класе начелства округа ваљевског, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела. Пр. 3397 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 31. јануара 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се села: Ћашка, Амерић и Рајковци, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине влашанске, а села Мала Врбица и Младеновац од општине међудушке, па да прво село образује засебну „општину влашанску“, друга и четврто „општину америћску“, а треће и пето село „општину младеновачку“, све у срезу посавском, округа београдског.

да се села: Кнежица, Каменово и Забрђе, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине петровачке, у срезу влашком, округа пожаревачког, на село Кнежица да образује за себе општину под називом: „општина кнежичка“; село Каменово да образује за себе општину под називом: „општина каменовска“, а село За-

брње да образује, такође, за себе општину под називом: „општина забрђска“.

да се село Курјача, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине је да имају на себи нешто особито, нешто што се не стиче лако. Отресите мушке при-
ка, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина курјачка“.

да се село Слепчевић, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине аминачке, у срезу мачванском, округа подринског, и образује за себе општину под називом: „општина слепчевићска“.

да се село Сираково, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине мајдановачке, у срезу рамском, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина сираковачка“.

да се село Мала Плана, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине в. оранице, у срезу орашком, округа смедеревског, и образује за себе општину под називом: „општина мало-планска“.

да је село Забрежје, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине обреновачке, у срезу посавском, округа ваљевског, и образује за себе општину под називом: „општина забрежна“.

да се село Буковик, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине врбичке, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину под називом: „општина буковичка“.

да се села Бусурић и Златово, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине златовске, у срезу мланском, округа пожаревачког, па да село Бусур образује засебну општину под називом: „општина бусурска“, а село Златово за себе општину под називом: „општина златовска“.

да се село Раброван, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине јагњилске, у срезу јасеничком, округа смедеревског, и образује за себе општину под називом: „општина раброванска“.

да се село Водица, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине глибовачке, у срезу јасеничком, округа смедеревског, и образује за себе општину под називом: „општина водичка“.

да се село Кондаре, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине орашачке, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину под називом: „општина кондарска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Пр. 2655 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Лекар у полицијској служби

(Наставак)

У опште може се рећи, да се тетовирања налазе само код људи, тако да се изразито, енергичних диспозиција, које се већ изражавају у већој мери код тих људи: тих налазимо највише код матроза, морнича*), месара, рибара, ковача и т. д. То се не објашњава тиме што енергични људи лакше своје болове, које производи тетовирање, него у опште у њиховом карактеру

*) У Минхену има људи, који више од тетовираних мојстера налазе да тетовирају доста код себе регрути (20—30 пенинга за један тетовираж).

ке, већ ће се стичо лако. Код женскиња ваља нам тетовирања само код проституткиња. До душе ово се практикује и код женскиња мање образованих народа, а и у поменим нашим крајевима, као нпр. у Босни, где ће се ретко у католичком становништву наћи девојка или жена да није тетовирана. Ове обично имају истетовиран крст на челу, на грудима или мишици. Ово је безумље има пропишати патолошкима фрази, који су своје стадо верски заглупили.

Све ово што смо досле казали о тетовирању важи и за хомосексе. Као што мало час рекосмо тетовираће нам наћи код енергичнијих природа: убица, разбојника и т. д. а и код сладострастника, као што су педерасте. Имамо још да кажемо, да се поштен човек задовољава с неколико сигурстварима

живом објекту демонструју и објасне поједини случајеви падри смо, да практично и с корисћу применимо оно што смо у књигама научали и да описане појаве на праву меру доведемо. На најбоље нашге нису кадре да читаоцу дођу тачна разумевања који степен неког појава хоће да каже писац. Говори ли се у књигама о „збуњеном погледу,“ „неуредном говору“, „сталном премишљању“ и стотинама других сличних израза, лајик ће под тим свакад разумевати или сувише много или сувише мало, т. ј. он ће или какав незначајан, збуњен поглед, као што га имају сасвим нормални људи, сматрати као сумњив „збуњени поглед,“ или ће пак мислити, да се под тим појмом разуме ужасно бечење очију итд. и сматраће многи одиста психопатичка „збуњени погледа“ као сасвим нормалан. Шта је у овом погледу правилно, то исследнику може показати лекар за душевне болести на живом материјалу а не у књизи.

Најпоучнији су за исследника његови сопствени случајеви, у којима види, како лекар испитује пацијенте, где може да много што шта учи, на онда добија и стручњачки елаборат на увиђај. Али ако исследник тај елаборат, с трудом израђено мишљење, прочита површно, и констатује да ли ту пише само „умно болестан“ или „здрав,“ онда је природно да неће ни из тог мишљења нити на стотитину других лажући никакве користи. А како би нас лако могао да одатле много научи! То лекарско мишљење претреса један случај, који је исследник испочетка имао у рукама, он је пацијента добро као „здрава,“ у њему су се зачинали први знаци сумње, он зна шта је он сам мислио о стварн уопште и о сваком поједином симптому. Тада он добија опширно стручњачко мишљење, у коме налази оно, што је он као лајик видео, стручњачки описано и објашњено, те тиме може користити своје сопствено схватање. Буду ли му неки моменти нејасни и сумњиви, свакад је у могућности да се обрати стручњаку те да га овај поучи и ствар му објасни, у кратко он је у положају да на неколико случајева своје сопствене праксе толико научи, да бар зна како да ради у будућности. Наравно да је претходно потребно, да пацијента најтачније посматра, да лекарево мишљење брижљиво проучава, од стручњака тражи објашњења и да је важније случајеве прочуја у њиховости.

Као основицу за његове студије у том погледу најтоплије бисмо исследнику препоручили дело професора Крафт-Ебинга: „Grundzüge der Criminal-Psychologie für Juristen,“ које ће вазало да управо на памет научи сваки исследник који влада немачким језиком и који је примио се тако тешке и пуне одговорности дужности као што је исследничка.

Знатнији стручњаци покушавали су, да исследнику олакшају у питању, кад ће да нита психијатра, на тај начин, што су пообрајали она обележја, која буде сумњу да је дотична личност непормална. Тако би по мишљењу Сазрет Linnaun-а исследник морао да се посаветује са лекарем, кад постоје: 1. наследне наклоности — кад је дакле познато, да су родитељи или други сродници чак и деца били душевно болесни; 2. болке, које се дотичу мозга пређе главе, тешке болести са запаљењем мозга и т. д.; 3. Неврозе (конјенсија хипохондрија, хистерија и т. д.); 4. алкохолизам, 5. навесне телесне болести (главобоља, несаница, вртоглавица, грчеви, одузетост; 6. Халуцинације; 7. Слаба интелигенција; 8. Типична периодичност навесних појава; 9. Особено држање и особен начин писања. (Наставиће се)

КРИВЦИ

КАО СИМУЛАНТИ ДУШЕВНИХ БОЛЕСНИКА

од др-а Карла Мауцзара

Ово, што ћемо сада изнети, може врсно послужити криминалистама, јер ће видети, са колико предострожности треба да доносе суд о душевноме стању појединих криваца.

У психијатријској се литератури може наћи, да су симулованља поремећеногa душевног стања веома ретка, па и кад ћу такви случајеви на посматрање, ових је врло лако определити, да ли се у њих може сумњати или не.

Као лекар у грађанском и кривичном суду Градачком имао сам прилике да стекнем друго мишљење у том погледу, јер сам свакс године утврђивао по неколико лажних душевних побољевања.

Таквим сам извиндлерима правилно скицао обраше и доказивао њихово душевно здравље, те ћу бити слободан да изнесем овде неколико таких случајева, који су нарочито поучни за правнике.

То су била већином лица под истрагом, и међу њима је било већ и осуђених, који су намеравали да избегну заслужену казну.

За стручњака ретко има тешкоће код нађу да довоље суд о симуланту који говори, али стваг је са овим тешка онда, када се има посла са лицем које само зна и из једне речи неће да проговори.

Лекари задатак једна у неколико оликшано те олоилност, што моменуте појаве обично не одговарају клиничко познатим облицима тих побољевања, јер у казненим заводима многа побољевања нађу са свим особит и непознат карактер. К томе морамо додати још и то, да се у тим заводима не сме ничему поклонити вере; треба претходно све проверити и контроловати, па тек онда да се што год све употребити.

Но себи се разуме, да случајеви потпомажу своје другоме на све могуће начине, не би ли само превариле лекара: врло је жалосно што морам констатовати, да се и извештаји надлорне власти морају примати са великом предострожношћу и резервом.

Једне ми ноћи, тако, јави ноћна стража, да један апсеник, који је био под присмотром, непрестано виче ослушкује на зиду, разговара с неким, игра етс. Ипак писан одмах поверовао сумње заштитом описаноме апсеничкога надзорника,[1] који је био некада болничар у дому за умоболне, ма да су све околности указивале на то, да је све истина, а доцније сам се и уверио да је све то била пука обмана. Поменути је апсеник био велики невалаш и често је бивао кажњаван; падало је у очи његово натмурено и душманско држање, а поред осталога жалио се како га ноћу узнемирују неки планински духови. Дуго сам посматрао тога човека, на кад сам био начисто с тим, да он симулује, казао сам му, да му то појављивање духова долази само отуда што је сувише пупокрван, те му по том одузмем од хране што сам више могао. Ти су му се духови све ређе и ређе појављивали, док најпосле нису са свим ишчезли. Од тада је прошло доста година; тај је симулант у току тога времена врло често долазио амо, али му се духови никада више нису појављивали. Да је апсеник остао верап своме првоме претварању, т. ј. да је само слушао духове нако говоре, можда би се овај случај тешко могао определити, али он је ишао све даље и даље, те је стварузета као обмана; он се за то осетио већ скоро сигурним, па је причао опширно не само нако чује духове, већ их и види, осећа, помаша etc. и тако се надао као симулант. —

Пре неколико година појави се у Грацу једна велика паралитика. Живео је на великој ноги, издавао се за инжењера, увукао се у најбоља друштва и постао младожењом једне врло лепе девојке, чији је отац био један интендант. Тта више имао је толико дрскости, да је учинио подворење шефу полиције.

Овај се последњи јако заинтересује за нонога познаника и у скоро за тим стрпање у апсу упознатога бранерскога помоћника. На жалост дотле су већ многи трговци платили знатним сумама, а лепа млада чашћу својом.

Апсеник је тврдио, да је пређе дно ложач машина на једној лађи, те да од тога доба с времена на време олако помера намећу. Пошто се ништа није могло сазнати о његовој врачној прошлости, а описивања његовим није се смело поклонити вере. то му би стављено до знања, да се ти његови наступи морају подврћи лекарском посматрању, и да ће стваг у брзо бити јасна, пошто се наступи такве врсте обично у веома јаком степену појављују у затвору. Апсеник брзо постаде нестрпљен и наступ му се појави. Раздражењем му се појачала, добио је наступ ужасне главобоље и страшпога бесњила: за то се време дерао, лупао, ударао главом о врата и при том се повредио, те је морао бити силом спречаван у томе.

У току посматрања све се јасније видело, да је худило само извештачено, а ја му објасних да сада може и главу разбити, али да мора бити миран, иначе ћу га дати везати. Он прими к знању ту моју објашњење и полако престаде са својим изигравањем. Више се ништа на њему није могло приметити, што би падало у очи.

И у овоме је случају претераност расчистила ситуацију, као и несагласност, пошто је апсеник и поред ужасне главобоље лармао; симулованље се онде падало и тиме, што је симулант изиграпало потпуну збуњеност, а опамо је познавао околину и ситуацију. —

Једнога се дана појавио у болесничкој соби један описан алиховац, који је по своме дивљем изгледу и несразмерноме телу веома

[1] Тај је надзорник нолио да добије бар мало управништво болничарско место, те за с тога кпо нарочито препоручује лекару.

личио на орангутана. Израз му је лица био мрачан и непрестано је трапио око стола: кад га је ко посматрао, он је убрзавао ход, а кад је по покушао да га фиксира страшно се плашио и трчао чим нас мало зграпут. Храну, па чак и чорбу, узимао је руком, направивши од длана обла кашике, а и иначе се понашао као каква животиња.

Ма да ништа није говорио, ипак је још једино гроктао, и ма да је свакога ошамарио својом бесмисленом неуморношћу, ипак је било очевидно његово симулкање, и назад, после неколико недеља, би опоравио та жалосна игра — одузимањем хране. Осуђеник је напосетку потпуно погурнуо молио делара за опроштај, извињавајући се, да се није умео на други начин помоћи, пошто му предстоје десет година робије, а он их неће моћи издржати. —

Чини ми се, да сам највећу снагу воље, коју сам икада у животу видео, нашао код једнога окорелога лопова, који је на супрот своме занату имао са свим контрастне племените карактерне црте.

Исти је терао занат са једним својим другом и обично је драговољно, са пуно поуздповања, узимао сву кривицу на себе. Кад га је полиција опет ухватила и сух'га на печиту робију осудио, затио се спасоносног средства да се ошпарап као мртав. Читаве је недеље дана лежао на леђима непомично на својој сламњачи, са избеченим очима и ни на шта није реаговао. Брзо га је снага изневерила, омршавео је, осушио се, почео добивати ране, добио је запаљење очију, дебеле красте у носу етс.

Млеко, које су му сипали силом у уста да га хране, тутао је само опда, кади би му лако право у ждрело, иначе га је плувао. Иван је изгледао сумлин тај тешки болесник, јер је пресо ноћ нестазало непријатно измерене воде и номерно на парчиће посченога хлеба. — Пошто су сви покушаји и сва строгост остали без успеха, употребљен је еленгинтет за надражај мишића на рад. Ну ни после више таквих покушаја није се успело да болесник прима храну, нити да се чисто дражи. Кад је одиесен на пречрес, за све је време седео потпуно нем и без икаквога учешћа.

Друг је његов употребио ту праллику, те сву кривицу свалио на њега, и чак се у томе убиђеђену усудио да наговора реченицу: „Да сам могао и слутити, какву опасну змију храним на својим грудма, заиста..." etc.

Ну овај и у њихо свему томе пепазути своју улогу, ма да се мени учинило да сам му на„ацу приметио, да му је у грудма беснила ужасна душевна борба.

Осуђен је правом у затвор пренде на степеницама своје ћутање, управницим апсеничкоме надзорнику неколико тако карактеристичних и тривијалних речи, да је ствар постала са свим јасна. Од тада је осуђеник постао здрав и разуман. —

Није никаква велика ретност, да праве злочиначе природе осећају јаку ревност у дужности, драговољно поздрповаше, љубки према блиским, правдољубље итд., а да напротив људи, који никада пре нису имали грехова, на један пут направују најодвратније злочине. Једап ми је страпап на последњем часу са нахалношћу и с бескрајним болом причао, да је из нужде и неволе постао злочинцем, да је пре је био човек без погрешака, као и то, да сигурно никада не би постао убицом, да му је икада у животу пшло тако добро као сада у затвору. Да би дошао до неколико форинта убио је једног невиног човека и његово дете, а да га остали чланови породице не би издали, закључио је њихна врата и запалио кућу, која је имала прозоре са гвозденим решетнама. Коме је познато, нако може да буде ужасна неволя, томе ће бити појмљиво, да од поштених људи удпром неумољиве судбине могу постати назад и животиње. — (Наставиће се)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Слике из Јабланице.

од Д. С. К.

II

„М У Ш А"

Имао сам да извршим једну забрапу у В—су, скоро на самој граници Турске).

Како сам из Лебана пошао мало доцније, то сам у В—се стигао скоро пред сами мрак.

Измучен сунчаном жегом и јахањем од неколико сати по врлетном и неуродном путу, једва сам чекао да се приспатним оне зпекуде вечере, што је могао да спреми Ћаја механиџија, па да легнем да се одморим.

Истина, место крепета и душека беше прострто сено у једном углу собе, преко којега је бачена једна шареница, али је за уморна човека и то доста.

У осталом, служба полицијских чиновника таква је, да се они брао свиђају са свима незгодама, што их пружају наше неуређене друштвене прилике.

Легао сам у овај крепет наших пратиоца са намером, да одмах заспим, али ми се то никако није дало. И ако сам био јако уморан, опет ме сан није ухватио.

Пријатан мирис од свежег планинског сена, на коме сам лежао, мешао се са пријатно хладним ноћним ваздухом, који је струјио кроз отворен прозор, и освежавао ме и подчавао моју узбрапилу.

У мислима сам прелетао далеку прошлост српскога народа; сећао се славпога доба српске моћи и величине; сећао се српских великана, који су некада господарили овим крајевима, па то поредио са садашњошћу, и скоро заплакао, пред јавом, коју гледам.

Да, од оних хероја, што су некада дивали и проносили славу Србије кроз балканско полуострво, роштво је начинило гуђиће и по вери и по језику — све је то данас Арнаутин.

Неколико села, кроз која сам пропао, све су сада сами Арнаути, и ако и данас многе куће чувају као реликвију по какву поповску калу, која је сведок, да су далеки претци биди Срби, па још свештепици.

Мислећи о прошлости, са свим природно, мислио сам и о будућности нашега народа.

Убрзавала је стварала Велику Србију Душанову; ја сам гледао Призрен као престони град Србије, сабор о сретпим данима, који Сретову предстоје, кад се на пољу зачу громки пуцањ пушке, који ме истрже из оне сапарање.

Скочим из постеље и пођем у механу, да видим шта је.

Чим сам отворио врата од собе, кроз поју ми је кашало проћи до механе, ја чух један ужасан нагор у механи, кроз који се пробијаше један танак, скоро детиња глас, узвикујући: Мушо, о Мушо, јеси ли жив чоче?

Кад уђох у механу, онај се свет притаја и размаче у страну, а на средини механе стајаше човек у арнаутском оделу, са белим њуваом на глави.

Извпепађен мојом појавом, он се обазре лево и десно, па учини један корак натраг и опет стаде као укопан.

И сам се незгодно осећах, јер пе знађах у чему је ствар, те се окретох општинском писару, који се беше издвојио на гомиле и пошао к мени, и питах: одакле је овај Арнаутин и ко је пуцао.

„Није Арнаутин господине" зачу се глас свију присутника, то је Мушо, наш Мушо, одолен из В—са.

На добро, рекох, кад није Арнаутин, што је у овом оделу?

На ово питање пе добих одговора. Сви се они људи згледаше међусобно, па онда у Муша и он у њих, али нико пишта пе говораше, да ја нешпађах, шта се све овде може радити.

Попових питање и самом Мушу, али он погледа редом оне људе, па ће рећи: „не умијем ти казати господине ни ја".

Цело држање Мушино и збуњеност оних људи казиваше ми, да има нечега, што су ради да прикрију од мене, па да бих сазпао шта је, ја рекох пандуру: „терај Муша у апс, па ће сутра казати шта је".

„Не, тако ти Бога господине, нијесам пишта крив", рече Мушо чисто јужним наречјем (сви су скоро били досељени из Ц. Горе); „Хтели су они људи дувана, па мене нашли мапита, те у мало не изгубих главу".

Моја се радозналост појача, и ја са више озбиљности него дотле заповедих да кажу у чему је ствар.

„К кад се мора казаћу ти", и онда поче причати:

„Нестало, господине, дувана овим сељанима, а нестало и пара. Сутрадан симције (велике дуде) и пушисмо онај гар, што се по њима беше нахватао, па се и то истроши. Сећосмо после чибуке, докле год беху дувапом надмљени и пушисмо, па и тога нестаде. Што ћемо сада, питасмо један другога?

Од некуд паде на памет ономе Јагошу Ђурошићу дуда мисао и узвикну: да продамо Арнаутима нашега Муша за дуван. Кто, рече, он зна арнаутски, па ће њих казати да је био заробљен од Москова, па пуштен и дошао међу нас. Казаћемо е је учинио тропих стотину гроша, па ћемо им тражити толики откуп, и Арнаути ће га дати, да им само онај не робује. Ако немају пара, рекоћемо да ће нам дати товар дувана, па ће бити поломе сеју. Али (хоћеш ли) Мушо, питаху ме сви, па ти је отуда лако побећи?

Мени се, господине, учини овај предлог згодан и ја га примих од речи.

Да се смијемо после, мишљах ја, кад отуда побјегнем, како смо грдно преварили Арнауте.

И што рекосмо учинисмо.

Миле Јовов, онај господине, што стоји онде у ћошку, показујући руком на њега, узео је на се, да то саопшти Арнаутима из села Мр.—ћа. Он с њима шверцује све што се украсти може, па се познају.

Шта је он радио ја не знам, тек сутра дан рече ми да идуће ноћи треба да будем готов, да ме даду Арнаутима, а да он прими товар дувана.

Да ти право кажем, господине, ја дотле мишљах све је шала, али од како ми он рече е је стварно ствар, мени цела ова ствар изађе другчије.

Ја осећах, да може бити некога зла. Ако сазнаду Арнаути шта је у стварн, оде моја глава, и ја се решавах да све ово баталимо, али ми Миле и Јагош рекоше е сам плашљивица, па да сам ни ћелавско назире (у Ц. Гори) и ја се заклех Св. Петром, да ћу ићи на што буде. И јуче на ноћ, господине, одведоше ме на границу.

Између караула М. и С. прећосмо у Турску, неопажени ни од наше ни од Турске страже, све до Антлетове чесме.

Ту су нас чекали Арнаути. Беше их око десетак.

Миле прије једноме од њих и рече: „момчиња, ево предајемо вам роба московског: чувајте га ко' и ми што смо га чували".

Мене турну Јагош у леђа и ја прођох ближе Арнаутима. Пошто их поздравих по њихову адету, они се пољубише са мном, па рекоше двоици да ме воде, а они ће, вели, да претерају коња с дуваном преко границе, да не би страља напила.

Ја ноћух, а еџе ми стеже неки враг, ка'да су ме конопцима везали. Ноге ми дођоше мало као у детета и једва сам мицао. Тек тада осетих сву величину погрешке, коју учиних и просто очајавах, али се више није имало кул.

Након пола сата, стигоше нас и остали Арнаути, а пред нама на пб сата чујасте се завеж пасх, што казиваше да смо близу села.

На пословету стигосмо у село.

У једну од њих кућа ућоше моје ноћи, па и ја са њима.

Ту нас је чекала добра вечера, али мени се није једо. Ја сам једнако мислио, како ћу одавде побећи.

На навлашњаве њихове, морао сам им причати измишљену причу, како сам заробљен и шта је све било са мном.

Ево ме, рекох, сада истина далеко од мојих. Хоћа где сам рођен, али хвала Богу међу браћом сам.

То одушеви све, и домаћин скиде са чивилука један револвер, ово они њим сам сада пуцао пред механом; и даде ми га, да не будем без оружја, па ме уведоше у собу, где ћу спавати.

Ту ми дадоше и ово арнаутско одело, па ме оставише.

Цело ноћи нисам заспао, али ме смедох ни изаћи, јер не познаваах прилике у дворишту.

Данас су ме водили по селу и частили, а вечерати смо требали код истог Арнаутина, где сам прву ноћ ноћио.

Пре вечере улучим прилику и умакнем. Ево већ скоро пет сати данм се планинам, док дође дођох, срећно прођах и турску и нашу стражу, али ноја радја кад сам ти господине све ово свршио, те немо сада покапати по ансанама као врљумчари дувана".

Кад он опано завршн своје казивање, ја упутих поглед на све присутнике, хтејући да проверим: да ли је ово истина.

„Тако је, господине", зачу се из свију гроа одговор, и замаја ти, немој дати да сада пропаднемо.

У сваком другом случају, прича би ова изазивала смех и мој и других слушалаца, али у моменту кад сам ја слушао, ја сам био без осмеха.

Запрепашћен дрском лажом, коју су ови људи одиграли са Арнаутима, доводећи у питање чак и живот једнога наиних или частољубивог човека, ја сам стајао на другу страну и величину греха, што су га према држави учинили, крљумчарењем дувана, и стајао сам непомичан и без речи.

Борио сам се између дужности и народносних осећаја, и они последњи бејаху, признајем, јачи.

Лаку ноћ, браћо и пријатан вам дуван, рекох им на пословету, и одох у своју собу.

Шведска жигица

приповиједа доктор Антоше Чехове

(Настављај)

5.

— Чујте, смилујте се на мене! Ево. вечера је готова! Седите на вечерајте!

Истражни судија и Дијуковски седоше за сто.

Дијуковски изли себи једну чашицу ракије, истеже се и рече:

— Знајте дакле, да је ово треће лице, које је учествовало с оном битангом Пенјеконом и давидо — била једна женска! Дакако! Ја говорим о сестри убијеног, о Марији Ивановној!

Чубиков се загрицну ракијом и гледаше укочено у Дијуковског.

— Чујте... меии се чини, да ви нисте...? Ваша глава... да није...? боли ли вас?

— Потпуно сам здрав. Добро, рецимо да сам ја сишао с ума — али чиме би ми објаснили њену забуну, кад смо дошли к њој? А ако би објаснили што није хтела дати никакква објашњења? Рецимо да су то биле само лудорије — врло лепо! дивно!

— Али, молим, сетите се само какав је однос владао између брата и сестре! Она је мрзела брата! Она је православна Хришћанка, а он је био распуштен, безобзан човек... Ту и лежи извор мржње. Кажу чак да ју је хтео убити, да је он њено. Он се и у лепом присуству бавио спиритизмом!

— Па, шта излази из тога?

— Зар не разумете? Она је побожна, те га је убила из фанатизма! Није само, да је убила разуздана, недостојна човека, већ је и свет ослободила једног антихриста — и у томе је, мисли она, њена заслуга, њено верско уњаштво. Ох, ви не познајете побожне старе уседелице. Читајте само Достојевског! На шта пише Лесков, а Печерски!... Она, и само она била је то — главу бих своју дао. Она га је удавила! Ох, накосна жена! Није ли она можда само с тога стојала пред Богородичином сликом, да би сакрила очи, кад смо ми улазили? „Тако ћу се начинити и молити се Богу, а они ће мислити, да сам мирна и да их не чекам!" То је исход свих злочинаца. Драги Николај Јермолајићу! Мили мој! Предајте мени ту ствар! Пустите ме да је до краја наведем! Мили мој! Ја сам почео на ћу је и довршити!

Чубиков махну главом и намршти се.

— Знамо ми и сами да изводимо тешке послове, рече он. А ви не мешајте се у ово што није ваше. Пишите како вам ја диктирам, то је ваш посао.

Дијуковски затвори врата и удаљи се.

— Памећан дерах! прогунђа Чубиков, гледајући за њим. Мудар дечко! Али усиљана глава! Морам му на пашару купити једну табакеру...

Сутрадан наведоше пред истражног судију једног младог сељака из Клаузовке. Глава му беше велика а усне као у зеца. Рече да је он чобанин Данило и каза ово:

— Био сам пијан. До ноћи седео сам код мог ума. Враћајући се дома онако пијан узмем да се купам. Купам се ја... и гледам! Насипом иду два човека и носе нешто црно. „Хеј!" виикух им ја. Они се уплашише и побегоше на врат на нос на Мазарињеву врту! Убио ме Бог ако они нису носили нашег господара!

— Ви сте убеђени о Всијевољевој и Николиној кривици, рече он, нервозно чупкајући своју младу браду. Зашто не можете убедити себе и о кривици Марије Ивановне? Ваљда немате довољно доказа, или шта?

Не кажем ја, да нисам убеђен. На против, убеђен сам, али је тешко у то веровати... Ствари доказн недостају а циела она филозофија... фанатизам, то...

— Вама одмах треба дати сенару, крваву мараму!... Ах, ви правници! А ја ћу вам још доказати! Ви ћете одма престати да о омаловажавањем говорите о психолошкој страни ове ствари! Ваша Марија Ивановна отпутоваће у Сибирију! Ја ћу доказати! Није ли вам довољна филозофија, ја имам и материјалних доказа.., Доказаћу ја вама, да је моја филозофија исправна! Допустите ми само да наставим!

— На шта сад опет мислите?

— На ону шведску жигицу.... Ви сте заборавили? Али ја нисам. Доказаћу ја ко ју је запалио у соби убијеногa! То није учинио ни Николај ни Псијеков, јер се код њих за време ревизије није нашло жигица; то је учинио трећи, а то је Марија Ивановна! А ја ћу то доказати!... Допустите ми да мало прођем кроз сред и да потражим...

— Добро, седите... Да почнемо саслушање.

Дијуковски седе и тури свој дугачки нос у акта.

— Нека се изведе Никола Тајтијехов! виикну истражни судија.

Изведоше Николу. Он је био блед као крпа. Дрхтао је.

6.

— Тајтијехове! поче Чубиков. У години 1879 судио вам је суд првога округа због крађе и осуђени сте на робију. У години 1883. поново сте кажњени затвором

због крађе, а сад сте и опет у тамници... Ми знамо све..

На Николином лицу огледало се чуђење. Зачуђивао га је свезнајући судија. Али ускоро то чуђење промени се у ужасну погруженост. Он чује да стене и замоли, да му се допусти да изиђе на поље, да се умије и умири. Изведоше га.

— Увидите Псијекова заповеди истражни судија.

Уведоше Псијекова. Лице тог младог човека беше се за последњих дана врло измењило. Био је мршав, блед, образи упали, У очима се огледала апатија.

— Седите, господине Псијекове, рече Чубиков. Ја се надам да ћете данас бити разборитији и да нећете порицати као до сад. До сад сте одрицали, да сте суделовали у Клаузовљевом убиству, ма да против вас говори хрпа доказа. То није паметно! Признање умањава казну. Данас говорим с вама последњи пут. Не признате ли, сутра ће већ бити доцкан. Дед, кажите нам...

— Ја не знам ништа... Не знам ни каквих биспе доказа могли имати, прогуњја Псијеков.

— Узалудно! Дакле допустите ми да вам испричам како је то било. У суботу у вече седели сте ви у Клаузовљевој соби за спаваће и пили с њим ракију и пиво. Дијуковски упре свој поглед у Псијековљево лице и не скидаше га за цело време разговора. Николи вас је послуживао. У један сахат рекао вам је Марек Иванович, да хоће да спава. Кад је он наливао пиваће и издавао нам наредбе за сутрашњи дан, ви и Никола сте на дати знак докопали пијаног господара и оборали га на постељу. Један од вас сео му је на ноге, а други на главу. У том тренутку упада је с поља једна вама позната женска у црној одећи, која се с вама још раније договорила да судеluје у том злочину. Она дочека једно узгалавље и поче га давити. За време борбе угаси се свећа. Тада извади та женска из џепа кутију са шведским жигицама те опет запали свећу. Је ли тако? Видим по вашем лицу да истину говорим... Кад сте га удавили и уверили се, да више не дише, извукли сте га кроз прозор и положили га прај репуха. Бојећи се да не окиви, ту сте га заклали неким оштрим инструментом. После сте га одвели даље... Пренели сте га преко шпота... Ишли сте путем... по том нашином. Кад сте били тамо, упаднио вас је један сељак.

Псијеков је био блед као крпа и стојао је неномично.

— Не могу више ни да говорим! промуца он. Добро... тако је... Идем само на поље... допустите ми...

Псијекова изведоше на поље.

— Напослетку је признао, рече Чубиков, испрсивши се задовољно. Изгледа сад! Како сам га вешто надмудрио. Тај је пао у клопку...

— На чак није порицао ни то да је била она женска у црној хаљини! рече смејући се Дијуковски. Али мене јако мучи она шведска жигица! Не могу више да издржим! Због ње одох!

Дијуковски турн капу на главу, седе у кола и одвезе се. Чубиков сад поче да испитује Акулку. Али Акулка ништа, да она не зна ништа.

— Ја сам живела само с господаром, а нпаче ни с киме! рече она.

Око шест сахата у вече врати се Дијуковски. Ишао је мало као тако зибуљом. Руке су му дрхтале тако јако, да није био кадар да скине огртач. Образи му се беху зажарили. Видело се да се не враћа без новости.

— Veni, vidi, vici! узвикну он, утрча у Чубикову собу и седе на једну столицу. Купем се својом чашу, да сад и сам почнем веровати у своју генијалност. Чујте, чујте и дивите се, старче! У вашим рукама је већ троје... зар није тако! Нашао сам четврто, управо четврту, јер то је једна жена! И каква жена! За један загрљај њених руку дао бих десет година свог живота! Дакле... чујте... Отишао сам у Клаузовку и почео обилазити то место. Уз пут сам походио све прчке и винарске радње и свуда тражио шведски жигице. По дванаест пут гуфио сам ракију и опет је добијао. Цео дан сам тумарао и тек пред вече напао сам што сам тражио. Неке трн прте одиле. Пружише ми једно пакло од десет кутија. Али једна кутија беше мања... Ја тад упитах: „Ко је купио ону кутију?“ „Та и та...“ „Је ли још се доказа?“... Мој драги Никола Јермолајић! Шта сте поискал може учинити један човек, који је ветеран из бугарословије и који се сит изгнитао Габоријом. Какви недостижан ум! Од данашњег дана почињем себе уважавати! Уф,.... Дакле хајмо!

— Куда?

— К њој, к тој четвртој... Морамо похитати, иначе ће изгорети од нестрпљења! Знате ли која је то! Нећете погодити! Млада женица нашег полицијског комесара старца Јевграфа Кузмића, Олга Петровна — дакле, она је та! Она је купила ту кутију жигица!

(Свршиће се)

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

ДРУГИ ДЕО

КРОЗА ЗЛОЧИН

ПРВА ГЛАВА

Три жртве 2

Читање је прекинуто на претпоследњој страни, 289.

Еле, у последњем редовима те главе биле су ове речи:

„И Жил, устао са постеље, погледа своју љубавницу сирам светлости од лампе и рече у себи:

„— Да, спава...

„На, зграбио нож са дрвном од слоноваче, убије је“.

Најчуднпје полудапости у времену које намишљају писци романа никад неће доспети до драматске интензивности самога случаја.

Између два прозора, стајала је каса, затворена у орман од црно обојена врућкова дрвета чија су отворена врата, таке исто, носила траг од пређње убијачевих.

У соби Анете Гремеретове, на постељи на којој је била опружена лешина мале Мајје, повијене окрвављене спеске од кашмишнеса који је кукавна девојчица чистала пре но што ће заспати, јер је ускоро хтела да иде на прво причешће!

Међу тим, г. Гиђ, дрежећи у руци писмо којима је г. Крењ одмах у јутру подигао тужбу и судје. већ беше отпочео борбу са овом незнабожном тешкоћом: утврђивање каквог од пређње тачно обележја осумњичена убијце!

Ах! романи моји пратарпе! какав страшан и описан предговор спима истрагама! И како сам тада јасно разумео оно што сам већ био нашао забављајући се проучавањем ствари Трошамове: обележавања немају никакве вредности с гледишта полицијског и оговарања добрих жена у кварту служе обично само на то да друге јаке аргументе наносним адвокатима!

У овај мах нарочито, оговарања узеше на један мах велику важност, јер су била предмет једне праве легенде... легенде о пеканом пријатељству човечуљку.

Вратар Захарије Лакарпјер рекао је:

— Ово једанаест часова, заазвонило је; један човек прође поред мене. Огрнпца од горњег капута беше му је задигнута, шешир му је био висока облика. Изгледао ми је са свим као човек од реда. Он довикну: „Господа од Монтија“, не питајући за спрат.

Гас се већ беше угасио на степеницама; Захарија Лакарпјер тврдио је да није опазно боју горњег капута, али му се чинило да се сећа да је тај човек носио свилену мараму или некакав огртач суре боје.

— Био је крупне снаге, додавао је, и имао је црне бркове.

Али пеказ вратарке Јелисавете Пуленоне, жене Лакарпјерове, био је у неколико друкчији.

Она је, 8. марта, видела једног човека малена раста кад је лежало у походе г-ђа од Монтија.

— Био је кестењасте боје и ситан, рече она. На врак, уверена сам да је тај исти! За што? тек куварица, тетка Антонија, како су обично звали у куће, објасњила како су врлпан пријмањаст човек и ситан човечуљак кестењасте боје који беше пста личност.

Та добра жена, сва под утиском узбуђења и туге што је изгубила једно тако добро место, збуни се у својим објашњењима.

— Јест, видела сам од госпође једног пријмањастог човечуљка; не бих га познала. Није био од отмена спета. Госпођа од пекот времена беше изменила своје навике. Примала много света. Анета је говорила: „Госпођа ће дати прилике да нас убију, код света који прима.“

Вратарка и куварица нису се слагале чак ни у боји косе малога човека. Међу тим, обе су тврдиле да је косио надимак *Грисгле*. Вратарка беше рекла г. Крењ-у да мисли да се мали пријмањасти човек појео синоћ уз степенице. Пред истражним судијом није тврдила тако одсудно: пајпре је рекла јест, па после није.

Имали смо дакле, као знаке, само то противречно обележавање и сумњиве предмете које беше оставио убијца. То је било мало. У тошко пре што куварица беше отишла горе да легне око десет часова, док је *Госпођа* још била са једним од својих

пријатеља, са једним чак од најстаријих пријатеља, чије име сакопштити, и који је био нестанчни кожарски трговац, г. Х...

Кухарица је видела кад је сишао доле г. Х... око десет и по часова, те он није могао бити убијца; био је познат у кварту и тако частан да није било могућности за такву сумњу.

— На онда, као што је говорила стара собарица, прошло је много света кроз кућу од оног тренутка кад је госпођа осетила болове у срцу.

Једна белешка писана руком г-ђе од Монтија потврди нам ту појединост. Ево те чудне исповести, која показује душевно стање једне жене на пољу-света у заубавну јаду:

„Сестра ми је умрла 28. фебруара 1886. г.

„Д... ми је здрабно срце 3. фебруара 1887. године.

„Желела бих умрети.

„Трудићу се да га заборавим, иначе била бих у стању убити се.

„Ја, која сам плакала само кад ми је умрла мати, сестра, и три пут од љутине, плачем сада свако дан.

„Д... је отишао јутрос у девет часова; добила сам наступ суза за читав један и по час после његова одласка.

„Нећу да он види колико патим; не воли ме довољно, не би разумео. Кад има храбрости другу да воли, мора да ме не воли.

„Чинила сам што сам могла да бих одмах узела другога, да се осветим, на писам могла.

„Шта ли ће са мном бити на дан његова венчања? Какву ли ћу ноћ провести осећајући да је он у наручју друге жене? Ако будем сама, шта ћу учинити?

„Увек сам се подсмевала љубави других; јесам ли довољно кажњена? Писам себе сматрала за способну да се и сама заљубим.“

Роман код пратаре продужио се свеђоваба суседа. Вакало је, пре свега, утврдити једну потребну тачку: сазнати да ли није било могућно да се, од одласка г. К... старог заштитника г-ђе од Монтија, каква друга личност осим малог или крупног, пријатељског или кестењастог човека, улуче у кућу; најзад требало је да се лекарске тврдње допуне свеђоваба. Потребно је било утврдити тачно час кад је злочин морао бити извршен.

(Наставиће се)

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Паника и крадљивци. — У једној цркви у Палерму, у Сицилији, направио се о Божићу прави дар-мар. За време литургије, при којој се молила огромна маса света, зачу се очајни врит: „Свод се руши!...?

Како се у Италији у последње време одиста порушиле неколике јавне старе грађевине, није никакво чудо, што у цркви настаде страшна паника. Жене и деца нарочито падаоше дреку. Многе жене попадаше у несвест. Једна девојчица толико је била пригњечена и изгажена, да је после неколико часова издахнула. Неки трудна жена, опет, срозала се поред једног стуба и ту родила пре времена...

Најзад се виде, да од рушења нема ништа, и свет се мало прибра и стаде стишавати, јер је ретко који био изишао напоље, пошто су се на вратима загазили. Кад се, дакле, повратни мир, најпосле, да сви свођени стоје на своме месту, али многи опипање да њихови сатоши, иглс, грипне кесе и скупоцене мараме ни мало нису на своме месту.

Несигурно се мисли, да су каки душевни намерно изазвали ту гунгулу и метеж, каке би у општој панници и забуни дошли до доброга ћара.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

„Општина м-сна, пресудом својом Бр. 1456, осудила је Пазар Јовића, из Гвозденовића, на десет дана затвора и накнаду штете, за нарушење.

Кад је пресуда саопштена тужиоцу и окривљеном, онда је тужилац одустао окривљеном и накнаду и досуђену накнаду штете.

Настаје питање: да ли приватни тужилац може одустати окривљеном и казу по пресуди, која није била постала извршном, и да ли за ово дело ваше одредбе ? 33 прив. суд. поступка?*

II.

„Једно лице осуђено је на три дана затвора, за дело из т. 375. а кр. законика јер је оказало извесно општинско земљиште.

Пресуда је постала извршном, и од дана извршности па за месец дана, по њој није извршена.

Кад је после месец дана познато ово лице издржи затвор, ово је подвело лекарско уверење, како је болесно од такве болести, да се за два месеца не сме затварати без опасности, да за живот наступе нежелане последице.

Ако би се, дакле, из оних разлога одустало од извршења пресуде, онда би пресуди застарани по т. 396. кр. законика. а то се, опет, не сме дозволити, јер би онда одговарао овај, који би дозволио, да пресуда застари.

Настаје сада питање: шта треба радити, па да се и пресуда изврши, и здравље осуђеног не доведе у питање?*

III.

Кад општински одбор, по чл. 110. закона о општинама, изабере за општинског благајника једнога од писара општинског суда, може ли овај писар бити благајник и примати плату и писара и благајника. Даље, може ли се писар или деловођа не примити благајничке дужности, и шта ће бити, ако им одбор не уважи оставку? И, на послетку, ако би за благајника био изабран један од кметова, има ли он права и на кметовску и на благајничку плату, или само на једну и на коју од ових двеју?*

IV

Управитељ мир-сно основне школе у једном срезу опр. пожаревачког, стапиље у самој школској згради. За огрев своја стана, као и за све друге кућевне потребе његове овај учитељ трпи школска дрва, која се купују за новац из школског буџета. Међутим, овај исти учитељ прима по буџету школском на име станарине и огрева по 20 динара месечно.

Настаје питање:

а, да ли овом учитељу у опште припада награда за стан и огрев, кад он то прима у натури;

б, ако не припада, онда ко је одговоран што се њему овај додатак издаје; и,

в, чиме ли и какву кривицу сам учитељ, над свесно прима оно што му не припада, и коме се треба жалити, да се ово стаље прекрати?*

На ова питања одговарамо:

I.

Кад год није случај ч. 234. 5. и 6. крив. законика, признати тужилац не може опросити казну, досуђену за кривду, ни пре ни после суде, јер се кривда казни по званичној дужности, у општем — јавном интересу.

Према томе и у овом конкретном случају, признати тужилац није могао опростити казну.

Што се тиче повлаке штете признати тужилац може одустати од тражења и после и пре пресуде.

У овом случају, у осталом, не би могло бити речи о опроштају казне ни по томе, што пресуда није постала извршном, јер је њу старија власт могла поништити.

II.

На у III. части кривичног закона, која говори о истицању делима, ни у полицијској уредби, која служи као поступак општинским и полицијским властима, нема одредбе, која би казивала, како ће се поступати са оним поступцима, који долазе, да је болестан, и да би затвор погоршао његово здравље.

Стоји, истина, у ч. 40 полицијске уредбе, да полицијска власт, односно она, која је пресуду изрекла, може паредити извршење оне где хоће, те би се у вези са т. 44. и 49. исте уредбе могао узети, да је у оваквим случајевима могућан доћаћи затвор или замена новце. Али, како су ове одредбе сваком заменљене доцнијим доношењем ч. 512. прив. законика, који каже не говори о начину извршења истуних пресуда, то су оне могућна сиета два случаја:

а, да се каза затвора замени новцем у смислу ч. 315. кр. законика, и без нарочитог захтева осуђеног, поистатгљући нарочитим решењем, да се ово чини због тога, што је он болестан, а одлагањем извршења застарела би пресуда; или.

б, да се стави у затвор, па за се увуни у болницу као болестан, где би онд надзором власти издржао затвор лечећи се једновременко.

III.

Општински деловођа или писар, не могу бити благајници, јер се не бирају на начин, прописан чл. 110. закона о општинама, већ их поставља и отпушта општински суд.

Ако би они били изабрани од стране одбора, онда би морали дати оставку на полозај деловође или писара, и задржати полозај благајника, јер и над не би стајао разлог из чега пре овога одговора, не би се ово могло допустити ни по томе, што би на дужности благајничке заузеле сад време рада, те не би могли одговарати дужностима деловође и писара.

Из горњега разлога писар се може пе примити благајничке дужности.

Да ли ће имет, изабран за благајника, некаи каку напрлау и за благајничку дужност, то се регулише буџетом и одборским одлукама, с обзиром на величину послова и одговорност, коју ова дужност доноси.

БРОЈ 6. У БЕОГРАДУ, ПЕТАК 21. ФЕБРУАРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 15. фебруара 1903. године,

за начелника прве класе среза колубарског, округа ваљевског, Мијаила Петровића, начелника исте класе среза мланског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза мланског Стевана Мијаиловића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника друге класе среза драгачевског Косту Срећковића, начелника исте класе среза ариљског, по потреби службе;

за начелника друге класе среза моравског, округа пожаревачког, Благоја Кулића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника треће класе среза ариљског, округа ужичког, Бошка Пејовића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника треће класе среза студеничког Јована Јеовића, начелника среског исте класе у пензији,

за начелника треће класе среза подгорског Владимира Николића, напредног секретара друге класе начелства округа ваљевског и вршења дужности начелника истог среза.

Указом од 11. фебруара 1903. године, решено је:

да се Миленко Чабрић, начелник треће класе среза драгачевског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање попоја с пензијом, која му припада по годинама службе.

да се Милан Лазић, начелник треће класе среза студеничког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, № 3511 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 15. фебруара 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се села Рунџат и Жуља, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине гунцатске, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и образују за себе општину под називом: „општина гунцатска".

да се село Старчево, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине црљеначке, у срезу мланском, округа пожаревачког, и образује засебну општину под називом: „општина старчевачка".

да се село Манастирица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине кобиличке, у срезу мланском, округа пожаревачког и образује засебну општину под називом: „општина манастиричка".

да се село Врањица, које сада припада општини книћској и село Суморовац, које припада општини вучковачкој, у срезу гружанском, округа крагујевачког, — по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од ових општина и приподаду „општини забојничкој" у истом срезу и округу.

да се села: Драча, Прекопчета и Дивостин, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине дивостинске, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и образују за себе општину под називом: „општина драчка".

да се села: Чукојевац и Лешево, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине витановачке, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и образују за себе општину под називом: „општина чукојевачка".

да се села: Гледић, Бајчетина, Годачица, Драгиња и Равашница, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине годачичке, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и да прва два села образују општину за себе под називом: општина гледићска, а остала општину за себе под називом: „општина годачичка".

да се села: Пајсијевић, Закута, Сибница и Петронаљ, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине губеревачке и вичковачке, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и да прво село образује за себе општину под називом: „општина пајсијевачка", а друга три села под називом: „општина закутска".

да се село Жарело, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине шетоњске, у срезу мланском, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина жарелска".

да се село Буровац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине табановачке, у срезу мланском, округа пожаревачког, и образује засебну општину под називом: „општина буровачка".

да се село Кладурово, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине рашковачке, у срезу мланском, округа пожаревачког, и образује засебну општину под називом: „општина кладуровска".

да се село Каменица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине баранске, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и да образује за себе општину под називом: „општина каменичка".

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, № 3869 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Лекар у полицијској служби

Крафт-Ебинг истиче неколико тачака, које могу да нас заведу у погледу духовног здравља човечијег: 1. Дело душевно оболелог човека може потпуно имати мотив као и дело душевно здрава лица. 2. Питање, да ли је дело у учињеному животу усамљено, не може се у својим резултатима применити. 3. Предумишљај, лукавства, мудре срачунљености може бити и код душевно болесних лица. 4. Тако исто може бити и свести о казнивости дела заједно са способношћу за урачунљивост. 5. Душевно болесна лица могу такође показивати казање по извршеном делу. 6. Она могу „сасвим разумљиво говорити." 7. И у лудилу налази се методе и логике. По том Крафт Ебинг нас упозорава шта је важно у питању о душевном здрављу. Антараније кривице, протокол саслушања, документа о пријави, сведочења, познавање догађаја, начин извршења дела, споредне околности, које са циљем дела нису ни у каквој непосредној вези: и. пр. особита суровост, излишна разоравања итд. Нарочито онда ваља тачно констатовати објективно стање ствари кад се какав меланхоличан, затворен човек представи и оптужи сам себе, јер може бити и лажних оптужаба против себе самог. Поремећеност ума може се наслућивати још: кад се злочин изврши према сродницима, пријатељима, државном поглављи итд., и то без икаква разлога: кад учинилац тежко да сам своју радњу што је могућно горе представи, и показује навесну апатију према догађајима, које је иначе радо гледао, кад је раздражљив и жести се тако да то већ пада у очи, кад сувише говори или ћути и кад неће о одлеу ништа ни да чује; у таквим случајевима не ваља сметати с ума, да код транзиторичног лудила може да се тренутно у сред умног мрака разбистри свест

и да дотична душевно оболела личност потпуно јасно говори.

Сумљиве околности су још: дубока безразложна промена у бићу и карактеру, отуђеност према раније високо цењеним односима живота породице, сталеђу, породици, свет, наклоност према њеку коју одједареп искрене, скитња, полни ексцеси слабљење памћења, брзи душевни умор, попуштање у нарактеристици и правилном осећајима, раздражљиво понашање, дубоморја, жалбе на клеветања, претње с убиством, чак и код суда; жалење на телесне, напочито нервне болештице, страх, немар, главобоља, несаница, нерасположење, меланхолично или раздражљиво нерасположење, досада живота и покушаји самоубиства, кад се дотична личност тужи да је њене неке чудне мисли, претерана побојишост, које ране није било, кад се дотично лице плаши да себе да ће му се нешто знатно догодити, кад сноминье околину или још прети. Даље Крафт-Ебинг наводи да је потребно испитати, да ли је раније у породици окривљеника било менталних, нервних болести, самоубиства, пијанства, велике неморалности и злочиначког живота, да се дозна да ли године окривљеникова живота одговарају радњи, и. пр. неморално дело у седам старачким годинама или пре доба пубертета; даље да ли је било трудноће, менструације, климактеријума и да ли се дотична личност иначе у тим стањима ненормално понашала (тако нпр. има жена, које у време менструације раде стварн, које иначе не би радиле.)

Имао бих још нарочито да спомењем „особени начин писања" код лудака. Тај „особени начин" лудака веома је значајна ствар за иследника, јер он ту може лакше да се преда посматрању по психијатар и пре ће у начину писања открити неку абнормалност но у нарасу лица. Иследник има непрестано правило да чита оно што су писала душевно здрава лица, и тако се може веома добро известити, да увек лако разликује оно што је обично од оног што је на свом месту. Осем тога иследник мора скренути пажњу на сумљив начин писања још и због тога што га оно и иначе може довести у врло неугодан положај.

Неке врсте умно оболелих лица уопште радо пишу, а нарочито онда ако се плаше људи, јер писањем убијају самоћу. На онда и лица, која болују од лудила ганьења, врло се радо јављају суду, јер мисле да су ту најсигурнија. Редак је суд, који нема по неколико „сталних лудака," који му се онда онда обраћају с питањима о психопој нарушици, психном наслеђу, психном имању и т. д., али таква лица неће ни за живу главу да лично дођу у суд. јер се боје да их не затворе, не преваре и не одсеку им главу. Према томе она се увек обраћају писмено. Таше писмене молбе, жалбе и пријаве дозаде свима судовима и оне су већ небројено пута почињале тужита и тма неприлика и забуна, јер су иследника наводиле, својом по изгледу доста мудром одлуком, да се лаћа брже истраге.

Како ће се познати „особени начин писања," не може се тако лако одредити. То мора сам иследник докучити другим проучавањем. У том погледу се могу нагласити само неки обележја. Пре свега у таквим писменим саставима пашће у очи да су дугачки и да се непрестано говори о једној те истој ствари; на онда у свему се претерује, тако да много што шта изгледа неверовatno јпр. достављачу је дотична љубавна, или неће је година дана како није добио ни парчета хлеба.). У много прилика су реченице замршене, неразумљиве и увијене, а кад и кад непрекидане, крагше или неприродне. Најзначајније је пак и најчешће, да умнооболела лица употребљавају спонане речи.

Али још нешто. Није неистините све оно што каже или напише неки лудак, те тако свака пријава, па чак и потпуно пудделог лица, заслужује да се на њу скрене пажња и да се испита у колико је она истинита. Дешава се доста пута, да се неки људи једном годишње тим околношћу што је неки луд, рецимо: „Луду се и онако не верује." На тај начин та једна створена су изложена пљачки, пљењу и злостављању рођених и пазлених људи, у толико већма кад виде да се жалбама умно болесног лица никако не верује. Иследнику је закле безусловна дужност, да сваку пријаву, доставу умно оболелих лица испита, да ли нема нечега истинитог, па и онда ако је истрага неколико пута раније показала да није било ништа у ствари.

Овде ћемо нар-чито споменути неколико момената на које иследник ваља да скрене своју пажњу.

1. Дешава се више пута, да душевно оболела лица добијамо за сведоке. Њих никад не треба онако просто без икакна саслушања отпустити, јер она могу у вези њихни прилика учинити добрих услуга. Неколико пута је констатовано, да су умно оболела лица, а нарочито неке врсте од њих, изврсни посматрачи и да се она не дају тако лако завести као одрава да прикрију истину. На онда таква лица имају и више прилике, да нешто виде, јер се многи не боје да учине нешто пред „лудаком" што иначе пред здравим човеком не би учиниле. Само се пак по себи разуме да ваља нарочито брижљиво испитати стање душевно оболелога пре но што се узме у оцену његов исказ.

2. Довољно је познато да гроничана буцила могу човека подстаћи на све могуће радње. За нас могу бити од важности само оне радње, које су извршили у буцилу она лица која од тога нарасдотиче болују. У таквим случајевима можемо чешће пасти у заблуду, јер те болесник обично, нормално понаша а у паступима, која су доста пута врло кратко време трајали, извршује ствари, за које не може бити одговоран. И у тим случајевима, дакле над иследник само начује, да окривљени „онда онда пати од делиријума," мора иследник да се обрати лекару.

3. Крафт-Ебинг скреће пажњу, да доста пута врло живахни, некориговани снови могу дејствовати у будном стању, тако да дотични оно што је сањао сматра да је у истини доживео. Тиме се могу објаснити многе неистините доставе, а можда и неке крвоскветства. Такви живахни снови дешавају се код оних чији су претци били епилептичари.

4. Такође су веома важне радње, које су учињене у сањином буцилу. Буновна лица неђином нападају на предмете који су им најближи, а нарочито на личности које им се нагло. одједнред приближе при чем често развију такву снагу какве никад немају у будном стању. То се по правилу дешава код млађих људи у пном дубоком сну и обично онда кад је претходио какан велики душевни или телесни напор. Таква лица се обично после не сећају никако таквих догађаја, или је тачно сећање махом магловито.

5. Као год што задовољење разних телесних потреба (једење, пићење, спаваље пушење, зевање, мокрење итд.) дрази човека на подражавање, тако исто могу и радње душевно оболелих лица код сасвим душевно нормална човека пробудити нагон за подражавањем. То вилимо у повећаној мери при преношењу хистеричних и епилептичних наступа и код епидемичних психоза, као што их је на име у изобиљу било у ранија времена. Али може доста пута бити подражавања и једне једине радње душевно оболелог лица, и то код младих људи, који су се дуже времена налазили у друштву душевно болесноста.

6. Никад не треба одбити као неосновану доставу, да је окривљени извршио неки тежак злочин да би био погубљен, јер није био кадар да изврши самоубиство. Тога одиста може бити код меланхолика. И у таквим приликама ваља се обратити лекару. (Свршиће се)

КРИВЦИ

НАО СИМУЛАНТИ ДУШЕВНИХ БОЛЕСНИКА

од д-ра Мартв Наундера

Предавећи на праву тему хоћу најпре да изложим опасне о једноме симуланту, који није хтео дати о себи никаквих података.

То је био доста интелигентан агенат и посредник за женидбе и удаје. Био је у Белији друг горе описане велике параличе и једнога пензионованога железничкога чиновника, који је лоцирао таквуре изгледао судуд.

Овај је агенат изгледао неколико дана меланхоличан, и за тим се повукао у једаи кут, згрчио се у њему и стално је чинио извесне дуготајне покрете руком према чела, тако да му се ово све оримећило. Гледао је пажљиво и као изгубљен преда се, није ни на шта реаговао, а кад су му укратили те покрете, само се јако раздражио. По неки пут се понашао као са сним бесомучан, цепао је и разбијао све, тако да су му морали напући „лудачку кошуљу".

Тако је то ишло неколико недеља, ма да су употребљавана најразличнија принудна средства. Ну поито је коју вечиом спанао, дркао се често и онда онда падао се савлађујући ситуацију, означен је за симуланта, те је пренеден ради посматрања у душиицу, и то у одељење за бесомучне. Ту му ни мало није прилало, те престаде са својим симулованом. Кад је враћен у затвор, молио је левара за извињење и послужио му више месеца као врло употребљив писар. —

Нешто најневероватније пружио је један окорели лопов, који је имао да надокн

осам година робије. Њега је означио лекар једнога казненога завода као неизлечимог блесавог и тешког болесника кичмене мождине, те је за то поднет предлог за његово помиловање. Поштo је то ставље више месеца остало стално и осуђеник је скоро дан и ноћ седео као Турчин на кревету, празећи непрестано аутоматске животињске покрете; оба је ока упукао у себе до максимума, језиком пуцкао, ни на шта није реаговао, а свако је приближавање одбијао бруталним аџектима дувше, то би мени поверено, да донесем свој суд о томе случају. Испит се над њим није могао предузети, пошто се силом опирао томе. Кад је био дигнут с кревета и приморан да стане и иде, избацивао је ноге као да болује од сушења кичмене мождине, и одмах је за тим падао на земљу.

Поред свих лукавстава и вештачких покушаја није се могло успети да што год искаже или да му се на што год скрене пажња.

Кад се после шестомесечнога рока није могло приметити на њему никаквих промена, морало се казати, да му нема лека. Осуђеник би тада пренесен у општу болницу на психијатријску клиницу.

После више месечнога посматрања транспортују неизлечимога болесника у једну чешку лудницу. За време посматрања на клиници констатована је на њему епилепсија, болест мокраћне бешике, секундарна блесавост, стално опадање снаге etc.

Након неколико дана по доласку у лудницу ноће човек да говори, да чини покушаје хода и да ради. Напади су му били све ређи и после неколико недеља узела га је родбина к себи на пеговање. Пре но што је прошао и месец дана ухватише га у неком парохијалном дому, у једној од најразноврснијих и најзрелијих крађа. Он се одмах повоља направи блесав, тешко оболео, и након поновних посматрања кривична истрага би прекинута над њим. Како се бојало за његов грешни живот, то се са сагласношћу о прекиду истраге морало покушати, не би ли тај пропали човек бар у последње своје часове провео у болници.

Не потраја дуго, кад јапсенички надзорник доби од њега једно писмо пуно захвалности, ма да се за њега дркало да је већ давно међу мртвима. После неколико месеца чуло се опет о разним покрађама код духовних лица. Приликом једне такве крађе покрадене су и неке хартије од вредности и лозови. Полицијски чиновник, из места у коме је та крађа извршена, телеграфским путем извести разне новчане заводе о украдеким бројевима тих хартија и лозова. Деси се, да је једноме банкару у Граду хтело неко лице продати баш те сумњиве украдене лозове Београдске општине. Банкар га задржи, али он баци кривцу на другу лице, које је напољу стајало, а он побегне. Кад су га ухватили, покушао је да баци у канал порцус доказе. У полицији су одмах у њему упознали осуђеника, помилованог због неизлечиме блесавости, те су упутили, да је он у слободи потпуно здрав и врло паметан. Кад је доведен пред кривични суд доби опет једно за другим епилептичне нападе, указа се на њему конвергентан страбизам, укочост ногу, секундарна блесавост etc.

И у овоме лудачкоj пошуље, ускраћењу храње осетним дисциплинским казнама, али осеник остаде непромењена кроз читав ина месеца. Ма да су лекари одлучно изјавили, да је он шмидлер, ипак је било струје, која га је сматрала за душевно непоремалнога човека. За то је упућен Бечкоме ваљ културу, да овај донесе свој суд о њему, и он се сагласио са мишљењем судских лекара. Апсеник је и поред тога остао увек нем, без икакова ученића, блесаст, и само се један пут преварио да напусти своју улогу, а на име: Остао је сам у келији са једним дечаком, који је дао суду неке податке о њему, на је на један пут скочио на свога да га удави.

На главноме судскоме прегресу јако је потресао лекаре апсеника бранилац, који је сасвим свога сиротога клијента као сумануотога. И један је апсенички лекар дељо то мишљење, јер је сам покушавао да вештачки храни тога апсеника, који је четири дана одбијао сваку храну, ну овај је и то без захвалности одбијо. Дан после тога покушао је да га храни кроз цев на уста, али он је и то хумано старање с подругљивошћу одбио, а после је опет сам јео.

Кад је премештен у затвор, осуђеник је остао при своме; ну и поред тога што лекари никако нису одустајали од дисциплинских казнавања, ипак се на успех морало дуго чекати. Најзад је највећа стега сломила гвоздену вољу осуђеникову, и после толиких дана закуца он на врата и замоли да га пусте на рад. Од тада се повиновао кућњем реду, а нагледао је да се стиди од осталих осуђеника. Да се тај осуђеник после толиких осетних жртава разболео, не би било заиста никакво чудо.

Колико је то био интересан случај, ипак лекар, и поред свс добре воле, није пошт›ен изнесне горше и постидне обмане. Хуманост треба увек да буде полазни мотив лекару, али она никада не сме да превлада хладно разумевање, које је према некуству израчунато, јер под већ и претеране људске покварености добро срце обично пада као жртва јавнога подсмеха. —

Пре изнесног броја година извршена су огромна елементозна депозитних злата и њихи новчаних завода за питељу у разним местима Немачке, Аустрије, Угарске, Швајцарске etc. Како је дотични каленер катор и наралиа располагао великом тауном умешношћу и вештином преоблачења, а знао је поимше језика, никако није показало за руком да се ухвати, јер се сваки сведок лако нарао у њему. Најзад га ипак у Бечу увеше на одговор за ниме кривница. Ну и он у скоро поче да показује знаке лудила и тога ради је кривична истрага морала бити обустављена. Због хуманитарнног наступног дудала доведене га у лудницу, а најзад, после више месечнога посматрања, за које је време онемогућило свако испитивање својим дрским понашањем, послане га у заничај, у један мађарски завод, као неизлечивога болесника.

Кад је доведен у завод одмах је нестало свих дудачких идеја, и пацијента пуститше као здравога. Из захвалности је за то учествано прво сваку својим недељима, а за тим Немачку, па и Швајцарску. У Граду превара једнога банкара Јеврејина; овај се нада да ће њим у хватање, и заиста га нађе на једној станици. Варалица се одмах говором, оделом и понашањем показао као чист Мађар, и банкар се извини, као да се у њему увонило.

Дуго времена по том живео је заточењац спокојно у Бечу, и осећао се са свим сигурним, ма да су га сви судови и полиција потерницама тражили. Један стари Јеврејин, кога је та варалица скоро рујинисао, срстне га једном на улици и обеси му се о врат ужасно се дерући и вичући полицију. Поред свих протестовања њега везање и спроводиште у Грац, пошто је отуда стигла прва потерница.

Већ при првом јекарском прегледу тако ми је пао у очи тај човек, да сам морао скренути пажњу суду на њ. Апсеник се понашао као прави параличар. Многи су знали говорили за то, да су се на њему појавиле последње старога сничлиса. Кад сам се упознао са актима његових кривица и са истрагом, одмах је нестало код мене сумње да је он заиста душевни болесник. Веома добро обучени шмидлер тумарао је свуда, а своја мистериозна и анантуристичка пенуства у затвору и лудници употребљавао је по могућству корисно. По његовим тајанственим и бескрајно романтичним причањима могло се вероваги да се има посла са оригиналним дудаком, но ипак је он успоро изнео јако наступно дудило. Да сам га свакодневно испитивао и све своје неске бележио.

Кад сам прибавио довољно материјала противуречности, изјам увано наредбу, да при идућем испитивању пред вратима буде спремаи један надзорник, а да се за сваку сигурност склоне са његовога стола сви предмети, који би могли бити опасни. Кад је апсеник примегио да сам га прозрео, нападе ме на један пут, баци ми на главу све моје забележене и ужасно се раздера. Одмах му навукоше лудачку кошуљу. Кад сам га идућег јутра обишао, бацао је на мене са свим пресрећи, инподаштавајући поглед. Пресо ноћ се ослободио кошуље и сву је у крпе исцепао. (Свршиће се)

Утицај усамљеног ћелијског затвора

Криминалисти су до закључка да рецидивисти преступници појављују се као производ заједничког тамничког затвора и нема сумње да тамница служи као школа за свакојаке пороке. Ван сваке је сумње да окорели преступници имају рђав утицај на слабије и мање покварене. Да би се помогли у томе злу изнесници су систем ћелијског, усамљеног затвора. Али сад су стали сви јаче да се диже гласови и против тог система, или у крајњој мери против његове строге примене. У Белгији, поводом неких кредита, који су тражени од парламента за подизање нових тамница, централна секција занимала се опширно питањем о употреби ћелијског, усамљеног затвора. Ево шта пише о томе Лантцеер:

„Не желећи васпостављати заједнички тамнички затвор, није могуће не сазнати да се последњу усled затворености у усамљене ће-

лије. Прво рад коме се он предаје у белгијском сасвим је далеко од нормалних и правилних услова савременог занатског рада. Шта се може казати о фабричком раднику који је навикао да судеluје у гигантском колективном раду у фабрици где раде заједно стотине и хиљаде радника — и који је после тога на једанпут затворен у тесну ћелију и коме је дат рад који се њему чини бесмислен, пошто он ради усамљен без заједничког рада на општем делу? А над свиме на тамнице како да се потпуно оспособи за живот у великој радионици тај човек који је услед дуге навике и средњевековне дресуре, постао тип малог занатлије, који ради код своје куће, за своје личне потребе, који ради занат који је у својој основи тућ општим потребама крупне индустрије*.

Заједно с тим посведочено је с тачке гледишта наравствене и уме дисциплине да дуг усамљен затвор одузима затворенике иницијативу и енергију које he му бити потребне после ослобођења. Таквим начином безусловне се одузима могућност затворењме, да пошто се ослободи затвора заузме пређашње место у друштву. Отуда потпуне опасност нових преступа и рецидива.

Назад продужује Ланглисер не говорећи већ о рђавом утицају белгијског затвора на здравље затворених, тај систем у многим случајима гроши прекомерном строгошћу пошто ставља човека ван природних услова. у којима човек живи, белгијски затвор удаљује човека од друштвеног живота, од друженја са себи сличнима; он му не даје да задовољи природну потребу човекову за друштво, и предаје несретника на жртву вечитих размишљања о самоме себи, при чему га грижа савести често доводи до сумањености, до манијака. Једино средство против тих жалосних последица јесте организација заједничког рада, уређење радионица и т.д. где би преступници налазили у сред самог затвора живот који је налик на онај живот, из којега су они искључени, и у који he поново ући после извесног времена.

У тим примедбама резимирана је главна критика којој се обично изложе белгијски систем затвора и она се скоро редовно појављује. То тугалибо питање претресано је и на конгресу криминалне антропологије у Амстердаму 1901 год. и на пенитенцијарном конгресу у Бриселу 1900 год. и добављени су нови елементи за расматрање, тако рећи с четири краја света.

На амстердамском конгресу дебата није била довољно опширна. Али према предлогу Гаухлера „огромна већина" гласала је против белгијског затвора, на који је нарочито жестоко напао Ферн, који суди погрешно с тачке гледишта италијанског сељака, за кога је одузимање сунца и ваздуха нешто страшно. Можда he преставници оних земаља у којима је белгија официјална ствар, хтети је и бранити. Али само доктор Бер тамнични лекар Плетензее у Берлину, безусловно је оспоравао све нападе на белгијски систем. Што се тиче Холандије Хамен је објавио да he влада у договору с другитим холандских правника гледати да убласи строгост белгијског затвора у својој земљи. А преставник француске генерални инспектор Гарније предлагао је убласавајуће правило и само је молио да се не укине од једанпут белгијски систем. Најзад преставник Белгије доктор Струмене молио је да се то питање не одлучи на само том конгресу и да се питање о белгијском систему затвора и дебата о томе одложи до будућег конгреса. Тако је и било решено белгијски систем затвора може се штитити само таквим аргументима којима су штитили у опште варварски начини општења са затвореними до Бекарије.

Према овоме, дакле, изгледа да су наши казнени заводи у Србији тамо такви какво сад научари трпе.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Глас Божји

— Аутрбах —

Весма су чудновато и необјашњиво често испрепитани и спојени односи и путеви човечјега живота. То су чворови и замке, које ни једна човечја рука, па ма како била вешта, не уме да уклеси. То су замлети, које не може да разреши ни најоштрија памет..

Нарочито све при том иде сасвим природно и то је управо чудо, што је све обично, на чега необично проналази. Како се то лепо огледа и у овој причи.

Баш онде, где се деле атари двају села, усред пиуме, напуштено је једне пролетње ноћи, у доба пупога месеца, ужасно дело.

Један је човек клечао на другоме, који је ту дежао мртав.

Облак је један заклонио лице месечево; сјајну је устанио своје звучно појање, док је онај, што је клечао, претресао убијеногa, и све, што је налазио, трпао код себе...

Сад га упрти на рамена и хтеде га скрити до реке, која из далека жуборише, да га тамо утопи.

Наједапут застаде, стењући под мртвим теретом. Месец се беше појавио и бацао своју нежну светлост кроз шумска стабла, и изгледало је, као да месечеви зраци расносе звуке некакве до прадпости тужне песме.

Негде сасвим близу разлегала се на поштанске трубе мелодија оне песме: „Помишљали ли на то?...."

Злочинац је било, као да је лешина на његовим плећима оживела и да he га уданити.

Брао збаци терет и нагне бежати, све даље и даље. Најзад се на реци заустави и ослушну. Све је било мирно и само талази одмицаху брзо, као да су хитали испред убијца.....

Овај се злутио, што није поништио трагове свога недела и што је подлегао чудноватоме страху, те утекао. Зато сад похита натраг, лутао је тамо-амо, уз брдо и низ брдо; звоj му је цурио с чела, изгледало му је, као да је имао удове од олова...

Пошла ноћна тица полети лепршајући крилима, кад се он пробијао кроз густиш: али нигде није нашао, што је тражио. Заталкивао је, да би се боље нашао; али чим је прочио само три корака, већ је залутао.

Све је треперало пред његовим очима, и њему је изгледало, као да дрвета иду тамо амо и њему спречавају и запарају пут.

И зора најзад забели, тице пратуше и запевале своје јасне песме. Из долине и с планине зачу се пупање бичева. Убилац брзо умаче.

*

Лешина буде нађена и однета у село, у чијем је отару лежала. На десном слепом оку мртвога тела били су трагови удараца као од оштрога камена. Пикакав путни лист, никакве се знаке не могаше наћи, из којега би се могло закључити нарочито поверењивање.

На гробљу, које лежи пред црпце високо само горе на брежуљку, ца чијем се подпожју протезаше царски друм, пробијен кроз стене, требао је, дакле сутра-дан да буде сахрањен убијени страшно.

Небројена гомила света ишла је за спроводом. Они беху дошли на свију суседних села; сваки је хтео да оведочи своју невиност, своју жалост и своје учешће.

Тихо, без гласнога жалења, само са дубоким болом у срцу претао се спровод лагано уз брдо.

Свештепик је држао лирљиву беседу.

Прво се обрати покојнику и каза:

„На путу си нао. Ко зна, куда је жељело твоје срце, које је сузе за тобом кудило и очекивало те! Нека онај, који све зна и све исцељује, пошље мир и спокојство у душе твојих милих! Непознат си нао од непознате руке. Нико не зна откуда ти дође, куда си ишао, али онај, који познаје твој почетак и твој свршетак, упутио те је уз оне путеве, које наше око никада не мери. У којој се цркви Богу молиш, којим језиком говориш, ко да испита мртва уста? Ти сада стојиш пред њим, који над свима царује, којега сви језици кличу и пред ги не могу схватити..."

„Уздигните са мном своје руке," обрати се свештепик сакупљенима, и сви уздигнуше руке.

Затим проговори он опет:

„Ми уздижемо своје руке према теби, о све знајући творче! Оне су чисте од крвавога греха. Овде, на сунчапом зраку, испповедамо: Чисти смо од преступа. Али твоја правда неће изостати. Ма где да си, ти, који си своја брата убио у шумској ноћи, мач дебли невидовно над твојом главом, и он he пасти и смрвити те. Пократи се, док не буде доцпан. Не гомилај грех; јер онда, кад она јекне, кад одјекне труба страшпога суда....

У том се одједном зачу одоздо с друга поштапска труба. Разлегнуше се звуци песме: „Помишљали ли на то?

Сво заћута и устаи дисање. Из средине сакупљених сруши се један млад човек и узвикну: „Ја сам тај!"

Кад су га подигли, признао је кајући се своје недела, и како је у граду прогпрао повап свога господара, код којега је служио, како је страница, кога је хтео само оборити, убио; како га је тада поштанска труба збунила, како је осетио, да му рука гори, кад је небу уздигао и како су му сада

исти звуци позитивске трубе измамили признање.

Тихо, без гласног жаљења, само са каквим болом у срцу, кретао се спровод лагано низ брдо.

Са уздрхталом душом, сузама у очима, гласно сажалевајући несрећу, враћале се многи дома.

Два човека беху на свагда вичезла на људској другитви.

Шведска жигица

крими нална прича Антона Чехова

1.

— Она... Та... Ви... сте подудели?

— Та то се да лако објаснити! Њено она пуши. Друго — она је била до ушију залубљена у Клаузова. Он је презрео њену љубав ради једне Акушке. Осветa. Сад се сећам, како су се једном састали у кући код пијанског лада. Она му се извала да га катрено воли, а он је пушио њене цигарете и дувао јој дим у лице. Ви ћете дакле вид... Брао! брао! већ се мрачи... Хајдмо!

— Писам вала толико попудео, да због једног жутоклунца ноћу и по магли узнемиравам једну честиту жену.

— Честита, праотојка... Ви сте млакоња, а не истражни судија! Ја се нијад нисам усуђивао да вас нудим, али данас ме на то наговоре! Млакоња! Дјагги мој Николаја Јермолаићу! Молим вас!

Истражни судија се опирао рукама и при том је шкуњао.

— Молим вас! Ја молим не себе ради, већ у интересу праведе! Преклињем вас! Попустите ми, бар једном у животу!

Дијуковски паде на колена.

— Николаја Јермолаићу! Будите тако добри! Сматрајте ме као подлаца, као питоваца, ако се у овој прилици презирам! На онда каква је то завера! То је читав роман, а не више завера! Наша ће се слава проћи кроз целу Русију! Одмах ће вас поставити за истражног судију за специјалне ствари! Разуми једном, ти нераздрљити старче!

Истражни судија намршти лице и дрхтавом руком маши се своје капе.

— Нека те носи ђаво! рече он. Ићи ћемо!

Било се већ сасим смрклo, кад кола истражног судије стадоше пред кућом комесарном.

— Какве смо ти ми свиње! рече Чубиков, попуштајући за мало. Узнемиримо људе....

— Не мари то ништа..., Само не губите одважности.... Казаћемо да нам се сломио „федер" на колима.

Чубикова и Дијуковског дочека на прагу једна жена, којој је било отприлике двадесет и три године, црних очију и потпуно румених усана. То је била Олга Петровна.

— Ах... таман! рече она смешећи се. Баш долазите на вечеру. Мој Јегорат Кузмић није код куће... Вероватно се задржао код попе!..... Али можемо и без њега.... Молим, уђите! Господа изволе долазе с неке истраге?

— Да... знате, сломио нам се „федер" на колима... поче Чубиков улазећи у салон, где седе на једну столицу.

— Гледајте да је одмах збуните, проћаскајте му Дијуковски.

— „Федер" на колима.... Хм, да... Дакле наврнули сте к нама.

— Одмах је збуните, пакем вам. Она ће одмах погодити у чему је ствар, ако будете тако шпијали.

— Онда ради што год знаш, а мене остави на миру! прогуња Чубиков, па устаде и приђе к прозору. Ја то не могу! Како си скукао, онако и кусај!

— Да, сломили „федер" на колима.... поче Дијуковски и приближи се комесаревој жени, пошкајући свој дуги нос. Ништа ми за то овамо дошли, да... хе... вечерамо ни да видимо Јегората Кузмића. Ми смо дошли, милостива госпођо, да упитамо, где је Марек Ивановић, кога сте убили.

— Шта? Какав Марек Ивановић? промуца комесарева жена и сва поруменс. Ја... ја не знам...

Питам вас у име закона? Где је Клаузов? Ми већ знамо све!

— Од кога сте то дознали? упита тихо комесарева жена, не гледајући у Дијуковског.

— Ми знамо све! Питам вас у име закона!

Истражни судија, охрабрен забуном комесарове жене, приђе јој и рече:

— Молим вас, кажите нам то, па немо наставити даље; ако не кажете — онда...

— Што то ви хоћете да знате?

— Шта нам помажу та питања? Ми вас молимо, да нам покажете место, где се налази Клаузов. Ви дрхћете, збуњени сте.... Да, он је убијен, и.... ви сте га убили. Ваши су вас саучесници издали!

Комесарева жена пребледе.

— Ходите, рече она тихо, крушећи руке. Он је сгрешен код мене — у купатилу. Само вас молим, ако Бога знате, не кажите о том ништа мом мужу! Он то не би преживео!

Она уже једна велики кључ са зида и одведе своје госте кроз кујну и ходник у двориште. Но мало је росила киша. У дворишту беше мрачно. Комесарева жена је ишла напред. Чубиков и Дијуковски корачали су кроз траву и уздисали мирис дивље конопље и барутиште, која је блеђкала под њиховим ногама. Двориште је било велико. У скоро осетише они под ногама тврдо земљиште. У мраку су се виделе силусте дрнећа, а између њега једна кућица с једним пакрпљеним димњаком.

— То је купатило, рече комесарова жена. Али вас још једном молим најусрдније, да моме мужу ништа не казујете!

Кад су дошли пред купатило, прошапута истражни судија свом помоћнику:

— Дркате свећу и жигице у приправности.

8.

Комесарева жена отвори браву и пусти госте. Дијуковски запали жигицом свећу и осветли пред собу. У средини беше сто на коме је покрај једног малог, трбушастог самовара био донет с мало чорбе и један суд у коме беше остало нешто соса.

— Дале!

Ушуше у другу собу. И ту је био један сто. На столу беше тањир, боца с ракијом, нож и зимушка...

— Где је дакле?... Где је убијени? упита истражни судија.

— Ту лежи, на најгорњој клупи! прошапута комесарова жена, бледећи и дрхтећи још више.

Дијуковски узе свећу и пође се. Ту спази једно дугачко човечије тело, које је непомично лежало на једном великом лушеку. У исто време чу он тихо хркање.

— До ђавола, она нас пуче за нос! узе пикну Дијуковски. Та то није он! Оздлоки нека жива битанга. Хеј, ко је то?

Тело је шпитеви дисало и крстало се. Дијуковски га продрма. Приликa дике руке, испружи их и надиже главу.

— Ко се то успиткава горе? упита неки промукло бас, што хоћеш ти?

Дијуковски примаче свећу лицу непознатога и крикну. По модром носу, по дивљалозе неочишћаној коси, црним брковима, који беху заковрчени дреко по хусарски, познаде он заставника Клаузова.

— Господе... Марек... Ивановић! Та то није могућно!

Истражни судија гледао је на више и стајао као окамењен.

— Да, ја сам... А то сте ви, господине Дијуковски!... До ђавола, шта тражите ви овде? А ко је то тамо доле? Ах, господин истражни судија! Откуд ви овде?

Клаузов сиђе доле и загради Чубикова. Олга Петровна побеже за врата.

— Па откуда ви овде? Дед да пијемо по једну, до сто ђавола!... Трагали!... Дед, исијмо по једну! Ко вас је довео онамо? Како сте ви то дознали, да сам ја овде? У осталом, то је спородна ствар! Да попијемо по воју!

Клауз ов запали лампу и напуни три чашице.

— Ја још никако не разумем ништа, рече истражни судија, ширећи руке, јеси ли ти то или нисн?

— Како год хоћеш... Хоћеш да ми проповедаш морал? Не труди се! Младићу Дијуковски, испразни своју чашу! У наше здравље, пријатељи моји, ја... што ме гледате тако раиподушно? — Пијте!

— А ја не могу никако да појмам, рече истражни судија; механички испијајући своју чашу. Шта радиш ти ту?

— А што да не будем овде, кад ми је добро?

Клаузов испи своју чашу и узе да жваће мало шупке.

— Као што видиш, ја овде живим код комесареве жене. На једном забаченом месту, као какна ноћна авет. Пиј! Било ми је жао ње. Сиволоао сам се на њу те живим у овом напуштеном купатилу..... Овде ми је добро. Али једне недеље бу ја одем одавде... већ је досадно.

— Чисто да човек не верује! рече Дијуковски.

— Шта има да не верује?

— Да, невероватно је! Али за име божје, откуда она дошла у врту?

— Каква дошла?

— Једну смо нашли у соби са спаваље а другу у врту.

— А што ви то хоћете да знате? Шта се то вас тиче.... Та пијте, до ђавола. Кад

сте ме већ пробудили, онда бар пијте. Смешна је то историја с том ципелом, драги мој! Писам хтео да идем к Олги. Био сам готово неурачунљив.... Најодпред дође она под прозор и ноће се свађати са мном.... Знате већ како обично жене.... У овој мојој заљублености хватнем се ципелом за њом.... Ха, ха.... Она се пробуче кроз прозор, запали лампу и неза ме онако пијана. За тим ме довуче опамо, та чудна жена, и закључа ме. Сад се бадо тобим... Љубав, рањја и добра залогаја! Па где сте ви? Чубикове, где си ти?

Истражни судија беше изишао из собе, а за њим и Дијуковски оборене главе. Обојица седоше ћутећи у кола и одвезоше се. Никад им се пут није учинио тако дуг и досадан. Обојица су ћутала. Чубиков је дрхтао од једа. Дијуковски беше завгледао своје лице у оконратник; вероватно се бојао да би мраз и хладна киша могли прочитати стид с његова лица.

Кад је истражни судија приспео кући, затекао је тамо лекара Дмутријева. Он је, седео, за столом и, тешко дишући, пролиставао „Њиву.“

— Тако ти је то на опоме божјем свету! рече он, поздравивши истражног судију једним тужним осмејком. Аустрија је опет... А и Гледстон је но мало крив.....

Чубиков баци капу иод сто и рече љутито:

— Чисти се, ти несрећо! Не долази ми више! Већ сам ти сто пута рекао, да ми не досађујеш твојом политиком! А тебе... ту се он окрену Дијуковском, теби оно нећу никад заборавити!

— Па да... то је била шведска жигица! Зар сам ја могао слутити!

— Ах, остави ме на миру с том глупом жигицом! Иди и не љути ме више, јер ћало ова шта ћу још с тобом учинити! Више да ниси остао одде!

Дијуковски уздахну, узе капу и оде.

Кад идем да пијем! рече он, кад је изишао на капију, и отиде право у гостионицу.

Кад се комесарева жена вратила на купатила, затече свог мужа у кући.

— За што је био истражни судија овде? упита овај.

— Дошао је да нам јави, да је нађен Марек Ивановић, и помисли, пашли су га код туђе жене!

— Хе, Марек Ивановић! рече комесар, уздахнувши и погледав у небо. Ја сам ти казао да бес не ноди ничем добром! Да, казао сам ти — али ти ме нисн слушао.

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Три жртве

3

За прво питање, сведоџбе су биле са свим тачне и са свим сагласне.

Вратарка, од одласка пријатеља Марџе Ренолове, г. Х....., пукла је за врацу само два пут: за човека који је узнемиро прошао поред неше ложе: Госпођа од Монтија, и за једног кирајџију у истој кући. Она је најпре помислила да је тај кирајџија био г. од Лаврегла, један добро познати посланик, који је но том умро; али тај није излазио то вечери. Кирајџија који се вратио ово два часа у јутру, био је некакав кувар по имену Делхимб, који сам дође да то пријави.

Најзад искаси вратара и кувара показаху се тако тачно да се није могло веровати да су те две личности ишле ка Марџи Реноловој...

Била је то јасна потврда лекарских тврдња, који назначаваху да су све ране на жртвама задате истом руком: исто је било и за час злочина.

Госпођа Јовановица, вратарка у бр. 15 у улици Монтеј, у суседној кући, изјави:

— Легла сам у један час ноћу између 16. и 17. Спавала сам и разбудила се од пламењених узвика.

Међу тим није могла тачно одредити час у који се пробудила. Рече чак да је опет заспала задовољна. Помислила је да су ти узвици долазили од млекара чија су кола пролазила улицом. Срећом, један кирајџија на те куће, г. М...., чиновник у министарству унутрашњих послова, могао нам је донети тачно обавештење које нам је још требало.

— Станујем, вели он, на дну дворишта, и соба ми је управо према собн Ане Гремеретове. Пробудио сам се у тет часова да бих угасио једну лампу, па сам опет легао. Један тренутак за тим, чуо сам један дуган врик, за тим један онтар узвик, као узвик каквог детета. Помислио сам да је врик долазио од једног болесника који живи у кући, а други од мога детета. Отишао сам да га видим, оно је било врло мирно; за тим, опет сам легао.

Г. М... био је болестан целе ноћи и врло је мало спавао; никако није чуо да је ко звонио на капији...

Други један кућни кирајџија, г. Л....., доктор медецине, допуњавао је исказ г. М...

— Станујем, вели он, одмах испод стана г-ђе од Монтија. Моја је соба за спављање испод њене. Писам ништа чуо за време ноћи. Оно шест часова у јутру, пробудио ме је шум од корака неке личности која је силазила низ степенице. Моју собу раздвајају од њих само једна обична врата.

Г. Л..., упитан да ли зна у тврдо да ли је чуо код од две личности, или само од једне, одговори са сним јасно:

— Не, од једне једине личности; и то није могао бити никакав набављач, јер они пролазе сви степеницама за послугу!

Газдарица г. Л..., г-ђа Леблоид, била је још јаснија, ако је то могућно:

— Моја соба, изјави она, управо је испод собе Анетине. Између пет часова и по у јутру, чула сам пад неког тела и јецање мале дојчиње; за тим, чула сам кораке по собн; а после двадесет минута, чула сам да неко силази низ степенице.

Изгледало је дакле поуздано да је злочин био извршен око пет часова у јутру и да је убијца отишао чим је напиш отворена.

Капију отварам сваког јутра, рекао је вратар, између шест часова мање десет минута и шест часова, због једног набављача г. од Ла Кретола.

Спанали смо поуздано три ствари:

1. Био је само један убијца;

2. Злочин је извршен на измаку ноћи, лекарска секција утврдила је то касније несумњиво;

3. Убијца је био некакав љубавник г-ђе од Монтија и за јамачно ово што се на париском дијалекту зове „љубавник срца,“ јер је ушао готово неопажен у кућу, после одласка љубавника који је плаћао.

Али то је било све.

У салону, на столу, био је један велики пехар пун карата посетница; неке већ беху покупене од старости; друге изгледаху са свим нове. Разгледасмо, на брзу руку, сну ту гомилу а није нам пало у очи никакво име. Кувараца и вратарка, казиваху појединости; г-ђа од Монтија имала је два редовна љубавника: једног трговца, који још је давао хиљаду динара месечно; једног старог рентијера, који још је био врло данашњи пријатељ и давао само четири стотине динара. Између осталога, имала је и нередовних посетноца, а међу овим, и редовних: једног врло елегантног капетана и друге!

Али нас није највише интересовала та парочита страна, страна прихода, интересовало нас је колико је трошила!

У душевном стању у коме се налазила г-ђа од Монтија и чију сву меланхолију, сву тугу показује занимљива исповест коју сам нашао, навесно је да је бедна жена желела познати и некористољубиве љубавнике.... које су, без сумње, као и увек у такво приликне, морале бити за њу врло скупе!

Али шта? Кувариња није знала за љубави своје госпође. Собарица Анета Гремеретова, примала је повераљива лица. Нисмо могли испитивати кривву лешињу која нам је ту била пред очима. Говорили смо између себе да је име кривчево могло бити у оном пехару, међу стотином карата које смо превртали, тражећи узалуд, на спакој од њих, особити знак који би морао проказати кривца.

Започесмо претресајући живот г-ђе од Монтија, што је било основица свике овакс истраге.

Регина од Монтија био је само доста рецито изабран псевдоним, јер је право име убијене кукавне жене било Марија Реноло-ва, и јер су, према томе почетна писмена на рубљу и сребрну посуђу остајала нета.

Као књ једног судског пријавника на Шалоја на Сиони који је доцно сиротиње по што је продао своју канцеларију, г-ђа од Монтија беше дошла у Париз, као и толике друге, да потраже среће.

Живот јој је био баналан роман свих лених девојака које су спале на галантерију, роман, чак, коме смо, у тај мах, сматрали за корисно да познамо увод... Једна једина стварца занимала нас је: страшан закључак, а од слабе је важности било који су били пред љубазницма Марије Реноловс. Што смо ми желели сазнати, то су били они последњи, сни последњи, међу којима се, очигледно, налазио и убијца!

Али но? И опет сталосмо превртати стотину карата посетница на напша никакна знака.

Наредисмо да се што пре потраже она за које се знало да су надгледавали Марију

Ревељову. По њиховим наговештајима, добили смо несумњива уверења да је крађа била покретач злочину. С једнине није био покушај накит који је био на њој, али другога беше нестало, а на име жестило је претена са крупним дијамантом, обођена са по једним каменом, чесовника у облику срца, гривна, других обођаја и т. д.

Кад се г. Тајлор и ја вратисмо у управу Безбедности, мој старешина био је врло узнемирен; у њега није било ове пере у успех која даје победе, те је говорио у себи: „Опет једна афера која се неће повести до краја и због које ће ме нападати по новинама.“

На инак, даље се храбро на посао, јер то је била дужност, и једна белешка буде послата исте вечери одељењу за хотеле с наменатјем да би се проиашли сви Гелери који су могли проћи кроз хотеле у престоницу.

Ни г. Тајлор, ни ја, нисмо се бог зна како удалали у овај траг који је тако мистовино остано сам убијца; али је валало ићи за њим, валало је не пребегнути ту могућност погреше под једног крилца, а друго што нисмо ни имали под руком.

Геслер! не можете замислити, колико је то име јако распростро по свету; и кад год су ми очи падале на објаву какве престане опере *Вилема Тела*, сећам се да сам некад прошљало то кобно име бар толико исто колико и Шпанџарде!

У исто време, узете су из пехара карте које изгледаху најповоље и агенти су разаслани у све наглашене куће, у нади да ће се добити какног обавештења од тих лица, која су могла познавати навике Маргје Ревељове. Најсно их је око шездесет истога дана.

Тако се Жом пријавио на булевару Малербоу, код некаква Пранчинића.

— Он није код куће, одговори госпођа Д..., једна врло честита продавачица слика, која беше издала под закуп једну собу томе незнатном човеку, и о коме је дала најпоњошња обавештења.

— Кад буде дошао, рече Жом, умолите га дакле да дође у управу Безбедности; имаду да траже од њега нека обавештења.

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

„Често пута, незадовољна страна, по грађанским споровима, подноси жалбу Првостепеном Суду, не јављши општинском суду о томе, да је жалба поднесена у року предвиђеном ч. 16 грађ. суд. поступка.

Настаје питање, да ли општински суд може огласити пресуду или решење за „неправно“, по истеку 8 дана, над нема пред собом доказа, да је жалба поднесена, или незадовољна страна такву жалбу треба да преда општини, или бар решење поништи?“

На ово питање одговарамо:

Незадовољна страна има права, да жалбу подноси непосредно Првостепеном Суду.

Закон јој не наређује, да о томе мора известити и општински суд, било овим или оним питањем.

Како се може догодити, да жалиоц поднесе Првостепеном Суду жалбу последњег дана, те тако овај не може да тражи акте општа и пресуду још истог дана, то општински суд не може оглашавати пресуду за „неправно“ све дотле, док се од суда не увери да нема жалбе, о чему треба суд увек писмено да пита.

* * *

Учињена су нам ова питања

I.

„Пре ступања у живот садашњег закона о општинама, у општинске писаре улазили су мном младићи од 15—18 година.

Они, управо, и нису сматрани за општинске писаре, него за приправнике — практиканте.

У оваком положајима, они су проводили по 3—4 године.

По садашњем закону о општинама, а имено члана 112, овај, који је био раније три године општински писар, не мора полагати испит за општинског деловођу.

Да ли се сад, може рачунати као писарска служба и оно време, што су га неки проводили као приправници код општина, и на тај начин ослободити их од полагања испита за општинске деловође?

II

„По чијем ће се одобрењу издавати под интерес општинска готовина, кад то није регулисано ни законом о општинама, ни законом о среским окружним и општинским буџетима?“

III

„Нека општина радила је била, у своје време, своју готовину под интерес.

Буџетом, решено, за сву годину, није предвиђена позиција од напалте општинских потраживања, али нешо доноси на плати свој дуг.

Може ли се овај, да та назовемо напредни приход, трошити за измирење редовних издатака буџетских, без нарочитог одобрења господина Министра Финансија, већ по своме решењу наредбодавца, па да се остали приходи заимљени онако онии напалженим капиталом, кад се покупе, пошљу као приход по чл. 5 II става закона о окружним, среским и општинским буџетима“.

IV.

„Услед ступања у живот новога закона о општинама, Г. Министар унутрашњих дела, у почетку ове године, наредио је: да се не састављу буџети за прошлу годину у овим општинама, које ће се разгруписивати, него да се у њима судови општински управљају по чл. 6. закона о окружним среским и општинским буџетима, до састава новог буџета, што ће рећи: да се трима дванаести део из прошлогодишњем буџету, а да се тако и приреч куни.

И, пако је у почетку прошле године послат предлог за разгруписање општине, није ни састављен буџет кад је требало.

Тек месеца октобра наредили је среска власт да се буџет састави, и то је учињено, ма да разгруписавање није било извршено.

По буџету за претпорезну годину, општински прирез био је 50%, и према поменутој наредби Г. Министра, све до састава буџета толико је и куњено.

При састављу, пак, буџета, прирез је смањен на 47$_{50}$%, и од месеца октобра на све до краја децембра прирез је покупљен по 47%.

Одобравајући буџет, Г. Министар финансија смањио је неке буџетске позиције, а неке са сим избрисао, те је, тако, прирез сведен на 43%.

Једна осемна грађана исплатила је нео порез пре састава буџета, а од њих је наплаћено 50%, па ове општинског прираза, но претпоследњем буџету.

Од састава буџета на до одобрења наплаћен је прирез по 47%, скоро од три четвртине.

Сада, пак, кад је буџет одобрен, треба наплатити прирез 43%, али шта ћемо ми је на дугу осталу једна једна осмина.

Сада настаје питање: коме ли се сматрати за злоупотребу, што је од извесних грађана наплаћен прирез по 50%, од извесних по 47%, а међутим, одобрено је свега 43%, и но ће за ово бити крив.

Даље, шта ће у овом случају радити благајник односно општинских и порезних рачуна, и на какав ће начин све ово регулисати?“

На ова питања одговарамо:

I.

Да је неко у општ био општински писар, и колико, он мора утврдити уверењем дотичних општинских судова, под којих је служио.

Општински судови, на сваки начин, шаљу за разлику између општинских писара и приправника — практиканата, и не ће дати уверење овоме, да је био писар, који то у истини није био, јер би суд у противном случају, одговорио за лажно уверење.

Сад. ако је неко и у овоме наслоетству био општински писар, и то уверењем докаже, њему се мора признати право на полоиај деловође без полагања испита, ако има и остале услове, који се траже чл. 112. закона о општинама, јер нити овај закон у овоме погледу ставља каква ограничења, нити је раније закон волио рачуна о годишњој старости општ. писара.

II.

Давање под интерес општинске готовине-регулише уредба од 16. априла 1860 године, Зборник XIII стр. 163.

Све то прим, сагласно горњој уредби, општински одбор, који по т. 18. чл. 84. закона о општинама, решава све ствари које има да уради општина, а нису нарочито пренесене у надлежност осмога суда.

III.

Кад напалте општинске готовине, није предвиђена буџетом за изнесну годину, а она се, међутим, случајно напалти, онда је то напредни приход.

Овај се новац може трошити на редовне потребе општинске, предвиђене буџетом но одлуци одборској, без нарочите дозволе г. Министра финансија, али се на крају године, ако се сви прирез поцуни, она сума има унети у буџет за идућу годину као готовина и подлога буџету, ако се дотле не нађе другом лицу под интерес.

IV

Не може се нико оправити, што је до састава буџета куњен прирез 50%, колики је био у претпрошлој години, јер је тако поступања сагласно и одлозара наређењима чл. 6. закона о окружним среским и општинским буџетима.

Исто тако не може нико бити крив ни за то, што је од дана састава буџета, па све до његовог одобрења, куњен прирез 47%, јер је то одлозарало стању, створеном самим буџетом

Цела ова пометња, дошла је, у осталом, само зато, што је у прошлој години донесен нов закон о општинама, који је дозвољавао разгруписавање општина.

И, шала је брига сада, када ће се удесити да од сваког буде наплаћена сума $43^{1}/_{2}$, колико је, на крају крајева дозвољено.

Изгледа ипак да ће моћи бити само тако, да се сама општина, која су више плаћали врате више наплаћене суме.

То треба учинити на тај начин, што би се по дневнику општ. прирези, који се одређено води, и нема ничега заједничког са пореским пописима, изрочити реферату извукла потребна сума за повраћај по последње пописе, а ако то не би било довољно, онда да се на исти начин извуче и из дневника наса општих прихода и расхода она сума, колико за повраћај треба, па да се приказницама општ. којима је повиси арачен, правда пред Гл. Контролом више наплаћена сума.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознато лице, у ноћи 28. Јануара ов. год., око $7^{1}/_{2}$ часова, дошло је у лебарницу Петра Рватића, лебара овд., који станује у Смаларској улици Бр. 19, и са тезге над пећи нешто ово у рашки украло је скидуче са дневним пазаром у коме је било од новина и то: 50 динара у разној монети, једна златна од 10 фор. аустр. вредности, две круне и 4 гемзера. Моле се све полицијске власти, да предузму живо потраге и њиховог спроводу Управи града Београда, с позивом на Бр. 5747.

Мира Урајнић и **Станко Јовановић,** цигани из Брзе Паланке, били су под истрагом у среском притвору у Зајечару, за опасне пређе и 11. ов. м. у вече између 6 и 7 сати побегли су из притвора. Мира има 20 год., средњег је раста, у опште приодевајет, сув; од одела има на себи: пантаоне и суњ од белог сукна, на глави плетену шубару: Станко има 35 година средњег је раста, добро развијен у опште приодевајет, белаз, од одела има чакшире и суњ од црног сукна, на глави јагњећу црну шубару, а на ногама опанке. Моле се све полицијске власти, да напред именоване живо потраже, и у случају проналаска, спроведу их начелнику среског у Зајечару, с позивом на Бр. 1184, или Управи града Београда Бр. 4928.

Непознато лице, 12. ов. месеца, између 11 и 12 часова ноћи, кроз отворен прозор улило је у собу стана, Малуша Ивановића, професора гимназије „Краља Александра", који станује у Чубријој улици Бр. 5; и из исте украло је: 4 сребрне кашичице, у вредности 24 дин., на кашичицама су ври ини дринке с горње стране урезана слова: С. С. Бгг. Моле се све полицијске власти, да крађљивца и покрађу живо потраже, и њихове спроводу Управи града Београда с позивом на Бр. 5124.

Ноћу између 11. и 12. ов. мес., у магазину Брзе Брезановића, тргов. на Београду, која се налази у Шишу, покушано је разбијање каце системе Арсенијанова, са челичном бургијом. За овај покушај обавља оправљен је Сотир Стојановић из Лопошинце, среза Лесковачког, округа врањског, он има 22 год. просечног раста, црних брчова, раста средњег, на глави има црну шубару, на леђима гуњ са прекланањем, испред гуња шарени грудњак, на себи тесно сукнене чакшире, на ногама опанке шибачке, које су утврђене црним узицима у више кајиша. По извршеном покушају Сотир је побегао непознато куда. Моле се све полицијске власти да Сотира живо потраже и њиховог спроводу начел. окр. Подринског, с позивом на Бр. 2118, или Управи града Београда Бр. 4918.

Милан Р. Јовановић, из Дубоке окр. смедеревског, и **Милутин Милошевић,** из Турије, окр. пожаревачког, 17. ов. м. у 1 час по подне, побегли су са рада из бање Управе казнених завода у Тополиверу. Милан је осуђен на годину дана затвора због хотимичног убиства, а Милутин са 2 године затвора за самоволно лишење слободе. Милан има 16 год. стаса онализог, косе, очију и обрва смеђих, носа правилног, босан, уста умерена, на себи има конопан чакшире, шубару и опанке. Милутин има 32 год., средњег стаса, косе седе, очију смеђих, образ пуних, бркова малих пуних, уста умерених, од одела има: гуњ, чакшире, поњеву шубару. Моле се све полицијске власти, да их живо потраже и њихове спроводу Управи тополиверског казненог завода у Тополиверу с позивом на Бр. 334, или Управи града Београда Бр. 5705.

Ноћу, између 13. и 14. ов. м-ца Миливоја Цветића Кремића, б. трговца, из Обреновца, извршена је крађа драгоцености, и новца и то: два златна броша, један пао медаљон и један са сликом њиног брата Косте Тодоровића, механџије, брош који је пао медаљон, мали је пао иглу за груди, а иглу је двоглавског облика, и граварја је у средини има један дијамантски камен с једне и с друге стране медаљона налазе се златне пређе, на полеђини броша има златни рам у коме је било стакло, но сад је без стакла. Други је брош танође златан у величини сребрне потковичаре, изграварја је, нема никаквих окрајина. Четири златна прстена, један је исклопен ситним бисером у средини који прстен нанеп, један има само по средини пређи нанеп, а два су исплаћ канп изгледају. Један прстен у сребру са дијамантима за српску ношњу, једну дијамантску грану у злату средње величине, два пара: минђуша, један пар просте златне, а други дијамантских, један сат од злата са два позлаћена изграварја без ланца. Крађљивци је непознати. Моле се све полицијске власти, да живо потраже крађљивца и покрађу, и у случају проналаска спроводу их начел. среског у Обреновцу, с позивом на Бр. 1.430, или Управи града Београда Бр. 5620.

Илија Илић — Симић, из Колара општ. смедеревског побегао је 15. ов. м. из притвора начелства окр. крагујевачког, где је одговарао за крађу. Он има 20—21 год., босав је, шаушава тен пагарених, црних очију, високог раста, сув, у одолу похабаном, на глави има шиљ шточеви шешир. Моле се све полицијске власти, да Илију живо потраже и њиховог спроводу начелству округа Крагујевачког с позивом на Бр. 2.632.

Панта Јовановић — Дедајановић, из Витошинце, среза јасеничког округа пожаревачког, 14. ов. м-ца у свађи убио је из револвера, Богосава Н. Јовановића, из Витошинце на је одмах побегао. Он има 30 година, крупан је, плав, има дугу шуту браду, шишан је, носи мермер сукнени и чакшире из гајтанима, на глави шубару. Моле се све полицијске власти, да Панту живо потраже и њиховог спроводу начел. окр. у Пожаревцу, с позивом на Бр. 2.681, или Управи града Београда Бр. 5433.

Непознати крадљивци, 15. ов. м. у вече обрали су магацин Тодора Јовановића из Шапца, и однели су из истог једно буре мастн 155 килограма, 300 килограма соли у врећицама, и изнесе у два џака, пак кукурузу у тежини 70 кгр. и 100 кгр. беза џакова. Моле се све полицијске власти, да за крађљивцима и покрађом живо трагове, и у случају проналаска спроводу их начел. окр. у Шапцу и позивом на Бр. 2.380, или Управи гр. Београда Бр. 5.460.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Стеван Стричевић, бив. осуђеник, из Кулине, стар 35 година, расте средњег, лежњаст, лица округлог, у опште приодевајет, иноо прав но средини разделен, брчова малих црних; очиг црних, на шиљак обријани родинки, пребегао из Краљевског зав. Бр. 4.149, осуђен

је на затвор и прогнаство у Аустро-Угарску на слободи, и 17. овог м-ца пребегао је у Аустро-Угарску. Исти је био осуђен пресудом пријеотепиног суда за град Београд 1897 године, са петнаест година робије за извршено убиство.

Скреће се пажња свима полицијским властима, да Стевану неопходно потребан у Србији.

Садржај: I. *Службени део.* — II. *Стручни и научни део:* 1) Лекар у полицијској служби; 2) Крвави пао самоубице душевних болесника; 3) Утица усамљеног борављења затвора. — III. *Поучно забавни део:* 1) Глас Божији; 2) Шведска женитба; 3) Кроз школе. — IV. *Поуке и обавештења.* — V. *Службене објаве:* 1) Потере; 2) Скреће се пажња.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

БРОЈ 7 и 8. У БЕОГРАДУ, ЧЕТВРТАК 6. МАРТА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРОТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Лекар у полицијској служби

Од хипнотизма

У постојање хипнотизма не може се више сумњати и ми иследници морамо се у главном с њим упознати. О њему су писали многи научари, као Делбрић, Форел, Бернхајм, Сиви, Рабо, Краєт-Ебинг итд., а и постоје многи часописи који се поглавито њиме баве као „Revue de l' Hypnotisme“ и „Zeitschrift für Hypnotismus.“

Данас за нас је исљедничке потребне да се бар површно упознамо са суштином хипнотизма, јако смо ради да знамо кад постоји случај хипнотизма, т. ј. кад је потребно да примитамо стручњака.

Човечија личност састоји се из најмање две шаблонски дељене сфере: из будног стања и сна.

Последње стање, сан, познато нам је. То је оно стање, када у сну, у будновости или расејаности радимо нешто друго но што мислимо. У сфери тога стања долази и хипнотизам, који је дакле најродњији сну. Али ако хоћемо да хипнотизам доведемо у супротност са сном; онда ћемо га по Форелу означити као стање сугестибилитета. Сугестија је нам то кад једно лице другоме произведе душевичку измену у нервном систему с помоћу назнавања представа, да та измена бива или је била. А аутосугестија је она сугестија, коју неко лице свесно или несвесно на себи самом произведе.

Познати су четири поступака:

1. натирародна дејства — магнетизам, мознерализам, слутње, визије итд.:

2. Сугестија;

3. Све соматичке теорије о нервичним надражајима живчаних прохва (ексиграње погледом, гладење чела итд.

Али у науци важи само теорија под 2, јер је научом доказано, да се хипнотизам производи стварањем представа.

Када би се то технички навело, наличило је овде расправљати. Овај ко осећа да је познат да с тим опасним стварима машпулише, нађи ће упутства готово у сваком уџбеницу хипнотизма. Али најбоље ће бити да такве експерименте остави лекару.

У хипнози разликујемо четири степена:

1. Сомволенцију, кад дотични још може отворити очи:

2. Лак сан (Hypotaxie charme), над вем мора следовати сугестија;

3. Дубок сан, сомнабулизам с амнезијом после буђења.

Милер дели трећи степен још на један део. Тај део састоји се у томе што хипнотизована личност и по престанку хипнозе још стоји под утицајем онога, што јој је сугерирано.

Даље имамо још да разликујемо:

Менталну сугестију, код које просто мисао једне личности дејствује опредељено на другу. Већ Персине прича, како је он нарочно једној личности да свира на клавиру докле јој он у мислима не заповеди да престане. Он је стао иза ње и кад је за време свирања експресно помислио, да сад мора то лице престати да свира, оно је одједаред прекинуло свирање.

Ретроактивна халуцинизација, код које се некој личности сугерирају неки догађаји као да су се збили и у што она верује, ма да се они нису збили.

Негативна халуцинизација, код које се неком сугерира да не постоје околности које одиста постоје и. пр. сугерира му се, да је неко присутно лице отишло, после чега га он не види, ма да је оно још ту.

Упитаме ли се сад, докле допире код људи моћ хипнотизована, чућемо и. пр. од Форела, да се готово свани душевно здрави човеци може хипнотизовати. По Оберштајнеру једна трећина људи не може се хипнотизовати нипошто, једна трећина донекле, а једна трећина врло добро. Либоп и Бернхајм хипнотизовали су хиљаде људи, од којих се врло мало одупрло. Ветерштајнер је између 3148 лица нашао само 97, које није могао хипнотизовати. Рентерген и Еден нашли су од 414 лица 395 која су била примљива. Уопште може се рећи да су 80 до 96% људи прицемљиви. Оне нису урачунати душевне болести, који се готово никад не могу хипнотизовати.

У хипнози се могу људи довести до стања да не знају неки језик (Форел), до буду животиње или другог пола, или других година Краєт-Ебинг; изоштре се чула и памћење (Оберштајнер); хипнотизовани познаје и. пр. по вољи сопственика неког предмета; слушалка једног католичког попа може да набраја латинске и јеврејске цитате, што у будном стању није могла учинити; једна стара дама преобраћа се једна за другом у сељанку, ђенерала, мало дете и младића. Ако се хипнотизованом сугерира, да учини нешто с неком роком, он ће то учинити, непрестано осећајући да то ради по нагови онај, који га је хипнотисао; ако му је пак сугерирано, да је оно што наводи његова сопствена идеја.

За нас иследнике је хипнотизам у толико од важности, што се њиме могу починити разне злоупотребе и злочинства. Тако је један професор медицине пред својим слушаоцима узео од једне хипнотизоване даме признаницу од 6000 динара, поште јој је сугерирао, да јој је некад позајмио ту суму. У пиршком правичком друштву закле се један хипнотизовани дечко, да му је један од присутне господе украо торбу, а после поновног сугерирања опет се закле да нипад у свом животу није тако нешто казао.

Љубоп и Бернхајм нападе да је сугестија проузроковала многа побољења на чак и смртне случајеве. Ствар можда изгледа невероватнија но што је. Многи војни лекара тврде да човечја воља може у појединима продужити живот; и. пр. тешко рањени одрже се у животу док не наступи какви очекивани догађај, докле и. пр. не дође сродник или пријатељ, који је звао. —

Пошто има тако јака утицаја воља на живот и умирање у нормалном стању онда, се мора и држати, да се тај утицај у појединима може и туђом вољом сугерирати. Према томе једино се и могу сугестијом, управо аутосугестијом, објаснити слутње о смрти.

На онда хипнозом се могу нанети разне повреде. Хипнотизер може сугерисати женама да добију менструацију пре времена или доцније, на онда може једним додиром руке произвести читаве ране. Ако је то истина, онда се не треба чудити, кад просто додир прстом и тврђење, да су ту и ту обележја рана, произведе прпена места.

Сад да завршимо. Све ово што смо досад рекли, нека послужи иследнику само као опомена, да у сумњивим случајевима потражи лекарев савет, и његово стручњачко мишљење.

КРИВЦИ

КАО СИМУЛАНТИ ДУШЕВНИХ БОЛЕСНИКА

од д-ра Карла Каудкера

1

Од тада је постао нем и говорио је у почетку само штитећи своје интересе. По том је почео да одбија храну, а иначе се није уредно понашао, ну кад и кад је направио по неки скандал. Цео му је одбијању хране био тај, да својим рђавим изгледом лица завара очи сведочима, који су познати са свих страна да га упознају.

Више недеља морали су да га хране кроз цев на нос, па кад је увиђео да је немоћан према јачој сили, остављао је најзад сваког отпора, и са великом се душевном борбом увек сам сваљивао, лежао као треба и подвргавао процедури права etc.

На дан последњег претреса, при коме је остао нем и без учешћа, виђело се на њему и сувише јасно, да се једва може да савлада да прима храну кроз цев. После претреса казато му је, да је сада свој господар и да може и да умре од глади ако хоће, ну то ипак није учинио, и на даље је остао нем, али је иначе био уредан и у реду вредан. Само када му се приретило, да ће бити послат у Угарску, одбацао је поново храну и опет је код и над правно представе.

Пошто је после више годишње робије требао да буде предат на расправу у Угарској, на Швајцарској и Немачкој, изгубио је сваку наду и пао у очајање. Кроз низ малог броја година постепено је нестајао и неме је до гроба доспео.

У последње време тај осуђеник никако није био слабоуман, нити су се на њему могли познати знаци душевнога поремећења. — —

И ако је лакше доносити суд о симулантима који увек говоре, него ли о онима који никада не говоре, ипак и прво задају лекару често велике муке и много лутње. Поменути железнички чиновник, на пример, претрпео је у своје време један несрећан случај у служби, и после извесног броја година, када је већ требало да буде скоро пуштен са осуде, оболе од траумативне неурозе и би одведен на клиniку на посматрање, те му најзад, на основу лекарскога мишљења, би накнађена сва штета, а он пензионован.

Наканадно би тај чиновник ушишен због радоскрнављења, због полног општања са својом кћери etc., и тада се сазнало, да се хвалио како је на клиници изиграо као да га ноћу спопадају страшни снови, аљекти страха etc., а да је тога ради викао: „Задржите коња! Дајте сигнал да се задржи!“ etc. — По себи се разуме, да се у затвору опет показивао као да је душевно поремећен, и тако је одлично продужио наступно лудило, да је један мој колега у почетку свему томе поклоно вере.

После дужег времена преписано је записник своју улогу и дошао на пажњу мисао да изиграва како има грчевите нападе и умно помрачење. Крио се при том увек под кревет, бацако се, викао и показивао ужасне аљекте страха и помрачене свести.

Као већ обично, ти су параскизми наступали увек када лекар посигурно није био у кући. Најзад поће за руком да се види један такав наступ. Апсеник се сакрио, али су му се ноге виделе испод кревета, те га ударише погом по њима. Од тога заби он страшно тражење и ужасно се разјарено. Одмах му је за тим редуцирана храна, и употребљена су нека принудна средства. Одговор је томе била страшна оптужба противу лекара, који су гази ногама, бије клупевима etc., у место да се с њиме као лекар опходи.

Један професор психијатрије, који је због траумативне неурозе посматрао тога пензионованога железничкога чиновника, изјавио је, да овај није душевно нормалан; изгледало му је да није са свим још несталa његова урачунљивост, али се има очекивати код њега најбољи поремећај душевне снаге. — Сада, шест година после тога, није се још ништа на њему приметило. — —

Тако се непрестано све више утврђује, колико треба бескрајно да буде предострожан лекар са доношењем свога мишљења, и како је неопрашљиво тешко служити суду, јер се способност за то може стећи само тако, ако се лекар посвети томе позиву свим својим силама.

По неки правници мисле, да су способни, да и без лекарскога мишљења представљају извесне случајеве, ако су прочитали неколико цијела и расправа о тим стварима. Отуда долази, да једни увек могу да погоде само симуловања, а други чак и остале болести. И једни и други стварају лекару велике тешкоће и по нека горак тренутак.

Једино за то, да бисмо расветлили неко случајеве самосталних одлука лајика, које су противуречиле стручноме мишљењу, навешћемо још неколико томе подобних примера.

За почетак може послужити овај са свим јасан пример. Једну кућу имућну, али наследно болесну женску отласи судски лекар на неурачунљиву. Ствар је са разних разлога изгледала врло деликатна и сумњива, те се морала подврћи поновноме посматрању, и тај задатак би поверен мени. Случај је био тежак, те ми је с великом муком пошло за руком да стекнем толико повереља, да ми је сиротица дала своје најсветије благо, на име свој оппирави дневник, с помоћу кога сам констатовао њено болесно душевно стање. Она се најваљаније закле, да ће ме увек јавно пљунути кад год ме сретне на улици, само ако буде тако бедан и ништак, те је отласим за душевну болесницу. Писам морао друкције, већ сам дао мишљење, да је заиста душевно болесна, те сам после тога стално живео у страху што ће морати доживети такав скандал. Срећом, то се није десило; после неколико месеци распита се код суда како стоје њене ствари и сазнам, да је председник суда (који ми је одмах у почетку саопштио, да још никада није имао у пракси посла са душевним болеснином, и да ги ова ствар јако интересује) признало више пута и себи у пацијеларију ту болеснину, испитивао је, и на основу њених исказа дао са свим супротно мишљење. Последица је томе била да је због њена новца узео је за жену један човек на нижега сталежа; временом су све имање стрвљили, али их је за то Бог благословио са повише деце. Колико ће, пак, та деца бити срећна, ствар је времена. —

Једна је наследно болесна особа, ужасна свађалица, са целим светом била дошла у конфликт: свуда је била суваџина, опадала је сву своју околину, денунцирала, интригирала, па и суду већ толико тужакала, да су се акта по њеним тужбама могла скоро на метар мерити.

Лекари су је огласили за душевно болесну, те се проли читава река најгорих грђа противу психијатара, и након бесконачних парница и накнадних посматрања, дотична особа би опет проглашена за луду. Најзад опет превлада самосталио мишљење и њој би признато урачунљивост.

Опет се продужише одигравати лудачки конфликти. Кривични суд већ није имао кула противу мишљења судских лекара и он се сагласи са тим мишљењем да је она луда. Баш се у то доба налазила она под кривичном истрагом за приповештење, наклеваку etc., те се она морала прекинути.

Код грађанског, пак, суда она је фигурирала као урачунљиво лице, подлегала је пуноправне заклетве, склапала уговоре etc.

Овде сада није то питање, да ли је могло по закону бити такве противуречности између судова, али свакако да такво правно схватање никада не води добру. —

Један је богаташ са целом околином био у конфликту и страшно се наричао, тако да је суд 1891. године био приморан да испита његово душевно стање.

После темељитих студија и са пуно оправданих разлога дадоше лекари мишљење, да тај човек болује од лудила тужакања (Querulanten-Wahn). Суд се није сложио с тим мишљењем и сматрао га је као душевно здраво лице. — Кад је дошао у своју околину поново се са свима спађао, и напоследку новембра месеца 1894. године убио је једнога грбољу, кога је сматрао за свога највећег непријатеља. Изменао је с њиме неколико речи и по том му је задао убод ножем посред срца жива. Пошто је грбоња поред те ране имао свега једну руку, није се могло ни помишљати на случај праведне нужне одбране.

После тога случаја поставише му тутуре, но ипак је поклањао нажње његовим жалбама, на да су већ више психијатара једногласно дали мишљење да је он луд. Кад су већ питани толики испусни и признати стручњаци, онда им је требало потпуно поклонити вере, и акта са свим оставити у архиву. Али 1897. године један се судски чиновник опре мишљењу стручњака и даде мишљење са свим противно напономе.

Тај случај доказује како се често пада бескорисан посао и залуду дане прапина, док најзад цела ствар не изиђе у новинама на скандалозан и сензацион начин. Наравно, да су новине тада пуне гадних грдња противу лекара и суда.

К томе морамо још поменути, да лудило тужакања може бити прилично за најближу околину, и изгледало је у овом поменутом случају, да су већ замишљи и један претјашњи тутор тога богаташа били заражени њиме. — — —

Можда ће изложени случајеви у пракгици моћи корисно да послуже стручњацима, али заприњујемо оне своје опаске на искуства са њеном, да се њима побуди веће интересовање за научно обрађивање ове правно-медицинске области.

Доб. В. Бакић.

Кретање криминалитета у престоници

(од 1896–1902 год.)

Полазећи упек са гледишта, да су међу многобројним полицијским делавима у свима правилима по друштво најкорисније она којима је циљ заштита личне и имовне безбедности друштвених чланова, што управо и јесте прави задатак полиције, — ми смо у овом истом листу, а у прошлој и претпрошлој години, изложили рад наше престоничке полиције у овом правцу од 1896 до 1901 год. закључно.

Рецима који следују циљ је да с једне стране продуже започети посао, а с друге, опет, да баце један општи поглед на кретање криминалитета у нашој престоници за означени период времена, односно за последњих 7 година.

Предходно пак рећи ћемо неколико речи о кретању криминалитета у Француској и изнети неколико веома тачних и корисних закључака у овом правцу, до којих је донео француски професор и криминалиста Габријел Тард.

Кретање криминалитета у Француској обухвати је предмет проучавања како од стране државних власти тако и од стране криминалиста још од 1831 год., али му никад није приступано са толико обзирности и тачности, као што је то онога пута учинио Тард, студирајући кретање криминалитета у времену од 1886—1900 год.

Одбацујући са свим статистичке податке административних власти као веома неповерљиве, и служећи се искључиво судском статистиком, Тард је донео до ових интересантних закључака:

Са мањавом обичаја и опадањем морала једног народа мења се и врсто дела и природа злочина.

Поједина врста злочина, као што су убиства, силовања и разбојништва стално се смањују.

Може се слободно рећи, вели Тард, да су у данашње време силовања мања само с тога што је и отпор мањи. Неоспорна је пак ствар, да овај отпор зависи у главноме од моралне јачине дотичног лица.

Што се тиче грубих убистава, то јест оних које судови не уврштују у ред „страсних“, она су такође у опадању, по што су краће, које су им некада биле главни мотив, данас куд и камо лакше но што су некада биле.

Данас се више не пресреће у не нападају пролазници по путевима и шумама, нити се пуца на поштанске кондуктере, већ се свим силама настојава да се олако, и са што мање кривичне одговорности створи каква дохинотна рента.

Друге, опет, врсте злочина умножавају се у овој мери, у колико јаван морал опада. То су злочини из пожуде и сладострашћа. Жеља за лаким и угодним животом с једне стране, и одвратност према раду с друге, блиски су узроци напредовању ових злочина.

Тард је нарочиту пажњу обратио на једну нову врсту преступа — обмањивање публике помоћу разних лажних реклама. Множење ових преступа, а нарочито преваре, веома је значно. То с тога, што приноси у већини случајева остају неважљени.

У ову врсту казнимих дела по Тарду долазе још и злоупотреба поверења, уцена, изнуда и т. д.

Све ове врсте казнимих дела умножавају се у толикој мери, у којикој морал опада.

Тард је још констатовао, да цивилизација и савремени напреци у индустрији много више користе злочинцима но судијама и полицајцима.

Жељезнице, телеграфи, телефони, велосипеди, аутомобиле куд и камо су корисније за пре но за друге.

На крају својих излагања Тард је нагласио, да су данашње власти, овакве какве су, немоћне у борби са злочином. Оне, по његовом мишљењу, треба да су и многобројније и савршеније, а обичаји да буду строжи, па тек онда да буде успеха. Ово су два главна лека које Тард предлаже ради сузбијања злочина.

Да видимо сада како је у овом погледу стајала наша престоничка полиција у поменутом периоду времена.

Почнимо прво са **убиствима** као са најважнијим и најопаснијим међу свима злочинима.

Извршено их је:

У 1896	години	3
„ 1897	„	2
„ 1898	„	5
„ 1899	„	2
„ 1900	„	4
„ 1901	„	—
„ 1902	„	3

Као што се из изложеног види, у току последњих 7 год. извршено је у нашој престоници **19** убистава, дакле без мало по **3** годишње.

Од свих ових убистава, само су њих **2** имала за мотив користољубље, а остала су резултати и то: међусобне свађе 4, службене дужности 4, љубоморе 3, несрећних случајева 3, нужне одбране 2 и освете 1.

Убиства на користољубља извршена су у години 1897 и 1898, што ће рећи: *да у току последње 4 год. у престоници није било ни једног убиства из користољубља.*

Овај очигледни напредак наше полиције на пољу пружања личне сигурности престоничких грађана у потпуној је сагласности са Тардовим тврђењем: да су у данашњем добу грубе убиства у опадању.

Тако исто радо усвајамо и овде примењујемо његов закључак о јачим властима и строжим обичајима, јер да је тога код нас било у довољној мери, убиства на свађе, освете и нужне одбране била би бар преполовљена.

Сматрамо за дужност напоменути још и то, да су сви извршиоци ових убистава похватани и предати суду на осуду.

У убиствима из користољубља учествовале су 4 убице, од којих је једна осуђена на смрт, два на 20 а један на 15 година робије.

Како оне тако и остале убице из виших су друштвених слојева и без икакве интелигенције. Скоро половина од њих била је раније осуђивана за разне, махом пљачке и кривице.

Покушаја убистава било је у означеном периоду времена **38**, и они су изврштени:

У 1896	години	6
„ 1897	„	12
„ 1898	„	4
„ 1899	„	7
„ 1900	„	—
„ 1901	„	3
„ 1902	„	6

Потражимо ли узроке оволиким покушајима убистава, наћићемо их: у међусобној свађи за 17 случајева, у љубомори за 13 случајева, у освети за 5 случајева, у користољубљу за 2 и у душевној помењености за 1 случај.

Необорим је факат, да би се ови покушаји убистава, а нарочито они који су почињени из међусобних свађа, били бар за половину мањи да су органи сигурности били многобројнији.

За утеху је пак, што су сви извршиоци и ових дела похватани и предати суду на осуду, а карактеристично је, што се користољубиве циљеви, и у овој врсти казнимих дела, не јављају у току последње 4 године.

Детоубиства су веома ретка у нашој престоници и у току последњих 7 година било их је свега **6** случајева, од којих су 3 и до данас остала непозната у погледу њихових извршилаца.

Сва три остала детоубиства извршена су од стране служавака, које су похватане и предате суду на осуду.

Детоубиства, чији се извршиоци нису могли пронаћи, ова су:

а) Марта 18. год. 1898 нађено је на старом гробљу једно мртво, женско новорођенче. Све што се лекарским прегледом и истрагом могло утврдити, то је: да је оно дете било рођено живо а по том наскоро умрено и одмах закопано, нема сумње, намерно однесено и остављено на месту где је нађено;

б) Априла 5 год. 1900 нађено је у улици „Моравској“ мушко новорођенче о коме се ни до данас апсолутно ништа не зна;

в) Октобра 22. год. 1901 нађено је у једном ћубрету, близу „Карабурме“, мртво, женско новорођенче. По мишљењу лекара, исто је било живо закопано.

Ако гриже савести — тај најнемилосрднији полицајац и најнеумитнији судија но буде учињо своје, ма и после неколико година, злочини они остаће за навек неопроваћени. Ово с тога, што се код нас, услед честе промене чиновника и неусређења полиције сигурности, готово сви моментано непрошћени злочини после извесног времена са свим заборављају.

Да је и колико је ово штетно по интерес службе, излишно је, мислимо и доказивати.

И ако **самоубиства** нису по нашим законима казнима дела, ипак их овде уносимо само с тога, што су и она предмет делања полиције сигурности. Многа од њих, а нарочито она где самоубица не остаје за собом никаквих писмених нађава, у већини случајева сумњиве су природе и као такова морају подлежати најбрижљивијој истрази од стране органа сигурности. Сем овога, она су и иначе у сваком погледу

веома занимљива и као таква заслужују општу пажњу.

У времену, о коме је реч, извршено је у престоници **89** самоубистава, и то:

У 1896 години	. . . . .	**12**
„ 1897 „	. . . . .	**11**
„ 1898 „	. . . . .	**17**
„ 1899 „	. . . . .	**8**
„ 1900 „	. . . . .	**15**
„ 1901 „	. . . . .	**16**
„ 1902 „	. . . . .	**10**

Као што се види из изложеног прегледа, број самоубистава у годинама: 1898 и 1901 за два пута је већи од оног у год. 1899., док је међу самоубиствима у год. 1896 и 1899, као и међу онима у 1900, 1901 и 1898. разлика само за 1 случај.

Према овоме, *о кретању самоубистава не могу се, бар за сада, поставити никаква стална правила.*

За жаљење је, што немамо на расположењу тачних података из ранијих година. Њима би се, у то смо уверени, још боље утврдила основаност овог нашег мишљења.

Узроци за које су ова самоубиства вршена разнолике су природе и за велики број са свим непознати. Тако су, њих *12* потицала на материјалне оскудице, *11* због болести, *9* због гриже савести, *2* због домаћих неприлика, а за сва остала 43 случаја узроци су непознати.

Као год што су разноликi узроци са којих су ова самоубиства потицала, исто је тако и са начинима на које су она вршена. Највише их је извршено помоћу револвера (35), за тим помоћу вешања (21), дављења у води (20), тровањем (7), железничких шина (вешањем на ове 3), угљендиоксида (2), и најзад доласи 1 самоубиство помоћу тупог оруђа — обичног перореза — с којим је самоубица пресекао себи грлић.

Ако ова самоубиства посматрамо по времену у коме су извршена, видећемо: да их је највише извршено у априлу (*12*), за тим долазе месеци: мај и август (са по *11*), даље јануар и март (са по 9), па онда јули, јуни и септембар (са по *6*), фебруар, октобар и новембар (са по *5*), и најзад децембар (*4*).

И професија самоубица веома је разноликa, као год што је разноликo и доба старости у коме су они одузимали себи живот. Највећи број самоубистава извршен је у времену између 20—30 год., а најмали између 50—55 год.

Вреди још поменути, да су професије самоубијаца, као и њихов пол, имали у неколико утицаја на начин извршења самоубиства. Тако су војници редовно употребљавали ватрено оружје, а од 3 самоубиства на железничким шинама, 2 су извршена од стране бивших железничких службеника. Међу самоубицама налазио се само један апотекар и он се отровао. У $^5/_6$ случајева то су чиниле и жене, којих је у означеном броју самоубица било свега 15. Од осталих: ђаци и у опште млађи људи обично су пуцали на себе, судије свештеници, пријављени и већина административних чиновника претпостављали су вешање револверу, а слуге, служавке, вртари и земљодељци најрадије су се давили у води.

Док је овако код извршених самоубиства, са свим је друкчије код оних која остају у покушају.

Пре свега, врло је ретко, да код њихових извршилаца постоји права намера на одузимање живота, већ им је, у великој случајева, циљ: да мислећу пажњу исправилну радњу, или да, побуђивањем случаја, изнуде било материјалну било моралну корист.

Стога се врло мало пере може похвалити њиховим исказима, које дају после свршеног чина, и на којих готово увек налази: да их је оскудица у материјалним средствима гонила на самоубиство.

У времену о коме је реч, у престоници је покушано **28** самоубистава, од којих су њих *17* потицала из материјалне оскудице, *5* због болести, *3* због љубави, *3* због домаћих неприлика, а једно је извршено у пастању душевне поремећености.

Посматрани према времену, ови покушаји самоубиства вршени су:

У 1896 години	. . . . .	7
„ 1897 „	. . . . .	4
„ 1898 „	. . . . .	4
„ 1899 „	. . . . .	1
„ 1900 „	. . . . .	—
„ 1901 „	. . . . .	7
„ 1902 „	. . . . .	8

Веома је интересантно, да и највећи број покушаних самоубистава пада у месецу априлу (7). Најмањи је пак у октобру (1).

Све што смо казали за праве самоубице у погледу процесије, пола и доба, вреди у главноме и за самоубице у покушају.

Разбојништва су, у опште, врло ретка дела у престоници, а кад се по нешто и деси, то обично бива по граничним деловима града. У времену о коме говоримо, било их је свега **6**, од којих су *2* извршена 1896, *2* у 1897, *1* у 1898 и *1* у 1899 год. У току последње 3 год., дакле, није било ни једног разбојништва.

Од свих оних разбојништава само је једно из 1896 год. остало непрофађено.

Силовања, која су била предмет рада полиције сигурности у току последњих 7 год. биле су свега **5** и она су извршена:

У 1898 години	. . . . .	1
„ 1901 „	. . . . .	1
„ 1902 „	. . . . .	3

Сви извршиоци ових дела похватани су и предати суду на осуду.

Претежно овом малом броју силовања, једна други врста казнених дела, доста слична овој, износила су се, истина лагано, из године у годину. Мислимо на дела, која се квалификују као **противприродни блуд и скотоложтво.**

У означеном периоду времена извршено је ових дела у престоници, и то:

У 1896 години	. . . . .	1
„ 1897 „	. . . . .	2
„ 1898 „	. . . . .	1
„ 1899 „	. . . . .	2
„ 1900 „	. . . . .	3
„ 1901 „	. . . . .	3
„ 1902 „	. . . . .	4
	Свега	**16**

У овај број никако нису ушла и она дела која се, на жалост, у велико долазају међу осуђеницима у београдском казненом заводу, а на које се никоколико не обраћа пажња.

Ми са задовољством констатујемо овде факт: да су међу извршиоцима ових 16 казнених дела, од којих је само једно остао непрофађен, *било свега 2 Србина из Србије. Сви остали странци су.*

Узгред поменимо, да ли нам је то врло непријатно, да је морал код нас отпочео тако опадати из године у годину. У томе, на жалост, предњачи интелигенција. Докази о овоме, колико интересантни толико и тадни, налазе се у обиљу у поверљивој архиви управној и с тога их је немогуће износити.

Браколомстава, која су била предмет пласта, било је у току последњих 7 год. свега **4**, али их је било, бар још сто пута толико, у која се пласти нису смеле пети. смеле пећати.

(Наставиће се)

Д. Ђ. Аџијић

Образовање и злочин

Један од живота *Goetty*-а, оснивача криминалистике, било је разних мишљења о моралној моћи образовања и о томе у колико оно утиче на поправку морала. На једној страни мишљења, да је образовање главно средство за угушивање злочиначких нагона, који се налазе у људским грудма; представнике тога мишљења сматрају за оптимисте, јер су најубеђеи убеђења, да са ширењем образовања неосетно умањује број злочина. На другој страни оспоравају то мишљење, да се образовањем иде на *супрот злочину*; нита наше има доста најуглеђнијих људи, који су мишљења да је код тако званих образованих људи далеко јачи нагон на злочину, него да код необразованих.

Познати по својим криминалним радовима талијански психијатар Ломброзо тврди, да се услед поука, које добивају криминалци у казненим заводима, умношава број злочинаца у повратку; тога су мишљења и многа други талијански научари. Према садањем стању ствари, може се с пуно разлога тврдити, да се данас у опште више поштује него ли пређе њу мој образовања да утиче на поправку морала.

Да би се дошло до правилне оцене питања, који има образовање на криминалитет, мора се постаити тачна разлика између формалног и материјалног образовања.

Формално образовање састоји се у томе, да се маса народа, обучи општим знању читања писања и рачунања; ово покушава да развије мој, разума, а ја предхођоху од злочина има слабу предност. Ко употреби своје знање читања на то, да се забавља рђавим књигама, те замара своју фантазију немогућим представама, на сваки начин да се неће моралисати, већ позвати; и сама та околност требало би много да удаљава од процењивања морално предности образованог разума.

Друкчије стоји стпар са материјалним образовањем, под којим разумемо, да са

образовањем разума иде руку под руку образовање срца и нарави. Нема сумње, да то образовање непосредно утиче насупрот злочиначком наговима. Образовање у том смислу оплемењава човека, развија му карактер, те тиме огромно распростире утицај на поправку морала. Највећа немачки песник Гете каже је за материјално образовање, да оно даје слободе духу и даје нам моћи да владамо сами собом. Образовању у том смислу предмет је и садржина хармонијско развијање разума нарави, срца и духа, те је оно у истини најјача грана, коју треба да постављају држава и друштво против злочина. И ако се бурни таласи расплаше страсти високо дижу, разбијају се о ту брану; и ако демонска снага греха и злочина може да буде врло велика у појединим појединцима, иман у материјалном образовању палази они своју учитељицу и кладарку, која је учи, уздржава и уме да сачува од спеса онога, што би предајо правни и морални поредак.

Образовање се до тада у много случајева показао, истина, немогућим да сачува људе одређених злочина, али то треба доиести у вез са тактом, што се у данашње време највећа пажња обраћа образовању разума, сразмерно се и сувише запоставља развијање живота нарави и срца.

И сувише б нас далеко одвело, кад бисмо опширно писивали пеку, која постоји између тога једностраног образовања разума и садашње преладног правца: скрећемо пажњу само на то, да је она последица пустога материјализма, који је овладао великим просвећеним модерног друштва. Материјалиста с правом сматрају сва мишљења ширих погледа као највећу песпребу, која стоји на путу културном напретку како других, тако и српског народа. Опасност је близу, да ће се образовање претати само тим једностраним правцем и тражити себи циља у Републанц интелектуалних моћи; поред тога — образовање је срца бескорисно.

Криминалистика је у таку да укаже пустом на последице тога једностраног образовања разума: не сам да доста велики број злочина чине таке особе, које стоје на високом ступњу интелектуалног образовања, већ је и сам тај просвећености злочинца постао са свим друг. Ну при свем том није једини узрок суровости, немилосрдности и тврдоће срца искључиво културисање разума.

Већ се новије пута обраћа пажња на то, да су постали ређи злочи, који се извршују у наступима бурне расти; модерни злочинац чини најтеже злочино дело мирно, хладно и разумно, обично се он на све, на и најмање појединости опрезна, а да се каже то је најређа ствај. И по тим ређавим последицима може се судити, да се једино културисањем ума људске може успети, да се људи облагороде и морално поправе. Кад бисмо се поза знали статистиком, и бројеви би били у страни образовања срца и нарави.

И ако се према горњем једнострано интелектуално васпитање не само као беспорно, већ и штетно са следишта предохране од казнимих дела, иман има још једна врста образовања, чије су штетне последице много веће, на име полуобразованье. Познато је, да је у наше време веома распростр та та врста образовања, на велику штету јавног и друштвеног опстанка. Полуобразован човек прешао је са религиозним заповедима и догмама, напустио је веру, а није образовао срце и дух, што би му на место религиозних прописа прибавило благо етичких истина. Код њега је нестало граница, које су га вером и учењем религије удржавале од злочиначких покушаја, друге нису постављене — ни каквог чудо, што је баш међу полуобразованим људима огроман број злочинаца. Образовање се не сме тиме задовољити, што ће нам олузети веру; оно треба у нападу за то да је упозна са истинама науке о моралу; иначе је велика опасност да такав полуобразован човек не поклоиме, и, немоћан опрети се, падне у замке злочина без нале на спас.

С тога криминалистика може слободно рећи: боље необразоване, него полуобразоване. Ово је последње — полуобразовање — проклетство нашега времена: људи најразличнијих погледа сложни су у томе, што најпише нему приписују кривицу за ширење криминалитета.

Што више буде расло цењење духовних и моралних особина, у колико се наш народ буде више сећао дужности да одржава идеализам на достојној висини, и да не сматра као циљ животу само задовољавање животињских страсти; у толико се више буде увиђало, да је образовање срца и нарави бар толико потребно, колико и развитак интелигенције у човека, у толико ће то све у већој мери допринети самоме образовању, и број злочина знатно умањити. Образовање не даје само моћ, већ у случају да се правилно разуме, даје вишу моралност и појачану свест о дужности.

Доб. В. Б.

Професионални коцкар

Нагон, да се огледа срећа, и сувише је дубоко усађен у човечију природу, а наше данашње прилике, у којима новац постаје све то већа сила, која прибавља уважења, све га то већма појачавају.

Ово што племените, сваком природе сходају да поступну радом, предузећима и шпекулацијама, свима који хоће да до тога дођу на један начин, управо они хоће, као што наш народ вели, „хлеба без мотике.“ Они покушавају да се обогате срећним случајем. До душе било је много великих људи, којима је владала ова глада страст, као што је нпр. чувени немачки појеконођа Бајкер.

Законодавства разних земаља учинила су са своје стране све, да се ширењу и разгранавању те заразе, која упропашћује много свет, стане на пут. Полиције су предузимале најстрожије мере. Али све је било узалудно; ако се не може истребити. Полицијска контрола је немоћна, а нарочито у великим градовима. Хазардна игра је свакако, међу тим игра у приватном друштву, игра, чији се карактер не може лако тако, непрестучена је полицији, неприступачна је у толико већма што у таквим играма учествују лица од врло велика положаја и угледа.

По великим светским градовима оснивају се читави клубови, у којима се у највећој мери коцка. Ти клубови су праве јазбине, у којима мисли шачуће цело своје имање, па за тим окончавају живот самоубиством. Такви клубови праве да не носе назив према свом послу и циљу; већ узимају какво својим безазлено име. Обично они терају свој „гешефт“ под фирмом пијења уметности, спорта итд. Они се настањују у елегантним кућама, имају своје статуте, свог председника, свог секретара и своје одличне чланове, који социјализују управни одбор. Председник је обично какав странац с отменим именом и исправним легитимацијама. То је достојанствен, мирап господин у најбољим годинама, елегантан и неуздано поштења, у опште непрекорап човек. У ручици од шапута носи ролетну какког страног одличја и импонује својом својим државном.

Секретар је такође странац, који у варошн живи рад проводње или због неких студија и који је председника навео на писао, да за њихове земљаке, за странце уопште или за оне, који у својим студијама или пословима имају извесних заједничких интереса, створи једну заједничку средишну тачку друштвеног живота.

Слично лица, ни мало сумљива, али такође непозната, јесу чланови одбора. Клуб ангажује лакеје, одличпа кувара, уједи трпезарију и елегантне салоне и почиње свој живот у врло безазленом облику. Међу тим друштво је основано по особитим тајним статутима, који су само њему познати. Директор а можда и још неки од првих чланова ухватили су прва капитал, те према томе се директору обезбеђује најпре велика годишња плата по добити, која ће се имати, тако исто и секретару, а остали функционари имају таитијеме.

Почето је све уређено како треба, клуб почиње свој рад. Задатак је првих чланова, да доведу госте, по могућству нарочито младе људе, који су богати или су на високим положајима. Али клуб се не ограничава само на њих, већ гледа да привуче сваког онога ко се сматра за џентлмена, јер његов је циљ про свега да створи велику посету и да има коренре друштвеног интересовања скрије праве циљеве друштва. Сваког дана приређују се у клубу вавсе закуске, које су за чланове клуба и њихове госте врло јевтине. Они који једном дођу, долазе и даље и распростиру глас како је тај клуб дивна установа за забављање и уживање. То, наравно, привлачи многи свет. Како који дан клуб добија све већи број чланова, које председник очарава својом личношћу, духовитим шалама и разговорима. После закуске није се кава и пуне непреке цигаре, које је председник, како сам прича, добио нрско једног пријатеља из Хаване но врло јевтину цену. Докле се један део друштва у сјајно осветљеном салону забавља у разговору, дотле се на другој страни други део природно састављ сам у серклове и почиње раније игре. Гости почињу учествовати у играма све више и више, уласкући све веће суме новаца, а председник их непрестано опомиње да не играју на велико. Неко између гостију за-

образовањем разума иде руку пох руку образовање срца и нарави. Нема сумње, да то образовање непосредније утиче наспрот злочиначком нагонима. Образовање у том смислу оплемењава човека, развија му карактер, те тиме огромно распростире утицај на поправку морала. Најчешћа немачки песник Гете казао је за материјално образовање, да оно даје слободе духу и даје нам моћи да владамо сами собом. Образовању у том смислу предмет је и садржина хармонијско развијање разума нарави, срца и духа, те је оно у истини најјача грана, коју треба да постанављу држава и друштво противу злочина. И ако се бурни таласи расплавне страсти високо дижу, разбијају се о ту брану; и ако демонска снаги греха и злочина може да буде врло велика у извесним тренутима, ипак у материјалном образовању налази она своју учитељицу и владарку, која је учи, одржава и уме да сачува од свега онога, што би превазило правни и морални пределак.

Образовање се до тада у много случајева показало, истина, немоћним да сачува људе од тешких злочина, али то треба довести у вези са фактом, што се у данашње време најчешћа појава обраћа образовању разума, а сразмерно се и сувише запоставља развијање живота нарави и срца.

И сувише ће нас далеко одвело, кад бисмо опширно описивали вези, која постоји између тога једностраног образовања разума и садашње претежног правца: сврховно пажњу само на то, да је она последица пустога материјализма, који је овладао великим круговима модернога друштва. Материјализам с правом сматрају сви мислиоци ширих погледа као највећу несрећу, која стоји на путу културном напретку како других, тако и српског народа. Опасност је бољу, да ће се образовање кретати само тим једностраним правцем и тражити себи циља у развијању интелектуалних моћи; поред тога — образовање је срца бесмислено.

Криминалистика је у стању да указе пред на последице тога једностраног образовања разума; не само да доста велики број злочина чине такве особе, које стоје на високом ступњу интелектуалног образовања, већ је и сам тип просвећених злочинаца постао са свим други. Ну при свем том није једини узрок суровости, немилосрдности и тврдоће срца искључиво културисање разума.

Већ се поменуше пута обраћала пажња на то, да су постали већи злочини, који се извршују у најтежима бурне страсти; модерни злочинац чини најтеже казниме дело мирно, хладно и разумно, обазире се на све, па и најмање појединости извршења, а да се каже то је највећи случај. И по тим правим последицама може се увидети, да се једино културисањем нарави људске може успети, да се људи облагороде и морално поправе. Кад бисмо се послужили статистиком, и бројеви би били на страни образовања срца и нарави.

И ако се према горњем једностране интелектуално васпитаноме не само као бескорисно, већ и штетно са гледишта предохране од казниних дела, ипак има још јача врста образовања, чије су штетне последице много веће, па име полуобразованье. Познато је, да је у наше време веома распростра та врста образовања, на велику штету јавног и друштвеног опстанка. Полуобразован човек прекинуо је са религиозним заповедима и догмама, напустио је веру, а није образовао срце и дух, што би му на место религиозних прописа прибавило благо етичких истина. Код њега је нестало граница, које су га вером и учењем религиозно уздржавале од злочиначких покушаја, дуге није постављене — ништа чудо, што је баш међу полуобразованим људима огроман број злочинаца. Образовање се не сме тиме задовољити, што ће маси одузети веру; оно треба у накнаду за то да је упозна са истинама етике науке о моралу, иначе је велика опасност да такав полуобразован човек не поклоните, и немоћан опрети се, падне у замке злочина без наде на спас.

С тога криминалистика може слободно рећи: боље необразованье, него полуобразованье. Ово је последње — полуобразованье — проузеће нашега времена; луди најразличнијих погледа сложни су у томе, што највише њему приписују кривицу за ширење криминалитета.

Што више буде расло цењење духовних и моралних особина, у колико се наш народ буде више сећао дужности да одржава идеализам на достојној висини, и да не сматра као циљ животу само задовољавање животињских страсти у колико се више буде увиђало, да је образовање срца и нарави баш толико потребно, колико и развитак интелигенције у човека, у толико ће то све у њеној мери допринети самоме образовању, а број злочина знатно умањити. Образовање не даје само моћ, већ, у случају да се правилно разуме, даје вишу моралност и поћудну свест о дужности.

Дов. В. Б.

Професионални коцкар

Изгледа, да се огледа среће, и сувише је дубоко усађен у човечију природу, а каше давашње прилике, у којима новац постаје све то већа сила, која прибавља уживања, све га то већма појачавају.

Ово што поменусмо, сналзе природе гледају да постигну радом, предузећима и шпекулацијама, сетни људи хоће да до тога дођу на олак начин, уираво онн хоће, као што нам народ вели, „хлеба без мотике.“ Они покушавају да се обогате срећним случајем. До душе било је много великих људи, којима је владала ова гадна страст, као што је нпр. чувени немачки војсковођа Блихер.

Законодавства разних земаља учинила су са своје стране све, да се ширењу и разграпавању те заразе, која упропашћује многи свет, стане на пут. Полиције су предузимале најстрожије мере. Али све је било узалудно: зло се не може истребити. Полицијска контрола је немогућна, а пароучито код великих градовима. Хазардна игра је заиказиња, међу тим игра у приватном друштву, игра, чији се карактер не може доказати, непристојачна је полицији, непристојачна је у толико већма што у таквим играма учествују лица од врло велика положаја и угледа.

По великим светским градовима оснивају се читави клубови, у којима се у највећој мери коцка. Ти клубови су праве јазбине, у којима мирно изгубе цело своје имање, па за тим окончавају живот самоубиством. Такви клубови наравно да не носе назнов према своме послу и циљу, већ узимају какво сасвим безазлено име. Обично они терају свој „геншефт“ под фирмом ширења уметности, спорта итд. Они се настављују у елегантним кућама, имају своје статуте, свог председника, свог секретара и своје одличне чланове, који сачињавају управни одбор. Председник је обично какав странац с отменим именом и исправним легитимацијама. То је достојанственик, мирап господин у најбољим годинама, елегантан и поуздана понашања, у опште непрекорап човек. У руници од капута носи розетну каквог страног одличја и имиопује сваком својим држањем.

Секретар је такође странац, који у вароши живи ради проводље или због неких студија и који је председника нашао на мисао, да за њихове земљаке, за странце уопште или за оне, који у својим студијама или пословима имају извесних заједничких интереса, створи једну заједничку средишну тачку друштвеног живота.

Слична лица, ни мало сумњива, али такође непозната, јесу чланови одбора. Клуб ангажује лакеје, одличпа кувара, удесп трпезарију и елегантне салоне и почиње свој живот у врло безазленом облику. Међу тим друштво је основано по особитим тајним статутима, који су само њему познати. Директори а можда и још неки од њих чланова уложили су при капиталу, те према томе се директору обезбеђује најпре велика годишња плата на добити, која ће се имати, тако исто и секретару, а остали зуиујући-нари имају тантијеме.

Пошто је све уређено како треба, клуб почиње свој рад. Задатак је њих чланова, да доведу госте, по могућству нарочито младе људе, који су богати или су на високом положајима. Али клуб се не ограничава само на њих, већ гледа да привуче сваког онога ко се сматра за центлмепа, јер његов је циљ пре свега да створи велику посету и да на копрене друштвене интересовања скрије праве циљеве друштва. Сваког дана прирећују се у клубу извршне закуске, које су за чланове клуба и њихове госте врло јептине. Они који једном дођу, долазе и даље и распростиру глас како је њај клуб дивна установа за забављање и уживање. То, наравно, привлачи многи свет. Како који дан клуб добија све већи број чланова, које председник очарава својом личношћу, духовитим шалама и разговорима. После закуске пије се кава и пуше најскупље цигаре, које је председник, као сам прича, добио преко једног пријатеља из Хаване по врло јептину цену. Доклс се један део друштва у сјајно осветљеном салону забавља у разговору, дотле се на другој страни други део природно састављен сам у серклове и почиње разне игре. Гости почињу учествовати у играма све више и више, улажући све веће суме новаца, а председник их непрестано опомиње да не играју на велико. Неко момењу гостију на-

рано председников човек) донесе идеја, да би било добро солидан банк по играње на карте, које с великим уложима много опасније но банка. Председник је против тога; али после дуже наваљивања, он сменљиви се попусти. Саставе се столови и уговори се да је напоредан највећи улог и да се у току игре може само дуплирати. Игра почиње врло безазлено и дуже времена траје с малим уложима. Напослетку оснивачи напају у страст, те улоговљивају и учетворостручавају улоге, да би поправили губитке. Председник то божком не опажа или само прети прстом; али није ред, да то закрати пошто су људи изгубили повеће суме. На зеленим столовима леже и обрћу се читаве гомиле златника као год и у најчешћем светском коцкарницама. Тако се после наставе на дана у дан. Партија поражњује као год и чланови комитета. Странци и чланови, који нису посвећени у тајну, долазе непрекидно у клуб, на губили или добијали, а на томе непрекидном долажењу и основа се цела ствар и добијају права акционари. Ко је данас изгубио коју хиљаду, напреже све своје силе да дође до средства да свој губитак поврати; а ко је опет добио, у већини случајева хоће да и опет огледа своју срећу, те да и опет добије. На тај начин он опет враћа свој новац банци, која тако увек добија. Власти ретко кад могу да уђу у траг оваквом раду. Јер ни они који добијају ни они који губе неће то да достане; прва с тога што им је у рачуну, пошто се надају да ће на том месту зарадити, а други с тога што се надају, да ће им једном испаста за руком, да врате оно што су изгубили.

Тако клуб живи дуго времена, годинама. Председник и функционари вуку велике плате и живе раскошно о општем трошку. Одбор прима такве тантијеме, какве према уложеном новцу не би имао ни од најнеобичнијег индустријског предузећа.

У осталом нико не може никад ни да посумња што год у тај клуб, јер и чланови оснивачи страсно учествују у играма и губе велике суме новаца. На и сам председник пошекад игра и губи. Али сав тај новац враћа се, као што и напред рекосмо, опет у њихов џеп. Страсни играчи, млади људи, јуре као мушице на светлост у такве клубове и улажу и последњу пару, а кад све исцрпе онда приступају задужењу на менице, чиме проневере и разне злупотребе и напослетку свршавају врло жалосно. У тим клубовима може да добије само хладан коцкар од заната. Такви људи, варљиви друштвени, огледају се у таквим клубовима. То су тако звани професионални коцкари, о којима ћемо да проговоримо неколико речи.

Професионални коцкар је човек преко тридесет година — ретко ћемо наћи млађег, јер је морао претурити бурну прошлост на да дође до хладнокрвности и поузданости, које су му потребне за његов занат. Професионални коцкар је човек добра гласа; то је обично какав рањиј богаташ, који је на неки неповинат начин изгубио своје велико имање, бомбаши, који је утрошио своја средства а за рад нема воље нити уме шта да ради, пређашњи официри, који је напшао из војске из неког узрока.

Професионални коцкар је исцрпео сва своја средства и нема пшта; али поред свега тога он живи раскошним животом. Видећете га свуда и свуда је добро примљен, јер се уме одржати на висини. Циљ је професионалног коцкара, да у таквим центрима, као што су они коцкарски клубови, наће извор, из кога подмирује трошкове за свој живот. Он себи определи извесну суму, која му је сваки дан потребна. Пошто суму, која му је сваки дан потребна. Пошто су, која му је сваки дан потребна. Пошто живи у свету и општо посматра, то је он живи у свету и општо посматра, то је он одмах опазио оснивање таквог клуба. У одмах опазио оснивање таквог клуба. У њега удаши и он и с њиме заједно равноправношћу учествује у игри, при којој је до крајности хладнокрван, јер свака страсност би онемогућила његов посао. Он се коцка са својим могућима сумама необично обазриво, а по максимум шкуству такође се увек добија код пошто су људи изгубили повеће суме. На зеленим столовима леже и обрћу се читаве гомиле златника као год и у најчешћем светском коцкарницама. Тако се после наставе на дана у дан. Партија поражњује као год и чланови комитета. Странци и чланови, који нису посвећени у тајну, долазе непрекидно у клуб, на губили или добијали, а на томе непрекидном долажењу и основа се цела ствар и добијају права акционари. Ко је данас изгубио коју хиљаду, напреже све своје силе да дође до средства да свој губитак поврати; а ко је опет добио, у већини случајева хоће да и опет огледа своју срећу, те да и опет добије. На тај начин он опет враћа свој новац банци, која тако увек добија. Власти ретко кад могу да уђу у траг оваквом раду. Јер ни они који добијају ни они који губе неће то да достане; прва с тога што им је у рачуну, пошто се надају да ће на том месту зарадити, а други с тога што се надају, да ће им једном испаста за руком, да врате оно што су изгубили.

Тако клуб живи дуго времена, годинама. Председник и функционари вуку велике плате и живе раскошно о општем трошку. Одбор прима такве тантијеме, какве према уложеном новцу не би имао ни од најнеобичнијег индустријског предузећа.

У осталом нико не може никад ни да посумња што год у тај клуб, јер и чланови оснивачи страсно учествују у играма и губе велике суме новаца. На и сам председник пошекад игра и губи. Али сав тај новац враћа се, као што и напред рекосмо, опет у њихов џеп. Страсни играчи, млади људи, јуре као мушице на светлост у такве клубове и улажу и последњу пару, а кад све исцрпе онда приступају задужењу на менице, чиме проневере и разне злупотребе и напослетку свршавају врло жалосно. У тим клубовима може да добије само хладан коцкар од заната. Такви људи, варљиви друштвени, огледају се у таквим клубовима. То су тако звани професионални коцкари, о којима ћемо да проговоримо неколико речи.

Професионални коцкар је човек преко тридесет година — ретко ћемо наћи млађег, јер је морао претурити бурну прошлост на да дође до хладнокрвности и поузданости, које су му потребне за његов занат. Професионални коцкар је човек добра гласа; то је обично какав рањиј богаташ, који је на неки неповинат начин изгубио своје велико имање, бомбаши, који је утрошио своја средства а за рад нема воље нити уме шта да ради, пређашњи официри, који је напшао из војске из неког узрока.

Професионални коцкар је исцрпео сва своја средства и нема пшта; али поред свега тога он живи раскошним животом. Видећете га свуда и свуда је добро примљен, јер се уме одржати на висини. Циљ је професионалног коцкара, да у таквим центрима, као што су они коцкарски клубови, наће извор, из кога подмирује трошкове за свој живот. Он себи определи извесну суму, која му је сваки дан потребна. Пошто суму, која му је сваки дан потребна. Пошто живи у свету и општо посматра, то је он

који је прождрљивим погледима мерио девојачку черкеску депоту. Сматрајући је као драгоцен плен, постарао јој је стражу, да би после прослављене победничке свечаности приморао је да постане његовом сојницом.

Кад је пенушави шампањер учинио своје, млади су се официри стали хвалити својим успесима, те стари ђенерал, скоро већ пијан, завалићући језиком стаде се хвалити и подсмевати својим младим друговима, да они још никада нису ни видели у животу такву депоту, какву он има поваје у шатору.

Подбоден и раздражен њиховим опирањима заповеди им он да му следују у одиеље их у свој шатор, у коме је била Зулојка, утонула у себе од бола за убијеним оцем, братом и земљаком; изгледало је да ниje ништа знала, нити се бринула о сопственој судбини.

Кад је ушла хорда полупијаних официра, дерући се, дарујући и смејући се, са свечаљама, блашама и пуним чашама, преплада се Зулеја, на свога запоса и ужасмута посзела у модра или као смрт бледа лица, чији су је посмеси више плашили но и смртна пресуда.

Ђенерал јој скиде нео с лица.

„Видите само, ви-ди-те,“ заплитао је језиком, „ову Венеру! Па то тело — то тело!“

И здера јој хаљину тако да су одблеснуле њене беле груди.

Несрећница прекривала уздинку и руками прикри разголићене груди; лице јој је час бледело од унутрашњег раздражења, час привело од стида, и нина ће у тенле као роса сјајне сузе од душевнога бола.

„Као мар-мар-мор! Господо моја, шта? Мало? Ништа, ништа за вас. Мачкица је моја, моја!“

И више подсмевајући се, него смејући, хтеде пратиснути на њене усне своје упаљено лице и на вино сирдљива, одвратна уста.

Ала се тада несрећна черкеска кћи са свим освести познавши ситуацију и са узником грожња и најазом најплеменитије гордости, одгурну тако јако од себе полупијаног ђенерала, да је посрнуо у назад и нао као врећа; при том се ударио главом о сто и равно. Из ране му је јако текла крв, те му је чинила још одвратнијим сада пра, те му је чинила још одвратнијим сада пра, од лутње искрављено лице.

Неколико се младих официра слатко насмејало, а старији су се потрудили да га подигну, што је доста тешко шило.

За то је време ђенерал мрмљао и претио несницама Черкескињи, која се била подигла. Лице јој је било бледо као у мртваца, из очију јој је пламтела лутња и била је спремна на очајну борбу.

Но том је бригадир, преплићући језиком, позвао официре да продуже пиће, и стављени им се на чело, почеше излазити из шатора гласно се смејући.

Млада Черкескиња гледала их је погледом полу-очајничким, прокосним и на смртну борбу спремним, када су излазили смејући се, дерући и подсмевајући јој се грубо и врло двосмислено.

Последње од њих, млад човек, питомији од осталих, погледа је чудноватo, када је, устежући се готово лаганим ходом излазио из ђенералова шатора.

Кад је на прагу још једном осврнуо јој се, она је у његовим очима прочитала душевно сажаљење и тодо спутешће, те и ма да није знала ни појмила какво би јој овај могао помоћи, баци на њ један пенсказано молећиви поглед.

Он оде без речи, остављши је њеној усамљености, која је била ужасна са своје најближе будућности.

Међутим је оргија са ђенералом стигла већ на место свеївошине и продужала пиће и весеље; као посматралац без учешћа, осиле је само један млади официр, кнез Шереметов, кога је до срца дарнула жалосна судба младе заробљенице. У колико се оргија више дизала, у толико је он више мислио на судбину оне несрећнице, и најзад већ није могао одолети мислима, диже се, наоружа двема блашама рума и оде у ђенералов шатор, где је козаку на страни наређено да их изнесе у бригадирово здравље.

Козак је с радошћу испунио заповест кнежеву. Кад се овај последњи удаљио, козак се навали на врат шатораи, да одсана своје време стражарења.

Кнез се Шереметов опет појави у кругу официра. Поред вина прешло се и на кошку, али ипак ато није се престало с пићем.

Неколико њих је већ било под столом, где су спавали или су били без свести од пића; други су се опет ужасно сваљали и дерали. Ђенерал се све ватреније разметао и све чешће пио.

Кнез се опет, скоро неопажен, изгуби. Пажљиво је отишао у ђенералов шатор. На прагу је наишао на козака, који је већ хркао, прескочи га обазриво и полако отвори врата полусветлеше одаје.

Заробљеница уздинку полугласно од страха. Она се била згучила у један кут нечисте одаје, дрхтећи од слутње о ономе што ће доћи и чега се она бојала највећма од стида.

Она се зазујала. Ужас јој је стегао срце. Дакле дошао је већ тај тренутак? — Пре умрети!

У том угледа младога официра. До сриа јој муњевитом брзином дође осећај топле наде.

„Ходите!“ довикну јој он тих.

„Куда?“ упита она плашљиво, сумњиво и неповерљиво.

„У слободу!“ одговори Шереметев.

„Слобода!“ Срие јој задрхта од те речи.

Можда је официр хоће да превари, да је упропасти? — Не, он ће имати милосрђа, а онај стари дивљак сигурно нема тога ни мало. Умрети, у осталом, може увек.

Шереметев јој даде знак да буде мирна и обазрива. Угасише светлост, пажљиве напоље преко козаковога тела и убрзаше код вроа узане улице, преко лешина погинулих. На крају варошн застадоше пред једном великом кућом од камена, и Шереметев закуца на врата.

Један човечији глас изнутра упита ко је и шта хоће?

„Отвори, Јегоре Димитрићу; ја сам то, Шереметев.“

„Отварам већ господару!“ одговори онај изнутра. Врата се отворише и у собу уђе Шереметев, а за њим Черкескиња. Она је соба била много угоднија и чистија, него ли она ђенералова, у којој је она била као заробљеница.

„Шта заповедате господару?“ упита понизно Јегор Димитрић, кад је закључао врата, пошто су они ушли.

„Јегоре Димитрићу, ти ћеш одмах остаити ово место са овом девојком и одвешћеш је у Одесу без одмора, ма колико коња поцркало. Обући ћеш јој руске хаљине и колаваћеш је као кавког младића. У Одеси ћеш је морати дуго крити, и не смеш је ничим примораватн на опстанак, ако би она сама хтела да напусти твоју кућу.“

Јегор је Димитрић био роб кнежев, али је већ годинама трговао на своју руку и постао без мало богатим човеком. Био је предузео неке шверанције за руску војску на Кавказу и дошао је за бригадиром по овој нужди. Ну да би послушно запонест свога господара, морао је одустати од своје намере и изгубити своје паре.

„Одмах ћеш — не да прође четврт сата — већ одмах онде преобући девојку и остави ово место. Пасош ти отвара све путе. Животом својим одговараш ми за њену сигурност, па ма те то и свега имања стало. Ако срећно умакнеш с њом, у тодико боље по тебе.“

За тим се окрете кнез Шереметев девојци и рече:

„Онај ће вас човек спасти! Умите хаљине, које вам он буде дао. Он ће вас боље штити од сваке опасности, пошто су мушке хаљине. Јегор ће Димитрић слушати ваше заповести, као да је ваш роб. А сада остајте ми здраво!“ И окрете се да пође, али му девојка паде крај ногу, загрли колена, љубљаше му руке и проли читав поток суза.

Он је своро грубо отрже од себе пође изласку, али се ипак врати и пољуби је у чело.

Када је већ остављао је и када је чула само његов крупан хол, рашири руке и узвикну:

„Адах нена је с тобом!“

Неколико минута по том седоше у лаку „тројку,“ коју је терао један брадати Москов, а две добро наоружане слуге пратиле су их на козима.

Шереметев се пожурио натрат у круг официра, који није био више потпун по броју. Ђенерал се задубио у игру, и после промењене среће изгубио је скоро све што је имао.

Назад метну на пошку с једне стране дели плен победе, а с друге да му се врати сав изгубљени новац. Кошка паде: противник ђенералов, један дебели пуковник, доби.

Ђенерал се диже тргнувши и ударајући љутито ногама, те пође посрћући своме шатору; за њим пође срећни пуковник и неколико официра, који су се једва држали на ногама. И Шереметев им се придружи.

Пун унутрашње срабе, изиђе ђенерал Козака на прагу свога шатора; овај се диже, али је од сна и рума био још тозико обувени, да није умео да разбере ситуацију.

Кад је ушао ђенерал у шатор и видео мрак, брзо упали свећњаку.

Соба је била празна.

Ђенерал бесно повика:

„Стотину шкута тој животињи!“

Преварени пуковник брзо побеже; а официри су се на сиеч гласа смејали. Само се Шереметев тихо у себи смејао.

Ништа није ни слутио, ко је то могао учинити; сви су сумњали на побегле Черкезе. Међутим су нола баш тада пренијели тијело Черкезинка је била спасена!

2.

Јегор је Димитрић срећно дошао Зузејку у Одесу и ако јој у својој кући сјајан стан. Изгледало је, да се Черкезинка донало тај, јер је остала.

Јегор је Димитрић спекулирао с великом обзривношћу, великом срећом и великом несавјешношћу. Био је један од најбогатијих становника Одесе. Само га је још једно тинтало, што је баш роб кнеза Шереметева. Чуо је да је овај имао неке велике губитке на посљедњим трзама у Парижу, те му је пољуи половину имања за своје ослобођење. Кнез Шереметев одби гордо ту понуду с ријечима: „Роб Јегор Димитрић не може се платити десет пута толиком сумом!“ Кнезовој је гордости ласкало, да има роба многоструког милионара.

Јегора Димитрића није притискивало тај однос према кнезу, јер није ни био теретан, али сада рече сам у себи, да више не може сносити ту ропску.

А зашто?

Он је волео Черкезинку! А да ли ће му господар допустити да је узме за жену?! Посљедње одбијање кнежево приморало га је да нпак окуша срећу.

Јегор је претпазио поклоњима Зузејку. Она је представљала господарку свега тога богатства, свега луксуза, те је Јегор хтео да она то буде и у стварн. Више недеља, па и месеца лебдела је пред очима слика њезина спасиоца, али како он више није дапао гласа од себе, она га сви забораве. Јегор се јако чувао да прикрије своје односе према кнезу Шереметеву.

Побудио је да пређу у православну веру, да би постала његовом женом, господарком његових милиона, и да крштењу је добила име Марија Марија. По том је молио кнеза да му одобри женидбу, лукаво представивши ime младино. Кнез је већ био сазнао, да је ослобођење од ропства била свршена ствар, те посла млади као свадбени поклон писмо са ослобођењем за њезина будућега супруга. Понижење, које Јегор Димитрић никада није могао заборавити.

Он јој је држао европске учитеље, те је од глупе оријенталке створио европљанку. Али европљанка није била задовољна луксузом, забавама и играчкама, па ма оне биле и скупе драгоцености. Оријенталки су, као, били довољни његови милиони, европљанка је тражила нешто више од милиона. Почела се стидети његовог пређашњег ропства, да тим презирати мужа, и напосљетку мрзети га. У колико је њега мање могла трпети, у толико је више била пежна према Марији, својој једнној вјеринци.

Шереметов је у то време тражио државну службу, и доби угледно место у Одеси. За понижењем уписна он у Марии Марија Шутмоловој Черкезинку, коју је некада спасао из јенисарових канџа, и која је сада цвјетом најчешће љепоте цвала. И ову је јако потресао тај састанак. Оријенталка је дуго мислила на човјека, који је сматрала за душака и свога спасиоца, а његов дивни стас остао јој је дубоко урезан у сриу и памети. Кад је Марија Марија постала Европљанком, срце јој обуже бескрајна празнина, мрзела је свога мужа, који је заслепио својим милионима, а жудила је за човјеком, који би могла да љуби. Појави се Шереметев, пробуди јој успомену на онај најужаснији дан у њеном животу; захваљност и жудња се сједињше у дивље распаљену страст. Ова је после дуже борбе сломи; у срцу јој, које никад није љубило, као мушко, елементарном силом, превлади страст и она јој се вољно подаде.

У скоро је Шереметов постао жудно очекиваним и чести гост на Шутмоловљевом добру, и Марта Марија падала бу му страсно у наручја, док су његови пољупци сакалили усне њене. Обома постаде ускоро недовољна она љубавна игра, хтели су да буду са свим своји, да пред свијетом отворено покажу своју међусобну љубав, те Марта одбегну са Шереметовом.

Кад се Јегору Димитрићу овим поступком утврдила већ појављена сумња, кад је напшо празну кућу и малу Марју без мајере, закључо се да ће мрзети Шереметева до последњег дана живота и да ће му се горко свестити.

И испуни своју заклетву. Од вароши до вароши, од државе до државе, па и преко океана пратила је Шереметева Јегорова мржња. Навео је свога предашњега господара на поћну и расипање с помоћу својих агената, навео га на све пороке, најзад на превару и крађу државних новаца, те му је ставио на набор, да као обичан злочинац оде у Сибир или да пројури себи куршум кроз чело.

Шереметев изабра последње.

Али Јегор Димитрић није био тиме задовољан. Још је живјела кћи Шереметева, и она је била наследница мрског и омиљеног Јегорове. Марса се била преселила у Цариск са својим дететом Александром, којемуе кнеза Шереметева, да би избегла срам, који је у Русији чекао наследнике а кнежевога имена. На малу Марју кћер Јегорову није пошо ни мислила, а Александар је хтела да даде такво образовање, да би могла временом постати учитељицом, гувернантом или лекарем, те би у животу имала сигурну кору хлеба.

Јегор Димитрић пронашао је прибежиште оних дној посредница и хтео је сада да се свети Александри. У томе му је много олакшала рана смрт Марсина, коју је жалост пре времена у гроб отерала. Јегоровим посредницима пође за руком да ловеду у Русију Марсину кћер Александру и младога студента Николаја Петровића Шверно, који је осећао јаку наклоност према Александри, а имао је везе са нихилистичким круговима.

Александар је Јегор ангажовао као другарицу своју Марју, а Николаја Петровића као је за секретара, да би био што сигурнији са својим успехом да покрари Александру. Ну док је богати Шутмолов ковао те грозне планове освете, дотле су Александра и Николај Петровић добили за једномишљенике, без своје хотимичне намере, Марју, која им се, одушевљена нихилистичким плановима, заклела, да ће живот, имање и све своје жртвовати, само да би имала удела у ослобођењу Русије од ланца деспотизма. Ну не само да је одушевљавала слобода отаџбине, већ је осећала и велику, свету љубав према Николају Петровићу, па и ако је знала, да Александра воли Николаја и овај њу, ипак је била задовољна и само тиме, што је осећала љубав, те јој душу није испуњавала ни завист, ни мржња. И тако, док је Јегор Димитрић имао само једну мисао да покара Александру, дотле је Марја имала само једну мисао, да заспује срећу Александри и Петровићу.

Оштром оку Јегора Димитрића није могло измаћи, да ова три млада створа имају неких интимних односа, те се с тога забринуо, бојао се: Марса, богата, лепа Марја могла је завртети мозак Николају Петровићу, те тиме огорчити живот Александри, али му је била прева срећа драгога детета, те се реши да изведе већ давно скована план.

Њему је било познато, да су Николај Петровић и Александра држали овде онлетаче зборове, што је им било врло полезно због многих подземних подрума. Земљиште је врло погодно за такве тајне подрумо, који су личили на катакомбе Рима, пошто су имали дугачке ходнике, који су их везивали од обале, кроз улице и преко шиљака. И као што су оне катакомбе служиле првим хришћанима, тако су и ове подземље овде служиле завереницима за државне тајних зборова.

Јегор је Димитрић знао део свога имања стекао крцуњарењем. Вила; у којој је становао, била је на једном обалкама острву код Одесе, али он није могао ни слутити, да су Николај и његови другови, дедом с помоћу Марје, дедом случајно открили подземни ходнике, који је испод мора водило остро со обалом Одесе, и у коме су биле тајне магазе за робом. Оне су магазе биле диспозиране као палате, и њих су употребили Николај и његови другови за зборна места, уиех у присуству Марсином.

Не знајући ништа за то, Јегор Димитрић у пароћитој алуђенцији откри гувернеру, да је он примећно, како Николај Петровић и Александра ступе у везу са најопаснијом нихилистичком дружином; треба их брзо ухватити и доћи до њихових надајничких списа. Они ће бити вечерас у његовој вили, те се тамо могу ухватити, а њихово лишење неће тамо изазвати толико сензације, као кад би то било у његовој палати на Маринском булевару. Гувернер му некопико пута топло захвали и увераво га је да ће о томе известити и најпише место, само нека се сви они побрине, да завереници буду заиста у вили.

Јегор се Димитрић пожури кући и позва Марју да иду у посету једној пријатељској породици, али она то одлучно одби, те се Јегор реши да оде сам, пошто ни у ком случају није хтео да буде сведок њиној.

Кад је наступило вече и обалеле се свеће тако упалиле, Николај Петровић са Александром и Марсом сиђоше низ степенице у подруме, који је тајним пратима водио у подземни ходник, у коме су биле скривене мегазе Јегора Димитрића, брзо су стигли на збор, где је Марса слушала на тајне речи Николајеве. На све стране биле су постављене страже сем на улазу из Јегорове виле, пошто се одуда завереници нису бојали никакве опасности.

За то су време довели се на неколико тамаџа наоружани и тајни полицајци, описали ствар, претресли не само Александрину, већ и Мареину одају и код обеју девојака нашли су списе нихилистичке садржине. У исто време претресен је и стан Николајев у палати Јегора Димитрића на Мазурском бувару. Чиновници, који су претресали њега, чудили су се да никога у њој нема и ако је сва осветљена. Испитивају, траже и најзад најпре тајна улазе, те после дугог лутања проналазе осветљену магазу и у њој на пеленет засперенка, како слушају говор једног младога човека, који се баш поново на импровизовану трибину и отуда патрени речима пропагаторе одушевљавао присутне својим реформаторским идејама.

Тај је говорник био Николај Петровић, њему су била окружена два младолетна лица чаробне лепоте, која су личила као да су две сестре — несрећна Александра и срећна Марија, деца једне мајке, али она то нису ни слутила, пошто ни то никада није откривено.

Појава полицајце пренеразила је у прво мах присутне. Они у позадини се надаше по том у бегство и нестаји је то пошло за руком. Полиција се устреми на Николаја Петровића на обе девојке, и они се ни најмање нису опирали. Већина осталих, као што речено, побегла је, а полиција, пошто се није умела наћи у подземним ходницима, задовољила се тиме што је прилично хватања ранила неколицину заверника.

Гувернеру је јављено о апшењу завереника и предати су му списи, који су нађени у палати и код Јегорової и за тим је извештен о до тада непознатом подземном ходнику, који је испод мора везивао Јегорову палату са њиом, и који је могао врло корисно да послужи за крцумчарење предмета који подлеже плаћању царине. Тако је на мах било јасно, на који је начин пређашњи роб тако брзо дошао до баснословног богатства. Гувернер донесе решење, да се све то огромно имање конфискује у државну корист, а већ је сутра дан био уапшен и Јегор Димитрић, јер је нихилистичка завера дако доведена у везу са царинским злоупотребама. Оба су она апшења учинила у Одеси највећу сензацију.

Гувернер се пожурио да пошаље акта у Петроград запечаће у Чорков, у тај ужасни затвор, о коме обавештени пишу, да се из њега иде право у гроб или у лудницу. Николај Петровић и Јегор Димитрић добише такве ћелије, у којима се није могло ни седети, ни лежати, ни стајати, већ се у згурном положају дан и ноћ мучило. После више месеце истраге послаше их све у Сибирију са стотинама другова, обичних и политичких криваца.

Марка и Александра погледаше су Николаја Петровића и Јегора Димитрића, али овај се није усудио да к њима скрене поглед, нити да га управи горе к небу, јер свака сузрет са Мареином погледом изгледао му је, као да му она непрестано узвикује:

„Издајице! Убице!"

Николај је Петровић лаласно у Александрини очима спаге и утеше, а двојег дјанаја на погама обеју девојака сриде му је пароло. Мареи је сриде било испуњене дворуким болом — и за оцем и за Николајем, јер сиротица није у својој наивности могла ни слутити, да је њен отац подла издајица.

Сво су четворо били осуђени на тешке телесне радове у сибирским рудницима. Кад су доведени на место опредељена у Сибир, подвргнути су понављом испиту на чак и женске. Пуковник, гувернер тамошњи, наредио је да се женске испитују у нарочитом одељењу под његовим надзором, пошто је на њих у споредном писму обраћена као нека нарочита пажња, да су опасне по државни поредак. У стварн је пуковнике опасно у њима две девојке, те је по свој дивљачкој ћуди хтео да их злоупотреби. Пуковник и његов адутант су се ципично смешили и проклињали погледима пратили обе девојке, које су скрушене биле на испит, по наређењу завереног. Све су то гледали Николај и Јегор, сриде им је дрхтало, а крв се у жилама дедила.

Кад су доведене девојке у биро, гувернер нареди да се обе скују. Несрећнице су хтеле да побегну, начуљи очајно за помоћ, али су им тоне стали на пут два стражара, ухвативши их чврсто. Александра и Марка падоше на колена и преклињаху за милост, али ни је пуковник обзи и погледом даде знак стражарима да их скују, они то учинише поврх свеа кукаа и једна двоја девојака. На дати знак стражари се удаљиште, остадоше с њима на само пуковник и његов адутант. Девојке су се биле чврсто загрлиле и лица сакриле једна другој на раменима. Гувернер даде знак назад и адутанту, на праће Мареи, ухвати је око паса, да би је истрзао из Александрииога наручја.

Кад су одвратне руке дотакле се Марчина тела, она их се отресе и муњевитом брзином дотрчи до прозора, разби га и са јасним узиком за помоћ скочи кроза њ. На земљу је пала, пребила и ноге и руке и остала у несвести сва у крви — све то на очиглед ужасутом Николају и Јегору.

Очајничко дело Мареино нехотично је одстранило назову пуковника и адутанта од Александре, те се ова, гоњена инстинктом страха од смрти, дочена мало хљања и сакри у једну побочну собу, заклучавши врата за собом. Али док се она облачила, већ је чула страховиту ларму масе осуђеника, коју је предводио Николај, да му спасе.

Стража се морала датити оружја, јер је гувернер већ лежао мртав на земљи: жестока се борба отвори, те стражи осу натрои на пушака. Једна кугла погоди Александру посред срца; она паде у наручја Николају и дошапну му:

„Остала сам невина?" —

За то је време Мареа још једном била дошла к себи и, превијајући се као црв од бола, казала је већ скоро полуделом Јегору Димитрићу:

„Остај ми здраво и кажи Николају да сам га љубила, њега, а и Александру пеку своју сестру."

Мареу и Александру сједињо је један гроб. Јегор се Димитрић, утучио својим дањима. Кад је после дуго година пуштен у слободу Николај Петровић, засадио је рукама гроб двају пуполака, који су само за њега цвали и њега једино љубили до последњег даха живота свога.

Доб. Нажи.

Свет снова

Превео са француског, Др Милутин Д. Нешић.

Ниеје и слике, које нам се јављају за време нашег спавања, чине без сумње један засебан свет. Да ли сам признала какавој животној области, независпој од нашег земаљског живота, као што мисли Карл дп Прел? Да ли сам није, боље реки, просто и несвесна реакција дневних утисака? То је сведено! Био сам независан од нашег живота, или бно само несвесно понављање истог, он се јавља као једна од најинтересантијих и најтајанственијих појава.

Због саме свеопштности његове (који је од њега поштеђен?, и крајње лакости, којом се он појављује, сам се може сматрати као једно од најуспешнијих средстава за објашњење тајанственог рада наше полусвести.

Тек у најновије доба, од како су се снови почели научно бележити и прибирати, дошло је се до најважнијих и најзанимљивијих података, почињући са онима, који се налазе у специјалним делима, као што је *Greenwood*-ово дело, и завршујући са многобројима случајевима, који се помињу у поменутим часописима, као што су: *Les annales psychiques; Les proceedings de Myers; Le philosophical journal*, у Чикагу, или чувени *Borderland* од госпођице Х. Психологија, може се, дакле, напоследку надати, да ће успети да протумачи по неке загонетке из света снова.

Научењаци, романсијера, песници, проста посматрачи, сви свет наполеглу учествује у томе са својим свромним прилозом. Колико је од нас дајено ово време, када су обољали људи држали да је испод њихове достојанства прибележавати или објављивати своје снове! Благодарећи доброј волн мало час поменутих људи, збирка снова има чиме да задиви све оне, који гину за чудноватим и неочекиваним новостима.

Поменимо намеђу осталих овај чудноватн сан, који је ту недавно испричао Пауле Бурже у листу „*Le Gaulois*", а који се тиче смрти његовог пријатеља Леона Шапрона.

У Италији 1880. год., далеко од Париза, његов му се с сиромах пријатељ јавио у сну жељећи на смртној постељи, а около њега се водила препирка о томе, ко ће га замепити у драмској критици...

Вративши се у Париз, Бурже исприча свој сан Монасеиу, који га прекиде реченицом му:

— Зар ти нисиаш, да је Шапрон опасно болестан?

Осам дана после тога Шапрон је умро... Шта да се каже, на пример, о верозању у спове Шошеја Денеа, најватренијег човека у Северо-Америчким Државама? Овај незадални радник, који као краљ америчких железница располаже са 100.000 радника и више стотина милиона франака, признаио је, ту недавно, да је до једног дела свог богатства дошао благодарећи својим сновима.

Но ма како да су ови богате збирке снова, нема их ипак много, који би нас онако силно могли потрести, као што то чини сан Александра Берара, посланика сеиског, који нам је он испричао и који ми мало ниже доносимо.

Та прича постаје још интересијом, кад напоменемо, да Берар не само да не верује у натприродне ствари и појаве, него је баш напротив њихов највећи противник. У осталом, публикација истините приче само је последња жиле преварене воћене у уредништву часописа „Revue des Revues“, о истинитости навесних телепатских опита, који пред нама бранише један од професора париског медицинског факултета. И ако отворени противник натприроднога, Берар нам исприча свој сан из доба, када је био дражени тужилац у Лиону. Сте нас је, и оне који су сумњали, као и оне који су веровали, његова истинита прича толико престрашила, да је се Берар најзад решио и штампати је у „Revue des Revues“. Наши читаоци дивиће се заједно с нама чудној подударности Бераровог сна са јавом, због чега ће онај сан не само један од најчудноватијих снова, но у исти мах и један литерарни комад, који сасвим може пристати уз навесне фантастичне стране Хофмана или Едгара Поеа.

ЈЕДАН ЗЛОЧИН*)

(истинита прича)

У то доба, пре једне десетак година, ја бејах судија. Поштo сам довршио дугу и тешку истрагу једног страховитог злочина, који је пространо целу околину, мени се тада даху и ноћу, кроз ноћне ме дезја, привиђаху и у сну и на јави само леш ине, крв и убиство.

Ја сам, обраћи овим крававим успоменама, дошао, да се одморим, у једну оманьу, мирну, тужну и неприсету баљу, без касинских бурних забава, без тутњаве великих путничких кола, а скривену у дубини наших зеленом шумом одевених гора.

Сваког боговетног дана ја сам на Х... правио излете по околини и лутао по тим густим растовим и зеловим шумама. Приликом тих излета досађало се понајкад, да сам сасвим залутао, изгубивши из вида највише врховe дрвећа, помоћу којих сам обично надазио пут ка моме хотелу.

Једнога дана, по заласку сунца, ја назђох из шуме на један пусти пут, који поћаше уским теснацем између две високе планине. Пад беше оштар, и у жарељу по ред пута беше места само за један поточић, који падаше са кршева на долини у безбројним скоковима. С обе стране пута беше мрачна, мирна и бескрајна шума.

На путу један стуб показиваше, да место Х..... беше на 10 километара удаљено: требало ми је још тај пут да пређем; али, уморен услед пешачења, које је трајало 6 часова, и мучен жестоком глађу, ја сам желео да што пре дођем до вечере и ноћишта.

На неколико корачаји од тога места заклаваше се једна усамљена сиротињска гостионица, право сиратиште возара, над чијим улазком висаше окићена гирма са натписом: *Код зборишта пријатеља*. Ја уђох.

Беше једна једина соба и то чађава и и мрачна. Гостионичар, жудеснара, опакост дица, жуте боје, а његова жена, мала, црномањаста, оборо у дроњцима, сумњиног и подмуклог погледа, дочекаше ме при уласку.

Тражио сам да једем, и ако је могуће да преноћим. После мршне вечере — врло мршаве — за време које ме је непоновљиво и чудноватo, инквизиторски, гостионичар погледао, ја се дигох и при светлости једне жмирајуће лампе, која светљаше врло рђаво, али која се за то пушила и пуштала врло гадан мирис, пођох за гостионичарком, која ме кроз дугачак ходник и преко рђавих степеница одведе у једну оплату собу над коњушницом. Гостионичар, његова жена и ја бесмо јамачно сами самцити у овом кућерку у среди шуме, и далеко од сваког села.

* * *

Ја сам толико опрезан, да то прелази скоро у плашљивост: — и то се има приписати мом занимању, које ме без престанка гони, да мислим на учињене злочине пре и на могућа убиства. Пошто сам се закључао, за сам најпажљивo прегледао своју собу, у којој беху: једна здрава постеља, две сломијене столице, и у дну, скоро скривена иза дуварског ћилима, једна врата са бравом без кључа. За отворих ова врата: она излажаху на некакве степенице, које воћаху напоље. Да бих спречио улазак на та врата, ако би их ко покушао спољa да отвори, ја прислоних уз њих један обичан сто, са врљим умиваоником на њему, и још метнух поред стола једну од двеју столица. На тај начин врата се не могаху отворити, а да се не чује. И ја легох.

После опаквог једног дана ја заспах, као што се може мислити, као заклан. Одједаред се тргох из-а-сна; изгледаше ми, као да неко отвара врата и при отварању сто помиче: мени се учини, да кроз пукотину видим светлост, несевљем се да ли ламне, или сењера, или свеће. Скоро ван себе ја скочих полусањан и узликнух: но је? Никакав одговор, већ тишина и потпуна помрчина. Вађала сам сањао или био сигурна чудноватог привиђења.

Дуго нисам могао заспати од силнога страха, који ме је спопао. Али ми најзад умор савлада страх, и ја заспах тешким и мучним сном, који беше непрекидан грозном морom.

Ујутро ми се да видех, но ја видех у сну соћу, где бејах; у постељи пак видех да ли себе или ког другог, не знам; скривена врата отворише се и гостионичар — главом мој гостионичар — показа се са дугачким ножем у руци; иза њега стајаше на прагу његова пријатељица и дроњава жена, која својим гаравим пустима заклаваше светлост једног сењера; гостионичар се тихим корачом приближе за тим постељи и забоде свој нож у спаначево срце. По том муж и жена, узевши леш, он за ноге а она за главу, сиђоше низ узане степенице. Да напоменем због доцнијег још и ово: муж држаше у зубима тању аљку, о којој висаше сењер — и обе се убице спуштаху низ мрачне степенице при бледој светлости сењера. Ја се трох из-а-сна сав у хладном зноју и престрављен. Зраци јесењег сунца продираху кроз прорешене шалоне у моју соћу, и то беше без сумње светлост оног сењера у сну. Ја устадох и обухох се на брзу руку. При поласку ја видех гостионичарку саму, бутљину и подмуклу, и радо стан умаков, као ни пакла, па те сумњане гостионице, да се на отворено. сунцем обасјаном пољу, а уз весели цвркут тица, надинем чистог јеловог ваздуха.

* * *

Ја не мислих више на мој сан. Три године после тога, ја наћох у неким новинама белешку, која је од прилике овако гласила: „Посетиоци бање и становници места Х... врло су узнемирени због изненадног и необјашњивог нестанка г. Виктора Арнов, адвоката, који се, од како је пре 8 дана отишао на неколико сати часова у брда, није више у свој хотел вратио. Нагађа се свашта о овом чудноватом нестанку.“

Зашто ли је чудноватa веза мисли оживела у мојој памети, сећање на мој сан у оној гостионици? Не знам; али, та веза мисли ухватала је још јачег корена у мојој свести, када ми, на три дана после тога, исте новине донесоше оне редове: „Изгледа се у неколико на траг г. Виктора Арнов. 24. августа у вече видео га је један возар у једној усамљеној гостионици: *Код зборишта пријатеља*. Он се ручао да ту проведе ноћ. Гостионичар, који је изгледао на глас као врло сумњив, и који до тога дана није ништа говорио о своме путнику, би узет на испит. Он тврди, да је Арно напустио гостионицу још исте вечери, и да није ни преноћио код њега. И поред овог тврђења, чудна се изгледала ноћење ширити по околини. Говори се о другом неком путнику — енглеске народности — пеставом пре 6 година. Међутим, једна чобаличица тврди, како је у једну бару, скривену у шуми, бацила кравае чаршаве. Ту се крије нека тајна, коју ће требало расветлити.“

Да немогоох издрати, и гонен неком неодољивом силом, која ме на силу Бога уверавање, да је мој сан постао страховита стварност, одох у Х...

У Х... судије нагнали јавним мњењем, морали су узети ту ствар у своје руке, и тражаху је, али без појављених података. Ја упадох у канцеларију мог друга, иследног судије, истог дана кад он саслушаваше моју ствар гостионичарку. Ја га замолих за дозволу, да останем у његовој канцеларији за време овог саслушања.

Уђоше, жена ме навесно ниje познала: она се никако ниje ни осврнала на мене.

Она причаше да је дошла једна путник, чији се опис подудараше са описом Виктора Арнов, дошао 24. августа у вече у њену гостионицу, али да он у истоj ниje преноћио. У осталом, додаде она, у гостионици има само две собе, које беху заузела два возара, који су на саслушању ово потврдили.

Умешаше се, изненада, и затекнух: „А трећа соба, она над коњушницом?“

Гостионичарка одједанпут задрхта, и за трепут погледаше да ме је, као, после напеналног пробуђења познала. А ја, готово надахнут, дрско и безобразно продужих: „Виктор Арно спавао је у тој трећој соби. Ви сте донели ноћу са вашим мужем, ни дражени сењер, а он дугачак нож; ви сте се испели по степеницама коњушнице и отворили једна потајна врата, која воде у исту собу; ни, ви сте остали на прагу од врата, док је међутим ваш муж прошао

*) Ми смо имали овакву причу о овом истом догађају од г. Гарона и штампали смо је под наслоном „Сан“ у 1893 г., на стр. 165. али почев је она ту умна и испричана од самог судије г. Берара и то на друге начин, но је пуштамо у лице.

крепету и убио путника, а за тим макнуо сат и новчаник.“

То беше мој сан од пре три године, који им испричах: мој друг слушаше ме забленувшуто, а што се тиче жене, она престрашена стајаше као вид са разрогаченим очима и зубима, који од силнога страха цвокотаху.

„За тим обоје, додадох, узели сте ени, ваш муж за ноге а ви за главу, и тако сте га скинули низ степенице. Да би нам било видно, ваш муж држаше у зубима алку, о којој висаше фењер.“

И тада ова жена, престрашена и бледа, којој ноге почеше клецати, рече: „ви сте заиста све видели?“

По том сурово одби да потпише протокол саслушања, и потпуно заћути.

Кад мој друг прочита мужу мојн причу, онај, држећи да га је жена издала, опсова: „ах, гадуро, она ће ми за то платити!“

Мој сан постаде, дакле, жалосна и страховита стварност.

У кољушници гостионице, иснод једне велике гомиле ђубрета, најбоље деи несретног Виктора Аранса, а поред њега човечје кости, можда кости оног Енглеза, који је нестао на 6 година пре тога у приликама истоветним, и исто тако тајанственим.

* * *

А мени, да ли се и мени приремало нети праг? Да ли сам оне ноћи, када сањах, доиста чуо да се отварају тајна врата, да ли сам доиста видео светлост крош пљуваоницу? Или, не беше ли све то само сан, уображење и жалосна слутња? Не знам, али ја не могу а да се од страха не стресем, кадгод се сетим те сумњиве гостионице, која се праћ главнога друма ђубраше у густој јеловој шуми, и која, са свога бедног изгледа, ништа неприступајуће уз дену околину и поточић, који се, скакућући са камена на камен, разбијаше у бесброј сјајних каиљица.

„Revue des Revues.“

NO NEGRA

Пре једну годину и неколико дана дознаде шпанска радничка страна, а пре пола године просвећена и напредни европски људи за један судски злочин, о коме се сада свуда говори и због кога су само у фебруару држана два јавна скупа у Лондону и један у Паризу. На Шпанске пресао је покрет за невино осуђене у Француску, из Француске у Италију, и отада су енглески, белгијски, холандски, швајцарски и други листови давали свој глас у тој ствари, докле су се у њих мах они, који су се заузимали за невине жртве, обраћали на све људе, за које мишљаху да имају утицаја на јавно мишљење, и молили их, да од своје стране учине све, да се ти јадници ослободе.

За прву иницијативу у тој ствари има се захвалити једној доброј, ћуначној жени, Шпанољинки Соледад Густаво. Али поврет је постао европски тек онда, кад су ствар узеле у своје руке неке од најодличнијих личности у Француској.

Пре двадесетину година пронела је читавим широм света глас, да је у Шпанији откривено једна веома разгранато злочиначко друштво под именом „La mano negra“ (црна рука), које је имало за циљ убијање, пљачкање и паљење и коме се могло учинити крај силним хапшењима, многобројним погубљавањима и осудама на вечну робњу.

Да би читаоцима у кратко саопштили резултате, које су дала у последње време предузета ревносна истраживања, којима су многа признања, што су прокријумчарена на затвора у којима тамноваху невине жртве, осуђене по тој ствари, морамо најпре рећи, да „La mano negra“ није никад ни постојала. Она има да за свој вештачки живот захвали проналазку шпанске полиције, која је хтела да има неког изговора да угуши у радничка удружења, да шпане на губилиште све оне радничке вође, који су се месним властима чинили најсамосталнији а према томе и најопаснији.

Земља, у којој су се ти догађаји одигравали, то је Андалузија, коју су небројени романтичари песници опевали. Сама по себи та покрајина је плодна, али њено земљиште припада неколицини веродних великопоседника, докле је многобројно сеоско радничко становништво, које са једном надницом чемерно животари, на дану у дан све већма изложено глади. У очајању оно се напослетку организовало у удружења, која су чувала његове интересе. Та удружења била су силнима три оку, који су хтели пошто по то ишчупати. Интернационална удружења била су забрањена, али месна не, и човек, који је најпре решио да их уништи и тиме стрпа у несрећу небројене људе, беше Херес-де-ла-фронтерски срески начелник дон Томас Перец Монјорте. Изговор му је пружило неколико случајних убистава, неколико претрега и паљевина, како се то дешава увек, а парочито у пределима, у којима је становништво узрујано услед глади.

Монјортијево поступање најбоље карактеришу подаци, које је шпанском листу „Tierra y Libertad“ послао један прост, али скроз образован радник, Мануел Санчец Алварец.

Он ту извештава, како га је једнога дана ни мало ни више, у коме је радно једаи жандарм одвео к среском начелнику у Херец, где га је овај лепо дочекао, замолио га да седне, понудио му једну цигару, обећао му четвороструку до четвороструку надницу, ако би му дао имена и адресе политички најистакнутијих радника и хтео да их на претходно дати полицијски мит наговори, да заиале неко жито или неку овај или онај виноград. По том је Монјорте пустио Алвареца куће с опоменом, да се добре промисли какав ће му одговор донети. Срески начелник му је казао божем пријатељски: „Ми можемо разговарати један с другим као отац и син; само не заборавите да сам ја отац!“ Кад је Алварец идућег пута дошао, да му да негативан одговор, опомену га је срески начелник, да он има пута и начина да га натера. И одиста неколико месеци после тога неке парнице због пљевина и сечења кипограда са 30 до 40 оптужених, којом је приликом Алварец двадесет месеци држат под истрагом.

Тада ступи у дејство „Мано негра“. У чему се она састојала није никад нико ни један од жртава, које су оптужене за учешће у тајном савезу. Једино што је поуздано то је, да су једнога дана у Вилламартину, једној парохији, где је тако звани „револуционарни“ покрет међу сеоским становништвом био најјачи, пађена три цина отиска од руке на неком зиду — што само по себи не доказује ништа друго до ли да је неко умочио своје прсте у какав суд с црном бојом. Али Монјорте је тврдио, да је та црна рука сеоцима знак „тајног суда“, коме је циљ да пали и коље богатије људе. Та клевета утврђена је још више, кад су он и његов помоћник Оливер „под једним каменом нашли статуте тог тајног друштва зајелно с признањем свих злочина, у којима статутима су се чланови обавезивали на разбојништва, пљачкање и убијање“. Већ само то да неко тајно друштво држи своје статуте под неким каменом у њиву, беше права дечја измишљотина, али да је оно ту остављено и своје признање, беше и сувише претерано, а да би се могло поверовати. На њих у то је веровано. Од тог тренутка власти су имале у руци једно средство, да сва радничка андалузијска удружења доведу у везу с тобожњим радничким савезом „Мано негра“.

Одиста у години 1882 лададе „либерални“ гувернер Кадиса, Лона Сантос, једну противустаиу наредбу, којом је наређивао, да се под покара, који се не могу доказати, сматрају као виновници кућни опли, а ако њега нема онда месне управе тако званих радничких удружења.

Поведоше се једна за другом три парнице: парница „Парила“, парница „Арнос“ и парница „Крчма код четири пута“. Све те парнице имале су за циљ, да раднички покрет униште под згодним изговором.

Најпећу сенсацију назвала је парница Парила. Један радник, по имену Бартоломео Кампос погинуо је у децембру 1882 у једној тучи са својим рођаком Мануелом Гагом. Обојица су били чланови месног радничког удружења. Али Кампос је на тог удружења искључен, с тога што се дознало да је био у недопуштеним односима с женом једног другог члана. Према томе то убиство имало је чисто приватан карактер. Ма да је Гато имао једног једииог саучесника, тим поводом је бачено у затвору иишта мање но стотину радника, а државни тужилац Мануел Ацентна предложио је 15 људи за смртну казну. Вредно је потрудити се и прочитати његову оптужбу, стан по стан, за једног критичара је тај говор врло поучан. Њега би заиало донети у какој кући, која обућава о стиду да би се виделе све оне грешке, којих се нала клонити. Ретко где дође пријед, да није у суперлативу, а никако именица без читавог низа придева. Ево тога стила: „Овде је реч о најразноврснијем, најстраховитијем, најнечовечнијем и најнежареиијем убиству, какво икад нису забележили анали злочина, реч је о убиству, извршеном с најпреваспењенијим предумишљајем, најсуровијим неверством итд.“

Сва тежина државног тужиоца била је управљена на то, да докаже да је месно радничко друштво и „Мано негра“ један и исти разбојнички савез, циљ и узрок целог пређела. Један од оптужених, који је у једном недавно публикованом писму доказивао своју невиност, изјавио је услед тортуре, којој је подвргнут, и тек после дужег времена дошао је к себи. Шесторица су осуђена на вечну робију у окову. Седморица су гаротирани, т. ј. погубљени на шаму, који је уобичајен у Шпанији, који се састоји у томе што дртва седне на једну столицу, окренуо леђа једној гвозденој мотки, за коју је утврђен један гвоздени обруч који се натури на врат и повади правом стезе.

Писма која су Антонио Ватера, Хосе Ортега и Салвадор Мареја писали из разних тамница, на Гомеру, Пуерто де Санте и Алхуземасу, ужасни су прилози за историју човечје неправде и суровости.

Обе ове друге судске парнице имају исти тип као и прва, и резултат је био да је у шпанским тамницама, делимице у Пуерто де Сан Марија, делимице у Цеути тамновало осам још живих људи, осуђених за учествовање у злочиначкој завери „Црна рука“ — завери, која није постојала.

На скупу, који је 16 јануара држан у Паризу у корист невиних, сјајно је Жорж особитом речитошћу изнео на то, да је Државотворна изера отворила свету очи да види сво оно могућности што се крију у правосуђу. Чињени злоупо на тешке окове, у којима је тамновао сужањ Тапиљес острва рекао је: „Како се можемо чудити што је тортура употребљена у земљи инквизиције, кад је то тек пре кратког времена било у земљи револуције?... Злочин, који су учинили класицији обасјан је дивном светлошћу, светлошћу осветничке истине, која ће у целом свету осветлити лица жртава као и злочинаца.“

У Лондону су држали скупови за вечно осуђење 7 фебруара у Ејтенеуму, 14 фебруара у Либертију.

У Француској су Пјер Гилар, Жорж Клемансо писао за ту ствар, а у Лондону је за њу говорио Кропоткин.

Ево имена те осморице, што већ двадесет година невини носе окове: Хосе Ортега, Августин Мартинез, Антонио Валеро, Салвадор Морено, Кристобал Гил, Дијего Моралес, Француско Пријето, Хосе Добладо.

Како најновије вести јављају ове вечно осуђене жртве су баш пре неки дан помиловане.

„М. Сп. Пр.“

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИНА

Два злочинца

Трећег дана по извршеју злочина једна биљешка из одељења за хотеле о пријављеном сломљеном нам да је, исте ноћи кад је извршено убиство у улици Монтеп, једно лице, које је казало да се зове Хенрих Геслер, нестало у коме је становало на хотела Које, у близини северне железничке станице.

Хенрих Геслер! Гастон Геслер! Убијда је лако могло променити име. Једва на један час по пријему белешке из одељења за хотеле са намештајем, био сам у хотелу Које, и узалуд сам, у сасвим простој соби у којој је становао нестали путник, један гилан сашлук, једну торбу од картије у којој је било цигара, једну женску сукњу у једном старом медаљону и врло просте комуше које, чудновато! беху обележене са Г. Г.

— Гастон Геслер! позивакне агенти који беху пошли са мном.

Домаћа, блиеког се одмало показивала.

То лице казало је да се зове Хенрих Геслер ја рубље му је било обележено са Г. Г.; Гастон Геслер ступио је у хотел Које 5. марта а на њега га је нестало ноћу између 16. и 17., ноћу кад је извршен злочин, после једне свађе са хотелијером који је претио да ће га избацити на поље ако не плати своју собу. Наследило је да је кривица тога непознатог била јасна несумњива.

На шпак, писам ни мало дубоко одушевљење својих људи. Да ли ме је то ноћно обузимати скептицизам г. Тајлоров? Чинило ми се да подударање појединости, ма како да је била чудна, шпак још није било пресудан доказ... На шпак, узалуд врло марљиво у себи у хотелу Које, све предмете који су припадали Геслеру, међу којима је био и један изборник прогласа из Бреславе, којим је било увијено месо купљено у месарници.

Тај проглас, који је био од пенакна немачког социјалисте, одмах ми се учини од особите важности. Нета је, онако изгледало, подерана, могло и прост случај донети у ту собу у хотелу, али је изгледало бар вероватно да је путник коме је он припадао морао проћи кроз Бреславу.

У Паризу је закладало велико узбуђење, кад се сазнало шта је нађено у хотелу Које, и мислим да је занимљиво да читаоце да наведем неколико извода из новина на тога времена. Тада ће се лако схватити стање јавног мишљења у то време.

Репортери већ беху отпочели сновати кроз управу Безбедности... Нека новинари њима беху сазнали да сам отишао у разматрање, али који нису знали куда, пребали су мој појратак на шеју Орлоа. Тада су показали врло велику умешност, пустили ме да уђем у управу Безбедности, па обрађују ме питањем ноћијаву кога беах оставио, реноше му општим тоном:

— Ви сте возили г. Горона?

— Тако је, одговори ноћијаш, мало поплашен.

— Добро, то ћемо проверити.

И уђоше у кола. Ноћијаш, мислећи да има посла са каквим чиновницима полицијске Префектуре, возила и са самим пречеком, то ми је касније признао, јер сам био радознао те повео истрагу о том чудном случају, — одвезао их је у хотел Које, где се та игра и даље наставила.

Газда од хотела такође је мислио да прима походу високих чиновника, па, толослав, клањајући се дубоко, врло дубоко, као што је певао Вотје у *Малом Појвади*, уведе у собу Геслерову и даде им најопширније обавештења.

Дедо сада, после тога, говорите о тајни истраге могућности, за једног шпека Безбедности, да зуна марљиво тајну својих операција!

Међу свим новинарским причама, највећу ону из *Интрансижана*-а која је била једна од најчаснијих:

„Приликом свога последњег путовања из Париза у Пасси, мисли убијца одсео је у хотел Које, на углу улице Сен-Кентен и улице Данцерк. Тамо се настанио 5. марта. Показали су му једну собу чија је закупница сама била пет дана дневно. Налазаћи да је одвећ скупа, тражио је да га сместе на шестом спрату.

„Излазио је тек око два часа после подне на своја новог стана а враћао се врло касно ноћу, јер се није хранио у хотелу.

„16. марта у јутру, подигао је му рачун који је износио 30 динара. Он одмахну главом на одговори на помачком: *Nichl*.

„У вече, на неколико часова пре злочина, нестало га је из куће, оставив у залогу само једаи мали жут сандук који је узаитила власт. У томе сандуку биле су само ситнице без вредности.

„Геслер је био, у тај мах, на исману својих средстава. Уза сво је имао само неколико динара.

„Поцео једну кацу у радње одмах до хотела, и за тим је изјавио да нема у њему ни пробијене паре.

„Геслер је врло рђаво говорио француски; у реченице које је изговарао на томе језику, напао је немачке речи.

Остављајући хотел Које, моја агенти отишли су у истраживање на северну железничку станицу. А *Gaulois* је тврдио да су Геслера тражили у Бреслау.

У последњем часу, као да би се ишчаднила што равије није ништа довела, *Агенција Хавасова* дошла је ову белешку:

„Убијца на улице Монтеп још није ухваћен: има основа мишљењу да није ни остављао Париз.“

Биле је и фантастичних извештаја од репортера, којима је било намењено да поставу романсијери. Ево једног занимљивог примерка те фантастичне репортаже:

Ми велимо да је нека тајна веза постојала Геслера са његовом жртвом; полицијска је страна да објасни ту тајну која би могла имати врло велике важности за саму истрагу.

„Све се више и више верује да је мала Марија била, не кћи Анетина, него Марије Рендолове, која је имала озбиљних разлога да крије своје материнство.

„Ако ухвате убијцу, она ће ствар бити крушна по својим откровењима.

Друго једно питање бунн истражне судије: да ли је Геслер право ime убијце или не? Тек сваколико то је бар ово под којим су га познавала у Паризу лица која су га походила.

„Јуче после подне, г. Горон је добио једну важну јављу, од неканна трговца, г. Х..., који је нарочито познавао убијцу.

„Овај му је последњи, последње среде, у ови дана злочина, заказао састанак за идући петак, да би му исплатио једну прилично суму коју је од њега био узео у зајам.“

У свему томе није било ни речи истине. Али друге су приче биле тачне. Г. Гијо био је пан себе од гнева, паркет тако исто, и сутра дан у вече, могло се читати у *Temps*-у:

„У парнеру, показују се врло одрлни због напомена на јавност у току петраге, због којих су новине морале упозорити публику са најаском манжета и појаса злочинчева.

„По мишљењу судија, убијца, кад је убио три лица која су га, мислио је, једина познавала у кући, морао је мислити да је себи обезбедио неважљивост, када је, на против, да бисмо употребили карактеристичан израз једног истражног судије остало на месту злочина своју карту посетницу. Од прве тренутка, био је познат, и знало се у који је хотел одсео, и знало се да је у њему оставио своје сандуче од коже које је г. Тајлор пренео у свој кабинет; начати намештени у оквирима куће пребацу кривца који би, мислећи да се не зна за њ, могао опет доћи, мислс судије, да потражи свој иртљаг или да поиште по њега неког који би умаказо. Када је, на против, убијца сазнао да је његова идентичност утврђена, све те предузете мере нису имале успеха.“

Г. Гијо се врло хладан показа према мени: мало је још требало па да мене криви да сам ја главном предло своја потпуна репортерска радозналост.

На пиће, као је у тај мах морао рачунати са штампом, као један прост шеф Безбедности, даде да се унесе сутра дан, у *Gazette des Tribunaux*, службени орган Парклета у важнијим приликама, ову белешку:

„Истражни судија, имајући при руци од пријата часа, у току својих истраживања, обавештења од највеће важности, мислио је да је најпоузданије средство да се брзо дође до ухапшења преворучити најпоузданију тајну о извесним појединостима чији би раструбљивање морало ићи на руку бегству убијце.

„Неопрезна саопштења која је учинила штампа пагоне петрагу да пође са свим друкчијим правцем него што је био онај којим се мислило ићи.

„Пред судиште потпуним убеђењима јашности да би могла оставити кривца у познању најсигнијих појединости које би га могле интересовати, а судиште петачним да би и публику могла удржати у његовом истраживању, постаје потребно дати јавно његово обележје као и обележје предмета који наглелају да су покрађени.

„Лице за које се држи да је извршило злочин било би неки Хенрих-Гастон Геслер, од својих тридесет и пет година, висок 1 м. 70 сп. витак, црних бркова, мрке боје лица, сумориг и рушне онзономије, са изгледом прошала човека, доста добро одевен. Мисли се да је пореклом из Аустрије. Говори више језика; изгледа да је био сликар или фотограф; као да је походио гаванске женске и служио као подполиција.

„Изгледа да су покрађени ови предмети:

„Једна кеса од злата и са ситним рупицама и трбом;

„Једна ситна сребрна кеса без трба;

„Један мали часовник у облику срца опшивен плавим емајлом са брилантима;

„Један прстен звани бурма, са врло крупним каменом;

„Два крупна камена утиснута у обоцу;

„Један крстић за ношење око врата са брилантима:

„Једна златна гривна са рупицама и дијамантима који су образовали коичс:

„Две мале стварчице које су представљале пајца и рибу:

„Свако лице које би имало да даде какво обавештења о жртви треба да се обрати г. Гијо-у, истражном судији.“

Узбуђеност је била врло велика. За сву публику, несумњиво убијца био је Гастон Геслер.

И заиста, стадоше се подсмевати г. Тајлору, који није умео ухватити Геслера који се није дао пабн. Један адвокат је послапие, г. Езеп Делагр, упути министру унутрашњих послова ово писмо, које прође и кроз штампу:

„Господине Министре,

„Још за време дискусије о убијству превсита у Еру, рекао сам у Скупштини „Нека полицијски пројекат обећа награду од 20,000 динара ономе ко „пронађе убијцу и, за неколико дана, кривац ће му бити у рукама.“

„Тај предлог, писао је *Journal des Débats*, најзначитије је што се могао предложити.

„Данас, ако су обавештења која је дала штампа тачна, држава ће наследити дете госпође Реноловс. Зар не би било право утрошити од тога наследа награду од 20,000 динара у корист онога ко буде пронашао убијцу?

„Та метода постиже успехе у другом свету; један велики чиновник ми је казао, у Француској, почео се служити њоме, пре неколико година, уз потпун успех.

„Примите, господине министре, израз мојих одапих осећања.

„*Езеие Делагр*“.

Тај је предлог одобравало и наилазило много новина. Парпз је узбуђивало тајно тога злочина, више можда него политички скандали, о којима је било говора у првом делу овога дела.

Износим све те успомене у појединостима, јер су оне данас историјски документи. То је историја борабе између Парклета, Полиције и Штампе. И опет је штампа одржала победу, јер смо се, поред свих непријатности које нам је причинила, у очајању за саму стпар, морали обраћати њој и тражити да објави једно обележје.

Како је Геслер могао познати г-Ју од Монтиља? Ни тетка Антонија, ни врапарка, нису се сећало да су чак и опазиле какву личност која би одговарала обележју онога Геслера које је дао сопственик хотела Кајс. Пазало је тражити по свем животу те жене. Опет сам напао белешку коју сам онда написао према обавештењима која сам добио од својих агената:

„Марија Реноловз, рођена 1847. год., Шалон на Сапни. Имала је сестру, именом Дујзу, за две године млађу. Отац јој је био судски пријатник.

„На разлоге који никада нису тачно сазнати, пустио је да му посрне пашенција; и тако је утеп био у повчапој неприлици а није одржао у друштву рел који му је припадао.

„Госпођа Реноловина, опет, врло слаба здравља, запустала је своју кућу и врло се слабо старала о васпитању својих кћери. Кућа је дакле пропадала а девојчице су расле без надзора.

„Кад су почеле расти, почеле су бивати врло леле. Младићи из града, који су им се могли удварати до миле воље, организовану у њихову част игранке и свечапине. Њихов пад био је кобан. На њ се у осталом није морало дуго чекати.

„У лобу од седамнаест година, Марија постаде љубавницом сина једнога од најбољих трговаца у Шалону на Сапни, а после пеког времена. Луја се даде завести сином парског прокуратора, судије који сада ужива са свим заслужен глас одличпа правника.

„Марија Реноловна показала се од самог почетка врло пестапне природе. Између седамнаесте и девстнаесте године, имала је више љубавника, између осталих и младог грофа од М... Гроф од М... живео је тада у породичном замку Кот-д' Ор, близу вароши М..., и често је долазио у Шалон да надгледа имање које је имао у околини.

За време једпога од тих бављења задобио је Марију Реноловну.

Године 1868, млада девојка са свим се одаде лакомислену животу. Допусти да је одведе први јој љубавник, Алберт Х..., који је одселе у Немачку, где су се бавили две године, час у Бобленту, час у Лајпцигу.

Године 1870, у тренутку објаве рата, Марија Реноловна прати се у Француску са својим љубавником, чији се изпори безу неприлпи. Она је већ била и сувише пракгична да би и на даље одржавала везе са човеком без имања; и тако напусти Алберта Х..., да би се спанљала с једним од његових пријатеља, који је намести у Римској улици, бр. 48, у једном леном малом стану.

„Та је веза за мало трајала.

„Марија Реноловна имала је за тим читав низ заштитника, међу којима је било још и сад врло виђених политичара. Године 1871, исселила се и отишла у улицу Комартен, бр. 11, где је остала две године. За тим, остављала је тај стан и заузела много већи бр. 66 у истој улици. Тамо, захте од сопственика угонор о закупу и ту је живела једанаест и по година. Крајем 1883. године, оде да живи у улицу Монтељ, у стапу у коме је свршила онако трагично.

„Госпођа од Монтиља проводила је скоро подуван живот. Излазила је мало и остајала по читаве дане у собној хаљини. На њак је себи изручавала богате хаљине које је ретко облачила и које су по некад излазило из моде пре но што их је и понела.

„Њени адиђаре, о којима се толико говорило, били су одиста врло лепи и представљали су велику вредност. Имала је, између осталога, једну огрлицу од бисера, једну дијадему и једну дијамантску укосницу од велике вредности. Тај последњи адиђар вредно је више од 25,000 динара но мепу казивању. Теме свпеку, вала додати две минђуше које је убијца украо.

„Као особита жена от реда, увосила је особити дух правилности у све радње свога живота. И тако, имала је три редовна љубавника, и сваке, недеље, давала је по

један велики ручак, у име и о трошку по једнога од својих заштитника, који су доводили сваки своје пријатеље. На тај начин, никада није било немилих сукоба. За сваки од тих ручкова, облачила је друкчију хаљину и мењала наочате адиђаре.

„Госпођа од Монтија водила је из дана у дан рачун, о својим приходима и расходима. Мрзила је луксе и промене. Од двадесет година, држала је исту шталу и исту молитвеницу, а ипак се прала већ осамнаест година старала о њеном рубљу.

„Никакав траг није нађено о каквом дрангињу срца коме би она дала повода.

„Била је велика тврдица и била је издашна само према књеви своје собарице. Ане Гремеротове, родом из истог краја на кога је она била, који је никад није остављала, и која јој је више била пријатељица него слушкиња.

„Она је познавала све тајне своје госпође, али је била довољно ћутљива те никад није изустила ни речи пред старом куварицом која ништа не зна и не уме ништа да каже.“

Наносим те белешке за модерне романсијере који не разумеју да се и полицајци морају по који пут бавити психолошким студијама.

Таква је, дакле, била историја те жене, банална у основу, као и историја њених галантних девојака, и тужна, кад је примакнемо страни албума који смо нашли код Мараје Реноалове, страни која је онако јечмично казивала тугу, замореност, које су притискивале једно створење на неколико часова пре но што јој је убилачки нож отворио грло. Геслер, ако је у опште ту било Геслера (а протиниво г. Гијо-у, ни г. Тајлор, ни ја, нисмо се много одупирали том хипотезом), могао је бити само један од оних пролазних љубавника с којима је Марија Реноалова гледала да се заузми, да заборави свој јад... Какав драган срца можда, али сасвим сворашњи.

Па ипак није морао бити одвећ примамљив, према појединостима које ми беше дао газда хотела Кајё. Списак ствари које

изгледање да посматра програм с највећом пажњом.

— Један штедљив, врло учтиво, пријде и замоли гледаоца да поће за њим и одведе га пред г. Курта без икакна отпора.

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Добили смо ова питања:

I.

У чл. 20. закона о таксама стоји, да се плаће, на неумесно наплаћену таксу; поднесе Г. Министру Финансија, у року од 15 дана, и то врши оне власти, које је таксу и наплатила.

Да ли ово законско пређење важи и за оне таксе, које општински суд наплаћује по § 23. грађ. суд. поступка у редовним грађанским споровима, или се помоћу чл. 20. тиче општине у толико, у колико и она наплаћује таксе, предвиђене законом о таксама?

Даље, да ли за уверења, која издају општински судови на граници Бугарске о својини где има двовласних имања, треба наплаћивати таксу у маркама или у новцу, у корист општинске касе.*

II.

„Члан 47. тач. к. пореског закона каже је да се лица, потпуно неспособна за рад, која плаћају испод 20 динара непосредног пореза годишње, ослобађају личног пореза с глава на главу по 6 динара.

Једна општинска власт и то:

пореза на земљиште - - - - -	4·42 дин.
на приход од општинског рада 67—	„
Свега - -	71·42 дин.

Овај општински сиромах у задрузи брата, који је, по лекарском уверењу, потпуно неспособан за сваки тежачки рад.

Може ли се овај ослободити плаћања личног пореза од 6 динара по горњем закону, иако пореза на земљиште, које једино може бити задружни порез не прелази суму од 20 динара, јер порез од општинског рада, не би требао да се убраја у порез задруге?*

III.

Павле Павловић у К. био је арендатор акцица механског за 1902 годину.

Како је он једновремено механицирао, то је у пролазу годину имућношо доста пића, да у овој години сакривено не ће имати потребе, да ниште купује.

За ону годину акциз механици узело је од њега друго лице, и сада од Павла тражи да плати акцис на пиће, које има у подруму.

Павле не пристаје да плати акциз јер је, вели, он њеће набавио у години, кад је он сам био арендатор, и сматра, да је он платио на оно ниште акциз.

Шта је сада законито — да ли да Павле плати акциз на пиће, које је у подруму њеново на дан 1. јануара ове године, или да се сматра, да је на исто плаћен акциз по томе, што се оно, да је други арендатор био и не сам Павле, не би ни могло унети у подрум без плаћања акциза?

IV.

„По члану 112. закона о општинама, сваки делокруг општинског суда мора имати ове услове, поменуте горњим чланом и чл. 2. правила о полицајну вештва, а уз то још да је полозине и прописан испит.

Кад је у неком општинам више писара, да ли сви морају имати полозене испите, или то важи само за делокруг?*

V.

Кад је састављен буџет општине б-не за ову годину, видело се, да редовни приходи не могу да подмире ни приближно издатке, које се мора вршити према.

Прирез овај износи 52% а то је противно чл. 40 закона о окрузима, срезима и општинским буџетима, те одлаже буџет неће да одобри ни господин Министар Финансија, ни Државни Савет.

Сме ли политички одбор да набрише на школског буџета суму од 2000 дин. коју је предвиђена за градење нових школа, па ће тада отпна прирез пала на 48% или ако то не сме, онда где је нашао на ове новце, у које су доведене општине горњим пропоњима законским, кад се ни једна друга позиција не може да смање без осетне штете за сому службу и интересе општинске?

На она питања одговарамо:

I.

Члан 20. закона о таксама, односи се на општинске власти само у толико, у колико оне наплаћују таксу у маркама по т. 87, 87-а и 88 закона о таксама.

За осталу таксу, која се позиве у одлуку под зк. пло и за ону на § 23. грађ. суд. поступка 20 не вини, нити о поправљају тих такси решава Господин Министар Финансија, већ су за то надлежне редовне надзорне власти, које се старају, да општинска судова правилно примењују законе.

Таксу за уверења, која издају погранични општине према Бугарској о двовласним имањима, наплаћивање општински судови у новцу, у корист своје касе.

II.

Кад год стоји задружни односај, онда се гледа на укупну суму непосредног пореза појина је, без обзира од којих пореских објеката она долази, па се према томе и цени: да ли неко лице, неспособно за рад, може бити ослобођено од плаћања пореза на личност, у смислу чл. 74. тач. к. закона о порезу.

Према овоме, сад је између осталог самосвојна и неспособност му брата правит задружни односај, а укупна је сума непосредног пореза 71·42 динара, онда се самосталног брат не може ослободити плаћања личног пореза 6 динара, јер сама неспособност није једини услов за ослобођавање. Према овоме, отпала и објашњење, дато у 22 и 25 броју овога листа од прошле године.

III.

По члану 6. уредбе о наплати акциза, од 6. јуна 1840 године $\frac{\text{№ 307}}{\text{С№ 581}}$ општине су власне, да акциз дају под аренду.

По члану 8 исте уредбе, акцисом се оптерећују ова пића, које се увозе у механу ради крчмарења.

По објашњењу ове уредбе, уредбом од 17. фебруара 1847 год. №№ 216, арендатор има права, да ову бурад увезену у механу с пићем, запечати својим печатом, како би се избегла преварн и суподи са механицима.

Из ово сви одредбе, да једни пут увезено пиће, на које се акциз плати, мора бити запечаћено ове дотле, докле се не истроши, јасно се види, да се акциз плаћа само један пут на једно пиће.

Према томе, како је арендатор, о коме је реч у питању под III. увео вино још у прошлој години, над је он сам био арендатор, има се сматрати, да је на исто акциз плаћен, и сада се само може запечатити на крају, како се он би могао у тоју ове године, кад је други арендатор, доспиати, а нови арендатор нема права на наплату акциза.

Да би се, пак, у општине избегле неволе, које се редовно дешавају, над је акциз акт под закун и по арендатора и по механиџе, општинске треба да уђесе, да у скицу изнове тачке 5. поменуте уредбе од 23. јула 1898 године, наплату оне таксе, врше оне саме одсеком господине.

IV.

По чл. 112. закона о општинама, над у једној општини има већи број писара, онда само делокруг мора бити са условима, који су у горњој законској одредби избројани, а остали не.

У општинама, пак, где је само по један писар, те се он сваки дана у својству делокруг, он мора имати све услове из чл. 112.

V.

Политички одбор нема права да чини измене у школском буџету, који састављен и одобрена са сима другог тела, без икакве зависности од политичног општинског одбора.

Ако изненада прирези пређа максималну стопу из чл. 40 закона о окрузима, срескима и општинским буџетима, а нема друге позиције, која би се могла смањити, онда нема се тражи од школског одбора, да он суму за подизање школе сам смањи, ни ће се тако створити могућност, да се буџет састави.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Милорад Ристић, бравар, отишао је од куће 9. фебруара и до данас се није вратио. Држи се, да се је удавио, јер је истога дана био у Вел. Селу среза Врачарског, и вранајући се ноћу кући, он је пошао обалом крај Дунава, па је без сумње ту пегле и пао у Дунав. Тако се мисли с тога, што је крај обале нађена једна његова цепида и штап. Милораду је 32 године, плав, стаса средњег. Од одела имао је на себи: ново прно-шарено одело, нов зимски капут затворено плаве боје, на глави је имао зелен шпицаст шешир, на ногама нове памучне чизме, (од којих је једна нађена крај обале), машна прно-прамена, нема у машни која представља мали револвер.

Може се све полицијске и општинске власти, а нарочито оне дуж Дунава, да Милорада потраже и о пронађеву известе Уредништво или начелника среза Врачарског.

Живојин Николић, „Неготинац,“ који се занима прибављањем трава, потражен је од овогреске власти, због беспарнице лечења и преваре, на шако се је сад није могао провађи, рани узимања на кривични испит, но овом лицу, то можни све полицијске власти, да га иволе потражити и, у случају проналаска, јавити ми: где се он сада налази, како бе могло учинити шта даље треба.

Бр. 18.201, из канцеларије начелника среза зубачинског, 5. фебруара 1902 г. у Праневи.

Раинсав, син **Љубомира Мијајловића**, из Љубинића, отишао је 3. фебруара од куће свог оца и није се вратио ни до данас. Он има 17 год., средњег је раста, у опште плав, образа дугих, носан, очију зелених; од одела има је на себи комаран џуниси са тајтанима преко њега, чакшире танке полосате на пеџма опанке. Моле се све полицијске власти, да Раинсава живо потраже, и сировцу начел. ср. у Обреновцу, с позивом на Бр. 1461. (УБр. 6517).

Рајко, син Живине, удове пок. Јована Вукотића из Врања среза арнаутског, отишао је од куће свог у јулу месецу прошле године и до данас се није вратио због чега се сумња да је неко негде убијен. Рајку је сад 14 година, раста малог, у ледима погучен, образа округлих, очију црних, косе црне. Од одела нема је на себи: гаће и кошуљу од оваичног тежањског платна, полокан преко сувених дубља, на глави капу шајкачу, на ногама сеоланке чарапе и опанке. Пасеници сп. арнаутског у вези прошлогодишњег расипа у „Полиц. Гласнику“ стр. 243. новоза актом од 4. ар. м. Бр. 824. моли све полиц. и општинске власти да у свом крају живо распитају о несталом дечку и њега да известе с позивом на Бр. 824.

ПОТЕРЕ

Барбара Вешић, шпедерка из Београда, пресудом касарне дорћолске од 21. јануара ове год. казнљена је са 8 дана затвора за непријаву кирајџије и неодлазак на посла. Када је Барбара позвата да по истој пресуди затвор издржи, није се нигда нађе нити се зна где је отишла. Моле се све полицијске власти, да Барбару живо потраже и нађену сировцу Управе, с позивом на Бр. 6.322.

Непознати крадљивац, 18. фебруара ове године, око 3 часа по поноћи, увукао се у двориште г. Д-р Војислава Суботића лекара и са улице украо је један пар одела пеленане боје. Лопов је изгледао омален, крпаш, смеђ, малих брчина, нема је на себи приличног одела, на глави полуцилиндер, по ногама ципеле. Моле се све полицијске власти, да лопова живо потраже и нађеног сировцу Управе с позивом на Бр. 6.322.

Ноћу између 10. и 11. фебруара ове год., непознато лице украло је Срећку Фишковићу, из Загорице једну крозу из обора. Крава је стара 7 година, длаке шарасто-окуте, без рогања. Моле се све полицијске власти да крадљивца и покрађу живо потраже и нађене сировду начелнику среза Јасеновског с позивом на Бр. 3322, или Управи града Београда Бр. 7095.

Милорад Костић, спедитер, из Београда, окрављен је за крађу звакичних ћилета из хомичке лабораторије гзаване царинарнице београдске, и решењем пварта скакљинског од 17. ов. м-ца **№** 2.108, за ово дело стављен је под кривичну истрагу и притвор. По извршеном делу, Милорад је побегао неизвано где. Он има 22 год., средњег је стаса сувоњав, малих црних брчина, косе жестењасте, у опште приомаљаст; од одела има на себи: дугачак зимски капут боје плаве, црни вешани пешпир, ципеле лаковане, и панталоне грао на пруге. Моле се све полицијске власти, да Милорада живо потраже, и нађеног сировду начелству округа Крагујевачког, с позивом на Бр. 2924, или Управи града Београда, 7411.

Светозар Чолић, из Трбушића, приграничног шабачког прволетепеног суда, који је био у шабачкој болници на лечењу, побегао је на дан 22. фебруара у вече, исти је одговарао за неколико опасних крађа. Он има 28 година, поинсан, од одела нема је на себи осим сувоме чакшире, без гуна, просте боје кошуљ, на ногама чарше и опанке са прегњавама, одако је са собом једал пар кајиша за опанке, болничке гаће и кошуљу. Моле се све полицијске власти, да Светозара живо потраже и нађеног сировцу пачел. окр. подринског, с позивом на Бр. 2811, или Управи града Београда Бр. 6750.

Ноћу, између 29. и 30. јануара непознати крадљивци, одвели су са чарда Живка Милошевића из Вашице, коња и једну побпау. Коњ је стар 10 год., длаке зелене, са жигом „К“ на врату, потпован је, висине средње. Кобила је стара 8 год., длаке доратасте, на врату песи жиг „К“, потковани је, висине средње. Моле се све полицијске власти, да крадљивца и покрађу живо потраже и нађене сировцу начелству окр. београдског, с позивом на Бр. 849, (УБр. 6363).

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Лудвик Лах, бив. осуђеник, родом из Пеште-а у Шварцарској, стар 39 година, плавоког раста, сувоњав, лица дугог, у опште смеђ, брчина средњих смеђих, особених знакова нема, решењем Управе града Београда од 22. фебруара 1903 год. Бр. 6460, осуђен је на прогонство

у Аустро-Угарску на смрад и 24. фебруара ов. год. проспат је. Исти је био осуђен пресудом прошлог. суда за град Београд 1893 год. са двогодишњ робије за опасну покрађу у Београду.

Скреће се пажња свима полицијским властима, да Лудвику недопусте повратак у Србију.

Садржај: I. Стручни и научни део: 1) Лекар у полицијској служби; 2) Кривци као опседнати душевних болесника; 3) Кретање криминалитета у престоници; 4) Образовање и звочаји; 5) Професионални пошкар; — II. Научно забавни део: 1) Мара; 2) Свет звона; 3) Мало негра; 3) Крош злочин. — III. Наше и објавештења. — IV. Службене објаве: 1) Трагом се; 2) Потере; 3) Скреће се пажња.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 34

БРОЈ 9. У БЕОГРАДУ, ЧЕТВРТАК 13. МАРТА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИСИ

Спима окружним начелствима

Поводом жалбе главног савеза занатлијског клуба у Београду, да полицијске власти, противно закону и постојећим расписима, не стоје на пут многим злоупотребама појединаца, које ови чине у разним приликама противу интереса правих занатлија — мајстора — на да ни дотични еснафи свакад те злоупотребе достављају, наплатом се побуђен — по договору са Господином Министром народне привреде — наредити спима полицијским властима:

1., да у будуће ниједна полицијска власт не прима уверења пријављеног кандидата за мајсторски испит, док се од старешине дотичног еснафа не увери о идентичности личности, која тражи упућивање еснафу ради полагања тога испита. Потом, да прегледа документа, и тек, пошто се увери, да је кандидат испуњно све услове који се еснафском уредбом траже за једног мајстора, да га својим решењем, са спима тим документима, упути дотичном еснафу, ради полагања прописног испита.

Ово важи и за кандидате који се пријављују за трговачки испит.

2., да полицијске власти никако не потврђују „еснафска писма“ оним новопроизведеним члановима еснафа, који се пре тога производства нису са својим документима пријавили полицијској власти, ради упута надлежном еснафу ради испита. А сваког новог члана еснафа, који нема „еснафско писмо“ полицијски *плаћају потребно*, нека сматра да радњу управљавања бесправно, на нека му исту забрањује и књижака га по закону.

3., Пошто у многим местима у унутрашности земље постоје месовити еснафи, и код истих се пријављују лица за испит, од опог заната, од кога у томе месту нема бар пет спремних мајстора, који би саставили испитну комисију, то, да се дотичном кандидату не дозвољава полагање испита пред нестручним лицима, већ, нека се кандидат ради полагања испита упућује у које оближње место, где од истог заната има довољан број чланова за састав испитног одбора;

4., спима еснафима нека полицијске власти нареде, да ниједног кандидата не проглашује за мајстора, док не изроди плаћа предмет, на овај начин, како је то предвиђено еснафском уредбом;

5., да полицијске власти, када им поједине еснафске старешине достане какву злоупотребу појединих трговаца, који под видом трговине раде и занатлијску радњу, одмах такве доставе напијају и по истима поступају строго по закону;

6., отварање каквих занатлијских радионица општинских строго се *забрањује*; пошто су исте штетне по занатлијски сталеж;

7., да полицијске власти, на доставу старешина еснафа, строго забрањују свима установама и удружењима управљавање оних радња, на које према својим правилима немају права, а нарочито да се та удружења као хумане установе не смеју удаљавати од свога циља, ради кога су установљена, и предузимати радове за које нису позвана и на које немају права, з на штету занатлија — мајстора;

8., да полицијске власти нарочиту пажњу обрате на она лица, која управљавају бесправне радње, и, после забране таквих радња, да одговорна лица строго по закону наплаћују, ако би забрањену радњу и даље бесправно управљавала;

9., да полицијске власти не издају ниједном радењку радничку књигу, као занатлији, докле дотични радењк не покаже калфенско писмо, како би се избегле злоупотребе, које су се до сада дешавале: да занатлијску радничку књижицу добије и онај који заната није ни учио;

10., да полицијске власти, без икаквог одлагања и изговарања, узимају еснафске тужбе у хитам поступак, и да их одмах расправљају на строгој законској основи;

11., да се на торбарења, која су у последње време необично учестала, како по паиаћурима, варошицама и селима, тако и у самом Београду, обрати нарочита и најозбиљнија пажња, на са спима, која тај посао управљавају, да се поступа најстрожије по закону. Нарочиту пажњу нека полицијске власти обрате на торбарења, која се противно закону о паиаћурима врше на појединим паиаћурима, или у близини паиаћурских реона, настојавајући најенергичније, да се сва та торбарења најенергичније сузбијају и на сваки искорене, не примајући никакве изговоре оних, који би у томе пилу са разним еснафима на паиаћуре долазили; и

12., да све полицијске власти енергично сузбијају и ова торбарења, која би вршили агенти појединих занатлија или и саме занатлије из *иностранства*, у колико се то не би косило са трговинским уговорима о конвенцијама, закљученим са дотичном државом.

За тачно, савесно и енергично вршење овога наређења, чиним на првом месту одговорнима све старешине полицијских надлештава, којима стављам у дужност, да својим органима ни у ком случају не допусте, да буду лабави и нехатни у сузбијању злоупотреба, које би се ус у будуће противно овоме распису појављивале. Са таквим органима нека старешине одмах поступају најстрожије по закону, а о сваком таквом случају нека и мене извештавају, ради мог даљег поступка.

Пр. 4218
15. фебруара 1903 год.
у Београду

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

Начелству округа . . . .

Поводом тога, што су неке „полицијске власти погрешно разумеле мој расиис од 17. децембра прошле године ПВр. 30.849. односно израде и продаје поштених свећа од чистога воска, — наплазим се побуђен дати спима полицијским властима следеће објашњење:

У горњем расиису има један став, у коме се каже: „израда и продаја свећа од других материја *под видом поштених свећа, свесним се забрањује*“.

Многе полицијске власти, разумеле су, да је тим наређењем у опште забрањено воскарима и свећарима, да могу израђивати и продавати и свеће од чистог; цезерина, парафина, стеарина и других материја. Таково је разумевање погрешно, јер, воскари и свећари, према §. 47. правила за извршење закона о државној трошарини од 24. јуна 1899. г. Пр.Бр. 16.998, могу израђивати свеће и од тих материја, *но без мешања са воском.*

Расписом се дакле забрањује само то, да се свеће од таквих материја не смеју протурати и продавати *као свеће од воска*, како би се спречила употреба таквих свећа у црквама и богомољама, а у интересу здравља људи који богомољама присуствују, и у интересу скупоценних црквених утвари.

Објашњавајући горњи расиис у овоме, ја га једно допуњујем још и овим:

1) да воскари и свећари, који израђују свеће од чистог воска, и свеће од чистог: цезерина, парафина, стеарина — и других материја стављају на свакој свећи утиснут жиг, *који ће означавати од какве је мате-*

рије себе израђена, и ако је прегледе мајстора у чијој је радњи израђена;

2) да се са оним поскарима и продавцима, који се ухвате, да сеше израђене од других материја иротурају и продају као себе од воска, или који у вощане сеше мешају и друге материје, поступи строго по закону; и

3) да се са оним напређењем упознају и спешитељи и тутори приведи, како би и они од своје стране водили рачуна о чему треба и како би надлежној полицијској власти могли достављати случајеве, које би у смислу овог расписа и по закону требало узети у казнени поступак.

Нека начелство овај расиис одмах саопшти како сиима подручним полицијским властима, тако и сиима воскарима и сеченима у своме подручју, ради знања и поступања по истоме.

ПБр. 4301
20. фебруара 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Кретање криминалитета у престоници

(од 1896–1902 год.)

Повреде тела јављале су се у $^2/_3$ случајева као последице злоупотребе алкохола, а у означеном периоду времена било их је свега **60**.

Извршене су:

У 1896	год.	**6**
„ 1897	„	**10**
„ 1898	„	**8**
„ 1899	„	**6**
„ 1900	„	**14**
„ 1901	„	**8**
„ 1902	„	**8**

Од свих ових повреда једва је $^1/_{10}$ дошла пред суд, а све остале свршене су код надлежне власти путем „нараваања“.

На реду су сада **крађе**, за које се с правом може рећи да су барометар полиције сигурности. У току последњих 7 год. извршено их је у нашој престоници **861**, од којих су **495** опасне а **366** просте. Укупна вредност извршених покрађа износила је ово **120.000** динара.

По годинама, крађе ове врсте су, и то:

	Опасне	Просте	Свега	Укупна вредност покрађа	
У 1896 год.	**76**	**66**	**142**	**20.947**	дин.
„ 1897 „	**85**	**73**	**158**	**33.600**	„
„ 1898 „	**78**	**47**	**125**	**9.940**	„
„ 1899 „	**86**	**51**	**137**	**12.590**	„
„ 1900 „	**42**	**33**	**75**	**21.300**	„
„ 1901 „	**38**	**34**	**72**	**9.200**	„
„ 1902 „	**90**	**62**	**152**	**12.200**	„

Од свих ових крађа проваљено је, и то:

У 1896 год.	**31**	%
„ 1897 „	**59**	„
„ 1898 „	**60**	„
„ 1899 „	**50.4**	„
„ 1900 „	**69.3**	„
„ 1901 „	**76.1**	„
„ 1902 „	**44**	„

Међу похватаним крадљивцима највише се налазало бив. осуђеника ($65^0/_0$), за тим слугу, служавака и у опште „*мајдија*“, па онда кесароша, гамеша и т. д.

Дужни смо још објаснити: зашто је прошла (1902) год. како у погледу извршених крађа тако и у погледу проваљених крадљивања у многоме изостала од предходних година (изузев 1896). Томе је, на прворе месту, узрок велика промена у особљу престоничке полиције, а на другом многобројно повлачење жандарма из престоиије у унутрашњост ради гоњења хајдука. Желети је, да онога више не буде у интересу сигурности престоничких грађана.

За утеху је, пак, што се и крађе из ове године као год и оне из предходних не одликују бог зна каквом смишленошћу нити опасношћу. То су најобичније крађе ствари из отвореног дворишта, живине из незакључаних шупа, новаца из газдиног чекмеџета, или, најзад, што је већ ређе, новчаника из џепова.

Мада нолико да и оне крађе нису за пегирање, ипак је, мора свако допустити, велика разлика између разбијања једног дућана или касе коју је сопственик неколико пута закључао, и крађе рубља из отвореног дворишта која, без сумње, не би била извршена да је сопственик то рубље силовито преко ноћи у канзу затворену одају.

Преваре у свима земљама па и код нас расту из године у годину, и, по мишљењу многих криминалиста, оне ће у далекој будућности потиснути крађе. То, у осталом, не би било никакво чудо, кад се зна: да су преваре поглавито резултат интелектуалног рада, док се за крађе, сем предходног размишљања, захтева увек и физичка радња. Природно је, дакле, да ће свакн овај који је у могућности да бира између две ствари изабрати ону која је лакша а при том мање опасна. Тако бар резонују стручњаци, а ми бисмо од наше стране могли само желети да ова резоновања буду умесна, јер налазимо да су крађе куд и камо опасније за друштво од превара.

У времену, о коме је реч, у престоници је извршено **77** превара, од којих су њих *18* остале и до данас непрођашене.

Скоро $^2/_3$ од ових превара биле су иступне природе и састојале су се у пуњењу добровољних прилога, протурању бечића и лажног прстења, изналажењу „блага цара Радосава“, бацању каната, продавању калуна и машина за прављење лажног новца и т. д.

Строгу узев, код нас нема бар за данас, оних превара и варалица каквим обилује запад, или је бојазан, и то оправдана, да их у најскоријој будућности не буде, јер се и ми из дана у дан све више и више „*цивилизујемо*“ у свему, изузев организована наше полиције.

Додајемо још и то, да велики део превара остаје непознат властима, пошто се преварени стиде да обелодане своју наивност.

Утаје су биле махом иступне природе, изузев утаја чиновничких, на које полиција сигурности не може готово никуколико утицати. Било их је свега **56**, међу којима су свега *18* преступне природе.

На реду су сада једна од најмногобројнијих и најобичнијих казнених дела, с којима полиција посведнено има посла, а то су **иступи**. Међу њима за полицију сигурности најважнији су иступи за скитњу, па немо с тога о њима поглавито и говорити.

Пре свега, пак, да речемо неколико речи о скитницама у опште.

Неоспорна је ствар, да се кадар скитнички мноши из дана у дан.

По мишљењу **Масе-а**, бив. шефа париске полиције сигурности, скитнице су живо рана на друштвеном организму, која се, као танка, може само лечити али не и излечити. „Може се слободно рећи, вели Маса, да свака скитница за себе сачињава згодан материјал за образовање крадљивца или злочинца, и да од скитње до злочина „*нема ни један корак*“.

Тврдећи, да је питање о скитницама исто тако важно као и питање о осуђеницима у поврату, па у неколико још и важније, Масе, најзад, све скитнице дели на ове *3* главне групе:

1. **Скитнице по нужди,**
2. **Скитнице из лености** и
3. **Скитнице крадљивце.**

У прву категорију спадају све оне личности, које су због болести, губитка иманја, новца и т. д. дошли беде и сиротиње. И поред најбоље воље да њу себи раде оне у томе не успевају само с тога што су и сувише плашљиви, срамежљиви и њутљиви. Много од оних скитница, губећи брзо сваку надуа побољшање положаја, прибегавају самоубиству; други се опет одају просјачењу, а најмањи део краће. Пошто је она категорија скитница врло мало опасна по друштво, то пре заслужује сажаљење но казну.

Скитнице из лености најмногобројније су. Навикнуте још из малена на скитање по улицама, лишене сваког надзора од стране родитеља или старатеља, — оне се још у најранијој младости навикну на лењост, против које доцније нема лека. У часовима оброка, скитнице оне вирдају се обично у близини војничких касарни, већих ресторана и разних завода за милосрђе, где им се на сажаљења раздаје храна. Остатак дана, пак, проводе у скитању по улицама и трговима камо, више од беде, раде неке мале послове, да би се колико толико снабделе новцем.

За време лета скитнице ове спављају обично под мостовима, у шипражју по баштама, по јендецима, или најзад у пољу под отвореним небом.

За време зиме питање о пренођишту постаје много теже. Док једни скитачи спављају у подрумима недовршених грађевина, дотле други траже гиписане пећи у околини Париза, трећа велика кола за сеобу, четврти проводе време у околини железничких станица, а најдрскији одлазе у станове за преноћиште, придајућујући се тамо, разуме се, под лажним именом. Чи-

тану половину свога живота сматрише оне проведе по затворима. Пре него што је и постао пунолетан, сваки од њих већ је по неколико пута био кажњен због сматрише. Све то, у осталом, ништа не помаже. Они до века остају, па и свршавају као сматрише.

На оне категорије сматраша регрутују се и мародери, који за време лета и јесени пустоше најбогатију околину престонице.

(Свршиће се)

Злочин и друштво

Из бујног и плодног културног земљишта садашњости избијају овде онде као јаки вулкани необични појави, који трују и загађују чисту атмосферу као оне убиствене лидитске гранате. Та чуда руше и обарају све где год искрсну, и ма да се против њих предузимају све могуће мере, она се непрестано појављују, она су неискорењива.

Одиста..., отказао су нам статистичари нравствености скренули пажњу на ону правилност, по којој се злочини из године у годину појављују у увећаном броју, склони смо веровати да се човек рађа с наклоношћу ка злочину, који се више напредује упоредно с цивилизацијом.

Више пута истицано је тврђење, да за злочине не треба толико кривити саме злочинце колико цело друштво, које је вечно плодно земљиште, на које похрањеном снагом избија добро и зло. Та живот друштва је једно запљетено тканво: у коме многострука нагони појединца долазе у додир час с једнаким, час са супротним, час са привлачним, час са непријатељским нагонима других. Тим многоструким нагонима, опкрепама и сударима постаје, по мишљењу појединих екстремних духова, готово потпуно илузорна слобода човечије воље.

Погледи, по којим, напослетку појединци злочинци нису одговорни за своју злочиначки нагон и своје злочиначке радње, већ се само предстакавају као чир на друштвеном телу, не само да су погрешни већ и веома опасни. Оправдано је, да друштво чини разноликие утицаје на појединца, утицаје, који су врло различите јачине и равномерности, али никад такви да ни човек не може одолети. Истина појединац поцупта тим утицајима; али он има и слободе и моћи да им се одупре. Друштвени утицаји су као тајанствени гласови који човека наводе на неко дело. Али ти гласови су замамљиви и заношљиви, а никако такви да им не би могли одолети; и ко их је довољност и довољно пута послушао, тај им се може стотн пут одупрети.

Кад се човек у своме добром и рђавим радњама руководи мотивима, који просто-ничу из његова васпитања и околине, из судбине његова живота, онда то није никакво безусловно принуђавање, коме он следује, већ само једна правилност, која никога не лишава слободе, да чини изузетке. Нама људима потребна је та правилност, којом следујемо спољним нагонима; она нас чува од неурачунљивих трепутних ћуди и омогућава, те људи могу у заједници живети. Али покрај оних, који се тој правилности потчињавају, има увек и изузетних природа, који јој се не потчињавају већ остају господари и под утицајима који долазе споља. Њиком ништа не смета, да се придружује тим изузетним природама.

Наравно да је друштво сукривац у великим злочина. Али та сукривица врло је многострука у погледу њене појаве, њене снаге и трајања, у погледу јавности или тајности. Поневи пут покаже се врло јасно да је она у непосредној вези са злочином, понекад пак је дубоко скривена и удаљена.

Први узрок за неку злочиначку радњу сналаз је у искушењу. Али за тако што не може се никад кривити цело друштво, већ увек само поједини његови чланови или пуки случај. Међу тим искушење ка злочину имаће само онда дејства, над падне на земљиште, које је за то приуготовљено т. ј. ако се појудари с неким дегенерисаним нагоном. Наиме ди искушење на нормално развијеној човечијн нагон, по правилу неће бити кадро да искушеника натера на злочиначку радњу; он ће га победити.

До душе и друштво се може, у ограниченој мери, чинити одговорним за извесне прилике живота, које ово ствара, у које појединца уводи и даје повода дегенерисаљу човечјег нагона. Занемаривање нравствености, празноверје, рђаве породичне живот. оскудевање у елементима подстицајима, верски фанатизам, материјална невоља, неразвијеност чула, завист: то су ствала у која човек не доспева својим сопственом својом кривицом, и у којима он полази на сталу злочиначког живота.

Та стања мора културно друштво или да отклони или да их побољша, ако уопште хоће културни напредак, а да га хоће видећемо по томе, што се за њ заражају сви његови управљачи и вође. Али ово не познаје праве путе, којим би требало да иде, на да отклони те прилике, на којих потичу злочиначка дела. Јер ово што нам криминална статистика казује о томе, да ли су злочини у порасту или опадају, врло је тужно и суморно. Ово истина у појединим годинама увиђамо да се неке врсте злочина смањују, али обично долазе године на та ужасна начин наразкују. Појединих злочина до душе нестаје, као што је дружоко разбојништво, ну то због промењених саобраћаја и побољшане друмске полиције. Али други злочини, који су још горе, нису ништа рећи.

Друштво не суди толико о злочинима према криминалној статистици, већ према сензацији, која му је постала потребна. Криминалног статистичара неће у његовом јасном, методичном суду омести необично интересовање, које пружи поједини случај са својим психолошким загонеткама и дирљивим драматским догађајима, већ он узет посматра укупну салину злочиначке склоности, границе његовог колебања, стално и промену оних мрачних утицаја, која се показују у тој склоности и у њеним појединим облицима.

Напротив друштво се свакад поводи за оним што га интересује, за занимљивим унутрашњим и спољним догађајима, која се одигравају под појединих злочина за које се сазна. Њега заноси театрална страна злочина. Не занима га толико она равномерност, с којом се поједине врсте злочина појављују, већ трагика појединих случајева. Оно води да доживљује појединце злочине, трагедије, проткане номендијаптским елементима, оно их у толико страсније доживљује у колико је појединац злочинац или његова жртва у вези с његовим особитим круговима.

Али баш симпатијама или антипатијама, које се у појединим друштвеним круговима поклањају човеку који је учествовао у злочину, мора се помутити најпре суд тих кругова па онда и целог друштва. Онај друштвени круг, коме је припадао или је могао припадати виновник неког сензационог злочина, осећа као су он и његове животне прилике, у чудној сличности изишле пред суд јавиога мишљења. Злочинац се наимепичпо оправдава и тереги; и исто време оправдају се и терете оне животне прилике у којима се мисли да су поникли уроци за злочин. Ако се за тим обилатим саслушањима сведока друге ствари неистакнуте изнесу на видик, онда ова или она друштвена група осећа као да је лишена неког парчета одеће, којим је умела да се украси да би подигла углед. Трула места друштвеног тела искачу на видик; озбиљан прекор или подругљива злуралост у доношењу судо о случају стварају огорчено расположење. И човек који нијеу целој ствари учествовао, види јасно, како се у великој већини тенденциозних парница појављују не само поједине личности, као судија и оптужени, већ као на оптуженичку клупу или као следоци долазе читаве класе и групе друштва, пристаљене навесних начела и праваца, па чак и крупиване главе. У борбама јавиога мишљења поводом сензационих злочина наражавају се више но игде гледишта народног морала о значају и о узроцима злочиначких забљада.

Али колико ли мути, колико ли убија та гледишта мржња класа, верски и политички фанатизам, друштвено таштичење, лажни осећаји!

У неком суморном куту у близини једне непознате нам варошице пађена су парчад деша — остаци једног бујног човечијег живота. Дубока тајна повријала је као густом маглом дело и учиниоца; никаква државни тужилац нити који истражни судија може да прозре кроз грозну тамну. Али по јавном мишљењу шири се пристара врачна празноверица; од уха до уха кружи кривава тајна о ритуалном убиству. И као патра распростре се та пест а с њом и мржња између раса. Оптужљивање, жилава одбрана, узбуна и насиља премашују куд и камо раније извршени злочин. И ако после дужег времена и узалудног настојавања праве не мосне никакова светлост да осветли ту несрећну тајну, већ је каква нов светски догађај потиснс у заборав, онда остаје сећање на то као узрок непријатељске заплетости између читавих група друштвених и пролази на потомке.

Један милионар седи на оптуженичкој клупи, окривљен да је задовољио своје старе страсти над девојчама, које су биле још у пола деца. Јавно мишљење је узрујано не толико због тог злочина, који се кад и кад дешава и у пролетерским круговима, већ због опог пресољеног лукавства, с којим богатво покушава, да читавом мрежом подмићивања учињену кривицу учини безначајном. Друштво устаје најоштрије против те корупције и са злочинцем осуђује читав

један систем. Судија и јавно мишљење били су једнаких погледа. Али да ли ће се тиме у будуће пресећи сличне тешке богаташа или не ће ли они моћи бити обазривији у избору душа, које сматрају да се могу поткупити? Против поруџбине плуократије ваља водити борбу не само правилном једне или друге сензационе парнице, већ непрекидно.

Други пут допре у Европу из тропских предела глас о свирепостима. Неки потомак немачког племства стрељао је једнога сроомаха Принца због неке мале кривице, готово ни за што, и на умору га је кињио и мучио као какав дивљак. Ту смо пред једним изгнетком; али дело је јасно доказано и судије доносе пресуду. Овде су они заплетени уроци, који су довели до тог дела, остали друштву непознати. Ово је задовољно што је само изречена пресуда, којом је кривац осуђен. Та у осталом жртва је био један прост цинан.

Не прође ни година дана, а да друштво једног културног назора не унесе у историју својих злочина дуг них искуства. Све ово што нема интереса за свет, ишчезава из памћења, докле ово што ће за утиче, драматски догађаји, дуго и дуго се задржава у успомени. Међу последњима публика највише чува у памети оне, злочине, у којима она особа изгледу суверинку. У колико је већа суверинда друштва, у толико је живље њено сачување према активним и пасивним жртвама неког злочиначког дела.

Француски поротници ослобађају и жене, које су просто убијале људе, о којима су мислиле да су их вређали или су их у љубави обмањивали. И ако је која од њих случајно убијала невину жртву, која је умирала одмах или после нечовечне дана у највећим мукама, убилица је такође слободна налазила на суђењу. И та пресуда нашла је на опште одобравање. Није ли то хистеричка болест једног читавог народа? Може ли неко друштво, чији представници, поротници, пиричу такве пресуде, тврдити да оно не носи суверинку, управо главну кривицу за такве злочине?

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Жена као варалица

Срећа и конац госпође Терезе Хумбертове, те чудноватe особе, која је својом урођеном сељачком лукавошћу годинама варала новинаре и трговце париске, обратили су пажњу на факат, да све жене у опште имају један таленат, а на име дар варања и превара. Шопенхауер је лепо приметио, да играње карата у породицама, за време дугих зимских вечери, има за жене само за то драж, што се ту може да „краде,“ као се то у нас каже. Треба само посматрати жене на граничним пазарницима, са колико лукавства умеју да сакрију мале предмете, који подлеже плаћању царине, да би на тај начин уштеделе неколико гроша, што би њихови мужеви с драге воље платили само да се не би излагали ризику бламаже и казне.

Али на пољу превара на велико има доста заступника женског пола, који су се и суише прославиле. Немачка има да се похвали именом неке Аделе Шпицедер, која је 1873 године упропастила Дахауербанку у Минхену, а оснивање те банке довела до апсе. Цела се превара састојала у томе, што је обећавала огромне интересе на улоге; нови депозити необично се много појачаше, и од ових плаћали је интерес на старе депозите.

У Шкотској је ужикала углед са великих превара госпођица Гордон Бојла. То јој није било право име; под правим именом била је један пут судски кажњена, те је сматрала да је згодније да га се са сим одрече. Била је чедо најнижег сталежа. Умела је да се одлично представља као филантропинка, те је, путујући кроз Шкотску, изманивала грлне суме на име добротворних циљева од богатих људи, а нарочито од једнога осамдесетогодишњега барона. За тим се одважила на пут у Аустралију, где је умела да превари и саму владу тамошњу. Вратила се отуда кући са драгоценим чеком Аустралије у вредности 70.000 ањра, што јој је стављено на расположење на рачун њених њених добротворних завода. Чим је дошла кући проговорила је чек у новац. За тим се удала за једног несретника, и с њим у друштву почини безброј великих фалсификата. Ту их ухватише и њу осудише на пет година, а мужа јој на осамнаест месеца затвора.

Мари Молет, кћи једнога хорског црквеног певача, била је чувена енглеска велика варалинда. Дуго је времена живела у иностранству, па кад се вратила дома, представљала се као немачка кнегиња. Много је обожавајуће уплела у своје мреже, распалила у њих страст и са многима је од њих закључила брак. Пошто је свакога опљачкала, остављала би га. Најзад се сазна за њене полицајдријске поступе и би судом осуђена и протнута на Јамајку. Отуда побеже, али је ухватише и спонча у затвору.

Крајем осамнаестога столећа много је помињала варалинда баронида Венкаин, чије је племство, разуме се, било измишљено. Она је вршила преваре са сликама, измаљивала је преваром слике од најславнијих сликара и продавала их. Да би одвратила пажњу полиције, основала је доцније читав завод за гардеробу мајка, који је био само проформа. Поред тога живела је у Лондону на великој нози, представљајући своја мужа као дипломату који ишчекује именовање за аустријского амбасадора.

У Америци су добро запамтили Берту Хајман. Она је становала увек по најбољим хотелима, а држала је читаву војску слугу и слушкиња. Увек је наговлала своје пријатеље да играју на берзи, и тада би им давала новац. Једном трговачком агенту само умеља је да узме милион и по марака. Била је необично даровита и срећна у измишљању својих планова, а дигла је на тај начин тридесет и два милиона маraка.

Као варалинда по јувелирским радњама важила је као најбоља Емилија Лаврансова из Лондона. На најленшим окшицама возила се увек најскупљим јувелирима енглеске престонице, који су били убеђени у њено богатство. Њене су преваре биле на милионе: једнога дана само пошло јој је за руком, да превари једнога јувелира у Паризу за пакет у предмети две стотине хиљада марака. Била је осуђена на седам година — о њеном сарштеку нико није могао да сазна што год сигурно.

СВЕНЗЕНОВ УБИЦА

МАЛО НЕОБИЧНА ПРИЧА

од Пајка Шилтона

— А над мислите да ће пруга бити слободна?

На то питање кондуктери слегоше раменима. Ко је то могао знати!

— Ако сниег буде и даље овако падао, рече један седобради железнички ветеран, који је отварао врата на нашим купеима и у свом снегом засутом шињелу изгледао као какав бели медвед, ако сниег и даље буде овако падао, данас се нећемо ни мали с места. Намерни смо да пропутимо до најближе стражаре, па да телеграфишемо за снежни плуг, али нема изгледа да ћемо се кренути сутра пре подне.

Згледасмо се једни у друге питалачки. Чак и онај стари господин у углу што је хрчећи проспавао неких десет сташица, беше се раздрмао и гунђао је нешто мрмољући; судија, који је седео према мени, погледао је сваки час у свој сахат, па онда, машући главом и у снежне сметове, посред којих је стајао наш воз; само млади супружници, који су се налазили у нашем купеу, налазили су у нечег смешног у тој критичној ситуацији. Они су збијали шалу о авантури, која је нама изгледала мање весела, и налазили су да је тај интермецо „врло романтичан“.

Међу тим нешто особље почело је да по насипу граби пртину у снегу, који је допирао до клупица на колима. Али тај посао споро је напредовао.

У унутрашњости кола беше захладнело. Ја сиђох на пољe и стадох табати уноченим ногама по начињеној пртини. Кад се обазрех, видех иза себе оног старог господина, који је дотле жмурећи седео у углу. Он није био чак ни стар, али његова коса и брада беху неједнако оседеле, коза му беше увела, а његово погнуто држање обезнањивало се једном грбом, у коју мала слава беше просто урасла и у којој је још дубље тонуза, кад год би се пакалило. Појава није била баш најсимпатичнија, ја га погледах са стране и, не знам зашто, учини ми се страшан. У тај мах он ми приђе, закопча своју бунду и сарсти рупе.

— До сутра не можемо даље, рече он, те би било најбоље да отидемо до најближег села и да тамо пренођимо.

— Како да отидемо? рекох ја, јер не бејах склон да прихватим тај предлог. Волео сам да седим у купеу но да газим по снегу до појаса.

— Док само дођемо до стражаре, онда нам је лако, јер тамо је већ пут част. Сећаци воле дрва на ватри...

— Ви познајете ову околину? упитах га ја, постајши мало пажљивији.

Он климну главом и настави:

— За три четврти сахата биће мо тамо; нађи ће се што ће ручке за вечеру, а навесно и удобна ложница.

— Можда ће нам се придружити више путника, одговорих ја, пошавши за возо вом судију да учествује у тој експедицији. Но он ме у томе спречи, ухвативши ме за руку.

— То би било штетно по нас саме; за невољу сиуде се наће коњак за двојицу, оставите на оне друге... хајдете!

Пре но што сам се ја решио да ли да идем или не, мали човек већ пође, а како је пртина била уска, само за једног човека, морао сам да пођем и ја, да бих њему учинио места. Ишао је за мном, и ја сам слушао његово шумно дисање, његово нервозно кашљуцање.

Кондуктер и ложачи беху већ далеко пропрћени. Дошли смо до стражаре. Ја сам корачао напред, а грбоња за мном.

Он је имао право. Друмом иза стражаре могло се ићи, те тако ми се упутисмо даље. После путовања од пола сахата но ћи и снегу угледасмо неколико светилака. То је било место, наш циљ.

Стависмо до прве куће, у којој је била крчма. У њој не беше никога од гостију. Ваздух је био буљав, нечист.

— Свакако је боље но на пољу, рече грбоња и стаде отресати са одеће снег на прљави патос.

Пола сахата доцније, кад се на столу пушила топла вечера и пријатна топлота прожимала тело, у души сам признавао, да је тај човек имао право, али то му нисам хтео рећи. Узалуд сам се трудио, да сакријем непријатно осећање. Он ме је чисто нешто плашио, ма да нисам знао шта је томе узрок. Његово ружно тело и лице, његов гадни састав већало је да ме више испуне сажаљењем, али тежак осећај не хтеде да ме одпусти.

Ипо је кувано вино, које је било тако врело, да је морао руку с чаше тргнути; по том је после сваког гутљаја кашљуцао, тврдећи да му то више прија. Поручио је другу, а мало доцније трећу чашу.

Седели смо један према другом. Он беше подвио ноге тако да су му се шпицасте поклена видела изнад ивице од стола. Његова чудна глава беше дубоко утонула у рамена, руке беше турио у шпиглове пантало на. Тако смо седели дуго. Спавати смо морали у истој соби, јер крчмар није имао више постеља ни за себе и своју домаћицу.

У десет сахата дође к нама крчмар и, навикнавајући нам се, јави да он и жена морају да легну, а ми да седимо докле год нам је воља и да пијемо докле год желимо. Реканши то спусти пред нас кључеве од подрума.

— Само у ужау су врата за подрум. Господа ће изволети сами да се служе.

По том се удаљи.

Стари грбоња се насмеши. Тада сам први пут видео осмејак на његовом руж ном лицу.

— Вино му је добро... пијте!

Климнух главом у знак повлађивања, ма да вино није ваљало. Да бих прекао преко тога, рекох му:

— Ви сте без сумње познати у овој околини?

— У Г. — он спомену најближу про винцијску варош — Ово место не познајем као год ни ви, али у Г. сам живео... до душе пре неколико година.

— Тако, одговорих ја, онда смо у не колико земљаци. Ја сам у Г. учио гим назију. Тамо је мој ујак био чиновник.

— Хм, то је једна мала варош и онда је несумњиво да се он познавао с мојом ро ђаком, која је била удата за Свенсена, рече он.

Свенсен! — Толико година нисам чуо то име, и сад су га изговорале човечије усне. — Свенсен! Добро се сећам оног вечера, кад се по Г-у прошао глас, да је Свенсен мучки убијен. И тај глас је страховито узрујао варош.

Гледах разорачених очију у човека, с којим ме је случај саставио и који ми је пробудио такву успомену на доба моје младости.

— Сировах Свенсен! узвикнух ја. Он је умро изненада. Говорило се да је над њим извршен злочин.

— Какав злочин! рече мој противник.

— Био је врло богат, дакле неровастио су га онђачкали, рекох ја, више се но сећам појединости; али над сте мало час спомењули то име, пред очима ми се створио један стар, сув човек, кога су лопови и разбојници бан у трепутку кад је брујао своје благо доченали за гушу и удавили; пред очима ми се створило неколико пре рушених разбојника, који су напунили де пове златом и преко лепа хоће да побегну... то је права слика из мог дечачког живота, тако сам ја замишљао то убиство. Али ви ћете то боље знати, кад сте у њему изгубили драгог сродника...

— Да, одговори грбоња еркнув мало кувано вина, мени је та историја прилично позната. Али да би се о целој ствари донео суд, наравно да је потребно знати и какав је човек био Свенсен. Он је имао велико имање, имао је средстава за каваљерска жива, могао је живети високим сталом и учинити моју рођаку срећном; али он је с њеном младошћу и лепотом радио оно исто што и с осталим благом: крио ју је од целог света. Једина му је жеља била, да она буде непрестано уз њега, да се никуд не миче. У његовом дому није се могло видети никакво посбиље, и једини расход, који је он себи допустио, састојао се у томе: што је узео младу лепу женску. Желео је да поврати прохујалу младост. Моја рођака не беше крај њега срећна, али је била спротна као и цела наша породица, а она није била вољна, да знаи у осудници и неволи. Ја знам насигурно, да би она била пала у загрљај тог пакали, Свенсену, да се њему нешто прохтело да је најури. А то је напослетку и заслужила, јер је била лушка и нежна суп ругга... она га је у души презирала, једва је уздржавала да нељане у трепутцима, када би тој наказ пало на ум да у место кесе с новцима загрли своју лепу женицу. Она га је парала, уверавајући га да га воли, а међу тим га је мрзела. Али била му је верна — то знам сигурно. Тако су протекле многе године. Дођох и ја у Г. Ја нисам имао ништа и нисам бно ништа. Упућен на милост моје рођаке, једне рођаке, која је из наше бедне родбине побегла у добро, постао сам њен по вереник, њен саветник, и против своје воље орућје у њеним рукама.

Приповедач, који беше блед као крпа, додирну хладан балак од пења; за тим их поново тури у џепове и стресаши се наставн.

— Орућје рекох.... сећам се још врло добро оног вечера од 19 маја 186! у пруг на виле покојног Свенсена: „Спаси ме из његових руку, рођаче!“ молила ме је она; „ја мрзим тога човека... ту пеосетљиву стару стрвину...“ То су биле њене речи. А ако је одиста одвратан, ужасно одвратан тај Свенсен. Шта сам знао да јој кажем? „Остани ту, ја ћу те водити куда год хоћеш!“ саветовао сам је. „То би било више но лудо!“ рекла је она. И она ми објасни у чему је ствар и како је рада да Свенсена наследи и прежива. Али тај матори ђаво имао је жилав живот. Увек је био умерен, доживео је по мало, али непрестано ула у свој жижак живота — плаштео тако као да се неће никад угасити. Није било изгледа... „Он не губи ништа, ако умре“, рече његова млада жена „само би био ослобођен страховања, да ће га по преварити за који талир или да ће што изгубити од свог блага, које је највећа његова срећа...“ Али он не умиране — он не хтеде да умре. Био је неповерљив као какав дудај, никад није остајао сам, дању и у вече није никад никуд пазано без свог великог пса, а кад би сео да руча, његова жена морала је пре њега окусити од сваког јела. Да, он се грчевито држао за тај бедни живот, који му је непрестано изгледао угрожен, јер му је савест била онтерећена и јер је знао да га нико неће жалити. С тога је сумњао на сваког а ником није веровао. Држао је да је сваи надар да му сирси конце. Мислио је да ће мудрошћу и лукавством да обезбеди свој живот.

Ја се почех интересовати за судбину тог особењака.

— На ивак умро је пре но што се могло очекавати, наненада? упитах ја.

— Једно јутро нашли су га мртва на међу његовог писаћег стола и наслоњаче, у којој је обично седео кад је прорачу навао своје приходе. Он је до последњег часа писао; на столу је било писмо, које је он својом руком адресовао на неког свог пријатеља, у коме га је позивао да се сутрадан састану на договор због неког његовог посла. Мирно се растао с животом — сасвим мирно.

Ја се тад сетих да је мом ујаку, у чијој сам кући живео, била поверена истрага пад тим случајем. Мој ујак је одмах казао, да је над Свенсеном извршен злочин. Ако ме не издаје памћење, констатовано, је, да је он отрован.

— Да није био отрован? упитах грбоњу.

Грбоња издиже обрве, и за сплавих два лукава, мрка ока, која беху изаткана крвавим жилицама. Он ме премера једним погледом, па онда рече:

— Да, отрован је, само ако је употребио отров онако како му је био спремљен. Великог лукавства је требало, да са се њему дохака.

Не одговорих ништа и очевидах заието, шта ће даље да каже.

— Ако вас интересује, а пошто смо овако сами, баш ћу вам све испричати. Рекавши то диже чашу и попушта да се са мном куцне. По том се опет примаче хладној пећи и поче причати. — Да, сад ћу вам испричати како је кукавни Свенсен отишао на онај свет и тиме ослободио моју добру рођаницу, добру велим с тога што је према мени била племенита, ној имам да благодарим за све... за моје благостање... Да, њен муж, покојни Свенсен, умро је од отрова, господа су добро утврдиле. Првог октобра добио је Свенсен једно писмо, једно трговачко писмо. Пре свега ваља да знате, да је он имао давнашњу међу, да продаје своју воденицу, јер је поток скоро сваке године све више пресахњавао. Дакле добио је писмо од једног пријатеља који му је чинио понуду да куни ту воденицу. Тај исти пријатељ послао му је и куверт с марком за одговор, хоће ли да продаје и каква су услови. Свенсен је био сав срећан јер је добио то писмо и у души је осећао велику радост што ће се курталисати воденице и доћи до пара. Али то му је била последња радост. Он му одговори и позове га да дође сутра к њему на спорazум. Писмо је турио у коверат, који је на гумираном месту поквасио језиком и затворио а но том је — пао мртав. Разумете ли сад ствар?

— Ни најмање. Ви рекосте да је Свенсен отрован. Како? Када?

— Па отрован се онда, над је куверат лизнуо језиком, одговори приповедач... гума је била отровна.

Нисам могао проговорити ни једне речи. Кад сам се прибрао рекох:

— Чисто невероватно! То је морала бити врло лукава глава! А откуд ви знате све те појединости?

— Лукава глава, јесте? И откуд знам све! велите. Та лукава глава била је моја глава! Ја сам написао то писмо!

Као да ме је погодио гром из ведра неба. Преда мном је стајао Свенсенов убица!

*

Вратили смо се к возу. Ја најох судију, коме, не могући тајити ствар, рекох:

— Ми имамо међу вама једног убицу, оног грбоњу у углу. Синоћ ми је испричао све појединости убиства, које је он извршио. Треба га одмах ухапсити и предати судовима. Он је убио Свенсена.

Право да вам кажем, мени је непознато да је убијен какав Свенсен...

Али познато је мени. Ја сам чак познавао тога јадника.

— Па добро, кад је то било?

— Кад? узвикнух ја наљућен на судијину равнодушност. Није питање кад је то било, већ је ствар у томе, да је убица међу нама.

— Врло је важно знати кад је убиство извршено.

— Па у 1861 години.

— Знате поспурно.

— Свесам сигурно.

— Е, мој драги, онда ме би имало смисла да притварамо нашег сапутника. Злочин после двадесет и пет година застарева, а у овом случају прошло је више од двадесет пет година! рече судија слегнув раменима.

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Два злочинца

— Од куда су вам драгоцености које сте давали девојкама једне јавне куће? запита комесар.

— Ја, одговори човек сасвим мирно, нисам никоме дао ништа.

Суочен са девојкама и кочијашем који га је ваздан возио, он изјави да их не познаје.

Г. Курт, у таквим погодбама, сматрао је да треба да задржи при себи то лице бар до сутра дан.

У јутру, шеф Безбедности у Марселу, који је био ван дужности целога дана у недељу, нађе на своме столу потпун опис алиђара Марије Рекалове, који му беше стигао у ово тога дана. Био је изненађен сличношћу чисовника и ободана датих дежурама у улици Вантомакла са алиђаром убијене жене. У исто време, саопштише му да су човека нашли онесвешћа у пратвору, у коме је провео ноћ.

Пратчинђу беше крв напила у лице; беше одведао да се утопи поставом од свога горњег капута, који беше подерао. Један лекар, познат к њему, чак је констатовао црвену браду око његова врата.

— Где станујете, у Паризу? питао га је комесар.

— Код моје љубазнице, госпође С..., улица Мученика.

Тапша су била чудна обавештења која нам дођоше из Марсеља, неколико часова после саопштења свих листова у земљи!

Тражио се Геслер а нашао Пранчини. Очигледно, то је било исто...

Не, то је било немогућно. Марселски паркет послао је на брзу руку опис ухапшена човека, и ма како да описи могу бити нетачни, ово није могао бити опис путника на хотела Кајё.

Пре свега, ваљало се обезбедити личношћу љубазнице Пранчинијеве... Г. Тајлор и г. Гијё стигоше у један час у стан госпође С..., и после кратка саслушања, ухапсише је.

А ја, за то време, журио сам са Жомом марсељским бравш возом, јер ми је г. Тајлор одредио дужност да допуним петрагу која је тамо поведена, и да доведем Пранчинија.

Било нам је мало криво у служби Безбедности што се тај човек дао ухватити у Марселу, и владала је жива радозналост да се сазна да ли Геслер није био један мит. Тога бар, желели бисмо да ми сами ухапсимо!

За време путовања, разговарајући са Жомом, износио сам најневероватније претпоставке о злочину. Било је немогућно да су два човека напрвила то убиство; један једини задао је удар... други је онда могао бити само прикривач украђених предмета...

Психологија једног убијце

Тек што сам сишао са железнице, имао сам управо толико времена колико је потребно да се направе неизоставне службене походе пре но што ће се отићи у паркет, где се морало извршити суочење Пранчинија с кочијашем Берном, за кога је тврдио да га више не познаје, а кога беше узео на цео дан да га вози по Марселу.

Кад уђох у забинет г. Ревердена, истражног судије, угледах како стоји преда мном једна снажна људа са бивоковим вратом, лицем преко кога су ишли кратки кратки залисци, са оном оријенталском, левантинском тромошћу у очима. У тога човека била је нека врста дивљаштва прикривена под много подмуклости; ћи му се окренуше на другу страну од мене.

— Ни у колико нисам умешан у ту ствар.

Та је била прва реч коју сам чуо да је изговорио, реч која је, за време те тужне приче, долазило по воло као какав припев наглашујући забуну отупженога пред једним питањем за које је осећао да је опасно.

Сазнало се да му је, у недељу, после подне, поштански разносач донео у хотел Нојаљ један велики аманет чија је сама поштарина стала 5 динара.

Тај је напет био Пранчинију под пазухом у трентутку кад се нео на кола. Кад је сплашио шије више био уза њ. Опростио га се док је био у Лонџану.

Ни мало нисам сумњао о кривици тога човека, на пет минутн но што сам га прво јут видео.

На његову челу, још је била широка црна брадла, која је постала од кврн која се излила под кожу, видљиви траг његове тако јаке напале крви у глану, а известан доказ да је одледао да се убије.

Радозналио сам посматрао то лице и, поред привидно поуздана држања тога човека, чинило ми се да видим неки особити страх на дну његових затворено плавих очију, над којима су биле црне трепавице чиј је подмукао поглед имао неку врсту мачје мекости.

Ма да му је капут био угужван, ношуља упрљана, нашао је пачина, не знам пред каквим огледалом, да мало доведе у ред своје одело, и да загледи доста проређену кестенасту косу која му је пресецала широко, око слених очију доста огорело чело.

Лице је било пуно, али без подбузости од сала.

Ма да је био без братне мараме и мало неуредно опремљен, задржао је оно држање гиздавања које тако лако познају полицајци или судије, и ма да је био врло далеко од права да се назива потпуно леним човеком био је сушти тип женскароша који сам ја тако добро познавао, оно огледало за девојке, на које се оне хватају као шеве, и које се тако исто може наћи међу домовским четама као и у случајевима крупних убијстава.

Тај први испит Пранчинијев, коме сам био присутан, био је за мене најпажљи довао о његовој привици. Једина ствар која је осповила непоуздана, била је психологија тога човека, јер он је изгледао интелигентан и остајао је упорно, против све очигледности, при поразалу пространих ствари.

Кочијаш Берн, описазани тип Марсеља кога као и сад да гледам, са шеширом накривљеним на уво, у ходницима Палате Правосуђа, имао је да се свађа са својим клијентом, који је енергично порицао

неку врсту клоноудости, у којој се налазио за читава два часа, за које време није чак могао казати кочијашу ни пут којим је требао да иде.

Прањчини је одрицао благом упорношћу.

На један пут, Бери свечано опружи руку и стенографским гласом, уз најчистији марсељски нагласак, рече:

— Кунем се да говорим истину. Кунем се, г. судија, чашћу моју носим, и прахом своје једне сестре која је умрла... од колере.

Сви се насмејасмо грохотом тако да нам се и Прањчини придружи. Лице му за тренут изгуби онај дивљи израз који ме беше изненадио чим сам га видео.

Али му се смех у брзо угаси над угледа две девојке из „затворене куће" у улици Вантомаки, с којима се тада суочавао по други пут. Та два бедна створа уљуше у ванцезарију судијану, врло поплашена жандармима и сним апаратом правосуђа. Један од најмаљивијих опанаца који се могу задобити у проучавању полиције, управо је она претерана плашљивост под депојака, тих намештања на улици које, на један пут, постају мирна загнаћ чим се нађу пред законом материјалном или моралном силом. Исто тако дрхћу пред дубљанином који их туче као и пред жандармом који их може ставити у затвор.

Оне би обе пре важиле као лепе, да нису биле умазане белилом и руменилом. прва која стаде говорити, Амелија Фаборна, висока црноока, брзо се прабра, и говорила је са сним одређено:

— У недељу 20. марта, рече око четири и по до пет часова, једна кола стадоше пред капију. Ми свуколико све, кад нам кажише да је један господин у салону. Био је то господин, додаде она показав на Прањчинија.

Прањчини даде главом знак да је то била истина. (Настављће се)

ИЗ АЛБУМА СТРЕЉАНИХ ЗЛИКОВАЦА

Родом је из В. Дола, среза морављског окр. пожаревачког; зван се Павле Петровић — Петрикића а било му је 28 година. До 1892. год. служио је у трговини Хаџи Тике Николића у Пожаревцу, ако тада. — познат из својих разлога — напусти рад и оде у своје село. У место да је се затво ратарског посла, он је „бадавасао", дружио се са сумњивим људима и пошаптао зановима. С почетка је крило оваке ствари, а после, боме, гаутио се и на вешо, на назад и у разбојништва. Због познатог Селезначког разбојништва већ је 1895. год. осуђен био на 20. год. робије... Врло бра каторанин.

Али Петрикићу се није свидало да тако дуго лежи на робији, за дела, која у њако неопетнијим случајевима воде за колац. И он се реши на једно што и учини: На дан 28. августа 1901 године он „срећно" увиче из казнита, и као „слободан" човек удари опет у свој стари занат.

Начиесто ово. пожаревачког, позвало је Петрикића јавним службеним путем, да се на лен начин пред њега, али он то не хте послушати. Терао је тако и дуже док једног дана дође и њако не оде.

Читаоцима је још у свежем сећању догађај на „Топчидерском брду" када је и на који начин храбри жандарм топчидерске полиције Матеја Мајуновић ухватио Петрикића, пуцарајући за њим а и не слутећи које он и шта је.

Због извршеног двогубог убиства у Лапушком разбојништву и разбојништва у Мерајеву, Петрикића је Управни суд Београда пронашла вачелнику среза белачког. Суд Јагодинског округа је пресуду и на дан Св. Стевана трећег дана Божића пр. г. Петрикића је извршна власт код „Лугумирске кнезине" на шуту између Јагодине и Ћуприје стрељала у „дувачке груди".

Као и сними вешалицаи он се увек разметао храброшћу. Са дрским дувањем је и саслушао смртну пресуду. Али пад је доцније дан за своју „дувачку" главу изгуби и над му свештанике да молитви пева, он поцусти: Плакао је, кажу се, проклињао другове и своју судбину... За време читања пресуде на месту, извршења није могао да стоји већ је седео и дрхтао.

Нека ово послужи као пример оним лакомисленим људима који су удубили странпутином

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Ученици су нам ова питања:

I.

„1 478 грађ. суд. поступка гласи: „стварн које се могу утврдити, или на одржање којих се мора трошити, имају се и дужини примио чувања и трошка, приради се пролати напазле за десет дана од дана пописа."

„1. нас 475 поменута законя, који одређује време које треба да протече од дана осласа до дана продаје изнесених ствари овако: „од дана првога огласа до дана продаје (не рачунајући дане огласа и продаје, како за покретне тако и за непокретне ствари) морк да прође бар:

1. петнаест дана, ако ствари не пређи вапне од хиљаду динара; и,

2. тридесет дана, ако ствари вреде више од хиљаду динара?

Као што се види из текста ових двеју законских одредаба оне су у супротности, те и власти непријатно поступају у случајевима 1 475.

Тако, неке пролазу покретност одмах без никаква претходна огласа, неке се не осврћу на рок из 1 473 већ воде рачун о року из 1 475, а неке, опет, прве средину и прве продају ствари готово претходно кратке објавку у месту продаје.

Како треба поступати у оним случајевима, па да радња власте одговара законским наређењима?*

II.

Општина стаминчка састављена је била ранпје из села: Стаминце и Витовнице.

У новембру пр. године село Витовница одкључо се од општине стаминчке, и образовало општину витовничку.

Баш неколико пре разгруписавања прнеи је избор председника за сгару општину стаминчку, где су гласали и селани села Витовнице и избор је оспажен.

По разгруписавању, село Витовница избрало је себи за председника друго лице, и у селу Стаминци остао је раније изабрати.

Треба ли сада и у Стаминци бирати новога председника, или ће остати онај раније изабрат док је општина била неразгруписана, за којега су гласали и селани села Витовнице*.

III.

*По чл. 77. закона о општинама, председник је општинског одбора председник општине, а кад је он спречен или га нема одма ту дужност прши најстарији имет. Тако исто и по закону о народним школама, председника школског одбора заступа најстарији чаки општинског суда.

Питање је сало, ко се сматра за старијег имета, да ли онај који је по старом закону о општинама изабрат за имета и попово утврђен по закону од 1902 г. или онај, који је изабрат тек по закону од 1902 г. али неполико дана раније, од онога који је и по старом закону био имет, па и по новом изабрат?

IV.

По чл. 112 закона о општинама, деловођа општ. суда поред тамо побројаних услова треба да није иакад осуђиван за злочинства, преступе или исгупе учињене из користољубља*.

Сматра ли се као иступак привреда и то, кад је један општ. деловођа казњен четири пута по чл. 19. зак о општинама, што иде предао навесну таксу, коју је наплатно по њеним предметима већ ову утајио, и можи ли тајно лице бити деловођа општинеки?*

V.

По чл. 33 т. 3. закона о општинама општински збор решава о отуђењу непокретног општинског имања, ма од колике вредности оно било, и тако решење преди кад га одобри Државни Савет.

По чл. пак, 84 т. в. истог закона, општински одбор решава о употреби и уништењу општинске утвари.

Кад би извесно лице подцело молбу за изнајстав дво општинске или селске утвари, но би био наложен по закону, да овом лицу уступи на уживање општинску или селску утвари — да ли господин Министар народне привреде, одбор или општински збор у смислу чл. 33 т. 3. зак. о општинама?*

На ова питања одговарамо:

I.

Као су наведе 1 475 и 475 грађ. суд. поступка донекле једновремено, па се неби могла извести противставна. да је овде законодавац учињено какву грешку, доносећи ове одредбе, које једна другој противурече, него се мора узети, да је он то намерно учињно, руковођен обзирни нужности, да се не задржавају ствари које су подложне квару, или за одржање којих се мора трошити.

Према томе, продаја ових ствари може бити пре рока, предвиђеног т. 1 и 2 § 475 грађ. суд. поступка, или се и та продаја увек мора обавити у месту продаје, бар на дво — три дана пре, према вредности продајних ствари, како би се обезбедила могућност пријављања и већег броја купаца.

II.

Кад се село Витовница одвојило од општине Стамничке и образовало нову витовничку општину, онда је са свим на свом месту, што је засебан збор, у смислу чл. 66 закона о општинама изабран председника, кметове и одборнике.

То важи за Витовницу, а Стамница нема ни потребе ни законског разлога, да бира новог председника, над стари председник, који је по прописима законским правилно изабран, није ванредно за тога положаја.

III.

По ранијем закону о општинама, разлика кметова чињена је по плати, и најстарији био је онај, који је после председника имао највећу плату.

Ово је нарочито важило за варошке општине.

Садашњи закон не зна за ту разлику. Он разлику чини по реду избора у сталном периоду службовања.

Према томе, који је од кметова први изабран, он је по избору најстарији кмет, и заступа председника у свима случајевима чл. 77 и 85 зак. о општинама.

Као што рекосмо, од тромеђе или међе кметова, по је први изабран, он је најстарији, те по томе, и онај кмет, што је изабран по новом закону, као што је у питању под III означено, старији је од онога другог, и ако је онај кметово и раније година по старом закону.

IV.

По чл. 10 зак. о таксама наша је административно-дисциплинска, и она може бити поред да се особље општинско на и дезонође, збиш са положаја на којима су, јер штете државне интересе, али се не може узети, да је таква казна бешћастена.

У опште питање је под IV погрешно, јер се њине тврди: да је изнесено лице за утају кашњено по чл. 10, зак. о таксама, а то, међутим није могућно, јер се утаја казни по крвничном закону, с обзиром на вредност ствари.

V.

Како ће се употребити и узимати општинска утрина решења општинском одбор, по т. 3. чл. 84. закона о општинама.

Под њеном употребе и узимања не може се разумети и давање општинске утрине осуђеним лудима на узимање, већ само начин употребе, не мењајући приобитак обичај утрине на њену простору.

Управо, одбор решава: хоће ли се један део утрине дати на испашу под закуп, или ће њоју узимати мештани; хоће ли пуштати и у којој мери трговачку стоку и суседних општина или не и т. слично.

Што се пак тиче давања утрине осуђеним лицима, где се уз привремено уступање престоила, у крајњем случају, и отуђивање, ту важи случај чл. 33. т. 3. закле одлука збора, коју мора да одобри и Државни Савет.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Мијајло Илић — Кретић, из доњег Пресеке, у месеци априлу пр. год., отишао је у почашћу нас Вераминца, а у друштву са Николом Радићевићем и Величком Радићевићем, он је радио берамиџијски посао у Брзој Паланци опр. крајинском, све до 30. јуна пр. год., а ону између 30. и 31. јуна пр. год., несрећо је Михајла, и ниже се више ништа вратио, нити се што о нему чуло. Он има 35 год., стаса повећског, црномањаст, носи браде, очиљуриних, обрва црних, носа подугастог, брковна црних, танких, лица дугог сувоњавог; на себи нема је шубару јагњећу, чакшире сушеске црне, појасне, кратки стари гуњ, шињел је. Моле се све полицијске власти, да Мијајла живо потраже и најденог спроведу, начелник. гр. Властимировићи, или Управу града Београда Бр. 8580.

ПОТЕРЕ

Ђорђе Николић, каладрижија из Мађедовиће, који је неко време радио на Чукарици, ниа да се спроведе суду на оглу, за дело из § 213 у вези § 210 крив. закона, које је учинио према г. Димитрију Христићу благајнику начел. окр. Београдског, истоме се сода нема место становишћа. Он има 25 год., осталих личних ознс непознат је. Моле се све полицијске власти, да Ђорђа живо потраже и најденог спроведу, начелнику среза врачарског, с позивом на Број 1725, или Управи града Београда, Бр. 8629.

Стеван Ибрић, питања из Османовца, окрајлеп је за крађу, исти је отишао непано где. Он има 32 год., стаса високог, лица црнкастог, на десном или лезом образу има бољегу од убоја, носа црна, чело широко, обрва плавих, очи црно жућкасте, нос шиљасто жућкаст, брковз црно смеђих, уста правилна; од одела ниа: гуњче црно, чакшире црне, ни потама чизме, а по шеика и опанке, а на глави шубару просту. Моле се све полицијске власти, да Стевана проиађу, и најденог спроведу начелнику ср. пиљановског, с позивом на Бр. 2613, или Управи града Београда Бр. 8361.

Непознато лице, увуклo се 9. ов. мес. у ноће, у трепезарију „Инвалидске механе" балканска ул. Бр. 56, кроз прозор који је предходно отворило, и механицији Сави Пешићу, који је тамо обучен спавао, просешао леви џеп од панталона и из истог украо: два џепна сата са простим ланцима и 27 динара у новцу, што је било закопано у једном сељачком пешкиру и што му је било ако на чуваше Милошо Јаковлевић, текаи из Соколова, и ово 50 динара његовог новца у разној монети. Моле се све полицијске власти, да живо пронађаиу и покрађу потраже и најденог, спроведу Управи, с позивом на Бр. 2939.

Неку између 12. и 13. ов. месеца, ов. год., непознати лопови украли су 4 брава — овица, — Стаиоју Николићу, текаиу, из Чешура. Ове су длаке први, јер су старе, а две младе прошло годиште. Моле се све полицијске власти, да крадљиаи и покрађу живо потражне и најденог спроведу, Управи града Београда с позивом на Бр. 8051.

Неку, између 3. и 4. ов. мес., непознато лице, прескочивши преко ограде, упао је у двориште стана Светозара Гашића, артилеријског мајора, и насилним путем обио је катанац на сандуку, који је под јастуком био и из истог украо је: 4 златне кунеле, једне, на средени штиковане, једне превршене, лучене ћилим, и две сиза ћебета сва у вредности 150 динара. Моле се све полицијске власти, да лопова и покрађу живо потраже, и најденог спроведу Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 8324.

Радомир Матејић, из Давидовца, среза сврљишког, притворени среза Алексиначког, побегао је 6. ов. м. из притвора среског, исти је одговарао за више крађа. Радомир има 17 год., светог раста, црног лица, носе црне, браде без бркова и браде, на глави има шајкачу војничку поаницу, на себи поштуљу сељачку војничу, и капуторају од читаше, чакшире сушеше, појасне, на погама чакшире сеоачке, босоног. Моле се све полицијске власти, да Радомира живо потраже и најденог спроведу, начелн. гр. Алексиначког, с позивом на Бр. 2900.

Милан Буровић, из Витковца, среза грузањског, 4. ов. м. у ноће побегао је из болнице чачанске, где је као притворник општине чачанске био на лечењу, и том приликом украо је један пар нових опанака Благоју Јовановићу, кројачком шегрту. Милан има 14. год., Моле се све полицијске власти, да Милана живо потраже и најденог спроведу, начел. окр. чачанског, с позивом на Бр. 2717, или Управи града Београда Бр. 7790.

Драгољуб Стевановић, лечни из Сарајиша, шегрт фирме Браће Лазаревића, тргоица сод., украо је 2. ов. м. у ноће, из фирме дућанског својих газда 30 динара у никлу, па побегао је непознато где, однев собом и своју службеничку ношту. Он има 14 год., раста је мањеног, црномањаст у оците, у оделу је пошто носе деца сиротног дома. Моле се све полицијске власти, да Драгољуба живо потраже и најденог спроведу Управи гр. Београда, са позивом на Бр. 7801.

Милош Бецковић, притворени пр. суда за град Београд, који се налази под судом и у притвору због „опасне крађе", побегао је из државне болнице, 2. марта ове год., где се налазио на лечењу са собом је однео од болничких ствари: једну кошуљу, гаће, једну шињер, пешкир и пешкир. Он има 17 год., стаса високог, смеђ, бледолик очиу уналих, нагласа крао слабуњав, родом је из Хрватске. Моле се све полицијске власти да Милоша живо потраже и најденог спроведу Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 7805.

Садржај: I. *Службени део:* — II. Стручни и научни део: 1) Кретање криминалитета у престоници; 2) Злочин и друштво. — III. *Поучно забавни део:* 1) Жена као варалица; 2) Свемирски убица; 3) Кроз злочин; 4) Из албума стрељаних злочинаца; — IV. *Поуке и обавештења.* — V. *Службене објаве:* 1) Трагом се; 2) Потере.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

БРОЈ 10 и 11. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 22. МАРТА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 16. марта 1903. године.

за начелника прве класе округа моравског, Милована Брадоњића, начелника черужког исте класе у пенсији;

за начелника треће класе округа чачанског, Милана Ђорђевића, секретара прве класе Министарства Унутрашњих Дела, у пенсији;

за секретара прве класе полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, Владимира Недића, члана прве класе Управе вароши Београда; и

за напредног секретара четврте класе Министарства Унутрашњих Дела, а да врши дужност члана Управе вароши Београда, и прима плату из плате овога, Тихомира Денића, начелника треће класе среза врачарског, округа београдског.

за члана прве класе Управе вароши Београда, Петра Марковића, помоћника прве класе начелства округа крагујевачког;

за помоћника прве класе начелства округа крагујевачког, Стевана Котуровића, помоћника исте класе начелства округа моравског; и

за помоћника друге класе начелства округа моравског, Димитрија Миливојевића, члана друге класе Управе вароши Београда, сву тројицу по потреби службе.

за начелника прве класе среза расинског, Светозара Сапића, начелника прве класе среза ћупријског;

за начелника прве класе среза јабланичког, Танасија Поповића, начелника исте класе среза грушанског;

за начелника прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Љубисава Ст. Димитријевића, начелника исте класе среза бољевачког;

за начелника прве класе среза врачарског, Саву Мијаиловића, начелника исте класе среза трнавског;

за начелника прве класе среза трнавског, Ђорђа Павловића, начелника исте класе среза ужичког, — сву петорицу по потреби службе;

за начелника прве класе среза грушанског, Михаила Вукосављића, начелника среског исте класе у пенсији;

за начелника прве класе среза таковског, Петра Јелића, начелника друге класе истога среза;

за начелника друге класе среза неготинског, Благоја Кузића, начелника исте класе среза моравског, округа пожаревачког;

за начелника прве класе среза тимочког, Михаила Благојевића, начелника исте класе среза кољинчког, обојицу по потреби службе;

за начелника друге класе среза мачванског, Косту Герасимића, начелника треће класе истог среза;

за начелника треће класе среза загаварског, Филипа Павловића, начелника исте класе среза неготинског;

за начелника треће класе среза лесковачког, Светозара Величковића, начелника исте класе среза јабланичког, обојицу по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Саву Стевановића, начелника среског исте класе у пенсији;

за начелника треће класе среза копаоничког, Алексу Спасојевића, среског начелника исте класе у пенсији;

за начелника треће класе среза бољевачког, Љубомира Убавкића, бившег среског начелника;

за начелника треће класе среза ужичког, Василија Војиновића, пореског инспектора у пенсији;

за начелника треће класе среза кључког, Милорада Бресјанца, секретара друге класе начелства округа крагујевачког;

за начелника треће класе среза црногорског, Драгомира Николића, напредног секретара друге класе начелства округа ужичког, и вршења дужности начелника истог среза;

за напредног секретара друге класе начелства округа крајинског, а да врши дужност начелника среза поречког, и прима плату из плате овога, Сретена Јовановића, напредног секретара друге класе начелства округа крушевачког и вршења дужности начелника среза расинског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа крушевачког, Светолика Нешића, начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе; и

за секретара друге класе начелства округа крагујевачког, Севера Милутиновића, писара прве класе среза крагујевачког.

Указом од 15. фебруара 1903. године.

за начелника II. класе среза моравског, округа нишког, Ђорђа Недељковића, начелника исте класе среза колубарског, округа ваљевског, по потреби службе.

Указом од 17. фебруара 1903. године.

за писара прве класе среза колубарског, округа београдског, Косту Д. Ђорђевића, писара исте класе среза подгорског, округа ваљевског, по молби;

за писара прве класе среза подгорског, округа ваљевског, Симу Илића, бившег среског писара исте класе; и

за напредног писара друге класе начелства округа пиротског, а да врши дужност писара среза ужичког и прима плату из плате овога, Владимира Р. Јовановића, бившег полицијског писара.

Указом од 16. марта 1903. године, решено је:

да се Михаило Церовић, начелник друге класе округа моравског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у стање покоја, с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Указом од 15. фебруара 1903. године, решено је:

да се Љубомир Рајић, начелник друге класе среза моравског, окр. нишког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му припада по годинама службе.

Указом од 16. јануара 1903. године, решено је:

да се Станоје Д. Петковић, начелник треће класе среза тимочког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му припада по годинама службе.

да се Тихомаљ Костић, секретар прве класе начелства округа крушевачког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

да се Сретен Којић, секретар прве класе полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, — на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Пр№ 6359 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 11. марта 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се села: Драгобраћа, Голо-Чело, Ђурић-Село, Коришани, Дреновац, Ставоња, М.

Пчелице и Ердеч, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине корјенске, у срезу гружанском, округа крагујевачког, па да прких пет села образују засебну општину под називом: општина драгобрађска, а последња трећа општину под називом: општина становљанска.

да се села Шљивовац, Поскурница и Трнчиште, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине дивостинске, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и да образују за себе општину под називом: општина поскурничка.

да се села: Грабовци, Лишница, Честин, Балосава и Врбет, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине честинске, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и да прва два села образују за себе општину под називом: општина грабовачка, а друга три за себе општину под називом: општина честинска.

да се села: Бумбарево Брдо и Претоке, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине гуњатске, а село Радмиловац од општине борачке, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и образују за себе општину под називом: општина радмиловићска.

да се село Добри-До, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине грабовичке, у срезу ивањском, округа пиротског, и образује за себе општину под називом: општина добро-долска.

да се села: Јелашница, Стојковац и Рђавица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине суводничке, у срезу мачванском, округа ваљаског, и образују за себе општину под називом: општина јелашничка.

да се села: Ћуринац и Проштинац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине седларске, у срезу ресавском, округа моравског, и образују за себе општину под називом: општина проштинчка.

да се село Бела-Вода, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине кулинске, у срезу расинском, округа крушевачког, и образује за себе општину под називом: општина бело-водска.

да се села: Супска, Вланка и Крушар, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине супске, у срезу параћинском, округа моравског, па да села Супска и Вланка образују за себе општину под називом: општина супска, а село Крушар за себе општину под називом: општина крушарска.

да се село Метковић, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине глушачке, у срезу мачванском, округа подринског, и образује за себе општину под називом: општина метковићска.

да се села Гор. Мутвица и Шалудовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине бујановске, у срезу параћинском, округа моравског, и да образују за себе општину под називом: општина горње-мутвичка.

да се села: Парцане и Поповић, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине ражске, у срезу косматском, округа београдског, и да село Парцане образује за себе општину под називом: општина парцанска, а друго за себе општину под називом: општина поповићска.

да се село Рашевица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине поточке, у срезу темнићском, округа моравског, и образује за себе општину под називом: општина рашевичка.

да се села: Бучје, Јасиковица, Каменљача, Почековина, Ст. Трстеник, Лопаш и Доњи Рибник, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине почековачке, у срезу трстеничком, округа крушевачког, и да села: Бучје, Јасиковица и Каменљача, образују за себе општину под називом: општина јасиковачка; а села: Почековица, Ст. Трстеник, Лопаш и Доњи Рибник за себе општину под називом: општина почековачка.

да се село Скорица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине грачиничке, у срезу рамањском, округа крушевачког, и образује за себе општину под називом: општина скоричка.

да се села: Петковица и Рибари, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине петковичке, у срезу мачванском, округа подринског, и да прво образује за себе општину под називом: општина петковичка, а друго за себе општину под називом: општина рибарска.

да се села: Роћевац и Купиновац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине суботичке, у срезу ресавском, округа моравског, и образују за себе општину под називом: општина купиновачка.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела ПБ 5929 у Београду.

РАСПИС

Свима начелствима и Управи града Београда

Скоро из свију крајева наше отаџбине стижу ми жалбе и доставе механџија и кафеџија, да у многим варошима и паланкама крчме пиће и пивари, и бакали, и магазаџије и ситничари, и пријатари и многи други, који на то немају права по закону, а, да полицијске власти не предузимају никакве кораке, да се тој противзаконој и бесправној радњи ових продаваца на пут стане.

Решен, да се одсадно спречи даље нарушавање постојећих закона и уредаба од стране појединаца, у погледу бесправног крчмљења пића, — за овим наређујем свима полицијским властима:

1., *да у року од пет дана по пријему овога наређења* изврше преглед како свију бакалница, које имају право на продају финије врсте вина и ракије и фабрицираних пића (рум, ликер итд.), тако и свију *других јавних радњи*, које су под сумњом да бесправно крчме пиће, па, где год нађу, да у тако бакалницама и радњама ниже и обичних вина и ракије, и других простих пића, да сопственицима тих радњи на потиље саопште, да иста пића *одмах а најдаље у року од два дана* из својих радњи уклоне; а који од њих ту наређбу не изврши, да се са њим поступи строго по закону;

2., да после извршења овога све полицијске власти, са свима својим органима, обрате најозбиљнију пажњу, на све оне радње и сва она лица, која бесправно крче рака пића, па да свако лице, које се у тој недозвољеној радњи ухвати, најстрожије по закону казне.

Сваког свог органа, који би своју дужност у овоме погледу немарљиво и лабаво вршио, старешине дотичних надлештава подвргаваће строгој дисциплинској одговорности, у границама своје власти, и мени ће о сваком таком случају поднети одмах извештај.

Да би полицијске власти и њени органи наређбу ову извршили, и у будуће вршили на строгој законској основи, наглашам за потребно објаснити, ко још и како може осим механџија и кафеџија крчмити пиће:

У којим се местима може крчмити пиће, јасно је одређено у §. 1. уредбе о механама и кафеанама; §§. 15. и 16. уредбе о механама и §. 8. и 9. уредбе о кафеанама; и ко може у таким местима крчмити пиће, одређено је у §. 17. уредбе о механама и §. 14. уредбе о кафеанама.

Осим тога, по § 28. уредбе о кафеанама, бакали у својим бакалницама могу продавати отмена вина и ракије и фабрицирана пића (рум, ликер итд.), али само у запечаћеним флашама, на које је плаћена трошаринска такса, а само тако пиће они могу и крчмити у својим бакалницама, и *то на мале чаше*. Али, по том истом законском пропису, бакалнице не могу уз бакалницу имати и особену собу ради скупљања гостију, у којој крчмљена пића. Исто тако, у бакалницама се никако не може и не сме продавати обично вино, пиво, бермет и т. подобна пића. Ко противно овоме ради, треба га подврћи казни коју предпоја исти законски пропис.

Према изложеном, дакле, могу крчмити пиће у опште, у својим радњама само: механџије, кафеџије, и лица, која по одобрењу надлежне власти упражњавају привремену механску радњу.

Магазаџије и пивари не спадају у редове механџија, ни кафеџија, ни бакала, па зато они не могу ни крчмити пиће ни мале количине и у отворењим судовима, већ као трговци с пићем на велико, *они могу она продавати само у већим, затвореним и жигосаним судовима, али никако на мале количине, испод 12½ дванаест и по литара и у отворењим судовима, као што је то до сада у многим местима рађено.*

Препоручујем начелству да овај распис одмах саопшти свима подручним му власти ма и органима и нареди им, да се истога строго придржавају и по њему у свему поступају.

Шир. 5956.

12. марта 1903 год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела.
В. М. Тодоровић с. р.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Познавање и употреба оружја (за неледнике)

Да пишемо о оружју наводи нас та околност што оно игра врло важну улогу у нашем полицајничком послу и што је врло мало неледника, који би скроз познавали све оружје.

Вели се да је сваки здрав грађанин дужан служити војску, али врло је велики број оних који је нису служили. Па и они, који су били војници, не разумеју се сви бог зна како у оружју.

До душе на најбољих књига и уџбеника о оружју неће никад ништа тачно и јасно научити они, који нису у свом животу узели пушку у руку. Може неко бити одличан практичар, па да опет не зна како се пуни пушка. Према томе хиљаду пута нам је корисније, да замолимо прног ловца на кога наиђемо да нам неколико пушака и пиштоља покаже и објасни, но да проучимо читаву једну књижевност о оружју. Наравно да ће најзле отићи онај који се од младости бавио оружјем, интересовао се за њ у сваком погледу и напослетку допунио своје практично знање добрим и новим делима о оружју. Онај који је тако радио моћи ће, кад буде у питању какав злочин, више видети и урадити но тако звани „стручњаци за пушку", пушкари, који можда могу врло добро да склопе пушку из делова, које су добили из фабрике или да поправе какву стару кременачу, али о балистици, о техници пуцања и другоме немају ни појма.

Пре свега овде ћемо посаветовати сваког неледника, који не зна ништа о оружју, да се обрати оним људима који о томе имају знања, те да му они све покажу и објасне. Само се по себи разуме, да нам учинити и неколико огледа у пуцању. По том он мора (тако и неледник који има практичне знања) у добрим књигама проучити оружје, да допуни, кад наступи какав забављан случај, може корисно применити то своје знање.

I. Ватрено оружје

Што се тиче познавања оружја, неледник је у куд и камо тежем положају но војник, јер мора познавати много већи број оружја но овај. Војнику је довољно да познаје оружје, којим су наоружане војске културних народа, осем ако није волан да се посвети проучавању историје оружја. Другчије стоји са неледником, у чијој области могу играти улогу оружја свих земаља и времена, а ако где год прегледамо богату збирку оружја, биће нам јасно, да се многа кривична радња може извршити исто тако с каквом старом кременьачом као и с неком магацинком најновије конструкције.

Познато је да се често дешавају несреће из нехајне приликом огледања и показивања старих пушака. Узрок је томе с једне стране што су та старим пушкама поједине делови олабавили, а с друге стране што онај, који може мануплише, не познаје њихову конструкцију и начин пуњења. Такве пушке уопште не функционишу правилно и према томе оне се могу лакше саме одапети но модерне пушке, које су тачно израђене и на које смо навикнути. Валхаузен (1615) је сматрао да је потребан 91 раздео да се испали једна пушка, довле су за модерну Ремингтонову, Винчестерову, Левеову, Маузерову, Манлихеровачу итд. потребна само три до четири раздела.

Али и иначе може чешће каква стара кременьача или капислара да дође у употребу, нарочито по селима, где још много има тога оружја. Тако су ми причали, да је један слуга, да би извршио самоубиство, изабрао из збирке оружја свог господара једну стару пушчерину, о којој је због њеног огромног калибра мислио да ће њоме задати смрт. Да је тај човек имао намеру, да кога другог убије, можда би се послужио истом пушком.

Ваља имати на уму, да се код сеоског становништва налази у употреби много оружја старог система. Сељак и сваки сиромах човек, који нема у изобиљу новца, воли да купи оно што је јевтино. Према томе он купује оне пушке, које су изишле из употребе. Тако то бива код сиротиње у свету. Што год је изашло из моде, управо оно што је припадало моди, купује сиромах човек за мале паре.

I У опште

Пошто неледник никад нема нити ће имати посла са топовима, митраљезима и сличним убојним оружјем, то га може интересовати само ручно ватрено оружје, т. ј. оно оружје, које поједини човек може са собом носити и из слободне га руке пуцати. То су пушке, пиштоли, терцероли и револвери.

Сва та ручна оружја имају нас заједничке саставне делове: цев, кундак, ударач и украс. Прва три састава дела и чине, те се номенуте оружје раклапају.

Ако је цев дуга и кундак тако удешен, да га човек приликом пуцања може наслонити на раме, онда то оружје називамо пушком. Ако је цев кратка, а кундак понајен на ниже и може се држати у шаци, онда то називамо пиштољем, терцеролом, револвером. Ако је код неког ватреног оружја упаљач тако удешен, да се пуњење врши спреда, онда то називамо спредњачом; пуни ли се цев позади, код ударача, онда је то остражња. Ако је ударач код кратког ватреног оружја тако подешен, да се свака цев мора пунити засебно, онда је то пиштоль или терцерол. Има ли оружје једну једину цев и један окретни ударач за више метака, онда је то револвер. Је ли пак код неког кратког ручног оружја ударач притврђен са стране и лежиште такво, да лопарде до уста или бар до једног дела цеви, онда је то пиштоль; али ако је ударач утврђен у кундаку а цев није притврђена за лежиште, већ је без њега притврђена за ударач, онда је то терцерол.

Само се по себи разуме да се најважније ручно оружје, пушка, због различности цеви и упаљача, дели на поједине врсте. Даље уопште можемо рећи:

а) Цев је металина шупљина, у којој се налази припремљена муниција, где се запали и развије гас, на потера једно или више зрна. Она тим зрнима даје и правац. Цев је сад готово само из челика, раније је била и од гвожђа, а у изузетним случајевима и од других метала (бронзе, бакра, месинга).

б) Кундак је оно за шта хватамо оружје. Он не служи само за држање, већ за њ су причвршћени и други делови пушке, ударач, каришке које дране цеви и остали украси. Он је готово увек од дрвета, а само код малих терцерола и револвера је од рога, слопове кости, метала и т. д.

а) Упаљач је справа за опаљивање. Упаљач има на стотине врста, а свима је циљ да јаким ударом упале барут или смесу која је с њим у вези.

ђ) Украс обухвата све друго, што се налази на оружју, а не зове се цев, кундак и прикључ, дакле: преклапушна, задња мушица, предња мушица (мушица, шипка, каријке, потиоц кундака, писак и т. д.

Украс је сразмерно од мале важности, није свуда једнак нити га има уопште код свију врста ватреног оружја. Тако н. пр. терцерол нема мушица; потиоц кундака нарасно да може бити само код пушке, и т. д. Али и ако украс није од бог зна каква значаја, ипак се не сме сметати с ума, да он може, бар делимице, у неким приликама бити врло важан. И пр. било би могућно, да се неком пушком постигао какав ефект с тога, што је била одлична справа за мушицу преклапушна, мушица, мушица дакле се то код праве справе не би могло постићи. Дакле при описивању пушке увек ће се тачно споменути и мушици. Пошто је то код пушака на зрно врло компликовано, то ће се о њему тамо и говорити.

II Врсте ватреног оружја

1 Пушке

Само се по себи разуме да се пушке по свом изгледу и особини деле на разне начине: једноцевке, двоцевке, спредњаче и остражње, пушке за сачму и пушке за зрна.

Ми ћемо овде пушку поделити по зрнењу. То чинимо с тога што је за нас важно знати врсту повреде, дакле какво је зрнење употребљено.

а) Пушки која се пуни сачмом

Сачмом називамо све оно мало зрневље, које се не по једно, већ у већој количини меће у пушку. Оно се дакле не утискује, већ се остаља онако расуто, а придржава га само сувија.

— Зрна (тамал) се или лију или „пресују", отискују. Сачма пак добија се на тај начин што се течно, растопљено олово сипа у решето, тако да оно на неке висине пада у воду или ее с помоћу центрифугалне снаге из окретних котура сипа на вертикална решета. Да би се олово учинило течнијим, њемном му се дода једна трећина до половина процента тежине арсеника, окошност, која неће бити индиферентна, ако сачма остане дуже времена у човечјем телу. Средњу између зрна и сачме сачињавају тако звање „курјачиће" „курјачка дрмљија", које су крупне као зрна сочива и још крупније. Оне се до душе лију у

зормама као и зрна, али се више њих одједном меће у пушку, те је према томе потребно да их у цеви држи сунџа.

Сачма се (мислим сруда) производи од 00 до 16, од које су најкрупније такозване „курџачке драмиље“, а најситније „прах“, „пиличје драмиље“.

„Курџачке драмиље“ немају својих нумера, оне се зову према указаној потреби у калупима за зрна (већином пет до шест одједаред). Према сачма разликује се од „курџачких драмиља“ по томе, што ове последње имају узаконио шав, траг од ливења и поред тога на ћуху и мали реп, или траг од њега, а то је оно место, куда је олово у калуп ливено.

Услед природе сачме и драмиља с једне и зрна с друге стране пушка се дели на пушку за сачму и на пушку за зрно. Пре могу имати таљу, лакшу цев, а друге напротив морају јачу, дебљу. Пушке за сачму од врло доброг материјала могу на устима бити танке као хартија, тако танке, да се човек може о њу посећи као о оштар нож. Поред свега тога то је оружје увек добро и није ни мало опасно по онога, ко из њега пуца.

Цев пак, у коју се зрно мора углавити нао какав клин, у којој дакле зрно мора тако да се пријуби уз зидове цеви, да не пропушта налазак гасова, докле зрно не налети, мора бити дебља, иначе би прснула.

Према томе моћи ћемо и из пушке, која је удешена за сачму, пуцати и зрном, ако му калибар није много већи но калибар цеви. Наравно да ће постигнута дистанција као и сигурност погодка бити мала, пошто цев није олучена нити удешена за зрна.

Тако исто моћи ће се из сваке цеви, која је удешена за зрно, пуцати сачмом, претпостављајући да [код остругања, нарочито репетирки] манипулација с патроњима не задаје тешкоће.

Код спредњаче пушке, која није олучена, све једно је пуцало се зрном или сачмом. Али таквих пушака је данас врло мало. Ако је пак пушка олучена, није добро из ње пуцати сачмом, јер се тако квари цев. На ме сачмом барута потеране сачме одвајају о оштре ивице олука, које отклађају с површине зрнаца помало олова, те оно остаје у олуцима. То после мора пушкар неким врстама трљица испчишћавати, али тиме се мења калибар и систем цеви.

Дакле нико неће хтети да сачмом квари цев, која је удешена за зрно, осим ако је потребно извести какву особиту намеру, а тада се не води рачун хоће ли што цеви шкодити или неће.

Ово што смо навели има за циљ, да исандиџима скреше пажњу, да буду довољно обазрива кад хоће да по пушци закључују какво је употребљене зрневање и обратно по нађеном зрневању каква је била пушка. Предузитрено трљење: овде је употребљена пушка за сачму, јер је нађена сачма; али је овде употребљена пушка за зрно, јер се види по куршуму, није никад умесно и мозго би имати за последњу тешких грешака.

Има вазда узрока, да се нека пушка погрешно напуни, т. ј. да се у њу метне ово зрневање, које није одређено за њу. Такви су узроци: непажња, незнање, случај, нестанка, набоја или намера. Та намера може да потекне из разних других побуда, међу којима најважнија може бити управљана на обману.

Узмимо за случај, да је неко хтео да створи мишљење да неко зрно није испаљено из извесне пушке за сачму, дакле н. пр. из пушке, која је у опште сматрана као једна која он има. Он дакле набави тајно једну пушку с олученом цеви, чија унутрашњост, рецимо, има шест олука. Из те цеви испали он једно зрно из неке даљине на једну мекану гомилу песка или у воду тако, да га он добије потпуно недеформисано, у ком ће пак случају у оно, разуме се, јасно показивати трагове шест пушчаних олука. На сличан начин може он такво зрно с траговима олучне цеви набавити, ако се у близини налази какво стрелиште где ће у набрати оно зрно које је најмање оштећено. То зрно увиће он у маховину и тако га тури у неолучену цев, која се неће ни најмање покварати, ако зрно стоји лабаво. Тим оружјем може он н. пр. потпуно добро пуцати на неког човека: на малом растојању ће га погодити. Кад се дочује у теду убијеног наће зрно с шест олука олучене пушке, убица с врло великом вероватношћом рачуна, да неће сумња пасти на његову неолучену пушку, из које се пуца само сачмом.

Протнино овоме може се десити да неко из олучене пушке пуца сачмом. Као што смо већ напред напоменули, у таквом случају ће на шицама олука остати мало олова, али то је тако незнатно, да се пођесном спиралом лако очисти, и кад се за тим опали један метак са зрном, не остаје више никакава трага. На опда опасни изналазач доскаче тој невести и на други начин. Он ће сачму увити у платно, као у какву весицу. То платно ће се подерати тек кад сачма излети из пушке, те тако у цеви неће остати никакава трага од сачми.

Дакле још једном да нагласимо: *Велику опрезност мора иследник имати приликом извођења закључака из зрнима о пушци и из пушци о зрнима.*

Наравно да ћемо увек кад нађемо сачме закључивати да су оне испаљене из неолучене пушке, а кад нађемо зрно, да је из олучене пушке (отприлике калибра и олука. Али никад не ваља губити из вида, да ствар може стојати друкчије. С тога никако немојмо одустајати од разложне сумње само с тога, што се набој и оружје не подударе. А да је за расветљење таквих ствари потребно доста труда, и да се умешају стручњаци, о томе вазда није потребно ни да говоримо.

Да преговоримо сад коју о различитости неолучних пушака. Најпре ће бити реч

а) О цевима.

а) Материјал цеви.

Материјал од кога је начињена цев, може нас само у толико интересовати у колико је потребно да се спомене у описивању и можда по њему извеле закључак о сопственику пушке. Какве особине можемо мучно да ће имати пушчану цев од најчинијег димискијског челика. А и иначе може се десити да се узму у рачун још какве мање споредне ствари.

Материјал неолучене цеви, цеви из које се пуца сачмом, нема просто никакава утицаја на јачину, отпорну пушке, на одржање сачми, на дистанције, на тачаење и т. д. (notabene код неолучене цеви). То вала увек имати на уму. С најодрлањијом извесношћу цеви може се врло добро, сигурно и на далеко пуцати, докле напротив код цеви од најбољег челика десиће се, да се све то не може постићи. Ту се наравно најпре узело у обзир то, кад је цев искрцкљена, згњечена, напукла. У таквим приликама никаква цев не ваља. Али ако цев није ни на један поменути начин оштећена онда она, као што рекосмо, нема никакава утицаја на квалитет пуцња. На њега дејствује само набој, као што ћемо то доцније видети. С тога никад не треба да допустимо да нас обмањују познани ни непознати надри-стручњаци, који у особитим случајевима с непогрешном сигурношћу тврде: Ова сачма није могла бити испаљена из ове добре модерне пушке, јер би тада зрна сачме била отишла даље,[2] или обратно: „Ова кукавна кременјача није никако могла да се добаци довде[6]. Такав суд доказује потпуно незнање, јер квалитет неолучене цеви и квалитет пуцња нису у вези. Сасвим је то друго нешто да ли је цев издржљива и сигурна за онога ко пуца. Није ваљда потребно ни да наглашавамо да је проста гвоздена цев више наложена рђању, кривљењу, нализивању но фино израђена челична пушчана цев, а у таквом стању је, наравно и опасна, јер може да пресе, експлодира. Напослетку имамо да кажемо да кад је добар материјал, онда цев не мора бити ни много дебела. Добре данашње пушке су увек лагане.

Пушке за сачму ређе се праве од најнижих челика, пошто се челична цев мора бушити, а то много стаје. Понајбоље су пушке од цевера, тако звани цевердари, јер је материјал добар, те се цеви граде тање и лагање.

β) Број цеви

Осим материјала цеви мора се узети у обзир још и њихов број. Код неолучених пушака имамо једноцевне, двоцевне и пушке с више цеви.

Пушке за сачму с једном цеви врло су ретке. Њих ћемо их код сељака, за које се још и дан данас праве због јевтиноће. Осим тога старих пушака с једном цеви налази се још много из старијих времена и оне се чувају због богатих, златних везова по цеви и кундаку. На онда и оне омање пушке за дечаке праве се с једном цеви, пошто су оне за невешбабања, невешта лица мање опасне но двоцевке. Теоријски узевши чудно је зашто се више не праве неолучене пушке с једном цеви, отказо је уведено да се пуне позади. Тако би оне биле лакше а испаљивале би свој циљ исто онако као и двоцевке. Биће да је узрок тај што се свет већ навикао на двоцевке, те с тога неће да се прађа на једноцевке. На сигурност пуцња наравно да број цеви нема никакна утицаја. Двоцевке с цевима напоредо данас су најчешће; двоцевке, код којих је једна цев на другој, тако зване Бок пушке ретко се где виђају и пису пробитачне као год ни пушке са три или више цеви. Оне су теше и мало су ко-

распне. После има и таквих двоцевки, код којих је једна цев за сачму, а друга за зрно. Оне се највише употребљавају онде, где има мешовита лова, т. ј. онде где ловац зрета такву дивљач, коју ће убити сачмом, као и такву, за коју је потребно зрно. Таквих пушака има и од три цеви: за сачму, пелице куршуме и мале куршуме.

За иследника су значаје две нове пушке, које имају само по једну цев, а које су тако удешене, да се у прва мах не може видети да су пушке. То су пушке са штапом и пушке на расклапавање. Обе те пушке пуне се и зрном (куршумом), али онде их споменусмо с тога, пошто се оне већином праве за сачму. Цев, која дакле представља прави штап, такође је облика и тако сфарбана да она представља шпанску трску. Кундак је пушки сама дршка на штапу, а оруђа за пришављање, орозе, обарач и т. д. скривени су у том самом кундаку. У помених врста та се оруђа скидају и носе у џепаговима, али код већине су они, као што рекосмо, скривена у самом штапу и то тако лепо и вешто, да их никако не виде они оних лица, која у то нису посвећена.

Међу тим иследник ће на такво оружје скренути пажњу, и приликом прометачине пушке, и приликом описивања шта је осумичени уза се имао. У прном случају, дакле приликом прометачине, иследник ће тачно разгледати да ли где год нема таквих иструмената, који представљају пушку: уколе у руку сваки штап, који стоји у углу а на који нико не би посумњао и видеће да ли је тежак. Само се по себи разуме да је тежи штап кад је у њему пушка но обичан штап истог изгледа. Приликом описивања шта је нека личност имала уза се, иследник ће захтевати да му се каже какав је изгледао штап осумиченог лица и да ли је но год опазио кад га је остављао. Тек, који произведе пушка са штапом чак и кад се лагано спусти на под, тако је карактеристично различан од тона, који производи и најтежи штап, да то мора сваком пасти у очи.

И опет морамо нагласити, да на пушке у штаповима ваља обратити највећу пажњу. Многи нема појма, колики су злочини извршени тим подмуклим оружјем. Долазимо овој ђаволској справи још и бездимни барут, који слабо праска, па су последице недогледне.

Исто тако су важне и у многом погледу још важније но пушке у штапу пушке на расклапање (Abschraybgewehre). Докле се код пушака у штаповима морамо дивити духовитости и вештини израде забриканта или пушкара, код оне пушке на расклапање запрепастићемо се кад видимо какво је све стрпљење имао онај који ју је радио и колико је био досетљив човек. То запрепашћење ће бити у толико веће кад дознамо да то није дело пушкара, већ неког „фушера.“ Поједини делови те пушке тако су ситни, да се могу носити у малим џеповима. Управо цела пушка се носи у џеповима и вешт је човек може за трен ока склопити. Ту пушку пронашли су немачки ловци, да би неваљало могли вршити лов на закупљену дивљач. Један немачки ловац рекао је једном лоза у збиљи: „Одселе ће ловци носити своју пушку у џеповима од прслука.“ У криминалном музеју у Грацу има једна таква пушка на склапање, коју је намислио и начинио један сељак и која изазива због своје невичаке израде опште дивљење.

Пошто се такве пушке састоје из небројено много делова и делића, поучно је јасно опо тврђење после неког извршеног убиства, да се „у целој кући није могла наћи никаква пушка,“ да „сведоци нису осумиченог видели да је прошао с пушком“ и т. д. Само се по себи разуме да пушку није нико могао видети, пошто је она била растурена по џеповима. На онда и приликом прометачине неискусан иследник није могао пронаћи пушку, јер и ако је налазио на појединце делове пушке, он им није придавао значаја.

Ја се сећам једног случаја (крађљивци дивљачи, убили су једног ловца) над је приликом прометачине једне куће као једини сумњив предмет нађен на лопту у кухињској полици комад пушчане цеви, који је спола огго и изутра одло нашо фине завртње. Али и ако је нађена та сумњива цев и тиме поопгрена пажња, ипак се нису тада могли наћи други саставни делови пушке, ма да су били у кући, као што се у тону истраге утврдило. Сваки комад дно је скривен посебно на другом месту у самој кући. Злочинац је на име мислио, да сполa неки ловац непрекидно мотри на његову кућу, те о тога се није усуђивао, да те делове сариге негде на лопу. И код опе пушке сне је било мајсторски израђено.

О конструкцији ове пушке немогуће нам је на шта рећи, јер то није једна или две конструкције, него их има хиљадама. Сваи то градја по својој памети. Једино што бн препоручили иследницима ради мотрења, да ли где нема таквих пушака, то је да не потцењују ни најмањи комадић израђена гвожђа. Кад се каже пушка, онда се замишља потпуна пушка, која виси о зиду, стоји у неком углу или је скривена на неком месту на које може стати целом својом дужином. Али пошто има и оваквих пушака, иследник мора обратити пажњу и на најмање ствари, у које би могли бити скривени појединн делови те пушке, дакле на џепоне у хаљинама, на најмање књоке. мора завирити испод шпона, књига ит.д. Кад то сне има на уму, и над тако ради ретко ће над моћи казати, да у истрагама по неком злочину није могао наћи corpus delicti.

б) Пришављач.

Под пришављачем разуме се онај апарат, који учини те барут у цеви експлодује. Од проналаска пушке па све до дан данас људи су се доиијали и доиијају се непрекидно да упалач и начин пуњења усавршне. Замислимо само у памети онај низ пушака од доба кад се прва пушка пришављала фитилом и угарком па до данашње модерне репетирке. То је читава засебна историја.

Ми ћемо ради лакшег прегледа у погледу упаљача и начина пуњења поделити пушку на средњаче и остругуше.

а) Средњаче

Зову се оне пушке, које се пуне озго на уста и набијају у голу цев, а барут упаљује непосредно.

С пушкама које се пале фитилом мучно да ће иследник икада имати посла, пошто су оне врло ретке, управо никако их више и нема.

Кременьача до душе још има и њих је могао видети, нарочито по селима, сваки иследник. Кременьаче то су оне пушке у којима се барут прикључује варницама од кремена. При дну цеви, а с десне побочне стране имају оне једно тространо удубљење, звано прашник. У тај прашник се сипа мало барута, који је кроз рупицу на цеви у вези с барутом у пушки. То сипање барута у прашник зове се потпрашивање. — Потпрашити пушку!. Прах у прашнику придржава један кошпасет, искривљен заклопац, који се отвара и затвара и који је на „седер“. Према том заклопцу је ороз, у коме је на подесан начин углављен један кремен. Кад се ороз окине, кремен удари о оштри угао заклопца, те тако и отвори заклопац и укреше варнице, које падну у барут у прашнику, а овај плане и састави кроз рупицу с оним у цеви. Ма да је у своје време проналазак кременьача био велики корак унапред, ипак је појмљиво, да је та пушка у толико задавала тешкоћа, пошто је често отказивала (не заставе варнице, те не плане барут у прашнику, или барут у прашнику плане, али не састави с оним у цеви), а над су опет кише или снегови, пушка закисне, те ретко над да састави. Деси ли се дакле иследнику, да неко дође с тврђењем, да је у неком случају пуцано из кременьаче, он ће морати да узме у обзир све оно што смо рекли о кременьачи. И. пр. он мора утврдити. да ли је у то време на месту догађаја падала киша, да ли је дотични (ако је био у близини онога што је пуцао) чуо можда над је ороз ударио о заклопац (односно кремен у челик), пошто се то чује раније но пуцањ. На име доиле барут, који запале варнице, састави с оним у цеви, прође много времена. То и јесте узрок што многи, који нису навикли да пуцају из кременьача, не погоде у циљан који се креће, већ увек подбаце; доиле пушка састави, предмет, који се креће, већ је одмакао и ирно пада иза њега. И такав моменат мора се испитати.

На код једне пушке није лакше одговорити на питање, да ли је из исте недавно пуцано као код кременьаче,“ пошто се на прашнику, у цевној рупици и њеној околини, јасно види свеж тар од барута, даље види се и по томе што су греботине на челичном заклопцу, што их је проузнео кремен, још свеже, неозрђане и што се на кремену иаде још свежи трагови од одломљених комадића. На кременьаче се може поуздано и на далеко пуцати, само ако су све друге прилике условне.

У место кремена почеше људи у најскорије време да мећу разне хемијске смесе које се саме од удара ороза упале. Тим путем се дошло до капсли, и тако су после кременьаче ушле у моду капсларе, које су у тај мах сматране као савршенство од пушке.

Ове врста пушака највише има код сељака. Ваpошки ловци не служе се више тим пушкама.

Питање: „Чија је ова пушка?“ или: „С каквом је пушком пуцао тај човек?“ врло је важно. На то питање моћи ћемо одговорити кад видимо пушку, да ли је из ње пуцао човек, који је љубитељ оружја, ловац, или сељак, а кад видимо опет човечанство, оцениће се каквом је могао пушком пуцати. Приликом вршења претресачке куће обратићемо пажњу на предмете, који су потребни само за такве пушке. Тако је н. пр. справа за патиљење капсли на пиштољ непотребна је оном ко има острагуну. На оној за спредњачу потребни су извесни кључеви, кесиџе за сачму, рог за барут и т. д. Не познаје ли иследник све те ситнице, прибор, који је потребан за спредњачу, нека пушта кога сељака, или тај сељак мора бити поуздан и поштен човек, који га неће обманути.

Према свему овоме види се, да се иследник мора као и војник извежбати у време мира. Кад дође до саме ствари, онда је лоцкал обавештавати се и упознавати. Не тући се прасе у очи Божића.

(настављће се)

Кретање криминалитета у престоници

(од 1898—1902 год.)

Што се тиче треће групе скитница — **скитница крадљиваца** — њих Масе дели на ових десет врста:

а, *Скитнице*, које се скупљају око цркве, позоришта, ресторана и на местима свечаности,

б, *Скитнице просјаци*, које се користе сваком свечаношћу да побуде милосрђе код публике,

в, *Скитнице путници*, који непрестано иду од вароши до вароши и живе на рачун гостопримства,

г, *Скитнице торбари*, које обично иду по селима и продају предмете незнатне вредности, а најчешће разноврсне књиге,

д, *Скитнице, које разних принитомљених звечака*,

ђ, *Скитнице чергари* који са унакажењем децом, у већини случајева украденом, иду по целој Европи. Скитнице ове обично мењају народности, нити им се зна место рођења и домицил. Склони су на све мегуће злочине.

е, *Скитнице варалице*,

ж, *Скитнице* које краду на излога,

з, *Скитнице*, које плачкају кола, омнибусе, трамваје и железничке возове, и најзад,

и, *Скитнице*, које иду ноћу са проституткама и плачкају личности које би оне намамиле.

Све скитнице из ове треће категорије склоне су на крађе, а нешто и на злочине.

Као и остали већи градови, тако и наша престоница има своје скитнице, у свему сличне скитницама осталих престоница. Те су вам, на прволе месту, бив. осуђеници, затим кесароши, омањи крадљивци, конкари, пробисвети, просјаци, војници бегунци, маса неразликна и велики број измалена напуштених дечака, којима је са свим све једно да ли ће спавати у полицијском затвору или негде на Карабурми, Старом Гробљу, Бари Венецији, Таиншћану итд. Полиција их хвата, гони и протерује посведневно, али све то не помаже тако много. Док је полиција погнала 2 или 3, у престоницу су стигли 4, 6 па можда и више. Може се без претеривања рећи, да у затворима управницима посведневно, једно на друго, по 100 лица, од којих су $^2/_3$ скитнице. То су, у осталом, стална становници домаћ спрата Гл. Полиције који су, како изгледа, поделили све бесплатне станове, јер док су једни у затвору дотле су други у слободи, и обратно. Да се јасније изразимо: једни наслаге из затвора да би направили место другима.

У току последњих 7 год. у престоници је било **37.160** иступних дела, међу којима иступи за скитњу достижу цифру од **13.991**.

Посматрана према времену извршења, ова маса иступних дела била је онако распоређена:

	Иступи за скитњу	Свега иступа
У 1898 год.	**1432**	**5742**
„ 1897 „	**1760**	**5932**
„ 1898 „	**1840**	**5382**
„ 1899 „	**3160**	**5987**
„ 1900 „	**1760**	**4755**
„ 1901 „	**2100**	**4458**
„ 1902 „	**1939**	**4904**

Поменућемо овде, најзад, још и то, да је појам скитнице врло растегљив, и да наш законодавац није нигде наразом казао које се личности имају разумети под тим именом. За правилно схватање ове ствари може, по нашем мишљењу, корисно послужити § 270 франц. казненог закона, који гласи: „*скитнице су оне личности које немају сталног домицила, нити средстава за издржавање, а међу тим не раде никакав занат, нити обављају ма какву професију.*

После свега што смо до сада изложили о кретању криминалитета у нашој престоници, може се с правом рећи, да је рад наше полиције сигурности на овом пољу, а у означеном периоду времена, бивао из године у годину све успешнији и успешнији како у погледу спречавања казнених дела, тако и у погледу проналаска њихових учинилаца.

Као што се види из изложених статистичких података, код нас није било, у току последњих 4 год., ниједног убиства, нити покушаја убиства из користољубља, ниједне *велике* крађе, преваре, утаје, па ни разбојништва у току последње 3 год. Треба се само опомснути, а то није било давно, колика је бедна била сигурност у престоници пре 8—15 год., када су злочинци а Ја Илија Гавриловић, образовали читаве дружине за пљачкање и убијање људи; треба се сетити колико страховитих толико и тајанствених убистава: Регине Штиман, бив. ресторатерке на железничкој станици, Савића, бив. кавеџије код „Балкана“, Змејановића, бив. бурмунције на „Варош Капији“, за тим оног џака са исеченим депом у бари „Венецији“ чија је идентичност остала и до данас непозната: треба се, најзад, опомснути последње похаре поштанских экзапета у блиэини парка министарства финанеија и разбојничких напада на злагара Јевтовића и дућанцију Живковића. свега онога треба се, велимо, опомснути, на тек онда потпуно појмити колико је важно ово што рекосмо о кретању криминалитета у нашој престоници, а у току последње 3—4 године.

Ваш сваке је сумње, да се за овај успех има, на прволе месту, захвалити њеној активности полиције сигурности у означеном периоду времена, али је тако исто неоспоран факт, да су томе много допринели и други узроци. Ми полицајци смо начисто с тим, да данас код нас више нема оних старих зликовода и прадљавана, који су радили само „*en gros*“ и с презрењем гледали на мале крадљивце и кесароше. Већина од њих или је нагинула у борби с полицијом или је неструнула по казаматима, а „*млади каранџаји*“ нису показали ни мало воље да се на њих угледају. У место „*витешких подвига*“ старих зликовода који су, с једне стране, доносили „славу“ и новац, а с друге опет робију и пушњу, — данашњи крадљивци задовољавају се, у већини случајева, најобичнијим крађама или, да се послужимо њиховим уобичајеним изразом „*колико тек да се живи*“.

Ма колико изгледало чудновато, ипак је сушта истина, да данашњи крадљивци, бар они с којима престоничка полиција има чешће посла, знају много боље разлику између опасних и простих крађа но неки полицијски чиновници.

Не мање су интересантни и поучни о убиствима и разбојништвима, који данас владају међу нашим професионалним крадљивцима и коцкарима. По њиховом схватању, то су „*врло глупе ствари*“, које приличе само „*сеоским дивљацима*“, а никако нама „*цивилизованим људима*“.

Што се тиче простих крађа и превара, то је, вели, са свим друга ствар. Те кривце казне се затвором, који не полази њихових на ноге, а то је, по њиховом мишљењу, често пута боље од слободе. Ако ништа друго, човек је сигуран за хлеб и постељу, па и за мало новаца, ако је неке умешан ова других, богатијих другова.

Поред све, може се слободно рећи, очигледне промене у погледима данашњих преступника на пољу злочина дела, изложеном напретку полиције сигурности допринела је доста и **стаиност** већег дела особља престоничке полиције, а много више **самосталност** рада полиције сигурности у означеном периоду времена.

Ну, како ове две ствари зависе, на прволе месту, од увиђавности министра полиције и управника Београда то је, с обзиром на неставност полазја ових личности, жеља, да се оне — *стаиност* и *самосталност* о којима је реч — и у будуће, па ма и путем закона, одрже. Другим речима, жеља је да се што пре приступи реорганизацији престоничке полиције, чије се устројство, по тарљењу нашег старог и признатог полицајца г. Тасе Миленковића, датира још из доба *Рина-паше*,

Нека се и код нас установи нарочито одељење за полицију сигурности као што је то давно и давно учињено у осталим престоницама; нека се и наша полиција ослободи вршења, нека се образује нарочита жандармерија за престоницу у коју се неће узимати људи без икакве предходне спреме, нека се створи могућност спремним и савесним полицијским чиновницима да могу годинама, па и за све време свога службовања, остати у престоници, — па ће се онда с правом моћи тражити од престојнике полиције да потпуно одговара своме задатку, који ће се састојати у предупређењу злочина, преступа и испада, изналажењу кривих учинилаца, у заштити животне личности и имовине грађана, у чувању морала, и, најзад, у извршењу закона и судских одлука.

Дотле пак, будимо потпуно задовољни са оним како је данас, и одајмо хвалу вредним органима сигурности који су се са толико предности и пожртвовања борили са непријатељима друштвеним.

Д. Ђ. Аџикић

Последња реч криминалне андипологије

Криминална антропологија, створена делима Ломброза у Италији, Морица Бенедикта у Аустрији и Макса Флеша у Германији, дала је богат материјал за психологију преступника. Оне крајности у које је при том упао Ломброзе, својом теоријом нарочитог типа, који у човечанству представља човек преступник, одбацују и критички побијају други антрополози, као што је на пример горе поменути Бенедикт, који побија тврђење да постоји нарочити преступни тип, који условљавају нарочити склоп тела и мозга. Бенедикт тврди да нема и не постоји нарочита преступна лобања или преступни мозак и да одступања од нормалног склопа лобање и мозга која се налазе код преступника бивају и код обичних болесних људи, на конгресу криминалне антропологије који се је састао у Амстердаму прошле године, утврђено је само једно, а то је да код већине преступника постоји физиолошко несавршенство организама, које се може објаснити наслеђем или навикнутим порођима а тако исто и унутрашњом неповољних друштвених околности. Али као што се види тај је извод тако општи и неодређен, да се скоро своди само на году фразу.

Ма како да је с тим, а појмљива је жеља разумети се у преступним делима, умањено страховитошћу појединих злочина, људско осећање тражи умирења у напорима да их објасни природним, неодољивим узроцима, који су изван воље човекове, као да се све давање утврђује мишљење да се сва одговорност баци на судбину као што су то чинили стари.

У сваком случају множина, што више већина преступа, може се објаснити деловању. Није уздуд одавно казано да је деловост мати свих порока. И ништа умније нису људи од тада казали.

Жеља да се не роди него да се живи по свом задовољству — то је извор, из којега потиче скоро сваки преступ: осим преступа којим се чине у настуну гнева или из жеље за осветом. То су преступи које француски зову crimes passionnels преступи у настуну страсти и према њима показа се човек блаже, него према преступима, којима је у основу користи. Лепоте је створила целу једну класу аликовања познатих под именом „Сутенера“ у нижим слојевима друштва и „Алфонса“ у вишим. Ти људи живе на рачун жена, проналазе и других живе на рачун жена, и постају њихове жртве. Једно време у Паризу се врло често појављивала убиства жена из тако званог полусвета и уличних жена. Али много од тих убица извршено је руку правосуђа. Њима убица измакну из руку правосуђа. Њима испада за руком да се сакрију тако да им се не може ухватити трага и они остају неухваћени. Масе, бивши начелник детективске полиције у Паризу, саставио је интересантно статистично дело по том предмету, и овако говори:

У сеинском департману, који има три милиона становника, за двадесет-петогодишњи период времена сакрили су се од полиције тридесет и осам људи, од шест стотина који су пали у њене руке. Жртве убица јесу, у већини случајева жене, и од њих две трећине проводе такав живот, који олакшава убиства која често врше странци и којих нестаје без икаквог трага по коме би се могли гонити. У осталом сви преступи „убица жена“ тако се у опште комбинују да је полицији често немогућно открати убицу, па ни ухватити им трага, јер се они умеју да користе научним открићима. Али само преступници умеју и сами да измакну из руку правосуђа, то и ово врло често, из сасвим непојмљивих узрока, пушта из својих руку убицу, који је потпуно сведан свог преступа. Тако је било недавно у Паризу, кад је било сасвим непојмљиво зашто је порота ослободила Мориса Мартена, који је убио своју љубавницу, играчицу, која је играла у разним кафе - шантанима под именом Алиса Аликс. Ослобађање тог убице узбудило је не само сву француску, него и европско јавно мишљење. Немачки новинари јавно су тврдили да су француски поротници сишли с ума, а француски публицисти и новинари трудили су се да објасне то загонетно држање поротника завођењем од стране красноречивог бранилаца осуђеног. Анрија Робера. Једни су говорили да је адвокат хипнотисао поротнике, док су други објашњавали то ослобођење убице, као и остала, узлином горе поменуте школе криминалиста антрополога, од којих врло многи тврде укорењеност преступности код извесних људи.

Међутим ако је икад био какав преступник који је најмање лично на те непоправљене преступнике, то је био тај поменута Морис Мартен, син уредних родитеља, здрав, лепо физички развијен и лен двадесет-шесто годишњи човек; он ни по чему не показује карактерне црте дегенеранта. Он је само ленивац и неће да ради, — и то је све. За тим настаје обична историја рачун какве женске, и кад она више неће да га издржава, он је убија.

Чудна слика развија се на суду. Оптужени је свега свестан. Он је живео на рачун љубавнице. Она је плаћала за њега собу, куповала му одело, он је путовао на њен рачун, али онога дана кад му је она казала да неће више да га издржава он узме нож и убије је. За тим побегне по гостионице, где су живели и каже онима који су се скупили на вику другарице убијене играчице. — „А није ништа“.

И побегавши на улицу, сакриће се, поистећи се једном тамом.

Сведоци који су дотрчали на вику другарице убијене играчице, нашли су ову већ мртву, купљују се у својој крви. У соби се није опажао никакав неред, који би сведочио о борби. Убијена је била ударена хируршким ножем у леву сису и нож је био пробио срце. Тражењем по соби преступника нађен је још један такав исти нож, који се зове „Скалпел“ и врло оштар у орману.

Мартен је био ухапшен недељу дана после убиства.

На суду је се појавио лен младић, очешљан, намазан у кратко спознашности која је долиновала његовој улози „Алфонса“.

„Да ли га за то нису поротници ослободили, што је лен говорили су неки од присутних. Тим пре што се на суду није појавило ништа што би оптуженоме могло служити као олакшавајућа околност у његовом преступу.

— Ваши родитељи нису богати људи, али су угледни. Ви имате једног брата скулптора, а други служи код једног банкара; једна од ваших сестара удала се за једног веома честитог човека. Сви они зарађују свој хлеб, и сталио су вам помагали.

Морис Мартен климну главом у знак одобравања. Пошто је био иступио из војске, не могући трпети војну дисциплину, он је отишао у циркус.

— Пошто ми се и тај занат није допадао, ја сам се решио да научим управљати аутомобилима.

Он је то и научио, али је у тој служби остао само месец дана. После није имао никаквог сталног занимања. На питање шта је радио пре него што је се познао с Аликом Аликс он одговори да је тражио места. А наравно да га није с вољом тражио, пошто је гледао да добије Алису.

Ево како он сам прича о томе: — Ја нађем Алису у једној кафани на булевару Мажента. Ми смо били прости познаници, кад ми је она казала да су је баш сад позвали у позориште у Алгиру „Идете са мном, говорила ми је она. Мојега дућанчића Фуро-а његова породица послала је у Јапан, да би га одвојили од мене, али он то неће него иде и он са мном у Алгир. Он је горе на броду. Идете, ја ћу Вас представити њему. Он ће Вам дати место.

Морис Мартен, обрадован, узме од своје матере 250 франака и пође.

— Али на путу, продужи оптужени, Алиса ми призна да је слагала; она ми је изјавила да осећа љубав према мени и да хоће да ме узме за љубавника.

Та фраза оптуженога карактеристична је; њега бирају а не бира он јаму сриа.

— А шта је са Фуро-ом, упитам је ја.

— Ја сам му пратила његову слободу. Његов отац дао ми је да потпишем писмено, па ноге се је одрачем њега. Ја сам слободна. Он ми је обећао нађи место у Алгиру. Путовали смо осамнаест сати и у Марсеју се укрцамо.

У Алгиру је Мартен постао жртва антисемитске политике. Вар тако он уверава.

Ја уђем у позну Бордо, без икакве намере, куда долазе сви тамошњи Јевреји. Тада ми моја љубазница рече:

Ти мене вређаш. Тебе сматрају за Јеврејина а г. Макс Реяк не воле њих. Ти неш мене компромитовати у његовим очима (у публици смех). Ја сам протестовао, али после полужег препирања рече ми она, да ће наћробље бити да ја идем на Алгира. И она ми да нешто новаца а и сам сам имао 45 франака и одем у Марсеј.

Зими је раздвојила љубазнике. Мартен је и даље узимао новац на зајам и тражио место, а Алиса Аликс гостовала је по провинцијама.

Јуна месеца 1901 год. она је се била шегазовала у једном малом месту, где се она упознала с извесним човеком, који јој је богато плаћао.

Ко је био тај човек? Његa нису помнили. Он је био неки колонијални администратор. На суд су изазвали разни други љубазници те ограчине, али нико није поменуо име тог последњег пријатеља. Али се Аликс. Њега су цело време називали „господин из Фураса. Он је почео тим што је дао хиљаду франака ограчици. Мартен је био тада у Паризу.

— Је ли Вам она говорила што о својим новим околностима? — пита председник Мартена.

— Не одговара овај, она ми је казала само да један господин осећа симпатију према њој и да хоће да јој да новац на зајам. Али ја нисам знао да је он њен љубазник.

— Па како сте Ви објашњавали то што је тај господин готов да да „на зајам" хиљаду франака?

Она ми је једнако говорила да хоће да стуни у један циркус као ограчица и одвраћала ме да тражим зараде на другом месту него ту с њом. Она ми је писала да треба још мало да причекам, да је она нашла једног господина, који је се заинтересовао њеном судбом и да ће јој он дати новаца на зајам.

— И Ви сте тога господина сматрали просто као зајмодавца.

— Да боме.

— И Ви сте сматрали да је са сим природно што један богат човек даје просто бескорисно тако велику суму новаца на зајам.

— Ја сам чекао да се она врати да би о томе с њом разговарао.

Ви сте и сувише наивни за човека од двадесет и шест година који проводи време иза кулиса циркуса.

Ограчица пошто је из Фураса слала свом љубазнику омање суме новаца, у Септембру се врати у Париз.

— Ви сте били у неповљи, без икаквих средстава за живот.

— Са сим.

— Ви нисте имали ни занимања, ни новаца.

— Ја сам узајмио десет франака од једног пријатеља.

— Кад је Алиса Аликс приспела на сте се заједно с њом настанили у једној гостионици на булеварју клиши. Она је плаћала у напред за дне недеље; је ли'тако?

— Тако је.

— 15. Септембра она Вам је казала да сте Ви рђаво одевени и послала Вас је да купите себи ново одело? Од куд Вам новац за то одело?

— Она ми је дала.

— Она је добила тај новац од љубазника на Фураса?

— Ја не знам шта је она имала с њим.

Међутим Алиса је често говорила с њим о богатом господину из Фураса", који је требао сад да дође у Париз и за кога је она морала наћи стан.

— Зар Вам све то, пита га председник, није отворило очи?

— Ја сам чекао да дође тај господин да би се с њим објаснио.

22. Септембра та млада женска, одлучивши се да раскине с Мартеном — господин из Фураса имао је да приспе сутра дан — тражила је од Мартена своја писма натраг.

— Дакле то је био раскид. И Ви сте опет остали да живите код ње.

— Ја сам хтео још да чекам да видим шта ће бити даље.

У вече настане свађа међу љубазницама. Портрет тога господина из Фураса стајао је на каминy. Мартен га баци на под. Алиса га подиже.

— Ако ми ти будеш сметао да узмем тог љубазника, ја ћу наћи десет других.

Мартен отима из њених руку фотографију и поцепа је.

— И тебе није стид, говори му она, да се одеваш од његових новаца. — —

Пријатељица ограчице присуствовала је том призору. Она нашће да неби сметала њиховом објашњавању. Али она није пошла ни четири корака по коридору, кад зачује ужасни врик и виде да Мартен држи ис собе. Он је био узео са стола нож сканел (тај хируршки инструмент припадао је једном од његове браће, студенту медицине, који је био већ умро), и забоде га до дршка у груди своје љубазнице ако што је горе већ казано, нож је скроз пробио срце.

Смрт је настала одмах.

Мартен побегне и био је ухапшен тек после шест дана. Био је дошао код једног познаника, неког занатског трговца, пушајући да учини нов зајам, и овај га изда полицији.

Крађа и суд о њој

Што се морална осећања у човека у рана доба и код разних народа тако јако мимоилазе може се објаснити тиме, да су и она, као и све ствари на свету подложна историјском развићу, код кога делимице играју главну улогу спољашњи моменти као клима, земљиште. Добро и зло су исто тако релативни појмови, као и велико и мало, високо и ниско; она тек добијају смисао, кад се за то да мерило, које може бити врло различито. Без таквог сазнања није могућно праведно пређи суд о догађајима, а питање, како управо постају такна осећања, спада у најважније проблеме филозофије.

Да би показали, како се о привидно простим стварима јако полебљу гледишта, прибрали смо овде неколико бележака о назорима разних народа о крађи. Одатле ћемо видети, да се ту истичу два гледишта, прво осећај оштећења и тежње, да се тако што отклони и против њега одбрани, друго пак у човечијој природи дубоко усађена радост због истицања одличне дрскости или лукавства. Наравно модерни културни народи просто наглашују прво гледиште, а тако исто поступају многи нецивилизовани народи, као н. пр. у Новој Зеландији, где лопове убијају, законавају, после неколико дана ваде из земље и вешају на крст. У старо време мислило се дручије о томе.

У Египту је, како Диодор прича, владао овакав обичај. Ко је хтео да ради лоповски занат, морао је да се упише код „врхи-лопова" или главног лопова и све украдене ствари њему донети. Онај који је покрадан морао је да му преда списак покрадених ствари с тачним подацима о месту, дану и часу покрађе. Тада му је врађала његова својина, пошто плати четврти део вредности. Пошто је немогућно ускратити, да људи на крађу, то је увеђен чудан, законски санкционисани обичај, да би се с малим откупом долазило до свога.

Потпуно слично установе постоје, кажу, још и дан данас на истоку, разуме се не под законским заштитом. Тако у Кајару и Џарограду, па чак и у многим крајевима цивилизованих европских држава, плаћа се залоглашеним лоповским друживама извесан данак годишње, ако се хоће да лопови не дођу у кућу.

У Грчкој је Шпарта имала чудна гледишта на крађу; ово што Плутарх о томе прича, подсећа веома на начин, којим су скитачи Јаци набављали животне намирнице. Двадесетогодишњи надзорник једне гомиле дечака послао је неколико њих за награду дрва и јестина; тако су се неки увлачили у вртове, други су гледали да што смакну док људи ручају, трећи су ударали на лица која су спавала; али ако је који ухваћен на крађи, био је шибан, не толико што је крао, него што није умео да краде. Осем тога морали су тада гладовати, јер њихов први оброк је намерно одмеравао тако да им буде мало, како би се подстакли да сами себе помогну. И на Самоу је крађа била допуштена, али само на прашак Хермеса, који је прослављан као бог лопова.

И о Черкезима се прича, да је крађа код њих само каљавина, кад се на делу ухвати. Бити вешт лопов то је дика, и онај момак, који није кадар да краде презрен је код девојака. Само што код њих није допуштено красти код рођака и породице.

Код Индијанаца вешта коњокрадца одликују видно тиме, што му се са право да на глави носи заденут коњски реп.

И код Бедуина је реч „харамија," што значи разбојник, дично име. Скитнички

Арнбљанин праде без гриже савести комшију и пријатеља. Само онај, по занимању код њега у његову шатору, може бити сигуран да неће бити покраден, јер тада је под светим правом гостољубља.

Многа од тих племена, као Курди и Туркомани, сматрају своје плаћачаке као неки порез којим они порезују путнике, којима обезбеђују остатак, ако се добровољно покоре и даду трибут. Буквигтхем, који је такву сцену доживео, прича, да су разбојници, који су нашли у засиом малом броју, поздравили с највећим страхопоштовањем, да су путници на њихову заповест стали, робу сортирали а за тим се дуго цењали и погађали колико трошка да плате за сваког коња.

Да споменемо још неке чудне обичаје који владају код народа, код којих се иначе краља клањају.

За краља Ашантија прича Хутон, да он има једну гомилу лончића, који носе за њим оружје, стрелу и лук; тим пажени имаоцу право да сваки незакључено крадуу.

О Гренландцима и Есимосима причају Кранц и Пери ово: Кад неко умре домаћин, гости који долазе да теше удову гледају да што год, какву ситницу, сманују. То траје све дотле докле удова, према обичају, не почне плакати у свет. Сродници имају право да такву крађу спречавају, али ако нека удова нема сродника или их има мало, дешава се, да јој напослетку покраду све.

Леша утекла за удовицу!

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Близанци

Код рукавичара господина Мајера извршена је опасна крађа у дућану. Лопов је у ноћи, када је радња затворена, удешеним кључем ушао у дућан, разбио касу и узео себи сав готов новац и један велики део рукавица. Али није му пошло за руком да побегне са својим пленом. Један обавршни стражар чуо је у дућану некакав подозрав шум, те уз приполоси једнога свога колеге ухвати дрвеног лопова баш кад је отворио врата да умакне.

Одведоше лопова у прва полицијска кварт. Био је то млад човек, једва двадесет година, кестењасте косе, кратко ошишаних бркова, висока, танка стаса и интелигентна израза лица. Дежурни писар узе му личии опис. Лопов рече, да му је име Карло Милер и тврдио је, да је од скора дошао у варош. Поштo је ухваћен на делу, није ни покушавао да одриче своју крађу. С резигнацијом је ушао у кварговину апсану, где је имао да проведе остатак ноћи, предајући се покајничким мислима на тврдој постељи.

Сутра дан у јутру требало је да га одвезу на зеленим апсеничким колима у истражни затвор, али се он присети кад је био на тротоару пред колима и удари своја тратиоца ногом, па побеже иза угла једнога.

За њим послаше одмах потерницу и она је за неколико дана имала успеха, али прво чудноватог: не један већ два лопова бише ухваћена, и што је најважније један је изгледао апсолутно исто као и други. Један је казао да му је име Емило Милер, а други тако исто. Ни један се није звао Карло Милер. Писар, који је узео личии опис Карлов, и стражари, који су га довели у кварт, уверавали су лопова у овоме који им се први показао, а после су то исто уверавали.

Истражни судија био је пред тешким задатком. Изгледа је оба младића и вероватно, да се ни један није могао приметити никакав знак, по коме би се разликовали. У осталом, сваки од њих одрицаше да је извршио крађу. На сва питања истражног судије остали су немн.

Близнаке страшне у ћелији, где им је био врло мучан живот. Истражни судија прибегавао је само у ретким случајевима овоме средству, јер су мучења била забрањена, али та промена као да је била шала за њих, јер су се увек при доласку на испит код истражника поздрављали срдачно речима: „Добар дан, драги мој брате, како је?“

Судија је у почетку покушаво лепим и у мирном тону, али кад је стално добијано од обојице одговор, да нису извршили крађу, покушао је да збуни браћу разним досковицама, обмапама и обећањима. Али они се гледаху невиним погледима, а из очију им је вирио јад. Очевидно је било да им је збуњеност судијина чинила велико задовољство.

Једнога дана пређе судија на претњу, да ће обојица браће морати остати у истражном затвору све дотле, док се један од њих не призаки као злочинац.

„Ако то заиста учиниге“, одговори Емило, који је тако и причен, „наневеће себи грижу савести, јер је један од нас невин, као што и саме знате, а тај невини сам ја.“

„Баш сам и ја тако мислио“, додаде Карло, који је то име на крштењу добио, „само с том разликом, што сам ја невин“.

„Обојица сте истим сапуном прана“, одговори судија бесно. „Ни један није бољи од другога. Обојицу ће вас суд осудити“.

Браћа су се смешила. Карло рече: „Ја могу да докажем где сам био кад је извршена крађа. Целе сам ноћи седео у бечкој кафани „Централ“ близу биће-а.“

„Извини“, рече Емило, смешећи се пријатно, „то нисн био ти, него ја.“

„Наполе“! грмну истражни судија, те одведоше опет обојицу браће у истражни затвор.

Истражни је судија саслушао све потребне сведоке, који су могли дати каквих података о браћи — близанцима. Кафеџија и оба келнера кафане „Централ“ необично се зачудише, кад су видели близнаке. Тврдили су да су видели једнога од браће али кога, то нису знали рећи.

Зрачак наде! Кафеџија је испричао судији, да је његова продавачица у биће-у невеста једнога Милера, који је био код њега у казани. Она ће најбоље умети означити који од њих није лопов.

Пред судијом се појави продавачица, необично лепа и лепа, великих, плавих очију, а таке је невино и часно гледала судију, да овај ни за тренут није посумњао у истинитост њених навода.

„Господине судија“, рече госпођица Клара Шалкхаетова, ја сам била до јуче на путу, и можете мислити како сам се ужаснула, кад сам чула, да је мој Емило ухапшен због крађе. Одмах сам рекла у себи, сигурно да за то нма да захвали проклетој сличности са оним несретником Карлом. Не можете веровати, високо, поштовани господине, колико је пута неђ Емило задно врело кестење за Карла. Емило је добар, скроман човек, дика својих покојних, родитеља, управо анђео од човека, који је покушао да спасе свога брата из кала злочинчиног. Али узалуд, нема два човека који се толико разликују један од другог.“

Истражни је судија прекиде:

„Главно је, драго дете, да ли си ти сигурна, да ћеш међу браћом упознати, свога младожењу?“

Госпођица Клара зачуђено погледа судију својим великим, плавим очима, које су биле још и пуне суза. По том се гласно насмеја и рече:

„Извините, поштовани господине, што се смејем, ја, ја, да не познам свога младожењу, свога Емила? Ја сам у њему сигурна, па ма имао и хиљаду браће, која би на њега личила.“

„А по коме знаку?“ упита љубопитљиво судија.

„По коме знаку?“ Госпођица се Клара насмеја. „Ја га волим, господине судија, па и кад би била слепа, познала бих га по гласу, по његовом — извините — пољупцу и по куцању срца мога. Зар никада нисте волели, господине судија?“

Судији је то било пријатно, те одмах нареди да се доведу оба близнака. Прво се појави Милер, који је заиста и извршио крађу. Чим је видео Клару, покушао је да јој падне у наручја, и узвикну:

„Једва једном дође, драга Кларо, да ме спасеш срамнога затвора.“

Али госпођица Клара направи озбиљно лице и са пуно презрења довикну му:

„Карле, писам ја твоја невеста, то врло добро знаш. Немој правити комедије мени и овоме часноме господину. Зар је то хвала за све доброте, које ти је мој Емило учинио, да сада испашта твоје грехе!“

За тренутак је изгледало, да се Карло посрамљен хоће да повуче, што неразумно, није умало општром оку истражникоком. Али одмах се по том прибра Карло и покуша да прети и гроји девојку, док не учини судија крај тој сцени, удаљивши га одатле.

Вићење другога брата и госпођице Кларе Шалкхаетове било је дирљива сцена, која је чак потресла и тврдо срце судијино. Овај није ни за тренутак посумњао у невиност тога брата и неђ после пола сата могао је изаћи на слободу прави Емило са својом невестом.

Брзо је довршена истрага над Карлом Милером, који је и на даље тврдио да је невин, проклињући своја брата, који не само што га је направио „лоповом“, већ

му је и невесту отео. Дан претреса у суду био је одређен. Као најглавнији сведоци требало је да буду на суду господин Емило Милер и његова невеста. Ну ко не дође на претрес — баш та најважнији сведоци. Место њих, дође истражном судији на Сутамитова једно писамце, чија је кратка садржина овако гласила:

„Господин Емило Милер и госпођица Клара Шалкхаетова најтоплије се препоручују господину искреном судији, пред свој полазак за Америку.“

Кад је прочитао истражни судија ове ретке, лице му је помодрело од јада. Увидео је да су му две паралише најсрамније подвалиле. Кад је к томе дошло, да је бранилац Карло Милер врло драстично изнео на суду дирљиву љубавну сцену пред самим истражним судијом, па је по том његов клијенат ослобођен на недостатка доказа, паде истражне судија у озбиљну болест.

Тек што је оздравио, доби опет на Сутамитова писамце, и у њему једну карту. На оној је стајало име: *Карло Милер.*

Сур шешир

Кад, најзад, дође ред на Пјера Дарта да исприча своју најзанимљивију путну успомену, он се прво дуго устезаше, а за тим, готово тајанствено, отпоче:

— Беше већ протекло пуних 8 дана како се задржавах у Барселони и посведневно шетах булеварима „Рамбла“. То су најлепши булевари у Барселони. Најбоље и највећи хотели, највеличанственије грађевине, народно позориште; украс цео градски живот скоштерисан је на њима. Кад кажем „цео градски живот“, онда под тим разумем подразумевам и масу личности из најнижих друштвених класа, па и гомилу просјака који се на сваком кораку сусрећу, и које, по дрскости, напоследно не уступају бретањским просјацима.

— Једно по подне маса света по тротоарима беше гушћа но обично. Дознао сам сазнао, да је овоме била узрок изненадна министарска криза, која се у Шпанији у велико смагра као јавна ствар, и у којој, с тога, сви „*добри грађани*“ по дужности узимају учешћа.

— Док сам ја, као странац, ужикао у овом занимљивом комешању света, које се још увећа кад продавци новина отпочеше објављивати састав новог министарства, пројури нагло поред мене једна мала и по све сиротиво одевена десетогодишња, дечурица мало ме гурну у пролазу, а кад већ измаче на неколико корачаји преда мном, окрете се и посла ми један пољубац ирховаца својих пустиј, после чега је нестаде у гомили. Ово је убичајени знак малих просјакиња у Барселони.

— Да бих јој што удобно, мањих се руком за новчаник који сам обично носио у десном џепу капута, и, на моје велико изненађење, опазих:

— Да га тамо нема — новчаксмо сви као у један глас.

— Не.

— Да у њему ништа нема.

— Да је промењен.

— Не, не.

— На шта онда?

— Поред новчаника налазио се и један златан сат, који до тог тренутка не бејах никад видео, и чији ми изглед беше потпуно непознат.

Док смо се ми изненађено погледали, г. Пјер продуже:

— Прво што ми је пало на памет, кад сам видео овај сат, била је помисао: да сам га случајно, нехотично узео приликом неколико пријатељских посета које пре подне бејах учинио. Ради тога бацих одмах погледа на монограм који на поклопцу сата беше урезан, али се, ни после дугог размишљања, не могах опоменути ни једне познате личности чије би се име и презиме подударало са писменима на којих монограм беше састављен. На каким је, онда, случајем овај сат дошао у мој џеп? Је ли могуће да га је сам његов сопственик у великој расејаности погрешно сам спустио? На сваки начин тако је, закључио сам у себи само с тога, што ми је овај закључак изгледао најприроднији. О каквим тајанственостима, пак, писам хтео ни да мислим, по што у натприродне силе никад нисам веровао.

— Умирен брзо овим објашњењем, продужим шетњу, тврдо решен да непознати ми сат предам још вечерас комесару полиције. Тискајући се кроз масу света, која је постајала све гушћа и гушћа, бејах већ и заборавио на догађај са сатом, кад одједном, хотећи узети мараму из левог џепа капута, нађох у истом један новчаник, који ми беше исто тако непознат као и сат. Тај беше врло леп женски новчаник од памучимисане коже и са позлаћеним оквиром. У њему је било око 30 динара.

Овога пута моје запрепашћење било је толико велико, да сам се одмах упутио комесару полиције. Уз пут, разуме се, размишљах о томе што ми се беше десило, али не могах доћи ни до каквог логичног закључка.

— Задубљен у новине комесар ме површно саслуша, а по сршеном говору узе ми из руке сат и новчаник, баци их у једну кесу са натписом: „*Изгубљени предмети*“ и отпусти ме са једним по све неправилно изговореним „*adios*“ Покушах одмах да му објасним, како предмети које сам му предао не беху изгубљени, већ, на против, нађени и то под веома чудноватим околностима, али то би узалуд. Не хотећи ме ни саслушати г. комесар ме доста суровим тоном замоли да га оставим на миру.

— Не остаде ми ништа друго, до да похитам и целу ствар опширно испричам једном свом пријатељу, који ме саслушао, али не без чуђења, и на крају крајева, изјави да се овако нешто не беше никад догодило ни њему лично, нити ма коме од његових познаника.

* * *

— Сутра дан, као и обично, отишао сам у шетњу. На булеварима Рамбла беше исто тако много света као и прошлога дана. После шетње од ½ часа осетих како ме једна рука лако скоро, непримегно додирну по десном џепу капута. Све је било у моменту и док сам се само окренуо, невидљиве руке већ беше постало.

— Узнемиреност ме на мах обузе. Инстинктивна жеља да прегледам моје новоне с једне и страх да у њима опет не нађем какав сат или новчаник с друге стране, направише читав ломљ у мојим мислима. Не знам зашто, али ја скоро бејах убеђен, да овај мали додир руке стоји у тесној вези са јучерашњим догађајима.

И на моју велику жалост писам се преварио.... У додирнутом џепу налазио се један пакет скупоцених медаљона.

— Мало је требало па да видећи, ово, не изгубим одмах свест. У почетку просто не знађах шта да мислим, али поште сам мало дошао себи, отпочех целу ствар посматрати са са свим другог гледишта. Ако ништа друго сад бар знам, закључих у себи, да су предмети које сам у џеповима налазио тамо намерно били остављени. Ова изненесност обарала је доволно све претпоставке о некој тајанствености и после дуже размишљања дођоше ме до једног новог и по моме мишљењу најприроднијег закључка по коме је налазио: да сам ја био жртва или какве лепе шале или какве опасне замке.

— Жртва шале! Али та би шала била врло глупа с обзиром на вредност остављених предмета, и на могућност да из моје џепа буду украдени. Сам овога моје познаниче веће у Барцелони беху врло мале и цртаху се у најужем кругу неколицине озбиљних људи, којима озбиљност и поло-жај никад не би допустили да улазе и у овакве шале.

— Противставка о шали морала је, дакле, према овоме отпасти, те је тако, као једино и могућно остала она о нарочито удешаваној заседи.

— Виска опасност ноју, после овог закључка, почех осећати пагна ме да одмах идем у комесаријат, не обазирући се ни најмање на то све ће јавни јучерашњи пријем.

— Комесар и онога пута беше сав заузет новинама, али ме ипак радознало погледа приликом уласка у кабинеларију. Поцутах, у колико ми је знање шпанољског језика допуштало, да му што опширније опишем и јучерашње и данашње догађаји, али ме комесар, судећи по слегању његових рамена, није хтео разумети. У место сваког одговора, он позва свога секретара који, погледајући ме, врло љубазно одмах најави: да сам, по свој прилици, оболео од клептоманије. Комесар је, како је изгледало, усвојио одмах ово мишљење. Хтедох протестовати, али ми они не, све грубо наредише да ћутим. Тада настаде један тих разговор, нека врста објашњења између комесара и његовог секретара. Без сумње су расправљали питање о мом затварању. Најзад ми комесар рече доста оштрим гласом:

— Идите, господине, и више никад не преступите овај праг. То је најбољи савет који вам могу дати.

— Надао сам се, додаја, да за ово нећу имати ни потребе, али можете мислити колико је било моје очајање када сам, још истог вечера, приликом свлачења одела нашао у капуцу 10 новчаника и 5 сатова.

— Мој разум не беше у стању да се и даље одупире оваким искушењима, и да се, на моју велику срећу, време изненада не промени, не знам шта би са мном напослетку било. Међу тим, четвородневна киша, праћена јаким ветром, опустила је готово са свим, буквално Рамбла и ја се могах шетати до миле воље, без бојазни да ће ми се ма шта десити. Храброст коју бејах моментано изгубио поче ми се нагло повраћати, и ја се већ озбиљно решавах, да још једном одем у полицију и предам јој новчанике и остале предмете које нелегално притезаваx. На жалост, ова моја намера остала је неостварена. Чим се је време пролепшало, а то је било петог дана од мог последњег одласка у комесаријат, буљевари поново оживеше, а с њима и мој страх не без основа. Шеташући се тога дана, као и обично, опазих, приликом навлачења мараме на шапуту, како ми из џепа испаде један хронометар. Један пролазник, који то опази, подиже га и заглед пажљиво, па ми га за тим предаде са најнежнијим страхопоштовањем. Хронометар беше са грбом куће шпанских краљева...

— Ово већ беше и сувише, и ја осетих, али стварно осетих, како се мој мозак буши изгом неког неумољивог чаробника. Надзирати се потпуно сам у средини једног непознатог града, не разумевати ни сам локални језик, а врх свега бити још и опасно нападан неком невидљивом моћи, било би, признаћете, много и за каквог сина а нежно из за мене.

— Ако она кобна рука, чији додир бејах осетио на шеталишту пре неколико дана, припадаше каквом живом бићу, онда је неоспорно да је то баш било обдарено неком нарочитом вештином, којој ја бејах остављен на милост и немилост. Да предмете, нађене у џеповима, однесем и предам полицији, на то писам смео ни помишљати. То би значило сигуран затвор. Мишљах једно време да целу ствар поверим једном од мојих познаника и умолим га за савет, али сам убрзо одустао од ове намере, јер се бојах, да тај мој познаник не посумња у нормалност мога душевног стања. Уздудан је, најзад, био и покушај да француском конзулу у неколико напасаним целу ствар. Почетак мога говора беше га толико запрепастио, да се ја никако не смедох усудити ићи до краја.

— Нерасположење и неспокојство у коме сам се налазио, нису се могли измаља на вида моме слузи. Чим сам се вратио кући, упита ме он одмах да ли сам болестан? Ниje ми ништа, одговорих му. Једна мала непријатност, и то је све. Узнемирено изненађење његовог лица, јасно је казивало, да га овај мој одговор није умирио. У истом тренутку погледах се случајно у једном огледалу и, право да кажем, уплашио сам се особито од моје страховите бледоће.

— Беше ми немогуће да ноћерам и просто једва чеках да оставим сам у соби, те да до миле воље и без икакве бојазни посматрам своју тајанствену имовину? Чим је слуга легао, запалих све могуће лампе и свеће које беху у соби, не знадох ни сам због чега, и отворих пребацетаји прикупљени новац и ствари. У новцу је било равних 5600 дин. а сем тога још и 7 часовника међу којима и моменутр хронометар. Не знам за што, али тек од једном добих вољу да их све навлачим и слушам њихово равномерно куцање, додирујући их златним и сребрним новчаницима. Али како разумети, како сазнати праву истину? Све могуће претпоставке, које су ми падале на памет, не могаху ми помоћи да разрешим загонетку.

— Да писам постао луд упитах се одједном и отпочех гласним гласом узвикивати: *„Ја сам луд, ја сам луд.“* Сећах се ипак, да ће ме ова моја изненада бити. Устадох са столице и почех тргати по соби као бесомучан. Да, да, истина је, ја доиста бејах луд од пре 8 дана. Комесар је био у праву кад је то казао. Све ове ствари, све оне новчанице и медаљоне, све сам то ја украо. Где? кад? коме? Од куд то могу знати? Да ли ће то ма кад сазнати?

Кукавче 7 часовника одјекиваше чудноватo у тихој ноћи. Посматрајући их пажљиво, учини ми се одједном као да се поклоници отпочеше трести, падати, као да почеше оживљавати. Обузет неком пустом махнитости, јурнух по њих и са стиснутим песницама отпочех их ударати, све док нису умукли и последњи откуцаји.

— Што је после овога наступило, не могу ни дан данас да се опоменем, али кад сам се сутра дан пробудио, бејах неома изненађен када поред мога кревета угледах слугу. Чувши јаку вику у мојој соби, а то је, вели, било око пола ноћи, улетео је унутра и нашао ме онесвешћена поред стола са стиснутим и кравим песницама.

— Неколико часова одмора биле су довољни да ми поврате моју обичну присебност и ведрину. Дођох до закључка, да би још једна ноћ, као што беше прошла, била довољна да особито полудим на с тога наредих слузи да одмах спреми стварн за пут. Воз полажаше тачно у 9 часова и ја због карата похитах одмах на станицу.

— Тек што сам изашао на улицу, као од једном ми приступи једно непознато лице и у тренут ока мету ми лисице на руке, а за тим представљајући се као детектив, показујући револвер, позва ме да пођем с њим у префектуру.

* * *

— Да бих избегао свако скандал, одазвах се позиву без поговора. Кад приспемо у префектуру, гдавни шеф, сав радостан, поздрави ме овим речима: *„Ах, дакле, а вас ухватише, малвичино. Сада Кете се бар уверити, да ви нисте најнестајни, Ваше име и занимање.*

— И сама идеја о каквом нечасном оптужењу збуни ме: једва сам очувао своју хладнокрвност. При свем том изиах сам одговарао. *„Јешо вас молим, господине, да ми поклоните неколико трентутака, те да вам испричам један од најфантастичнијих догађаја.“*

— *О, на сваки начин. Ви Кете ми указати особиту част ако ми испричате вашу историју. Не заборавите само да ми разумемо врло добро значај сурог шешира.*

— Значај сурог шешира? Каква ли је ово сада нова загонетка, велики Боже? Усиавах се, међу тим, као да сне разумем и одговорих тоном који ми је изгледао најдуховитији.

— *Та шала, која ме је скупо стала, имала, је као што видите, жалосних последица.*

— Разљућен овим одговором, у коме је, без сумње, нашао исмевање власти, шеф нареди да ме одмах воде у затвор и препоручи ми, при поласку, да се о свему добро размислим и решим на признање, које ће ми, додаде, служити у олакшање привине.

— Моја молба, да се о мени потраже обавештења код француског конзула и комесара квартa у коме сам становао, била је узалудна. Шеф се само подиже са столице, а детектив са револвером у руци даде ми знак да пођем напред. Пошто смо прошли кроз неколико полутамних ходника, дођосмо најзад до једних малих врата која се, чим ми се, сама отворише. Преда мном се указа једна мрачна одаја у коју ме гурну детектив и одмах закључа врата. Бејах, дакле, затворен.

— Моје очајање достиже свој врхунац кад у мојој челији угледах влажну и сирдљиву сламу. Дакле овде треба да нађем разрешење свима тајанственим догађајима, који ми се догодише за време бављења у Барселони. Једна мисао више ме у неколико тешаше. Увидех да нисам жртва неке чаровије а још мање да сам луд. Поред овога, и сама помисао да ћу у скоро сазнати тајну која ме толико заузима, у многоме је олакшала мој очајан положај.

За време овог размишљања непресташе ми падаху на памет оне речи шефове: *„ми разумемо врло добро значај сурог шешира“*. У овом шеширу, дакле, требало је тражити разрешење загонетке. И доиста, ја сам имао један сур шешир. Купио сам га пре 8 дана на једној распродаји. Он у свему беше сличан осталим шеширима оне боје, још шта више имађаше чак и шарок обод, као што се обично носи у Шпанији. При свем том он је, судећи по ономе што је шеф изјавио, морао бити у некој вези са оним тајанственим догађајима, али у каквој? то никако не могах погодити.

— Предајући у мислима све тренутке које сам провео у Барселони, сетих се да сам сат и новчанике нашао у џепу оног истог дана, кога сам пре пут метнуо на главу сур шешир. То се исто поновало и другог дана кога сам, такође, носио овај шешир. Четири дана после овога, услед рђавог времена носио сам други шешир и увек сам се враћао кући празних џепова, а истога дана, чим сам узео сур шешир, био сам блокиран сатовима и новчаницама. Хм, даље, даље... даље се нисам могао ничег сетити.

Док сам се ја усиљавао да пошто по сазнам што је даље било, отворише се одједном врата на мојој ћелији и у њу ступи шеф у друштву са француским конзулом. Ево спасења, закључих одмах у себи, и нисам се преварио. Још с врата, шеф се отпоче доста збуњено извињавати, конзул ме стисну руку а тамничар отпоче пиштити паучину са мог одела.

— Каква заблуда, велики господине, понављаше сваког часа шеф полиције, каква жалосна заблуда. Изволите да се прихватите и попијете коју чашу малере. То

су маларе којима смо ми полицајци врло често изложени самом природом ваше службе. Тако часни човек као ви, па да му се тако што догоди... али ја сам неутешан. Ви ми пријатате, је л' те... наполите сада на чашу мадере.

— Слушајући ово шефово објашњење, бесмо већ приспели у његов засебан салон, када ме он са нарочитом љубазношћу посади на једну фотељу и отпоче понова своје извињење. Међу тим, ја га и не слушах. Сва моја жеља у овом тренутку беше скоцтерисана на то, да што пре добијем књиг од загонетке, која ме толико интересоваше. Најзад умолих комесара да ми целу стварпочитам и он отпоче:

— Објашњење је веома просто, драги господине. Познато вам је без сумње, да у свима већим данашњим градовима постоје читаве организоване дружине за вршење крађа. И код нас у граду, наши лопови и кесароши беху образовали једно такво удружење у друштву са неколико проблематичних, а по правом, изгледу врло часних личности, који су им служили као јатаци. Као знак распознавања служио је сур шешпир, чија трака беше везана на нарочити начин, баш као и код нас. Ови јатаци са сурим шеширима питали су се по бувеварима на којима је ова дружина оперисала. Чим би који од чланова оне дружине украо какав предмет, он га је, бојећи се наших агената, остављао у џеп јатака који је први наишао. И ако ово удружење од скора беше отпочело рад, оно је пак много, необично много урадило. Несрећа је била само у томе, што се сви чланови још не беху добро упознали и отуд је потекла сва забавда према вама.

— Ви сте прва са сурим шеширом кога смо затворили. Ви имате право да се смејете, ја то признајем. У будуће бићемо обазривији. Чујте тајну, велики господине, и опростите нам. Ја вас зато молим.

С француског Д. Ђ. А.

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Психологија једног убијце

— Господин, настави она, учини набор у салону; намбра моју пријатељицу, по том ми даде знак да и ја пођем за њима. Кад смо били у соби, моја пријатељица извађе пекуд за неколико тренутака. „То је ствар од вредности,“ рекох му врло загушена, јер мутитерије немају обичај давати таквих поклона. „Не, одговори он, то је смеса, стаје тридесет динара. Дајем ти га, само кеш ми дати тет динара за поклон твојој пријатељици и десет динара на таксу радњи.“ После неколико секунди, затражи ми још тет динара. Ја му дадох два златника од по десет динара. Он је предао мојој пријатељици десет динара. Враговор му је био врло смешан. Питао нас је да ли имамо пакита и над их носимо. За тим, рекао нам је да има четири брата, да долази из Александрије, и да му је море за време пута било врло немирно. На рукама је имао заноје од гумирана платна и говорио да има плиснове, јер је била врло велика хладноћа на даљи. Кад се обукао, у тренутку поласка, извуче из џепа обоје са тирканима и хтеде нам их продати. На наше одбијање, поклони нам их.

— Ова жена лаже, рече просто Прапчини, али не последа у Амелију Каброну.

Нисте ишли горе с њом? запита судија.

— Јесам, настави Прапчини, али јој писам ништа дао: само сам по правилу платио таксу за радњу.

— За што би ова жена лагала?

— Хоће без сумње да спасе какву редовну мутитерију куће која јој је предала те пакете, и која је вероватно прави виновник злочина.

За тим, додаде обичну песму својих одрицања:

— Ни у колико писам умешан у ту ствар.

Већ, ни мало писам сумњао о кривици Прапчинијевој; али после овог суочења, био бих врло безазлен над бих и даље сумњао.

Девојка Фаброва споменула још неколико важних појединости. Прапчини јој је добацио класични одговор убијца и крадљивада кад га је запитала од куда су му те драгоцености :

— Нашао сам их у улици Ноаје, рекао јој је.

За тим, као пека грижа савести обузела је ту девојку.

— Показала сам, рече, пакете подгаздарици која их је показала господи, хоћу рећи газдарици, која је послала да известе г. Курта.

Марија Дурујева, другарица Амелије Фаброве, потврди ту причу; газдарица и подгаздарица, учинише то исто.

Било је очигледно да је Прапчини примио драгоцености у пакету који му је био послат из Париза; запитасмо га о томе.

— Шта је било у пакету који вам је био упућен? запита г. Резердје, истражни судија.

— Предмети без вредности, одговори Прапчини.

— Какви предмети?

— Перад за часовнике.

— Перад за часовнике за које се плаћило пет динара поштарине?

— Не знам.

Доведен у тесницу питањима, Прапчини најзад исприча како му је неки непознати човек с каме се срео на јавонској станици пред свој полазак, унутно ту пошиљку; за тим спомену име неког добожког доктора Хенрика Форстера, чије се име неколико пута споминало у току оне истраге.

— Шта сте урадили са тим многим перадима за часовнике? упитах ја.

— Бацио сам их у палати у Лоншану, рече Прапчини. На онда, нашто сва та питања? На у колико писам умешан у ту ствар.

У палати је наређено истраживање. Нису ништа нашли. Одлучисмо да одведемо Прапчинија у Лоншан и да га натерамо да нам покаже пут којим је прошао. Он нас је подно, као што је са свим природно, по местима у која није ишао. Али је та тежња ипак била од пресудне важности.

Грдна гомила света коју су задржавали жандарми гурала се да види човека чије је ухапшење у тај мах страсно занимало целу Француску.

На један пут зачу се како узвикну једна млада женска :

— Где! та то је он, да, он је, познајем га.

Као што можете замислити, доведоше вам ту младу жену која је дркала јаше пужиште у палати у Лоншану.

— Господин, рече она, долазио је око три и по, четири часа, у недељу после подне; ушао је у једну кабину у којој је остао скоро двадесет минути.

— Не познајем ту жену, одговори Прапчини.

Али јако пребледи.

— Како, господине, поричете да сте улазили у мој дућан? Не чини ништа, да вас познајем добро, и познала бих вас у десет хиљада других. Ви сте једина мутитерија која ми је, од кад знам за себе, дала пола динара напојнице!

Ваљало је чути тог узинка, изговорена најчистијим провансалским нагласком, па да се разуме колико је у њему било зачуђења дивљења и попрећена самољубља. Једном у животу, та жена дочекала је да уђе у њену радњу човек који јој је дао новац од недесет пара, бела новац који је обележавао тај дан нарочитом светлошћу, и тај је човек но познаје!

Хтела је наснати Прапчинија да се сети. Навела је техничка појединости које неће да наводим, али које су доказивале да је Прапчини улазио у нужник без икаква другог циља него да баци предмете који су га очигледно тестили.

Одмах наддох наредбу да се исправни јарак, али ми реконше да је то већ било извршено. Сваког јутра, бурад се преноше на сметиште за нечистоту у Мадрат. Један жандарм оде да нареди исправљивачима да одмах приступе тражењу.

У исто време, беху нашли жену с којом је Прапчини провео ноћ између суботе и недеље. Ја сам је видео у палати Правосуђа; била је то доста лепа девојка, у које је био прави тип једне Аркезијанке. Одликала се на надимак Аргентина, и рекла је да је лирска уметница.

Ено искала који ми је дала :

„Билк сам у кафани Монте-Карло; било је од прилике један и по час после поља ноћи. Угледах једног доста лепог момка како ме гледа, смеши се на ме, по том приђе и седа за мој сто. Разговор се заметну; он је био врло галантан, па како ми изгледаше пријатан, допустих да ме прати. Он је платио трошак, па за тим одосмо у мој стан, у улици Републике. Врло се журио да легне: на ипак, затражих да ми учини мали повлен, и он ми предаде златник од 20 динара, који ја метух под светњак који је био на моме ноћном столу. У јутру, он устаде нагао, и кад се беше обукао и метуо шешир на главу, рече ми осорљиво :

„— Вратићеш ми златник који сам ти дао ноћас.

„Ја живо протествовах; тада он извуче из џепа један мали револвер са кундаком од слоновке кости, и рече ми гласом који ме престрави :

„— Ако ми не вратиш мој златник, убићу те.

„Више мртва него жива, сакрих главу под покривач; чух га како диже светњак и узима златник. Одлучих се да погледам тек кад беше отишао, треснувши врата за собом[2].

Сусрешће Пранчинија са Аргентином. Човеку се, у овај мах, опет беше вратила сва хладнокрвност; није више одрицао глупом тврдоглавошћу; одговори са свим просто:

— Прича те жене тачна је, осим једне тачке; писам јој претио; од добре воље вратила ми је златник који јој бејах дао.

Треба ли да кажем? рекли пут, поверовах да је Пранчини казао истину, и све што сам касније сазнао по тој отвори утврдило ме је у томе мишљењу.

Пранчини је био тако омиљен код жена, или боље код девојака, да је вероватно да се лирска уметница из улице републике дала такође уловити миловањем ових очију Левантинчевих.

Сутра дан, откривши су у сметлишту у Мадрагу шта је Пранчина био бацио у нужник палате у Лонџану; наћоше једну гривну окићену тиркизима која је припадала Марији Рељолово); одломи од накита, једно мало огледало окићено златном окивром, кутија за палидраја од алуминија, итд.

У исто време, добих на Париза вест да су малени часовник и обоци који су били дати девојкама у улици Вантомажи формално признати као својина г-ђе од Монтија.

Моје убеђење било је готово: овај човек несумњиво је био сукривац у злочину у улици Монтеб. Рапорт који ми предаде г. Балата, лекар у Марсељу, одлучи ме да верујем да је он морао бити убица, онај што је ударао.

„Двадесетог марта, вели г. Балата, налазећи се на дежурству у поноћи, г. Курт, полицијски комесар, дошао је и рекао ми:

„— Врло ми је мило што сте ту; хтедох наредити да вас пошну да бисте прегледали једног човека кога су ухапсили.

„Доведоше га горе; то је био оптужени; онаких да је био врло бледа и да му је боја на лицу тамна. Разгледах га и рекох му:

„— Покажите руке.

„Он ми подиже најпре леву руку. На њој је била једна мала посекотина. Питах га од куда му је. Одговори ми да ју је задао себи ножићем кад је сецао хлеб. Беше се отпочело хватање ранице. Погледах десну руку: бљизу до малога прста, била је једна рањица. То није била посекотина, била је пре контузија. Запитах га такође од куда му је; одговори ми да ју је задобио над је сидазио с вагона. Утврдих да је била исте боје као и она прва. Наредих му да се свуче и пађох рањења, свежа чворе... особито руке.

„Испитујући га пажљивије, онаких на предњем делу бедра један мали оток; рече ми да га је добио чешући се десном руком, што је немогућно; сутра дан, дођох да га опет видим, лице му је све било подливено крвљу. Запитах га шта му је било; он ми одговори: „Навала крви[3]. Разгледах га. Очи и нос беху му подадули, а, око врата, крвљу подливене маснице као бразда од дављења. И, према томе, тврдњу да сам одсудно: моје је дубоко убеђење, да је хтео да се утуши[4].

Испит коме сам подвргао Пранчинија пред истражним судијом, г. Реверденом, и пред прокурором Републике, г. Дорманом, запрепастио нас је.

— Пранчини, рекох му, у пакету који сте добили из Париза били су адиђари госпође од Монтија, једне жене коју сте убили.

Нервозна дрхтавица потресе руке човеку, црте му се покривише, очи се затворише; учини ми се да ће признати.

Али он се напреже и одговори мирним гласом:

— Не, ја писам убијца Марије Рељолово; ја сам је љубио и поштовао. Једна жртва!

За тим, изгледаше гануг:

— Ја, да убијем жену коју сам волео! Неспособан сам за тако гнусан злочин.

Прокурор републике, г. Дорман, проговори му тада о чувеном Геслеру, чије је име, у осталом, и Пранчини прочитао у новинама.

— До сада правосуђе мисли да сте ви сами убили три жене, рече прокурор оштро; одакшали бисте страшни терет који је на вама кад бисте казали ко је онај Геслер који вам је помагао у извршењу злочина.

Тада се и ја умешах и запитах га ја исшала:

— Да вас тај Геслер, оне ноћи, није увео у стан госпође од Монтија?

Врло миран, Пранчини одговори:

— Пропео сам ноћ која своје љубавнице, госпође, С..., кад је извршен злочин; она је морала то изјавити.

Ствар је тако и стајала, то сам знао.

— Госпођа С..., без сумње, вам је сукривац, настављах ја; у осталом, ухапшена је.

Очи Пранчинијеве лако затрепташе.

— Немам сукривца, рече, јер никако писам ни извршио злочин.

Бејах телеграмом добио вест да је један врло частан човек, г. П..., који је врло мало познавао Пранчинија, предао у управи Безбедности једно писмо које му овај беше упутио и које је он примио у недељу у вече, баш у оном трепутку кад је онај који га је написао ухапшен у Марсељу, у великом позоришту: ево тога писма које сам прочитао Пранчинију, јер ми његову садржину беху послали телеграмом:

„Париз, 20. марта 1887. г.

„*Драги господине П...*

„Кад бисте знали у каквом се душевном стању налазим, за цело бисте ме жалили.

„Ствар чије сте све појединости већ сазнали ни новина бацила ме је у постељу.

„Вама се обраћам у име ваше частности и поштења, вама, као и госпођи Д..., јединим личностима на које могу рачунати да бих вас најпошпије замолио, док дело не изађе на видело, да тачно извршите ово:

„Не могу изласши име једне личности с којом живим готово као са венчаном женом: њена будућност, њена личност биле би на коцки. Према томе, изволите, молим вас, рећи свакоме да се мој одлазак у Лондон због послова догодио између 16. и 17. овог месеца и да се, као и обично, не зна тачно дан кад ћу се вратити.

„Још вечерас, остављам Париз ради пута у Лондон куда ћете ми упућивати сваку преписку или какво друго важно саопштење, на име: да се вратим у Париз где би ме част позвала. Адресоваћете дакле: *At the general post office, London.* Сам ћу одлазити да их примам.

„Нека Бог помогне правди и даде јој потребну видовитост да пронађе нашкоду те да се обелодање вратим у Париз, да проводим свој мирап живот коме у овај мах прети опасност.

„Можда и претерујем; али ово чиним да бих избегао многе непријатности које ће лако разумети, господине П...

„У име ваше мајке и ваших часних осећаја, учините ми услугу, искрено, часно, као што ће вам то и ваша начела диктовати.

„Дакле, уговорено је: до виђења, што нам пре буде могућно.

„Дајте неизоставно упутства Петру и Луји.

„Госпођо, пишите ми, и не заборавите своја сведа искреног пријатеља.

„До виђења, добри пријатељи; до скора виђења.

„Можда нећете одобравати што чиним, али је неизоставно потребно да не компромитујем личност коју ценим и поштујем, саопштавајући им да живим с њоме.

„Од свег срца, и што је могућно живље, стежем вам руку.

„*Хенрик*[5].

— То писмо, рече Пранчини, ја сам написао и сам дао на пошту.

— То није истина, прихватих ја; оно је бачено у сандуче у недељу, то јест после вашег одласка.

Овде, Пранчини оклевање за тренут на назад рече:

— Не знам више. Памћење ме издаје од оне навале крви у главу.

Имали смо све доказе о лагању, и кривица човека који се чудним случајем сам дао ухватити указивала се јасно у мојој свести. На врат, једна ствар остајала је страховито мрачна.

— Ни у колико писам умешан у ту ствар, понављао је Пранчини упорно, а најпоузданији је доказ томе што сам ноћ које се догодио злочин провео код госпође С..., своје љубавнице.

Знао сам, доиста, да је ухапшена жена формално изјавила да је Пранчини остао код ње целу ноћ између 16. и 17.

На врат, за мене то још није био доказ.

— То доказује просто, рекох Пранчинију, да вам је љубавница саучесник. Она је, без сумње, бацила у поштанску кутију и писмо господину П...

— Немам саучесника, одговарао је Пранчини, јер ни у колико писам умешан у ту ствар.

Расрдих се и против воље на то тврдоглавство у одрицању и лагању. Сви се докази нагомилаваху. Вратар у хотелу Новају, некакав Елзашанин по имену Кремс, доласно је и изјавио да је видео Пранчинија како грозничавом журбом прихвата пакет који му је донео поштански разносач. Нека госпођица Салмон, девојка неког часовничара у улици Рима, такође је познала Пранчинија и причала је како је чудноватo ушао у њен дућан, без сумње

у намери да прода адиђаре, и да је, не смејући, купио један часовник и наредио да му се направи рачун на име Жуфроа.

Имам више имао никаква посла у Марсеју, остајао ми је још само да вратим Пранчинија у Париз.

У десет часова у вече, био је изведен из затвора и наредише му да уђе у један фијакер између два жандарма, подвредника Сушијера, који је оседио у полицијској служби, и жандарма Пјетринија, једног енергичног младог Корзиканца, који је мотрио на лисице свога заробљеника највећом марљивошћу дисциплинских прописа. У једанаест часова, уведоше га у један вагон прве класе, — у својим белешкама налазим да је носио број 11.503, што је занимљива појединост, у овом времену крајње репортаже.

Жом и ја заузесмо два угла у вагону, према Пранчинију; а он је био намештен између два жандарма.

Жалио се горко што су му метули не само лисице, него и напрстке. Како је по натавку познао да је Петри био Корзиканац, рече му на италијанском: *Le mani sono mortificate.*" руке су ми оранављене. На моју заповест, скидоше му напрстке, што нас, у осталом, нагна на већу пажњу за време целе ноћи. Јер смо се нарочито морали бојати новог покушаја самоубиства.

И, не знам по каквом административном непидлачењу, било нам је немогућно узети *брак* поз на Ницу, што нам је у многоме повећавало дужину пута.

Хтелох заборавити да сам се на марсељској железничној станици упознао са једним човеком који је тада био само скромни чиновник у министарству унутрашњих послова, коме је била дужност контролисати полицијске комесаре по паланкама, а који је, касније, постао један од мојих шефова. Мислим на г. Пиџарода чије је име постало славно. Он ми показа, тога дана, изванредну симпатију чије сам резултате, у осталом, касније осетио... Вероватно је да ћу морати опет говорити о њему, јер он заузима знатно место у моме животу, нарочито при крају моје службене каријере. Сви то знају у Префектури.

Пранчини, ослобођен се напрстака, зазувео је необичан полозај. Најпре је задржао шешир у руци, затим га је метуо на наслон од наспоначе који раздваја места. Најзад је наслонио лакат на ивицу од шешира, дражећи га у равнотежи.

Гледао се као да спава, а то је била једна комедија више. Посматрао сам шешир који би се морао измаћи и пасти да је сан донета био обухвао заробљеника. Шешир је остајао непомичан, а у скоро опасних да је Пранчини лагано отварао трепавице да види да ли ми сви спављамо. Знам, који је био изврстан агенат, имао је само једну мисао: није се могао одбранити од сна. Укратко, његово јасно хркање ишло је у друштву са хркањем жандармеријског подвредника. Само ја и моји Корзиканац нисмо спавали.

Читао сам неквану књигу коју бејах купио на марсељској станици; али ми је поглед, сваког часа, тражио очи пранчинијеве, чије би се трепавице брзо опет склапале.

У један мах, Пранчини живо устаде. Ја потекох пробудио сво.

Било је навесно да је тај човек, од поласка из Марсеља, а нарочито од тренутка кад су му скинули напрстке, имао само једну мисао: јурнути кроз прозор од вагона... Самоубијство или ослобођење, какав буде час!

Чак се и Жом пробуди.

Пранчини, врло мирно, објасни нам да га једна потреба....

Сиђе на првој станици, у Лиону, у тренутку кад је почињала зора. Гурдна гомила чекала је на његов долазак. Два жандарма ишла су за њим у стопу а један одред жандарма задржавао је свеглину. Кад се опет пео у вагон, одјекнуше узвици: „Смрт! смрт убијци!" ; а он, са сним миран, бацајући на радозналце презрив поглед, седе на своје место, и затражи да попуши једну цигару, коју му направи Жом....

Та дуга ноћна бесанина беше ме раздражила и, неком врстом грозничавости, огледах да погодим шта је мислио тај човек који је седео према мени, тај загонетни убијца који је играо комедију спавања као и комедију своје невиности.

И напрезах се да нађем ствариу психологију тога чудног човека, да бих проникнуо у последње тајанствене стране ове ужасне ствари. Да Пранчини и Геслер нису били једно исто лице? или да није бно само Пранчини, лажни Геслер, који је на месту злочина оставио лажну карту посетиоца?

Та се претпоставка у неку руку намета ла моме духу; али остајало је да се разреши једна загонетка, загонетка тако мрачна, да ми није дувала маха да се са сним заустављам на ономе што ми је инак изгледало као истина.

Бесмо нашли трагове неког Геслера кога је нестало баш оно ноћи кад се догодио злочин. Проста логична захтевала је да је тај непознати играо неку улогу у страшну поноћу. Али као што сам много пута искусно, логика је врло ситна ствар, у кривичним стварима. У сваком случају, валало је пронаћи тога Геслера, па, ако је бно невин, то је било једино средство да се каже са сним поуздано: „Пранчини, нисте једини убијца!"

И што ме је изненађивало, што ме је чак запрепашћивало, то је она смеса глупости и препредености која се указивала код тог човека. Изводећи пред своје очи сам злочин, трудно сам се да објасним како је, поштo је скомбиновао сне пажљивом дроснобу, бно довољно не вешт да сам уђе у миполовку.

Огледао сам да схватим сву психологију злочинца.

Злочинац из последњих категорија, без икаквих других изпора осим животињске примаме коју је врпно над изнесним женама, Пранчини је био један од оних људи који изгледају као створени за злочин.

Дрскошћу осваја̂ча, вештином драматурга, припремио је своју крвану трагедију. Сне је предвидео, осим тајне од касе, и на један пут нашао се на улици, немајући друге награде од крвава попоља који је починио осим неколико накита које није могао продати а да га не ухвате...

Никако није могао пристати на то да је убио три људска створа ни за шта.

Са сним је добро знао да су сни накити које је узео били познати доказ о његову злочину; они су му жегли руку, као мрља леди Магбетовиње, али није имао храбрости да се од њих одвоји!

Био је довољно паметан да увиуме да би му довољно било да их баци у Сену са каквог места ца да буде немогућно да се нађе икакав доказ о преступу који је учинио.

Али не, требало је да их задржи:

На један пут, свакако је да је полиција долазила у стан који је сам себи дао на посетницама које је оставио код г-ђе од Монтија. Тада, обузео га је лудачки страх, дудило од страха: хтео је по што по то побећи на Париза, од полиције, од гриже савести можда... али није имао храбрости да бади у канал оне наките који су га, ипак, морали отпужити.

Кад је ишао париским улицама, слушао је како се деру продавци новина: „Последње појединости о злочину у улици Монтеи. — Опис осумњичена убијце." И говорио је у себи: „Број неколико дана пипаће: ухапшење Пранчинија." Тада је бацао око себе уневерене погледе, замишљајући да га људи прате. Механички, огледао се у огледала по излозима од дућана, мислећи да види на своме челу пређену мрљу која га је проказивала гомили! Трчао би, пасумце, право преда се, да умакне, само да је смео.

Отишао је, како? Још нисам о томе ништа знао, али чиниле ми се да је по што по то морао добити од своје старе љубавнице, госпође С..., новац који му је требао за пут.

У Марсељу, да кобне несвестости обузела га груда дудост. Они накити које је по што по то хтео задржати, које је себи упутно преко неког саучесника, које је можда сам себи упутно у хотел Ноај, они накити на којима је морао видети као врлине мрље, на један пут су му почели уливати грозу. Од тада је имао само једну мисао: опростити их се! Растурао их је насумице, у јавној кући и у нужнику....

То није било ништа: да је имао присуства духа кога је бако над њега ради извршена злочина, дуго би још довољно у забуну пропоснуће.

Да је репао са сним просто г. Курту, на дежурству: „Да, ако сам то накните оним дежојкама, јер ми је тако била пола; у очи једног вединог пута, хтео сам себи створити то задовољство," послали би да се известе да ли је дошла на сгану у хотелу Нојр, најугледнијем у Марсељу, и нако се, на крају крајева, увек бодје да публика и штампа не диже дреку на самовољна хапшења, није немогућно да би га бар привременo пустили у слободу, и тако му дали времена да умакне даље.

Неканва ала коб леблила је над тим човеком.

Један ужасан злочин извршио је дивљачком хладнокрвношћу. Задржао је ту хладнокрвност по изласку из куће у којој је извршио злочин, и готово у страшну равочарсвку што није ништа напао од онога чему се надао, што је могао узети само неколико накита, место хартија од вредности и банкнота за којима је тежио, и на један пут, проста похода једног полицијског агента довела га је дотле да је изгубио памет!

Помишљао сам да је Правичник, да није патио од холуцинација, да је могао, великим напором воље, остати господар над собом, да је имао снаге да сакласа свој страх, да је имао дрскости да дође до управе Безбедности где су га тражили, пре је вероватно да би смо га, г. Тајлор и ја, примили врло учтиво и пажљиво слушали о обавештењима која би нам он дао о навикама г-ње од Монтаја. Можда бисмо га чак и питали да ли не познаје овог чувеног Геслера... Што би требало да доказе да, ако је смелост потребна преступницима да би извршили свој злочин, још би више требала да би избегли казну.

Кад смо стигли у Мелун, при крају тога дана после подне, учиних последњи напор:

— Видите, Правичник, рекох му, наше је држање апсурдно. Поричете све против саме очигледности, и говорите да ће вам се у скоро невиност признати јер ће убијца бити ухапшен: опда, ви га познајете? кажите га дакле.

Правични баци на мене један мрачни погледа.

— Ни у колико писам умешан у ту ствар, одговори.

И до Париза грађно се и даље као да спава.

Надајући се да ћемо трог новинарима г. Тајлор беше изашао пред нас на станицу у Шарантону. Понесемо се у један мали обинбус са Жомом и жандармима.

Па! јесте ли могли дознати што о Геслеру? рече ми г. Тајлор.

— Геслер и не постоји, одговорих му, постоји само Правичник; он је, једини, прави убица.

— Инак ће требати да се нађе Геслер, одговори мој шеф.

(Наставиће се)

ИЗ СТАРЕ ПОЛИЦИЈСКЕ АРХИВЕ

Нашему Старешини Среза Беличког Округља Загодинског пјелому капетану Стефану Михаиловићу

С негодовањем примјечавајући от неког доба, да срезске старешине дужностима своим са сим пренебрегавају, похватајући и непридавајући надлежној власти путу јуће без пасоша кроз њине срезове које какве скитнице и невољале људе рано и создате бјегунце и преступнике, побјегне из апсана, должамно опоменути вас на дужност вашу и препоручити вам, да ви и кметови сеоски у вонјереном вам срезу на такове и тим подобне људе са вам пажљиви унапредак будете; јер у противном случају, ако и после овог опомињања Нашег, дознамо, а постарајемо се, било којим му драго начином. дознати, да се који од гореспоменутих невољали људи, преступника, побјегли из апсана, а нарочито создата — бјегунца кроз ваш срез у други провуче и некуда измакне, а не ухватисе и непридасе надлежној власти, не сам што нећемо трпити вас и кметове сеоске у звању вашем, него ћемо још и ону казн, која би иначе снашице, бјегунце и преступнике опомените по строгости правосудија постигнути морала, на вас и њи обратити, не би ли тим начином сви и сваки узеосе у памет и звање у ком је, потпуно свагдашњи ставати старао се. —

Ми стрепљење Наше веће изгубисмо, очекујући данас сутра, да ћете се поправити и ви и сви до један. Још једно средство остаје Нам прокушати, а ово средство есте то, да Вас и све друге Старешине среске и кметове сеоске посредством вас и њи још један пут опоменемо, како што настојим ево сад чинимо, на точније унапредак извершење дужности, пак, ако би успјела, добро, ако неби, а ово и ви и сви себи приписати имајте све, што вас, сбог небрежења дужности свог. унапредак постиже.

№ 2149.
15 Јулија 1838.
у Крагујевцу.

Вам
благонаклоњени,
Милош Обреновић
Књаз Србски

„Љубезни Стевча!

Пише Нам Ч. везир Бјеоградски Јусуф Паша, да су ово дана неки Низами проз Сербију путујући у Бјеоград дошли, између кои је један Арнаин нарочито у Јагодини одбегао и умољава Нас да би реченог Арнаина бјегунца пронашли и њему опремили.

Препоручујемо вама, да се постарате потражити и пронаћи истог Арнаина, кои је или туда гдје прекривен, или Окружје куд утекао, и да га одма, гдје га год ухватите управо к' Ч. везиру Јусуф Паши у Бјеоград пошљете.

Довољно се начудити неможемо, да ви немотрате, на овакове пролазеће кои одбегавају, и којекуда прекривајусе, да се такови нигдје незадржавају прекривени, и без свои пасоша, зато вам препоручујемо, да у будуће обавезнији у звању овакомна будете.

№ 4079.
10 Октобрија 1836.
у Крагујевцу.

Јесам Ваи
благонаклоњени
Милош Обреновић
Књаз Србски
По Заповести Књажевскоj
Пауа Јанковић
секретер кнежевскиј

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Стаменлав Чугуровић, из Зарубинце, шегрт у радњи Јосифа Мандијаха, трговца из Шапца, 16. фебруара ове године напустио је свог газду и отумарао незнано где. Он има 15 година, средњег је раста, носе смеђе, округлих образа, уста правилних, без браде и бркова. Моле се све полицијске власти, да Стаменлава живо потраже, па о резултату трагања известе начелство округа подринског, с позивом на Бр. 3373, или Управу града Београда Бр. 9893.

Милан Петровић, из Липарења, среза колубарског, арнија код Јевте Митровића, побегао је од свог газде 2. ов. м. носећи пуд и са собом одело је једне полазне чизме и једне пањуге у вредности 20 дин., а од плате наузео је више 5-55 дин. но што му приналзи. Милан има 29 год., раста је средњег, у опште плав, бријеа малих, брчо се. Моле се све полицијске власти, да Милана живо потраже, и пајенот упуте начелству окр. подринског с позивом на Бр. 3234, или Управи гр. Београда Бр. 9897.

ПОТЕРЕ

Непознато лице, 16. ов. м. у 7 часова пре подне, ушло је у отворен стан Стано пок. Филипа Богојевића, која станује у Косовској улици Бр. 13, и из спаваће собе украло је једну кесу у којој је било: новаца, накита, драгоцености, картиже. ова је кеса стајала у спаваћем кревету под јастуком. У кеси су биле следеће ствари:

1) Бисерни тепелук, од обичне мустре, израђен на фесу у виду шилдаха на шеснаест врхонина, бисер је крупнија но остали од кога је цео тепелук израђен.

2) Једну бисерну стариначку шамију од бордо кадифе прилично широке, на којој је бисер израђен у виду ½, која су хоризонтално положени.

3) Две дијамантне гране израђене од Француског злата у виду листа, једна мања друга већа.

4) Једна старинска златан женски, сат са дугачким златним ланцем. Сат има 3 капка, навија се пључем, доње је капак плат, без никаних шара, горње је исписане ситним дијаматима, у виду крижног цвета. Ланац је био обично сплетен, као и сви старинске љубчеви.

5) Три пара минџуша златних.

6) Два претена златна старинска. Један обичан са рубинон одозго: Други је бурма са немачким натписом на њој „Буди Божје са нама".

7) Две старинске гривне златне, једна је испретена у виду мреже, лепшше једног прста, на њеној средини одозго њихали се једна мала златна округла плочица исписана ситним бисером, која су поређене у једном реду по самом средишњу плочице. Ова се гривна закопчава одозго неким оне златне плочице, једном обичном катицом. Друга је од француског злата, прво емајлирана, шпарана са белим цветићима одозго, и у свином цветићу налази се по једно зрно бисера. Ова се гривна закопчава одозго.

8) Два пара мерџана, једни под ситнице а други крупнији.

9) Једна старинска златан новац „Дукадиј" направљен у виду квадрата, који је служио као бронш, поштo је додата ушутра игла за закопчавање.

10) Четрдесет помада српских новчанина од 10 динара.

11) Једна тапија од куће у Косовској ул. Бр. 13. Све ове покрадене ствари вреде преко 700 дуката. Моле се све полицијске власти да живо потраже краљицца и покраду, и у случају пронађења спроведу их Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 9655.

Андрија Бакић, — палинчар, из Београда, 13. он. м. пре подне око $7^{1}/_{2}$ часова извршио је престу крађу стварн и новина својој галерији. Господне М. Стевановић, са станом у Савској ул. Бр. 1. Из отворене зимске од оранка у соби у којој је становао, украо је један железнични сахат, са једним капком, без ланца, и без икаквих знакова, три пешкире од жутог памуча — све у вредности 15 дин., и 3 круне Аустро-Угарске вредности, па по извршеној крађи побегао је. Андрија има 21 годину, стаса је средњег, сувоњав, плав, без браде и бркова; од одела има на себи: сако од прке материје, прни пешкир и поцепану обућу. Може се све полицијске власти, да Андрију живо потраже, и пађеног спроведу, Управи града Београда, с позивом на Бр. 9141.

Милан син Димитрија Младеновића, тежака из Јелашинце, по занимању слуга, има се узети на кривични испит под грешке власти због дела из ч. 145 крив. зак. али је отсутно месишно где. Милан има 19 год., лица је плавог, образа округлих, очију плавих, носе прне, браду и бркова нема, одело носи војничко. Може се све полицијске власти да Милана живо потраже и пађеног спроведу начел. окр. пашког, с позивом на Бр. 3763, или Управи града Београда Бр. 9042.

Франц Јосиф, рођења из Аустро-Угарске, пресудом начелства округа Пожаревачког, од 25. Октобра пр. год. КБр. 1416, осуђен је за крађу чекрења затвора са 132 дилара, или двадесет и два дана затвора. Франц има 17 год. он је отсутан месишно где. Може се све полицијске власти, да Франца живо потраже и пађеног спроведу, начелству округа Пожаревачког, позивом на Бр. 7218, или Управи града Београда Бр. 9629.

Марта Мушкић, из Аустро-Угарске, б. рођења у добровољном рудиику пресудом начелства округа Пожаревачког од 24. октобра пр. год. КБр. 7977/901 и од 25. октобра пр. год. Бр. 7978, због крађумчарења дуванна и пегар папира, осуђен је да плати 248-10 дин. или са 40 дана затвора, која је отсумарала пезнано где. Може се све полицијске власти да Марту живо потраже и пађеку спроведу начел. окр. пожаревачког, с позивом на Бр. 7227, 7241 или Управи града Београда Бр. 9629.

Бошко Савић, тежак из Семоноса, среза посавичког, притворски пропуштеног суда, који одговара код тог суда за покушај убиства, побегао је 16. он. м. из притвора тог Суда. Он има 25 год. добро развијен, високог раста, прне мисти, подшишује брисове, одело сељачко носи. Може се све полицијске власти, да Бошка живо потраже и пађеног спроведу притвореном Суду пропуштеном с позивом на Бр. 3013, или Управи града Београда Бр. 9607.

Драгољуб Милојевић звани „Загодинче," осуђеник пожаревачког каз. завода, 17. он. мес. око 5 часова по подне, побегао је из круга истог завода, заједно са **Лалком Богдана Младеновићем**, такође осуђеником. Драгољубу је 24 год., косе, обрва и очију прних, бркова плавих, уста умерених, потиљак испод обрва. Од одела нишо је на себи шајерај и чакшире од сукна, на глави шубару и на ногама опанке.

— Лалку је 23 године, стаса мањег, добро развијен, косе и обрва прних, носа правилна, уста умерених, бркова врло малих прних: кад говоре врена. Од одела нишо је на себи: жут новчух са рукавима, чакшире од сукна, шубару прну јагнећу и на ногама опанке.

Драгољуб је био осуђен на 4, а Лалко на 5. година затвора. Обојица су препредена лопови. Драгољубову слику имамо и износимо је к Лалковој исмано. Полицијским и општинским властима издаје се наредба да ове бегунце живо потраже и страживарно спроведу Управи Пожаревачког пашеног завода с позивом на Бр 690. (Уб. 9728).

Адолф Таубер, агент за продају драгог камења, рођен 1866. г. у Кракову, Мојсијеве вере, побегао је на Беча 1. марта ове године, пошто је почињено преваре и проневере у нашем нашем од 20,000 круна.

Таубер је средњег и витког стаса, плаве косе и бркова, а узког лица. У последње време носио је затегнуто одело и прекопут, на гласи цилиндар; при читању употребљава цвикер. Сумња се, да се Таубер при бегству служи пашеним оделом.

Према шему, које је за собом оставио, изгледало је Таубер извршити самоубиство, но шиме се утврдило, да га је и извршио.

Бечки суд хоће је решење и лесовом притвору, а за то се сврше пашле овима полицијским властима на Таубера, јер је могућно, да ће преко Србије покушати бегство на исток. У случају проналаска трсба са сигурности Управи града Београда, с позивом на Бр. 8471.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

27. *Фебруара у* Вел. Пчелицами пред лесничком окрупг Моравском, пол свој куће обесила се Вукосава жена Милорада Петровићевића, умирајем и протоколом лекарске сепције утврђено је да се Вукосава сама обесила услед дугогрдије и пеизлечиве болести „меланхолије".

9. *Марта* у селе Стаменици Милорковићу, из Поничице у округу Пишком у месту звапом „Дубрава" упаљена је и изгорела соница са пошибом. У појати биле су козе, а у пошибе Стаменков син Радосав, по овај и козе спашени су од катре. Кривци непознати, истрага предузета.

10. *Марта* пољуртра пађен је мртав Рашел Марипковић, тежак из Јалошик-Извора у округу пиротском чињеници уништења на лицу места и вршеном секцијом утврђена је сумња да су га убили сипови: Милан и Никола ударивши га ушшице будаком по потиљку од чега је задобља разбијена и крвља, а он на месту остао мртво, затим су га увили у чергу и одвали до пеке Јалошик-Извореке, и спшкавши на друм баце га у Шкпаз. Да су сипови убице основи су полозрепа: што је код пихових куће пађен прави будак и комошаи, а и пихово одело пма мрља од крви. Они су пратворени.

13. *Марта* Витомир Стојановић, из Жељина у округу крупчевачком, запалио је забран Андрије Стојановићу пеша се зашто. Истрага је вођена, и кривац је у рукама власти.

14. *Марта* у дрокавиц шуми „Крчмару, у округу вележском, пођашно се пожар пога су проузроковали пепознати разбојпци Маринка Матића, трговца из Вележа. По енергичним изузимањем полицијских и општинских власти исти је брзо угушен. Штета износи до 20.000 динара. Са пришина ће се поступити по закону.

15. *Марта* Милиј Качаревића, из Прогорелице, среза жичког, округа чачанског, убио је Владимир Павловић, из Лопатипце на свом имању. Кривац је у рукама власти.

Истоју 14. и 15. *Марта*, убијен је у својој кући Радосав Вукашиновић, из Кртиња, среза драгачевског, округа Чачанског, сумња се да га је убила сестрска због имања. Истрага се води.

22. *Марта* око 2 часа по подне Илија Вукић. из Стрччева, среза Мљавског, округа Пожаревачког, узурао је пожем по глави Борђа Рајића, сшапу из Стрччева, од пога је удирао после једног часа умро. Илија је убио Борђа зато што је овај пустио свиње у његову ливаду. Кривац је у рукама власти и са њиме ће се поступити по закону.

Садржај: I. *Службени део*: — II. *Стручни и научни део*: 1) Познавање и употреба оружја за нападнике; 2) Кретање криминалитета у пространству; 3) Последња реч криминалне антропологије. — III. *Поучно забавни део*: 1) Вилајанка; 2) Крађа и суд о њој; 3) Суд шешир; 4) Кроз злочин; 5) Из старе полицијске архиве. — IV. *Службене објаве*: 1) Трагом ове; 2) Потере; 3) Криминалне белешке и догађаји у земљи.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

БРОЈ 12 и 13. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 5. АПРИЛА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Српском Народу

Срби!

Веран носилац Таковске идеје, изражене у Таковској Застави, око које се било окупило у почетку прошлога века све што слогом и јединством дише за општу српску ствар, Ја сам, задахнут овом светињом Својих Предака, сав Свој живот посветио слози, јединству, срећи и напретку целог српског народа.

Са таквим осећајима, са таквим Својим идеалима, Ја сам пре две године даровао нов Устав нашој Отаџбини, и тиме искупио Своју раније дату Владалачку реч.

Али одмах у почетку живота новога Устава, на првом кораку његова извођења и уношења у живот од оних политичара, који су у његову стварању имали учешћа, пошло се тако једностраним и штетним правцима, да је, поред неугодних закона који су створени на основу Устава, и само Народно Представништво, које је из њега поникло, пошло путем, који није могао задовољити ни Моја очекивања за добро наше Отаџбине, ни наде Мојега народа за његову слогу, јединство, и напредак у нашем заједничком светом задатку опште среће, задовољства и боље будућности наше Отаџбине.

Још у првим данима рада Народне Скупштине избили су јаки прохтеви закорачавања овога дела законодавне власти у права Крунина као извршне власти и као другог дела законодавства, а штампа, по створеном закону о њој, нападала је и наносила велике штете и престолу, и војсци, и цркви, и појединцима, па и самој нашој Отаџбини.

Овако штетним развијањем нашега политичкога и државнога живота, а због рђавог уношења у живот Устава, отишло се тако далеко, да су се почеле развијати и узимати маха и такве политичке струје, којима је једини задатак био да се Устав, који сам даровао, а у корист правилног развијања политичкога живота Србије и свију чинилаца у њој, употреби на штету Мојега народа и његова напретка, и да се тражи оно, што је Уставом потпуно забрањено, користећи се оним, што је Уставом дато.

Ја, као Владалац ове земље, Којему је света дужност да пре свега и пре свачега води озбиљну бригу о потребама Својега народа и Своје Отаџбине, жртвовао сам многа Своја лична уверења примајући многе законске одредбе само за љубав редовнога и сложна законодавна рада; међутим су се прилике ипак заоштравале место да се спиљавају, услед чега сам, на жалост, после краткога живота овога Устава, у који сам много лепих нада полагао, дошао до потпуне увиђавности и уверења, да ће политичке страсти оштетити тешко интересе моје Отаџбине и потпуно је омести у вршењу њезиних задатака на свима пољима њезинога живота и српске будућности.

Прилике су на Балканском Полуострву врло озбиљне. Србији треба потпуна реда, слоге, мира и прибраности. Она треба да буде пример мира а готова сваког трепутка да заштити своје властите интересе, ако би потреба захтевала.

За то Ја, као носилац Таковске Заставе и српске народне мисли, не смем ни часа часити да нашој Отаџбини повратим ред, слогу, сталност и снагу.

Из наведених разлога обустављам важност Устава од 6. априла 1901. године на кратко време, а до даље Моје наредбе.

И, узимајући у руке вршење свеколике највише државне власти, наређујем, што ће силу закона имати:

1. Указ о именовању сенатора од 6. априла 1901. године као и сви потоњи Укази о накнадним именовањима престају важити као да нису ни постојали. Тако исто сви садашњи чланови Државног Савета стављају се на расположење према опредељењима § 34. закона о чиновницима грађанског реда.

2. Народна Скупштина, која је изабрана за периоду 1901., 1902., 1903. и 1904. год. распушта се; а мандати изабраних сенатора за периоду 1901., 1902., 1903., 1904., 1905. и 1906. године престају важити.

3. Престају важити и укидају се ови закони:

а) закон о штампи од 18. децембра 1901. године;

б) закон о изборима чланова Народнога Представништва од 12. децембра 1901. године;

в) закон о општинама од 21. марта 1902. године;

г) закон о пословном реду у Сенату 21. маја 1902. године;

д) закон о пословном реду у Народној Скупштини од 21. маја 1902. године.

4. Ступају у законску силу и врађају се у важност:

а) закон о штампи од 12. марта 1881. године са изменама и допунама од 12. јуна 1882. год., од 11. јуна 1884. год. и од 9. јула 1898 године;

б) закон о општинама од 24. марта 1866. год. са изменама и допунама од 8. октобра 1875. год., од 14. јула 1878. год., од 28. децембра 1879. год., од 11. јуна 1884. год. и од 24. априла 1885. год.

Ове моје наредбе добивају сву законску силу и важност, чим се у „Српским Новинама" објаве, за све власти и грађане.

Препоручујем свима земаљским властима да се о извршењу истих старају, а свима и свакоме заповедам да им се покоравају.

Дано у Београду, 24. марта 1903. год.

У једанаест сати и четврт по подне

АЛЕКСАНДАР с. р.

Народу Српском

Објављујем милом и верном Ми народу:

да враћам у потпуну силу и важност Устав од 6. априла 1901. год.

Према члану 106. Устава доживотни чланови Сената, именовани по члану 70. Устава наредиће привремени избори закон, као и привремени пословни ред за оба Дома.

Мандати за прве изборе вредеће: за посланике Народне Скупштине до 21. маја 1907. године, а за изабране Сенаторе до 8. септембра 1909. год.

Свима земаљским властима заповедам да по њему поступају, а свакоме да се њему покорава; вама свима шаљем Свој краљевски поздрав, препоручујући милу Отаџбину нашу заштити Свемогућега Бога.

Дано у Београду, у Нашем Краљевском Двору, на Благовести, 25. марта 1903. године.

АЛЕКСАНДАР с. р.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 23 а закона о устројству општина и општинских власти, постављен је:

за председника општине вароши Београда, Николу Стаменковића, професора Велике Школе, са платом, која је одређена буџетом општине београдске за ову годину.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, № 7432 у Београду.

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 20. марта 1903. године.

за начелника прве класе среза поповићког, Михаила Благојевића, начелника исте класе среза тимочког; и

за начелника треће класе среза тимочког, Алексу Спасојевића, начелника исте класе среза копаоничког, обојицу по потреби службе.

Указом од 26. марта 1903. године.

за помоћника прве класе начелства округа моравског, Тодора Молеровића, помоћника исте класе начелства округа ужичког, по молби; и

за помоћника друге класе начелства округа ужичког, Димитрија Миливојевића, помоћника исте класе начелства округа моравског, по потреби службе.

Указом од 24. марта 1903. године.

за напредног секретара треће класе полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, а да прима плату из кредита одређеног буџетом расхода по струци полицијској на плату указног особља у среским начелствима, Љубомира Н. Поповића, архивара Народне Скупштине, у рангу секретара Министарства четврте класе.

Указом од 21. марта 1903. године.

за секретара прве класе полицијског одељења Министарства унутрашњих дела Петра Рад. Николића, управника прве класе (по новом) београдског казненог завода, — по потреби службе.

Указом од 26. марта 1903. године.

да се Никола Ђурачић, писар друге класе среза ариљског, округа ужичког, — на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — у интересу државне службе, из ове отпусти.

Указом од 28. марта 1903. године.

да се Никола Гачић, начелнику друге класе среза азбуковачког, округа подринског, уважа оставка, коју је на државну службу поднео.

Указом од 1. априла 1903. године.

за писаре прве класе начелства округа смедеревског: Војкадара Марковића, напредног писара прве класе истога начелства и приноца дужности писара среза подунавског, и Рудолфа Андрејевића, писара прве класе начелства округа београдског;

за напредног писара друге класе начелства округа смедеревског, а да врши дужност писара среза подунавског, и прима плату из плате овога, Радомира Новаковића, писара друге класе истога начелства, — сву тројицу по потреби службе.

Указом од 16. марта 1903. године, решено је:

да се Љубомир Обрадовић, начелник друге класе округа чачанског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање повоја, с пенсијом, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, № 7493 у Београду

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда

Нешталсно поступање појединих полицијских власти у прошлој години при спровођењу кривица железницом, допринело је, те је у тој години знатно прекорачен кредит овога Министарства, који му је за ту годину био одобрен за државне пошиље и спровод кривица железницом.

Да тога прекорачења неби и у овој години било, наглашам за потребно напоменути свима полицијским властима, да у будуће буду веома штедљиве у употреби бесплатне пошље железницом за спровод криваца, а то ће се постићи само на тај начин, ако се железницом не буду више спроводили и обични криви и скитнице, већ другим путем по обичају и на онај начин, како су то радиле полицијске власти раније, док нисмо имали железница. Заго напређујем да се у будуће, обични криви и скитнице тако и спроводе а не железницом, као што су то многе власти до сада чиниле. Железницом пак нека се спроводе само они опасни злочинци и скитнице, за које се с основаном сумњом може претпоставити да би испред спроводника у путу могли побећи.

За противно поступање биће ми одговорне старешине дотичних надлештава.

Нека начелство ово моје наређење саопшти свима надлештима и чиновницима у своме подручју ради знања и управљања по истом.

ПБр. 3769
12. марта 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

Свима окружним начелствима

На преставку Касационог Суда од 18. фебруара прошле године Бр. 1481. Министар унутрашњих дела расписом својим од 19. фебруара прошле године ПБр. 4164, упутио је полицијске власти, како ће поступати приликом достављања кривичних предмета Касационом Суду на расматрање и решавање на основу § 131. кривич. суд. поступка.

Међутим, како је се показало, да се полицијске власти не придржавају поменутог расписа, то ме је Касациони Суд писмом својим од 7. марта тек. год. Бр. 2269, молио, да у смислу поменутог расписа поново наредим полицијским властима, да се строго придржавају поменутог расписа, како не би и у будуће овакавим својим радом последних власти отежавао посао Касационом Суду, јер ће Суд бити принуђен, да сваки предмет овако неисправно послат, враћа дотичној власти, што би било на штету државних послова.

Достављајући ово начелству, препоручујем му, да се како ово, тако и подручне му власти најстарије придржавају поменутог расписа, с напоменом, да ће у за сваки случај противног поступања најстрожије казнити одговорног чиновника.

№ 5498
15. марта 1903 год.
у Београду

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

Неки наши а по њима и страни листови донели су невероне извештаје о уличним метежима, који су се догодили 23 ов. месеца у Београду.

На основу службених података и истраге која је до сада о овоме догађају вођена, Управа Београда налази за потребно објавити ово што следује:

Још од 18 ов. месеца Управа Београда извештена је, да Вел. Школска омладина, у друштву са трговачким помоћницима и неким радећима, намерава приредити некакву демонстрацију пред Краљевским Двором, и протестовати против, крој нове новине разглашене, ревизије Устава. Шта више, извештена је била, да та демонстрација неће бити само у речима већ и у делима, напереним против личности и имовине појединих грађана.

Услед тановних извештаја Управа Београда нашла је за потребно, да заказани збор трговачких помоћника, који је имао бити 23. ов. мес. у 3 сата после подне у кафани код „Такова", као и све друге зборове за тај дан заказане, спречи. Што се тиче збора трговачких помоћника, ово је могла у толико пре учинити, што је тај збор био и бесприветан. По самоме позиву на збор, на њему је имало да се протестује, што се и од трговачких помоћника, као и од обичних слугу, захтева, да морају имати служитељску књижицу са фотографијом и да се морају лекарски прегледати, а међутим, то нити је стајало у истини нити данас стоји, јер су правилима о односима господара и њихових младих (последња алинеја члана 28), трговачки помоћници и калфе од онога науеати и нарочито им допуштено да своје службе могу регулисати и уговором са господарима, а не буквицом, као што је то Управа преко неких овлашних листова на и преко „Трговинског Гласника" и објавила.

Извештаји о предстојећој демонстрацији, које је Управа Београда била добила, већ 23. овог месеца пре подне, били су потврђени у неколико. У то доба Вел. Школска омладина дркала је скуп у сали Велике Школе и деветинтвно утврдила час демонстрације као и заједницу са трговачким помоћницима и радницима у овоме послу, о чему је ове одмах известила.

Истога дана у 3 сата после подне, трговачки помоћници сакупили су се у кафани „Такопо" и ако им је збор био забрањен. На захтев полиц. чиновника: да се у смислу члана 18 закона о зборовима и удруженима, морају одмах *разићи*, они су се у почетку томе противили, насовариајући се, како је место у коме су, кафана, и како они могу остати у кафани да пију. Но кад је полиц. чиновник категорички захтевао да учине онако како закон наређује т. ј. да се разиђу, они су онда напустили речену кафану и отишли скупа на мали Калемегдан.

У исто доба Вел. Школска омладина приступала се у дворишту Вел. Школе, и то све по једни и по двојица, да би то своје прикупљање прикрили од полицијске власти.

Трговачки помоћници, њих око 150 а са њима и око 150 раденика и лица других занимања, бавили су се нако време на Калемегдану, где им је дошао чиновник кварта дорћолског и саветовао да се разиђу а да не праве метеж и пред по улицама, већ да ово што желе, траже редовним и легалним путем.

Цела ова гомила показала се пољна да следује савету органа полиц. власти. Трговачки помоћници изјавили су да хоће да иду у Малу Пивару на пиво и уђуте се на ту страну, преко дорћолских улица. Они остали пристали су се у варош, наглашујући, да хоће да се растуре.

Међутим трговачки помоћници пошли к Дорћолу, наједаред ударе другим правцем и прошав поред главне полиције а преко Вел. Пијаце дођу код Велике Школе. Радници учине то исто с друге стране. Из дворишта Вел. Школе изиђе им у сусрет Вел. Школска омладина, њих око 200 и онда цела та гомила јача око 500 лица, уз усклике: „Живео Устав!" упути се Теразији а Двору. Докле је дошла на Теразије, она је већ била повећана на 1500 лица.

Код кварта теразијског пресрели су ову руљу чиновници и жандарми квартова: теразијског и врачарског, и саветовали је да се врати и да поред Двора не пролази. Сви ови савети остали су без дејства. Руља је нагињала напред. Тада су означени чиновници и жандарми употребили сву снагу, и уз приложи жандармерије која је дошла на касарне, руљу задржали.

На овоме месту ни један од демонстраната није од полицијских органа ни дотакнут а камо-ли ударен или повређен. То је чатат који се не да спорити. А демонстранти напротив, употребе камење, на овоме месту тешко су повредили Сретена Трнчуновића, каплара и Светислава Митрића, редова жандарма, а лако неколико жандарма, па и самога члана кварта теразијског г. Јевђенија Марковића и писара г. Мијаила Ђокића.

Сузбијена са овога места, руља се вратила натраг. У повратку разбијала је прозоре и фирме на уредништвима: „Малих Новина", „Слоге", „Вечерњих Новости", „Срп. Независности", и „XX Века". Ово последње уредништво, пошто је обила врата, продрла је и унутра, све полупала, поломила, хартије и намештај испекла и спалила, па покушала и саму зграду запалити. Затим се устављала на простору између Калемегдана и околних зграда а делом и у Кнез-Михаиловој улици. У овоме моменту, придошлом новом групи, руља је бројала преко 5.000 лица.

После онога што је већ учинила, она руља већ више није имала физиономију безазлене демонстрације. То је била разуздана гомила, која је већ манифестовала своју готовост да упада и у злочин, да нападне на туђу личност и на туђу имовину и да ову упропашћује и уништава.

Позвана дужношћу и законом да се стара о сигурности грађана, а са оправданим уверењем да руља може ово што је отпочела и продужити, Управа је, у циљу заштите личности и имања грађана, позвала у помоћ оружану војену силу, те да она, под заштитом ове може извршити своју дужност, т. ј. да може искупљену руљу растерати, а колоноље, који поред осталога, имају одговарати и за причињену штету, похватати.

Кад је војска изишла у варош, у првоме реду, за растеривање руље, употребљено је најобазленије средство, које се у сличним приликама и на другим местима, у културном свету, употребљује: пиркони с

водом. Али је руља врло брзо ватрогасце на шприцовима растерала, бацајући на њих силно камење.

Опијена овим успехом, руља се затим дрнула, да са онога места, на коме је она била, отера и полицијске органе. Из неколико хиљада руку летеле су каменице, како на чиновнике тако и на жандарме. Члан кварта варошког г. Радивоје Остојић био је повређен а писар г. Коста Тумановић, сав је изубијан. Неколико жандарма повређени су, неко теже неко лакше.

Под киром од камења, полиц. органи остали су више од једног сата. Они нису смели напуштати места, јер се руља није хтела разилазити. У томе се почео хватати и сумрак.

Под заклоном већ наступилога мрака, један на руље пуцао је на органе власти и из револвера. *Пре тога ватрено оружје није нигде употребљено.*

И ако је жандармима била издата најстрожија наредба, да, без велике нужде и потребе, не употребљавају оружје, ипак се употреба овога апсолутно није могла спречити. Каменована и гађана из револвера, жандармерија као изнавана, морала је, на жалост, и сама употребити патрено оружје.

Но као поуздано може се тврдити, да је жандармерија у опште, ватрено оружје употребљавала у ветар, сем неколико случајева, који су, без сумње, морали бити у личној одбрани. Иначе, од неколико стотина метака, који су избачени у масу од 5—6000 душа, напело би пало много више а не само 10 којима их је у истини обрађено.

По чл. 33. закона о жандармерији и члану 18. правила за вршење жандармеријске службе, жандари може употребити оружје:

1, да одбије од себе или другог лица управљен удар; и

2, да сналаза отпор, који се на лега начин не може савладати.

После онако варварског нопадања руље, какво је напред изложено, акција власти морала се појавити као неопходна. Због већ поремећеног реда у вароши, органи власти морали су безусловно захтевати, у смислу тач. 62. полицијске наредбе од 26. јуна 1902. год. Бр. 18324. да се руља разиђе, што она не само није хтела послушати, већ се тој законитој наредби и одупрла.

Употреба оружја од стране жандарма, противу руље која је њу каменовала и чији се отпор никако није могао на лен начин савладати, може се сакласвати, али јој се не може законска неправност поричати. Што је до тога дошло, може се кривити само руља: што се није повиновала законитим наредбама власти и разишла се; што је противу органа власти дизала руку; и, што је противу њих чак и патрено оружје употребила.

У овоме метежу сем означених чиновника и жандарма, повређени су још и

Мијаило Врањ, жандарм. пларедник,
Радосав Јежић „ редов,
Обрен Симеуновић, жандарм редов,
Никола Рашић, жандарм редов,
Никола Кукаљац, жандарм редов,
Саша Стојковић, жандарм редов,
Чедомир Милосављевић, жандарм редов.
Светозар Лапић, жандарм редов,
Радиша Ницовић, жандарм редов,
Милија Несторовић, жандарм редов,
Тимотије Вељовић, жандарм редов,
Тодор Стевановић, жандарм редов,
Василије Радомировић, жандарм редов,
Радомир Богдановић, жандарм редов,
Христифор Савчић, жандарм редов, и
Бранко Урошевић, жандарм редов.

Из групе метежника пак страдали су:

1. Светислав Крстић столарски калфа; стар 18 год. из Београда. Овога је убио жандарм, онот истог тренутка, кад је и он истоме жандарму главу каменом разбио.

При свецији на његовим длановима нађени су трагови од употребе каменица; убијен је пред Управом Монопола;

2. Божа Поповић, Цивторац, ђак сл. свршене школе, стар 22 год. Убијен је код „Гранд Хотела“ па га је друштво одвело код кафане „Албанија“ на Теразије и ту оставило мртва;

3. Илија Аврамовић, књиговођа код Најдангера, родом из А. Угарске, стар 26 година. Умро у болници од повреде;

4. Живојин Петровић, матурант, родом из Београда, стар 20 година. Рањен лако;

5. Мијаило Павловић, ђак V. разреда гимназије из Београда. стар 16 година, рањен лако;

6. Јаван Ристић, пиљар, родом из Турске, стар 21 годину. Тешко рањен;

7. Ђорђе Шешић, трговачки помоћник, из Блазнаве, округа крагујевачког, тешко рањен;

8. Божидар Катић, слуга, родом из Крушевца, стар 16 година. Лако рањен.

9. Владимир Јанковић, дрвосеч, родом из опр. смедеревског, стар 16 година; и

10. Милош Новаковић, шљосерски калфа, родом из А. Угарске, 19 год. стар. Тешко рањен.

Као нешто обично у овакним приликама, пала је и једна невина жртва. Живка Матић, служавка овдаш., која се у продаву задесила на месту метежа, обрањена је и умрла у болници

Више нико није погинуо а не зна се ни да је још који повређен.

Бр. 11554. — Од стране Управе Града Београда, 30. марта, 1903. год., у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Познавање и употреба оружја (за иеледнике)

2

б) Пушке које се пуне зрном.

Пушака за зрно имамо спредњача и остругуша. Спредњача има и са две цеви, а остругуша не. То би било излишно, јер се и иначе пуше брзо.

Спредњаче се као што смо већ напоменули пуне озго, на уста. Најпре се сипа барут у цев, рашири над устима сунија, „блатер“ (парче коњасте или округле материје или прамен кучина, наравно намашћено), метне на то зрно и удара шипном док се не збије до барута. Само се по себи разуме, да се за спредњаче не могу употребити извесни облици куршума, а нарочито дуга модерна зрна, но се већином употребљавају сасим округла или кратка шиљаста зрна. Изузетак овде чине тако зване Флобертове пушке и уопште пушке, које су опредељене за мала растојања. На онда зрно ће у већини случајева показивати трагове набијања, којих наравно неће бити, ако онај што је пуцао није имао „пасент“ зрно т. ј. ако је било много уже од цеви, те га је просто пустио да склизи у њу. Али ваља имати на уму, да зрно може да удари и у какав тврд предмет, те да се превариомо у оцени, да је траг на њему од набијања.

Слично важи и за трагове од сукиље. Те трагове ћемо наћи само онда, ако је употребљено зрно, које се морало збити у цеп. У таквом случају сунија је збијена између зрна и олука у цеви (длаке је већина пушака спредњача за зрно одучена) и последње тога јасно ћемо видети на многим зрнима: Пре свега пушкани олуци неће се отиснути чисто на зрну, управо тих отисака неће бити с оне стране, с које је сукиља била јача. У кратко кад видимо како загледа зрно, које није о нешто тврдо ударило и тако се деформисало, одмах ћемо бити на чисто да оно није било прилубљено уз олуке у цеви. Тачније се не да описати, то се мора видети. Али ко је једном упоредио зрно испљено са сукиљом из спредњаче са зрном испаљеним из остругупе, једном за сагда ће утврдити разлику. На онда на зрну ће се, а нарочито над је од меке олова (ако није легирано с цинком, антимоном и т. д.) често видети отиснута цела структура ткива, од кога је била сукиља. Предстамо ли тавно зрно тачније (разуме се добром лупом) у већини пралина наћи ћемо тако јасне отиске ткива, да ћемо на тога моћи народити закључке. У појединим околностима то није тако неизнајлива ствар, пошто стручан микроскопичар, на кога ћемо се у таквим случајевима обратити, може много што шта важно објаснити.

Код једног крадљивца дивљача, на кога се посумњало, да је убио једног јелена, нађе до душе нађено куршума, с којима би се могао упоредити куршум, који је нађен у лешу, али је нађено неколико сукиља од нежног шупљававог ткива, вероватно од неког старог џака. Зрно које је нађено у лешу и сукиља која се затекла код осумњиченог предати су микроскопичарима, који су одиста на зрну нашли прилично велики отисак „врпце“ и констатовали да је тај отисак од материје, која је исто онако истканта као и она од које су биле сукиље што су нађене код осумњиченог:

Од какве су важности те врпце што се употребљавају за куршум и сукиље од хартија које се набијају са сачмом, довољно је познато и из многобројних криминалних романа. У опште се може рећи, да та важност није претерана, јер се одиста могу меродавни закључци извести на таквих крпа. Деси се да поцело прагањину марану или њеном љубавно писмо употреби за сукиљу. Дакле у особитим случајевима мора се безусловно и свом ревношћу трагати за сукиљама. Само се по себи разуме да не треба бити и сувише брз у доношењу закључака, јер доста пута може пука случај тако да уплете некога недужна у ствар или и злочинац може намерно да нарочито на некога скрене сумњу. И такви случајеви доцнило су описани у криминалним романима.

Али свакако да је најчешћа сукција довала, да је пуцано на спредњаче — ако сукција није турена у пушку намерно да би се завела истрага. Али ако се на месту догађаја не нађе сукција, по томе се, разуме се, не може закључивати да је пуцано из остругуше, јер је сукција могла на неки начин нестати или се у опште не може никако наћи. На онда дешавају се и такви случајеви, да се пуца и без сукције. Куршум, који је мањи од цеви, утврди се маховином, сувим лишћем. на чак и дрвеним клином.

Размотримо ли појединe саставне делове пушке за зрно увиђаћемо да су они у главном исти као и код пушке за сачму: цев, кундак, затварач и украс; код цеви, ако су оне олучене, имају се више увети у обзир неки моменти а тако исто и у украсима има неке разлике.

Што се тиче цеви она је нарочито јача но код пушака, које се пуне сачмом, јер зрно, ако се хоће да оно добро иде, мора бити абијено и утиснуто у цев. Шупљина цеви зове се калибар, кад се ту подразумева ширина цеви, њен пречник. Гвожђе, које сачињава цев зове се још и „дебљина“ „месо.“ Кад се дакле н. пр. каже да је месо цеви дебљина 3 м.м. а калибар је 10 м.м., онда је пречник 16 м.м. (3+10+3). Старинске пушке за пуњење зрном биле су ширутара равне као и цев за сачму. Тако се није могло зрно тачно забити у пушку, барутни гасови су излазили око зрна, те на тај начин пушка није далеко терала а и није била сигурна за погодак.

Још у почетку 16 столећа појавиле се тако звани олучи, који су паралелно с осовином цеви урезивани изнутра у месо цеви у различитом броју. Мисао је тим олучима у почетку био циљ, да оставе тако звано загушивање цеви и да олакшају њено чишћење. Као што је познато барут кад сагори, смањује калибар цеви и отежава улазак зрна. Кад има тих олука, онда гар више уђе у њихова удубљења, увиђења намеђу олука остану слободна. те тако лакше спроводе зрно. Већ у половини 16. столећа отпочели су да те олуке урезују у цеви не право, већ у неколико у завојке, јер су приметили да се зрно тиме принуђава да се у завијању дуже баци у цеви, чиме се даје барутну могућности да потпуно сагори, што му нарочито даје и већу снагу за терање. Још важнија је пак корист, која се тиме постиже, што зрно тим завијањем добије покрет око своје осовине и задржава га и изван цеви. По оном познатом начелу, да једно тело, које се окреће, задржава ротациону осовину, ни зрно изван цеви не губи ротациону осовину, т. ј. оно тако лети равније и даље но што би летело иначе. Људи су увидели велику корист олучених цеви, те су их уопште увели.

Олуци су дакле изнутра у цеви урезана канали, који иду паралелно један према другом; остали, увиђени, испупчени делови цеви зову се поља. Облик олука може бити врло различит, троугласт, у облику клина, трапеза или правоугаон. Најчешће облик је правоугаоник, као што је на слици, код којега је ширина олука *(а б)* равна ширини поља (в. г). Али има и пушака са 3, 5, 6, 7, 8 олука (н. пр. Либодијеве и Синдерове са 3, Реминггонове са 5, Вериднове са 6, Мартинке са 7. олука). Уопште препоставља се, бар код грађанских ловачких пушака, неизразит број олука парном, јер се мисли, да супротно поље увек по тиснуте олово у супротни олук.

Дубина олука је врло различита и колеба се н. пр. код војничких пушака између 0·18 м.м. и 0·78 м.м. И сувише мала дубина олука уништава њихово дејство, јер они тада не дозвољу зрно као олуци већ као фине урезотине; али ако су сувише дубоки, онда олово не може да потпуно у њих продре, те тако иза зрна у олуку остаје празна простора, кроз који излазе гасови на поље без икаква дејства.

Завијање олука зове се код Немаца „Drall“ а ми ћемо га назвати завијутак. Говори се о већим или мањим завијутима, према томе да ли је завијање јаче или слабије. Линију, која постаје тим завијањем, називамо линија завијутка а дужина оне праве, коју та линија обзира и у ову улази, називамо дужина завијутка. Ова може бити дуга колико и цев, краћа или дужа од ње; замислимо да се одваје, где на једном крају цеви почиње један олук, пружи у њему једна права паралелна с осовином цеви, после неког времена би се олук и та права морали састати, т.ј. олук је једном учутрашњост цеви окружио, и моменута права дакле исправља онај раман, у коме је олук учинио један пут; тај круг. Ако је завијутак јак, онда је дужина завијутка мала, ако је завијутак слаб, онда је дужина завијутка велика. Према томе кад се говори међу стручњацима да је н. пр. код неке пушке дужина завијутка 90 см. а тиме се хоће да каже: да се олук на 90 сантиметра врава опет на исту линију која је повучена упоредо с осовином цеви. Је ли н. пр. пушчева цев 100 см. дуга, онда је олук већ на 10 см. пред уста обиво цев изнутра и према томе завијутак је у целој цеви учинио нешто више но један обрт. Али да је цев само 80 см. дуга, онда олук не би ни једном обиво исту унутрашност. Каже ли се пак: Ова пушка има две трећине завијутка, онда се тиме мисли, да би цев морала имати још једну трећину своје дужине, па да је олук једном обиће. Трећи начин на изражавање завијутка то је угао завијутка, који сачињава линија завијутка с правом онде где се пресеку. Тај начин изражавања најчешће је; код војничких пушака колеба се угао завијутка између 1·5 до 4 степена, код грађанских ловачких пушака има већих и мањих углова завијутка.

Ако је угао завијутка на свима тачкама цеви једнак, онда се завијутак зове „константан“, ако је он у почетку мањи на све већи (при чему се полази с гледишта да зрно ваља да се мало по мало врти), онда се завијутак зове „прогресиван“. Посматрамо ли шупљину цеви позади, видећемо да завијутак иде с лева на десно (има пушака код којих иде с десна на лево, али тавве су пушке данас реће.) Према томе препоручули бисмо исљедницу да у практичном случају, кад има у рукама било пушку, било зрно, посматра тачно и подробно све што се односи на завијутке; даиле на број и облик олука, пошто се према томе могу изводити закључци о траженој пушци, односно зрну; на онда кад нам је оно што смо тражили на расположењу, имамо и доказни материјал.

Споља на цеви налазе се нишани. Код пушака, које се пуне сачмом, само је један нишан под усте цеви и зове се мушица. Та проста справа довољна је за такве пушке, јер код њих се не мора тачно нишанити.

Пушка која се пуни зрном такође има мушицу, али на њу се не нишани дуж слободне цеви, већ другог, помоћу задњег нишана, који се иначе назива прекланута, „нишан“, задњи нишан састоји се на једног гвозденог усправљеног листа (који се прекланa) и у који има клинаст урез. Кроз тај урез нишани се на мушицу и преко ње на предмет на који се хоће. Стрелац дакле мора пре свега тежити да пушку тако држи, да мушица падне на предмет нишањења, на онда обоје тачно у онај урез на нишару. Али пошто зрно, као што је познато, у свом лету описује један лук, то онда нишањење, т.ј. држање пушке не може бити једнако за сва удаљења, разиаке: нрх цеви мора се у толико већма издигнути у односу на већа даљина, на коју хоћемо да пуцамо. То је само могуће, ако се нишар може поделити на разне висине и ако је емпиријски утврђено колико се мора надићи за какву даљину.

Не би имало смисла да описујемо све могуће преклануше, јер их има безброј. Да би се нишањење још више олакшало служи диоптер, мало окно, које стоји вертикално пред визором с рупицом ситном као длака. Кроз ту рупицу се усмер одређена светлости лакше и оштрије нишани. Сличним циљењима служе и случости комади лима, намештени испад предњег и задњег нишана, да задрже сву блештаву светлост. Пошто је све ово што смо навели заједничко код свију пушака, онда ћемо још једном прећи на

а) Спредњаче

о којима мало што можемо рећи што већ није речено код пушака које се пуне сачмом или уопште код остругуша. Имали би још једино да напоменемо да ћемо од тих пушака, које се пуне спреда, најшире наћи у народу каспсара, на онда кремењача.

Доста пута може се исљеднику ставити питање на које се мора брзо одговорити, да ли се из извесне пушке могло пуцати на неку неку даљину, да ли је та пушка на ту даљину могла да добаци, управо исљедник ваља да изреке суд о могућности пушке. Као што смо већ напомснули, код пушке, која се пуни сачмом, све зависи од набоја; ако је набој добар а цев није искрпљена или како друкчије покварена, онда пуцањ мора испасти добро. Тако не стоји ствар код пушке, на које се пуца куршумом. Онде је на врном месту меродавна израда цеви, а о томе није тако сувише тешко изрећи суд, наравно без претходног пробања пуцањем.

Пре свега бацићемо један поглед на израду пушке уопште и нећемо ни у по-

лико погрешити ако по брзљивој изради спољашњих ситница закључимо да је брзљиво израђена и цела цев. До душе то је судбине од ока, али је неудобно, јер један фабрикант или пушкар разуме се, да неће уложити велики труд и трошак око украшавања рђаве цеви. Обратно опет по простој кундаку (из простог дрвета) по малом броју праћоса, (по неугљађеним украсима, може се закључити да је цев рђава, јер занста фабрикант не би никад добру цев жртвовао и саставио је с рђавим деловима. Наравно да је нека цев могла бити врло добра, кад је пошла из фабрикантових руку, али може услед невештине оних у чије руке доспе, услед тога што није чишћена и. т. д. да се скроз исквари.

Потребно је дакле да се изврши мали површан преглед цеви. Тај преглед се код спредњача мора ограничити само на уста, јер кроз цев се наравно може гледати само онда, када се скине задњи завртањ. То је поприлично незгодно, а и није у толико практично код неке провизорне истраге, пошто се на тај начин учине на пушци измене, које због саме стварн не би смеле да буду.

Дакле морамо се помоћи на сличан начин као што су радили подофицири, док је војска била наоружана спредњачама. Они су од једног парчета хартије правили огледало да осветле унутрашњи простор. Одсече се дакле од круте беле хартије педаљ дугачко парче хартије, које је ширина мало мања но пречник цеви; да там се приђе прозору, спусти пушка на земљу, уста горе к прозору, натакне се исечена хартија у цев и окрене тамо амо, цев се нагиње различито, те тако се светлост преко хартије одсијава у горњим деловима цеви. Тако се може потпуно јасно видети, да ли су отуди чисти или зарђали, да ли су још оштри или иступљени, да ли у њима има барутног гара или делића олова, у кратко моји ће се с приближном сигурношћу рећи, да ли је могућно да је из те пушке испален оштар метак, који је далеко пао. Наравно да се на тај начин могу размотрити само најгрубљи делови цеви, али немамо никаква повода да мислимо, да су остали делови, које не можемо видети, друкчији но горњи. Пушку која се пуни пуном најпаше кварн то као је често употребљавамо а слабо или ништа не чистимо. Ако дакле најгрубља партија није чиста или ако је честом употребом истрошена, онда је тај случај и с доњом. Код оваке пушке не може тако лако наступити случај као код оне, која се пуни сачмом, да се разврће или искрпива. услед тога што се кундак овлажне и т. д., јер су зидови цеви и сувише јаки те доју снажна. отпора.

Ако нам је поводом каква злочина дошла каква пушка у руке, потребна је најпеља пажња. Уопште ствар је код спредњача, које се пуне врном, најтежа, јер је много заметније изваднти метак но код остругача. Поводом тога опде ћемо о томе рећи коју више.

Дакле кад врнимо истрагу, на првом месту потребно је да констатујемо, да ли је пушка добивена у опом стању у коме је остала после дела, т. ј. да ли оружје није било у туђим рукама, које су с њиме после радити све могуће. Оно што се види мора се брзљиво протоколисати а за тим у подесно време почети с описивањем. То описивање мора се тачно извршити и онда, ако је нешо неповпан већ претходно додирнуо оружје, прегледао и најме се питрао или нешто мењао. Дакле најпре пазп описати, па онда ствар у руке узети. Мучно је замислити и један случај, у коме би нека манипулација била тако журна, да се сотрпе дечији мора додиривати пре но што се опише. Код се дакле положај оружја тачно описао и оно се разгледало са свих страна, пре но што смо га и дотакли, тек онда се може на њ спустити рука. Али и тада морамо на њ спустити рука. Али и тада морамо на њ спустити рука. Али и тада морамо

Социјални фактори криминалитета

од Др. Прикинића

из Листовог часописа за целокупну кривичну правну науку

Често се пута покушавало да се злочини представи као последица социјалних прилика. Нема спора, већим делом све оно што прати злочина дела зависи од тога: на хиљаде нити злочинаца је у вези са светом около њега, са спима његовим социјалним одликама и грешима, тако да је немогућно надвојити или њега или његову ма коју радњу ван оних и без обзира на то осуђивати их. Али и у том се не може дотле ићи, да се сва кривица баци на социјалне прилике, да се злочинац ослободи, лишн сваке одговорности; то би било исто толико правилно као кад бисмо нешто хтели да објаснимо злочиие једнпо урођеним манама функције мозга. Многи злочинци нису рођени за миле, у коме их затичемо на врхунцу њихове пешгине; често путе их само један, лакоумно изпрћен тежак злочин избија из средњених прилика и за увек жигоше као злочинце. Па и ако се према оваквим бедницима имају у виду и олакшавне околности, као рђаво друштво, наклоност пићу итд. одговорност за његово прво злочино дело, због ког он целог века мора испаштати, неће нико моћи спорити. У колико је она напротив испаштања код оних злочинаца који су одрасли у најбеднијим социјалним неприликама, код вапбрачно рођених, код деце пропалих услед пијанства родитеља, код за рана напуштених, самохраних итд! Равнко таквог створа пауперизма кад учини какав злочин далеко је мањи но код оних који припадају бољим друштвеним редовима: онај прва и пронађу ли га не губи готово ништа, онај последњи све.

Али поред пауперизма, тог најпретежнијег од свих социјалних фактора, има их још врло много других, који нарочито утичу на криминалитет. Они или су са спим изван сфера човечјег самоопредељења, или се тичу, кад су већ у питању, одлука које саме по себи нису ни од како моралног значаја; заваљчење брака, избор позива, становање у варошп или на селу често или у крајњем случају готово никако не зависи од слободне воље појединца. Лудско друштво подељено је, према томе, у класе и слојеве који се разликују између себе по разним гранама радљивости, поседима и навикама, и с тога не може никог изненадити што код последпја оних и криминалитет ових друштвених слојева није један и исти. Покушаћемо да испитамо криминалитет варошког и сеоског становништва, разних позива, деленја их у самосталне и радпике; даље неожењених, ожењених и удовљених, и то не само због тога, што ће се тим умножити наша социално — друштвена сазнања, већ и с тога што нас тапва испитивања уче како да дођемо до средстава којима се може сузбити сувише велики криминалитет.

I Брак и криминалитет

Породични живот веома силно утиче на целокупан друштвени живот; још у раном детињству је од претеране важности, дошпје цео човечји живот ван његова јавна рада у многоме, а много више нам готово са спим од њега зависи женин положај. Не треба се ни мало изненадити тому, што ћемо онде скренути пажњу на последице породичпа живота у области криминалитета.

Последице су ове двојаке, према односу родитеља према деци или човека према жени.

Неначке криминалисте су одавна, насупрот *Ломброзовом учењу*, мишљења да много мање душевне и телесне урођене аномалије чине човека злочинцем, већ да много више, готово по правилу на то утичу све оне околности, у којима је човек одрасао и под којима живи. Морално детиње развиће ништа више толико не помаже, колико кад се гаји у породици где влада ред. Намерно бан писам поменуо добро васпитање. Јер о овом не може ни бити по готову говора код народних и сеоских радсника.[1]) На отац као ни мати нити имају времена, нити хоће да се потруде да своју деду васпитају и одгајују, кад се само изузме оно, што школа од њих на плаш тражи. Онде је све и сва добар пример који родитељи деци пружају; далеко је претежнији но сва педагошки поучпаји. Тешко опој деци којој и то једино добро недостаје, или што им родитељи живе распуспим животом, или што су им умрли, или што су још од раше младости, рођена вапбрачно, пала шака туђинима. Довољно је познато, да ова последња бан и чине главни контингенат кривада. По статистици коју је свошштно *Сикарђ*[2]) било је од 3181 затворених 2196 злочинаца из ванике и 885 случајних злочинаца. А на 100

	Злочинаца из нашег.	Злочинаца случајних
вапбрачно рођених	30,6%	17,4%
код туђина васпитаних	19,8%	7,6%

Од 634 малолетних злочинаца које су 1897 год. у Аустрији послали у завод за поправку било је 191 (или 30,1%) сирочади или вапбрачне деце, 171 (=27,1%) одпегованих бан родитељског дома[3]). Исто тако је познато, да су и проституткпе већим делом вапбрачна деца и још за рана остала без родитељске неге. Године 1889 у Петрограду напрпсап је попис проституткп; 87,4% биле су пуке сироте, бе ипге ког свога, ма да 69,9% курви пису биле старе од 25 година.[4])

Брак утиче на криминалитет врло разпошно, како на мушкарце тако и на женскпе. Како и само доба старости утиче врло осетно на појединке класе друштвене да ли ће у њима бити већег или мањег броја злочинаца, то при испитивању о утицају брака на криминалитет, не треба само обратити једину пажњу на брак, већ исто тако и на доба старости као и на пол. И једпно је на то до сад обраћана пажња немачка статистика. На жалост и код ње пису дата распоређења и разрађена како бн требало, већ са спим недовољно, па су с тога резултати који бавпрају на њима нетачни, јер се пису обзнраали на ову поделу полова. А како се, као што ћемо доцније изложити, и ожењени и удате и бекарн као уседелнце са спим дпаметрално разликују у погледу криминалитета, то у овом питању избија нарочито на видик резултата, која праве прилике потпуно обмотава густом копреном.

Ожењени увек, у ма које доба то старости било, мањег су криминалитета но бекари, само је то обрнуто у добу од 18 до 25 година. У Немачкој године 1882—93 од 10.000 мушкараца због злочина и преступа просечно годишње било је осуђено:

У добу од година	бекара	ожењених	удовљених или удовица
18—21	299,8	641,8	—
21—25	310,7	356,8	—
25—30	295,1	250,8	427,4
30—40	288,1	196,2	397,2
40—50	220,8	148,8	262,6
50—60	124,2	101,6	126,8
преко 60	49,5	49,6	34,5

Већи криминалитет рано ожењених је про свега последица финпнсиских недаћа, с којима им се нала борити. Уз то ране женидбе по готову су још једно чесге у нижим слојевима друштвеним који су већ сами по себи далеко јаче подложни криминалитету; и најзад што су они већим делом лакомисленп и слаба карактера. Као што ће се видети, ожењених осуђеника испод 21 године било је више у поврату но бекара истих година; а код оних од 21—25 године већ то није тако. Разноженьени нарочито су заступљени у рубрици злочина против имовине; у Немачкој између 1882—93 год. било је од 10.000 мушкараца осуђених због злочина и преступа.

У добу од године	бекара због злочести	против имовине бекара	ожењених	бекара	ожењених
18—21	133,4	250,4	134,5	325,3	
21—25	145,0	154,8	122,4	160,0	
25—30	127,4	110,6	120,4	103,5	

А то опет понајвише долази услед раних женидба без довољно сигурна основа за будућу породицу; у неким случајева осуђеница најпотребнијих средстава за живот као и обично чешћи порођаји чине — те је невоља на прагу.

После 25 године криминалитет је код ожењених још мањи но код бекара. Довољно је познато, да је злочинцима из нашше, који су већ за рана склизнули са правог пута, ретко кад стало до породице, а то је најбољи доказ, зашто су бекари сем поменутих изузетака увек далеко јаче заступљени код кривада у повратку но ожењени. Године 1894—96 на сто мушких осуђених разних категорија биле је у повратку:

У добу од година	бекара	ожењених	удовица или растављених
18—21	32,3	34,2	64,1
21—25	41,1	41,4	43,8
25—30	49,9	44,8	56,6
30—40	61,0	47,3	63,1
40—50	65,2	44,0	64,2
50—60	62,2	40,2	55,8
60—70	50,6	34,3	43,2
преко 70	44,1	26,1	30,5

[1]) Упореди Јулијус Волф, однос родитеља према деци код напачких осећа, часопис за социјалне науке, 1898, св. 1. стр. 715.

[2]) Сикарђ, о индивидуалним факторима злочинства, часопис за кривично право, 1895, стр. 36.

[3]) Вилмерс, завода за поправку у Аустрији и њихово дејство у год. 1897., Стат. месеч. Н. С. Св. 4. 1898., стр. 13.

[4]) Петерсен и Сичмер, сиошше, поморство бо-ести и проституција у Русији, Берлин, 1899 год. стр. 97.

Већи криминалитет бећара од жењених парочито се огледа у статистици берлинске полиције од 1895 год. у Берлину је било пред децембра 1895 год. од 1000 мушких у повратку:

У добу од год.	у опште бећ.	жен.	удов.	више но 3 пута бећ.	жен.	удов.
21—25	33,0	66,1	57,6	3,2	4,6	—
26—30	46,1	63,0	82,6	6,9	6,1	5,1
31—35	66,1	76,5	111,5	13,2	9,8	32,2
36—40	88,2	80,5	127,4	25,5	12,3	29,5
41—45	100,6	83,4	121,3	30,6	14,7	32,4
46—50	107,7	74,8	103,2	32,6	11,5	27,5
51—55	92,1	73,6	110,7	24,6	11,3	23,8
56—60	84,2	72,0	91,7	23,5	10,1	21,2
61—70	81,5	68,1	79,6	27,5	8,6	14,7
преко 70	54,4	58,8	54,9	16,0	8,8	10,0

Женени отпужени пуштају се испод суђења као неженни далеко чешће но бећари. Разлог је у том, што се они релативно више отпужују за злочине, код којих је чешће пуштање у слободу. То је парочито случај код деликата по тужби приватног тужиоца; међ овима увреда је преступ, који у статистичким подацима, својом чешћом појавом, ради јако пада у очи, и због које се далеко више отпужују и осуђују женени но бећари. Пуштања у слободу су ради чега: од 1882—91 било је на 100 судских решења због увреде 22,1 пуштања у слободу, док је код просте крађе, коју претежно далеко више чине бећари, тек само 12,8%. Година 1886—1890 било је од 100 мушких пуштено испод суђења.

У добу од године	бећари	женени	удовци или разведени
18—21	15,0	20,7	—
21—25	15,8	18,4	—
25—30	15,8	20,4	16,1
30—40	15,1	22,8	16,0
40—50	13,4	23,7	15,2
50—60	13,4	24,0	18,0
преко 60	14,2	28,1	22,3

Године 1882—1893 било је у Немачкој на 10.000 мушких осуђених због злочина и преступа

У добу год.	против крвавог и јавног поретка бећара	жен.	против личности бећ.	жен.	против имовине бећ.	жен.
18—21	30,6	66,0	133,8	250,4	114,5	335,4
21—25	42,2	44,2	145,0	152,0	122,8	159,9
25—30	46,6	35,9	127,5	109,7	120,5	103,3
30—40	47,3	29,1	99,6	86,1	140,1	79,3
40—50	34,7	22,1	64,6	66,1	120,7	58,8
50—60	15,8	14,8	36,4	45,8	71,4	39,5
преко 60	4,3	6,6	15,2	22,0	28,7	19,8

И сам тек криминалитета је код бећара са свим другачи но код жењених. Код злочина и преступа против јавног поретка и имовине код бећара у 30—40 године број је све већи, док код жењених он стално опада. А што овај број све мања бива, све више стално опада код жењених, најбољи је доказ о том од колико је утицаја брак по криминалитет; овај је утицај у толико јачи, у колико је дужи. Што се више забрани у године породица постаје економно осигураним, поражава, скончана са већим нападима, опадају све више, док су она врло честа прних 10—15 година брака. С тога и делицти против имовине опадају осетно код жењених, но злочини и преступи против личности. Код бећара на против врло неосетно опада број са 40 и 50 годином, већ се стално одржава и то врло јако. Делимице то долази отуд, што човек што старији у толико теже подноси разорење утицаје неуредног живота који његову радљивост и енергију врло јако слабе. На готово исти начин и пијанство између 30 и 50 године највеће жртава. Не сме се наравно никако предвидети, да су злочинци из навике већином бећари; да је број бећара у повишим годинама далеко већи међ кривцима но рачије само због тога, што се бећари доцније много мање решавају на женидбу.

Са свим другачије утиче брак на жену. Као што је брак по женски живот далеко опаснији, тако је и удата жена далеко више подложнија криминалитету но неудата.

У Немачкој године 1882—93 на 1000. женских било је просечно годишње осуђено због злочина и преступа:

У добу од год.	неудатих	удатих	удовица или растављених
18—21	41,5	60,2	—
21—25	41,7	47,9	139,9
25—30	44,1	45,4	114,0
30—40	44,6	50,2	103,0
40—50	33,5	46,2	71,0
50—60	22,1	29,9	36,9
преко 60	10,2	13,8	11,1

Удате су у свако доба старости далеко јаче заступљене од неудатих; разлика на штету њену је најопаснија у добу од 18—21 и 40—50 године.

Већи криминалитет удате женске парочито се огледа код случајних деликата, парочите код увреда, повреде тела и нарушавања кућног мира; ово је опет у вези са становањем по тако звани Mietskaserн-ама (дворишта са тисућу станова под кирају), са честим излажењем жене са мужем недељом у кафану, и томе сличном, уопште зависи поглавито од тога што удата жена долази много чешће у додир са светом но неудата. Код злочина против имовине напротив далеко је већи број неудатих но удатих; изузетак су преступи против еснафских уредаба, утаје, каквимо користољубље. А због тога што се удата чешће јавља међ случајним злочинима, и јако је криминалитет код њих далеко већи но код неудатих, ипак код њих је далеко мање у повратку но код неудатих. У Берлину 1895 год. од 1000 женских било је у поправу.

У добу од год.	неуд.	у опште удатих	удов.	више од 3 пута неуд.	удат.	удов.
21—25	10,8	12,6	16,2	0,4	0,3	—
26—30	18,7	17,8	35,1	1,2	0,6	3,5
31—35	25,4	22,6	44,8	2,6	1,7	8,2
36—40	26,8	26,9	44,4	2,7	1,8	7,5
41—45	28,7	27,3	49,3	3,0	2,7	5,2
46—50	31,8	29,5	49,3	4,6	2,6	6,6
51—55	27,8	28,7	44,0	2,8	2,1	4,2
56—60	23,2	30,0	41,8	2,7	2,4	3,2
61—70	23,7	29,2	32,7	1,4	2,1	3,2
преко 70	21,9	22,7	23,3	2,2	3,0	1,9

А исто су делицти код којих се тражи Тужба приватног тужиоца далеко чешћи код удатих но код неудатих, услед тога и пуштања у слободу су код њих чешће но код неудатих. Од 1886—1890 на 100 отпужених женских било је пуштено у слободу

У добу од год.	против личности	против имовине
	удовица растављених	удовица растављених
25—30	17,4	34,4	24,8	70,0
30—40	19,0	30,4	24,7	61,0
40—50	19,2	21,4	21,4	40,3
50—60	12,6	12,4	13,3	19,8
преко 60	5,7	4,3	5,8	5,5

И код осталих деликата где је у питању каква материјална корист удовице су невидично јако заступљене, тако нпр. код преступа еснафских, блуда итд. Већи криминалитет код оних је и услед тога, што жене удајом постају самосталне наручите у трговачком реду; оне од једном западну у сасвим нове прилике којима и одвише често нису дорасле. Овај високи криминалитет удовица напочатији ће доказ о жалосном економном положају, у ком се врло много налазе, а то нас у исто доба, као ретко која друга појава, треба да наведе да размислимо што више и што пре о опој великој невољи, и да нађемо пута и начина да радикалним мерама побољшамо и онако бедан удео удовица нижих трговачких слојева.

Убиства из алкохоличног лудила

Поводом страшног злочина Брајеровог, који је био отац породице и који је ноћу убио петоро деце, што читаоци сигурно још нису заборавили и чији су мотиви остали са свим неразјашњени, — један лекар психијатар, Д-р Руби, написо је поставку да је у том делу играо главну улогу алкохолизам. За доказ тога д-р Руби наводи из своје праксе неколико сличних случајева.

Први случај десио у Балаљку (Bildah) 17. маја 1896 г. Један обућар без икаквог повода и без икакве икаке било користи, убио је своје деце. Тај обућар становао је у једној соби са две мале берке од 8 и од 3 године. Обе девојчице спавале су у једној постељи. Око поља ноћи тог обућара разбуди плач малих девојчица. Он устане, узме свећу, узме нож и заколе дете, не како било, него методички, пресецајући му грло. Код њега је само један мотив за убиство: дете плаче; кад му се пресече грло, оно ће престати да се дере. Кад је се на то пробудила старија берчица, он јој рекне „Ја тражим стеницу; зашто што пре; ако не заспиш ја ћу те убити.“ За тим оде на градску чесму за воду, умије мртво дете, уваје га у платно и метне га на сто иза врата; после тога легне и спавао је до јутра. Кад су жандарми дошли да га ухапсе, он призна свој злочин. Али доцније да би се оправдао, тврдио је да се он ничега не сећа.

Тај ужасни злочин сматраше су судије као дело безумног човека и доктору Рубију буде поручено да испита умно стање преступника. Кад је пола године после извршеног преступа доктор Руби испитао окривљеног, нашао га је као човека који потпуно здраво мисли. Умне способности његове нису биле поремећене и изнад средњег нивоа; осетљивост му је била неповрђена; укратко рећи за тог обућара није се могло рећи да је суманут. Што се тиче болести на које се он жалио — свиђа се, — он је у стварн и патио од не десет година, али му мозак није пострадао од те болести и она није дала узрок његовог злочина.

— Читаћући акат оптужбе, говори доктор Руби, ја сам одмах казао у себи, — то је преступ алкохолича, али су ме бунили искази неких сведока који су говорили да обућар није био пијаница. Али упознавши се ближе са том стварн ја сам дознао да је окривљени прави алкохолик. Он је пио на начин хроничних пијаница, који се не опијају, али у крајњој мери опијају се врло ретко али сваки дан гутају неку количину алкохола него што може поднети економија човековог тела. Један пут је он хтео убити жену ножем; од тога доба она је отишла од њега, али му је давала извесне суме новаца, које је он трошио на вино и ликер. Оних дана пред злочин окривљеног нису виђали у стању очевидног пијанства, али поред свега тога он је прави алкохолик, који је се отровао мало помало огромним дозама алкохолног пића. Под тим утицајем јавиле су се идеје самоубиства, за тим као симптоми тог истог поретка, идеје о убиству заједно с другим нервним растројствима, на која се он жалио — немир, гушење, главобоља. На закључку ми кажемо, „окривљени није безуман али је описан алкохолизам и треба га затворити у болницу за пијанице, које се установљавају у последње време: — „*Он је убио у моменту пролазне сумануто сти алкохоличног карактера.*“

Друго искуство. Зет, човек од педесет година, одавно је алкохоличар; сваки дан у јутру попије он боцу белог вина, и једну или две боце црног вина за ручком; често пије рум.

Кад га послови одведу у суседни град, он проводи неки део времена у кафанама, где пије рум за румом, абсент и друге ликере. Он добро подноси алкохол и нико није видео да поспе на улици; већина његових познаника казали би да он није пијаница; само људи који су му блиски знају у чему је ствар. Он је оженен оном породице и веома воле жену и децу; и они њега воле и у породици се никад није јављали обилни поводи за свађу. Ипак последње две године зет се осећао несрећан, и све своје учиниле је несрећнима; под утицајем отрова алкохола његова прељубна веселост претворила се у мрачну суморност, он је радо подсао свађе, дерао се за ситнице, и ако му нико ништа није ружно говорио, — такав је био некад мајстер породице. Са госпођа он је био љубазан, разговоран, гостопримам као и пре, и у његовом расположењу, није се опажала никаква разлика.

Али је болест све више расла. Од времена на време зет износи против жене и деце гнусне сумње, гради их, претн им да ће их тући па и убити; то већ није био онај пређашњи добро васпитани човек.

Један пут је зет насрнуо на жену да је бије; син похита да спасе: мајку и добије ударац који је био њој намењен. Од тада се почну зета бојати и предузимати према њему мере обазривости. Један пут вечером, враћајући се из дома он сасвим изгуби памет под утицајем алкохола и поче худо да се дере.

Сад прелазимо на призор који је веома сличан догађају у Кориске (дело Брајера) и могао би се тако и сврпити.

Прошлог Априла зет оде на део дан у суседни град, који је био далеко од његове куће десет километара, кад је се у вече вратио кући пешке, он није изгледао пијан онима који су га срегали, и с којима је разговарао по неколико речи; он је имао чврстим и бравим кораком на врата њој слугу и рекне му: Донеси ми револвер и метке; потребно ми је да их убијем све вечерас. Слуга се опире, он се љути на то и оде сам у своју собу по оружје; изгледао је потпуно благ, и да ради сасвим хладнокрвно.

Жена и деца спасавају се бегством и траже прибежишта у суседној кући; један од синова почне да се бори с њим и отац пуца на њега из револвера; куршум пролети за неколико сантиметара од његове главе. Зет испуца све метке, пушајући на све стране. За тим улази у своју собу, легне у постељу и мирно заспи.

У јутру зет устаје као да ништа није ни било, седне да доручкује, пријатељски разговара са женом и децом, као да се синоћ ништа није десило. Сад се и невољно намеће питање: да ли је он сасвим заборавио синоћни призор, или га се себа само као у мутном сну. Али главно је то да је зет, пошто је био хронички алкохолик, испивши случајно више него обично и не изгледајући пијан, *као у пролазно алкохоличко лудило*, које га је гонило да убије жену и децу и да се није умешао слуга да му омете план, био би извршен исти онакав злочин као и злочин Брајера.

— Интересантан је још и овај фанат те исте врсте, који је се десио у Алгиру пре неколико година. Два Шпанца, другови из летињства, заједно су радили на формама већ много година, и живели као браћа нису имали никаквих узрока да се свађају. Оба су волели вино и пили су га сваки дан; осим тога недељним данима проводили су цео дан по крчмама, пијући у великој количини ракију и ликере; и кад су бивали пијани, они су постојали мрачни и злобни и често су, враћајући се кући, свађали. У очи нове године они оду да пију и да се веселе у граду; пили су целу ноћ и цео дан за тим; у вече су пошли кући; али умори они седну на неки камен и одмах заспе. Један од њих пробудивши се и видећи друга да спава тврдим сном, потпне ханџар који сваки Шпанац носи собом, и двапут прободе грудн свога друга; за тим оде кући, легне мирно да спава, али се у јутру сети свога злочина, побегне из страха и успео је да се сакрије од правосуђа. Рањени, пред смрт, исприча, како је то све било.

То је очевидан случај *привременог алкохоличног лудила*, убиство без икаква повода и без икаква циља; у отровањем мозгу јавља се побуда за убиство и рука убија без разлике првог, који буде најближи па ма то био други, блиски или туђи човек. Таквим начином радио је Брајер, по мишљењу др. Руби-ја, кад кога је се само алкохолизмом могло протумачити то што је урадио. Видећи да је Брајер потпуно при себи у трепутку суђења, судијама није падало на памет да је његов мозак могао бити повређен у трепутку кад је учинио злочин. Међу тим сведоци су изјављали да је после смрти своје жене Брајер проводио свако вече у крчми и оног дана кад је извршио злочин седео је ту дубоко у ноћ, по исказу једног сељака. У једнаџест сати у вече, кад смо се враћали из крчме кући — говори један од сведока — ја предложим Брајеру да идемо код моје куће да испијемо још једну флашу, што и буде, ма да није известно да ли је се то свршило само једном флашом у сваком случају говори д-р Руби, то су радње хроничног алкоголика, који није без удржавања и не пропушта да испије сте што пре пред њим. У резултату је несумњиво да је Брајер, ону ноћ кад је извршио злочин, провео шест сати пијући вино. Он није изгледао пијан, ма да је известно био отрован алкохолом. Извесно је то да алкоголиџа, дошавши до извесног ступња тровања, извршују неке или мање злочине и не могући јасно дати себи рачуна о томе. Шта они раде. Тада само инстинкти живе; човека нема, само звер ради. И тада он убија оне које би требао да штити; и пијаџ бива то да он убија тада онога

који му буде најближе. То убиство јесте један од симптома болести, док се као други симптом јавља самоубиство и други појави као што су суморност, главобоља и т. д. *Тај симптом ми називамо пригушено алкохолично лудило.*

Један ситан чинат доказује да је Брајер био пијан, а то је велика количина жигица најсвежијих на патосу, које је он испалио док је запалио свећу. Ако је он легао спавати, пошто је извршио убиство, као што то увек чине алкохоличари убице, то кад је се пробудио, њега је био про пао напуштени лудила и он је се могао показати као потпуно здрав човек. То је обична историја алкохоличког убиства од засада првог винограђара па до наших дана. То је историја Александра Великог који убија најбољега од својих другова, Клита, у нападу алкохоличког лудила, кога је други дан опаљивао, припремивши му величанствен погреб. —

Примена хипнотизма код осуђеника

Недавно се у Алгиру десно чинат, који је прошао непримећен, ма да заслужује озбиљну пажњу и расуђивање, тим више што чини председи кога још није било у судској практици. То је ни више ни мање него примена хипнотизма на затворене осуђенике. Четири доктора медецине ушли су у келију осуђеника Јакуба Мухамеда, који је ухапшен због скоравших нереда у Алгиру и који је оптужен за то што их је он водио. Тројица од лекара чинили су комисију којој је било поручено да посматра окривљеног. Четврти је био магнетизер, који је одмах иноо интересантне огледе над Јакубом, али легални карактер тих огледа није потпуно разјашњен. И то није извесно да ли је Јакуб пристао да се подвргне хипнотизацији и да ли је његов адвокат присуствовао на тој седници крајне опасној за окривљеног.

Ма како да је било Јакуба су успавали, подложили на сто и давали му разна питања. За време тих огледа он је врло правилно одговарао на француском, ма да у нормалном стању он не говори на том језику. Осим тога нису огледи доказали да је Јакуб превасходна медијум и хипнотизер. Доктори су се били решили да поново те огледе ма да се опште психичног посматрања завршује изјавом да окривљени „с опште тачке гледишта налази се у стању крајње измучености.“

Све је то на први поглед потпуно истинито и законито, али да ли је хумано, па и опасно, то мишљењу компетентних људи, не само за саме предмете него и за истину, која се мисли добити од њих таким путем.

Пре свега ако само такви огледи буду допуштени то се у практици морају принеспено бирати окривљени са непормалном психиком док маса преступника која се састоји из субјеката нормалних и непокорних психичким деловањима, не даје интересантне предмете. Таким начином докари ће употребљавати своје таленте над онима код којих је поремећена равнотежа, то јест над неврозатима — хистеричним, неврастеницима и другим ненормалним људима. Међу тим ништа није теже него добити истините одговоре од субјекта, који је потпуно у хипнотички сан; јер ум магнетизера показује такав притисак на личност хипнотисаног субјекта, притиска можда и несвесан, да девет пута од десет субјекат доје онај одговор који би дао сам магнетизер. У последње време почели су да оглашују сведоџбе деце на суду, пошто су радници врло склони да својим нашим причају причо, које су научили нокала и негде. — а онако сад правосуђе хоће на један пут да примени најмоћнији начин психичког потчињавања, какав је икад био познат, и без сумње успешнији него што је била инквизиција.

У броју експерименатора који су најбоље показали до кога ступља може доћи потчињеност човекове личности у стању хипнозе, на прво место долази до Рошa (de Rochas). Он је први показао да је могуће навести хипнотисаног субјекта да изврши преступ и за време хипнозе и за време будноће; а осим тога доказало је да су многи преступи били извршени под таким психичким утицајима. Осим многобројних фиктивних убиства, извршених у Салпетријери, судска хроника забележила је неколико тајанствених убиства, извршених без икаквог видног интереса, и чије увајавствене страше нису увек бивале разјашњене. Шта више констатовани су и случаји самоубиства услед хипнозе: покушај такве прсте извођа је велико узбуђење у Хамбургу пре нет година. Једном докару јави се једног дана једна млада дама да га пита за савет о свом здрављу. Она је се закалила на страшне халуцинације и непомљиву мономанију самоубиства. Докар дуго није могао да појми у чему је стваг док није дознао да је та млада жена осигурала свој живот у корист мужа, и да је њен муж, љубитељ хипнотизма, често изводио огледе хипнозе над женом. Пошто је хипнотисао болесницу докар с великим напором добије од ње признање сних заговора, које јој је чинио муж; он је напоследку сазнао да је муж наговарао жену да убије себе крох два месеца и да никоме не открива тајну. По наведеним документима видело се да је осигуравајуће друштво исплаћивало осигурану премију и у случају самоубиства, само ако се оно извршн тек два месеца после закљученог уговора.

Тешка ће бити одговорност лекара, који буду пристали на то да се окривљени хипнотишу, и врло ће јадни бити закључци који се осниају на најзавана људи, који су, без њиховог пристанка, доведени у такво стање, у коме нестаје и воље и свести.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

АМАНЕТ

(из белешака једног полицајца)

Ништа није горе и досадније по нас полицајце но дежурство, а нарочито од кад су установљени они проклети телефони. Почен од 5 часова у вече па до 8 ујутро, човек се просто не сме макн од телефона а да не ризикује давање најапшења, или у крајњем случају какав досадног објашњења.

Сваког часа и готово са свију страна зпоне, тражс, протествују, захтевају објашњења, прете, ретко кад моле, а у најнише случајева нарекују. Не знам откуд, али тек некако сваки налази да има право нарећавати полицији и гдити њене чиновнике. То је, кажу, веома популарно!

Једне ноћи, а то је било децембра мца. 189. био сам дежурни у главној полицији. Већ око 5½ часова сви чиновници напустише управу, и ја остах потпуно сам у дежурној соби. Наредим жандарму да ову добро подложи, а затим се посадих у једну фотељу близу телефона и латих се дневних листова. Фијук оштрог севсрца, који бешњаше по граду већ неколико дана, прекидаше ме с времена на време и гоњаше ме да мислим на опромаке који су без сраа на овом хладном времену, на гамене који спавају по неонарама и шталама, на најзад и на притворенике по ћелијама. Прохте ми се да сазнам има ли кога у управним ћелијама и наредих да зову писаоницу.

Ретки су полицијски чиновници не само у Београду већ и у унутрашности, који, ма и по причању, не познају старог и чувеног писаоницу управног *Чича Јојчића*.

То није само, што по нажу, стена у погледу осетљивости, нити сат у погледу тачности, нити војник у погледу верности и оданости, нити полицајац у погледу вештине, нити притворник у погледу препредености. Не то нам је нешто више и боље од свега овога, то вам је један начрочити тип у коме је заступљено све најложено, и који је могао постати само после дугогодишњег писаоницког живота — средине између живота слободних људи и живота осуђеника. А *Чича Јојчић* био је писаоница управних пуних 20 год. и за то време затворио и пусто у слободу око 100.000 лица, најразличнијих друштвених слојева, вере, народности, интелигенције, карактера и покварености. Било је у овој маси личности, и највећих политичких кривца и најокорелијих зликовода и потпуно невиних и до зла бога кривих, било је, даље, и највеће господе и најбеднијих убожака, и богаташа и сиромаха, и интелигентних и глупака. Цео овај свет прошао је кроз руке *Чича Јојчинове*; са сваким је морао изменати бар по неколико речи, сваког је имао прилике да посматра и у оним трепутима када се људи показују у својој правој боји.

У целој Србији, па и великом делу Аустро-Угарске, није било ниједног важнијег злиководца, кошцара и краљинина кога Чича Јојчић није лично познавао и чију биографију, чије везе и склоности није тачно знао. У место бирое-за идентификацију, који данас увелико постоје по свима већим европским центрима, — Управа града Београда имала је свога *Чича Јојчића*, који је у овом погледу био поуздапији од свих могућих Бертилоновних инструмената и вештија од највештијег полицијског агента.

Свему овоме треба додати још неку врсту урођене психолошке способности за посматрање кривца, велику наклоност за истраживање злочина и необично велики

ауторитет који је уживао у нашем злочиначком свету, па тек онда разумети ко је био Чича Дојчић, и колика је била његова вредност за *полицију сигурности*."

Према овоме, са свим је природно, што су се сви млађи полицијски чиновници окоћили према *Чича Дојчићу* са неком простом поштовања, које је врло често, за време поједина важнијих истрага, прелазило у пажњу. Ја, пак, лично необично сам симпатисао оном 60-то годишњем старцу и за време својих дежурстава у управи редовно сам га призивао на разговор. Његова причања о противуречицима, пијаним обичајима, погледима, навикама а нарочито о њиховој преприједности, веома ме је занимало. По читаве сате остајао бих по некад с њиме и бележио важније ствари из његог казивања.

На и оне вечери по што ме је предходно известио да у Београду нема никог, *Чича Дојчић*, на моје наваљивање да ми прича што о стрељаним злочинцима, после подуже паузе, отпоче:

— Међу многобројним злочинцима који су стрељани у Београду за време моје службе у управи, а биле их је, вели, равно 25, само ме један дарио својом несрећном судбином, чији ми лик, ево већ 12 год. од тог доба, и данас лебди пред очима.

— Био је то, настави даље Чича Дојчић, неки Светозар Н.... родом из Аустро-Угарске, стар ово 30 год. здрав, снажан, научит, собаљан и прилично интелигентан. Осуђен је ово на смрт због једнога убиства и неколико разбојништва извршених у другштву са још неколико хајдучаца на округа београдског. Раније два пута био осуђиван на робију: прва пут за разбојништво а други пут за опасну крађу. Можда и овога пута не би ово осуђен на смрт, да није са очигледном тенденцијом, а на сам дан претреса, прямо на себе и кривице својих другова. Сва упињања државног тужиоца да му спасе главу, остала су после овога безуспешна.

— Могло је бити око 6 часова по подне над га доведоше у управу ради извршења пресуде. По што је било доцње за свештеникову исповест, то се стрељање никако није могло извршити идућег дана, већ се имало одгодити чак за други дан. Право да кажем, ово ми није било по вољи, јер признаћете и сами, да је веома непријатно чувати на смрт осуђеног две ноћи и један дан.

— Поред страха од могућег бегства, ту нам је још и страх од самоубиства, непријатност од плача, ларме, грдње и напад досада од разних захтева, молби, жеља итд.

— Све ово ја сам добро знао из искуства, па како још и шеф кривичног одељења беше изашао на канцеларије, то отпочех саветовати судског аспанцију да Светозара прати у судски затвор и тек сутра дан да га доведе у управу.

— Док смо се нас двојица у овоме смислу објашњавали, па у неколико и препирали, осуђеник који је стајао мирно у једном углу собе и ћутао, звецну одједном својим тешким окованма и, баш као да је погађао моје мисли, рече:

— Молим те, као опа, Чича Дојчиће, не правај ме у судски затвор. Бићу послушан и миран као јагње.

— А зашто? упитах га ја изненађен колико овом његовом молбом толико и његовим недрим изгледом.

Зато што сам рад да овде довршим неке ствари у тишини и самоћи, а то ћу ми ја у судском затвору било немогућно поштo тамо не би био сам.

— Какве ствари?

— Нешо важно писмо, одговори мести њега судски аспанција, који једва дочека ову прилику да ме тешљем осуђеника, у чему је најзад и успео.

* * *

— Као што вам је већ познато, продужио је *Чича Дојчић*, после кратке паузе, лицима која су на смрт осуђена испуњују се, по најчадашњем обичају, сваке умесне жеље и молбе у времену од кад је пресуда постала извршна па до самог часа њеног извршења. За њих се каже да су на „*белом хлебу*".

— У колико ми је познато из моје дугогодишње праксе, већина бедника завршава на овом месту пије, за тим боља јела, у обилу дуванa, кафе, а врло ретко састанак са каквим рођаком или пријатељем. Светозар је био прав, који је у место снега изложеног, молио само за хартију, перо и мастило. Узалуд сам га нудио јелом и пићем: он је све одбијао. Чак и дуван није хтео примити.

— Нарочит да му даду што је тражио и оставих га са стражарем, уверавајући га при растанку, као што је то код нас већ обичај, да не губи наду на помиловање.

— Добро, добро, одговори он, као од беде и не слушајући ме до краја — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

* * *

— Када сам идућег дана, око 6 часова изјутра, ушао у ћелију Светозареву, настављо је Чича Дојчић даље, затекао сам га где спава тихим и безбрижним сном. Видећи га таквог, и нехотице ми се наметну мисао о томе: да ли је ово задно створење сносно свога положаја!

— Жандарм, који је целе ноћи стражарио у ћелији, рече ми да је осуђеник журно писао до $3^1/_2$ сахата изјутра, и да за све то време није с њим ни реча проговорио, нити се, вели, са столице помакао. Кад је свршио писање, задањо је дубоко и легао одмах у постељу.

— На столу, за којим је осуђеник радио, налазило се неколико адресованих писама. Колико ми радозналости толико и по дужности отпочех разгледати адресе и том приликом опазих, да моје велико изненађење, да се међу њима налазише једно са овим натписом: „*Чича Дојчићу да отвори после моје смрти*". Остала писма била су упућена неким личностима из Аустро-Угарске и Румуније. У том се и Светозар пробуди, па видећи шта радим, скочи нагло из постеље, пазна ме Бога и замоли да удалим стражара. Има, вели, нешто за ми поверн.

— Нарочит стражару да изађе у ходник а Светозар, пошто претходно притвори врата, извади из недра један мали медаљон, са сликом необично лепе женске, и рече:

— У писму које си мало час загледао, налази се неколико редака за тебе и још једно адресовано писмо, видећеш већ коме. Ја те молим као опа, а ако ти је то мало онда као Бога, да ово друго писмо, са овим медаљоном, предаш адресату одмах после моје смрти, али да о томе нико, па ни твоји претпостављени, не сазнају. Кад *будеш* прочитао име адресата, видећеш, да се ово нимало не противи твојој дужности, а ако, и после овога, будеш што сумњао, можеш, најзад, писмо претходно показати своме управнику.

— Ако хоћеш да ово мало времена што ми остаје до смрти проведем безбрижно, и да сутра умрем мирно, па у неколико чак и задовољно, ја те молим, да те преклињем за обећање: да ћеш ми ону молбу у свему испунити.

— Узбуђеност која је пратила овај говор Светозарев, и која се, у осталом, огледала у сваком изразу његовог лица, толико ме је дарнула да сам му, не размишљајући се ни најмање, обећао све што је захтевао...

Овде Чича Дојчић одједном заћута и тек после подуже паузе, а на моје наваљивање, настави:

— Целог дана Светозар је био расположен, па у неколико чак и весео. Испоредно се са највећом побожношћу, а у разговору са осталим притворенцима причао им је општа свој живот и саветовао их да се благовремено поправљају. Стрељан је сутра дан око 6 часова изјутра. До последњег момента био је миран и присебан. При поласку на *Калварију* добацио ми је још једном: „*Не заборави аманет*". Пао је од прних пушчаних метака....

* * *

— Када сам, по смрти Светозаревој, отворио остављено ми писмо, продужио је даље Чича Дојчић, био сам веома изненађен кад сам видео: да је оно друго писмо било адресовано на државног тужиоца Д..... В....

— Овог истог што је оптуживао Светозара?

— Да, на њега.

— То већ постаје интересантно.

— О, те још како.

— На шта си урадио са писмом?

— Лично сам га предао адресату заједно са медаљоном, и то одмах.

— Није га читао?

— Нисам, а и да сам хтео не би могао, јер је било воском запечаћено на неколико места.

— Али ти је В.... беа сумње, сакопитно садржину писма?

— Напротни, наредно ми је да о њему ником ништа не кажем, док, вели, он не изврши неке ствари.

— На шта је даље било?

— В.... се убио после месец дана.

— Убио се! А зашто?

— То је за све, па и за мене који сам у овој ствари тако много видео и знао, остало потпуно тајна. Нагађало се нашди којешта о узроку самоубиства, али се позитивно ништа није знало. Једина ствар која је за мене била потпуно јасна, то је: да је В-ово.... самоубиство стојало у вези са пок. Светозарем, односно оним писмом и медаљоном које сам му предао, али каква је и каква је та веза била, у то, ни до данас нисам могао продрети.

— И никад ништа нисам сазнао о овој ствари?

... — До данас апсолутно ништа, и то је оно што ме, кад год о њој мислим, у неколико узнемирује.

— Зашто?

— Зато што сам предају писма и мењавања извршио без знања својих претпостављених. То је, у осталом, био и први и последњи пут у моме животу, када сам се огрешио о своју дужност, па и то не бих учинио, да нисам веровао, да се оно писмо тицало значајног рада државног тужиоца.

— Ти си имао пуно разлога да тако што верујеш; и ја, ево чак и сада, мислим, да си био у праву. Писмо, о коме је реч, тицало се, нема сумње, какве заблуде пок. В... у кривици Светозаревој, на како је та заблуда била непоправима услед његове смрти, то је његов бив. тужилац, као савестан и осетљив судија, а он је био познат као такав, сматрао за дужност да туђ живот плати својим. Тако, бар, ја мислим о овој ствари.

— Доста је вероватно, одговори Чича Дојчин, спремајући се на одлазак и молећи ме, да ствар коју ми је поверио задржим за себе.

Дуго и дуго после његовог одласка размишљао сам о загонетном понашању Светозаревом и тајанственом самоубиству тужиоца В.... па сам, на крају крајева и после свих могућих комбинација, опет дошао до закључка да мотив самоубиству вала тражити у грижи савести. — — — — —

* * *

Прошла је скоро читава год. од мог разговора са Чича Дојчином. На смрт Светозареву и самоубиство пок. В.... бејах већ у велико заборавио. Нови у истој мери интересантни догађаји, што је у полицији обична ствар, беху из мог памћења нагладили, готово са свим, утиснце Чича Дојчиновог причања. На шпак, пуки случај, тај најбољи полицијски помагач, открио ми је и у овој ствари целу тајну и нагнао ме ево, да се после толико година на њу по ново враћам. Треба бити страсни полицајац, на тек онда моћи осетити све задовољство које човека обузима кад у неној тајанственој, на први поглед неразрешивој ствари дође до праве истине. И највеће материјалне награде, ништа су према нашем душевном расположењу у овим приликама. Ма колико да је ово за невероваље, ипак је сушта истина коју ће сваки добар полицајац потврдити.

И онога пута било је децембарско вече, и онога пута дувао је хладни северац. Са службом сам био у кварту савамалском. Услед учестаних крађа по престоници, управа нам наређиваше да чешће вршимо ноћне потере на сиптиџије и крадљивце у престоници.

За време једне од ових потера, поред осталих, дотеране у кварт и једног младића од својих 20 год., по изгледу врло скромног, а по уверавању жандарма веома дрског и опасног крадљивца. Неколико пута до сада, измакао им је, вели, из шака. Како је међу свима дотераним личностима, према своме, он изгледао најопаснији, то му поклоних сву своју пажњу. Увидех у брзо да су жандарми били у праву, кад су о њему онако говорали. Већ при самоме почетку саслушања отимао се врдати, мењајући сваки час име и место рођења. Тек после опширног објашњења, да му лажни искази ће ништа помоћи, и да ће му, у крајњем случају, фотографија бити изнета у „Полицијском Гласнику" ради констатовања идентичности, признаде ми он, опет с тешком муком, да је родом из Ш... да му је отац Светозар Н... стрељан пре 16 год. и да му мати жини стално у Београду као праља.

Не знам како и од куда, али ми се на мах, после овог сазнања, обиови у памети цело причање о Чича Дојчиновом аманету. За мене не беше више никакве сумње, да је овај Милан, тако се звао младићан, син оног истог Светозара због кога се убио судија В... Ако и сада не сазнам тајну, онда је, зацело, никад нећу сазнати.

По што на Милан није знао рећи ништа детаљније о свом стрељаном оцу, то га, по свршеном саслушању, испратих у главну полицију на препознште, а дежурном писару наредих, да његову мајку, која је становала у ресну мога кварта, позове за сутра у 9 часова пре подне.

Кад сам изашао из кварта била је већ превалила поноћ, али се ја на то и не обзирах. Једина стнар на коју сам тада мислио, био је аманет Чича Дојчинов и чудновата случајност у сусрету сина крадљивца, помоћу кога ћу сазнати једну велику тајну оца злочинца....

* * *

Разговор са мајком Милановом био је и доста дуг и веома интересантан.

За Светозара се, рече, који је провео у Ш... као трговачки калауз, удала у својој 18-ој години. Још из раие младости познавала га је као предност и поштеног младића који, осим мајке и неке далше тетке, не имађаше никог више од породице. Мајка му је у почетку радила по туђим кућама, а доцније, кад је Светозар стао на своје, живела је од његове зараде. Била је врло особита и доста паметна жена, али се са светом слабо мешала. Поштo није била родом из Ш.... већ досељеница, то се о њеној прошлости знадаи којешта нагађало, али се позитивно ништа није знало. Умрла је на 6 месеци пре женидбе Светозареве.

— Брак наш, причала је Светозарева удова, био је како се само пожелети може. Светозар је радио као кртица и ја нисам седела залудна. Док је он и даљи у њу журио са трговцима по околним селима, дотле сам ја код куће шила рубље за појединс болс куће, те смо тако са две стране припређивали. Већ смо се носили мишљу да купимо једну кућицу, кад се изненадно деси нешто што нам не само поремети све планове, већ нас са свим упропасти, уништи, убн. Ах, и сада ми је још тешко кад се тога сетим.

Овде сирота жена заћута, и тек после подуже паузе настави:

— Била је исто тако оштра зима као и данас. Светозар је имао тако много посла, да је по цео дан морао бити ван куће. Неки богат трговац из Пеште, беше дошао у Ш... ради куповања свиња, које тада беху на великој цени. По што је покупово све што је у Ш.... било за продају, навали на Светозара да иду у оближња села, обећавајући му за то добру награду. И ако је Светозар био слабуњав већ неколико дана те му се, као таквом, није ишло на пут, ипак није могао нити хтео напустити једног свог доброг муштерију, као што је био трговац о коме је реч.

— Ах, камо лепе среће, да је тада у место пута пао у постељу; да је у болести утрошио сву уштедевину, па се чак и задужио, али само да није отишао. Вредан, као што је био, он би све то по оздрављењу надокнадио, а што је најважније, и данас би био жив и здрав.

— На пута је с њим било на томе путу?

— Било је оно што је најгоре могло бити. У сеоској кафани нападну неки зликовци на трговца и отму му сав новац, мених 40.000 динара. Несрећним случајем Светозар није ове ноћи хтео спавати у кафани, већ је, без знања трговчевог, отишао у село једном свом пријатељу, који је, на жалост, био врло покварен човек. Као што је доцнијом истрагом утврђено, овај несрећник био је коловођа у разбојничком нападу на трговца, а то је било довољно, па да и Светозара окриве за сучесништво. Све његово правдање, као и тврђење осталих разбојника да је невин, било је узалудно. Пороте је нашла да је крив и суд га је осудио на 10 год. робије у тешком окову. Кад је пресуда постала извршном, њега одведоше у београдски град, а ја остах у Ш... да се мучим и тапорам са Миланом, коме тада не беше више од 6 месеци.

— Неће да вам причам све муке и невоље, увреде и понижења којима сам била изложена после одласка Светозаревог. Кад ми је, најзад, све ово досадило; кад ме је сиротиња са свим обрвала, затражим и добијем развод брака, и преудам се за једног, истина постаријег, али честитог столара. То је било у трећој год. Светозареве осуде. На 2 год. по овоме он је пуштен у слободу, али се није хтео враћати у Ш... већ је, како сам доцније сазнала, отишао у Румунију. Доцше је тамо остао, и шта је с њим даље било, о томе апсолутно ништа нисам знао, нити сам о њему ма шта чула, за пуних 10 год. Мислила сам да је већ умр'о, али нисте прошао. Оставши по ново без мужа, после 6 год. брачног живота, посветих све сва васпитању Миланом, који убрзо постаде најбољи ђак у основној школи у Ш... На причиду оца му беше се у велико заборавило, а и ја се чувам да му ово што поменем, и ако ме је он о њему чешће запиткивао. Намеравала сам озбиљно да се, по свршетку његовог школовања у Ш.., преселим стално у Београд и на тај начин створим му могућност да походи гимназију. Поред бриге за његову будућност, жеља ми је још била да га уклоним из средине која је врло добро знала: да је он син једног робијаша.

— Можете, према овоме, замислити: колико је било мене изненађење, када сам једног дана примила писмо од једног судије из Београда, у коме ме извештава о смрти пок. Светозара и позива ме да му што пре представим рода извесних, важних саопштења и прајема неког аманета. Писмо ово толико ме је узбудило, да сам одмах пала у постељу и у њој остала пу-

них 15 дана. За ово време, поменути господин писао ми је још једно писмо, па кад ни на њега није добио одговора, дошао је лично у Ш... и посетио ме у стану.

— У разговору, који је трајао неколико сахата, г. В..., тако се звао овај судија, распитивао се до ситница о прошлости Светозаревој, а нарочито о његовој мајци и осталој родбини. Кад је сазнао шта му је требало, вратио се у Београд, но што ми је претходно дао 200 динара и обећао да ће у будуће полити бригу о мени и детету.

— Јесте ли га, бар, том приликом, упитали зашто све то чини?

— Јесам.

— Шта вам је одговорио?

— Да га о томе никад више не питам, нити да о целој ствари ма коме говорим, а над једном једе време, он ће ми рече, све казати.

— На шта је даље било?

— На неколико дана после овога В... се убио на моју огромну жалост и велико запрепашћење.

— А знате ли зашто?

— Мислим да знам. Она матора вештица, тетка Светозарева, код које је В... тајно од њега рада обавештења о Светозару, сазнавши у поверењу, од мене колико ми је В... дао и шта ми је још обећао, и знајући тачно сву прошлост Светозареве матере, дошла је до закључка да је пок. В... био отац Светозарен па му је у том смислу, а без моје знања, написала једно писмо и тражила новаца. Шта је најжалосније, то је писмо писао Милан, а ја сам је диктирала.

— Сад тек разумем оно чудноватo понашање Светозарево, после изречене осуде и загонетно самоубиство судије В...! узникнуо сам толико гласно, после овог саопштења, да се сирота жена уплашила и скочила са столице.

— Објасних још, у кратко, од куда је потицао онај мој урлик, и наредих да ју пусте сина из затвора. Очекујући његов долазак, објасни ми она у неколико рече, да се Милан, сазнав за прошлост свога оца и последњу опоруку писма судије В... одједном нагло промењо; да је убрзо напустио школу и ступио у неку трговину на које је после 2 год. истерао због крађе, и да је, најзад, био већ осуђен на годину дана затвора, опет због крађе.

— Тешко да не завршн као и отац му, завршн несрећна жена, јецајући, и оде са Миланом, на велико изненађење мојих жандарма.

— — — —

крим; ако знате што, говорите; оправдајте се, и ако сте доиста невини, реците где сте провели ноћ, реците шта сте видели у соби, реците откуда су вам накити те жене; из сажаљења према мени, према својој матери, говорите дакле!

„Прамчини, но што је прошло неколико суза, баци сршут погледа на госпођу С... и одговори тоном:

„— Ни у колико нисам умешан у ту ствар.“

На шта, наступи јецања обузе Прамчинија и, док су одводили госпођу С..., која је била изван себе, скуцви се на столицу. Морали су га одвести натраг у његову ћелију.

„Дуго сам разговарао с госпођом С... Висока, витка, а уз то елегантна држања, она је била сушти тип најстарије деспоике по великим помодним радњама. Њена је историја била проста; била је бапну недесете године и, једне вечери, у улици Мира, срела се с Прамчинијем који јој је проговорио оним мамљивим гласом који је умео употребљавати према женскама. Она је заборавила да јој је коса почела седити око слепих очију; сва усхапана патра код те жене чиј живот није био срећан почела се будити: ну је опчињен погледе Левантинчев и сва му се предала.

Шта је било од те везе? Не треба много познавати парнски живот да би се то разумело.

Госпођа С... беше се прикопчала за ту последњу љубав као дављеник за какву изметину. Она је хранила Прамчинија, сушше срећна што ради да би му живот учинила пријатним. — јер се, у патру нема последње страсти, мешало и нешто материнске нежности, а она то није ни опазила.

Једне вечери, љубавник јој не беше дошао кући. Сву ноћ га је чекала, мучена без сумње љубомором која је тако страшна код жена тих година. При свем том, кад је у вече дошао по њу у њен дућан, опростила му је, пошли су заједно у биоскоп.

За тим, преко ноћ, убијцу је обузела халуцинација: није признао свој злочин, намислио је један врло мрачни роман, нешто што подсећа на приче Едгара Поа.

Она је тада за цело погодила све. Материнска нежност савладала је чак грозу према злочинцу и злочину.

Њеним новцем отпутовао је Прамчини у Марсељ. Она, која је била поштена и правична није се устручавала да лаже. Рекла је да јој је љубавник остао крај не ону ноћ кад се догодио злочин, и да је отишао у Лондон, ма да је знала да је био у Марсељу.

Г. Гијо је беше ухапсио; појмио је да затвор неће нагнати на говор ту јадницу, која навесно није била саучесница; од је пусти у слободу, рекао јој просте: „Слободна сте; кад се приберете, казаћете истину“.

Судија је ту показао дубоко познавање женског срца. Сутра дан, госпођа С... зауцца на врата његова кабинета и предала је за њ оно писмо:

„Господине истражни судија,

„По што сам дубоко размислила, сетила сам се да ноћ између среде и четвртка г. Прамчини није провео код мене.

„Будите добри, господине судија, те ме извините што вас раније нисам боље обавестила. Била сам тако залуђена пријатком вашег испита да ни сад не знам са свим шта сам вам могла одговорити.

„Изволите примити, итд...“

Још један пут, жена је предала онога кога је волела, а та жена била је тако одана да би дала живот свој ради спаса свога љубавника! Стара полицијска аксиома, да над је у рукама жена, ту је близу и човек, вечно је истинита.

Госпођа С... постаде, за неколико дана паринска завица, ма да то није желела. Калибан, у Фигару, организовао је опште гласање жена да би се одлучило да ли је радница имала право рећи истину. Нашло се много жена које, у шесшуну романтизма својавање да би прва љубавница пре требала да дошусти да је осуде него да преда човека кога је љубила. Те ђунчике изађе врло су лепе, без сумње, али сувише су далеко од егоизма природе људске.

Љубомора, страх а и поштење, то ваља рећи, у случају као што је овај, јесу покретачи који подстичу на рад жене. Врло су ретке оне, чија поза може да се отргне од примаме једног од тих осећаја.

И тако може се рећи да је ствар Прамчинијева једна од судских драма која изазива најжешћи интерес. Изабрао сам је, као тип истинитог романа у коме стварност, свакога часа, личи на нешто невероватно.

У својој ћелији, у којој га агенти у мојој служби не остављаху ни дању ни ноћу, Прамчинији се опет са сним вратила присећност. И у најпотпунијем ћутању примао је оријенталским фаталнзмом нове удараце који, свакога дана, на њ падаху.

(наставиће се)

ИЗ СТАРЕ ПОЛИЦИЈСКЕ АРХИВЕ

Благородноју Господину Цјеломе Капетану и Старешини Среза Белићског Стевану Михаиловићу

Његова Светлост, милостивејшији Господар и Књаз наш, старајући се денонодно облагостојнију и срећи народа србскога, под 8. т. м. № 876. изволеше ми је височајше укалом своим предписати, да средством нас обавародујем височајшиј овај указ, коим ће се моће предупредити свака несрећа која се при обичним народним Сабориа треба.ања.

Коим дакле укалом строжајше забрањује, да се при обичним народним окупштинама, као: код Цркве, на Слави, на свадби, или на каквом другом весслу, ни под кои начин пушке не меју, пак не само да ји не меју, но да мале пушке на такова места са собом и неносе; осим коме је нова дугачка пушку носити, слободноју је; будући да при таковим догађаима, често се трвљава убијство или тешко рањени остају, пак због тога фамилија с фамилијама, пријатељи с пријатељима, и кумови у највеће разпро долазе. И онда, кад се што тако догоди, обично се каже „догоди се несрећа“. Но најболе на тше носи, ни тше бацај, пак њекоп несрешно име ни чути.

Оно сообћавајући строжајше препоручујем вам, да горе изложени њиове Светлости височајшиј указ, у подручном вам Срезу народу објавите, и на то добро мотрите, да ли се то набљудава? У противном пак случају, ако би га ко пренебрегао, или по њему се не владао, пак тим се каква несрећа догоди: Онда, не само да ће онај, кои је ако учинио, одговору и казни подлећи, но ће те и ви заједно самном Кнезу на одговор предстати, Јербо се неће прецисивати ономе, кои то преступи, неизаћи шти нам вама, да ће каково извиљавање помоћи; — али зато народ опет нека чини Саборе и весеље, сами без метаља и новпена мали пушака.

№ 74.
9. Марта 1836.
у Крагојевцу.

Полковник:
Петар Туцаковић

Секретар **Сарамовић**

Благородноју Господину Цјеломе Капетану и Старешини Среза Белићског Стевану Михаиловићу

Будући да је сада, о Свето Тројичинској држаној Скупштини рјешено, да се од сада у напредак Кнезу о благопослучиху народном 15-ти а не 10-ти дан рапорти шаљу; за то препоручујем вам, да и ви од сад мени 15. дан рапортирате, што се је у подручном вам Срезу догодило, и то почевши од 1. будућег Јунија мца тако какове мени најдаље 14-га и 28. у Крагојевац рапорт вам доби, како ћу и Ја 15. и 30. Кнезу рапортирати моћи.

№ 141.
Маја 1836.
у Крагојевцу

Полковник
Петар Туцаковић

Секретар **Сарамовић**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар пита:

„Пошто у закону о непосредном порезу не стоји, ко треба да плаћа пешчанички бир, то ми је нужно да знам:

1. плаћа ли бир само женско лице или и мушкарац?;

2, треба ли да плаћи бир оно лице, које у једној општини држи механу, дућан, магазу итд. према кметовима — слугу а само, међутим, живи у другој општини и тамо неће плаћа бир.

Ако оно не треба да плаћа. зове ли плаћати његови млађи, који су у радњи?

3, зове ли плаћати бир слуга, који нема ниште ни кућишта; и

4. да ли плаћају бир и они мисе, које имају наследника или су малолетни, ју шпак општинци долазе у то домове и врше пописивање.“

На ово питање одговарамо:

По члану 6. закона о одржавању свештеничког стања, за сва свештенослужења и дужности, које су побројане у чл. 5. поменутога закона, одређена је награда свештеницима од сваке пореске главе по један динар полутодишње.

У члану, дак, 5. поменутога чиновничког општи су, и тек су неки од њих незнатно измењене, те би се, по томе, могло узети, да бир мора плаћати свака пореска глава, без обзира на то: је ли сеоска или не; има ли свој дом или не.

Међутим, како је наш закон о непосредном порезу узео у плаћање порези многе личности, који су у времену доношења закона о уређењу свештеничког стања (31. децембра 1882 год.) још сматрале за пореске главе, то је за разрез бира узета и утврђена ова основица:

да бир не плаћају мушкарци и жене пореза плаћају;

да бир не плаћају слуге и слушкиње неожењене и неудате које немају своје домове, те је, по томе више него сигурно, да ни свештеници не врше никакве чиновничке;

да бир не плаћају сиромаси, који плаћају испод 7·58 динара непосредног пореза, јер они не плаћају, у смислу т. 6. чл. 5. овога закона ни ова чиновништва, која су поменута у тачкама 1, 2 и 12 чл. 8. поменутога закона, као плаћења, иако се и они не могу убројати у пореске главе, које је законодавац у виду узимао приликом одређивања бира, али су по горњој основици изузети.

Мале плаћају бир, пак год нису сиромашно а имају наследнике и домове, јер су свештеници врши чиновништва.

Од ове основице постављене за плаћату бира одмах после доласка закона непосредном порезу од 1884 год., одступило се много пута, па и сам у Пореској Управи другчије раде, али то не значи, да овако није правилно, како смо ми изнели.

* * *

Један општински посланик пита:

„Чланом 11. тачком 3. закона о чувању пољског имања, одређена је такса на ове оброје за крупну и ситну стоку, која се у обор затвори.

Неки одбори општински оку такву смањују и повећају.

Да ли је ова радња општинског одбора правилна или не, и да ли они у општо могу мењати таксу, законом одређену?"

На ово питање одговарамо:

Такса за оборину регулисана је поменутим чл. 11., и она се не може смањити одлуком одбора, јер се она једнообразно дала и као нека врста казне за оне, који своју стоку не чувају, а међутим је награда чувару пољских имања.

* * *

Писар општине ћ-ичке у срезу ваљевском пита: шта се може продати земљодељу за измирење пресуде за процуварење по закону о моловању на дуван.

Питање ово, дакле, чини зато, што у целом срезу ни једна општина нема закон о моловању на дуван, а чиновници се среска, вели, који би требали да виду шуут за извршење, шесу слагали у овоме питању, те је, поводом погрешног обавештења он чак дошао и до извесних одговорности."

На ово питање ми смо опширно одговорили у бр. 26 и 27 „Полицијског Гласника" од пр. године, зато сада нема потребе да то понављамо, већ упућујемо молиоца, да то бројеве исти прочита, па ће наћи обавештења о овоме, о чему пита.

Како смо видели, да је поводом обавештења, што га је усмено добио од извесног чиновника, упао у погрешку да одговара, то осећамо потребу да нагласимо општинским писарима, да оваким питања чине и обавештења, траже преписе писта, пре него што ће предузети радњу, јер су дошли обавештења нејасна.

Ако им је нејасно, да обавештења траже преко нас, јер због недовољног материјала многа пута морају да чекају, онда нека чине писмена питања своју надлежној власти, па ће она дати упуте, како да се у извесним случајевима поступа. А питати стрпеље пити је грех, пити је срамота, јер се од једнога човека не може ни тражити да зна све, па ни од општинских писара, да знају баш све послове из наше административне службе апсолутно тачно.

* * *

Један, опет, општински писар пита:

„Извесно лице у којој општини, пролазе је своју земљу другом лицу и подноси по суду тужбу на потврду, а уз тужбу уверење општинско о власништву стању и о томе, да му остаје још земље, колико треба по § 471 грађ. суд. поступка.

Председник суд. пословођења се на распис господина Министра Правде од 6. јануара тек. год. Бр. 2941, позвао је овога пародбом, да му у остављеном року поднесе и уверење, општ. суда и одбора, чиу би садржину утврдили и полицијска власт, да имаље, које му остаје, није оптерећено ни интабулацијом ни прибележком ни поклоном, нити којим другим могућним средством обезбеђења, јер му без тога, вели, не може тужбу утврдити.

Поводом ове пародбе пролазац се обратио општ. суду и одбору, тражећи да му се оваково уверење изда.

Суд и одбор известили су га, да му ово уверење не могу дати, јер они не знају, колико је он дужан и коме, пошто интабулационе књиге не води општина, него Председник Суд.

На каиаи, сада, начин може овај човек утврдити ово, што суд тражи."

На ово питање одговарамо:

Председника суд треба ако тражи, да општински суд утврди ова факта, која се у распису помињу.

То може да ће само Председник Суд на својих књига, а о поступу полицијске власти.

Општински суд ту нема апсолутно шта да тражи.

Нека, дакле, продавац тражи о томе уверење од Председника Суда, па нека га предаје своју тужбу за потврду тужбе, а за позднее, пак, који ће бити пријављени, нека тражи уверење од надлежне полицијске власти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Милан, син **Марка Стојановића,** пашчарча из Пироте, пострг под Коци Перићева, пројачи из Пироте, побегао је 16. ов. м. вечито где од свог газде. Он има 16 година, косе смеће, очиу гроорвитих. Од одела нмао је на себи капут и панталоне од модрог шајка, на глави шајачку капу, на ногама поцепане ципеле. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Милана што потраже, и о резултату известе начелство округа Пиротског, с позивом на Бр. 2153. Увр. 10529.

ПОТЕРЕ

Никола Дивац, из Станкова опр. Крагујевачког, 20. годишњи робијаш, побегао је 23. ов. мес. у вече са рада, из Управе пашког пашинског завода. Исти има да издржи још 4 годишње робије. Он има 31. год., стаса је средњег, косе, брнова и браде жућкасте, очиу плавих; од одела нмао је на себи памучњу, прне чанше, крпу нану шајачву. Нарећује се свима полицијским и општинским властима, да Николу живо потраже, и пађеног спроведу Управи пашинског завода у Нпш, с позивом на Бр. 724, или Управи гр. Београда на Бр. 10521.

Ђурђе Нешић, тежак, из Лапшгта, гр. Јагичког, општ Моравског округ Управе пожаревачког пашиског завода побегао је 20. ов. мес., пак 8 часова пре подне, са рада из бапте управнице. Он је осуђен на годину дана затвора за пасилно одвођење девојке. Он има 24 године, високог је стаса, косе, обрва и очиу смеђих, брнова малих смеђих, уста умерена, носа правнаног; одело нма на себи старо вопенано; чакшире и копорани од сиупе, шајачва плава. Моле се све полицијске власти, да Ђурђа живо потраже, и пађеног спроведу Управи пожаревачког пашиског завода, с позивом на Број 6782, или Управи гр. Београда Бр. 10460.

Лазар Урошевић, столар, родом из Сиедерева, који је неко време радио у селу Белапи, — окрнвљен је за превару, коју је извршио према неким лицима, узевши им новац, да набави материјал у Београду, па је са новцем побегао. Лазару је 30. година, средњег је раста, косе црне, брнова поиених — плавих, у говору јасно дијалектом македонским. У одељу је цивилном. Моле се све полиц. власти, а општинским се препоручује, да Лазара живо потраже и у случају пропаљства, — стрпнавајно спроведу начелнику среза посавског, у Сопоту, с позивом на Бр. 4733.

Перепда Николић, раденица из Београда, на дан 24. марта ов. год. из отвореног кућера узпала је Перси Ерић, собарица под Сопуна. 10 динара у новцу и две женске кошуље у вредности 12 динара, па побегла незнано где. Она има 20 година, средњег је стаса, у лицу пријава је, косе смеђе, носа правилног. Моле се све полицијске власти, да Персиду живо потраже, и пађену спроведу Управи града Београда, с позивом на Бр. 11.059.

Ноку, пашчу 21. и 22. марта ове године непознати лопови, украли су коблу и коња. Персида удова пок. Лубе Момчиловића бпз. трг. из Ђуприје. Коњ су бплп у ноћу на паши. Коњ је длаке вране, матор ово 15 год., пма трбушаст, и кобила је длаке алатасте, пма, матора 15 год. Моле се све полицијске власти

ађ њихо спровођ истраже и кривичне и покрађу, и њ спроведу начел. опр. моравског, и по зивни за Бр. 4.690, или Управи гр. Београда Бр. 10.663.

ШТА КО ЗНА?

Маринко Стаиојевић, скитачки питаних из Буковче, среза јасеничког опр. крагујевачког, ноћу између 3. и 4. пр. м-ца извршио је крађу коња Благоју Младеновићу и Павлу Јевтићу из Водица гр. јасеничког окр. смедеревског и са покрађом ухваћен је у селу Лапишту среза беличког.

Власти гр. јасеничког (Палилула) код које је Маринко у притвору и под истрагом, пала је зелина сумња да је овај конокрадица само оно најновије дело извршио, па дражећи на известан околностима да је исти Маринко морао још код које власти или суда за сличан дела или и за каква још тежа одговарати, ова се овим путем обраћа свима полицијским и судским властима у земљи не би ли у њему познала свог одбеглог кривца.

Благодарећи г. Јоци Ст. Гричаревићу трг. из Палилуле, који је овог злочинца својим апаратом сликао у недостатку сликара износимо му слику по којој се може познати.

О резултату треба известити начелника ср. јасеничког Палилула, с позивом на Бр. 5.627 тек. године.

Милан Андрејевић, бивши хајдарски момак, родом из Кичева у Старој Србији, ухваћен је као скитница и притворен под квартом горњосенског. Приликом претреса, под пеги је нађено: 420 динара у злату, (21 наполеон) и 310 динара у сребру. На саслушању, а на питање одакле му овај новац, он је изјавио да је његова својина, што је штедљи од зараде сачувао. Пошто није могао овај свој новац и да докаже, он је на другом саслушању изјавио: да је 15. марта тек. године нашао новац на Чукарици, у једној завежљају сеном маркама, и то: 15 комада наполеона и 40 динара у аустријском новцу и 50 дин. у српској и сребрној монети.

Злоупотреби старешине немогућу изјаву, сумњајући у истинитост и овог другог навода Милановог и дражећи да је Милан до ове суме дошао прављем или другим којим недозвољеним начином, обављује овим путем и наносећи слину Милановом моли све полицијске и општинске власти у земљи као и грађанство да му дају као на што знају о Милану његовом стању у општ., о позивом на његов акт од 26. пр. м. Бр. 2.935 или Упр. гр. Београда на Бр. 10.949.

Милану је 17 година. Неправа пиканаих дела, на је с тога могуће, да је поклано лакше ме и запиљање.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

9. Марта у 5 сати по подне, ушљена је ватра — амбар — маси пок. Јелена Михаиловића, из Бучума, среза сврљишког, округа пиротског. Руководилац овог имала је Милан Милојковић, који је плашило ватру на донси сирату ватре, на како је у истој било и сена, то је се ово случајно запалило, те је изгорела и ватра, сено и кукуруз, који је у њој био. Штета је износи према 250 динара.

18. Марта у планини „Козарини“ у срезу мајданичком појавио се је пожар, пређено је, да се исти угаси и да се кривци пронађу. Пожар је угушен одма. Штета је незнатна, јер је изгорело само суво лишће и шипрат.

26. Фебруара непознато лице упалило је шуму Мирославачку, но пошо је било кишно време, то је само горњи слој лишћа изгорео, но том се сама ватра угасила. Штете није било никакве. Ово је утврђено полицијским увиђајем на лицу места.

15. Марта, Косана жена Василија Јовановића, тежака из Гутља, среза вожданског, опр. ужичког, стара 15 година, утонила се у реци Морави, коју је хтела да пређе. Леш је потог дана нађен и сахрањен.

12. Марта у вече под бр. 222. пригласио је на станици брестачкој, Михајло Ђорђевића, тежака из Дупљана, среза мајданичког, округа врањског, који је био жестоко у нечаљу у Парађин. Он је остао на месту мртав. Сретни његовић полицајац је локомотивој железничкој станици протокол саставио, увиђај и остала акта у оперативном правцу. Фамилија умрлог извештена је.

Између 23. и 24. Марта ноћу, непознато лице пуцало је из пушке на Станимира Видојковића из Пирковца, среза сврљишког, округа Пиротског, и обратило га у газду. Станимир је задобио повређен. Лекарска помоћ указана му је и предузете су мере за његов проналаз.

20. Марта у 10 сахата ноћу, убијен је из пушке Мата Завтић, из Комарева, среза ваљевског, округа чачанског. Убиство је извршио Радивоје Богосав опљ. који је одмах ухваћен, и дело признао. Признање се слаже са исказом сведока очевидаца. Повод убиству је недозвољена блудна однос убице са женом убијеног.

Ноћу између 17. и 18. Марта, непажљом упућена, запаљена је њива Драгутина и Срећова Младеновића, из Брезића, опр. ваљевског, и сва изгорела. Штета износи 910 динара. Других жртава није било.

17. Марта рођеница Данила Јанковића, из Жупаљца, среза колубарског, опр. београдског, које је он бесправно одвео у шуму да секу јаворју, — непажљом њеном запале шуму, и ватра се почне ширити у свима правцима те тако причини штету на 2500 динара, и то у сеоској шуми 1500 а у приватној 1000 динара, пожар је истог дана угашен. Рађеница су одмах побегли куда који, а над Данилом, који није водио довољног надзора над овима поменуће се ватра, и предати суду, јер по чл. 105 Зак. о шумама одговори је за причиљену штету.

16. марта упаљена је ограда од забрана *Милоја Милосављевића*, из Сибинице, среза левачког, опр. моравског, усled чега је спржена гора у забрану, штете нема велике. Овај је пожар случајно проузрокован. Чобани: Максим Николић, Јеремија Максимовић и Војин Цветковић, сва грејали се поред ватре, на је ветар ватру разнео. Утврђен чињеном на лицу места, није се могла штета оценити пошто се ни сад хоће ли се спржена дрва осушити.

Ноћу 31. марта у селу Бурашају општине рибарске ср. сврљишког, у њекој кући нађено је мртво мушко дете Јанте Марковића, које је старо 6 година. Нарођена је вајстрожа истрага.

18. Марта убијен је Милош Младеновић, из Брекове, среза врањског, приви су у руцима власти.

Између 18. и 19. Марта ноћу, изгорела су два вајата и мајсла и у њој храна и земљоделски алат. Љубомиру Благићу, из Забрежја, среза посавског, опр. ваљевског. Кривац непознат. истрага је одмах предузета, штета износи 1000 динара.

Садржај: I. *Службени део*: — II. *Стручни и научни део*: 1) Позивање и употреба оружја за нападање; 2) Социјални фактори криминалитета; 3) *Убиства из алкохоличне заједе*; 4) Примена хипнотизма код осљепљења. — III. *Научно забавни део*: 1) Аманет; 2) Крода злочина; 3) Из старе полицијске архиве. — IV. *Поруке и обавештења*. — V *Службене објаве*: 1) Траки се; 2) Потере; 3) Шта ко зна; 4) Криминалне белешке и догађаји у земљи.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

БРОЈ 14. У БЕОГРАДУ, УТОРАК 15. АПРИЛА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

НАРЕДБА

У последње доба врло се јако развило објављивање распродаја разних радња, разних трговинских еспапа, огласима, лепљењем плаката по граду и на дотичним радњама. Међутим, то се распродавање врши годинама, јер се поменуте радње стално обнављају са другим еспапима.

Таква радња не само што намамљује лаковеран свет на замишљену јефтиноћу неолидног еспапа, ну под фирмом „распродаје“ прости свет се и обмамљује, а сима осталим трговцима и занатлијама наносе се огромне штете са тим намишљеним распродајама и несолидном конкуренцијом.

Исто тако учестале су продаје разних еспапа и ствари путем приватне лицитације, што такође наносе штете осталим трговцима и занатлијама.

Да би се заштитили интереси како осталих трговаца и занатлија са једне стране, тако исто и публика од заводења и могућих превара са друге стране, и да би се сузбиле до сада сасвим оправдане жалбе на такве радње и њихове рекламе, Управа града Београда на основу § 326. крив. закона издаје следећу наредбу:

1., Ко хоће, да у Београду распродаје своју радњу (еспапе) путем објаве, плаката и огласа, мора имати писмено одобрење Управе града Београда. Та одобрена издавање се само оним трговцима, који имају своју протоколисану фирму и порез плаћају, а не и онима, који нису испунили услове из чл. 5. и 6. трг. закона,

2., Одобрењима Управе града Београда претходиће мишљење трговачког удружења за трговинске еспапе и занатлијског удружења за занатлијске еспапе. Мишљење поменутих удружења биће меродавно за Управу, у погледу одобравања или неодобравања.

3., У одобрењу, за распродају, означиће се и време докле ће распродаја трајати, т. ј. докле се исти може објављивати путем плаката и огласа.

4., За то време, докле буде гласило одобрење за објављивање распродаје, прилављање еспапа не може бити.

5., Одобрење за распродају може добити једна особа, само један пут, и то за своју сопствену радњу.

6., Тако исто и онај, који хоће да продаје своје еспапе или ствари путем лицитације (добоша) мора имати одобрење од Управе града Београда, у коме ће се означити: место, где може продавати; време докле може продавати; и начин продаје (укупно или на парче). И за ова одобрења меродавно је мишљење удружења поменутих по тач. 2. ове наредбе.

7., Све радње, које имају сада истанчуте плакате или огласе о распродаји, морају исте одмах уклонити или с истим престати док на то одобрење не добију.

8., Ко буде радио противно овој наредби, биће кажњен новчано до 150 динара, или затвором до 20 дана.

Бр. 8347.

1. априла 1903. год.
у Београду.

Управник Београда,
Б. Маршићанин.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Познавање и употреба оружја (за неледнике)

3

Констатујемо прво, Бошкаст барут; на површини нема белих тачкица, дакле није ни влажан; појединa зрна тешко је згњечити, дакле од добре је смесе; кад прелази преко беле хартије, не боји је, дакле брижљиво је израђен. Дакле пред собом имамо у опште добар барут, у довољној количини и, у колико се добро може набијати сукцајама од хартије, био је брижљиво набијен“.

Кад се на описани начин поступа, онда се може при свега одмах доћи до објашњења, која су за ствар потребна. Даље тиме смо за стручњаке, који имају да дођиње по тој ствари кажу своју реч, припремили земљиште, тако да имају све што им је потребно на да одговоре на постављена им питања, и, што је главна ствар, ништа није покварено, све се може још једном прегледати и опробати, у колико би се то сматрало као потребно. Али колико пута налазимо протокола, у којима се део опис састоји на ово неколико речи: „Пушка је предата стручњацима да изврше метак и они су констатовали, да је била набијена с прилично много сачме“.

Особита опрезност и вештина потребни су кад се мора из спредњача извући зрно које је добро згњављено. Пошто се зрно, као што се само по себи разуме, мора извлачити сврдластим извлакачем који је уденут у облику извлакача за чепове, па према томе и зрно бушити, али и очувати његов облик, најбоље је бити да се то остави пушкару (али које ће, разуме се, радити само у присуству неледника). Стоји ли пак ствар тако, да се зрно мора имати безусловно брзо, ваља употребити најбољи извлакач, који се може добити, и не треба извлачити пре докле год извлакач није пушке дубоко и добро ухватио, јер ништа не вади зрно као то кад се неколико пута баци.

Немамо ли извлакача добро ће бити да употребимо и једну добру обичну бургију, пошто ковач на њу настави једну шипку. Не иде ли ствар никако за руком, дакле ако не можемо да извадимо зрно, не остаје ништа друго но да скинемо задњи завртањ, који при дну затвара цев. То ће учинити сваки ковач, напослетку и сваки сељак који има кључ и то зна да ради.

Пошто је извађен завртањ, онда се може најпре новаћи опрезно истрести барут, а за тим једном дрвеном шипком зрно брижљиво с уста потиснути да испадне на задњу страну. Тај метод је у толико пробитачнији, што се зрно много мање квари (јер се не баци, што би се морало чинити кад би се вадило извлакачем.) Даље за препоруку је да се задњи завртањ скида уопште увек кад хоћемо да зрно добијемо неоштећено. Али у таквим приликама, дакле кад завртањ хоћемо да извадимо, морамо приказити да метак не састави. Даље ћемо у дрвеној шипци, којом смо ради да истеремо зрно, на доњем делу начинити полукугласто удубљење, како би се куршум што мање сплоснио, т. ј. да се не би изменио облик.

Је ли потребно да се открије сопственик неке пушке, препоручили бисмо код спредњача, и то код оних за зрно, да се свакад расклопе; код остругача се већ због саме њихове конструкције неће наћи бог зна шта.

Спредњача, кад год се чисти, мора се расклопити. Тада, приликом чишћења, може се десити да је неко заборавио нешто, што би могло дати одлонда за даља истраживања. У крајњем случају наћи ћемо ожбрчену марку или какав пушкарски знак. Је ли ствар довољно важна, можемо се писменим питањем обратити на појединe велике зарбине пушака да кажу шта значе поједине марке, обележја. При расчлањању спредњаче нарочито ваља пазити на оно место, које је на прају оне цевчице, у којој се утура шипка, дакле оно место, које додирује крај од шипке. То место је непрекидно у свобраћају са спољним светом, тако може нешто унутра упасти, а за тим бити збо-

јено шпицом, кад се ова остања на своје место. Ту сам ја направо једном једно врло мало парченце исписане хартије, које ми до душе тада није ништа предело: али у другим случајевима може тако што бити од користи.

б) Остварује које се пуне зрном

На једна врста оружја није у току столећа проживела толике промене као пушка нити је и једна за последњих деценија имала толике варијанте као остругана која се пуни зрном, јер та пушка је убојно оружје, њена конструкција је више пута решавала о исходу битке и срећи народа.

Ко год данас прочита или само расмотри многобројне књиге и уџбенике о развићу остругана, мора се дивити над шеди колико ли је мисли, генија, талената, вештина, радова и новца употребљено да би се измислило најбоље, најдуховитије и најбрже убиствено оружје. Кад прелиставамо књиге, које су изишле пре десетак година, наћи ћемо у њима тврђење, да је овај или онај систем такав, да ни најнапредније технике неће више моћи створити боље. Друга књига, која је две годиие млађа, уверава то исто о другом „систему,“ и то тако иде до наших дана и њен ће још даље, не дође докле не буде пронађена „најбоља“ пушка, већ докле док људи не изгубе вољу да чине даље експерименте.

Већ смо једном рекли да се уз усавршавање војничке пушке усавршавала и ловачка пушка. Само се по себи разуме да данашње репетирке нису од велике потребе за ловца. Тако што још је потребно у лову по тропским пределима, где има лавова, тигрова и т. д. У једну руку и за ловца је добра репетирка из једног другог разлога, на име с тога, што је увек боље да је пушка у приправности за пуцање, но да се појединачно пуни и том приликом фишеци траже по шпаговима. Вероватно да ће се у најскорије време у лов на авенове њи с репетирама. Многи ловци се већ у велико служе у таквим случајевима тим пушкама.

За тај циљ не би требало усвајати оне репетирке, чији се систем оснива на једној другој, тако званој магацинској цеви, у којој фишеци леже по реду, један за другим, и које један спирални „редер“ мало по мало (одго на ниже) потискује у затварач (нпр. Винчестрове пушке). Ма колико да су добре те пушке, оне имају ту ману у страну, што се њихова тежишна тачка мења после сваког пуцња. Поимљиво је, да једна пушка, у чијој магацинској цеви има фишека сасвим близу уста праве цеви, мора знатно претезати и да се то мора врло добро осећати приликом пуцања. Поито се фишеци померају натраг, на куидаку, то претезање губи се и при сваком пуцању човек мора нанишанити леву руку на ново еквилибрирање. То ловци нису нанишли; они су већ у пола нанишанили, чим дигну пушку к лицу. Извежбан ловац чини то на своју познатој пушци левом руком, он зна како ће пушку довести у равнотежу, па да одмах пређе на нишањење.

У опште узев свака војничка пушка подесна је за лов А кад се зна колико је све система пушака конструисано и намењено за војску или их је она већ набавила из употребе, па су после прешле у приватне руке, онда се тек може појмити с каквим све пушкама можемо имати посла.

Само се по себи разуме, да ми нећемо овде описивати поједине такве пушке. Онај исследник, који би желео да се упозна с појединим врстама таквих пушака и да их проучи, може се послужити сваким новијим уџбеницима, па и Конверзационим лексиконима последњих издања.

Исследнику, који није стручан, на најбе на какву остругушу, ми бн саветовали да је остави на миру и да је у целости и недодирнуту преда стручњацима, који ће је под његовим надзором испитати.

2. Пиштоли и терцероли,

Ово некада тако важно оружје веома је изгубило свој значај услед јептиних цена револвера. Исследник ће с њима највише имати посла над се тиче вакса двобоја или каква сумњиног самоубиства. У осталом данас се већина злочина врши револвером.

Разлика је између пиштоља и терцерола у томе, што први има дежиште као и пушка, а затварач са стране, докле је под терцерола цев на завртањ и затварач је позади цеви. По правилу и један и други пуне се спреда (изузимајући модерне магацинске пиштоље, који конкуришу револверима), пошто већ за пуњење позади постоји револвер. Они се дакле по правилу прилажу напослом. У нашем народу има и времена, кубура, које су дуже од пиштоља и извезене, а пале се на исти начин као и пушке кремењаче.

(Наставиће се)

Социјални фактори криминалитета

од Др. Принцикиг

из Листовог удружења за цивилистичку кривичне праву науку

II

II Криминалитет у варошн и на селу

Живот у варошн у новијем погледу далеко је другачи но на селу, да се само отуд одмах може закључити да и његов утицај на криминалитет није свуд један и исти. Жали боже, што се овом врло важном питању није довољно пажње повлањало, да би се о њему довољне могло писати. Довољно је сигурпу пажњу на то, да је човечији век у варошн краћи но на селу, да варошн изобилују више овим добом старости, чији је криминалитет највиши, па да се отуд само закључи у толико непоповљиви суд по варошане. Тешко је изводити каке закључке о овом питању, кад до сад криминална статистика није никакву пажњу поклањала разлици доба старости и пола, криминалитету на селу и варошн; у недостатку ових ми ћемо се послужити криминалистом целокупног становништва; и ако је и за ово мало дата.

По *Хегелсдом*[1]) раду о криминалитету појединих судских области у Аустрији ово неколико података за Беч и Нижу Аустрију. На 10.000 становника било је осуђено 1889—91 просечно годишње због:

	у Бечу	у Аустрији без Беча
убиства са предумишљајем	0,01	0,00
дечедубиства	0,01	0,02
убиства без предумишљаја	0,02	0,04
теше телесне повреде	0,08	1,78
лаке телесне повреде	10,56	18,42
противстајала власти	1,07	0,58
увреда полиц. органа	7,46	4,18
бпуда	0,50	0,27
крађе — преступа	8,26	5,34
крађе — испуда	18,10	37,18
проневере	1,13	0,72
превара	1,30	1,18
увреде	28,08	24,82

Као што се види у Бечу је мања криминалитет но у Нижој Аустрији без Беча, само у неким делнтима надмашује Беч, као код противстајања власти, увреде полицијских органа, код тежих крађа, превара, проневере и увреде. Већи број полицијских чиновника у престоници, надмоћност трговачког сталежа, надложење опасних злочинаца по навици у престоницу, становање по великим Mietskaserп-ама све су то узроци којима се да објаснити зашто је престоница надмашила осталу Аустрију у овим злочинима.

Са сним друкчији је однос између варони и села у другим земљама: свуда иначе но варошима се злочини чешће дешавају но на селу. У Енглеској године 1893 на 20.000 становника било је осуђено због indictable offences:

МЕСТА	У општ	Због злочина против имов.	Због злочина против живота	морала
Лондон	41,3	38,8	0,09	0,06
Морска пристаништа	46,3	42,9	2,06	0,18
Индустриске варошн	35,7	32,9	0,40	0,24
Забавна места	30,6	28,4	0,46	0,24
Рудничка	28,3	24,1	0,65	0,26
Трговиште око Лондона	25,3	18,7	0,46	0,24
Земледелскј западне	19,4	17,2	0,24	0,14
трговиште	13,8	12,5	0,21	0,18
Енглеска и Вало	29,7	27,1	0,32	0,22

Криминалитет је у варошима далеко већи но на селу, чак и код злочина против личности; он је нарочито велики по морским пристаништима где се цело што се зна збира сан олош, ком је одатле лако завратити сваки траг учињавањем на мору. Једино што сеоско становиште превазилази варошко код злочина против морала.

У Француској статистика води само рачуна о опгужењима. Она води рачуна о њиховом месту становања, не о месту где је злочин учињен. Општине до 2000 становника су сеоске. Од 100 оптужених било је:

	из варошн	из села
1872	48	52
1876	49	51
1881	52	48
1887	53	47

У Француској сеоско становиштво превазилази варошко и то врло јако. Од 100 становника живело је:

	у варошн	на селу
1872	31	69
1876	32	68
1881	35	65
1887	36	64

[1]) *Хуго Хегел*, упоредни преглед аустријске криминалне статистике. Стат. месеч. Н. С. свеска 3. 1898. стр. 545.

Криминалитет је, дакле, и у Француској по варошима далеко већи но по селима. Престоница надмаша све остале департмане у злочинима против имовине и морала врло јако; телесних повреда и убистава напротив у Паризу је мање но по осталим департманима.

За кантон Цирих доказано је да се злочини у опште, а нарочито опасни злочини против имовине и личности више врше по варошима но по селима.

И за Немачку се да извести генерални закључак по криминалитету у вароши и по селима према статистици мањих административних округа. Треба имати на уму да се водило рачуна само о месту где је злочин извршен. Нарочито се то лако да извести за Баварску, где је изведена подела у вароши и округе готово са свим према подели у вароши и селу.

Баварска, нарочито Горња и Доња, показује врло велики криминалитет; на ће нарочито утиче велики број телесних повреда, ма да су и други злочини нпр. преварa, врло чести. На 10.000 становника било је просечно годишње осуђено због злочина и преступа у годинама 1883—1897.

	у опште	опасне телесне повреде	крађа, проста и опасна, у општу
Горња Баварска	145,8	24,2	33,2
Доња Баварска	146,8	48,6	31,3
Горња Палца	121,7	20,8	28,6
Горња Франкен	114,7	28,4	23,4
Средња Франкен	128,4	39,6	29,2
Доња Франкен	110,2	25,0	22,5
Швапска	109,2	23,1	25,2
Баварска без Пикапа	130,8	30,2	28,0

Општи криминалитет је у баварским варошима готово без изузетка већи но на селу. На 10.000 становника било је осуђено:

МЕСТА	1883—87		1888—92		1893—97	
	ВАРОШИ	СЕЛО	ВАРОШИ	СЕЛО	ВАРОШИ	СЕЛО
Горња Баварска	140,8	136,5	123,8	116,0	141,1	153,8
Средња Баварска	137,8	129,5	155,8	134,6	155,0	139,3
Горња Палца	127,2	109,7	161,8	114,3	132,1	126,4
Горња Франкен	105,8	104,4	115,8	109,7	117,4	114,3
Средња Франкен	120,5	103,8	151,3	115,8	150,8	116,0
Доња Франкен	122,1	107,2	120,5	104,8	159,0	109,6
Швапска	129,0	94,6	120,5	99,3	131,8	102,0
Баварска без Пикапа	127,1	114,0	133,7	119,4	138,4	123,1

Разлике између вароши и села су врло осетне на штету вароши. У Горњој Баварској овај однос према раније се свима изменио: криминалитет по варошима је већ у другој периоди далеко нижи но на селу. Од претеране важности је за то наравно престоница Минхен. Узрока је томе доста: брзо растење престонице у коју јуре становници из области где је криминалитет мањи; врло добра и јака организација полицијских органа, поправка варошких прилика, растење општег народног благостања, пробуђена свест за ред и закон и у нижим друштвеним слојевима, све то скупа допринело је да се криминалитет умањи. Свода, дакле, опадање, чак и код најозбиљнијих, најопаснијих злочина.

Није згорег проговорити коју и о том који се злочини и преступи више јављају по селима а који по варошима. Немачка криминална статистика нарочито је водила рачуна о ова четири злочина: противставању власти, опасним телесним повредама, крађи и превари. У погледу на то варошки и села са свим различно су заступљени: опасне телесне повреде су далеко чешће на селу; напротив крађе, преваре и противставање власти далеко ређе но по варошима. На 10.000 становника било је осуђено због:

ЗБОГ ЧЕГА	1883—87		1888—92		1893—97	
	ВАР.	СЕЛО	ВАР.	СЕЛО	ВАР.	СЕЛО
Противставања власти	5,5	9,2	4,5	7,4	4,8	7,6
Опасне телесне повреде	13,8	27,7	13,3	31,2	12,4	32,8
крађе (и у покушају)	37,8	26,0	39,3	26,1	37,2	25,0
преваре (и у покушају)	10,3	5,0	12,1	6,8	12,5	6,8

Противставање властима нарочито је врло често по варошима, док врло ретко по селима. То долази свакако отуд, што је број полицијских чиновника на селу минималан и што се они врло ретко кад упуштају у сељачке туче.

На против опасне телесне повреде су врло честе по селима: врло ретко или занашено упућење полицијских органа у сељачке туче и чини, те се отуд често појављује прави битке где често сене нож. Уз то и боље образованије и васпитање варошана доприноси то се овај злочин ређе јавља у варошима но по селима.

Што се тиче крађе она је у свим варошима порасла у периоди 1888—92, по селима се напротив опаша застој чак и врло мало опадање, ретко где да напредује. Како је крађа најчешћи деликат злочинаца из више то и није никако чудо, што се она чешће јавља по варошима но на селу. И просте су крађе мање по селима но по варошима и ако се то не може ни у колико приписати само навици. Невоља и јад муче поједине породице увек готово по варошима, поглавито с тога што су ту в разобљењења и смртни случајеви храниоца породице чешћи но у селу, уз то у варошима се ретко и рад налази нарочито зими, ту је више прилике и распусном животу, сама драж на крађу је, према свему том дакле, у вароши већа.

О превари важи све оно што је речено и о крађи; том доприноси још и то, што је по варошима трговачки сталеж јаче заступљен код ког се баш врло често и јавља превара.

Крађа у поврату је далеко чешћа по варошима но на селу исто тако опасна крађа, која је обично деликат на навике.

За свега овога да се извести закључак да већи број крађе по варошима долази поглавито отуда што вароши у себи тајом скривају злочинце из навике, и ако на то још утичу и многе друге околности које смо ми поменули горе.

(Свршиће се)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ЗЛОЧИНА

ПОВЕСТ

Максима Горког

I

Једном, у подне, рече матушка Ваљушки Кусину:

— Како би било да ти одеш у варош, Ваља?

Ваљушка је ћутао. Он је душтно један врло кромпир, дувајући јако у прсте а при том напућивши усне и жутито се мрштећи. Мајка је гледала у његово младалачко, обло лице, уздахнула је, а по том тихо пронапутала:

— Требало би да идеш...

— А шта ћу тамо? упита Ваљушка и премести кромпир из једне руке у другу.

— Узми секиру на иди...

— Таквих што носе секире има тамо доста...

— На онда понеси лопату. Ускоро ће се пунити ледењице... или ћеш цепати дрва... или ћеш радити што другo... искраћићеш се... иди Ваља...

И Ваљушка је хтео да иде у варош, али старица није ни једне речи одговорио. За те две недеље, што су протекле после очеве смрти, Ваља је осећао да је постао самосталан. На погребу је први пут неказало шио ракије и после неколико дана пролазно је поносно преа село намрштена чела и испрешених груди. А с мајком говорио је уватрико, испрекидано, подражавајући оцу...

После ручка старица је прилила своју бунцу. Ваљушка се беше навалио на асуру. После пола сахата упита он мајку:

— Колико имаш новаца?

Једну рубљу и шездесет попејки...

— Тих шездесет попејки даћеш мени...

— Шта ће ти?

— За пут.

— Зар ћеш да идеш?

— Видиш да хоћу да идем!

— Врло добро. Иди, сиротињу мој... А над мислим да се пренеси...

— Зором.

У осванак зоре дала му је мајка једну амајлију од туча и благословила га.

Ваљушка притеже боље кајиш, уури за појас секиру, навуче на уши капу и рече:

— Сад напред! С Богом!

— С Богом, Ваља! Причувај се варошана... Буди пажљив... они су лукави. На онда не пиј ракију... Чујеш ли...

— Добро, добро, рече Ваљушка, дрско накривши капицу и изиде на улицу.

Било је још мрачно. Тек што се беше неколико ворачаја удаљио од своје колебе, чуо је глас своје мајке. Он је у помрчини није више могао видети — и само

њене речи разлегле су се бојажљиво у тој тишини.

— Ракија ће те упропастити, Ваљушка... Избегавај варошке женске... Од њих можеш добити какву гадну болест.

— С Богом! викну Ваљушка.

И одједаред њему би жао мајке. Било му је жао што оставља мајку, село, своју стару њиву. Застао је и ослушкивао. Али већ је све било тихо. Мајка је отишла. Он дубоко уздахну и упути се према непокретној и тихој помрчини.

Ишао је полем и премишљао како ће му можда испасти за руком, да у вароши заслужи доста новаца. После вас би се пратио на пролеће о село, узео би Василисеу Шамов. Он је гледао пред собом ту пуну, свежину, чисту девојку. Или ће можда добити службе код каквог богатог трговца, па онда неће узети Василису, него какву варошку девојку. Он је знао а она њега се румењело небо; упаоколо је нестајало сенки и на снег су падали бледожути зраци зимнега сунца. Снег је весеље и јаче шкрипао испод ногу. Ваљушка поче да пева неку песму. Три поћерања од по двадесет копејки звецкаху у џеповима његових чакшира а у његовој глави кроз старије су мисли и комбинације о његовој будућности.

Добро је било за ход. Ноге нису уморале у снег, јер је већ био добро пропређен. Зимски ваздух продирао је дубоко у груди и испуњавао их добрим слутњама, а плава даљина беше примамљиво лепа. Снег, који је овда онда сретао Ивана, добацивао му је добре, веселе погледе. Мраз се хватао на малим, једва приметним Ваљушкиним брковима и младић је пуњао горњу усну и посматрао их са задовољством; брковне су му се чинили велики и лепи. Један велики гавран летео је грањуњи изнад снега враћ друга. Ваљушка звизну. Али та црна тица погледа га једним оком и делујући се приближи се другу. Иван пљесну длан о длан и тај пљесак, и ако су му руке биле у рукавицама, пуче као пушка, али то не поплаши тицу.

До Ђавола, прогуњи Иван, и пође брже напред.

Пред подне, кад је Иван већ био пола пута превалио, поче у пољу да завејава. Час онде, час онде слетали су лаки, пролрачни снежни облаци с брежуљака; они су летали, сударали се и обасипали лице белим, хладним прахом. Повекад завртео би се тај снежни прах пред Ивановим ногама, као да је хтео да момка спречи да даље не иде. Други пут духнуо би му ветар у леђа, као да је хтео да га потера. Видик је био застрт мутним облачинама, ветар је виждао кад додирне земљу; завејавао је путове, шибао друмом и јаукао лагано, тужно. Људи и коњи искрсаваху пред очима и ишчезаваху као камен у води. Ваљушка је жмиркао и корачао посред те невејице. У слабинама га је почело бодети, ход је био отежан... Посрнуће гаило је он снег и лутато мислио на мајку.

— Она тамо седи... а ја... кланцам!..

Доцније је био тако уморан, да није више ни на шта мислио. Имао је само једну жељу: да што пре стигне у варош, да се у топлој соби одмори и напије чаја. Погнут, оборене главе ишао је као какав во и није ништа опажао око себе, докле не заиђоше фабричка пушталка. Он застаде, исправи се и дубоко уздахну. По том извуче новац из џепа и метну га у уста, да његовим звецкањем не намами варошки свет...

Варош је због снега личила на тежак облак, који се спустио на земљу. Ускоро чу он где звоне звона. Ваљушка скиде капу, прекрсти се и рече:

— Хе, сад сам ту...

II.

Кад је Ваљушка ушао у једну крчму, додирну густи, влажни ваздух његове образе и убрица као пајком топлом, влажном крпом осећај хладноће с његова лица. Плави дим дељаше се испод ниске таванице и клао је за очи; мирис ракије, дувана и загорелог уља голицао је у носу; дерњава и говор не прекидаху се никако. Све то пријатно је дирнуло Ваљушку. Полако се он кретао између столова, тражио место и није могао да га нађе. Свуда су седели кочијаши црвена лица, шпијане полупаре, подрпане сиктинице. Мрачно и испитивалачки, лоповским очима посматраху они Ивана. Један од њих, мршав, дуг, црвених бркова, климну Ивану главом и рече му пружив му руку:

— Сервус, битанго. ходи овамо!...

Ваљушка се трже од њега и удари раменима једну малу, готово округлу девојку. Њено лице било је црвено као крв, а прне неће друге готово као брковни.

— Полако, полако, звекане! викну она промукли гласом.

У предњем углу крчме, под једном иконом, седео је за једним столом сам један човек и Ваљушка пође к њему.

— Смем ли да седнем?

— Што да не!

Иван седе, посушати оковратник на свом капуту и рече:

— Ху! доста снега!

— Дакако, таква места нису пролазна... Из села?

— Да...

— Дошао на рад?

— Да...

— Нема овде никаква посла...

— Збиља?...

— Збиља! Већ су три недеље како ја седим.

— Без рада?

— Да; просто не остаје друго но да се умре....

Покрај стола мину један келнер као гуштер.

— Ја бих хтео један чај, викну му Ваљушка, па онда стаде посматрати свог суседа. То је био човек од својих 25 година, на коме је био један подерани прала варирани женски огртач. Он се нагне на сто као да је хтео да своје богињаво, рушно лице сакрије од тог човека. Није имао ни бркова ни обрва. Песнеки тут би журним покретом немирно уданио кратко опшишану главу и крупним, зеленим очима уплашено погледао у Ваљушку. Кад је опазио, да и Ваљушка њега оштро посматра, насмешио се својим уским усцама и рекао:

— Имао сам зимски капут; морао сам га продати, да бих се извадио; остале су ми само ципеле. И њих ћу ускоро продати.. или ћу их заменити...

Ваљушка га би жао, и и сети се себе самог, па га дирну.

— Можда... на неки начин... рече он непоуздано.

— Одакле! Има нас као жута липља у јесен! Погледај само колико нас је! И сви хоћемо да једемо!'..

— Попијмо овај чај заједно, понуди га Ваљушка.

— Хвала... Ја сам већ пио... Али кад би чашицу!... И он дубоко уздахну.

Ваљушка општа руком новце у устима, промисли се, за тим престом дозва келнера и нареди му:

— Пола боце.... Две чашице.

Богињави сусед се насмеши радосно, али не проговори ни речи.

— Где конакујеш? упита га Ваљушка

— Овде близу... Три копејка од ноћи...

А ти?

— Ја сам овог часа дошао.

— Тако? Ја онда ћемо заједно ноћити.

— Добро.

— Славно! Како се ти зовеш.

— Иван... Кузин...

— А ја... Салакин... Кремеј...

Они ућуташе, само се добродушно смешкаху и гледаху. Кад је келнер донео ракију Ваљушка је Салакину насуо једну чашицу, и Салакин се даже са свог места, узе чашицу и пружив је на Ваља, рече:

— Дакле да попијемо у знак новог пријатељства!

Ваљушки се изванредно допадоше те речи. Вештачки исли он чашицу, промешкоља се радосно и рече:

— Па знак боље је у двоје!

— Те још како!

— Ја долазим први пут у варош на рад... Тако... послом сам већ довољно овамо; али — да онде живим — ово је први пут рече Ваљушка, те и по други пут испуни чашице.

— И ја до сад сам непрекидно радио на пољским добрима... Напослетку сам се посвађао с надзорником, на ме је најурио.. Псина једна!

— А мени је отац недавно умро... Сад сам ја старешина... самосталан...

До њих седјаху два кочијаша теретних кола, оба убрљављалени. Они су се гласно препирали. Један од њих, крупнија и старији, дупао је песницом о сто и викао:

— Право је!

— Зашто? упита онај други, с црном брадом и оњиљком на челу.

— То је разлог! Чопек добар као добар дан. Оно друго је све стока.

— Све њих треба жалити, рече црнобради.

— Салакин је пратио ту препирку, па се умеша.

— Није тако.

— Шта?... Није тако?

— Што се тиче сажаљења. Узмимо за пример мене... Овај надзорник... Матвеј Иванович... мој непријатељ... Зашто ме је отпустио?... Ја сам радио две године... у најбољем реду... Наједанпут ме нападне... да сам ја куварицу Марју... и тако даље... И да сам пољски прибор... Знате прибор је нестао... Нека га тражи!... Одједанпут ми рече: Можеш да идеш! Не требаш ми.

Како то? Не треба ме! А ја сам сам себи много потребан... Ја морам живети... А сад... могу ли да имам сажаљења према њему? Према надзорнику?

Салакин ућута, па онда рече Ваљушки с потпуним убеђењем:

— Ја могу да имам сажаљења само према себи, иначе ни према коме.

— Наравно, рече Ваљушка.

После треће чашице обојица се наслоните на сто, лице у лице, урушени размишљању и говорили. И Салакин поче на дуго и на широко, без веза, и затрено причати о свом животу.

— Ја сам конак, рече он: целог свог века испаштам за грехе своје матере.

Ваљушка је гледао у богиљаво узбуђено лице свог пријатеља и одобравао му је климањем главе.

— Ваља, тражи још пола олише. Све је једно! узвикну Салакин, енергично млатарајући рукама.

Ваљушка одговори: т-т-тражи...

III.

Кад се Ваљушка пробудио, видео је себе где лежи на леси у једном полумрачном сутерену са сведеним плафоном, које је било рушидама изрешетано као год и Салакиново лице. Покретао је језик по устима — новца више није било; осећао је само горчину дуге ракијетине. Ваљушка дубоко уздахну и погледа око себе.

Цео сутерен био је застрт лесама а на онима лежаху подрпани мангупи, мрачни створови, као гомиле блата. Неки од њих су се будили; они су се тешко покретали и гамизали по земљи; други су још спавали. Тихи, али непрекидни говор мешао се с хрканом спавача; негде је нешто пркало водом. Те разбарушене дудске прилике личаху у суром сумраку раног зимског јутра на растурене зимске облаке.

— Већ будан?

Покрај Ваљушке стајао је Салакин. Његово лице било је прљаво: мора бити да се умно хладном водом. Он је држао у руци једну тучану кутију, која је у себи имала много точкића. Салакин је једним оком посматрао те точкове, а другим Ваљушку и смешно се.

— Синоћ смо много попили, рече Кусин, и прекорно погледа у пријатеља.

— Колико треба, одговори задовољним гласом Салакин, таман толико да човек добро проспере прева.

— Мој је цео новац отишао...

— Не мари! Видећемо већ.

— Да-а! Лако је теби...

— Ја не бринем ништа! Имам још 17 копејки а за тим ћу продати моје цинеле... Тако ћемо проживотарити!

— Тхе! Валда ће се моћи нешто учинити, рече Ваљушка, неповерљиво посматрајући лице свог пријатеља. Салакин је ћутао.

— Ти ми сад мораш помоћи, настави Ваљушка; пошто сам свој новац с тобом пропердао, ти праведно мораш...

— Та добро! Разуме се! Делићемо добро и зло. Ми нисмо богати; приликом поделе нећемо се свађати... А и немамо много да делимо.

Његове очи и његов глас умирише Ваљушку и он га упита:

— Шта ти је то?

— Погоди!

Кусин погледа око себе а за тим рече полако:

— Шта, то су дажди новци?

— Будало! викну смејући се Салакин: шта ти је пало на ум! А откуд ти знаш за такве новце?

— Знам, недалеко од нашег седа један сељак се бавио тиме...

— Та није ваљда!... А шта је било с њим?

— Ништа. Протерали су га у Сибирију.

Салакин премишљаше. Ћутао је неко време, па онда рече дубоко уздахнувши:

— Да! због тога протерују.

— Дакле то је то? Упита тихо Ваљушка и покала главом на кутију.

— Није! То је само унутрашњост једног сахата! Устани! Хајдмо да њиемо чај.

Ваљушка устаде са лесе, дотера руком косу и рече:

— Хајде!

Али она кутија будила је његову радозналост и у исто време и нехотично је у њему изазивала бојазан. Кад је приметио, да је Салакин скрио кутију у недра, упита:

— Одакле ти је?

— Купио је на вашару, кад сам продао зимски капут 70 копејки сам дао за то.

— А што ће ти? упита Ваљушка.

— Видиш, рече тајанствено Салакин, прагнувши се његовом уху: Хоћу да испитам зашто сахат зна време. Подне — и он ибија двапаест. Како то? То је прост туч на инак је тако удешен, да разуме време. Човек може то видети по сунцу, животиња не зна ништа... живи онако... А где... туч... точкови!...

Ваљушку је болела глава. Он је ишао крај пријатеља, слушао његов неразумљиви говор и с напрезањем премишљао, како ће Салакин поступити, кад прода цинеле. — Хоће ли му дати бар половину утрошеног новца. Он погледа Салакина у очи и упита га:

— Кад ћеш продати цинеле?

— Одмах после часа. Да, драги мој, ја већ одавно премишљам о сахату. Питао сам већ много... знаш... паметне људе... Један каже овако, други онако... Немогућно је то разумети.

— Али на што ти то да знаш? упита Ваљушка радознало.

— Занимљиво је... врло занимљиво! ...Како је то! Човек иде; он је жив; то је просто...

Салакин је говорио о тајанствености сахата толико, да се та резност пренела и на Ваљушку и он почео да погађа зашто сахат иде. И тако докле год су пријатељи пили чај, разговарали су се о сахату.

По том отидоше да продаду цинеле и добише две рубље и четрдесет копејки. Салакин се тужио да је за цинеле добио врло мало. Одмах је позвао Ваљушку да пође с њим у пријму и од туге и бола ту је утуцао једну рубљу. А позно у ноћ, кад су се, посрћући и дерући прашали по ноћничите, у Салакиновим шпагоховима звецкала су још четири бакарна новчића. Ваљушка га је држао испод руке, сударао се с њим о раме и весело говорио:

(Наставиће се)

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Љубав једне жене.

Последња му је слабост била врло занимљива. Сазнали смо поуздано да је он одлазио, у пошту на тргу Француског Позоришта, да отвара пакет који је примио у Марсељу. Паде ми на ум да наредим једног јутра да га изведу да бих га одвео у ту пошту, да би га чиновник могао познати. Он пребледи и одговори:

— Није потребно: признајем да сам одлазио у пошту на тргу код Француског Позоришта.

Касније, кад доведосмо чиновника пред Пранчинија, тај честити човек изјави да му је немогућно познати поништаоца!

Пранчини, који је упорно одрицао најочигледније ствари, признао је једновремено један акакт чију стварност можда би нам било немогућно утврдити.

Са свим природно, г. Гијо је предао г. Роберту, вештаку Француске Банке, познато писмо упућено г. П.... Вештак није могао утврдити да су писмена била од исте руке! Тако је исто било са рукописом на манжетама.

И г. Роберт је закључивао: „Пранчини је калиграф првога реда; он до бесконачности мења руконис. Врло је могућно да је он написао оба писма, али то не бих смео тврдити.“

Зар није боље урадио, у осталом, што је поштено рекао истину и признао своју немоћ, него да је смело тврдио, као извесни вештаци, да је рукопис окривљеногa, па ма наскиље и опасно, над људи већ помру на робији, да су се преварили? — Не имеујем никога.

Кривица Пранчинијева није давала маха никаквој сумњи; сви смо посили унутрашње уверење да је он једини био убијца. Али од тренутка кад је прокаљен траг Геслера ни хотела Каје, валало је ићи њиме. Као што вели једна стара пословица, кад је зец кренут, ваља га гонити.

С друге стране, ценили смо да је необјашњив нестанак Геслеров ни хотела Каје опасно оружје у рукама бранилаца Пранчинијева. Буде одлучено да се пошто по то пронађе човек кога је нестало од дана злочина.

— Хоћете ли ви узети на себе тај неизахални и мучни посао? рече г. Тајлор.

У мене је било смелости и поуздања младости. Одговорих да! без устезања.

У вече, г. Тајлор посла ми оно неколико речи исписаних писалком које нађох у својим старим хартијама:

„Драги пријатељу.

„Спремите се да пођете што је могућно пре за Напси, Келн, Беч, итд. итд. Сутра у путу, ако је могућно. Бутите о својој мисији.

„Ваш,

„Тајлор“.

Лов на човека

Сутра дан, бриселске новине донеше једну романтичну причу коју је испричала нека америчка дама по имену Мак Доналд.

довиць. Ено у кратко шта је та жена, која је тврдила да је остављала Париз у очи злочина, исписивала белгијским новинарима:

„Пратила сам једну Американчану у Антверп. Моја пријатељица полазила је за Америку, а ја остадох у томе граду за неколико дана.

„Срела сам се са Геслером на Зеленом тргу у Антверпу. Он ми је приступио, истакнувши ме где се налазе канцеларије друштва „Red Star Line“.

„Мој саговорник, опазивши да тешко говорим француски, проговорио ми је на немачком.

„Ено шта ме је побудило да мислим да се мој саплутник звао Геслер.

„У једној кавани у којој смо нешто пили, посматрала сам га и опазих да му је коса бојадисана. Изгледао је забринут и као да га гризе савест; није ово овдашње лице које су му донели, него је на душан исписано чашу воде.

„Тада ме замоли да му превијем рану коју је имао на руци и од које је изгледало као да много пати. Исприча ми да је војни бегунац из Француске и да је рањен у једној страшној борби са својим претпостављенима.

„Рана је изгледала палик на дубок уједа; је пречах.

„Даде ми једну мараму да обришем крв; за то време, говорио ми је о својим путовањима по целом свету, за тим ме остави.

„Ја задржах мараму; тек касније опазих да су на њој била почетна писмена: G.G.“

Та жена, на навалзивање новинара, отишла је и саопштила свој исказ полицији; примио ју је комесар у улици Фрер-Орбан и, предајући мараму са почетним писменима G.G. која је била код ње, додала је важну појединост да јој је непознати из Анверза ушео поклонити скупе аднјаре.

Буде одлучено да се мој пут отложе преко Брисела а не преко Наисеја и, у вече, превуч се на пут експресом од 6 часова и 30 минути.

Стагао, око поноћи, у хотел Манжел, стадох размишљати да, ако је тешко наћи јетуљу у навалку сена, још је теже наћи каквог човека у Европи, кад место сваког описа имате само име које је вероватно лажно и један стари ковчежић у коме су старе гаће и комуље. Сетих се познатог задатка: „Кад су дати дужина лађе и висина велике катарке, наћи године старости капетану.“ Заготетка којој сам ја имао да решим није била ни мало простија!

Бејах поново ковчежић из хотела Кајё, и, кад га спустих на сто у спојој соби, не могох се уздржати а да не помислим да се, у свим балкарима на свету, и сваког дана, морало продавати стотинама таквих истих. Што се тиче комуља, оковратника... појмио сам да је била лудост надати се да ће ми се у читавој Европи наћи гадда. Био је ту и медаљон у коме је, без икаква друга знака, била и малена фотографија жене очевидне по моди од 1830 године... али зар сам се могао надати да бих познао ту жену, баш и кад бих је срео случајно, на улици?

На крају, само сам се у случај уздао, у случај, који је најбољи сарадник полиције... јер он једини даје маха да се изврши какав мајсторски потез...

У мене је било и онога лепог поуздања у успех које, веле, и даје маха да се заробињају битке.

Кад сам се пробудио, у Бриселу, дошло је прво разочарење. Кад сам се пријавио комесаријату у улици Фрер-Орбан, саопштио сам да је нестало моје Американке, госпође Мак-Доналдовице, којој се досадило путовање од новина. Чак је заборавила и да плати за стан. Али је предала комесару једну мараму G. G. коју јој беше дао непознати. Она ни у колико није била налик на мараме пађене у ковчегу Геслерову у хотелу Кајс, а и марка јој је била сасвим друкчија.

Доиста, довољно ми је било мало паметиве испитивање те да опазим да је марама обележена са C. C. а не са G. G.

И дошутоно сам у Брисл да бих то утврдио! Преварили су се просто за то што почетна писмена на марами коју је предала госпођа Мак-Доналдовица беху исписана готским писменима.

Да би ме утешило, без сумње, један белгијски новинар напомену да је пре седам година неканан Геслер био осумњичен да је убио једну слушкињу близу капије за Хал. Беху га ухапсили, а за тим опет пустали у слободу.

Сутра дан у јутру, могао сам испитивати тога човека у кабинету г. Росела, комесара централног одељка који је у скоро за тим умро, и кога је заменио г. Буржоа, полицијски судија толико разборит толико и симпатичан.

За неколико минути, једни моман све нас је убедио да он није могао бити човек из хотела Кајс, јер већ неколико месеци није никуд одлазио из Брисла. Сав се његов кварт понуди да докаже његово алиби.

Беснио сам од гнева; стресао сам у престоници Белгије, у којој су ме ипак тако дивно дочекали, прашину са своје обуће и узео воз за Кели.

На немачкој граници имао сам непријатност да опет видим, први пут од рата, шиљасте шлемове; али се мој нездањи дивљи повинизам беше мало стишао с временом, и ипо сам да, ради испуњења мисије која ми је била поверена, треба да се обратим на благонаклоиу помоћ немачких полицајаца. Па онда, у тај мах, опет видех у мислима свој повратак на Америке, на стимеру „Штрасбургу,“ и незаборавити отказ капетанов да заставама окити лађу на годовни дан предаје на Седању, због ког присуства на лађи. И тако, и неопазио, човек постаје паметан у животу, јер се мора, јер су догађаји јачи од воље.

У тренутку кад царинин уђе у вагон, догоди се један доста забаван мали случај. Тај честити човек није знао ни речи француски; ја опет, ни једне речи немачки. На крају, инстинктивно разумедох службену фразу: *Haben sie nichts zu declarieren?* Имате ли што да пријавите? Ја дадох главом негативан знак; али је добри царинин без сумње хтео сасвсно да испуни своју дужност, и ковчежић Геслеров, ковчежић из хотела Кајс, који бејах сместио у мрежу, привуче његове погледе.

— *Machen siemir das auf bitte*[4]! рече ми.

[4]) Молим, отворите то.

Нисам разумео, а онога пута нисам ни хтео разумети. Било ми је одвратно отварати тај стари ковчежић сумњиве чистоте. Мислим да би ме најзад ухапсили као простa крадљивца да један љубазан официр који се налазио у томе одељку не рече да сам дужан послушати. Тада, на запрепашћење својих суседа, отворих сандучић Геслеров, и изложих његово праљво рубље!

Крајња љубазност којом ме прими г. фон Коннинг, *Polizei Präsident*, то јест полицијски прекест, у Келну, утиша ме врло брзо за мој малу размирицу са царином.

Остављајући жељезничку станицу, бејах се кренуо у стан француског конзула, г. Бранда, који је био на одсуству, али његов шураг, г. Хелмерс, одмах ми се отвори на расположење и одведе ме на полицијском прекетуру.

Г. фон Коннинг крену све своје агенте.

После разговора од пет минути, бејах сазнао да је ухапшење Геслерово било за једног немачког полицајца, питање части, једино за то што је изгледало као доказано да је Геслер уаео удела у злочину у улици Монтеп и био саучесник Пранчинијев. Да сам се упустио да казнем шта сам у истини мислио, нико се не би позабавио „истраживањем без интереса.“

Далох полицијском прекетку из Келна једну сензациону фотографију шртава и једну слику Пранчинијеву, што је изгледало да му је врло мило, и док је наредио да се врше истраживања по свим градовим хотелима да ли Геслер у воме од њих није становао, повери ме једном полицијском комесару, г. Блуму, који је врло добро говорио француски и прагио ме код главних продаваца дувана у граду.

Бејах дошао у Кели само зато што сам напао у ковчежићу у хотелу Кајс више торбица од пергамента на којима су биле адресе разних продаваца дувана из Келна, какве обично дају у Немачкој сваком који купи четири до пет цигара од један пут.

Човек који је у своме ковчегу имао пет до шест таквих торбица, које су све носиле адресу једног продаваца дувана у Келну, очигледно се задржавао неко време у томе граду.

И сто ме нако идем код свих продаваца, нагонећи Блума да им преноси опис Геслеров, пред свим главим господарима које продају дуван у старом немачком граду.

У пећини дућана, дадоше ми околишне одговоре. Младе девојке виђале су у толике пушаче да се не сећаху... Али код г. Камила Руба, Hobertgrasse, број 102, једна црнокоса и врло разборита девојчица рече ми да врло добро познаје мог човека. На жалост, није га више видела од пре пет недеља. Ено је то неканан убрзо ћаво коме је рубље и одело било са свим изненађало. Последњи пут кад је долазио, рекао је тужно:

Позпушају своју посљедња марјаш.

То није било Бог зна шта, али је ипак било нешто; и, један тренут, обузе ме живо узбуђење радости када, враћајући се у полицијску прекетуру, уђедам г. од Коннига како ми пристуна пун радости и рече:

— Па! дочекали смо се вашег Геслера!

Доиста, агенти беху прошашли да је једно лице са тим именом становало у хотелу Европи од 29. јануара до 2. фебруара.

Одјурих у тај хотел и сазнадох да је један човек од својих тридесет година, са кестењастим брковима, и који је у свему одговарао првом опису који је добивен у хотелу Каје, отишао не плативши рачун, то јест 24 марке и 55 пфенига. Појединости беху за мене још значајније. Тај је Геслер увек био забринут и мрачан као и мој. Да ли ће му дакле бити срећан да нађем свој дивљач још у почетку лова?

Други један агент дође опет ускоро да нам даде вести о нашем Геслеру. Тај врашки човек одиста је патио од маније да одлази из хотела не плаћајући што је био дужан. Опет су му наишли на траг у хотелу *Tills*. Тамо, оставио је рачун од 41 марке и 90 пфенига, а ковчежић му беше остао као залога.

Узаптих тај ковчежић врло нестрпљиво, и у њему нађох дубоку обману. У овоме такође, било је рубља. Али, ах! није носило оне исте знаке који су били на рубљу из хотела Кајѐ. Фата-моргана губила се; у браз је са свим нестаде. Један од хотелијера задржао је адресу свог одбеглог кирајџије и писао његовом оцу, који је живео у Баварској. Поштанска карта којом је овај одговорио показиваше да Геслер није могао бити у Паризу 16. марта.

Моје уверење било је готово, у толико пре што у ковчежићу из хотела Tills, бејах нашао једну фотографију Геслерову, Геслера голобрада и који је носио монкол: то није могао бити мој Геслер из хотела Кајѐ!

На брзу руку написах, сутра дан г. Тајлору:

(Наставиће се)

ИЗ СТАРЕ ПОЛИЦИЈСКЕ АРХИВЕ

Благородному Господину цјеломе капетану и старешини среза Беличког Стевану Михаиловићу

Високославни управителни Совјет с' високим предписанијем од 20. т. № 3213. А. благоволио е Исправничеству овом јавити, даму е дошло до знања да се уредбе усмотрену давања Пасоша путујућим по Србији људима под 7. Декемврија 1832. год. № 3480. Његовом Светлостију Милостивјешим Књазоми Господаром нашим издане, а под 5. Јануарија 1833. год. № 15. Исправничеством вама изјављене и Народу округја овог обнародоване слабо и немарљиво набљудавају, да људи без Пасоша по Србији иду, куд кои оће, да нити ји Исправничество, нити Срезске Старјешине, нити кметови отом питају; ово дознавши високославни Совјет наинастојателние препоручује Исправничеству да и оно само издане до сада о давању Пасоша људма по Србији путујућим уредбе точно набљудава, и настои да и срезске старјешине и кметови округја овог точно и совјесно испуњују, примјетивши му и то, да ће сваки онај, кому у дужност спада, да на ове уредбе мотри, а он ји пренебрегава строгому одговору и казни подлећи.

Сообшцавајући вам Исправничество овај високославног Совјета налог препоручује, да га по подручну вашем обнародујете и својски настојавате да се опомануте високије уредбе точњеише испуњују.

№ 1091.

26. Јулија 1837 год.
У Јагодини.

Исправничества округја Јагодинског
члан цјели капетан
Аранђел Милосављевић

Секретар
Стеван Аранички.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Писар среза а-чког, учинио је ово питање:

„Јован Павловић, трговац из Б-е, ставио је забрану на покретност свога дужника Петра Јовића, ондашњег, за обезбеду 2000 дин. са интересом 12% од 1. маја 1900 год. до наплате.

За обезбеду горње суме, власт је узела у попис једну касу дужникову, 100 корпи арпашика и 200 корпи пшенице.

Како одређени старалац није био у месту на дан вршење забране, то је сва пописана покретност предана на чување самоме дужнику, под законом одговорношћу.

Од овако издржане забране на за три месеца, власт није ништа радила више по овоме, а после три месеца одредила је продају ствари, стојећи у уверењу, да се оне и сада налазе код дужника.

Како дужник, приликом саопштавања продаје није изјавио ништа, те се није знало да су ствари упропашћене, него је у очи дана продаје позват, да их сутра дан донесе пред механу Павла Јовића, где је и продаја одређена.

Тек тада је дужник изјавио, да је све пописане ствари продао још пре месец дана, те их, с тога сада не може изнети где треба.

После ове изјаве, власт је отишла у стан дужников и уверила се, да пописане ствари нису више у његовом стану, и, наравно, продаја се није могла извршити.

Старешина срески, извештен о овоме, наредио је, да се донесе решење о покретању истраге против дужника за дело из § 255 кр. законика, и то је писар, који ради на кривицама, већ и учинио.

Што се мене тиче, ја налазим, да је овакав поступак неправилан, јер се ове кривице кажњавају само на тужбу приватних.

Молим за објашњење: да ли је моје гледиште правилно или не?"

На ово питање одговарамо:

По правилу, које је постављено последњом тачком § 236 кр. законика, утаје се, сем оних из тачке 2. § 232, казне само на тужбу приватних.

По § пак 258 истог закона, све оно, што је казано за утаје у § 236, *важи и за преваре*.

Према томе, јасно је, да се и све преваре, па и она из § 255, казне на тужбу приватних, сем случаја тачке 3 и 4 § 253, које се, по изреченој законској наредби, казне по званичној дужности.

Према овоме, погрешно је начелник срески, што је повео кривичну истрагу, против дужника, без тужбе оштећеног, те је тако, и мишљење среског писара правилније.

Начелник срески погрешно је и похитао са истрагом и по томе, што њој има места тек онда, пошто се утврди надлежно, да „се поверилац на други начин не би никако, или не би могао потпуно намирити", а овде то није учињено.

* * *

Један срески писар пита:

Једна царинарница упутила је акт начелнику среском од прилике ове садржине:

„Павле Јовановић, трговац, има да доплати по примедбама Гл. Контроле на име царине по увозној декларацији УБр. 2564, још 20 динара.

Нека начелник ову суму одмах наплати од Павла по чл. 56 царинског закона и т. 5 § 465 грађ. суд. поступка".

Примивши овај акт, начелник срески написао је на полеђини ово решење: „Ђорју Ђорђевићу, писару, на законски рад", и предао ми овај акт.

Кад сам позвао Павла, да доплати ову дажбину, он је изјавио, да не пристаје да плати ово тражење све дотле, докле га Гл. Контрола не осуди формалном пресудом на плаћање, нити, пак, одређује штогод за продају.

Настаје сада питање: да ли се наплате, по примедбама Гл. Контроле, могу наплаћивати егзекутивним путем или треба тражити осуду?

На ово питање одговарамо:

По чл. 56 царинског закона, сопственици робе дужни су, на позив царинарнице, накнадити државној каси мањак, који се пронађе ревизијом царинских докумената све дотле, док се рачуни за дотичну годину не закључе и не пошљу Гл. Контроли.

После пошиљаја рачуна Гл. Контроли, ова обвеза отпада, и они нађене мањке не морају плаћати без пресуде Гл. Контроле, против које могу употребити правна средства.

Дакле, чим рачуни нису више пред царинарницом, престаје и њено право наплате административним путем.

О овоме постоји и нарочито упутство Гл. Контроле од 27. априла 1889 год. Бр. 2334.

Позивању царинарнице на т. 5. § 465 грађ. суд. пост. нема места, јер је ова одредба замењена последњим чланом 56 царинског закона.

Али, све и да она и данас важи, опет се наплата не би могла вршити без формалног административног решења, којим би се утврђивала погрешност раније прорачуна, против којега би опет имало места жалби вишим надлежним административним властима.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Настас Ђорђевић, ковач циганин, из Плањина, притвореник начелства ср. деспотовачког, за просту крађу плугова, побегао је из затвора. Настас је стар 26 год., стаса средњег, у опште прикомањаст, од одела има на себи фермен од чохе са срмом, антерију и чакшире од прног сукна, на ногама куповне опанке и чарапе вунене, на глави шајкачу. Моле се све полицијске власти, да Настаса живо потраже и нађеног спроведу начелнику ср. у Деспотовац, с позивом на Бр. 3987. или Управи гр. Београда Бр. 11669.

Илија Радовановић, из Звечке и **Марко Јовановић**, из Заблање, осуђеници 4. ов. мес. при спроводу побегли су испред спроводника.

Илија има 35—40 год., омањег раста, у лицу пун, брковић црних, без браде, пегавини је; Марко је повисок, има 35—40 год., брковић плавих, без браде, обојица од одела имају: гуњеве, а на глави шубаре. Моле се све полицијске власти, ак их живо потраже и нађене спроведу начелнику среза Посавског у Умку, с позивом на Бр. 3543, или Управи града Београда Бр. 12029.

Радоје Милетић, из Дреновца, **Мијајло Маринковић**, пегавац из Ћуприје и **Чедомор Мишић**, из Параћина, протворењца среза Параћинског, побегли су 4. ов. м. из притвора среског. Радоје има 28 год. омален је, сувоњав, бледа лица, скоро обријан, малих смеђих бркова, од одела има на себи старо гуњче и чанџире, на ногама старе чарапе и опанке. Мијајло има 23 године, омален је, сув, брковић малих црних, ретке браде, на себи има памучкиј и гуњче, панталоне штофене, на ногама чарапе и опанке. Чедомор има 20 год., омален је, приземљаст, брковић врло малих црних, на себи је имао одело сеоачко, а на ногама опанке и чарапе. Моле се све полицијске власти, да их живо потраже, и нађене спроведу начелнику среза Параћинског, с позивом на Бр. 6243 или Управи гр. Београда Бр. 12031.

КО ЈЕ ОВО?

Лице чију слику износимо, ухваћено је на први дан Ускрса у ондашњој централној пошти, а у моменту кад је украо поочавни г. Живку Толићу енергијатору Народног Листа. Приликом саслушања у Управи града Београда, ово

по све сумњиво и загонетно лице изјавило је: да се зове **Петар Константиновић**, да је родом из Врпоње у Гумунији, и да је у последње време живео у Букурешту занимајући се обућарском радном. У Србију је вели прешао пре Илиндена и то без пасоша, па је одатле дошао у Београд, у циљу да тражи рад. Поред овога изјавио је још и то: да је у Београду био пре 2 године, и радио обућарски занат код Гаетоврије Јазића, обућара, али је доцније све ово

пореско и дошао да у Србији напад није био, а да је српски језик научио у Букурешту од Срба рођених. Језик овај, Петар говори чисто и правилно као и румунски. Како је према изложеном основана сумња, да је Петар, иначе сумњива и опасна личност, то Управа града Београда, у циљу констатовања његове индентичности, позива све полицијске власти, да се о њему тачно известе и њој — Управи — резултат што пре саопште. Петар има 21 годину,

омален је, смеђ, лица округласт, брчића смеђих, малих, на десној руци, мало више корена шаке, тетовиран је знаком у виду девојке, као што се види на слици. Шта по буде знао о њему пека извести Управу гр. Београда с позивом на Бр. 12208.

ИЗ ПОЛИЦИСКОГ АЛБУМА

Самуило Коен, шеврт код Најмала трговца, на први дан Ускрса украо је кључеве од дућана и касе, из стана Филипа Томпинског, звоцушника, Најмановог, и отворио је касу у дућану, а из исте узео 40.000 динара у злату,

Самуило је из Београда, стар 16 год., раста средњег, косе смеђе, очиџ смеђих, без браде и бркова. За ово дело краће решењем квартог начелног стављен је под кривичну истрагу и притвор. На молбу његових пријатеља, износимо слику овог малог крадљивца, који је одмах притворен, исти је крајњу признао и сад је поново нађен под Самуила.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Ноћу између 20. и 21. Марта, од непознатог лица убијен је из пушке на њиву пред својом кућом Васиљем Миљковић, из Поповића, округа крагујевачког. Предузета је истрага за проналазак криваца.

31. Марта нађен је мртав на месту званом „Чапља Падина", Петко Милосављевић, пиџичар из Прокупља, кога је било нестало 21. марта. Истрага је предузета. Злочинац су за сада непознати.

3. априла у 4 сата ноћу. Милош Марковић, из Прокупља, звани пиџанин, насељеник, у међусобној свађи убио је секиром Јенку Манисијевића, свињарку, с киме је у једној кући живео и у једној соби спавао; потом појурио на поље и напао одмах до његове куће Стамену удову Миленка Здравковића, убио је ножем, а затим равно је ножем Стаменовог сина Јашића, Милоша Милојевића; Косту Бојковића; жандарма, и Мару удову Николе Јевтовића. Кривац је у притвору.

По делу убиства место-одмазде: детета Јенте Марковића, из Ђуринца среза сврљишког, округа пиротског напређеног на дан 30. марта, за које се сазнало да се играло у кући неког шпанца и кући Алекса Николића. — Одмах је учињен полицијски увиђај у кући Алексиној, и, упућајем у кућној соби, нађени су на три места трагови од крви, услед чега се посумњало да је дете Јевтино убио Алекса или по год од његових укућана, па је одмах предузета правична истрага, и, пошто Алекса није ово кућа то је одмах узета на одговор његова жена Ристена, која је после кратког отезања признала, да је она сама без сазнања једном тежачанином Ђенгијом прво удавила дете Јевтино у својој соби, затим га запретала у кући, у пешеру, а код се је смрло пливалина га одвоје и бацила у један кладенац, који постоји близу њене куће. Она се брани да је ово убиство извршила услед свог изгубљног ћудила, али је над њом и поред овакве одбране предузета истрага и стављена је под кривичну истрагу и у притвор.

31. Марта Драгутин Јовановић, из Ај-Ресинице, среза лобричког, окр. тимочког, и Вучко син Јанаћка Стојановића, оба завађали су се око заузећа земљишта, при чему је Вучко нушком тешко повредио Драгутина. Истрага је предузета, а повређеном указана лекарска помоћ.

3. априла у фабрици бронета белишког друштва у Радујевцу, Димитрије Мишу, из Бучиновца, радећи на преси бронете, случајно оман'о се, нао под точкове машине и погинуо.

4. априла Миладија Ђукић, десетог годишњег дечко из Грачана, среза јадарског, окр. подринског, погинуо је од притиска дрвеће, несмотреношћу дуђерина. Предузета је истрага.

3. априла, пред ноћ Николија Томића, из Лазова, среза левачинског, опр. крагујевачког, тешко је повређено Милан Р. Вељковић, ожи. у свађи при хватању рибе на Морави. Повређени умро је код своје куће 5. априла а привиђ — налази се у рушима власти.

Садржај: I. *Службени део:* — II. *Стручни и научни део:* 1) Познавање и употреба оружја за нелеђење; 2) Социјални фактори криминалитета. — III. *Поучно забавни део:* 1) Историја једног злочина; 2) Кроз злочине; 3) Из старе полицијске архиве. — IV. *Поуке и обавештења.* — V *Службене објаве:* 1) Потере; 2) Ко је ово? 3) Из полицијског албума; 4) Криминалне белешке и догађаји у земљи.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 15 и 16. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 26. АПРИЛА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Према Проклamaцији Његовог Величанства Краља од 24. марта 1903. године, ступио је тога дана у законску силу и праћен у важност

ЗАКОН

О УСТРОЈСТВУ ОПШТИНА И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

Од 24. марта 1866. године са изменама и допунама: 1. од 5. Октобра 1875. године, 2. од 14. Јуна 1878 год., 3. од 28. децембра 1879. год., 4. од 11. Јуна 1884. год., 5. од 24. Априла 1885. год.

који гласи:

I. О општинама у опште

Члан 1. У краљевини Србији* општине су двојаке: варошке и сеоске.

Прописи, постављени у овом закону за варошке општине, важе и за општине по варошицама, с разликама које су ниже на овом месту означене.

Члан 2. Све вароши, варошице и сва села, која сама за себе, или у свези с другим селима и засеоцима, имају своју особиту општинску управу, остају и даље као општине и задржавају своје називе као вароши, варошице села и засеоци.

Члан 2 а.**** Но општина не може имати мање од пет стотина глава пореских. При саставу општина *ни једно се село цепати не сме.*

Изузетак од овога правила може дозвољавати министар унутрашњих дела само по местима планинским и где би општина више од 20 километара у пречнику заузимала. Али и у таком случају општина не сме имати мање од 350 глава пореских.

Члан 3.* Две или више општина могу се у једну општину спојити, кад то оне саме закоље. У овом случају морају се општине најпре саме између себе погодити, како да у будуће притежавају и уживају општинска добра, па пошто то учине најављују својој непосредној државној надлежној власти, преко својих судова жељу, ради спајања, а надлежна власт, по изискатом мњењу збора [члан 13], достаљи својим путем, ову жељу министру унутрашњих послова на решење.

Члан 3 а.**** Ово спајање више општина у једну може бити и онда, кад државна власт нађе да то захтевају државни или општински интереси, и у том случају с именом општинског поступа се по члану 4.

Имања селска као покретна тако и непокретна, која појединим селима као њихова својина припадају, остају и даље њихова засебна својина.

Члан 4.* Два или више села, која у скупу једну општину сачињавају, могу се раздвојити у засебне општине, такође по жеља својих житеља, на овај исти начин, који је наложен у чл. 3.

Али пре него се таква села раздвоје у засебне општине, морају се житељи истих села сагласити, како ће нове општине стојати међу собом што се тиче имовине, општинског атара и уживања општинских добара.

Ако се општине у овоме не могу да сложе, ствар ће се предати на решење изборном суду (§ 434 грађан. поступка).

Члан 5. Подизање нове и укидање које од постојећих општина, наређује се краљевим указом, на предлог министра унутрашњих дела.

Члан 6. Одвајање појединих села и заселака од једне општине и придавање другој одобрава, а према потреби и наређује министар унутрашњих дела. Ово одвајање појединих села једне општине и придавање којој другој, свагда ће се обавродовати у званичним новинама.

Што се тиче посебног имања тога села или засеока, које се од једне општине одваја и другој додаје, има се онако исто поступити у томе, како што је горе у члану 3. за општине казано.

Члан 7. Свака општина има свој простор, на који се простире њена општинска власт. Простор тај зове се општинска атар.

Свако непокретно добро мора припадати атару неке општине, па по томе свако подлеже којој општинској власти.

Но не подлеже општинској власти она места, све аграде и они простори, који су непосредно под којом државном влашћу.

Ако се између две или више општина породи распра о атару, надлежна полицајна власт, по саслушању дотичних страна, и по извођењу извиђаја, решава ствар. Незадовољна страна може се против тога жалити вишој полицајној власти. Решењем министра унутрашњих дела наређује се, који се правац има сматрати за границу истих општина, докле незадовољна страна код надлежног суда не докаже своје јаче право § 434, тачка 2, законика о поступку судском у грађанским парницама].

Овако се исто поступа и у распрама око атара између појединих села и заселака.

Члан 8. Свака српски поданик мора бити примљен за члана општине:

1, ако је пунолетан и ако има право располагати собом и својим имањем;

2, ако му није ни полицајном влашћу ни другим законим наређењима забрањено живети у дотичној општини;

3, ако у општини, где жели да постане члан, стално живи две године, па ако за то време није уживао никакву милостињу за своје издржање ма из каквог фонда;

4, ако је за те две године [3 тачка] уредно плаћао државни порез и општинске прирезе;

5, ако је пре једне године купио, добио, наследио или иначе добавио у општини какво непокретно добро;

6, ако од једне године има у општини трговину, или ради занат, или иначе има занимање, законом дозвољено;

7, ако је доброг владања.

*****Узима се да нису доброг владања:

а, они који су били осуђивани судом за проста злочинства и преступљења;

б, који се налазе под истеђењем ради таквих злочинстава и преступљења;

в, који су судом осуђени због простих злочинстава или преступљења, из користољубља учињених, па из недостатка доказа ослобођени, док се са свим не оправдају и за невине не огласе;

г, који су у течају од две последње године дана три пут полицајно кажњени за иступљења против морала, или за крађу, превару, утају и овим подобна безчашћа дела.

Својства под 1, 2, и 7, мора имати сваки који жели да постане члан општине, и у случају да се роди сумња, сам набавља потребне му доказе.

Члан 9. Државни чиновници, свештена лица и учитеља по закону су чланови у општини, где служе или где станују.

Исто тако и они који се приме у српско подањство по закону постају чланови у општини, где положе заклетву, или куда их упути државна власт.

Члан 10. Хришћани из турских области примају се за чланове општине под условима који су за српске поданике у члану 8 изложени.

Пословни који се имају у општини да раде свршавају се или у

1, општинском збору; или
2, „ суду; или
3, „ одбору; и
***** 4, на сеоском састанку у границама овим законом прописаним.

---

*) У правобитном тексту овога члана ни закона од 24. марта 1866. стоји: „У кнежевству Србији“... итд. Тај назив законио је одао са речима: „У краљевини Србији“... итд. — по наредби члана 4-ог закона од 22. фебруара 1882. (Збор. 37. стр. 54), којим је законом проглашена краљевина и она замена кнежевине.

Члан 12.**** Свака општина има свога председника, који је прво лице и највише власт у општини.

Под његовим председништвом врше се сви послови општински. Ако се општина састоји из више села, ту свако село има по једног кмета, који се сматра као помоћник председника. И онде где општину састаља варош, варошица или једно село, поред председника биће и један или више његових помоћника.

II. Општински збор

Члан 13. Општински збор свршава следеће послове:

**** 1. Бира општинског кмета и кметовске помоћнике у варошима и варошицама већим од 500 глава пореских, а повереника у селима и варошицама од 500 глава, а тако исто и одборнике и њихове заменике.

* 2. Даје мишљење о томе, да ли да се по најављеној жељи већине сеоских становника село или заселак састави са другом којом општином, чл. 2 и 6, или да се село од дојакошње општине одвоји и за себе општину састави (члан 4).

* 3. Решава:

О општинском прирезу, кад исти прелази суму, коју може по закону о порезу од 2. октобра 1864 год. сама управна власт да одобри.

А тако исто и о сваком задужењу општине као и отуђењу непокретних добара (чл. 66.), и о сваној општинској грађевини или предузећу, за извршење кога мора бити се ударити на житеље прирез преко мере одређене законом о порезу, или учинити зајам.

Све ове послове под овом тачком (3.) назначене, изнеће општински суд на решење општинском збору тек онда, пошто је најпре општински одбор о томе закључио по члану 66.

* 4. Решава о свима оним предметима, за које се овим или другим којим законом нарочито наређује да решава збор.

* 5. Даје мишљење о свима предметима које му упути надлежна државна власт.

* 6. Решава питања о нијадама; и

* 7. Решава о поделн општина округних варошн на одељења.

Кад има који од предпазначених послова у збору да се врше, онда се збор свакад скупља на позив општинског суда.

* Општински суд сазиває општински збор: или кад надлежна државна власт то захте;

или кад сам суд за потребно нађе;

или кад општински одбор реши.

**** Што се један пут реши на збору, а тиче се интереса општинских, не може се мењати док не протекну две године, или докле по тражби грађана потребу измене надзорна власт не одобри. По томе одобрену збор може дотично решење и прекрша наново решавати.

Кад се год збор држи у варошима, варошицама и сеоским општинама, где има државна власт, она може на тим зборовима присуствовати, ради одржања реда, и увек има права збор распустити, ако би приметила да се на њему ради противно закону, а кривце на одговор узимати, ако би на збору до испада или до нереда дошло.

** Ако општински суд не сазове општински збор, а требало је по закону то да учини, онда ће непосредно надзорна власт сама сазвати збор и предложити му предмет због кога је сазват.

Члан 14. **** На општинском збору имају право гласања сви пунолетни чланови општине, који плаћају најмање потпун грађански данак, који нису под туторством или старатељством, који нису под платом код другога у служби, или којима по прописима члана 16 овог закона право гласања не би било одузето.

Општински суд ће, у почетку сваке грађанске године, начинити и јавно у судници на углед изложити списак свију својих грађана који право гласања на збору имају. Овај ће се списак у тоју годину допуњати или исправати, и сваки кога се тиче може против овога списка чинити примедбе општинском суду, а против решења општинског суда жалба се подноси надзорној власти. Примедбе које би на тај списак на основу закона сама надзорна власт учинила имају се такође уважити. Против примедаба надзорне власти жалба се подноси министру унутрашњих дела.

Члан 15. Официри и војници стојеће војске неучествују у саветовању општинског збора.

Члан 16. На против, немају право гласања на општинском збору:

1, Они који су осуђени због злочинствава, докле своја права неповрате, или кад су лишени грађанске части. за време пресудом одређено, као и они који су осуђени због преступа или испупа који чопека бешчасте и јавни морал вређају, док не прође година дана од дана издржане казне:

2, Који се налазе под привичним келеђењем за дела под 1 назначена.

3, Који су пали под стечајште за време док стечајште траје и док се не прогласе за невине.

4, Који су под полицајним надзором;

**** 5, Ко у име пореза нипта не дугује осим текућег полугођа.

Ко има право бирати посланике и повереннке за народну скупштину, одређује закон о скупштини.

Члан 17. На збор, који ће се сазвати начином како је где уобичајено, дужни су долазити сви који имају право гласања.

Члан 18. Да општински збор може пуштити посло ради кога је сазван, потребно је да на збор дође најмање трећина гласача.

Ако на збор не дође ни трећина гласача, * општински ће суд сазвати кога другога дана нановo збор, и тада ће свршити посло ради кога је сазван, ма колико гласача на збор дошло.

* Овај се члан не односи на изборе општинског кмета, чланова општинског суда, кметовских помоћника, одборника и заменика, за које вреди прописе чл. 21.

Члан 19. **** Председник општине отвара збор и председава у истоме. Ако је место председника празно, или је он спречен, председава кмет из места из кога је председник; у недостатку из најпрвије истога, кмет другог села исте општине по избору најстарији, а кад је овај спречен, онда најстарији по годинама одборник.

* Ради прикупљања и пребројавања гласова приликом гласања, збор одређује два одборника или два члана гласача.

Члан 20. * На збору сваки гласач даје лично глас.

* Сваки члан гласач изискује слободно своје мишљење о ономе о чему се на збору ради, али се никоме не допушта да један другом утиче у реч, да прави у збору неред, или да говори реч које другог вређају, или које су иначе неучтиве и забрањене.

Председник има право а и дужност опоменути сваког гласача на ред и учтивост, а из збора удалити сваког, који би и после учињене опомене, продужио правити неред или кога вређати.

Догоди ли се у збору већи неред, па га председник не може да стиша, он распушта збор, но одма га заказује за други који дан, најдаље за осам дана, а дотично лице, према великини и својству кривице, **** узеће на одговор и казнити, или по великини кривице надлежној власти предати пре него што се други збор састане. О сваком нереду који би се догодио на збору на коме се не би десила државна власт, председник збора дужан је одмах известити надлежну државну власт.

* Кад се збор тако сазвано да може пуноважно спрашати посло (чл. 18), онда се узима да је оно свршено, то јест, да је закључак збора оно, на што пристане половина гласача на збору и један више, а ако би гласови подједнако подељени били, онда председа она страна на којој је председник. По о изборима општинског кмета, чланова општинског суда, кметовских помоћника, одборника и заменика према чл. 21. овог закона.

Члан 20. а**** Председнике и кметове помоћнике председника по окружним варошима и варошицама, које без спајала имају преко 500 глава пореских, бира збор као и до сада, а у осталим варошицама и селима бирају повереници општински.

Кад се у овом последњем случају управни место председника општинског или ког кмета, суд општински сазива збор за бирање повереника. Ако једно село или варошица састаља општину, онда се на сваких 100 пореских глава бира по 4 повереника; а ако општину састављају више села, онда свако село бира по 8 лица на 100 пореских глава, она изабрани повереници бирају онда председника општинског, ако је место председника упражњено, и кмета, ако се место кмета попунити има.

Ако се општина састоји из више села, онда избор председника врше повереници сих села; а ако је избор кмета за једно село, онда овај избор врше само повереници села, за које се кмет има да изабере. —

Избор повереника извршиће оноликим бројем бирача, колико овог дана на збор дође. Ако које село не би поверенике послало, онда повереници осталих села бирају председника, а ако ни једно село не би поверенике за избор послало, онда ће надлежна полицијска власт изабрати једно лице, које ће вршити дужност кмета, а у исто време и плату кметову примати.

Члан 21. **** Избор општинског кмета, кметовских помоћника, одборника и заменика бива овако:

* 1, Одбор одређује, а општински суд објављује дан збора за бирање на десет дана пре.

* Одбор ће уједно придати председнику збора два одборника.

**** Ако се има да бира председник и кметови и одборници и замеснници у исто време, онда ће се најпре извршити председник и кад се изврши онда се дали избори предузимају.

Бирање одборника и замеснника не може истог дана бити, над и бирање кандидата за председника и кметове.

* 2, Збор за бирање почиње у 8 сати најутра.

И чим председник збора каже да је збор започет, бирачи ако их има двадесет, а ако нема, а оно чим се толико напуни, изабрање и предати председнику број два лица од гласача на збору.

* 3, Ова тих лица (тач. 1. и 2.) састављају бирачки одбор, који ће водити бригу о целој радњи збора сазваног за бирање.

Они ће посао између себе поделити, а могу за писарски посао узета и општинске званичнике.

Бирачки одбор решава по већини гласова.

**** Председник општине председава у збору или одржава ред у истоме. Ако је место председника упражњено, онда председава кмет из места из ког је председник, у недостатку његовом најстарији и по избору кмет другог села исте општине; у недостатку ових најстаријих по годинама члан одбора.

Где председник збора не би био у стању ред да одржи, он ће тражити помоћ од државне власти, и она му је дужна исту дати.

* Цео бирачки одбор, или најмање троје, имају једнако заседавати око намештеног стола од како је почео па до подне, и од 2 сата после подне па док не престане збор.

* 4, Бирачи ће за гласање приказити одборском столу начином, који је од бирачког одбора показан.

Бирачки ће одбор само оног бирача пустити да гласа, који је записат у азбучном списку гласача на збору, и бирач ће јавно казати кога хоће за оно за шта се бира.

Чим који бирач да глас, онај одборник који држи азбучни списак, удари ће поред његовог имена знак да је гласао, а онај одборник који бележи бирана лица, поште је на особеном табаку написао, знање и име лица за које је дат глас, написаће одмах име бирача, који глас даје, а под његовим именом записиваће се редом имена оних, који дају глас за исто знање и исто лице.

* 5, Бирачи могу долазити на збору у селима до три, а у окружним варошима и варошицама до пет сати после подне. У то време бирачи ће одбор, ма да сви бирачи нису дошли, изрећи и огласити да се невпуштају на збор који после долазе. А потом, пошто прими гласове од свију оних који су на време дошли, а још нису гласали, одбор ће бирачки решити и огласити да је гласање свршено.

Но ако би и до подне когод између бираних добио свршену већину гласова према броју бирача, по азбучном списку начињеном, онда ће одбор огласити избор онога који има свршену већину за свршен, ма да нису сви бирачи на збор дошли и гласали.

Чим је одбор огласио најпре да је долажење на збор свршено, не сме се нико више пустити на збор; а по том, чим је огласио да је гласање свршено, не сме се више ничији глас примити.

Ако су и пре одређеног времена сви, који по азбучном списку имају право гласања на збору, дошли и гласали, одбор ће решити по гласању и пре одређеног времена, да је гласање свршено.

* 6, Чим је свршено гласање, одбор ће одмах сашити све табаке свију бираних у једно, обележити их бројевима 1, 2 и т. д. са назначењем колико је свега табака и с додатком на крају једног празног табака, на ће крајње конца општинским печатом утврдити.

* 7, За тим ће одбор по азбучном списку пребројати гласове свију који су их дали, и на крајњем празном табаку бираних лица написаће словима целокупан број бирача који су гласали, и то ће одмах јавно казати.

* 8, После ће одбор приступити скупљању и упоређивању гласова колико је који бирани добио, и објавиће ко од бираних има свршену већину т. ј. више од половине од свију који су гласали.

* 9, Ако ни један од бираних нема свршену већину, одбор ће то јавно казати и објавиће двојицу који према осталима имају највише гласова. Ако осим двојице, који према осталима имају највише гласова, има више њих који ће исте бројеве гласова имају, одбор ће их све назначити.

* 10, У случају тач. 9. овога члана, у општинама, вароши и варошица бирачки ће одбор о свему начињени и потписати одмах, који ће се општинским судом објавити као што је објављено у дан збора, за прво бирање.

У том огласу треба да стоји: колико је свега бирача, колико је било гласача, које је свршена већина гласова, имена оних бираних која су назначена да су добили највише гласова, и између којих се има бирати на ново; место где ће се, и дан над ће се почети и завршити ужи избор.

Рок за ужи избор не може бити краће од два, ни дуже од осам дана.

На ужем избору, ужи бирачки одбор ради као и на првом избору. Но ако би који члан бирачког одбора био спречен, његово ће место попунити бирачки одбор од бирача. Ужи избор бива само између оних бираних, који су у огласу бирачког одбора назначени да имају највише гласова.

* 11, У случају тач. 9 овог члана у сеоским општинама збор, који се неће разлазити догод се избор сасим не сврши приступиће одмах ужем избору.

И за то ће бирачки одбор одма позвати гласаче да гласају за кога од оних, за које је он по 9 тач. означио да су имали највише гласова.

И при томе гласању ради и бирачки одбор и збор, као и при првом бирању.

* 12, Одбор бирачки објавиће, и у варошким и у сеоским општинама, ко од оних по 9 тач. означених има највише гласова.

Ако двојица или више њих, који према осталима имају највише гласова, онда ће бити онај који је годинама старији, што ће бирачки одбор одмах оценити и објавити.

* 13, Бирачки ће одбор, кад је свршен избор, одма на последњем празном табаку ставити и одма јавно обознанити: кад је, и како је започет, прекат и свршен избор за бирање, и ко је и како је изабран, па ће се цео одбор потписати.

Списоке бирачке одбор ће одмах предати општинском суду.

III. Општински суд

Члан 22. Општински је суд прва непосредна месна власт, којој је дужност, с једне стране, да извршује законске прописе и наредбе власти, а с друге опет сам, или у договору с општинским одбором, да по прописима овога закона, чува и потпомаже општинске интересе.

**** Где општински суд не би хтео извршити што му је у дужности, или би оклевао с извршењем, надзорна државна власт може на рачун председника и чланова суда, ако су они сви криви или на рачун оних који су за ненаправље криви, одредити овога чиновника, који ће тај посао урадити, и тада су наредбе одређеног чиновника за целу општину обавезне и он заузима место општинске власти у општини.

Трошак теме учињени наплаћују се из имања кмета, чланова и помоћника, пошто рачун о томе прегледа и одобри министар унутрашњих дела.

Ако би именовани општински часници у вршењу дужности по општинским и државним пословима показали немарност, или неправилност, прва предпостављена надзорна државна власт казниће их према важности случаја казнама прописаним у члану 86. овог закона.

Ако ли би немарност и неправилност у вршењу општинских или државних послова од стране званичника општинских била скопчана са штетом за службу, као би се они или овај од њих на кога то буда и даље оставио на својој дужности, прворетпостављена државна власт изложиће случај, прикупити доказе, узети одбрану од дотичног и послати стиар вишој власти с предлогом, да се такав општински часник са своја звања уклони.

Где би нам потреба државна или општинска захтевала неодложан рад надзорне државне власти, прворетпостављена надзорна власт има права општинске часнике и привремено са њихових звања удаљавати, и о томе извештај вишој власти подноситн и од ње одобрење тражити. Ако за два месеца од више власти никакво решење не следује, привремено удаљени часници враћају се на своје звање по самом закону. За време удаљења од дужности они се лишавају плате, ако им таква припада.

Против свију ових осуда има дотично лице право да се жали вишој надзорној власти у року од 8 дана. Решење више надзорне власти извршно је и нема места даљој жалби.

Члан 22. а*** Општински суд има свој печат, на коме ће у средини бити српски грб, а у њеколо стајаће „печат суда општине Н. (које буде по имену)“.

Диљу форму и величину овога печата одредиће Министар унутрашњих дела према

форми и величини печата осталих државних власти. И тако печати за општинске судове правиће се по обрасцу, које буде дао Министар унутрашњих дела.

Члан 22. б*** На сва акта, која се издају од стране општинског суда или кметова за јавну употребу, било по званичној дужности било на захтев појединих, стављаће се, поред потписа, и печат општинског суда.

Члан 22. в*** Сви општински судови дужни су овакав печат (члан 22 а,) набавити и почети употребљавати најдаље за годину дана од дана кад почне важити овај закон.

Члан 23.**** У општинском суду председава председник општине.

Чланови суда биће у општинама које састављају само једно село, варош или варошица, изабрани помоћници председника, кметови који у исто време и дужност кметова више, а у општинама, које се из више села састављају, кметови појединих села позивају се редом по двојица за суђење, но тако да једна и иста лица остају као чланови суда по 2 месеца, па се онда по реду са другима замењују. — Поред председника биће у сваком селу још и по један његов помоћник, који ће радити послове кмета овоског, а ако је потребно може и више кметова изабрато бити, као што се у општинском суду имају поставити и један или више писара за вршење канцеларијских послова.

У варошн Београду, као и у осталим већим окружним варошима, где би било потребе поделити их на одељења (квартове), може се изабрати за свако такво одељење кметовски помоћник са правима и дужностима изложеним у чл. 40 и 41.

Члан 23. а***** Главни кмет (председник општине) у варошн Београду и Нишу***** постаиља се краљевским указом на предлог министра унутрашњих дела, и кад потреба захте, тим се истим путем и уклања са тога звања.

Ако се за кмета постави државни чиновник, он задржава сва права чиновничка, и године службе проведене у кметству рачунаће му се као године проведене у служби државној.

Кад се са овог звања смени, он долази на место са кога је узет, или на равно звање, или укида пуну плату места са кога је узет докле му не би ново постављење у службу следовало.

Кмету који се у варошн Београду и Нишу***** постави, одређује плату одбор пре наименована. Но ако буде плата мала и неодговара половици одређује се указом при наименовању, и то је за општину обавезно.

Члан 24.** Кмет, чланови општинскога суда и кметовски помоћници бирају се на две године.

Члан 25.* Префекти могу бити на ново изабрани.

Но не морају се избора примити док не истеку 4 године од како је дотичко звање одслужио.

Члан 26.* Ако је варошка општина подељена на више одељења, онет општински збор, састављен на свију одељења, бира кмета, чланове и помоћнике општинског суда.

**** У селима општински збор бира поверенике за избор председника, а збор села бира повереннке за избор кмета.

Но помоћници, кад се бирају, морају бити из одељења за које се бирају.

Члан 27.* Ако збор неће, ма из кога узрока, да бира кмета, онда га бира одбор, а ако ни одбор неће, онда дужност кмета врши по годинама најстарији члан одбора, докле док збор не учини избор.

Члан 28.** Сваки, који је за кмета, члана општинског суда, или помоћника кметовског изабран, мора, две године служити. Но ако би међу тим и пре истека овога времена наступили узроци, због којих се изабрани по члану 58. не мора примити избора, може дати оставку на звање, која се подноси на уважење надзорној власти.

Члан 29.* За кмета, чланове општинског суда и кметовске помоћнике могу бити изабрани они чланови општине или села, који могу бити одборници (чл. 52).

**** А поред тога, да је члан општине која га бира: да зна читати и писати и да не долази у изузеће по члану 16. овог закона. Но у недостатку удесног пасменог кандидата, може се и неписмен изабрати.

Сваки члан општине дужан је примити се дужности, за коју је изабран.

Ко не мора примити се да буде одборник (чл. 58), тај се не мора примити ни да буде кмет или члан општинског суда, или помоћник кметовски.

Кад се изабрани неће да прими кога од поменутих општинских звања, дужан је тога ради одмах, а најдаље за три дана после свештеног му избора, поднети молбу одбору с назначењем узрока због којих се неће да прими избора.

Према важности узрока, одбор ће или молбу уважити, у ком се случају има нов избор учинити, или молитеља решењем одбити. У последњем случају, дужно је исто лице примити се звања, за које је изабрано, које ако неби и после добивеног решења хтело учинити, одбор наређе над њим на корист општинске касе новчану казну: у сеоским општинама и селима до двадесет и пет динара, а у општинама по варошицама, до сто педесет динара. Но ако се изабрани и после ове казни не хтеде примити тога звања, одбор ће га осудити, у сеоским општинама и селима да плати од двадесет и пет до сто педесет динара, а у варошима и варошицама од сто педесет до шест стотина динара.

Противу овога решења одборског нема места жалби. У овом другом случају не мора се примити избора, док не протекну четири године од дана избора.

Члан 30. У општинском суду, као председник и чланови не могу бити:

1, Два или више лица, која стоје међу собом у свези сродства до четвртог степена по крви, или до другог степена по тазбини закључно;

2. Државни чиновници у служби налажећи се, као и пензионари, свештеници и учитељи;

3, Официри и војници стајаће војске.

Онај који је једном био кмет или члан општинског суда, или помоћник кметовски, па из истог звања из каквих узрока по овом закону отпуштен, не може се на ново бирати, док не протеку три године од времена, од како је отпуштен.

**** Но ако би овако отпуштени опет за кмета изабран био, сматраће се као да није ни изабран и поступиће се по чл. 27.

Члан 31.* **** I, Избор кмета и кметовских помоћника бива редовно у присуству надзорне власти.

Но ни у ком случају власт се не сме мешати у бирање, и из ма кога узрока дан избора одгађати.

2, Општински суд, чим, по тач. 13 у чл. 21. овог закона, прими списке бирања од бирачког одбора, известиће одмах државну надзорну власт о свршеном избору.

**** 3, Противу избора на збору свршених, сваки бирач може се жалити посредно или непосредно надзорној власти у овим случајевима:

а, ако избор није извршен по прописима овог закона:

б, ако изабрато лице не може бити по закону оно за шта је изабрано;

в, ако је било пагованрања или подмећивања под поједиких гласова.

Жалба се подноси у варошима у року за три дана, а по селима за осам дана, рачунајући од дана избора.

Решење које надзорна власт донесе по поднетој жалби, одмах је извршно, и суд општински чим добије од власти извештај, ако се избор одобрава, уводи у дужност изабрана лица, а иначе одређује се по пропису нов избор.

Члан 32.* Кмет и чланови општинског суда и помоћници кметовски (чл. 26.) полажу пред општинским одбором ову заклетву:

„Ја Н. Н. заклињем се једним Богом, да ћу владајућем Краљу Н. Н. и отачаству вран бити, да ћу се Устава и закона земаљских придржавати, да ћу дужност мога звања тачно отправљати и општинске и државне интересе савесно заступати и бранити. Тако ми Бог помогао".

Ова заклетва, на писмено стављена и потписана заклетим лицем и свештеником, који је заклео, одостоверена, чува се у општинској архиви.

**** Ову заклетву полажу и сви остали званичници општински.

Члан 33. Општинском суду предају се у дужност и полицајни послови, и у општини, но у колико би у којој општини, према околностима, немогуће било вршење полицајних послова, Краљ може, на предлог министра унутрашњих дела, државној власти предати управу над месном полицијом.

**** Но сви трошкови учињени том приликом од државне власти падају на терет општине.

За варош Београд остају у важности сва дојакошња законска правила и наређења у смотрељу управе полицијом.

Члан 34. Управљавајући полицајну власт, општински суд врши ове послове:

1, стара се о чистоти у месту и околини;

2, стара се о безбедности лица и имања у општини;

3, води надзор над општинским и државним зградама, које се у општини налазе и које су његовој бризи поверене;

4, стара се о добром одбрањавању бујрија, друмова, о обалама река и потока.

**** Но ако се коме путнику или неке догоди каква штета, што путови бујрије у кругу исте општине њему у реду, а докаже се да општинска власт није вршила прописе § 14. закона о сувоземиним путевима, поред казни, коју изриче надзорна власт по овом закону, општа страна може судом тражити од свију кметова напиаду штете.

5, стара се о предупређењу пожара и о средству за гашење;

6, стара се о држању здравља људи и стоке у општини;

7, води надзор о разним мерама, којима се служе трговци и други људи који на меру што продају, и у опште да се преваре не догађају;

8, надзирана над механама, казанама, гостионицама, да ли се извршују прописана правила;

9, води бригу да ко не даје повода и не иде на руку разузданости и скаредности, да све што је противу морала и благих обичаја има да отклони;

10, представља државним властима своје савитеље, који желе добити путне исправе за стране државе;

11, води списак странаца;

12, надзирава над лицима, која су од суда или од полицајне власти стављена под надзор, а за лица поправљног и неморалног владања чини, сходно закону, надлежне кораке;

13, стара се о томе, да у општини не буде просјака и беспосличара;

14, настојава да родитељи своју децу у школу шаљу.

Члан 35.* Општински суд као власт општинска, која има да заступа и чува општинске интересе, ради следеће послове:

1, Бира писара и друге званичнике општинског суда;

**** Но при бирању и постављању писара и осталих званичника општинских првенствено ће се узимати спремна лица из општине.

Овде се као правило одређује, да отпуштени из државне службе чиновници, свештеници, учитељи или други државни органи, не могу за писаре и општинске званичнике бити бирани за пет година, рачунећи од дана кад је на превашње службе отпуштен, а тако исто ни они који стоје у изузељу по члану 16. овог закона.

2, Управља општинским имањем, и дужан је да нареди да се исто попише и премери за једну годину дана, и да се стара да се што од истога не окрње, не умали и не уништи.

3, Рукује општинским приходима;

4, Предлаже општинском одбору суму која је потребна да се као прирез покупи, па у сагласју с одбором, расположе исти, као и друге општинске терете на појединс житеље;

5, Води рачуне о свима приходима и расходима општинским;

6, Води бригу о општинској сиротињи;

7, Надзирава над старатељима који рукују с пупилским имањем, па кад примете да старовоји несавесно поступају са пупилима и њиховим имањем, извештава о томе старатељског судију;

8, Даје, у договору с одбором, следоваштва о владању појединих житеља на основу члана 8, тач. 7 овог закона, па исто власт захтева, а сам општински суд, кад појелина лица сведочанство о своме владању и имењном стању итд. захтевају. Сведочанства пак о средству такође издаје општ. суд са одбором;

**** 9, Уверава се поред овог што надзорна државна власт редовно врши, да ли се протоколи крштених и умрлих уредно воде;

10, Садејствује при попису житељства са државним властима, води тачно списак чланова своје општине, списак лица способних за гласање на збору, као и списак оних лица, која су дужна порез плаћати;

11, Чува сва општинска писма, акта, књиге, и тоне подобно;

12, Издаје сведочанства о томе, да је ко год жив, да се налази у општини и т. п.

13, Управља општинском поштом, помоћу које стоји општина у поштанској свези са другим општинама.

Како ће се вршити послови општинске поште, о томе ће министар унутрашњих дела издати особена упутства.

14, Прима и отпушта општинске служитеље, и

15, Прописује такође механске, хлебарске,**** односно пића, хлеба, и т. д. у договору с одбором општинским.

Члан 36. У колико би општински суд за извршење својих наредаба, изданих у границама закона, имао и силу употребити, може то учинити према ономе, ко би се томе противио, или то не би хтео испунити, и то ће свагда бити на рачун онога који није испуњно наредбу општинског суда.

Члан 37. Општински суд саставља и подноси општинском одбору рачуне о управи општинских добара и о општинским приходима и расходима.

Члан 38.**** Општински буџет саставља суд општински и поштo га прегледа и одобри одбор, подноси се на одобрење по чл. 78. Ако се из буџета увиди, да редовни приходи општински нису довољни да се подмире општински трошкови, суд ће предложити да се сума, у колико недостаје до подмирења општинских трошкова, надокнади прирезом.

Ако одбор поднесени буџет одобри, али не одобри да се извесни издатци прирезом подмире, назначиће начин, како мисли да се ови издатци подмирити могу; не одобри ли пак и саме неке издатке, назначиће за што их не одобрава; и општински суд, поред спровода буџета, поднеће све те примедбе одбора, као и своје разлоге, за што налази да су одбором неодобрени издатци нужни, надзорној власти, која, ако нађе предлог за уместан, а недостатак, који је за подмирење расхода нуждан превазилази суму коју надзорна власт може сама да одобри, поднеси стварминистру финансије на одобрење.

Овако се исто има поступити и онда, кад би се мимо буџета какви извандредни издатци имали чинити, па на то не би хтео да пристане општински одбор.

Члан 38 а.**** Општински прирез распоређаће се на појединс становиште по сразмери непосредног пореза, који они држани плаћају ма по ком закону о тим порезима. Највећи прирез, који се годишње на једну пореску личност може ударити, не сме бити већи: у селима од пет, у варошима и варошицама од десет, а у варони Београду од 20% оне суме, коју дотична пореска личност плаћа годишње у име непосредних пореза.

Ако би где требало више прореза за коју годину, министар финансија искаће на молбу оних који тај прирез захтевају, саслушавше од државног савета (члан 90 тач. 8, устава), на основу кога може давати така одобрења.

Члан 39.* Општински суд у варошима и варошицама држаће недељно најмање два пута а у селима једанпут редовне седнице, и даће у које ће оне седнице држати најпачиње још у почотку сваке године. Но осим оних редовних седница, може држати и ванредне сваказ, кад председник за нужно нађе, и седницу нареди, или кад то општински одбор због напомињених послова захте.

**** Председник суда дужан је са писарима сваког дана у судници бити и општинске послове вршити.

Члан 40. У време кад нема седнице, председник и чланови општинског суда праће, сваки за себе, послове, који су распоредом или председником означени, у колико су ти послови приуготовљавања за даље саветовање суда, или у колико се тиче извршења оног, што је суд или одбор решио.

Члан 41. Кад се општина састоји из више села, прва је међа кметовска у селу, где је кмет, општински кмет (председник општинског суда), а у другим селима помоћници кметовски.

Кмет и помоћник, или помоћници кметовски, сваки у своме селу, са два поштена сељака, који су куће старешине, извиђа потрошње, које не износе више од сто гроша чаршијских, и одређује наказу штете и казну за прекоп, ако томе има места.

Потрошње пак преко сто, па до нет стотина гроша чаршијских, извиђа општински суд.

Кмет и помоћник, или помоћници кметовски, сваки у своме селу помиривање расправља тербе, које би се породиле између њима, због њива, ливадина, забрана и живеља, због воћа, крчевина, забрана и других оваквог рода, потраживања. По поравнању пред кметом учињена, само се онда силом власти извршују, ако су и од општинског суда потврђена.

Кмет и помоћник, или помоћници кметовски, сваки у своме селу, извршује све наредбе које добије од општинског суда, сходно правилима и добивеном упутствима, да се отклони свака штета и упутствима, да се отклони свака штета и опасности личности и имања, и све што би могло мир и поредак нарушити у селу и, казни оне који се покажу неслушними, било кад он што наради, било кад извршава наредбе општинске власти.

Непослушног може ма ко од њих осудити на затвор двадесет и четири сата, или од једног до шест цванцина новчане казни, пошто претходно призове бар два одлична сељака, куће старешине, и у присуству њином ствар изведи и пресуду изрече.

Пресуда кмета одма се извршује.

Кмет и помоћник, или помоћници кметовски, о својим пресудама извештавају у одређено време општински суд који има

права надзора, и коме су они одговорни ако учине какву противуказаност, а председник општинског као и чланови, ако би у исто време били и кметовски помоћници, одговорни су непосредно надзорној државној власти за противаказаности, ако би какве учинили.

Члан 42. Руковање са општинским приходима у општинама, где нема нарочитог лица као рачуновође, може општински суд, по одобрењу одбора, поверити једном од чланова општинског суда или ком другом општинском званичнику.

Начин поћења рачуна и начин надзора ових рачуна прописаће министар финансије.

**** Ови прописи морају се тачно вршити; но ако би се ма у чему одступило без нарочитог одобрења, могу се руковаоци и рачуновође општинских каса казнити од надзорне власти по члану 86 пред овог, што они стоје одговорни по устројству главне контроле.

Члан 43. Председник са два члана суда општинског суди онима, који учине што било против општинских наређења, или других прописа државне власти. Он наређује да се на узме на одговор и, под звичина исленења за дела забрањена, и према потреби упућује или шаље надзорној власти.

Кмет, као председник општинског суда извршује закључења општинског одбора, но у случају ако нађе да решења општинског одбора нису законима сагласна, или да вређају општинска или државни интерес, он их задржава од извршења и враћа их одбору на нови претрес показујући им уједно узрок зашто се не могу извршити. Остане ли одбор иначе при свом закључењу, онда упућује кмета да стварр поднесе државној власти на решење, ако се суд разлозима одбора иначе не нађе убеђен.

Члан 44. Општински суд решава по већини гласова.

Но закључење општинског суда за које председник нађе;

1, да прелази круг радње општинског суда;

2, да су противна законима и законим наредбама власти, — подноси председник, про извршена, са својим примедбама на решење надзорној власти.

Члан 44 а.**** Ако се закључци учињени по члану 43 и 44. изврше пре но што се поднесу на одобрење надзорној власти, а буду противни интересима државним и општинским, одговара кмет кривично, а штету причињену плаћају сви одборници (по чл. 43) и чланови општинског суда који су решавали (по члану 44).

И ако не би било никакве штете, кмет ће моћи одговарати по овом закону што није испуно прописе законске.

Члан 45. Особени закони одређују круг и начин радње општинских судова у грађанским и кривичним предметима.

Члан 46.* Председник општинског суда, осим означених послова, има још ово да врши:

1, Он прима и отвара писма на општински суд упућена, сви се послови преко њега достављају општинском суду, одбору или збору, и он је дужан све наредбе државне надлежне власти саопштити општинском суду, одбору или збору, у колико коме треба то да се саопшти, и стара се о извршењу њиховом.

**** Званичнике који немају сталне плате, председник може административно казнити од 5—30 дин.

Ова се казна изриче на пољу општинске касе.

2, Он чува при себи општинска печат и удара га на писмена, што се од стране општинске власти издају.

3, Он потписује сва писма, која се од стране општинских власти шаљу или издају.

4, Он надзирана да се сви послови у општини тачно врше, одговара је за све неуредности, узима на одговор оне који непосредно, небрижљиво и немарно отправљају послове, и према томе чини даље надлежне кораке.

5, Председник општинског суда може општинске званичнике дисциплинарно казнити, укором или губитком плате до осам дана, а општински суд може их казнити губитком плате до петнаест дана, и удаљити их са звања.

Дисциплинарну казну над општинским лекаром и апотекаром изриче општински суд, а уклања их са звања општински одбор по предлогу општинског суда.

Члан 47.* 1, Председник, чланови општинског суда, кметовски помоћници и сви остали званичници општински, не могу се удаљити из општине без пријаве и одобрења.

**** 2, Главни кмет у варошима и варошицама не сме одсуствовати дуже од 24 сахата, у селима дуже од три дана без знања и одобрења надзорне власти.

Члановима суда, кметовским помоћницима и свима осталим званичницима, даје осуство до 10 дана суд општински сам, а до шест недеља по претходном одобрењу одбора.

3, У хитним и одлагања нетрпним случајевима може дати осуство до три дана председнику члан суда, који га по закону заступа, а председник чланова општинског суда, кметовским помоћницима и свима осталим званичницима општинским.

4, Председника кад осуствује или је спречен, заступа у дужности по азбуку старији члан општинског суда.

5, Члан општинског суда кад одсуствује, или је спречен, заступа кметовски помоћник, који није члан, али ако их је више, који нису чланови, онај кога одреди општински суд.

А кад нема кметовских помоћника, онда члан одбора, кога одреди општински суд.

6, Кметовског помоћника, који није члан општинског суда, кад осуствује или је спречен, заступа члан општ. одбора, кога одреди општински суд.

7, Општинским званичницима, кад одсуствују или су спречени, одређује заступника општински суд.

8, Ономе који је одређен да заступа у дужности одсуствујућег председника или члана општинског суда, или помоћника кметовског над то заступање траје дуже од 15 дана, даје се накнада равна плати онога, кога одређени заступа. Накнада ова припада само оним, који не прше никакву другу платежну службу. Ономе, коме се даје одсуство од дужности, или који је спречен у вршењу дужности због болести, тећи ће плата и за време одсуства, а у свима другим случајевима одсуства због свога посла или због посла општ. или народног, који је нарочито плаћен, као и у случају одсуства дужег од петнајест дана, плата престаје.

Члан 48. Општински писар води протокол о радњи општинског суда и исти заједно са председником потписује. Он саставља сва писмена, која се издају или куд шаљу у име општинске власти, израђује решења општинског суда и све објаве, и у опште води бригу о целом писмоводству општинском и општинској архиви.

Сва писмена, која се издају у име општинске власти, пред председника и писар прегледнотписује.

Осим тога, општински писар ради и све оне послове, које му одреди председник општинског суда. А у сеоским општинама он врши и послове месне поште. Последњи одељак овога члана укинут.****).

IV. Општински одбор

Чл. 49. Ради редовног заступања општинских интереса и ради надгледања радње општинског суда, у свакој општини постоји општински одбор.

Члан 50. Поред кмета, као председника, и чланова општинског суда, одбор састављају:

1, У варошима неокружним, варошицама и сеоским општинама, које имају мање од триста глава пореских, осам одборника.

2, У истим општинама, где је број глава пореских преко триста, а мањи од пет стотина, двапаест одборника.

3, А где је прево пет стотина глава, шеснаест одборника.

4, У окружним варошима такође шеснаест.

5, А у варопи Београду тридесет и два одборника.

Члан 51. Председник општинског суда уједно је и председник општинског одбора. Но над би одбор дејствовао по чл. 64, или по 1-вој тачки чл. 65. како председник тако и чланови општинског суда имају се за то време удалити из седнице одбора у коме ће случају председавати најстарији по избору одборник.

Председник је дужан старати се да се у одбору одржи поредак и да се одбор у свом раду придржава законих прописа.

У случају ток, да неред у одбору обилазе, или да се почне саветовати о предметима, који по овом закону неспадају у његову надлежност, председник изваљује да је седница прекинута, и после те изјаве ништавно решење одборника нема законе снаге.

Члан 52.* Сваки који има право гласања на општинском збору, и има непокретних добара у Србији, или има сталну радњу коју на своју руку води, а плаћа потпун грађански данак, може бити изабран за одборника.

Члан 53.* Не могу бити изабрани за одборнике:

1, Чиновници надлештава, који над општином непосредно надзирају;

2, Општински званичници под платом, председник и чланови општ. суда, као и служитељи општинских и других јавних надлештава;

3, Сродници до другог степена закључно.

Ако су опаки сродници случајно изабрани, старији по избору узима се за одборника.

**** Сви који су у каквој год служби државној, а тако и пензионари и свештеници, могу се примити за одборнике само по одобрењу својих надлежних министара. Пре тога одобрења не могу учествовати у раду одборском, а ако би то учинили, рад одборски у седницама, на којима су они присуствовали, не вреди.

Члан 54. Кад се бирају одборници, изабране се уједно и њихови заменици, који ће долазити у одбор само онда, кад их председник позове.

Заменици позивају се у одбор редом над немогће да се довоља број одборника скупи, да би одбор могао држати своја састанка.

Број заменика треба да је раван половини чланова одбора, нерачунајући ту и чланове општинског суда.

Члан 55.* Одборници служе две године. Прва половина одступа после једне године кocком, а после сваке године заостаиша половина одступа без кocке.

Члан 56.* Одборници и заменици полажу формалну заклетву, као и остали општински чланови, по члану 32.

Док ону заклетву не положе, не ће моћи учествовати у седницама, и решења, која би била донесена у таквим седницама, не вреде.

Члан 57. Изабрани за одборнике и заменике немају никакву плату од општине.

Члан 58.* Сваки члан општине, који буде изабран за одборника, или заменика, дужан је примити се тога избора и отправљати дужност одборника за време које је изабран.

Избора се пак не морају примити:

1, Они који су навршили шесет година;

2, Они који због дуготрајне болести и слабости нису у стању вршити дужност одборника;

3, Они чланови општине, који се по свом редовном занимању, већином налазе на страни или на путу;

4, Државни чиновници у служби који свештеници и учитељи;

5, Они који су били одборници заменици, за једну годину после тога, кад су престали бити одборници или заменици.

Члан 58 а.**** Одборници и заменици могло се увеђу у дужност не могу ни на који начни одступити са свог положаја, пре него одслужо прописан рок. Но ако за време трајања њихове службе наступи према коме неспособност, предвиђена у чл. 16, онда такође разрешава одбор од његове дужности, или ако то одбор пронуси учинити, или не би хтео учинити, то врши надзорна власт својом наредбом, која је одмах извршна.

Члан 59.* Разлоге оних чланова општине који су напоменути у тачкама 1, 2, 3, и 5. члан 58, прегледа и уважава општ. суд и кад те разлоге уважи, онда се, по наредби одбора, бирају нови одборници на њихова места, а дотле одбор заменицима попуњава упражњено број одборника.

Ако општински суд не уважи разлоге истих чланова, они се могу против тога жалити општинском одбору, који их према важности разлога, може разрешити од дужности одборника; али докле не буду разрешени, дужни су вршити своје дужности као одборници и заменици.

Члан 60.* Кад које лице, осим оних у чл. 58. именованих, не би хтело примити се дужности одборника и заменика, дужно је тога ради, најдаље за осам дана после саопштеног му избора поднети молбу општинском суду с назначењем узрока због којих неможе да се прими избора. Према важности разлога, општински ће суд или молбу уважити, у коме се случају има други за одборника или заменика изабрати, или ће молитеља решењем одбити. Ако је молитељ решењем одбијен, па опет неће да се прими попереме му дужности, казниће се новчано, и то: у селима до педест, а по варошима и варошицама до стотину динара, и опет се мора избора примити.

Казну ову изриче и извршује општински суд у корист општинске касе.

Члан 61. Све што је у члану 58. 59 и 60 казано за одборнике, важи и за избор привених тутора и старатеља и за друге подобне дужности, које чланови општине бесплатно врше.

Члан 62. Одбор се скупља у седницу на позив председника, или по своме закључку.

Дани кад се држе редовне седнице имају се напред објавити.

Члан 63. Одбор, према свом опредељењу, у нешто контролише радњу општинског суда а у нешто сам ради у њеним предметима.

Члан 64.* Све што општински суд има по решењу општинског одбора да уради, подлежи надзору одбора, који, кад је незадовољан радњом општинског суда поступа по члану 70 овога закона.

Члан 65. Општински одбор, као власт која контролише радњу општинског суда, ради поглавито ове послове:

1, Прима од суда и прегледа општинске рачуне и испитује да ли су сви издаци учињени по закону, на основу решења одбора општинског.

Ради прегледања рачуна, одбор може из своје средине одредити два или више чланова да рачуне промотре.

Које рачуне одбор одобри, ти се шаљу на даљу потврду надзорној власти.

Паре ли нак одбор у рачунима несправност, ори траже од суда потребна објашњења, достална отвар са својим примедбама надзорној власти.

**** Но свакојако, надлатци учињени по рачунима, преко буџета, и без одобрења власти, сматрају се као злоупотреба у ком случају за штету одговарају општинци који су донели закључак о издатку.

Што у односу на општинске рачуне нареди министар финансије, то се има у општини да изврши.

**** Ако ли суд или одбор не изврши оно што министар финансије нареди, надзорна власт наредиће извршење на трошак одборника, или свију кметова, који незавршењу узрок буду.

2, Прегледа, замењује и одобрава буџет општинских прихода и расхода.

3, Узима у претрес предлоге, које му достаиа општински суд.

4, Оказњује општински суд да, у ванредним приликама, може, у име општине и без одбора, општинске ствари решавати.

5, Доноси своја решења по свима овим предметима, који су упућени општини, а за које се нареком не каже да их општински суд може коначно решити.

Члан 66.* Садејствовање и пристајање одбора потребно је:

1, а) да се може из општинских прихода, или из општинске касе, учинити какав издатак, који није стављен у предрачун.

**** Но ипе извршења опог закључка, има се тражити одобрење министра финансије.

б) да се одобри општинска прирез, ну ако исти прелази меру законом одређену, потребно је још и одобрење збора чл. 13. тач. 3. на ако и збор усвоји, поднеће се предлог о томе на одобрење државној власти чл. 90 тачка 8 устава);

в) да одобрава давање под закуп општинских добара; и

г) да може општина купити какво непокретно добро;

2, Да се заведе неко ново општинско давање, или да се умноже број општинских званичника и служитеља;

3, да се погод области да може општину у парницама пред судом заступати;

4, Да може општина продати и у опште отуђити што од својих непокретних добара;

5, Да се може општина задужити.

У у оба ова случаја под 4 и 5 потребно је још и сагласје збора (члана 13 тач. 3.) и одобрење државне власти (чл. 90 тач. 8 и 9 устава).

О давању општинских земала оскудним, као и општинској шуми и општинском пашеу, постоје особена правила;

6, Да се предузму ма какве општинске грађевине и предузећа, ако трошак за исте у варошима и варошицама износи више од хиљаду, а у сеоским општинама више од две стотине динара;

7, Да се на општину разреже прирез или иначе да се општина прими на какиог терета, који би имали сносити или поједини жители општине или сама општина.

Одбор садејствује са општинским судом, да се прирез и други терет по смислу закона на поједине разрежу.

У случају том, кад треба да се какав јавни посао уради, за који је потребан већи број људи и новчаних средстава, одбор у име општине наређује како да се та потреба подмири општим радом.

У опаким случајевима, дужан је радати сваки житељ општине, који подлеже плаћању државног пореза.

Државни чиновници, свештена лица, учитељи, општински званичници, служитељи Краљевог двора, као и општински и државни служитеља, не раде лично, него се откупљују новцем по одређеној такси, или шаљу у место себе друго лице, које је за рад способно.

А и остали жители општине могу место себе послати друго лице за рад способно, а по одобрењу општинског суда могу се и новцем од личног рада откупити по одређеној такси.

У варошима, одбор може овластити општински суд, да разрезује терет рада на

појединце, у коме случају одбор води контролу да ли се то уредно разрезује;

8. Да се уједначује све оно за шта се у овом закону каже да је потребно да општина уради, или да она пристане;

9. Да се ко год прими за члана општине, осим случаја кад по закону постаје члан;

10. Бира општинског лекара и иницијира по предлогу општинског суда.

**** Но никакво не може у ту службу примити, ни примљеног из исте отпустити, док министар грађевина не одобри.

За лекара општинског у осталом важе прописи закона о уређењу санитетске струке и

11. Решава да се могу отуђити покретне општинске ствари.

Члан 67. Општински одбор саветује се и своја закључења подиже о свима предметима, које му упути надзорна власт.

Ако одбор неће да узме у претрес овакве предмете, или оне предлоге које му учини општински суд, (тач. 3. чл. 65) онда надзорна власт, по саслушању суда, поднеси ствар на решење дотичном министру, и решење овога имаће општински суд извршити.

Члан 68. Плату кмету, члановима општинског суда, кметовским помоћницима, писару као и осталим општинским званичницима и слугама, одређује одбор.

Приликом одређивања плате, не могу бити у одбору они којима се плата одређује.

**** На плату председника у селима и варошицама, дајући сне пореске главе дотичне општине најмање по динар, а на плату помоћника његових, или сеоских кметова, по пола динара уза сваку напуштодишњу порезу најмање, и тај ће се прирез купити уз порезу, и разрезивати по имућству, и то само у колико не би достало од осталих прихода. Нарочите ово има се извршити по што грунисање општина извршено буде.

У варошима плату одређује одбор, а тако исто и варошицама и селима преко 1500 пореских глава.

Чл. 69. * Ако одбор поменутим лицима одреди малу плату тако, да се због тога не би могло наћи лице способно за исте послове, или да људи, на које падне избор, не могу онда живети пристојно, и вршењем општинске дужности морају своје приватне послове напустити, у том случају, ако одбор, и после учињене му примедбе од стране општинског суда, не би одредио већу плату, због решења ствар.

Решење због обавезно је за општину.

Члан 70. **** 1. Кад одбор дозна и увери се, да је председник или члан општинског суда, или кметовска помоћник, неуредан у дужности, или да ради на штету општинских или државних интереса, или да се је одао порочном животу или да му је у опште владање такође, да га чини недостојним за његово звање, одбор може представити надзорној власти и тражити да се са звања уклони, поткрепивши своју предлог нужним разлозима.

2. Одбор може и онда тражити да се који од именованих лица са звања на коме је уклони када се оно покаже по све неспособно за то звање, или ако је такво лице дошло у положај да нема права гласања на збору (чл. 16).

3. Надзорна власт, примивши овај предлог најкраће га у најкраћем року, па ако нађе, да је кривица доказана и даје таква, да дотично лице треба уклонити са звања, доноси решење да се то лице уклони са звања, о чему, по што решење постане извршно, извештава општински суд, а овај одбор, ради попуњења избора на место збиченог.

Противу овог донетог решења обе стране имају права, и то у варошима и варошицама за три дана, а по селима за осам дана, жалити се вишој државној власти, а решење те власти извршно је.

4. У свима случајевима поменутим у тач. 1. и 2. има надзорна власт право, да и без доставе кривице ове извиди, и да решења своја доноси у смислу горњег поређења, но и тада има места жалби у означеном року.

Члан 71. Да би одбор могао издати какво решење треба да у седници одбора присуствују две трећине одборника, непричунајући у то чланове општинског суда.

**** У седницама треба и чланови општинског суда да учествују редовно, и они тад имају права одборника.

У одбору бива гласање поименце приказивањем од стране онога, који председава

Члан 72. Ако је одбор по други пут због једног истог предмета сазван, ствар решавају они чланови који тада у седницу дођу, ако је ту бар трећина одборника.

Члан 73. У општинском одбору узима се да је оно решено, на што пристане половина и бар један више од одборника, који су у седници. Кад су гласови на једнако подељени, узима се да је оно одбор решио, на којој је страни председник.

**** Одлуке одборове достављају се редовно на знање надзорној власти.

Члан 74. Кад се предмет одборског саветовања тиче приватних интереса ког одборника, онда тај одборник неће моћи учествовати у саветовању истог предмета.

То исто важи и за председника и чланове општинског суда, у ком председника заступа један од чланова суда, а вад из истих узрока ни они не могу учествовати у саветовању одбора онда најстарији по избору одборник.

**** Ако је већина одбора и замењеника интересована у каквом предмету, а требало би решењу одборско, онда за тај парочити случај бирају се дати одборници на место оних који су изабрани, престају више као одборници дејствовати.

Члан 75. У седници општинског одбора дужни су долазити сви одборници. Који неби могао доћи, мора то за време јавити председнику, како би, место одборника, могао позвати кога од заменика.

Који одборник или заменик не оправда пред општинског суда свој изостанак, а није председнику јавио да ће моће доћи у седницу, или је јавио, а доцније се да није имао узрока бити кажњен: у селима новчано од једног до шест цванцика, а у варошима и варошицама од једног до пет талира, коју казну одређује општински суд по правилима, која ће сам одбор у овоме поставити. Новци иду у општинску касу.

Исто тако биће кажњен и онај одборник или заменик, који оде из седнице пре свршетка, а не може да се оправда.

Члан 75 а.**** Ако одбор за месец дана после избора не прошише правила по којима ће се по наведеном казна извршити, онда на предлог надзорне власти прописује та правила министар унутрашњих дела, и иста правила одбор не може мењати.

Члан 85 б.**** Забрањено је одборима у скупу а и појединим са другом којом или више њих општина и њихових одборника договарати се, какав ће закључак доносити у стварима, у којима су у питању државни интереси.

Ко противно поступи, надзорна власт иначе казну члана 86, ако се иначе кривица не би казнила по кривичном закону.

Члан 75. а.**** Ако одборници не би хтели да врше своју дужност или би радили супротно државним интересима, власт надзорна може их привременo удаљити са звања, и то ће привремено укланьање времена најпаније за шест недеља, за које време ако не изјане да ће радити свој посао, ствар се са описом кривице представља министру унутрашњих дела на решење, о коначном разрешењу, што ако се одобри, учиниће се нов избор одборника и заменика. За време разрешења или док се не изабере нови на њихова места, дужност одбора пуноважно врши сва општински.

Члан 76.**** 1. Општине и општинске власти стоје под врховним надзором државне власти, која преко својих општинама претпостављених органа, извршује и управљана тај надзор. По овоме надзору иста државна власт има права сва закључења збора, одбора и суда задржати од извршења, ако би иста била противна постојећим законима или законом нарећбама.

2, Противу одлуке дотичних надлежних власти, којима се закључена по тачци 1. задржавају од извршења, може се збор, одбор, суд а и друго приватно лице, где су у питању његови интереси, жалити дотичном министру, који ће, по што ствар изнади, закључке дотичне одобрити или уништити.

Ако надлежни министар по подзетој жалби за три месеца, од дана предаје, не донесе никакво решење по таквом предмету, онда постају закључци извршни.

3, Ако би одборници сами или иначе, извршили, или покушали извршити, закључке своје, или би своју радњу руководили у правцу штетном у опште за интерес државне и општинске, поред казни по овом закону (чл. 86), могу се у неодложним случајевима, наредбом надзорне власти, привремено удаљити од својих одборничких положаја, а ствар са описом кривице представља се првој вишој власти ради накнадног одобрења.

Према важности кривице и понашања у опште одборници могу се тим начином и са сврних звања збацити, у ком случају не могу се за одборничке заменике и у опште за чланове општинске бирати, док не протекну три године од кад су збачени.

Све ово односи и на појединe одборничке и заменике, а тако и на кметове, чланове

општинског суда и помоћнике кметовске, у колико то није одређено чл. 22.

Жалбе у свима овим случајевима против решења надзорне власти подносе се првој вишој власти, у варошима и варошицама за три дана, а у селима за осам дана, и решење ове власти извршно је.

4. Ако општинска власт у свима горе наведеним случајевима и иначе, не ће да врши законе или наредбе државне власти, надзорна власт принудиће дотичну општину да то изврши, или ће сама извршити на начин и трошак општине, као што је прописано у чл. 22.

Члан 77.[1] Варош Београд стоји под непосредним надзором Управе Вароши Београда, округље варошке стоје под непосредним надзором дотичног начелништва округног, а све остале општине стоје под непосредним надзором среских власти.

Општине, у општинским пословима, могу се непосредно односити са свима државним властима.

Члан 78.[2] Свака општина дужна је у почетку рачунске године саставити предрачун својих годишњих прихода и расхода (буџет), и по њему своје приходе прикупљати и расходе исплаћивати.

У сваком годишњем буџету треба ставити један кредит за подмирење опогодишњих непредвиђених потреба. Из овог кредита могу општине по решењу одбора трошити за појединe потребе, изузимајући плате.

Општина овако састављени буџет подноси редовно на одобрење, у варошима министру финансија, а по селима и варошицама надзорној власти.

Примедбе учињене на буџет морају се уважити.

По по свршетку рачунске године надзорне власти састављење списак свих општина, којих приходи и расходи прелазе суму од 2000 динара, и тај ће главној контроли најдаље до краја новембра сваке године доставити, како би она знала којих општина рачун њеном прегледу подлеже.

Рачуне општинске мора суд општински са руковођењем закључити најдаље за шест недеља по свршетку рачунске године.

Овако закључене рачуне мора одбор прегледати, онако, како је прописано правилима о прегледу рачуна и каса од 13. септембра 1876 год. КБр. 2092 и своје примедбе дати најдаље за 15 дана.

После овога стоје сви рачуни 15 дана у судници на уређу, под надзором једног општинског званичника, да их може сваки разгледати и уверити се о томе, да ли су приходи и расходи правилно уведени.

Ово остављање рачуна на уређ обавезније општински суд у општини.

Ако се у овом року не појаве никакве примедбе на рачуне, онда се подносе ком је прописано на преглед, но сваојако они рачуни за три месеца од почетка рачунске године морају бити поднети на преглед.

Но ако се у наведеном року појаве примедбе, да је рачуноса радња неверна, одбор ће одмах са својим објашњењем о том известити надзорну власт, која ће дужна бити ствар извидити на лицу места у присуству одбора; па ако се докаже да у радњи има хотимичног неверства, онда се злоупотребљач одмах разрешава од дужности, и са њим поступа по закону; а ако се не докаже хотимично неверство, али се докаже неуредност или неправилност, онда ће се поступити по члану 70.

Ако се не изврши ово што се наређује односно рачуна у општ е, онда надзорна власт одређује чиновно или друго лице да то учини.

Осим тога надзорна власт може и сама прегледати изненадно касе и рачуне општинске, кад год за сходно нађе, и тад поступа даље по устројству главне контроле.

Сав трошак који се учини при спиљању или прегледу рачуна, каса и ствари по наведеном горе пропису, плаћају кметови и одборници по рачуну који одобри министар унутрашњих дела, но ако они сами не ће платити, то се из њихових имања наплаћује.

Закључене рачуне, са дневником касе, потписане од стране рачунополагача и одборника који су рачуне прегледали, и пуноважним документима о свим приходима и расходима општинским и новцем новаца, општинска власт подноси на преглед и одобрење за будуће до две хиљаде динара округним властима, а за веће будуће главној контроли.

Члан 70.[3] Ако државна надлежна власт опази неуредност или неправилност у радњи општинских власти за извршење закона или законитих наредаба државних власти за државне интересе или послове, она има права да опомене и упућује општинску власт на тачно и законим прописима свођено вршење послова, и да јој, у границама закона, надаје нужна настављења, **** која настављења морају се извршити, што ако се не учини, власт уклања са звања све кметове, чланове и помоћнике кметовске, па наређује сама извршења на рачун њихов.

Члан 80 укинут.* Члан 81 укинут.* Члан 82 укинут.*

Члан 83.**** Државна надлежна власт, кад год за потребно нађе, може присуствовати или изаслати једног свог чиновника, да присуствује у свима седницама збора, одбора или суда општинског.

Члан 84. Жалбе и тужбе против општинских власти подносе се надзорној власти најдаље за четрнаест дана, после тога како је издата наредба која је дала повода и основа жалби и тужби.

О жалбама и тужбама против суђења општинских судова, важи особити закон.

Чл. 85.**** Општине су дужне у извесном року, који ће према приликама општинским, на предлог државне надзорне власти одређивати министар унутрашњих дела, подићи зграде неопходно нужне за вршење општинске власти и општинских дужности. Те су зграде: суднице, општински кошеви, апсане и т. д. Ако општине не подигну ове зграде, надзорна власт може по пропису закона о грађевинама без иначног одобрења општинског подићи, и сав трошак око подизања наплаћује се од општине, било из касе, ако новаца има, било прирезом.

Где би згодно било може се из оног узрока општина као таква Краљевим указом укинути и с другом најближом општином спојити.

Зграде општинске треба да буду подигнуте у селима, која леже на средокраћи свих села, која једну општину састављају.

Члан 86. **** Где је год председник, чланови општинског суда, кметовски помоћници, одборник или замењеник, дужан био да нешто уради по овоме закону, па то не уради, или уради што је закону овоме противно, или овлашћем осујећена испрнење, казниће се од 10 до 100 динара, према величини кривице, ако није за који случај овим или другим којим законом друкчије казна уређена.

Но за прве омаше погрешке изрицаће се претходно казна укора.

Све ове казне изричу надзорне државне власти и новчана казна утиче у касу државну.

Жалбе против осуда подносе се вишој државној власти посредно или непосредно, у варошима и варошицама за три дана, а по селима у року од осам дана, рачунајући тај рок дан свођењена изјатог решења сообразно општем поступку.

Члан 87. **** Овим законом губе силу:

1. Привремено устројење и круг делатности примирителних судова, издано попечительством правосудија од 17 јунија 1839 год. (Зб. I. стр. 236.).

2. Настављења од 8 јунија 1839. год. Н. Ж. 442; С. Ж. 1020 под 3, за села и општине (Зб. I. стр. 86.).

3. Устројење општина од 13 јунија 1839 године В. Ж. 440; С. Ж. 1024. (Зб. I. стр. 94.).

4. Уредба о бирању кметова и њиховој плати и дужностима од 20 марта 1840 године В. Ж. 221; С. Ж. 287. (Зб. I. стр. 201.).

5. Највише решење од 20 декембра 1841 дне В. Ж. 1730. (Зб. II. стр. 158.).

6. Највише решење од 26 септембра 1848 године В№ 1397. тачка 20. о збацивању кметова (Зб. IV. стр. 182.).

7. Највише решење од 9 јунија 1853 В. Ж. 660; С. Ж. 657. о надатцима на општинске касе (Зб. VII. стр. 66.).

8. Највише решење од 1. септембра 1839. године В№ 3886, о томе, како стање о општинским приходима и расходима долази под управу попечительства финансије (Зб. XII. стр. 64.).

9. Највише решење од 3 априла 1862 године В№ 435 о заступницима општинама (Зб. XV. стр. 107.).

Прелазна наређења.

Члан 88. **** Ближа административна опредељења за рачуно-књиговодство и остало, прописаће министар унутрашњих дела у договору са главном контролом.

Члан 89. **** За спајање општина остали су рок од године дана, рачунајући од обнародовања овог закона.

Све се за ово време не ће општине саме међу собом споразумеле и спојиле, надзорна ће власт сама по свом нахођењу предузети и извршити то спајање.

Но и у остављеном року за спајање, надзорној власти стаће се у дужност, да помогне саветима што скорије спајање општине.

Примедба.

1. Код којих чланова нема никаквог знака — значи да су ту чланови из првобитног закона од 24 марта 1866 год. остали непромењени.

2. Код којих чланова, одељака или речи има једна звездица, мењани су или допуњавани изменама и допунама од 8 октобра 1875.;

3. Код којих има две звездице — изменама и допунама од 14 јула 1878 год.;

4. Код којих има три — 28 децембра 1879 године;

5. Код којих има четири — 11 јуна 1884 године;

6. А код којих има пет — 14 априла 1885 године.

ПБр. 8145. Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. марта 1903. године, у Београду.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 11. априла 1903. године.

за начелника друге класе округа подрињског, Милана Васиљевића, начелника округа у пензији.

за физикуса округа моравског, са седиштем у Ћуприји, Др. Јосифа Видаковића, физикуса округа тимочког, са седиштем у Књажевцу, по молби;

за физикуса округа тимочког, са седиштем у Књажевцу, Др. Радивоја Нуцадиновића, физикуса округа моравског, са седиштем у Ћуприји, по потреби службе;

за лекара среза косаничког, округа топличког, Др. Мишу Михајловића, лекара среза посавског, округа ваљевског, по потреби службе;

за лекара среза посавског, округа ваљевског, Др. Димитрија Антића, лекара среза жичког, округа чачанског, по потреби службе; и

за лекара среза жичког, округа чачанског, Др. Ахила Михајловића, лекара среза посавског, округа топличког, по потреби службе.

да се Васа Драгићевић, начелник прве класе округа подрињског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пензијом, која му по годинама службе припада.

Указом од 8. априла 1903. године.

за помоћника прве класе начелства округа врањског, Стевана Гудовића, помоћника исте класе начелства округа подрињског, по потреби службе;

за помоћника прве класе начелства округа подрињског, Косту Ђупића, помоћника начелства у пензији; и

за писара прве класе Министарства Унутрашњих Дела, Михаила Р. Димитријевића, писара друге класе првостепеног београдског трговачког суда.

Указом од 10. априла 1903. године, решено је:

да се Милан Првуловић, писар треће класе управе вароши Београда, на основу § 76 закона о чиновницима грађанског реда, у интересу државне службе из ове отпусти.

Указом од 12. априла 1903. године.

за начелника прве класе округа београдског, Алексу Стевановића, начелника округа исте класе у пензији;

за инспектора друге класе Министарства унутрашњих дела, Саву Јанковића, начелника друге класе округа крагујевачког, по потреби службе; и

за начелника друге класе округа крагујевачког, Срећена Ђорђевића, начелника исте класе округа београдског, по потреби службе.

Указом од 22. априла 1903. године.

за члана друге класе Управе вароши Београда, Драгутина Симића, секретара исте класе Министарства унутрашњих дела, на расположењу;

за вршиоца дужности члана Управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе, Милутина А. Протића, комесара железничке полиције у Београду, у рангу секретара начелства друге класе; и

за комесара железничке полиције у Београду, у рангу начелника среског треће класе, Михаила В. Стојковића, комесара железничке полиције у Нишу, у рангу секретара начелства друге класе.

за начелника прве класе среза мачванског Стевоја Миленковића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника друге класе среза пећиначког, округа крагујевачког, Косту Герастовића, начелника друге класе среза мачванског, по потреби службе;

за начелника друге класе среза крагујевачког Мијаила А. Стевановића, јавног правозаступника из Београда;

за начелника друге класе среза жичког, Павла Алимпића, начелника исте класе среза косаничког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза косаничког, Николу Јовановића, пореског прве класе пореског одељења среза пољаничког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза качерског, Мијаила Гачића, начелника исте класе среза пећиначког, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа топличког, Милорада Вујичића, начелника треће класе среза качерског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа чачанског, Милана Радмиловића, секретара исте класе начелства округа топличког, по молби;

за комесара железничке полиције у Пироту, у рангу секретара начелства друге класе, Милоја Ж. Јовановића, секретара друге класе начелства округа ужичког, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа ужичког, Ђорђа Лукошића, секретара исте класе начелства округа чачанског, по потреби службе;

за писара прве класе среза тршанског, Лазара Томића, припременог начелника треће класе среза жичког, по потреби службе; и

за комесара железничке полиције у Нишу, у рангу среског писара прве класе, Милана П. Срећковића, комесара железничке полиције у Пироту, у рангу среског писара исте класе, по потреби службе.

Указом од 21. априла 1903. године решено је:

да се Милован Браловић, начелник прве класе округа моравског, на основу тачке 2 § 69. закона о чинов. грађанског реда, стави у стање покоја, с пензијом, која му по годинама службе припада.

Указом од 22. априла 1903. године.

да се Милан Н. Симић, начелник прве класе среза крагујевачког, на основу § 70 закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му припада по годинама службе.

Указом од 21. априла 1903. године.

за физикуса округа топличког, д-р Миту Николића, физикуса округа смедеревског, по потреби службе;

за физикуса округа крајинског, д-р Тесфила Мирковића, лекара ср. гружанског, округа крагујевачког;

за физикуса округа смедеревског, д-р Максима Ердељца, лекара среза нишког, округа нишког;

за лекара ср. косаничког, округа топличког, д-р Ахила Р. Михајловића, лекара среза жичког, округа чачанског, по молби;

за лекара среза ваљаначког и тимочког, округа тимочког, д-р Живана Јапића, лекара среза мачванског, округа подрињског, по потреби службе;

за лекара среза мачванског, округа подрињског, д-р Мишу Михајловића, лекара среза косаничког, округа топличког, по потреби службе;

за лекара среза жичког, округа чачанског, д-р Димитрија Мишића, лекара среза ваљаначког, округа тимочког, по потреби службе;

за лекара среза нишког, округа нишког, д-р Максима Селаковића, лекара среза ваљаначког и тимочког, округа тимочког, по потреби службе; и

за лекара среза гружанског, округа крагујевачког, д-р Драгомира М. Николића, доктора целокупног лекарства.

Указом од 9. априла 1903. године решено је:

да се Димитрије А. Поп-Христић, мађистар фармације, родом из Јенине у Македонији и подданик турски, по молби својој прими у српско подданство, изузетно од § 44. грађ. зак. као досадашњи српски заштићеник.

Указом од 19. априла 1903. године решено је:

да се Максимилијан Јокл, из Прокупља, родом из Љубиа у Моравској и подданик аустро-угарски по молби својој, прими у српско подданство, изузетно од § 44., грађ. зак. заједно са својом женом Леонором, пошто је поднео уредан отпуст, из свог досадашњег подданства.

да се Франц Коита, из Београда, родом из Радањшта у Чешкој и аустро-угарски подданик, по молби својој прими у српско подданство изузетно од § 44. грађанског закона, заједно са својом женом Пром и малолетном децом: Хугом и Александром.

пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег подaништва.

Указом од 23. марта 1903. године решено је:

да се Петар Исаковић, — Новосељачки, службеник Министарства грађевина, родом из Арчуа у Аустро-Угарској и поданик исте државе, по молби својој, прима у српско подaништво, заједно са женом Славком, наузетно од §. 44. грађанског законика, пошто је поднео уредан отпуст из досадањег подaништва.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, Бр 9172 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 20. марта 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се села: Ушће, Орашац, Вукаћевица и Дрен, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине дреновачке, у срезу посавском, округа ваљевског, и да село Ушће образује за себе општину под називом: општина ушћанска, села: Орашац и Вукићевица општину под називом: општина орашачка, и село Дрен општину под називом: општина дренска.

да се села: Кланичево, Колиманић, Лутовница, Напчани, Шаран и Дреновац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине таковске, у срезу таковском, округа рудничког, па да прва четири села образују засебну општину: „клатичевачку“, а последња два општину: „савиначку“.

да се села: Вировци, Ратковци и Маркова Црква, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине доњо-топличке, у срезу колубарском, округа ваљевског, и образују за себе општину под називом: општина марковачка.

да се село Горња Трешњевица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине шаторачке, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину под називом: општина горњотрешњевичка.

да се село Брезовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине бањске, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину под називом: општина брезовачка.

да се села: Маснар и Рајковац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине белосавачке, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образују за себе општину под називом: општина маскарска.

да се село Загорица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине белосавачке, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину под називом: општина загоричка.

да се село Овсиште, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине влакчанске, у срезу јасеничком, окр. крагујевачког, и образује за себе општину под називом: општина овсишка.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Бр 8163 у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда

Досадо сам, да се чланови 2. 9 и 28. правила о односима слугу и њихових газда, погрешно примењују од стране неких полицијских власти, како према трговачким помоћницима и калфама, тако и према ученицима (шегртима) и осим лицима, која по механама и кафанама под рачун раде, ма да је у неким листовима наше штампе објашњено, да се поменути прописи из означених правила никако не могу и на њих односити.

То ми даје повода, да ради једнообразног вршења поменутих правила, објасним свима полицијским властима следеће:

1., да, према првом одељку члана 28. речених правила, службеничку исправу не треба да имају:

а.) трговачки помоћници и калфе;

б.) ученици (шегрти) у опште; и

в.) она лица, која по механама и кафанама под рачун раде.

У место службеничке исправе, трговачки помоћници и калфе, морају имати написмени уговор са господарем. Тако исто, уговор са господарем морају имати и она лица, која по механама и кафанама под рачун раде.

2., Ученици (шегрти) у опште, према §. §. 10. и 11. еснафске уредбе, у место уписа код полиц. власти у службеничку исправу, уписиваће се само код дотичних еснафа:

3., Кад, према овоме, ни трговачки помоћници и калфе; ни ученици; ни она лица, која по механама и кафанама под рачун раде, не треба да имају службеничку исправу, онда се према њима не могу примењивати ни прописи чланова 2. и 9. поменутих правила, који говоре о сликању младјих у Београду, и о лекарском прегледу над истима. — Сви они дакле не подлеже ни сликању ни лекарском прегледу; и

4., Ко мора имати службеничку исправу, јасно је прописано у првом одељку члана 28. правила о односима слугу и њихових газда. И, само они млађи, о којима је у томе првом одељку реч, морају се, у Београду, при упису код новога газде и сликати, а у свима местима где има лекара још и лекарски прегледати, ако је који сумњиног здравља.

Препоручујем начелству — управи — да одмах ово моје објашњење саопшти свима својим подручним властима и органима, и нареди им, да у будуће у даним приликама тачно по њему поступају.

За сваки случај будућег противног поступања, казниће надстојеће, као одговорног чиновника, тако и старешину дотичног надлештва.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Познавање и употреба оружја (за иеледнике)

3. Револвер.

Ово убојно оружје, које данас најчешће добијамо као corpus delicti, није тако нов проналазак као што се уопште мисли: нека су најпре проналазили Немци и при револвер називали су „Drehling“ од речи drehen, окретати. То је било још у почетку 17 века. Али пошто је цела конструкција била врло компликована, јер се онај цотур морао окретати руком, и јер је удараче био на кремен, то тај проналазак није узео маха нити је још у велико у употребу. Судећи по збиркама, које се налазе по музејима, та врста револвера градили са само наузетно. 1835. добио је Американац Колт патент на први револвер. И наши револвери мало су измењени у сравњењу с другим патреним оружјем. Наравно да су се при револвери пунили спреда, управо с преда се пуни онај котур: најпре барут, онда зрно, за тим на сисак капсла. Али кад се изврши то пуњење, онда је револвер био као и данашњи. Оваквих револвера ћеће ћемо још у збиркама, у употреби су врло ретки ма да је протекло сразмерно кратко време, откако су избачени из употребе. Узрок је томе тај, што је требало само да се измени пов котур, па да се стари револвер претвори у модеран. Услед тога врло је мали број тих старих револвера, који су избегли ту судбину и остали онакви какви су били.

Тако ми данас имамо два система револвера, који се један од другог мало разликују, па припадају истом и на централно припаљивање; сиране су исте као год и код острагуша, о чему смо већ прогоговорили. Централно припаљавање модерније је због бољег затварача и удобније обдица, јер зрно не штрчи изнад котура, већ је позади. На револверу су извршене неке промене и додате су неке нове ствари: уведено је да се зрно пове за оданишта, па да се зрно запне, и опет одапне. На онда измишљене су слакапце за пуњење и ваљеће чешеће. Али све су то промене, које немају никакна утицаја на доброту револвера, на сигурност његова гађања и на дальну пуцања. Ту је од утицаја само конструкција самог револвера, и то од већег је утицаја но и код једног другог патреног оружја. Али пошто нам ваља чешће одговорити на питање, да ли се с извесним револвером могао постићи извесан ефект, или шта је уопште могао учинити тај револвер, то је потребно да о томе тачније прогоговоримо, у толико више, што се у том правцу чују супротна гледишта.

Лично ја чуо сам једнога врло доброг пушкара где каже као судски вештак: „Допустићу да из тог револвера с петнаест корака дальне пуцате на мене колико год хоћете пута.“ То је он казао само с тога, што је револвер који он није додирнуо, већ га само из далека видео; био мали, стар и на припаљач с иглом. Исто тако изјавио је за један други револвер, даје

врло опасан инструмент на „сваној" дистанцији, јер је био тек, имао је централни прицалач и велики калибар.

И једно и друго тврђење је неправилно. Револвер, који врло добро пуцати, а револвер који има најповољнији изглед, може врло добро пуцати, а револвер који има најповољнији изглед, може бити сасвим безопасан, чак код истог револвера може један метак врло добро потерати, а други једва нанћи на циљ. Све то објашњава се конструкцијом револвера.

Сваки револвер има осем кундака, орозе, одапињача итд., као најважније делови којих нису, а који су неопходно потребни за сваки револвер. Сваки револвер има осем кундака, орозе, одапињача итд., као најважније делови којих нису, а који су неопходно потребни за сваки револвер. Цев је најважнији комад целога, који је на средини пробушен и кроз ту шупљину пролази осовина, око које се окрене котур. Ово те пробушене средине и паралелно с њом иду уокруг кућишне ивице, а те кућишне ивице отприлике једнако цени. Таких кућиша има по правилу 6, али има их и по 4 или 8 и више. Ако број кућиша премаши 6 или и 8, онда то више није револвер но играчка, јер толики број метака мучно да се може икад употребити а тако велики котур без неколе умешане технику оружја и чини га неугранним. На котур се прилубљује цев, али направио не тако да се наставља на осовину котура, већ се осовина спаче пушеце за метак спаја с осовином цеви, паравно кад се кућиша тако окрене да се прилубљи уз цев.

Даклс у поједине кућиша у котуру утури се метак. Кад се опали, врло мора с гасовима који га терају проћи најпре кроз остали део котура, а по том кроз цев, пошто кућиша у котуру и цев, кад се прилубе, сачињавају целину, дакле управо једну цев. Дакле јасно нам је да зрно мора једно мало растојање између цеви и котура прескочити, ако се смемо тако изразити. Осем тога што услед тога знатно пиштезавају гасови, још и зрно приликом преласа из котура у цев навлази на тешкоће. Али те тешкоће могу се веома смањити, ако се кућиње у котуру потпуно тачно прилубљују уз шупљину цеви. Но пошто се котур опреће око себе, и то тако да се после сваког пуцња на цев намаиле друга кућиша, појмљиво је да је код оног оружја потребан особито брижљив рад, да би се постигло тачно прилубљивање.

Може се десити да се услед нетачна рада неке кућише тачно прилубљују а друге не, и тако може бити да то бива код многих јептиних револвера; *да неке кућише добро пуцају а друге рђаво.* Према томе права је бесмислица, кад се о неком револверу изриче суд чим се погледа или испале само два метка, а још већа је и непојмљива лаковиност, кад се иседнике у таком случају не интересује на које је кућише опалени дотични пуцањ. Кад се нађе револвер, на кога је пуцано, обично се конструише, да је нпр. испален један хитац, а других пет остало неповређено. „Објашњење разлога" при стрзању или жандар, који добије револвер у руке, испразни га, испали метак због симетрије и чистоће такође пазаги, и тада иседнике добије револвер, пет метака и једну празну чауриду, све добро очувано, па дали службени поступак. Кад се за тим револвер експертима брижљиво испита и стручњачки прегледа, тада ће се нпр. наћи, да се четири кућише тачно прилубљују уз цев, да добро пуцају, а две да се не прилубљују, и рђаво пуцају. Оцена случаја може сад зависити од те околности, да ли оруђе пуца добро или рђаво, а нико жив не може више казати, на које је кућише опалени онај метак.

Дакле на врном месту нама се постарати, да се увек констатује кућиша, на које је пуцано, а за тим, да се при огледу огледа и испита биш та кућиша из које је пуцано.

Још веће тешкоће у доношењу суда о револверу настају услед тога, што се штроји за револвер врло различито. Фабрикант, који набавља патроне за лонца, зна да губи муштерију и углед, ако му патрони не ваљају. Донаћ као стручњак упаста фабрику, из које метке набавља на иде у другу, ако они нису добри. Али онај који купује револверске метке ретко да је стручњак. Њему је револвер потребан, да ради занимања гађа у њиме, или да за свани случај има одбрањено оружје или пак да напрви напан злочин. Не испадне ли ствар добро за руком, он крши неизвежбаност, случај итд., а над и над му је жао, што није много повредио напалача. Ретко кад да ће правити фабриканта. Фабрикант зна врло добро, као год што и ми знамо, те према томе прави патроне онако одако, што по њиху, пљуне на прилепи. До душе не може се порећи да понекад можемо наћи на изврсне револверске метке; али у већини прилика, они су такви, да једва потерају зрно из цеви.

Оно што је најчудније и што иседнике зала да зна, то је та околност, да се експеци не фабрикују по сервијама добри и рђави. У једном истом пакету може се наћи добрих и рђавих фишека. Је ли дакле потребно тако нешто утврдити, то је са сасвим испитивањем револверa сврпена тек једна половина посла, друга половина односи се на испитивање метака. Разуме се да то испитивање не може никад бити исцрпно, јер се испаљени метци не могу више испитивати и доста пута на крају истраге видећемо да нисмо сазнали ништа. Али у већини прилика знаће се на расположењу неколико оштрих метака, који су остали у котуру, а тн метци морају се, сваки за се, подврћи брижљивом испитивању. Јесу ли н. пр. сви остали пет метака или мождa и други резервни метци, који су нађени и испитани, потпуно једнака квалитета, онда можемо сматрати као врло вероватно, да они други нису били сасвим друкчијег квалитета. Али према ономе што смо напред рекли, ретко кад ће се моћи констатовати, да су сви метци били једнаки, а од стручњачка чуђемо, да су заостали метци по изради били тако различити, да се о испаљеним не може извести никакав закључак. Али само се по себи разуме, да и поврх свега тога ваља чинити огледе на такним метцима пуцањем и испитивањем. Тада ће се у вези с резултатом, који је постигао врно, које је чињено предмет питања, извести приближно вероватан закључак из испитивања, које је чињено са заостатим метцима.

Код метака нарочиту пажњу ваља обратити на њихову старост. Разуме се да метак, чије је зрно брижљиво уметнуто у чауру, која је свакад била изгосана и која се чува на суху, не сушице врубу месту, разуме се да такав метак може остати добар више година, а ако није све тако, онда се експлозивна маса распада често врло укоро.

Овде ћемо напоменути још једну околност, која доста пута може бити важна. Поиеки пут настаје питање, да ли је извесан успех (више или мање тачан погодак) био могућан и ако се слабо видело — дакле ноћу, у мрачном простору итд. Ако хоћемо да одговоримо на то питање, најпре морамо докучити, да ли је дотичан, који је пуцао из револвера пиштола или терцерола и погодио, ма да се није добро видело, био извежбан у америчком начину пуцања. Ми обично пуцамо тако, да кажипрстом одапињемо; Американци, који је најбоље упознат с револвером, одапиње обарач средњим прстом, а кажипрст пружи дуж цеви. Тако сигурније држи револвер у руци. Тако гађа он и у помрчини. Тада се гранала према гласу или виду само контуре.

(Наставиће се)

Социјални фактори криминалитета

од Др. Принцинга

из Листавог часописа за целокупну кривичну правну науку

У Немачкој Баварска показује највећи криминалитет. У рајнским провинцијама напротив криминалитет је далеко мањи, но у Баварској, нарочито су врло ретке осуде због опасних телесних повреда и крађа.

Телесне опасне повреде и у другим варошима немачким чешће су но на селу. У Јужној Немачкој напротив оне су по варошима свуда ређе но по селима. Интересантно је да варони са већим и малим криминалитетом не стоје ни у каквој вези, већ су случајно расуте. Укупни криминалитет је по варошима далеко већи но по селима на шта нарочито утиче врло честа делатност против имовине.

Тек се сад, пошто се зна да је криминалитет код варошког становништва далеко већи но код сеоског, и може разумети од куд овако јако раширење криминалитета у Немачкој. У Немачкој главни приратај становништва базира на растењу варошког становништва. Од 20,5 милиона у год. 1885 порасло је варошко становништво године 1895 на 26 милијона док је сеоско од 1871 једнако остало на 26 милијона. Уз то у варони јуре баш оне класе старости, које показују највећи криминалитет. Оно нејединако померање варошког и сеоског становништва није без последица по криминалитет. На кад је варошко становништво само по себи веће криминално но сеоско, кад у варони јуре баш оне класе старости које се одликују највећим криминалитетом, онда је лако доћи до закључка, да се зачаље криминалитета у Немачкој, које се од 1882 год. стално опажа са врло малим прекидима, да објаснити но готову само растењем варошког становништва. На ово се доминативно још баш не може одговорити, јер су статистички подаци још недовољни за то.

III. Јачање криминалитета по немачким великим варошима.

У многом погледу важно је што тачније сазнати како се развија криминалитет

по великим варошима. Под великим варошима разумемо оне које броје преко 100,000 становника. Целокупни криминалитет на 10,000 становника био је.

	1883—87	1888—92	1893—97
У Берлину . .	191,6	195,8	168,2
У варошп пре-ко 300,000 .	135,6	135,5	159,2
У 16 варош. од 100,000-300,000 становника .	126,1	135,6	134,8
У свим великим варошима .	138,1	135,6	140,0
У целој Немачкој	106,1	104,4	107,5

У последњој периоди криминалитет је по великим варошима врло осетно парастао но у целој Немачкој: том су највише допринела врло много кажњавања услед недељног немира; на 10.000 било је у Берлину осуђено због тога 13,2 а у целој Немачкој тек 1,6. По појединим великим варошима криминалитет је врло различан: на висину погнашто утичу сама околна села.

Криминалитет немачких великих варош (на 10.000)

МЕСТА	ЗЛОЧИНИ И ПРЕСТУПИ			ПРОСТА И ОПАСНА ПРАЋА И ПОКРАЂУ		
	1883—7	1888—92	1893—97	1883—7	1888—92	1893—97
Хамбург	110,1	142,3	180	32,4	44,6	45
Бремен	254,3	196,4	225	55,6	43,4	39
Келн	94,3	103,3	148	25,4	27,8	30
Дрезда	104,4	105,1	115	33,3	34,3	38
Лајпциг	127,9	125,0	111	43,5	46,3	32
Минхен	153,3	137,3	157	38,7	41,0	36
Кенигсберг	207,1	206,1	185	57,8	48,0	36
Данциг	202,1	174,6	202	70,0	52,0	49
Штетин	130,0	133,1	172	36,6	35,1	35
Магдебург	146,1	175,8	218	35,0	40,1	42
Хале	121,5	165,1	200	36,3	46,1	45
Алтона	126,2	149,0	150	34,4	37,5	39
Хановер	127,6	136,6	180	32,6	33,3	41
Бремен	117,8	164,0	190	35,0	45,5	36
Кренфелд	87,0	91,1	87	19,6	19,6	15
Дизелдорф	99,8	105,7	127	25,3	27,6	32
Елберфелд	83,3	105,8	119	22,3	23,6	23
Бармен	65,1	92,4	100	18,2	20,3	17
Ахен	85,1	92,4	113	19,1	26,0	25
Нирнберг	145,0	155,0	168	43,2	43,4	36
Штутгарт	100,9	95,2	121	33,9	32,8	34
Штразбург	130,8	87,6	112	39,6	25,3	28

Укупни криминалитет у свим већим варошима са малим изузетима непрестано напредује, нарочито је велики по неким варошима, једино што је у Генигзбергу и варошима, који су у оном последњем свакано отуд, што су му се у последње доба придружила многа предграђа.

Нарочито су чешће постали злочини противстајања власти; док они рапидно расту на северу, на југу на против ређи су.

Исто тако осетно је нарастао и број злочина опасне телесне повреде. И ако је он чешћи на селу у варошима пак што су оне веће он је мањи. Они су у последње доба врло учестали по варошима двојином су готово надмашили цифру целокупне Немачке. Ни у једној вароши нису пак спали.

Краћа је свуд по мало опала и ако је укупно у свим варошима остала на истој висини. Док је краћа све ређа у Царству дотле је у Берлину нарасла врло осетно, вађи због наглог напредовања вароши, скупљања свег олоша у њој, разног упознаната омладине са несолидним елементима и т. д.

Што број телесних повреда и краћа не расте и опада подједнако одговара самој природи тих деликата. Телесне повреде расту у толико више у колико се лакше долази до зараде, што опет омогућава да се што више ужива у душевним наслађама, који најчешћи повод лају за овај деликат; висина житне цене пак у тесној је вези са учесталим крађама, као што је познато. Поуздано може се тврдити, да је благостање по варошима врло јако нарасло, чему је највише допринео полет индустриски. И само социјално законодавство допринело је како по варошима тако и селима да се ниски друштвени слојеви пробуде из своје умалености душевне. А да се положаји радника по варошима веома побољшао, доказ је том све мања смртност у опште по варошима а пре свега далеко мања дечја смртност у вароши но на селу. И док се, дакле, знатно растење опасне телесне повреде слаже са растењем благостања по варошима дотле се не да јако објаснити откуд грдан број покрађа. Ово се не може објаснити општим начином зараде и тековине; неромашто, да то долази услед ширења и јачања злочиначког по навици у варошима или услед тога што је број паћеница све већи и поред свега наглог напредовања у општем благостању. На праће у повратку врло јако утичу и саме економске прилике. Беда и јад као и изнемалавање злочинаца на навике једини су разлог да се објасни ово. С овим је у вези и све већи број просјака. А с тим у вези и многе осуде због побацивања деце.

У исто време нарасло је и број злочинаца осуђених због блуда. Они су злочини по варошима далеко ређи но по селима, где се на вагабунце и скитнице не обраћа велика пажња, нити им смета много сама власт. Нарочито околине великих вароши пате јако од онога.

Криминалитет по великим варошима далеко брже расте но у царству. Поглавити узроци су том поле одредбе о недељном миру, напредовање народног благостања што омогућава све већу потрошњу алкохолних пића, што наводи на туче и битке; са растењем благостања увећава се и велико-варошка беда а с њом и већи број деликата против имовине; уз то по варошима расте све више и број злочинаца по навици и то брже но само становништво.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ЗЛОЧИНА

ПОВЕЗА

Максима Горког

I

— Брате! Волим те... као рођеног брата! Душе ми! За то што си добар човек!... Цео сам твој!... Ево!... Душе ми!... Ево, ако хоћеш, јапи ме! Носићу те.

— Дудиче, прогутаћа Салакин. Зар је то пешто? Сутра ћемо ићи..... продаћемо прена.... све... Нек носи ђаво!... Шта велиш?

— Тако је, рече Ваљушка и спусти руку; за тим поче танким гласом певати:

Ружна сам; а сироче сам!

Салакин заседе и певаше даље:

Немам лепих хаљина...

На онда наслонивши се један на другог заурлаше дивљим гласовима:

С тога мене сироту
Нико и не тражи!

— Ах! Матвеје, црвени ђаволе! Познаће он још мене, завршн Салакин неочекивано. Он надиже у вис руку и претећи махаше стегнутом песницом преко ваздух.

IV.

Беху прохујале две недеље.

Једном ноћу лепаху пријатељи један крај другог на леси, гледаш, гнечиш. Ваљушка је тихо корео свога пријатеља.

— Ти си свему крив. Да није тебе, ја бих сад негде родно.

— Иди до ђавола! рече Салакин укратко пријатељу.

— Не лај! Ја говорим истину... Шта ћемо сад радити? Да умремо од глади?

— Иди, узми удовицу пакнет трговца... Ту ћеш бити сит...

— Богиљава њоко!.... Неприлепа носе!...

Ноће то било прави пут да су се они тако један с другим разговарали.

По цео дан ходали су у тоса обучени, модри од хладноће, по варошким улицама; али ретко кад испадало им је за руком да нешто заслуже.

Цепали су дрва, доватама чистили на дворишта пролаза и замрзнути снег, па кад би за то рад добили по двадесет копејки, давали су их за јело. Понекад би на најлепи милостиња дала Ваљушки да за њом носи корпу и пошто би тако читав сат с пуном корпом ходио мрачући се по пијаци, дала би му нет копејки. У таквом случају је Ваљушка, коме су прена ирчала од глади, презирао милостињу, али се бојао да она не опази његов осећај, те је баш учтив и пије ни најмање пажње сиретао корпи, која је дражила његову глад.

Поноси пут сакрио би се од полиције и просио. Салакин је опет умео да украде помад меса, један хлеб итд. Ваљушка би

у таквим случајевима дрхтео од страха и ревао би свом другу:

— Ти ћеш ме упропастити; нас ће гурнути с оне стране катанца.

У затвору ћемо бити сити и обучени, одговори Салакин смишљено. Зар сам ја крив што је лакше пронаћи но наћи рада?

Тога дана с муком су испросили шест копејки, које су морали дати за прекоканчиште. Салакин је негде украо један хлебчић и једну киту репе. Иначе тога дана нису ништа окусили. Глад их је морила. Она им није дала да заспу и чинила их огорченима.

— Зар нисам ја много за тебе издао? упита прекорно Салакин. Цело твоје имање био је зимски капут и секира...

— А оних шездесет копејки! То си заборавио, а?

Они су још дуго режили као два пса и Ваљушка је два пут, као невиђено, два пут ударио лактом Салакина. Али он није хтео да се завади с другом. Он се навикао на њега и знао је да би му без њега било још и горе.

Бити потпуно сам у варошти — ужасно! А вратити се у село, подеран, у пола наг!... Не, он би се стидео мајке, девојке, свију!... А при том Салакин му се свакад ругао чим би почео говорити о селу.

— Иди! само иди! ревао би му он смешећи се; обрадују своју мајку... Лепо си заслужио... Дивно си се одевао, као какав каваљер...

Осем тога Ваљушку је у варошти задржавала нека неодређена нада. Час је мислио да ће се икада опет човек разалити на њ и дати му рада, час се опет надао да ће Салакин наћи неког излаза, да га спасе тог бедног живота тог гладовања. Ту наду потхрањивао је и сам Салакин, који је чешће говорио:

— Не мари ништа... Очекни само... ми ћемо још исплигати!...

Он је то говорио с нелицким убеђењем и опитро је гледао у Ваљушку. А Ваљушки се чинило да Салакин има неко средство, с помоћу кога ће они морати да изиђу на површину.

Па иначе је њихи је премишљао, како би то било добро, да још те ноћи из плаона надиђе једна цигла на Салакинову главу. Он се сећао, како се једном у неко доба ноћи захорио дивљи крик, који је све уплашио, и сећао се лица једног човека, које је било обливено крвљу, разрезкано цигљом, која је пала из плаона...

— Велика сума и твојих шездесет копејки! прогуња Салакин. Да си ти...

— Шта ја?

— Да си ти био смелији!...

Па?

— Па — ништа!

Ваљушка се поразмисли, па онда рече:

— Ти ништа не знаш, само клепећеш бесмислице тим твојим језиком.

— Ја?

— Да, ти!

— Ја бих ти рекао...

— Шта? Дакле рецимо, да сам смеон. Па шта онда!

— Кажем.

— Кажи само!

— Казао сам...

— Није казао ништа! промрмља Ваљушка одлучно.

Салакин се немирно окретао тамо амо по леси и шапутао је с чежњом:

— О, Боже мој! Бар да ми је кора хлеба. Више минута лежали су ћутећи. Салакин се диже, наже главу над Ваљушку и, својим уснама готово додирнувши Ваљушкино уво, рече једва чујно:

— Иване! чуј! Хајде са мном!

— Куда? одговори Ваљушка такође једва чујно.

— У Борисово.

— Шта ћемо тамо?

— Казаћу ти већ путем.

— Кажи одмах.

— Та хајде!... Казаћу ти већ... Хајмо на..... покрашћемо Матвеја Ивановпа..... Душе ми....

— Иди до ђавола, рече Ваљушка уплашено и јетко.

Али Салакин му прошапута на уво:

— Чујеш ли, хеј! То је врло проста ствар! Отићи ћемо, учинити што се има учинити, па онда брзо се вратити овамо! Ко ће још и на нас мислити? Ја тамо све знам... Знам све уласке и изласке... Ја знам и где је новац... На онда.... тамо има сребра... накпина, чашина....

Врео Салакинов дах додиривао је Ваљушкине образе и зебла у његову срцу почела се правити. Па иначе он још једном попови:

— Кажем ти да идеш до ђавола.

— Стани... Поразмисли се.... живели бисмо дивно... Сити, одевени, с леним цигљама....

Ваљушка је ћутао ћутећи, а Салакин му је шапутао на уво ватрене речи, речи којима га је убеђивао.

Напослетку га запита Ваљушка:

— А има ли тамо много новаца?

V.

Три дана после тог разговора лили су они главном улицом, раме уз раме, и Салакин је одушевљено говорио свом пријатељу и гледао га у очи.

— Разумеш ли, најпре ћемо запалити житницу... А кад она буде горела, сви ће похитати к месту пожара... Па наравно и он... Матвеј..... Он ће одјурити тамо — а ми ћемо успоставити у његов стан... и отуда ћемо све изнети.... Дивота!

— Али ухватиће нас, рече Ваљушка, удубљен у своје мисли.

— Боже сачувај!... Није могућно! рече Салакин, ко ће нас гонити.

Па онда настави строгим, проповедничким гласом:

— Мора се натра гасити а не лопови хватати! Јеси ли разумео?

Ваљушка климну главом.

То је било у почетку марта. Мек, пахуљаст снег падао је тромо с непрозирног неба и затрпавао тргове људи, који ишаху у обе стране друма испод старих крушака.

— Ах, ако нам само испадне за руком! рече Ваљушка, тешко уздахнувши.

— Видећеш ви! Дивно ће нам поћи за руком! рече Салакин.

— Боже јаој... Само ако нам испадне за руком!... Боже мој! Никад више у свом животу не бих тако што радио!

Другови су ишли журно, јер су били слабо одевени: Салакин је имао на себи женски мантил, на коме је било стотине подеротина, кроз које је провиривала вата, на глави је био један стари сури шешир, а на ногама писке ципаче цинеле. Ваљушка је у место зимског капута стекао свако жућкасте боје, чији рукав беше из невих непојмљивих узрока нестао. На ногама је имао сламне сандале а на глави некакву подеряну капу. Ваљушка је више личио на неку варошку скитницу но на сељака.

Лучарашњег дана, тешко је Салакину за руком, да негде украде једну тучану шерпу и једну теглу, то је продао телалину за 70 копејки и сад је имао код себе 50.

— Кад би само уз њу нашли на сеоници, рече Салакин, могли бисмо сести. Иначе једва ће ћемо до ноћи стићи до имања. До тамо има преко четрдесет километара! Готов сам по пет копејки платити од главе!...

(Настаће се)

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Лов на човека

„Драги учитељу.

„Ја сам на железници између Келна и Берлина, у пуном лету брзога воза, и неома ми је тешко да напишем неколико врсти због љуљања. Шаљем вам фотографију Гесларову, онога који, као и наше лице из хотела Кајё, радо гарави хотеље́ре. За јамачно знам да то није наш човек.. Као што сам увек говорио, Геслер ни хотела Кајё није се могао вратити у Немачку: све чему се можемо надати, то је да ћемо наћи трагове његова проласка и можда утврдити његову идентичност. У сваком случају, то је врло тежак задатак...'

Морао сам очајавати кад сам писао такве ствари! Али моје уверење у брзо опет преоблада, и стихом у Берлин одлучи се да превршем целу Немачку да бих пронашао човека који је купио ковчежић и старе траже које сам нукао са собом.

Г. Тајлор био је такође врло скептичан. Писао ми је свакога дана да би ме обавештавао о свему што се догађало у Паризу. Затекох у хотелу *Континентал-и*, у Берлину, где сам јавио да ће одсести, његова прва писма.

Вести које ми је послао на Париза биле су све теже и теже за Прапчинија. Познао га је и пожар који му је продао нож.

Познао га је не само калча пожарев, него и газдарица овог последњег.

Није се могло сумњати о истинитости њихових исказа. Али окривљени и даље није хтео признати.

Најзад су Прапчинија повели у улицу Монтеж, од 10 часова у вече, до 2 часа после поноћи. Извођење на поприште злочина није ништа донело; остао је мирап и увек господар над самим собом. На иначе је пронашао једно ново оглашење. Тврдио је да је сливао на канабету а г-ђа С... то није ни знала. То је било, вели, на нарочитих разлога, разлога које није хтео казати, те је тако радио, градећи се као да

хоће да изађе љубомору код своје љубавнице.

Рапорт који ми је био послат преко мога секретара о томе поновном представљању злочина давао ми је још драматичније појединости, ако је то било могућно. Пранчини је показивао мирнобу која је запрепашћивала судије; пристајао је са свим што хтели, гледајући особитом мирнобом страшне фотографије својих жртава.

Г. Гијё беше чак приправио и једно суочење са г-ђом С... које није дало никаквих већих резултата.

— Заклињем Вас, Пранчини, да кажете истину, узвикнула је г-ђа С...

— Ви је не изјављете, одговорио је он.

Најзад, г. Гијё је наредио да се Пранчинију мете на главу шешир висока облика; наредио му да прође поред вратара, задигнуо јаку од горњег капута, и вратар није могао рећи да ли га познаје као човека који је пронашао поред његове ложе у једанаест часова, оне ноћи кад се догодио злочин!

Схватао сам да, и ако је кривица Пранчинијева од сада била јасна као дан, ипак је било са сим изнесено, до год не будемо нашли Геслера из хотела Кајё, одбрана би имала страшно оружје у рукама; она би могла рећи: „Немате материјална доказа да је Пранчини убијао; то је можда краљевац, можда је и саучесник, али убијца је Геслер ми хотела Кајё, то је човек који је остављао своју карту посетиоцу на месту злочина, то је човек кога је нестало 16. марта и кога ни ниште умели пронаћи"!

По што по то, хтео сам добити Геслера.

Затекох Берлин покривен снегом, ма да је био 15. април. И по сибирској хладноћи одох у француско посланство, где ме г. Херберт прими у толико љубазније, што је и сам био радознао да сазна све појединости о ствари Пранчинијевој, и што је задржао као сам му показао фотографије поклапих жртава.

Те су ми фотографије, у осталом, биле најбоља пасоша; јер је свет дрхтао гледајући их, и свако ми их је уранио! Морао сам писати у Париз више пута да бих добио нових примерака. Задржао је и сам полицијски пресеч, г. од Рихтофена! Задржао је и г. државни саветник Бухлер, шеф безбедности, као ме је секретар посланства, г. де Шанделен. одвео у полицијску префектуру.

Али што је изгледало да интересује ту господу готово исто толико колико и фотографије, то је био проглас социјалисте из Бреславе чај сам номад марљиво посно да узе се. Мило ми је било што сам видео да ће нестати појединости у многоме новељати њиову кају је немачка полиција указивала злочину у улици Монтеђ. То је, у осталом, био трећутак кад је социјализам најлакше бриге задавао њиним суседима.

Тај је проглас оштампан приликом последњих избора месеца фебруара, и без сумње је мојим немачким колегама дошао мисао да је Геслер ноги сам тражио мотиве бити и социјалиста.

Да ли зато? Да ли просто за то да би им угодили? Ток стоји да ми је шеф станово на расположење своје најбоље агенте да ме воде кроз Берлин и помажу у мојим истраживањима!

Походио сам све велике фабриканте пошуља у граду у друштву једног агента пољског порекла по имену Черновског, који је врло добро говорио француски и био врло предусретљив. Поцемо, у сумрачну, поћевши их хотела Кајё и Черновски ме одведе најпре код фабриканта кошуља чије је име било обележено на окоратницима Геслеровим.

Кућа *Nadge* је огромна фабрика кошуља и окоратница, која их набавује сваког месеца на хиљаде. Продавцима је било немогућно рећи ко је купио окоратнице из мога кончешка.

Најзад, позабависмо се оно кошуља. Сиула нам се забрикантн станице на расположење предусретљивошћу која се увек не налази у Париз у кад је реч о полицијским истраживањима.

Сазнадох да кошуље шису могле бити шивене у Берлину. Г. *Nadge* и више њих од других утврдише да је прада пазанчаска. „Не израђује се оде тако рђаво", рекоше као с неким поносом.

Три фабриканта који су важили као шентани издавише, после марљива истраживања, да су те кошуље могле бити израђене само у градовима као што су Лајпциг, Дрезда, Бреслава, итд. итд.

Бреслава! град изборног прогласа. Полицајски пресеч био је још радоснији од мене кад му саопштисмо ту вест. За цело. Немцима не би било право да уштиту каквог социјалисту убијцу! А мени је то било са свим све једно, али сам се користио тим особитим сталеом духа које ми је давало врло корисну помоћ.

— Ваш човек мора да се компромитовао као социјалиста, говорили су ми; за то је побегао у Француску.

О томе ја нисам ништа апсолутно ништа, али сам се приказао као да се слажем, радостан што имам на услуги сву полицију немачке царевине.

Све немачке новине, по једној полицијској наредби, донеше опис кончешка и онога што је било у њему!

У исто време, сви чиновници пресеком даваху ми мало по мало обавештења која ми могаху бити од користи.

И тако сазнадох да је Гастон име за које се ја ја у Немачкој. И, према томе, од тада, означиће ми као врло забилзан траг пекакна Густава Мартијера који беше побегао из Њујорка, и који је био описан социјалиста!

Говорили су ми о неком Геслеру, који је пекад био осуђен на смрт, но том помилован, а за тим пуштен у слободу... Покушемо из берлинског Весника имена свих Геслера; истрага која је над њима повођена остаде без резултата.

Кренух се за Бреславу, не сазнав ништа више но што сам знао кад сам дошао у Берлин, и претрпин непријатност сазнав из једног телеграма који ми је имао доброту из једног телеграма који ми је имао доброту да ме воде кроз Берлин и помажу у мојим истраживањима!

Похођно сам све велике фабриканте пошуља у граду у друштву једног агента пољског порекла по имену Черновског, који је врло добро говорио француски и био врло предусретљив. Поцемо, у сумрачну, поћевши их хотела Кајё и Черновски ме одведе најпре код фабриканта кошуља чије је име било обележено на окоратницима Геслеровим.

Кућа *Nadge* је огромна фабрика кошуља и окоратница, која их набавује сваког месеца на хиљаде. Продавцима је било немогућно рећи ко је купио окоратнице из мога кончешка.

Најзад, позабависмо се оно кошуља. Сиула нам се забрикантн станице на расположење предусретљивошћу која се увек не налази у Париз у кад је реч о полицијским истраживањима.

Сазнадох да кошуље шису могле бити шивене у Берлину. Г. *Nadge* и више њих од других утврдише да је прада пазанчаска. „Не израђује се оде тако рђаво", рекоше као с неким поносом.

Три фабриканта који су важили као шентани издавише, после марљива истраживања, да су те кошуље могле бити израђене само у градовима као што су Лајпциг, Дрезда, Бреслава, итд. итд.

Бреслава! град изборног прогласа. Полицајски пресеч био је још радоснији од мене кад му саопштисмо ту вест. За цело. Немцима не би било право да уштиту каквог социјалисту убијцу! А мени је то било са свим све једно, али сам се користио тим особитим сталеом духа које ми је давало врло корисну помоћ.

— Ваш човек мора да се компромитовао као социјалиста, говорили су ми; за то је побегао у Француску.

О томе ја нисам ништа апсолутно ништа, али сам се приказао као да се слажем, радостан што имам на услуги сву полицију немачке царевине.

Све немачке новине, по једној полицијској наредби, донеше опис кончешка и онога што је било у њему!

У исто време, сви чиновници пресеком даваху ми мало по мало обавештења која ми могаху бити од користи.

И тако сазнадох да је Гастон име за које се ја ја у Немачкој. И, према томе, од тада, означиће ми као врло забилзан траг пекакна Густава Мартијера који беше побегао из Њујорка, и који је био описан социјалиста!

Говорили су ми о неком Геслеру, који је пекад био осуђен на смрт, но том помилован, а за тим пуштен у слободу... Покушемо из берлинског Весника имена свих Геслера; истрага која је над њима повођена остаде без резултата.

Кренух се за Бреславу, не сазнав ништа више но што сам знао кад сам дошао у Берлин, и претрпин непријатност сазнав из једног телеграма који ми је имао доброту из једног телеграма који ми је имао доброту да ме воде кроз Берлин и помажу у мојим истраживањима!

Похођно сам све велике фабриканте пошуља у граду у друштву једног агента пољског порекла по имену Черновског, који је врло добро говорио француски и био врло предусретљив. Поцемо, у сумрачну, поћевши их хотела Кајё и Черновски ме одведе најпре код фабриканта кошуља чије је име било обележено на окоратницима Геслеровим.

Кућа *Nadge* је огромна фабрика кошуља и окоратница, која их набавује сваког месеца на хиљаде. Продавцима је било немогућно рећи ко је купио окоратнице из мога кончешка.

Најзад, позабависмо се оно кошуља. Сиула нам се забрикантн станице на расположење предусретљивошћу која се увек не налази у Париз у кад је реч о полицијским истраживањима.

Сазнадох да кошуље шису могле бити шивене у Берлину. Г. *Nadge* и више њих од других утврдише да је прада пазанчаска. „Не израђује се оде тако рђаво", рекоше као с неким поносом.

Три фабриканта који су важили као шентани издавише, после марљива истраживања, да су те кошуље могле бити израђене само у градовима као што су Лајпциг, Дрезда, Бреслава, итд. итд.

Бреслава! град изборног прогласа. Полицајски пресеч био је још радоснији од мене кад му саопштисмо ту вест. За цело. Немцима не би било право да уштиту каквог социјалисту убијцу! А мени је то било са свим све једно, али сам се користио тим особитим сталеом духа које ми је давало врло корисну помоћ.

— Ваш човек мора да се компромитовао као социјалиста, говорили су ми; за то је побегао у Француску.

О томе ја нисам ништа апсолутно ништа, али сам се приказао као да се слажем, радостан што имам на услуги сву полицију немачке царевине.

Све немачке новине, по једној полицијској наредби, донеше опис кончешка и онога што је било у њему!

У исто време, сви чиновници пресеком даваху ми мало по мало обавештења која ми могаху бити од користи.

И тако сазнадох да је Гастон име за које се ја ја у Немачкој. И, према томе, од тада, означиће ми као врло забилзан траг пекакна Густава Мартијера који беше побегао из Њујорка, и који је био описан социјалиста!

Говорили су ми о неком Геслеру, који је пекад био осуђен на смрт, но том помилован, а за тим пуштен у слободу... Покушемо из берлинског Весника имена свих Геслера; истрага која је над њима повођена остаде без резултата.

Кренух се за Бреславу, не сазнав ништа више но што сам знао кад сам дошао у Берлин, и претрпин непријатност сазнав из једног телеграма који ми је имао доброту

карту једног трамвајског друштва која је нађена у кончешку. Чинило ми се да сам тек у Вечу имао неких слабих изгледа, до душе, али тек ипак изгледа да нађем своју дивљач.

(Наставиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Никола Ишшенић, лаза берберина, осуђен је пресудом квартa теразијског на 82 динара казне, па ни да би избегао плаћање исте побегао је. Њему је 26 год. стаса је омањег, приземљаст, црних брковa у лицу слабуњавог изгледа. Моле се полицијске власти, да Николу потраже, и нађеног упуте Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 13023.

Наста жена Светозара Пајића свезљара овд., пресељена је кварту Палилулском са ћој је 16. ов. м. но ноћи нестало рођевице — девојчице **Софије Кататеа**, која је као Јохана Катића из Крагујевца. Најранија је сумњу да је изјавила заседела и прикривена. Софија је девојче од 13 год., стаса је високог, у оштеге лазаа, лица дугог, суновлаког. Од одела имала је на себи жинет тегет пану, плавој најлет антверењ, црну блузу и црну шешељу. Моле се све полицијске власти, да Софију живо потраже и нађену упуте Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 12404.

Тражи се сопственик, Стакно Игнатовић и другови, власи на Д. Милановца пољдвли су из воде два јегуреа од преко 800 к. грама тежине, и један јапац од 30 метра дужине, чије се сопственик нозна. Моле се све полицијске власти да сопственика потраже, и у случају проналаска изнесте власника округа Крајинског, с позивом на Бр. 11653, или Управу града Београда по Бр. 12836.

ПОТЕРЕ

Светозар Поповић, момак шнитерски, 9. ов. м. у 5 часова ноћутра ушао је у стан Калине Јовановић удове овд. и из стана ушао је један пар одела браун, један пар шнала, један мантилет, женску кошуљу све у вредности 35 динара, по извршеној крађи побегао је незнано где. Он има 22 год. житког је раста, сувоњав у оштеге је свеђ. Моле се све полицијске власти, да Светозара живо потраже, и нађеног спроведу Управи града Београда, с позивом на Бр. 12757.

Непознати лопов, 16. ов. м. око 5 часова по подне извршио је опасну крађу Љубица Симоновића, удовог која станује у Босанској улици Бр. 75. Исти је у односу 272 динара у банкнотама и сребр, а сем тога свињу је с јамара у себи једва пекакви пешни сат са ланцем. Моле се све полицијске власти, да крађљивца живо потраже и нађене са покрађом у колико се наће спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 13245.

Риста Н. Сакоповић, из Црног Луга, који је под начел. ср. у Врњаци одговарао за опасну крађу, побегао је 20. ов. м. ноћу из притвора. Риста има 21 год., сув, нос и обрва смеђих, малих брковa, очњу плавих, раста средњег. Од одела има на себи: тамну алтерају, усне сукнене чакшире, па погани црвене чарапе, и

опанке, на глави војничку шајкачу. Моле се све полицијске власти, да Ристу живо потраже и њиховог спроведу начел. ср. у Врању, с позивом на Бр. 3827, или Управи гр. Београда Бр. 13706.

Алимпије Фемпиновић, машки шнајдер, из Београда и **Светислав — Света — Цвета Колубовић**, кројач и кожар из Ниша, који су радили у Крагујевцу на артерском бунару — 13. ов. м. ноћу после 12 сати, удешеном пљувом, отворили су оброку Димитрију Ристићу, механичару тамошњем, и из исте увели су 40—45 динара у готовом новцу, затим један пар мушке обуће, и један сат од никла с два звоника, па по свршеној крађи побегли су преко касарског дворишта (јер је капија била затворена). Алимпије је стар 50—52 год., доста развијен, брковић малих акутих доста пуних, очију и носа смеђе. На себи имао је радничку плаву блузу, на ногама чизме, на глави црни шешир. Света је стасом средњег, очију плавих, косе плаве брчића малих плавих, од одела имао је јакнут, прслуч и панталоне од црногa штофа, на глави штофани шешир на посама пиљен. Моле се све поменуте власти а општинским се препоручује да их потраже и њихове спроводу начел. окр. Крагујевачког, с позивом на Бр. 5612 УБр. 12963.

Ноћу, између 9. и 10. априла ов. год. непознати крадљивци, скинув је катанац са шупе Антонија Васиљевића почивша из Београда, „београдске" улице Бр. 59 и упрво му из исте: 4 горње негане пошуле са јаницама, 6 пари гаћа француског кроја које нису монограма Мд. једну јастучну навлаку, један капут од плаха перпијана и 4 кгр. сланине. Моле се све полицијске власти да крадљивца и покрађу, живо потраже и њихове спроводу Управи гр. Београда Бр. 12544.

Марко — Мака — Савић, из Лозовника окр. смедеревског који је осуђен на 20 год. робије због убиства са предумишљајем, **Милош Г. Матић** из Дубоке окр. Моравског који је осуђен на 5 год. робије због опасне крађе, **Јеџим Кардић**, турски цигански из Нов. Пазара у Турској, који је живео у Новом, осуђен на 20 год. робије у тешком окову због убиства, **Светозар Главић** из В. Лаола окр. пожаревачког који је осуђен на 18 година робије због убиства, **Драгић Пантић**, из Брасине окр. подринског који је осуђен на 5 година робије због опасне крађе, **Михајло Радић — Перић**, из Кањенова окр. пожаревачке које је осуђен на 20 год. робије, због више опасних крађа, **Јованка Ј. Мијушић**, из Дубоке окр. пожаревачког, који је осуђен на 20 год. робије у тешком окову, због разбојништва и опасне крађе и **Атанасије Јовановић**, из Рељева у Турској, који је осуђен на 18 год. робије због убиства, сви осуђенини београд. каз. завода побегли су *10 тек. мес.* у $12^{1}/_{2}$ часова са рада из Топчидера. Њихов је лични опис овај, и то: Марко је стар 28 год. стаса мало косе црне, образа дугих, чела обичног, обрва црних, очију смеђих, носа обичног, брковића малих црних, уста обичних, особених знакова нема, није писмен.

Милошу је 26 год. стаса средњег, косе црне, образа округлих, чела обичног, обрва црних, очију црних, носа правилног, брковића нема, уста умерених, особени знакова нема писмен је.

Зејинов, има 44 године стаса средњег косе црне образа округлих, чела обичног, обрва и очију црних, носа правилна, брковића смеђих, уста правилних, по глави ћелав, није писмен.

Светозар је стар 24 год. стаса средњег, косе смеђе, образа округлих, чела великог, обрва смеђих, носа обичног, брковића нема, уста великих, особених знакова нема, није писмен.

Драгић је стар 23 године, стаса средњег, косе беле, образа округлих, чела обичног, обрва смеђих, очију граорастих, носа правилна, брковића нема, уста правилна, особених знакова нема.

Михајлу је 34 год. стаса великог, косе прне, образа дугуљастих, чела пуначког, обрва црних, очију црних, носа правилног, брковића црних, уста правилна, особених знакова нема.

Јованку је 29 година, косе смеђе, образа дугих, чела обичног, обрва смеђих, очију граорастих, носа правилног брковића малих, уста умерених, особених знакова нема, и

Атанасије је 27 година, стаса средњег, косе црне, образа округлих, чела обичног, обрва смеђих, очију граорастих, носа правилног, брковића смеђих, уста правилних, особених знакова нема.

Од одела дрњавог одевали су на себи и то: Марко Милош и Зејин по један гуњ бели, ношуле и опанке на ногама, Атанасије, Светозар, Драгић, Михајло и Јованка по један гуњ чиширо бело, нану ношуле и опанке на ногама, а Јованка и тежак онох на ногама, који је јамачно већ скинуо. Поред овога одвели су и две пушке и муницију коју су отели од чувара који су их чували.

За одбегли осуђеницима наређује надлештво тражење, и њихове тражи их спроводи Управи града Београда, с позивом на Бр. 12381.

Милован Давидовић, осуђеник београдског казненог завода, осуђен са 10 година робије, за опасну крађу, ово му је трећа осуда, побегао је са рада 12. Јуна ор. год. в ухваћен је 12. ов. м. у селу Ћирилову окр. пожаревачком.

Како је овај описни јединак, прошао у бегству 9 месеци, а од имања личега нема, да би се могао надзидати, велика је вероватноћа да је за то време чинио разнима дела. Он се крио под лажним именима, од њих је поглавито градио Милован Богдановић. На молбу Управе београдског завода износимо му слику и молимо све полицијске власти, да ако би што знали о њему, нека известе Управу београдског казненог завода, с позивом на Бр. 2142, или Управу града Београда Бр. 13263.

Јосеф Бирц, — Јозеф је служио код Шандора Јакобовића, хотелијера код „Зелене" у Великом Бечкереку, и једнога дана, као Шандор баш са породицом отишао на ручак, узели пријатељ те из његовог ормара украли 1000 круна. Одмах после тога повчанцу од 1000 круна и сам нестао. Однос после тога спремио се за бегство и на самој железничкој пасу у В. Бечкереку провели банкноту од 1000 круна, па преко Панчева дођу у Београд на тај начин, који је у Панчеву забавео.

О овој крађи београдска је полиција правилно сазнала и трагала за Јозефом, који је привременим за то време, у јачи 23. пр. мес. побегао у Ниш, где је успоро ухваћен и код њега највећи део новчаница пакита в од новца 182 круне.

Јозеф је дело признао код београдске полиције, где се у притвору налази, и сада се питање о његовом надаљњу реши, биће предат аустро-угарским властима на суђење.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Ноћу у ноћи 21. Марта. Живко Остојић, земљак из Мајковића, среза рађевског, окр. подринског, био је у пијаном стању, па са је тамног и кише укратила на улици, где је изутра и нађен лежећи на влажној земљи, услед чега је после кратког времена умро. По овоме је срески начелник одних предузео пужну истрагу.

3. Априла ово 6 и 7 часова у вече, на путу код Гробља села Лугавчине, среза орашког округа смедеревског, непознати злочинац звалао је Милицу удову пок. Саве Дабића оид. ид је је Милицу удову пок. Саве Дабића оид. ид је је Милицу удову пок. Саве Дабића оид. ид је

БРОЈ 17. У БЕОГРАДУ, ПЕТАК 2. МАЈА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I., благоизволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 26. априла 1903. године.

за начелника прве класе среза жичког, округа чачанског, Јована П. Радовића, среског начелника исте класе у пензији.

Указом од 28. априла 1903. године.

за помоћника прве класе начелства округа београдског, Ђорђа Стојановића, помоћника исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за помоћника прве класе начелства округа смедеревског, Уроша Грабовца, помоћника исте класе начелства округа чачанског, по потреби службе;

за напредног секретара четврте класе Министарства унутрашњих дела, а да врши дужност помоћника начелства округа чачанског и прима плату из плате овога, Алексу Анђелковића, секретара прве класе начелства округа ужичког у пензији.

Указом од 8. априла 1903. године.

Указом од 19. априла 1903. године решено је да се:

Павле Алимпић, начелник друге класе среза жичког;

Никола Јовановић, писар прве класе среза добричког;

Марко Зарић, писар прве класе среза зајечарског; и

Љубомир И. Поповић, писар друге класе среза расинског, на основу §. 79. закона о чиновницима грађанског реда, стане у стање покоја с пензијом, која им припада по годинама службе.

Указом од 26. априла 1903. године решено је:

да се Божидару Љубишићу, писару прве класе Управе града Београда, укаже останка, коју је поднео на државну службу.

да се Гргуру М. Вркићу, писару друге класе управе варошке Београда, укаже останка, коју је поднео на државну службу.

Указом од 26. априла 1903. године, решено је да се:

Михајло Стојаљковић, писар прве класе среза добричког;

Сима Стојановић, писар друге класе среза моравичког;

Михајло Томић, напредни писар прве класе начелства округа жичанског, и вршилац дужности писара среза грошничког;

Љубивоје Абдуловић, напредни писар друге класе начелства округа крагујевачког, и вршилац дужности писара среза лепеничког;

Милан Е. Поповић, напредни писар друге класе начелства округа крајинског, и вршилац дужности писара среза неготинског; и

Чедомир М. Алексић, напредни писар друге класе начелства округа смедеревског, и вршилац дужности писара среза јасеничког, — на основу § 76 закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Указом од 23. марта 1903. године решено је:

да се Петар Петровић, трговац овдашњи, родом из Баланшта, у Аустро-Угарској, и поданик исте државе, по молби својој, прими у српско подаништво, изузетно од § 44 грађ. закона, заједно са својом женом Катарином и малолетном децом: Љубицом, Костом и Ружицом, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег подаништва.

да се Никола Крстић, учитељ школе ресавске, родом из Призрена, у Старој Србији, и поданик турски, по молби својој прими у српско подаништво, изузетно од § 44. грађанског закона, заједно са својом женом Љубицом, као досадањи српски држављанин.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, Бр 9301 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 20. марта 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

1, да се досадашње општине: парцанска и рајска, у срезу космајском, округа београдског, укину; и

2, да се у истом срезу и округу село Рајац, које је до сада сачињавало општину рајску, и село Парцане, које је до сада сачињавало општину парцанску, — споје у једну општину, под називом: општина рајска.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Бр 9666 у Београду

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Познавање и употреба оружја (за иледнике)

г) Муниција

Муниција има прло велики, доста пута нељи значај но само оружје, а нарочито код спредњача, које се пуне сачмом. Није нам нашла ни потребно казати, да у колико барут потпуније сагори, дакле у колико потпуније дејствује, да зрно у толико дуже оштрије, раније и даље. А барут ће потпуније сагорети и развити своје дејство, ако је зрно добро прибијено уз барут, ако му нема излишно време не да да изиђе из цеви, те тако га принуди да потпуније сагори.

Узмимо за пример једну пушку, која се пуни зрном. Ако би зрно стојало лабаво у цеви, барутни гасови би око њега изишли напоље, дакле не би имали дејства; зрно би брзо излетело, а тако исто и знатан део несагорелог праха. Али ако је зрно добро набијено и утиснуто у олуке, где не може никуд да се измиче, но само дејствује. Сад да пређемо на пушку, која се пуни сачмом. Код ње ствар стоји друкчије: сачми не можемо доделити ону улогу коју смо доделили зрну. Видели смо да важност пушка зависи од што јачег набоја зрна. Али како се сачма не може набити онако као зрно, то је код пушака за сачму главна ствар *сумња*. Наравно да је то једно исто и код спредњача и код острагуша. Код последњих су потребни фишеци, па како нема фишек не може ући у цев, то је онда лако и решити питање о величини сукиље. Сасвим друкчије стоји ствар код спредњача, које се пуне барутом. Познато је да људи употребљавају за сукиљу све могуће: хартију, кучине, крпе, маховину, сламу, сено, кожу, па онда и комадиће олова, који су за ту потребу израђени у фабрикама, који врло добро „пасују," али који могу бити израђени и за пушку сасвим другог калибра. Је ли дакле потребно да се зна дејство неког метка или способност неке пушке, међу прави стварима вала испитати и то: из чега је била сукиља? капиоп је био облика? како је употребљена? Таква питања потребно је увек испитати тачније. Ако се о томе не води рачуна, мора се падати у грешке.

Пошто желимо да прегледамо и друге моменте пуцња, то ћемо да проговоримо коју о барути и зрну.

1. Барут

Још дуго немаћемо ми посла с нашим старим, димним и прасканим барутом, који је тобож пронашао Бертоалд Шварц, или који је у ствари Азијатима био познат неколико столећа раније. Напоменућемо дакле да се он састоји из калијтре, сумпора и угља, да његова снага терања постаје услед наглог развијања велике количине гасова и то 56 до 64 процента угљене киселине, да експлодује кад се нагло угреје на температури од 250—320° Ц. Овде ћемо навести неке ствари, које у приликама могу бити важне.

Гасови који се развијају на барута ово су: угљена киселина, азот, угљени оксид гас и мало сумпороводоника, угљоводоник и калијтрена киселина. Овај остатак, гар, састоји се из: калијум сулфата киселог и калијум карбоната киселог, калијум-сулфата и нешто неизгорелог сумпора и угља. Биће од важности знати да појединa зрнца барута могу у слободном ваздуху једно друго запалити кад је једно од другог удаљено до десет пута оволико колико је пречник тога зрна.

Пушчани барут је добар, кад је равномерно суре боје, кад нема белих тачкица, кад не трља руке и не да се претиска лако згњечити. Најбољег утицаја на барут има влага и кад тод нам се постави питање о дејству новог барута, на прво месту ваља нам сазнати његову влажност. Према подробним огледима, који су се од тада показали правилни а које је чинила једна комисија у тврђави фор де ла Креш код Будима 1811, барут баца зрно из мермера:

При	0%	влажности на	253 м.
»	1·6%	»	248 м.
»	4·5%	»	198 м.
»	14%	»	3·5 м.

Ти бројеви тоноре јасно и доказују како је то наопак рад кад допуштимо да стручњак ради у лабораторији, а нисмо му претходно казали, у каквим је приликама барут употребљен у своје време. С осталим врстама барута: Шупцовим барутом, Деавиљоновим барутом, нитромилином, нитромаинитом, мурантичним прахом (калијум хлорат) неће исленик морати да се бави. Али ако има посла с динамитом, нитроглицеринском итд., онда их мора чувати од топлоте, удара, притиска и да их што је могућно брже уз највећу опрезност преда у стручњачке руке, а у осталом да их не додирује.

У Немачкој и Горњој Аустрији тврди се, да краљевски дивљачи у многим пределима већ одавно умеју да обичан пушчани барут на неки једноставни начин учине мекодимним и да готово ни мало не праска. Такође се тврди да барут готово ни мало не праска, кад се помеша (у којој сразмери?) с истуканим шећерним костима. С теоријског гледишта није немогућно, да се обичан пушчани барут извесном прерадом удеси да не праска, али тако препарираног барута писаи још никад видео нити сам икад могао што тачније чути. Срески судија Тортер у Бенови јавио ми је, да су пре неколико година у двема књигама дошетн трн рецепти за прављење барута који не праска; начин прављења је према тим рецептима прилично тежак и заметан. Олег је у неким немачким крајевима познато једно средство, да се експлозична снага барута увеће, кад се дода струготина од дрва и сува малтера.

Она експлозивна маса у капсли или чаури састоји се обично из праскаве живе, калијум-хлората, стакленог праха и растворa туткала.

Каквих ће последица имати барут из интринзичарног угловодоника који се слабо дими и слабо праска, то данас не зна нико. Нико не зна, како ће испасти најскорији ратови уз средство овог страшног проналаска, нико не зна каквих ће он ужасних последица имати, кад дође у руке убицама, лопова, анархиста.

2. Зрно

Последник ће којим зрна морати растегнути много више но досад нам војник, који ће за жељени циљ изабрати најподеснији, тежак, не сувише тврд, не прекусит материјал, дакле олово. Али исленик ће код посла, — или убистава учињених намерно или на несрећу, имати посла са свим могућим материјалима из којих се праве зрна. Познато нам је из искуства и по причању других, да су неки осем куршума и сачме употребљавали сечено олово, комаде гвожђа, металне дугмета, чавле, комаде дрвета, камење, земљу, иловачу, сувише од разних материјала, на чак и сламу шишку. Ваљда нема Србина коме је непознато, да је славни Хајдук Вељко у одсудном тренутку, бранећи Неготин против турске најезде, узимао талире и њима пуно топове. Али овде је реч о пушки и она је за нас главно што нас интересује. У једној старој немачкој књизи „Magie oder die Zauberkräfte der Natur" наишао сам на један рецепт по коме се може начинити зрно, које ће и. пр. раздробити после, а неће попредити кожу и које се после пуцња не може наћи нигде више. У растопљено олово, које се хлади, улије се толико исто живе и из тога се излије зрно. Тo зрно после неколико дана на ваздуху прилично стврдне, али постане тако крто, да се растрзне на мале парчиће, чим згоди неко животињско тело. Ако је то истина, тиме би се могли пронаћи случајеви од највећег криминалистичког интереса.

(Наставиће се)

Самоубиство из љубави

Написао

Цезар Ламброзо

Професор универзитета у Торину.

У последње се време толико писало о самоубиству, да психологи немају готово шта више да о томе кажу. Међутим има једна врста самоубиства — самоубиство из љубави — које много боље познају романсијери и драмски писци, него ли алијенисте и научењаци; јер они последњи, у борби против бујних сапарџија оних прних, дошли су дотле, да више и не приписују самоубиству из љубави ону важност, коју оно у самој ствари има. Није, дакле, бескорисно по част нашег доба показати, да љубав није пронала у бездан, створен политиком и новцем, и да је самоубиство, коме је љубав узрок, још често, и то нарочито код жена.

Наведемо прво неколико бројева. У Италији, за време ове последње четири године, забележено је 569 самоубистава код женских и 2516 самоубистава код мушких. Али, ако узмемо на око само самоубиства из љубави, ми видимо да жена даје 75 до 71% а човек 20 до 30%, и то неузимајући у обзир трудноћу, која удаси у рачун са 12 до 7% а љубомору, која је заступљена са 5 до 7% код жена и 8 до 3% код људи.

У Француској, где је забележено 25,941 самоубиства, од којих је на људе пало 19,982, а на жене 5,869 пада од тога броја на жене 172 самоубиства из љубави, дакле 28%, а на људе само 134, дакле 7%.

Зо оне, који сумњају — а они не чине то баш без разлога — у искреност ваших бројева, боље је осврнути се на извршена проматрања, за сваки случај посебне, над 4,595 лица, чије је судске пресуде Бријер де Боамон (Самоубиство, 2. издање, 1865. год.) могао анализирати. На њих се види, да су главнији узроци самоубистава:

Љубавне невоље у	964 случаја	= 15,78%
Жалост због престављених	241 „	= 13,58%
Љубав	240 „	= 13,35%
Крајња беда	232 „	= 12,53%
Губитак имања	227 „	= 12,07%
Очајатност према животу, чи-ме, самоизвиђаја	237 „	= 10,35%
Грижа савести	134 „	= 5,51%
Разлози живог	121 „	= 5,24%
Лењост	84 „	= 2,55%
Часловубље	54 „	= 2,10%
Кајна	44 „	= 1,34%
Нежање рада	43 „	= 1,17%
Вероми или помишљени самоубиством	28 „	= 1,66%
Непознато	26 „	= 1,13%

Као што се види, љубав заузима треће место међу узроцима самоубиства. Она би без сумње требала да заузима друго место, јер самоубиства, учињена у категорији домаћих немоља, имају често љубав за узрок. У 306 случајева Бријер је могао разликовати:

117 због љубавне туге без других околности; 88 због покварене вечнаке; 16 због смрти вереника; 11 због насилног раздвајања; 11 због пречрека и љубавних задовољења и 5 због неверности љубљених лица.

Ми смо већ казали, да се у овој ствари јачи део показивање слабијим. И доиста у броју мушких самоубистава, која превазилазе у главном четворострукo, и чак петоструку самоубиства женских, има само једна половина, кад и кад само једна четвртина самоубистава из љубави. Код самих дивљака Twain The suicide among the savage peoples; самоубиство се јавља, као изузетак, искључиво код женских и увек, биле услед очајања због љубави, било услед страха од старости и ружноће, које она за собом повлачи (Dacoulas). То је, наравно, природно, пошто је љубав, која је по г-ђи Стаел попрћењем само једна епизода или једна епизода у човечијем животу, за супоту жену, па против најважнијих догађаја и сва историја њеног живота. Код човека веће пријатељства много су јаче но код жене, за коју је оно осећање само ствар параде. Историја нам је сачувала спомен навесних људи, који су се убили, да не би преживели свога пријатеља, као Волуминије и Петроније; или, који су се убили, да га

не би издали, а кад и над просто да му учине баналио задовољство, као Антонио. И у посмртним писмима мушких самоубица налази се често, где се помињу пријатеље: то се никад не дешава код женских самоубица (Brierre de Boismont op. cit).

Занимљиво је такође напоменути, да се 50 мужева убијају, да зе бо преживели смрт своје жене, или да не би доживели, да их она напусти, док међутим жене, које у смрти траже заборав смрти свога мужа, јесу на број само 14; а 14 су на број и оне, које се па тај начин теше због тога, што их је њихов муж напустио. То потврђује достаточудноато Дантеову напомену о женској љубави.

....poco dura
Se il tutto o l'occhio presto nol riaccende.

Пламен, који се брзо угаси, ако га нежни пољупци или ватрени погледи не оживе.

Изгледа је у сваком случају, да је љубав код жена више нагла и силна, него ли трајна. Налази се доста често жена, које су се убиле због тога, што их је упоредио човек, кога оне љубљаху, док се, међутим, у истом случају, друге мање јуначне, удаваху од једа. Осем тога, предмо је поменути оне жене, које су волеле умрети, него ли подвести срам, да љубљеном лицу поднесу тело, које је други већ оскврнио. Једна радница, коју је испросио врло богат млад човек и која је она страсно заволела, ћутала је до дана венчања; а тога дана она се уби, пошто је пре тога известила своја заручника, како ју је њен мајстор још у 14 њеној години преварио, и како она није хтела да њега онога, кога је волела. Људи не знају за оне узвишене нежности љубави.

Историја (иако је статистика жена) помиње имена више жена, које су се убиле, да би сачувале или осветиле своју угрожену или повређену нежност. Лукреција, Сирија, Софонисба, немачке девице Мирија, Иванитиље, о којима говори Цицерон (De prov. cons. 3) св. Пелагија итд.,

Најмногобројнија су она самоубиства из љубави, којима је узрок напуштање или смрт љубљеног лица. Тако, чувена Софија, љубавница Мирабољева, чим беше њен љубавник умро, написа опроштајном руком своју последњу поруку; за тим потпали једаи мали гаљ, и угушн се, држећи у својој руци, до последњег даха слику човека, кога беше волела.

Оваква се самоубиства врше по кад и кад на неколико месеца по губитку љубавне особе, кад после најжешћих налива ужасног бола наступе мале бесне, или пак јаки наступи хроничиога бола.

Б... је 4 године без прекида посећивао гроб своје жене, коју беше изгубио; за тим на крају тога времена он није више ишао да надгроб, већ је дао да се изреже на том гробу: „Он је отишао, да се састане са својом премилом"; и убио се.

Р.... беше једина утеха после смрти његове жене, да обиђе место, где она беше издахнула. Изморан гладан, да напусти ту кућу, он себи одузе такође живот.

Многи се убијају, јер не могу поднети, да се љубљени особа удаља или оде у неку другу земљу. Кад и над довољна је сумња, да да казане самоубиство; и у том случају самоубиство је често двогубо, или дошло за извршеним убиством. Поменимо поводом овога, да, док обичне самоубице траже увек усамљеност, да би извршиле своју жалосну намеру, дотле се они, који долазе у заседну врсту самоубиства из љубави, напротив радије убијају јавно, или пред љубљеном особом, или у њезином стану. Један слуга убија се од једа, што му је један од његових другова претпостављен; исто тако један муж, који, пошто је бајонетом пробо своју жену, не могаше да убије и љубавника, скаче кроз прозор.

А сад прелазимо на двогуба самоубиства.

Једна млада девојка[1], награви у осталом врло мирне, види, да њени родитељи неће пристати на везу, коју она живо жели: „Да сам решена, писаше она своме драгоме, пре да се убијем, него да се тебе одрекем. Дај и ти мени исти доказ љубави!" Младић приста с одушевљењем, и обоје, наложивши мангал с угљем, умрну загушени.

Н. С., из Турина, види свога заручника повратог под заставу; приморана својим родитељима, да за другога пође, много богатијег у осталом, не може да се помири са том мишљу. Она очајава, и једног дана, кад је њен драги дошао на одсуство, она са њим бежи у Св. Бернар. Ту, после борављења од неколико часова, обоје везу себи руке и ноге, и скоче у ледено језеро. У писму, које су писали својим родитељима, несрећница је изјавила, да, приморана на везу, која јој беше грозна, и којом је оведена дотле, да мора постати било браколомница, било неверна своме, нема другог избора пише но свој живот, који да одузме себи живот.

Недавно још, две многобројне и у неку руку патријархалне породице живахну прата до врата у веселој варошн Ирп. Једног дана, један младић из једне од тих двеју породица мораде отпутовати, да дорши своје науке у Турину. Кад се тренутак полиска приближио, он замоли своју мајку, да му приготови за вечеру неко јело, које он волише. Он проведе вече, шалећи се са својим оцем; али, чим је ноћ наступила, он нестаде. Ох своје стране, једна млада девојка из суседне породице, са којом он одавна беше у тесном пријатељству, такође је искала од своје мајке, да јој приготови исто јело. Она је тада прн пут обукла хаљину, коју беше сама везом украсила, и коју је намењала за ону прилику кад ће ванче месеци, и она рече својој мајци: „Налазим ли, да личим на невесту?" Исте ноћи и ње нестаде. Оба она, узевши, пађоше у рану зору писмо, у коме уснена јављаше, да ноћи смрт него ли се растати са драганом. Оба она потрчаше тада на реци, постараше се да се корито исправи, и пађоше на дну лепеше двоје младих у загрљају и са мирним осмејком на лицу, као да смрт беше дошла, да их наслади у пуној срећи. Мајка младе девојке нађе у њеној соби једну врсту дневника, у коме спроте дате напомињаваше, да се већ пре годину дана решила на тај корак. И она писаше радосно, мислећи на „тај дан."

Лако можемо разумети физиологију овог тако општег узрока самоубиства, ако се сетимо, да је љубав дејство неке врсте наборога средства, необично појачиног средством органа за размишљање, као и нагоном, услед које моћења тела једне особе чине тако рећи део тела друге и не могу више да их трпе одвојене.

Ту, дакле, треба тражити први узрок чудноватог обреда, који бошње хаџуџанске и малабарске удовице на ломаче својих мужева, много пре него ли у верским прописима (Веде забрањивају чак самоубиство, који су само сној благослов дали већ постојећим обичајима, и много пре него ли у индијутизму човечјем.

Довста ми знамо, да баш тн споро, кад Енглези наумише стати на пут овом верском обичају, они не могоше успети, и поште су уклонили свали поповски утицај, да тај обичај искорене. Поручник Еарл и доктор Крес трудећи се да убеде једну од оних удовица, која смешена са ломаче на ломачи, тражаху од ње, да напре на свом прсту осети страховито дејство ватре. Тада млада жена, са осмехом пуним пре-зрена, завуче свој прст у уже свете ламне, и гледајући је како гори, равнодушно одговори: „Ви можете рећи што вам је воља, али ја морам бити само његова и ничија више. Он је једини, кога сам ја волела. После њега, ја не могу више нико другог волети!" За тим она обиђе седам пута око ломаче, пође се на њу, наслони се грудима на мртву главу свога супруга и поста нали ватру онтилем. После неколико часова оста само гомила пепела, пред којом Брамини мрмљаху своје молитве.

Ма напазимо на други доказ, да заиста постоји овај утицај у томе, што видимо да сличии обичаји цветају у земљама, где их вера не пропнсује. У Кнтају, на пример, где удовице и сирочићи мисле, да ће се одмах састати са својим драгим покојником, ако се обесе на јавном месту. Тако је исто и у неким дивљачким земљама. На Новом Селиланду Херка победница Хонгна видн свога брата где се праћа, али не и свога мужа, који је погинуо у битци. Она зграби мач, скочи у чамац, и својом руком уби 16 непријатељица: после тога онали на себе на пушке, али се само рани. Тада се сама својим рукама удави, да би се што пре сретала у рају са својим мужем (Taylor).

Може нам се истина приметити, да се све то дешава у варварским земљама, и да се у нашој образованој Европи удовице налазе изложене сасвим различитим од оних супружница ломаче. Али, да онде подсећам, да нам статистика показује, на и за оне последње године, у Италији велику несразмерну у самоубиствима из љубави код жена, несразмеру, која мора достићи разлику од 20 до 75%.

Осем тога, стара историја је опевала Ноп dolet sene Поситуса и смрт жена Помпорсета, Емилија Скауруса, Лабеона и жене Брута, која је, да би се што пре састала са својим мужем, прогутала жарко угљевље (Cromaijono, Storia del Suicidio, 1870 год.)

Ако је код жена број убиства због удовства нижи од онога код људи, број самоубиства због преварене љубави јесте већи, што би потврдило оно напред изнето мишљење, — да је код жене љубав можда мање трајна, али силнија.

Ови утицаји опазају се врло добро у народу, којим самоубице обезнадују по-

[1] О двогубом самоубиству писали Lessing ште-шиеј, 1-ее volume.

следњу мисао, која је њима владала у ономе тренутку. Бројор помиње до 12 лица, која, пре но што су се убила у друштву љубљене особе, оставиле написмено жељу, да заједно са њоме буду сахрањени.

„О ви, ма који да сте, шкодајајте оне, које је смрт сједињала. То је наша последња воља. Поштујте је, и сарините нас у истом гробу."

Друга опет самоубица писмо: „Ја сам покрила твоју слику мојим последњим сузама. Ја сам покушавала да живим без љубави, у којој једини сву моју снагу. Али, у томе нисам успела. Без онога, кога сам изгубила, живот ми је несносан."

Моралисте и теолози могу о томе мислити шта хоће. Али, у нашем веку, у веку новца и ажиотаже, ове жалосне драме, далеко од тога да изазову гнушање, пуне нам, на против, очи сузама а срце дубоким узбуђењем. Оне нам доказују, да још и сада ми умемо и можемо осетити јаке идеалне несебичне страсти и умрети за њих.

С француског **Д-р Милутин Д. Нешић.**

НЕПОУЗДАНИ И ЛАЖНИ СВЕДОЦИ

Један чланак из криминалне психологије

У најновије време у литератури, како општој, тако и у Специјално-правној, почело је питање, које се по своме великом значају може назвати да је неома животно, а то је питање о несигурности исказа сведока на суду. У Француској повишама пишу по тој ствари „Често су у последње време потицала питања о несигурности исказа сведока и неке велике породице, које су скоро настале, као у Конижу и Гумбоневу дају велики материјал о чудноватој заборавности и сили убеђења код сведока. Лако је сумњајући вртити главу кад се то чује, али само ономе који сам није тако што год доживео. Ја хоћу да причам о таквом случају на основу личног искуства; може бити да ће он принудити оне који се тиче да промисле о томе. Ја припадам образованој класи људи, глава ми је чиста памет добра и добро се сећам свега што сам доживео. Али како се слаже с тим оно што ћу навести. Ја сам био један пут доведен у неизбежност да оправим једног човека за крађу; моја савест била је спокојна, јер је случај био очевидан и безусловно је требало га је казнити. Лопов је био ухваћен, ислеђење је почело и ја сам био означен као један сведок. Пре него што ће почети та ствар, у којој сам се ја јавио у улози сведока, испитивало се је другу дело, које сам ја пажљиво слушао, не толико ради његове садржине, пошто је било незнатно, него ради форме суђења, које ми је се учинила крајње недовољна. Нарочито сам нашао да су искази сведока површни и нејасни, нарочито узимајући на ум да су они давани под заклетвом. А и то ме је немило изненадило што су сви позитивни одговори, нарочито кад су они ишли у прилог осуде, били пажљиво слушани, док је све оно што је било сумњиво, услед нејасности или из непажње, није се радо примало. При том људи који су играли за суседним столом карата или који су разговарали међу собом, који су требали да прате ток ствари, обраћали су пажњу на њу тек онда кад је она достигла своју кулминациону тачку.

Кад је дошло питање на мене, благодарећи начину којим је председник управљао питања на мене, његовим упалима и прекидима, исказ је се јавио у савршено јасној светлости; мени одјучно није давала да изложим суду ствар онако, како је се она мени представљала. Ако је требало расматрати ствар, то су моји искази могли бити у најмању руку нетачни. Али нетачни, у даном случају важна је била не објективна процедура, него је важан био утисак неизречног, непријатног односа према суду, који ми је ружио груди и грло и отежавао мозак. И те у толикој мери да ја, који ништа нисам пропустио на претходног процеса, који би од речи до речи могао поновити говор државног тужиоца, онде, у спорој сопственој ствари, и сад, као и онда, не бих могао казати, да ли сам што год говорио или не! Кад бих се сад морао јављати као сведок по тој ствари, пошу сам пажљиво слушао од почетка до краја, ја бих, као и многи сведоци, морао одговорити „ништа о томе не знам."! И ма како да би суду изгледао чудноват тај факт да ја ништа не знам, ја бих под заклетвом могао поновити само једно: — ја ништа не знам.

Цео тај пример за мене је увијен у магију, у којој ја не могу ништа да видим и ништа да одредим. Нека то послужи као материјал за психологију сведока.

Том психологијом, као што је горе речено, занимају се и у правном свету, и по том питању налазамо веома интересантан и поучан чланак у „Журналу „Право", под насловом „Невољно извртање истине у показима сведока по најновијим посматрањима".

За последње време — говори аутор чланка Шчеглопот — у области експерименталне психологије обраћена је нарочита пажња на испитивање те стране памети, која се зове *способност сећања*.

Изучавање психичких појава тога рада има огромног практичног значаја за кривично правосуђе. Довољно је напоменути то да је памћење сведока главни изнор из којега криминални истедник црпе податке о прошлим догађајима, који подлеже његовом испитивању. Сведоци то су очи и уши кривичног суда, по изразу Бентама.

„Пошто се искази сведока сматрају као главна врста кривичних доказа, и при савременом процесу који допушта систем слободног оцењивања њих, законом установљена цео ред сводних средстава у интересу обезбеђења тачности исказа које дају сведоци, као што су: заклетва, предупређивање претпом казне за лажан исказ, предузимање мера за одвајање разговора и свађе међу сведоцима, свечано саслушавање и најпосле унакрсно саслушање. Али сва та и слична средства не обезбеђују потпуно кривични суд од опасности која се јавља за суд кад сведоци изврћу истину. У пракгици суд се, на жалост, често среће с лажним исказима сведока који се показују као резултати или свесне лажи или несавесне психолошке радње. У сву последњу долазе извртања истине од сведока, која се не објашњују неразвијеном снагом посматрања, заборављењем, силним убеђењем, утицајем са стране, мешањем непосредно добивеног са испојењем по чувењу, душевним узбуђењем, утицајем питања на суду, итд. Наравно да при таквим условима суд треба да буде веома пажљив у оцени исказа сведока подвргавајући их што дубљем и свестранијем испитивању. При том извртање истине у исказу сведока може изазвати и онај који саслушава, средством задавања питања. А пошто су та питања састављена у такној форми да у напред располаже питањога за известан одговор, дедују колико било на онога који одговара, при чему, као што уверавају посматрача, тај утицај показује се тим снажнији што онај који саслушава има више ауторитета. Питања у којима се види одговор, на жалост се врло често срећају у животу и често служе за извор лажи. Па и на суду чине злоупотребу таквим питањима, као што сведочи судска практика наравно да не подлежи сумњи да такав начин саслушања сведока не треба сасвим допустити ради обезбеде правосуђа од неозбиљног дажног сведочења.

Врло су занимљива и научна експериментална посматрања која су учињена у последње време у Немачкој како се пека страна извриве што више иде од једних лица другима. Ту скоро бреславски приватни доцепат филозофије Штерн учинио је овај оглед. Он је прочитао кратак садржај једног кривичног дела лицу В. које је за неколико сата изложено на писмено оно што му је било прочитано, за тим Штерн прочита излагање В. лицу С. које је од своје стране састављало писмено излагање онога што је чуло, после чега професор продужи тај исти оглед изласмеље с лицима Д. и Г. У резултату добило се потпуно извртање онога, што је Штерн говорио лицу В.

Невероватно извртање извештаја, који се дају из туђих речи доказује и професор берлинског универзитета, Лист, на основу огледа, изведеног у берлинском криминалистичком семинару. Исказ окривљеног по једном кривичном делу био је прочитан пред једном групом студената, и за тим један од њих прочитао је то другој групи, после чега члан друге групе саопштио то трећој групи, која опет тај исказ саопштн четвртој групи. У последњој редакцији прворбитно саопштено показало се као потпуно извртано, како у битним цртама, тако и у појединостима. Наведени огледи потпуно потврђују потребу која је призната у савременим законодавствима да се не допуштају на суду искази сведока по чувењу.

Основни резултат до којега је дошао Штерн, на основу огледа које је он извео над лицима из образоване класе — мушким и женским, којима је он давао да посматрају слике и тражио од њих да му их опишу, јесте тај да одговорни ступањ погрешности јавља се као нормални знак средњега сећања, беспристрасног, мирног, које не подлежи никаквим утицима. При том Штерн обраћа пажњу на то да су испитивању била подвргнута образована лица, у доба најсадашње за прилежљивост, да је тим лицима била остављена могућност да показу максималну пажњу, да је било отклоњено свако узбуђење код сведока, и најзад да испитивана лица нису подвргавана никаквом утицају.

Општи резултат Штернових огледа своди се на то да су од 282 исказа које је он саслушао, само 17 су били без погрешке, при чему 15 од њих долазе у исказе који су саслушани одмах после посматрања слика. Од свих 188 исказа по памћењу било је само 2 без погрешке 1%.

Посматрања Штернова потврђују даље да је у току од пет дана погрешност сећања порасла до 1,5% у току од 14 дана до 4,3%, у току 21 дана до 6%. Из тих факата налази да погрешност исказа расте што се више увећавала размак времена међу њима. Врло је интересантно да су посматрања Штернова потпуно потврдили факт да упоредивши са мушкама *женске* *мање заборављају али више изврћу*. Тако по тим цифрама види се да губљење памћења чини код мушких — 20% у женских — 13%, док при чине 7,8% погрешака, а друге — 10,5%. Упоређујући те резултате види се да заборавност мушких стоји према заборавности мушких као 2 : 3, а петачност њихових исказа као 4 : 3.

Што се тиче исказа потврђених заклетвом, то је девети део њих 11% показао се као невистинит. При том је утврђено да условљавање истинитости исказа заклетвом поправља те исказе, док они искази четврти део које истинитана лица нису хтела потврдити заклетвом, имају у себи два пут већи проценат кад се упореде с исказима, условљеним заклетвом. Мора се приметити и то да је 71% мушких пристало на заклетву, а женских 85%. Пада у очи и то да од 63 исказа, условљених заклетвом, сви искази, који су се показали правилни (13) долазили су од мушких.

Између осталог Штерн примећује да наклоност ка експанзивности постаје у животу богат извор погрешака у сећању. „Врло велики део наших сећања вели тај научник, постаје помоћу суђења у ступњима упоређења: велико или мало, лепо или ружно, брзо или споро, умно или глупо, много или мало, али на сличност количине ми обраћамо пажњу само по томе над нам се чини да одступа од средње норме. Ако запажамо да је извесни број био рђав, то онда узимамо — веома рђав и тим самим стварамо наклоност да се више слажимо то одступање од норме у сећањима.[2] Ми носимо у себи за наша суђења у ступњима упоређења као неки *самосталан мултипликатор*, који има наклоност да добар глас претвара у лудо обожавање, рђав глас у слепу осуду, а тако исто да изводи најпеће последице из ништавних узрока. Тако исто и огромно разграђивање чувства може се објаснити склоношћу ка експанзивности сваког опог који о томе говори.

Своја веома поучна посматрања Штери своди, као што смо горе поменули, на признање огромне погрешности сећања сведока. Отуд потичу два практична питања: 1., да ли се може поправити тај недостатак; 2., треба ли да потврда истога утиче на оцену и образлагање исказа сведока?

Штери наводи при том све праве проблеме: прво да се према исказима сведока на суду буде више пажљи него што је то било до сад; друго да се нарочито важни сведоци подвргавају претходној психолошкој експертизи односно њихови памћења.

Мисао о увођењу у процес психолошке експертизе ради испитивања памћења сведока, изнео је још Ханс Грос у његовој Kriminal-psychologie, и доиста заслужује велику пажњу. А у том односу најбитније је то што је ту скоро професор Лист изнео као потребу да судски радници владају довољном психолошком спремом.

Коментаришући то тражење професора Листа, Шчегловитов говори „привилна психолошка анализа исказа сведока на суду може бити осигурана само потребном спремом самих судија за такву анализу.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ЗЛОЧИНА

НОВЕЛА

Максима Горког

I

Спег је обасипао главу, леђа, лепио очи, хватао се за ноге.... свуда уналоло вејао и колутао се бели снежни прах. те они нису видели ништа. Ваљушка је вишао бутеље, оборене главе као какав стари, болесни коњ, кога воде да убију, али живахни, говорљиви Салакин непрестано се осврнао и вереглао.

— Колико смо превалили и колико имамо још да превалимо, то не може знати ни сам ђаво. Грозна мећава! Уневолико ова нам је мећава на руку; не остављају се трагови... Ако само и даље буде падало... Али ова има и једну рђаву страну: на мећави није лако потпалити... Дакле на свету нема ништа што би у свему било добро... Ако је једно добро, друго је рђаво...

Снежне пахуљице бивају мање, суваље; оне више нису палале право на земљу; лелујале су се по ваздуху, журно, бојазљиво, и бивале су све чешће. Наједанпут испрсну пред њима као нека тешка врачина гомила, једна стара, пахерена зграда, која је изгледала као да су је снежни сметови стровалили.

— Та..... то је..... Фонни двор... Чујеш! Да свршемо унутра, да попијемо по један чокан.....

— Добро би било! рече Ваљушка, који је целим телом дрхтао.

Код крчме су стајала два коња, која беху упрегнута у широке седљаче санке. Они беху мали, чупаве, гледали су тужним благим очима и отресали с глава снег. Санке беху покривене црним прањима.

— Ах, ујгур, рече Салакин. Ако само буде терао у нашем правцу!....

И одиста у крчми крај прозора седео је један млад човек и пио пиво. Ваљушки паде у очи његов дуг, смеђкаст нос на мршавом лицу, које беше покривено црним пегама. Ујгур се беше свом тежином наслонио у столицу и ноге раширио. Пијуцкао је по мало на тенане. Најездред се завалио и поче сав да се тресе. Ваљушка приђе тезги, поли једну чашицу горке ракије и показа Салакину ујгура.

— Хоћеш ли у варош, пријатељу? упита Салакин ујгура и стаде му се приближавати.

Овај га погледа и одговори полуглуво:

— Не путујемо у варош с правим саоницама.

— Дакле из вароши?

— Што те то интересује?

— Мене! Видиш, ја и мој друг путујемо у Боригово; најмили смо се за мужу... повези нас, ако путујеш у нашем правцу.

Ујгур је посматрао Салакина, а по том Ваљушку, пазуо је из стакла пива, изваднио пристима из чаше комадић запушача и одговорио у кратко:

— Нећу. То ми није потребно.

— Та повези нас! Буди човек... Ми бисмо пристали да ти по пет копејака.....

— Не марим за паре, рече ујгур, и не гледајући у Салакина.

— Па повези нас дабе..... биће ти за душу!... рече Ваљушка тихо и бојажљиво. Ујгур га погледа, намрштн чело и махну главом у знак да не пристаје.

Ах! Какав си ти човек! рече Салакин гласно. Зар ти није жао? Мороно јоп толико да идемо; умрни смо, а наше одело..... Погледај само!

— Што се њих тиче, топлије обукао! подругивао се ујгур.

— Па немамо одакле! рече Ваљушка. Видиш, да смо сиротиња?

— А што сте сиротиња? рече равнодушно ујгур и уза да није пиво.

Ваљушка погледа у Салакина и обојица су гологлави ћутећи стојали пред ујгуром.

Тада се у разговор умеша крчмарица.

— Не буди тако тврдоглав, Николе; повези те људе. Кош и опако иде те иде.... на онда оне ће ти, чуо си, платити по пет копејака. Тражи да ти плате унапред, ја онда — хајд!

Ујгур још једном премери сваког од њих. За тим уздахну и рече:

— По десет копејки на једног ...

— Добро, рече Салакин одмахнув руком, ево ти.... Ћари и ти!

— Види новац, рече крчмарица ујгуру.

Он баци Салакином сребрн новац на сто, испитивање његов звук, за тим га је нагризао зубима, пружао другом столу, бацио новац још једном, а по том је рекао крчмарици:

— Ено ти за пиво!

— Ово ти је нешо велико нсето! промуца Салакин Ваљушки.

— Седи ти позади у санке, рече ујгур Ваљушки, а ти ћеш — са мном.

— Добро, рече Салакин. А.... за што не обојица заједно?

— А што вам је потребно да будете заједно? упита ујгур са сумњом.

— Било би нам топлије.

— Тако, пасмеши се ујгур: нећете; нека буде како сам ја казао... Јер.... кад би тној пријатељ покушао да ми украде пола, онда..... ја бих те каутом лупио по глави, вешо бих те, па...

Није довршио реченицу но је пренуо у смех..... За тим поново поче кашљати и кашљао је дуго, тешко....

VI.

Били су већ пет километара одмакли од крчме, кад ујгур напоследку осломи свог суседа:

— Ко си ти?

— Чопек, прогунђа Салакин кроз зубе.

Било је хладно; Салакин је дрхтао целим телом. Мећава беше поново престала али је дувао оштар, хладан ветар. Два пут је сказао Салакин са саоница и трчао поред њих дрмом, у нади, да ће се загрејати. Али је било тешко ганити по меком, дубоком снегу; брзо се умарао, те је опет долазио у саонице и у њима се још већма мрзнуо. И сваки пут, кад год би он силазио из саоница, угљар је ваљо из џироког рукава кратак јак штап, на чијем је врху био један гвоздени тег од пола кила — као неки буздован. Салакин је слушао за такво оружје, те је постао још огорченији.

— Сви смо људи, рече угљар; али ја те питам ко си?

— Нисам немам родитеља, немам рођака, рече Салакин, на онда се окрете Ваљушки, који је поздви седео и унита га:

— Ваља! јеси ли још жив?

— Јесам, одговори Ваља полугласно.

— Јеси.....

— Гледам вас само какви сте, рече угљар презрино.... Тако сте бедни... поделани.... Зашто сте ви неке лењчуге....

Салакин се беше згрчио; бутао је и трудио се да не цвокоће.

Он погледа паз себе и виде пусту главу, равницу. Из ње је вејала хладноћа и она му је изазивала чежњу.... а на који се није могло видети ништа на чему би се задржало око.

— А ипе, Салакине, нас има три брата... Ми палимо угаљ и носимо га у варош једном ракицији за пецино ракије.... Да!... Ми живимо врло пријатељски..... Слажемо се... Сити смо и одевени.... Све, како треба... Хвала Богу.... Ко хоће да рада и ниje лоп, не лумпује, тај увек добро живи... Старија браћа су оженељи, а ја ти се женим празником.... Тако ти је то... Ко хоће да рада, тај се и слади...

Коњ је имао лагано... Сваке су се дрмусале а Салакин се ђудао као да је на жици.

Досадно тешке речи угљарове падале су му на срце као студено камење. Оне су стешале његово срце, и њега је пређао потмули глас тога човека.

— Ваљушка! пикну он.

— Шта је?

— Вали ти мајчице трчао?

— А што? унита Кусан слабим гласом.

— Да се не смрзнеш!

— Не бој се!

Угљар уздахну дубоко, за тим се насмеши и убриса нос рукавом. Но том опет рече:

— Какви сте ви људи?! Какви сте худи! И зашто живите? Мрзнете се, гладни сте... дудорије.... Зар је то живот? Ваља живети као човек!

— Дели са мном своје ноше; видећеш, да ћу ја вас добро живети, рече Салакин.

— Шта хоћеш?

— Кажем ти да дели са мном своју зараду.

— Поделићу ја вас тебе! Јеси ли видео ово?

И пред Салакиновим лицем дејујала се мрка шпута. Он виде врло угљарево лице, његове беле зубе, његов дрски смех, због кога је лично на ђавола.

И Салакина одједаред подуже ватра. Учини му се као да му је срце прескочило, и као да из њега лиже пламен; а тај пламен допире му је до главе те му је цело лице почрвенело као кри. Он замахне на све снаге рупом, удари угљара лактом у лице и обори га на леђа. У исти мах удари га кнутом у слабину; заболе га до дна душе и престаде му дисање.

— У помоћ!.... Убиште ме!.... викао је угљар испрекидано.

Али Салакин га беше пратиснуо целом тежином свог тела, а прете сјурио у његов врат и стезао га грчевито. Колеменма му беше пратиснуо трбух и викао је бесно:

— Говори сад! Говори!.. Говори!...

Угљар је крчао, зубима је шкргнзао одељу на Салакиновну рамену, мигољао се под њим као жива риба под ножем и покушавао да пустима дочепа Салакина за врат. Кнута му нестаде из шаке и о једном њиному ниснма му је о рупи. Она је при сваком покрету подизала Салакиново тело, а сваки додир је код њега изазивао зобљу на да га није боледо.

— Ваљушка! Помози ми! викао је Салакин дивљим гласом.

Ваљушка, у поза упочен од хладноће лежао је под празним пређама од угља, па кад је чуо угљарсву вику, обузео га је страх. Он је одмах видео шта је, те је још дубље зарио своју главу у пређе.... Кажу!у.... спасао сам.... нисам ништа чуо.... мислио је он брзо. Али кад је његов пријатељ знао у помоћ, тргао се и скочио на саоница као што су скакали грудве снега испод коњских копита. У његовој глави сенну мисао, да ће угљар, ако убије Салакина, убити и њега.... На кад је дошао до ова два човека тела, која се беху претворила у чвор, кад је видео прљаву одећу на њима при лице угљарево и црне прсте, који су грчевито тражили ваиуту, дочека он ту прву руку и поче је гњечити, притискивати, ломити.

Мали чупави коњ тужних очију корнаао је полако и мањуи главом вукао је у хладну, мртву дољину та три човека, који су се напрегњући зубима, и прклајући несвесно борили у саоницама....

(Наставиће се)

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Лоп на човека

Стигао у пеше у Бреслау, одох да се споразумем с властима за сутрашњи дан.

Кад се смрклo, обвијао сам град на брзу руку, на како сам пролазио поред једног дућана у коме су гасили светлост од тесног осветљења, опазих у налогу један коњевећи који, ма да није био сасвим сличан Гесперову коњевићу за хотела Кајё, ипак је имао с њиме неке неодређене сличности. Трговац није знао ни речи француски, а ја опет ни речи немачки; било би врло тешко да се споразумемо. Али неће нови, био сам будан због тога проналаса за који сам имао да захвалим случају.

Тада сам при пут, од свога доласка у Немачку, наишао једни коњевећи који се толико приближавао оном који сам једнако вукао уза се.

Сутра у јутру, возаја ме упошаде са г. Сохкохом, шефом полиције, који ме попери шеју свога кабинета, г. Хенриху Хоемаку, врло вешту полицајцу, и човеку необично љубазну. Испричах му шта сам пронашао у очи тога дана, и он одмах посла једнога од својих агената у дућан од кога сам се бно постарао да узмем адресу.

Г. Хоеман ме позва на доручак са једним полицијским комесаром у граду, г. Федером.

Кад смо устајали од стола, агент се врати, изјављујући да се сва коњевећи пилиш на оној код Геслера израђују у Бреслаи. код некакна фабриканта коњева, г. М...

Тада му поверих свој коњевет, и он се у скоро врати са фабрикантом, који је носио једну даску на коју је био прилепљен комад хартије избрадзан пречним и плавим линијама, иста постава која је била и у коњевићу Геслерову!

Г. М... признаде потпуно да је и тај изашао из његових радионица. Али није могао знати ко га је купио: продавао је сваке године хиљадама од тих простих коњевећа чија је цена, сећам се, била три марке.

Био је то мршав успех, али је један ворак већ био учињен. Г. Хоеман, који ми се беше ставио на расположење предано-њу на којој ни сада не могу довољно да му захвалим, беше разаслао своје агенте да извиде истраге код свих Геслера у Бреслаи, а бог зна да ли их је и било. Они се пратише празних пана. Чини ми се чак да ни један од Геслера из Бреславе није одсуствовао из града за време месеца марта!

Међу тим, не знам за што, на један пут ме беше обузела нека јада'.

Брајем истога дана после подне, дође у полицијску управу један агент доводећи једног «фабриканта коњева из тога града, г. Моница, који је знао да је он прошло коњеве некој госпођи Гутентаг, којој није знао адресе.

То је опет била једна обмана; гракно сам Геслера а пашао Гутентага.

Дочепах бреславски *Весник*; има тра-десет и шест Гутентага у граду; морађу да их видим све, једнога за другим! Узедох прнога на списку и одох са г. Хоеманом на г. Иснку Гутентагу, овлашћеиу посреднику.

Отвори нам једна служавка; она нам изјави да јој је господар изашао и да је немогућно видети и госпођу, јер је била на путу.

— Али где је г. Гутентаг сам? запита г. Хоеман.

— Не знамо о томе ништа, одговори слушкиња.

Агеиат који нас је водио показа тада чуцени сандучић. Стара Немица даде знак да га не познаје. Да изнуди из цена мајени медаљон са женском сликом и пашех га пред очи слушкиња.

— Где! рече она, слика госпођина!

Признањем да ми срце силно закуца и да осетих бескрајно задовољство вид слуш-

кима познаде и попушае, мараме, гиље и окоратнике јер их је прала више пута.

Може се замислити како сам шестрално очекивао повратак г. Исава Гутентага.

Тај страал, сушти тип класичног Немца, одуше ми храброст првим својим речима.

„Прошло сам свога сина, рече; он је мртав за мене; ништа о њему не знам; отишао је одавде у почетку марта не рекав ни ја с Богом; писао му дво повала и не знам како је могло отићи у Париз, пао што ми је рекао један од мојих суседа. Писао добро писмима од свога сина Ђорђа, а неће ни да га прими?“

Није потребно рећи, је ли те? да сто се добро чували да испричамо томе честитом човеку да смо тражили Гастона Гутентага, пао осумњичена да је учествовао у злочину у улици Монтеп.

Страал познаде свезак кључева међу којима се налазио и кључ од његове куће, за тим слику своје жене.

Најзад, страховита страл, кад му показах мањете најђене код Марије Гевлове, додаде уз клетву на које пазаво није назано:

— То је мој сан морао написати Гастон Геслер: познајем му руконис.

Што ми страал није могао рећи, рећи који је стајао у преписци са Ђорђем Гутентагом морао је знати. Није се смело ни минута губити. Страа слушкиња каза нам адресу тога рођака, г. Ђорђа Гутентага, који је посло исто име које и онај кога бене пестало.

Одох и нему са г. Хофманом, који се није хтео одвајати од мене и слушао ми и даље како тумач.

Још хладнији од свога стрица, г. Ђорђе Гутентаг умеше је у свој говор сворост која ме је доводила до очајања у толико више што је вазало чекати да ми г. Хофман преведе његове речи. Љубазни саветник, смешећи се, даваше ми је знак да стишам своју нестрпљивост:

— Ви Французи, рече ми, прави сте европадници!

— Са сним је тачно, рече банкар Ђорђе Гутентаг, да је мој рођак остављо Бреслау после младићских трешака, које су у осталом без забављености. У овај мах он је још у Паризу, мислим, осим ако већ није отпутовао за Бремен или Хамбург... Пре неколико дана, добио сам од њега једно писмо, у коме ми саопштава страшан положај у коме се налази; ево тога писма.

И пружи хартију г. Хофману, који ми одмах преведе шта је било у њој.

„Ђорђа Гутентага ухапсили су чувари мира ноћу између 16. и 17. марта — оне ноћи над се догодио злочин — после једног покушаја самоубиства и под простом оптужбом за скитачиљу, јер је најавно да нема стана. Суд за прекршаје, који је имао да му суди, одгодио је његово суђење на осам дана, јер је Гутентаг најавно да ће добити новаца од своје породице да се врати у Немачку...“

Овде, г. Хофман заставе као нешто збуњен.

— Не смем вам прочитати крај, рече ми; тако је то необично! Боље прочитајте ви сами.

Затрађих жудно хартију и прочитах испод потписа Гутентагова, ово речи исписане на француском:

„Молим, 1-ви одељак, Јелиња бр. 85.“

Трећутак нисам није био згодан за филозофска размишљања... Заокупих пажљиво банкара Гутентага који настави:

„Послао сам му прекјуче 250 динара да би му дао маха да стигне у Хамбург или Бремен да би се укрцао у брод за Америку... Могућно је да ми је рођак већ прамно тај новац и отпутовао...“

Није се смело ни минута губити. Г. Хофман и ја, одјурисмо у телеграфско заједништво и ја пустих ову депешу:

„20. априла, 1887, 7, час. 50 м. у вече.

Париз, на Бреслауе.

„Полицији, управитељу, Безбедност, Париз.

„Човек Који, не Геслер, зове се Ђорђе Гутентаг, ухапшен у Паризу. Мазас. 1-ви одељак, бр. 85.

„Он очекује новац преко конзула или пословника и биће пуштен, треба да пође на Париза за Бремен и Америку по пријему новца.

„Известити одмах.

Гирон,

„Полицијска Управа“

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински већар пита:

„Пресудом једног пореског одељења, каквим је председавао један општин од 20 дин. за лабаво кућарско порези.

Ову пресуду одобрио је господин Министар финансија решењем својим од 30. новембра 1902 год.

Немогуће решење господина Министра, пропало је председнику, јер ако се рок за застарелост узме од дана када је тако. Министар дошао своје решење, па за три месеца, онда је застарала, нпачи не“.

На ово питање одговарамо:

О застарелости ових пресуда, постоје разне господина Министра финансија, од 16. новембра 1897 год. Пр.Бр. 28004, који гласи:

„На питање једног одељења: за које време застарелају пресуде, по којима су осуђени пазитници чланови на повчану казну по закону о порезу, дајем ово објашњење:

Кривице ове врсте не долазе у ред чисто економских кривица, где би основ казни био интересима наплате за приходе Државних интереса, него по природи своје долазе у ред административно-полицијских кривица и закључе се оно мера, коју држава употребља према оним одговорницима, који су забрани на послу, одређеним им законима земаљским.

Законом о порезу није пошта предвиђено о застарелости ових кривица, и по томе, као се питање о овоме појави, има се оно разрешити по општим принципима казненог права, који су постављени у казненом законику.

У § 1. овога законика обезнања су као потпуна дела, сва она, која се казне затворои до шесет дана или новчано до 10 талира.

На како на казне из чл. 95 ове редакције, ни оне из другог става чл. 111 сазаконог закона о порезу, не прелазе горњу суму, то значи да су и ове привање застарају.

Све, дак, потпуне привање застарају за три месеца по § 396 кр. законика, кад стоје услови тако побројани, а по томе, за исто време застарају и пресуде, по којима су осуђени председници општинских судова, по закону о порезу*.

Ето овако одређује господин Министар рок застарелости ових пресуда. И, узимајући и сами ово тумачење као исправно, изјављујемо: да је пресуда, о којој је реч застарела, кад је одобрена решењем господина Министра од 30. новембра 1902 год. па од тога времена па све до 13. марта, дакле за три месеца и 13 дана није решење предато жалиоцу, пити пресуда извршена.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Настас Ђорђевић, ципелар, из Пландишта, окривљен је, што је ноћу између 20. и 21. децембра пр. год. учествовао у крађи плутона Вуле Богосављевића, из Рајинаца, исти је отсутан сад и нема му се место становања. Од ина 26 год., дуљенко и телесно је здрав. Може се сво полицијске власти, да Настаса живо потраже, и најбоље спроведу начелнику округа поранског, с позивом на Бр. 5716, УБ. 14517.

Лазар Туцовић, из Гостиља, среза златборског, има да издржи три месеца затвора по пресуди судској. По пошти се Лазар крије и вреда да њиму по затвору, то се моли све полицијске власти, да Лазара живо потраже и најбоље спроведу начелнику среског у Чајетини, с позивом на Бр. 5924, УБр. 14314.

Симеун Живановић, из Завлаћа, 23. пр. и. на Сабору у Доњој Буковици, среза подринског, убо је ноћом у селу ово Аћапију Крушића, и исти је од тог убојна одмах умро, а Симеун је одмах побегао. Симеун има 27—28 година, расте писоног, у општ сиеђ, црних брнова, од облела носи копорак, чакшире од памука, на потама опанке. Може се сво полицијске власти, да Симеуна живо потраже и најбоље спроведу начел. среза шипенског, с позивом на Бр. 4459, УБр. 14198.

Ђорђе Радовановић, из Лалинца, који је стављен под кривичну истрагу и притвор за крађу стоне робе од 23. пр. м. непред спроводника. Он је раста средњег, има 36—40 год., приземљаст, браон малих црних, косе црне проседе, одело има на себи сељачко полодно, на глави праву полошну шубару, на ногама сеоачко чарше, преше опанке са црним узама. Може се сво полицијске власти, да Ђорђа живо потраже и најбоље спроведу начел. ср. у Дервен, с позивом на Бр. 3517, УБр. 14200.

Танасије — Паја — Паде Јанковић, Македонац, који је окривљен за разбојништво извршено 18. кирала ове год., у Витановцу над Тодором Радосављевићем пиротским пиганином, ухваћен је у Београду са његова два друга, и да су 26. априла у вече били спроведени за Крушевац. Паде је сколчо са воза између Марковца — Липова и побегао је. Он је раста високог, суснавог, плавих рајих брнова, браду брије, у опште плав, има преко 30 година у.

говору записи македонски, од одакле има на себи: сувласу шуту актерију, са гаргашима, на одшто рељек сувашни, чалинара усове орнкутске, поласи врлешни појасом. Може се све полицијске власти, да Такнеција живо потраже и пођенеу спроводу начелству округа крушевачког с позивом на Бр. 8732, УБр. 11695.

Марко Јовановић, питаница из Забабна, и **Илија Радовановић,** питаница из Звечке, срез поцерског окр. подринског осуђеници. При спроводу за београдски пиласи завод оба ова опасна злочинца побегли су испред спроводника 4. ов. м. ове године. По благодарној умешности начелнику среза поцерског, окр. подринског, г. Анари М. Стојићевићу код кога су били притворени, ови су нам ко све опасне слнпе и по силнику

Марко Илија

из броја 14. „Полиц. Гласника" за се тражи, ови је уредништву послао фотографије њихове, које ће несумњиво послужити полицијским органима да их лакше и брже пронађу.

Марку је 35—40 год., основног је раста, браона пажења, бно је без браде али је сада у целој прекривена мокла пустно да расте. Илија је 35—40 год., основног је раста, у лицу ини браона пуних, браде обријане. Обојица су носили на себи гуњеве а на глави шубаре.

За извршених осам разбојништава у Метковићу сре. поцерског на другу Шабац — Крушац осуђени су и то Марко на 12 а Илија на 15 година робије.

Наређује се најстрожа потера за оним из све опасним злочинцима. Пронађене ваљ страховно спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 12029.

КО ЈЕ ОВО?

Лице, чију слику износимо, ухапшено је у Аншеру под именом **Александар Кати,** због каше крађа. Вели, да је родом из св. Луја у републици Аргентини, и да од пре 14—15 година живи стално у Јевропи, без икаквог сталног занимања. Говори врло добро италијански и француски па отуда погађа. Да би се утврдила идентичност овог са све сумњивог лица, које се још издавало и за **Луја Кеслера,** рентијера из Трста, — потражили смо из Аншера моја за најтачније податке о њему и

његовој прошлости. **Кати — Кеслер** има 40 год., средњег је стаса, прне косе и обрва, очиј угластих, лица овалног, разнојесног средње. Ко ма што буде знао о овом лицу моли се да то одмах достави нашем уредништву.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

1. Априла Светислав Вујовић, из Граба, среза драгачевског, окр. чачанског, стар 15. год. заклао се са Љубомиром Вујовићем, оца. оно међе њиховог имања и у тој свађи Светислав ушишним мотиво удара Љубомира по глави, те га тешко повреди, од које је повреде Љубомир после 24. тога уиро. Кривац дело потпуно признаје и пласи се под истеђењем и у притвору код начелника среза драгачевског. По овом делу окривљена је нао скучевник Марија Вујовић, мајка окр. Станислава, јер га је она на то навела.

6. Априла Вакланин син Илије Стојадиновића, из Кусадина, среза дубовачког, окр. смедеревског, лечно од 13 година у свађи око бича, ударио је ножем Јарију сина Матеје Миљаровићева, из Кусадина, можићна од 18. година, од чега је овај на месту остао мртав.

6. Априла Милорад Станковић, из Велнног Поља среза тамнавског, округа ваљевског, једним стручем тешко је повредио Михаја Стевановића, осл., од које је повреде пустра дан уиро.

Кривац је у руковима власти и дело признаје.

7. Априла ваљев је у пушнику Јевтимије удове Петра Симића из Ниша, један човечији леш. Истрагом утврђено је: да је ово лош убијеног Драгутина И. сина Стевана И. звапог „крнног бројнвара" из Лесковца, младић од својих 18 година. Убица је Мијаило Тасић, ушар из Лесковца, који је из Смедерева са убијеним дошао у Ниш, 24. ир. месеца, где су ортачки остволили радти пиларску радњу. Убиство је извршено 2. овог месеца на поменутом. Кривац је у руковима власти.

8. Априла Сима Матејевић, условно осуђени робијаш из Сиче у среду између, у друштву са својим сељаком Живјом Ранчуловићем, пошао је у Ивановицу, где је у Рибара прочерпао

из Ивановице — натражише и отели им до 120 лнк. у новцу по вјоружаки одметан се од власти. За њима је сиеста јагнута јака потера и наређено је све што треба, да се похвати. Начелнику среског стаљења је лично одговорност и наређено му да ове разбојнике похвата и ако се ни би предали да поступи по закону.

9. Априла на трау Васе Стојановића, из Грабовине, среза лесковачког, окр. моравског, слуга његов Богомир Стојановић обрвање је из револвера свога друга — слуге — Живка Илнодића, лете од 12 год., које је одмах указала лекарска помоћ, а Богомир, које дело признаје стављен је у притвор.

Ноћу 9. Априла непознати злочинци проваљили су собу од ћуће Вишоје Новановића из Милановца, среза хомољског, окр. пожаревачког која се налази на путу за Београд, пако у собн ннје ништа нашао то су хотели упалити у њу разбили један сандук и само ако је у њему новац био, он је однет нпчеп друго нпр нашти одпето. Срески је власт на лицу места и чини живу истрагу против злочинаца и до 12. ов. мес. нађене ствари ће нта је управо Николи одпето.

Ноћу између 9. и 10. Априла непознати злочинци убили су Обрада Миљковића, из Дедина, у воденици Гије Петровића, у Ломници, среза расинског округа крушевачког. Узрок убиству за сада је непознат. Чиновници је одмах отишао на лице места, ради проналажења убице.

11. Априла око 10 сати пре подне Светозан син Милорада Стојановића, из Неђнице, у срезу моравском, убио је на њиве свог комшнју Васнлија Марнновића оца. Узрок је убиству свађа око иоостарсена граннце земље. Убица је у руковима власти и са њима ће се поступати по закону.

14. Априла у 6 сати у вече убијен је на њиве, од непознатог лица, Михајло Богићевић, из Дворана, среза расинског округа крушевачког, у забрану звапом „Шиб" где је токарно дрво на колима. Предузета је истрага за проналажење убице.

9. Априла, Христина жена Милутина Брнновића, из Бошевца, окр. пожаревачког, са својом децом: Стаиојем од 12 година, Станом од 11 година старостима, двогодишњом су осамдесето-годишњег старца Мату Ђорђевића, из Бошевца, на његовој њиви, где су се због заузећа споречкали, а после заостане, Христина само напазне на Мату, и ударајући га по бутинои, нанела му је смртоносну повреду, од које је напазно. Кривац су похапшени и стављени у притвор.

ИСПРАВКА

У рапијем — 15. и 16. — броју нашега листа, при преламању листа случајном омашном одвоз-сапстача, испао Решења Господина Министра унутрашњих дела, нзвештајем је потпис Господина Министра и № 7853 нов. Расинов.

Да би се нашн читаоци у случају потребе моли нашли на ту нумеру, то је горе у своје поправни довозимо.

Уредништво.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Полицијска и употреба оружја за нападање; 2) Самоубиство из љубави; 3) Неповољни и лажни сведоци. — III. Поучни забавни део: 1) Историја једног злочина; 2) Крпа злочин; — IV. Поуке и обавештења. — V Службене објаве: 1) Потере; 2) Које ово? 3) Криминалне белешке и догађаји у земљи.

ШТАМПА КРАЉ СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 18. У БЕОГРАДУ, ПЕТАК 9. МАЈА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 6. маја 1903. године.

за начелника прве класе среза зајечарског, Чедомира Поповића; начелника друге класе истог среза;

за начелника треће класе среза параћинског, Витомира Васића, секретара прве класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за привременог начелника треће класе среза грочанског, Косту Ракића, писара прве класе среза прачарског; и

за секретара друге класе начелства округа смедеревског, Димитрија Ђорђевића, писара прве класе среза лесковачког.

Указом од 20. априла 1903. године,

за писара прве класе начелства округа подринског, Симу Николића, писара друге класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа моравског, Владимира Антонијевића, писара треће класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа крушевачког, Данила Трићковића, писара треће класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за напредног писара друге класе начелства окр. београдског, а да врши дужност писара среза грочанског и прима плату из плате овога, Милорада Тутунџића, писара треће класе Управе вароши Београда, по молби; и

за напредног писара друге класе начелства окр. врањског, а да врши дужност писара среза масуричког, и прима плату из плате овога, Косту Младеновића, писара треће класе Управе вароши Београда, по молби.

Указом од 28. априла 1903. године,

за помоћника прве класе начелства округа ваљевског Ђорђа Стојановића, помоћника исте класе начелства округа београдског, по потреби службе.

Указом од 2. маја 1903. године,

за писара прве класе среза посавичког Николу Вујића, писара исте класе среза деспотовачког, по потреби службе, без права на путни и селидбени трошак;

за писара прве класе среза бедовничког Димитрија Т. Стевановића, писара исте класе среза крагујевачког, по потреби службе;

за писара прве класе среза крагујевачког Спасоја Ивановића, писара исте класе среза лесковачког, по потреби службе, без права на путни и селидбени трошак;

за писара прве класе среза деспотовачког Војислава Ристића, писара исте класе среза темнићског, по потреби службе;

за писара прве класе среза лужничког Димитрија Михаиловића, писара исте класе среза лесковачког, по потреби службе, без права на путни и селидбени трошак;

за писара друге класе среза деспотовачког Љубомира Гардића, бившег среског писара;

за напредног писара друге класе начелства округа врањског, а да врши дужност писара среза лесковачког, и примају плате из плате оних: Стевана М. Божидаровића, Стојана Живковића и Драгомира Крстића, писаре друге класе начелства округа ниш-ког, по потреби службе;

за напредног писара прве класе начелства округа топличког, а да врши дужност писара среза добричког, и прима плату из плате овога Станимира Димитријевића, напредног писара исте класе начелства округа моравског, и вршиоца дужности писара среза деспотовачког, по потреби службе, без права на путни и селидбени трошак;

за писара друге класе начелства округа моравског Обрада Ј. Спајића, напредног писара друге класе истог начелства, и вршиоца дужности писара среза ресавског, по потреби службе;

за напредног писара друге класе начелства округа београдског, а да врши дужност писара среза колубарског, истог округа, и прима плату из плате овога, Михаила Штуловића, напредног писара друге класе истог начелства и вршиоца дужности писара среза космајског, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа чачанског Михаила Димитријевића, писара исте класе начелства округа рудничког, по потреби службе; и

за писара треће класе Управе вароши Београда Милоја К. Белимарковића, практиканта среза параћинског, свршеног правника.

Указом од 3. маја 1903. године.

за напредног писара прве класе начелства округа крајинског, а да врши дужност писара среза брзопаланачког, и прима плату из плате овога, Илију Атанацковића, напредног писара прве класе истог начелства и вршиоца дужности писара среза кључког, по потреби службе, без права на путни и селидбени трошак.

Указом од 6. маја 1903. године решено је:

да се Д-р. Фердинанду Хаусману, контрактуалном лекару среза звишког, у округу пожаревачком, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Указом од 3. маја 1903. године, решено је:

да се Коста В. Богдановић, писар прве класе среза брзопаланачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, у интересу државне службе ван исте отпусти;

Указом од 6. маја 1903. године, решено је да се:

Милан Влајковић, начелник треће класе среза грочанског, округа београдског, и

Драгољуб Миливојевић, начелник треће класе среза параћинског, окр. моравског, на основу §. 76. закона о чинов. грађанског реда отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, Пр№ 10377 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 20. марта 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се село Горња Сабанта, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине ратковићске, у срезу левачком, округа моравског, и образује за себе општину под називом: општина горњо-сабанчка.

да се села Мислођин и Јасенак, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине баричке, у срезу посавском, округа београдског, и да образују за себе општину под називом: општина мислођинска.

да се села: Извор и Клачевица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине доње-мутвичке, у срезу параћинском, округа моравског, и образују за себе општину под именом: општина изворска.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Пр№ 9982 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Познавање и употреба оружја (за иследнике)

6

Је ли у каквом таквом случају реч о томе, да ли је оно или оно било могућно, какав је успех могао бити постигнут и т. д., природно је да не остаје ништа друго но да се учине огледи са сличним телима. Разуме се да такве огледе и њихове резултате ваља свакад узимати с великом опрезношћу. Не могу се чинити огледи, који кваре оружје, дакле на пр. пуњење пушку комадом гвожђа или камења, а нарочито комадом гвожђа, на неправилна тела, као што су оксери, дугмета и т. д. лоју у цеви у онај положај у коме су била кад је пуцано у дотичном случају. У таквим приликама једино се може наглашати, т. ј. могу се правити најразноврснији огледи, на ако се у пуцању дође до сличног резултата, тек онда може се с неком сигурношћу говорити о томе, да се дошло до упоредних огледа.

Сад да пређемо на права зрна, која су у животу у правој употреби. Ту ћемо имати да разликујемо сачме и куршуме. О сачми смо већ напред говорили, а о куршумима ћемо коју више рећи. Најобичнији облик зрна био је куршум, и то округли куршум; такође обична куршума иследник ће и дан данас најчешће наћи, а нарочито код сеоских стаљева, где су се, као што смо већ једном нагласили, старе пушке сваких могућих модела одржале у употреби.

Мало по мало људи су увидели једну велику ману код округлих куршума: наиме да не можемо ништа подесити, да се приликом експлозије барута боље одупру о видове цеви, те тако се дошло до цилиндричних куршума.

д) Погођени предмети

У приликама биће од важности да се испита не само прави објекат нишањења, већ сви предмети, које погоди једно или више зрна. То питање није никад индиферентно и према томе мора се у свима околностима решити у толико у колико прилике допуштају.

Овај рад није тако лака. Узимимо за пример да је неко на некога у ноћи пуцао сачмом. У таквој прилици неће бити изгледно, да ћемо, што је год могућно тачније, потражимо све трагове сачме, које нису погодиле дотичну личност, нарочито ако је биле у близини предмета, који су заштитали зрнца могли ухватити. Дакле само у пустим пределима, равницама без дрвећа, стена, зграда итд. нећемо предузимати трагења, иначе се мора тражити. Таква зрна најлакше ћемо наћи у дрвећу, јер дако опазимо, управо брзо нам падне у очи место, на коме је зрно ушло у дрво, јер та обично осјутнти или запара. На камену ћемо наћи већином само тачке, које изгледају тако као да су од оловке. Осим тога ваља обратити пажњу на пробијено лишће на дрвећу, граничице и влаге.

Кад се зна где је стајао онај који је пуцао и онај који је повређен, онда је ствар олакшана. Сталемо на место првога, огледати на место где је други стајао, потражићемо пажљиво могућни зрачни млаз и тачно све прибележавати непрестано мерећи свако погођено место. То урадити важно је у многом погледу. Пре свега може се констатовати, с каквом су експлозном јачи сачме на предмет, на чега се опет у вези с другим околностима може извести закључак о удаљењу, јачини метка итд.

Даље може се одредити правац сачми, које су се раделеле, т. ј. правац зракастог млаза, из чега се опет може извести тај важни закључак, да ли је онај на кога је пуцано стајао у средини или на ивици тог млаза, што доста пута може бити мероданво за доношење суда о учиниочевој намери. Ако нпр. он тврди, да се пушка случајно окинула, те његово тврђење биће у толико вероватније, ако је погођени стојао на ивици зракастог млаза, тј. ако су промашена зрна сва прошла с једне стране погођеног. Наћемо ли пак те пројектиле приличио равномерно десно и лево од погођеног, је ли дакле он стојао у средини зракастог млаза, онда је вероватније нишањење да је свесно пуцано.

У приликама моћи ће се, кад се нађу и расмотре промашене сачме, решити бар дапимање где је стајао погођени. У многим случајевима, а нарочито кад неко тврди да је дело извршио у одбрани, погођени и злочинац различито назују места где су стојали. Кад знамо дејство оних зрна, која су погодила нападнутога, па то дејство упоредимо с оним, које је произведено на погођеном дрвету итд., онда ћемо отприлике моћи казати, у ком је реду погођених предмета морао стајати онај на кога је пуцано.

Напослетку неће бити згорега да се упореде пројектили који су нађени у телу погођенога и пројектили, који су изваљени можда из оружја, дасака итд. Ако су све сачме једнаке, онда се неће наћи много доказног материјала. Али ако су нађене мешовите сачме, нпр. аксичарске и зечарске, на онда ако је још код окрвављеног, који порише, нађена слична мешавина у подједнаку сразмеру, онда имамо један доказ више.

Је ли пуцано куршумом, онда сличан поступак неће имати увек такног успеха, пошто куршуми из данашњих пушака већином пробију кроз погођено човечије тело те остане и друге трагове. Дрвеће стоји ствар над је реч само о огледу или о огледу с једним метком и његовом успеху, пошто се у таквим случајевима из правца и јачине промашеног куршума могу извести важни закључци.

То се јасно може видети у једном случају кад је један жандарм у некој ухапшеној крчми хтео да затвори једног озлоглашеног опасног разбојника и кокошкара дену. Он се приватно беше добровољно покорио, али је сточно одједарез, пре но што се жандар могао и окренути, истрчао је из собе и почео на ходника пуцати на жандарма. Овај је такође пуцао те тако се развила између њих двојице права пуцњава налаћа. Жандарм је погинуо у својој служби, а лопов је тешко повређен утекао и тек лошије је ухваћен. Крчмарица и келнерица побегле су у кућу чим је лопов утекао, те тако није било више никаквих осем њих двојице, но би посведочио како је цела ствар текла. На ипак је било могућно из самих трагова од зрна с потпуном поуздапношћу утврдити цео ток пуцњане борбе; чак се могло констатовати на који је начин лопов повређен, јер је окрвављеном, дакле десном руком отворио врата и јер је на месту, на ком је стојао, нађен изломљени сребрн пристен. Из места, на коме је он стојао, беше у зид упао један жандармов куршум, дакле лопов је морао десну руку подићи да опали пушку, али га је у тај пар у ту руку потодио жандармов куршум, који је однео пристен с прста и, пошто је целу руку оштетио, упао у зид, где је нађен уједен у једно парче тако званог оловања (у прилику, која се одцепила од његовог рукава).

Мало је случајева, у којима би иследник могао боље показати своје оштроумље но у тражењу и оцењивању тих трагова од зрна, а и мало је радова, који би биле крунисани бољим успехом но овај интересантни рад.

Пробијена стаклена окна доста су пута предмет тачног испитивања, пошто је велики процепат мучких убиставa из ватреног оружја извршен тако, што је убилац пуцао кроз прозор на лица, која су седела у кући и не слутећи ништа. Стоји ли учињеноцу од воле да бира, он неће пуцати кроз отворен прозор, већ ће причекати да се он затвори, те да се не чује шум, који он проузрокује. Имамо ли пробијено окно, а тако што по правилу и лајици сматрају за важно те га драже и чувају за власти, исто ваља оставити за истрагу и судски претрес. То техничка ретко над задаје тешкоћа, само кад је човек обазрив. У таквом случају је најбоље окно с једне стране улепити јаком хартијом (најбоље с провидном). То ће се најбоље урадити, кад се измери величина окна, хартија исече тако да буде неколико сантиметара краћа и ужа но окно, па онда намаже штирком. Ако је окно јако разбијено, онда ваља да га с друге стране неко придржава са длановима доле га ми полаки уленимо. Ако су поједини парчићи испали, ваља да их пажљиво наместимо на њихово право место, где ће их прилепљена хартија добро придржавати. (Свршиће се)

Морфиноманија.

После алкохола други бич човечанства, тако исто опасни као и алкохолизам, и ако мање примећан, јесте морфиноманија. Број њених жртава тако је исто велики као и број жртава од алкохола, али испитати њих није тако лако као алкохоличе.

Скоро су два париска апотекара била предани грађанском суду што су давали морфин без декарепа рецепта. Муж оне жене која је добила морфин подигао је тужбу против апотекара тражећи 10,000 франака

нападе. Пре него што ће донети пресуду суд је тражио последње. Ствар још није свршена, али је врло вероватно да ће муж добити, ако буде доказан факат данашњ морфина без рецепта. Пре неколико година један провинцијални апотекар био је осуђен у тим истим приликама: за једну и по годину он је продао на 2.000 франака морфина једној морфиноманки.

По теорији апотекар не само да нема права да даје морфи без рецепта лекарска, него не сме да да ни два пут по једном истом рецепту, ако лекар не напише на њему „поновити.“ У пракгици је друго ствар. Не само да је за морфиноманк, који има рецепт, лако добити по њему морфи у Паризу колико год хоће пута докле год се рецепт сасим не поцепа, него у неким апотекама дају му морфи и без рецепта. Само се по себи разуме да ни на далеко сви апотекари поступају тако, па и у оним апотекама где се практикује то, то бива често без знања апотекарова. Њему је тешко пратити сву своју послугу. Доктор Пинои који је написао интересантну књигу о морфинизму, сведочанства да по признању многих јавних женских, оне увек издаје нежна срца, која их снабдевају морфином, кад год потроше што су имале. Ако апотекар неће да учини тај преступ, то га врши који било од лабораната. Једна је од њих причала да се она увек обрља једноме од тих скромних раденика на пијци, врло старом и рушном и он се је увек подавао искушењу и прао морфи од господара.

Потребно је томе додати да се апотекарима могу признати олакшавне околности, француски је закон чудновато састављен по тој ствари. Он забрањује апотекарима да продају по једном истом рецепту десет центиграма морфина, а допушта дрогеристима да га продају на килограм, приноме који дође, без икаквог рецепта. Полазило је да апотекар, дајући да морфиноман може добити он гтоа оно што он не може дати на мало, без лекарске наредбе, не сматра себе за осебито крива, нарушавајући такав недоследан закон.

Медицинско друштво настојало је на томе да се дрогистима одреди да могу продавати морфи само апотекарима. А поштосваки који од хоће може се назвати апотекар, то је друштво исказало жељу да се морфи може однети само у стан апотекара купца. Али таквим жељама као и добрим намерама увек се доскаче. А и кад би се могле испунити, то би једва могли стеснити морфиноманке. Нема лукавства коме они не би прибегли да би добивали отров који им је тако мио. Прани морфиноманк никад не долазе у забуну. У њих свакад има довољна количина морфина. И онда кад те болесинке „паоглује“ кад их принуде у специјалне болнице, где им је на повратни поглед одузета могућност односа са спољним светом, они се опет домогну да добаве морфи на било то у џепелама, или у халиниама, али у књигама, или на којим другим путем. Свакојако види се да та болест све више отима маха и да је савесној полицији друштво поверило довољно озбиљног рада да спречана ширење и смањење тога зла.

Смртне казне у Америци.

Интересантна је статистика смртних казни код Јенкија.

Један америчка журналиста скупио је те статистичке податке за Уједињене Државе. Он је изнео да је у току 1901 год. тамо било каквоно смрћу *двеста шедесет и три лица* оба пола.

У ту цифру, која је страшна по својој величини, и ако је реч о Америци, где све узима колосалне размере, улазе 135 *нелегалних* казни, како се изражава статистика. Под нелегалним казнама она подразумева казне друштвеног суда, само суда, такозвани закон Линча, чији се број не само смањује него постојано расте. Тако се и без тога великој пређашњој цифри од 1900 људи, каквених таким начином мора додавати и увећање за 21 казну Линча.

Саме јужне државе броје 127 таквих расправа само судом. Већина жртава јесу црнци. Али се констатује, не без страха, да се сразмера белих увећава сваке године.

39 црнаца били су каквени од таквог самосуда за покушај убиства, 19 за насиља, 44 за паљење и 5 за крађу.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ЗЛОЧИНА

ПРИЧА

Максима Горког

VII.

Кад је Ваљушка, умерен и знојав дошао и себи од борбе, рече Салакину с неописаним страхом у очима:

— Где!... А где су сваонице?..., Коњ је стигнао....

— Неће он ништа казати, прогуњи Салакин и убриса пот с лица.

Мирни другарев глас умаља Ваљушкину жељу.

— Тако.... Лепу смо ствар учинили, рече Ваљушка гледајући у угљара.

— Боље је што смо ми убили њега но да је он убио нас, рече Салакин мирно, а за тим додаде:

— Дакле, хоћемо ли да га спучемо.... Ти ћеш узети бунду, а ја ћу — горњи огртач.... али брзо.... иначе ће нас срести.... или стићи....

Ваљушка поче угљара опретати и слагати. Он је непрестано крадом погледао у друга и мислио: „Је ли могућно да се он не боји ни мало?“

Мирно, хладно другарево понашање према убијеном казна у Ваљушки дивљење и страх од њега. А још више зачуђивало га је богињаво, разгребано Салакиново лице — оно се разваачало као на смех, а очи су се сијале чудновато као да је нешто добру оканцију нина или као да се нечем особито радовао. У оној борби беше Ваљушка изгубио своју капу. Салакин скиде капу с угљареве главе, пружи је Ваљушки и рече:

— Метни је.... иначе ће те бити хладно.... Осем тога не доликује: човек — па без капе!.... Зар није тако?

Он напрну шпагове на чакшнрама убијеног и то изврши тако брзо и вешто као да је целог века убијао људе и пљачкао их.

— О свему нама човек да се промисли, рече он дрешећи угљареву кесу. Нико није без капе. — Погледај само! Један златник!... Петорубља!... Седам и по рубља!...

— Шта! рече Ваљушка бојажљиво гледајући у златник.

— Ништа! одговори му Салакин и погледа га жустрим погледом. Шта велиш? А? Ево ти!...

Он пружи Ваљушки новац и прогуњи презриво:

— Имаћемо ми тога доста... изобиља... Напред, мали, и он удари дланом коња по сапима.

— Не говорим ја о новцима, рече Ваљушка: хтео сам само да упитам...

— Шта?...

— Па сто... први пут... тако!... Ваљушка показа очима на угљарево тело...

— Будало, рече Салакин смешећи се: зар сам ја разбојник? А?

— Питам, знам.... Ти си га тако вешто спутао...

— Сиалачки ја живе људе... а сиалачити мртваце није никакна вештина... Салакин, који је у спомена клечио, зајуца се и стропошта се.

Ваљушка се сав стресе, као да га је неко полно хладном водом, крикну и поче свог друга од себе одгурнавати... А коњ је пожурио, уплашивши се од тога крика.

— Ниje ништа..... прогуњи Салакин, обухвативши Ваљушку. Његово лице беше пошавело, очи се помутиле.

— Он ме је.... ударио у слабине... До дна душе ме је заболело... зли... проћи ће нех...

— Еремеју,.. поче Ваљушка удрхталим гласом... Врати ме... Тако ти Бога!...

— Куда?

— У варош... Мене је страх.

— У варош? То није могућно! Ајд!... Настављаћемо пут.... продати коња... па онда — к њему, Матвеју....

— Мене је страх, рече Ваљушка жалостивно.

— Од чега?

— Ми смо пропали..... Бабушка! Шта ћемо сад радити... Зар смо ми тим путем ударили!?

— Иди до ђавола, рече Салакин гласно, а очи му се необично засијаше. Пропали! Шта то значи: пропали? Зар смо ми једини, који убијамо људе? Зар се то дешава први пут на свету?

— Чујеш ли! Немој да се лутиш, молио је Ваљушка плачевним гласом, кад је опазио да је другарево лице добило нарав пајна човека.

— Морам да се лутим, рече Салакин љутито... Ти си чудан човек...

— Гледајмо сад шта ћемо, рече му Ваљушка. Он задрхта целим телом и погледа бојажљиво око себе. Куда га водимо? Ускоро ћемо стићи у село, у Варе чку;... а... шта возимо?

— Хладно! До ђавола! викну Салакин и скочи брзо и лако на сања као лопта. Одиста, Бабушка, прогуњи он и дочека

угљара за рамена! Ухвати га! Повуци!... Држи га за ноге! Дакле!... Напред! Вуци!

Ваљушка се трудио да не види мртвачко лице; он га ухвати за ноге, на никак примети нешто плаво, ужасно, округло на место лица.

— Исконај гроб, заповеди Салакин и поче скакати по меком снегу, разгрћући га тамо амо ногама. Он је то радио тако чудновато, да је Ваљушка, спустивши леш на сниг, зачуђено посматрао друга, не помажући му.

— Копај! Копај, рече Салакин, и он је брзо натрављао главу и груди убијеното снегом.

Другови су радили неполико корачаји од спона а коњ их је посматрао једним оком, окренувши врат. Он је стојао непомично као увучен.

— Напред! Готово је рече Салакин.

— Мало је... одговори Ваљушка.

— Шта је мало?

— Пада у очи... брежуљак.

— Изравнаће се. Друкчије не може.

Они седоше у споне и јурнуи су даље, прибивши се један уз другог. Ваљушка је посматрао пут, који су прекрилали, те му се чинило, да се возе ужасно споро, јер она снежна хумка није се губила испред очију.

— Потерај коња, замоли он Салакина и зажмури, те дуго не отварање очи. Кад их је отворио, видео је још у даљини, лево од друма, малу узвишицу на равном снегу.

— Ах... ми ћемо пропасти, Еремеју, рече Ваљушка готово шапућући.

— Не бој се.... одговори потмуло Салакин: продаћемо коња.... на опда.... вратићемо се у варош.... Нек нас после траже... Тако.... Ено се већ види Вешенка.

Друм је водио косо на ниже у једну снегом застрту долину. Пут је био засађен дрвећем..... Гавран је грактао. Другови се трговше и погледаше се немо у очи...

— Ти.... буди опрезан, прошапута Ваљушка Салакину.

VIII.

Уђоше у крчму неусиљено, весело се викћући.

— Прикане, шаточидер нам по једну чашицу.....

— Сад, рече један при сељак с ћелом, дижући се на тегге. И он је посматрао Ваљушку тако пријатно и топло, да је Кусни усред себе застао и почео се смешити.

У нашем крају је обичај, рече крчмар метнун пред Салакина ракију, да човек кад уђе међу људе каже: „Поможе Бог"! или „Добар дан"!.... Јесте ли из далека?

— Ми? Не; ми.... то јест.... није баш тако далеко... Тако око тридесет километара.

— А одакле ви то бејасте?

— Па одавде, на ове околине. И Салакин показа руком на врата.

— Дакле нисте далеко од варошп? упита крчмар.

— Пиј, Ваља.

— Је ли та то брат?

— Није.... откуд, одговори Ваља брзо „И не личи!"

У једном собљем углу, крај врата, седео је један мали сељак с оштрим орловским носом и зеленим очима. Он устаде, пређе полако тегги и дрско посматраше другове.

— Хеј! Шта ћеш ти? упита крчмар.

— Ништа.... тако.... одговори сељак. Мислио сам: да су ми познаници.

— Да поседимо мало и да се огрејемо, рече Салакин, удаљи се од тегге. Он поуче Ваљушку за руком. Они седоше за један сто; сељак орловског носа заста под тегге и рече крчмару нешто тихо.

— Хајдмо, прошапута Ваљушка Салакину.

— Причекај, одговори Салакин гласно. Ваљушка је гледао пркосно у друга и махао главом. Он је мислио да је сад опасно неумесно, тако гласно говорити.

— Синај нам још по једну чашицу, рече Салакин.

Врата залупаше и у крчму уђоше још двојица: један страви, дуге, седе браде; један мали, мали, дебео, велике главе у краткој бунди.

— Помаже Бог! рече страви.

— Бог ти помогао, одговори крчмар и погледа у Салакина.

— Чиј је ово коњ, рече онај мали, дебели човек и показа на врата.

— Наши, потврди Салакин.

Ваљушка је слушао а срце му је куцало као да ће искочи. Чинило му се да ти људи нешто особито говоре, као да све знаду.

— Хајдмо, прошапута он Салакину.

— Ко сте ви? упита онај кратки Салакина.

— Ми? Ми смо месари.... одговори Салакин: Ми тргујемо с месом.

Охо!... Шта ти говориш? рече Ваљушка немирно, али тихо.

Сва четири сељака чула су његов узник и сва четворица окренула су се к њему и гледали га радозналим погледима. Салакин их је посматрао мирно и само његове стиснуте усне непрестано су подрхтавале. Ваљушка сагну главу и очекиваше; осећао је да не може да дише. Веће настало дуго, тешко ћутање.

— Тако! рече онај кратки сељак: Чудим се ја што је предпи део спона залиен крвљу.

— Шта? упита дрским гласом Салакин.

— А ја, рече страви, писам приметио ври! Је ли то одиста кр?.... Ја сам гледао у змове; све је црно... То је, мислио сам, какав угљар.... Дајде ми једну чашицу, Ивапе Петровићу....

Крчмар наеу једну чашицу и изиде полако на врата као сита мачка.

— Е, рече Салакин, дигнув се са столице: време је, Ваља, да се иде.... Где ли је крчмар.... Да платимо....

— Сад ће доћи, рече онај кратки, окрену се од Салакина и поче сазнјати цигарету. Ваљушка такође устаде; али он одиах клону у столицу: ноге му беху ослабиле, те нису могле држати тежину тела. Он је гледао немо у свога другара и опазио је, да су Салакинове усне дрхтале. Ваљушка је тихо хркао од страха и чекаше. Врати се крчмар сам. Он пређе мирно тегги, на подбочи се на лакат, рече:

— Мало је отопилило.

— Наступају топлији дани (ређи ће неко од гостију).

— Ми идемо, рече Салакин и пређе тегги.

— Причекај човече, одговори крчмар смешећи се.

— Журимо, ређи ће Салакин тихо, обарав очи к земљи.

— Причекај, још мало.

— А шта да чекам?

— Знаш.... пошлали смо по кмета.

Ваљушка брзо устаде па опет седе.

— Не треба мени кмет, рече Салакин и тури капу на главу.

— Али ти требаш њему, рече крчмар, и одетуни од Салакина. Онај страви и кратки сељак интересовали су се за тај говор, који нису разумели, те им пријоше.

— Он ће да те упита, како то да ти тргујеш с месом, а у твојим саонима су прскане пређе од угља.

— А-а-а! изусти онај страви и одмаче се од Салакина.

— Тако је, рече дебељко, на сте украли коња.

— Нисмо, протестовао је таником гласом Ваљушка.

Салакин одмахну руком, окрете се Ваљушки и рече му, горко се смешећи.

— Мани их... Хајдмо...

На пратима се појави још пет сељака, који су се журили. Један од њих, висок, плав човек, дркао је у руци дуг штап. Ваљушка их је посматрао исклачених очију и њему се учинило да сви посрћу као пијани.

— Помаже Бог, јунаци, рече онај сељак са штапом. А одакле су ова двојица? Одакле сте ви бре?... Ја сам, на пример, кмет.... а шта сте ви?

Салакин погледа у кмета на прште у смех. Тај његов смех је подсећао човека на псећи лавеж. Лице му је било бледо као крпа.

— Та се смејеш, а? рече суровo један од сељака и поче завртати рукаве.

— Причекај, Керпеље, прекиде га кмет, имаћемо вад и да бијемо. Све мора ићи по реду! Хеј, децо.... шта је.... Говорите истину... Прељмо одмах на стварр.... Одакле сте украли тога коња?...

Ваљушка се склизну и сруши на земљу са своје столице као отрављен снег с крова и плечећи поче се кретати и непрекидним гласом говорити:

— Хришћани!... нисам ја.... ои.... Нисмо украли тога коња..... Ми смо.... убили угљара!.... убили смо једног човека?... Он је ту... близу... заноћи у снег... Овог другог коња нисмо одвели... али је отишао... а онај нас је довезао овамо... Душе ми... Све то... нисам ја.... Коњ је заиело негде остао..... Он ће већ доћи.... Нисмо имали намеру... да убијемо... Он је напре поче... с кнутом... ми смо пошли у Борисово... хтели смо да настојника оплачкамо... да га запалимо.... на опда оплачкамо... Али коње нисмо дирали... Он је свему крив!...

— Свађу, свађу све на мене, викну гласно Салакин.

И он дочепа капу с главе и баци је пред ноге сељацима, који су стојали немо, укочени као зид.

Ваљушка је ћутао. Глава му клону на груди, руке су висиле низ тело и он је стајао млитаво као да ће се растопити.

Сељаци су их ћутећи мрачно посматрали. Напоследку један од њих, онај орловског носа, прогунђа мрзовољно:

— Ала су звекани!

— — — — — — — — — — — —

Наравно они су дошли пред суд, који их је осудио: Ваљушку на шест година тешке тамнице у Сибирији а Салакина на осам година.

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Лов на човека [1]

За тим, пратих се у полицијску преписку, где протест, на моју молбу, телеграмова одмах у Хамбург и Бремен лични опис Ђорђа Гутентага, са наредбом да га задрже ако би се укрцао у коју лађу која полази на пут.

Истовремено ми је као да сам живео у неком сну за ово неколико часова, догађаји су ишли најпомпије тако брзо да ми је било готово немогућно да их утврдим у своме духу.

Био сам сломљен умором, пратих се у свој хотел под Белог Орла да легнем. Међу тим. пре но што ћу заспати, написах кратко г. Тајлору да ћих га поштано обавестио о својим истраживањима; сврших писмо, стадох размишљати о фантастичну догађају који сам преживео....

И тако, дуго сам по целој Немачкој тражећи човека кога сам имао под руком, у Мавасу, за кога ми је довољно било послати два агента да ћих га ставио на расположење г. Гијо-у!

И механичка, сетих се једног чланка Капусова који сам прочитао тога ћутра у једним париским новинама које ми беху послали, чланка у коме ме писац, подсмевајући се мојем путовању, представљаше као тражим Геслера по Камчатској. Само питао сам једну бабу којој се бегунац поверио и она ми је одговорила: „Какао ми је град у који мора отпутовати, али му се ме тешко наговара: Аси... Аси...

„— Асиџер? повикао сам ја.

„— Асиџер, јест, то је,“ одговорила је баба.

Новинар скоро да је рекао истину.

Уз неизмерну радост коју сам осећао што сам успео, захваљујући случају, да изврши тежак и скоро немогућан задатак који бејах примио на себе, мешало се и нешто забуне. Зар није, збиља, била и једна смешна страна у целој тој причи?

На инак, над сам размишљао, сећајно сам да би се ово што се догодило, могло догодити још много пута до год париска полиција буде имала слабу организацију која је сада код ње, до год се шеф Безбедности не извештава, бар кратким извештајем, о свим хапшењима извршеним у Паризу, и о приликама у којима су ова била извршена.

Један поднаредник чувара мира дотрао са Сенске обале једно лице које је мрморало немачки; сутра дан, један комесаров секретар дошао је од њега да се зове Гутентаг и послао га у Депо. Ни поднаредник, ни секретар, који на ствар Правчинијеву нису онако грозничаво гледали као ми, нису могли ни помислити да је Гутентаг, који је говорио да нема стана, био овај тајанствени човек који се уписао у хотелу Кајё под именом Геслера.

Док г. Тајлор или ја, да смо сазвали за то хапшење и његове појединости, ми који нисмо никако престајали мислити на злочин у улици Монтеј, без сумње бисмо се изненадили поклапањем датума и у браз бисмо сазнали на чему смо, нарочито кад би лице, преко тумача, изјавило да је остављало свој ортаљ у једном хотелу.

Опет једна потребна реформа, ово саопштавање шефу Безбедности извршених хапшења.

Али, онда би ваљало ломити копља са бирократијом, јер, над шеф кривичне полиције не ма ништа, онда шеф канцеларије централизације све....

На један пут, размишљања ми прекиде некакав дакл шум који зачух у двема собама које су биле одмах до моје.

Њих су заузела два француска новинара, један репортер *Temps*, и Феликс Дибоа, тада код *Soleil*-а, а који је, по том, постао славни истраживач, јер је у Црној Земљи извршио задатке који су друкчије тешки и опасни него што је пратња једног шефа Безбедности, који се није крио...

Обојица ме нису пуштали ни очију од Келна.

У трепутку кад сам улазио у хотел, добро су опазили, по моме задовољном лицу, да се нешто ново догодило.

Апсолутно нисам хтео да им одговорам, рекао да је немогућно извештавати новине о ономе што сам урадио пре но што буду извештене моје старешине.

Опкрижих лагано врата и огледах своје немилане како силазе на врховима од претњу; тада рекох у себи мало наносно: „Добри моји пријатељи, идете у лов на новости, пратићете се празних шака[2].

На жалост! чак и у Бреслави, француски репортери били су, те ноћи, лукавији од полиције. Да ли им је пошло за руком да потплате каквог телеграфског чиновника или им је каква агенат сконшпио весе? Тек стоји да је сутра у јутру, у Паризу, *Soleil* изнашао са потпуном причом о ухапшењу Геслера, тајанствена човека на хотела Кајё. Феликс Дибоа успео је да телеграфује своме листу око два часа у јутру.

Догодио се ипак и један незгодан случај. Г. Бернар и г. Гијо, око 11 часова, приликом доласка у Палату Правосуђа, кушше лист од једног продавца, и кад су га прочитали, пољаше по г. Тајлора коме горко пребациваху што их није известио још синоћ.

Мој шеф мораде тада признати да је примио депешу око девет часова, али да је, не верујући у њу случаја, рекао просто: „Гором је будала![3] Задржао је телеграм међу актима, и није нашао за потребно да иде у Мавас. И оде тамо са г. Гијо-ом.

У сред њуди случаја. — Љубазнице Праучинијеве

Отац Гутентаг, који није ни појма имао о забилазности своје тврдње, јер није знао ни речи о ствари у улици Монтеј, рекао ми је формално: „Познајем рукопис свога сина, то је он морао написати на манжетама: Гастон Геслер.[4]

Каква страшна оптужба! на инак нисам много полагао на тај траг. Од кад сам пошао по њега у Марсеј, мислио сам да је Праучини био једини кривац. На инак, узалуд сам се трудио да објасним себи овај низ чудних поклапања времена:

Тај Немац уписује се под именом Хенриха Геслера у хотелу Кајё и нестаје га оне ноћи кад се догоди злочин, док је убица Марије Реноломе остављао своју карту посетницу као Гастон Геслер!

Оно рубље тобожњег Хенриха Геслера, обележено са G. G., што је изгледало да показује са сим просто да је име Хенрих узето лажно и да је право име несталога било заиста Гастон Геслер.

То још није било ништа: после једне фантастичне трке кроз Немачку, нашао сам трагове несталога. Геслер је било лажно име; звао се Ђорђе Гутентаг!

Толико околности против њега. Човек узима лажно име, или да изврши какво зло дело, или да се сакрије кад га је извршио.

Да је правосуђе имало само тога осумњиченог кривца, вероватно је да би судија изјавио да је поуздан доказ о његовој кривици она сличност почетних писмена.

И за вечу несрећу, тај убоги ђаво, над којим као да је дебдела нека ала коб, био је нехотице осуђен исказом свога оца који је познавао његов рукопис на манжетама које су нађене под дешинама побијених жена!

За цело, некада, много је смртних пресуда изречено са слабијим доказима.

Па! и поред свега, ја ни мало нисам веровао у кривицу Гутентагову.

И, у писму које сам, истога вечера кад сам извршио проналазак, упутио г. Тајлору, рекао сам: „Очекујем телеграм да бих сазнао да ли сам пронашао невина човека или кривца.[5]

Телеграм, у осталом, не дође, и пратио сам се у Париз не знајући поуздано ништа.

Али ми је довољан био један час разговора са затворником у Мавасу па да будем онако исто уверен о његовој невиности као што су у осталом били уверени и г. Тајлор и г. Гијо.

Био је то тип сентиманџе која, пошто нигде није успела, једнога лепог дана, замрена тумарањем по свету, беше одлучила да сврши са животом. Али није хтела умрети под својим именом. Хтела је ућутити тај срам своје породице.

„Узео сам, рече, ime Геслера, које је тако обично у Немачној као у Француској име Дибоа или Дирана. Што се тиче имена Хенрих, тако сам га узео насумице, јер то је опет једно од оних које у мојој земљи а нарочито у мојој вери — био је јеврејин — дају најчешће деци.[6]

Било је тако необично што је Гутентаг, излазећи из хотела Кајё, дао не само име Геслера, него и име Хенрих, које је носио Праучини, те је уобразење новинара дејствовало, као што је било кобних сталаја пралина, и надодоше сензационе романе, причајући да су два човека била у присном пријатељству, и да су, према томе, била два кривца.

Суочење није довело ни до каквих резултата, разуме се, а пошло нам је за руком да утврдимо, час по час, употребу времена Гутентагова, од тренутка кад је остављао хотел Кајё на до оног времена кад су га два агента извукли из Сене, то јест у пет часова у јутру.

И то је било у толико теже што убоги Јадо није познавао Париз, што је ишао насумце и што му је било врло тешко да нам покаже места куда је пролазио, а на име једну пивару у предграђу Поасонијер у којој је остао више часова пред једном чашом пива коју је платио место ручка, са оно неполико последњих крајцара колико му беше остало.

На крај, каква страшна поука, та фантастична авантура! Никад писам могао помислити а да не задрхнем при помисли да би можда био довољан још један случај па да се код свих створи уверење и да се несрећни Гутентаг сматра као једина и права убица. Претпоставите, дакле, да је Правчини одржао своју хладнокрвност, да је бацио адиђаре у Сену и дошао мирно да да свој исказ у Безбедности, претпоставите у исто време да је Гутентаг познавао Марију Рењолову, претпоставите да је иратар, који није познао Правчинија, њега само мало познао! Његова кривица просто би бола очи. (Наставиће се)

ИЗ СТАРЕ ПОЛИЦИЈСКЕ АРХИВЕ

Благородному Господину Пјелову Капетану Беличком Исправничества округа Јагодинског члену Стевану Михаиловићу

Жељећи Његова Светлост, Министаршин Господар Књаз Наш, удовлетворити питање Краљевско-Неаполитанског Правительства, по Средством Ц. Кр. Аустријског Конзула у Србији, дали се у Србији Њека Неаполитански Обрист (Полковник) именом Руссо, који је уписао и име Липетано, надаља; благоволеозе предписанијем своим од 24. т. м. № 5131. Управителноме Совјету писчаните заповедити, да он наређу изда на надлежна Исправничества да се речени Полковник Руссо по целој Србији тражи.

В следећа чега препоручује писконасланим Совјет нод 25. декемврија № 3317. А Исправничеству овом да у окружју свом обнародује и постара се вишеномснутог Обриста Руссо или Липетано, под коим му драго од ова два имена потражити, и Акога Проналје уватити, и потом постараће се на увођручаку вашем потражитиља, и Ако Ваљете к Исправничеству послати, неузмогжетели га пак наћи, одговорићете уверене Исправничеству напоље моћи ако Совјету утоме извјестите послати.

№ 1777.

28. Декемврија 1836 год.
У Јагодини.

Исправничества округа Јагодинског
член Асесор
Арандјел Милосављевић.

Секретар
Стеван Аранђицки.

ПРЕПРЕДЕНА ВАРАЛИЦА

Од 20. марта ове године до данас, нварт дворјански приновио је четири жалбе од бакала и кафеција како су од неке женске преварени и одвете им је извесног осећања и понаша а на име:

1. Војислав Милосављевић, бакалин у силандарској улици, прича, како је једна женска у вече дошла испред његове радње и са улице нарелила да се одмах одпеси код г. Доктора Суботића две флаше доминичке воде и понаша рест за бањку. Војислав завуђи да г. Суботић нужде воду, није ни помишљао да ће бити преварен, а како је ова женска била шалом забављена ни сумњао није да је то друго које

лепо већ служавка г. Суботића. Да би свог редовног муштерију што брже услужио, одмах нареди моому да спреми две флаше воде, а он наброји сребра 9·20 дин. и да моому да носи, јер ове женске беше нестало. Кад је био у бањици г. Суботића куће, ова женска срегне момка и упита га носи ли воду на кад је добила одговор „да“, она прими воду и пошће а момку каже да брзо доиесе још две флаше, па да би добила времена да побегне, рече моому да флаше отвори. Момак потрчи дућану, каже газди шта је и узме још две флаше, отвори их и потрчи кући г. Суботића; уђе у њу и нреда 2 флаше доминичке воде. Укућани забезекнути упитају га шта је то и ко му је наредио? Детко каже да је њихова служавка наручила 2 флаше и да је он њој дао и кусур до бањке, ни да је по њезин шхтеву и ове две флаше довео. Одмах су дошли до закључка да је овде извршена превара, али наравно нема, нити је ко могао познати. Сутра дан њезине су нрше 2 флаше доминичке воде на врата у хладњу куће г. Суботића.

2. Петар Златановић бан. у дућанској улици прича: да је једнога вечера дошла испред његове радње једна женска која је дозвала мајку на уста и наредила да момак донесе код г. Дрогутиновића професора 2 кутије сардина по 1 дин. и 8 дивара сатно па да прими бљиву. Ово је наредила и отишла. Петар набројн 8 дин. сребра и завиђе 2 кутије сардине на да момку да носи. На нашпје од стана г. Драгутиновића стајала је та иста женсона која кад виде момка упита га „носиш ли сардине и кусур,“ на нрамак рабу и понне назе моому трчи доиеси још 2 кутије. Момак се врати у радњу затражи још две кутије и однесе, но нако овне женске не беше више на излици, он прави ове у кућу и предаде 2 кутије сардине, замоли, да му се да још 2 дивара и бања. Укућани се згледаше шта овај говори и помислише да он није нормалног памећу, кад он доноси нама ово, што они ни помислили нису да траже. Расиитавше подробно момка о овоме и кад им он све по реду исприча шта је било, закључише да је момак обманут, јер нити су они требали сардину, нити су слали дечорку у бањанину. Момак се врати у радњу, донео 2 кутије сардине и испричао газди шта се збило.

3. На нскелнно доба ноћи овога нред кафану код „Талета“ у нрви мрак дође једна женска у белој хаљини и блузи и рече келнеру да одмах донесе 2 чаше нива куће г. Вајлића пуковника и рест ситнше до бање, на ово. Келнер ово сасвшти цкл-келнеру, уточи пиво, узме 9·40 дин. и оде кући г. Вајлића. На излиди од куће дочека га она иста женсна прима чаше са пивом и вонаи а моому каза да брзо донесе још 2 чаше. Овај отрча у кафану уточи још 2 чаше пива и донесе цкл-келнеру, који „две чаше за г. Вајлића,“ на брзо однесе пиво нравно у стан г. Вајлића. Кад је закуцао на врата и викнуо „ево још пива,“ укућани се изгледаше но би ли ко објасшио шта је ово, на кад нико не зиале, запитаду момка коме је он то донео и по чијем нарецању. Момак рече да је њихова служавка овога час тражила три чаше пива и кусур до бакше, да јој је ово донео и дао на капији и да му је брзо поручила још 2 чаше, и затражи да му се да бапка и за ове 2 чаше пива 0·40 дин. јер то нели није опсиромашио. Укућани су га на ово то нису поручили и да им пиво није требало, ако и то да њихова служавка пнтако није излазила ни у двориште а још мање да је нпшла на улицу. Момак се врати у нродаву, донесе две чаше пуне и исприча цкл-келнеру и газди шта му се десило.

4. Јутрос нрестаде нварт Милнноје Лнпшани банлина и нојани: да је синоћ нека женсна стајала испред куће г-ђе Радивојевићке и у ње нешо тражила 20 дин. сребра и једну флашу осенице, Милнноје одмах пошље новце и осенпцу и кад је момак овој женској нредао ово она каза трчи донеси још 1 кнлу каве од 18 гроша и је ћу ге чекати овде. Момак се врати у дућан да донеси пиће и она женска побегне. И ту се видело да је то био превара.

На исти начин изарнила је нревару и нова кьиегиња. Непознна Србкња узеоши 8·80 дин. у новцу и 2 флаше нива. А покушала је да

напрани преварју у хотел Империјалу трајекла 10 дин. за т. Мих. Полићевића пав. чију је и фанит-шарту донела, али нако је газда спазио, то она није смела да га сачека бојећи се да је у лажи не ухвате.

Како су ове преваре вршене сад на једни и исти начин, одмах се закључило да то врши једно исто лице. И не зна да ли би иследницу једно исто лице. И не зна да ли би иследницу лако за руком да ову варалицу ухвати да се није десило овај случај: На 14—15 лака пре ове последње преваре, Аубашић оне варалице поручио је код обућара ципеле за 16 динара, и кад су биле готове, овај није њихо донашо да их покаже, већ су стајале код обућара до боље прилике. Обућар, спрема чоиеа, жалио се једноме трговцу како му је лубашки Анђе Јонић служавке, Василије Марковић бив. поћни страпар, сарамо поваи и сад не може да одкупи ципеле, а он их другоме не може продати, јер вели нема му нико ону цену за коју су ципеле погођене.

Сутра дан по извршеној преварн код Миланоја Лилашина, овај трговац смотри на Василију нове ципеле, на жало беше чуо да је преварв од стране неке женске извршена, помисли да то није ученица његова — Василијева — драгана Анка која му је изгледала посве сумњива јер је и њему вели ученица неку малу преварв за рачун господина где служи. Своју сумњу хтео је и власти да пријави и он посеравши сазнати ово г. Тих. Константиновићу писарр ис. дорфолске. Г. Тихомир није требало више полатака с оном, јер он ову женску познаје из раније као варалицу и крадљивицу која је као таква била и осуђивана. Одмах оде у стан оне Анке и дозеде је у кварт, где после налог испита Анка призна да све преваре да је она лично извршила, али нема да она то није ученица но снојој вољи већ је на то наговарао њен другаи Василије, који је при сваној преварн ученицвао и новце јој одузимао те на тај начин трошпарао се.

Бројем и савесном истрагом иследника господина Константиновића ова је варалица ухваћена, а да тога није било, ко зна још колико би бакала и кафеџија било жртва овог Василија коме је био задатак да од туђег рада сребре живи.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивац, ноћу између 29. и 30. априла ов. год. извршио је крађу, Михајлу Јаковљевићу, чиновнику удесничке задруге, које стапује у Крал. Милана улици Бр. 108. Крадљивац је отворио прозор собни, и из собе узео је: једно пар одела, патоворене плаве боје, један златан сат са златном лапцом; сат је са три заклопца, на предњем заклопцу израђена је слика у виду сунца. Покрађа вреди до 370 динар. Може се сме полицијске власти да крадљивца нако потраже и пођеног спроведу заједно са покрађом, о поспом на Бр. 14791.

Стеван Ајхорн, б. шегрт и сватница овд., ноћу између 3. и 4. ов. м., нашао је врата на згради арханасој, у Призренској улици Бр. 10, ушао је у магазин Јована Љубера, књиговеза овд., и украо картије за пасошеве и остатак прста картије у вредности 60 динара. По извршеној крађи Стеван је побегао. Он има 13 до 14 год., нали је, сув, плаз; Одевен је у у немачко одело, поцпнало, на глави има славски шешир, топоран српски, немачки и цигански. Моле се све полицијске власти, да Стевана живо потраже и најбоље спроведу Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 15395.

Павле А. Милованновић, таксиџ. из Пожаревца отпутовао је за опасну крађу, који је пођетко познало где нам је крађу извршио. Он има 24 год. висиног раста, крупно развијен, коса смеђе, носа правилног, образа округлих, очи обично доста угнуте; од одела има на себи: чапшире и сукња, на глави шубару, говор му је крупан. Моле се све полицијске власти, да Павла живо потраже и пођеног спроведу начелству округа Пожаревачког, с позивом на Бр. 6839. УБр. 15455.

ОБЈАВЕ

Решењем начелства округа пожаревачког од данашњег Бр. 6529. утврђено је, да су се *Сима Ил. Матеранић* и *Илија Гачуловић*, обе из Сиче у срезу хомољском овога округа одметнули испод ово земаљских власти у намери да ниже самовласно и на пазинив дела чине.

С тога а у смислу одредбе члана 2. закона о хватању и утамничењу хајдука, начелство окр. пожаревачког позива Симу Ил. Матеранца и Илију Гачуловића из Сиче да се у року од петнаест дана рачунајући од б. ов. м. пријаве надлежној полицијској власти, која ће их упутити начелнику среза хомољског.

Ако се у остављеном року не пријаве ма којој од полицијских власти, начелство ће Симу и Илију по чл. 5. полиц. закона огласити за хајдуке.

Сима је стар 35—36 година, уразсти осредњег, у лицу сунчапан, малих црних брнова, браду је бријао, образи округлих, очији црних и над гледа погледу му је оштар, обично гледа испод очију, јако је наклоњен пићу и опија се.

Одео сам је најчешће ципу и опија се.

Од одела нмао је обично вашшко-сељачко, а на глави војничку шајкачу.

Ранпје био је осуђиван због убиства на 10 година, а 1899. год. због оброе крађе на 5 година робије од које је 22. фебруара 1902. године помилован.

Илија је стар 24—25 година, мали, у опште приомакнут, црних брнова, који су му тек почели, нос му дуг и позиван, снажан је и доста чемелан.

Одело има на себи сеоско-сељачко а на глави малу шубару на форму астраханске.

Бр. 6529. — Од начелства округа пожаревачког, 29. априла, 1903. године, у Пожаревцу.

Лазар Туџевић, земљод. из Љубиња, осуђен је пресудом ужичког привременог суда од 16. јануара, 1902. год. Бр. 1048, који је пресуду и Апелационни и Касапиони Суд одобрио, на три месеца затвора, за два дела лаке повреде и противстављања, које је осуду Лазар почео и издржавати код ово среске власти нако што тврди акт Бр. 1043; но на молбу његову а по позиву привременог суда ужичког Бр. 29993. Лазар је пуштен на ово среско притворе, да ће, овог месеца отиде суду на претрес по своју другу кривицу, а да тим одмах се врати на продужење издржања осуде, но напред поменутој пресуди, ако што тврди акт саслушања његова Бр. 1048. Како се Лазар ни до данас није хтео вратити ово среској власти за издржање респо осуде, и ако је по неколико пута тражен преко суда општине Љубишке, на је чак, као што тврди акт истог суда Бр. 493 био са служитељем упућен ово среској власти, но он је нестао пред служитеља, у месту среске канцеларије, уништио, и према извештају општине Љубишке Бр. 718 отишао на имање у Рвену среза поженнки, према телеграфском извештају начелника среза поженског Бр. 4702. не зна се сада ни где се налази, јер га ни тамо нема, што значи, да се одметнуо испод власти и прође се куда у намери да лопиже чини и казнима дела.

С тога на основу ч. 5. 293, 310, 312, 314, привичног поступка налаг среза златиборског.

Решава:

Да се осуђени Лазар Туџевић, из Гостиље, позове писменим путем преко полицијских власти, достичног општинског суда, «Српских Новина» и листа «Полицијског Гласника» да у року од петнаест дана, од дана, предстане опој или најближој полицијској власти, у чијем се подручју буде налазио и јави се, који умолити, да га сирасели овамо ради издржавања осуде. — у противном, после остављеног рока биће огашпов за хајдука усled чега ће, после овог рока, бити слободно сваком убити га.

Бр. 5924. Из канцеларије начелника среза златиборског, 30. априла, 1903. године, у Чајетини.

ИЗ ПОЛИЦИСКОГ АЛБУМА

Стојан Илић, убица. — На дан 27. априла тек. год. кајутра освануо је један женски леш у баншини шумарка и с леве стране пута ка топчидерском гробљу, а иза топчидер. касарне.

Полицијским увиђајем и лекарском секцијом који су одмах извршени констатовано је: да је ово леш женске од својих 23—24 год., нао и да је убиство извршено насилно, великим оштрим ножем који је био непрекидно забодан десне слене и то у времену између 8—9 часова на дан 26. пр. месеца у вече.

Живом истрагом, која је поводом овог грозног убиства покренута, утврђено је још истог дана, да се убијена зове Марица и да је жена

Стојана Илића, бив. пожаревачког општинског бесправног.

Чим је утврђена идентичност убијене, полиција је већ била у стању да моје трагом за правим убицом и за тај, само после 2 дана, није сколькнуо у Пожаревцу. Тај убица није био нико други до муж убијене — Стојан — чију слику налазимо, и који је, одмах по извршеном убиству, побегао из Београда. Он још не признаје свој злочин, али је доказана истрага несумњиво утврдила да је поречено он убица.

Стојан је родом из села Буковац у срезу деспотовачком, има 35 год., у прошлој години био је осуђен 2 месеца затвора због покушаја убиства, поспат је у великој као човек напредан и драки.

Истражној власти весма је потребно, у интересу што бржег и правилнијег истраге да зна тачно где је и с ким је био Стојан на дан 26. априла тек. год. по подне између 4—9 часова па с тога позива све оне који о томе буду ма шта знали да јој то што пре доставе. Истрагу по истоврој кривици води сама управа преко свога члана г. Душана Ђ. Алимпића и писара кривич. одељења г. Воје Милошевића, на које треба и упућивати тражена извешћа.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

12. Априла, у 5. сахати изјутра, обесио се Вајпо Ивић, тежак из Вирше, среза поцерског, окр. подринског, пред својом кућом, о јелову јабуку. Отац и брат му нађи су ово сакрили, скинули су га са дрвета и он је, и у веселоме стању, по прачаку умрљана, живео до 9. сати пре подне а тад издахнуо. Лекарским прегледом лешп. утврђено је, да је пок. Вајпо одузео себи живот вешањем, услед душевног растројства.

14. Априла, у 6. сахата по подне убијен је на њиве, од непознатога лица, Мирашо Богићевић, из Дворана, окр. крушевачког, у забрану званом „ивић", где је товарио дрва на колима.

Предузета је жива истрага за проналазак

16. Априла, пијена је у својој кући обешена Стојанка жена Миладина Станковића, из Куниновца, среза лесковачког, округа врањског; Узрок непознат. Истрага је наређена.

18. Априла, око 2. сата по подне, четири непозната лица, пошли су на кућу Тодора Радосављевића, пореклом из Витановца, среза рановског, округа крушевачког, и из пушака убили му једног пса и растерали му живинчад, па му тада покрали и одвели разне пољске ствари и у новцу до 1000 динара. Предузета је жива истрага за проналазак оних лица и покрађе.

Ноћу између 18. и 19. априла убијен је из пушке Миласав Вајпковић, из Јежевице, округа чачанског, у својој њиви. Убиство су извршили сви погинули — Радован и жена убијеног, Перса, по њиховом признању, због тога, што је Милосав био продао једну њиву са новци потрошио и проћердао. Кривци су у руцама власти.

Ноћу између 19. и 20. априла убијен је кол стоке, на месту званом „бања" атара села Јеловца, среза деспотовачког, округа моравског од непознатог злочинца. Љубомир зет Милутина И. Ђорђевића, из Јеловца. Које које је убијени чувао злочинца су отерали.

Истрага за проналазак злочинаца одмах је предузета.

20. Априла у ноћи ноћу непознато лице упалило је појату Илији Милојевићу, тежаку из Новог села, у срезу банском, округа пиротског, те оно изгорела.

Уређено је шта треба по закону о пакнали штето учињене злонамерним паљењима, а и истрага за проналазак лица, које је извршило паљевину, предузета је.

Ноћу између 18. и 19. априла Стевки Павловић, и Милан Марковић, из Тићевца, среза моравског, округа пожаревачког, у пашпом стању, на путу Велико Село — Пожаревац, отели су од Аубе Рајића и Милоте Милошевића, из Великог Поповца, среза мавског, 18-20 јагара у новцу и један перорез, а од Никоје Стамеића и Љубомира Тодоровића, слуге Браће Николајевића, из Пожаревца, 5-50 дин. у новцу и једну дуту пушку. И једни и други пљаке су у руцама власти јер су одмах похватани.

20. априла, Рајко Вукотић, слуга Драгића Јосиповића, из Ступљана, округа ваљевског, ударио је ножем Милисава сина почивших Саве Стјића ока, услед чега је Милисаво 22. априла умр'о. Убица је у руцама власти. Дело је признао.

22. априла по дођне Добросав син Светозара Пличковића, из Галибабинца, среза сврљишког, округа пиротског, убио се непознатим из пушке и на месту остао мртав.

Ноћу између 22. и 23. априла. Стојић Томић, из Куле, округа пожаревачког, чувајући стражу у истоме селу, убијен је из пушке од непознатог злочинца. Срески начелник и јавни воде истрагу у селу, но до сваког часа убица није пронађен, али је истрага и даље продужена.

23. априла, на сабору у Д. Буковици, срезу полгорском, округа ваљевском, Симеун Живановић, из Златарића, опасно је ранио пожем Андрију Крунића, из Ваљева, од чега је овај после кратког времена умро. Кривац је у руцама власти.

24. априла, Цвета жена Милосава Стевановића, из Грабовице, округа пожаревачког, заклала се. Чињеним истрагом и и лекарским прегледом утврђено је, да се Цвета сама помоћу једног бријача заклала у својој соби, и да је ово дело извршила над собом као болесна.

25. априла, Милутин Бошић — Бабунковић, Пригорац, из Кауса, среза добричког, округа тимочког, у друштву са још једним Пригорцем, убили су сапаром Ђорђа Филиповића, тов. из Бадљевца, у селу Бодљевцу, поводом узајамне свађе између Милутина и Ђорђа, због некога дуга од 2 динара, колико је Ђорђе дуговао Милутину. Милутин је у руцама власти и над њим је поведена истрага а онај други непознати Пригорац који је Милутин већ да проћерао, још није пронађен. Наређено је енергично тражење и за његов проналазак.

26. априла између 11 и 12 часова на окр. путу Љубовија — Бајина Башта, убијен је Антоније Јанић, финансијски стражар и одмах му оружје. Наређена је строга потера.

26. априла Стаписава Милутиновић из Сладаје, округа моравског, убио је из пушке Јазара Вулића, ож. због прељубништва. Истрага је предузета и убица је у руцама власти.

26. априла Милосав Живановић, тежак из Грошке, стар до 60 година, који је у зимском срезу нуковао стоку, умро је изненадно у плашпи села Буковског, што је и прегледом утврђено, јер нема никакве сумње, да је Милосав умро насилном смрћу, а доказано је, да је тога дана пио доста ракије у Кучеву, а у плашпи нада је стигао умирати и затрезан напио се јадне воде и одмах је малаксао и издахнуо.

27. априла, у плашпи Ранковићеве њиве је код једног буков мртво Светозар Чапковић, из Ренковца, среза лесковачког округа моравског, који је полиња отишао за дрва. Свезицом није се могао утврдити, да ли је убијен од злочиначке руке, или га је дрво прителло. Истрага се живо води.

27. априла, Милорад Бурчић, из Братачића, округа ваљевског, тешко је повредио Симу Бурчића ока. у свађи због заузећа сеоског пута, од које је повреде Сима умро. Кривац је ухваћен.

27. априла у ноћи, Мина Карајанић, надничар, из Смедерева, заклао је своју жену Мицу што га је напустила. Он се за тим тешко повредио. Истога дана у Малом Орашју, у свађи око нивна Обрад Мијаиловић у одбрани сина Мијаила, повредн тешко Јазара Рушића, а Мијајло га удари ножем. За тим Мијаилов полети на Ђурђа брата Јазарова, но овај га дочека и из пушке убије.

Садржај: I. *Службени део.* — II. Стручни и научни део: 1) Позивање и употреба оружја за полицајце; 2) Морфинисанци; 3) Сиртне казне у Америци. — III. *Научно забавни део:* 1) Историја једног злочина; 2) Кроја злочин; 3) Из старе полицијске архиве; 4) Препредена изјавица. — IV. *Службене објаве:* 1) Потере; 2) Из полицијског кабуна; 3) Криминалне белешке и догађаји у земљи.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 19. У БЕОГРАДУ, ПЕТАК 16. МАЈА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу тачке 3. члана 58. привременог изборног закона решено је:

Да за изборе чланова Народног Представништва, који се имају извршити на дан 19. овог месеца за народне посланике, а 5. јуна за сенаторе, гласачка места буду и то:

I. За округ београдски:

1. У срезу врачарском: **Велики Мокри Луг** за општине: белопоточку, кумодражку, винчанску, мало-мокролушку, велико-селску, велико-мокролушку и миријевску; и **Рушањ** за општине: жељезничку, жарковачку, ресничку, рушањску и рушањску.

2. У срезу колубарском: **Лазаревац** за општине: лазаревачку, прелачку, шопићску, лепчанску, смрдљановачку, дудовачку, трбушничку и барошевачку; и **Венчани** за општине: венчанску и дарошевачку.

3. У срезу посавском: **Немењикуће** за општине: немењикуће, сопотску, америјску, рогачку, рошиљовићску, сибинчку, велико-црнајчку и кораћичку; и **Ралја** за општине: раљску, поповићску, лисовићску, младеновачку (варошица) младеновачку (село), међулушку, стојничку, губеревачку, белићску и влашићску.

4. У срезу посавском: **Ужице**, и

5. У срезу грочанском: **Бегаљица**.

II. За округ ваљевски:

1. У срезу ваљевском: **Јовање** за општине: јовањску, брајковачку, грабовичку, петничку, драчићску, лесковачку и ребељску; и **Лукавац** за општину луковачку.

2. У срезу колубарском: **Рајковић** за општине: рајковићску и брежићску; **Боговађа** за општину боговађску; и **Мионица** за општине: мионичку, слаковачку, бабајићску, г. топличку, д. топличку и марковачку.

3. У срезу подгорском: **Осладић**.

4. У срезу посавском: **Скела** за општине: скелску, кртинску, стубићанску, пироманску, грабовичку, трстеничку, јошевачку и дреновску; и **Обреновац** за општине: обреновачку, шабрешку, шевчанску и уровичку.

5. У срезу тамнавском: **Врело**.

III. За округ крањски:

1. У срезу крањском: **Кланстиница**.

2. У срезу јабланичком: **Лебане**.

3. У срезу лесковачком: **Лесковац** за општине: лесковачку, брестовачку, печењевачку, разојинску, бабичку, јапањску, богојевачку, мрштанску, губеревачку, п. грабовичку, винарачку, турековачку и орашичку; и **Вучје** за општине: вучанску, велико-трњанску, стројковачку и мировачку.

4. У срезу масурачком: **Сурдулица**.

5. У срезу пољаничком: **Владичин Хан**.

6. У срезу врањском: **Луково**.

IV. За округ крагујевачки:

1. У срезу грузанском: **Честин** за општине: честинску, радмиловачку, кашићку, гунцатску, вучковичку, грошничку, драгобраћићку, грабовачку, пајсијевачку, губеревачку, закутску, гледићску, годачичку, ватковачку, витановачку, чукојевачку и боричку; и **Кутлово** за општине: грбичку, становањанску, драчку, поспуричку, рамаћанску, каменичку, баранску, опланићску и забојничку.

2. У срезу крагујевачком: **Десимировац** за општине: десимировачку, лужничку, чумићску, пајазитовачку, ресничку, јовановачку, мечковачку и трмбашку; и **Баточина** за општине: баточинску, брзанску, кијевску, жировничку и батуљску.

3. У срезу јасеничком: **Аранђеловац** за општине: аранђеловачку, буковичку, јеловичку, орашацку, копљарску, стојничку, врбичку и жуковачку; **Топола** за општине: тополску, белошевачку, божурачку, винчанску и бањску; и **Страгаре** за општине: страгарску, шаторачку, блазнавску, маслошевачку и плавчанску.

4. У срезу лепеничком **Рача**.

V. За округ крајински:

1. У срезу брао-параћинском: **Мијаиловац**.

2. У срезу кључком: **Кладово** за општине: кладовску, врбичку, горбовску, ђердапску и текијску; и **Подвршка** за општине: подвршку, грабовичку и љубичевачку.

3. У срезу крајинском: **Речка**.

4. У срезу неготинском: **Прахово**.

5. У срезу пореченском: **Мосна**.

VI. За округ крушевачки.

1. У срезу жупском: **Александровац** за општине: александровачку, добросављевачку, новачку, ратајску и трнавачку; и **Плеш** за општине: плешку и плочку.

2. У срезу поморавском: **Брус**.

3. У срезу рашанском: **Ћићевац**.

4. У срезу расинском: **Јасика** за општине: јасичку, глободерску, пепељевачку, кукљанску, беловодску, падешку и ковљушку; и **Степоин** за општине: степоинску, купачку, ломничку, варуповачку, гаталовску, ђушићку, велико-шиљеговачку, рибарску, сталаћску, бивољску, трбоботинску, велико-врбичку и дворанску; и

5. У срезу трстеничком: **Почековина**.

VII. За округ моравски.

1. У срезу беличком: **Спековац** за општине: ловичку, јошаничку, бунарску и драговештску; и **Рибаре** за општине: јовачку, јагодинску, рибарску, заниџку, миловачку и багрданску.

2. У срезу деспотовачком **В. Поповић**.

3. У срезу ливаћком: **Рековац**.

4. У срезу параћинском: **Сење** за општине: сењску, бигровичку, супску, ступичку, буљанску, бошњанску и доњомутничку; и **Стрижа** за општине: параћинску, планску, сикиречку, мириловачку, бусиловачку, чепурску, д. видовску и стрижку.

5. У срезу ресавском: **Свилајнац**.

6. У срезу темнићском: **Варварин**.

VIII. За округ нишки:

1. У срезу алексиначком: **Алексинац** за општине: алексиначку, делиградску, мозговску, бобовишку и суботичку; и **Доња Трнава** за општине: стаиичку, катунску и велеполску.

2. У срезу баљском: **Блендиња**.

3. У срезу моравском: **Прњиловица**.

4. У срезу нишком: **Малча**, за општине: малчанску, ступбенску, јелашничку, островичку, сићевачку, орсовичку, горњо-матејевачку, каменичку, хумску, трупалску и миљковачку; и **Грнина** за општине: грнинску, барбешку, новоселску, малошишку, габровачку, прокупчичку, прокупкутинску, доњо-душинчку, личку и велико-врточку.

5. У срезу сврљишком: **Дервен**.

IX. За округ пиротски:

1. У срезу белопаланачком: **Мокрање** за општине: мокрањску, дубатовачку, прандолску и мировачку; и **Шпај** за општине: шпајску, белопаланачку, мокрањску и тамњаничку.

2. У срезу лужничком: **Бабушница**.

3. У срезу нишавском: **Крупац** за општине: трњанску, обреновачку, смрдлинску, поетурску, гњиланску, градашничку, врутачку, писано-ракањску и брлошку; и **Темска** за општине: темачку, сопотску, црнопланску, базовичку, перовичку, валањску, јалово-ник-изворску, балтаберијевачку, топлодолску, великолукањску и добродолску.

X. За округ подримски:

1. У срезу поцерском: **Добрић** за општине: добрићску, варњанску, орлићску и лесничку; и **Накучани** за општине: горњопраштанску, накучанску, метлићку и крнајску.

2. У срезу рађевском: **Брштица** за општине: костајничку, крупањску, доњотршничку и борињску; и **Бела Црква** за општине: бело-цркванску, соколску, комирићску и завлачку.

3. У срезу јадранском: **Лозница** за општине: лозничку, коренитску, ковиљачку и гричарску; **Јадранска Лешница** за општине: шверску, лешничку и новоселску; и **Доња Бадања** за општине: бадањску, јаребичку и текеришку.

4. У срезу посаво-тамнавском: **Владимирци** за општине: владимирачку, вуковићевску, дебрчку, јаловићку и просечку; и **Камегница** за општине: драгињску, каменичку, свилојевску, коцељевску и црнићевску.

5. У срезу азбуковачком: **Љубовија** за општине: велико-речку, узовићку, љубовијску, љубовићанску и оровичку; **Врпоље** за општине: дрлачку и азбуковачку; и **Пецка** за општину царинску, и

6. У срезу мачванском: **Штитар** за општине: штитарску, дреновачку, шеваричку, прачићевићску, белотићску и слепченићску; **Богатић** за општине: богатићску, дубљанску, глушањску, замањачку, липолишку, радковићевску, ноћајску, митровачку, метковићевску и засавичку; и **Клење** за општине: клењску, петковачку, прњаворску, балошничку, салаш-прибарску, глоговачку, прибарску и рибарску.

XI. За округ пожаревачки:

1. У срезу пожаревачком: **Салаковац** за општине: велико-прићевску, мало-прићевску, батушку, калиниу, вел. седлску, божевачку, шапинску, смоленачку, касидолску, пољаничку и топоничку; **Дубравица** за општине: дубравичку, батовачку, петчанску, брежанску, живичку, драговачку, и лучичку; и **Бубушинац** за општине: бубушиначку, браварачку, дрмску, трњанску, постолачку, барску, бераљску, Ћириковачку, клеоновичку и прутовску.

2. У срезу млавском: **Рашанац** за општине: рашаначку, трновачку, манастиричку, кобиљску, кулску и црљеначку; **Петровац** за општине: петровачку, жарељску, бистричку, стамничку, витовничку, мелничку, кладуровску, рабровачку, кнежичку, каменовску, забрђску, добрићску, вел.-поповачку и вел.-лаолску; и **Шетоње** за општине: шетоњску, буровачку, Ђорђинску, златовску, бусурску, табановачку, орешковичку и крвијску.

3. У срезу хомољском: **Трнска Црква** за општине: вуковачку, осаничку, рибарску, суводолску, жагубичку, лазничку и влаолску; и **Кревољин** за општине: крепољинску и сигачку.

4. У срезу голубачком: **Клење** за општине: клењску и миљевачку; **Војилово** за општине: голубачку, снеготинску и добрањску; и **Браничево** за општине: бранићевску и виначку.

5. У срезу иванићком: **Кучево** за општине: пучевску, буковску, кучајинску, каонску, раковобарску, сенску и турнску; **Дубока** за општине: дубочку, водањску и пересничку; и **Мустапић** за општине: мустапићску и мишићевачку.

6. У срезу рамском: **Мало Градиште** за општине: малоградишку, рабровску, макачку, средњевску и љубићску; и **Десина** за општине: десинску, кусићску, великоградишку, кличевачку, петровску, кисиљевачку, тополовничку, бискупљанску, затонску, курјачку, мајиловачку и сиракованску.

7. У срезу моравском: **Породин** за општине: породинску, кушићевачку и лиздаричку; **Жабаре** за општине: жабарску и четеревску; **Брзоход** за општине: брзоходску, бошњачку, кочетинску, орљевску и врбичку; и **Ракинац** за општине: ракиначку, александровачку, влашкодолску и мирајевску.

XII. За округ руднички:

1. У срезу качерском: **Заграђе**:

2. У срезу љубићском: **Прелина** за општине: љубићску, мајковачку, рокачку, прњеворску и прилозничку; и **Доња Трепча** за општине: мојсињску, мрчајевачку, островачку, бресничку и тапничку.

3. У срезу таковском: **Бањани.**

XIII. За округ смедеревски:

1. У срезу подунавском: **Колари** за општине: удовичку, петријевачку, лапдолску, михаиловачку, врбовачку, добродолску, дубовску, водарску, друговачку и мало орашку; **М. Крсна** за општине: луговачку, осипановичку, спобањску, мало-кршањску, вранковску, радиначку, липиску и шалиначку.

2. У срезу орашком: **Лозовик** за општине: лозовичку, сарворачку и малошевачку; **Велико Орашје** за општине: вел. орашку, крњевачку, мало планску и трновачку; и **Велика Плана** за општине: вел. планску, марковачку, старо аџибеговачку, ново аџибеговачку и рашиначку.

3. У срезу јасеничном: **Паланка** за општине: паланачку, баничинску, водничку, глибовачку, церовачку, башинску, придворичку и мраморачку; **Селевац** за општине: селевачку, велико крњанску и голобочку; **Азања** за општину: азањску; и **Кусадак** за општине: кусадачку, ратарску, јагњилску, ковачевачку и рабровачку.

XIV. За округ тимочки:

1. У срезу бољевачком: **Ласово** за општине: ласовску, бачевићку, добровољску, врбовачку, планиначку, осињску и добрујевачку; **Подгорина** за општине: подгоричку, злотску, богоњинску, валаковску, сумраковачку и шарбановачку; и **Луково** за општине: луковску, бољевачку, јабланичку, кривовирску и мало изворску.

2. У срезу загланском: **Штрбац** за општине: штрбачку, ждинску, жуковачку, радичевачку, доњо-лужничку, трговишку, горњо каменичку, габровничку и кременачку; и **Васиље** за општине: књажевачку, васиљевску, потрњанску, валевску, бучјанску, зубетинску, вишску, скробничку, белоточку и жлиску.

3. У срезу зајечарском: **Брестовац** за општине: звездапску, гамзиградску, метовничку, брестовачку, рготинску, слатинску, барску, опутрољску, кривељску, бучјанску и д. белоречку; и **Гуљиште** за општине: вратарничку, гуљишку, в. изворску, леновачку, праховоричку, заграђску, гор. белоречку, дубичку и грљанску.

4. У срезу тимочком: **Врбица.**

XV. За округ топлички:

1. У срезу добричком: **Балајинце** за општине: балајинску, александровачку, облачинску, орљанску, јакуску и пуковачку; и **Појата** за општине: југобогдановачку, петрочачку, влаховску, житорађску и дубовску.

2. У срезу прокупачком: **Барбатовац** за општине: барбатовачку, блацку, прстрепничку, драгушку и белољинску; и **Прекадин** за општине: прекадинску, прушевићку, д. речичку, в. планску и житно-поточку.

3. У срезу косаничком: **Куршумлија** за општине: куршумлијску, бањску, грабовничку, рачанску и ивалицкулеску; и **Жуч** за општине: жучку, луковску и блажевску.

XVI. За округ ужички:

1. У срезу ариљском: **Радобуђе** за општине: ариљску, шиљчку и радобуђску; и **Добрача** за општине: добрачку, брисковачку и мочковску.

2. У срезу златиборском: **Чајетина.**

3. У срезу пожешком: **Глушче** за општине: глушачку, пожешку, табановачку, гуглевску, горобићску, годовичку и рашку; и **Жежевица** за општине: жежевичку, каленићску, душковачку и каменичку.

4. У срезу рачанском: **Бајина-Башта.**

5. У срезу ужичком: **Сеоница** за општине: севојничку, рањанску, љубанску, карапску и рибашевску; и **Волујак** за општине: биоштанску, стапарску и буарску.

6. У срезу црногорском: **Косјерић.**

XVII. За округ чачански:

1. У срезу драгачевском: **Гуча.**
2. У срезу јавичком: **Краљево.**
3. У срезу моравичком: **Ивањица.**
4. У срезу студеничком: **Рашка,** и
5. У срезу трнавском: **Трнава.**

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, **№** 10542 у Београду.

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 10. маја 1903. године,

за начелника друге класе среза златиборског, Цветка Јањића, начелника среског начелства класе у пенсији.

Указом од 10. маја 1903. године решено је:

да се Милоје Борисављевић, начелник друге класе среза златиборског, округа ужичког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му припада по годинама службе; и

да се Андра Драгутиновић, управник прве класе главне царинарнице у Крагујевцу, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда ставе у стање покоја с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Указом од 10. маја 1903. године, решено је:

да се Светозар Протић, писар друге класе среза бољевачког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, у интересу државне службе, на ове отпусти.

Указом од 5. децембра 1902. године, решено је да се:

да се Сава Ђ. Рабреновић, наставник српске гимназије у Скопљу, родом из Пљеваља у Старој Србији, поданик турски, по молби његовој, прими у српско поданство, заједно са својом женом Јованком рођеном у Ваљеву наузетно од §. 44. грађанског закона, као досадашњи српски заштићеник.

Указом од 8. маја 1903. године, решено је:

да се Никола Вељовић, из Шапца, родом из Градишерине, у Херцеговини, и поданик турски, по молби својој, прими у српско поданство као досадашњи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Пр 10437 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 28. јануара 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се село Бољетин, по изјављеној жељи својих становника, одваја од општине доњомилановачке, у срезу поречком, округа крајинског, и образује за себе општину бољетинску.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Пр 10370 у Београду

РАСПИС

Снима окружним начелствима и Управи вароши Београда

Главна Контрола актом својим од 28. априла 1903. године Бр. 7798, доставља ми је следећу одлуку своје опште седнице:

„Важност правила и упутстава за рачуноводство и књиговодство при општинским судовима од 21. марта прошле године, која су издана на основу члана 110. закона о општинама, доведена су у питање, с тога, што је закон о општинама од 21. марта прошле године, на основу кога су поменута правила прописана, укинут и замењен садањим законом о устројству општина и општинских власти. Ово је дало повода и неким општинским судовима, да се обрате Главној Контроли са питањем о томе: хоће ли и сада у свему поступати по поменутим правилима, или ће, у место њих, примењивати она правила од 28. марта 1890 год. која су укинута, кад су правила од 21. марта прошле године објављена.

Главна Контрола је узела у оцену ово питање, па је нашла:

1, да се правилима од 28. марта 1890 године не може повратити важност, једно с тога, што су непотпуна, и што су све те непотпуности обухваћене у правилима од 21. марта 1902 године и друго то, што та правила нису била издана на основу садањег уређења закона о општинама, већ на основу чл. 41. укинутог закона о општинама од 25. новембра 1889 год.

2, да би у смислу одредаба садањег закона о уређењу општина, требало учинити потребне измене и допуне у правилима од прошле године, а дотле, док се то не учини, да се стани у дужност општинским судовима, да у свему поступају по тим правилима, у колико одредбе из тих правила не стоје у очигледној супротности са законом.[2]

Достављајући предњу одлуку опште седнице Главне Контроле начелству, препоручујем му, да изда потребно наређење снима општинским судовима, да до краја године у свему поступају по правилима и упутствима од 21. марта прошле године, у колико се одредбе у њима не косе са законом о устројству општина, а нарочито да тачно и у свему поступају у погледу вођења књига и свршавању и подношењу општинских рачуна.

Пр 10.073

9. маја 1903 год.
у Београду

Министар унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Познавање и употреба оружја (за неуеднике)

Јесу ли испали многи парчићи, имаћемо доста трудан посао, али који се мора израдити. У том случају наравно да нећемо чинити огледе на штирком и намазаној хартији где се слаже које парченце, већ ћемо најпре на равном столу, даски итд. парчиће дотле уређивати, докле се потпуно не подударе с целином. Тек онда ће се парче по парче наместити на намазану хартију док се све не испуни. Приликом тога рада ваља пазити, да се не отклоне каква страна тела, која се на стаклу налазе. На стаклу могу остати трагови од барута, па и отисци од умрљаних масних руку учиниоца, који је претходно вирио кроз прозор и случајно руку наслонио на окно. Поште је хартија прилепљена уз стакло, мора се сачекати да се она осуши; пошто се у таквим приликама низашмо у згради, сушење се може убрзати, ако се скинуто прозорско крило надвеси над шпорет или ватру и полако окреће. Само се по себи разуме да ћемо ону страну, на којој је хартија, окренути доле, в ватри, јер се прво браве суше, а друго тако неће испадати парчићи стакла.

Пошто смо спрашли са сушењем, онда нам ваља изводити окно из прала. Ако нам је, стављајући при руци, нека он окно исече на оквира и то са свим близу дрвета. Али ако немамо стављеног на расположењу а цело крило се не може поцети, онда ћемо кит скинути једним дланом или једним ножем, по коме ћемо ударати каквим чекићем. То је до душе прло мучан и тежак посао, нарочито ако је кит одавно на стаклу, те је отврднуо. Поштo се тако може лако оштетити окно, онда је разумљиво оно правило, по коме окно увек треба умарпед уклонити хартијом, чак и онда кад је рупа од куршума потпуно округла, те нема никаких пукотина на стаклу. Пресукне ли (који је мало шири но дебљина окна), у које се оно уметне, па по том стране оквира састане и дрвеним клинчићима углане. Дакле у таквом случају ваља просто растварити оквир, пошто се најпре изваде с једна клинчићи.

Што се тиче облика рупа од куршума у окну, може се уопште и до извесне границе рећи, да су те рупе у толико оштрије ограничене у колико је оштрији био метак. Слаби пуцњи, дакле пуцњи на ређе пушке с ређим набојем и на велике дањине имају приличио исто дејство као и пуцњи из најпеће близине: они размрскају окно и не оставе одређено ограничен отвор. На ме слаб метак дејствује као кад би се слабије бацили каменом у окно, а метак на сасим непосредне близине размрска стакло експлозијом барута. Је ли метак оштар, рупа ће бити потпуно округла, без икакве пукотине, а је ли он средње оштар, онда рупа има облик (као што се на слици види) многоугаоника. На ме зрно је најпре једном једним тачном своје површине дадирнуло окно и то онде, где се тачасте линије укрштавају. Дакле од прво удара постао је један комплекс звездастих пукотина. У неизмерно кратком времену после тога, дакле докле су те пукотине постајале, зрно, које се налазило у покрету, чинило је притисак на звездасто распрснуто део окна те је преломило углове, који су постали од да две звездасте пукотине, тако да су по том испали троуглови, који су ограничени са по две прве пукотине и по једним преломом, који сачињавају стране многоугаоника, који је тако постао. Али ако метак није био особито оштар, онда би поједине пукотине отишле још много дале. На ме ако зрно није продужило брзо, оштро, тако да су се централне звездасте пукотине могле настанити пре но што су се могли створити троуглови, о којима је сад било реч. Само се по себи разуме да ће метак из ређе пушке или ако је он слаб имати оно дејство као и метак из добре пушке или кад је добар, ако се овај испали из мање, а онај из веће дањине. Али у том случају из самог објекта не могу се изводити закључци.

Је ли потребно дати одговора на питање с које је стране погођено неко окно, онда нам ваља потражити оне ситне иверасте нарезе који се налазе на ивици рупе коју је пробио куршум, а који су постали услед тога што је зрно при изласку из окна

откинуле крајње слојеве стакла, ламеле. Ти напреи су у облику шкољке. Она страна окна, на којој се налазе та шкољкаста места, то је супротна страна, на коју је куршум ишао. Али те ламеле могу послужити и као доказ у ком је правцу пуцано. Је ли пуцано право према окну, онда су ламеле правилно равномерно подељене око поменутог вишеугаоника. Ако је стрелац стајао лево и пуцао у углу према окну, онда је на левој страни рупе неравно мање искинуто ламела но на десној и обратно. Даље ако је пуцано одозго на ниже, већина искинутих ламела налазиће се на горњем крају рупе. То је тако поуздано, да би се готово могло рећи, да ли је угао био оштар или није: у колико је оштрији био угао, у толико је више ламела искинуто на супротној страни.

Ако је на некога пуцано кроз прозорско окно, имаћемо један од ирло ретких случајева, да добијемо две тачке, на којих се може трећа рачуном пронаћи. У више грана математике морамо прибећи математици те тако с мало дана на више познатих прорачунати неку непознату. На пример код *b* је пуцано кроз прозор једне куће (види

на слици) у којој је стајао један човек, те је потребно утврдити, на којој су тачки линије с *b* (даље низ брег) била уста пушчане цеви. Узимимо дакле да се у прозорском окну налази рупа од куршума код *b*. Дакле оно лице, које је посљедњо постави се на место на које је стајало над је ишо пуцано. Погођено место на њему биће тачка *a*. Према томе сад је потребно само да се од *a* на *b* пруже права која ће се продужити у правцу с камо ће се послати један човек с пушком који ће се памећати дотле док цев пушчана не дође у продужење те линије. Кад то буде, онда је нађено место, одакле је на дотичног пуцано. Овим смо казали све што се има рећи о пушци, која у нашем последњем послу игра у полокупном оружју највећу улогу.

Преко је потребна поправка у законима о скитницама и просјацима.

И ако је потребан дуг, а у неким случајима и доживотни затвор окорелих, непоправљених преступника, тако је исто потребно да се с великом опрезношћу затварају у заминцу неповаљени случајни нарушитељи закона и за преступе који су релативно за друштво безопасни, као нпр. за просјачење и скитништво. У Француској, где су закони против скитиња неумољиво строги, а примена њихова често бесмислена под уплином велике антипатије код становника према скитницама, — почиње данзати глас и у другима и у судовима против нечовечног напикавања свих који су лишени крова — често због привременог случајности, као што су болест, немање рада — на окорелс преступнике. Председник Мажо (Magnol), чије се пресуде у опште одликују великом умешношћу и промишљеношћу енергичним и јасно исказале је своје мишљење по питању којим ће се у најскорије будућности морати занимати француско законодавство.

Он је одлучио устао против застарелих параграфа кривичног кодекса који се тичу скитништва и просјачења. Његова пресуда коју је донео пре три недеље коси се са установљеном практиком француских судова. Реч је била о неком Н. који био окривљен због скитања и прошења милостиње, — околности које састављају преступе, предвиђене члановима 269, 270, 271 и 274 кривичног кодекса.

Окривљени правдао се тим што већ читав месец дана он нема крова никаквих средстава за живот и никаква рада. Окривљени признао је и то да је принуђен био неколико пута просити милостињу. Услед тога државни тужилац окрипио га је као скитницу и просјака.

И ево какву је пресуду донео председник Мажо два дана после учињеног преступа:

По преступу скитања:

Узимајући у обзир да је преступ условљен, ненаравственим поступком; узимајући у обзир да немање сигурног крова ни средстава за живот оцењено чине стање просјаштва, *али да то стање, и ако је оно тешко за онога који у њега падне, није по себи дакле, који нам карактер ненаравствености.*

Да се то исто односи и на факат — на како он био по себи жалостан — немања рада, ма и добровољног, *пошто би у поједином случају требало, да би било правично, узети то као окривљење и против свих богатих лењиваца*; да у супротном, гоњени несретнике, који немају ни рада, ни крова, ни средстава за живот, друштво обрће против њих тенденциозни процес, основан на том што, пошто они немају ничега, ово их сматра да су одмах способни да оваладају туђим добром.

Али да судија, коме је праносуђе драго, не може донети осуду против човека, кога није могуће окрипити ни за какав ненаравствени поступак, *само под тим изгледом што та неваљштина може покренути на преступе.*

Да окривљени изјављује да он није могао добити рада за читав месец дана и да и с тачке гледишта успојених правних теорија државни тужилац дужан је доказати противно;

Да тог доказа он није дао;

Да, према томе, окривљени, не бивши у стању да избегне нерад, не може ни бити кажњен.

По преступу просјачења:

Узимајући у обзир да је окривљена, пошто је био без рада, без крова и без средстава за живот, просио и добио комад хлеба од Л., да је он изразио своје уверење у приличној форми не пребијући никога и не претећи никоме;

Да такво обраћање солидарности, која постоји међу људима, нема у себи никакког ненаравственог поступка, и да у мисао законодавца није могла ући намера каквазати то као радњу, која чини преступ просјачења;

Да тај преступ може постојати само онда, кад та врши професионални просјак, паразит друштвеног добротворства или онда кад му претходе или га прате свађа, насиље или претње.

Да прошење комада хлеба и примање тога комада, што је предмет ове пресе потребе, никако не чини ни једно од услова стварио преступних;

Да при том, као што је то већ било утврђено тачним документима у време предидућих окривљавања те исте врсте, у том истом суду, — у департаману Ени не постоји никакво уређење за одкривање немаштине;

Да у том односу, као и у многим другим, друштво не испуњава обавезе, које је само себи одредило, и по томе, и признавајући законодавство, које о томе постоји, не може бити ни преступа просјачења од стране окривљеног.

Из тих разлога суд сматра да је Н., оправдан и ослобођава се од судских трошкова.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Две убице

Г'оњен жандарима, Вер'Урбино Матера дражше се сурова и опитра шибља и обувља којим беху покривене дивље косе Реноне, близу Фоџе де Пацара. Мршава хрина коју журећи се беше понео из Бастелице после своје „несреће" бруцаво који му је дао један пастир, беше нестала, и Матера поче трчети „дивољи пост," оно једноличење које сналази разбојника у бегству.

Покушај да сиђе у село, предузет с одважношћу прошле ноћи, у мало што га не баци у руку заседу. Његове овчије погаиице беху намакле испред гоњења оружање силе, пошто су обрисале рђаво напишавело зрно по ноћи. По дупљама од стена и шупљинама од дрвећа, он се уклањао и крио као дивљи вепар по својим рупама и легалима, где је тако проводио по дуге часове дана, ослушкујући, са пупом кратком пушком, а глад му је мумлала по трбуху.

Сунце се полако клонило заходу. Ишнад долине утонуле у сенку и, његови коси зраци позлаћиваху врачно зеленило Фоџе, просеку у стреле од светлости на стрме брегове с друге стране.

Вер'Урбино стаде слушати: једноличио дрипаље звонади дрипаши до њега, врло ма близа. Разбојник пусти кундак од пушке на земљу, а већ је био узео на пишан; познавање типтичајо, онна предводника доминиканског стада своја сеоцета.

На стази се појави Пиетр' Анџело, стари пастир, један пријатељ.

Урбино спирну кратко, пастир убраза ход, дође право к Матера и рече озбиљним гласом:

— Ја те тражим Вер' Урбино!

— Мучен глађу, разбојници га прекиде.

— Гладан сам!

Старац не рече ништа; беше већ отворио бисаге, пружи једну прашку *лунбо-а*, хлеба, тикву.

Урбино стаде прождрљиво јести. При последњим залогајима пастир, који је поштовао потребан оброк телу онога који беши, пусти гласа и рече:

— Смрт ти је у кући, Вер' Урбино; твоја мати је на самрти.

Разбојник ћути.

— Идем дома!

— Хоћеш ли ме за другу?

— Не. Могу ме тако ухватити. Кад је сам, човек побегне жандармима... и пре но што ми буду препречили пут од постеље моје матере, моја ће кажрера бити празна.

— На твоју руку мотре шпијуни... Знају те као добра сина... Немој се издати....

— Којекога! ја имам уза се *примирног судију*, одвратн живо а презрино нагнавши, малујући руком цев од своје пушке уосталом, смрт не чека..... Света Богородица нек нас сахрани!

Упрти торбу на леђа, намести да му штапет игра у канији, опроба оружје, на ће најзад рећи:

— Ти знаш послонницу: кад се има посао са непријатељем, треба бирати између три S': са жандармом се служи са све троје.

Стиснувши један другоме снажно руку, разбојник се спусти низ косу.

Пастир га одгледа где се пробија кроз густине; полиже узнемирено главу, отпаси се поново гуњарџуљи:

— Поверо! красан син! Диван пријатељ!... Бита у опасности за један ропац!

Потера стадо, прати свог животиња невушећи жалосно и једногласно једну стару балату.

* * *

Вер' Урбино је на домаку Доминикачија. Мали осветљени прозори шкиље у ноћи; разбојник види само један прозор, онај на првој колеби, ту, испред себе; слаба светлост светлуца поврх јастука његове матере...

Идући једном браздом, Матера се опрезно крије, стиже до плота... Наједаред запушта суво лишће, запуштене трошне гране под тешким кораћима....

Разбојник приђе но земљи, не пуштајући даха од себе.

Помаљају се мрачне силуете, беле се војнички ремени; и према одблеску звезда сјакти се челик карабина.

Пастир беше тачно предсказао. Синовљеној љубави била је спремљена клопка. Гвоздена загрија крв разбојнику.

Стража пређе, ваље за угао од зида. Пошто је пречекао, Урбино подиже главу. Осветљени прозор га позиваше. Он погађаше, на породичној постељи, очајну мајку која чека одсутна сина..... На рубој коси, њено лице окружено белим пламеновима умалим испод пеленице, управља без сумње, к вратима, свој очајнички погледа; њена уста шапућу неразумљиве молби, који кроз зид чује синовље срце...

* Sinistro, scellerato, strada; штапет, кратка пушка, бегство.

Шта мари што је опасност!.... Матера бушн плот, баца се шаком песка на прозор... Капак се отвара; сви је, једним скоком, прескочио школоп, ускочио у собу.

Сусетке, које су биле над самртницом, склопише руке од чуда;

— Света Богородице!

Вер' Урбино је на самртничкој постељи. Он се сагиње, зове, грли самртницу, чије га мутне очи не познаваху.

Он прошапће:

— Мати! то је твој Вер... реци ми што.... погледај ме.... Покажи да ме чујеш!

Он, разбојник, јеца; његово чело удара о кревет... Он је ухватио материне руке, пренаја их оно врата, тоши се и губи у пољупцима...

И, наједаред, самртница дозаси к себи, она виђи, разуме, њене се усне осмејкују.

— Вер мој!

* * *

Канија од сабље суровo звенеће на вратима. Разбојник се тргне из материна загрљаја и, на општо пренемирење жена, отвара врата.

Лице наредниково засија осмехом тријумфа. Шкрипа отвореног прозора који се наново затвори удиза му је с основом подозрење.

— У име закона... отпоче он.

Једним гестом, Матера показа самртничку постељу. Прекидање његова погледа задржа оружену руку наредникову на свој плеч.

— Предајем се прогуњја изгнаник. Из сажаљења, немојте ме хапсити пред њом... Она ће нетом умрети... Кад заклопи очи, ја ћом се стављам на расположење.

Наредник, збуњен, стаде размишљати. Могаше ли се он поверити заљној речи разбојника?... За његово хватање беше му везано унапређење и медаља...

Он, међутим, није тврда срца... Има и он, тамо доле, у свом завичају, стару мајер, и то би му се срце разлирало кад би је тако морао оставити на последњем часу.

И он се устеже.

Али подизаши се са своје постеље, самртница разјани очи од страха. Жандарме!... Тек што нису ухапсили њено дете!...

— Брзи се, Вере! удри ми штапетом!...

Њена мршава мишица мишаше ваздухом, њена стегнута песница пређаше, њене очи пламтијаху мржњом...

Али напор употреби своју последњу животну снагу, она паде на јастук...

Мали човек види где му мати издише; једним махом гурну наредника, скочи на подзавку.

Бесан што је пустио да чека, убеђен о покушају бегства, жандарм је, у страху да не изгуби свога заробљеника, опалио својим револвером.

Разрезане главе, сви се строшшта на тело своје матере...

Тада, наредник, окрену се к својим људима који беху дотрчали на пуцњаву коју чуше, на запрепашење присутних, као судија, изговори: „Сила остаје закону!“

* * *

Наредник је 14. јула, имао медаљу на прсима.

Превод с француског. **Georges de Lys.**

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

У среду људи случаја. — Љубазнице Пранчинијеве

А не може се рећи да ја овде проповедам једну полицијску јерес, јер ћу, више пута, у даљем току ове књиге, показати сведоке који су у истини били убеђени да познају невине а нису могли познати кривце.

Толико смо тешкоћа имали да бисмо пронашли обичну пивару у којој је он остао тако касно, да је вероватно да је никако не бисмо ни пронашли да смо били уверени о његовој кривици.

Најситније појединости оптуживале би га и не би било *alibi* то што је изашао из Сене у пет часова у јутру, у добу када је, по мишљењу вештака злочин већ био извршен, већ на против, то би био један доказ више и судије би за цело ставило на рачун гриже савести или гнева што није напао доста новаца, тај покушај самоубиства, да је правоснуће имало само Густавтага под руком. На онда ко зна да ли и нештаци, неком врстом ауто-сугестије, не би дошли до уверења да се злочин догодио раније.

Ове просте белешке моји ће, мислим, дати драгоцених података романсијерима којима би пало на ум да експлоатишу богато поље судских заблуда.

Све то доказује да у полицијским стварима пала веровати у све, надати се свему, и да је оно што се сматра за невероватно, често истина.

У осталом, ова је ствар Пранчинијева у неку руку особити пример најзапатстичније и најнеобичније судске драме; у њој се налазе у исти мах: све страхоте из приповедака Едгара По, цинична слика на прају једног покварењог столећа, и изазивање онога шта може и шта не може полиција; назад, тријумф случаја који мрси и разрешује интригу, руководећи је и тумачећи је као хор у старинској трагедији! Уз то, живописне силуете егзотичких људи и жена граде као неки необичан оквир тој чудној слици.

Сваки дан доносио је проналазак но неке нове појединости, која је, још јасније, доказивала кривицу Пранчинијеву.

Неказак господин Артур Геслер пријавио се од своје воље у канцеларија г. Гињо-а и исприча је да одавно познаје Пранчинија; нашао га је као тумача у хотел-Роајал-у у Неаполу, када је и он сам био у њему секретар. У то доба Пранчини је био направио неку крађу; увек је мрано на Геслера што га је проказао као крадљивца.

Тај је казао упосно чудну светлост и онда се разумевало како је Пранчини измислио да остави име свога непријатеља Геслера пред лешева својих жртава.

У исто време, мало по мало сазнало се за сав необичан живот тога космополитског авантуристе.

Као син италијанских родитеља, Пранчини се родио у Египту, у Александрији. Одарен изванредном лакоћу за изучавање језика, основне науке сприно је у једном

енглеском заводу, и те му науке дадоше маха да ступи као чиновник у поштанску службу. Ту је извршио прву своју крађу; осуђен на шест месеци затвора, но што је издржао казну, отишао је у Цариград где беше ступио као тумач у хотел Експлеса.

Отпуштен и одатле, удружио се с једним Немцем и једним Американцином да купе један мали товар робе; сва тројица, пропутовала су Индију и Персију. За тим се Прањчини вратао у Александрију с нешто новаца; отпочео се кокнати и, за неколико недеља, изгубио је сву своју малу уштеђевину. Ступио је као тумач у енглеску војску која је полазила у поход на Судан. После рата, вратио се у Комро, снабдевен, опет, са неколико банкнота од по хиљаду динара.

Кад је све појео, отпутовао је за Француску.

То није било све; био је још и чиновник у Италији у друштву *Пулмановског*, где је извршио друге крађе.

У очи извршења злочина, отишао је на једној личности која га је познавала у Александрији и тражио на зајам једну малу суму новаца.

Најоше шеширџију код кога је, сутра дан по извршењу злочина, дошао да купи један округли шешир и коме беше као адресу доктора Форстера, у Гранд-Хотелу, — доктора Форстера чије је име Прањчини узео да би послао себи, у Марсељ, аднјане Марије Ренолове!

Докази о присуству човека кога сам допео на Марсеља биле су поуздане. Није могао рећи где је провео ноћ над се догодило злочин; растурао је по Марсељу адиђаре Марије Ренолове; на бедру и рукама имао је ожиљке који су очигледно долазили од рана које је сам себи задао, борећи се са својим жртвама. Све га је окривљавало, све га је осуђивало; нису пронашли нож који је употребљен за извршење злочина, али су пронашли пожара коме је одлазио да га купи. Његово бегство из Париза, његова забуна, његов покушај самоубиства за цело би убедили поротнике.

На један пут, Прањчини нађе једно ново објашњење у употреби свога времена у ноћи кад се догодио злочин.

— Ту сам ноћ провео, рече, код једне даме од света коју не могу именовати и коју нећу именовати, баш и да ми мету врат под гилотину.

Било је то глупо; то је био стари романтичан поступак. Прањчини, који је много читао, извесно је читао и Габорјо-а. На ипак то је било једино оружје одбране и њиме су успели да створе неку пусту легенде о томе бедном убијци.

Измишљајући тај последњи разлог, Прањчини је добро знао да су пронашли, марљиво омотање рукавчастим или плавим тракама, свезане писама од његових љубавница.

Да, тај чудни заводљач, који чак ни рубља није имао, који није био ни леп, ни шта да се о њему говорило, и у кога није било ни труна отмености, хватао је мимогред срца у жена које нису биле, као госпођа од Монтаја, обичне девојке које и љубавницима издржавају. Признајем да смо имали много изненађења, кад смо морали водити истрагу о љубавницама Прањчиневим, и кад нам писма која прочитасмо дадоше чудна обавештења о изопачености женског срца.

Предмет је деликатан и за цело неће заборавити ни за шта на свету да је овде службена тајна оштра дужност поштена човека. Али сматрам да, показујући имена ни једне од оних јадних девојака које су се дале уловити дивљењем према атлетској снази заводљача, и милошћу његових очију, морам уништити глупе легенде које су се проносиле и преносе о вако часним женама које су окривљавање да су биле љубавнице Прањчинијеве, а које га чак никад нису ни повиђавале.

Прањчини је био љубавник једне младе америчке девојке, с којом се срео у дворишту једног хотела. И, ма како да ствар може изгледати невероватна, та је млада девојка била од одличне породице... По што је оставила Париз, писала му је из Америке. Ено тих занимљивих писама, чиј чудан и егзотичан стил остављам недирнут.

„Мили мој,

„Синоћ смо стигли амо, и хитам да вам кажем да уздишем за вама и ватрено жудим да вас опет видим.

„Моја породица, — моја браћа, моја сестра и мој отац — срећна је што виде да смо се вратили; увек се бојала да нам се не догоди како зло у оном гадном Паризу.

„Нешто се, до душе, догодило и ја се томе радујем, јер је моја најватренија жеља да вас опет видим.

„Стигли смо јуче у јутру у пристаниште, и ово је лепо као новајлено; сви, и Американци и Италијани, били су очарани градом. Што се мене тиче, надам се то, жалила сам само једно: што нисам имала и вас уза се.

„Ако хтеднете доћи у скоро, побећи ћете брже и немирно море за време зиме, а испуњићете и најватренију од мојих жеља. Ни сте једини човек кога бих желела имати. Можда нећете хтети ни да чујете да се говори о вашем холеху амо, јер сте ми рекли да ћете доћи ако узмогнете; али ја бих желела да вас видим, јер вас волим као и у Паризу. Ваше је лице увек преда мном, кад сам вас оставила, и кад сте последњи у кола, кад сам вас остављала те вечери полазећи за Хавр.

„Мати ме оплашћује да вам кажем да сте на њу учинили добар утисак, да вас је заволела, и, како у ње има доста православ'ја, не олаје се често да новога заволи на први поглед као што је учинила према вама*.

Прањчини је задобио не само њер, него и матер! Што се девојке тиче, она се сва беше предала! Писала је:

„Велики Боже! кад помислим само да сам вам се одмах предала, онога побиног дана, и да сам вам се предала на милост и немилост, залрхљен сва, јер ви нећете никад веровати да вам нисам могла пишта одрећи само за то што сам љубила први пут у животу, и што сам толико била заслепљена својом љубављу. Требала сам чекати док ми не обећате да ћете ме узети и дражати своје тело далеко од вас до ступања у брак... Учинила сам страшну погрешку, осим ако ви дођете амо и докажете ми да ниј тако страшна ствар оно после!...

„Само кад би могла дочекати да се ваша рука по ново обавије око мене и кад бих вам могла рећи колико сам вам верна!

„Моја је мати изненађена дубином моје љубави према вама; али она верује у суђење и мисли да чиним добро слушајући покрете свога срца*.

А за тим мала Американка објашњава за што јој је дошла нена љубав.

„Врло ми је мило било кад сам видела да сте тако снажни, оне вечери кад сам додирнула ваше гвоздене мишиће у вашем маруљу и кад сте ми дуго говорили о протнвницима које сте побеђивали.

„Не волим људе који су одвеј дебели и немају мишића, појмићете шта хоћу да кажем: нека рука која је слаба и са свим дебела и која је налик на женску руку. Али у нас је оно што волим, мушка снага и здрав разум...

„Живим у слатког нада да ћете доћи. Сетите се да сам увек вама повераљива драгана и верна*.

И тако, тај завођач напао је начина да изађе и пред родитеље своје љубавнице, који би га примили као могућног зета...

И остално је жарких успомена код Американке... тај човек чију је необичну снагу потврдно г. Бруардел онако дивљено пред криваичним судом.

Прањчини је хтео још више залудити своју драгану. Писао јој је под именом једног пријатеља, г. Z..., да јој јави „како је био обљубљено рањен у једном двобоју*. Мала Американка одговорила је овим трогодишњим писмом:

„7. марта 1887. г. 11 ч. 15. м. у вече.

„*Љубезни мој најдражи,*

„Ноћас су стигле страшне вести о нашем двобоју. Кад сам прочитала реч: „Јадни Хенрих, у каквом је стању има неђ скоро два месеца!* дрхтала сам свом снагом а срце ми је почело куцати тако силно да ми се скоро чинило као да га чујем. Никад у животу нисам читала француски тако брзо и гутала сам сваку реч, док нисам дошла до ових места: „Он је изван опасности*, и тада сам престала дрхтати; срце ми је играло од радости и захваљивала сам Богу што вам је спасао живот; јадни, мили мој драгане, колико сте морали пренатити. Колико вас волим и жалим због свега тога!

„Каква страшна ствар, код нас нема двобоја: ми се служимо својим језицима место мачева... Али толико ми патања нопуњава дух. Хоћу да сазнам све појединости, кад сте били рањени, јесте ли опет са свим здрави, и сад ме опет нови страх обузима да не добијете какву нову упреду и да се опет не тучете у двобоју. О мили мој, молим вас, прекидам вас клочећа да не изађете више свој живот. Сетите се колико вас љубим. Шта вам могу рећи да бих вам дала прилике да осетите моју енергију, моје поуздање, моју одлучност и моју верност, као и моје повераље у будућност и срећу ради нас, и кад је ради нас, онда је, наравно, и ради мене, је л'те?

„Лице ми је са свим бледо по што сам прочитала данас писмо које ми говори о вама, и још дрхћем при помисли на вашу опасност и желим вам од свег срца да сам

могла бити с вама да бдим над вама и да вас негујем за време те дуге и досадне болести на болничкој постељи. И једина је утеха што сте имали уза се своју мајку. Колико ли сам у души препатила, несрећнице? јер писам добила ни речи од свога драгана. Писам вам хтела показивати колико сам била ожалошћена.

„Али зар то није чудно? увек сам мислила: болестан је, сувише слаб да би могао писати, и имала сам право. Да ми вечерашње писмо није донело вести, не знам како бих могла живети.

„Будите добри те умерите своја пријатеља о мојој захвалности и моме дубоком поштовању за његово дуго писмо, у којем ми казује све.

„Но ново сам срећна, хвала Богу!

„Била сам дубоко ганута што сте ме у бунилу од грознице звали по имену.

„Није нам живот спасен ни за шта".

Тај чудни однос младе, романтичне Американке, која је хтела спојити свој живот са судбином Пранчићевом, био је чак и објашњење о правом покретачу онога страшног покоља. Он је такође био запленсењак, па, како никад није свикао с другом богатству до о ономе које би му дала каква жена, вероватно је да га је то писмо, које је добио у очи злочина, без сумње и одлучило. Но што по то, вазљало је да отпутује за Америку, јер се тамо могао оженити оном коју је волео. За тај пут требало је новаца, убијао је да би га добио.

И то је тако истинито, да одмах сутра дан после злочина пође је извршио можда због ње, пре му је брига била, место да мисли на своју безбедност, да отпреми своју Американки под именом Хенријх Форстера, ону депешу:

„Са сним нзван опасности.

„Идем у Ниш с мајком.

„Пишите тамо, *restante*.

„*Хенријх*".

(Наставиће се)

ИЗ СТАРЕ ПОЛИЦИЈСКЕ АРХИВЕ

Наиђену старјешини среза Бјеличког, округа Јагодинског, Његове капетану Стефану Михаиловићу

Будући је примјећено, да уредба она, коју смо издали, у прошлогодишњу ватана Њиама Турски пон се пропрашују од Алексинца до Бјеограда, и на путу побјегну, не испуњавајасе ако што треба, јер њиами једнако бјеже, а неватају се; што обнављајући исту уредбу, препоручујемо вам, да учините наредбу, да се њиами одма, како се дозна, да су гдје побјегли, с највећом итњом траже и похватају, и куда надлежи, отправљају, у противном случају, сирјеч у неиспуњењу уредбе оне подлежаћете строгому одговору.

№ 3242.

16. Августа 1837.

у Крагујевцу.

Ваш благонаклони
Милош Обреновић
Кнез Србски

По заповести кнежевој
Павле Јанковић
секретар кнежев.

Благородному Господину Његову капетану и Старјешини Среза Бјеличког Стевану Михаиловићу.

Дошао је до знања Његовој Свјетлости, да је њеним Срезским именом послано мирџире, за кое књиго до сад ништа знао није; почему продписанием своим од 8. тек. № 103, наводјемие писсчарине наложити, да средством цирцулара мог, обнаиним свои Г.Г. Срезским Старјешинама, да мунидиии кое сте већ добили писсу дослате од Његове Свјетлости, и да вам сљедовательно на воли стоп, примити је или вратити натраг, пак је пранити сами, где вои оће, по пропписаној форми.

И сљед чега подужности и вама оиимее реченноме завјам, остављајући вам на воли нашој.

№ 25.

9. Јануарија 1838.

у Крагујевцу.

Полиноиан
Арсеније Андрејевић.

Благородному Господину његову капетану Старјешини Среза Бјеличког округ. Јагодинског Стевану Михаиловићу

Из Рапорта вашег од 13. т. м. № 28. видио сам штама јављате, даеу украдене новце почињег Г. Димитрија Георгиевића усуми 4730 гр. и 10 пара, па кое одговарајући препоручујем вам, да исте новце нађете кои је укро, заноје и Његова Свјетлост заповједила, да поменуте новце нађете наместо метете, или ћете је сами платити. Оно због тога нама, се тако пише, што ниете оставили добре људе у кући, да чувају како кућу, тако и у њој налазеће се ствари, а и ни коме сте кућу оставили; човек умро, жена онде, требало је даклетчувати. А највеће, новце и друге скоповјенје ствари, могли сте Исправништву по пропису предати, пак сад да неплаћате.

№ 234.

15. Фебруарија 1837.

у Крагоевцу

Полиноиан
Арсеније Андрејевић

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Јанко Ђорђевић, Милутин Ђорђевић и Милан Томић, цигани ковачи, који су извршили крађу коња у селу Шошићу, пралишли спровода ошбегли су између Смедерева и Грошне. Јанко има 40 год., средњег раста, сувоњав, пун има браду и бркове, од одела има на себи панталоне напут, на глави шешир на потиљак опалене. Милутин има 18 год., средњег раста, без браде и бркова, обучен је у гуњу и чакширама, на глави има шајкачу. Милан је стар око 20 год., висок, сувоњав, суводлан, без браде и бркова. Од одела има на себи панталоне и капут, на глави шешир, бос је. Моле се све полицијске власти, да Јанка, Милутина и Милана живо потраже и нађене спроводу начел. ср. у Лаповцу, с позивом на Бр. 5363.

Коста Борисављевић, скитница из Крагујевца, изишао је 13. априла ове год., крађу стварн на опасан начин Јовану Максимовићу, кројачу из Крагујевца, по краја је одмах побегао. Моле се све полицијске власти, да Косту живо потраже и нађеног спроводу начелству среза крагујевачког, с позивом на Бр. 5876, УБр. 15959.

Милутин Марковић звани „Мула", кошјар, описа лонов, но занимању кобасичар, оптужен је код начел. округа пожаревачког за опасну крађу, иста је по извршеној крађи побегао незнано где. Милутин има 30 год., приземљаст, омален, сув, дуг лице, бркова малих тамних, над говори има крупан говор. По свему изгледа да је нигдина сигнач, одело нема. Моле се све полицијске власти, да Милутина живо потраже и нађеног спроводу начел. окр. пожаревачког, с позивом на Бр. 15960.

Ноћу између 27. и 28. пр. м. оне године непознати лопови, украли су једну кобилу са шеширом жандарбетом Груји И. Чобановићу, тежаку из Батрешаше, и једног новца Петру Ј. Бабићу, из Батрешаше и са њиве. Кобила је длаке црне, на челу цветаста, висока 138 см. старе 8 год., са жигом ш. Коњ је длаке доратасте, матор 8 година са жигом ш, без других ривиша. Моле се све полицијске власти, да крадљивце и покрадну живо потраже и нађене спроводу начел. среза параћинског, с позивом на Бр. 8162, УБр. 15762.

Решењем начелства окр. пожаревачког од 8. ов. м. Бр. 6865. Утврђено је да се **Лука Петровић,** из Сиче, среза ломничког, одметнуо испод власти, и отпочео да чини казнима дела, предузимши се Сима Матејевићу или Нинје Гинзуловићу из Сиче, који су се такође одметнули испод власти, због чега су објавом овог начелства од 29. априла ове год. Бр. 6529, позвати преко „Српских Новина," да се у року од 15 дана сами предаду власти. С тога у смислу одредбе чл. 2. закона о хватању и утамничавању хајдука објавом начелства, позвао је и Луку да се у року од 15 дана пријави најближој власти полицијској, која ће га упутити начелству ср. хомољског, ако то у остављеном року не учини да ће бити оглашен за хајдука Лука је стар 27 год., расте омаленог, дежмекаст, бућмаст, у опште плав, усана дебелих, носа великог. Од одела има: ужег чакшире и интерији са гајтањима од шајка, а на погама има прекоме опанке. Моле се све полицијске власти, да Луку живо потраже и нађеног спроводу начелству окр. пожаревачког, с позивом на Бр. 6865. УБр. 15758.

Милинеје Миладиновић, из Крњева среза орашког, окрута смедеревског, осуђенике Управе пожаревачког казненог завода, побегао је са рада 10. ов. м., по подне. Он је осуђен на две године затвора за крађу. Он има 20 година, раста је средњег, коса и обрва смеђих, очи плаве, носа правилног, бркова тамних плавих, браде ретки, плаве у шиљак, од одела има на себи: гуњ, чакшире, од сукна тесног, шубару и опанке. Моле се све полицијске власти, да Милинеја живо потраже и нађеног спроводу Управи пожаревачког казненог завода, с позивом на Бр. 1279.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Никола Ђорђевић убица. У Луговчани ср. подувасског живела је Милица удова н. Симе Дабића, жена од својих 40 год. На нет година пре тога Милица је била жена Николе Ђор-

њеница из Лутавчине с киме је имала и деце; али каио је Николије умро у задрузи са братом Николом, — овим чиј слику доносимо — ова успе да образује масу својој деци од првога мужа и одноји иманье од девера јој Николе. Због тога је била дуго у парници са њим, које се свршило на штету Николину, те је природно расла и прима заетога према бивиој снаји Милици.

У вине прилика најваљаше је девер Никола да ће убити Милицу и уклањано је прилику, кад ће му испаити за руком да то и остварн.

На Велику Суботу 5. пр. м., кад се цео хришћански свет спрема за весеље прред доче ћа свете празнике Христова васкрсења, овај зликовац Никола правио је план, како ће своју снаху да уклони са пута свога.

Тога дана по подне шестерна Милица отишла је у Сврљиске да купи ципеле своје шћери Гроздани, девојци од својих 19 година и кад се отуда враћала, овај је зликовац — девер сачека у шанцу код гробља Лукавичког и пад му се приближила, изашао је пред њу ударио је прво те је онесвешћену пала на земљу, ну је за тим стао на њу газећи ноге и лакоко је иа грлу. Молбе нене да јој поштеди живот није хтео да чује на нено запомагање „не бато ено ти имане," рекао је „потребна ми твоје имање већ хоћу твој живот, ти си ме упропастила."

Кад је овако душманскн одузео живот овој несрећној жени, још се нешто задржавао на њој, да види да случајно не остане жива. Па кад се уверио да је мртва сасвиа је одатле преко њива и жита у „Језеру" где је спрао своју ноге и краве руке, на шеширом. Једне изашао у село и отишао своју њиву.

Као је већ и мрак наступио он се пре спуво још исте вечери на летво да спава.

Али нежна кри ове несрећне жене није дала да се зликовац сакрије испод заклона ноћи. Енергичном и брзом истрагом нследне власти зликовац је још исте ноћи ухваћен, и нађено оруђе којим је ово злочино дело извршено. На лицу места пак нађена је жетвена стопала На лицу места пак нађена је жетвена стопала и друге несумњиве доказе по којима се јасно и одређено види да је он извршилац овог свуспог дела. Сада нам до је он извршилац овог свуспог дела. Сада нам до је он извршилац овог свуспог дела. Сада нам до

БРОЈ 20. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 24. МАЈА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу тачке 3. члана 58. и другог одељка члана 139 привременог изборног закона решено је:

да за изборе сенатора, 5. јуна гласачка места буду и то:

за крагујевачки округ:

у срезу левачком: **Рача** за општине: в. рачанску, м. рачанску, јапонску, губеревачку, јарушничку, вишевачку, крчмарску, бадњевачку, синићевску, вучићевску и мирошевачку; и **Наталинца** за општине: наталиначку, пушељанску, трнавску, жабарску, сеначку, дуниковачку, сарановачку и клокачку;

за крајински округ:

у срезу крајинском: **Речка** за општине: речку, брусничку, тамнавску, трнавску, шарканенску и метранску; и **Салаш** за општине: салашку, слогошачку, дубоченску, лучанску, синошку, поповићску, великојасиковачку и копривничку;

за крушевачки округ:

у срезу трстеничком: **Трстеник** за општине: трстеничку, врњачку, ступајску, дубостинску, медвеђску, мало-ступбинску и милутовачку; и **Почековина** за општине: почековачку, стопићску, оманићску, велућску, јасиковачку и велико-дреновачку;

за подрински округ:

у срезу поцерском: **Десић** за општине: десићску, прњавску, добрићску и варњанску; и **Накучани** за општине: накучићску, оранску, метићску и горњо-пријатску;

за пожаревачки округ:

у срезу млавском, а у изборном месту **Рашанац,** да гласа и општина старчевачка;

у срезу моравском, а у изборном месту **Ракинац,** за гласа и општина ореовачка;

за чачански округ:

у срезу студеничком: **Рашки** за општине: рашку, рудничку, трнавску и пајачку; и **Бољевац** за општине: брвеничку, гродачку, студеничку, упшанску, бањску, писканску и млавачку.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, Бр 11046 у Београду.

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 12. маја 1903. године.

за писара прве класе среза врчарског, Косту Каповића, драгомана краљ. српског посланства у Букурешту;

за писара прве класе среза подунавског, Војимира Димића, писара исте класе среза посавског, округа београдског, по потреби службе;

за писара прве класе среза рачанског, Живана Станковића, писара исте класе среза ужичког, по потреби службе;

за писара прве класе среза јасеничког, Драгољуба Стојадиновића, писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, по молби;

за писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Милана Мишића, писара исте класе среза орашког, по потреби службе;

за писара друге класе среза тршавског Љубисава Јаковљевића, писара исте класе среза љубићког, по потреби службе;

за писара друге класе среза ужичког, Новака Марковића, писара исте класе среза рачанског, по потреби службе;

за писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Ђорђа Матића, напредног писара прве класе начелства округа крагујевачког, и вршиоца дужности писара среза гружанског;

за писара прве класе среза подунавског, Ђорђа Петровића, напредног писара прве класе начелства округа врањског и вршиоца дужности писара среза мачванског;

за писара друге класе среза пожаревачког Ђорђа Матејића, бив. српског писара;

за писара друге класе среза колубарског, округа београдског, Косту Младеновића, бив. српског писара;

за напредног писара прве класе начелства округа рудничког, а да врши дужност писара среза качерског, и прима плату из плате овога, Михаила Томића, бившег полиц. писара;

за напредног писара прве класе начелства округа врањског, а да врши дужност писара среза лесковачког, и прима плату из плате овога, Јована А. Станојевића, напредног писара прве класе истога начелства и вршиоца дужности писара среза подунавског, по потреби службе;

за напредног писара прве класе начелства округа пиротског, а да врши дужност писара среза ужичког, и прима плату из плате овога, Чедомира Тодоровића, бив. писара полицијског;

за напредног писара прве класе начелства округа рудничког, а да врши дужност писара среза љубићког, и прима плату из плате овога, Михаила Димитријевића, писара друге класе начелства округа чачанског;

за писара друге класе управе вароши Београда, Владимира Антонијевића, писара друге класе начелства округа моравског;

за писара прве класе начелства округа смедеревског Стевана Павловића, писара треће класе управе вароши Београда;

за писара прве класе начелства округа моравског, Љубомира Јоцића, писара друге класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара прве класе начелства округа врањског: Милорада Стевановића и Јована Антића, бивше полицијске писаре;

за напредног писара друге класе начелства округа смедеревског, а да врши дужност писара среза орашног, и прима плату из плате овога, Димитрија Рајића, бившег полицијског писара;

за напредног писара друге класе начелства округа тамнавског, а да врши дужност писара среза ваљевског, истог округа, Радомира Васиљевића, практиканта истог среза, свршеног правника;

за писара друге класе управе вароши Београда, Рудолфа Андрејевића, писара прве класе начелства округа смедеревског, по молби;

за напредног писара друге класе начелства округа београдског, а да врши дужност писара среза посавског, истог округа и прима плату из плате овога, Милоша Миљића, писара друге класе начелства округа ужичког, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа пожаревачког, Милана В. Бајића, практиканта министарства унутрашњих дела;

за писара треће класе управе вароши Београда Милана Ф. Александрића, практиканта министарства унутрашњих дела; и

за писара друге класе начелства округа чачанског, Александра Цветића, бившег писара начелства исте класе.

Указом од 13. маја 1903. године.

за писара прве класе среза косаничког, Лазара Нешића, писара прве класе среза

подуваводског, по потреби службе, без права на путни и селидбени трошак;

за писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Милана Мојсиловића, бившег полицијског писара;

за писара друге класе управе вароши Београда, Луку Петровића, писара друге класе начелства округа нишког;

за писара прве класе начелства округа ужичког, Владимира Гламанића, бившег полицијског писара; и

за писара друге класе начелства округа ужичког, Милутина Ж. Јоковића, практиканта начелства округа ваљевског.

за писара прве класе среза кључког Милорада Наумовића, писара среског исте класе у пензији;

за писара друге класе среза брзопаланачког, Светислава Пешића, писара исте класе среза кључког, по молби;

за писара друге класе среза ваљевског, Милутина Ценића, бившег чиновника;

за завредног писара прве класе начелства округа крајинског, а да врши дужност писара среза неготинског, и прима плату из плате овога, Јована А. Самића, писара друге класе Управе вароши Београда, по молби;

за писара треће класе управе вароши Београда, Андрију Живковића, практиканта управе вароши Београда, свршеног правника.

Указом од 18. маја 1903. године решено је:

да се Михаилу А. Пантићу, секретару друге класе начелства округа тимочког, увазни останка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Пр. 10896 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 28. јануара 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се села: Жаочини, Мрчинци, Горачани, Слатина, Лалац, Качулице, Петница и Премеће, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине лазачке, а село Кукић од општине ређеначке, и прва четири села са селом Кукићем да образују за себе општину под називом: општина слатинска, а остала села за себе општину под називом: општина лазачка, у срезу тршавском, округа чачанског.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, Пр. 11302 у Београду

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Паљевине

Ма колико да је важно питање о паљевинама, опак је тешко одредити метод, којим ће се истражник у случајевима паљевина служити. Само се по себи разуме, да ће најпре морати потражити трагове материје, којом је паљевина извршена, као и трагове злочинца. Тако исто мораће констатовати, где је пожар избио, како се даље проширио итд. Али од свега тога у већини случајева неће имати много, јер већ број таквих злочина збива се тако, што се злочинац у бурној ноћи приближа предмету, запаљиве жицицу, принесе је њеном лако запаљивом делу зграде и тако га запали. Ту не остане много трагова а и доказ кривице, који се конструише, даје врло слаба објективна оснива.

Али много је важнији посао у многим случајевима, где је злочинац знао, да би на њ могла лако пасти сумња, ако је пре било непријатељства, освете, наражене зависти итд. и ако се он постарао, да у време зачетка пожара себи обезбеди алиби. Слично томе данаша се такође, кад какав презадужен сопственик куће сам запали своју кућу, да би дошао до велике суме осигурања. У таквим случајевима он напочиње гледа, да је он у почетку пожара био врло далеко од куће, те да дакле није био кадар, да сам запали кућу. Ту се тада морају измишљати такве справе, које пожар производњу доцније. На жалост таквих средстава има довољно, често пута врло просте конструкције, а често врло духовито измишљених.

Најобичније је средство једна дугачка дебела свећа, која се својим доњим крајем прободе у навилак сена или на иначе какав други лако запаљени предмет, па се онда запали. Доњег свећа сагори и њен пламен дође до запаљивог материјала, виновник паљевине одмакао је већ далеко и може лако доказати, да је он за време пожара био у некој удаљеној крчми, на неком пазару итд. где су га видели многи сведоци.

Интелигентни злочинци у страном свету а нарочито у Енглеској врло радо су прибегавали тако званом *Томазовом часовнику*, справи на форму часовника, чији механизам по истеку извесног времена одаше један снажан ударац. Тај ударац мора бити управљен на какву експлозивну масу, која онеч жицице итд. упали. „Томазови часовници“ или наклене машине, које се осем за паљевине употребљавају и за експлозије, атентате динамитом итд., довољно су познате у најновије доба и има их у великом броју код судова на страни а нарочито код лондонских.

У осталом за паљевине су употребљавани и сатови будилници, а нарочито они што аутоматски ужижу сијеће. Ти будилници имају нарочит федер, на чијем је врху намештена понтана жицица. Тај федер је савијен и држи га једна кукица. Кад механизам у опредељени час смакне ту кукицу, федер полети с жицицом у вис, ова се отрља о рапаву површину, какав је кутијама од жицица, и запали се. Колико је год она справа удобна за оне, које буди иза сна, толико је још више опаснија као оруђе за паљевине, пошто за њену употребу није потребна богзна каква интелигенција нити вештина.

Једно врло опасно средство за паљевине, које се највише употребљава у Америци то су обична електрично кућна звоница. Злоковац просто извади звонце из апарата и на његово место метне балон од врло танког стакла, напуњен сумпорном киселином, те тако чекај у место да баје у звонце, удара у балон и разбије га, сумпорна киселина пецуди у суд, који је ниже напуњен пиритуром, овај се запали и тако се може на подесан начин произвести огроман пожар. Тако су н. пр. запаљени многи магацини робе, који су били осигурани на велике суме, и то просто на тај начин што неко притисне дугме електричног звонца, докле се сопственик постара за свој алиби. Само се по себи разуме, да овај, који притиска то дугме, не мора знати ништа о целој ствари, јер он може и. пр. бити изасланик, разносач телеграма итд., који зазвони, не слутећи, да је тим звоњењем произроковао пожар.

Врло велику улогу у овом погледу играју привлачна стакла, која концентришу сунчане зраконе. Та стакла злочинци употребљавају тако, што их наместе у такав положај, да сунце у извесно време (н. пр. на њихову кровну) удари у њих и сунчани зраци се сконцентришу у једну тачку, где је намештено сумпора, смоле, жицица, сламе итд. Злочинци опроба стакло рецимо у 8 сах. у јутру и уђеси га да на одређеној тачки хвата, сам припреми, а за тим стакло покрије. Сутра дан поранн, рецимо у 5 изјутра, отвориће стакло и док он одмакне читава три сахата дањине, сунце у 8 учини своје, и пожар избије.

Славни немачки криминалиста Хајнрих Грос описује случај о једној паљевини са сунчаним зрацима на врло компликован начин. Ученик у једном велином млину мрзео је једног имућног сељака, чија је кућа била наспрам млина, с друге стране друма. Он иступи на службе и после неких десет месеци изгоре једног дана после подневе куће, кад је све било у пољу на раду. Доцније је нађено, да је млинарски ученик на кровну од млина начинио једну справу, да би запалио кућу преко пута. Он је избрао најгорњи део тавања, на који се није никад пушо. Ту је кроз једну рупу у кровној мастерију један јак гвоздени „федер“ који је савио и везао једном травком, а на крају федера беше намештен један венчић напуњен смолом. Под траку метнуо је некакву запаљиву материју и једно привлачно стакло, које је намештио тако, да сунце кроз њ удари у извесно доба године и у извесан сахат. Кад је све било готово, поврнио је стакло и чекао четврт године, док се сунце одмакне да не може до стакла допирати. По том је дерао отишао у свет, пошто је протходно стакло откриво. После три четврт године удари сунце једног дана у стакло и запаљени материјал се упали. Тиме се постигло двоје: запалио се и пенап и у исто време прегорела и трака, која је држала „федер.“ Овај се одаше и баци запаљени смолом натопљени венац кроз рупу на кровну на спамни кров супротне куће, који, наравно, ухвати ватру. Ствар није баш тако немогућна, она бар доказује, да се вештином могу извести невероватне ствари.

Истедников рад је у таквим случајевима врло тежак, јер у сличним приликама изгору и саме справе. Али ни то не бива свагда.

(Свршиће се)

Ђави подвизи пруске и белгијске полиције

Нису без општег интереса они подвизи немачке полиције које ћемо навести, чији је резултат за њихове јунаке био таминав на дуже или краће време и одступање од дужности.

У граду Кенигсбергу при огромном стицају публике претресено је дело поморника Шварца и Сајлера, који су окривљени за насиље при вршењу дужности. Ствар је била у овоме: студент Франц Пахнио са својим пријатељем студентом Куртом Клертом у вече 17. новембра 1900 године били су у гостима код једнога друга и заседали су се доцкан играјући карата. Враћајући се кући они сретну на улици два млада човека, с којима се они посвађају и један од њих хтеде и да удари студента Клерта. На вику његову јави се поморник Сајлер и поведе три млада човека који су се свађали, док је овај који је и заметкао свађу побегао у полицију ради састава протокола. Оба студента морали су одмах потврдити своје личности показивањем својих карата, док се за трећег тек после утврдило да је то Рудолф Фростман. Очекујући одговор оба студента слагно разговарајући седну на столице које су биле у полицијском локалу, али поморници који су ту били суровo им нареде да устану. Пошто су личности утврђене задржани су требали да иђу из полиције. Фростман који је најмлађи био је ради у таминој, брзо је умео да изиђе из мрачног коридора, који је водио у полицијску салу и дође до врата на која се улази. Али иде тако било са студентима. Кад су они изишли у мали тамни ходник, Клерт каже свом пријатељу — пази, овде треба ићи опрезно; а Пахнио обрати се полицијску тражећи да им поседнати. — Ено да ти посветим — зачу се глас у мраку и одмах за тим Пахнио, по искази Клерта, који је стојећи у страну, могао видити, добије неколико удара од једног од поморника по глави и леђима, тако да је полегао са степенице на Фростмана који је био код врата. Бојећи се да се и њему то не деси Фростман усне да побегне. Безобразно поступање с његовим пријатељем навукло је код Клерта пренемеђу да не каже тако поступати. Са речима: — Добро, после ћемо видети! Пахнио заједно с Клертом изиђе на улицу. Али на улици овај увређени предомисли се и хтеде да дозна име онога што га је тукао. Он стане да чека на улици и кад се појавио један полициста он га запита како се зове онај што га је тукао. Он не добије одговора а место тога остали поморници ухвате га за главу и за ноге и одиесу га поново у салу. Клерта један од њих посаветује да бежи што пре, јер ће и с њим то исто бити. Клерт није чекао да му се то два пут каже. А пријатеља његног Пахнија, како он сам прича, полицисти су тукли по глави и по леђима нечим тврдим, исцепали му капуџ и сломили ампел. За тим су га избацили на поље. Сутра дан му је све тело било у модрицама. Он је могао поуздано показати да су међу онима који су га тукли били Шварц и Сајлер.

Друго дело тицало се архитекторског ученика Шумиинског. Шумиински је хтео да изазове из једне кафане своје другове који су били ту и по претходном договору с њима закуца у лиману гирму да би обратно њихову пажњу. Поморник Шварц коме је кућање изгледало као нарушавање ноћне тишине, нареди Шумиинском да иде кући. Али како је овај био на једно уво глув то он и нечу шта му овај говори и упита га шта хоће од њега? Поморник помисли да му се Шумиински подсмева и одведе га у полицију да би утврдио његову личност, и ако је Шумиински неколико пута подносио му путем своју карту, ради тог утврђења. Кад је поморник видео да за Шумиинским иде и његов пријатељ Макс Бем, он му позвиче. — патраг или ћу да вас бијем палицама. Поред свега тога Макс Бем смео је да иде за својим другом по стеченицама које су водиле у полицијску салу, али га Шварц тако удара да је полетео доле са степеница. На скоро за тим изишао је на улицу и Шумиински. Кад му је Бем испричао шта је с њим било Шумиински се врати натраг у полицију да би дознао за име онога што је тукао Бема. За то он добије такав удар, налазећи на себе, да је посрнуо на зид. Сведоци који су у то време ишли по степеницама, тврде да га је Шварц ударио.

Али најбезобразније је било понашање тих чувара поретка према кочијашу Рудолву Шемерлингу. Ноћу 27. Јануара, у очи дана рођења императора Вилема II., Шемерлинг, заједно са својим пријатељем Максом Крупом шетали су се по улицама. Уследавши прољашње војнике у качкетима Шемерлинг приметн своме другу — Пази како иду као мука и није дазе не сумњајући ништа. На један пут пред њега искрсну два поморника на чије дозивање дође и трећи. Зачуђени пријатељи буду одведи у полицију, где су их окривили за увреду војника. Пошто су утврдили њихове личности Макса Крупа пусте а Шемерлинга задрже и поморници почну да га бију песницама. Пошто су га истукли, истерају га на улицу. Како за време док су га тукли тако и после тога плач је њеб био на улици Шемерлинг је викао за помоћ и тражио да га одведу њиме, пошто му је јако ишла кра на уста. Али место тога три поморника — ти исти нојима се сад судило — пајурвиши на улицу ухапсе га због нарушавања ноћне тишине. Ударајући га спроводили су га они у други полицијски кварт. Ушавши ту Шемерлинг седне на столицу и подупре главу обема рукама. По његовом искалу ово столице на којој је он седео, било је све обојено крвљу. После тога одведу га у хапс. Чудновато да нико од присутних полицајаца није видео ни ударце ни кра, која је текла на Шемерлинга. Међу тим левар који га је посматрао после два дана нашао је на њему модрице и друге повреде. На крају крајева поморници који су га тукли подиели су жалбу суду као да се је он противио полицији. Али суд нађе да Шемерлинг није крив ни за какво противљење а место тога позуче на одговор наређење а место тога позуче на одговор наређење а место тога позуче на одговор наређење силнике поморнике. Крајидан стани питање полицајском комесару Немерту: — Сматра ли он да је могућно да су на такној многољудној улици као што је та где је се тај случај десио, поморници могли тако тући човека. Немерт одговори да је то у сваком случају било *врло неопрезно* с њихове стране. Даље на питање државног тужиоца, зашто тако често бију хапсенике у полицији Немерт одговори да вероватно то долази отуда што у том месту има много скитница те бивају честа хапшења при којима шестају противљења полицији.

Шемерлинг докаже заклетвом да није показивао никакнот противљења и да ништа упредљиво није казао за војнике. Државни тужилац у своме говору указивао је на то да су у полицији већ много пута тукли хапсенике, и да је тако поступање постало тамо обична ствар. Што се тиче онога случаја то у њему видимо најгрубље насиље.

И оправљени Шварц играо је у њему главну улогу. Његов начелник, комесар Немерт, исказао је о њему да је он добар и искусан радник, али га последњих година требало уворавати због недостатка енергије. Као што је се у овом случају видело оправљени је на своју несрећу показао и сувише велику енергију. Државни тужилац тражио је да се он осуди на девет месеци затвора и да му се за три године одузме право да може вршити јавну службу. За осталу двојицу државни тужилац тражио је да се казне са четири до пет месеци затвора.

Суд је осудио Шварца на пет месеци затвора, а осталу двојицу окривљених на четири месена и признајући да има олакшавајућих околности, пресуди да сва тројица губе право да врше јавну службу за годину дана.

Али и у другим висококултурним европским градовима становницима се по некад дешавају непријатности због бесмисленог енергије чувара поретка; и случаји самовољног хапшења потпуно невиних људи, показују се на жалост чешће него што би се то могло мислити. Скоро је у Бриселу десио се такав један немио догађај. Бриселска полиција тражећи једног Американца који је окривљен за превару разних трговаца, којима је он платио за робу хартијама које су изишле из употребе, — ухапсила је једног потпуно невиног човека и уз то још није ни био Американац. Садржин журнала Soir посетиоцима тога господина изнеси све оно што је чуо од њега да је искусно од полиције. — Ја сам се враћао, причао је он — из Ратуше, куда сам ишао да поздравим свога зета, који је прасновао двадесет-петогодишњицу свога рада у општини. Сео сам у улици Лувен на трамвај кад ми приђе жандарм и куцнувши ме по рамену нареди ми да идем за њим у полицијски кварт у улици Лин, ради саслушења неких ствари. Ја пођем за њим ништа не сумњајући. Почекам четврт сата а за тим ме одведу у једну малу собу, запитају ме за име, и кажем да се за мном трага. За тим ме скуку суровo напрвашни моје џепове. Ја ништа нисам разумео. Прошло је још четврт сата. Онда приђе једна жена, погледа на мене и рече: — То је он. Најзад ме одведу у салу, где ме стане испитивати полицијски помоћник. Та жена, гледајући у мене, изјави да сам ја нешто куповао код ње 11. Јануара. Међу тим ја сам тог дана био по мојим пословима у Сен-Кентену у „Гостионици Лабуд.“ У то је се лако дало уверити. Али то нису

хтели. Жена, заседавши се боље у мене, изјави да ја лично на њеног љопова, или да ми нешто недостаје. У љопова су били банкербарти. Три полицајца који су присуствовала саслушању, одједанут узвикну: — Не дајте се запањити од тога јунака! Ја протестујем, именујем моје рођаке под којих се може о мени известити. — Пођите за мном! — говори полицајца који је водио ствар. И поче да ме води по граду. Полицајца у универми шпао је за нама. Мене одведу у улици Киврен у магазин златних ствари. Господарица магазина видевши кад сам ушазио из Ратуше, пошаље свога мужа да ме посмотри и овај срешпушши полицисту, тражио је да ме ухапсе. Та жена, не гледајући на моја одрицања, остала је при том да сам ја допоп кад смо ишшли по магазина ја станем да молим полицисту да оде са мном до Ратуше, где ја у служби мој зет, који ће посведочити о мојој личности.

— Шта, ваш зет служи у полицији?

— Не. —

— Онда нек иде бестрага.

Мене опет одведу у улицу Лин. Морало се чекати. Онда дођу два друга обманутог трговца, једна девојка и један господин, загледају се у мене и кажу да ја нисам љопов. Онда ме запитају пристајем ли да надамном поведу истрагу. Како да не бих! пошто сам био уверен у своју невиност. Али пре тога мене одведу још у једну радњу са златним стварима у улицу Кивре. Трговац кад ме је видео рече: — Те није он; ова је био мањи растом.

На питаши de la Monnaie ми седнемо у кола и пођемо у полицајску управу за муницишалним агентом, који је требао да присуствује при истрази. За тим оду са мном у мој шшан и ту су ми све разбацали. Нашли су писма од моје сестре учитељице у државној школи града Брисела, које ми је она писала од 9. Јануара у Сен-Квентен, оног истог дана за који су они тврдили да сам тада као изванредно све прегледао које ми се приписују.

— То је жалосношовање, брзо изјави наметник полицијска.

Најене су у одлажење мешше на моје име, роком од седам до осам година, које су се односиле на моју трговину, најена су писма од мојих клијената и киште од изабране ширије за стан у тону од две године. Нашли су у једном од мојих џепова и жељезничку карту, која је доказивала да ја нисам могао бити у Бриселу 9. Јануара у вече. Али све то ништа није помогло. На сва моја брањења одговор је био подсмевање или дирља изразе. Ја сам молио да ме одведу у улицу Годешара код моје матере — а то није далеко где је сва моја породица морала бити скупљена тога минута, да би празновали јубилеј мога зета, и где су мене очекивали. Полицајета то није хтео, као што није хтео ни да телеграфише у Сен-Квентен. Мене поново одведу у улицу Лин. Тамо поново воде истрагу. Ја молим једног агента за дозволу да телеграфирам мојој породици и да је известим о оном што се догодило. Он ми то допусти, али се јавља полицајска поноћница и не допушта ми да примљем телеграм. Ја замолим да они известе моју породицу, и то ми обећају али нису испунили.

Тада два полицајета, сад у мундиру, доконају ме, стрпају у кола и одвезу у Сен Жил.

— Ах, господине, Ви не можете да замислите шта бисте осећали над бисте се нашли ту. Те решетке које се за Вама затварају, те мрачне формалности, та ћелија № 139, та постеља, коју морате наместити пред очима тамничара. — Вама се чини да Вас живог заковавају у земљу. Ја сам плакао, кукао, чинило ми се да ћу полудети. На срећу добродушни тамничар мене је жалио и умирио.

У 6 сати донесу ми парче хлеба и шољу прне ваве. Слушао сам како хапсеници — стар се десила у недељу — недељу вечерње. Учинило ми се да они мени певају погребну песму. Каква срећа кад су дошли да ми кажу — Исследник вас чека? — Ах, ја нисам знао шта ме чека: тамничка кола, кола у којима ћу се возити бог зна међу каквим лупежима, а за тим, кад пођем из њих, ланце на руке. — Да, господине, ланци. Не, Ви не можете замислити, како је то страшно кад вам окују руке и поведу вас два жандарма. — Никад то нећу заборавити.

Господин Го само што није плакао, причајући то.

Морао сам чекати још неко време а за тим ме одведу исследнику г. Лекоку.

— Ах, каква је разлика драги господине осетити се у друштву образованог и добро васпитаног човека. Не могу да вам искажем колико сам задовољство осећао кад сам чуо да он мени говори: monsieur! Кроз пет минута исследник објави да је то очевидно погрешка и мене пусте слободна.

Али ако у појединим случајима полиција показује бесмислену ревност, за то је у другим случајима она имена да очајава.

Такво је рошање једног од становника тог истог града Брисела, који је се уплаз обраћао полицији за помоћ. Тога становника дроги тако реће у опседнуте стању његова послуга. Ено како он описује у писму редакцији једних бриселских новина своју горку невољу „Ја сам удовац и немам несрећан. Треба знати да ја продајем млеко и да ми је преко потребна слушкиња. Код мене је сад има већ скоро година једна, која ми причињава нечувене непријатности, и од које никако не могу да се ослободим. Ја јој отказујем службу али то не помаже ништа.

Онога дана кад треба да иде она се попне на врх у своју собу и тамо се затвори. Ако ме муштерија позове у дућан, она сиђе доле, најде што јој треба да поједе и опет се попне у њену собу. У дутру она, као да ништа није ни било. Приказам се ја рад, или боље рећи, претварам се да радим, пошто је она опијељена зеност. Обраћао сам се полицији. Она ми је одговорила да не спада у њену дужност да мене штити. На коме онда да се обратим и како да истером ту женску из моје куће?"

Чудећи се инертности полиције у том случају, редактор тих новина вели да то у опште нема пене са њеном отвореном ревношћу у другим случајима и узгред спомиње да је та иста полиција позвала неку шесето-годишњу болесну старицу за то, да би јој, као што је у позиву речено, саопштили нешто што је важно за њу. У полицији су је пустили да чека два сата и затим је кратили куће без икакнве објашњења. После два дана поново је позову и тада су јој ваздан којента причали. А у резултату се показало да је цела та ствар историја изведена за љубав једне младе даме, која је на голу реч своју тврдила да јој та старица није вратила платно, које јој је она дала да опрани. Старица је доказала да је она вратила платно тој младој дами, али су је ипак, дозвали у полицију с којом она дотле није имала никакпа посла, претпали су јој затвором и новчапа се спрема њој као према лопову. И може ли се ту човек уметн наћи у таквим противречностима и разноликим начинима понашања стражара друштвеног поретка.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ФИЛОСОФИ ПРЕД СУДОМ ЈАВНОГА МИЊЕЊА

Једна сензационална парница

За то је крив Волтер, за то је крив Русо. (C'est la faute à Boussian! C'est la faute à Voltaire!) Тај принев песме, у којој се све зло, које се јавља на свету приписује Волтеру и Русо-у, могло би се обновити, замењивши имена Русо-а и Волтера именима Шопенхауера и Ниче-а, која се уздала помоћу поводом сензационалног дела Валтера Фишера. У почетку Марта прошле године у граду Вајмару у окружном суду, при огромном стицају публике, поновљен је био процес против бившег студента берлинског универзитета, правног факултета, Валтера Фишера. Оптуженоме, окривљеноме за тежак преступ, то јест за убиство своје љубавнице седамнаесето-годишње Марте Амберг, извршеном у Мају 1901 год. у Аденаху, већ је било суђено у месецу Децембру прошле године у Готи, и поред свега тога што бивши адвокат намерност убиства нису одобрили заклети и што је признато само то да је нанесен смртни удар, али без олакшавајућих околности, осуђен је на десет година робије и десет година губитка грађанских права. Али касационни суд поништи ту осуду и преда дело окружном суду у Вајмару да се поново расмотри.

При саслушању оптуженога председник га упита — Жели ли он да изнесе целу ствар од почетка до краја? Оптужени: — Ја молим да ме саслушавате само о оним приликама, које се непосредно тичу те ствари, пошто би ми било веома тешко да причам целу ствар у свима појединостима.

Председник. Известите нас о Вашим односима према убијеној. У акту оптужбе казано је да сте се ви први пут познали с њом на Ускрс 1901 год. Јесте ли били познати раније с њом? — Окривљени: Јест, ја сам је познавао још у школи. Али скоротка међу нама није било никакве блискости.

— Како сте јој се ви приближили?

— Ја сам јој написао писмо: после тога ми смо често заједно шетали пошто је она

говорила да је врло добро познајеш у граду да би се могла показивати заједно са мном на ком било јавном месту.

— Ви сте јој изјавили љубав.

— Јест.

— Како Вам је она одговорила на то?

— Она је се насмејала.

— Је ли настајало међу вама питање да из ваших односа може изићи нешто озбиљно, да ви хоћете да је узмете за жену?

— Јесте.

— Значи дакле да међу вама није било недопуштених односа?

Оптужена врло енергичним тоном — Не.

— После тога Ви сте отишли у Берлин и тамо сте родили свој посао?

— Јест.

— У Вас је се већ почела будити сумња у верност те девојке?

— Већ одавно. Па и писма Мартина постајала су све хладнија.

— Ви сте тако у Берлину добили писмо које Вас је веома узбудило и наједило?

— Јест: писмо било је врло рђаво и глупо написано. У њему је писало да ја не треба да верујем Марти Амберг. После тога ја сам јој писао два писма. Ја сам сумњао на једног студента шумарске академије у Ајзенаху.

— Је ли Вам се још тада зачела мисао да је убијете?

— У сваком случају у мени се пробудила мисао да ће нешто морати се десити. А то би се десило у сваком случају.

— На дан Духова имаћу Вас и младе девојке настало је објашњење и то врло бурно?

— Јест. Ја сам тражио натраг своју слику и своја писма. С почетка она ми то није хтела дати, али после сам их добио и одмах поцепао.

— 28. Маја дакле дан пре убиства Ви сте поново говорили с Амберговом о безизлазности Вашег положаја?

— Јест, али ја је нисам могао тронути.

— Онда је сигурно тада у Вама созрела одлука за то дело?

— Ја сам отишао пуњи, нисам могао спавати и за тим ноћу, као што је већ било раније у Берлину, мислио сам да се та отвар не може тако свршити. У сваком случају мени је било тешко због страшног губитка и одлучио сам се на то дело у крајњем узбуђењу.

— А Ви сте већ мислили о томе како ћете извршити то дело?

— У јутру се у мени нешто слично зачело. Али ја не могу дати јасног рачуна о томе. Ја сам себи не могу да представим јасну слику тога што је тада било. Ја сам пошао да се шетам и убио сам Марту. Како да то себи објасним?

После тога настаје доста оштра препирка између председника и оптуженога, пошто овај никако није хтео да да објашњења о убиству. Оптужени зна само то да је купио револвер, убио девојку и предао се полицији.

— Ви сте били свесни да сте се одлучили да убијете девојку? А да ли сте мислили да се и сами убијете после тога?

— Ја нисам имао намеру да што било крајем.

— Ако тада ниште нисли владати собом, то је требало да сте се сутра постарали да овладате својим узбуђењем?

— Ја не могу ништа више да кажем г. председниче.

— Ви оптужени хоћете ли да нам кажете шта сте радили одмах после убиства?

— Ја сам бацио оружје и пешир.

— Кад сте извршили убиство?

— Између 11 и 12 часова пре подне. За тим сам лутао цео дан а у вече сам се јавио полицији. Мене су ухапсили и предали истражитељу.

— Јесте ли се већ били покајали због извршеног дела?

— Јесам, али отворено признајем да би то било раније или доцније.

— С почетка сам био у страшном очајању а после не.

— Хоћете ли да нам искажете овде своја верована и своја мишљења?

— Ова у сваком случају потичу из мојих филозофских студија.

— Ви сте се још у гимназији занимали филозофијом?

— Јесам.

— Шта сте најпре читали?

— Штрауса, али поглавито Шопенхауера и Ниче-а.

— У Јени сте сваки дан пили пиво и рачуну?

— Јесам, а нарочито апсент.

— Ви сте начинили дуга у Јени на 200 марака. Тврди се да сте много јурили за девојкама.

— Г. председниче, ја сам само с једном девојком био блиско познат; ја никад нисам мислио о женскима. Ја не могу њих да трпим.

— Говори се да сте ви дан пре извршења убиства расуђивали у кући својих родитеља о коренитим особинама људског духа?

— Ја сам говорио да сваки човек у себи носи мерило, своје егоистичније, да се егоизам изражава у човеку у сваком форми и да је љубав егоистична.

— Вашег оца је то задивило?

— Он се ужасноу.

После прекида седнице почело је саслушање експерта. Д-р Ведеман, који је присуствовао при анатомисању мртвог тела, изјављује да поуздано може тврдити само то да је на погинулу женску избачено три метка, безусловно смртна. Окружни лекар Д-р Браун из Ајзенаха одавно познаје породицу Фишера, пошто им је био домаћи лекар. Њега је ужасујуће спокојство и велика разводушност окривљеног после убиства. Пре је окривљени као што се види, боловао од запаљења мозга; он, експерт, изјавио је у Јени о посматрањима, пошто је тврдио да је убиство извршено у неосетноврном стању. Полицијски писар Брунов из Ајзенаха, коме је се окривљени јавио у вече оног дана кад је извршио убиство изјављује: Фишер је ушао у полицијску приј авницу с речима: — Ја се предајем полицији за то што сам убио своју невесту. После тога Фишер се сруши за сто, заплака и наслони главу на руку.

При општој напрегнутој пажњи и узбуђењу саслушана је шестогодишња мати убијене, удова Амберг. Она је у почетку и говори тихим гласом. Председник пита: — је ли живела њена ћерка заједно с њом? и добија потврдни одговор. На питање председника је ли досета о њеној ћери њено тако рђав глас, добија се одречни одговор. За тим она исказује што је знала о познанству своје ћерке с окривљеним, али та је сматрала за безопасно. Њена ћерка пола у пали говорила је о удаби. Она је сматрала Фишера за угледног госпоина. О познанству ћерке са шумаром Шлихтом она је знала. Она не мисли да је њена ћерка доиста љубила Фишера, пошто она није још ни умела љубити, јер је била потпуно дете. Фишер је био с њом, с мајком, познат. На питање је ли њена ћерка била доиста тако простодушна девојка, она повлала да је Марта била још дете.

Студент математичар Ото Зандман, који сад живи у Лајпцигу, познаје окривљеног још из гимназије, где су били другови у истом разреду. Сведок изјављује на унуђена му питања да је се окривљени занимао филозофијом и да је од свих најпише волео Шопенхауера и Ниче-а. Окривљени је живео врло повученим животом и волео је самоћу. О идејама окривљеног њему је познато само то да је он пронашао све што постоји. Он је био потпуно песимиста и егоист, а спољашност му је била комична. Сведок је приметио необично узбуђење стање окривљеног пре него што ће извршити убиство. Он је преко свог обичаја много пио. Фишера су једни сматрали да је комичан а други да је суров.

Остали искази сведока тицали су се између осталога субјективности окривљеног.

Госпођа Хун из Јене исказује да је окривљени становао код ње за време три семестра и да је се прилично владао. Канцелијат Шефер говори да су окривљеног у школи звали „Wasserkopf.“ Берлинска гадарица изјављује да је окривљени живео код ње 1900 год. и да је био веома марљив. Пошто је се после ферија вратио њу је ужасноу његов расејани изглед. Нови сведок д-р Сигисмунд, бивши учитељ окривљеног од никих разреда до виших, изјавио је да је Фишер био средње марљивости и способности. Он никад није био лен, али га је ипак требало подстицати. На питање да ли је чуо да су се у школи окривљеноме подсмевали, сведок одговара да је његових ушију то није долазило. Директор гимназије у Ајзенаху дворски саветник Апелт, изјављује да је код окривљеноога потпуно оскудевала отвореност и искреност, које су својствене младежи.

Живо интересовање узбуђује саслушање оца окривљеноога као сведока кад је окривљени видео оца побледио је као мртвац и непрестано је пио воду. Сведок главно изјављује да је он отац окривљеноога. На питање председника да ли он жели да се користи својим правом да не сведочи против сина, сведок одговара одречно, говорећи да он као отац окривљеноога најбоље познаје своја сина. Сина су васпитали строго али с љубављу, а о његовом студирању филозофије њему, сведоку, ништа није познато. Узбуђеним гласом описује он ход развитка окривљеноога. Он је у опште био плашљив. После Божића 1900 године он је се рђао изменио. Све док се бојао да у својој раздражености његов син не дигне руку на себе као је сведок дрхтљивим гласом казао

да је његов син, после свађе с оном девојком, хтео да скочи у воду, у публици настаде покрет. Да је мати девојчина известила њега, сведока, о тим односима он би одмах сина декану. Ту се сведок није могао уздржати од суза. Потпуно је истина да се његов син више пута враћао кући из школе плачући због тога што су му се ђаци подсмевали. После тога пусте сведока. Експерт д-р Хаусер пита окривљеног сматра ли он да има органску ману какву. Окривљени одговара потврдно, јер су му о томе говорили са свих страна. После тога пуштени су сви сведоци осим експерта, чији су искази одложени за идућу седницу.

На новој седници другога дана ни окривљеноме се види већа нервозност него прошлога дана. Образи су му били посути јектичавим руменилом. Но у опште он се држао тако да није могао изазвати особите симпатије према себи од стране поротника. Одговори су му били експедидани и брзи. Почињу саслушање медицинских експерта.

Професор др. Бинсвангер посматрао је за време од шест недеља окривљеног у болници за душевне болеснике у Јени. Он изјављује: фамилијарна историја окривљенога даје цео низ факата, који се морају признати као врло тешко наслеђе. Мати његова патила је од епилепсије а сам он боловао је у детињству од епилепсије болести. Тек од две године почео је окривљени говорити и ходити. Као деца је био веома слаб и сад. Окривљени је био средњих способности, карактера плашљивог, повученог. Главни узрок свега тога било је његово уверење да он због његовог телесног недостатка изазива код људи презирање према себи. У садашње време нема тако велике неспособности између главе и осталог тела, ма да је глава још и сад већа него што треба. Превременом читањем Ничеа и Шопенхауера произведо је чудну збрку у филозофским погледима на свет код окривљенога. Тако исто мислио је да га због његовог телесног недостатка ни једна девојка неће љубити. Одлучна промена у његовом уму и души настала је у Берлину. Пошто је добио анонимно писмо, сам је овладао страх и немир да је изгубио или да ће изгубити љубав девојке. Уплив такве мисли на умно стање окривљенога у великом степњу надмашио је уплив који би она показала на здравог човека. Алкохолизам је такође играо улогу у његовим радњама. Фишер је већ у својој 14 и 15-ој години пио толико ракију, да би то морало шкодити и здравом човеку а камо ли тако болесном субјекту, као што је окривљени. У време убиства Фишер се налазио у стању непормалног убуђења. После убиства он се показао тако да је наводно на мисао о привременом лудилу. Без сумње ми имамо овде посла с човеком, који, благодарећи наслеђу, свему свом развитку, болестима подлеженим у детињству, долази у тако звано болесне субјекте. Једно је несумњиво: окривљени је се находио у таквом стању да он није могао дати себи јасна разума о последицама свога поступка. Тужилац пита експерта. То значи да ви сматрате да је окривљени био спектан у трењутку извршења убиства? — Професор Бинсвангер одриче то и додаје; — он се показује да није потпуно одговоран, али као закон не признаје не потпуну одговорност то ми се сусрећемо овде са празнином у законодавству.

Други експерт, медицински саветник Хансер (из Дрездe) подробније описује тешке последице наслеђа, које су се показале на преступнику. Чудноватo је што велика количина алкохола, коју је узимао окривљени, деловала је на њега не затупљујући његову узбуђљивост. Занимање филозофијом врло је штетно деловало на његов ум. Најзад познато је да сваки човек са телесним недостатком, који упливише на његова осећања, потчињен је више мање његовом уплиеу и у његовим односима према другим осудама. Окривљеног је његов недостатак узнемиравао до таквог степња, који далеко надмаша норму и услед тога образовао је карактер који се никад не може називати нормалним. Он је стално био на граници између здравог и болесног човека. Фишер је човек с таквом болесном организацијом да у стању ефекта његов ум савршено нормрачана. На неколико дана пре убиства он је био потпуно обузет мишљу да убије девојку. Факти не остављају никакве сумње у то да је тај ефект био болестан и да је последње њени достигао свој врхунац. Ја сам тога мишљења, говори експерт да је према потребно унети у законодавство члан о непотпуној одговорности. Али за овај случај то нема никаквог значаја; окривљени је се налазио у стању таквог болесног расгройства, које искључује слободу воље.

Тиме је се завршила експертиза. Председник изјављује: одлучено је поставити она питања: 1) Је ли окривљени 29. маја смишљено убио шеснаестогодишњу Марту Амберг?

Ако „јесте“ онда долази друго питање: Је ли то извршено предумишљено? Ако на то питање дође одречни одговор, онда се још ставља питање: постоје ли олакшавајуће околности за тај злочин?

Задаје се питање: је ли крив окривљени за предумишљено убиство. Да окривљеноме није потпуно јасне последице његовог поступка — то је већ доказано експерт професор Бинсвангер. То се потврђује тако исто потпуно неразумљивим понашањем окривљеноога после извршеног убиства. Може се поротницима да признају не факат убиства него факат да је нанет смртни удар а при потврдном одговору на главно питање да постоје олакшавајуће околности. Државни тужилац завршује свој говор изјављујући да је он мишљења да се господа поротници могу сложити са мишљењем експерта Хансера из Дрездe, пошто је експерт Бинсвангер сам говорио о пон. liquet.

Бранилац моли да се одречно одговори на питање о кривици.

После кратког саветовања поротници су изнели своје мишљење. На питање: је ли окривљени крив што је нанео смртни удар, поротници су одговорили: јесте. На питање о убиству: није, и допуштају се олакшавајуће околности.

Суд осуђује Фишера на пет година заточења, убрајајући тромесечни претходни затвор. Грађанска права пису му одузета.

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

У среd ћуди случаја. — Љубавнице Пранчинијеве 13

Али тај роман није био једини код тога разбојника срдаца; била су још друга два пакетића писама особито сугестивних, која отварају неочекиване хоризоне о женским страстима на крају XIX. столећа.

Упамтите да међу љубавницама Пранчинијевим, ја се бавим само онима које су у истини биле жене од света.

Била је, на име, једна енглеска дама која је била жива доказ да, и по магијиштинама од Темзе, има тропских страсти; она му је писала:

„*Мили мој*“

(Американка и Енглескиња имале су исту формулу за писање писама).

„Где сте? Спавате, сада? Јутрос, нисам могла остати у постељи због вас“.

У то је било темпераментa? Писала је даље:

„Сјајни мој драгане, наша два писма продрла су доцде... Чудна је, мили мој, снага која нас је привукла једна другоме. Привлачности и одвратности које осећамо сретајући страшне увек су инстиктивне и у опште истините. Ко није могао познати деветнаест пута од двадесет случајева истинитост наших првих уписала приликом опхођења. Ми не волимо неку личност или је мрзимо, и често није мала од половине случајева у којима то радимо из добрих моралних и интелектуалних разлога, а опет све потиче из инстикта. По пенад сниман да сте ви онај кога сам тражила и да сам преживела читав живот радости с вама. Ноћу, кад је све мирно, осим несме попаша — да ли их и на њад чујете? — огледам да замислим да онај кога љубим више свега спава поред мене под истим покривачем, у свежој ноћи, у тишини августске ноћи; да његово лице почива на моме; да му се рука тихо одмара на мени. Тада, заспим срећна“.

Да ли се Пранчини није бојао да га снега не поједе та жена гладна љубави која му је говорила даље:

„Са ожењена љубавн, сјајни мој, и полубавца, остајем ваша“.

Или зар, раздвојена од њега, катрена Енглескиња можда је напала каквог другог патрегеца да угаси пламен који ју је прождирао?

Свакојако стоји да је та веза била кратка и да једног лепог јутра Пранчини није више добивао трозначно ватрених писама.

Трећа љубавница била је једна парискиња, велика дама која је толико распалила узбуђљиву нопинара и, да бисмо рекли истину, неколицине мајстора у уцењивању и изнуђивању новца.

Ова није још била љубавница Пранчинијева, срећом по њу, јер изгледа, по жели коју је показивао Пранчини да га она прими у своме стану, да је на њу за један тренутак бацио свој поглед да би јој натурио судбину Марије Ревелове.

Ова је, опет, била сушти тип париске које мучи сувише жива машта, којој задају бола опасне свеча и која инстинктивним кварењем троши неки чудан идеал. Једна жена мислила је да га је нашла у Правчинију.

Кад се помисли да је то била жена која је заузимала у Паризу известан положај, посила једно познато име, и кад се види на њених писама на који је начин ступала у везе са Правчинијем, то отвара чудне хоризонте продрљивцима који желе да осваја жене од света: у једном сусрету Правчини је одгледао да ступи у разговор с младом женом, петнаест дана пре злочина. Тутиро јој је своју карту, и она ју је примила. Него, боље је да прочитате прво писмо:

„1. марта 1887. г.

„Господине,

„Ваше ме је писмо јако зачудило.

„Ма да сте туђинац, — што ми показује ваше име и ваш стил, — изгледа ми чудно да не знате да једна жена од света, која од које му драго народности, не прима од непозната човека... разговор мимогред.

„Ви, до душе, не знате ништа, о моме друштвеном положају, али било би, у сваком случају, опрезно употребљавати више удрљивости и начина. Не верујем да је моје прво писмо дало права на онако галантан тон.

„Питам се, господине, шта вас је могло навести на претпоставку да ја тражим један идеал, као и то да су обмане утврдиле мој суд о вредности осећања код мушкараца. Изјављу који сам у том правцу начинила није потекла из мојих личних осећаја: моје мишљење засновано је на свакидашњим опажањима из живота, и њега не би могли изменити изузетни који су, у осталом врло ретки.

„Не знајући ни имена, које ми чудан почетак ваших односа не допушта да вам саопштим, вама је тешко радити да вас но представим. Дању вам приличе да то сами урадите. Провешћу један час у другу, на Вандонском тргу, у петак око три часа; сешћу у салону за разговор; пријате к мени, примићу вас као стара познаница, поред сувишне неодређености наших односа, и тај ће се положај одржати или прекинути, према резултату нашег разговора.

„До петка дакле".

Правчини иде на састанак. И својим заводничким разговором, без сумње, миловањем својих индијанских очију, као што је говорила г-ђа Демаж, лови једну жену у своје мреже.

Разговор се дакле наставља после петдана, 5. марта:

„Драги господине,

„Пријатни и слатки часови јучерашњег дана ипак су оставили код мене неку тугу; кад сам вас остављала, осећала сам као неку слутњу од растанка и као да у паздуху лебди неко разочарење. Да ли се то и вама догодило?

„Шта је остало у вашем духу тај састанак, који је требао да утврди наше обострано оцене? Потребно ми је да то нађете као ја, и да ме оближња попустила раздражаности коју спутавају. Потребно ми је да вам верујем да моје усне не би рекле не, кад би ми срце хтело рећи да...*

. . . . . .

Има као неки облак меланхолије у томе писму и нека простодушна потреба на поверљивим изјавама: дама настављала:

„Касније, можда ћу вам отворити своју душу, и у њој ћете прочитати све што сам препатила; а дотле, говоримо само о садашњости и оставимо на страну све што би је могло замрачити".

Правчинију се жури, он хоће да осваја на јуриш. И своју жатву пренео је на своју кореспонденткињу:

„Као год ни ви, ни ја не желим поваљати нашу луталачку нетељу пуну немара; поверавам се вама: одлучите о употреби времена у понедељак, кад сам вам то у нежности обећала".

Али жене овога реда налазе за отпор неочекиване тачке ослонца у своме васпитању, у предрасудама свога детињства, назад, у својој поноситости.

Једна жена помиља је да се упустила сувише брзо и сувише далеко. Она се боји да допусти да је Правчини води на какво неодређено место. Опет се враћа на своје обећање и пише:

„Ма како да сте галантан човек, то ви вас могло навести на какву заблуду".

И допушта да јој се изнесе онако признање:

„Један писац рекао је: „Свака жена има у своме животу један трентутак слабости". Мој је тренутак наступио можда кад сам се срела с вама, и ето за што, без сумње, ваш захтев није био судбине многих других који су му претходили.

„Видећу се с вама у понедељак у галерији у Малдени, неколико трентутака само да бих вам стиснула руку и рекла погодбе које постављам ваше походе, коју ћете ми тада учинити над год вам буде воља.

„До сутра дакле.

„*X....*"

Баш се Правчини баш дакле правом, романтичком љубави! Он је просто напоран један посао и без сумње мрачан посао.

Та незнана жена, за чије су име сазнале само судије, г. Тајлор и ја, умал' није скупо платила своју фантастичност. Своју драгану није он хтео водити у свој стан: у њену кућу желео је он продрети, као што је продро код Марије Реноломе. То је и написао својим тешким, заводничким рукописом. Дама му одговара:

„Ваш ред некоректан начин рада загонетка је којој ја нећу да тражим кључа. Изгледа, поред свих ваших нежних изјава, да слабо желите да се са мном срећете, — осим у мојој кући, — за што? То назвањавање тако је изгледно и необично да не знам на којој претпоставци да се заустави. Писма која ми упућујете више личе на пословна писма него... на све друго. У њима не одговарате ни на што о чему вас питам и изгледате доста равнодушни према ономе што ми дајете прилику да мислим о нашем удварању".

И завршује:

Али дела, не срдимо се. Остављам срећу на страну. Вратите ми моја писма па ћу вас примити".

За тим ништа. Правчини не одговара. Срео се с Маријом Реноломом. Сав се пребацао новој ствари на којој ради. Дама чека до 16. — дана злочина — и пише му у паносу:

„Непријатно ми је ићи *poste restante*; на ипак ћу отићи још један пут, у улицу Батињол, у петак и суботу.

„Врло бих желела знати да ли сте ми писали у Малдену или да ли сте тамо остављали моја писма. Лице које узима своја писма са истим: почетним писменима молго их је неховине узети.

„Ако ми их писте вратили, онда ваше срце, као и моје, није рекло своју последњу реч, и онда, кад се нађа узајамна осећања стишају, опет ћемо се видети, је л'те, „шио сагo" (мили мој), хоћете ли?"

И јадница је са свим губила памет, није могла веровати да ју је Правчини варао. Питала се да ли он и она нису били играчка какве пакосне силетке.

(Наставиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ноћу, између 11. и 12. ов. м. непознати лопов, на опасан начин извршио је крађу ствари Драгутину Вукићевићу, председнику пролзводственог суда на расположењу, из Крагујевца, на којима је побегао. Том приликом лопов је одвео слеђеће ствари: Једно пово комплето седло, са целим прибором, ућдом, два појаса, један ам, седло је од жуте тамне коже, са црном ћелеком на једној страни; 4-ро српских гаћа, од српског платна, 5 нових женских пошуља, 9 комада пиших мараме и салвета, на којима је монограм „Д. В." и „X. В.", један пак пуне у пудељама, један стари капут и пантаљоне, један стари женски струк и друге ствари. Моле се све полицијске власти, да крађљивца и покрађу живо потраже и њихове спроведу начелству округа крагујевачког, с позивом на Бр. 7460, Убр. 16471.

Код Николе Милутиновића, из Вароши, Гаврс Марковића, и Јована Милојића, из Радовинца, ухваћене су два крађена пола без етоних пасоша; један од њихов је матори 5—6 година, дакле сиво-зелене, зелено пратасте, без других розаша, један пак дечји дрвета мали. Моле се све полицијске власти да сопственике потраже и њихове упуте начел. среза у Деражи с позивом на Бр. 4265. Убр. 16724.

18. ов. м. ире поле ноћи нађен је коњ, на гоничерском брду, привезан у једном шанцу. Коњ је алаше дорастасте, стар 4—5 год., без других знакова, на себи има ултр и коновап дугачак 2—4 метра, но пошто се сумња да је коњ украден, и одведен да му се трог привреде, то се моле све полицијске власти да сопственика живо потраже, а у случају проналаска известе Управу града Београда с позивом на Бр. 16950.

14. ов. м. између осме 3 часа, **Милосав Димитријевић,** свештеник из Београда, извршио је крађу позала Ватомиру Брагуљевићу, пазовиђи, из Крагујевца, на опасан начин на побегло. Он има 28—30 год., средњег стаса, великог дугог носа, жућкастих очију, сулоњав, са испалим јагодицама, малих брковa рећих, брада се, оштрог погледа, одевен је у изношено одело од шарја затворене браде боје, на

глави шубару. Може се све полицијске власти, да Миленка живо потраже и најеног спроведу начелству округа крагујевачког, с позивом на Бр. 9625, УБр. 16965.

Радоје Милетић, из Дреновца, оприљен је за живе назимних дела, по извештају начел. ср. параћинског, отпутовао је незнано где. Он има 28 год., лушењо и телесно здрав. Може се све полицијске власти, да Радоја живо потраже и најеног спроведу Београдском привременом суду, с позивом на Бр. 8270, УБр. 16921.

Ружица Петровић, удовица из Београда решењем привременог суда за град Београд Бр. 13151, стављена је под суд и притвор, за дело фалсификата. Ружица је средње стаса, пуна, по лицу рошкава, на једно око не види, носи наочаре, писмена је говори: српски, мађарски и немачки. До преласка у православну веру звала се Гизела, но пошто се сада пеша често спомиње, може се све полицијске власти, да Ружицу живо потраже и најеног спроведу привременом суду за град Београд, с позивом на Бр. 13169, УБр. 17108.

Никола Стојић, земљак из Гогинца, 17. о. м. убио је из пушке Миодина Миленковића, и потом побегао. Никола је стар 45 год., висок, приземљаст, очију врних, брадом смеђих, танких, косе смеђе мало проселе; од одела има на себи: чакшире и гуњ од црног сукна, поломне, на ногама опанке. Може се све полицијске власти, да Николу живо потраже, и најеног спроведу начелнику среског у Владичин Хан, с позивом на Бр. 4720, УБр. 17179.

Владимир Јанковић, из Ракитова, ср. Белачког, осуђен је пресудом привременог суда јагодинског од 18. пр. м. Бр. 7228, на 15 год. робије за више назимних дела. Владимир је 11. ов. м. у 7 часова у вече побегао, испред апсаније и отишао у село Ракитово, а одатле се нешто где је отишао. Владимир има 24 год., средњег је стаса, очију врних, косе црне, образа округлих, браде црне полу-шпицасте, од одела има на себи кошуљу и гаће од селачког полувуненог платна, гуњ и фермен од поломног сукна; на глави слами шешир, на ногама опанке са црним ћаршијама, на рукама носи пет селачких протеза. Може се све полицијске власти, да Владимира живо потраже и најеног спроведу начел. среза белачког, с позивом на Бр. 8648, УБр. 16071.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

20 Априла, комесар жељезничке полиције у Ристовцу, јавља, да је на жељ. обали Моравске у близини Давидовца, нађен један леш убијеног човека. Нарећена је истрага и секција.

Ноћу између 3. и 4. маја непознати лопови провалили су на салаш Живка Петровића, из Брежана, округа пожаревачког, и из оборе украли четири јагњета и два прасета. У времену напада Живко је био у сналу и када је на прозор погледао лопови приступају по салаш и побегну. један је од ових лопова ухваћен и зове се Милан Ђ. Стевановић, из Брежана. Он се налази у притвору, а за осталим се најмишље трага.

Драгутин Матић, из Крашо Гаиво, округа ваљевског, представио је, да су га 7. маја ово 8 сати у вече на месту звазом под гробља, више Сењевца на путу Ваљево — Лозница, нападе непознати зликовци и отеше му око 140 динара у злату и сребру. Предузете су мере за проналаске зликоваца.

8. маја Живан Стевановић, из Церовица, среза посавско-тамнавског, обесио је се у својој колиби. Узрок самоубиству је сада непознат.

11. маја пре подне погинуо је код своје куће Илија Крстић, тинак из Лешанице, среза посавочког, шеса су премазтван: шеснов жена Ката и син Стојан. Они су у руками власти. Узрок је убијству домаћа свађа.

11. маја Богосав Миленковић, из Некаде, среза космајског, округа топличког, убио је из пушке Павла Тодосијевића, оцлајинг. Крнјан је у рукама власти, а и истрага је предузета.

12. маја ноћу око 9 сати, запалили су дућан Алекса Павловић, из Неготина, а Ђорђа и Милосава Николића. Пожар је спречен. Штета је непозната.

9. Маја Јанко Н. Илић, из Ваљаонице, округа тимочког рашо је из пиштоља сина оца Петра Илића, од које је рашо Петар 10. маја ујуро. Крнван је у рукама власти и он признаје дело, које је учинио на то, што га је ђурио секиром, у шикари да га убије.

10. Маја Стеван Петровић, кошаљка бувар у селу Бабама, среза космајског, погинуо је.

10. Маја око 7 сати у вече убијен је сеоски Сима Миловановић, из Миоковаца, округа рудничког, у његовој њиви на раду. Крнина су ухваћени и са њима ће се даље по закону поступити.

11. Маја око 6 сати по подне, изврши је самоубиство на пиштола над собом Драгомир унук Животе Прокића, из Дубоке, округа смедеревског. Ово је утврђено и лекарским прегледом. Узрок самоубиству непознат.

12. Маја у 6. сати по подне, Јован син Живка Јанкићева, из Дреновца, среза јабланичког, округа врањског, стар 16 година, хтео је пушати из пиштоља, да запали пушаво да те неће не доноше у опше, али како је била написа заиисла те не сметнше одмах, он окрене цев у шимери. да види зашто није написа спонтанска барутом, ио пиштољ у тоне моменту опали и Јованц се у трбух сруи сумња и барут, од чега је после једног сата испустио душу на рукама своја оца, који се ту десио и све ово сам видео, па тако и казити нарано.

13. Маја у подне нађен је обешен Ђурмска жена Обрада Јанковљевића, из Белушића, округа моравског, у својој штали и Јован Гавришић, из Пољне, истог округа, у колари под стопе. Лекарским прегледом и полицијским увиђајем утврђено је, да су се сами обесили. Узроци самоубиства непознати.

14. Маја пред зору обесио се на њиви Милана Павловића, земљорадника из Лужница у срезу бањском, округу нишком, његов син Станимир, војник пионирске чете II пижинерског батаљона. Учињени полицијски увиђаји и извршеном секцијом, утврђено је, да је Станимир сам себи живот одузео. Узрок самоубиству непознат.

Ноћу између 14. и 15. Маја, убијен је из пушке Миленко Вуранића, земљорадник, из Брезовца, округа крагујевачког, од зопова, који су дошли до из његове куће крадуу брашно, и то онда када их је Миленко на делу ухаће покушао да ухвати. Један је од зликоваца у рукама власти и истрага се живо води.

15. Маја По подне у реци Велика — Крушевица, која је од велике њиве рако приложена, удавио се Милован 10-то годишњи син Стојадина Крстића, из Б. Крушевице, округа моравског, чији је леш ухваћен у Јобљан и 16. Маја сирављен.

15. Маја Лазара Комарчанића, из Ратковца, у срезу грочанском, у мехиии ратоичкој, непознати зликовци пушком из пушке смртно је повредио у главу, од чега је овај исшога дана умро. Према извешћу начелника среза грочанског, Лазар је свакако у ред немаћаких људи и био познат као шшеточинац и убојица. Истрага је предузета, да се зликовци ухвате.

16. Маја Рашеља Петровић, из Крагујевца, у срезу шишком убијен је из пушке од непознатог злочинца. Учињен је одмах увиђај и извршена секција, а предузете су и све мере да се криви пронађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Љубиша Радовановић, звани „Чекор“ познати касарски оф. месеци код Тошчидерк свечано је из железничке коа пре но што је ушао у станицу, но приликом одлаз је ухваћен. Тај његов поступак даје повода сумњи да није негде какав злочин извршио. Љубиша је родом из Ужица има му 24 године, високог је раста,

очију зелених, носа великог мало кратког, косе смеђе, бркова мало смеђих, има одсалла од посекотине преко лево обрве која се протеже с леве стране носа до испод левог ока. Одело носи сраво сељачко као што се и на слици види. Ко што буде саслано о Љубиши нека јави Управи града Београда где се налази у притвору.

Садржај: I. *Службени део.* — II. *Стручни и научни део:* 1) Цаљење; 2) Рђави подвизи пруске и белгијске полиције — III. *Поучно забавни део:* 1) Филозофи пред судом јавног мњења; 2) Кроза хаочин. — IV. *Службени обаве:* 1) Потере; 2) Криминалне белешке и догађаји у земљи; 3) Из полицијског албума.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

ВАНРЕДНИ БРОЈ

БРОЈ 21. У БЕОГРАДУ, ЧЕТВРТАК 29. МАЈА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Народу Српском

Ноћас су погинули Краљ Александар и Краљица Драга.

У овом озбиљном и судбоносном тренутку, пријатељи земље и народа споразумели су се и образовали владу.

Објављујући ово српском народу, влада је уверена да ће се народ искупити око ње, и помоћи јој да се свуда у земљи одржи ред и безбедност.

Влада проглашава да од данас ступа у важност Устав од 6. априла 1901. године са законима који су важили до 25. марта ове године.

Народно Представништво распуштено Прокламацијом од 24. марта ове год., сазива се у Београд, за 2. јуни ове године.

29. Маја 1903 год.
у Београду.

Председник Министарског Савета,
Ј. Ђ. Авакумовић с. р.

Министар Спољних Послова,
Љуб. Каљевић с. р.

Министар Војни,
бемерал,
Јов. Атанацковић с. р.

Министар Народне Привреде,
Ђорђе А. Генчић с. р.

Министар Грађевина,
пуковник,
Алекс. Машин с. р.

Министар Унутрашњих Дела,
Стој. М. Протић с. р.

Министар Правде,
Љубомир Живковић с. р.

Министар Просвете и Црквених Послова,
Љуб. Стојановић с. р.

Министар Финансија,
Др. В. С. Вељковић с. р.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Влада Краљевине Србије, на предлог Министра унутрашњих дела поставља:

за пришпоа дужности управника вароши Београда, Богдана Дамјановића, пенчкног пуковника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 12069 29. маја 1903. год. у Београду.

Влада Краљевине Србије, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — решава:

да се Божа Маршићанин, управник прве класе управе вароши Београда, стави у стање покоја, с пензијом, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 12068. 29. маја 1903. год. у Београду.

Влада Краљевине Србије, на предлог Министра унутрашњих дела решава:

да се Јован С. Миловановић, инспектор прве класе министарства унутрашњих дела, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у стање покоја, с пензијом, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 12072 29. маја 1903. год. у Београду.

Влада Краљевине Србије добила је од свију окружних начелника и команданта дивизија извештаје, да је Народу објављена Прокламација Њена од 29. овог месеца, и да у целој земља влада потпун ред и поредак.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 12070 29. маја, 1903. год. у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Фалсификовање уметничких ствари

Дешава се да уметник без икакве рђаве намере, само да би показао своју вештину у репродуковању, начини какву ствар, која доцније услед нешавље прође као права у приватне или јавне збирке. Тада ту имамо нехотичан фалсификат, који је много теже открити но намеран. Тако познат је један овакан случај:

Пре неких двадесет година живео је у Ељбеју неки Едмон Лапон, велики скупљач руанских ствари. Он је имао умеч-ничког дара и у доколици баш се репродуковањем комада, које је имао: оне комаде, који су му испадали за руком, поклањао је својим пријатељима, али никад није пре-бутао да је то рад његових руку. Он је највише уживао у томе да старе, готово избледеле руанске комаде украшава арабескама, грбовима итд. Тако маскирани комади печени су по други пут у пећи. Кад је умро Едмонд Лапон, његов мали музеј прешао је у руке његова брата Едварда Лапона, који га је по том кад је хтео умрети завештао уз капитал од 100.000 франака вароши Јувијеру под погодбом да се достојно инсталира. У том музеју ће се, без сумње, наћи и сад неколико творевина Едмонда Лапона, као знамените специјс ствари руских фајанса. Тако је једна шала Едмонда Лапона већ ушла у област недопустивога: њему беше пало на ум, да ударн марку некадашње сенилудске порцеланске мануфактуре на један стари, сасвим наблеђени тањир, који је по том спиБдео дивним плавим руанским упрасом. Тај тањир је кроз разне руке доспео у музеј порцеланске мануфактуре у Севру. Ту је он задао великих мука ваљаном и врло искусном чувару музеја Рикорецу. Рикорец није никако могао да буде на чисто, како је то било могућно да буде сенилудска марка на тањиру, који је имао руански стил. Напослетку је загонетка решена, от-кривен је Лапонов комедијашлук. Од тада се фајансе но Лапонове збирке увек при-мају с највећом резервом.

Мени су познати случајеви, у којима су одлични познаваоци обмануги на тај начин, што су пред њих изнети објекти, на којима су прави и лажни елементи били тако измешани, да се нису могли разликовати. На ime то се дешава код предмета, који морају бити у паровима, као канделабри, зидни свећњаци, итд. На пример један трговац има праву свећњак у стилу Луја XV, за који му дају 500 франака. Кад би он имао паркак, онда би за њих два добио можда 5000 франака. Шта ради он? Поручи у којој француској фабрици други, који се по угледу на његов потпуно слично изради. Али тиме не би било могућно за-вести познаваоца. Тада се оба та свећњака раставе те се доцнобо састављају, и то тако да се поједини делови измењају, да сваки свећњак буде састављен из правих и лажних парчади. Најбоље око, најнавежбаније искуство не могу одолети тој превари. Лично ја био сам жртва једног такног фалсификата и не стидим се да то признам. И с намештајем се врше такве исте преваре, и просто је немогућно отрити их, ако се не растави цео комад. На једном старом сандуку, с којим сам имао рђавих искуства, били су ступбова, који су украшавали предњу страну, састављени на тако вештачки начин из старих и нових комада, да бих их још и дан данас сматрао за праве, да ме један пређашњи сопственик тог парчета није очигледно уверио о мојој заблуди.

Све вештине, сва знања, сва напретки техшике стоје у служби фалсификовања. Галванопластика је моћна помагачица за фалсификовање старих медаља, новаца и оружја. Фотографија иде на руку фалсификатору, да с мало трошка и труда узму тачну слику комада, који хоће да копирају. Хемија даје све смесе, којим се на чудо-јаски начин нанесу сви тонови платине на новим металним површинама и мрамору да изгледа старије.

Да је фалсификовање међународно, јасан су доказ прилике у данашњем Алжиру и Тунису. Кабила продају у вароши Алжиру гобоњске брдске кристале, које неде да су нашли на највећим висовима Атласа. У истини то су све ствари које су израђене од стакла и које су се у Оверњу фабрикују за посетиоце баше као спомен на то место. Орајентализи сребрни пакети, који се израђују у фирхајмској фабрикама у великој војводини Бадену, назове заповеднике купце међу туристима у Алжиру. Аспе-рогрије, које у мошејама служе за миомирисне оксенције, имају на себи марке француских и талијанских фабрика. На свима египатским наложбама прве арапске и ка-билски трговци, који с бурнусом и фесом на глави, продају европске трчарије по скупе паре.

Али није главна ствар фалсификовати, већ фалсификовано и продати. Познато је да је многим љубитељима уметности највећа радост, „да пронађу.“ На томе основа свој план трговац, који је спавао добар психолог. Припреме за тај циљ најразличније су. Многи глумац могао би ту да се чему научи. Најоригиналнији је начин прев-варе, што се врши у печењи земљаним рељефима, који се забрикују у Италији у стилу Луке дела Робиа, а који су у осталом врло лепи. Пошто је талијанска влада за-бранила изношење из земље овај остатак Робијевих дела, може се замислити да је све ово, што се нуди странцима, фалсификат. Поиеки сопственици старих кућа у извесним варошима Тоскане удесили су на лицу своје зграде једно место, које украсе једним леним шареним земаљским медаљоном, који је претходно опуклан у прашини, да би добио изглед на старину. Посредник до-веде странца пред ту кућу. Сасвим случајно прича он, да је тај племић, чија је та кућа и који је пореклом из једне од најславнијих породица старе републике, у тешкој новчаној неприлици, да му је једина драгоценост овај Робијев медаљон. Страпац пада у клопку. Он нуди цену, коју сматра за скром-ну али која на његовно радосно запрепашћење буде примљена после мање опирања. Он нуди ту цену само за то што сам види барељев у злу. Он мора бити прави; гледа лично, како се присваљују мердевине, како племић, слика пропале величине, с тугом посматра како му односе последње парче старог сјаја. Радосно пресеи страпац свој плен са свима могућим мерама предострожно-сти преко границе, испуњен страхом, да ће талијанска полиција још у последњем тренутку спречити изношење скупоценог уметничког дела. Али после неколико недеља краси зид ног медаљон од Робија, и коме-дија почиње изнова.

Честити нормандски и бретањски сељаци су дети доста пута сарадници таквих трго-вапа. Репродуковани комади старих руан-ских уметника тако се вешто наместе на полицу сеоске куће, да морају одмах пасти у очи Парижанима, који су дети дошли у поље и који траже „праве“ комаде. Трговац обеђа сељаку 20 процената од продајне цене и научи га једну малу лекцију, коју сељак научи на изуст као какав глумац. Између страпца и сељака одиграва се сад овакав призор. Парижанин, који себе сматра за врло прекшбена а сељака за врло наивна, употреби лоповлучан тон, обавештава се брижљиво за сељачку жену, децу и стоку а по том немарно изговори ове речи:

(Свршиће се)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Пепенела

— Hugues le Roux —

Било је дивно летње вече. Можда су мириси од „frutti di mare", напомињали дуж обале, после овог топлог дана били и суувише јаки. Али тешко је замислити Напуљ без тих мириса од мора, навесних колача, загорела уља и цвећа. Мајке, које су поређане седеле на обали, извежбаним пустима бискаку по кудравој коси своје деце; девојчице, које би иначе свуда већ биле у годинама стидљивости, тумарају сасвим гола у трепераво светлости ферера. Та усталасана светлина понашала се некако чудно; смејући се подругљиво и музикално.

Ми смо ручали у једној од оних малих гостионица, које се пружају дуж Санта Лучије и о којима би се одиста могло рећи, да у мору перу своје ноге.

Везувје се димио онолико колико треба да сачува свој живи облик старога бога. Час по зажарала би му се глава као у бенгалској ватри, и тада би се из груди светине, која је врвела по мраку, отргао задовољно: Ах! Келнери, који су нас служили, окретаху главе као да је то за њих некакав нов призор; свирачи, који између мора и наших столова свирају и певају, удараши су у цилиндрај лиричној строфи у виша глас, као да су хтели да призову Вулкана.

Ручасмо заједно са познатим напуљским адвокатом сињор Рикардом С..... То беше и књижевно образован човек и психолог. Ту нема улице нити уличице, у којима он не би имао својих клијената. Он беше бранилац лепих убода ножем и разбијених глава. Џоже ме сачувај, да хоћу да кажем да је прибадао „Камори", али сваи би се кладио да је тако. Он може да шета дању и ноћу по најопаснијим крајевима Напуља или између усамљених летњиковаца на Посилипу, па да не страхује за своју весу или за свој живот.

Адвокат је баш хтео да нам са веома лепом локалном интонацијом рецитује Бакове стихове о напуљским просјацима, када нам један свирач из гитару, којим је пратио своје певање, пружи своју шкољку, у којој беше више бакарних но сребрних новаца.

Ја пружих руку да му штогод спустим у шкољку. Али мој пријатељ адвокат ухвати ме за руку и рече:

— Не дајте томе човеку ништа!

И он му у међитаском дијалекту рече неколико речи, које ја не могох разумети.

Свирач се траже. Погледа адвоката у лице, а за тим, као да се очас сетио нечега, окрену се нагло без и једне речи и нестаде са између леандара, који раздвајају нашу терасу од терасе суседне кафане.

— Шта то учинисте? уништи своја пријатељ. Какав је ово напред, то вас може стати главе.

Адвокат ми одговори с набраним челом:

— Овај нитков је узрок, што је једна девојка, коју сам ја бранио, осуђена на десет година робије. Али једнога дана она ће изаћи, и ја онда не бих дао за кожу, тога свирача ни тих десет пара, што му их ви хтедосте спустити у шкољку. Вече беше и сувише дивно, те нисмо могли ни помишљати на то, да се враћамо у варош и идемо у које позориште. С тога позвах пријатеља, да нам исприча авантуру тога свирача и осуђене девојке.

— Али пре свега реците нам, пријатељу, је ли та ваша штићеница лепа?... Ја одмах жеље слушам приче, ако ми се рекне, да јунакиња у тој причи већ шуштањем своје хаљине изазива пожуде.

Адвокат одговори:

— Како во. Волите ли ви тип паших напуљских девојака?.... Ону круну од праве косе, која зноквирује класичну главу?.... Оне очи, из којих светли љубавни пламен, ону струк, коме не треба корзет, те да девојка на очи изгледа бујница... Ако вам се све то допада, онда би сте ви заиста окривили славу за Пепенелом, кад би она прошла поврај вас.

И она је врло добро знала какав утисак изазива код мушких. Не би она оборила очи, кад би мимопролазници живахним речима изражавали колико јој се диже. Она је била верна том човеку, који је мало час подносио вам шкољку, не из страха, већ из љубави. Та да је хтела, могла је да га положи преко колена, па да.... Али женске су чудне у свом јогунству.

Становала је са својим љубавником на доњем пристаништу у правом гнезду морског паука, са зеленим зидовима, блатњавим двориштем, где беше пала локва пуних отровних мијазми, где смрдљива вода отиче кроз разбијене оловне цеви; но на свом прозору она је имала неколико сасинја цвећа, а у себи, у којој су живели, налазаху она и човек, који је љубљаше, све што се на овом свету може срећом назвати.

Али наступи нешто што им поквари њихову срећу. Један полицијски стражар сврже се за глуву у Пепенелу. То беше малеи, један човек, који је јако полео чисто рубље и одећу. Пепенела и њезин љубавник познаваху ли се сувише опорчвали. Полицајац се водио, да ће једнога дана утрабити прилику и постати њен љубавник; али је ипак, да му то неће лако испасти за руком. Почео је да уходи љубавнике, јер је био уверен, да ће једно друго морати преварати. Најпосле је пронашао да је гитариста неверан Пепенели, те се потрудио да с помоћу неких љубомора дође до свог циља.

Једно вече, кад је посигурно знао, да ће неверни свирача затећи у гнезду своје нове љубавнице, он је потражио Пепенелу и рекао јој:

— Твој те драган вара.... Ја ћу ти то доказати и осветити те, ако хоћеш. Ми немо га ради неке старе маленкости, за коју ја знам, стрпати у затвор.... А што се тиче твоје суларнице, то ти сам спрем с њом. Али — мораш ми се заклети, да ћеш ми још вечерас поклонити своју љубав, коју си ми до сад сваки одбијали.

— Заклињем се, одговори Пепенела.... А сад напред!

(Свршиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Милорад Радовановић, из Ваксинц, среза Мысгрићког, окр. Врањског, шегрт код Васиљеја Марковића, 20. априла отпутовао је непознато где и до данас није се вратио. Милорад има 15 год. омален, очију плавих, коса правилног, обрви средњих, особених знакова, нема; одело му је непознато, зовиша му је као и код осталих дућанџија из Ваксинц. Моле се све полицијске власти да Милорада живо потраже, и пађеиото упуте начелству среза Расинског, с позивом на Бр. 9701, УБр. 16577.

ПОТЕРЕ

Угрен Димитријевић, скитиица, који је про 2—3 године прешао из Турске у Србију, напрши је два разбојништва и убиства 13. ов. м. исти је побегао испред спроводника. Угрен је развијен, висок, крупан, очију зеленик, косе плаве, бркова малих рибих, браду брије, на врату с десне стране има прелен природан знак јајастог облика, дужине 2—3 а ширине 1—2 см. Моле се све полицијске власти, да Угрена живо потраже и пађеног спроведу начелству среском у Рашки, с позивом на Бр. 5740 УБр. 16393.

Младен Петровић, из Мошгашице и **Вучко Михајловић**, из Оресовца, били су ралешани у аранжавој шканини „Буковину" по овом одговарају код начелника среза рашанског, за крипрумчарење дувана. Како се именовани нису ни до данас могли пронаћи, то се моле полицијске власти да их живо потраже, и у случају проналаска известе начелника ср. Рашанског, с позивом на Бр. 4543, 4544., УБр. 17163.

Отглашени за хајдуке, Начелство округа пожаревачког, објавом својом од 29. априла 1907 год. Бр. 6529, које је у 101 броју Српских Новина од 7. маја ов. год. а на основу члана 2 закона о хапшењу и утамничењу хајдука, позвати су Сима Мл. Матејковић, и Илија Гачуловић из Сиче у ср. хомољском, који су се од власти одметнули, да се у року од 15 дана сами власти предаду, или ако то до остављеног рока нису учинили, услед чега их је начелство решењем својим од 23. ов. м. огласило за хајдуке. С тим да је од данас слободно сваком убити их.

Лични опис њихов нашли се у полицијском гласнику Бр. 18, од 9. маја ов. год.

Ђорђе и Мијајло Марковић, шегани из Бучорије, оптужени су што су Јануара ов. год. из појате Алексе Поличановића из Парабина, извршили крађу кокошака. А Мијајло још и то што је 6. марта ове године, украо два брава свиња Николи Стевановићу из Г. Радиње. Мијајло је по извештају начелника ср. парабинског утекао пред њима начелетвв а Ђорђе се није могао ни до данас пронаћи, оба су отуварала исчано где. Ђорђе има 28 год., ожењен је; Мијајло је стар 25 год., ожењен. Моле се све полицијске власти а општинским се упућује да напред именоване живо потраже и пађене спроведе пристојанском Бучорјском суду, с позивом на Бр. 10496. (УБр. 17594).

Чедомир Нешић, из Парабина, оправдан је што је дању 16. и 17. марта ове године на опасан начин напрпно крађу стварн Николи

Јонићу, због чега је напустио Краље побегао је непознато где. Моле се све полицијске власти, а општинским се наређује да Челомира живо потраже и нађеног спроведу пред суд у Краљеву, о поднош на Бр. 10495. УБр. 17595.

Нестао и крађа. Ноћу између 24. и 25. ов. м. око 9 часова, обио је катанац на вратима колебе Тоше Миљковића, класа, која се налази у бари Вешенца, близу Савске обале, и из исте украо двоје новог белих гаћа, две нове кошуље, једна џегерова а друга од памучног платна, два прслука, једне позлаће муте пантљоне, све у вредности 30 динара. Моле се све полицијске власти, да крадљивца и покрађу живо потраже, и нађене спроведу у касарну Сазанлијског Управе града Београда с поднош на Бр. 5170.

Мустафа Крхатлић, који има још два презимена: *Сплинчевић* и *Хаџиалијаховић*, родом из Д. Тузле у Босни, стар 35 година, вере муслиманске, неженьен, по занату берберин. — притворен је у Д. Тузли због извршених опасних крађа. Како је Мустафа читав низ година провео по свету као спона завичаја, пао у Солуну, на молбу овд. аустро-угарског конзулата, Управа града Београда моли свакога да ако што ово о овоме Мустафи достаје као би се сазнало: је ли он био и у ком другом месту иште отпављење, шта је радио, овде а шта у другом месту, с ким се дружио и да ли је још коме што учинио. Лица у унутрашњости ако би што имала да доставе нека то учине код своје месне власти које ће о томе одмах известити Управу града Београда с поднош на Бр. 17558

Михајло Мичинај, *будимпештански* син поштанског кочијаша, стар 21 год., из Апоштата у Угарској упао је 3. јуна ове године п. н. око $^1/_2$9 часова у ноћи једну касету, која је 40 см. дугачка, 22 см. широка и 22 см. висока, и 24 кгр. тешка, и побегао је непознато где. У касети оној налазило се: 23 комада новчаница по 1000 круна; 334 комада новчаница по 100 круна, 170 комада новчаница по 50 круна, 70 комада по 20 круна, 300 комада новчаница по 10 круна, 200 сребрњака по 5 круна; 500 сребрњака по 1 фор. и 800 сребрњака по 1 круну. Мичинај је средњег става, деликатност лица округла, образа пријених, косе и бркова плавих; нема монта на предњем прсту десне руке. Кад говори добија на образима задовољне. На молбу будим-пештанске полиције која верује у могућност да је Михајло у Србију

Смирни, Бруси, Цариграду, Кустендилу, Софији и Београду, то се сумња да исти не прикала каквој међународној лоповској компанији. Он је на испиту код гувалџиске истражне власти између осталога изјавио: да је пролетос неко време био у Београду и овде са извесним лицем радио у компанији неки трговачки посао.

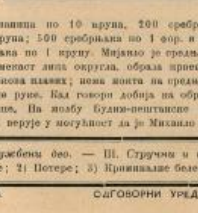

пребегао и која нарођује велику награду. — Сима је његова од пре 15 година. Моле се све полицијске власти у земља да Михајла живо потраже и нађеног спроводу Управи града Београда, с позивом на Бр. 17557.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

17. Маја у подне, Јања Ђорђевић, из Гатиња, среза пољаничког, округа врањског, убио је из пушке Милоша Милеиковића, сина, и побегао. Узрок је убојству непознат. Истрага је предузета.

18. Маја око 10 часова у ноћи, посвађају се Милоски Остојић и Радомир Гавриловић, тежаци из Брајковића, у срезу ћупричком округу ужичком, браћа по мајци, и у тој свађи Милоски повреди Радомира, а овај убије Милоска из пушке. Кривац дело признаје и назад се у руњама власти.

19. Маја пре подне око 9 сати извршио је сам собом самоубиство, револвером, Мијаило Сарамандић, коњички наредник, благајник III. пеш. пука. Дело је извршио у своме стану, услед нађених неправилности у рачунима касе са којом је руковао.

19. Маја око 4 часа по подне, погинуло је од грома двадесетогодишње кћери Стојана Максимовића, из Недељица, среза задарског.

16. Маја, случајно се удавила у једном потоку Гвозденија кћи (дете) Драгутина Марковића, из Губеревца, округа крагујевачког, пађи куће за мајком, а правајући се из пољa са ђак. Леш Гвозденијина нађен је и сахрањен.

12. Маја, Светозар Стојановић, из Калне, среза каосотиначког, округа врањског, мајстор дуњерски, који је радио у Водељу, среза смедеревског, отишао је за Смедерево, да узме лекове, јер га је била ухватила грозница, па се нипе натрат није вратио, и све до 18. маја о њему се ниште није знало, а тога дана, његов деп избашио је дућан, па суво, код града смедеревског. Сведоцима изнесеном њему нађени вишазони трагови пасиног лишења живота, и по свему се чини, да је се сам удавио, или нехотичино, или се хтео умити на дућану од натре грозничке. Утврђено је, да је у Смедерево дошао.

17. Маја, Сима Л. Стевановић, из В. Грабовице, среза каосотиначког, округа врањског, убо је ножем своју жену Катарину. Од тих повреда она је 20 маја умрла. Кривац је у рукама власти и дело признаје.

20. Маја, око подне, обесио се у својој штали, Мијаило Милутиновић, из Винограче, среза беличког, округа жичарског. Узрок је самоубиству, његова дуготрајна болест.

1. Маја, увалила је снпна шума буковa, села „Дубиште" среза пчињског, на месту код „Јавинске ливаде" у простору 2000 квадратни хектара, која је од стране пограничних стражара и селана села Дубиште угашена. Ту су у бањини деца чувала стоку на се сумња, да су они ову паљевину произвели. Штета по изјављу сеља општине Дубичке у округу врањском износи 200 динара. Истрага се води.

Садржај: I. *Проклампације.* — II. *Службени део.* — III. *Стручни и научни део:* 1) Паљевине — IV. *Поучно забавни део:* 1) Пешпела. — V. *Службене објаве:* 1) Траги се; 2) Потере; 3) Криминалне белешке и догађаји у земља.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 22. У БЕОГРАДУ, 11. ЈУНА 1903. ГОДИНА VIII.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИН. ПОЛИЦ. И ОПШТИН. ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

ДОБРО НАМ ДОШАО

Његово Величанство Краљ Петар I. приспео је данас у престоницу Краљевине Србије, коју је још у раној Својој младости, пре 45 година насилно напустио.

Судбина је ваљда хтела, да Србија за овај дуги низ година прекужи много и много тржавица и недаћа само с тога, да би од данас, обогаћена великим искуством и прекаљена тешким борбама, могла поћи у сусрет сјајнијој будућности на срећу целог сриства и славу по свему достојног потомка Великога Вожда.

Двоструко искуство: Новога Краља с једне и Српског Народа с друге стране, најбоља нам је гаранција за све ово.

Као орган представника и заштитника реда и законитости у земљи, ми у овом смислу поздрављамо Нашег Новог Краља са: **Добро нам дошао**, и узвикујемо:

Да живи Његово Величанство Краљ Петар I!

Да живи Његов узвишени Дом!

Да живи цео Српски Народ!

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ОПШТИНСКИ ИЗБОРИ

Министар унутрашњих дела издао је полицијским властима ове расписе односно избора општинског часништва.

I.

Свима окружним начелништвима.

Народно Представништво донело је нов Устав на основици Устава од 1888. године, што ће се начелништву засебно саопштити. Тим Уставом враћен је у живот закон о општинама од 21. марта 1902. године.

Препоручујем начелништву, да на основу тач. 3. чл. 34. овог закона одмах нареди, да се што пре у свима општинама тога округа изврше избори општинског часништва по овом закону од 21. марта 1902. год., строго пазећи, да се ниједан ни какав неред не учини, зашта ће ми бити одговорно лично окружни начелник.

О извршењу овога мога наређења начелништво ће ме овим путем поступно извештавати сваког дана.

Пбр. 12.482. Из канцеларије министарства унутрашњих дела, 5. јуна 1903. год., у Београду.

II.

Свима окружним начелницима.

У вези депеше од данашњег Пбр. 12482., наређујем вам ово:

Избори општинских часника морају бити потпуно слободни. Ваше је да се старате да буде поштовано и право већине и слобода мањине. Влада не жели да штити нарочито ни једну политичку групу. Ваше је дакле да пустите слободно кретање свију у границама закона и реда, за која ви носите лично одговорност.

Пбр. 12.511. Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. јуна, 1903. год., у Београду.

III

Свима окружним начелништвима.

У вези мојих наређења од јучерашњега Пбр. 12482. и 12511., а пошто сам сазнао да у многим општинама не постоје општински одбори, то препоручујем начелству:

а) да се у овим општинама, у којима постоји општински одбор, за избор чланова гласачкога одбора поступи по члану 181. закона о општинама.

Где пак у којој општини не постоји општински одбор, да чланови гласачкога одбора буду она лица, која су прошле године била чланови гласачког одбора, приликом увођења у живот садашњега закона о општинама.

Пбр. 12545. Из канцеларије министарства унутрашњих дела, 6 јуна 1903 год., у Београду.

IV.

Свима окружним начелништвима.

У вези раније мојих наређења Пбр. 12482., 12511., 12545. и 12606. од ове године, која се односе на изборе општинског часништва и расписа од прошле године Пбр. 8250. препоручујем начелству: да у новообразованим општинама (разгруписаним или груписаним) прошле или ове године, које немају општинског одбора, да у тим општинама лица, која су прошле године била одборници из тих села, која такву општину састављају, изберу гласачки одбор према члану 181. закона о општинама, и онда се изврши избор општинског часништва за дотичну општину, према закону о општинама.

ПБр. 12.648. — Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 7. јуна, 1903. год., у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Борба против злочина

— Проф. Штос —

Криминалиста мора са захвалношћу прихватати да предмет његове науке — злочин и казна мало по мало побуђује опште интересовање. Дрејфусова парница државе је у занетости цео свет, а кад је Жоре последњи пут у француској комори на крају свог великог говора о „афери" изустио Дрејфусово име, настао је велики покрет у дворници. Али публику не привлачи само појединн случај, cause célèbre; и проблеми привичног права наилазе на интересовање, које далеко премаша круг стручњака. Зато ми је најбољи доказ књига професора Ашаенбурга. „Злочин и његово суђење," о којој хоћу сад овде да говорим. Писац ове књиге није криминалиста, већ психијатар, управитељ над посматрачким одељењем болнице за умоболне злочинце у Халеу. Настаје сад питање, да ли је један лекар за душевне болести позван, да напише књигу о злочину и његову суђењу. Ашаенбург нам даје одговора на то у поднаслову свога дела: „Криминална психологија за медичинаре, правнике и социологе, прилозан за реформу казненог законодавства." Овим подсловом хтео је писац без сумње да се оправда што се он латио да ради такву ствар. Али злочин и његово суђење није ствар криминалне психологије. О криминалној психологији може бити речи у толико у колико је посматрање душевне генезе злочина особит предмет посматрања. Ханс Грос говори о криминалној психологији као о једном нарочитом одсеку опште психологије, која се бави са свима душевним моментима, који могу доћи у питање код конституације и оцењивања злочина. У ствари психологија, дакле и криминална психологија, може имати за предмет само психу, душевне моменте. Међутим Ашаенбург се у свом делу бави социјалним и индивидуалним узроцима злочина и борбом против злочина. Но то није криминална психологија, већ криминална политика, политика казненог законодавства. Разуме се да је криминални политичар морао у свом делу предвидети и психолошке моменте, нарочито у питању о урачунљивости, и ту је стручњачки психијатров суд од највећег значаја, али криминална политика никако не може бити ово што и криминална психологија.

Један криминални политичар мора пре свега бити обавештен о садашњем стању казненог законодавства и о реформама, које су поједине државе увеле или намеравају да уведу. Ашаенбург одиста сломише моје нормешки привичних законик и швајцарски предлог привичног закона, али тако поступио, да се одмах види, да није посвећен у привичне ствари и да их не разуме.

У књизи има и врло поучног материјала и врло добрих и ако не нових мисли.

Социјални узроци злочина су по Ашаенбургу: 1. годишње доба; 2. раса и вера; 3. стање и земља; 4. позив; 5. народни обичаји; 6. алкохол; 7. друга средства за уживање; 8. проституција; 9. кућа и празноверице; 10. економска и друштвена положај. Социјални узроци су друштвени узроци, узроци, који се односају на приликама друштва. Годишње доба, раса, земља, вера спадају у друге области. То је за криминалног политичара од толико већег значаја, што он нема никаква утицаја на годишње доба, на расу, на земљу. Вера и вероисповест такође нису под определеним државним утицајем, бар у модерној држави. Напротив држава може и треба да се труди да својом социјално-политичком законодавством побољша друштвене прилике. За криминалног политичара је од најчешћег значаја антиалкохолни покрет, који писац спроводно истиче. Кад би људима испало за руком, да пијанство радикално сузбију, криминалитет би се тиме изванредно смањио. Пијење алкохолних пића у толикој је вези с невољом и бедом, јер пијанство даје повода невољи и беди, а опет невоља и беда су узрокетач на још веће пијанство. Пијанство не само што је шкодљиво по генерацију, која у њему ужива, већ и по будуће покољење. Није нам важда на потребно доказивати везу ових чинилаца са злочином.

Као индивидуалне узроке злочина наводи писац: 1. Порекло и васпитање; 2. обра-

зовања; 3. доба; 4. пол; 5. породично стање; 6. телесне особине злочинчеве; 7. духовне особине злочинчеве; 8. душевне поремећаје код злочинца. У том свом делу писац наглашава несистематски говори и о подели злочинаца. Душевне и телесне особине злочинца сврставају у биологију; оне се не могу с вероватношћу образовањем свести у једну групу индивидуалних узрока.

У последњем делу свог дела представља писац борбу против злочина и ту претреса чисто криминално-политичка питања по природњачко-научном методу, који му је као лекару познат. Али писац греши, ако мисли, да ће применом природњачког метода учинити свој предмет природњачким. При том он мисли да се злочин може лечити као каква болест. И на њега се може односити оно што је Антон Менгер казао о том правцу у свом делу. „Neue Staatslehre," стр. 193.

„Од давнашњих времена сећају пријатељи човечанства, да ће злочин с побољшањем друштвених прилика ишчезнути из социјалног тела као каква излечена болест. На ime такво схватање је готово тада неизбежно, кад се с тако многобројним филозофима свог просвећеног века морални дефекти човечанства сматрају само као потребна последица социјалних прилика." Ашаненбург, који је Ломброзов пристаница, наглашава још и телесне и духовне особине.

Овде ћемо прећи преко интересантних навода о криминалној филозофији садашњости, о одговорности, циљу казне, казненим средствима и т. д., да би се упознали с пишчевом главном мисли. Познавајући се на свог славног колегу Крепелина, Ашаненбург тражи да се укине казнена мера. „Подешавање казне према учињеној индивидуалности до последњих консеквенција, то је задатак а укидање казнене мере решење. Положај судије би у том новом казненом праву био отприлике овакав. Он (судија) мораће покушати, да с обзиром на стално узроке неког злочина и финију психолошку анализу кривичне личности упарреди одвоји оне, код којих се може учинити оглед одлагања казне. Судија би морао да одреди под каквим би се погодбама очувала безбедност и да се постара да оштећени дође до свог права. (Писац не каже начин; у начелу се сви ми одавно слажемо.) Судија би наабрао оне, код којих би у место дамашњег шаблонског осуђивања имало већег изгледа лечење по казна. Писац подсећа на модерно поступање с младежи, мање урачунљивима и пијанцима. У вези са н. пр. швајцарским пројект хоће да те групе поглавито лечи, а не кажњава, јер циљ казне ту промаша. Према томе те групе изузме из ужег круга казненог права. Генерализовати то, не значи увести неку реформу већ укинути казнено право и заменити казну лечењем, које би било сходно према кривчеву стању. Према томе би, као што писац признаје, главни задатак пао у део чиновнику који извршује казну. „Онде, где се притворених може радикално применити за бољу будућност, онде треба подметнути полугу." На жалост цела је истина да у нашим казненим заводима, а нарочито у таминдама, у којима се извршују слободњачке казне, има много што шта што не ваља. По моме мишљењу у вршењу слободњачких казна ради се без икаквих плана. Слободњачке казне ваљало би реорганизовати. Кривац не би требао да ради за казну, јер казна се састоји у лишењу слободе. Ваљало би да се кривац у казненом заводу научи да цени и поштује рад и да се у њему спреми.

Програм, који се односа на укидање казнене мере, права је илузија. Пред судију изведу лопова, просјака, зеленаша. Сад би њега требао задатак, да према свом психолошком суду одреди судбину тог човека. Ту не решава дело, већ кривчеве особине. Хоће ли судија да доносе ма и приближно поуздан суд о личности, не само што мора да познаје цео кривчев живот (то му је и данас задатак) већ мора да га дуже времена и психолошки посматра, јер ће само тада моћи поставити психолошку дијагнозу. Где ће се и како вршити та посматрања? Где ће бити онај, кога ваља испитати за време посматрања? Кад дође „осуђени" на поправку у један завод, који се не може ни назвати казненим заводом, он је тада предат у руке органа који извршује казну. Време бављења у том заводу није одређено. Његова судбина записи од резултата посматрања, чији ће предмет он бити. Нека би чиновници у заводу били ма колико добри психолози, они ће у кривцу наћи мајстора, који зна да му судбина зависи од његова држања у заводу. Укидање казнене мере имало би за последицу неограничену самовољу од стране чиновника и препредено претварање од стране кривца, у кратко то би био огромни дар-мар. У осталом како природа не чини скокове, то и у законодавству не сме бити скокова.

Боримо се против узрока злочина поправном друштвених прилика.

Ослобођено казнено право задатка, који се могу боље социјално-политичке решити. Оне мисли на стварање за угрожену и напуштену младеж и на лечење пијаница. Нема држава испуњава своје социјално-политичке дужности. Нека се стара о сиромашима, болесима, неспособима за рад; нека се постара да поштен човек, који хоће да ради, добије рада.

У казненом праву потребно је извршити реформе. Пре свега се морају реформисати слободњаке и поучане казне и извршити ревизија у области њихове примене, да би те казне биле радикалније, да би биле од користи а не од штете као што су данас. Даље борба против злочина не сме почетити с укидањем казнене мере, јер то не би значило реформу казненог права, већ његово уништавање.

Експлоатација побожности и милосрђа

Најлепша осећања људи — сажаљење и религиозност служе као средство за најгрубљу експлоатацију. Злоупотребе добротворства достижу и у наше време огромне размере. Може се рећи да половина становника које рада, трећи памет у корист друге половине, која проводи празно време из једних или из других узрока при чему пара дародавца ретко допада овоме, коме је намењена добротворство храни не само доиста беде: за њега се лепе и професионална добротворн. У Паризу се ту скоро расправљало у суду тајничко дело једне од таквих добротворки, која је осуђена на неколико месеци тамничног затвора. Та је дама прошашла себи изнор прихода скупљајући прилоге за завод за сиротну децу који није постојао. На њену несрећу један од прилозника зажели да се ми ближе упозна с том ствари. За коју су од њега тражили новаца и прошаље да тај завод постоји само у уображењу лукаве добротворке. При том је он значајно да је објава о том заводу, која је се разашиљала потписницима прилозницима, престављала одличан план завода, уређен са великим појмањем ствари и са сродатношћу и отменим човекољубљем, достојним велике душе. Идеја тога прибежишта није била никако банална; пројекат је давао нове погледе на добротворство и успешну њихову примену. Крађе да се изразимо у тој добротворној комедији авантуристка-добротворка показала је много ума, достојног најбоље примене. Али истину да речемо и да се није она толико старала за замишљену њену ствар, она би ипак могла успети, јер би сума прилога била обилна. У великим градовима дају прилоге и не мислећи о томе, што више неће да се потруде да распитају скупљене прилога с отпада за коју дају прилоге, често само због тога да би се отарасили експлоататори друштвене добротворности знају то врло добро; и то отвара широко поље за радњу варалица сваке врсте. Нема броја привидним добротворним установама. У овом случају који смо навели није било никаквог прибежишта; али бива и тако да постоји сва декорација призора бедних: одрасли или деце. Добротвори и објекти добротворности закључују међу собом споразум и деле но пола прилоге који падају од милосрдне публике. О спекулацијама такве врсте говорило се у свима главнијим европским листовима. Avis aux lecteurs.

У Немачкој а поглавито у источној Пруској, развила се такна експлоатација религиозних осећаја становника да је обратила на себе и пажњу немачког цара, и по његовом постицају власти су почеле да ревносно гоне то што су Немци крстили именом Gesundbetes-Industrie. Из разних места источне Пруске сваки дан долазе извештаји о судском гоњењу тих мајстора особите врсте. Из Дармштата и Штетина спомињавају о процесима, у којима се као јунаци јављају поједине личности, које су практиковале преваре те врсте. Али сте то бледи пред грандиозном преваром, о којој спомињавају из Кенигсберга. Откривено је цело уређено друштво, које је експлоатисало верујуће људе преко препредених варалица, који су предузимали да их лече „молитвом" од свих могућих болести.

На три километра од малог града Хајлигенбајла, у лепом родном крају на обали лепе речице, шири се село Банау. У том малом селу има девет људи који имају куће, који се користе благостањем које долази од цветног сташа сеоске привреде у том крају. Но и ако домови њихови говоре о имућности домаћина, ипак нису велики.

Али високо над њима надвиже се двоспратно масивно здање „Молитвена лекарница“, које из далека пада у очи. Као што се може већ по изгледу судити, та лекарница не само да није одобрена од власти, него нема ни лекара, ни апотеке, ни лекарија; то није ни климатска санаторија, него се сви болесници лече искључиво молитвом. Официјално у сваком случају завод се не назива болница, и они који су ту установу завели, тврде, да су они чланови извесног „братства“ и да су погодили тај дом ради богослужења. Али се никако не може одрећи да се само постојано налазе болесници, и да је у целом округу тај завод познат под именом „Банаучка лекарница.“ Завод цвета, зима је у било четрдесет болесника, а лети број њихов долази до стотине. Осетила се потреба за још једни дом, који је већ готов. Но и то се показало као мало. Пројектује се у скорије и треће здање. Управница тога завода јесте бивша милосрдна сестра, Фрау Шенз, а њен завод постоји већ преко двадесет година. Главни службеник код Шенз-је јесте један старац непознатог порекла и тамне прошлости. Њега зову Блајх; говоре да му има више од двадесет година и лаковерне болеснице гледају у њему особито успешног чудотворца. Трећи савезник који се придружује молитвама двоје правих и који се сматра као особито праспособљен, који је скрпао приличан капитал и који га је уложио под интерес.

Болесници стичу се ту из свих крајева царевине. У самом округу завод се не поноси никаквим повереном и скоро нико од становника из места не обраћа се ту за помоћ. Али из других места источне Пруске, из Шлезије, из Тирингена, стиче се маса посетиоца. Нема те болести са којом се не би прихватили да је лече те варалице, које експлоатишу људско поверење. Већина болесника пати од нервних болести, епилепсије, умног растројства али се у том заводу могу видети и сваке друге болести. Појмљиво је да се становници Банау-а боје разне заразе и разбибригу славу како да се спасу од узнемирености и опасности сваке врсте, којима их изложе такви један завод што постоји. Последњих година у Банау су бивали разни немири, побуде, непристојности, које се приписују, не без разлога, полудумним болесницима „Молитвене лекарнице, над којом нема никаквог надзора. Деци, која су шетала туда, болесници су много пута плашили и вређали. Најзад сви та болесници мало по мало и сами су дошли до уверења да и они могу лечити и проповедима и пропагандом не дају никоме мира. Најзад становници Банауа боје се и тога, да ће неки од болесника, који живе у тој лекарници — има их и таквих који живе ту више од две године — пошто пођу све своје имање, или ако га поклоне лекарници, — пасти на терет општине и њихово издржавање да ће они морати плаћати.

Болесници се скупљају не само из разних места Немачке него и из разних слојева. Међу њима има и угледних, и богатих људи. При том је најчудније то што још није био ни један случај излечења и опет вера у привидне исцелитеље никако се не колеба. Једна богата дама, чији се син разболео од тифа, и за кога су лекари казали да га не могу излечити, обратила се је тим Gesundbeter-има, како их Немци називају. Ни они га нису излечили. Син умре од тифа, али то није сметало несрећној мајци да поставе ревносна присталица тих шарлатана, особитог типа. Приватне услуге своје наплаћују они са 2 до 5 марака дневно, и њихова радња цвета. Задава никога не примају. Неимућни морају да дају бар један део суме а остало одрађују.

Како је корисна та радња може се судити већ по томе што г-ђа Шензе, која је у своје време купила кућу за 2000 марака и потрошила врло скромну суму на прерађе у њој, сад је на предлог да је прода, тражила 50000 марака, што је за сеоску кућу нечувена цена.

Начин лечења, као што је горе већ казано састоји се искључиво на редовном читања молитава, које се понављају четири до шест пута сваки дан. Осим лечења завод се занима још и спремањем „проповедника молитвеног лечења.“

Што се тиче успешности лечења, то, као што смо горе рекли, до сад још није било ни једног случаја исцељења, него на против код нервних болесника још се примећује погоршање у њиховом здрављу.

И у другим случајима бивали су жалосни резултати таквог лечења, или боље рећи, одсуства лечења. Једна дама остала је богата целог живота због тога што, угушивши нору, није се дала лечити, него се обратила молитвеним лекарима.

Бивају, наравно и такви случаји да болесници, очајавајући у успешност лечења, врло брзо напуштају завод, а бива и таквих да неки од њих тајно побегну из лекарнице. Пре две године три душевно болесне жене побегну у суседну шуму, која се налази на пет километара растојања, и тамо су остале три дана, док их нису нашли у потпуном изнуреном стању. У другом случају једна млада девојка сакрила се била у сено. У доба случаја болеснице су пратили и маскиано задржали у лекарници.

Дуго година продужавала се та штетна експлоатација несрећних болесних људи, и тек у последње време власти су најзад обратиле пажњу на ту злоупотребу, те је наређена истрага, која ће, без сумње, отворити потпуну слику радњи лажних чудотвораца.

Полиција пре 2000 година

Испопшње у старом Пергаму, даде су 1901. и 1902. године нове занимљиве налазе ствари. На доњем градском тргишту откривен је дугачак напис, који је врло интересан у културно-историјском и правном односима. Овај је напис написан у последњем броју *Атинских известаја* 1902. г. са објашњењем В. Колба.

Садржина је овог написа полицијска уредба у старом Пергаму из другог столећа до хришћанства. Она се састоји из четири дела и садржи приближно 220 очуваних врста.

Прва се део тиче наредаба односно одржавања путова и улица и показују с каквом су бригљивошћу Аталиди подизали путове. Пре свега наређује се колика треба да је ширина улица и става. Да се улице одржавају уредно, била је дужност оних чије су биле зграде на тим улицама, и они су били дужни водити бригу не само о улицама које су испред њихових домова, но и даље још на растојању неколико стадија. Према овоме сопственици су, вероватно, сносили ову обавезу заједничку.

У другом делу реч је о чистоти улица. Свака прљавштина улица остајима или њеним забрањивања је под претњом новчане казне. Из добивене суме оних казни, образовано се фонд за чишћење улица. За тим је строго забрањивано копање земље на улицама, прављење блата или подизање канала за отицање нечистоће, да се неби вода изливала на улице. Отуди за њиху морали су напротив бити спроведени под земљом у канале за одвођење воде. Свако неуредне овиси наредаба, казнивало се новчано, у размеру до пет драхми, која се казна морала платити за пет дана у случају да се она казна не плати, поништавање су ствари казненог лица и продавање на добош.

Трећи део садржава полицијске наредбе за зграде. У овоме је полиција имала врло широка овлашћења. Она је могла натерати сваког сопственика да оправи страну свога зида, ако је то било нужно у интересу његовог суседа. Нарочито је често био повод свађама подизање заједничких зидова.

Астином, начелник полиције, имао је дужност, да регулише трошкове учесницима заједничке зграде.

Нарочити је параграф постојао противу тога, да се један сопственик, не може користити заједничким подигнутим зидовима.“ Бивало је случајева, да је влажни зид куће, који је подигнут више, штетио суседни дом, који је лежао ниже. У том случају подизали су се зидови предохране.

Четврти део, најзад тиче се снабдевања воде за напоје и упознаје нас са хемијским условима у Пергаму.

О одржавању у чистоти текуће воде и канала брину се астиноми. Строго се забрањује на бунарима појити стоку, застирати рубље или прати судове. У случају не пришења овог наређења, кривац се лишавао стоке, ако је слободан човек, или му се одузимало рубље и судови и поред тога морао је платити казну 50 драхми. Ако ово учини роб по налогу свога господара, онда му се одузимају помоћне ствари и још се казни са 50 батина; ако је радио самовласно, онда је казнен са 100 батина, и сем тога морао одлежати 10 дана затвора. Овако строгом надзору полиције подлежали су и приватни бунари, од којих се водно тачан списак, те да полиција може прегледати, да ли су добро затворени, и да нису нечисти.

Фалсификовање уметничких ствари

А где, а што вам она чинија стоји тамо усамљено. Како би било да ми је дате?

— О, господине, ја много поклоним на ово.

— Платићу вам доброг.

— Не бих је ја ни за канап повац продао. Остала ми још од деде.

— На боља би вам бно лепа, нов порцелан. Ја ћу вам за њу послати три туцета финих, белих тањира.

— Шта би казао мој отац на небу! Он је толико полео ту чинију.

— Ваљда нећете да идете против себе сама. Даћу вам сто франака.

Сељак се pro forma опире још неко кратко време; али љубитељ старина навалује све четше. Сељак пристаје и комедија се одиграза.

Да ли да још причам неколико таких стварчица, које имају ту добру страну што су истините а можда по мало и занимљиве? У једној бедној кући на врху Монмартра затиче један трговац једног сиромаха уметника, чије се цело имање састоји из неколико лепих руанских чајанца, које му служе као модели за репродукције. Али му то репродуковање не доноси ни рубом. Сиромах уметник разбија у очајању своје рђаве репродукције и продаје своје моделе за прилично леп повац. То је био једини могући пут, да се из њих види нека корист. Ти модели долазе у дућан једне угледне антикварке. Али докучи се, да су ти модели — лажни. Почне се трагање, и где, у једној истој сиротињској колиби на Монмартру налази се исти сиромашни уметник, окружен њиме моделима, које опет увалудно тежи да репродукује и које ће пристао да прода. Наравно да је онога пута долијао.

Врло је препредена била ова превара: Један љубитељ наће код једног антиквара једну јапанску вазу и упита за цену. Хиљаду франака, јер имам само ту једну вазу. Кад бих имао парицу, не бих је дао јептиније од шест хиљада франака. Љубитељ наће да је цена и сувише запарена и отиде, а трговац му довикне да ће он њему дати још пет стотина франака за ту вазу. Љубитељ слеже раменима. После неколико недеља долази му у посету један непознат телалин, који понуди моли, да дође у његов дућан и разгледа неке ствари. Љубитељ му учини по жељи, али не нађе ништа по свом укусу, и већ се окрене да иде. У последњем трепутку погледа му падне на једну јапанску вазу, која неопажено стоји у једном углу. Где, на то је парица оне ваде, коју је пре неколико година видео код њног телалина. Еурека! Славно! Наш љубитељ уметничких ствари топи се од радости што ће доћи до драгоценог пара. „Шта стаје та ваза?“ — „2000 франака. Али неутешан сам што немам парицу. Кад бих имао парицу, не бих је продао ни за 6000 франака.“ После дужег цењкања реши се трговац с удахом, да вазу да за 1500 франака. Муштерија плати, уђе с вазом у један ћиџакер и одвезе се право в првом антиквару. — „Дајте ми ону вазу, за коју смо се погађали. Промислио сам се и дајем вам 1500 франака.“ — „Вазу!“ узвикује тобок чудећи се антиквар, „ту вазу продао сам је одавно... једном антиквару у Батињолу, ако се не варам.“ Човек увиђа да је обманут на препреден начин, те оде с једном вазом, која никад неће добити парицу.

Једно од најинтересантнијих историја, које сам ја икад доживео и која доказује, да фалсификатори не презају ни од чега и да не жале труда ни новаца, да би добили до правог потписа неког уметника под лажно дело, то је ова: Сликару Шарлу Жаку долази један посетилац и почиње безазлен разговор, у току кога уплете ово: „Знате ли да сам опомао имао срећу, да купим једну вашу слику? Платио сам за њу 2500 франака.“

Сликар увиђа да је то јевтино пупљено то је рад да види ту слику. Купац донесе слику. Жак увиђа на први поглед да је то копија једне слике, коју је он пре неколико недеља довршио и продао за пет хиљада франака. Копија није рђава, али је копија. Он то каже купцу. Овај се удали љут као тигар, вели да ће од онога, који му је продао, тражити да му врати повац. Сутра дан пријављује се код Жака једна жена скромна изгледа и успахирена држања. Она носи нешто... слику или можда копију.

— Јуче сам продала ову слику, а данас сам је морала примити натраг, јер је лажна, и вратила сам новце. И сама ја сам преварена. Мислила сам да је слика ваша. Продао ми је један белгијанац, коме сам је доста скупо платила.

— Жао ми је, али ја не видим, чиме бих вас могао услужити, госпођо.

И после малог ућуткања та дама успахиреног и сиромног изгледа изиђе на среду с оваквим безобразним предлогом: да Жак дода слици неколико потеза својом ћичицом а по том да је снабде својим потписом. Она му нуди за ту услугу накнаду од хиљаду франака. Жак јој покаже врата. Сутрашњег дана долази купац лажне слике и чини Жаку предсташе што није сиротој жени помогао у њеној невоља. Жак је прозрео цео маневар купчев и женин и изнео му је овај рачун: „Госпођа је за поњиру платила 200 франака. Хиљаду франака хтела је да да месп. То је 1200 франака. После бих слику продала за пет хиљада франака. Бар: 3800 франака. Мислите ли ви да је стари Жак толико безазлен, да би умешао своје прсте у ту трговину?

Цептамен је разумео, отишао и више није виђен.

Коро, који је био сушта доброта, није могао да се опире таким напаљивањима. Дешавало се, да су му млади људи доносили пејзаже на поригованье. Он је испуњавао њихову жељу, и у својој ревности, коју су млади људи лукаво расцаљивали, пишао је он тако далеко, да је врпо мапене на слици. Тада је бивало, да му шегрт у сликарству рекне: „О, оче Коро, сад сте толико поправили на слици, да је то Корова слика. Сад морате и да се потпишете на њој.“ У таквој прилици младић би молио све дотле док отац Коро не би слику удостојио својим потписом. И тада би шегрт одмах под мишком правог Корса.

Коро је фалсификоване Корса! Па ко има одважности да с поуздањем тврди да ли је нека слика права или лажна!

Ма колико да се власти труде да стану на пут шареној и продаји фалсификованих уметничких парчади и препарама које се врше у том правцу, ипак је немогућно учинити ништа, јер су варалице дарасле за све. Према томе препоручује се највећа обазривост у том погледу.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Пепенела

— Hugues le Roux — 2

Шта је било у глави ове девојке у часу када је стражар хтео да простом опина нанесену јој неверу, то ми није признала, али ја то нагађам. Она је и сувише волела своја сварача, а да би га у нсти мах могла мрзети. Она се њезина осета окренула против онога, који је хтео да се користи њеним болом.

Између прног и другог спрата ове куће, у коју је беше одвео полицајац, да га пад ранп ухвати свог љубавника у неверп, удараја је он полицајца ножем између ове плеће тако, да је врх од ножа изишао покрај срца.

Полицајац се срушио и не јаукнувши. Пепенела је умакла, а како је нико није спазио кад је ушла у кућу, то се убиства полицајског стражара није ушло у траг.

Ја нисам никада довако, да ли је икад казала свом љубавнику да зна за његову праву неверу. Она је и даље живела заједно с њим и то је тако трајало две године без сметње. Сваког вечера лети долазила би Пепенела бало с њим бало са својим сварачем да пева и удара у тамбурпи.

Није га губила из вида и била му је тако верна, да му не даваше ни најмање повода да је остави или да је удари ножем, што је у таким приликама овде народни обичај.

Њезина худа срећа тако хтеде, да се позавади с једном старом женом због неких пристина, које је скинула са студента, да ту опере рубље свога љубавника.

Те две женске изгребоше се по лицу као мачке. Због тога бпо осуди полиција Пепенелу на осам дана затвора.

За сварача беху то осам дана одмора. Он потражи ону девојчуру, на коју је од по године на овамо бпо бпшно око. И чак је тако непажљив био, да је с њом излазио. Водио јој је у Поликанелу и у позориште у улици Форије. Купио јој је лозова, једном речју понашао се као човек, поме је љубав памет помела.

Пепенела помирила се у свом затвору. Она поверп једној девојци, која је раније одржала казну, да потражи њезину супарницу и да јој каже:

— Поручила ти је Пепенела, да ће те, док изађе из затвора, потражити и новем исцарати крст на лицу, да ћеш га носити док си жива.

Сварачу није ништа поручила, али он се уплашприо као и његова нова пријатељица.

Полиција не могаху отићи да јој саопште ону претњу. Пепенела није показала никакава знака, а њезина изасланица не би је ни за живу главу пазала пити пред полицијом поновила што је чула.

Али сварач научи своју нову љубавницу:

— Иди ти сутра у полицију те кажи ово и ово.

Уз пут девојчура трљаше руке од задовољства, јер је сад знала поуздано, да Пепенела неће скоро изаћи из затвора. Сад

се она може безбрижно полети са свирачем, па чак њих и другога, докле се Печенеца појави на каздрми улице Форије.

После два дана изађе Печенеца пред истражног судију.

Он је отворено упита:

— Кажите ми како сте убили полицијског стражара?

Она га погледа збуњено и исплашених очију.

— А ко вам је то причао.

Истражник је видео с ким има посла, те јој одговори:

— Пријатељица вашег љубавника.

— А је ли вам то и доказала?

— Рекла ми је: „Позовите човека, са којим сада живим... Он ми је ствар испричао, он ми је нарочито да вас потражим.. Ако желите да знате што подробније, он ће вам цело убиство до ситнице испричати.

Печенеца на то одговори с мрачним погледом:

— Оставите га на миру, господине судија. Ја ћу вам сама испричати како сам и зашто убила тога полицијског надзорника....

Када ме одредише да их обо предузмем да браним Печенецу, она се већ била сасвим умирила. Није се могло знати да ли још пати или је превладао утешно лукобомору у њезину срцу. Али и ако се могло мислити, да јој је садашњост равнодушна, ипак је о прошасти своје љубави говорила тако озбиљно као се обично опала на лицу жена из народа, кад се у њима пробуди успомена на дете, које су изгубиле.

Једном је упитах:

— Јадно моје дете, на како сте успите могли поверити таквом човеку тајну да сте убили човека?

Она ми одговори:

— Љубих га.... Бејах сирота.... Не имађах ништа до своје тајне.... и тако му онда дадох њу.

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

У среду људи случаја. — Љубазнице Пранчинијеве

„Толико се чудим, говорила је она, великој уздржљивости, вашем ћутању, да се питам да моја писма нису похватана, што би се слагало са тражењем мојих почетних писмена на пошти. Може бити, из тога разлога, оно ће писмо доћи до вас другим путем, а не поштом, или ћу назначити да је с новцем како бих била уверена да сте га добили.

„Кад бисте добро познавали Париз, не бисте за зло примали моја страховања: у њему се догађају тако гадне превари, и у њему је толико људи недостојно поверења једне жене која не жели бацити на улицу ни своје добро име, ни своје срце.

„Изгледа ми немогућно да ваша осетљивост не падне пред мојим објашњењима и да сте ме хтели наставити да верујем да ништа није било истинито од свега што сте ми исказивали.

„Чекам и бићу срећна да читам ваше писмо“.

Више неће добити одговора, јадница! И тако, она се лути. И баш онога дана кад је Пранчини ухапшен у Марсељу, 20. марта, она пише, залуђена:

„Господине,

„Дани промичу један за другим, а ви не дајете знака од живота. Ја себи говорим да не смем више, да нећу више да вам пишем, а ево ме опет с пером у руци. То је што доиста не могу равнодушно примити оно што се збива међу нама. Што више прочитавам ваше писмо, ноће има већ осам дана, све мање разумем. Оно што говорите у нормалној је супротности са оним што радите. По ново, захтевате одобрење за походу која ће нас, велите, испунити живим узбуђењем. Ја пристајем, примам дане који сте ви изабрали а ви се не јављате; писама, такође нема. Треба ли да верујем да сам жртва неке превере?...“

Али осећај који је обузео ту жену дубоки је но што она и сама хоће то пред собом да призна. Беше себи створила један мали роман, и било јој је врло тешко да га се одрече. Хтела га је опет видети, хтела би опростити, и завршује овако:

„Туга је у брзо добила известан облик: она се зове жаљење... жаљење за оним брзим часом слатка разговора, пуна срећних обећања, среће која се назирала, који одпоси нека врста заборава, онога часа који ће остати један сјајан врак у дубокој ноћи моје душе.

То је писмо нашао г. Тајлор кад је долазио на буденар Малерб да извршн први претрес.

Два дана за тим дошло је једно друго. Неизостанно је хтела да се опет види са њиме, куканна жена, и то је казивала дирљивом простодушношћу:

„Можете ми без икаквих незгода или страховања писати мојој кући.

„Будите обзирни и искрени, реците ми шта треба да учиним и за што ћутите. Обећавам вам да ћу примити ваша објашњења с повереном и без ограничења; вероваћу што ми будете рекли.

„Као што видите, у својој руци држите врло слаби конац који нас још везује.

„Понављам вам: до скора виђења... или никад.

„Кажете ми да пустим да ми говори срце, а ваше ћути... То значи и моје најгоште на ћутање.

„Ви не можете разумети, јер ме тако слабо познајете, неизмерну тегобу за мене да вам овако пишем.

„Ако је ово што се догађа само играчка, молим вас, учините јој крај.“

„Добићу писмо у недељу, је л' те? редове чисте и јасне.“

Место писма Пранчинијева, добила је позив од г. Гијо-а, истражног судије.

Призор који се догодио у кабинету судијину био је страховит.

Једна жена, кад је угледала своја писма на столу судијину, била је обузета таквим очајањем, да је мало још требало па да се послужи малим револвером који је носила у џепу.

„Пропала сам, обесчашћена, говорила је у сред јецања; остаје ми још само да умрем.“

Муж ће јој се у скоро вратити са једног дугог пута; кад буде стао ногом на француско земљиште, прва ствар коју ће видети у каквим новинама, биће име његове жене уз име једног убијце.

Писам био присутан томе призору, али сам слушао г. Гијо-а како га прича искреном узбуђеношћу.

Судија је умео измирити своју судијску дужност са дужношћу галантна човека. Нареди да се копирају писма, и оригинале предаде очајници... На копијама, њено је име изостављено и никад га нико није изговорио, ни чак ни Пранчини који се, у осталом, послужио дискрецијом да би утицао на поротнике. Тврдио је да неможе казати где је провео ноћ 16. марта из страха да не обесчасти једну жену од света. А доиста, рекао је, да је то могућно, у томе је што је пребуткињао име једне жене од света, једне жене која је носила једно врло познато име.

Г. Гијо, пре но што би упропастио једну јадницу која је била крива само за опчињу. Јер упорство које је Пранчини употребљавао да би био примљен у кућу своје непознате пријатељице, доказивало је доиста да је још тада смишљао свој злочин, да је снивао да оплакна једну жену. Пре чак но што је и знао ко ће бити његова жртва, тумарао је по Паризу, сакупљао чежњиве погледе на све жене „*guetteur quen decoret*“ (тражећи шта ће прогутао.)

Не само да име непознате није никако откривено, него измишљалим које их карактерише, новинари закључише да је непозната била једна велика дама чије се име није по извештајима о светским забавама.

Тако по некад невини плаћају за кривце.

Најзанимљивије је, што питковима неће за руком да уцењују невину. Штампарски синдикат зграпшао се на то и неће о случају једног убогог ђавола, који је по том умро, а који је писао писма која компромитују.

А ја надајам да, не превајући тајне које сам дужан чувати, морам се користити овом приликом која ми се дала да поправим једну неправду.

Знам да још и данас легенде нису мртве и да се по који пут прошапће име Пранчинијево када се, приликом каше светковине, појави пред племенита дама о којој је реч.

Даље, могу тврдити, на своју чисту реч, да она никад није познавала Пранчинија; да није никад познала истражном судију, и да улога коју јој приђају није никада друго до измишљотина коју су створили људи чија је машта врло јака.

Што се тиче оне која је пала пред ноге г. Гијо-у, она је заборављена од свију који су знали њено име....

Нећу да завршим ову жалосну историју о љубазницама Пранчинијевим а да не испричам догађај његове последње победе, једне маде глумице из позоришта *Folies Dramatiques* коју је познао у Бон-Марше-у; комедија после драме. Обоје су били подједнако богати, и нису имали средстава ни да промене рубље; али је она носила свилену хаљину, а он жакет који је био израђен код добра кројача. Обоје се варало. Јеленица је тражила, и њена врло прозачна

посланица потребна је допуна за слику пустолова.

„*Господине,*

„Ви видите да сте поступили врло ружно са једном поштеном женском.

„Чак ме нисте удостојили ни одговора.

„Кажем вам да сам у неприлици. Обећавате ми 100 или 150 динара за 15. А ја не видим да ми долази пошта.

„Тако да ја, која нисам богата, потрошила сам пет до шест омнибуса и поштарина за писма да бих нас нашла и подстигла на ваше обећање.

„Ако налазите да је то деликатно и достојно једног младића који ми је казивао тако лепе ствари!...

„На лепо! пошљите ми недостет динара, па ћу заборавити тај ружни поступак.“

Пранчини не одговори; кад је једна жена, којој се досадило чекати, дошла на булевар Малерб, нашла је г. Тајлора.

Што је корисно да кажемо, то је да су типови таквих женкароша доста чести у Паризу. Завођење такве врсте дивно је оцртао Авреланџи Шол, који је рекао, одмах сутра дан после претреса Пранчинијева:

„У Паризу рачунају на 40000 лица која не ручавају сваки дан; али чак и кад не ручају, сви ипак кажу: то је оно што им даје снагу.

„Беспрекорне спољашности, са правим оковратником, свилењом пратном марамом која је везана на чвор као у мрнара пред од везене мараме која вири из џепа са цветом у рупици од капута, вечним осмехом на усана, та браћа крагују заузимају места на тераси великих ресторана на булеварима.

„Они изгледају као да посматрају пролазнике; а у ствари, вребају их; над би опсена имала какве сваге на новчанике, кад би слуил имао моћи да привлачи адиџаре, видели бисте како се празне џепови, како бриљантске игле и обоје одлазе да би се састали у пресику магистрача као што се молекули магомлавају да би образовали плавету. Хотели, станови с намештајем, препуни су Пранчинија. Путнички сандук, ноћна торба украдена из мреже каквог вагона, три шешира, неколико мараме обележених разним почетним писменима и каква стара пресик од златела, прљав и подеран, то им је сав пртљаг.

„На камину завођача, у порцеланској вази из Јапана, која стаје 1,80 динара, каква дивна игла за кратну мараму, бисер или бриљант, успомена какве љубавне ноћи, и два до три женска претена у које су утиснути тарнини, плави цветићи од сенавана идеала.

„Плаћали трошки три до четири језика, пет или шест ако је словенског порекла. Провео је једну сезону у Маријенбаду; испитивао је сва купатила по Немачној; за тим, вићали су га по Дијепу, у Трувилу, у Вишн-у, у Лишону, у Бајарицу. Сруда где год дође каже по неког земљака, који гледа као и он да мете што под зуб, какав котлет, коју банкноту, какву жену. Они се узајамно потпомажу. Чим је овоме пошло за руком да заметне разговор са којим гостом у купатилу, одмах му представља свога пријатеља који, према потреби, постаје барон или гроф. У Немачној, у Белгији, „витез“ је довољна еврма. Најчешће даме њоме се задовољавају. У Француској, барон је нешто изјмање.

Авреланџи Шол имао је право.

И ја сам познавао, у једноме од првих хотела у Ницп, једнога од тих завођача које је Шол тако тачно оцртао. Овај је, сваке вечери, био у капуту енглеска кроја или рединготу, али је носио део кошуље што покрива само груди, оковратник и манжете! Није имао чак ни кошуље!

Што му није сметало да учествује у свим забавама, и да забуљује гласе младих девојака на отмена света чије порекиле и сад познаје.

Опет сам га нашао, но том, у једном казненом заводу.

Данас, сукнена хаљина заменила је капут енглеског кроја, али бар има добру кошуљу од дебела платна!

Последње жртве Пранчинијеве

Као да би доказале да је Пранчини деиста вршио чудну, необичну магнетску примамљ над женама, најновије париске свеће се о једно место у суду да би се виделе кад му се суди, за време обуставе претреса, сукње се гурају око отпужењичке клупе; председник, г. Онеров од Бревиља, морао је наредити да дође један пикет републиканских тарзиста. Један хроничар писао је сутра дан после првог дана претреса:

„Једна жена од света, мати троје деце, рекла ми је јуче: „Ах! тај човек, јада бих двадесет и пет златника да бих продрла у његову ћелију и разговарала један час с њиме!“

И новинар је додавао:

„Причала доктора Брурардела прибавиле су обожаваче Пранчинију; његов орсол сугестивно утиче на сне женске мозгове у Паризу.“

И то је било истина, у изненеђ мери; никад се није видело, у суду, толико набора од хаљина и шешира. Било је врло топло и, у тишини која је наступила после јасних питања председниковах, шум од лепеза којима се гроличасто махало испуњавао је неизмерну дворишну као лет крупних мува.

Чим би пранчини устао, видела се гомила лепих руку управљених на њ, маленких дорљета, као у опери кад се појави омиљени тенор.

Г. Онеров од Бревиља, у један мах, превиде се у говору да би упутио опстру опомену једној леној плавуши, која је, сматрајући судску дворницу за свој будоар, изнадила на свог џепа једно ручно огледалце, једну златну кутију и, најмирније на свету, стала пудровати образе, удешавати се, дотеривати косу....

Било је и других типичних призора који у мал' не нагнале председника да нареди да се испразни дворница.

Много дама беше донело, у маленим котарицама, ужине које нису биле особито умерене, изнесене су донеле чак и полубоце од шампања, па како у целог света није вештих слугу који знају у тишини отварати шампањ, у једном врло патетичном тренутку зачу се један весели пуцањ.

Нећу ништа говорити о претресу. Нискава нова чињеница није се отвирала, и Пранчини, приковчак се за своје лажи, поричао је и даље глупачким тврдоглавством. Онога пута, г. Демаже, поред свега свог дара и умешности у држању, није могао спасти ту главу на којој се хиљадама толико женских погледа.

„Порота од жена ослободила би га, говорио је Албертт Воле; порота од еванука осудила би га да се спали на тихој ватри.“

Сенска порота, која је била састављена од честитих људи, судећи просто по својој савести, осуди га на смрт.

Оном врстом фаталиама који је био карактеристика његове природе, Пранчини примио своју осуду. Једна да је пребледе кад је председник изговорио осуду: да му се глава одсече.

Г. Онеров од Бревиља додаде обичну формулу: „Пранчини, имате три дана рока за жалбу касацијв.“

А он, врло мирап, задржавајући сву своју хладнокрвност, одговори јасним гласом:

— А ја и даље изјављујем да сам невин.

Пренесен у да Рокету, остао је тако господар над самим собом до последњег трепутка: замишљао је да агенти којима је била дужност да мотре на њ подносе извештаје о његову држању и његовим најмањим покретима, — извештаје који би могли утицати на одлуку г. Гревија.

Осуђен је био 13. јула. Био је то празноверан човек: тврдио је да му је датум донео несрећу, и није хтео потписати жалбу у петак. Једнога дана добих од њега оно занимљиво писмо које лепо показује чудан карактер тога човека:

„З. Р., 27. јуа 1887. г. 3. час.

„Изволите ми допустити да затражим од вас једну милост коју ми, надам се, нећете одбити. Инспектор Латрал, коме је дужност да мотри овде, врло је честит човек, сад одан својој дужности: али има махну да разговара сувише и на глас са чуварима дуговања у назору, било даљу било ноћу, не узнемиравајући се о томе да ли ја спанам или да ли ми жагор који он подиже није неспосан. Друга двојица врло су пристојни, не разговарају никако и са сваи су мирни; и тако имам само да вас молим да будете тако добра, ако је могућно, јер желим мира и покоја, да замените Латрала којим другим коме верујете. Молим вас, господине, да верујете да је изложени разлог једини и да Латрал, осим те диференције која нема никакве важности по службени ред, није пропуштао никад, и опет вам велим, испуњавати своје дужности у задатку који му је поверен. Биће дужности у задатку који му је поверен. Биће вам врло захвалан ако ова молба коју вам подносим остане у овој могућној резерви.

„*Хенрих Пранчини*“

Сав карактер, у исти мах охол и сервилан, тога завођача отвираја се у томе писму, у исто време кад и необична сната ноће, Тај човек, кога је чекало губилиште, који је знао да је смрт са сним близу њега, осећао се узнемирен ћаскањем једног агента!

У осталом, занимљиво је сравните то писмо са оним које је потписао Гастон, и које је нађено код Мараје Ђеволове; у њему се виде исте неприлилности — и поносити дух човека указује се, на истоветан начин, у обема посланицама.

Извесно је да би ово писмо, да га је Прањчини писао пре суђења, било нов једак основ за оптужбу.

Прањчини је доносио несрећу свим агентима који су га чували. Има други један по имену Ф., који је платно другим укљештењем на службе једну галну шалу за коју је био прав. Овај беше написао писаљком, у једном углу кедиње, на зиду:

(Свршиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

21. Маја, ове године нестао је Ивиће сина Мијаила Кочића, тежака из Кољуперце. Ивиће има 20 год., сувоњав је, плав, на лепој страни више уха имаће је белега од изгорелине, а на том месту нема косе, од одела на себи има: кошуљу и гаће, прњеву рекљу, капу шајкачу, на ногама опанке, опасан је тканицама. Може се све полицијске власти, да Ивиће живо потраже и нађеног спроведу начел. среза врачарског, с позивом на Бр. 6132, УБр. 18605.

Даница, кћи Милеве удове Љубомира Радосављевића, бивше казанџије, из Крушевца. 25. маја отишла је од своје куће непознато где и више се још вратила. Данице има 12 година, стаса је нижег, косе и очију смеђих, са десне стране врата има белегу од изнице, од одела има на себи: једну сукњу плаву и рекљу. Може се све полицијске власти, да Данице живо потраже и нађеној спроведу начел. окр. пожаревачког с позивом на Бр. 5385, УБр. 18374.

ПОТЕРЕ

Рађел Златковић. — Митић, земљоделац — ождр, из Рачице, решењем суда лесковачког од 5. августа пр. год., стављен је под суд и притвор, због дела насиље обљубе, над Маријом женом Антонија Стевановића, тежака из Рачице. Рађел има ово 40 год. Може се све полицијске власти, да Рађела живо потраже, и нађеног спроведу лесковачком пристојеном суду, с позивом на Бр. 6923, УБр. 18482.

Милорад Новаковић, притворенин начел. ср. у Д. Милановцу, који је одговарао за више опасних крађа. 30. априла ове год., нађа је враћам спроводницима од пристојеног суда београдског, испред истих побегао је. Милорад има 20—21 год., средњег је стаса, пун, плав, носе црне грегране, кад говори говори врло љубе; од одела има на себи беле чакшире, прн гуњ, на ногама опанке, на глави шубару. Може се све полицијске власти, да Милорада живо потраже и нађеног спроведу начелнику среског у Доњи Милановцн, с позивом на Бр. 91, УБр. 18008.

Анта Бобушковић, механџија, из Вајчара, који је под истрагом и притвору за крађу по-вала, 31. маја ове године, у прни мрак, побегао је из притвора. Он је висок, сувоњав у лицу, плав, браду брије, брковз плавих подужих, у одећу црном пизамом, на ногама цицле, на глави црни шешир са повећим ободом. Може се све полицијске власти да Анту живо потраже, и нађеног спроведу начел. среза лесковачког, с позивом на Бр. 8917. УБр. 18067.

Код Радосава Живојиновића, из Вошинова, среза голубачког, нађена су два вола, за која се сумња да су крађена. Волови су давно снеж, доста утојени, волови су велики, дугачки само што су рогови код једног вола набачени више у лице, а код другог више изнутра. Оба су стара 6—7 год. Може се све полицијске власти, да живо потраже сопственике волова, и да их упуте начелнику среза голубачког, с позивом на Бр. 3516. УБр. 18031.

3. овог месеца, непознато лице украло је златан сат са ланцем г. Светозару Поповићу, писару нарта пландиштког, из његовог стана у дворској улици бр. 5. Сат је велики, златан са 3 капка, од којих су 2 сасвим гранирана, а на унутрашњем стоји написано № 404836 Ligne droite spiral breguet chaton t rubis. Ланац је жут кратан, има неколнко од плавичастог камена, у који је утакнута једна глава шљемом. Може се све полицијске власти да за лопове и покрађу живо потраже и нађене спроведу Управи с позивом на Бр. 18767, у исто време умољавају се пуиџи и продавци златних ствари, да лице које би сат продавало доставе одмах власти.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Нобу 19. маја, непознати лопов украо је из обора Станојла Нешића, земљодељца из Рисовца, у срезу пчињском, 16 брава оваца и 8 јагњића. Истрага се води; крнвци још нису пронађени.

20. Маја, на један сат пред мрак, ушао је гром Милину Перку пон. Милутина Вићентијевића, а исто повредио Милосаву жену Милутина Рашковића, а и њено дете лако је повређено. Сви су из Сенаја, среза лепеничког. Они су радили на њиви. Милосава и њеном детету указала је лекарска помоћ.

22. Маја, нађен је обешен под своје куће на дрвету Сако Нешић из Лозовика, среза бељаничког. Сумња је пала на његову жену, да га је ово удавила на после прекачила на дрво. Истрага је предузета.

22. Маја, Танасије Ристић, пиљачар, из Смедерева, нађен је мртав на њиву у 5 сахати пре подне. Сенцијом лекарском утврђено је, да је Танасије напрасно умро од парализе у срцу.

Нобу 24. Маја, обешен се под своје куће Ђорђе С. Рашић, из Грахова, среза лесковачког.

25. Маја, у подне, у шуми села Сеџачке, лако је повређен из пушке од непознатог лица Јеремија Живић, из Сеџачке. Предузете су мере да се крвци пронађу.

Станко Стаменковић, ковач из јасенице, рођен 13. окт. нуна, побегао је из команде и 26. ов. м. између 3. и 4. часова по подне убио се из пиштоља у својој кући.

25. Маја, на утрини села Крушевице у срезу жичком потукли су се Милорад Вучковић и Живко Подумрвац опканили и у тој туче Живко је Милорада кундаком од пушке ударио у леву слабину од којег је ударца Милорад 27. маја изаиуо. Доказаном истрагом утврђено је, да је Милорад био изазвао тучу, што су изјавили и његова мати и жена. Узрок је тучи тај, што Живко није хтео дати Милораду једну сенарају, коју му је на послугу дала мати Милорадова, ион је исту кратко овој, што је Милораду било криво, те се завакао са Живком.

27. Маја, ово 1 сахата ноћу, Љубиша син Стојана Станојевића, председника општинског, из Кучарје, враћајући се из кола из Кучарје, својој кући, налазнуг је на путу од непознатих лица нанесена и заклан. По овој прилици убиство је извршено из освете према покојницном оцу, са политичког гледишта. Предузета је строга истрага да се пронађу крвници.

27. Маја, ово 7 часова у вече, Живан Милошевић — Бајчић, из Вишуна, обесио се у својој појати. Извршеном умрљицом и сенцијом утврђено је да се Живан сам обесио.

28. Маја, у 1 сат по подне ударио је гром у кућу Јеврема Десића, из Церове, среза рађевског, и троје деце тешко оледио, но која су још жива у животу. Лекарска помоћ одмах је указана.

28. Маја око три часа по подне погинуло је од грома у селу Црном Врху, среза Јабланичког, округа врањског, Алекса Рајићевић, из Грегровца, а тако исто тешко је рањен Величко Пејић, из Црног Врха, које је до Алексе близу стајао.

29. Маја у подне у селу Секурачу, срезу ченичком, два часа падала је јака киша са крупним градом, која је учинила велику штету. За време ове невоголе погинуло је од грома Јона жена Милисава Кртинића, опл., а њен муж Милисав опалећи је мало, али жив остао.

29. Маја ово 2 часа после поља подне погинуло је од финансијских стражара на „Кадибогазу" Лазар Петровић, земљоделац из Новог Корита у срезу тимочком, кога су ухватили у кријумчарењу.

30. Маја, ово 7 часова у вече у кафи убио је пиштољем Ђорђе Јанковићевић, земљоделац из Кучајне, Димитрија Ружића, земљодела опл. Димитрије је живео 4 часа и ово 12 часова у ноћ умро. Узрок је међусобна завађена ово њених ситница сувских, јер им је њива до њиве. И један и други имају породице. Убијени је старе 30—35 година и познат је као сналџнна. Убица се сам власти одмах јавио.

30. Маја ово 4 часа по подне непознати арнаути из заседе напали су нашу патролу изнеђу изврдја „Шумљак" и „Пренитички вис" у срезу копаоничком и тешко ранили редова Јеротија Марковића и Даринку жену Радомира Аћимовића из Вукојевца. Истрага је предузета.

31. Маја, Коста Живић, тежак из Лагинца у срезу сврљишком у међусобној свађи ово доба тешко је повређен по глави од своје браће, од које је повреде истога дана у вече умро. Крвници су похватани и дело су признали; стављени су одмах у окове и притвор.

Садржај: I. *Добро нам домаће.* — II. *Службени део.* — III. *Стручни и научни део:* 1) Борба против злочина; 3) Експлоатација побожности и милосрђа. — IV. *Поучно забавни део:* 1) Пешчела; 2) Крош злочин. — V. *Службене објаве:* 1) Тражи се; 2) Потера; 3) Криминалне белешке и догађаји у земљи.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

ВАНРЕДНИ БРОЈ

БРОЈ 23. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 14. ЈУНА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИС

Свима окружним начелствима

С погледом на то, што је готово у свима општинама непормално стање, у општинским управама, те је пажња власти да тачно вршење закона општинског у толико потребнија, а у жељи да избор општинских чланова наређен мојим расписом од 5. Јуна тек. год. № 12.482 буде што правилнији, наређујем, у вези мојих ранијих наређења:

да по могућности свуда присуствује избору општинске управе један орган државне власти, управљајући се при том по одредбама члана 144 закона о општинама а користећи се и правом које државној власти даје члан 145 закона о општинама, у свима приликама, па и у тој прилици.

Начелник окружни стараће се лично, да се ова моја наредба изведе што потпуније, пазећи да не остану без присуства органа државне власти при избору, нарочито оне општине, у којима је то присуство најпотребније.

№ 13.195
13. јуна 1903 год.
у Београду

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Владе Краљевине Србије од 4. јуна 1903. године, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се село Пружатовац може раздвојити од општине велико-иваначке и образовати засебну општину под називом: општина пружатовачка.

да се село Церовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине десинске, у срезу рамском, округа пожаревачког, и образује за себе општину церовачку.

да се села: Лучина, Брљина и Мађија, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине сталаћске, а село Церово — такође по изјављеној жељи својих становника — од општине рожањске, обеју у срезу ражањском, округу крушевачком, па образују засебну општину под називом: брљанска.

да се села Вукушница и Подунавци, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине подунавачке, а село Вранеш од општине врпске, у срезу ваљевском, округа чачанског, и образују за себе општину под називом: општина вранешка.

да се села: Радмировац и Давидовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине галабабинске, у срезу сврљишком, округа нишког, и образују за себе општину под називом: општина давидовачка.

да се села: Јаловик, Јазовик и Куниђ, по изјављеној жељи својих становника одвоје од општине јаловичке, у срезу посаво-тамнавском, окр. подринском, и прво село образује засебну општину под називом општина јаловичка, а друга два општину крњашеву.

да се села: Подгорац, Пордин и Грабово, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине витошевачке, у срезу ражањском, округа крушевачког, и да образују за себе општину под називом: општина подгорачка.

да се село Станичење, по изјављеној жељи својих становника, може раздвојити од општине црноклишке, у срезу нишавском, округа пиротског, и образовати засебну општину под називом: општина станичењска.

да се села: Каменьар, Шашиловац, Крвавице и Глобар, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине: коњушке и падешке а у срезу расинском округа крушевачког, па да образују засебну општину под називом: општина шашиловачка.

да се село Голубиње, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине мосињске, у срезу поречком, округа крајинског, и образује за себе општину под називом: општина голубињска.

да се село Дворска, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине јаребичке, у срезу јадранском, округа подринског, и образује за себе општину под називом: општина дворачка.

да се села: Крупаја и Миланован, у срезу хомољском, округа пожаревачког, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине близначке и образују засебну општину под називом: општина крупајска.

да се село Батинац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине бошњанске, у срезу параћинском, окр. моравског, и образује за себе општину под називом: општина батиначка.

да се село Гулијан и Лозан, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине гушевачке а село Округлица од општине прњо-ливачке, у срезу сврљишком, округу нишком и образују засебну општину под називом, општина гулијанска.

да се села: Рошнац, Плажаня и Грабовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине грабоначке, у срезу деспотовачком, округа моравског, па да село Рошнац образује за себе општину под називом: општина рошначка. село Плажани општину плажањску а село Грабовац општину грабовачку.

да се село Баново Поље, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине раденовачке, у срезу мачванском, округа подринског, и образује засебну општину под називом бановопољска.

да се села: Расинац, Пасјача и Барн-Чифлик, по изјављеној жељи својих становника одноје и то: Расинац и Пасјача од општине костурове; а Бара Чифлик од општине гњилањске, па да образују засебну општину под називом: општина расинчка, у срезу нишавском, окр. пиротског.

да се село Шарбановац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине ртањске, у срезу бањском, округу нишком, и образује засебну општину под називом: општина шарбановачка.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 12955, 4. јуна 1903. год. у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Пљевине

3

Још је у свежем памћењу случај који се пре шест месеца догодио у В. Градишту. Један трговац осигурао је код једног овд. осигуравајућег друштва велику количину жита коју он или није имао или је у добу осигурања имао па је доцније већи део продао. Решен да се путем пљевине обогати, он је једне вечери на начин у прошлом броју описаном, упалио две свеће у свом магацину и удесио да свеће у поноћи дођоре до запаљивих предмета па на тај

начин да произведе велики пожар. Но како што се већ зна ноћна патрола приметила је у самом почетку пожар. Брзим предузимањем органа власти и грађана започете је пожар угушен и конституисано, да је опитавши удесно паљевину, јер је нађена свећа поја гори и остали запаљиви предмети умочени петролеумом, који још нису отколи горети. Утврђена је намера паљевина још и тиме што је нађено да између осигуране суме и нађене вредности у житу постоји велика разлика. „Тровач“ је још исте ноћи побегао у свет и тиме још јаче утврдио да је то све сам удесно.

Било је случајева да паликуће нескупу труд у уске дуге комадиће, који за тим један за други привежу, тако да то буде као нека пантљика. Тај се труд по том намести и. пр. на таванину, и на један крај намести гомилица жагања или сумпора, за тим сена, наслаже ситно нацепаних дрва итд., а други крај припали. И овде протече много времена докле труд догори до краја. Ако је труд довољно накашљен у растворе шалитре, никако се неће угасити. У осталом и њушење и све друге претње пантљаше и шпагати, кад се замоче у тај раствор, постају добри фитиљи, који се не гасе тако лако.

Од највеће важности је за иследника питање о — да се тако изразимо — самопаљењи, т. ј. над пожар набије сам од себе, услед неких природних узрока. Ти пожари су важни с тога, што они могу бити најопаснији и што се може помишљати, да их је туђа рука произвела.

Пожар може да се сам од себе појави двојако, или случајном комбинацијом запаљивих предмета, који сваки по себи не проводи пожар, или услед своје сопствене запаљивости, без икакка спољног утицаја.

Пожар услед комбинација

а) Услед хемијалних узрока

Случајева који овде спадају, има небројено много. Зна се, да је у више прилика стакло напуњено водом проводило ватру, ако су у њега биле лако запаљиви предмети: чаршави, завесе, хартија, одело, и ако је сунце кроз стакло и воду на те предмете усредсређивало своје зраконе. То исто важи и за фотографска сечива, због чега данас фотографи обично их поправљају. Такво дејство имају и оне стаклене кугле, којима се притиска хартија на столовима, па чак и шаочари и друга оптичка стакла, па онда и обична прозорска окна, на којима има округлих мехурова, они украсни стаклићи на лустерима. Чисте металне једеле, удубљени тањири и све друге ствари, које на извесно место сконцентрисавају сунчане зраке.

Друге разне случајеве, који овде спадају, описују листови: Столар, који је у некој фабрици јуте хтео да прикује једну даску, ударао криво у чавао, тако да овај одлети под кајиш, који га баци у машину, у којој је израђивана јута. Ту он произведе варницу и запали јуту. — За један интересантан случај јављају из Њујорка, где је пожар произведен воденим шмрком. Горела је нека мала зграда, те су употребљени шмркони. Један водени млаз уђе у једну просторију суседне куће, где је осем запаљивих предмета било и негашеног креча; овај се упали, те загоре и цела кућа. — Кад је Клиланд намбрат за председника, један његов привржених у Балдворду толико се радовао, да је у вече пред својом гостионицом приредио сјајан ватромет. Једна ракета паши се и паде у димњак фабрике памука у суседству, ту експлодова и запали фабрику. — У Верони је јурио железнички воз пасиром; на једном вагону беше се усјајала осовина, тако да је коломаз горео. Баш тај вагон искочи на шина и паде са својом запаљеном осовином у један огромни суд од петролеја, који се у близини налазио. Тако изби велики пожар, од кога изгоре и једна фабрика у суседству. — Један чиновник прича како се појавио пожар у једној великој тканичој фабрици. Кроз отворен прозор улетела је повећа буба у фабрику, ту упала у вуну и повела на себи један мали пламен у дужем лету: прелетин покрај госпође пламена, упали се и паде у другу гомилу вуне, која за трен ока букну. — Предно је да опишемо тврђење др. Хешкеа, који је на основу свог посматрања увидео да се једна женска у влажном памуку може одржавати по неколико недеља, довде избије пламен, и напшо, да могу одјеларед планути дрва, која се дуже времена одржавају на температури, која није баш тако много висока. Тако се дешава, да одјеларед почну горети дрвени шиптони, ормани итд., који се налазе близу пећи, као и ситна дрва, која метнемо да се суше на пећи, ма да топлота није ни у колико већа од топлоте, која је владала, кад смо их ту метнули и ма да се не би на тој топлоти упалило ни једно друго дрво, које се није толико грејало. — Морамо још да напоменемо, да растворен двинамит можо да експлодује од вишеразнатних потреса, и. пр. од затварања врата.

Све ове случајеве вала иследник да има на уму, те да одмах не помишља, ако се десно пожар, да га је човек произвео.

б) Хемијски узроци

Услед хемијских узрока појављује се пожар онда, ако се једињавањем двеју супстанција произведе топлота и ватра. Тако шта ретко ће се догодити случајно, али може рђавим људма послужити као најопасније средство за паљење. С тога је најбоље, да о томе што више говоримо, а ако иследницу у том погледу затреба, нека се обрати на мишљење стручњацима. Примера само ради напешћемо течну ватру (Liquid fire, feulan fire). Како се она справља, то се налази у сваком уџбеници хемије. То је раствор фосфора у сумпор угљеника. Натопимо ли у том раствору упијајућу хартију или вуну, па је онда разпарпимо, сумпор угљеник ускоро испари, а заостали фосфор запали се сам од себе у ваздуху. Овај раствор су у послељим ратовима употребљавали за пуљење топовских метака; та течност је у толико опаснија, што и после извршеног гашења још непрестано гроши опасност од пожара, јер фосфор се поново упали, чим се осуши.

Као „нова грчка ватра“ означава се мешавина поменутог раствора с бензином и мало металног калијума. Кад та смеса дође у додир с водом, она се запали и силовито гори. То запаљење произведе калиум, који раствори воду, при чем се развије толика топлота, да се ослобођени водоник запали.

Под „ватрпиком ватром (feu Ioffrain) разумева се мешавина од клор сумпора и сумпор угљеника у ком има фосфора, и та се смеса запали кад дође у додир с амоњаком.

Таких средстава за произвођење ватре има небројено много. Опасност је од њих, као што смо споменули, врло велика, а нарочито онда, ако се удесе тако, да пожар избије тек после неког времена. И. пр. има киселина што гризу, које над се саставе с извесним материјама, дају ватру. Сад ако се нека таква киселина, и. пр. сумпорна метне у једно стакленце, оно запући и у најкраћем положају обеси над алкохолом, киселина ће најпре пробити запушач, а за тим канути у алкохол и тако произвести ватру.

Предмети који се упале сами од себе

О паљењини, пожару, који се народио сам по себи, писано је и говорено до сад у научном свету врло много. Науком је утврђено, да сва тела могу на својој површини згушћивати гасове, али да поједа тела то могу чинити у врло великој мери, те да тако може наступити топлота а у приликама и пожар. Тела која имају та својства, назвао је Воује 1880. „Гугорборе.“ Успоро за тим Хомбург је као таква тела означио сумпор-калијум, угаљ итд.

За нас је од особите важности да има много таких тела, која се сама од себе запале, а то су поповпла, памук, вата, конци, ужа итд., али то само над су натопљена или умазана уљем (Leinöl). То бина и са чађи, уљеном прашином, а нарочито ако је она од каменог угља. Осим тога примећено је да се хоће сами од себе да упале: плева од торља, жито, струготине од дрвета, па онда се чак усијају струготине од метала, ако у њима има зејтина. Струготине од шипка упале се лако само ако се овлаже. У том погледу је нарочито опасан бензин, с којим се много ради.

Овде ћемо још једном напоменути — ма да смо о томе много раније говорили — да упалена хартија, која се није потпуно претворила у угаљ, може опет да букне кад дође у додир с ваздухом. Ако је дакле у загорелој кући било каса, тако званих каса сигурних против „пожара,“ не треба их отварати, докле се не уверимо, да су се и изнутра потпуно охладиле; иначе се може десити, да читаве хартије, које су само мало загореле, буку и загоре, чим касу отворимо.

Пожари сами од себе могу се појавити још и услед бакила. Таки пожари дешавају се у сену, слами, дуваму итд. Значајно је још, да се пожар може појавити у просторима, у којима се налази брашно, прах од јуте, конопље итд., кад неко њоју у тај простор уђе са свећом, а ваздух је пун таких бацила. У осталом за многе ствари у том погледу вала припитати стручњаке, хемичаре.

ПРАВО НА СМРТ

Написао Енрико Фери проф. универзитета у Риму.

Пуковник Комб убио је метком из револвера једног од својих ратних другова, који, лежећи опасно рањен на бојишту и у грозничавом очекивању, да свагод тренутка буде пресечен непријатељском коњицом, молише Комба за тај последњи доказ братског пријатељства. (Dallos. Répertoire de jurisprudence, Crimes c. les pers. 124.)

Грофица Бабмани приликом једне посете своме мужу, који беше притворен због једног бесчасног дела, предаја му је ножић, којим је он себи пресецао жиле, пре но што ће напће пред своје судије. (Holszendorff, Mord und todesstrafe, Berlin, 1875, p. 30.

То се исто догодило и са грофом Фалком, кад бејах професор универзитета у Болоњи 1882. г. Оптужен због мучког убиства, гроф је у затвору добио од своје жене спасоносни отров.

Извесно лице, обрано неком свршено неизлечном болешћу, и потпуно свесно своје жалосне судбине, моли лекара, и добија од њега наркотик, који му скраћује смртне муке.

У „Tribune judiciaire" од јуна, 1893 г., ја сам читао, да је у Њу-Јорку неки Сенион, који беше на смрт осуђен, покушао да се убије, разбивши главу о зид свога затвора. Њега су са великом муком спасли од смрти, и морали су за тим добро да пазе, да не би извршио поновни покушај самоубиства. Кратко време после тога он беше обријан, обучен у прно и посађен на „електричну столицу"; два пута се морала електрична батерија напунити и испразнити, и тек је онда смрт наступила.

Јануара, 1889. г., наследник аустријског престола Рудолф убио је младу и лепу баронишу Вечеру, без сумње са њеним пристанком, а за тим се и сам убио. Врло се често, у новинама, читају исте ствари, истина и ако о лицима мање чувеним, и ако је још љубавник, који је убио своју драгану, био несретан, те је остао жив после покушаног самоубиства, онда би против њега дана поведена истрага.

Неко покушава да се убије, нетражећи при том ничије помоћи. У нешким образованих земаља судови се тиме не баве, али, они се тиме баве, ако, у место да се сам убије, он буде потиомогнут при извршењу самоубиства (у набавци отрова или оружја, или ако он пристане, да га у стварн убије један од његових пријатеља.

У случају обичног самоубиства, од свију кривичних законика, који су ми познати, само у Енглеској (према закону 1. Hale p. c., исказаном у чл. 227. Digest of the criminal Saw de M. Stephen), у Русији (према чл. 1473 кривичног законика од 1866. г.), и у држави Њу-Јорку (према § 174 кривичног законика до 1881. г.) одређује се кривични претрес због „покушаја самоубиства."

На пример, у Енглеској, судске статистике за 1889. г. помињу 166 оптужених (76 људи и 30 жена) због „покушаја самоубиства": њих 22 биле су ослобођене, од којих 1 због душевне болести, а 84 осуђени, од којих 34 на новчану казну или на слободу са јемством: њих 30 биле су осуђени бар на 1 месец затвора, и то њих 13 од 1 до 3 месеца, а 7 од 3 до 6 месеци.

Напоследку, у Јапану, кривични законик од 1880. г., који је 1886 г. попоно прекладао француски чиновник Бовсонад, у чл. 320 казни од 6 месеци до 3 године затвора старински и дотле некажњивани harakiri, т. ј. дело онога, који, пошто је сматрао какву велику несрећа, или пошто је учинио какво бешчасно дело, или да се убије, или још чешће, да га ко од његових пријатеља убије.

То значи, да човек још није стекао потпуно право на смрт, као што има напротив — бар у теорији — право на живот.

Свако законима признато право треба сматрати као тековину, коју је појединац у борби са друштвом задобио. Сад, пошто интереси и услови друштвеног опстанка стоје увек на првом месту, очигледно је, да је се право на живот — које није признато код дивљака, на ни у почетним цивилизацијe „право на живот и на смрт" у старом Риму, поверитеља према дужнику неплатише, очева према синовима, господара према робовима морало насилно само собом напомењути, јер иначе, задруга друштво увиђа одмах, да не ово, допуштајући убиства између грађана, постати у брзо слабије од суседних и супарничких племена. Што га ни у колико не спречава, да дозволи и чак да слави убиства људи другог племена, на основу једног начела, које се повлачи све до наших времена, и на основу којег се убиство странаца дозвољава само под тим условом, да је учињено у ратно време и против војника.

Али, ако право на живот важи скоро потпуно и без изузетка у свима образованим земљама, не стоји тако и са правом на смрт.

Иста брига да се предупреди слабљење заједнице добровољном смрћу њених чланова, јамачно је главни узрок, што је тек у новије доба и уз многа ограничења признато и право на смрт.

Поједине вере, које се увек прилагођавају условима опстанка свакога друштва, створиле су за тим цео низ забрана и анатема против права на смрт. И самоубиство, које грчка стоицизам и римско многобоштво не осуђиваху безусловно, оглашено је хришћанством за безбожно, и кроз цео средњи век, па чак до XIX века, нажалошно је као престуи по кривичним законима.

И ово се још и данас казни у Енглеској, Русији и Њу-Јорку, у случају покушаја кривичном судом, или (у Русији) у случају смрти губитком грађанске части, која повлачи за собом поништај самоубиченог тестамента.

С једне стране сва потпуније правне тековине личности и личне слободе према другима, а с друге стране уверење, које све више узима маха, да је самоубиство у свима готово случајевима последње очевидног или потајног лудила, или бар ралља борца по све напеколог и у борби за опстанак побеђеног — и да се, дакле, честа пута посла са „друштвеним богаљима" — дали су повода, те је се у свима скоро кривичним законодаствима усвојило начело некажњивости извршеног или покушаног самоубиства.

А грађанска друштва доспела су чак дотле, да величају самоубиство, кад оно сложи очигледним друштвеним користима, као н. пр. у целој Италији познати случај војника Петра Мијеке, који је 1866. г., да би француским војницима спречио улазак у Турин, запалио барутану и срушио под њеним рушевинама.

Међутим, док се због користи, које се много теже дају оправдати, допушта, ако не намерно, а оно бар нероватно убиство при опасним представама играча на ужету, укротитеља звероза итд., нечело да свако човек може располагати својим животом, за који није никог молно, и који му може постати несносан врло често привидном самога друштва, не признаје се, кад се неко обраћа другом за помоћ у вршењу свога права на смрт.

Извесни кривични законици као престуне, помагање у самоубиству, и још пре убиство са пристанком и на молбу жртве; а кад закон о томе ништа не помиње (као у Француској, Аустрији, Белгији, Бразилији итд.), има правилна и судија, који држе да ово дело треба казнити као убиство. Вели се доиста, да „самоубиство јесте убиство самога себе, оно је дакле убиство: и ако закон не сматра за потребно да за то казни главног кривца, његово бутање о томе ништа не смета, да саучесник буде за то кажњен, као год што се казни саучесник сина породице, који краде свога оца, док се међутим сам због тога и неосуђује.

Но ја држим, да се поменуте казне закона или оно туматење његовог бутања не могу оправдати, и да су само наследени остатак невадашњег непознавања права на смрт.

(Свршиће се)

с француског **Д-р Милутин Д. Нешић.**

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Последње жртве Пранчинијеве

Стара моја Пранчини,
Нема више јести макарона.

Поведоше истрагу, Ф... се сам оптужи, па, како је нужно и право да чувари једног осуђеника на смрт бистрога поштују, један агент буде оштро кажњен.

У Да Рокети, Пранчини је и даље био ништан јавне радозналости. Препирало се по новинама о потреби његова погубљења или његова помиловања. Јбсне су писале безимена писма Председнику Републике тражећи да убијца из улице Монтељ не буде погубљен.

Најзад, г-ђа С... опет изађе на позорницу. Она, која је тако неспорно допринела да се он осуди казнити истину, сматрала је да јој је дужност да му спасе главу. Она оде ка г-ђи Вилсон у Јелисејски дворац и преко ње доби да буде примљена од г. Гревија.

Ова паде пред ноге Председнику и, у вече, све новине објавише молбу једне мондиткиње!

Али ништа не могаше спасти Пранчинија; гроза против његова злочина била је толика да, кад је већ постојала смртна казна, није било могућно отргнути тога великог криница од најстрожије казне.

Погубљење је одређено за понедељак 31. августа.

Ах! да гадних особина у гилотине!

Никад се оне нису смелије показале; никада можда, није се догодило, на тргу код Ла Рокете, гнуснијих призора.

За време неколико ноћи, све нервозне женске у Паризу ту се довозале да не би пропустиле последњу ноћ човека који их је све интересовао.

Редови кола надуживаху се по кеју Волтерову. Све крчме беху попуњене гомилом девојака и осим особитим делом становништва, тумарала, помагача, који не пропуштају ни једно погубљење, говорећи без сумње у себи да има ствари на које се вала навикнути!

Нисам ушао у ћелију Пранчинијеву по некој врсти граже савести. Кад сам га ухапсио, у Марсељу, дао сам се запети својом новинарском ревношћу, коју је дражило глупо тврдоглавство једног окривљеника да одрече оно што је била сушта очигледност. У Лонгшану, када је Пранчини, кад га је познала млада девојка која је дрекала мушкиле, изјавио да је она лагала, нисам се могао уздржати а да му не кажем: „Ви се, момче, тако владате да ће вам одсећи главу".

Осећао сам добро да је Пранчини, од тога дана, имао злу вољу на мене. И тако, хотећи да избегнем један мучан призор, стајао сам мало у страни за време целог погубљења. У осталом, треба ли да признам? да ли је то била последња правоверица једног Бретонца? било би ми непријатно да примим проклетство једног самртника, па ма тај самртник био и убица.

И тако изгледа ми занимљиво да изнесем овде веран извештај који је упутио генералном прокурору мој колега и пријатељ *Барон*, извештај тачан до савесности и прост до дирљивости.

„Године 1887, у среду 31. августа, у пет часова у јутру, ми, полицијски помоћник у кварту Ла Рокете, радећи по сили и ради извршења дела г. генералног прокурора код париске апелационог Суда, који нас је, под јучерашњим датумом, известио да ће се пресуда Касације од 31. јула ове године, којом је осуђени именом Пранчини осуђен на смртну казну за злочин убиства, извршити у пет часова у јутру;

„Отишли смо, у пратњи г. Алијера, нашег секретара, у депо за осуђенике, у улици Ла Рокете, бр. 168, где смо затекли господу:

„Бернара, прокурора Републике;

„Аталена, истражног судију;

„Маријаља, писара апелационог Суда коме је поверена дужност да састави акт о смрти о општини XI. округа;

„Свештеника Фора, исповедника;

„Тајлора, шефа Безбедности;

„Горона, помоћника шефа Безбедности;

„Папијона, писара у Ла Рокети, и најзад Бокесна, директора тамнице, који, по што је поднео на потпис извршитељу Деблеру акт о предаји Пранчинија кога ће му предати, упутио се, са потписаном господом, у пет часова мање четврт, на ћелији бр. 2, коју је заузимао Пранчини.

(Свршиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ноћу између 7.—8. ов. мес., на пиротској железничкој станици убијен је Чедомир И. кон-

Љубиша

Јован

кар. Утврђено је, да су ово убиство извршили: Љубиша — Љубомир Радовановић — Успон, Јован Петровић — звани Шобота, Љубомир Благојевић звани Калаба. Њихове слике изложене и молимо све полицијске власти, да их

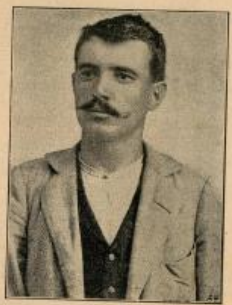

Љубомир

живо потраже и нађене под јаком стражом спроведу начелнику среза врачарског, с позивом на Бр. 6591, УБр, 18672.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

2. Јуна Светолик син Николе Милутиновића, из Мировине, у срезу сврљишком удавио се у реци Моравичкој купајући се са друговима. Леш је нађен.

30. Маја, случајно је погинуо у селу Паршаима среза косаничког Михаило Вилић, дуђерин из Горње Конуше, у срезу прокупачком стрељајући јапију код Милоша Јовановића сина.

Ноћу између 2. и 3. јуна, непознати зломи на описани начин извршили су крађу ствари и новца Тодору Стојановићу из Гложања среза пландиштанског, штета износи 529-50 динара, потрага се води, за сада је ништа непознат.

4. Јуна око пола 12 сати ноћи, запалио је ноћ Ђорђа Михајловића трг. из Кладова у месту званом „Бара." Ватра је њиме узела маха и сва је изгорео. Штета по процени износи 8000 динара, ноћ је био осигуран.

4. Јуна Димитрије П. Стојићевић, из Каменова, округа подунавачког извршио је самоубиство из небудоље пушке, због свађе са својом матером.

5. Јуна у 6 сати ноћутра убио се сам из револвера Тимотије Ђорђевић, пензионер из Јагодине. Узрок самоубиству биће то што му је отворен стечај.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Наша стална рубрика *Поуке и обавештења* изостала је из последња три броја због промена закона. На ова питања уредништво ће дати обавештење сходно законима који сада вреде

Садржај: I. *Службена део.* — II. *Стручни и научни део:* 1) Палежине; 2) Право на смрт. — III. *Поучно забавни део:* 1) Гроза злочина. — IV. *Службене објаве:* 1) Потере; 2) Криминалне белешке и догађаји у земљи.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 24 и 25. У БЕОГРАДУ, ЧЕТВРТАК 26. ЈУНА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ЗАКОН

о

ОПШТИНАМА

од 21. марта 1902. године, враћен у живот уставом од 5. јуна 1903.

I. Опште одредбе

Члан 1. Општину чине они српски држављани, који стално живе у варошима, варошицама и селима.

Члан 2. Општине су основне управне и судске јединице.

Члан 3. Општине су у својим унутрашњим општинским пословима самоуправне, а као делови државне целине подлеже надзору државних власти по одредбама овога закона.

Члан 4. Општина има двојаких: сеоских и варошких. У ове последње спадају и општине варошица. Прописи овог закона односе се на све општине подједнако, осим где је то изричном у овом закону друкчије наређено.

Члан 5. Свака општина има свој простор на који се простире њена власт, и тај се простор зове општински атар.

Члан 6. Свака општина мора имати најмање 200 пунолетних грађана.

Ну изузетно у местима где има неизгода, које отежавају или прекидају редовна саобраћај, општине могу бити и испод 200 пунолетних грађана.

Члан 7. Села, која немају 200 пунолетних грађана, морају спајањем са суседним селима образовати општину, осим случаја предвиђеног у другом одељку члана 6. овог закона.

При саставу општина ни једно се село или варош не може цепати.

Она села која уђу у састав варошке општине не морају подносити терете, које подносе по закону вароши и варошице за своје засебне варошке потребе.

Члан 8. Две или више општина могу се спојити и саставити једну општину, а тако исто и поједина села одвојити од једне општине и спојити са другом, кад саме општине или села то затраже.

У том случају морају се општине или села најпре између себе поделити, како да у будуће пратежавају и уживају општинска добра и капитал, ако га имају, па по том ову своју жељу изјављују преко својих општинских судова, а по саслушању збора у смислу V одељка овог закона, непосредно надзорној државној власти, која ће у року за десет дана предмет доставити министру унутрашњих дела, а овај поступити по члану 10. овог закона.

Ако се села не погоде, како ће да уживају сеоска добра и капитал, уживаће свако своју имовину као засебну својину.

Члан 9. Два или више села, која су у заједници сачињавала једну општину, могу се по жељи својих чланова раздвојити у засебне општине на онај исти начин, који је изложен у члану 8. овог закона. Али се у том случају морају та села, пре него што се раздвоје, прво сагласити како ће као нове општине стајати међу собом, што се тиче општинске имовине, дуга, општинског атара и уживања општинских добара. Ако се општине не могу у опоме да сложе, ствар ће се предати на решење избраном суду.

Члан 10. *О оспоравању села и заселака од једне општине и присаједињење другој, одобрава министар унутрашњих дела, поштујући ту апелне услове члана 8. и 9. овог закона.*

Ово одношење, уништење или оснивање одобрава Краљ указом на предлог министра унутрашњих дела, и објављује се у службеним новинама.

Види члан 165. Устава по коме ова питања сада решава законодавно тело.

Члан 11. Ако се између две или више општина догоди распра о атару, надлежна полицијска власт, по саслушању дотичних страна и своме изнађају, решава ствар и привремено одређује границе атару. Противу овога решења има места жалби министру унутрашњих дела. Његово решење не подлеже ничијем разматрању, а границе појединих општинских атара остају онако, како је тим решењем наређено све дотле, докле ову ствар коначно не реши изабрани суд. У решењу надзорне власти мора се означити и рок, до кога се мора саставити изабрани суд ради решења овог спора, али тај рок не може бити дужи од 2 месеца ни краћи од двадесет дана.

Онако се поступа и у расправама ово атара између појединих села и заселака.

Члан 12. Две или више општина могу се удружити ради подмирења неких заједничких потреба, или за извршење неког начрћтог заједничког посла.

Члан 13. Свака општина дужна је имати своју зграду за судницу, која мора бити близу друга или места где је живљи саобраћај, а ако је могућно и на средовраћа општине. Ни у ком пак случају не може бити општинска судница ван села.

Члан 14. Зграда за општинску судницу мора бити засебна и имати најмање две собе и чекаоницу.

Осим овога дужна је општина имати и зграду за затвор притвореника са две собе.

Ове зграде у сеоским општинама, а тако и у варошким до 500 пунолетних грађана, не морају бити од тврдог материјала.

Општине које имају своје зграде за судиште, дужне су уделити их по прописима овога закона.

II. Чланови општина и њихова права и дужности

Члан 15. Сваки српски пунолетни грађанин, по самом закону, члан је ове општине којој припада варош, варошица или село у коме је рођен, ако ту стално станује, или где као стално настањен постане пунолетан.

Члан 16. Сваки српски грађанин може се из своје општине иселити и постати члан друге општине. За члана друге општине мора бити примљен:

1. ако му није решењем или пресудом надлежне власти забрањено живети у дотичној општини;

2. ако може себе и своју породицу издржавати својом зарадом;

3. ако је доброг владања.

Узима се да нису доброг владања:

а) они који су били осуђивани судом за проста и користољубива учињена злочинства или преступе, док не поврате грађанску част; и

б) они који се налазе под судским испеђењем због горе именованих дела, док се не оправдају.

Они који су за време малолетства осуђивани за дела под а. и б. не узимају се за рђавог владања.

Члан 17. Државни чиновници, свештеници оба реда, учитељи и неуказни службеници државни по закону су чланови општине где служе.

Члан 18. Они који буду примљени у српско подданство, по закону постају чланови у општини где положе заклетву, или где њиове да желе живети.

Члан 19. Чланови општине имају права на општинску потпору у случају осиромашења, изнемоглости и болести, ако су у њој провели стално најмање пет година.

Члан 20. Дужности су чланова општине:

а) да плаћају општински прирез и подносе друге терете, који су потребни за одржавање и напредовање општине; и

б) да у случају потребе лично раде на општинским пословима, где је потребан већи број људи и подвозних средстава, да дају у томе случају личну замену или да дају за то новчану накнаду по одређеној такси.

III. Гласачки списак

Члан 21. Општински ће суд, до 6. децембра сваке године, начинити и јавно у судници на углед изложити списак свију својих грађана, који право гласања на збору имају. Овај ће списак суд у току године допуњавати и исправљати, и сваки може противу овога списка чинити примедбе општинском суду, а противу решења општинског суда жалбе са подноше вишестепеном суду, а у Београду вишестепеном суду града Београда, чије је решење коначно и за општински суд обавезно. На захтев суд је дужан сваком гласачу у свако доба, у време канцеларијско, дати списак гласача на преглед, допустивши му и преписе, ако то затражи. За оверавање преписа бирачког списка општински ће суд наплаћивати 20 пара динарских у корист касе.

На десет дана пред општински збор председник и деловођа општинског суда дужни су саставити и у судници на углед изложити азбучни списак, верно изведен из списка састављеног по првом ставу овога члана, свих грађана своје општине који ће на дан општинског збора имати право гласања.

Члан 22. У азбучном списку уписиваће се гласачи азбучним редом. У њему се мора уписати име и презиме, занимање и место становања сваког гласача.

На закључку азбучног списка означи ће се писменима број његових страна и број гласача. Затим ће азбучни списак бити утврђен печатом општинског суда и потписом председника и деловође.

Члан 23. Потребне податке за састав гласачког списка дужне су давати општинском суду све власти на његов захтев.

Члан 24. Азбучни списак може се све до на један дан пред општински збор мењати и попуњавати, према томе да ли ко на то време задобије или изгуби право гласања.

Члан 25. Од дана када је азбучни списак изложен у општинској судници па до рока одређеног чланом 24. овога закона, сваки грађанин дотичне општине има право азбучни списак прегледати, на њега примедбе чинити и исправке тражити, било за себе било за другога.

Члан 26. Исправке се могу тражити усмено или писмено.

Општинске власти неће наплаћивати никакве таксе за рад или за акте, који се тичу тражења исправака у азбучном списку.

Свако тражење исправке забележиће се у нарочити списак, који ће се увести у општински деловодни протокол.

Члан 27. Председник и деловођа општинског суда, ако нађу да су тражене исправке умесне, избрисаће у азбучном списку лица, која по закону нису могла бити уписана, а уписати лица, која треба да буду уписана.

Код имена сваког избрисаног и доданог лица у азбучном списку, а у рубрици „напомена", забележиће се ког је дана, месеца и године и зашто је то учињено. Осим тога на крају азбучног списка, после извршених исправака, забележиће се словима колико је свега лица избрисано и колико додано, па испод тога потписаће се председник и деловођа општинског суда.

Члан 28. За неисправност гласачких списака одговорни су председник и деловођа општинског суда и казниће се по члану 157. овога закона.

IV.

Општински збор

А.) Састав, сазив и рад збора.

Члан 29. Општински је збор по овоме закону: састављен и конституисан скуп правих гласача једне општине.

Члан 30. На општинском збору имају право гласа сви пуноletни грађани општине који плаћају најмање 15 динара непосредне порезе на годину, без икаквих привилеја, а исто тако противу члана 32. овог закона право гласања плаћањем.

У задругом имају право гласања на збору сколико пунолетних задругара, но реду старости, колико збуга задруга плаћа по 15 динара непосредне порезе, без икаквих привилеја.

Ово важи и за она пунолетне синове, који живе у заједници.

(Види члан 163. Устава којим је овај законски пропис измењен).

Члан 31. Официри и војници сталног кадра не могу учествовати на општинском збору.

Члан 32. Немају права гласања на општинском збору:

1. који су осуђени због злочинства, док не поврате грађанску част;
2. који су осуђени на затвор са губитком грађанске части за време док им је она пресудом одузета;
3. који се налазе под полицијским надзором;
4. који се налазе под старатељством;
5. који су под полицијским надзором;
6. који су под полицијским надзором;
7. који нису платили свој порез и прирез за прошлу годину.

Члан 33. Општински збор ради ове послове:

1. бира председника општинског суда, кметове, одборнике и њихове заменике, по прописима овог закона;
2. решава о прирезу за подмирење општинских потреба (чл. 131.);
3. решава о отуђењу непокретног имања општинског ма од колике предности; а непокретног: у сеоским општинама преко 200 динара, а у варошким преко 1000 динара;
4. решава о свакој општинској грађевини или предузећу, ако би трошак ово опет прелазио суму: у сеоским општинама преко 1500 динара, а у варошким преко 6000 динара;
5. решава да ли да се какав општински посао кулуком изврши;
6. доноси своју одлуку и по овим предметима за које је надлежан општински одбор, али је већина одборника и заменика интересована у тим предметима;
7. решава где ће и колико ће бити пијаца у општини;
8. решава питање о називу општине;
9. решава о задужењу општине;
10. решава о месту где ће бити општинска судница (чл. 13.).

Ово решење збор доноси по предлогу општинског одбора, пошто је претходно саслушао мишљење инжињера и лекара, чије дневнице и попутнине ће падају на терет општине.

11. решава или даје мишљење о свима предметима за које се овим или другим којим законом наређује да их решава збор или да даје о њима мишљење.

Решење збора о отуђењу непокретног имања и о задужењу општине (тач. 3. и 9.) важи кад га одобри Државни Савет.

Решење збора о прирезу преко одређене стопе овим законом важи кад га одобри министар финансија, односно Државни Савет.

Члан 34. Општински суд сазива збор:

1. кад наступи случај тачке 6. чл. 33 овог закона;
2. кад то реши општински одбор;
3. кад то нареди државна надзорна власт; и
4. кад општинском суду најмењено изјаве жељу и означе општинску потребу најмање једна четвртина правих гласача. Ово се не може односити на мењање председника, кметова, одборника и њихових заменика. Овај захтев грађана не подлежи плаћању таксе.

Члан 35. Општински збор сазива се код општинске суднице писменом или штампаном објавом, која се мора прилепити на судници и другим видним местима.

У објави се мора означити: по чијем се решењу или наредби збор сазива, дан збора, време његовог почетка, шта ће се на збору радити и имена чланова гласачког одбора.

По свима општинама државне збора обознаниће се, поред писмених објава, и другим уобичајеним начином.

Члан 36. Од дана огласа о сазиву збора па до дана збора мора протећи најмање 8, а највише 15 дана.

У случајевима члана 34. овога закона општински суд је дужан сазвати збор најдаље за 15 дана од дана појављеног случаја из тачке 1. донетог решења одборског, примљене наредбе власти или изјаве грађана — тачка 2., 3. и 4.

Ако општински суд не сазове збор у означеном року, над је сазив збора одбор решио, или грађани тражили, по тачки 4. члана 34., онда ће то учинити сам одбор, а збору ће председавати најстарији писмени одборник; а ако општински суд у означеном року не сазове збор кад га надзорна власт наредила, тада ће она тражити да то изврши општински одбор; а ако и одбор то не учини, онда ће то учинити она сама, и у објави о сазиву именовати председника и чланове гласачког одбора.

И у овим случајевима вреде сви остали прописи о сазиву и раду на збору.

Члан 37. Председник општинског суда је председник општинског збора. Он отвара, руководи и закључује општински збор.

Ако је место председника упражњено, или се врши избор председника, или је он спречен, или је у питању, које се на збору решава, он интересован, онда га заступа по избору најстарији писмени кмет, а кад

је овај спречен или је и он интересован, онда најстарији по годинама писмени одборник.

Члан 38. Председник збора и четири лица одређена према пропису члана 84. тач. 16. овог закона чине гласачки одбор. Ако би који члан гласачког одбора био спречен, његово ће место попунити сам гласачки одбор од заменика које је општински одбор као такве одредио.

Гласачки одбор расправља већином гласова сва питања, која би се појавила за време рада општинског збора. Он потписује и записник општинског збора.

Чланови гласачког одбора помажу председнику при пребројавању гласова, а и у осталом раду, према прописима овога закона.

Члан 39. Председник одржава ред на збору. Догоди ли се на збору већи неред, па га председник не може да спаси, он распушта збор, — а проузроковање нереда узима на одговор и казни или ако је кривица већа сировији надлежној полицијској власти с оптужбом, која ће даље по закону поступити.

О сваком нереду, који би се учинио на збору, на коме не би било државне надзорне власти, председник је дужан одмах известити је.

Члан 40. Нико не сме доћи на збор под оружјем сем лица која долазе ради гласања, а по прописима носе оружје (члан 144. овог закона).

Б) Гласање и закључивање општинског збора.

Члан 41. Сваки гласач може гласати на општинском збору само једанпут и лично.

Члан 42. Гласање је на општинском збору јавно.

Члан 43. На дан, одређен за општински збор, саставе се гласачки одбор у општинској судници у $7^1/_2$ часова, а збор отпара у 8 часова пре подне.

Члан 44. Чим председник отвори збор, гласачи приђоше редом одборском столу начином, који је гласачки одбор показао, и дају свој глас слободно и јасно. Гласачка ће одбор пустити да гласа само оног гласача, који је записан у азбучном гласачком списку.

Чим који гласач да свој глас, онда ће онај одборник, који држи азбучни гласачки списак, поред имена тог гласача ударити знак, да је гласао; а они одборници, који бележе гласове, који палазу за или против предлога о коме се гласа, бележиће на једном табаку редом имена оних гласача, који гласају за предлог, а на другом имена оних, који гласају против предлога.

Ако се на збору врши избор општинских чланова, гласаће ће казати кога хоће за оно за шта се бира, а може дати лично и исписану или напечатану листу својих кандидата, коју је председник гласачког одбора дужан примити и прочитати.

Чим који гласач да свој глас, онај одборник који држи азбучни списак, удариће поред гласачевог имена знак да је гласао; а онај одборник који бележи имена кандидата, поћи ће особеном табаку написано име, презиме и занимање лица као и звање за које се бира, и за које је дат глас, — написаће одмо име бирача, који глас даје, а под његовим именом записиваће се редом имена оних, који дају глас за исто лице за то звање.

Цео гласачки одбор или најмање тројица имају једнако заседавати у одаји где се гласање врши, од како је збор почео па до подне, и од 2 часа по подне, па док збор не престане.

Но пре него што бирачки одбор у подне прекине рад, одредиће стражу над одаје где се гласање врши и закључати све уласке, па ће изаћи узети себи председник. И гласачи имају права останити два човека код оне одаје, као стража. Она страна не сме у одају ону пустити никога пре доласка гласачког одбора.

Кад се рад хтедне наставити после подне, одају где се врши гласање но може сам председник отворити и у њу ући; него мора сачекати бар још двојицу чланова гласачког одбора.

За време збора гласачи имају право долазити у седницу где се врши гласање и уверавати се о бележењу гласова, немајући права да тада праве никакве примедбе или сметају самом раду. Али ради овога не могу доћи од једном више од три гласача, и чим се увере, дужни су одмах удаљити се из судинице.

Члан 45. Бирачи могу долазити на збор до 5 часова после подне. У то време гласачки ће одбор, ма да сви бирачи нису дошли, нарадата да се затвори дворишне судинице и да се не пуштају на гласање који после дођзе. А по том, пошто приме гласове од свију оних који су на време дошли а још нису гласали, гласачки ће одбор решити и огласити да је гласање свршено.

Али, ако су на збор пре одређеног времена дошли и гласали сви, који су као правни гласачи означени у азбучном списку, — онда гласачки одбор, и пре одређеног рока може огласити да је гласање свршено.

Ако се на збору бирају општински чланови, па је неко од кандидата добио свршену већину гласова по броју гласача у азбучном списку означеном, онда ће одбор огласити избор онога који има свршену већину за свршен, ма да нису сви гласачи дошли на збор и гласали.

Члан 46. Чим је свршено гласање, одбор ће одмах сашити сва табаке, на којима су бележени гласачи гласача уредно; обележити их бројевима: 1, 2, 3 и т. д. и на крају додати један празан табак; па крајеве конца општинским печатом утврдити и у записнику назначити колико је снега табака.

За тим ће одбор по азбучном списку пребројати гласове свију, који су их дали, и на крајњем празном табаку, који је ушивен са гласачким табацима, написаће целокупан број гласача који су гласали; и то ће одмах јавно казати.

После овога ће одбор приступати сабирању и упоређивању гласова, колико је гласача гласало за предлог а колико против предлога, који се на збору решавао.

Члан 47. После свршеног пребројавања гласова, гласачки ће одбор одмах саставити записник општинског збора.

У записник општинског збора стављаће се:

1. кога је дана, месеца и године општински збор сазван и држан, и ради чега;

2. у колико се часова састао гласачки одбор;

3. у колико је часова збор отворен и закључен;

4. колико је по азбучном списку било свега правних гласача;

5. колико је снега гласало;

6. колико је гласало за предлог колико против, и је ли предлог усвојен или одбачен;

7. при бирању општинских чланова или других лица: колико је гласова које лице добило и за што, је ли изабране или мора бити уже избор и између кога лица;

8. је ли збор био у реду или је распуштен, и зашто;

9. је ли какво питање гласачки одбор расправљао, и како је расправио;

10. примедбе, или одвојено мишљење, појединих чланова гласачког одбора.

Члан 48. Пошто гласачки одбор састави записник, објавиће резултат гласања.

Члан 49. Пуноважно је решење збора онда, ако је на њему учествовала најмање једна половина способних гласача, а одлука је општинског збора оно за шта је гласало половина гласача и један више. А ако на збор не дође половина гласача, или дође али би гласови били подједнако подељени, онда се сматра да ствар није решена, и општински суд је дужан у року од 10 дана сазвати други збор. На овом другом збору решиће се предмет са оним бројем гласача, који су дошли. Ако ли би и на овом збору гласови били подједнако подељени, сматра се да је ствар одбачена.

Члан 50. Ако се на збору прима избор чланова општинских, па ни један од бираних није добио свршену већину, гласачи ће одбор решити да се држи ноћ збор за ужи избор, између оних који су добили највећи број гласова.

Члан 51. Ако се има извршити ужи избор, гласачки ће одбор саставити оглас за нов збор. У том огласу треба да стоји: колико је свега гласача по гласачком списку; колико је њих снега гласало; које је апсолутна већина; имена кандидата, који су највише и колико који гласова добили; између којих се и ког дана има извршити ужи избор.

Овај оглас гласачки одбор предаће општинском суду, да га он објави и гласаче позове на збор.

Рок за ужи избор не може бити краћи од три ни дужа од осам дана.

Члан 52. Ужи избор бива само између оних кандидата, који су у огласу гласачког одбора означени.

Ну ако би се десило и на ужем избору, да од оних кандидата ни један опет не добије свршену већину, онда се сматра да је изабран онај, који је добио највише гласова; а ако су двојица или више њих добили подједнак број гласова, онда гласачки одбор коцком решава ко је изабран.

Члан 53. По свршетку посла ради кога је збор сазвао, гласачки ће одбор свој записник, гласачке списоке и све остале изборне акте предати општинском суду, који ће их одмах завести у општински деловодни протокол.

Б) Сеоски састанак

Члан 54. У општинама које су састављене из више села, постоји и сеоска

састанак, који је скуп правих гласача тога села.

Члан 55. На сеоском се састанку врши: избор сеоског кмета и избор сеоских пуномоћника, у случају кад село има само за себе да води парницу; врше се објаве државних и општинских власти, и други сеоски послови.

Члан 56. Кад се на сеоском састанку бира кмет или сеоски пуномоћници, он се држи код општинске суднице и за њега важе сви прописи овога закона, који се односе на сазив збора општинског, састав гласачког одбора, начин гласања, бројање и бележење гласова, сређивање изборног посла, објаву резултата гласања и вршење ужег избора.

V. Конституисање нових општина.

Члан 57. Према прописима овога закона сазвани и конституисани скуп правих гласача ових општина, које се спајају у једну нову општину, зове се: заједнички збор.

Члан 58. Заједнички збор сазива општински суд једне од ових општина, које се спајају.

Који ће општински суд сазвати заједнички збор и у којој општини, одређује државна надзорна власт.

Члан 59. Председник и чланови гласачког одбора заједничког збора они су, који су и за општину чије је суд позвао заједнички збор.

Члан 60. Гласање се на заједничком збору врши по забучним списковима општина које се спајају, и које су оне послале општинском суду one општине, у којој је збор сазван, најдаље на два дана пре дана одређеног за заједнички збор.

Члан 61. Заједнички збор бира за нову спојену општину председника, одборнике и заменике; а кметове, по пропису чл. 100. овог закона.

Члан 62. Скуп правих гласача варошки, варошице једног или више села, која хоће да се одвоје од општине којој припадају, и да оснују нову засебну општину, сазван и конституисан према пропису члана 35., 36. и 37. овог закона, зове се: засебан збор.

Члан 63. Засебан збор сазива општински суд у месту где је општинска судница.

Члан 64. Председник и чланови гласачког одбора засебног збора они су, који су и за дотичну општину.

Члан 65. Гласање се на засебном збору врши по гласачким списковима варошки, варошице, или села, која хоће да се одвоје и оснују нову општину.

Члан 66. Засебан збор бира: председника општинског суда, кметове, одборнике и заменике за нову општину, по прописима овога закона.

Члан 67. Прописи о општинском збору важе и за заједнички и за засебан збор, у колико за њих није овим законом друкчије наређено.

VI. Општински одбор.

Члан 68. У свакој општини постоји општински одбор:

1. у општинама до 500 пунолетних грађана има 10 одборника;

2. у општинама преко 500 до 1000 пунолетних грађана закључно има 16 одборника;

3. у општинама преко 1000 пунолетних грађана има 20 одборника;

Београдска општина има 30 одборника.

Општински одборници имају заменике. Број заменика раван је половини броја одборника.

У општинама које су састављене из више села, или из вароши и села, број одборника сразмеран је броју чланова које има варош или село.

Члан 69. Општински одборник и заменик може бити сваки грађанин, који има право гласа на збору, а поред тога плаћа: у окружним варошима и Београду тридесет динара непосредне порезе без икаквих прореза; а у свима осталим општинама по петнаест динара годишње.

Општински одборници и заменици не могу бити: чиновници надлештва, који над општином воде непосредан надзор, општински службеници и служитељи под платом и служитељи државних надлештава, и сродници по крви до четвртог, а по тазбини до другог степена закључно. Ако су овакви сродници случајно изабрани, старији по годинама узима се за одборника.

Општински одборници и заменици не могу бити општински дужници или предузимачи.

Члан 70. Кад се бирају одборници изабрање се уједно и заменици одборника.

Члан 71. Одборници и заменици немају никакву плату од општине. Но ако по општинској потреби врше какав посао скопчан са трошковима, одбор ће им одредити накнаду.

Члан 72. Сваки члан општине, који буде изабран за одборника или заменика дужан је примити се тога избора и отправљати дужност одборничку за време, за које је изабран.

Изабора се пак не морају примити:

1. који су навршили шездесет година;
2. који због дуготрајне болести и слабости нису у стању вршити дужност одборничку;
3. чланова општине, који се по своме редовноме занимању већином налазе на страни или на путу;
4. државни чиновници, који су у служби, свештеници и учитељи;
5. они, који су били одборници, или заменици, за две године после тога, кад су престали бити одборници или заменици.

Члан 73. Одборници и заменици, поште се увелу у дужност, не могу ни на који начин одступити са свога положаја, пре него што одслуже прописни рок. Ну ако за време трајања њихове службе наступи према коме неспособност, предвиђена у члану 32., онда таквог разрешава одбор од његове дужности, или ако то одбор пропусти учинити, то врши надзорна власт својом наредбом.

Члан 74. Разлоге оних чланова општине, који су поменути у тач. 2. и 3. члана 72., оцењује и уважава општински одбор; и кад те разлоге уважи, онда се, по наредби одбора, бирају нови одборници на њихова места, а одбор одборницима попуњава привремено број одборника; а за лица означена у тачци 1., 4. и 5. прима изјаву на знање.

Члан 75. Кад које лице, осим оних у чл. 72. именованих, не би хтело примити се дужности одборника или заменика, дужно је тога ради, најдаље за осам дана после свештеног му избора, поднети молбу општинском суду, с назначењем узрока због којих не може да се прими избора. Према важности разлога општински ће одбор или молбу уважити, или ће молитеља решењем одбити.

Лице које је каквим по пропису чл. 160., не мора се примити избора за две године.

Члан 76. Одборници и заменици бирају се на две године. На крају прве године, пошто се изврши избор по овом закону, половина изабраних одборника и заменика одступа и другим се избором замењује, а друга половина остаје на своме положају две године. Ово се одступање одређује коцком. Следећих година одступају они одборници и заменици, који су били у томе положају две године. Одступели могу бити поново изабрани.

Сви одборници и заменици полажу заклетву по чл. 106. овога закона. Докле ону заклетву не положе, не могу учествовати у седницама одбора, и решења, која би у таквим седницама била донета, не вреде.

Ну док се не изабере нов одбор, стари ће вршити дужност до новог избора, који се мора извршити најдаље за месец дана од дана кад старом одбору истиче рок служења.

Члан 77. Председник општинског суда је уједно и председник општинског одбора; а кад је он спречен или га нема, онда ту дужност врши по избору најстарији кмет; ако ни он овога нема, онда најстарији по годинама писмени одборник.

Члан 78. Одбор се скупља у седницу на позив председников, или по овом закључку, кад има да решава о предметима, за које је он сам надлежан.

У позиву за седницу мора бити означен дневни ред.

Члан 79. Седнице одбора су јавне и дуже се у општинској судници; а дане, кад се држе редовне седнице, објављује општински суд у почетку сваког месеца.

Члан 80. У седницу општинског одбора дужни су долазити сви одборници. Који не би могао доћи, мора о томе благовремено известити председника шако би овај на његово место могао позвати заменика, а дошаље мора свој изостанак оправдати пред општинским одбором.

Одбор решава да ли је изостанак оправдан или не, на према томе га извињава или казну ставља.

Члан 81. Да би одбор могао донети пуноважну одлуку, треба да у седници буду две трећине одборника; а узима се да је оно решено, на што пристане половина присутних одборника и један више. Кад су гласови подједнако подељени, узима се да је одбор решио оно, на којој је страни председник општинског одбора или одборник који председава.

У одбору се гласа поимено.

Члан 82. Кад се предмет одборског саветовања тиче приватних интереса кога одборника или заменика, онда тај одбор-

ник не може учествовати у саветовању и решавању о том предмету. Ово важи и за председника кад му одбор одређује плату, или је иначе интересован у предмету о коме одбор решава.

Члан 83. Све одлуке одборске достављају се надлежној надзорној власти у препису.

Члан 84. Општински одбор врши ове послове:

1. претреса, намењује и утврђује општински буџет;

2. решава о оставкама председника општинског суда и кметова, одборника и заменика;

3. коначно одобрава давање под закуп општинских добара, и решава о употреби и уживању општинске утваре;

4. решава да општина може купити какво непокретно добро;

5. решава да се установи нево ново општинско звање или да се умножи број општинских службеника и служитеља;

6. бира пуномоћника, који ће општину у парницама заступати пред судом, и даје му пуномоћство; тако исто бира пуномоћнике и издаје пуномоћства за остале специјалне општинске послове;

7. решава да се подигне каква општинска грађевина или да општина изврши какав посао, ако трошак око тога у варошима или варошицама износи више од шест хиљада, а у сеоским општинама више од 1.500 динара, и ако за то није потребан никаван прирез;

8. да се какав поклон или легат прими и на шта да се употреби;

9. одређује да ли да се посао, који има кулуком да се сврши, подели на поједине, па сваки свој део да изради, или да се цео посао изради општим радом;

10. решава да ли да се ко прими за члана општине, осим случаја кад но по самом закону постаје члан;

11. бира општинског лекара, инжињера, мараеног лекара, бабицу, поште претходно од надлежног министра добије мишљење да ли кандидат има потребне квалификације за ово место;

12. решава да се могу отуђити општинске покретне ствари у вредности до 200 динара по сеоским, а до 1.000 динара по варошким општинама; или да се до те вредности учини каква набавка;

13. одређује плату председнику општинског суда, кметовима и осталим општинским органима и служитељима (члан 115. и 116.);

14. изриче казну губитка плате до 15 дана над кметовима;

15. одређује таксу за откуп од личног рада — пудука;

16. бира 12 грађана у почетку године, од којих вођом за сваки збор бира четворицу за гласачка одбор и њихове заменике;

17. решава да се пошље општинском збору на решење предмети, који спадају у надлежност збора, и о томе му чини формалне предлоге;

18. решава о свима предметима, које му овај или други закони стављају у надлежност, а исто тако и о свима оним предметима, за које но овом или другом ком закону није надлежан општинске суд или збор, а треба да их уради или реши општина; и

19. одређује дане за збор, осим случаја кад надзорна власт наређује сазив збора.

VII. Општински суд

Члан 85. Општински је суд прва непосредна власт у општини.

Члан 86. Општински суд чине председник, два кмета и деловођа. Председника замењује кмет, најстарији по избору.

Ако би који кмет био спречен, а не би било другога да га замени, онда ће га заступати најстарији по годинама одборник. Заменити се редовно може одборником само један кмет.

Ако је општина састављена из варошн и села или из више села, кметови се позивају на суђење по реду.

Члан 87. У општинском суду, као председник и чланови — кметови — не могу бити два или више лица, која стоје међу собом у сродству до четвртог по крви или до другог степена по тазбини закључно.

Члан 88. Општински суд у варошима и варошицама ради сваки дан; а у сеоским општинама држи недељно најмање два пута своје редовне седнице, и дане у које ће ове седнице држати, назначује и објављује у почетку сваке године. Ну осим ових редовних седница може држати и ванредне сваках, кад председник општинског суда за потребно нађе и седницу нареди, или кад то општинског одбор, због напомиланих послова, захте.

Члан 89. Општински суд решава по већини гласова. Ну одлуке општинског суда административне природе, за које председник нађе:

1. да прелазе круг рада општинског суда;

2. да су противне законима и законитим наредбама власти, — подноси пре извршења, са својим мишљењем, на разматрење надзорној власти, која је дужна најдаље за петнаест дана од дана пријема донети образложену одлуку и о том известити општински суд.

Члан 90. Општински суд има свој печат, на коме ће у средини бити државни грб, а уноколо написано: „Суд општине Н“.

Облик и величину овога печата прописује министар унутрашњих дела, и он је једнак за све општине.

Члан 91. На све акте, који се издају од стране општинског суда за јавну употребу, било по званичној дужности, било на захтев приватних, ставља се поред потписа и печат општинског суда с назначењем у ком је срезу и округу општина.

Члан 92. Општински суд има ове власти:

1. полицијску, да одржава ред и безбедност у општини по прописима законским и по упустима и наредбама државне полицијске власти;

2. самоуправну, т. ј. да сам и у договору с општинским одбором, по прописима овога закона, руководи општинске послове, чува и потпомаже општинске интересе, и стара се о унапређењу општине и њених чланова у сваком погледу, а поглавито просветном, привредном, здравственом и моралном;

3. управну и извршну, т. ј. да примењује и извршује законске прописе и на њима основане наредбе државних власти и своје одлуке и пресуде по грађанским и кривичним споровима;

4. судску власт, у колико им је ова специјалним законима дата:

а) у грађанским споровима, по члану I. грађанског судског поступка; и

б) у кривичним, за истуна дела, по части III. казненог законика.

Члан 93. Општински суд, као полицијска и државна управна власт, врши ове послове:

1. стара се о чистоти у месту и околини;

2. стара се о безбедности лица и имања у општини;

3. стара се о добром одржању мостова, свих путова и обалама река и потока;

4. стара се о предупређењу пожара и о средствима за гашење;

5. стара се о одржању здравља људи и стоне у општини. Али обраћа нарочиту пажњу и контролише промет хране, зачина и других предмета од утицаја на здравље људско, и спречава држање и продавање фалсификоване и укварене хране, пића и зачина, и уопште свију предмета, који би својом употребом могли шкодљиво утицати на човечје здравље;

6. води надзор о разним мерама, којима се служе трговци и друга лица, која што на меру продају, и у опште стара се да се преваре не догађају;

7. надзирава над кланицама, месарницама, механама и кавзнама и гостионицама, да ли се извршују законска прописи и наредбе о томе;

8. води брагу да ко не даје повода и не иде на руку развратности и скарадности, па све што је противну морала и благих обичаја отклања;

9. представља државним властима сажитеље, који желе добити путне исправе за стране државе;

10. води списак свога становништва, по формулару који пропише министар унутрашњих дела, по саслушању управе државне статистике;

11. надзирава над лицима која су стављена под полицијски надзор, и води о њима тачан списак; и

12. стара се о том да у општини не буде просјака.

Суд општине београдске врши такође све ове послове, осим оних под тачком 2., 8. и 11., који остају и даље под Управом града Београда.

Члан 94. Ако се коме путнику или иначе догоди каква штета што путони и мостови у атару општине нису у реду, а докаже се да општинска власт није вршила прописе §. 14. закона о суводземним путовима, поред казне коју изриче надзорна власт по овом закону, општећена страна може судом тражити од председника општинског суда и кметова накнаду штете.

Члан 95. Општински суд, као општинска власт, ради ове послове:

1. управља општинским имањем, и дужан је да га попише, премери и убаштини за три године дана, рачунајући од дана кад овај закон ступи у живот; и стара се

да се што од тог имања не окрши, не умањи и не уништи;

2. стара се да се општински приходи уредно и на време прикупљају;

3. води бригу о општинској сиротиња;

4. даје (у догопору с одбором) сведочанства о средству, кладању и имовном стању својих становника, кад то власт захтева; а сам општински суд, кад то захтевају поједина лица;

5. чува у општинској архиви све општинске службене акте и књиге;

6. издаје сведочанство о томе, да је који жив, да се налази у општини;

7. прописује са одбором такође механичке и хлебарске односно пића, хране и станова ђудских и сточних, а које одобрава надзорна надзорна власт;

8. изриче казну губитка плате од 15 дана над општинским службеницима;

9. надзирава над старешима који рукују пупилским имањем; па кад опази да старешки несавесно поступају с пупилама и њиховим имањем, извештава о томе старатељског судију;

10. уверава се, поред онога што надзорна државна власт редовно врши, да ли се протоколи крштених, венчаних и умрлих уредно воде; и

11. потпомаже државне власти при попису становништва, води тачно списак чланова своје општине, списак способних гласача и списак лица која су дужна порезу плаћати.

Општински суд врши и све оне послове који су му поверени законима у надлежност стављени.

Члан 96. Општински суд за извршење својих наредаба, издатих у границама закона, има права и принудна средства, законом допуштена, употребити према ономе, који би му се противио и не би хтео наредбе извршити или испунити; и то ће свагда бити на рачун онога, који није извршио или испунио наредбу општинског суда.

VIII. Општински чланови и службеници

А) Председник и кметови.

Члан 97. Општински су чланови: председник општинског суда, кметови, одборници и заменици; а службеници: остало општинско особље.

Члан 98. Свака општина има председника и најмање два кмета. У општинама, састављеним на варошки и села или из више села, мора бити онолико кметова, колико је места. Кметови морају бити из места, за које се бирају.

Члан 99. Председник општине и кметови бирају се на две године, а по истеку тог рока одређује се нов избор; но претљашњи могу бити опет изабрани.

Члан 100. Председника општинског суда бира свагда општински збор, а и кметове, ако је општина састављена само из варошки или из једног села. Ако је општина састављена из варошки и села или из више села, онда варош, односно свако село, бира кмета из своје средине.

Члан 101. Председник општинског суда је највиша извршна власт у општини. Он председава у општинском суду, одбору и збору, расподређује рад међу кметове и остале органе општинске, води надзор над њима и чини распоред суђења између кметова.

Распоред кметова за суђење председник чини у почетку године писменим актом.

Члан 102. Кметови су чланови општинског суда.

Члан 103. За председника општинског суда могу бити изабрани они, који могу бити одборници, ако поред тога имају још и ове услове:

а) у сеоским општинама, да плаћају најмање 25 динара непосредне порезе;

б) у општинама варошким, да су писмени и да плаћају најмање 30 динара непосредне порезе на годину;

в) у Београду и Нишу, да су поред тога свршили гимназију или коју вишу стручну школу, или да су били бар 10 година указни државни чиновници у судској или политичкој струци. Изабрано председника у Београду и Нишу потврђује Краљ указом.

За кметове могу бити изабрани у свима општинама, сем Београда, они који могу бити одборници, а у варошима ако су још и писмени.

У Београду два кмета морају бити и правници.

Председник мора имати најмање 30 година, а кметови морају имати најмање 25 година.

Пропис члана 69. овог закона, последњи одељак, важи за председнике и кметове.

Члан 104. Државни чиновници у пенсији, ако буду изабрани за председника или кметове, могу се овог избора примити без икаквог одобрења.

Члан 105. Председник општинског суда и кмет могу дати оставку.

Оставка се подноси општинском одбору, који ако је уважи, извештава надзорну власт.

Ако општински одбор поднету оставку не уважи, дотичне лице има право жалбе на министра унутрашњих дела, против чијег решења има места жалби Државном Савету (чл. 169. овог закона).

Члан 106. Председник општинског суда и кметови полажу пред одбором ову заклетву:

„Ја Н. Н. заклињем се једнином Богом, да ћу Краљу и отаџбини веран бити; да ћу се Устава и закона немањских придржавати; да ћу дужност моја савесно тачно отправљати и општинске и државне интересе савесно заступати и бранити. Тако ми Бог помогао".

Ова заклетва, написмено стављена и потписана заклетим лицем и одостоверена свештеником који је заклео, чува се у општинској архиви.

Ову заклетву полажу и деловођа и благајник општинског суда.

Члан 107. Председник општинског суда врши поглавито ове послове:

1. наређује и оверава издатке општинске, по буџету или решењима одборским.

2. прима и отпушта ниже општинско особље и службенике;

3. прима и отвара писма упућена на општински суд; прима и експедитава наредбе државне надзорне власти општинском суду, општинском одбору или општинском збору, у колико се то њих тиче, и стара се о тачном и уредном извршењу њиховом;

4. потписује сва писма, која се од стране општинске власти шаљу и издају; чува општинска печат;

5. изриче казну затвора од 24 часа, или новчано од 1—10 динара, за непослушност;

6. стара се о извршењу одлука општинског суда, одбора и збора; и

7. дисциплинарно казни, укором или губитком плате до осам дана заклучно, кметове и општинске службенике.

Пресуда по тачки 5. изврашна је.

Члан 108. Кметови врше поред послова, које им овај и наређени законом стављају у дужност, још и ове послове: извршују све наредбе, које добију од општинског суда; старају се, према правилима и добивеним упутствима, да се отклоне сваке штета и опасност од личности и имања и све што би могло мир и поредак нарушити; казне оне, који се покажу непослушни, било кад они што наредбе било кад извршују наредбе општинске власти.

Непослушног може кмет осудити на двадесет и четири часа затвора, или од 1—5 динара новчане казне.

Кметова је пресуда изврашна.

Члан 109. Председник и кметови о свима својим пресудама (члан 107. и 108.) извештавају у року од три дана општински суд, који их одмах уводи у протокол суђења.

Б) Благајник и деловођа.

Члан 110. Свака општина, која има преко 500 пунолетних грађана, мора имати свога нарочитог благајника, кога бира и отпушта општински одбор, по који може бити један од изабраних кметова, а који ће као одговорни рачунополагач руковати општинском касом.

У малим општинама дужност благајника врши један кмет, кога одреди општински одбор.

Правила за вршење ове дужности прописује Главна Контрола.

Члан 111. Свака општина има једнога или више писара према величини посла у општинском суду. Ако их је више, онда је један међу њима најстарији, и он се зове општински деловођа.

Деловођу и писаре општинског суда бира и отпушта општински суд.

Члан 112. Деловођа општинског суда мора имати ове услове:

1. да је пунолетан;

2. да ужива сва грађанска права;

3. да није никад осуђиван за злочинства, преступе или испуне учињене из користољубља;

4. да је био најмање годину дана државни чиновник, или три године општински писар; или да је резервни официр или изложени подофицир, или да је свршио четири разреда које средње школе, или свршио коју мању стручну школу и положио испит по правилима, која ће прописати министар унутрашњих дела, у року од три месеца од дана када овај закон ступи у живот.

Члан 113. Деловођа општинског суда води протокол о радњи општинског суда и

одбора, и потписује га заједно с председником општинског суда. Он саставља сва писмена, која се издају или коме шаљу у име општинске власти; израђује решења општинског суда и одбора, и у опште води бригу о целом писмоводству општинском и општинској архиви.

Сва писмена, која се издају у име општинске власти, поред председника потписује и деловођа или писар, који за њих одговара и кривично и грађански заједно с председником.

Члан 114. Државни чиновници у пензији могу се примити за деловођу или благајника општинског, без икакве одобрена.

(Свршиће се)

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Владе Краљевине Србије од 4. јуна 1903. године, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се село Клокочевац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине црнајске, у срезу поречком, округа крајинског, и образује за себе општину под називом: општина клокочевачка.

да се село Чичково, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине пасачке, у срезу ариљском, округа ужичког, и образује за себе општину под називом: општина чичковска.

да се села: Памбуковица и Радуша по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине докмирске, и образују за себе општину под називом: општина памбуковачка, у срезу тамнавском, округа ваљевског.

да се села: Здравиње и Позната, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине дворанске, у срезу расинском, округа крушевачког, а село Сушица од општине великопиљегоначке, у истом срезу

да се села Горњи Брапетић, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине бањанске, у срезу таковском, округа рудничког, и образују засебну општину под називом: општина горњо-брапетићска.

да се села: Латвица, Богојевић, и Ступчевић, по изјављеној жељи својих становника, могу раздвојити од општине ариљске у срезу ариљском округу ужичком, и образовати засебну општину под називом: општина латвичка[1].

да се села: Радовашница и Цузиковац, по изјављеној жељи својих становника одвоје од општине добрањске, у срезу подгорском, округа подринског, и образују за себе општину под називом: општина радовашничка.

да се село Јошаница, у срезу хомољском, округу пожаревачком, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине вуковачке, и образује засебну општину под називом: општина јошаничка.

да се села: Голубац, Буковац, Мратишићи и Кричар, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине рајковићске, у срезу голубачком, округу ваљевском, и образују засебну општину под називом: општина крчмарска.

да се села: Драгишић и Сеничите, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине негбинске и добросељичке, у срезу златиборском, округу ужичком, и, образују засебну општину под називом општина драгишка.

да се село Зарожје, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине овчиначке и образује за себе општину под називом општина зарожка, у срезу рачанском, округа ужичког.

да се село Ново Корито, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине оњашке, у срезу и округу тимочком, и образује засебну општину под називом општина ново-коритска.

да се села Оручлица, Равни Дел, Мелово и Гаглиште могу раздвојити од општине големо-селске, и образовати засебну општину оручличку.

да се село Трмбас, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине трмбашке, а села Бунороваџ и Теверић од општине мечковачке, у срезу и округу крагујевачком, и образују засебну општину под називом општина трмбашка.

да се села: Брђане, Соколић и Прислоница, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине прислоничке, у срезу жубићском, округу рудничком, и прва два образују засебну општину под називом: општина брђанска, а последње општина прислоничка.

да се село Пајково, по жељи својих становника, одвоји од општине вел. поповачке, у срезу млавском, округа пожаревачког, и образује засебну општину под називом: пајковачка.

да се село Влаоле, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине влаолске, у срезу хомољском, округа пожаревачког, и образује засебну општину под називом: општина влаолска.

да се село Доњи Ступањ, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине велико-врбичке, у срезу расинском, округа крушевачког, и образује засебну општину под називом: општина доњо-ступањска.

да се села: Вина, Булиновац, Слатина, Зоруновац и Шуман-Топола, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине винске, у срезу загланском, округу тимочком, и да села Вина и Булиновац образују засебну општину винску, а села Слатина, Зоруновац и Шуман-Топола општину слатинску.

да се село Чешљева Бара, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине средњевске, у срезу рамском, округа пожаревачког, и образује засебну општину чешљево-барску.

да се село Печањица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине деспићске, у срезу рамском, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: печањичка.

да се село Мушинац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине ртањске, у срезу бољском, округу нишком, и образује за себе општину под називом: општина мушиначка.

да се село Доњашница, у срезу рамском, округа пожаревачког, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине мајачке и образује засебну општину под називом: општина доњашничка.

да се села: Копаоничара, Пиркопац и Попшица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине лапинске, у срезу сврљишком, округа нишког, и образују за себе општину под називом: општина попшичка.

да се село Пролита, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине велико-изворске, у срезу зајечарском, округа тимочког, и образује засебну општину под називом: општина пролитска.

да се села: Алдина Река, Јања, Равно Бучје, Црни Врх, Балтаберивоваџа, Вртовиш и Кућштица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине балтаберивоначке, у срезу нишавском, округа пиротског, и да прва четири села образују за себе општину под називом: општина јаљска, а остала за себе општину под називом: општина балтаберивоначка.

да се села: Головоде и Кобиље, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине паруновачке, а село Станџе од општине гаглонске и образују за себе општину под називом: општина кобиљска.

да се села Драгаљ и Бегаљице, у срезу грочанском, округу београдском, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине бегаљачке и прво образује за себе општину: дражањску, а друго бегаљичку.

да се село Причиновић, по изјављеној жељи својих становника, може раздвојити од општине табановачке, у срезу мачванском, округу подринском, и образовати засебну општину под називом: општина причиновићска.

да се села: Сечањица и Дудујазај, изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине грејачке, у срезу моравском, округа нишког, и образују за себе општину под називом: општина сечаничка.

да се села: Рогљево, Смедовац и Рајац, у срезу неготинском, округа крајинског, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине рајачке, па села: Рогљево и Смедовац, да образују засебну општину под називом: општина рогљевска, а село, Рајац да образује такође за себе општину под називом: општина рајачка.

да се села Бранљина и Трубарево, по жељи својих становника, одвоји од општине сталаћке, у срезу расинском, округа крушевачког, и образују за себе општину под назином бранљинска.

да се село Увење, по изјављеној жељи својих становника, може одвојити од општине певарничке, у срезу мачванском, округа подринског, и образовати засебну општину под називом: општина увењска.

да се села Кисура и Тијеловац, по изјављеној жељи својих становника, могу раздвојити од општине бело-паланачке, у срезу бело-паланачком, окр. пиротском, и образовати засебну општину под називом: општина кисурска.

да се село Вуковац, по изјављеној жељи њеових становника, одвоји од општине вуковачке, у срезу хомољском, округа пожаревачког, па да образује за себе општину под називом: општина вуковачка.

да се села: Богутовац и Маглич, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине моравске, у срезу жичком, окр. чачанског, па да образују засебну општину под називом: општина богутовачка.

да се село Гостиље, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине лубишке, у срезу златиборском, округа ужичког, и образује за себе општину под називом: општина гостиљска.

да се село Доња Сабанта, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине трибашке, у срезу и округу крагујевачком, и образује засебну општину под називом: општина доњо-сабанчка.

да се село Речица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине кличевачке, у срезу рамском, округа пожаревачког, и образује засебну општину под називом: општина речичка.

да се села: Ђаково и Бресник, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине студеничке и село Саково од општине мланачке и образују за себе општину под називом: општина ђаковачка.

да се села: Горња и Доња Грбица, Рогојевац и Кутлово, у срезу грузанском, округа крагујевачког, одвоје од општине грбичке, па села: Горња и Доња Грбица да образују засебну општину под називом општина „грбичка“ а села Рогојевац и Кутлово да образују такође засебну општину под називом општина рогојевачка.

да се село Мала Врбица, у срезу кључком, окр. крајинског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине врбичке и образује засебну општину, под називом општина мало-врбичка.

да се село Мале Лаоле, по жељи својих становника, одвоји од општине бистричке, у срезу млавском, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: општина мало-лаолска.

да се село Милатовац може раздвојити од општине вуковачке и образовати засебну општину милатовачку[5].

да се села: Сибница, Пребрез, Чучало и Цепница, по изјављеној жељи својих становника, могу раздвојити од општине блацке, у срезу прокупачком, округу топличком, и образовати општину: пребрешку.

да се села Вича и Кривача, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине гучке, у срезу драгачевском, окр. чачанском, и образују општину вичку.

да се село Николичево, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине вражогрначке, у срезу зајечарском, округу тимочком, и образује општину под називом: општина николичевска.

да се варошица Грошка, села Заклопача и Брестовик, могу раздвојити од општине грочанске и варошица Грошка образовати засебну општину грочанску, село Заклопача заклопачку и село Брестови, брестовичку.

да се села: Јабланица и Шоторь, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине купачке, у срезу расинском, округа крушевачког, а село Витановац од општине степојске, у истом срезу и округу, и да образују за себе општину, под називом: општина витановачка.

да се село Мала Каменица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине михаловачке, у срезу браничевачком, округа крајинског, и образује за себе општину под називом: општина мало-каменичка.

да се села: Кишевац, Миљковац, Драјинац, Варош, Мечији До, и Палилула, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине нишевачке, у срезу сврљишком, окр. нишког, и образују засебне општине и то: село Нишевац општину нишевачку, села Миљковац и Драјинац општину под називом: општина драјинска, и села: Варош, Мечији До и Палилула засебну општину под називом: варошка.

да се село Трнавац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине ресничке, у срезу зајечарском, округу тимочком, и образује засебну општину под називом: општина трнавачка.

да се село Ђуркове, по изјављеној жељи, њихових становника, одвоји од општине мајиловачке, а село Поповац од општине натошке, у срезу рамском, округа пожаревачког, па да образују засебну општину под називом: општина ђурковачка.

да се села: Доња и Горња Крњина, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине стрижевачке, у срезу лужничком, округа пиротског, и образују за себе општину под називом: горњо-крњинска.

да се село Дражевац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине коњатичке, срезу посавском, округа београдског, и образује за себе општину под називом: општина дражевачка.

да се села: Сеноџна, Кричагово, Подпеће, Поточање, Злакуће и Горјан, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине сеновичке, у срезу и округу ужичком, и прва два села да образују засебну општину сеновичку а друга четири потпећску.

да се села: Стељевац, Дорњате, Жидиље, Језеро, Ковачевац, Ресавица, Поповњак и Пањевац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине стељевачке, у срезу деспотовачком, округа моравског, а село Липовица од општине стрмостенске, и прва два да образују општину под називом: „општина стељевачка“, треће општину под називом: „општина жидиљска,“ четврто и пето општину под називом: „општина језерска,“ шесто и седмо општину под називом: „општина ресавичка,“ и последња два општину под називом: „општина пањевачка“.

да се села: Невале, Велереч и Сврачковци, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине мајданске, у срезу тапоском, округа рудничког, и образују за себе општину под називом: општина сврачковачка.

да се село Камен Дол, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине пударачке, у срезу грочанском, у окр. београдском, и образује за себе општину под називом: општина каменодолска.

Да се село Ломница, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине мишлинске, среза деспотовачког, окр. моравског а образује за себе општину под називом: општина ломничка.

да се село Барич, по изјављеној жељи својих становника, може раздвојити од општине мињевачке, у срезу голубачком, окр. пожаревачком, и образовати засебну општину под називом: општина баричка.

да се село Мрчковац може раздвојити од општине клењске и образовати засебну општину мрчковачку.

да се село Брасина, по изјављеној жељи својих становника, може раздвојити од општине ломничке, у срезу расинском, округа крушевачког, а село Модрица од општине парановаче, у истом срезу и округу, и образују засебну општину под називом: општина трнчарска.

да се село Алин Поток, по изјављеној жељи својих грађана, издвоји од општине зајечинске, у срезу златиборском, округа ужичког, а село Рожанство од општине сирогојнске и образују засебну општину под називом: општина рожанска.

да се села: Јездина и Лесница, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине пановарште, у срезу тршавском округа чачанског, и образују за себе општину под називом општина јездинска.

да се села: Глоговац, Драгомировац, Дубока, Мали Поповић и Исаково, по изјављеној жељи својих становника, могу раздвојити од општине глоговачке, у срезу деспотовачком, округу моравском, и прва два села образовати засебну општину под називом: глоговачка; друга два под називом: дубочка; а последње под називом: исаковачка.

да се село Пожежена, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине кусићеве у срезу рамском окр. пожаревачког и образује општину: пожешку.

да се села Вредо, Палиграц, Веле-Поље, Горња Трнава, Доња Трнава, Дреновац и Доња Топоница, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине веле-пољске, у срезу алексиначком, округа нишког, и прва четири села образују засебну општину под називом: веле-пољска, а друга три засебну општину под називом: општина доњо-трнавска.

да се села Рујишка и Прни Кал, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине рајанске, у срезу рајанском, округа крушевачког, и образују за себе општину под називом: општина рујишка.

да се село Близнак и засеок Медвеђана, у срезу хомољском, округа пожаревачког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине близначке и образују засебну општину под називом општина близначка.

да се села: Драгосињци и Метинци, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине врпске, у срезу жичком, округа чачанског, и образују за себе општину под називом: општина драгосињачка.

да се села: Ново-Село, Росвци, Гач и Липовк, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине вриачке, у срезу трстеничком, округа крушевачког, и образују за себе општину под називом: „општина ново-селска".

да се села: Јасиково и Лесково могу раздвојити од општине влаошке и образовати засебну општину јасиковачку.

да се село Равне, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине заситничке, у срезу мачванском, окр. подринског, и образује за себе општину под називом: општина равањска.

да се село Милушинац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине селачке, у срезу бањском, округа нишког, и образује за себе општину под именом: општина милушиначка.

да се села Ротовић, Пекчаница, Дедоševац, и Лопатинца, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општина: врдилске и хоџереске, у срезу жичком, округа чачанског, и образују за себе општину под називом: општина роћевачка.

да се село Шљивовица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине чајетинске, у срезу златиборском, округа ужичког, и образује за себе општину шљиковачку.

да се село Семегњево, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине јабланичке, у срезу златиборском, округа ужичког и образује за себе општину под називом: општина семегњевачка.

да се село Вел. Прљени, у срезу колубарском, округа београдског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине врелачке, и образује засебну општину под називом општина вел. прљенска.

да се села: Паун, Мрчић, Шушок и Ђурђевац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине рајковићске, у срезу колубарском, округу ваљевском, и образују засебну општину под називом: општина паунска.

да се село Рутевац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине дегригрдске, у срезу алексиначком, округа нишког, и образује за себе општину: рутевачку.

да се село Триброд, по изјављеној жељи својих становника, може раздвојити од општине кусићске, у срезу рамском, округа пожаревачког и образовати засебну општину под називом: општина трибродска.

да се села: Лужане, Назрина, Сублина и Буџинр, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине темнићке, у срезу моравском, округа нишког, и образују за себе општину под називом: општина лужанска.

да се село Дреновац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине свикиричке, среза параћинског, окр. моравског, и образује за себе општину под називом: општина дреновачка.

да се села: Крагљево и Вакуп, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине бабовићке, у срезу алексиначком, округа нишког, и образују за себе општину краљевачку.

да се села: Врњовац и Горњи Рачник, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине багрдањске, у срезу белићком, округа моравског, и да образују за себе општину под називом: општина брановачка.

да се село Ресавица, по изјављеној жељи својих становника, може раздвојити од општине високо-ржанске, у срезу нишавском, окр. пиротском, и образовати засебну општину ресавачку.

да се село Мишар, Јеленче и М. Врањска, по изјављеној жељи својих становника одвоје од општине оридске, у срезу поцерском, округа подринског, и образују за себе општину под називом: мишарска.

да се село Тићењак, у срезу моравском, округа пожаревачког, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине миријевске и образује засебну општину под називом: општина тићењачка.

да се села: Горња и Доња Коритница, Дивљани и Ореовац, по изјављеној жељи својих становника, могу раздвојити од општине мокрањске, у срезу белоланалачком, округу пиротском, и образовати засебну општину под називом: општина доње-коритничка.

да се село Борак, по изјављеној жељи својих становника одвоји од општине лесковачке, а село Шиљаковац од општине бабљевачке, у срезу посавском, окр. београдског, па да образују за себе општину под називом: општина боратска.

да се село Витаница, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине вел. поповићске, среза деспотовачког, окр. моравског, и образује за себе општину под називом: општина витаничка.

да се село Бајевац може раздвојити од општине бајевачке и образовати засебну општину бајевачку.

да се село Краљевац, у срезу кључком, округа крајинског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине подрашке и образује засебну општину под називом: општина краљевачка.

да се села: Бесиш, Врвеница, Бољевац, Побрђе и Бела Стена, по изјављеној жељи својих становника, могу раздвојити од општине брвеничке, у срезу студеничком, округу чачанском, и нрва два образовати засебну општину под називом општина беочка, а остала три општину под називом општина бољевачка.

да се села Баликац и Дрњак могу раздвојити од општине радичевачке и село Старо Корито од општине трговишке и образовати засебну општину баликачку.

да се села: Вала и Балуга, по изјављеној жељи својих становника, може раздвојити од општине јежевичке, у срезу тршавском, округа чачанског, и да образују за себе општину под називом: општина заблаћска.

да се село Чокешина, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине новоселске, у срезу јадранском, округа подринског, и образује за себе општину под називом општина чокешинска.

да се села Вича и Кривача, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине гучке, у срезу драгачевском, округа чачанског, и образују засебну општину под називом: општина вичка.

да се село Близнак и заселак Медвеђица, у срезу хомољском, округа пожаревачког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине близначке и образују засебну општину под називом општина близначка.

да се село Вел. Каменица, у срезу кључком, округа крајинског, по изјављеној жељи својих становника одвоји од општине подрашке и образује засебну општину, под називом: општина велико-каменичка.

да се села Дубље, по изјављеној жељи својих становника одвоји од општине прилепничке, среза ресавског, окр. моравског и образује за себе општину под називом „општина дубљанска".

да се села Зеленик, Душманик и Вуковић, по изјављеној жељи својих становника, могу раздвојити од општине клењске, у срезу голубачком, округу пожаревачком, и образовати засебну општину под називом зеленичка.

да се село Кнез-Село, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине горњо-матејевачке у срезу нишком, окр. нишког и образује засебну општину под називом општина кнез-селска.

да се село Орешац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине каљавељачке, а село Ргоште од општине клењске, у срезу заглавском, округа тимочког, и образују за себе општину под називом: општина ргошка.

да се села Тавник, Цветке, Лаљенци и Обрше по изјављеној жељи својих становника могу раздвојити од општине тавничке у срезу дубићском, округу рудничком, и прво село образовати засебну општину под називом: општина тавничка, друго под називом: цветачка, последња два под називом: општина лаљевачка.

да се села: Крушевица, Матаруге, Земчаце, Готовац, Рибница, Кончи, Ковандуд, Каменица, Мелаиица и Брезна, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине жичке, у срезу жичком, округа чачанског, и нрва четири образују за себе општину жичку; друга три рибничку, а последња три каменичку.

да се село Малајница, по изјављеној жељи својих становника, може раздвојити од општине јасеничке, у срезу брзо-паланачком, округу крајинском и образовати засебну општину под називом, општина „малајничка".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 42952, 4. јуна 1903. год. у Београду.

Уколом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела решено је:

да се Чедомиру Поповићу, начелнику прве класе среза зајечарског, уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 13341 14. јуна, 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петар I., на предлог Министра унутрашњих дела решено је:

да се Алекса Жујевићу, писару прве класе срезадобричког, уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарстава унутрашњих дела, Пбр 13340 14. јуна. 1903. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 21. јуна 1903. године.

за секретара четврте класе полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, Миленка Чабрића, архивара Народне Скупштине, у рангу секретара Министарства четврте класе, по потреби службе.

за лекара среза мачванског, округа подринског, д-р Живана Лашића, лекара среза: заглавског и тимочког, округа тимочког, по молби;

за лекара срезова: заглавског и тимочког, округа тимочког, са седиштем у Књажевцу, д-р Димитрија Мишића, лекара среза жичког, округа чачанског, по потреби службе;

за лекара среза жичког, округа чачанског, д-р Димитрија Антића, лекара среза посавског, округа ваљевског, по потреби службе;

за лекара среза посавског, округа ваљевског, д-р Мишу Михаиловића, лекара среза мачванског, округа подринског, по молби;

за лекара среза дубичког, округа рудничког, Драгишу Лазаревића, лекара среза студеничког, округа чачанског, по молби;

за лекара среза студеничког, округа чачанског, д-р Владимира Поповића, доктора целокупног лекарства и бив. држав. питомца; и

за лекара среза ивањског, округа пожаревачког, д-р Михаила М. Дуњића, доктора, целокупног лекарства и бив. држав. питомца.

Указом од 21. јуна 1903. године решено је:

да се Петар Рад. Николић, секретар прве класе полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, на основу тач. 2. §. 69. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пензијом, која му по годинама службе припада.

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима

I.

Да би се наређени избори општинских чланова извршили у целој земљи правилно и строго по закону наређујем: да се сваки смене општински председници, кметови и одборници, где их има у колико има, који су на та места доведени државном влашћу после извршеног државног удара од 24. марта ове године, па у дужност уведу председници, кметови и одборници, који су непосредно пред тим чином били на општинској управи.

Под овим овако уведеним у дужност општинским управама од пре 24. марта ове године, извршиће се општински избори, који су већ наређени и за које су дани избора одређени. Те управе ће вршити дужност до коначно решених избора нових општинских управа.

Овако ће се поступити и у оним општинама, где би наређени избори већ били извршени, кад ова моја наредба тамо стигне. У том случају одмах ће се наредити у тим општинама нови избори.

Ову моју наредбу начелство ће извршити у подручном му округу одмах, како би се тек избора општинских могао без прекидања извршити.

Пбр 13.442
16. јуна 1903 год.
у Београду

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

II.

Сазнајем, да су неке власти погрешно разумеле моју наредбу да не треба сувише кратке рокове за избор општинских чланова остављати, па су више и прево најдужега рока одређеног прним ставом чл. 36. закона.

За то понављам: избор се мора одредити одмах где још није одређен, а у року најдужем од 15 дана, од дана кад је наређен, и извршити, као што прописује члан 36. закона о општинама.

Пбр 13451
16. јуна 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Свима окружним начелствима

У данашњем броју „Српских Новина" обнародован је закон о општинама од 21. Марта 1902. године који је враћен у живот уставом од 5. Јуна ове године.

Како се овај закон неће сада поново прештампавати у књиге, због тога, што га све власти већ имају, а има га у довољној количини и у Министарству, то сматрам за потребно скренути пажњу начелства на чланове 10. и 30. истога закона који су измењени и допуњени члановима 163. и 165. поменога устава. Тако, сада, по члану 163. устава: „право гласања при општинским и окружним изборима има сваки српски грађанин, члан дотичне општине или округа, који, уз друге законске услове, плаћа државни 15. динара непосредне порезе по глави, рачунајући ту и сталне државни прирез.

„Задругари који су напунили 21. годину, имају право бирања, ма колику непосредну порезу плаћали."

А, по члану 165. устава, „нова се општина не може створити, нити се обим општине може мењати, без одобрења законодавне власти." Ово се односи на грушисање или разгрушисање општина, о чему је, до 5. Јуна ове године, према чл. 10. зак. о општинама, могао решавати државни Савет и Министар унутрашњих дела.

Ако би где било случајева, да поједина села или општине желе да се групишу или разгрушишу, онда, нека надлежне власти, у таквим случајевима одмах ураде све шта треба по закону о општинама, па формулисане предлоге о томе, са дотичним актима, нека начелство, са својим мишљењем, достави одмах овамо, како би ја по тим предметима, могао благовремено спремити потребне предлоге за Народну Скупштину.

Препоручујем начелству да све ово одмах обнародује и саопшти и свима срескам и општинским властима у своме округу, ради знања и управљања.

Пбр 13.573.
17. јуна 1903 год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

ПРАВО НА СМРТ

Написао Еварист Фери проф. универзитета у Риму.

2

Старо филозофско разликовање између права уређених и неуређених и права стечених и отуђивих не може више опстати на страни правне социологије. Свако је право уређено, јер му је норен у условима опстанка појединца и целога друштва, и у исти мах и стечено, јер свако признато право, као н. пр. право на личну слободу, које је скорашње, само је последица вековне борбе појединаца против целине. На тај начин „права тековина," за коју правна филозофија тврде, да је за сваког појединца већ потпуна и завршена, т. ј. да јој се нема више шта додати, напротив непрестано расте и множи се, и сутрашњи човек имаће много више права од данашњег, као што их исто тако данашњи човек има много више од јучерашњег.

„Право на рад" на пример, т. ј. право да човек не умре од глади, кад само радом може доћи до хлеба, не признају садања законодавства; али питање о бескућницима, који не могу да добију рада, постаје све критичније, и ниме покренута јавна свест све се више показује склона да призна, да сваки човек има не само право на рад, него да је дужан и да ради, да би могао живети.

Из тога излази, да нема никаква стварна сметња, једини озбиљан разлог, који би се против права на смрт могао навести тај је: да је право на живот уређено и за то неотуђиво, и са њим се не може лично како било располагати, јер је сваки човек обавезан да свој живот посвети породици и друштву, којима међутим он припада и којима тражио да на свет дође.

Показује логична последица тога разлога била би кажњавање самоубиства, што постаје све више и више морална немогућност.

С друге стране, ја додајем да човек има права и дужности само онда, кад живи у друштву.

Робинзон Крусе нема ни права ни дужности, јер се они појављују у исто доба и неразлучно само онда, кад човек није сам, већ се поред њега налази још једно или више других лица. То је реч, да човек има права и дужности само у односима, у колико он живи у друштву; али, ако он напусти навесну заједницу пословање или и сам овај дели свет (самоубиство), он нема више права ни дужности.

Живети у друштву јесте претходни и основни услов свију човечијих дужности према заједници. Довде човек у њему остаје, дотле се мора покоравати условима опстанка заједнице; али, ако он воли да напусти друштво, онда његовим одласком сасвим престаје и његово учешће у друштвеном животу и у користима и штети, које отуд долазе.

Право иступања из друштва стечено је ту недавно приликом задобијања слободе пословања, и за — ње се према предрасуди, да сила једног народа лежи једино у броју његових поданика, све до почетка 19-ог века није хтело знати.

Право на одлазак са овога света, које је већ признато скоро свуда у случају самоубиства, треба да се призна и у случају самоубиства извршеног уз прикомоћ другога, па чак и у случају убиства са пристанком жртве.

Ја нисам заиста никада разумео зашто се мора правити тако огромна разлика између случаја самоубиства извршеног уз прикомоћ другога (што кривични закони увек благо кажњавају) и случаја убиства са пристанком жртве, који је случај предвиђен нарочитом одредбом само у Шпанији, Португалији, Угарској и Холандији, а у другим земљама сматра се као обичан облик насилног па и самог мучког убиства.

Међутим примери, које сам изнео у почетку овог покушаја, показују, да нема никакве моралне разлике између оног, који самоубици даје средства да се убије, која иначе он не би могао набавити, и онога, који убија човека, који сам нема физичке или психичке снаге да се убије.

И народна је свест са овим, јер ми видимо, да ако у овим случајевима судије и судде, примењујући или тумачећи строго писани закон, поротници напротив ослобађају готово увек, а нарочито у приликама против љубавника, који је наџаднео убиство драгане, извршено са њеним пристанком, као и одмах по том извршени грозничави покушај сопственог самоубиства.

Двоје несретних љубавника реше се да заједно умру.

Ако их смрт однесе, обоје, заједно, правда човечја нема ту шта да ради.

Али, ако се једном од њих деси несрећа да надживи, ево шта тврде обична теорија и законодавства више земаља, и ево до каквих бесмислених и неморалних закључака она долазе.

Ако је двогубо самоубиство извршено једновременом радњом сваког лица, н. пр. ако обоје скоче заједно у реку, наџивелог не треба казнити, јер његова је привида једино та, што није успео у покушаном самоубству.

Или пак, двоје љубавника реше, да један набави другом средство да се убије, пружајући му оружје или отров, и тада би овај, ако случајно наџивши, требало да буде осуђен због случешћа у самоубству другога са блажијом казном: н. пр. од 3 до 9 година робије, према италијанском кривичном законику.

Или пак, двоје љубавника реше, да он њу убије, а да се за тим он сам убије, и тада овај, ако наџивши, требало би да буде осуђен као мучки убица (пошто је убио са предумишљајем, т. ј. према италијанском законику на печату робије, или бар као убице од 18 до 21 године робије.

Њега би требало, дакле, осудити на исту казну као и онога, који мучка убија због краље, или у сваком случају као оног, који убија своју жртву против њене воље! И све то, кад нам психолошка студија ових страсних случајева показује, да је разлика у начину извршења овог или оног двогубог самоубиства сасвим случајна и нема никакве везе са моралношћу или неморалношћу, добротом или покварношћу наџивелог!

То су психичне и страсне буре, које не улазе у податке психологије обичних злочинаца.

Ја иман тврдим, да ако човек има право на смрт — а то се признаје, кад се више не казни самоубиство — он има такође право да пристане, да га други убије; и према томе овај, који му помаже да се убије, или чак који га убије по пристанку и на молбу, не подлежи казни.

Међутим овој моралној и правној теорији, која стоји очевидно у вези са новим схватањем, које се данас има о човечијем животу, треба додати последњу напомену, да би била потпунија и боље одговарала поданима психологије и психопатологије самоубиства и двогубог самоубиства.

Хоћу да кажем, да, кад се посматра дело не више онога, који пристаје да буде убијен, већ онога, који му је помагао да умре, треба водити рачуна о побудама, које су овога на то нагнале.

Свако за себе узето људско дело није са моралне стране ни добро ни зло: убити човека може бити кажњиво или не, према побудама, које одлучују онога, који убија, н. пр. освета или нужна одбрана. Тако исто, неко дело, по изгледу добротворно, може бити неморално, ако су му побуде неморалне.

Тако, да и у случају обичног помагања у самоубству, блажија казна, без разлике досуђивања, јесте бесмислена, или зато што је недовољна или што је претерана. Она се прече између најблажије и најстроже казне, она је тако рећи равнаше, где се с обе стране попушта, и зато значајна опходно исто колико и војнички шињели једне и исте мере, који су врло дугачки за мале а врло кратки за велике војнике.

Ако овај, но помаже у самоубству, чини то из неморалних или кажњивих побуда, као што су мржња, освета, лакомост за туђим имањем, онда је он мучки убица (убица, који се при убијању послужио преваром у место силом), и тада дотична блажија казна није одмерена ни према величини његовог злочина, нити пак према друштву и човечанству непријатељски расположеној личности.

Али, ако напротив овај, ко убија, чини то не само са пристанком жртве и на њену молбу, већ и са моралних и човечанских побуда (као што су сажаљење, пријатељство, љубав), тада је према жртви, да се може сама убити или допустити да је убију, у складу са благотворном намером извршења убиства — који није непријатељ друштвеног реда. И тада и морална и закона пресуда, по његовом делу треба да га ослободи, и поступак му одобри, успркос пашим напомовима у том погледу, напомовима, које нам је натурио један колико дазнашњи толико и ограничени морал.

Једно сензационо дело (убиство) у Кенигебергу

Јавно мњење у Немачкој, узбуђено процесом студента Фишера*) још се није било умирило од тога, над је било по њено узнемирено страшним злочином извршеним у Кенигсбергу, при таквим условима који доказују неку пренапетост у начинима вршења, који показују значајну хладнокрвност и неосетљивост убице.

Убиство то, које је извршено пре годину дана, отворено је тек скоро. Пре године дана пестало је из Кенигсберга жене неког механичара, Адолфа Бека. По речима њеног мужа она је отишла да путује, али се још није кући вратила; и он је то умео тако жено да објасни, да је са свим растурно сумње, које су се биле подигле против њега. Пошто је прошло неко време после нестанка жене, Бек промени квартир и пресели се код госпође Меербах. При селењу остави он у старом квартиру, у подруму велики дрвени сандук, као да су у њему инструменти, пошто у новоме квартиру није било за њега места. Својим односима према новој домаћици Бек је поново дао повода да се говори да његова жена не путује, него да је умрла и то насилном смрћу.

Та су казивања најпосле дошла и до ушају полиције и она се реши да прегледа дрвени сандук, који је изгледао сумљив и то не на празно. Кад су отворили дрвени сандук, у њему су нашли други од цинка, херметички затворен. Кад су и њега пробушили одмах се осетио задах трулежи и пошто се по њему познало да је у сандуку мртвачко тело, то га пошљу у анатомски завод. Кад су тамо отворили сандук нађу у њему труп жене, у којој по одећу и по другим знацима познаду нестали госпођу Бек. Пошто су на врату од трупа видели конопац, то је било утврђено мишљење да је Бек удавио жену.

А Бек, узбуђен тим што је чуо да се говори, усне да се сакрије.

После претходног испитивања добивени су они податци: Бек је се оженио 1899 годиште, али је рђаво живео са женом, те сина, који је рођен ту, мало пре тога однесе својој баби, с материне стране. Још од маја месеца 1900 године Бек је гледао пошто по то да се одвоји од жене. При

*) Један чланак у „Полицијском Гласнику" од ове год. „Филозофи пред судом јавне женске бр. 10".

крају јуна он најави да је добио згодније место у Витенбергу. Тада Бек спакује намештај и пошље га тасту а жену одведе матери у Берлин. Али у место да иде у Витенберг, Бек се врати патраг у Кенигсберг. Тек у јулу месецу г-ђа Бек дозна за то и дође на један дан у Кенигсберг код мужа. Они се тада помире и Бек обећа жени да ће поново заједно живети. На основу тог обећања г-ђа Бек врати се мужу у почетку августа и онда је и извршено то зло дело. Са каквом је хладнокрвношћу и размишљеношћу радио убица, види се по томе, што је он, на три недеље пре повратка жене, поручио и дрвени и цинкани сандук, у које ће једног дана метнути мртво трло несрећне жене. Столар који је радио дрвени сандук и мајстер који је израдио цинкани сандук, били су саслушани и из њихових исказа видело се да нико други није кривац него Бек.

После убиства Бек метне тело у цинкани сандук и сам га затвори, чак је нашао и комад злова, који му је послужио за то; за тим је сам гвозденим клиницама заковао дрвени сандук.

Г-ђа Меербах, удовица једног трговца, играла је, у целој тој страшној трагедији, доста необичну и двосмислену улогу. Њој је већ 38 година; она је много старија од Бека и мати је троје деце, од којих најстаријем сину има већ 18 година. При том она ни из далека није лепа и потпуно је увела жена, док је покојна Бек била млада, лепушкаста жена. Кад је у средини августа 1900 год. нестало из Кенигсберга г-ђе Бек, суседи су још тада изразили своје мишљење да ту нису чиста посла и јаве о томе полицији, али Бек је тврдио да је његова жена отишла у Данциг и тај исказ потврдила је данцишка полиција: о доласку г-ђе Бек у Данциг јављено је било полицији. Као што се сад увидело и како су у томе познали г-ђу Меербах — која је ишла, по жељи Бека, у Данциг, и сваке друге две недеље тамо је пробавила под именом г-ђе Бек и шта више предала је тамошњем суду молбу за развод с мужем и тим је за дуго време разбијала сваку сумњу. Као у Данцигу тако и у Кенигсбергу Бек и Меербах издавали су се за мужа и жену. Да би учинили крај причањима суседа они су одиграли комедију венчања (али нису отишли у цркву него у канцеларију), и врате се кући као новобрачни.

Лукаво понашање Беково навело је полицију на заблуду. Кад је у јесен 1900 г. по молби старога оца г-ђе Бек, који је био узнемирен због тога што је нема, полиција поново саслушавала Бека, он је хладнокрвно доказивао да се његова жена налази у Данцигу и изнео је документа: сведообу полиције о доласку у Данциг г-ђе Бек, изјаву државног судије да је г-ђа Бек поднела молбу за развод брака итд. Родитељима своје убијене жене он је писао: да се је он оженио њом по објави у новинама; даље, као што се видело из дахих испитивања, он је писао да не само што се његова жена налази у Данцигу, него и да је ушла у љубавну везу. Г-ђа Меербах, која је ишла у Данциг, као што смо горе рекли, сваке две недеље, узимала је другу мењирану собу под именом жене механичара Бекс и сваки пут је о томе извештавала полицију. А својој газдарици у Данцигу, кад год је одлазила из Данцига, сваки пут јој је говорила да иде да се нади са пријатељем својим, капетаном једног брода који крстари између Данцига, Кенигсберга и Тилзита, тако да кад је брат убијене г-ђе Бек дошао сам у Данциг да распита о својој сестри, то му је газдарица могла саопштити све појединости о борављењу лажне сестре и о њеном начину живота у Данцигу. Наравно да је тавна комедија и учинила да је читаво пола године тај ужасни злочин остао неоткривен.

Бек је висок, леп човек од тридесет година и веома је се допадао женама. Г-ђу Меербах ухапсили су прин дан Ускрса и после саслушања одвели су је у тамницу. Она је признала комедију коју је играла у Данцигу, али одрече не само свако суделовање у убиству него и то да је она о њему знала. А Бек сам није давао никаква гласа од 22. марта. Тога дана он је писао газдарици оног квартира где је се чувао љубав сандук, једно дугачко писмо, у коме је се жалио на своје околности и поминао сандук.

Полиција је разаслала свуд наредбу да се злочинац ухапси оцрчивши његов изглед и шта више одредила је и награду ономе који га ухвати, али за то време Бек је свршио са собом; он је се убио у Франкфурту на Мајни. Још од 22. марта Бек је се налазио у Франкфурту на Мајни, где је живео под именом Милбах у Аугсбуршкој гостионици. Види се да г-ђа Бек није говорила истину, најављујући поште су је ухапсили, да је њој непознато у коме је месту Бек. Још оног дана кад су је ухапсили, прног дана Ускрса, она је добила телеграм са потписом „Милбах", у коме се она позива молбом да пошље новца на то име у Франкфурт на Мајни, у поменути хотел. А сутра дан она је добила и писмо од Бека. Као што се види Бек је и раније намеравао то и шта више говорио је да ће се он у најгорем случају убити. Сви су знали да је он још у Кенигсбергу дан и ноћ носио уза се револвер и прва реч г-ђе Меербах кад су је ухапсили, била је: — ако он мене љуби, то ће се он убити.

Пре него што ће се убити Бек је написао оно писмо уредништву кенигсбершких „Хартунгсових новина": „Напомене у новинама које сам данас прочитао, побуђују ме да се обратим нама оним редолинма; заједно с тим ја сам тамошњем председнику суда послао подробни извештај о побудама мојега поступка и о томе како је он извршен. Ја сам молио да тај мој извештај буде штампан без скраћивања, што ће без сумње бити учињено у вашим новинама. За мене је свршено непомљиво за што је иследни судија нашао за потребно да ухапси г-ђу Меербах. Никако не могу да разумем да једну жену, која је била тако нерасположена да је једном злочинцу поверила и жртвовала своју част и имање, да такву жену, која је све то учинила из љубави, још при том и хапсе.

„Кроз један сат ја ћу се већ убити јер добијете оне редове ви ћете већ о томе знати. Ја сам убио не женску, не жену, него једно чудовиште, једну жаждау и за то у последњем часу мога живота нисам осетио никакву гризњу савести. С поштовањем Адолф Бек."

Заједно с тим писмом редакција Бек је послао отворено писмо једном пријатељу механичару, у коме, извештавајући га тако исто о намери да се убије, упорељује себе са светим Ђорђем, који је убио аждају. Разлика је само у томе, што светог Ђорђа славе а на њега пазе и гоне га.

Чудновато да се у берлинским новинама писали чланци, у којима се симпатисало убица. У њима се тврдило да је у спему крива жена, да је она имала одвратан карактер, да је била морфиноманка, да је тровала свога мужа, и друге ствари.

Може бити да је све то и истина, али — убиство остаје убиство и само суд такве врсте узмућује душу и савест људи, који још нису дошли до ступња надчовечности.

Сензационална парница због тровања у Њујорку

Велику је сензацију произвео у Њујорку процес адвоката Патрика, који је окривљен за тровање, и који је свршен осудом окривљеног. Патрик је дошао у Њујорк пре две године као адвокат замлиље Рајс у Тексасу, која је водила парницу са рођаком својим, милионаром Рајс који је живео у Њујорку.

Милионар Рајс, осамдесетогодишња старац, велика тврдица, живео је у своме дому у 5-ој улици само с једним камердинером Џонсом, и умро је брзо за тим. Код његове смртне постеље био је Патрик, и он објави посмртно писмо тога милионара, у коме је он изразио жељу да његово тело буде спаљено.

Али власт не допусти спаљивање за то што су за то време почеле се јављати сумње што је Патрик пробао да добије новац по неком чековима Рајсовим. А закључепост је пораслаа, кад је Патрик одмах за тим објавио завештање Рајсово, у коме га овај одређује за наследника свога колосалног имања. После тога ухапсе Патрика и камердинера Џонса. Овај последњи призна да је по договору са Патриком дао отрова старцу Рајсу и да га је за тим умртвио хлороформом.

На процесу Џонс је изнашао нао сведок од стране окривљених и осим тога тврдио је да Патрик фалсификовао завештање. Али како је Џонс палао у противречности и почео бркати своје исказе, а експерти су нашли да потпис Рајсов није фалсификован, то су сви држали да их порота неће окривити. Међутим она донесе пресуду да су прави.

Патрик се наравно жалио апелацији. Тако названа „жута" штампа предложи му своје услуге и паштампа гнусне нападе на прокурорску власт.

При том је Патрик умео да олакша себи затвор на врло оригинални начин. Њему је послао за руком да обмане своју будућу страцу, он се венча у хапсу са својом старом куварицом. По њујоршким законима за законитост брака довољна је писмена изјава обе стране. Патрик тајно добије своју изјану већ написану и потписне је у оном тренутку, кад је страна опрезна очи

од њега. Брак је нераскидљив. А смер тога био је тај што је Патрик сваки дан могао се користити два сата посетом жене своје. Само мужу или жени даје се право на тако дугу посету код ухапшених.

Зашто су једног убицу неправедно ослободили поротници

Читаоци се сећају непојмљивог оправдања од стране поротника, који су оправдали Мориса Мартена, убицу Алисе Алиће, које је узмутало не само француско јавно мњење.*) Новије су се узалуд старале да испитају побуде тога непојмљивог оправдања. У својој књизи „La Psychologie des foules“ Густав Лебон посветио је једну главу психологији поротних судија у крвничким стварима „која — вели ауторˮ — показују собом одличан пример разноликарактерне гомиле, у које се налази покоравање наговарањима, превладавање несесних осећаја, слабу способност за расуђивање, уплив воља итд.“ и прочитавши ту главу човек почне да појима узроке који су изазивали ту пресуду коју сви осуђују.

Поротници, као и свака гомила, бивају заслепљени сваким престижем. У својим „Успоменама“ бивши председник суда Берар де Гиеје, примећује да „име, рођење, велико богатство, заштита чувеног адвоката, чине велику заштиту оправдавања.

Међу тим бранилац Мориса Мартена био је Ханри Робер, адвокат великог имања, и ако у окривљеног није било ни високог порођења, ни звање племића, ни великог богатства, за то се је он одликовао пријатном спољашњошћу. „Женскиња је доста била наклоњена — говори до Гиеје — да би заслужио пажњу поротника. Да би човек спасао своју главу, треба да је она лепа.“

Поред тога човек, који, поштo је забо нож у срце своје љубазнице и склизнуо са степеница, говори суседима који дотрчавају на вику жртве: — глупости! добија појетски ореол луђака, који делује на убражење. То није прост убица, прљави разбојник, који не заслужује никаква обзира. Осим тога Густав Лебон примећује: „Поротници неумољиви кад је реч о преступима, који се могу и њих тицати, на против они су врло милостиви према љубавним преступима. Какав бало Маршандал (познати убица) који у вече једног дана убија једну стару даму, која се је од једанпут пробудила у свом трепутку, кад је он хтео да разбије сандук где су били новци — такав преступ грози опасношћу целом друштву. Он заслужује примерну казну и никакав Феликс Декори знаменити адвокат не може га одбранити. Али овде један девојчасат младић убија капетантанску играчицу. То није тако дело да би се човек морао ужасавати од њега. Поротници ретко одређују своје кћери за такву каријеру. Професија жртве, која трчуе собом, обезбеђује некажњеност убице.“

*) Види чланак у 10 и 11 броју „Полицијског Гласника“ од ове године под насловом: „Последња реч кривичнопа антропологије“ стр. 73.

Француски писац Морис Доне прича да је он слушао својим ушима, како је на престанак „Сачо“ од Алфонса Доде-а једна дебела дама говорила своме сину, младом човеку, који је плакао од жалости за јуначином „Баш си глуп, мене те жентурине ни мало не интересују.“ Вероватно је тако било и код поротника, који су оправдали Мориса Мартена, њих Алиса Аликва ни мало није интересовала.

Између осталог Густав Лебон примећује „више никакве потребе оратору да умери све чланове пороте: доста је да он само узвикнуше на воље, а они ће већ повући за собом све остале.“

Ненормални људи

Један глувонем као убица

Убиство које је дане прошлог у Белгији један глуво-нем, но ново је покренуло у штампи питање о ненормалним људима и о ненормалној деци, и о потреби удаљити такву децу из породица и васпитавати их у ваљаним заводима. Но прво да изнесемо ту драму, која је дала повод свима тим говорима.

Глувонеми, по фамилији Годе, по занату кројач, храпио се је код породице Гардина, људи потпуно уредних. Породица се је састојала из оца и матере, људи већ доста у годинама и две кћери: Викторије од тридесет година и Марије, девојче од двадесет и три године, која је била тако исто глувонема као и Годе. Годе је умиласо беспрекоран глас, био је примерног владања и врло омиљен у кући где је живео. Поштo је био врло чуварап, он је успео да да у штедионицу две хиљаде франака.

На несрећу Годе се залуби у младу девојку глувонему и поиуди јој се. Али она није хтела ни да чује о удаћи за њега, и упорно му је одбијала своју руку, изговарајући се тим да она неће никако да се удаје. По томе питању између глувонемога и ова девојчанног пастање крупна мимичка сцађа, која се је спрнпала тим што је Годе бацио дрвену цнпелу на главу свог домаћина. Али се на томе све и свршило. Сваћа није имала никаквих других последица и обе стране као да су заборавиле о њој. Али од тога времена глувонеми је постао суморан и замишљен. По неки пут би дизао руке небу, као да призива њега за сведока својих тајних патњи. Он као да је патио од мањије гоњења. Али изједанпут га је нестало. Читава три дана нису га видели у породици Гардина и држали су да их је на свагда напустио. Али тако исто изненада, као што га је и нестало, он се поново појави и знацима објасни глувонемој девојци да је ишао у Брисел да се разгали, и да му је врло жао због тога. После тога ручао је, као и обично, и одмах је отишао у своју собу.

Друго јутро Годе сиће у дворпште, за тим се врати у кујну. Тада он извуче из џепа револвер и спали на матер која падне мртва. Старија девојка почне да бега, вичући за помоћ, а он испали два метка на мајку, коју је убпо, и смртно је рани. Међу тим дотрчи и отац чујући пуцањ и вику старије ћерп. Он је ушао у сам онај трепутак кад је убица хтео да бега. Међу њима настане борба и Годе, метком из револвера смртно рани и ова убијене девојке. Извршивши троструко убиство Годе се упути у радионицу, где је радио, али га газда радионице, не пусти у радионицу видећи да се он налази у стању крајњег узбуђења. После тога Годеа нестане. Две бригале жандармерије узаиуд су сиуд тражиле га и распитивале о њему, али су сви сматрали да ниje жив, а после доста дугог времена нашли су његов труп у једном од градских канала. Извршивши своје страшно дело, убица је се утопио.

Као што је већ горе речено та страшна драма узбудила је јавно мњење и оживела питање о ненормалним људима, о тим несрећним људима, болесна мозга. Они су несрећни, нема спора, али нису и безопасни. Под уплпвом страсти, они лако — много лакше него здрави људи — постају убице, палиоође, краће казати преступници. Криминални летописи пуни су факата страшних, често необјашњивих, насиља, које су пришли ненормални људи над незаштићеним становницима. Таква је на пример историја о Ваше-у, који је специјално убијао пастирке у француској, кад је се скитао. Или онај њиот који видећи како кољу свињу, врати се својој кући и заколе слугањку.

Какве мучне мисли, какве дивље преставе живе у болесном мозгу ненормалних људи, као у тим глувонемим? Ко ће то казати. Бити осуђен на вечито ћутање, — за здраве људе у крајњој мери то престаоа велико искушење. Криминалисти тврде да у пенитенцијарном систему нема теже казне за осуђене.

Вратићући се ономе о чему смо и почели да говоримо да су ненормални људи штетни и за друштво и саме себе: нико не може поуздано тврдити да привидно тихи и безопасни ненормални дечко или одрастао човек не постане напеланутрат прајње опасан за себе и за друге. И глувонеми, без сумње, припадају ненормалним бићима, а ту долазе и слепи и баба са крнљавим развитком, или како их карактеришу: идиоти првог, другог и трећег ступња. И ето зашто су прево потребне нарочите школе и васпитни заводи за сваку групу ненормалне деце. Практична резултати свеципалног васпитања ненормалне деце потпуно потврђују корист тих мера. Преко је потребно, поштo по то, удаљавати ненормалну децу на њихове обичне средине и из породице, не само за то што васпитање такве деце, при згодним за њих условима, какве имају у нарочитом заводу, користи њима, но и за то што њихово живљење у породици поставе штетно за здраву децу, за њихову браћу и сестре. Ништа није тако заразно као нервна растројства, епидемија, која често траже ненормална реаленција, у људском организму. Рђав примерчић, ако и није намеран, има жалостан уплив на децу и научно је доказано да код деце бавиру врло лако и често разболевања из подражавања.

И тако школа, па школа — општи лек од многих јада. Виктор Иго писао је „но отвара школу, затвара тамницу“ — а француски филозоф Фуље вели „Што више буде школа, то ће мање бити тамница.“

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

(Свршетак) 16

Последње жртве Пранчинијеве

„Овај последња, који је био у дубоком сну, пробуђен је од тамничког подзедника.

„За тим, г. Бокеси, по што му је саопштио да му је одбачена жалба Касације и молба за милост Председнику Републике, рекао му је:

„Пранчини, били сте до сад храбри; тренутак је да покажете да сте и даље такви остали".

„Он је одговорио:

„Да, господине", додајући:

„Чак ми није допустили ни милост да се видим с мајком: то је једина милост коју сам тражио; знам да ју неће умрети".

„Док су га облачили, рекао је у исто време:

„Добро, хвала", чувару који му је додано обућу.

„Запитан од г. Бокеса да ли жели остати на само са исповедником, одговорио је: „Не, хвала; нека исповедник чини своју дужност, ја ћу чинити своју.

„Тада су му рекли: „Пранчини, устаните"; и у истом тренутку, пао су му чувари помагали да устане, јао је на знање да неће огледати да утече рекав: „О! будите без бриге!"

„Дошао у дворишту за припреиу, у коју је дошао нагним и поуздањем кораком, и док су му Деблер и његови помоћници везивали руке и ноге, рекао је:

„Желео сам само једну ствар: одгађање од тридесет дана које сам тражио у једном писму упућеном Председнику Републике. Он ми је то одбио! Велики је Бог!" додао је. Ипе могу сматрати за срећу што умирем него да сам добио помиловање и отишао на робију".

„Тада, тражећи очима г. Тајлора који је био пред њим, упитао га је овим речима:

„Дела, г. Тајлоре, не крије се. Употребили сте у мојој ствари сведоке који нису били истинити. Тешко ономе који је..."

„И није довршио своју реченицу.

„Умирем са својом невиношћу. Да сте проклети!"

„Г. Тајлор одиста није имао среће. Он једини могао би поновити познату изреку Пранчинијеву: „Ни у колико писам умешан у ту ствар"!

А Пранчини је њему упутио своју последњу клетву!

Као и многи други криници, у последњој секунди, да би боље одржао присебност, да не би клонуо у улози у којој је хтео истрајати до краја, прикопчао се за једини истинити прекор које је могао упутити правосуђу. Он је несопорно био крив, и, поред свог хвалисања у последњем часу, никоме ни на ум неће пасти мисао да је Пранчини био невин.

На ипак је говорио истину тврдећи опако на подношају губилишта да су у његовој ствари „употребили сведоке који нису били истинити".

Само, ипак се варао у односи кад је нападао г. Тајлора. Ево шта се у истини било догодило:

У току истраге, сазнали смо да је Пранчини, на сам дан злочина, ушао у једну кафану у предграђу Сп. Хоторија и дуго говорио о троструком убиству у улици Монтељ. Писмо писано да је сведоока гаиде и келнера који је служио Пранчинија била од потребе. Председник кривичног Суда одлучи о томе иначе, и по силн своје произвољне власти, нареди да се и они саслушају. Поред бесних протеста Пранчинијевих, они испричаше да је он у кафани споменуто све појединости о злочину пре но што су новине о њему говориле.

Тај двоструки исказ начини дубок утисак. А ја, који сам знао шта ми ваља мислити у том погледу, био сам у дворишту над су гаида од кажње и његов момак саслушавани. Одјурих да известим г. Тајлора, и обојица нарединсмо да дође агент који је вршио истрагу. Ма га позвасмо да све појединости исказе, и довољно уверени да су те сведоабе биле истачне, да су упрано у оно време кад је Пранчини ушао у кафану многобројне вечерње новине већ биле изашле, износећи све појединости о злочину, одјурисмо генералном адвокату да га известимо.

Сутрд дан, у своме говору, он признаде да те сведоабе, по изгледу тако важне, у ствари нису биле од значаја, јер је нетачно било наведено време кад је Пранчини говорио.

Али та исправка није продрла до уха Пранчинијева. Дух му се беше задржао на оптужби.

Тај човек умро је храбро, као већина оних који су помрли од гилотине. Али се се још не беше спрашло на да рокетском тргу.

Њиме су се бавили и још над је био мртав. Новине, које су доносиле колико потпуно толико и индискретно све појединости о секцији, читане су жудно од неке половине слабога пола.

Зар то није довољно да објасни како и за што цигани имају тако чудних успеха, док су толики пелинам људима жене најтајније горове, као што је говорио Молијер?

Чисто би човек помислио да је Пранчини набавио неку злу судбину на све оне који су се, по дужности, морали бавити њиме.

Мало је још требало па да почини још жртава после своје смрти, и међу тим жртвама, у мал' и ја нисам био у првоме реду.

Сутра дан после погубљења Пранчинијева, разговарао сам са Росињолом који је био један од наших најбољих агената, и у исто време један од њушкала, набављача реткости, које је помагао г. Масе-у да састави свој криничи музеј.

— Желео бих имати какву успомену од Пранчинија, рекох му.

— Будите без бриге, господине, одговори ми; имаћу нешто са свим особито.

Росињол, у кога можда није било са свим потпуна разумевања о побожиу поштовању које се мора одавати мртвима, па ма они били и погубљени, јакоји је, између осталога, знао да су повезали једну књигу кожом од Камиција, рече у себи да је успомена, која ми је могла бити оно на што је убица највише полагао на свету као је био жив... то јест његова кожа.

Споразумео се са једним момком из анатомске дворишне по имену Г...., и набавио један комад коже са прсију.

У осталом, било је прајне време, једва да је што преостало; што би имало да докаже да нуклани Росињол није био једини коме је пала на ум та мрачна мисао.

После неколико дана, дошао је три тобоџа за карте, од беле коже, постављене плавом свилом.

За цело, нимо ни помислити не би могао да су ти тобоџи били начињени од људске коже; пре би сте рекли да је кожа од јагњета. Признајем отворено да ми је ствар изгледала са свим оригинална и ако мало тужна, један од тобоџа метух у своју фијоку и позвах Росињола да од осталога два примерка даде један г. Тајлору.

Г. Тајлор прими Росињола без особита одушевљења, али и не начуља много на обесмишљење, и прими тобоџ за карте, искривив се уа то мало у лицу, то исповедам, јер, у вече, рече ми некако гадећи се:

— Да смешна поклона који нам је учинио Росињол!

— Доиста, рекох му, имате право.

За тим, ствар на томе беше настала.

Бејах заборавио тобоџан на дну своје фијоке када, на један пут, изби један страшан скандал.

Усред утакмице двају лекара, једнога који је био помоћник и једнога који је радио у болници, овај последњи објави у *Lanterne*-у један сензационе изјаве, причајући уа много појединости да се спекулисало на кожи Пранчинијевој и крвавим помоћника што је допустио ту спекулацију.

Помоћник одби...; истрага буде свечано отворена од стране г. Вруардела, добијена факултета.

Ми смо имали само да признамо своју погрешку. Г. Тајзор, Росињол и ја, одосмо и одиесмо своја три тобоџа г. Буше-у, генералном прокурору.

Тада се показа у пародској штампи поштовање према лешинама убица о коме ни слутити нисам могао. Са свих страна, захтевало се да нас отпусте.

То је већ значило њих сувише далеко, и духовити људи, као Апрелијан Шоз, успротивише се томе, захтевајући, ако се већ ми морамо казнити, да се гоне тако исто и све владике које задржавају бутне кости од светаца и светитеља.

И, читаву недељу дана, подила се препирка о кожи Пранчинијевој.

Изгледа да је напа историја нарочито силно наљутила г. Сиудера, који је тада био министар просвете.

У министарском савету, формално је захтевао наше отпуштање и судско гоњење... за *обесмишљење тробоза*! Г. Фалијер, код кога је било довољно духа и који је помишљао да ће у брзо избити на видик сва смешна страна те побожне индигнације, одлучи да се најпре против нас поведе обична истрага. По том ће се видети да ли да нас отпусте, ако будемо осуђени.

Буде, дакле, наименован истражни судија, био је то Лепарсер, један изврстан

човек, мало свечан, али прво површина духа.

Тада најбоље за потребно да напишем и унутрим г. Левасеру једно писме које се почињало овако:

„*Господине судија*,

„Дужност поштена човека натера ме да вам одмах у почетку саопштим да, ако у овој несрећној ствари има кривца тај сам кривац ја. И за то ону одговорност дужан сам примити на себе.“

За тим сам објашњавао да Росињол не би ни извео своју замисао, да сам му ја одмах наравно гнушање на његовој понуда, и да је г. Тајлор примио тоболац за карте који му је дао његов агент само да би уралио као и ја, да не би изгледао да не одобрава мој поступак.

Моји сукривци, рачунајући ту и Г..., онога момка из анатомске дворишне, не хотећи, баш као ни ја, играти улогу прекупца лешева од заната, признадоше свесним простодушно: истрага буде брзо закључена... одлуком да нема места стављању под суд.

Г. Грањон, у исто време, беше отишао министру и показао му колико би незгодно било жртвовати посмртним остатцима једног убијце баш оне који су га довели до осуде.

„Прањчини је створио три жртве за време свога живота, рече префект г. Фалијеру; зар не налазите да је непотребно да ствара друге после своје смрти?“

Али хтело се дати задовољења јавноме мњењу.

Закључак те узбудљиве ствари изведен је свечаношћу која је са свим подесна да нас узбуди.

Крици беху сазвани у кабинет г. Левасера.

Тамо, судија наложи у пећници једну велику ватру, ма да је био месец септембар, и, дохватајући маницима тоболце за карте, баци их у пламен.

Кад са свим изгорешце, својим маницима, г. Левасер прогура по пепелу... да не би ништа остало од мртвачких тоболаца!

У исто време, уђоси један протокол који сви потписасмо и који, ако се добро сећам, беше овако састављен:

„Ми, Левасер, судија код сенског Суда, констатујемо да смо, у присуству господе Тајлора, шефа Безбедности, Горона, подшефа, Росињола, поднаредника у истој служби, Г..., служитеља из анатомске дворинце, спалили три тобоца за карте начињене од коже непаква Прањчинија, погубљена 31. августа ове године, на ја рошетском тргу.“

И то је било све.

Тиштанте се постара да изведе морал из те ствари:

Ако вам је стало до вашег поштења,
Немојте радити као Прањчини.
Боље вам је мрети на својој постељи,
Него шкопстати на ја Рокети.
Тело вам неће бити исеквисано
На комаде за рачун Безбедности.

Та је ствар имала и један друкчији, жалоснији сарказам. Као и увек, на жалост, слабији, мали, платио је за остале. Поред свих напора г. Тајлора и мојих, Г..., онај сиромашан, слуга у анатомској дворишци, буде отпуштен од стране факултета.

Један је платио за све прођање, садање и будуће шеснове Безбедности, који нмају, или који ће имати мању за збирке, и за све медицинаре који су, некада, по традицији, наручивали себи кутије за дуван од коже са женских груди, или су наметали на свој камин трофеје од бутних постаја који ужокрију лобање.

Г..., мокша од туге коју му је изазвало његово отпуштање, умре после неког времена.

Тај је у истини био посмртна жртва завођача — убице.

Зар сјајне доџеп факултета не би боље учинио да је показао нету благост коју је показао полицијска префект? Он данас треби да зна да за све постоји један час, када се осећа потреба те благости.

Истина је да Корнелијус Херц, живши по икад, не може да се срди на часног доџења што га је осудио на смрт.

ДРУШТВО ЗЛОЧИНАЦА

из непоара М. Горона

Осим оних злочинаца, који сами раде, али који по калшто извршује такна дела, да назначају највеће узбуђење и ужас, налазе се у Паризу и организованих друштава злочинаца, која се таком лакоћом врше свој посао у сред наше разнишене цивилизације, као кад су пре неколико столећа бесниле хајдучка друштва по шумама у околини Париза. Полиција, која је за преме од 1 столећа нлак доста напредка учинила, нодиже да има посла са једним дуритном злочинаца него ли са једним усамљеним убицом, са једним инокосним, како се обично полицаји изражава; а ревло би се, да је лакше једног убицу ухапсити, него ли нет или десет; но на против.

Пре је у загледу, да ће суд бити или за дуго непознат, или ће и назна сасвим мимошће ону индивидуу, која је усамљена, која нема какву нетресу и која је доста ладнокрвна, на неће свој добат одмах да ужива, него чека доџније згодно време.

Али ако се здруже две или три индивидуе за извршење каквог злочина, онда се може кладити, да ће један или други од њих бити доста брбљив па да се другом ном повери, а тиме откриће и себе а и цело друштво.

Код мене је био случај, да сам се морао занимати са разноврсним друштвима злочинаца и морам признати, да су она узбуђивала у најнећој мери моје љубопитство, јер осим њихове смелости, скривају ови злочинци један извесан ступањ дивљаштва, које се ни замислити не може у нашем цивилизованом добу.

Ово половине Марта месеца 1889. године, једне лепе ведре ноћи опази једна ноћна патрола на углу улице ди Поси да Жур и В. Е., у близини утврђења четири човека, који ношаху једну тешку бочву. Стражари их ноџуре, а они бацивши терет почеше бегати, но двојицу ухвате. Један од њих, после ужасног отпора, улучи прилику, да изауче револвер и избаци два метка, који се изгубише у шињелу стражареом, на користећи се моментално забуном стражара побеже; тако оста само један злочинац у рукама полицајаца. Поштога добро вежање одведоше га у полицијски биро.

Тамо он призна са највећом ладношћношћу, да је доиста лопов, да се зове Антоније Равел и да као дракслер живи у предграђу Белвиља. Полицајски комесар није био у стању да истинитост оних података потврди, већ затвори га и изнести о томе дуљавно одветшиште.

Побацане ствари буду прегледане и најбоље вепи, један сахат са шеталицом и наките. Цео вели беше маркиран са словима Д. Ш. У џеповима ухшпеном најбоље ноже за секанање, чије сечино показиваше трговце од крви.

Око 4 сахата полицајски комесар буде извештен, да је нађен један леш убијеног човека у кући господина Шабоа у улици Пусеи бр. 10. То беше један баштован по имену Јулије Бурдон, чувар куће, чији се сопственик налазио у Ници.

Суседима је било чудно, што су прозори од куће остали затворени; узалуд су звонили на велика врата, на над не добише одговор нрељуше прено баштенског зида.

При уласку у кућу указа им се један ужасан призор. На гвозденом кревету, чији су чаршави били окрвављени, лежаше баштованов леш; прат му беше пресечен и две грозне кравне ране виђаху се у близини срца и трбуха. Лице му имађаше израз ужасног страха; очи бејаху разрогачене и на десном образу стајаше крвав траг од три прста.

Цела је кућа била похарана, наметаји лежаше полупан; све ствоје исправљене. На столу од трпезарије још горше једна свећа, у сред неколико винских чанша и чаша.

Кућа припадаше једном врло богатом посединоу, господару Шабоу, који, као што напоменусмо, борављеше у Ници са целом својом чељадпом. Полицајски се комесор одмах сетио, да украдени вепи беше маркиран са именом г. Шабоа. Са истим словом беше маркирана и једна крвава сервијета, са којом су убице руке обрисале и оставили је. Очевидно је, да је један од убица био ухапшени дракслер и Белвиља. И кад сам ово 6 сахати у вече дошао са иследним судијом г. Гиљом и неколиком агентима, међу онима и са Разиполом, полицајски ее комесар беше спремио, да саслуша назови Равела.

(Наставиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ноћу, између 9. и 10. ов. м. непознато лице, пзрезано је краву ствари Јовану Мирановићу, служитељу ресторатера железничке станице, на овај начин: на истала краљевица је, пошто је обво затакан и отворио врата, украо два пеша, 4 метаљска чаршава, 12 финих столовских ракијских чашица, 8 обичних пивских чаша, 4 стакла по 2 десетитра, 4 обична чаше за воду, 2 десетитра и два стакла по $\frac{1}{2}$ литра. Сто се находио у чекаоници III класе

железничке станице. Моле се све полицијске власти, да прикупљају и поткрају живо потраже и најаве спроводу Управи града Београда с позивом на Бр. 18748.

Милан Гајрловић, из Ломбарде, решењем прв. суда лозничког, од 7. Јуна Бр. 727, стављен је под поротни суд и притвор, зато што је извршио опасну крађу Пантн Божићу из Варно, ноћу 28. фебруара 1899 год. по извршеном делу отпутовао је побегао. Милан је стар 24 г., средњег је раста, косе жуто-плаве, очиј црних, чела вединог, образа кратких, носа обичног, изузетна малих, без браде. Од одела ниво је на себи: сељачку кошуљу, копорни од црног сукна, на гави шубару, а на ногама опанке. Моле се све полицијске власти, да Милана живо потраже и најаве спроводу пространственом суду лозничком, с позивом на Бр. 2737. УБр. 19909.

Драгутин Стефановић, притворених среза посавског на Умци, који одговара за више опасних крађа, побегао је из притвора. Он је родом из Барајева, стар 18 год., раста средњег, образа дугих, косе прве, у опште црне мисти; од одела ниво је на себи: гаће и кошуљу, поцепан гуњ, на глави шубару. Моле се све полицијске власти, да Драгутина живо потраже и најаве спроводу начел. ср. посавског на Умци, с позивом на Бр. 5680, УБр. 19546.

Ђорђе Наумовић, казна потпивачки, осуђен је пресудом начелства округа крушевачког од 3. марта ове године Бр. 3545, са три дана затвора. Он има 28 година, стаса је средњег, косе плаве, образа смеђих, образа округлих. Како се Ђорђе није могао до данас пронаћи, да се напи затвора над њим изврши, то се моле све полицијске власти, да Ђорђа живо потраже и њему над њим изврше, и о извршењу извести начел. окр. крушевачког, с позивом на Бр. 5321, УБр. 19712.

Непознати крадљивци, ноћу 13. ов. месеца украли су са пашо једну жаребицу Љубомиру Радосављевићу из Градца. Жаребица је стара 1 годину, длаке доратасте, на челу мало пламтаста без других знакова. Моле се све полицијске власти, да крадљивца и покрадну живо потраже и најаве спроводу начел. окр. крагујевачког, с позивом на Бр. 10772. УБр. 19486.

Милић Стефановић, из Сврче, ср. жичког 19. о. м. побегао је испред спроводника, кад га је овај спроводио у Горњи Милановац да га преда команд. X пешад. пука, на издржавање затвора. Милић има 26—27 година, средњег је раста, носом, приломљаст, бркова врло малих, косу носи велику; на лицу испод ока, стоји му као пега рана; од одела ниво је на себи бело јагачино, на ногама опанке, а на глави шајкачу. Моле се све полицијске власти, да Милића живо потраже и најаве спроводу начел. среза жичког, с позивом на Бр. 7126, УБр. 18999.

ПРОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Објавом начелства округа смедеревског од 22. маја ове године Бр. 4514., која је оптамкана у 118 броју „Српских Новина," а на основу чл. 2. закона о хајтању хајдука позвати су: **Марко — Мака Савић**, из Лозовика, и **Зејин Караџић**, из Новог Пазара, да се у року од 15 дана, од дана кад је објава у новинама штампана, јаве надлежним полицијске власти. На њихо се ни до данас нису хтели предати, а остављени им је рок рали тога протекао, то је начелство окр. смедеревског, на основу чл. 3. закона о хајтању хајдука решило 16. ов. м.: да се Марко — Мака и Зејин огласе за хајдуке с тим да је од дана слободно сваком убити их.

Марко има 28 година, оњаси, носе прво, Зејин је стар 44 год., средњег је раста, косе црне, образа округлих, чела обичног, у опште црн. белов. Моле се све полицијске власти, да Марка и Зејина, живо потраже и њихове спроведу начелству округа смедеревског с позивом на Бр. 5094. УБр. 19734.

„ДИМИТРИЈЕ КРЕЗОВИЋ"

Сликом овог лица, које се пред преким судом звало: Димитрије Крезовић а доцније: Риста Павић, доносимо на знање и ноћу многих нашим претплатницима из унутрашњости Србије.

„Крезовића" је наше уредништво сликало у очи дана повешања.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

5. Јуна, Петра С. Јовановића, лимара из Зајечара, оњасно је поверено Владимир Бабушковић, слуга окд. од чега је Петар још нотога дана умро. Узрок је оном свађа око имања. Крвави је у рукама власти и потпуно признаје кривицу. Решење о притвору одобрио је земаљски пространствени суд.

7. Јуна у ноћи Љубомир Милошановић, из Табановића, округа ваљевског, у међусобној свађи, због имовине, убио је из револвера Драгића Милошановића, окд. Крвави је у рукама власти и истрага се води.

9. Јуна, Благоје С. Ђурић, тежак из Бокана, среза расинског, чињо је разне нереде и нападно поједине сељане, који тврде: да су се на Благоју били нојазили знаци дудаа. У таквом стању нашао је и Алексу Радојковића, из Бокана, и хтео га убити да се овај није спасао бегством у оближњеку судницу. Кмет села Бокана Милисав Костић, кад је извештен о нападима овога Благоја, дошао је 10. јуна ујутро према Благојевој кући, у намери, да са сељацима укроти Благоја и умири, но Благоје спазивши кмета Милисава, потрчи за њим и голим јатаганом, дохвате се у Кошпаци и јатаганом тешко повреди Милисава по врату и десној јагодици. У њиховом борбоју притрчи Петар Јовановић, из Бокана у помоћ Милисаву да Благоја савладају, но Благоје и Петру зада две тешке повреде новом у плећа, на тада нападне те га она двојица повређени оборе и земљу га приморе дуди који су били потрчали. Сва тројица спроведени су 10. јуна у крушевачку окружну болницу. У окружну болницу срески чиновник отишао је одмах да повређене саслуша и предузме потрагу. Благоје је био у несвесном стању и агонији, после је и изашуо пред чиновником и присутнима, те се од њега није могла узети реч, а Милисав и Петар, који су тако повређени, саслушани су. Они, и дуди и други, кажу само Благоја за повреде, које им је задао, но поштo је умро, траже само наплату трошкова око њиховог лечења из Благојеве имовине. Нарочита је сенница жена Благојенор и презузета је хитна кривична потрага.

Ноћу између 7. и 8. јуна на путу водећем од железничке ранионске станице ка мехини, која је удаљена ка 70. метара нађен је убијен Чедомир Н. ноцнар, сеницом нађене је, да је смрт наступила услед удара ножем у груди и леђа. Сумња се, да су само извршили: Луба звани „Усков," Јован Петровић, звани „Шоботе" и Луба звани „Кошбе," ноцнари, који су те вечери са убијеним били у мехини ранионској, а одатле прошунили пут за другу место. При претресу код убијеног није нађено новаца, нити каквих забелешака, а по извршеном убистну води се врло жива истрага.

Ноћу између 9. и 10. јуна, убинен је у својој кући на спавању од непознатих злочинаца Тадија Бајић, из Честина, среза глушачког, округа крагујевачког. Плаот је учинилац увиђај и предузела живу истрагу да се злочинци пронађу.

10. јуна заклао се бријчем у својој кући Благоје Микајловић, из Белећа среза гроначанског, округа београдског. Благоје, је био дужног врста болести, што га је по свој прилици и нагнало да одузме себи живот. Протоколом сенције и полицијским увиђајем дело самоубијства утврђено је.

12. јуна по подне Трајко Живковић, и Бучинета, среза јабланичког, убио је из пушке Михајлина Момчиловића окд. Убистно се је изродило у међусобној свађи због имања. Трајко је по извршеном делу побегао неизвно где. Нарећено је строго тражење, када се пронађе поступиће се са њим по закону.

Ноћу између 12. и 13. јуна непознати злочинац убио је Росу милосгину Бутимира Матовића, цигањина осуђеника из Јежевице окр. чачанског. Њен леш нађен је 13. јуна и одмах предузета истрага за пронлазак убице.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Право на смрт; 2) Једно свеизанично дело (убистно у Немпсберту; 3) Свеизанолиња паринца због тровања у Ву-Јорку; 4) Зашто су једног убицу неправедно ослобођени поротници; 5) Ненормални дуди. — III. Поучно забавни део: 1) Кроза злочинци; 2) Друштво злочинаца. — IV. Службене објаве: 1) Потере; 3) Проглашен за хајдука; 4) Димитрије Крезовић; 5) Криминалне белешке и догађаји у земљи.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

ВАНРЕДНИ БРОЈ

БРОЈ 26. У БЕОГРАДУ, ПЕТАК 27. ЈУНА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Јавља се свима, који би желели да добију аудијенцију код Његовог Величанства Краља, да се са молбама обраћају, до даљег наређења, првом ађутанту. У својим молбама сваки треба да означи у којој цељи тражи аудијенцију.

У исто време јавља се, да не треба подносити молбе за аудијенцију ради расправе питања, за која су надлежни поједини министри, јер се такве молбе и иначе министрима упућују.

Из Канцеларије првог ађутанта Његовог Величанства Краља, 23. јуна 1903. године, у Београду.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, на основу члана 54., 100. и 101. Устава земаљског, и члана 1 и 2 закона о изборима народних посланика, — решено је:

I. Да се на дан осмога септембра 1903. године, у целој земљи изврше избори народних посланика за четворогодишњу скупштинску периоду: 1903., 1904., 1905. и 1906. године, по прописима закона о изборима народних посланика, и

II. Редовна Народна Скупштина за 1903. годину, сазива се на дан први октобра ове године у Београду.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 14501 24. јуна, 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу закона о службеном одељу полицијских чиновника од 20. априла 1885. године (Зборник 41. стр. 183) решено је:

да се у Уредби од 12. априла 1896 године о службеном одељу полицијских чиновника, учине измене у овоме: Начелници окружни и управник Београда имаће, кад су на служби, место досадашње униформе, само опарну официрску испод капута, а у свечаним приликама и о државним светковинама, као и при пријему код Краља и Министара, црно одело (редингот) с цилиндром и рукавицама у боји.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. јуна 1903. год. № 14542 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Богдан Дамњановић, пешадијски пуковник, разреши од вршења дужности управника града Београда.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, постављен је:

на управника треће класе града Београда, Душан Вујић, помоћник управника државних монопола, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 14710 24. јуна 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., а на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за начелника друге класе округа пиротског Јована Несторовића, судију Касационог Суда у пензији;

за начелника друге класе округа моравског Михаила Церовића, начелника окружног у пензији;

за начелника треће класе округа подринског Драгомира Лазаревића, начелника окружног у пензији;

за начелника треће класе округа рудничког Бранимира Рајића, бив. окружног начелника;

за начелника четврте класе округа ужичког Љубомира Марковића, бившег окружног начелника, јавног правозаступника из Ужица;

за начелника четврте класе округа београдског Сави Бальевца, јавног правозаступника из Крагујевца;

за начелника четврте класе округа крагујевачког Душана Николића, јавног правозаступника из Крушевца;

за начелника четврте класе округа врањског Викентија Петровића, јавног правозаступника из Пирота;

за начелника четврте класе округа врањског Лазара Ивковића, јавног правозаступника из Зајечара;

за начелника четврте класе округа крушевачког Живана Ивковића, јавног правозаступника из Пирота;

за начелника четврте класе округа смедеревског Косту Јанковића, јавног правозаступника из Лесковца; и

за начелника четврте класе округа топличког Јована Грубића, судију алексиначког првостепеног суда, — по њихову пристанку.

за начелника четврте класе округа ваљевског Марка Ђуричића, члана пореске управе, по потреби службе;

за начелника четврте класе округа пожаревачког Косту Костића, судију пристепеног београдског трговачког суда, по пристанку по потреби службе;

за начелника четврте класе округа тимочког Драгутина Гавриловића, судију пристепеног шабачког суда, по пристанку;

за начелника четврте класе округа чачанског Обрада Благојевића, судију пристепеног суда на расположењу; и

за начелника четврте класе округа пиротског Атанасија Продановића, судију пристепеног суда на расположењу.

за инспектора друге класе министарства унутрашњих дела, Светислава Станојевића, инспектора прве класе министарства народне привреде, — по потреби службе.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 14846 25. јуна 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Алекса Стевановић, начелник прве класе округа београдског;

Алекса Весовић, начелник прве класе округа крајинског;

Сима А. Павловић, начелник друге класе округа смедеревског;

Светозар Тривунац, начелник прве класе округа ужичког;

Сретен Ђорђевић, начелник друге класе округа крагујевачког;

Тодор Станковић, начелник друге класе округа нишког;

Милан Васићевић, начелник друге класе округа подринског;

Димитрије Калајџић, начелник треће класе округа врањског;

Димитрије Павловић, начелник треће класе округа пиротског;

Љубомир Ђорђић, начелник треће класе округа рудничког;

Илија Драгутиновић, начелник треће класе округа тимочког;

Милан Ђорђевић, начелник треће класе округа чачанског;

Димитрије Милић, начелник четврте класе округа ваљевског; и

Јевђеније Марковић, начелник четврте класе округа моравског, — на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда стане у стање покоја с пензијом, која им припада по годинама службе.

Указом од 24. јуна 1903. год. решено је да се:

Милош Ђорђевић, начелник треће класе округа пожаревачког;

Војислав Павловић, начелник четврте класе округа крушевачког; и

Сотир Аранђеловић, начелник четврте класе округа топличког, — на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — у интересу државне службе, на исте отпусте.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела. Пр. 14793 24. јуна 1903. год. у Београду.

Министар унутрашњих дела на основу члана 24., тач. 20 закона о уређењу санитетске струке и наредбе Министра унутрашњих дела СБр. 2380/81. год., а према извештају државне хемијске лабораторије и мишљењу Главног Санитетског Савета, својим решењем од 2. маја тек. год. СБр. 2900, одобрио је г. Петру Кушаковићу, апотекару из Врања, да може свој артикл „Срп. Калодонт" у тубама од 20 грама продавати у Србији по 0·50 дин.

СБр. 2900. Из канцеларије санитетског одељења Министарства унутрашњих дела, 2/V—1903. год. у Београду.

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда.

Његово Величанство Краљ, на предлог мој, а по саслушању Министарског Савета, на основу члана 54., 100. и 101. Устава земаљског, и члана 1. и 2. закона о изборима Народних Посланика, благоволео је превисоким указом Својим од данашњег, — рећи:

I. Да се на дан осмога септембра 1903 године изврше у целој земљи избори Народних Посланика за четворогодишњу скупштинску периоду 1903., 1904., 1905. и 1906. године, по прописима закона о изборима Народних Посланика.

II. Редовна Народна Скупштина за 1903. годину сазива се на дан првог октобра ове године, у Београду.

Препоручујем начелству — управи, да овај превисоки указ одмах обнародује у своме подручју и саопшти га свима подручним му — јој — полицијским и општинским властима, с препоруком, да се старају о његовом извршењу сходно прописима изборног закона.

У циљу што правилнијег извршења изборног закона од стране општинских власти, сматрам за потребно објаснити и скренути пажњу свима полицијским и општинским властима:

1. да је чланом 84. Устава од 5. јуна 1903 године, *укинут* последњи одељак из члана 85. Устава од 1888 године, *који је говорио о бирачким картама и о условљеном бирачком праву са плаћеном порезом*, те према томе, и сви они прописи у изборном закону, који о томе говоре, *сада немају важности*;

2. да полицијске и општинске власти нарочиту пажњу обрате на чланове: 10., 11., 12., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27. 28., 29., 30., 31. и 32. закона о изборима Народних Посланика, који говоре о бирачким списковима и о томе, ко има право да бира Народне Посланике;

3. бирачке списке општински ће судови саставити по формуларима штампаним у изборном закону и дотичном првостепеном суду послати на потврду, *десетога дана, рачунећи од данас* (чл. 23. изборног закона); и,

4. И полицијским и општинским властима скреће се пажња и на чланове: 56., 57., 58, 59., 60., 81 и 82 изборног закона, који говоре о гласачким местима и о бирачким одборима, а тако исто скреће им се пажња и на главу XIII изборнога закона, која говори о кривицама и казнама за повреду истога закона.

ПБр. 14501.
24. јуна 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Свима окружним начелствима.

Суд општине града Београда писмом од 21. јуна ове год., АБр. 5518, тражио је објашњење: како се има сматрати особље железничке дирекције и они чиновници, који на једном месту служе, а у другој општини примају плату, и како ће се поступати при састављању бирачких спискова за избор народних посланика и општинских чесника с овим особљем железничким и другим чиновницима, који плаћају порез на каси железничке дирекције и другим касама, а службу врше на железничким пругама у другим општинама у унутрашњости, да ли да се уводе у бирачке спискове општине у којој су службом или у бирачке спискове општине, где порез плаћају.

Како су по чл. 17. закона о општинама сви државни чиновници, свештеници, учитељи и неуказни службеници државни чланови оне општине, у којој служе, то се и железничко особље има сматрати за чланове оне општине где је са службом, без обзира на то, што они примају плату код железничке дирекције.

Саопштавајући ово начелништву, препоручујем му, да одмах нареди, да се сви железнички и други државни службеници уведу у бирачке спискове код оних општина, где служе, па ма где они примали плату, само ако имају и остале законске услове за бирачко право.

ПБр. 14.217.
22. јуна 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Свима начелствима.

У вези ранијих мојих наређења да се државни полицијски органи старају да наређени избори општинских чесника буду правилни и слободни, обраћам овога пута пажњу свима полицијским властима на пропис последњега става члана 44. закона о општинама, по коме гласачи имају право, по тројица од једном долазити у судницу где се гласање врши и уверавати се о бележењу гласова, наравно без права да чине примедбе и сметају раду.

Нека сва окружни начелници са свима подручним властима старају о строгом обезбеђењу и овога права контроле грађана и нека и у том погледу, као и у погледу опште правилности и законитости избора, врше

строгу и озбиљну контролу над општинским часницима који непосредно руководе изборном радњом.

Пбр. 14.308. Из канцеларије полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, 22 јуна, 1903 год. у Београду.

ЗАКОН

о

ОПШТИНАМА

од 21. марта 1902. године, крављен у живот уставом од 3. јуна 1903.

2

В.) Плата општинског особља

Члан 115. У општинама до 500 пунолетних грађана закључно плата председнику општине не може бити мања од 240 динара.

У општинама сеоским преко 500 пунолетних грађана не може бити мања од 360 динара.

У варошким општинама преко 500 пунолетних грађана не може бити мања од 1200 динара.

У Београду председнику општине плата не може бити мања од 9000 динара, а у Нишу мања од 3600 динара на годину.

Члан 116. Плата општин. деловођи, у општинама до 500 пунолетних грађана, не може бити мања од 360 динара; а у осталим општинама, од 720 динара годишње.

Осталом општинском особљу као и служитељима плату одређује општински одбор, по свом нахођењу.

Г.) Одсуства, заступање и спензивање општинског особља

Члан 117. Председник, кметови и остали општински службеници не могу се удаљавати на општине без надлежног одобрења.

Председнику општинског суда може дати одсуства: до три дана општински суд, а дуже општински одбор. О одсуству председника извештава се надзорна власт.

Кметовима и осталим општинским службеницима даје одсуство: до пет дана председник општинског суда, до десет дана закључно општински суд, а дуже одсуство даје општински одбор.

Члан 118. Кмета, кад одсуствује или је спречен, заступа онај кмет, кога одреди председник. А ако кмета нема, онда најстарији одборник.

Општинским службеницима, кад одсуствују или су спречени, одређује заступника председник.

Ономе, који је одређен да заступа у дужности председника или кмета, који је на одсуству или удаљео од дужности, дуже од месеца дана, даје се плата онога кога одређени заступа, а за то време не прима своју плату. У случају болести, кад не траје дуже од три месеца, плата се не губи.

Члан 119. Кад буду председник и сви кметови привремено разрешени од дужности, онда ће до коначног решења овог питања председника и кметове заступати одборници, које општински одбор одреди.

У случају кад имају председник и сви кметови да се бирају, било с тога што је свима истекло рок служења, било што су дали једновремено оставке, или што су од дужности надлежном влашћу разрешени, па се деси да из ма којих узрока треба и одбор бирати, онда се избор одбора не може вршити пре док се коначно ствар о избору председника и кметова не сврши, осим ако је у питању избор само једног или највише два одборника, па услед тога не би трпела служба — ако би се и пре овога и њихов избор наредио.

Члан 120. Председник општине и кметови увлашћују се са својих положаја:

1. кад одслуже свој рок или даду оставку;

2. кад их надлежна надзорна власт уклони по прописима овога закона;

3. кад општински одбор то реши — чл. 121. овога закона, последњи одељак.

Кад председник и кметови одслуже свој рок или даду оставке, вршиће своју дужност док је не предаду новоизабранима.

Члан 121. Кад одбор стече уверење, да је председник општинског суда или који кмет неуредан у дужности, или да ради на штету општинских или државних интереса, или се одао порочном животу, или да му је владање у опште такво, да га чини недостојним за његово звање, или да је због болести неспособан за службу, — одбор може предложити збору општинском, да се такав председник или кмет уклони са звања.

Одлука о ономе вани кад је за њу гласало две трећине од целокупног броја одборника.

Ако је председник, или кмет, дошао у такав положај, да нема право гласања на збору, одбор га сам уклања.

IX. Општинска пошта

Чл. 122. Свака општина где нема државне поштанске станице мора бити у редовном поштанском саобраћају с најближом државном поштанском станицом.

Члан 123. Поштанску везу с најближом поштанском станицом одржавају општинске писмоноше. Они су по потреби коњаници или пешаци и имају нарочити знак на одећу.

Члан 124. Општинске писмоноше поставља општински суд, а плату им одређује општински одбор.

Члан 125. Ближа правила о општинским поштама и дужностима општина за одржавање редовнога поштанског саобраћаја између њих и најближе државне поштанске станице, пропису је министар грађевина у договору с министром унутрашњих дела у року од шест месеци од дана кад овај закон ступи у живот.

X. Општинска буџет и рачуни

Члан 126. Општински је буџет годишњи прорачун општинских прихода и расхода.

Члан 127. Општински су приходи:

1. заостали и непокупљени приходи и приреза из ранијих година;

2. уштеде и неупотребљени кредити за минулу годину;

3. приходи од општинских добара, накнаде, такса, разних аренди, интерес од општинског капитала и новчане казне;

4. приход од општинске трошарине, где ове има; и

5. општински прирез, где је овај потребан, а који се разрезује према непосредној порези.

Члан 128. Општински су расходи ови:

1. неизмирени издаци по буџету за ранije године;

2. издаци који по особеним законима долазе на терет општина;

3. издаци на отплату општинских дугова и интереса;

4. издаци на плате општинског особља и служитеља;

5. пореза на општинско имање;

6. издаци на подизање нових и оправку општинских грађевина;

7. трошкови на набавку канцеларијског материјала, огрева и осветљења;

8, кирија за зграде, где општина нема својих;

9. издаци на храну сиротиних општинских апсеника;

10. издаци на издржавање и лечење општинске сиротиње и сиротих војника о земљи; и

11. по варошким општинама издаци на осветљење вароши, калдрмисање улица, подизање и одржавање паркова, канализацију и нивелацију вароши и снабдевање вароши добром пијаћом водом и томе слично.

Члан 129. Општински буџет саставља општинска суд и подноси га на претрес и решење општинском одбору, бар на два месеца пре почетка рачунске године.

Члан 130. Ако се у буџету расхода покажају са приходима, те није потребан никакав прирез, или ако прирез не би био већи: у сеоским од 10% а у варошком од 15% непосредне порезе, онда се буџет, пошто га одбор одобри, шаље још на одобрење надзорној државној власти.

Ако надзорна власт учини примедбе на буџет, па их општински одбор не усвоји, он ће дати своје разлоге за то и послати надзорној државној власти, која ће буџет послати на решење министру финансија.

Решење министрово извршно је.

Ако надзежна надзорна власт у року од месец дана, а министар финансија у року од два месеца, од дана пријема буџета не донесе своју одлуку, општински ће буџет важати онако, како га је општински одбор усвојио.

Члан 131. Ако је за подмирење општинских расхода потребан већи прирез него га општински одбор може сам одобрити, одбор ће, пошто прегледа и претресе општински буџет, решити да општински суд сазове општински збор, коме ће изнети на решење потребан прирез.

Ако општински збор не одобри тражени прирез а издаци се, унесени у буџет, не могу подмирити другим путем, нити се по закону смеју изостављати, тражиће се за то одобрење од министра финансија, односно од Државног Савета.

Члан 132. У сваком општинском буџету ставиће се и један кредит за подмирење непредвиђених општинских потреба. Из овога се кредита могу подмирити само

непредвиђене општинске потребе, и то само по решењу општинског одбора.

Члан 133. На општинске касе могу се чинити само они издаци, који су буџетом предвиђени, или, ако је случај претходног члана, одлу по решењу одбора. Издаци, учињени по рачунима преко или ван буџета без надлежног одобрења, сматрају се као злоупотреба, и за штету одговарају руководилац касе и наредбодавац солидарно.

Члан 134. У осталом за општинске буџете важе прописи закона о окружним, среским и општинским буџетима.

Члан 135. Председник и благајник дужни су на крају сваког трећег месеца поднети општинском одбору састављен општински рачун о приходу и расходу; а општински је одбор дужан најдаље у року од 10 дана од пријема прегледати и оверити рачун.

Овако прегледане и оверене рачуне општински суд ставља у судницу на углед грађанима од дана прегледа па за 15 дана, и сваки грађанин има права све рачуне прегледати, и на њих своје примедбе стављати.

Члан 136. Председник општине с руководиоцем касе на крају рачунске године, а до краја фебруара у наредним општинама, дужни су све општинске рачуне саставити и општинском одбору на преглед поднети, који ће их најдаље за 20 дана прегледати.

Ако председник и благајник не би у овом року саставили рачуне, или их не би поднели на преглед одбору, онда ће општински одбор тражити од Главне Контроле да одреди стручно лице за склоп ових рачуна о трошку одговорних рачунополагача.

Члан 137. Ако би председник и благајник саставили општинске рачуне и поднели их на предлог одбору, а овај их не би у остављеном року прегледао, надзорна ће власт по доставн рачунополагача или којег грађанина уредити шта треба, да овај преглед изврши лице, које Главна Контрола одреди, на трошак одговорних одборника.

Члан 138. С рачунима, прегледаним од стране одбора општинског, поступа се по одредбама закона о окружним, среским и општинским буџетима.

Ако ли пак општински одбор у рачунима неправилности, он тражи од рачунополагача потребна објашњења, па, ако се и њима не задовољи, доставља ствар са својим мишљењем државној надзорној власти, која ће их у року од 10 дана послати Главној Контроли.

Члан 139. Благајник је дужан предати новоме рачунополагачу, најдаље за 15 дана од дана наредбе о предаји, рачуне, књиге, новац и све чиме је руковао по три извода, од којих ће један остати у општинској архиви, а по један добити председник и благајник.

Члан 140. Сви новчани акти, новчани документи, таниће од општинског имања, као и новац, морају се чувати у општинској каси. (Свршиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Стојко Ајдаковић, шегрт бравареви из Крагујевца, 13. ов. м. побегао је са шајта незнано где. Он има 14 год. расте средњег, правомашног, од одела нема је са себи краћих канут и панталоне од материје, преко тих шпоњани, на глава шпоњани шешир, на потиља чарапе и опанке. Моле се све полицијске власти, да Стојка живо потраже и пронађен упуте начелству округа крагујевачког, с поимом на Бр. 11184. УБр. 20351.

ПОТЕРЕ

Радован Порубовић, призременски поштар, као руководилац поштанског филијала Београд — Дунаво, напронио је утајо државног новца у суми од близу 4000 дин., па је 26. маја ове год. напустио дужност и нестао побегао.

Радовану је до 28 год., смеђ је, средњег раста, танак, смеђих очију, малих брковa, које нигде брковезом, брије се.

После направљеног бегства, упутио је писмо поштанској управи и у њему изјавио, да ће се удавити, но то по свој прилици није учинио, јер му леш није нађен, него је теме хтео да замете траг своме бегству.

Моле се све полицијске власти, а општинским се преопоручује, да Радована живо потроле у свом домашају и у случају проналаска упуте га под стражом Управи града Београда, с јавном на Бр. 17.853.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Ноћу између 2. и 3. јуна у међусобној свађи, потукли су се у механи Павла Николића, у Вел. Пашићи, Љубомир и Лазар браћа Тодоровића, са Мојсеја Радовановићем сви из истог села и том приликом Мојсеју је нанета тешка телесна повреда. По овом злу повређена је кривична пријава и кривци су у притвору и ово решење о притвору одузето је и од пређашњег суда окр. београдског.

4. јуна пре подне око 7 сати у јутру потукли су се на ливади због пута службеници око ноге се води спор, Радојко Младеновић, и Јованка и Јован браћа Дејановић, и том приликом Радојеј је нанесена тешка телесна повреда, услед чега је 15. јуна наступио смрт. Над лешом је извршена секција, а оба кривца стављена су под редовну кривичну истрагу и у притвор.

11. јуна око 9 сати у вече, непознати злочинац пушио је из пушке на Сиљету жену Анђелије Милосављевића, из Ритопека, среза гроначког, и исту обрекао на гибел. Санета је пренета у болницу гроначку, а за злочинцем се трага.

13. јуна нађен је у реци Липовачкој у ср. Александровачком један леш новорођеног детета, од пола је било само: глава, врат и лева страна грудног коша, те се сазнати није могло утврдити да ли је дете живо или мртво рођено. Истрагом утврђено је, да је ово дете родила Стојана жена Ђорђа Симића из Липовца, па га у реку бацила, према којој је предузета кривична истрага.

13. и 14. јуна ноћу Стеван Томић, из Врчина среза гроначког, разбио је прозор на дућану Василија Јанковића, из Овсишића, среза ишшког, а који у Врчину заиат рали, и пошто је у дућан продро, на разбојнички начин са секиром и пожем напао је Василија и његовог стрица Младена Илића и брата му од стрица Милутина Китановића, који с њим заједно раде. Том приликом Стеван је ножем и секиром нанео Василију и Милутину, а сам је у одбрани тешко повредио њега, те је преко у болницу на лечење.

15. јуна Никола Томић, тежк. из Сичине у среду моравичком, пао са трешње и мртав остао, а Војислав Радовић, ђак I раз. основне школе милановачке у истом срезу, утопио се у реку Грабовину.

16. јуна Петар Кременац, и Радосав Радовановић, из Шаторање, округа крагујевачког, убили су Драгутина Ђурђића, земљодела оног. Ујутро је убијеног једна девојка из истог села. Кривци су у притвору.

17. јуна у 1 сат по подне Сима Вишић, чобанин из Остружнице, среза посавског, окр. београдског, осекао је секиром главу Петру Дољановићу, чобанину оваквом. Петар је одмах умро, а Сима побегао незнано где. За Симом се живо трага.

Ноћу између 17. и 18. јуна непознати злочинци напали су на кућу Милорада Милошевића, из Дворана, среза расинског, који је у притвору код начелника среза расинског због убијства злочинци су два малолетна сина и снаху и похарали 500 динара у новцу у разној монети и одећи једак револвер, чакшире и једну сукњу. Предузете су мере истраге за проналазак злочинаца.

18. јуна Стојан Стаковјановић, из Алексеандровца, округа пожаревачког, у међусобној свађи обрано је из пушке Сашу Радосављевића, и Милију Цвејића, оба оплитника. Сава и Милија упућени су у окружну болницу, да им се учиње лекарска помоћ. Оправљени Стојан дело је признао и иследна власт среза моравског повела је истрагу и чим дело нађени прикаи ће се спровести суду на осуду.

Ноћу између 18. и 19. јуна извршено је разбојништво над Миланом Радковићем, из Сигубље, среза трстеничког, округа крушевачког. Одвето му је разно оружје и 700 динара у новцу. Злочинци су похватани и сами се налазе у рукама власти.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Због слике у овом броју и и да би што пре било готово око одштампавање закона о општинама, као и због осталих наших уклза и нарочито, имамо и овај — напредни — број нашим претплатницима.

Садржај: I. *Службени део.* — II. *Службене објаве:* 1) Потере; 2) Криминалне белешке и догађаји у земљи; 3) Изјаве и поруке уредништва.

ШТАМПА КРАЉ ОРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

ВАНРЕДНИ БРОЈ

БРОЈ 26. У БЕОГРАДУ, ПЕТАК 27. ЈУНА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Јавља се свима, који би желели да добију аудијенцију код Његовог Величанства Краља, да се са молбама обраћају, до даљег наређења, првом ађутанту. У својим молбама сваки треба да означи у којој цељи тражи аудијенцију.

У исто време јавља се, да не треба подносити молбе за аудијенцију ради расправе питања, за која су надлежни поједини министри, јер се такве молбе и иначе министрима упућују.

Из Канцеларије првог ађутанта Његовог Величанства Краља, 23. јуна 1903. године, у Београду.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, на основу члана 54., 100. и 101. Устава земаљског, и члана 1 и 2 закона о изборима народних посланика, — решено је:

I. Да се на дан осмога септембра 1903. године, у целој земљи изврше избори народних посланика за четворогодишњу скупштинску период: 1903., 1904., 1905. и 1906. године, по прописима закона о изборима народних посланика, и

II. Редовна Народна Скупштина за 1903. годину, сазива се на дан први октобра ове године у Београду.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пж 14501 24. јуна, 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу закона о службеном оделу полицијских чиновника од 20. априла 1885. године (Зборник 41. стр. 183) решено је:

да се у Уредби од 12. априла 1896 године о службеном оделу полицијских чиновника, учине измене у овоме: Начелници окружни и управник Београда имаће, кад су на служби, место досадашње униформе, само ношњу официрску испод капута, а у свечаним приликама и о државним светковинама, као и при пријему код Краља и Министара, црно одело (редингот) с цилиндром и рукавицама у боји.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. јуна 1903. год. Пж 14542 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Богдан Дамљановић, пешадијски пуковник, разреши од вршења дужности управника града Београда.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, постављен је:

за управника треће класе града Београда, Душан Вујић, помоћник управника државних монопола, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пж 14710 24. јуна 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., а на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за начелника друге класе округа вишког Јована Несторовића, судију Касационог Суда у пензији;

за начелника друге класе округа моравског Михаила Церовића, начелника округа у пензији;

за начелника треће класе округа подринског Драгомира Лазаревића, начелника округа у пензији;

за начелника треће класе округа рудничког Бранимира Рајића, бив. окружног начелника;

за начелника четврте класе округа ужичког Љубомира Марковића, бившег окружног начелника, јавног правозаступника из Ужица;

за начелника четврте класе округа београдског Сапу Бадњевца, јавног правозаступника из Крагујевца;

за начелника четврте класе округа крагујевачког Душана Николића, јавног правозаступника из Крушевца;

за начелника четврте класе округа врањског Вићентија Петровића, јавног правозаступника из Пирота;

за начелника четврте класе округа крајинског Лазара Ивковића, јавног правозаступника из Зајечара;

за начелника четврте класе округа крушевачког Живана Ивковића, јавног правозаступника из Пирота;

за начелника четврте класе округа смедеревског Косту Јанковића, јавног правозаступника из Лесковца; и

за начелника четврте класе округа топличког Јована Грубића, судију алексиначког првостепеног суда, — по њихову пристанку.

за начелника четврте класе округа ваљевског Марка Ђурчића, члана пореске управе, по потреби службе;

за начелника четврте класе округа пожаревачког Косту Костића, судију првостепеног београдског трговачког суда, по пристанку по потреби службе;

за начелника четврте класе округа тимочког Драгутина Гавриловића, судију првостепеног шабачког суда, по пристанку;

за начелника четврте класе округа чачанског Обрада Благојевића, судију првостепеног суда на расположењу; и

за начелника четврте класе округа пиротског Атанасија Продановића, судију првостепеног суда на расположењу.

за инспектора друге класе министарства унутрашњих дела, Светислава Станојевића, инспектора прве класе министарства народне привреде, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пж 14846 25. јуна 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Алекса Стевановић, начелник прве класе округа београдског;

Алекса Весовић, начелник прве класе округа крајинског;

Сима А. Павловић, начелник друге класе округа смедеревског;

Светозар Тривунац, начелник прве класе округа ужичког;

Срећен Ђорђевић, начелник друге класе округа крагујевачког;

Тодор Стаиковић, начелник друге класе округа нишког;

Милан Васиљевић, начелник друге класе округа подринског;

Димитрије Калајџић, начелник треће класе округа врањског;

Димитрије Павловић, начелник треће класе округа пиротског;

Љубомир Ђорђић, начелник треће класе округа рудничког;

Илија Драгутиновић, начелник треће класе округа тимочког;

Милан Ђорђевић, начелник треће класе округа чачанског;

Димитрије Милић, начелник четврте класе округа ваљевског; и

Јевђеније Марковић, начелник четврте класе округа моравског, — на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда ставе у стање покоја с пензијом, која им припада по годинама службе.

Указом од 24. јуна 1903. год. решено је да се:

Милош Ђорђевић, начелник треће класе округа пожаревачког;

Војислав Павлићевић, начелник четврте класе округа крушевачког; и

Сотир Аранђеловић, начелник четврте класе округа топличког, — на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — у интересу државне службе, на исте отпусте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пр№ 14793 24. јуна 1903. год. у Београду.

Министар унутрашњих дела на основу члана 24., тач. 20 закона о уређењу санитетске струке и наредбе Министра унутрашњих дела СБр. 2380/81. год., а према извештају државне хемијске лабораторије и мишљењу Главног Санитетског Савета, својим решењем од 2. маја тек. год. СБр. 2900, одобрио је г. Петру Кушаковићу, апотекару из Врања, да може свој артикл „Срп. Калодонт" у тубама од 20 грама продавати у Србији по 0·50 дин.

СБр. 2900. Из канцеларије санитетског одељења Министарства унутрашњих дела. 2/V—1903. год. у Београду.

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда.

Његово Величанство Краљ, на предлог мој, а по саслушању Министарског Савета, на основу члана 54., 100. и 101. Устава земаљског, и члана 1. и 2. закона о изборима Народних Посланика, благоволео је превисоким указом Својим од данашњег, — решити:

I. Да се на дан осмога септембра 1903 године изврше у целој земљи избори Народних Посланика за четворогодишњу скупштинску периоду 1903., 1904., 1905. и 1906. године, по прописима закона о изборима Народних Посланика.

II. Редовна Народна Скупштина за 1903. годину сазива се на дан првог октобра ове године, у Београду.

Препоручујем начелству — управи, да овај превисоки указ одмах обнародује у своме подручју и саопшти га свима подручним му — јој — полицијским и општинским властима, с препоруком, да се старају о његову извршењу сходно прописима изборног закона.

У циљу што правилнијег извршења изборног закона од стране општинских власти, сматрам за потребно објаснити и скренути пажњу свима полицијским и општинским властима:

1. да је чланом 84. Устава од 5. јуна 1903 године, *укинут* последњи одељак из члана 85. Устава од 1888 године, *који је говорио о бирачким картама и о условљеном бирачком праву са плаћеном порезом*, те према томе, и сви они прописи у изборном закону, који о томе говоре, *сада немају важности*;

2. да полицијске и општинске власти нарочиту пажњу обрате на чланове: 10., 11., 12., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27. 28., 29., 30., 31. и 32. закона о изборима Народних Посланика, који говоре о бирачким списковима и о томе, ко има право да бира Народне Посланике;

3. бирачке списке општински ће судови саставити по формуларима штампаним у изборном закону и дотичном првостепеном суду послати на потврду, *десетог дана, рачунећи од данас* (чл. 23. изборног закона); и,

4. И полицијским и општинским властима скреће се пажња и на чланове: 56., 57., 58, 59., 60., 81 и 82 изборног закона, који говоре о гласачким местима и о бирачким одборима, а тако исто скреће им се пажња и на главу XIII изборног закона, која говори о кривицама и казнама за повреду истога закона.

ПБр. 14501.
24. јуна 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Свима окружним начелствима.

Суд општине града Београда писмом од 21. јуна ове год., АБр. 5518, тражио је објашњење: како се има сматрати особље железничке дирекције и они чиновници, који на једном месту служе, а у другој општини примају плату, и како ће се поступати при састављању бирачких спискова за избор народних посланика и општинских часника с овим особљем железничким и другим чиновницима, који плаћају порез на каси железничке дирекције и другим касама, а службу врше на железничким пругама у другим општинама у унутрашности, да ли да се уводе у бирачке списке општине у којој су службом или у бирачке списке општине, где порез плаћају.

Како су по чл. 17. закона о општинама сви државни чиновници, свештеници, учитељи и неуказни службеници државни чланови оне општине, у којој служе, то се и железничко особље има сматрати за чланове оне општине где је са службом, без обзира на то, што они примају плату код железничке дирекције.

Саопштавајући ово начелништву, препоручујем му, да одмах нареди, да се сви железнички и други државни службеници уведу у бирачке списке код оних општина, где служе, па ма где они примали плату, само ако имају и остале законске услове за бирачко право.

ПБр. 14.217.
22. јуна 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Свима начелствима.

У вези раније мојих наређења да се државни полицијски органи старају да наређени избори општинских часника буду правилни и слободни, обраћам овога пута пажњу свима полицијским властима на прошле последњега става члана 44. закона о општинама, по коме гласачи имају право, по тројица од једног долазити у судницу где се гласање врши и уверавати се о бележењу гласова, наравно без права да чине примедбе и сметају раду.

Нека се окружни начелници са свима подручним властима старају о строгом обезбеђењу и овога права контроле грађана и нека и у том погледу, као и у погледу опште правилности и законитости избора, врше

строгу и озбиљну контролу над општинским чиновницима који непосредно руководе изборном радњом.

Пбр. 14.308. Из канцеларије полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, 22 јуна, 1903 год. у Београду.

ЗАКОН

о

ОПШТИНАМА

од 21. марта 1902. године, крављи у живот тотавом од 5. јула 1903.

2

Б.) Плата општинског особља

Члан 115. У општинама до 500 пуноletних грађана закључно плата председнику општине не може бити мања од 240 динара.

У општинама сеоским преко 500 пуноletних грађана не може бити мања од 360 динара.

У варошким општинама преко 500 пуноletних грађана не може бити мања од 1200 динара.

У Београду председнику општине плата не може бити мања од 3000 динара, а у Нишу мања од 3600 динара на годину.

Члан 116. Плата општин. деловођи, у општинама до 500 пуноletних грађана, не може бити мања од 360 динара; а у осталим општинама, од 720 динара годишње.

Осталом општинском особљу као и служитељима плату одређује општински одбор, по свом нахођењу.

Г.) Одсуство, заступање и смењивање општинског особља

Члан 117. Председник, кметови и остали општински службеници не могу се удаљавати из општине без надлежног одобрења.

Председнику општинског суда може дати одсуство: до три дана општински суд, а дуже општински одбор. О одсуству председника извештава се надзорна власт.

Кметовима и осталим општинским службеницима даје одсуство: до пет дана председник општинског суда, до десет дана закључно општински суд, а дуже одсуство даје општински одбор.

Члан 118. Кмета, кад одсуствује или је спречен, заступа онај кмет, кога одреди председник. А ако кмета нема, онда најстарији одборник.

Општинским службеницима, кад одсуствују или су спречени, одређује заступника председник.

Оном, који је одређен да заступа у дужности председника или кмета, који је на одсуству или удаљео од дужности, дуже од месеца дана, даје се плата онога кога одређени заступа, а за то време не прима своју плату. У случају болести, кад не траје дуже од три месеца, плата се не губи.

Члан 119. Кад буду председник и сви кметови привремено разрешени од дужности, онда ће до коначног решења овог питања председника и кметове заступати одборници, које општински одбор одреди.

У случају кад нмају председник и сви кметови да се бирају, било с тога што је свима истекао рок служења, било што су дали једновремено оставке, или што су од дужности надлежном влашћу разрешени, па се деси да за ма којих узрока треба да одбор бирати, онда се избор одбора не може вршити пре док се коначно ствар о избору председника и кметова не сврши, осим ако је у питању избор само једног или највише два одборника, па услед тога не би трпела служба — ако би се и пре овога и њихов избор наредио.

Члан 120. Председник општине и кметови уклањају се са својих положаја:

1. кад одслуже свој рок или даду оставку;

2. кад их надлежна надзорна власт уклони по прописима овога закона;

3. кад општински одбор то реши — чл. 121. овога закона, последњи одељак.

Кад председник и кметови одслуже свој рок или даду оставке, вршиће своју дужност док је не предаду новоизабранима.

Члан 121. Кад одбор стече уверење, да је председник општинског суда или који кмет неуредан у дужности, или да ради на штету општинских или државних интереса, или се одао порочном животу, или да му је владање у опште такво, да га чини недостојним за његово звање, или да је због болести неспособан за службу, — одбор може предложити збору општинском, да се такав председник или кмет уклони са звања.

Одлука о овоме важи над је за њу гласало две трећине од целокупног броја одборника.

Ако је председник, или кмет, дошао у такав положај, да нема право гласања на збору, одбор га сам уклања.

IX. Општинска пошта

Чл. 122. Свака општина где нема државне поштанске станице мора бити у редовном поштанском саобраћају с најближом државном поштанском станицом.

Члан 123. Поштанску везу с најближом поштанском станицом одржавају општинске писмоноше. Они су по потреби поклоници или пешаци и имају нарочити знак на одећу.

Члан 124. Општинске писмоноше постављала општински суд, а плату им одређује општински одбор.

Члан 125. Ближа правила о општинским поштама и дужностима општина за одржавање редовног поштанског саобраћаја између њих и најближе државне поштанске станице, прописује министар грађевина у договору с министром унутрашњих дела у року од шест месеци од дана кад овај закон ступи у живот.

X. Општински буџет и рачуни

Члан 126. Општински је буџет годишња прорачун општинских прихода и расхода.

Члан 127. Општински су приходи:

1. заостали и непокупљени приходи и прирези из ранијих година;

2. уштеде и неупотребљени кредити за минулу годину;

3. приходи од општинских добара, накнаде, такса, разних аренди, интерес од општинског капитала и новчане казне;

4. приход од општинске трошарине, где ове има; и

5. општински прирез, где је овај потребан, а који се разрезује према непосредној порези.

Члан 128. Општински су расходи ови:

1. пенизирени издаци по буџету за ранције године;

2. издаци који по особеним законима долазе на терет општина;

3. издаци на отплату општинских дугова и интереса;

4. издаци на плате општинског особља и служитеља;

5. пореза на општинско имање;

6. издаци на подизање нових и оправку општинских грађевина;

7. трошкова на набавку канцеларијског материјала, огрева и осветљења;

8. кирија за зграде, где општина нема својих;

9. издаци на храну сиротних општинских апсеника;

10. издаци на издржавање и лечење општинске сиротиње и сиротних војника о земљи; и

11. по варошким општинама издаци на осветљење варони, калдрмисање улица, подизање и одржање паркова, канализацију и нивелацију варони и снабдевање варони добром пијаћом водом и томе слично.

Члан 129. Општински буџет саставља општински суд и подноси га на претрес и решење општинском одбору, бар на два месеца пре почетка рачунске године.

Члан 130. Ако се у буџету расходи повећавају са приходима, те није потребан никакав прирез, или ако прирез не би био већи: у сеоским од 10% а у варошком од 15% непосредне порезе, онда се буџет, пошто га одбор одобри, шаље још на одобрење надзорној власти.

Ако надзорна власт учини примедбе на буџет, па их општински одбор не усвоји, он ће дати своје разлоге за то и послати надзорној државној власти, која ће буџет послати на решење министру финансија.

Решење министрово коначно је.

Ако надлежна надзорна власт у року од месец дана, а министар финансија у року од два месеца, од дана пријема буџета не донесе своју одлуку, општински ће буџет важити овако, како га је општински одбор усвојио.

Члан 131. Ако је за подмирење општинских расхода потребан већи прирез него што га општински одбор може сам одобрити, одбор ће, пошто прегледа и претресе општински буџет, решити да општински суд сазове општински збор, коме ће поднети на решење потребан прирез.

Ако општински збор не одобри тражени прирез а издаци се, унесени у буџет, не могу подмирити другим путем, нити се по закону смеју изостављати, тражиће се за то одобрење од министра финансија, односно од Државног Савета.

Члан 132. У сваком општинском буџету стављће се и један кредит за подмирење непредвиђених општинских потреба. На овога се кредита могу подмирати само

непредвиђене општинске потребе, и то само по решењу општинског одбора.

Члан 133. Из општинске касе могу се чинити само они издаци, који су буџетом предвиђени, или, ако је случај претходног члана, онда по решењу одбора. Издаци, учињени по рачунима преко или ван буџета без надлежног одобрења, сматрају се као злоупотреба, и за штету одговарају руководилац касе и наредбодавац солидарно.

Члан 134. У осталом за општински буџет важе прописи закона о окружним, среским и општинским буџетима.

Члан 135. Председник и благајник дужни су на крају сваког трећег месеца поднети општинском одбору састављен општински рачун о приходу и расходу; а описеник је одбор дужан најдаље у року од 10 дана од пријема прегледати и оверити рачун.

Онако прегледане и оверене рачуне општински суд ставља у судницу на углед грађанима од дана прегледа па за 15 дана, и сваки грађанин има права ове рачуне прегледати, и на њих своје примедбе стављати.

Члан 136. Председник општине с руководиоцем касе на крају рачунске године, а до краја фебруара у варошким општинама, дужни су све општинске рачуне саставити и општинском одбору на преглед поднети, који ће их најдаље за 20 дана прегледати.

Ако председник и благајник не би у овом року саставили рачуне, или их не би поднели на преглед одбору, онда ће општински одбор тражити од Главне Контроле да одреди стручно лице да сиђе ових рачуна о трошку одговорних рачунополагача.

Члан 137. Ако би председник и благајник саставили општинске рачуне и поднели их на предлог одбору, а овај их не би у остављеном року прегледао, надзорна ће власт по достави рачунополагача или којег грађанина уредити шта треба, да овај преглед изврши лице, које Главна Контрола одреди, на трошак одговорних одборника.

Члан 138. С рачунима, прегледаним од стране одбора општинског, поступа се по одредбама закона о окружним, срескима и општинским буџетима.

Нађе ли пак општински одбор у рачунима неправилности, он тражи од рачунополагача потребна објашњења, па, ако се и њима не задовоље, доставља ствар са својим мишљењем државној надзорној власти, која ће их у року од 10 дана послати Главној Контроли.

Члан 139. Благајник је дужан предати новоме рачунополагачу, најдаље за 15 дана од дана наредбе о предаји, рачуне, књиге, новац и ове чиније је руковао по тим извода, од којих ће један остати у општинској архиви, а по један добити председник и благајник.

Члан 140. Сви новчани акти, новчани документи, тапије од општинског имања, као и новац, морају се чувати у општинској каси. (Свршиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Станко Аџаковић, шегрт браварски из Крагујевца, 13. ов. м. побегао је са заната неизашао где. Он има 14 год. раста средњег-приземљаст, од одела нема је на себи кратак капут и панталоне од материје, прљав лице и чело, на главе шпофани шешир, на ногама чарапе и опанке. Моле се све полицијске власти, да Станка живо потрауе и пађеног упуте надлежству округа крагујевачког, с позивом на Бр. 11184. ВБр. 20351.

ПОТЕРЕ

Радован Порубовић, привремена поштар, као рупосвалац поштанског завода Београд — Дунаво, извршио је утају државног новца у суми од близу 4000 дин., па је 26. маја ове год. напустио дужност и могао побегао.

Радовану је до 28 год., смеђ је, средњег раста, тањи, смеђих очију, малих брковa, које негује брко-везом, брије се.

После извршеног бегства, упућено је писмо општинској управи и у њему изјавио, да ће се удавити, но то во свој пријави није учинио, јер му лет није пађен, него је тамо хтео да заметне траг своме бегству.

Моле се све полицијске власти, а општинским се препоручује, да Радована живо потраже у свом домашају и у случају проналаска упуте га под стражом Управи града Београда, с позивом на Бр. 17.853.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Ноћу између 2. и 3. јуна у међусобној свађи, потукли су се у механи Павла Николића, у Вел. Иванчи, Љубомир и Лазар браћа Тодоровићи, са Милојем Радовчановићем сви из истог села и том приликом Милоју је нанета тешка телесна повреда. По овом делу поведена је кривична истрага и кривци су у притвору и ово решење о притвору осваљено је и од просторног суда опр. београдског.

4. јуна ове подне око 7 сати у дутру потукли су се на ливади због пута службеници око кога се воде спор, Радојко Милијановић, и Јовком и Јовки браћи Дедановићи, и том приликом Радојку је нанешена тешка телесна повреда, услед чега је 15. јуна наступила смрт. Над лешом је извршена сенција, а оба кривца стављени су под редовну кривичну истрагу и у притвор.

11. јуна око 9 сати у вече, непознати зликовци пушио је на пушке на Савету жену Анђелије Милосављевића, из Ратковца, среза грочанског, и нету обрашно по глави. Савета је прешета у болницу грочанску, а за зликовцима се трага.

13. јуна нађен је у реци Лимовачкој у ср. Аленсиначком један лош новорођеног детета, од кога је било само: глава, врат и лева страна грудног коша, те се секцијом није могло утврдити да ли је дете живо или мртво рођено. Истрагом утврђено је, да је ово дете родила Стојана жена Ђорђа Симића из Лимовца, па га у реку бацила, према којој је предузета кривична истрага.

13. и 14. јуна ноћу Стеван Томић, из Врчина среза грочанског, разбио је прозор на дућану Василија Јанковића, из Овсишића, среза јасинског, а који у Врчину занат ради, и пошто је у дућан ушао, на разбојнички начин са сениром и ножем напао је Василија и његовог стрица Младена Илића и брата му од стрица Милутина Китановића, који с њим заједно раде. Тим приликом Стеван је ножем и сениром понаредно Василија и Милутина, а ови у одбрани тешко повређена лица, те је преност у болницу на лечење.

15. јуна Никола Томић, тен. из Сичине у срезу моравичком, пао са трешње и мртав остао, а Војислав Рељовић, ђак I раз. основне школе милановачке у истом срезу, утопио се у реку Грибовницу.

16. јуна Петар Кременац, и Радован Радовановић, из Шаторње, округа крагујевачког, убили су Драгутина Бурјанића, земљодалца овд. Узрок је убиству једна девојка из истог села. Кривци су у притвору.

17. јуна у 1 сат по подне Сима Вишњић, чобанин из Остружнице, среза посавског, окр. београдског, осекао је секиром газду Петру Дољанчанићу, чобанину оплашћем. Нетар је одмах умро, а Сима побегао неизвано где. За Симом се живо трага.

Ноћу између 17. и 18. јуна непознати зликовци нашли су на путу Милорада Милошевића, из Дворана, среза расинског, који је у притвору код начелника среза расинског због убиства злостављали му два малолетна сина и снаху и похарали 500 динара у новцу у разној новчи и одећи једак реквизор, чиншије и једну сукњу. Предузета је жива истрага за проналазак зликоваца.

18. јуна Стојан Станојковић, из Аленсандровца, округа пожаревачког, у међусобној свађи обрашно је из пушке Сазу Радосављевића, и Милију Цвејића, оба оплашена. Сима и Милија упућени су у окружну болницу, да им се указе лекарска помоћ. Окривљени Стојан дело је признао и исљедна власт среза моравског по-ниша је истрагу и чим дело исљеди краван ће се спровести суду на суду.

Ноћу између 18. и 19. јуна извршено је разбојништво код Милана Радновића, из Свињара, среза трстеничког, округа крушевачког. Одњето му је разно оружје и 700 динара у новцу. Зликовци су похватани и сада се налазе у рукама власти.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Због слике у овом броју а и да би што пре било готово ово општимпавање закона о општинама, као и због осталих важних указа и наређења, дајемо и овај — напредни — број нашем претплатницима.

Садржај: I. *Службени део.* — II. *Службени објаве:* 1) Потере; 2) Криминалне белешке и догађаји у земљи; 3) Изјаве и поруке уредништва.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

БРОЈ 27. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 5. ЈУНА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је 3. ов. м. у 6 часова по подне удостојити Својом високом посетом уредништво и атеље „Полицијског Гласника.“ Његово је Величанство са највећим интересовањем прегледало сва одељења и припреме за антропометријско одељење — Бертилонаж.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 27. јуна 1903. године.

за члана прве класе Управе вароши Београда Степана Ј. Гудовића, помоћника прве класе начелства округа крајинског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза зајечарског, Димитрија Павловића, начелника среског у пенсији;

за начелника прве класе среза рамског, Јована П. Радовића, начелника исте класе среза жичког, по потреби службе;

за начелника прве класе среза пиротског, Градимира Ђуровића, начелника исте класе среза пољаничког, по потреби службе;

за начелника прве класе среза тршићког, Петра Јелића, начелника исте класе среза таковског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза грузанског, Милана Самића, среског начелника у пенсији;

за начелника прве класе среза посавског, округа ваљевског, Тому Миленковића, начелника среског у пенсији;

за начелника прве класе среза расинског, Станоја Миленковића, начелника исте класе среза мачванског, по потреби службе;

за начелника друге класе среза бољевачког, Михаила А. Стевановића, начелника исте класе среза крагујевачког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза белићког, Тодора Љ. Поповића, пореznика прве класе београдског пореског одељења, по потреби службе;

за начелника друге класе среза деспотовачког, Уроша Ломовића, бившег среског начелника;

за начелника друге класе среза трстеничког, Николу Милосављевића, начелника среског у пенсији;

за начелника друге класе среза пољаничког, Григорија Димитријевића, начелника исте класе среза власотиначког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза тимочког, Станоја Д. Петковића, начелника среског у пенсији;

за начелника треће класе среза загаласког, Драгољуба Марковића, секретара друге класе начелства пиротског;

за начелника треће класе среза драгачев ског, Милана Радмиловића, секретара прве класе начелства округа чачанског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза параћинског, Драгољуба Миливојевића, бившег среског начелника;

за начелника треће класе среза ресавског, Милана Ценића, писара прве класе истог среза;

за начелника треће класе среза темнићког, Андрију Станковића, писара прве класе истога среза;

за начелника треће класе среза пожаревачког, Владимира Максимовића, писара прве класе истога среза;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Богољуба Вучићевића, писара прве класе Касационог Суда;

за начелника треће класе среза бањског, Тодора Стошића, писара прве класе александровачког првостепеног суда;

за начелника треће класе среза мрачког, Ђорђа Луковића, секретара друге класе начелства округа ужичког;

за начелника треће класе среза азбуковачког, Божидара Ђурића, писара прве класе среза мачванског;

за начелника треће класе среза космајског, Радојицу В. Тутуновића, секретара прве класе начелства округа београдског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза подгорског, Марка Ђурашковића, секретара прве класе начелства округа ваљевског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза пореч ког, Милорада Бресјанца, начелника исте класе среза кључког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза кључког, Сретена Јовановића, напредног секретара друге класе начелства округа крајинског, и вршиоца дужности начелника среза пореч ког;

за начелника треће класе среза неготинског, Арсенија Шумековића, секретара прве класе начелства округа крајинског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза масурачког, Илију Ђуричића, секретара првостепеног пожаревачког суда;

за начелника треће класе среза пчињског, Димитрија Михаиловића, писара прве класе среза лужничког;

за начелника треће класе среза добричког, Живојина Будимировића, чиновника Управе Фондова;

за начелника треће класе среза косаничког, Јована Лесовца, начелника исте класе среза студеничког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза студеничког, Милана Лазића, пореznика друге класе крупевачког пореског одељења, по потреби службе;

за начелника треће класе среза прокупачког, Станоја Р. Бојића, начелника исте класе среза пожешког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза пожешког, Милорада Вујичића, секретара прве класе начелства округа топличког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза таковског, Љубомира Илића, писара прве класе среза параћинског;

за начелника треће класе среза ужичког, Љубомира Станковића, секретара друге кл. начелства округа рудничког;

за начелника треће класе среза лепеничког, Милана Антића, писара прве класе смедеревског првостепеног суда;

за начелника треће класе среза подунавског, Антонија Вилдовића, писара прве класе првостепеног смедеревског суда;

за начелника треће класе среза лесковачког, Милана Бранковића, писара прве класе среза бељичког;

за начелника треће класе среза крагујевачког, Севера Милутиновића, секретара друге класе начелства округа крагујевачког;

за начелника треће класе среза рачанског, Живана Станковића, писара прве класе истог среза;

за начелника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Тихомиља Костића, секретара прве класе првостепеног зајечарског суда;

за вршиоца дужности начелника среза мланчког, у рангу среског писара прве класе, Василија Лазаревића, писара друге класе истог среза;

за вршиоца дужности начелника среза хомољског, у рангу среског писара прве класе, Николу Ванића, писара друге класе среза жичког;

за привременог начелника треће класе среза моравског, округа пожешког, Светомира Радовића, писара прве класе среза врачарског.

за начелника прве класе среза крајинског, Андру Врчешића, рачуноиспитача Главне Контроле;

за начелника прве класе среза колубарског, округа београдског, Милана Надашковића, начелника исте класе среза орашког, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза јадранског, Живојина Крстића, среског начелника у пензији;

за начелника прве класе среза нишавског, Властимира Максимовића, начелника исте класе среза ресавског, по потреби службе;

за начелника друге класе среза жичког, Владимира Ранића, начелника исте класе среза беличког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза рађевског, Петра Поповића, начелника исте класе среза трстеничког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза качерског, Љубомира Убавкића, начелника исте класе среза бољевачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза златиборског, Лазара Томића, писара прве класе среза тршавског;

за начелника треће класе среза мачванског, Витомира Васића, начелника исте класе среза параћинског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза посавског, округа београдског, Милана Струпалића, писара прве класе Касационог Суда;

за начелника треће класе среза ваљевског, Крсту Радовановића, писара прве класе ваљевског првостепеног суда;

за начелника треће класе среза рађевског, Љубомира Михаиловића, начелника исте класе среза посаво-тамнавског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза посаво-тамнавског, Анту Ивковића, начелника исте класе среза рађевског, по потреби службе;

за помоћника прве класе начелства округа нишког, Ђорђа Стојановића, помоћника исте класе начелства округа ваљевског, по потреби службе;

на вршиоца дужности начелника среза сврљишког, у рангу среског писара прве класе, Манојла Лазаревића, писара друге класе среза параћинског.

за вршиоца дужности помоћника начелства округа ваљевског, у рангу секретара министарства унутрашњих дела четврте класе, Тихомира Денића, вандредног секретара четврте класе истог министарства и вршиоца дужности члана Управе вароши Београда, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа београдског, Андру Дим. Динића, секретара исте класе начелства округа подринског, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа крајинског, Димитрија Ђорђевића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа пиротског, Милана Трифковића, секретара друге класе начелства округа пожаревачког, по потреби службе; и

за секретара прве класе начелства округа крагујевачког, Божидара Божића, комесара полицијског у Митровици, у рангу среског начелника треће класе, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пѣ 15181 27. јуна 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела решено је:

да се Димитрије Ђорђевић, помоћник прве класе начелства округа нишког, на основу тачке 2. §. 69. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му припада по годинама службе.

да се Петар Марковић, члан прве класе Управе вароши Београда, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у стање покоја с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пѣ 15184 27. јуна 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Јепрем Д. Мигалашић, начелник прве класе среза посавског, округа београдског;

Светозар Грковић, начелник прве класе среза колубарског, округа београдског;

Михаило Петровић, начелник прве класе среза колубарског, округа ваљевског;

Стеван Максимовић, начелник прве класе среза мачванског;

Светозар Савић, начелник прве класе среза расинског;

Милош Китановић, начелник прве класе среза јадранског;

Стеван Михаиловић, начелник прве класе среза млавског;

Марко Недељковић, начелник прве класе среза хомољског;

Милан Митровић, начелник прве класе среза подунавског;

Данило Херкаловић, начелник прве класе среза добричког;

Михаило Вукосављевић, начелник прве класе среза грузанског;

Јеремија Плавшакушић, начелник прве класе среза ужичког;

Ђорђе Павловић, начелник прве класе среза тршавског; Гаврило Белопавловић, начелник прве класе среза рађевског;

Гаврило Поповић, начелник друге класе среза посавског, округа ваљевског;

Деспот Бајовић, начелник друге класе среза пчињског;

Коста Ераковић, начелник друге класе среза лепеничког;

Благоје Кулић, начелник друге класе среза неготинског;

Божидар Ристић, начелник друге класе среза бањског;

Ђорђе Недељковић, начелник друге класе среза моравског, округа нишког;

Спира Станковић, начелник друге класе среза нишавског;

Михаило Гачић, начелник друге класе среза качерског;

Никола Јовановић, начелник друге класе среза косаничког;

Михаило Тодоровић, начелник друге класе среза ваљевског;

Зарија Х. Арсић, начелник друге класе среза прокупачког;

Цветко Јањић, начелник друге класе среза златиборског;

Коста Срећковић, начелник друге класе среза драгачевског;

Неша Зоковић, начелник друге класе среза пожаревачког;

Танасије Кнежевић, начелник треће класе среза деспотовачког;

Василије Стојиљковић, начелник треће класе среза сврљишког;

Сава Стевановић, начелник треће класе среза моравског, округа пожаревачког;

Филип Павловић, начелник треће класе среза загланског;

Алекса Спасојевић, начелник треће класе среза тимочког; и

Милорад Томић, вандредни секретар друге класе начелства округа подринског, и вршилац дужности начелника среза азбуковачког, — на основу §. 70 закона о чиновницима грађанског реда, — стане у стање покоја с пенсијом, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јуна 15180. год. Пѣ 15180 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Владимир Николић, начелник треће класе среза подгорског;

Милан Радојковић, вандредни секретар друге класе начелства округа београдског и вршилац дужности начелника среза космајског;

Светозар Величковић, начелник треће класе среза лесковачког;

Гаврило Пантелић, начелник треће класе среза темнићског;

Живојин Ружић, начелник треће класе среза рамског;

Владислав Богдановић, начелник треће класе среза моравичког, — на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — у интересу државне службе из све отпусте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пѣ 15183 27. јуна 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу тачке 9. члана 144. Устава одобрено је решење Државног Савета од 20. маја ове године Бр. 2726, које гласи:

да се Милан Вијатовић, учитељ музике и певања гимназије „Краља Милоша Великог", родом из Вршца у Аустро-Угарској, а поданик бугарски, по моћи своје прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађанског закона, као дојакошњи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пѣ 15385 28. јуна 1903. год. у Београду.

Указом од 27. јуна 1903. год. решено је:

за се Василије Војиновић, начелник треће класе среза дужничког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у стање покоја, с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Указом од 1. јула 1903. год. постављени су:

за начелника прве класе среза лепеничког, округа крагујевачког, Властимира Максимовића, начелника исте класе среза ивањичког, округа пиротског;

за начелника треће класе среза ресавског, округа моравског, Владимира Максимовића, начелника исте класе среза пожаревачког, округа пожаревачког;

за начелника треће класе среза пожаревачког, округа пожаревачког, Милана Ценића, начелника исте класе среза ресавског, округа моравског;

за начелника треће класе среза ивањичког, округа пиротског, Милана Антића, начелника исте класе среза лепеничког, округа крагујевачког, — сву четвртицу по потреби службе;

за начелника треће класе среза дужничког, округа пиротског, Светислава Машића, писара прве класе среза посавског, округа београдског; и

за начелника треће класе среза деспотовачког, округа моравског, Радивоја Јовановића, чиновника Главне Контроле.

Указом од 1. јула 1903. год. решено је да се:

Урошу Домовићу, начелнику друге класе среза деспотовачког; и

Михаилу Стојиљковићу, начелнику треће класе среза лужничког, — уваже оставке, које су на државну службу поднели.

Указом од 1. јула 1903. год. решено је да се:

Драгољуб Јанчић, писар прве класе среза колубарског, округа београдског;

Васа Ђема, писар прве класе управе вароши Београда;

Витомир Јовановић, писар прве класе среза крагујевачког;

Стеван Бошковић, писар прве класе среза гружанског;

Љубомир Јосифовић, писар прве класе среза моравског, округа пожаревачког;

Никола Вујић, писар прве класе среза косаничког; и

Радован Вучевић, писар прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког, — на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у стање покоја, с пенсијом, која им припада по годинама службе.

Указом од 1. јула 1903. год. решено је да се:

Сретен Врвак, комесар полицијски у Ражу једницу у рангу секретара начелства друге класе;

Коста Каповић, писар прве класе среза врачарског;

Михаило Димитријевић, писар прве класе министарства унутрашњих дела;

Мирко Гавриловић, вапредни писар прве класе начелства округа ужичког и вршилац дужности писара среза ужичког;

Ђорђе Цветковић, писар друге класе среза пожаревачког;

Коста С. Младеновић, вапредни писар друге класе начелства округа крајинског и вршилац дужности писара среза масуричког;

Стојан Бабић, вапредни писар друге класе начелства округа ваљевског и вршилац дужности писара среза колубарског, истог округа;

Стеван П. Марјановић, писар друге класе среза јабланичког;

Стеван Божидарац, вапредни писар друге класе начелства округа крајинског и вршилац дужности писара среза лесковачког;

Илија Атанацковић, вапредни писар прве класе начелства округа крајинског и вршилац дужности писара среза врбопаланачког;

Јован А. Симић, вапредни писар прве класе начелства округа крајинског и вршилац дужности писара среза неготинског;

Михаило Ст. Богдановић, вапредни писар друге класе начелства округа крајинског и вршилац дужности писара среза пореч ког;

Обрад Спајић, писар друге класе начелства округа моравског;

Светислав Катић, вапредни писар прве класе начелства округа моравског и вршилац дужности писара среза темнићког;

Велисав Ашковић, писар друге класе среза алексиначког;

Душан Јанчић, писар друге класе среза масуричког;

Димитрије Лукић, писар друге класе среза моравског, округа нишког;

Милорад Крапчевић, вапредни писар прве класе начелства округа нишког и вршилац дужности писара среза сврљишког;

Димитрије Игњатовић, писар друге класе управе вароши Београда;

Владимир Луњевица, писар друге класе среза таковског;

Милан Мишић, писар друге класе среза јасеничког, округа смедеревског;

Гаја Вукомановић, писар друге класе среза рађевског;

Сима Миленковић, писар прве класе среза млавског;

Никола Миловановић, писар друге класе среза голубачког;

Радосав Шљивић, писар друге класе среза качерског;

Јован Белимарковић, писар прве класе среза љубићког;

Ђорђе Петровић, писар прве класе среза подунавског;

Петар Марић, писар прве класе среза пожаревачког;

Тихомир Костадиновић, писар треће класе управе вароши Београда;

Влајко Поповић, писар друге класе управе вароши Београда;

Михаило Ђокић, писар прве класе управе вароши Београда;

Стеван Ј. Васић, писар друге класе среза драгачевског;

Водимир Влајковић, вапредни писар прве класе начелства округа ужичког и вршилац дужности писара среза рачанског;

Љубисав Јаковљевић, писар друге класе среза трнавског; и

Пантелија Драгојевић, вапредни писар прве класе начелства округа ваљевског и вршилац дужности писара среза посавског истог округа, — на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — у интересу државне службе, на ове отпусте.

Указом од 2. јула 1903. године, постављени су:

за писара друге класе Министарства унутрашњих дела, Стојана Томића, писара прве класе среза белопаланачког, по потреби службе;

за писара прве класе среза врачарског, Радивоја Докића, писара прве класе среза пчињског, по молби;

за писара прве класе среза лесковачког, Стојана Павловића, бившег среског писара исте класе;

за писара прве класе среза врбопаланачког, Косту З. Богдановића, бившег среског писара исте класе;

за писара прве класе среза неготинског, са седиштем у Радујевцу, Михаила Б. Јовановића, бившег среског писара исте класе;

за писара прве класе среза трнавског, Николу Матијевића, писара исте класе среза нишавског, по потреби службе;

за писара прве класе среза рађевског, Милију Бранковића, писара исте класе среза мачванског, по потреби службе;

за писара прве класе среза подунавског, Лазара Пешића, писара исте класе среза косаничког по молби;

за писара прве класе среза рачанског, Јована Сјеничког, писара исте класе среза мачванског, по потреби службе;

за писара прве класе среза косаничког, Милана Ђукића, среског писара исте класе у пензији;

за писара прве класе среза левачког, Александра Грујића, писара исте класе среза беличког, по потреби службе;

за писара прве класе среза мачванског, Милована Јосимовића, среског писара исте класе у пензији;

за писара прве класе среза посавског, округа ваљевског, Петра Ђорђевића, среског писара исте класе у пензији;

за писара прве класе среза посавског, Драгутина Марића, писара исте класе среза грочанског, по потреби службе;

за писара прве класе среза беличког, Марка Карамарковића, писара исте класе среза трстеничког, по потреби службе;

за писара друге класе среза масуричког, Ђорђа Кошића, писара исте класе среза дужничког, по потреби службе;

за писара друге класе среза пчињског, Станка Николића, бившег судског писара;

за писара друге класе среза крагујевачког, Милована Јовановића, писара исте класе среза лепеничког, по молби;

за писара прве класе управе вароши Београда, Косту Катића, писара друге класе среза златиборског, по потреби службе;

за писара друге класе среза мајуричког Мирка Николића, писара исте класе среза нишавског, по потреби службе;

за писара друге класе среза поречког, Драгољуба Новаковића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза расинског, Игњата Ранчића, писара исте класе среза баљског, по потреби службе;

за писара друге класе среза параћинског, Живка Николића, писара исте класе среза темнићског, по молби;

за писара друге класе среза темнићског, Косту Младеновића, писара исте класе среза колубарског, округа београдског, по потреби службе;

за писара друге класе среза нишавског, Антонија Даскаловића, писара исте класе среза трнавског, по молби;

за писара друге класе среза јадранског, Милоша Тодоровића, писара исте класе среза пожешког, по молби;

за писара друге класе среза пожаревачког, Милована Митровића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза пожаревачког, Гргура Бркића, писара управе варошн Београда у оставци;

за писара друге класе среза голубачког, Косту Костића, писара исте класе среза рамског, по потреби службе;

за писара друге класе среза млавског, Саву Јокића, писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе;

за писара друге класе среза драгачевског, Божидара Радовановића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза моравског, Симу Стојановића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза трнавског, Милана Б. Исаиловића, бившег учитеља;

за писара друге класе среза нишавског, Ђорђа Костића, писара исте класе првостепеног крагујевачког суда, по молби;

за писара друге класе среза лесковачког, Живка Костандиновића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Драгомира Илића, бившег среског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза сврљишког, у рангу писара начелства прве класе, Ђорђа Јовановића, писара исте класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза алибуковачког, у рангу писара начелства прве класе, Драгољуба Петковића, напредног писара прве класе начелства округа подунавског и вршиоца дужности писара среза посавотамнавског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа смедеревског, у рангу писара начелства прве класе, Чедомира Алексића, бившег полицијског писара;

за вршиоца дужности писара среза трстеничког, у рангу писара начелства прве класе, Петра Милићевића, напредног писара исте класе начелства округа моравског и вршиоца дужности писара среза левачког, по потреби службе; и

за писара прве класе начелства округа нишког, Ивана Лукића, напредног писара исте класе начелства округа крушевачког и вршиоца дужности писара среза расинског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза темнићског, у рангу писара начелства прве класе, Драгутина Ивановића, писара четврте класе управе државних монопола, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза колубарског, округа београдског, у рангу писара начелства друге класе, Милорада Тутунџића, напредног писара друге класе начелства округа београдског и вршиоца дужности писара среза грочанског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза ваљевског Живка Николића, напредног писара исте класе начелства округа ваљевског и вршиоца дужности писара среза посавског, истог округа, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза неготинског, у рангу писара начелства друге класе, Аврама Тодоровића, бившег полицијског писара;

за вршиоца дужности писара среза јабланичког, у рангу писара начелства друге класе, Витомира Денића, писара друге класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза пожаревачког, у рангу писара начелства друге класе Светислава Матића, бившег писара начелства исте класе;

за вршиоца дужности писара среза јабланичког, у рангу писара начелства друге класе Петра Иванковића, писара исте класе начелства округа пожаревачког, по молби;

за вршиоца дужности писара среза рачанског, у рангу писара начелства друге класе Николу Радуловића, практиканта Министарства унутрашњих дела:

за вршиоца дужности писара среза жичког, у рангу писара начелства друге класе, Петра Драгомировића, практиканта начелства округа пожаревачког, свршеног правника;

за вршиоца дужности писара среза жупског, у рангу писара начелства друге класе, Василија Николајевића, писара исте класе начелства округа крушевачког, по молби;

за писара друге класе начелства округа крушевачког, Лазара Младеновића, практиканта начелства округа крајинског, свршеног правника;

за вршиоца дужности писара среза пасјачког, у рангу писара начелства друге класе, Јована Ж. Јовковића, практиканта среза подунавског, свршеног правника;

за вршиоца дужности писара среза грочанског, у рангу писара начелства друге класе, Милана Кнежића, напредног писара исте класе начелства округа београдског и вршиоца дужности писара среза косматског, по потреби службе;

за писара прве класе Управе варошн Београда Данила Трићковића, писара друге класе начелства округа крушевачког, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства друге класе, Петра Г. Протића, практиканта Управе варошн Београда, свршеног правника; и

за писара друге класе начелства округа крушевачког, Живка Павловића, практиканта Велике Школе, свршеног правника.

Указом од 1. јула 1903. год. решено је:

да се Јован А. Станојевић, напредан писар прве класе начелства округа врањског, и вршилац дужности писара среза лесковачког, у интересу јавне службе, — на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — из државне службе отпусти, с тим да му се у име издржања изађе на државне касе 30% од плате коју је до сада имао.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пр. 15701 1. јула 1903. год. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 4. јуна 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се села: Грајевац, Злокућани и Кумарово, у срезу лесковачком, округа врањског, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине богојевачке, па села: Грајевац и Злокућани придодају општини јашуњској, а село Кумарово општини мрштанској, у истом срезу и округу.

да се село Доње Брајање, које је до сада било у саставу општине брестовачке, среза лесковачког, округа врањског, по изјављеној жељи њихових становника, одвоји од своје досадање општине и прида општини косанчићској, у срезу јабланичком, истог округа

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Пр. 15675, 4. јуна 1903. год. у Београду.

ЗАКОН

о

ОПШТИНАМА

од 21. марта 1902. године, пречишћен у живот ступивши од 5. јуна 1903.

XI. Надзор државне власти

Члан 141. Врховна надзорна власт над општинама је министар унутрашњих дела, а непосредна надзорна власт над општинама окружних варошн је окружно начелство, а над општинама по срезовима срески начелник.

Над општином београдском непосредна надзорна власт је министар унутрашњих дела.

Члан 142. Државни се надзор простире на све послове општинске власти, који преналазе самоуправни делокруг њен, а тичу се среза, округа и државе; и на тачно

вршење свију законских прописа и законских наредаба државних власти, у колико их општинске власти имају да примењују.

Члан 143. Надзор над општинама врши државна власт по прописима овог закона.

Од овога надзора изузета је чисто судска власт општинских судова, о чему постоје особена законска наређења.

Члан 144. Државна надзорна власт може присуствовати општинском збору али нема право да се меша у рад збора. Но ако би се на збору десили метежи и туча које председник збора не би хтео или могао да утиша, а не би хтео ни распустити збор, — одређени чиновник има права да збор распусти.

Орган власти, који је збору присуствовао, дужан је о радњи збора поднети извештај своме старешини.

Председник општинског суда дужан је увек надзорну власт известити о дану сазива збора и о предметима, који се на збору имају решавати, а тако исто и о свима решењима збора у року од два дана.

Члан 145. Државна надзорна власт има права опомињати и упућивати општинску власт на тачно и законским прописима сагласно вршење послова, и издавати јој у границама закона потребна упутства.

Исте тако државна надзорна власт има право казнити органе општинске власти по прописима овога закона.

Члан 146. У хитним случајевима, који одлагања не трпе а тичу се државних послова или интереса, а наročito реда и личне и имовне безбедности, ако председник, кметови и благајник не би хтели извршити што им је у дужности, или би оклевали с извршењем, надзорна власт може на рачун одговорних лица одредити свога чиновника, који ће тај посао урадити и његове су наредбе за тај случај обавезне за општину.

Трошак тиме учињен наплаћује се од одговорних лица, пошто рачун о томе прегледа и одобри министар унутрашњих дела, ако нађе да је поступак државне власти уместан.

Члан 147. Ако председник и кметови не би хтели да врше своју дужност или би радили супрот државним интересима, министар унутрашњих дела, на захтев надлежне државне власти, може их својим писменим решењем, пошто претходно од њих узме реч, привремено уклонити са звања.

Председник и кметови, који су овако уклоњени са звања, имају права жалити се Државном Савету у року од 15 дана. Државни Савет решава по тачној жалби као о хитном предмету. Ако Државни Савет нађе да уклањање са звања није по закону основано, уклоњеног председника и кметове враћа државна власт на своју дужност. У противном случају, она их дефинитивно разрешује од дужности. Одбор општински дужан је тада наредити нов избор, најдаље у року од 15 дана, рачунајући од дана решења саветског.

Привремено уклоњене председнике и кметове замењују у њиховој дужности чланови општинског одбора, које одбор изабере, све док се нов председник и нови кметови не изаберу.

Министар је дужан у року од три дана послати акте Државном Савету по његовој тражењу.

Члан 148. Ако општински одборници и њихови заменици не хтедну вршити своју дужност, или би радили супрот државним интересима, министар унутрашњих дела, на представку надлежне надзорне власти, може тражити од Државног Савета да се, било поједини одборници или заменици, било читав одбор разреше од дужности. Државни Савет решава о том као о хитном предмету.

Ако Државни Савет изрече разрешење, нов се избор мора извршити најдаље у року од 15 дана рачунајући од решења саветског.

Разрешени одбор или одборници или заменици врше своју дужност и даље док се нов избор не изврши.

Рокови и дужности важе ако и код члана 147. овог закона.

Члан 149. У Београду и Нишу председник се разрешава у поменутим случајевима, но образложеном решењу Министарског Савета, увек Краљевим указом на предлог министра унутрашњих дела.

За остале општинске часнике важе прописи члана 146. и 147. овог закона.

Члан 150. Лица, разрешена од дужности, по пропису члана 147. и 148. и 149. овог закона, не могу бити поново бирана за две године од дана разрешења. Ако би у том времену поново била изабрана, тај избор неће вредети.

Члан 151. Ако збор неће, ма из ког узрока, да бира председника општинског суда, онда општински одбор одређује једнога од чланова суда да врши дужност председника до избора. Ако ни одређени члан неће да врши ову дужност, онда ће је вршити по годинама најстарији одборник све дотле, док збор редовним путем не изврши избор. Ако се ни он не би хтео примити вршења те дужности, онда надзорна власт одређује лице из дотичне општине које ће вршити дужност председника. Ну одређено лице мора имати сва својства, која се овим законом траже за општинске председнике.

Члан 152. Непосредна надзорна власт задржаће од извршења оне одлуке збора, одбора или општинског суда, које би биле противне законима и законским уредбама, образложеним решењем и с позивом на прописе законске. Ну ако би се овим одлукама збора, одбора или суда општинског вређала само интереси или права појединаца, онда их може надзорна власт на показани начин задржати од извршења само по њиховој жалби, у законом року поднесеној.

По жалбама ове врсте непосредна надзорна власт дужна је донети своју одлуку у року од шездесет дана пријема жалбе.

Ако је задржала одлука збора, надзорна власт шаље по службеној дужности ствар министру унутрашњих дела, у року од 5 дана, који или потврђава одлуку надзорне власти или спроводи ствар на решавање Државном Савету.

Закључци и одлуке општинског збора, одбора или суда извршни су, ако државна власт, најдаље за 15 дана од дана пријема закључка или одлуке, ствар не реши и општински суд не извести.

Члан 153. Радња збора не може се поништити само с тога што су на збору гласали они који немају право гласа, ако њихов глас није од утицаја на резултат гласања.

Члан 154. Непосредна надзорна власт може у свако доба прегледати рад, касу и рачуне општинског суда, а дужна је то свагда учинити, кад то затраже који кмет или најмање три општинска одборника, или најмање 20 грађана који имају право гласања, а докажу вероватноћу да ће се прегледом избећи злоупотребе.

Кад се преглед врши по захтеву грађана, онда ће прегледу присуствовати и два грађанина, које наберу они што су преглед тражили.

Трошак око тога учињен плаћа руководилац касе, ако се прегледом каква злоупотреба нађе; а кад су преглед тражили грађани, кад се не нађе кривица, трошак ће они платити.

О прегледу ће се начинити записник, који ће потписати сва лица која су прегледу била присутна.

У записнику ће се забележити је ли све у реду; а ако није, због чега и шта није у реду.

Осим тога у записнику ће се забележити, ако је све у реду нађено, да ли је било основане сумње за неправилности или злоупотребе.

Записник ће се одмах завести у деловодни општински протокол и чувати у архиви дотичне општине.

Члан 155. Ако општинска одбор, ни на поновну писмену опомену општинског суда или надзорне власти, неће да реши предмет који су му упутили општински суд или надзорна власт, а он је за то био надлежан, надзорна ће власт тај предмет упутити на решење надлежном министру, против чијег решења има места жалби Државном Савету.

Члан 156. Све одлуке надзорних власти, донете по овом закону, морају бити образложене и основане на законским прописима.

(Свршиће се)

Предубеђење у суђењу једног страшног злочина

Пре неког времена у Француској је наступио епилог страшног и тајанственог дела, које је извршено још 1898. и чији су главни виновници остали још неоткривени. То је дело поучно између осталог још и за то што показује на какве странпутице могу завести правосуђе у напред утврђене мисли и предубеђења, код којих вршилаца, што их наводи да сакрију очи пред стварношћу и да траже кривцу тамо где ње нема.

У Понс-Ла-Калм, око Изеса у Француској, живела је на усамљеној ферми г-ђа Демаре де Вокроз, са сином од педесет година и служавком Маријом Лопаје.

Поред све дубоке старости (госпођи де Вокроз било је седамдесет и осам година), старица се одликовала великом енергијом, и сама је управљала својом кућом и сином својим стварима и пословима. У орману

који је био у њеној соби, она је чувала новац, који је добијала од продаје сеоских производа, и распоређивала је приходима с фарме по своме нахођењу.

Једно јутро, сви госпође де Вокроз, устајући код матере у спаваћу собу, да је поздраве, нађе је мртву. На несретној старици видело се да је удављена. Фиоке у ормарима и столовима биле су извађене, врата од великих ормана отворена и све што је било у њима било је разбацано. Домаћини сеоски од ужаса при погледу на све то, г. де Вокроз пошље за кмета и за жандарме. Сви они дотрче и приступе испитивању младе служавке. Њена соба била је до себе њене госпође и водила је у њу. Постеља њена била је одвојена од постеље убијене старице само једном завесом преградом, и поред свега тога служавка је тврдила да ништа није ни видела ни чула.

— Јесу ли била затворена сва спољна врата у очи тог јутра? Јесу. Али ипак она је признала да је у десет часова у вече отворила врата, која су водила у двориште да би отишла да спреми рубље, пошто та је сутра требало прати.

— Зар тако доцнап?

То објашњење изгледало је подозриво. Жандарми навале с питањима на ту младу девојку.

Она је свршила тим што је изјавила, да је у три сата у јутру разговарала с њом њена газдарица и да је у то исто време неки човек, који је, *како ја* се чини, био син газдаричин (у соби је било мрачно и она га је само чула, а није га видела) пришао њеној постељи и рекао јој: Ја ћу да пређем у собу госпођину, а ако ни о томе будете причали, ја *ћу* казати да лажете. Више она ништа не зна, *за то што је одмах заспала.*

Поред све чудноватости и неодређености тога одговора, одмах су ухапсили сина убијене, Фернанда де Вокроз. Он је негодујући протестовао, наводио је доказе у своју заштиту, кад се не би нимало узела у обзир та околност што је он недеост година био најспаваћији и најодањи син[*], то сами *факти* показују сву лажи окривљења. Ону *фразу „Ја ћу казати да лажете“* она је исказала речима, које употребљавају у том месном дијалекту, а којим де Вокроз не говори; и већ та једна ствар доказује да Марија Лопије говори неистину. Али осим тога претрес, који је учињен одмах тада, доказао је његову невиност: у једној прегради ручне торбе, где је покојница чувала новце нашли су изјаву коју је потписао де Вокроз, у којој он признаје да једно извађе од 110 000 франака, купљено на његово име, припада по закону његовој мајци! Да је он убица, зар он не би уништио ту изјаву! Сецирање тела покојниче такође је показало лажност исказа слушкиње. Убиство је извршено не у три сата у јутру, као што је она уверавала.

„Повојница — говоре експерти, — вечерала је у седам часова у вече и стање хране у желудцу непобитно доказује, да је убиство извршено било између десет сати и пола ноћи.“

На несрећу за г. де Вокроза судски чиновници били су проникнути мишљу да имају посла са „врло препређеним злочинцем.“ Њих је бунило то што наименташ није био позовљен, него је све било отворено кључевима покојнице, и они су били уверени да је само матероубица могао догурабити кључеве. Увртивши себи у главу да је материнско старање морало бити несносно педесетогодишњем сину, они су сматрали за комедију све његове протесте и гледали су преиређеност у свему, што је могло служити нему за оправдање. Они су налазили да је његов говор сувише уверен, да му је поглед сувише спокојан. Крађе реби он се никако није подударао са оном идејом, коју је судски иследник у Изесу створио себи о целоком слику, који је окривљен за матероубиство. Пошто у његовом присуству Марије Лопије није смела пошалвати своја окривљавала и плакала је, оборивши главу, то су њега окривљавали за то што је запланиво ту јадну девојку. У једној соби нашли су записку, детаљасто написану, у којој су нашли као мигове на неку вредну ствар. И не гледајући на неписменост те забележке, или боље рећи, услед неписмености, њу су приписивали де Вокрозу; да је то лукавство од његове стране, да је он нарочито то написао неписмено, да би судије навео на заблуду.

Али шта је било с новцима и драгоценостима његове матере? Кроз десет дана један део њих био је нађен. Дезнавши за тај злочин старији брат окривљеног. Шарл де Вокроз дође у Сен-Поне да сахрани матер и дозна да му предстоји нов посао: да спасава брата од опасности. На то је он потрошио све своје време и имање.

После неког времена он се опако изразио: — Да би заштитили нашу част и осветили нашу матер, ми смо за две године са свим пропали.

Шарл де Вокроз паралелно с иследењем, које је водио државни иследник, који је окривио његовог брата, продузео је друго иследење у заштиту брата. После неког времена њега наведу на траг неке свитње, којега су видели у очи убиства у Сен-Попсу и који је другог дана, у Сен-Наверу, малом селу једном, које је удаљено четири километра од Сен-Попса, разменио пред банкиотом од 50 франака; тај човек сео је тога дана на железницу, која је водила за Лион, и платио је за своје место другом банкиотом од 50 франака. Назад у његовим рукама видели су златан сат са црној врпци. Међутим сви убојене жене одмах по убистну објавио је да је нестало златног сата и банкиота. Али ни такав доказ невиности још није био довољан иследнику. Он је и даље водио ту ствар по окривљену де Вокроза. Он је мислио да свитиње нису могле украсти драгоцености и новце, пошто је он успео да их стрпа на какво било тајно место, и на основу те хипотезе он је држао своју жртву још два месеца у затвору. Али назад „из оскудице на каквих доказа“ де Вокроза пусте на слободу тако исто као и Марију Лопије, која је неколико пута мењала своје исказе и говорила наместу осталог да је газдарицу убио њен љубавник Јоаким Одибер, који је служио на имању као надничар и кога је она оне ноћи кад ће се десити убиство, пустила к себи, отворивши за њега у исте врата, која је затворио њен син. И сам Вокроз сматрао је Одибера за убицу, али сумње на њега нису се оправдале. Марија Лопије, — која је умрла за време парнице и доста загонетном смрћу — тргла је натраг све своје исказе. Најава о осло-бођењу де Вокроза била је састављена пре него сатушкин акат. Ево неки места из тог чудноватог документа:

„.....Узимајући у обзир што није било никаквог переда у собама, где је све било на свом месту, што показује да је разбојник радио методично и уверен да му неће нико сметати; узимајући у обзир да нон, који су обично јахали, те ноћи нису јахали; узимајући у обзир да на намештају нема никаквог трага претурања и рушења и да је тешко странном човеку да се нађе у многобројним кључевима, који су се нашли у соби убијене жене; узимајући у обзир, што се из тога може закључити да то није била краља него ситуација краље, да би се навело на мишљење да је тај преступ извршио сасвим страни човек; узимајући у обзир да се окривљени одликује високом моралношћу; да је он због лењости, малодушности и немања осећаја сопственог достојанства, пристао да остане код матере и да проводи жалосни, ропски живот узимајући на се послове сваке врсте, као што су да намешта постељу матери, да готови јело; што се је он толико пошшо на то што је, како је он говорио, морао јести, пити и пушити колико год хоће; узимајући у обзир да он није имао никаквог личног интереса и да је он знао да га је мати лишила по закону наслеђа[*]; узимајући у обзир да се је он због лењости осећао неспособан да стресе матерински јарам....; узимајући у обзир да су сви ти разни разлози, које су изгледе за сина; али, узимајући у обзир да те ствари нису поткрепљене никаквим материјалним доказом, а уз се колеба да призна такав преступ, као што је матероубиство, и да би требало, ради утврђења таквог преступа, материјалних доказа или формалних сведоџаба; узимајући у обзир да постоји сумња, која треба да иде у корист окривљеног..... и тако даље.....“

(Наставиће се)

ДРУШТВО ЗЛОЧИНАЦА

из новеле М. Горона

2

На његовој пошуљи најјаче трагове од крви, а окривљени му нож лежаше на столу помесареном; но он одрицаше и непрестано говораше: „Ја јесам лопов, то је истина. Али никад никог нисам убио.“

Али немађаше среће. Чим га је Розиљон наблиза видео, викну: „Шта врага, на то је Јосиф, талијанац.“

Ну сад се сетих. Пре краткот времена ухапсили смо једну целу дружину злочинаца, коју звоху „дружина од Патена.“

*) Изгледало би да само та једна околност неће одклања сумњу од Вокроза ца је он убио матер, услед жене потпуне бесмислености.

с тога што су њихов злочин вршили већином у овом крају, где сам био као полицијски комесар. Око петнаест чланова ове дружине беху послани у Кајену и Нову Каледонију; само један члан ове дружине бејаше измакао и у праве свемоћном труду не могаосмо га пронаћи. То беше „Јосиф Талијанац,“ као што беше назван. При свем том човек не тиче признати и тврдаше, да су му нож предали неки другови које је био задесио; и његова кривица није, ако су га на тај начин увукли у каквo дело. А што се тиче познанства од стране Росиньола слеже раменима и рече: „Полицијски шпијуни познају цео свет: ти се страшно вараш мој драги.“

Тек што приспемо полицијској префектури посласмо човека у антропометријско одељење, где је врло брзо пронађена цедуљица са његовим описом. Показаше му слику Јосиф Алорта, једног врло опасног злиховаца, кога је једном Росиньол ухапсио и који је више пута апшен. Кад је видео да је познат, призна да је то он.

„Врло добро, то је моја личност; па шта даље?“

Оставимо га до сутра дан да се кисели, по полицијском изразу и одведосмо га за тим до куће, где је леш не додирнут лежао. Јосиф издрка ово суочење са највећом хладнoћом.

„Грем и пакао“ рече посматрајући леш, „овога сте лепо успремили. То је част посао био.“

Он одрицаше са дивљом енергијом да је суделовао при овом убиству, и тврдио је, да се он налазио на улици, кад му повише људи, који он не познаваше, дадоше пеу са стварима које он носаше као и нож који је код њега нађен.

Иследни судија прими му са највећом мирноћом, да су му они искази и сувише неистинити, на што талијанац даде другу изјаву, која до душе није одговарала целој истини, али јој се већ приближаваше.

Сви злочинци имају обичај, да на овај начин праве почетак кад се ухвате. Они признају само поједине делове истине, и сматрају за част да се боре са судијом. Ову борбу напуштају тек онда, кад већ немају никаква изгледа, да ће заварати иследног судију.

„Добро, ја ћу вам испричати истину,“ приметн талијанац обичним изразом злочинца, кад се спрема, да избаци какву крупну лаж, којом се надају да ће судију преварити, „ја нисам имао удела у злочину, но сам само чувао стражу. Ова је стварозвако текла: нашао сам тројицу, којима име не знам, и рекоше ми: „Друже, можемо добро пазарити ако похарамо једну кућу која није настањена.“ „Добро славлем се одговорих.“ Затим они уђоше у кућу, а ја сам остао напоље да чувам стражу.“

А кривац нож и кравце мраље на тројим халиницама? упита Гиљо.

„Ја сам им мој нож узајмио,“ рече талијанац, и „не знам шта су с њим радили. Мраље на халиницама су од прше, која ми је ме носа пила.

У парискомдупешком сталежу постоји једна циничка наивност и скоро детиња невештина, која озалшава судијама њихов задатак. Увек као год је ствар око једне дружине лопова или убица, иследни судија може врло често употребити једну корисну методу, која је постала скоро традиционална.

Ми смо врло добро знали, да се талијанац није могао само тиме задовољити, да чува стражу, већ да је без икакве сумње имао удела у злочину. Господин Гиљо познавао је „шуњаву“ полицију сигурности и знао је да у опасним приликама моји агенти велико искуство имађаху, предаде ми Талијанца.

Узалуд сам му преставио, да он на тај начин само своју положај погоршава, јако би хтео пређутати имена саучесника, које он несигурно зна полиција ће их сама и без тога дознати. Ми смо већ познавали индивидуе с којима се он дружаше и према томе је паше после рада било уско ограничено.

„Не“ рече Талијанац, „ја нећу да издам моје друштво. Ја нисам издајник.“ Али ипак му се за време саслушања намаше на уста, да он неће дозволити да се и један осуди који није у томе крив. Ова ми је примедба била од неоцењиве вредности, јер ми она издаваше карактер злиховаца, који до душе и ако је био способан за сваки злочин ипак имађаше добре особине.

Полицајац, који хоће да с успехом врши своју дужност, мора да уме у обзир добре особине индивидуа, с којима има посла, исто тако као и хрђаве.

Талијанац ми је сам нехотично дао средство, на који начин да открије његове саучеснике. Кад сам прегледао акта овог злочинца, који је већ више пута био осуђиван, приметих, да између њега и фамилије извесног Тонија, постоје добри односи, да је Талијанац требао да се ожени његовом сестром и да су се узајамно потпомагали.

Ухапсити једног невиног, да би се пронашли прави, многи дуже за недовољно и пребијају полицајцу, што се таквим средствима служи; но нигде у свету нема апсолутне доброте и хрђавости, и „невине,“ које у оваким приликама хапсе, обично нису тако непрекорне, безпрочне личности; такве су се личности већ једном упознале са апсаном.

Тони тако звани „бик“ бејаше познат као куплер у кварту Лавиље. У врсти где је он сваки дан играо своју омиљену игру мања,[1] долазио је у додир са друговима који су и полицајцу познати били. — Каделаном т. зв. мајско цвеће, Едуардом од Монтмарте и са Томом званим неустрашивим. Целој овој поштеној дружини није ништа стало до тог, што ће један дан пропасти у депоу.

Ухапсим дакле Тонија и суочих га са Талијанцем. Овај ми га сласи повика разљућено, да Тони нема никакна удела у овој афери.

„Буди мирап“ приметих му,“ то је твој друг!“

Још нешто! Сваки шеф сигурности мора, ако саслушања извесну класу париских злочинаца, међу собом да тако, као да су то уличнa дица, иначе му цео ауторитет у томе пропала. Ово изгледа мало чудноватo, али је цела истина.

[1] „Мања“ игра карата која је врло сложена код париског низег сталежа.

„Ви знате врло добро“ обраћаваше Талијанац, „да је Тони невин, и он ће моћи доказати своју невиност.“

Али Тони није био задовољан. У овом злочиначком свету влада велико међусобно неповерење и с тога изгледи Талијанца, који је кривио што је он ухапшен. Затворих Талијанца у његову ћелију и узех Тонија на саслушање.

Овај није имао удела у злочину, као што сам то већ унапред био сигуран, али је о њему знао. Он је шта више у једној крчми од Лавиљеа очекивао повратак дружине са краће, па је се врати тек око 10 сахата у јутру кући, врло узнемирен, што му се још нису вратили другови.

„Тим горе за тебе младићу,“ приметих ја. „Ја морам од тебе или од Талијанца дознати имена саучесника; ако их ти не кажеш то ће он морати учинити. Ја ћу те онде задржати; у осталом ти си целу ону ствар одао и спремно.“

Друго суочење двојице злочинаца било је врло драматично. Талијанац оста при његовом ћутању, и Тони га узалуд преклињаше, да каже истину. Напослетку се Тони разљути и рече му: „За све услуге које ти је моја фамилија учинила, твоје је понашање срамно. И поштo врло добро знам, да сам невин, ти ме не смеш оставити и даље ухапшеног.“ „То имаш право рече Тониу. И ја сам се заклео, да нећу останити ниједног невиног да лежи у затвору. Господине Гороне, пустите Тонина на слободу; он није ни мало у овој афери умешан а за то ћу вам казати: главни је кривац мој друг звани једноруки, и више ништа нећу да вам издам.“

„Једноруки,“ то беше само надимак и талијанац је тврдио, да му не зна право име; али и то беше довољно, и по надимку је полицајац у стању да пронађе правога човека међу париским злочинцима. По ком што исти надимак имађу два и три злиховца, — ја сам три таква познавао, — на ипак је лако да се пронађе прави кривац.

Један агент, који је био присутан, приметн, да су управо пролазе ноћи ухапсили једног човека, који се звао „једноруки;“ а ухапшен је при патролисању у кварту Лашанез.

Што брже могао стрчах низ степенице, јер врло добро знађах, да оне индивидуе, које су ухапшене при патролисању обично не остају дуго у депоу. Кад сам ушитао апсанџију да ли је још „Једноруки“ у депоу, одговори ми, да он није више ту. Тек што је био пуштен на слободу, али да се пре неколико секунада овде налазио.

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Многи општински писари учинили су овакна питања, а једна више ово:

„Поводом промене Устава и закона о општинама, шаљи су изборни општинских часника у једној земљи.

Изборима ових претходи састав бирачких списокова неспособних и избачених.

Од правилног састава оних списокова, зависи и правилност општинских избора.

Јер, ако се погрешним радом одузме гласачко право грађанима, онда не само што се

вреће право појединаца, него се подвиже зора у готовост свију фактора, да се дејствују осигура и право већине и слобода мишљења.

Погрешке су, наш, оне које могу учинити из двојаких узрока — или што се тако намерно хоће, или што се може погрешити.

Решен да најзавеснije изради ове списке, ја сво одмах напазим на питање: но ниа право гласа јер и Устав и закон о општинама, нису до ситница јасни у својем одредбама о овоме питању.

Да не бих, дакле, погрешио, ја молим Уредништво да ми изволи дати објашњење:

1, мора ли сваки пактити порез за прошлу годину, па да стекне право гласа, као што прописује чл. 32. закона о општинама?

Ово се питање намеће због тога, што у Уставу, а у одредби, која одређује право гласа на општинским изборима, не стоји определено, да порез мора бити плаћен, а у предложеном овог нарећењу стоји: да општински закон може у овоме, у колико није противан Уставу;

2, има ли право гласа онај, који није потпуно измирао порезе: школски, верски, окружни, општински и т. слично; и,

3, ако неисправни порез старешине задруге не износи потпуно 15 динара, ако се ту не дода и лични порез задругара, да ли који из те задруге има право гласања?"

На ова питања одговарамо:

1, Говорени о томе, ко има право гласа на општинским изборима, Устав, истина, не вели, да порез мора бити плаћен, па да исто има право гласа, али то је питање регулисано законом о општинама, који је изишао пз Устава, као основног закона.

Ова одредба не противи се ни мало Уставним одредбама, јер одговара ономе принципу, да уз права иду и дужности, које претходно треба испунити.

Истина, у изборима посланика одступљено је од овога принципа, али код избора нижеговских законодавца је остао при поменутом принципу.

Да је он свесно и намерно грубо испуњавање дужности према држави, да ће се онда стекне право, налазимо потврде и у томе, што су у Уставу од 1888. год. биле исте одредбе које су и данас, па је и општинам законом о општинама тражено, да се прво плати порез за прошлу годину, па тек онда стекне право гласа.

Према овоме, нико не може имати право гласа на општинским изборима, докле не плати порез за прошлу годину одмах после.

Поштo Устав, говорећи о праву гласа на општинским изборима, помиње само порез и чисто државне прирезе у $75^{0}/_{0}$, који иду као допуна пореза, а њих у опште узиме као основицу за одређивање гласачког права, онда сви и могу једино бити од утицаја на право гласа, а не и остали прирези, који се не могу убрајати у оне основне акцизне, које држављани плаћају за дају државни.

Ово гледиште није противно ни чл. 32. закона о општинама, који таиоре замишла само прирез $75^{0}/_{0}$; и

3, Техника је Устава, да право гласа има само лице, које плаћа на име пореза и државних прireза 15 динара.

Како су и задруге изједначене са пореским личностима, и у старешини задруге сличена цела задруга, и целокупно плаћање задруге пада на терет старешине, то је са свим право, да у оних 15 динара уђе и порез на личност задругара, па да се према укупној суми одређује право гласа старешине.

* * *

На питање, пак, једног општинског писара одговарамо:

да досадашње општинско рачуноводство, које је прописано у прошлој години, остаје и даље, јер је враћен у живот закон о општинама од 21. марта 1902. године, на којега је оно и потекло.

У осталом, ово није било замењено ни после увођења у живот закона од 1866. године те нема разлога ни покретати питање о томе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ноћу, између 27. и 28. јуна ове године непознати лопов, улазо је Николају Стаиојевићу, берачницје из Чачка, једног коња са пашо. Коњ је алате затворено земене, има 6 година, на врату има жиг = без других ровашпа. Може се ове полицијске власти, да придахница и поправљу живо потраже и пашене спроведу начелству округа чачанског, с позивом на Бр. 8680, Убр. 20645.

Едуард Бухтел, пекар из Беча, који је становао у VII шпарту, Lindengatte бр. 5., проневерио је 120.000 круна, па је 14. јуна ове године побегао из Беча. Проневерена сума састоји се у конвертованој ренти под № 1540, 5102, 8567, 9385, 9386, 13856.

Едуард је стар 54 године, католичке вере, жепеп, висок, крупан, пуна лица, кратке смеђе косе, плавих брнова, има на лицу мањеге.

Скреће се нашим полицијским властима, да на Едуардову потеру пазе и у случају пронађења спроведу га овоја управи гр. Београда с позивом на Бр. 20545.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

15. јуна Недељко Мајсторовић, чувар ибарског моста утопио се у реку Ибар.

Ноћу између 16. и *17.* јуна Трајпло Вопиновић, из Осипића, среза бољевачког погинуо је. Његз је Трајпло Лапдаковић, син Лапдака Трајповића, из Осипића, убио секиром, због што је посипуо ударио батином по глави оца Трајпловог — Лапдака, а сва је биво због кађе сушва и других ствари Лапдакту.

19. јуна око 10 сахата пре подне Сима Аџаровић, из Висше, среза врањског, враћајући се са кукурузпта преко Морава код Церове утопи се и *20.* јуна пашер је мртва га обала реке Мораве. О овоме је извештена његова фамилија и уз саучешће његовог брата Тихомира Аџаровића, из Висше, сахрањен је у општини прилепачкој.

20. јуна жена Светозара Аџаиовића из Мале Брестице у срезу рамском, пашена је мртва у својој њиви у пољу у којој је сама живела. Констатовано је, да је рукама удављена од непознатог лица. Истрага је одмах предузета.

22. јуна око 7 сати пре подне убио се из револвера у свом стану Сима Карађајић, мех. из Пожаревца. Метком из револвера ударио се у потиљак испод грла, од које је рапе изашао. Ово је дело учинио због пеланс осиромашења, што трпи његово сиоверучно писмо које је сам написао и које се код њега нашло. Истрага власт учинила је увађај којим је утврђено дело самоубиства.

23. јуна погинуо је од грома у својој њиви Видосава жена Петра Милићевића, из Вечи. среза драгачевског. Кућа и сво покућанство изгорело је, у њој је било и жено живипче које од 4 годипе, но ово је здраво и спашено.

25. јуна Велика удова поч. Тарре Чешљарца, из Бара, среза ступничког, оађена је мртва у својој згради. Пошто је Велика дотле била потпуно здрава, сумња се, да ње пасидо уморена. Одмах је нарећена секција и истрага предузета.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Његово Величанство румунски Краљ Карло I. одликовао је уредника нашег листа г. Н. Димитријевића орденом Румунске Круне IV реда за учиње заслуге „Полицијским Гласником" у последњ јавпа бпабедности и суседној краљевини Румунији.

Нашу сталпу рубрику „Поуке и обавештења" коју смо због проширења Устава и закона на неколико посебних бројева изостављали, поново доносимо. У њој ће се и од сада одговарати на сва питања полицијских и општинских органа. Но буде редовно праћено и поступно по упутствима неће чинити погрешке у значајној дужности.

Полицијским чиновницима који раде на прикривању и не желе да се сачувају од законске одговорности обраћамо пажњу на чланак који ће наћи у идућем броју. Ово чинимо с тога, што и поред наших јасних чланака о томе у 1899 години, било је много погрешпа радом за које су после осуђивани на плаћање великих трошкова.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 28. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 12. ЈУЛА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволело је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за начелника друге класе среза љубићског Попка Симића, пореника прве класе у пенсији;

за начелника треће класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Борисава Ристића, писара прве класе среза крагујевачког;

за помоћника прве класе начелства округа чачанског Николу Митровића, помоћника исте класе окружног начелства у пенсији.

за помоћника друге класе начелства округа ужичког Јосифа Протића, помоћника среске београдске полиције, у рангу члана исте класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за помоћника друге класе начелства округа моравског Димитрија Миливојевића, помоћника исте класе начелства округа ужичког, по потреби службе;

за вршиоца дужности помоћника начелства округа топличког, у рангу начелника среског друге класе, Љубомира Рајића, вишег секретара Министарства унутрашњих дела четврте класе, у пенсији;

за помоћника друге класе начелства округа врањског, Милорада Рајковића, начелника прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког, по потреби службе.

за члана прве класе управе вароши Београда Драгутина Тодоровића, помоћника прве класе окружног начелства у пенсији;

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу секретара Министарства треће класе, Димитрија Барбулешића, секретара треће класе пореске управе, по потреби службе;

за писара прве класе среза косаничког Љубомира Радосављевића, писара прве класе среза врањског, по потреби службе;

за писара прве класе среза крагујевачког Борђа Стојановића, бившег среског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза заглавског, у рангу писара начелства прве класе, Јована А. Симића, бившег вишег писара начелства исте класе;

за вршиоца дужности писара среза врањског, у рангу писара начелства друге класе, Јована И. Јовковића, вршиоца дужности писара среза косаничког, у рангу писара начелства исте класе, по молби.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 16296 5. јула 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Тодор Молеровић, помоћник прве класе начелства округа моравског;

Момчило Јокић, члан прве класе управе вароши Београда;

Алекса Анђелковић, напредни секретар четврте класе Министарства унутрашњих дела, и вршилац дужности помоћника начелства округа чачанског; и

Јован Јовановић, начелник треће класе среза љубићског, на основу § 70 закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у стање покоја, с пенсијом, која им припада по годинама службе.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 16298 5. јула, 1903. год. у Београду.

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда.

На питање неких полицијских власти: да ли је, према члану 202. Устава од 5. јуна ове године, изгубила важност одредба трећег одељка §§ 15. и 16. полицијске уредбе, и, да ли се одредбе члана 9. Устава односе и на изгубе пресуде полицијских власти које оне изричу и извршују по службеној дужности, — наређен свима полицијским властима овај упут:

Пошто су и текст и редакција члана 9. Устава од 5. јуна ове године истоветни са текстом и редакцијом члана 9. Устава од 1888. године, с том само разликом, што се у садашњем тексту тога члана у место ондашњих истражних судија свуда помињу судије истражне власти, — то треба да се полицијске власти, приликом извршења и примене полицијске уредбе, придржавају расписа Министра унутрашњих дела од 7. маја 1890. године ПБр. 7342 [Збор. 46. стр. 592] и објашњења Касационог Суда од 28. маја 1890. године Бр. 2032. по коме се објашњењу *не морају, по дужности и ако не буду жалбе*, слати надлежној већој власти на разматрање и пресуде, које полицијске власти изричу и извршују одмах по оним иступним делима о којима је реч у трећем и четвртом одељку §§ 15 и 16 полицијске уредбе.

Препоручујем свима полицијским властима, да се по овоме упуству тачно управљају.

№ 16.143.

4. јула 1903 год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда

По члану 22. Устава штампа је слободна. На основу те уставне одредбе постоји и специјалан закон о штампи од 31. марта 1891. године, који је сада у важности. По чл. 19. поменутог закона о штампи одговорни уредници или њихови заступници дужни су да приме у свој лист сваку исправку, коју им пошаљу власти или приватна или правна лица, чија су имена споменута или о чијим је радовима било говора — речи у листу.

Како се не ретко дешава, да се поједине појаве и догађаји у кругу среских и окружних власти, као и поједине радње и поступци полицијских и општинских службеника, неверно — често и хотимице нетачно представљају, препоручујем томе начелству, да када потребну наредбу свима среским властима у поверењом му округу, па и само да се по томе управља, да за сваку неверно представљену појаву у срезу и округу, или неверно представљен рад органа полицијских и општинских путем штампе, нарочито кад се то тиче имовне и личне безбедности, или неправилног службеног рада или угледа и понашања подручних ми органа, дају одмах исправке *представљајући доказе онако како је у истини био.* У исправци нала избегавати сваку полемику или карактерисање личности, чиј је члан ан, или листа у коме су се белешке или чланак појавили.

Ч. [illegible] службе, а чуварима [illegible] заставника управних власти захтева, да се нетачности штампе исправљају и напади њом учињени одбијају у судбијају. Ко се не брани нападом на се оправдан прекор, да то није у стању чинити, те даје маха вероваљу у истинитост онога, што се у штампи о њему пише. Јавни органи и службеници нису у положају приватних људи, да могу и обутати на нападе и прекоре штампе. Они су дужни службе и

угледу свога положаја сматра се брањити. А неправедно и злонамерно нападнути и нападани нађи ће у мени, као своме шефу, сматра привредног и одлучног заштитника.

ПБр. 16329.

5. јула 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

ЗАКОН
О ОПШТИНАМА
од 21. марта 1902. године, враћен у живот уставом од 5. јула 1903.

(Свршетак)

XII. Казне

Члан 157. Да се казне губитком плате од месец дана:

1. председник и деловођа, ако у случајевима члана 34. не би сазвали општински збор на време;

2. ако не би до остављеног рока чланом 21. овога закона састављали гласачке спискове или би списковима биле неисправне;

3. председник и благајник, ако у остављеном року чл. 129. не би саставили и одбору поднели на претрес општински буџет;

4. ако у остављеном року (члан 135. и 136.) не би саставили и одбору поднели на преглед општинске рачуне.

Члан 158. Да се казне опоменом, и у тежим случајевима губитком плате до 15 дана: председник, кметови и деловођа, ако не би у остављеном року извршили ма какву наредбу државних власти на законску основану, а коју су били дужни извршити, или би показали неуредност или немарљивост у извршењу закона или законских наредаба државних власти. Овим се не мењају прописи других закона по којима би они имали да раде и да одговарају.

Члан 159. Да се казне са 50 до 150 динара: председник и чланови гласачког одбора, који не би хтели потписати записник о раду на општинском збору, или би без оправданих разлога напустили рад.

Члан 160. Да се казне: у сеоским општинама од 50 до 100 динара, а у варошким са 100 до 300 динара, они који су изабрани за општинске одборнике или заменике, па се не би хтели тих дужности примити, и после одлуке одбора којом је њихова молба о непримању одбијена.

Члан 161. Ако општински одбор не би у остављеном року (чл. 135. и 137.) прегледао општинске рачуне, да се одговорни одборници казне са по 50 до 150 динара.

Члан 162. Да се казне са 20 до 150 динара одговорни одборници или заменици у случају члана 155. овога закона.

Члан 163. Који одборник или заменик не оправда свој изостанак од седнице одборске, казниће се: у сеоским општинама од 2 до 5 динара, а у варошким од 4 до 5 динара.

Исто ће се тако казнити и онај одборник, који оде из седнице пре свршетка, а не оправда се.

Члан 164. Да се казни са 50 до 150 динара новчано, или затвором од 5 до 15 дана, онај који дође на збор с оружјем или оруђем употребљивим за бој.

Члан 165. Сваки орган општинске власти, који пропусти или одрече што учинити, што му овај или други који закон ставља у дужност, или спречи кога да се користи правом, које му овај закон даје, или му повреди какво право, — казниће се новчано од 10 до 100 динара, ако овим законом није за то прописана нарочита казна.

Члан 166. Онај, који насиљем или противном спречи једнога или више грађана да употребе своје гласачко право, казниће се са 50 до 100 динара.

Члан 167. Ко на општинском збору намерно повреди, уништи или однесе ма какву исправу о изборима, казниће се са 150 до 300 динара, или затвором од 15 до 30 дана.

Члан 168. Казне, по тач. 2. чл. 157. и казне по чл. 159., 165. и 166. овог закона, изриче надлежан прекостепени суд, по тужби приватнога лица или надзорне власти.

Казне по чл. 160. и 163. изриче општински одбор.

Све остале казне, предвиђене овим законом, изриче надзорна власт.

Све казне, осим оних које изриче прекостепени суд, изричу се по службеној дужности, или по тужби приватних лица.

Све казне, које по овом закону изричу државне власти, изричу се у корист државне касе а оне, које изричу општинске власти, изричу се у корист општинске касе.

XIII. Жалбе и рокови

Члан 169. Жалбе противу решења и одлука надзорне власти изјављују се Државном Савету, осим случајева где је изречно овим законом друкчије наређено.

Жалбе противу решења председника или општинског суда или одбора, којима се изричу казне над општинским чиновницима или службеницима, изјављују се надзорној власти.

Жалбе противу избора општинских чланова, као и противу сваке неправилности у зборској радњи, изјављују се Државном Савету.

Члан 170. Све жалбе по овом закону изјављују се у року од пет дана од дана саопштења одлуке или наредбе, а противу радње општинског збора од дана кад је био збор.

Дан саопштења или дан збора не рачуна се у рок.

Ако последњи дан одређеног рока падне у празник, жалба се може поднети првог дана после празника.

Члан 171. Жалба се предаје непосредно вишој власти или оној власти, противу чије се одлуке жалба изјављује.

Жалба се предаје лично или преко поште.

Жалба, предата поштом на повратни рецепис, сматра се као да је предата самој надлежној власти.

Члан 172. Кад надлежна власт не донесе по жалби у законом року одлуку по овом закону, сматра се да је жалилац одбијен, и он тим самим добива право жалбе вишој надлежној власти, ако није за који случај овим законом друкчије наређено.

Надлежна виша власт извиђење: постоји ли навод жалиочев да није примио решење ниже власти, па кад се о томе увери, узеће у разматрање и решење саму ствар.

XIV. Закључна наређења

Члан 173. Избори председника суда и кметова вршиће се редовно у општинама месеца децембра, у прву недељу по Светом Николи; а избори општинских одборника и заменика, у другу недељу по Светом Николи.

Ако се за време трајања дужности председника суда, кметова, одборника или заменика неко место упразни и нов избор на упражњено место изврши, онда овим новим општинским чиновницима дужност траје до првих редовних избора.

Члан 174. Све нескопљене општински рачуне из прошлих година, како касене тако и остале, дужни су рачунополагачи од тих година склонити и одбору на одобрење поднети, па их свршене на разгруписане општине поделити. Ово ће дужни бити извршити за два месеца, од дана кад овај закон ступи у живот.

Склапање рачуна ни у ком случају не може задржати разгруписавање и спајање нових општина.

Члан 175. Ако рачунополагачи тих општина рачуне не склоне у одређеном року, или их склоне па их одбор не прими као исправне, — поступиће се по овом закону.

Члан 176. Ако општински суд у року, који је одређен чл. 95. тач. 1. овог закона, не поднше, премери и убаштини општинско и сеоско имање, онда ће то извршити надлежна надзорна власт о трошку општине у року од три године.

Члан 177. Свака општина, најдаље за три године, дужна је сазградити зграде, предвиђене у члану 14. овог закона; а у року од шест месеци, набавити касу за општинску благајницу. Ако ово не учини у томе року, зграде ће подићи и касу набавити надзорна власт о трошку дотичне општине.

Члан 178. Правила о деловодству, писмоводству и уређењу општинске архиве прописаће министар унутрашњих дела у року од шест месеца од дана кад се овај закон обнародује.

XV. Прелазна наређења

Члан 179. Општине, које се затеку кад овај закон ступи у живот, остају и даље, док се по прописима овога закона не споје или не раздвоје.

Члан 180. Први избори председника општинских судова, кметова, одборника и заменика извршиће се по овоме закону у свима општинама, у року од три месеца од дана кад се овај закон буде обнародовао, и то председника и кметове до прве недеље по Светом Николи 1904., за половину одборника и заменика до друге

недеље по Светом Николи 1903. године, а за другу половину одборника и заменика до друге недеље по Св. Николи 1904. год.

Члан 181. За ове прве изборе садашњи општински одбори извршиће из своје средине једног писменог одборника за председника и четири писмена лица из општине, која имају право гласања на општинском збору, за чланове гласачког одбора.

Члан 182. Закон овај ступа у живот од дана кад га Краљ потврди, а обнеси у службеним новинама, и од тада престаје важити закон о устројству општина и општинских власти од 24. марта 1866. године са његовим изменама и допунама.

—

Влада Краљевине Србије наређује свима властима земаљским, да по овоме закону поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, Бр. 12441, 5. јуна 1903. год. у Београду.

О јавној продаји

У броју 19. „Полицијског Гласника“ од 1899. године изнели смо битне услове за важност јавне продаје, а и наше мњење, шта би полицијске чиновнице, а *сада додајемо и пореске и чиновнице финансијала* Управе Фондова, који врше јавне продаје, требало да паже и раде, те да не би њихов рад поништаван био код првостепеног и Касационог суда.

Ми смо то, као што смо и онда казали, учинили у интересу самих извршиоца ових продаја.

Овом приликом хоћемо да изнесемо један конкретан случај, где је, један извршилац, јавне продаје осуђен на плаћање повеће суме — 10 дин. на име таксе, 184 дин. на име попутнине и дневнице судијама и *за*доволји за извршени судски увиђај на лицу места, и 20 динара тужиоцу на име трошка и дангубе, свега 214 динара, — само о тога што се није држао наших изнесених упута.

Но, пре онога вредно је видети, шта овај, весели, извршилац продаје вели у својој жалби. Ево једног пасуса из ње.

„Круна овога решења (првостепеног суда) јесте: да првостепени Кр.... суд осуђује извршиоца са 150 дин. месечне плате, да плати тужиоцу 214 динара трошка. Дакле, једна и по плата да оде чиновнику једном за то, што је погрешно извршио продају, кривицом и уласком самога тужиоца и дужника.“

Но, да се вратимо на сами предмет. Ово изношемо само тек да се види последице не довољне пажње, једног извршиоца, приликом вршења јавне продаје, који су случајеви врло чести.

Митар М. тужио је Ђорђа М. среског писара, што је неуредно извршио продају његовог непокретног имања на дан 9. августа 1901. год. јер:

а, није саслушан, шта одређује за продају;

б, што у огласу није тачно описано имање;

в, што лицитанти нису полагали кауцију.

Првостепени К..... суд поништио је 23—1—902. г. под № 1846. ову продају, са ових разлога, које је усвојио и Касациони суд у II. свом одељењу 29—III—902. год. под № 2449. Ево тих разлога:

„а. По прошеру § 466 грађ. пост. полиц. власт, која има да изврши осуду, ако дужник не ће сам то да плати, мора овога да саслуша, шта одређује за продају за извршење осуде, која се тражи од њега.

Из акта се види да полицијска власт није по овоме поступила.

То, што је тужилац на акту од 10. маја 1897. год. № 15312 и на акту од 1. јуна 1898. год. № 11036 ранијих продаја, које су као неуредне поништене, саслушаван, не може се узети, да он није хтео довољно да определи, шта да му се прода за намирење дуга, кад је попис имања извршен тек 1. јуна 1901. год., дакле после 3 године од дана, кад је Митар подигао, да осуду плати, за које време и сама осуда знатно је увеличана.

Да дужника треба саслушати о овоме и у времену, када се имање узима у попис, правда се тиме, што је дужник у времену, кад је питан, па до пописа могао да прибави још имања, на ово одреди за продају, или, могао је да стече и готовог новца, па оним, да плати осуду; а не да му се продаје кућа.

б, Чињеним увиђајем (три судије и деловође 16. децембра 1901. год. № 23064), на лицу места, утврђено је, да у попис нису узети:

један салон, велика соба;
једна подруми задат;
једна соба; и
један бунар; што није смело да буде; јер би ово утицало на куповну цену, да су и горња одељења ушла у оглас. Даље, у списку пописа и протоколу лицитације стоји: да имање мери, са источне стране 33,70 м., а суд је нашао да има 33,50 метара. Са јужне стране у списку и протоколу стоји, да има 103,05., док је суд нашао, да има 103,20 метара. Према свему овоме суд налази, да имање није тачно описано и објављено, што је противно § 476 и 477. грађ. поступка.

в, Кауција није полагана према вредности, што се види из забелешке на акту № 11529 к лицитант Васа Ј. не забележи на истом овом акту, положио је кауцију тек сутра дан по продаји, чиме је повређен прошле § 479. гр. поступка.

Да ли ће, бар овај случај, учинити, да се оваким питањима поклони довољно пажње, те да буде мањих случајева поништавању јавних продаја, који имају и штетних последица и за сам посао а и за извршиоце?

Свет. Јањић

Предубеђење у суђењу једног страшног злочина

(Свршетак)

И само силом те сумње до Вокроз је био пуштен на слободу и могао је од сада да придружи своје напоре напорима свога брата да нађу истину у целој ствари.

Али тек после годину дана, у августу 1899. успело се је да се откриће крвник, али у крајњој мери, један од крвника, Шарл де Вокроз пратио је кроз целу Француску ону сметницу, која су видели другог дана после извршеног злочина. Њега су нашли у Пуасу, где је он био осуђен на полугодишњи затвор за крађу. Сметница се зове Хајт и иследни судија у Наму предао га је кривичном суду. Његова кривица не подлежи сумњи. Он је отишао из Париза три дана пре онога злочина и нашао се у Лијону један дан после злочина, са рукама пуним скупоцених ствари. Он је тврдио да је ту своје сахранио бабу своју и у броју ствари, које му је оставила покојница назначио је и сат на прном гајтану, који је припадао г-ђи де Вокроз.

Многобројни сведоци познали су у њему сметницу којега су они видели око Сен-Поноса, и међу његовим оделом нађен је прекик крви боје са цветињама, који је он имао на себи по увераваљу свих оних који су га видели оне вечери, кад је убиство било извршено.

Хајт окривљен за саучесништво у убиству г-ђе де Вокроз, држао се дрско, користећи се нечувеном попустљивошћу судских чиновника, који су још сумњали на несрећног сина убијене жене и који су се према њему, за време судског претреса, на који је он позван као сведок, понашали као да је он оптужен.

Пошто су позвани 98 сведока, устаје Хајт и председник напомиње о злочину у Сен-Поносу. Он прича како је у јутру г. де Вокроз напао отворену капију, коју је затворио у очи тога дана и како је, улазећи у собу материну, видео је да лежи без знакова живота на постеља, да су ормани сва отворени и драгоцености украдене, и помиње о сметници, којега су видели у околини, други дан после убиства.

Хајт прекида председника.

— Не него што ћу одговорити на ваша питања, господине председниче, ја хоћу да питам: по каквом основу се ја налазим овде. Старају се да утврде моју преступност, то јест да докажу да сам ја саучесник главног виновника убиства. Међутим за то да се буде саучесник, потребно је да постоји главни виновник. Главни виновник је овде — то је де Вокроз. *(Узбуђење).* Он мене не признаје за свог саучесника. Заједно с тим против мене се не износе јаки докази. Не говоре чији сам ја саучесник. Па шта је онда то?

И Хајт намигује, смеши се и поноси се тим како је лепо постављено питање.

— Окривљена која вас терете, казаће вам се и ви ћете по реду одговарати на њих, — примећује председник. Прво да говоримо о вашој прошлости.

Хајт маше главом.

О, живот је мој био пун догађаја (тако он назива безбројне крађе и преваре, које је он почињао) и исказ мој био би сувише дуг. *(Осмех).*

И одмах Хајт почне причати читав роман о покрађи коју је извршио 1895 г. и коју је он по нечему сматрао као врло корисну за своју заштиту. 1895 године — говори Хајт, — радио сам у Лиону на распремању зграде после изложбе, али тадаи живот био ми је и сувише тежак. Пријатељи

ми предложе згодније посло. Он испадне за руком и донесе нам 60000 динара и драгоцености, које ми сакријемо. Подозрења се нису јавила, жалба није била изјављена, толико је та операција била вешто извођена. Оба моја пријатеља остану у Лиону, где је један у градској служби, а други је отворио трговину и ужива поштовање и уважење и од стране својих мунтерија, и постао је отац породице. (*Смех*). А ја се вратим у Париз где за тај новац купим робе да би отворио дућан. После тога хтео сам да се одушим природи и оженим се.

После три месеца Хајт изгуби жену и та је несрећа повукла његову пропаст; другштвене су уредбе такве да за то што нисам потрошио 60 хиљада за закључни брачни уговор, ја сам морао уступити сродницима своје жене половину свога имања. Остало је отишло на одплату дугова, пошто сам ја поштен човек. Ја сам морао учинити и по неки грех (*смех*) јер су ме на то наговиле прилике. „Моске се бити паралиџа и лопов, а да се опет остане поштен човек" то је оригинална тема, коју развија Хајт, на опште увеселење. Пошто је прошао, он је почео да тражи рада. Али његова прљава прошлост одбијала је од њега људе. У то време он се по други пут оженио. Жена му се разболе; њему је требало новаца.

— Ја поново паднем у грех. Шта хоћете? Закони природе су неодољиви. Ја сам узео оно што је просто лежало. Мене опет осуде на пола године затвора. Али, уверавам вас, господо, да, поред свега тога нема човека на свету; који би више од мене био склон на добро. Друштво често наговни људе да прибегавају нечасним средствима, која су им забрањена. Да су ми у то време пружили руку помоћи, ја не бих био по ново осуђен, па и у овом тренутку ја с ужасом мислим на то, шта ће радити кад нађем одаде. Мој подозај није сјајан; захваљујући рату, који је водио против мене Вокроз, моје је име познато у целом свету. Куд ћу да се крећем да бих почео частан живот (*забављење*).

Треба признати да је Хајт наабрао лукава начина да се одбрани. Тим начином он објашњава како је другога дана после убиства могао продавати злато и скупоцено камење и послати жени 50 франака. Али то није дуго трајало, јер 1899 год. он је већ био без гроша и ступи као слуга у један ресторан, одакле је скоро изашао, а за тим надрожао пола године тамнице. Али ма како да је занимљив роман који је он измислио, ма како да су препредена његова објашњења на први поглед, све се то разбија мисом исказа сведока и његовим сопственим признањима, које је више пута исказивао жандармима, који су га чували, и ако је за тим порицао своја признања, уверавајући да је говорио неистину, рачунајући на то да ће му дати да се састане са женом и тако да се види с њом, а то је јако желео.

После саслушања Хајта позван је био Вокроз да да исказ. И он је изнео оно што је већ познато читаоцима. Исказ сведока више пути на исказ окривљеног. Судије се понашају према њему са више презирања него према Хајту, осведочени логовори и преступником. Бранилац Хајтов дотле је дошао да је дрекуо да му ставе питање, да ли је он кушао који пут пре да убије своју мајку? Председник трудећи се да се одржи непристрастан, говори му — ако имате што било да изјавите у своју одбрану, то ћу вам дати реч. Најзад адвокат де Вокроза није могао издржати више: ја сам мислио, љутито повиче он, да се овде јавно заштитник грађанског тужиоца. Ја сам намеравао да будем помоћник господина прокуратора, који је позван да оптужи рецидивиста Хајта, а место тога само сам ја дужан да се противим скандалозном приповору да једни грабљивци, који је био четири пута осуђиван, окривљује за убиство, које је он извршио, сина своје жртве.

Ја сам дужан да оправдам своје држање — одговара прокурор. Г. де Вокроз изукоо је на себе сумњу за матероубиство. Што се тиче окривљеног, то њега не треба сматрати за невина док се не донесе пресуда. Он треба да има могућности да се брани, и ако би за то требало разјаснити све ситне и околности, изнете судским исљеђењем.

И у том смеру, вероватно он свакојако мучи сие сведоке, који су познали у Хајту ону скотињу, коју су видели други дан после убиства у околини Сен Поиса. Али сам искали сведока своде се на једно необориво чакат: сам тврди да су скотиња и Хајт — једно исто лице.

На крају седнице јавља се нов основ подозрења против окривљеног. Полицијски агент Гонар, који је чинио исљеђење у Лиону, сакгима тврди да је Хајт стигао у тај град не 26 августа, како он тврди, него 25-ога (убиство је извршено било 23. августа), и таким начином трудно спремало алиби пада. У општо после свих исказа сведока и других чаката, који су били изнети на суду, чудноватс је, какве су се сумње још могле оснажити код прокурора. Хајт је признао преступ у писму жени и упречио прокурору у Иассу. Хајта су видели у Сен-Поису 23. августа, на дан убиства. После једнога дана њега су видели у Лиону са драгоценостима убијене у рукама и он је тада говорио да је ту скоро добио наслеђе драгоцених ствари. Хајт је отишао на Пириза 21. августа и вратио се у Париз 27. Он је родом из Сен-Поиса, зна местност, зпао је и дон Вокрозов. Хајт је рецидивист, који је нет пута ухваћен у крађи, а осим тога сам признаје такве преступе, који нису долазили до знања правосуђа. Пород свега тога прокурор се позвао према њему нејасно мистотино..... Али услед неких околности, та се стварр одлаже на три месеца, а по истеку та три месеца, кад се она обнавља при новој седници кривичног суда, декорације се мењају као неком мађијом.

У самом почетку седнице, кад је прочитан бно оптужбени акат, прокурор, она исти, који је водио ту стпар за време предидуће седнице до признавање сведока, састао је да би „изложио стварр" а погдавито да би изговорио оне речи:

— Убиство г-ђе де Вокроз донело је три природне последице: одмах после извршеног убиства већ 25. августа неколико сан убијене, по оговарању служавке Марије Лонџе дно је ухапшен и окривљен за матероубиство. Марија Лонџе била је ухапшена једновремено с њим. Своју клевету, коју је она с почетка била поркла, она је, на несрећу показала читава три месеца, и само она као да је дапала кључ тајни, који је, поред тога, изгледало немогућно, ни разјаснити, ни прозрети. Од те прве последње ништа није остало у нашим умовима, осим сажаљења што је она била почета и сазнавена због тога, што је она била завршена таквом одлуком о ослобођењу де Вокроза испод суда, при чему нам закон није допустио узети обратно мотиве хапшења, кад је посла десет месеци, откривен био прави преступник. Та одлука о ослобођењу преназначено је у напред решила будуће, и остаиила г. Фернанда де Вокроз под притиском незаслужених сумњи. Она изјава, коју износим пред вама, била је прево потребна. Пошто ја њу износим могао изнети на прној седници, то је ваша судска немаљска власт тражила да та изјава претходи претресу, који ће се сад почети, и ја с искреним задовољством испуњујем њену вољу. — Данас ће изаћи пред нас Хајт. Мени није потребно да у овом тренутку указујем на оптужбе које га терете, али пошто је очевидно, да никакве везе, никаквог односа није могло бити између Фернанда де Вокроза и Хајта, то сам тај чакат што му ми судимо, треба да нам докаже, како осећамо дубоко уверење у невиност прогоа.

Ведни Хајт! није уазкуд пре три месеца протестовао против одлагања суђења његовог. Он је изгубио своје помоћнике, и остављен своју сопственој снази, био је у неколико збуњен, што му није сметало, наравно, да одриче своје сведочавање у убиству г-ђе де Вокроз. У њему надлежанцут познају скотињу, којега су видели, у Сен-Поису. Али желећи избећи пређашње погрешке у својој тактици, он чини нове још грубље. Тако у децембру месецу он износи алиби, које је било оборено за време претреса: он је рачунао на слабо памћење газдарице гостионице у Лиону и тврдио је да је оне ноћи, кад је извршен преступ 23. августа 1898 год. он ноћио у тој гостионици. Али газдарица гостионице, мала, увела старица, није му уступала на тој тачки; она је упорно тврдала да је он ноћио у њеној гостионици не 23. него 22. августа. Хајт је био добро изуђен да се одрече од тога alibi. Сад је он измислио друго, и уперава да је ноћивао код пријатеља, које неће да компромитује, за то што су они уредни људи.

— Тим горе за вас! — примећује председник.

Понашање председниково тако је исто доста збуњило окривљеног. Он му више не допушта да напада г. де Вокроза. Хајт у својим одговорима покушао је да наружи грађанског тужиоца.

— Морам вам напомепути — рекао је председник — да у невиности г. де Вокроза нема сумње и да је она потпуно доказана.

— Не за мене — прихвати Хајт. Ето, ја сам невин и уперен у своју невиност, хоћу праведну пресуду. На својој невиности ја ћу настајати и на подношају епшасота, па макар цела породица де Вокроз и њена пријатељи попркали од муке (смех).

На крају саслушања Хајтовог отпрема је нова једна околност, која је показала у какву безизлазност може пасти суд, кад под утицајем у напред усвојених мисли, буде се водио чудноватом плашљом да се открије цела истина. На првом претресу једна је тачка остала до краја неразјашњена: које могао упутити Хајта на „повратак посао“ у Сен-Поису? То нико није знао. Сви су полазили од те мисли да се окривљени десет година није враћао у завичај, и на томе су основали своје закључке. Од стране грађанског тужиоца показивали су Одибера као на савесника окривљеног. Суд, неколебљив да одклони од Вокроза све сумње, којима је он правдао своју погрешку, брижљиво је избегао разјашњење те тачке. Међутим одговор је се налазио у самом dossier. Доказ да је се Хајт враћао у завичај и да је извршио тамо неколико преступа, био је увесен у оригиналне документе; али о њима нису своопштили поротним судијама. Али овај пут прокурор је нашао за потребно да исправи ту жалосну немарљивост: — Први претрес, изјавио је он — основао се на нетачном факту: говорило се да Хајт целих десет година није био у Сен-Поису. Али он се није ту јављао давно, — то је истина. Илак 1894 год. пеша је суд у Изесу осудио за три крађе, које је извршио у своме селу. (Перкет.)

Хајт — Ја сам био осуђен само као саучесник. — Прокурор сасвим је тако. Као год и данас.

На прошлој седници уважлд се питало шта је радио Хајт у међувременима између хапшења. О његовом раницем животу знало се само толико што је он сам хтео да каже; он је био келнер у ресторану у Паризу, трговац итд. али осим тих занимања, које је он отворено признао, остао је потпуно тајанствен његов начин живота 1895. и 1896. год. Прокуратор је то сад разјаснио.

— Ви сте живели у Ниму. Ви сте служили код кочијаша, путујућих музиканата, базарних трговаца; ви сте посећивали крчме „Уједињених другова“ и „Тунел,“ где су се скупљали сви месни злочинци.

— Али ја не видим, какве везе све то има са ствари Вокроз! — узвикује Хајт, и забуђује смех у публици. Хајту је се више досадала процедура на прошлој седници. Он се жали на пристрасност.

— Треба бити непристрасан! — узвикује он. Времена су се изменила, додаје меланхоличним тоном његов адвокат.

— Ја се слажем с вама! — одговара адвокат де Вокроза. Између осталога он чита одлуку о ослобођењу свога клијента, који је издржао осамдесет и шест дана затвора. Читајући су сазнали за изводе из тог нечувеног документа, који више личи на оптужбени акат, него на потврду невиности, пуштеного на слободу хапшења. Тим поводом адвокат Вокрозов изразио се нарочито строго на рачун судског истражника у Изесу г. Абрама: — Према оном који тако срамоти човека, којега ће друге судије рехабилисати; према оном који је био тако уверен у непогрешност свога суда, који је тако полагао на своју савест, да, би написао онакав документ, ја не осећам ни гнева ни мржње, него само жаљење. Нека тај пример послужи свима као лекција; нека он унапред одклони преступно показивање таквих злоупотреба. *(Трајни покрет).*

Прокурор после одбрањене речи адвоката Вокрозовог, почео је оптужбу против Хајта, али пре свега, у облику увода, он је ово огласио невиност де Вокроза.

Поротници су се саветовали један сат и донеси одлуку да постоји кривица по питању о убиству и крађи а да не постоји предумишљај, допуштајући олакшавајуће околности. Суд осуди Хајта на двадесет година робије на галијама и на вечито прогонство за случајевиште у убиству. Али које био убица остало је неоткривено и стварно је као и пре завијена у тајанственост.

ДРУШТВО ЗЛОЧИНАЦА

из мемоара М. Горока

3

Већ сам хтео да се вратим у моју биро пре расположен: кад ми један од апсанџија рече: „Господине шефе. Једноруки није још отишао. Ето га баш сад излази из канцеларије“.

Са лаким скоком прибоје „Једноруком“, који ме је сматрао познатно, јер сам пребледе чим ме спази.

„Изволи дођи у мој биро“ рекох му, „морам мало с тобом да се поразговарам“.

Кад пред Тонша стаде, овај рече на то: „јест, то је тај“.

Одмах суочих Једноруког са Талијанцем. Њихов је разговор текао ужасно поквареном плахованштином, али је овом приликом талијанац испричао и целу историју злочина.

„Било је нас четворица: нас двојица, затим Кателен и Меркран. За навођење овога дела постарао се Кателен. Ми смо мислили да нијкога нема у њима, с тога пресекочисмо баштенски зид, разбисмо један прозор и ушесмо у канцеларију. Већ смо били скоро све полупали у салону и спаваћој соби, кад одједном у предсобљу приметисмо један крепет и при светлости од свеће видесмо у њему баштована. Он је умрео с тога што би нас видао; али га ја нисам убио, него „Једноруки“.

Пошто сам имао ова два зликовца у рукама, лако ми је било, да пронађем и друга два. Један је од њих био познат под именом „Мајско цвеће“. Овом имену имао је он да благодари његовој наклоности за литературу и његовој сталној присутности у театру од Монтмартра. Други пак имађаше мање појетични надимак: „Дебелоноси“.

О „Мајском цвећу“ имали смо навешћа, која сним наклоности за литературу и театар, описиваху и друге страсти, које нас опомињаху на зла времена од Содоме и Гоморе. Један стари разуздани човек осподаваше занимање „Мајскога цвећа“. Млади је човек заузимао у својој околини одличво место, јер је имао намештај и сопствена свој стан. Ако би га ко питао за његово занимање, одговарао би: „Ја сам ортак“.

Свакн, кад има своју кућу одмах се да ухватити.

После неколико сахати имао сам већ „Мајско цвеће“ у џепу; док ми други, господин „Дебелоноси“ даде више посла.

Кателен се брзино као очајник, али код њега су се нашле многе ствари, које су покварене у куће Шабоа. Он је причао да није суделовао у убиству. Мислило се да код куће нема никога; и било је врло чудновато кад се у њој нашао човек кога убише.

Убиство је заиста изврпно „Једноруки,“ један лопов херкулеске снаге, коме је машина разбробила једну руку у младости, те је дао да му се на зарубљеном делу намести једна гвоздена шипка, која му је служила као буза.

Сутра дан господин Гиљо, хтевши тачно да дозна колико је који имао удела у злочину, припредио је у Моргу једну сцену.

Преко пола бејаше „Дебелоноси“ ухапшен, грозан таи пропалих парнских невољалица. Имађаше двадесет година, а за собом већ поваше казни, премда је био из добре фамилије, која му је најбоље примере дела. И за овог жалосног младића, који је тада био један од најомиљенијих љубавника од Лавиљеа, препираху се више девојчура, сматрајући за част, која ће му се пред њим бацити.

Да би сцена још већи утисак добила, умолио је исследни судија мајку жртве, да дође у Морг. Убице требаху да виде, не само своју жртву но и мајку његову, чији се бол мора одразити. На саслушању осташе сасвим равнодушни и онда кад уђосмо у салу једно окречену, где је светлост падајући озго на дем, давала му изглед свећа. Шта више Талијанац слеже раменима и изгледаше као да је нерасположен. Али изненада уђе мати убијеног, чије упорено тело лежаше крваво на мраморној плочи.

То бејаше једна честита сељанка из околине Париза, чији мишићи дрхтаху под копуљом немоћних се прибрати од плача.

Лице је покрила скоро цело са марамом; беше се предлеш на колена и јаукну: „Сине, сине!“ Талијанац пребледе над сваки стару жену како се пред лешом моли Богу и беше тако гануг да се није могао савладати. Може бити да сам једнпа пут у мом животу тала видео, да суочење може да изазове код злочинца кајање и пробуди осећаје, који се беху и несвесно успавали у дубини његове душе.

Господин Гиљо, један од одличних психолога, одмах је приметио шта се дешава у души Талијанца, и рече му:

„Ну Алорто, покажите ми сад доброту вашега срца: ево лежи мати пред вашим ногама и прекаљене нас, да откријете истину.“

Талијанац дрхташе целим телом и покри лице рукама; и ако сам био на приличној даљини од њега, приметих, да су му сузе откотрљале на очњу дае руке.

„Истину? добро, ја ћу је открити“ рече он са једним тоном искрености којим је и пас уверио. „Ту стоји убица, то је Салис.“

„Једноруки“ стајаше ту ћутећи и слежући раменима; у тужном простору чујаше се само једнаке старе мајке убијеногга и тешко дисање талијанца, који покадшто и јецаше. „То боли“ узвикну Алорто затим; „ја сам признао истину; ја не могу више.“

И Салис потрешен душевним узбуђењем свога садруга рече: „Но доста ми је од

оне сцене. Јест, ја сам му уболе дао, један у трбух и један у врат; али чрева ударац даде му га Алерто у срце".

Талијанац је енергично поричао:

„Лажеш нитковче само си ти та три ударца и онако га ужасно отиремио. Ја сам му само уста држао, да се не би чуло вика."

Затим су се обојица грозно свађали; ни сам слушали непрекидљиво их, да би на тај начин дошли до истине.

Једна куканшо, жалосни шиљуше" „виканше Салие, „хоћеш све да натоваришш на моја леђа. Зар ти није доста, што си нас све издао"?

У моменту „Једноруке" диже платно којим беше дечи покривен, и показујући на ране рече:

„Са твојим ножем, који сам ти из џепа извукао за време док си га чврсто држао, да сам онога несретног спромашка пробо. Затим сам ти нож вратио реквизит: удри и ти, и то си ти и учинио. Ево мојих рупа; ево твоје. Видиш Талијанче, ти си подлац. Кад су те ухватили, требао си да ћутиш и да платиш за све нас, а не да нас издаш. Али ти си један нитков; ти си твоје другове издао. Мени је сво једно што ће се попети на скеле господина од Париза[1], али никад не ће тако подло радио као ти."

На то јарошно одговори Талијанац:

„Дакле ти то хоћеш? па добро, сад ћу сво у длану испричати."

И сад смо тек дознали, пред лешом жртве, потпуну историју убиства, која је чешће прекидана узвицима и жустрим узбуђењем, тако да је се развила читава сцена мелодраме.

„Ствар је овако текла," рече Талијанац. „Кад смо дошли надесмо у предсобљу при светлости од свеће, коју носи сво, једног човека у кревету. Приближисмо се лагано, да би видела, да ли он спава; но он се не миче. Али Кателе, који се над њим надиже новина: „Ах он се само претвара: он се боји, видите само како дрхти!"

„Морамо га убити," узвикну Салие, „иначе ће нас издати полицији!"

„Немој," рекох, „да га измлатимо то ће му доста бити."

„Грои и пакао," одговора „Једноруки," „то не иде, он ће нас издати. Моја је нона близа од његове! Затим дохвати мој нож, човек тако дрекну; ја му запуших уста и „Једноруки" та је затим оврзао. Мекрант му је руке држао: али Кателе од страха пиће га ни додирнуо.

Ну сад беше злочин по могућности опет доказан, и отворени признањем Талијанца, по мом мишљењу, беше означен колино је ко имао удела у овом злочину од ова четири злочинца.

Што је у овој прича страшно звучило, то беше борба жртве, која је за неколико секунада, који су му се у печиост претворили, слушала, како се злиководи договарају, да ли да га убију или не, и пред очима гледала, како се блиста нож који ће га убити.

У осталом, као и увек у оваким случајевима, злиководи су хрђаво пазарили. Све предмете, које су са великом муком однели нису вредели више од 500 динара, а још су их при бежању морали бацати и тиме допринели да се лакше пронађу; међутим су оставили у једном писаћем столу, ког су разбили, десет хиљада динара и то тачно сто златника од сто франака.

Сад тек испеђење узе лак и брз ток. Потврдило се да Кателе, кад је кроз улицу Пусен прошао и приметио празну пушу, нему прион дође месао, да је опљачка. Четворица злиководца наљоше се у крчми у улици Ламартени узеше кола, да би се одвезли до куће, кано се не би још унапред морали, као што је Мокрант непрчано исследном судији. За сваки случај, имађаше Талијанац пагоп нож, а „Једноруки" његов револвер, а Мекрант беше попео дечу њуњају.

Мекрант, т. зв. „Дебелоноси," шаљивац дружине, примети судији, да се при таквим приликама срешају са хрђавим људима и зато се мора бити предострожан. Овај је младић био најдрскија и најгрозничи члан дружине. Његов је отац био грађанин у Лавилету; али он се бејаше родио са сваиа пороцима овога света. На док су његови другови сиротог баштована кравалии, он избацивање грозне вицове раздражујући их. У сред кравалог рада пошка он пошевада: „До ђавола! ево полиције!" И Салие изврши свој нож на чаршаву жртве, док је Талијанац угасио свећу.

Процес оне дружине баци једну мрачну светлост на злочиначку клику парисаих становника; нарочито је „Једноруки" учинио страшан утисак на поротнике над год се дизао са онтуженичке клупе са његовом грубом главом, његовим навостреним рибим брковима, његовим широким леђима и његовим братом као у бика и претеки са његовим патрљком.

Расправа се састојаше, из дуге перпирке између њега и Талијанца, пошто је један другог теретио, да је баштована убио. Поротници осудише обојицу на смрт, као и Мекранта, који је по мом мишљењу показао највеће дивљаштво, над је жртву држао, да се не би чула дрека. Али ипак, баш овом злиководу упали највећи лоз у лутрији гилотине; његова смртна пресуда претвори се у робију и у Новој Каледонији нађе он опет свог буквалног пријатеља „Мајсео цвеће". По мом мишљењу заслужио је Талијанац највеће милости, јер за целог свог живота није знао за школу и још више, што му осећање за добро не беше сасвим изумрло. У осталом он се закле пред смрт, да је баштована само тукао, а не и убио. Он упре храбро, а тако исто и „Једноруки", који у моменту кад је из апсанске авлије изашао узвикнуо: „До ђавола, и сувише су ми јако стегли ноге: тако мора да је човеку горак пут; али ништа ништа, већ смо ту".

* * *

Друга једна злочиначка дружина с којом сам имао посла, беше још опасиија и злобиија него ли убице, о којима смо напред поменули; јер најстарији члан ове дружине имађаше тек деветнаест година. Ова дружина, тек после неколико месеци по описаном злочину, убила је у улици Бонапарте необичном свирепошћу једну стару вратарку.

То беше 15. јула, дакле онај дан, кад се по париском обичају плаћа кирија за четврт године. Једна слушкиња, која је тек с пута дошла, беше изненађена кад је видела да су собна врата старе вратарке затворена у пркос ђулске топлоте и приближи се да види шта је. У том моменту она спази две голобраде индивидуе које јрекоју врата. Уплашена повика: „Лопови, лопови!" на шта оба младића побегоше.

Кад је слушкиња ступила у кућу, опази на једној наслоњачи деи сироте старе жене, која се звађе Кун. Убице јој беху мегнуле мармуу у уста да би угушили врисеу. На једне дубоке ране на врату ињање у младелима крв, јер је артерија била пресечена тако, да је смрт морала моментално наступити. Сан наметнај беше испретуран, и не беше никакве сумње, да је овде извршено убиство ради крађе. Али убице су сигурно мало новаца однеле, јер је стара вратарка већ предала била добивену кирију; а осим тога она беше рало сиромашна, да је чак издејствовала и потпору код друштва за милостињу. Несрећници су је дакле убили без циља; само један златан сат, један ланац и неколико динара беше све што су могли однети.

Кад сам са полицијским комесарем приспео на лице места узалуд смо тражили знаке, који би нам показали траг злиководца. Слушкиња, која их је у полутами видела и један сусед — трговац, који је приметио, да су ноћерли у правцу цркве св. Германа, беху једини који нам могаху дати и то неодређени опис истих.

По казивању трговца бејаху без сумње њих тројица; дводица су морала да врше злочин, а трећи да чува стражу. Према исказима обојице сведока, који се слагаху, то бејаху сасвим млади људи, лопови по занату, који често са највећом дрскошћу гомилазу злочин на злочин.

Већ прва нам истрага даде разумети, да овај злочин није могао бити извршен од људи, који становаху у истом кварту; већ смо морали смо их тражити или међу олошем париским, на плажу де Липали, или у околини плаца Моберта. Нама је тада било до ига што пре похватама, јер се бојасмо, да, ако их дуже оставимо у слободи не почине још и друга сличиа злочинства.

У то време ово сам наредио једном мојем најбољем агенту — бригадиру Гирдоју, да на овај олош пришали, који у сред модерног Париза причињава стадну опасност јавној сигурности. Потражих од њега, да ми изабере два најбола од агената над којима он заповеда, да прате ову аферу. Он ми означи као најспособиије за тај посао два одлична службеника, агента Латрика и Токса, који су били тако сажи вели са животом и навикама зликоваца на које мотрише и знађаху се тако вешто преобући, да их по ваљшто не могах распознати поред њих пролазећи ходницима преткрије.

Оба агента дадоше се на посао са неограниченим пуномоћством. Токсе је био велики, атлетске снаге. Латрић мали, сув и на све што му је предлагао Токсе, од кога се никад није одвајао, одговарао са: „Јест" и „Амин". Они одоше заједно и за неколико дана нисам их ни чуо ни видео. За то време приредише потеру и други агенти исте бригаде, али исто им је безуспешно испала.

[1] У народу зову понекад „господин од Париза."

Истина беху похватали прилични број сватиња на обалама Сене, које доведоше мени, али сви су имали сваколике маленности на својој души чије су племените црте већ биле овековечене у фотографском албуму антропометријског одељења; но што је чудноватo сви су они могли да докажу свој невинот и тако нису могли бити „убице из улице Бонапарте“; као што су се тада новине изражавале.

Једног вечера доведоше ми тројицу младића од којих најстарији звани Торпиљард, тако се хрђаво брањио, да сам их све морао затворити. Сутра дан позвах да дођу она једина два сведока која су ми стајали на расположењу, трговца и ону слушкињу и пен упознаше одмах убице сироте братарке.

У опште на таква познавања врло мало полажем, пошто знам из искуства, како се и најчасније сведоци врло лако преваре. Они виде убице у помрчини, одостраг или с профила и мисле да су у намети задржали њихову слику усled чега они са сувише великом лакоћом све личности познају, које им се представе.

Околности ових тројц подударају, биле су тако отворене, да им се могло све описати. Ухапсили су их на малом броју Сене св. Петра сасвим доле на коју Волтер, које се место другчије зове: плац за истоваривање“.

За тим ми објасни, да се на том месту налази једна скела покривена даскама, која се вине метара пружа у Сену, да би се зидарски материјал згодније утоваривао у лађе.

Под овим даскама, у сред балвана, Торгиљард беше направио са својим друговаима читав ред преграда, употребљујући зато цигле, које су прикупљали од разних грађевина. У овим „собама“ живљаху оне младе сватиње. Њихов хреnет био је од остатака старих тепиха и провалених мозаика, које палазаху на улици и од чега беху направили себи прилично згодна лежишта.

По некад су сопственици овог чудноватог „хотела код балвана“ примали по ког свог друга на преноћиште, али он морадне платити најмање десет сантима за ноћ.

За ових десет сантима, купио би Торгиљард руковаоц овог „хотела“ отпатке од шуме и кобасица; скупило би се при том толико новаца, да се може лепа купити и точно воде из реке, тако је могло друштво у „хотелу“ имати „добру“ вечеру.

Торгиљард беше већ више пута ухапшаван због сватиње. Ко би посматрао мршава бледа лица и крше сватиња, којима беху обавијена, тај би морао веровати, да су они људи способни за сваки злочин. Али они бијаху само убоги ђаволи и сувише лења да се посвете каквом правилном раду, али иначе готови, да по кадшто извршне тешке послове, као што је истоваривање лађа. За убиство они не беху способни. Али при свем том они би хрђаво прошли, да нису баш тога дана били тако срећни, и имали да испразне један чамац с песком, тако, да су могли без икакве сумње доказати своју невиност. По кадшто и само провођење поште по које судско убиство.

Овај преокрет у целој ствари дао ми је врло непријатан и са страхом се питах, шта ли је било од мојих агената Латриља и Тонса. Напослетку јављше ми једне вечери да је на плацу d' l' Italie ухапшено пет људи осумњичених за убиство у улици Бонапарте.

Пет људи беху ми и сувише, јер најпише ако су тројица извршила дело. Али иман одмах послах једна апсанска кола и више агената, да доведу овај нови лов. Кад преда ме дође она прекрасна својта, познадох у најзелене чуду међу њима и моје нестале агенте. Њихов изглед бно је ужасан, тако су се били већ претворили у сватиње најниже класе. Ко би их ноћу на улици видео, сигурно би викао за помоћ.

Наравно ја сам се учинио да моје агенте не познајем и запоседнух, да сву петорицу заједно затворе. У апсани се одједном разлеже страшна сналд, коју моји агенти проузроковаше, пребацујући једни другима, да су их у клопо хрђаво дели увукли.

Кад су дошли моји сведоци, трговац хтеле беше моје агенте да набеди да су дело учинили, објашњујући, да ону другу тројицу сигурно није никад видео. Саслушах редом сених пет апсеника тако, да су ми агенти могли дати врло корисне услуге, без да су се издали.

Она три непознатa знаху ce: Рибо, Жантрукс и Пиле, а бејаху 19, 18 и 17 година стари; они беху тих пролазних париских уличних младића, који по кладоми као и отровне гљиве расту. Рибо и Жантрукс причали су ми, да су они нашли ону двојицу у једној крчми у улици Гамоид. — овим разумеваху моје агенте, — које до душе не познаваху, али наследују да су извршили кликонаја и тек што су дошли из јужне Француске, где су сигурно учинили какву велику пљачку.

(Свршиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар из ослобођених крајева пита:

„Село Ц—пан имало је једну утрину од 100 хектара простране, обраслу шумом коју је уживало од памтивека на све до пре 5—6 година.

Од пре 5—6 година, дошла власт, у лицу окр. шумара и његових младих, почела је забрањивати нашу сеоску стоке на овој утрини, налазећи, да ова улази у састав Државне шуме Б—це.

Против оваких поступака власти, сељаци су се жалили вишим властима, износећи, како је право њихово дизањање и како и порез плаћају, али од тих жалоба није било никакве користи, јер се чак и Министарство народне привреде изјаснило, како ова утрина улази у област државне шуме, наслањајући ту своју изјаву на могућност уверења, да у ослобођеним крајевима појединци, па ни општине и села, нису могли имати шуме као својину, него да је то све било државно, па да и села прилазе држави, докле год се то не би другчије одредило од стране комисије, која би, по закону о шумама имала да обавезе државну својину.

Како је за сељаке животно питање: хоће ли уживати ону утрину или не, то су се решили, да путем парнице, коју би повели против државе, траже право уживања ове утрине и повраћај у својину своју.

За овако велику парницу, где предмет премаша 20000 динара, треба много таксе, што би сељани и подигли, али како њих сигурни у успех, а и само ноћење парнице коштало би их непроворатно скупо, то сам ја узео на себе дужност, да умолим уредништво ма глут: да ли треба повести парницу против државе, и може ли у томе случају требало дати тужбу; управо ће ваступа државу у њеним приватно-правним пословима, или има каква изузетна одредба да се до утрине дође без парнице?

На ово питање одговарамо:

Уредништво је, отварајући рубрику „Поуке и обавештења“, ставило себи у задатак, да даје одговоре само на она питања, која имају личан него начелан, и где само власти треће обратиоце нарасле правима грађанина, да не би повредиле права појединца.

Према томе, уредништво би имало разлога, да на предње питање и не одговара, пошто се оно тиче само једнога села, дакле једне приватно-правне и моралне личности.

Како је, уз то, у питању још и један чисто Државна интерес, онда би биле чак и дужност уредника, да пређо овога питања пређе ћутке.

Али, како је своју јавност последица, да и давних гласила дужност, да свештају сваког, да се клоне безусловних парница, које, на крају крајева, доносе само штете, то је и уредништво пређо врло горких обзира, и изнеће своје мишљење на ствар о којој је реч.

Дакле:

По законима, који су важили у Турској, као је Србија задобила ослобођење непријатељске, плаћене и сва места обрасла шумом, биле су државна својина, сем приватних забрата, који су подигнути на земљишту, које је било неоспорна својина појединаца.

Наслањајући се на ову правну поредаку, који је до ослобођења постојао у Турској, наша је држава, доносећи законе о уређењу аграрних односаја у ослобођеним крајевима усвојила горње начело, и провела га кроз овај закон, непризнавајући никоме својину шуме.

Доносећи, дакле, закон о шумама, она је за ослобођене крајеве задржала старо стање, створено законом о уређењу аграрних односаја, и по томе, сваки спор са њоме био би безусловни, на зато не треба да га води ни село Ц...ани, јер ће се само изложити огромним трошковима.

Како је, међутим, та утрина — шума, потребна селу, ono нека моли Министарство да му је изда под закуп.

Да не би, опет, подносиоцу нарекле терете, нека се обрати пореским властима за ослобо-

ђење, подносећи доказе, да утрошку не учиња по сили рачуна.

Ово ослобођење не ће утицати на право својине, кад се утврди: на којих се узорка ово ослобођење тражи, јер то, у осталом, што нема права тражи, не извести нигде, нити никакав законски доказ за своју, а кад се изврше закон о стицању у иностранском пространству његовом, нида ће он решити и ово питање, и ми верујемо, да државна не ће имати разлога, да село оштети, ако је оно утрошка била плаћа његова.

Овако треба да ради село. Али, ако би оно нашло разлога, да нам повиди пирвицу, онда тужбу треба да прими суду свога округа, а он ће је послати на одговор Државном правобранилаштву, који заступа државу у свима њеним приватно-правним пословима.

Не можемо а да овде не изјавимо: да је потрешно стечено уверење, како за зрење турске управе нико није могао имати шуме у својини, јер и ако су такви закони постојали, било је изузетака за извесне прилике, као што је било на пр. са сапцањима пашина и другим, где је садрђали, обавезали парњеву, дакле онакве дозволе у нас Султаново, које су имале законску важност све до заузећа ослобођених крајева.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Сима Вашић, чобанин из Остружнице, убио је Петра Добросављевића, по убиству нестало где побегао је, и није се могао пронаћи. Сима има око 50 година, има дугачку рођењску браду, нагнеле као вештачки пигмент, приповеднат, средњег раста, од одела нико је на себи: гуњ чакшире, шубару и опанке. Моле се све полицијске власти, да Симу живо потраже, и пронађе спроведу начел. кр. поселеног на Умку, с позивом на Бр. 5688. Уйр. 51532.

Непознати лопов, ноћу између 4. и 5. ов. м. обио је једно окно затворено шехом на вратима Дућана Кузмана Стојићковића, прилара у привременој улици Бр. 1, пропушао се кроз тај отвор, ушао је у дућан, из фиоке украо 6 гроша и један сребрн сат са сребрним ланцем у вредности 20 динара. Моле се све полицијске власти, да прадљења и пронађу живо потраже и нађене спроведу Управи града Београда. Бр. 21371.

Максим син Стевана Радосављевића, из Дервина, отуварао је пре 6 година незнано где. У времену одласка био је рђаста средњег, лежмената, очиу зелених, у свиште плав, на сред чела имао је ожиљак од удара. Имењовани се има пријавити регрутном комисијом округа ужичког, на дан 19. ов. м. у Куселићима. Моле се све полицијске власти, да Максима живо потраже, и саопште му да престане шчеа. грађанинског, с позивом на Бр. 9229, Уйр. 21398.

Бранко Девечерски, обућарски шегрт, код Јована Ђорђевића, обућара, одбегао је од свога газде 1. ов. м. одновши собом и 1 пар шипела. Бранко има 11 година, гавре плавине, у лицу смеђ, пругаи, носа правилна, уста умерених. Од одела имао је на себи прљаву кошуљу, чакшиње грао зелене боје, гологзан и бос. Моле се све полицијске власти, да Бранка живо потраже и нађеног спроведу Управи града Београда, с позивом на Бр. 21453.

ИЗ ПОЛИЦИСКОГ АЛБУМА

Јоца Белимарковић. — За Јоцу се може рећи, да је поетно професионални лопов. Од ране своје младости почео је красти и у томе се све до данас усавршио. Он је познат свој полицији, и вирочито београдској, која га је, као и све налоштене крадљивце шпиједа и по пушњала да гђ. по могућству и средствима са којима сала располаже, поправи. Све је узалуд било. Јоца је све гори бивао. Сада му је већ 15 година.

Још пре 4 године, дат је поникрној четн. која га је била узела под своје и уповорила, и нала је стално прилично посперена и вредно се, да се је ночео поправлати, ои је украо поњски огдаи и побегао.

Доцније га узеше жандарми у наспрау, да га одхране и изиђу на пут, иако што су то са још неким радили, који су дапше постали добри грађани, али и ту украде револвер једном трудбеу и побегне са њим чак у Багрдан.

Доцније се почеше ређати крађа за крађом, нека од њих.

Ако се сећате, када је обијен пре три године дворски воз на станици железничкој и из њега украдено посуђе, то је Јоца извршио; он украде са улице мајнару и чезе и коња са мајном и пантама, па са свим тим оде у Грошу, да их тамо прода. На њима нађи замоли једног сељака да му украсти коња и кашиџи, па по бегне са коњем и продаде га.

Све ове крађе учинио је пре непуних 12 година, те није могао ни бити осуђен.

После тога врашио је крађу за крађом, за које је безбројно пута иступио осуђивани, а до сада може у својој аутобиографији, као је буде хтео писати, (бића би врло интересантна!) до заболења већ две судске осуде за крађу: једна од шест месеци а друга од две године затвора.

Сада је пак под кривичном истрагом за извршену опасну крађу генералу г. Катанићу.

Јоца је врло бистро дете, добро писмен, врло умиљатог понашања и слаткоречив. Ко га не познаје, Јоца одмах своју притворношћу стиче његове симпатије а онда и могућност, да крађу лакше изврши. Чим дође пред полицију, који га из раније познаје, и кад га овај ухвати, да што је опет учинио крађу, он брзине у несрећ плач и вели, да је погрешио и да више неће то учинити.

Због оваких својих особина, Јоца је опасније но што би ваљало бно, за то га се треба добро чувати.

Јоца је само један од многих сплавтатних доказа, да је крајње време, да се код нас спроведе законодавство побрине за установу једног завода за поправну малолетника, који су са правог пута скренули у добу, када врло васпитање не могаше добити.

Јоца је само: не знају му се родитељи, нити их се памти; општина га је дала као малог у дом за сиротну децу, одакле је изведен у друштво, које га се мора чувати.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Ноћу између 30. јуна и 1. јула на разбојнички начин нападнуг је Љубомир Пантелић, учитељ на Дубоком у срезу ресавском јако, је повређен и одвето му 2050 динара у новчаницама по 10 динара, две киселе дуката, на једној 26, а на другој 24 комада, 10 небушених дуката, 55 облигација у вредности 2100 динара, 1 револвер шестометка, два точила пасона од волова и један од кобиле. Извршиоци су опасна разбојништва: Томе Марјановић, из Ветешка, Јовов — Вица — Пауљанић, из Бобова и Гига Трапезић, из Лесковца, у срезу Млавском. Прва двојица у рукама су власти, а за Гигом је нарећена највећа потера. Покрађа није пронађена.

Ноћу између 30. јуна и 1. јула 4. непознати зликовци одвели су Василија сина Милосава Бошића, из Кравог Вира, округа тимочког, дечка од 12. година, који је био на појати у месту звапом „Брестов Врх" и поручила његовом оцу да ни донесе 3000 динара. По поруци Милосав ни је одмо и дао 1000 динара; а они му сина пустили. Милосав је изјавио, да зликовци нису чакшире поцрвенчане, но главе имају шубаре а на погама опасно се широки напушњи. Зликовци су били наоружани са пушкама барабапкама. Предузета је одмах потера за проналазак зликоваца, нечелнику среског нарећени је да предузме све законске мере за проналаз зликоваца.

3. јула око 5—6 сахати по подне Добросав Давидовић, кћава Милосава Златића, трговца из Чачка, путовући се у Моравп утоиио се. Нарећено је тражење леша.

Ноћу између 3. и 4. јула погинуло је и нађен мртав у Сталаћевим виноника среза расинског Анселитије Радић, из Гроа Сталаћа, а поред његовог леша једна шалица овца и крушка сока. Убице непознате, нарећена је жена истрага да проналази убице.

7. *јула у ноћи* нађен је мртав човек непознат — у селу Остружњу, среза подгорског. Истрага је предузета.

Непажљном коректора, прошли број нашег листа изашао је под датумом 5. јуна, а требало је: 5. *јула*. Молимо претплатнике за ову исправку наша учиње.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 29. У БЕОГРАДУ, ПЕТАК 25. ЈУЛА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за начелника прве класе среза заглавског, Јована Б. Михаиловића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника прве класе среза левачког, Јосифа Протића, помоћника друге класе начелства округа ужичког, по молби;

за начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Драгољуба Марковића, начелника исте класе среза заглавског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа ужичког, Лазара Поповића, начелника треће класе среза левачког, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа рудничког, Милана Б. Трпковића, секретара друге класе начелства округа чачанског, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа пиротског, Михаила Гудовића, писара прве класе среза параћинског;

за писара друге класе среза параћинског, Чедомира Урошевића, учитеља;

за писара друге класе среза орашког, Саву Јонића, писара исте класе среза мачванског, по молби;

за писаре прве класе Управе Вароши Београда: Милана Јевтића, писара друге класе среза поцерског;

Војислава Кнежановића, писара друге класе среза мачванског; и

Милутина Ценића, писара друге класе среза ваљевског, — сву тројицу по потреби службе;

за писаре друге класе Управе Вароши Београда: Душана Николића, напредног писара прве класе начелства округа пожаревачког, и вршиоца дужности писара среза звишког;

Вранка Вукојевића, напредног писара прве класе начелства округа крагујевачког, и вршиоца дужности писара среза јасеничког, истог округа; и

Петра Банића, напредног писара прве класе начелства округа крушевачког и вршиоца дужности писара среза расинског, — сву тројицу по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства прве класе, Божидара Марковића, писара исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа смедеревског, у рангу писара начелства прве класе, Перицу Бешевића, писара друге класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за вршиоца прве класе начелства округа подринског: Живка Плећевића и Луку Петровића, писаре друге класе управе вароши Београда, — обојицу по потреби службе;

за писара прве класе начелства округа ваљевског, Јована Ничића, писара друге класе управе вароши Београда, по потреби службе.

за писара прве класе начелства округа смедеревског, Јована Спиридоновића, писара друге класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара прве класе начелства округа крагујевачког, Добросава Шашмановића, писара друге класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза расинског, у рангу писара начелства прве класе, Чедомира Алексића, вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа смедеревског, у рангу писара начелства прве класе, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства прве класе, Симу Николића, писара прве класе начелства округа подринског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза поцерског, у рангу писара начелства друге класе, Гаврила Јевтића, писара исте класе начелства округа подринског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза ваљевског, у рангу писара начелства друге класе, Стевана Петровића, писара исте класе начелства округа ваљевског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза звишког, у рангу писара начелства друге класе, Димитрија Рајића, напредног писара друге класе начелства округа смедеревског, и вршиоца дужности писара среза орашког, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа крагујевачког, у рангу писара начелства друге класе, Светозара Поповића, писара друге класе начелства округа крагујевачког, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа ваљевског, Божидара Јованчевића, писара треће класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа тимочког, Димитрија Петковића, писара исте класе начелства округа пиротског, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа пиротског, Срећена Петровића, писара исте класе начелства округа тимочког, по молби; и

за вршиоца дужности писара среза косаничког, у рангу писара начелства друге класе, Животу Стевановића, практиканта истог среза.

за писаре друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Обрада Коларовића, писара прве класе управе вароши Београда, и

Илију Ј. Поповића, писара друге класе среза јадранског, — обојицу по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 17248 15. јула 1903. год., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Љубисаву Ст. Димитријевићу, начелнику прве класе среза јасеничког, округа смедеревског;

Драгољубу Пантовићу, писару прве класе среза јасеничког, округа смедеревског; и

да се Љубомиру Радосављевићу, писару прве класе среза косаничког.

Ђорђу Матићу, писару друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, уважене остављене које су му на државну службу поднели.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 17247 15. јула 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Димитрије Ђорђевић, помоћник прве класе начелства округа пожаревачког;

Михаило Благојевић, начелник прве класе среза вршачког;

Спасоје Ивановић, писар прве класе среза власотиначког; и

Драгољуб Стојадиновић, писар прве класе среза грузанског, — на основу §. 70. за-

кона о чиновницима грађанског реда, ставе у стање покоја, с пензијом, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 19003, 23. јула 1903. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за помоћника прве класе начелства округа пожаревачког, Ђуру Стевановића, пензионисаног помоћника прве класе истога начелства;

за начелника прве класе среза нишког, Милоја Петровића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника треће класе среза копаоничког, Живојина Московљевића, начелника исте класе среза нишког, по потреби службе.

за комесара београдске варошке полиције у рангу писара среског прве класе, Д-ра Божидара Љубишића, бившег полицијског писара;

за писара прве класе среза ваљевског, Симу Илића, писара прве класе среза подгорског, по потреби службе;

за писара прве класе среза грузанског, Драгутина Стајевића, писара прво класе среза врачарског, по потреби службе;

за писара прве класе среза копаоничког, Војимира Димића, писара исте класе среза подунавског, по потреби службе;

за писара прве класе среза млавског, Симу А. Николића, писара исте класе среза подунавског, по потреби службе;

за писара прве класе среза грузанског, Маринка Ј. Мариновића, среског писара исте класе у пензији;

за писара прве класе среза пожешког, Николу С. Јовановића, среског писара исте класе у пензији;

за писара прве класе среза трстеничког, Марка Карамарковића, писара исте класе среза беличког, по молби;

за писара прве класе среза беличког, Александра Грујића, писара исте класе среза левачког, по молби;

за писара прве класе среза јадранског, Владимира Миленовића, писара исте класе среза копаоничког, по потреби службе, без права на путни и селидбени трошак;

за писара прве класе среза моравичког, Михаила К. Тодоровића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза нишког Милорада Јовановића, писара прве класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара друге класе среза подунавског, Милана Момировића, писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе;

за писара друге класе среза врачарског, Радоша Пауновића, пореза прве класе београдског пореског одељења, по пристанку, по потреби службе;

за писара друге класе среза ариљског, Светозара Протића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза заглавског, Тешмана Николића, учитеља;

за писара друге класе среза копаоничког, Божу Петровића, бившег пореза-ника;

за писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Марка Палића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза власотинчког, Мирка М. Лазића, бившег пореза-ника;

за писара друге класе среза тамнавског, Божидара Ристића, писара прве класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара друге класе среза моравског, округа пожаревачког, Гаврила Милојковића, бившег пореза-ника;

за вршиоца дужности писара среза јадранског, у рангу писара начелства прве класе, Саву Лепчановића, пореза-ника шесте класе београдског пореског одељења, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза качерског, у рангу писара начелства прве класе, Павла Летића, бившег судског писара;

за вршиоца дужности писара среза јагличарског, у рангу писара начелства прве класе, Чедомиља Ал. Јевђенијевића, административног чиновника шесте класе Министарства војног, по пристанку, по молби;

за вршиоца дужности писара среза кучког, у рангу писара начелства прве класе, Милана Радуловића, бившег полицијског писара;

за вршиоца дужности писара среза јагличарског, у рангу писара начелства прве класе, Васу Ј. Поповића, напредног писара прве класе начелства округа тимочког, и вршиоца дужности писара среза заглавског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза подунавског, у рангу писара начелства прве класе, Вожидара Марковића, вршиоца дужности писара среза млавског, у рангу писара начелства исте класе, по молби;

за писара прве класе начелства округа крајинског, Јована А. Симића, вршиоца дужности писара среза заглавског, у рангу писара начелства исте класе, по молби;

за вршиоца дужности писара среза рајевског, у рангу писара начелства друге класе, Вељка Јовчића, бившег учитеља;

за вршиоца дужности писара среза мајданпечког, у рангу писара начелства друге класе, Стојана Ђорђевића, бившег практиканта;

за вршиоца дужности писара среза левачког, у рангу писара начелства друге класе, Љубивоја Абдулића, бившег полицијског писара;

за вршиоца дужности писара среза заглавског, у рангу писара начелства друге класе, Младена Лаловића, писара исте класе начелства округа крајинског, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа тимочког, Василија Димитријевића, напредног писара друге класе начелства округа нишког, и вршиоца дужности писара среза нишког, по потреби службе;

за писара треће класе управе вароши Београда, Јовицу Вукосављевића, напредног писара друге класе начелства округа ваљевског, и вршиоца дужности писара среза тамнавског, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа нишког, Димитрија Петровића, писара исте класе начелства округа тимочког, по потреби службе;

за писара треће класе управе вароши Београда, Милана Прпузовића, бившег полицијског писара; и

за писара друге класе начелства округа крагујевачког, Николу Марића, бившег полицијског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 19005 23. јула, 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела решено је да се:

Стојан Миловановић, писар прве класе среза моравичког;

Ђорђе Кецић, писар друге класе среза мачванског;

Милан Ц. Раденковић, писар друге класе среза јагличарског;

Миливоје Ћирић, писар друге класе среза грузанског;

Петар Стевановић, напредни писар друге класе начелства округа врањског и вршилац дужности писара среза пољаничког; и

Срећен Петковић, писар друге класе начелства округа нишког, — на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 19002 23. јула 1903. год. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима

Чланом 26. закона о уређењу санитетске струке и правилима за среске и окружне болнице регулисана је служба у њима тако: да лекарски помоћник обавља уједно и дужност економа болнице.

Али, како је биза несташица у лекарским помоћницима, а правилно снабдевање болница намирницама и осталим потребама није било могуће оставити без вечних руку, наређено је расписом од 21. маја 1881 год. СБр. 1962, да се досадања економи задраже где је потребно и даље у служби под називом *правих болничара*.

Ти прави болничари спадали су у ред нижих болничких службеника и њих је требало да поставља управник болнице, као једина одговорни чинилац и полагач свих рачуна.

У дугом низу година, а све са немања лекарских помоћника, постепено су у снима болницама набавли на видик *економи* као неки особити чиниоци и наречити службеници, ма да њих као такве не познаје закон о уређењу санитетске струке и правила за среске и окружне болнице, и њих је постављао Министар унутрашњих дела, неког по предлогу управника болница, а неког по сопственом нахођењу, ма да по закону о уређењу санитетске струке Управник болнице поставља све болничко особље осим лекара и лекарских помоћника.

Управници болница, једини одговорни за све што се у болници ради, имали су често осетне неприлике са економима које њиху сами бирали ни постављали. Ова подвојеност је реметила добру дисциплину и

јединство законости, а по невад је била и изговор за нетачности и неуредности у вршењу службе, јер се увек могло указати на невољу садашег регрутовања болничких економа.

Да би се тачно испуњали законски прописи, по којима Министар поставља само управника — лекара — и лекарског помоћника, а правилно регулисала служба у болницама, ја сам на основу члана 26. закона о уређењу санитетске струке

решио:

да се прекине досадањи начин постављања првих болничара, и да их од сад бирају и постављају управници болница које су једини и одговорни за добар ред и правилно снабдевање и неговање болесника, а кредит потребан за њихове плате предвиђаће се увек у пројекту буџета.

Досадање економе болница разрешавам овим од дужности. Оне од њих који буду радом својим заслужили да и даље остану на дужности, управници могу задржати у служби с платом коју су имали.

Наређујем начелству да ово решење саопшти управницима болница у свом подручју, и да им препоручи: да у бирању лица за прве болничаре буду увек врло обазриви, јер ће за сваку неправилност они једини бити одговорни.

Бр 6846.
18. јула 1903 год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

О јавној продаји*)

Г. Јањић. Касационој судија, изнео је у прошлом броју овога листа неке своје мисли о вршењу јавних продаја. У томе своме напису нашао је за потребно, да и *чиновницима финансија* Управе Фондова даде упутна, како ће ви би рад поништавао био од стране судова. За потврду својих мисли, навео је један конкретан случај, у коме је неки сиромах писар скупо платио *потребно* разумевање закона од стране првостепеног и Касац. суда

Пре но што се упустим у доказивање погрешног схватања судског, морам да наведем то, да ни у једној пресуди спорова нема тако разних и произвољних разлога наведених од стране суда, као што је то у споровима за поништај продаје. Сувда готово судови одмах стану на страну дужника и гледају да „му спасу имање.“ Услед тога је можда и дошло то: да у једној пресуди Касац. суд ништи продају за то, што није објављена и у Смедереву, као окружној вароши, но само у Београду, где и јесте имање; у другој опет пресуди првостепени суд ништи продају за то, што решење о овуди дужника није постало извршно и ако је изречено на основу јавне исправе, па је сам суд писао за његово извршење; у трећој опет пресуди суд ништи продају за то, што *шлеријклаз* исте *није доказао*, да је она објављена 3 пута у „Српским Новинама,“ и ако терет доказивања лежи на ономе, ко тако што наводи итд. итд. сајсет судских разлога, који не могу да издрже никакву критику, и који само отежавају наплату и поправљање капитала повереноцу а тиме не чине никакву услугу ни кредиту, ни гласу праведе.

Но да видимо сад, колико су умесни и законски разлози, које г. Јањић наводи.

1., *Није потребно* код интабулисаних тражбина саслушавати дужника шта одређује за продају. Према томе овде нема места примени §. 466. грађ. поступка. Код оваквих — интабулисаних — тражбина, нарочито код тражбина Управе Фондова, питање о томе шта дужник одређује за продају, свршено је још одмах у самом уговору о зајму. Ту је зајам дат на залогу, ту је залогу сам дужник понудио, повеларан на то пристао, и *такав уговор* не може се мењати иољом једне стране — дужника, да што другог одреди за продају, без пристанка повериочевог, а такав уговор не сме ни суд мењати ни захтев само једне стране — дужникова. Ово преди за све време интабулација. Кад се зна, како се може добити интабулација на чије имање; одмах се може знати и да је ту спрнсено питање о томе, шта се одређује за продају у случају неплаћања. Ту је дужник саслушан, судска је то саслушање утврђено и сад га нико не може мењати без обострана пристанка, те поништавати продају.

2., Под тачним описом имања не треба разумети и бунаре, балконе итд. Касац. је Суд поништио, истина, једну продају за то, што у огласу није казато, да на кући има балкон. Да су то ситнице, које се износе у недостатку стварних разлога, а хоће се пошто по то поништај продаје, — види свако. Кад се зна, да се свако на јавној продаји надмеће за себе, или као пуномоћник за другога, дакле, да је ту, на месту, где је имање, или у близини његовој, онда је претпостављено, да је он видео и разгледао оно што купује. Да ли има кога, који купује особито какво имање, а да га не види и увери се шта купује? И ако у поднову није означен салон, подрум итд. а означен је плац са свима компијама и границама, као и зграда на њему, да ли то мења што ствар? Не мења ништа и онај, ко прави питање од тога, чини то за то, да отежа наплату, да изиграна повериоца. —

Има злоупотреба и неправилности у вршењу јавних продаја, али има и врло сметњих судских разлога за поништај правилно извршене продаје. И што је још горе, судови се често пута не држе законског начела: да *мора* плаћати дуг, онај, који је дужан, па да према томе извршеље продаја сматрају само као извршеље тога законског прописа, но их сматрају као људе, који тражу и киње дужника. Овоме је можда узрок и то, што извршења код нас стоје по 15—20 година.

А. Стојковић.

Полиција и електрика.

списа Н. Кребера.

Недовољна организација полицијске службе у већим европским градовима одавно већ изазива умесне приморе: често се дешава, да се чувар поретка не налази на своме месту баш у ово моменту, кад је његова присутност најпотребнија. Сем овога и број полицијских службеника односно није велики у големим градским центрима, са разноликим становништвом; зато да би полицијска служба могла стати на висину на којој треба да је, требало би ове свега повећати кадар службеника у најмању руку бар у десет пута, што је, наравно, скопчано са тако великим расходима, с којима не би могла изићи на број ни једна градска благајна, па ма како она била богата.

Да би се повећао надзор на улицама и пијацама без увећаног броја полицијских стражара, америчка полиција обратила се за помоћ електрици, која је човеку учинила тако велике услуге, како у области индустрије, тако и у сфери приватног и друштвеног живота. Сва полицијска квартовна у Њу-Јорку, Чикагу и другим већим градовима Сев. Америке снабдевени су разним електричним сигналним апаратима и справама, моторима и др. У дворишту полицијског бироа вазда, и дању и ноћу, стоји спреман аутомобил, који на први дати сигнал са бранком муње преноси неколико полицајаца на место догађаја.

Кад се догоди ма каква велика несрећа, ни пр., кад се сруши каква зграда за обитавање, појави се јак пожар у густо насељеном дому, веома је важно, да се полиција што је могуће пре извести о догађају, те да предупреди панику. Кад се услед каквог уличног скандала скупи мноштва света, кад одјекне свађа, која прети да се изметне у битку, довољно је неколико полицајаца да умире распламтеле страсти. Али ако се пропусти згодан моменат, страх може да узме опасан обрт, најмањи жижак може да пређе у пожар, обичан окршај — у отворену општу узбуну, и тада се с тешком муком може поправити ред и помоћу стотину наоружаних људи.

Међу становницима великих северноамеричких градова има веома много нееташног, немирног елемента, који са одушевљењем поздравља свако неред на улици и одмах је готов да узме најнапаснје учешће у томе. Полицијски стражари распоређени су, већином, у централним деловима града и на таком остојању један од другог, да у случају потребе стражар може одмах сам позвати у помоћ само своја два-три најближа друга, који су у близини. Да би могла имати под руком већи број људи, америчка је полиција распоредила квартове на делове, и у сваком делу наместила стражару са четири стражара. Један од њих вазда остаје на месту за телефонску службу, остала тројица на врло новом кау у помоћ на специјалном електричном мотору. У задњем делу овога мотора удешено је нешто палиж на ковчег или собицу, само се може слободно сместити одрастан човек; овде обично смештају јуначе уличних скандала,

*) У прошлом броју нашао је *у нашем листу* чланак под истим насловом од г. Свет. Јањића. Ми кратко и са мишљење г. Стојковића, то ће на такве начин отворено могућност, да се питање о јавним продајама које је по нас јавне врлит врло важно, а међутим јако поклањкивано — изнеде на чистину.

Уредништво.

пијанице, изгреднике, опасне лудаке, који су случајно умакли из лудница. Са опасним лудама бива да се тешко могу савладати: полицајци се паште да не употребе оружје, јер знају, да се тиме може гомила да уплаши и отворено да узме у заштиту лудака, и онда ствар може да изазове прљаву ађу.

У сваком случајевима одмах дају на знање најближим стражарама: после неколико минута већ се јављају стражари на мотору, уједињеном снагом угурају бесног у задњу преграду, затварају врата и у маршу носе заробљеника или у најближу болницу или у најближи кварт. Догађаји се тако брзо сврши, а скупљена гомила жудна сензационалних призора, мора да се разиђе, пошто је „инцидент“ исцрпљен. Полицајци који је дао сигнал узбуне, после неколико минута враћа се на своје место. У овом случају, ако би он морао сам да поврати ред, или да изгубљено дете одведе у полицијски биро, њему би требало најмање по сата, а за све то време на његову месту не би било никога, а међутим често се дешава, да се баш у оном тренутку тражи помоћ полицајца, кад је заузет пршењем своје дужности.

На какав начин амерички полицајац извештава свој кварт, кад се деси нешто тако, да је потребна присутност неколико полицајаца? На улачним ћеперима, а тако исто на многим кућама, на дувару са спољашње стране, начињене су гвоздене скривње, које се отварају помоћу нарочитог кључа — справе за притискивање. Ове кључеви са гравиранин на њима нумерима раздају се не само полицајцима на страни, него и многим приватним личностима. Солидни јенки, противно европљанима, не само не показују распространу у културним сталежима европских држава немарност а чешто и прекривни однос према полицији, него напротив, свима силама подражавају њезине представнике, врло добро сазнавајући, какав значај значај за друштвену безбедност има енергична, вредна, поворна полиција, која се брзо појављује тамо, где се њена помоћ осећа неопходна потребна.

Имајући у руками кључеве сигналних ковчега, приватна лица могу у случају потребе, нечекајући долазак стражара, известити свој кварт о несрећи која се десила. Полицајац увек зна, који је управо дао знак узбуне: механизам сигналног ковчега уђешен је тако, да кључ, који отвара врата ковчега, не може се извући из ђедера од катанца — он тако стоји усправно, и само помоћу особите вештине, која је позната само полицајцима, може се извући из катанца. На како на сваком кључу има нумера, а сваној нумери одговара у нарочито састављеном списку фамилија оногa лица, коме је кључ издат, то је полицији, разуме се, увек знано, који ју је позвао; на овакан се начин избегава могућност злоупотребе њеног поверења.

Унутрашњи део ковчега напомиње собом сахат. Централни део апарата заузима цилиндар у чијем је горњем делу утврђено електрично звоно и упоредо с њим мали полуга. Доња половина цилиндрата подељена је на једнакост кругова, у сваком кругу налази се нумера, а под сваком нумером — реч на пример: „лопови“, „пожар“, „убиство“, „несрећни случај“, „у лудилу“, „опасан алкохоличар“, „пожар“ итд. По средини перфорлата утврђена је пуштача метална сказаљка, која се руком лако доводи у покрет; најзад се сказаљка намести на реч, која означава узрок догађаја, а полугу наслоњена на врху прелази доле. После неколико секундата ноћне да звони електрично звоно за знак, да је сигнал чуо, и после два—три минута у највећој брзини на мотору јапља се дошавши стражар.

Полицијски мотор, сем мало пре споменутог ковчега за пијанце и полуделе, снабдевен је још ковчегом са медикаментима и материјалом за превијање, којим се врло лепо умеју користити полицајци, који су изучили практични курс давања прве помоћи у школи Самаријана. Сем овога, на матору се налазе згодна носила; у случају потребе, њих наместе тако, да тешко рањен не осећа никакве потрсе при превлашењу у болницу.

Сигнални ковчези, а тако исто и други електрични апарати постављају се не само на улицама, но и у приватним становима по жељи публике.

Дати на знање полицији о предстојећој опасности може се користити и телефоном, али треба имати у виду, да у свима градовима централна телефонска станица не ради по целу ноћ; друго, бивају и такви случајеви, да се на телефону не може ништа говорити, или онај, коме треба помоћи не може ни корака учинити из своје собе, бојећи се насиља од разбојника који су се већ увукли у стан. Јавља се помоћ и налази врата затворена — нико их изнутра не отвара и онда се морају разваљивати, и та се операција може дуго да отегне, тако дуго, да помоћ буде излишна.

Да би се избегли овакви случајеви сигнални апарати, који се налазе у полицијској стражари довели се и томе. Дежурни чиновник у полицијском бироу чује звоно у сигналној соби. Он гледа на пелику таблу, прикивану уз зиду, и види, да на њој нема једног заклопца: — рецимо, № 47 тражи помоћ. Овог момента, над падне заклопац, одсвађу братанца металног ковчега, у коме су кључи на лепезу распоређена дугуласта нумерисана удубљења; у удубљену за № 47 деже два у хартији завијена и запечаћена кључа; један од општег улаза у стан, други од врата стана, где живи № 47. Имајући у рукама ове кључеве, полицајци без сваке сметње може се обрести у соби, где се налазе незвани гости.

Америчани су пошли још даље у области полицијске сигнализације: данас они установљавају електричне сигнализационе апарате чак на прозорима, вратима, касама с новцима, на кутијама, где се чувају драгоцености и т. д. Ако какав злоначинац нечујно отвори прозор или врата, помоћу уђешеног кључа и других лоповских инструмената, опда одмах зазвони сигнал у полицијској стражари, и пре него се домаће пробуде, пре него љубитељ туђе сопственсти успе да се увуче у стан, да би отпочео свој „посао,“ полиција је већ ту, куда опколена полицајцима и збученом лопову не остаје друго, но да се покори своју судби.

Сигнализационим апаратима, утврђеним на прозорима и вратима, највише се користе господари богатих магазина: ако злоначинац није уверен, да у даном магазину нема никаквих сигнализационих справа, он се никада неће решити да се увече обичним начином, средством разбијања, у унутрашњост просторије, из страха да ће насигурно пасти у руке полицији.

Свака поправка у стварн друштвене сигурности, увек је корк напред на путу културе и прогреса.

Не би ни нама сметало, да се бар у најмањој мери користимо оним усавршавањима, које је наумео практични геније Јенки, и која донекле гарантују живот и имање становника. Можда ће који читатељи, да је то још рано за нас, и да би место трошкова на ове скупе апарате, боље било да поради на подизању нараственог висине опног сталежа друштвеног, који нам дневније највећи кадар преступника и за тај позвај да подигнемо неколико просветних установа, али не треба заборавити и етику, и психологију, и биологију, и психијатрију и економски поредак друштва политичку економију, и социологију, али још на новозло решење овога у најближој будућности не можемо рачунати. Да би смањили преступе, неопходно је у многоме поправити како економни тако и нараственн поредак друштва. Поправке у овој области, као што показује искуство, прпе са врло споро, и по томе ове мере борбе са антисоцијалним инстинктима појединих индивидуа, које је изродио живот, у савременом стању ствари не могу се отписнути, на ма какве те мере „пресецања“ биле у опште примитивне и грубе.

Елвал.

О одговорности малолетних преступника.

Познати писац Штилман расправља интересантно и дубоко важно питање о одговорности малолетних преступника, по старим и новим погледима у кривичном законодавству.

„У данашњим кривичним одредбама“ говори Штилман, нема слабије тачке од одредаба о малолетним нарушитељима кривичног закона. Кривични кодекс треба да је пре свега друго угодно средство за борбу с преступношћу. Казна треба да је моћна да дејује на сваког преступника из сопственог. Казнена радња која државе треба да је управљена не на осветуу над оним који је погрешно, него на предупређивање другпх преступа. И баш од тога главног начела треба полазити и при избору казне, која се одређује сваком поједином преступнику.

„Савремена стварност ни из далека не задовољава те потребе. Идеја накнаде, освете још скроз прожиче правичне одредбе, и нигде се она не појављује с таквом очевидношћу, као у том критеријуму, који је положен у основ различног односа кривичног закона према малолетним и одраслим преступницима. . . . .

„Казна још једнако носи карактер напасте злим за зло и по томе противници

танве једне садржине потпуно доследно почели су своју критику покушајем — која се може сматрати у данашње време као потпуно успешан — да се дискредитује онај одељак привичног законодавства, чија савремена конструкција логичком неизбежношћу потиче из начела равномерне накнаде, које и данас влада у кривичном праву. Садашњи кривични кодекси, који су скроз проникнути идејом равномерне правичности, изводе свој систем повлашћења према малолетним преступницима из „мање кривичности“ њихове. Малолетност преступника — то је основ за блажије поступање према њему.

„Критичари садашњег система приклоне том питању сасвим с друге стране. Незрелост преступника интересује њих не као околност која умањава кривицу, него као околност која увећава неуроватност моралносоцијалне поправке преступника. Њима је главно васпитно поправљајући рад са малолетнима. „Највећи део малолетника који су признати за крине, чине они којима је потребан трајан и строг надзор“. Они којима не треба такав надзор а тако исто и они који не дају наде на поправку, губе се у општем броју осуђених, као што се до сад видело из многобројних примера.

За сваку од поменутих категорија малолетних преступника предлаже се са свим нарочити начин кажњавања, који оставља Суду веома широк простор за кретање горе и доле.

Тај поглед добио је, по општем признању, потпун израз у два параграфа пројекта општег швајцарског кривичног законика, који се односе на малолетне преступнике. По томе текст тих параграфа показује се као прво згодан за повлашћење главних тачака оних предлога, који су претресани у току последњих двадесет година.

§ 9. I. „Дете које је у тренутку извршења преступа било млађе од 14 година, не подлежи кривичном ислеђењу.

II. Ако дете поменутог узраста изврши дело кажњиво по закону као преступ, то га органи судског изведења предају администрацији, чија и јесте брига о деци која су почела грешити ако се она налазе у околини која деморалише, немају него и надзора, или су морално покварена.

III. „У оскудним тих моментата, администрација предаје дете школском савету. Савет кажњава дете затвором или упором.

§ 10. I. „Ако је малолетнове било у тренутку извршења дела више од 14, али мање од 18 година, онда судија испитује ступањ његове умне и моралне зрелости. Ако је умни и морални развитак малолетника заостао и налази се на једнаком ступњу са развитком деце која шесу достигла 14-то годишњи узраст, то се на њега примењују правила, која су одређена за децу до 14 година (§ 9.); а ако се његов умни и морални развитак налазе на вишем ступњу, то судија одређује, да ли је малолетнику потребан строг и трајан надзор и старање.

II. Малолетнога, коме не треба трајан и строг надзор, судија кажњава укором или усамљеним затвором од 3 дана до три месеца. Усамљени затвор проводи се у простору, који не служи као место за казну, одраслих преступника.

III. Малолетнога, коме треба трајан и строг надзор, судија предаје на рок од једне до шест година у завод за поправку младих преступника. Ако је малолетник тонико покварен, да не може бити примљен у завод за поправку, то га суд осуђује на рок од 3 до 15 година у дом заточеника за малолетне преступнике. Док такога дома не буде имало, малолетнике се осуђује на обичну казну, која се одређује, наравно ублажену.

IV. „Ако се по истеку $^{2}/_{3}$ одређеног рока малолетноме покаже да је смер поправке постигнут, то надлежни орган може, по саслушању мишљења чиновника тога завода, у коме је малолетник надзиран казну, ослободити малолетника. Орган коме припада право ослобођавања пре рока, брине се заједно с оним лицима, која се налазе на услузи у уређењима патроната, о томе да њаке надзирана малолетноме и да пази на њега. Ако малолетник злоупотребљује слободу, која му је повраћена, то се он по ново враћа у завод. Време које је он провео до ослобођења пре рока, у име казне, не рачуна се. Ако се малолетник добро влада у току времена, на које је он бно ослобођен пре рока, то се ослобођење сматра као коначно. После ослобођења малолетник остаје у току од 1—5 година под надзором уређења патроната.

„Довољно је наложено“ — говори Штилман, — ради тога да би се видело каква дубока провала одваја владајући систем од будућег погледа, коме се као предвесник јављају одредбе швајцарског пројекта, које смо горе навели. Ту је с једне стране — систем који су написали теолози и усвојили правници „који изводи правичност“, који никако не води рачуна о индивидуалности преступника, који свакоме одмерава „казну коју је заслужио, који се строго придржава начела „равномерне накнаде“; а на другој страни — правосуђе које је основано на научанању живе личности преступника, које не ради са смером осветe него које је проникнуто јаком вером у могућност успешне борбе с преступом. Није тешко погодити на чијој ће страни остати победа“. —

ЖЕЛЕЗНИЧКИ ЧУВАР

НОВЕЛИСТИЧКА СТУДИЈА

Герхарта Хауптмана

I.

Железнички чувар Тил седео је сваке недеље у цркви у Ној - Цитау-у, сем у дане кад је био на служби или кад је био болестан или кад би спавао. За оно десет година био је двапут болестан: једанпут га је ударило парче угљена што је при пролазу воза спало са тендера на машини, те му разрскало ногу и откотрљало га у ров крај насипа; други пут га је опалила по сред груди каиска боца што је полетела из брзога воза кад је овај протутњао поред њега. Сем ова два несрећна случаја, ништа га више није могло задржати да не дође у цркву, кад год је само имао слободна времена.

Првих је пет година морао сам чистити пругу од Шеп-Пориштајза, једне колоније на Шпреји, па на овамо до Ној-Цитау-а. Једнога лепога дана искрсну он затим с неком слабуњавом и болешљивом женом, која је, као што је сет говорно, рђаво прихватала уз његову херкулеску прилику. И опет једне недеље после подне, пружи он свечано пред олтаром своју руку овој истој жени. Две је године тако седела она млада, нежна жена крај њега на црквеној клупи; две се године њено енино лице упаних образа нагињало над стародревни псалтир покрај његовога, сунцем опаљеног —; и одједанпут чувар је опет седео сам као и пређе.

Пре неколико дана звоно је огласило некога: и то је било сне.

На чувару се, као што је свет тврдио, једва и опажала каква промена. Дугмета на његовој чистој празничној униформи била су су очишћена као и пређе, првена му је коса била добро намазана вејтином и по војнички раздељена као и увек, само што је мало више спуштио свој ширени, косматн врат и само што је још усрдиније слушао проповед или још усрдиније певао, усрдније него што је пређе радио. Било је опште мишљење да га се смрт његове жене мало коснула; и ово мишљење би потврђено, када се Тил после годину дана по други пут оженн, и то једном дебелом и јаком женом, краварком на Алте-Грунда.

Па и свештеник, кад Тил дође да се пријави за веридбу, запита га замишљено.

„Дакле ве ћ хоћете да се поново ожените?“

„Не могу ја водити кућу с мртвацем, господине попо!“

„Па ено тако је.... али ја као велим.... ви сте мало пожурили.“

„Дете ме на то нагони, господине попо“.

Талова је жена умрла на порођају, а дете што га је донела на свет, остало је у животу и добило име Тобијас.

„Ах тако, дечко“, рече духовник и махну руком показујући да се тек сад сетно малишана. „То је нешто друго — на где сте га остављали док сте били на служби?“

Тил сад исприча како је Тобијаса био дао некој старици, како се код њ је једном умало није сам опрљио, како се други пут скомбрљао са њеног крила на земљу, али је на срећу, добио само велику чворугу. Не може то тако више ићи, вели он, особито кад је дечко слабуњав као што је он потребна је сасвим нарочита нега. Због тога, а и зато што је покојници говорио да ће се завда из све снаге старати за добро детиње, он се и одлучио на овај корак.

За овај нови пар што је сад сваке недеље долазно у цркву, свет баш ништа није имао да каже. Некадашња краварка као да је била створена за железничког чувара. Једна ако је била за пола глане мања од њега а удоми су у јој била развијенија од његових. А и лице јој је било исто тако грубо изрезано као и његово, само што се на њему није опитавала онако добра душа као на његовом.

Ако је Тил желео да у својој другој жени нађе неуморну радницу, узориту домаћицу, онда му се та жеља изванредно испунила. Али је он, и незнајући за то, узео са својом

женом још три стварн: грубу заповедничку душу, сналажљивост и бруталну страст. После једно пола године, цело је ово мештање нашло ко вода прву реч у чуваревој кућици. И чувара су жалили.

Срећа је за ту нечестиву што је добила за мужа тако добру овчицу као што је Тил, говорили су расрђени мужеви; има их код којих би она страшно награбусила. Та морала би се та „животиња“ прилагодити, говорили су, на ако друкче не иде, онда и батинама. Мора се она прогутити кроз шаке, али само овако као што ју прилични.

Али Тил, и поред својих жилавих руку, није био дорастао да је прогута кроз шаке. Ово због чега се свет срдио, њему као да је задавало мало главобоље. Мучки је спокојно бескрајне буквице своје жене, а кад би што надгод и одгонетао, лагани темпо и тихи, хладни тон његова говора чудновато би одскочили од онтре грдње његове жене. Спољни свет као да му је мало што могао наудити: као да је у себи имао нешто чиме је све зло што би му се причинило, богато враћао добрим.

Крај све његове вечите слегме, било је трентутка када он није дозвољавао да се њим ко шали; то је било кадда после таких ствари које су се тицале Тобијице. Његова попустљива природа, добра као у детета, добијала је тада некакву чврстину, којој се није усуђивала противити ни тако дивља буква као што је Јелица.

Међутим, ти тренутн у којима је он показивао ту страну своје нарави, бивали су с временом све ређи и ређи док их најзад није сасвим нестало. Тако исто не стаде у у другој години и онога особитог трпељивог опирања што га је у првој години показивао према Јелиној жељи да она влада. Он више није ишао на службу с оном прежњом равнодушношћу, над год би само имао какву сцену с њом а не би је најпре умирио. Он се често у последње време и понижавао да је молн да се одобровоље. Није му више његово осамљено место усред борове шуме у крајини било надражке боравиште. Благе успомене на његову покојну жену, успомене којима се он сам подавао, биле су сад изгубиле мислима и живот жељи његовој. Није се сад враћао кући мрзовољан као у прво време, већ са страхом мишљом, ма да је преће често бројао сате и минуте до времена кад ће га разрешити од дужности.

Он, који је са својом првом женом био везан неком више духовном љубављу, поткао је силом грубих нагона под власт своје друге жене, и постао најзад готово безусловно зависан од ње, у своју. — Покашто је осећао грижу савести због овога преокрета ствари, и требало му је много назадпредних средстава, да само помогне себи. Тако је своју чуварску барaку и пругу, о којима се нимо старати, кришом стао сматрати готово за осветништво земљиште, које је требало да буде посвећено само дусима мртвих. Свакојаким разлозима досад му је збијала и поцидо за руком, да своју жену задржи да га не прати овамо.

Он се надао да ће и даље тако моћи радити. Ово није знала којим правцем да удари те да нађе његову „чатрљу“, којој није знала ни умере.

Тиме што је Тил на тај начин умео да време које му је стајало на расположењу, савесно подели између живих и мртвих, он је одиста и умиривао своју савест.

Истина често, а нарочито у трентутима својих осамљеничких молитава, кад је збијала бно душевно веза са покојницом, — он би узгледао свој садашњи положај у правој светлости, и згадио би се на њ.

Место што га је чувар имао сад већ пуних десет година без прекида, било је њан својом одвојеношћу, често створено за то да потпомогне његове мистичне наклоности.

Од свих страна бар за три четврти сата удаљен ма од каког људског стана, стајао је његов кућерак усред дубраве, бан поред самога пута који је предазно преко шина и на коме је чувар имао да дише и спушта бране.

У лето су пролазили по читави дани, у зиму по читаве недеље, а преко пруге не би прешла ни једна људска душа сем чувар и његов колега. Само су време и четири годишња доба, својим периодичним враћањем, доносиле једну једниу промену у ову пустару. Лако је прегледати све догађаје који су, сем она два несрећна случаја, прекинули усталом правилан ток службе Тилове. Пре четири године био је продужио овуда засебан воз царев који га је одвео у Брелану. Једне ноћи, у зиму, претазно је брао воз једнога сриданка. Једнога тоцлога летњег дана, Тил је, прегледајући пругу, био нашао једну запечаћену бочу вина; била је врела као жар. Мора да је у њој што добро, мислио је он, јер кад је је отпечатио поцуло је из ње као неки водосков; очевидно у њој је нешто кључало. Кад је Тил ову бочу метуо у пиничину, на обали једнога шумског језера, да се расхлади, неклко је нестале одатле, и он је тај губитак још жалио и после тога једнога.

Нешто мало разонођења дазао је чувару један извор бан на саме његове кућице. С времена на време долазили су на њ да пију воде радници који су у близини радили на пруги и ово телеграфских дирека, и при том се с нарадно помало проразговарали с њим.

Тобијас се развијао врло лагано: тек крајем друге године свога живота научио је да иде и једна да пошгогод каже. Према ону је показивао неку особиту наклоност. Што је он разумнија бивао, то се и стара љубав очева све више будила. У колико је пак она расла, у толико се смањивала љубав маћехина према Тобијасу, па се чак стала опретати у приметну антипатију, кад Јелка, после друге године, роди тако исто мушкарче.

(Настављене се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учитељи су нам, од разних лица, ова питања:

I.

„У члану 116. закона о општинама речено је, да плата општинском деловођи, у општинама до 500 пуноактних грађана, не може бити мања од 360 динара, а у осталим општинама од 720 динара.

И како је закон овако одредно, опет неки одборе, у општинама преко 500 пуноактних грађана, не остављају горњу плату у 720 динара, него одређују испод горње суме.

Да ли овакви поступак општинских одбора има законскога основа, или је у општинама испод 500 глава најмања плата 720 динара?“

II.

„Да ли се за благајника општинског, по чл. 110 закона о општинама, може изабрати и председника потечне општине, ако одбор хоће, јер има таквих случајева, а закон, међутим, не вели изричпо, да то не може бити?“

III.

По изјави чл. 136. закона о шумама, од 16. маја 1902 год. дужан је шумар, подшумар или чувар, над ухваћи каког у горосечи или с дрвима на путу на дужине шуме, да о томе поднесе писмени реферат општинском суду у року од 24 часа.

Кад општински суд прими овакав реферат, он је дужан да у року од 24 часа изађе на лице места, и у присуству шумара, окривљеног и два пристојна учиви потребан увиђај.

Много пути догоди се, да се овим изнађеним утврди: како место, где је сеча учињена, није својина државна, већ општ, који је сечу учинио, што он утврди у смислу чл. 1. т. 4. закона о шумама, али се власти не обзире на ово, него нпак ствар спроводе суду, и тек се човек тамо куртизанска беде, нода је за спошла.

Има ли могућности, да овакви случајеви у опште не иду чак до суда?“

IV.

„Један порески обвезник ослобођен је плаћања личног пореза због старости, али без онога плаћа 15·80 динара непосредног пореза. Он је записан у расподелу бр. 6 прав, а његов син, који плаћа порез самичност, другу.

Који од њих двојице има право гласа за поставника и општинске чланове, и да ли ослобођени мора да плаћа општински бир?“

V.

„По закону о општинама одобрено је, да се две или више општина могу спојити и образовати једну општину, а тако исто и поједина села одвојити од једне општине и спојити са другом, тад саме општине или села то затраже.

Наслањајући се на овакова законска прописања, поједина села општине кал-ске покушавала су неке прошле године, да се одвоје од досадашње општине, али нису могла успети, јер је среска власт увек правила те захтеве са напоменом: да није учињено све што треба по закону за одвајање.

Како није нестало узрока, због којих је разгрушавање тражено, јер је то чињено због дављања од општине и других пеирода, то сељани и сада трпе разгрушавање.

Да би се, дак, ово могло постићи, моја се уредништва да објасни: шта све треба учинити, да се одвајање може учинити, и да среска власт не би опет казала: „нису испуњене све законске формалности.“

VI.

По члану 6. сваког закона о општинама, свака општина мора имати најмање 200 пуноактних грађана.

Изузетно може бити само у случајевима чл. 6 поменутог закона, тачне друге.

Наше село Гор-ње у равници је и не стоји у изузетку од услова изложених у првој тачци члан. 6.

Ова има 150 пунолетних грађана и 70 странаца (људи који живе у другим општинама, али имају имања у атару нашега села и ту плаћају порез).

Са овим бројем пореских глава, наше је село до сада само сачињавало општину, али сада неки налазе, да се странци не рачунају, и да, по томе, наше село не може само општинавати општину.

Моле се уредништво за потребно објашњење.*

На ова питања ми одговарамо:

I.

Допосећа чл. 116 закона о општинама, законодавац је имао намери, да полозај општинског писара колико толико обезбеди од самовоље и незавидности појединих одбора, па је одредио од које суме не може бити мања плата деловође, узимајући као општина испод 500 пунолетних грађана као минимум 360 а у осталим општинама 720 динара на годину.

Према овоме одбор одређујући плату општинском деловођи, не може спавити испод овога минимума а њену плату може дати, што зависи од прихода, којима општина располаже и рад и способности онога, које се на полозају деловође налази.

II.

У члану 110. закона о општинама, не стоји, истина изречно да за благајника не може бити изабран председник општине, али се из ове напомене: „ну који може бити један од изабраних кметова,“ нади тешка законодавчева, да се од тога одступи председник, пошто је он, по члану 107 поменутога закона и чл. 12. закона о оружништ. среским и општинским буџетима, нарадбодавац, те би се, над би било и благодарно, јавило у двојаког узроа благодарна и нарадбодавца самоме себи, што не може бити.

III.

У случајевима, кад се напиђајем, чињењем на лицу места утиран, да је земљиште, на коме је гороседа учињена, несумњива својина дотичнина, и да је дотично лице учинилац дела, па се то записником утврди у смислу изложене члана 136. закона о шумама, онда такве кривце власт среска спроводи суду по члану 139 поменутог закона за три дана неузадежи у даље наређеље.

Али, кад окривљени не признаје да је учинилац дела, а на лицу није ухваћен, или се породи питање о томе: да ли је место, где је сечу вршио, својина дрвнадна или његова, онда по трећем ставу поменутог члана 139. и последњој тачци чл. 136. закона о шумама, настаје редовно наређење по кривичном судском поступку.

У томе случају, окривљени има права да поднесе доказе о својини, који се траже чл. 1. тачкама 1, 2, 3 и 4. закона о шумама, а ако истражна власт њиде да одговарају закону, њој ништа не смета, да над окривљеним прекине истрагу у смислу § 29 прив. судског поступка, несповодећи кривца суду.

IV.

Без обзира на то, што је старешинска задруге ослобођен плаћања пореза на личност, он има право гласа за избор посланика и кметова, над плаћа 15·80 динара непосредног пореза.

По најновијем Уставу и његов задругар има исто право гласа, ма да је у распореду бр. 6 записан као другин.

Што се тиче питања, да ли лице, ослобођено плаћања пореза на личност, подлеже плаћању општинског бира, ми смо у једном од прошлих бројева дали опширно и исцрпно објашњење, и сада нема потребе да га понављамо.

Како нам, дак, ово питање, које долази после датог објашњења, казује: да многи не траже рубрику „Поуке и објашњења,“ а поново чине питања која су исцрпно расправљена, то и овом приликом напомињемо, да таква питања нећемо ни узимати у обзир.

Нека сваки општински службени прочита ову рубрику, јер од тога може имати само користи, а никако штете.

V.

Кад једно село заиђели да нађе на састава досадашње општине, ово може то учинити на начин изложен у чл. 8 и 9 закона о општинама, у који су чл. 62, 63 и 64 истога закона.

Ту нема неких нарочитих формалности, нити су, у осталом, ту лежали узроци, што раније није учињено по хаотеву села.

Кад се, дакле у смислу члана 62 донесе одлука на заседном збору, и њоме и и раније погодбом уреди све како ће се звеличнико нашле уживати, онда се та преставка шаље надзорној власти, а она г. Министру унутрашњих дела да чини даље корисе у смислу чл. 765 Устава.

VI.

Ако не стоје узроци из другог става чл. 6 закона о општинама, да наше село може образовати општину са мањом бројем од 200 пунолетних грађана, онда ово не може остати ни оном броју пореских глава, које живе у другој општини, а имају имања и плаћају порез у нашем селу, јер закон изречно тражи да једно село има 200 пунолетних грађана, а не пореских глава, и то још оних, које живе у суседним општинама.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Драгоје Петковић, из Старог Кла, среза крагујевачког, округа ужичког, који је био на јавшту код Срећка Милосављевића, отсутарио је познато куда од свог села пре месец дана и није се још враћао. Драгоје има 14 година, омален је, у опште приомаљаст, очију црних, образа округлих, чело обично, нос правилан, уста умерена, особених знакова нема.

Моле се све полицијске власти, да Драгоја живо потраже и нађеног упуте начелнику среза ваничог, с позивом на Бр. 8158, Уйр. 21799.

Мита и Стеван Ђорђевић, скитачки цигани окривљени су под среза крагујевачког, за наше напрелних крађа, и пре него што су узети на одговор побегли су. Мита је стар 50 до 60 год., висок расти, носе праве, бркова црних, у опште приомаљаст, на челу има белегу од каменог удерца, од одела има: гуњ, чапшире од прног сукна, на глави шпицаста шешир, на ногама опанке. Стеван има 40 год. суводаст, висок, у опште приомаљаст, бркова белених, на брца се, без других знакова, од одела има на себи: пантаљоне и капут од прна шпица, на глави шешир, на ногама опанке. Моле се све полицијске власти да Мигу и Стевана пајвишле потраже, у случају пронађења спроведу их начелнику среза крагујевачког, с позивом на Бр. 6834, Уйр. 21990.

Секула П. из Трешње, округа рудничког, пре два дана ступио је у службу Стевана Николића, шеснаест месеци контролу у Смедерево, побегао је одмах од истог Стевана чим га је одекао. Секула има 16—17 год., средњег је раста од одела на себи има: капут и прслук од беличастог пенеланог лесковачког платна, пантаљоне грио, на глави ошишеку шубару, а на ногама опанке. Моле се све полицијске власти, да Секулу живо потраже и нађеног спроведу начел. окр. смедеревског, с позивом на Бр. 5890. Уйр. 21876.

Непознат лопов коју између 9 и 10 о. м., у јесењим часовима отворио је кућна врата, и на опасни начин напрнио је крађу стварн г. Мих. Вукосављевићу, пензионару из Крагујевца, па нестало где побегао. Лопов је уиро следеће ствари: капут и пантаљоне полошке, од штофа са попречним пругама, прне пенељене боје; 3 бела чаршава за постеље; 4 бела чаршава за јоргане; 4 бела пешкира за јагтање велике; 5, белих салвета; 4 женске кошуље, од којих једна има монограм „А?“; 1 мушка кошуља, 8 пешкира, 8—10 пешкира мањих са монограмом Д В и М Б, све у вредности 160 динара. Моле се све полицијске власти, да лопове и покрађу живо потраже и нађене спроведу начел. окр. крагујевачког, с позивом на Бр. 12141, Уйр. 21885.

Непознато лице 11 ов. м., Светозару Хаи Манојловићу, пенсионисном капетану у остаоке, украо је из џепа пенни сат, и то оно 4 часа по подне, нада је на плуги у финансионом парку спазио. Сат је сребри са 2 заклопца, системе ланкири, на њиом личићу; изгледи је у радњи Браће Антонијевића, а на обе њени шиг исте радње под № 629717. Моле се све полицијске власти, да живо потраже лопова и покрађу и нађеног спроведу Управи града Београда, с позивом на Бр. 21948.

Сава син Ранде Перића, из Сирнинова, 12 ов. м. у вече око 7—8 часова, из зависе изузео је на председника општине сирнинопачке Живу Васића, који се из неказне ауће крвао, и ономе је нанео лаку повреду телесну; на је по сазиву на коју побегао напрнзан пушком прибодијеном и муницијом оно појасе пут Шишки срезу пожаревачком. Сава има 19—20 год. повисноог раста, сувоњав, плав, коси мушаста. без брнова је, од одела нема на себи: прне сувнене чапшире и прни гуњ; на глави носи прни штофани шешир и и шајкачу. Моле се све полицијске власти, да Саву живо потраже и нађеног спроведу начел. ср. у Градишту, с позивом на Бр. 9266. Уйр. 21965.

Светозар — Тоза Пешић, из Баточине, који се бани карађавањем и продајом муштилака, изрнчно је крађу новаца Гавгорију Јовановићу из Бозуна, па побегао непознато где. Крађу је изрнчио између 4 и 5 ов. м., кад су бани у механи заједно. Моле се све полицијске власти, да Светозара живо потраже и нађеног спроведу начелству округа крагујевачког, с позивом на Бр. 11941. Уйр. 21695.

Непознати лопови, коју између 18 и 19 ов. м. украли су једну мобилу Трајану Марковићу, тежаку из Бачине, кобила је длаке отворено дорастасте, на чело звезда, реп јој потсечен, на лево задњој нози мање жуљеве нпа

њим убоја од воденица, ковања у све четири ноге, стара 3 год. Моле се све полицијске власти, да живо потраже и допоша и покрађу, и њене сарадају начел. среза рамског, с позивом на Бр. 6110 УБр. 22688.

Јанко — Евстатије — Василев, бугарски подданик, 22 ов. м. рано пајутра побегао је из затвора начел. среза у Прељини, кеги је осуђен бугарским судовима на 10 година робије, и требало је да се преда бугарским властима. Јанко има 23 год., средњег је стаса, образа округлог косе смеђе, очију плавих, бркова малих; од одела одело је на себи: капут и шајкачу од плаве хоке, конорави од црног сукна, чакшире од црне чохе, па погама опанци, кад говоре меша више бугарске речи и има бугарски акценат. Моле се све полицијске власти да Јанка живо потраже, и натраг спроведу начел. среза у Прељину, с позивом на Бр. 8440, УБр. 22704.

Јован — Радован — Спасов Радовић, Цроногорац, стар 35 год., средњег раста, смеђих бркова, очију жестењких, на десној или левој руци има знак крста, — 16. јуна ове год. одво је нису и из ње украо 25.000 франака своме газди италијанском банкару Јеппију Малкину у Солуну, код кога је био газда.

После извршене крађе побегао је у Србију а има и пасош на име Јанка Константинова.

Скреће се пажња свима полицијским органима на овога Јована, кога у случају проналажења треба одмах ухапсити и саслушати, па га спровести Управи Београда, с позивом на број 22718.

НАЂЕНО

19. ов. месеца, у атару општине Бупријске, нађен је један коњски ам, који се и данас налази код помснуте општине. Ам је полован, дешњан, на њему су све прекиде и кључи, оп-

сењени — бели. — Моле се све полицијске власти, да сопственика живо потраже и најеног упуте начел. округа моравског, с позивом на Бр. 9507. УБр. 21702.

ПОЛИЦИЈСКЕ ВЕСТИ

Пре неколико дана ухрађен је Стаику Васојићу, насел. опш., бравинтски протеж, који је у Бечу плаћен 700 круна.

Када се је обратио Управи Београда за помоћ, нађе било готово никаквих знакова, којима би се могао трагом за пронађењем; али већ трећег дана у руцама власти био је лопов и протеж, који је већ био прешао у четврте руке.

II

У прошлу суботу дође у Управу Београда г. Владисав Марић, пешад. потпоручник, и изјави, да му је оног часа неко из његове пајближе средине стола дотле сахат џепни са позлаћеним, у коме је било пеколико комада златног новца. Није знао, на ногу ће да сумња али нема, да су појавили видели, да је из зрцала истрчао неки босоног дечак.

Одмах је из Управе нађена потера за оним дечком, и кроз непуни сахат и по доведен је у кварт врачарски мали лопов Никола Ђорђевић и са сахатом и са свим новцем.

Ова два случаја вредно је забележити, јер по брзо постигнутом успеху наше полиције и енергичном поступању можемо бити уверени у добру заштиту и имовину безбедност, па којом бле наши полицијски органи.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

4. јула ово 7 сати увече пријавом рабаџија стена дивинитов, погинуо је Петар В. Курјак, зем. из Сиче ср. мавског. Чиновници са лекаром отишли су на лице места ради увиђаја и прегледа погинулог.

Њоку пашабу 4. и *5.* јула Живино Милошевић из Дворине, у срезу белићском у одбрани своје породице рашио је опасно револвером свог ока Стевана Милошевића, од које је повређен Стеван 6 јула умро. Предузеће је истрага. Крвник је у руцама власти и кривицу признаје.

5. јула у ноћи Панта Јеремић, кољар из Жакова, среза врачарског, у свађи са Рајом Јичинином, ковачем ова убио је овога ножем. Крвник Панта је у руцама власти, дело признаје.

6. јула око 5. сати по подне на међи атара села Церовца и Војиновца погинуо је Љубомир Живуловић, тежак из Церовца, округа крагујевачког. Њега је из пушке убио Веселин син Јована Радосављевића, из Војиновца среза крагујевачког. Крвник је у руцама власти а истрага се води.

7. јула Димча Косте Стаменковића, из Пасловаа, округа врањског, убио је Петра — Петруша — Димитријевића, ова. Убица је у руцама власти, дело не признаје, истрага се најживље води.

8. јула. Милорад Крстић, из Аљиће, округа смедеревског, у свађи због имања убио је из пушке Милију Ђ. Крстића, ова. Крвник је у руцама власти. Истрага се води.

Намеђу 6. и *7.* јула непознато лице ударило је ножем по глави Јовицу Ђорђевића, из Барича, среза посавског, од кога је убрзо умро. Крвник није пронађен, али се трага.

7. јула Милош Дунић, из Крушаје, у срезу хомољском, убијен је из освете од непознатог лица. Убиство је извршено из пушке — репетирке, јер је на месту убиства нађено читаво зрно. Истрага је предузета и нагледи су, да ће се убица убрзо пронаћи.

7. јула на подне непознати злочинац убијен је на атару села Сиче и Милутовца, среза хомољског, Ивана сина Илије Китића, оцлијив. Иван је задобио ударац по глави на после пређашњи ножем. Убиство није утврђено из користољубља. Истрага је предузета.

8. 9. и *10* јула обновљен је у варошици Баточини сточни пазар, са кога је извезено 95 вагона крупне стоке, а и остали обрт са производом био је добар. Сумњивих лица и кесерџија дошло је поведи број на пазар, но сви су похваљени и познати. Они су као и у претходним пазарима, за време трајања пазара и 11. јула пре подне протерани су сви странци. Пазар је почињен среза белићког да их задржи док пазарџу у Свилајнцу не пређе. Прошо дана пазара ово 7 сати пред вече, нека сумњива и непозната лица, њих 10—12 на броју, у реону општине брзанске код државног Рогоза, кала их је друмска стража приметила и хтела задржати, пазаи су на ову штаповима и с њом се потукли, па када су стражи седели у помоћ пратили, пазаџи су се повукли у реон среза лепеничког са отпором, пуцајући на стражу и сељане из револвера, које су сви при себи имали, али нису никог ранили, а стража није на њих пуцала. Осим ових догађаја, другог дана пазарџа око 4 сата по подне неки Марјан Стевановић, слуга, из Изванице, среза трстеничког, ноћио је изнит под шатором пратио пред и када су га слушаоци опомендли, да мора буде, пеглао је ноћи и пазио на њих, но они га сакладаџу и повеђу у затвор. Када су га из пандура доглали до Куприје, нека коди у варошицу, а пред које се са обе стране налазе гомиле наслагане камена, народ у гомили, који их беше пратио, мислећи извесно, да је ноже нису осећао, почне га каменом гађати и неколико га хитаца по глави удари, те га ирп обиже и с жуком га послуга од народа одбрани. У овој галами недотичено је повређен каменом у чело и Стојадин Петровић, тежак из Горње Баточине. Оба повређена одвета су на лечење у крагујевачку болницу. По овоме је предузета истрага, а других случаја није било, те је тако пазарџи у њиној реду тешко.

Намеђу 8. и *9.* јула обесила се женошком Стојана жена Михаила Ђорђевића, из Бована среза ваљевичког. Истрагом утврђено је, да је Стојана само извршила ово самоубиство.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Како је врло велики број оних који траже поучна обавештења преко „Полицијског Гласника", то је уредништво решило, да се од сада, дају обавештења само на питања упућена од стране претплатника листа.

Због слике заказаних ово са овим бројем. Идуће недеље изаћиће лист на два табака.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 30 и 31. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 3. АВГУСТА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоизволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за начелника треће класе среза пиперског, Димитрија Михаиловића, начелника исте класе среса пчињског;

за начелника треће класе среза пчињског, Милана Антића, начелника исте класе среза пиперског, — обојицу по потреби службе;

за писара друге класе среза кучког, Божидара Ристића, писара исте класе среза тамнавског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза бољевачког, у рангу писара начелства прве класе, Јована Ничића, писара прве класе начелства округа ваљевског, по молби;

за вршиоца дужности писара среза тамнавског, округа ваљевског, у рангу писара начелства друге класе, Јовицу Вукосављевића, писара треће класе Управе варошн Београда, по молби;

за писара друге класе начелства округа топличког, Николу Мијаиловића — Чарапића, приватника среза пиперског;

за писара друге класе начелства округа тимочког, Милутина Поповића, вршиоца дужности писара среза бољевачког, у рангу писара начелства исте класе, по потреби службе; и

за писара друге класе управе варошн Београда, Живка Живковића, писара прве класе начелства округа топличког, по молби;

за писара прве класе начелства округа тимочког, Драгутина Радовановића, писара исте класе начелства округа врањинског; и

за писара друге класе начелства округа врањинског, Василија Димитријевића, писара исте класе начелства округа тимочког, обојицу по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. № 19831. 30. јула 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Драгомир Шумкарац, писар друге класе начелства округа тимочког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. № 19829 30. јула. 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета, од 12. фебруара 1903. године, Бр. 749, које гласи:

Да се Видак Отовић, свештеник из Обреновца, родом из Пипера, у Црној Гори, и поданик исте племенине, по молби својој, прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађанског закона, заједно са женом Милицом и малолетном децом: Даринком, Станом, Марицом, Василијем и Владиславом, као досадашња српска заштићеници.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. № 19820 25. јула 1903. год. у Београду.

О потврђењу неправа

У нашој дугогодишњој служби судској и полицијској, као и за време адвокатске праксе имали смо прилике, да се врло често сусретамо са неправилностима, па ако хоћете и злоупотребама, које се чине приликом потврђивања неправа, како код судова, тако и код полиц. власти.

Ово долази отуда, што се овим пословима поклања врло мало пажње и што се ови поверавају најмлађем државном службенику. То је тако и у суду и у полицији.

Потврђивања врши практикант и овоме је поверен тако важан посао, од кога има да зависи не само право и имање појединца, но чак и част једне особе.

Хоћете ли у срезу да неко неписмен изда облигацију то врши практикант и носи среском начелнику или писару и овај то само — потпише, често не сведочући шта потписује; а о томе, да се уверава: да ли су испуњене формалности које су пропписане за ове послове — чл. 149, 150, 151, 152—160 правила за неспорна дела, — нема ни помена*)

*) Имали смо прилике као окружни начелник а после и као инспектор мин. унутр. дела да се уверимо, да ови државни службеници — практиканти — и не знају да поступе „правила о поступку у неспорним (ванпарничним) делима."

Хоћете ли да потврдите пуномоћство, тај врло важан акт за право и правне послове, — и то врши практикант.

А, већ о потврђењу преписа, то је најситнији посао. Срески начелник или писар сматра за понижење, да поклони своју пажњу и оваком послу.

Последица оваког рада јесте, да се појединац грдно оштети па и упропасти, а да ово не бива без злоупотреба, о томе и да не говоримо.

Изнећемо, у потврду овога што исписасмо, један случај из нашег правосуђа, где, у мало једна страна није изгубила спор са недопушње пажње овако послу, у коме се опет износи несавесност и практиканта који је овај посао обавио и чиновника који је свој потпис на потврђењу ставио.

Ево тога случаја:

Наста жена Косте О. задужила се Јовану Ж. О. по облигацији 480 динара и ову је облигацију потврдила среска власт 13. августа 1885 год. № 6868 а суд интабулисао 19 априла 1886 г. ИБр. 349.

После смрти повериоца, његова удова Марија пренесе ову облигацију на Николу Ж. О. и ово уступљење потврђено је

Ево тога потврђења:

„Да је Марија удова Јована Обрадовића из В. Градишта, коју потписани лично познајем, право по овој облигацији пренела на Николу Ж. О. трговца овд. и за своје та признала, — тврдим с тим, да је такса за ово потврђење у 2·30 дин. наплаћена у маркама и на копији прилепљена. Преност је извршен са одобрењем стараоца Косте П.

№ 12557.

19. октобра 1889 год. По наредби
В. Градиште начелника среског
(М. П.) Р. П.

Како се пријемник права Никола, није могао да наплати за ово примање од главног дужника Насте, то је тужио уступиоца Марију да му плати овај дуг са интересом и другим трошковима, пошто је утврђено, да се од Насте није могао да наплати.

Тужена се у одговору бранила да пренос није пуноважно извршен јер нема ни потребне изјаве њене, нити је пренос могао да изврши један пореник.

Првостепени суд досудио је тражење пресудом од 27. маја 1902 год. № 24822 са ових разлога:

„Да се из облигације у акту Бр. 15233/01., коју је тужилац за доказ поднео, види: да се Наста задужила Јовану 480 динара и

да му је за обезбеду овога дуга уступила једну њиву „под ритом“ тврдећи, да је то њена сопственост.

Из акта се даље види: да је покојница Јован умро и оставио сина Сергија, који је по умрлици у акту Бр. 12935 умро 12. априла 1891 год.; да је Марија удова Јованова, коју је судија неспорних дела овога суда решењем Бр. 17000 од 9-IX-1893 год. у акту Бр. 12935 огласио за наследницу сина јој пок. Сергија, ово примање масе пок. Јована односно споје, са одобрењем старауна Косте П., пренела на тужиоца Николу О.

Пренос овога примања извршен је 19-X-1889 год. дакле за живота умр. Сергија. Но, овај факт не може удити праву тужиоца Николе, да наплату овога примања тражи; јер је Марија била удова Јована и овај пренос извршила са одобрењем старауна К., те је према томе овај пренос пуноважан у смислу чл.: 35, 44 и 17. зак. о старатељству.

Не стоји навод тужене стране, да овај пренос не вреди по томе што је исти утврђено порезник; јер се исправом, која је поднета за доказ тражбине тврди: да је по порезних; који је пренос потврдио био тада чиновник среске канцеларије и као такав имао је права, да тврди исправе овакве природе. У осталом тужена страна, која тврди, да овај пренос због овога нема силу и важност, била је дужна по § 187. грађ. пост. да ово и докаже, што она није учинила, а просто тврђење без доказа, — неумесно је.

Како се из акта овога предмета даље види: да примљена овога примања тужилац Никола није могао ово своје облигационо потраживање да наплати од дужнице Насте за то, што иманье, које је Наста дала у рејм за обезбеду овога дуга, није било Настино; већ мужа јој ум. Косте О., кога је наследио син му Стојан, а овога Живка Ст. О.

Како се даље види: да дужница Наста нема никаквог имања, којим би ово дуговање исплатила, то је по изложеноме тужиоц Никола у праву, да наплату овога свог примања наплати од преносиоца му Марије удове Јованове[*],

„Даље, како се пресудом Апелационог Суда Бр. 688 од 16-II-1900 г., која се налази у акту Бр. 15233 тврди, да је тужилац по тужби наследнице Живке Ст. О. осуђен да јој плаћа по 36 дин. годишње на име напојде, почев од 3-IX-1893 год.; за неуживање њиве, коју је дужница Наста дала у рејм поменуту Јовану односно примљику овога — тужиоцу — Николи; то се по § 870 грађан. закона преносилац овога примања, Марија, има осудити, да примљику Николи и ову суму од 550 динара плати са 6% интереса од 9. јунија 1901 год. као дана тужбе, па до наплате.“

„Не стоји навод тужене стране, да је право тужиочево на ову тражену накнаду застарило; јер је тужилац Никола пресудом Апелационог Суда Бр. 688 од 16-II-1900 г. осуђен да Живки исплати ову накнаду, које регрес тужилац Никола сада тражи, а од овога времена, па до данас није протекло 3 год. — § 939 грађ. законика“.—

По незадовољству тужене стране, Апелациони Суд преиначио је првостепену пресуду и пресудио 22 августа 1902 год. под № 3115: *да се тужилац одбије од тражења* и т. д.

Ови су разлози Апелације. „По §. 192 грађ. поступка као и по чл. 149. неспор. правила, исправа која није својеручно написана и потписана, важи само онда, ако је одостоверена првостепеним судовима, или полицијском општином или среским начелством.

Као што се види на реченог преноса, као и на осталих акта овога спора, тужена Марија неписмена је, и према томе њен пренос имао би вредети само онда, над би били испуњени услови горњих законских прописа, односно, над би тај њен пренос био потврђен надлежном влашћу. Међутим тај случај овде није.

Потврду дотичног преноса извршио је *порезник, а како је овај по чл. 12 и 13 зак. о порезницима* Збор. 40 стр. 325 и 326 од 14 јуна 1884 год. *искључио надлежан само за оне послове, које су означени у поменутом закону, а не и за послове полиц. власти, то се према томе нема сматрати, да је потврда на реченом преносу, извршена од ненадлежног лица и да као такова, нема никакву снагу доказа.* Разлог пресуд. суда, да је у времену потврде, порезник био чиновник среске канцеларије, и да је имао права да врши овакве потврде, не може постати, пошто је потврда извршена 19. октобра 1889 год., а међутим горереченн закон, који регулисана права и дужности порезника, ступио је у живот још 14 јуна 1884 год. из чега се јасно види, да порезник у време потврде, није ни могао бити овлашћен и за ове послове, који спадају искључиво у делокруг полицајних власти“.

„Па како, према напеденоме, речени пренос нема силу доказа, јер, нити је својеручно написан, нити пуноважно оверен, а како ни тужилац и иначе нема никаквих доказа, да је тужена Марија донета поднету облигацију на њега пренела, то се он, на основу § 178 грађ. пост. од онога свог тражења има одбити као недоказаног и осуђети на основу § 800 грађ. законика да плати туженој парничне трошкове.

Но, по жалби тужилачке стране, Касациони суд (II одељење) пошавши од 29 октобра 1902 године под № 8401 ову пресуду са ових разлога:

„Кад се из саслушања тужене Марије, код среске власти, од 19. августа 1883 год. № 11257 *ја облигацију у тужби № 1705/01* види, да је она тражила, да јој среска власт учињени пренос облигације на тужиоца потврди; да се акта по овоме Марјином преносу и сама налазе код среске власти и архиви, и да је потврда преноса извршена *„по наређби среског начелника“* и да је исту потписао порезник, то Апелациони Суд погрешно узима, да та потврда не вреди само за то, што ју је потписао порезник а не полицијски чиновник, и тиме побија важност исправе, кад се ни једнојпошт рала види, да је полицијска власт, по овоме предмету, сва рад извршила, тужену страну саслушала и у ништа нело, а ни наређби среског начелника потписао потврду, што није противно I одељ. чл. 12. и тач. 3. чл. 13. закона о порезним одборима и порезним надзорницима.

Према томе таква потврђена исправа има своје важности — § 192 грађ. пост. и чл. 149. неспор. правила.

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ дао противразлоге у смислу разлога своје пресуде, додао истина још и ово: „те се према томе има сматрати, да је потврда на реченом преносу од ненадлежног лица извршена и да као такова нема снагу доказа и ако је извршена „по наређби среског начелника,“ као и ако је целокупни надлежни рад извршила полиц. власт; јер, кад је већ порезник, према напред наведеноме *равноправно лице за послове ове врсте*, онда ни такав његов посао не може да вреди, ни као заклучен нити у ниме надлежне власти.“

Општа седница Касац. Суда одржала је 17. децембра 1902 год. под № 10285 у смали примедбе и одбацила противразлоге, и по овоме је Апелационни Суд одбио пресуду првог суда.

Имала толико случајева у Касационом суду, да су осуђени и државни службеници и особе којих се тичу исправе, које су потврђене код државних, надлежних органа за оверавање исправа на кад је случај, да су и крини они који су осуђени, ни по јала, али је грешно ако, кад буде осуђен и неко, који је у целом овом послу — невин.

Ми износимо ово једино у намери, да надлежни обрате више пажње овоме послу и да наређе, да ове врше једино и искључиво државни чиновници.*

Пожаревац.
22 јуна 1903 год.

Свет. Јањић

Одговорност алкоголичара

Д. Ђ. Алимпић

Постоји један утисак коме се нејасна људи подају у присуству неке већег злочина, чије појединости напенпују и запрепашћују јавно мњење, а по коме се злочинцу одмах придаје друга природа и инстинкти, свима различит од оних које ме притекаклимо. Тешко нам је поверовати: како се један човек, у свему сличан нама, и који још жини нашим животом, може решити на вршење извесних радња, за које се ми осећамо потпуно неспособни! И доиста, у први мах, без доволне размишљања, ми смо готово увек вољни да злочинцу приписимо неку нарочиту моралну природу. Прилике под којима је поникло злочин, мотиви због којих је он извршен, догичан ред по коме су се разнпали поједини његови моменти, недовољни су, бар у прво време, да нам објасне сам злочин. За нас је преко потребно да злочинац буде неко нарочито створење, које се битно разликује од осталих створења.

---

*) Ово зреши а за чешање протесте.

Врховни судски одељак рада у јавној среској канцеларији, жашто ово год јемног краткошапата, више ненаћ, које су 10—15 дана чекале за пресуду. *А ове послове врши чалов — краткошапта.*

Овај утисак, који је заједнички маси јанног мњења, продро је постепено и у дух оних који се баве проучавањем злочина и његових узрока. И њима самим, људска природа са својим страстима и порођима није дозволила да објасни генезу злочина. Многобројне су теорије, које су се једна за другом, а у оном циљу, измишљале. Као најважнија, а у исто доба и најраспрострањенија била је она, која у сваком злочинцу гледа **луду** или **болесника**. „*Треба бити луд па учинити то*“ обичан је узвик, којим се пропраћало објашњење сваког страховатитијег злочина. Присталице ове теорије теже још више, да злочин *идентификују са лудилом*.

На римском, антропологијском конгресу Фери и Ломброзо предложили су ову класификацију злочинаца: *злочинци урођени, злочинци душевно оболели, злочинци настанрани, злочинци случајни и злочинци из навике*.

Кор, са своје стране, разликује ове 4 категорије злочинаца: *лажови или душевно оболели злочинци, злочинци случајни, злочинци из навике и злочинци тајни или лажни поштени људи* — једна категорија злочинаца о којој се води врло мало рачуна у криминалној статистици. Колико је, међутим, људи на свету који од злочина дели врло танка преграда, и који се, по унутрашњости свога бића, ни мало не разликују од правих злочинаца.

Еволуционе теорије попушале су да, на свој начин, разреше питање о мотивима злочина.

За школу позитивну, злочин није ништа друго до повратак — буђење — навика, склоности предака, које су са прогресом и цивилизацијом мало по мало напуштене; то је опаљобљење дивљака у савременом човеку — дивљака какви беху наши преци у стара времена; то је један феномен повраћаја у назад, једно васкрсење предисторијског човека, једно ново створење у коме се поново јавља нагонот ка злочину и преживање крви у борби за животом.

Славни романсијер Зола одушевио се такође овом теоријом у своме роману *Bête humaine*. Као што је познато, главна личност у овом роману оцртана је са *урођеном* бруталношћу.

Ова атавистична теорија јавља се у савременим делима упоредо са тако званом *дечјом* теоријом.

Док је злочинац за време дивљаштва, дотле је за друге доба, чији је нормалан развитак био спречен различитим утицајима, и који је с тога, чак и у зрелом добу, сачувао премућујство имућулинних разбл, своје вих само деци.

Оне две теорије, далеко од тога да се искључују, покушају се врло лако једна с другом. Живот сваког од нас представља у низоду еволуцији векова, па је тако исто и са дететом, чије развиће осцилује између простоте предисторијског човека и њој савршеније организације данашњих људи.

Ову теорију, или боље рећи један њен део, усвојила је и италијанска школа и дала је новог полета са својим *урођеним злочинцем*.

После неуспеха Галовог, да у навесним неправилностима дубање наће везу између злочина и злочинца, Ломброзо је био прин који је нашао скуп карактерних знакова једног злочинца, на основу којих смо ми у стању узвикнути на први поглед: „*Овај човек има нагон убице*“ или „*ово једно опасно лице*.“ За италијанске криминалисте, овај несвесни утисак проистиче из скупа извесних карактерних знакова, увек истих, који се индивидуално измичу нашем опажању, али који у скупу производе на нас увек један исти утисак.

Ломброзу припада заслуга што је први скупно и објавно све особености које су, по тврђењу његовом и италијанске школе, карактеристичне за једног злочинца. Изучавајући једно за другим дубању, мозак и остале органе, он је дошао до закључка: *да се организација злочинца у погледу развијености појединих органа битно разликује од осталих, нормалних бића, те отуд и да постоји неки карактер, само злочинцима својствен тип.*

Резултат Ломброзових истраживања и радова у овом правцу, био је његов у целом научном свету добро познати *урођени злочинац*.

По тврђењу Ломброзовом, па и целе италијанске школе, сви извршени злочини резултат су болесног наслеђа а злочинци жртве фаталности, која управља њиховом вољом још од детињства и која подједнако дејствује на њихов мозак, крв, срце и у опште дело њихово биће. **Самим тим фактом што су се родили они су већ постали злочинци и као такви сви су сродни међу собом по свом анатомском и патолошком склопу, који се битно разликује од склопа нормалних бића. Злочинци су дакле болесници и као такве не треба их кажњавати већ лечити.**

Питање ово добија међу тим, са свим други облик после једне пажљиве анализе главних знакова који карактеришу Ломброзовог урођеног злочинца. Испитујући их и објашњујући их, огроман део данашњих криминалиста, па међу њима и чувене Д-р **А. Бор**, дошли су до ових несумњивих закључака:

1. *Злочиначки тип, онакав како га је схватио и описао Ломброло не постоји, нити постоје какви специјални антрополошки знаци којима се злочинци одликују од осталих људи.*

2. *Аномалије дубање и осталих делова тела, које се код злочинаца налазе у много већем броју но код нормалних људи, резултат су социјално-изјемених прилика под којима је злочинац робен и одајен. Оне су врло ретко урођене, а у осталом има их и код најчеснијих људи.*

3. *Особености психичке којима се злочинци разликују од нормалних људи, последице су живота по затворима.*

4. *Нити је злочинац болестан, нити је злочин резултат фаталности; злочин је последица друштвених прилика и низког индивидуалног живота; злочин је дакле, једномен* **социјални** *а мнимо индивидуални, и*

5. *Али се злочин може јавити и као изврдован природан појав, или боље рећи нескрбан случај у живоју душевно оболелих, епилептичара и у опште свих оних, који су подложни како болесном наслеђу и без икаквих социјалних утицаја. Одговорност злочинаца у овим случајевима има се определити према количини, каквоћи и старости наслеђених особина.*

Допуштајући третирање питања о одговорности злочинаца само у овом последњем случају, сарпшена криминална школа разликује данас, у овом погледу, две главне категорије злочинаца:

1. Оне, чија је слобода воља у времену вршења злочина била потпуно уништена и која су несвесно радила под утицајем једне несавладиве силе, и

2. Оне, чија је интелигенција била нетакнута, воља потпуно слобода, али које су притиснивали лични или наследни утицаји.

Поред душевно оболелих и епилептичара, пред категорију обухвата у неколико још и **алкохоличаре** којима и посвећујемо ове даље редове.

* * *

Сваки зна, да су алкохолна пића врло често узрок злочинима, јер доводе човека у стање које га чини способним за све, па и за најгоре ствари. Међу тим, иПак се налази научника који су расподожени да у претераној употреби или злоупотребе алкохола, у пролазном или случајном пијанству, у интелектуалном и моралном опадању алкохоличара, гледају — налазе — узроке за искључење и моралне и казнене одговорности.

Не осећамо потребу да подсећамо, а још мање да понављамо дискусије о овом питању у праву и медецини.

Довољно ће бити кад кажемо, да је алкохолизам, пред судовима свију инстанција, експлоатисан на дана у дан од стране оптужених, и да судови издарежтно успавају, *било као „умањујућу“* било као са свим „искључујућу“ околност пијанстве ма које врсте.

Па да ли треба у алкохолу гледати разлог за искључење кривичне одговорности и поред тога што наша статистика несумњиво доказује да се злочини ни дана у дан мноше у страховитој сразмери, као и да прекомерна употреба алкохола на крају крајева води лудилу?

— Раздражујуће дејство алкохола, вели Десин у своју расправи о *природној физиологији* јесте врло често узрок импулзивне злочиначке дудости, а број убистава и самоубистава, извршен услед злоупотребе спиритуозних пића, огроман је.

У северном округима Француске, где средња потрошња алкохола износи годишње по 6 литара на човека, злочини против морала достижу 27% док на југу, где годишња потрошња алкохола не износи више од два литра на човека, овај број износи свега 8%.

Може се навести кадан примера о томе, да се злочини, услед злоупотребе алкохола, из дана у дан не само множе, већ шта више и да постају свирепији.

Није потребно ићи далеко и тражити одговор на питања: зашто су већина злочинаца тако млади; зашто су посматрани злочини тако свирепи, и зашто се, најзад, виђа тако велики број нервозних у свима редовима друштва? Зар ту није алкохол да нам одговори на сва ова питања!

(Наставиће се)

ИНДИВИДУАЛНИ И КОЛЕКТИВНИ ПРЕСТУПИ

I

НОВИ ПОГЛЕД НА ИНДИВИДУАЛНЕ И КОЛЕКТИВНЕ ПРЕСТУПЕ

Ма како да су страшни индивидуални преступи, још се као страшнији показују *колективни* преступи. Дуго време, а може се рећи до наших дана, преступи су сматрани и у појатици и у праву, па и у религији као нешто искључиво лично; сам појам о колективном преступу као да се био изгубио, или боље рећи као да је био угушен код криминалиста. Кад су преступи, које је извршила група заверника или чета разбојника невољно наводили да се признаје да постоје преступи, који су извршени колективно, то су тај криминални задатак обично разрешавали тим што су их разбијали на личне преступе, од којих су се они показивали као сума. Али од оног доба од куда су социолози и психолози почели да се занимају изучавањем особина гомиле и њеном психологијом, *социцентричка*, да се изразимо модерном речи; изузија морала се је разбити.

Тешкоћа — вели Тард — један од оних научника, који су највише допринели проучавању и разумевању *гомиле*, није у томе да се међу колективним преступи, него у томе да се међу таквим преступи у којима никако не би суделовала средина, друштво.

А то је до такног ступња да се човек може уништати: доиста, постојали потпуно у стварности индивидуални преступ, што је нелик на оно над су се људи питали: постојели генијални производи, који не би били колективни производи.

Неглеђајући на све то ипак се може сматрати да је индивидуални преступ, као и сваке радње у опште, оно што је извршено од једног лица, силом неодређених удашених и тамних утицаја са стране, који се не могу ухватити и разрешити, а синтет, колективна радња може се уснојити за оне радње, које се извршују при непосредном суделовању одређеног и тачног броја другова.

Без сумње у таком смислу геније се јавља претежно индивидуалан. Дакле тако — чудноватв ствар! — У исто време над се моралност у колективним радњама може јављати у обе супротне крајности: као крајна преступност а по некад крајни хероизам, — то не бива у интелектуалном односу, и као гомила може да се спусти до такве дубине безумља или глупости, која је неспојната личности, уместо васебно, за те је гомила неспособна да се узвиси до творевина вишега ума и творачке фантазије. Гомила може у нарастевном поретку да изађе врло ниско или да се појавне врло високо; али у умном односу она може само падати врло ниско. Ако и бивају колективни злочини, за које је појелни човек неспособан, као што су убиства и грабежи од наоружаних разбојника, септембарски дани епидемија проласвала итд. то бива и колективни хероизам, кад се личност човека узвишава над собом, легендарни атаци кирасира, патриотска устанци, епидемија мученишгва, ноћ 4 августа итд. Али можемо ли ми ставити једно противу другог колективно безумље и идиотизам с једне, и колективне генијалне радње с друге стране? Не. Од чега то зависи? Због чега су велики појави ума отказани друштвеним групама, док им је доступан велики и моћни развитак воље, па и саме вртине?

То је због тога што је и најхеројскија добродетељни поступак сам по себи врло прост, и одликује се од обичних моралних радња само ступњем; међу тим сила уједињења, каква бива у људским скуповима, где се осећања и мишљења брзо развијају и снаже, и услед додира добијају крајње ступањ развитка — претежно гоне људе на крајности. А производ генија или талента увек је сложенији, и разликује се по суштини а не само по ступњу од просечне снаге ума: Ту се више не ради само о томе да би се нешто нако било појмило или смислило, слажући се с извесним фактима, него о томе да се на извесних појмова и познатих иреста и облика створе ново комбинације. Међу тим на први поглед изгледало би, да су десет, сто, хиљада глава, скупљених заједно, способније, него једна глава, да обухвате све стране каквог сложеног питања, али то је илузија, и то илузија, која је тако исто постојана, као и дубока. У свима временима народи, наивно проникнути том предрасудом, очекивали су у тешким и мутним данима олакшања својих јада и невола од религиозних или политичких зборова. У средњем веку сабора у новије време парламенти — то је општи лек, који траже намучене масе народа.

Прозаповедница суда заилетих потенза је из такве заблуде, која увек поново васкрсава. У стварн не просте скупови лица, него пре *корпорације*, као неки духовни редови, или велике групе, грађанске или војне, помагали су по некад и народним невољама; а и то треба напоменути, да при сврсиј корпоративној форми, колективне су групе неспособне да стварају нешто ново. То је исто потребно рећи и за друштвени механизам, ма како он био савршен, где су личности уреченстроване и спојене међу собом као делови машине. Помислите сад је ли могућно да се такав механизам упореди по сложености и по еластичности са можданим апаратом, том несравненом војском нејелнаких делића, коју сваки од нас носи у својој глави? По томе све доиде, док добро и лепо створени мозак буде, по својој брзој и тачној радњи, по трошутном обухватању и изради различних елемената, по тесној солидарности својих безбројних агенната, — надмашао најбоље организовани парламенат, све дотле биће сасвим удаљена ствар, ма да *а priori*, вероватна и опрадана, рачунати више на устанке и буне или на свеголадне скупштине, него на једнога човека, рани тога да се земља инуче из беле. И доиста увек кад год народ преживљује једин од тих периода, кад су му потребна не само одушевљења, него велике особине ума, онда лично истицање постаје неизбежно, било у форми републиканској или монархичној или парламентарној.

Често се чују протести против те потребе, којој узалуд траже узрок: може бити да је узрок скривен у горе поменутим схватањима. Они могу тако исто помоћи да се одреди у чему леже одговорност вођа што се тича тих радња, које извршују групе које они упућују. Скуп или асоцијација гомила или секта нема других идеја осим оних, које им се дају и каку; и те идеје ти упути, више или мање разумни, на смер који се жели постићи, на средства, која ради тога треба пустити у радњу, ма колико они били пресађивани из мозга једног човека у мозаи гомиле, остају опет једни исти, према томе суглер одговара за непосредне последице. Али осећање, везано с идејом, и које се заједно с њом шири, не остаје једно исто: оно шире ли се, увећава се као у математичкој прогресији; и оно што је била умерена жеља или полебљано мишљење код аутора идеје, која је пуштена у обрт. — те код првог оног који износи какво било подозрење против извесне категорије грађана, преобраћа се брзо у страсно убеђење, занос и фанатизам у маси. Сила осећања, која покреће масу и која је наподи до последних крајности као у добру, тако и у злу, јавља се, према томе, као њено сопствено дело, као резултат узајамног узбуђења свих тих душа, које делаше у додир; те би било исто тако неправедно приписивати вођи све преступе, на које окреће гомилу њено убеђење, као што би било неправедно приписивати искључиво њему заслугу великих дела патриотског ослобођења, предзности општој ствари, — које је створило убеђење гомиле.

II.

С умне тачке гледишта, као и с других, треба утврдити значајну разлику међу равним формама друштвених група. Ми нећемо узимати у обзир оне који стоје у простом материјалном удружењу. Људи који продазе улицом, путници, скупљени на и збијени на пароброду, или у вагону, око стола, ћутећи или неподељи општи разговор, труписани су физички, али не социјално. То се може казати по сељацима, који су се скупили на вашару, дотле, док се они ограничавају на то, да закључују једни с другим погодбе, и гледају појединце, ма и сличне послове, без икакве кооперације у једној општој ствари. Али нека експлодира данамит на улици, или нека броду прети бродолом, нека воз изиђе из шина, нека се пожар појави у гостионици, — одмах ће све те личности постати другови, који раде у једном општем смеру, под утицаном једног општег осећања. Тада се јавља при ступању асоцијације, коју ми зовемо гомила. Кроз цео ред предазних ступања, ма преласимо од тога зачетног агрегата, предазног, и аморфног, до оне организоване, постојане и правилне гомиле, у којој већ постоји јерархија, и која се може назвати *корпорација* у широком смислу те речи. Као најмобилнија израз религиозне корпорације јавља се манастир; а светске корпорације — војска или радионица. А као најопширнији израз и једне и друге служи држава или држава..... Савремена народ, тежи поново да пређе у велику, сложну гомилу, којом више, мање управљају национални или месне вође. Али потреба јерархијскога поретка тако је велика у тим раширеним друштвима, да у колико се она више демократшну, она су принуђена да све више сниже, усавршавају и шире ту битно јерар-

хијску и аристократску корпорацију као што је војска, неговорећи о администрацији, тој другој војсци, која се постојано успењава. На тај начин народ поступно постаје огромна војска, и тим самим спрема се, може бити, као буде завршен њени период, да под мирним, индустријском, научном и уметничком формом, узме форму корпоративну, да се противзи у колосалну радионицу. У броју најопаснији категорија корпорације налазе се и зилеве, и секте, тако често преступне. Парламентским скупштинама треба дати нарочито место, то је пре гомила, али гомила сложена и противречна, у којој бурна већина налази отпора у једној, или у неколико коалисованих мањих, које се с њом боре; и на тај начин зло једногласности — то је велика опасност која преставља гомила у неколико се неутралише.

Али узели ми гомилу или корпорацију, све врсте правих асоцијација имају тај једнородни и постојани карактер што их стварају у више мање руководе вође, јавне или скривене: које су врло често скривене од се стварн тиче гомиле, и које су увек јаче и пажљ у очи, кад је на сцени корпорација! Од овог тренутка кад збор људи ноћне да ради заједно, окивљује и управља се према свом смеру, увек се може утврдити, да је какав било вођа, или група вођа, у њем се броју један јавља као радни чиниоц, удахнуо у њ своју душу, која је најелапут нарасла величе, монструозна, и која, после неког времена њега прогододи до уђења и ужаса.

Очигледно као што у сваког радионица има директор, у сваком манастиру настојник, у пуку генерал, у сваког скупштини председник, али боље рећи, у сваког фракцији скупштине има један вођ, — тако и у сваком члану, у коме су се искупили људи, има бројеј разговора, у сваког буни — онај који предводи, у сваког клаки назначник клаза... Ако се поворишна публика може је неког ступња сматрати као асоцијација вога рода, то је она и онда као аплодира јер она иде за првим оним који аплодира предајући то једно другоме; а тако исто уће она и онда кад она слушајер се она онда предаје утиску аутора, изражењем устиа глумца. Према томе суд, видно или нејасно, влада засебност вође и његовог друга, која је тако важна у ствари одговорности. Немогућно је казати да би вођа свиљама уништена пред волом једнога; вођа једнога — која је тако исто примљена, тако исто одјек унутрашњих или предајућих гласа, који су се у њој концентрисали, — мора је, да би покорила друге вође, да и чини уступке и да им ласка ради тога и би их водила. Тако бива с оратором, ли никад не заборавља ораторске начине мимике; тако бива с драмским аутором, ова је увек дужан да се покорава предрадама и промењености укуса публике, — то с вођом који је дужан да угађа својој цртији, па и с Луј-ваком XIV, који неће штели своје двореве.

У гомили вођа који повода није дужна да се прилагођава тражењима, којих нема; њој се могу покорава поред све слабе сагласности с тенденцима вођине; али била сагласна с њима, т не, она се увек рђаво испуњује и кнари се, предајући се гомили. Може се утврдити да се све форме вудске асоцијације одликују: 1, начином, којим мисао или воља, једна од хиљаде других, постаје водила, услед услова садрађе туђе мисли и туђе воље, које она покорава; 2-го већом или мањом лакоћом, коју она показује, ради прогањање подеће мисли и воље. То што се зове демократска емансипација, води доступности за свеона конкурса, о коме је реч, и који је правобитно био ограничен само на неколико категорија лица, које се поступно шире; али сва усавршавања друштвене организације, било у форми демократској или аристократској, имају то као последњу што аристократској, моћну намери да пронађу допустиву свесно, моћној намери да пронађу допустиву свесно, моћној намери да пронађу допустиве дубље, и прањим и краћим путеницима, у чистијем, мање искаженом облику, ума. у чистијем, мање искаженом облику, ума. у мозак сних саучасника. Предводилац установа никад не влада потпуно својим људима, генерал — скоро увек; управа прнога са спора и извеће се и омета на хиљаду начина; управа другога иде своме смеру брзо и право.

III.

Инак многи оспоравају да је у том што се тиче, бар гомиле, улога вођа тако уништавална и важна. И показују на гомиле без видних вођа. Глад беспи у каквом дало месту; са сних страна диже се гладне масе, које траже хлеба; ту нема предводника; њега замењује општа једнодушност. Инак, последајте назначење: сви ти установи појавили су се не одједанпут; они су настајали један за другим, као експлозије барута одмах после пре искре. И, чудноватa ствар, — чудноватa бар за онога, који не признаје силу уплива подразавања, — непрозвољност установа јавља се тим потпуније, што је она мање мотивисана. То је се могло посматрати у време земљорадничких побуна у милавској области 1889 године. Из целог реда тих малих установа многи су бунтули сасвим непрозвољно, и то је тим чудније, што узрок, који је се названо као повод те аситације, никако је није оправдало; нивеља за које су кривили поседнике земље, поводи вредничих уговора. биле су сасвим неозбиљне, и ако је година била рђава, то увођење попог начина приреде накнадило је у неколико рђаву жетву. Како се може веровати да би се у таким околностима италијанским сељаци бунили сами по себи, без икаквог подстицаја с поља, или боље рећи, с поља и изнутра? Да би се човек уверио да је народно незадовољство настало не само по себи, да су и ту, као и свуда у случајевима пожара, тих покрета. Као и свуда и ту су та потстрекачи узимали глуном народном раздражењу, које су они распаљивали, одређену формулу; — господари земље неће да смање арендино плаћање; да би их на то принуђивали, треба их запленити. Средство је ту готово: скупљати се, викати, певати пређене песме, разбијати стакла, отимати и тако исто. Агенту нереда не треба много труда палити. Агенту нереда не треба много труда палити. Агенту нереда не треба много труда палити

зали, тражити доказе за то да су људи *en gros* у гомили рђавији, него *en detail*? тако је, ма да се то оспорава. Доиста нико од осталих из Готеа, који су спаљили на опоро батрн г. де Мопе, нико од парнских бунтовника, који су утопили агента Виченитина, — не би био способан појединце не само да изврши, него и да поведи такав гнусни злочин. Већина учасника у септембарском убиствима нису били никако рђави људи. Разуздана гомила, и кад би се њена већина састојала из интелигентних људи, увек испољава нешто лудачко, а заједно с тим зверско лудачко под својим брзим предзнака од гнева ка перекаљу, зверско својом суровошћу. Она је и плашљива, и кад би се састојала из људи средње храбрости. Ако се противнику с њом' бори и њега оборе, онда је свршено све. Разуби ногама онога који лежи, тако је задовољство, које она себи никад не одриче. Ево неколико примера њене људавости.

Жен наподи фиакт в револуционарној једној чети, која се спрема да убије неког лажног трговца, али на један пут због нечега заустави се, и доведе га да пије и да игра заједно с њом около дрвета слободе, о коју су, на минут пре тога, хтели да га обесе. Те су се исте ирте испољавале и за време комуне. Последње недеље доведи су заробљене у Версаљ, где их је опколила гомила. У броју заробљених — говори Луџвик Халеви — била је и једна женска млада, доста лепа, са везаним остраг рукама, огрнута у официрски шињел, са распуштеном косом, Гомила повиче: Пуковниковица, Пуковниковица! Забављени високо главу та је женска одговарала на те узвике изазивајући осмехом. Тада се са свих страна подиже вика: — Смрт њој! Смрт њој!.. Стари господин вече: — Не треба бити суров, та то је жена! Гнев гомиле с места се пренеси на старога господина. Њега опколавају, то је комунар. То је подстрекач. Њему прети особита опасност, али од једанпут се зачује весели, смешни глас париског гамена. — Не треба тога пребатн! то је дубовник те госпође! И тада на једанпут сва почну да се перекају. Он је спасен. Гомила је у трентутку прешла од најозбиљнијега гнева на највећу веселост. Све је у тој причи значајно од почетка до краја, говори Тард, и може човек бити уверен, пошто је ту реч о Француузима, да би сваки од њих, узет појединце, гледајући лепу амазонку, само изражавао своју радост због ње. У заједничком друштву они су осећали само разјареност; њих је дирнула увреда, нанесена таким смелим изазивањем њиховог колективног самољубља, које је сто пута осетљивије него самољубље сваког појединца. Увређено самољубље у народа — говори гђа де Стал у своју *Considérations sur la Révolution française* — не личи на наша прозајна осећања! За то треба казнити смрћу. Ирло право; али у ствари увреде, нанесене самољубљу, доводе до такве прекомерности не појединца лица из простог народа, него масе народа. И шта више не само њих него и сваки скуп, па ма и образованих и добро васпитаних људи. И најпарламентарнији збор на свету, увређен од беседника, показује по неки пут пример ванредне увредљивости.

До којега ступња гомила, и у опште скупови људи, ако нису организовани и дисциплиновани, јесу лаковернији, суровији, него већина елемената који их састављају, тешко је и престанити себи. Али за доказе не треба ићи далеко. У октобру 1892. експлозије динамита тероризале су Париз: изгледало је да ничега нема взаимнјега и пречега, него заштитити се од те непрекидне опасности, и такве у самој ствари велике опасности. Али после тога кад су тим поводом оборили министарство, и вотирали нов закон о штампи, букнула је панамска афера. И одмах од првих трептутака, про него што је се могла предвидети забљавост ствара које су се спремале, јучерашњи страх био је заборављен, ма да је опасност остала иста, и радозналост, друштвена добра жеља, која је се пробудила много раније од друштвене срубе, са свим су растерали страх. Такав је колективни ум: слепо пролазе у њему без пажње неке, без реда као у мозгу човека који спава или хипнотисаног човека, и спака за себе заузима целу пажњу. Међутим већина индивидуалних умова, из којих је састављен колективни ум, и који допрнносе стварању јавног мишљења, способни су за логичко мишљење. Да наведемо још један пример, узет из мемоара Жискеа, претекта полиције у Луј-Филипу. У априлу 1832 године у Паризу, кад је највише беснила колерна епидемија, ширени су и пропагандисани по целом Паризу, брзо као муња, гласови који су приписивали отрову све појаве епидемије; осетљиви људи неровали су у тим трентутима да људи трују храну, воду, вино и друге напитке... За неколико трентутака скупљени су огромни зборови на кејовима, на Гревској пијаци, и другим местима, и никад још, може бити, нису видели у Паризу, тако страшну множину људи, који су долазили до људила при помисли да њих трују, тражећи свуда творце тих привидних преступа...[6] То је било говори Тард, просто колективно лудило гоњења. „Сваки који је носио боцу, или какав пакет, побуђивао је подозрење; проста ситница, постајала је основ подозрења у очима те залуделе гомиле. Жиске је сам обишао те гомиле мангупа и говорио је да ништа не може толико учинити утисак непријатности као њихова спокојност, и ужаса као њихово глуво роптање... Ти безумници дало су постајали убице. Један млад човек, који је служио у министарству унутрашњих послова, био је убијен у улици Сен-Дени из простог подозрења да је он синио отров у чаше с вином у једној кр'чми.... Четири убиства извршена су на истих узрока. Таквн су се призори дешавали и у улици Вожирар, и у предграђу Сент-Антоан. Ту су два несрећна човека бегали гоњени од хиљадама безумника, који су их окривљавали за то што су давали деци отровне колаче. Оба та човека побегну у једну кућу, али су у њу за један минут опколили ти безумници и ништа не би могло уздржати ту гомилу од убиства тих људи да полицијском комесару није пала на памет срећна мисао да једу тај колач пред очима гомиле. Захваљујући таквој досетљивости беснило се замешало смехом. Таквим безумљем одликовала се је гомила у свима временима; гомила свих раса и свих клима; римска гомила, која је окривљавала хришћане за пожар Рима, или за пораз римских легиона, и која их је бацала зверовима да их растргну; гомила средњевековна, која је бесњила против албигојаца, против Јевреја, против јеретика; гомила немачка у време реформације; гомила француска у доба терора, — свакад и свуд понавља се једно исто. Сви они постају „терористи од страха,“ као што је говорила г-ђа Ролан за Робеспијера.

Али поред све покретљивости, недоследности, поред свега одсуства традиције код гомиле, она је ипак предана рутини, и тиме се разликује од корпорације, које се и придржавају традиције, а уједно су и прогресивне. Дух подражавања испољава се у тако јаком ступњу код гомиле, да је њиу узалуд назвати панургиом стадом. Па и позоришна публика, која би, рекао би човек, требала да буде, нешто разнијена од просте жучне гомиле, одликује се тазном истом рутином и подражавањем. Њене људи тако је исто тешко предвидети, као и наменити какве. Прво, начини изражавања, одобравања или неодобравања унек су једни исти: пљескања и пљескања и заиждања. Друго, што је она навикла да гледа за позорнцм, то јој и дајте ма како то рђаво било, а оно, што она није навикла да види, ривично је давати јој. И при том треба приметити да је позоришна публика, публика која седи, то јест у пола само гомила. Прва гомила то је она, у којој удзамља електрозлизација достиже ванни ступањ енергије и бранс — то је гомила на ногама, или у ходу. Седи, пели Тард, то већ даје могућности до извесног ступња усамити се и концентрисати се у самом себи.

Слике из Јабланице

Пеше Д. С. 15.

III.

Пољевина

И ако су ме другови убрајали у умешне људе, који се сваком јалу дођу и досете, само да се кроа овај свет прође са што мање невгода, ипак, искрено признајем, да сам у једној ствари био јако неумешан.

Ето, ја никад писам могао успети, да ме капетан заволе, као што сам то гледао код других њихов колега.

А ова наклоност, верујте, тако је потребна, да хоћали у ред првих погодаба, под којима се један средња писар у опште може и одржати у служби.

Поче ли капетан да пошрено гледа на њега, онда он лично подноси сидне терете, а после, у колико се сукоб појачава, трпи и служба, довде једнога дана писар не плати то сне ја губитком службе, ја премештајем у који други крај Србије.

Признајем, да сам и поред свега настојавала, да сам у добрим одношајима са старешинама, увек бно далеко од тога.

И што је чудновато, нису увек били исти узроци, који су изазивали мрзљу против мене, те се, тако, писам умео да нађем, кад ме баце у који други срез.

Кад вам кажем узроке, зашто са двојицом својих старешина нисам добро стојао, мораћете и сами признати, да је потезе бити у доброме расположењу код старијих.

И. пр. у једноме срезу старешина ми је био човек старијих година, који је, заборављајући на своје године, узео врло младу жену, те је због ње морао назапти сваке вечери на пиво, како се то код нас каже.

Као је у месту била једна јелина механа, то сам се, наравно, и ја увек ту налазио.

Поглед учтивошћу и дужношћу према старијему, ја сам увек прилазио столу капетанову, где се започињало разговор прво о времену, па онда о приликама у месту, док се не дође до оговарања.

Ову врсту разговора капетан је нарочито волео и одржавао, само да се избегну они, за њега глупи разговори о романима и приповеткама, којима се г-ђа капетаница рада забављала.

Као учитељица, она је прилично познавањању лепу књижевност и одушевљавала се Јакшићевим песмама и причама.

„Српско чобанче“ ценила је инад свега, и тако често попављала је овај дијалог између Пашите (Стеве) и Жуже: „О Жужо, Жуже у твојим плавим очима гледам звездано небо завичаја мога“ итд. Она је ово чинила са толико топлине, толико осећаја, да сама много пута заплаче, што нисам Пашта.

Капетану се све ово није допадало.

Кад на свом салишном своје топле душе и осећај хоће да престане неку ствар, он би тек нарочито приметио: „остани море Зорка, реј ће сељаци да си била ватерка.“

Њу ово порази до дна душе. Поруменп и ућути, само усна јој заиграна једни тужни дирљиви осећај.

Не знам зашто, али ја сам се бурно против ове погрешних односа капетанових, те сам заједно са капетанином покушавао Лиса уверити, како је наш разговор бољи од онога, што га он започиње, али се све то свршавало тиме, што би он викнуо: „Зоре, хајдемо кући, а ви господине сутра ћу на пут тамо и тамо, по предмету, којему вам нећу послати.“

Редовно та, ја сам плаћао ове разговоре одласком Лиса и попреким погледима капетановим.

Покушавао ја, да се клоним пијаћког друштва, али та не бих могао наћи одбране од прекор, што ми их је чинила госпођа капетанн.

И цела се ствар завршила тиме, што је капетан тражио ме премести „јер је место мало, те би „као млад човек, донео у питање своју чивичну исправност.“

Начелник округа пресео је овај предлог на срески, и што је био пашеног капетанов, тражио је будем премештен.

У другом, опет срезу, капетан је био човек четрдесетих година, али неким чудним случајем остао неожењен. Ако томе не буде узрок његова чудна сполашност, онда не бих умео да нем праве узроке.

Ту у месту где је био Лиса, била је учитељица млада и лепа-да Н.

Жива као веверица, она је привлачила погледе свију младих људи, па чак и нашега капетана.

Колико год је могао и умео, он се старао да госпођици искаже своје осећаје, али она је то некако увек избегла, остављајући га, да се прави куји поражен.

Чак није ни крила да каже, како јој прави задовољство, кад му чак и мало непажљиве покаже пут.

Са мном је, међутим, радо говорила.

По читаве сате седели смо ми под липом у њеној авлији и разговарали, ако ћете право да признам, баш о капетану.

Она ми је до ситница причала све што би јој он рекао, ама све, и слатко се смејала његовим будалаштинама.

Док смо ми овако седели, њега је узимао бес у кући.

По стотину пута погледао би кроз прозор у авлију па нас, а седео је преко пута од учитељске, бацајући гневне погледе и на њу и на мене.

Стаље ово трајало је скоро два месеца, и за све то време, истина, капетан ми није отворено изјављавао своје незадовољство, али се оно могло изводити из многих његових поступака у служби.

Једнога дана сватила беше учитељица код мене у канцеларију.

Спремала се, да после подне путује у суседну варош где је приређиван неки концерат, па сватила да прави плату, јер сам ја био депсинатор.

Чим је она стигла, ушао је код мене капетан.

Узбуђен, нађући он место сваког увода рече: „господине К... ко је онде старији?“

Изненађен оваквим питањем, ја му рекох да је он, и да то у опште никад није ни довољно у питање.

„Јест ја сам старији, али публику, која долази овде видим примате ви.“

И ако сам се сећао шта овим хоће да каже, ја се ипак чинах да не знам, па га замолих да ми каже случај.

„Случај, случај, шта хоћете тиме? Па ето сада је била под вас госпођица Н., шта ће она ту?“

Проста, врло проста ствар рекох му — дошла је те примила плату.

Разоружан овим одговором, он је љутито отишао из моје канцеларије, али од тога тренутка ја сам био предмет његових сталних напада.

Да би ме одстранио од учитељице, почео је да ме јури у срез.

Није било дана, кад нисам јурио из општине у општину, по највећој врућини и прилеви.

Изложен јахањем по рђавом путу и гудурама, ја сам једва чекао мраз да легнем рада одмора.

Капетан се бржљшно старао, да ми за сутра створи нов пут, а то је лако могао чинити у Јабланици, где су убистна била посне дневна.

Сре те наређе слао ми је по пандуру.

Једне вечери тамни сам легао да спанам, а неко јако закуца у врата.

Питам ко креветa ко је, и чух глас пандура Јонице: „наредба од господина капетана.“

Као сутра дан беше народни празник, па помислих да је каква наредба за цркву и рекох: хвала Богу, бар ћу се сутра одморити.

Али како сам морао болно јаукнути над прочитах наредбу, да сутра рано идем у село В. на самој турској граници, где је упаљена кућа једнога Арнаутина и он изгорео, а жена му опчена, да ће једва остати жива, те да учиним полицијски увиђај.

Приметно сам, да је општински извештај од пре два дана, и да је капетан намерно удешавао, да ме на пут пошље баш на сам дан празника, како у вече о забави ја не би био у месту, те да учитељица силом буде упућена на његово друштво.

Проклињао сам и њу и час кад је дошла, па легао да сутра пораним на пут.

Сутра дан сам путовао дуго и заморно.

Са мном је путовао и срески лекар, који је због мене требао да поднесе сне тегобе, што их један овакав пут доноси, под изговором да укаже помоћ опеченој Арнаутки.

Доктор је био један добар човек, онако добар, како може бити један добро васпитан Швабо.

Алкан и немаран по природи, он је све ствари примао равнодушно, па и овај пут. Њега није на мало дирало то, што ће о забави бити у месту, већ је скоро целим путем певао ону нашу лепу песму:

„Гором једе кићена сватови,
Гором једе гора одјекује.“

Наравно, он је рђаво знао српски језик, па је чинио такве грешке, да сам се поред свију невоља слатко смејао са њим.

Кад смо стигли на место пљевине беше већ превалило подне.

Читав ред стаја изгорео је и стајање само агарпште.

На средини авлије били су остатци изгорелога Велиће Арнаутина, а у дну авлије у једној колиби, рекоше лежи опечена Арнаутка.

Ја сам одмах приступио извиђају, а лекара упутио да укаже лекарску помоћ Аџиц, како је, рекоше, име Арнаутки.

Тек што сам ја почео радити, а доктор се врати тражећи воде да опере руке.

„Ништа, рече, од ове трешнице, сва је испечена. Ево сее јој се скида кожа с лица и руку.

Дао сам потребне лекове да је мажу, али ће до сутра свршити, јер је већ у самртном рошу и запомиња.“

Ужаснут овим страховитим догађајем, где је један живот угашен у највећим мукама, а други је на прагу да се угаси, ја сам журно да свршим посао што пре, па да бизим од овога дирљивог призора, примајући уверавање свију, да је пљевина, случајна, нарочито кад Аџиа по уверењу лекара, не може ништа да каже.

Чекајући на мене, доктор је звиждукао опет ону песму: „гором једе“.

После једнога посног ручка ми смо се вратили раније, да се дочекамо за видела обližње механе где се може преноћити...

Од онога догађаја прошла су два месеца.

Мој положај бивао је све тежи.

У колико је учитељица била љубазнија према мени и заузимала одличнији положај према капетану у толико је он према мени бивао горн.

Једнога дана он ми је опет нашао посао за В... где је била пљачкица, јер је тамо најтеже отићи.

Тамо сам морао и ноћити у кући једнога Арнаутина.

Нешто из љубопитства а нешто да прекратим време, ја сам са домаћином започињао разне разговоре, на случајно доћосмо и на пљачкицу куће изгнаног Велиће.

Несрећа ренох ја.

„Несрећа, несрећа и доша работа“ рече домаћин. „Тако да изгуби главу човек од својега друга да Бог сачува“.

Ја нисам схватио значај ових домаћинових речи.

Рачунао сам да он ту помишља на пљачкицу Ајшину или што слично, па га упитам: колико је још дана живела Ајша?

„Каква Ајша, господине, каква смрт?! Гидија је то. Преварила цело село па и тебе и доктора. Она упалила кућу те изгорео човек, а она се преселила у копарју и намазала медом, па доктор у мраку није ни видео, шта је него улепио руке медом па мислио да се ту скида кожа са лица од изгореглине.

„Побегла је у Турску после два дана са оним ниткозом, који је пљачкицу и извршио, и сада са отуда смеје целом селу. Срамота, срамота голема за читаво село“.

Мени се окрете соба кад ово чух.

Онако аљкав, како га је Бог створио, доктор је те особине пренесио и на службу, и све ствари узимао олако.

Тако је олако морао узети и преглед Ајше, а ја стајао у уверењу да је он то најсавесније извршио те тако писам ни мало добро на мисао, да је пљачкица намерно учињена.

Како би цела ствар пошла другим путем да је он савесно прегледао Ајшу, и да не није обмануо да је она на смртном посту, јер би је ја иначе морао испитивати о начину пљачкице и тако сазнати право стање ствари!!

Видећи да ја ћутим, домаћин продужи:

„Такс је, тако господине. Решил за село, велики решил, али сад не треба седети скрштених руку“.

„Ну морамо добавити опамо, на да је умориво најгорем смрћу“.

Морамо поновни ја, и већ сам кројио план у глави који сам после и остварио.

Она је прешла матраг у Србији, ухваћена је признала кривицу и правда је задовољена, али ја сам се увек сећао како је дина рђаво схваћена дужност може да науди правди.

Од тада никад нисам више ништа веровао оном доктору, па и другима.

ДРУШТВО ЗЛОЧИНАЦА

из мемоара М. Горона

(Свршетак)

Но пре но што сам могао да узмем моје агенте на прикладно саслушање, да би од њих што ближе докучио, Пиле, са оном вод злочинаца често наступајућом сујетом, отвори своје срце. У осталом кад њега не беше још сам добро наумрло и изгледаше да се још мојих невино осуђених агената већ приближаваше, јер он примети, да његови другови сами спадају ове невине.

„Само нас тројица“ рече Пиле „дело смо припремили и извршили. Рибо и Жантрукс су стару убили, а ја сам чувао стражу“.

Кад сам извео Рибоа и Жантрукса, наравно да одмах почеше грдити своје другове; али њихово противљење беше кратко. Затим се они обојица препираху, ко је од њих двојице стару кратарку убио.

„Ја сам старицу само за гушу ухватио,“ рече Рибо, „и поставио је на иселичу; над она викну, позвах Жантрукса, који је већ пизинтирао ономе. Он уве један нож и уболе је пре но што сам га могао у томе спречити“.

Напротив објашњаваше Жантрукс:

„То је сасвим лаж, ја је нисам хтео убити. Ја сам јој само држао нож под брадом, кано ми је Рибо наредио и старица се сама на нож набола. У осталом Пиле је целу ову ствар приредио, јер је он знао да је кратарка кирију примала.“

„Ја сам вам дао прилику за крађу,“ одговори Пиле, „али ја никако не хтедох убити стару кратарку.“

Пиле беше син једног млекаџије, који је свој еспап испод капије у поменутом кварту држао, и који је од неколико година лиферовао млеко старој кратарки Кук. Младић јој често доношаше млеко и бејаше примећно да је сама живела. Сад је већ било јасно колико је који новац узела у убиству, и било је налишко, да моје агенте још даље држим у затвору. С тога их позвах у рекох им оштрим тоном, да су овај рез имали срећу, јер су криоци признали кривицу, него да се поправе и да се посвете каквом члеком послу, да не би још који пут пали у руке полицији.

Моји агенти, који се једва уздржаше од смеја, одиграше комедију упредно до краја. Потресени загрлише сва три зликовца из улице Бонапарте, и сдрачно им благодарише што су часно истину признали, само да не би невини другови и даље у затвору лежали. Затим благодарише и мени са дивно одиграном пенепитношћу и напустише мој биро.

Они ме очекиваху у суседној соби где су ми део догађај испричали и дадох им зато пристојну награду. Они су потпуно живели на зликовачком терену, јер у Паризу постоје још, на прагу двадесетога столећа, неколико варошких крајева и крчми, у којима стањују само зликовци по занату. Само долажаху ноће зликовачке да би зрбовали лопове и убице, кад им је било потребно, да увежбају персонал какве дружине. Само се само лоповски језик говори, а са зликовцима, који се нарочито одликују у злочинству, поступају са великим поштовањем.

Ја сам лично познавао још пре неколико месеци једну тако звану трговину, где су лопови пред очима сопственика делили свој плен.

Посетивши крчму у којој дољаваху лопови, моји су агенти направили познанство са Рибоом и Жантруксом. Пошто су били на јужне Француске и сачували тамошњи нагласак, то су се могли издавати за чувене лопове из Бордоска и да причају, да су за то дошли у Париз да би што парили за време изложбе. Они потпуно владаху лоповским језиком и бејаху као и сви јужни Французи велике хвалише.

Пиле буде одмах толико усхићен оним одличним зликовцима са југа, да му је наклоност дотле отишла, да је признао све, само да не буду невини у аферу умешани.

Кад су моји агенти све дознали, што им је било потребно, известише помоћу полицијског индикатора најближу полицију, те је тако цело друштво ухапшено. Жандари, који су хапшење извршили, нису имали ни појма, да се усред тог друштва налазе и два моја најбоља агента.

Оба она пљачка човека, којима је годишња плата износила две хиљаде и сто динара, за време од једне недеље, живљаху у сред зликовачког света, спавали су у најбеднијим просторијама и јели у најхрђавијим крчмама, а при том су добро знали, да би им при најмањој сумњи полетеле стотине ножева, да их у парчад разнесу.

Сврштак исљеђења бејаше већ ближ. Убице су признале, остало је још само да се нађу украдени предмети. Јатак, кога су у осталом поротници ослободили, означио је јувелира коме је продао жртвин сахат и ланац. Овог с тога јувелира, који је држао један изванредан дућан. Прими ме један врло тачан трговац, који ми је без икакве тешкоће дозволио да прегледам његове трговачке књиге тако, да сам могао тачно да одредим дан кад су напити продати. Али вад сам га напоследку позвао да ми оне предмете изда, захтевајуће накнаду, коју је за те предмете платио. Ја стајах у чуду, јер такав ми захтев не беше никад у таквим приликама управљен и поиудих му један реверс у коме приметих, да ће накнаду у новцу добити, ако се то законом одреди.

„То се мене ништа не тиче,“ рече јувелир; „ја тражим одмах мој новац, или ствари не дам.“

И поврај све моје енергије у службеним пословима остах тога дана добре воље и објашњавах трговцу, да он мора да следује судском захтеву.

„Ма.... марим ја много за тај суд“ одговори он; „еспап мој ја дајем само за готов новац“

Ну сад сам био приморан, да агенте, који ме пратише пошљем за два жандарма, који су морали трговца одвести у једна кола. Он се одупираше са највећом силом и моји су агенти имали муке, да га саладају; а у исто време ја узех за чување сахат и ланац. Његова жена и његова кћерка ударише у плач, и прекињаху ме, да не хапсим човека, који се најсавесно да ме мари за суд. Осим тога, кад се то приметило, беху се још многи људи скупили око дућана и пошто је јувелир добро навикао, мољаху ме са свију страна, да му опростим што се усудио, да пређа званичну личност у вршењу своје дужности.

Нисам тако тврдог срца, те напоследку попустих, да човека ослободим, али му наредих, да сутра дан дође код мене на саслушање. — Овај случај доказује, са каквом се тешкоћом мора полицајац да бори, кад хоће да потпуно испуњава своју дужност, а да се при том не покаже немоћан. Суд има права да одузме крађене ствари свуда где се год нађу и кад би се

свима личностима код којих се нађу, давала накнада, онда би буџет судски био преоптерећен. У осталом јувелира не хтедох више гњавити, већ се задовољах са изјављењем, пошто сам дознао, да је то био један од поштених и уредних трговаца.

За време процеса убице из улице Бонапарте није се ништа особито десило. Рибо и Жантрукс осуђени су на смрт; Пиле на двадесет година робије.

Услед једног случаја због кога сам морао отпутовати у Тулон, писам могао бити присутан при извршењу њихове пресуде. Реноше ми да су Рибо и Жантрукс приступили храбро смрти.

Рибо називан „слаботиња“ и Жантрукс називан „сардина,“ као и Пиле, који још немађаше ни један надимак, јер је он од кратког времена припадао злоквачком свету, бејаху прави остатци париске калдрме, од којих проваљиване злоквачи по занату. Жантрукс је био велики, сув, блед са притворним погледом; он је био најинтелигентнији међу њима. Рибо бејаше врло мали са белавом главом и са животињским испалим јагодицама, бејаше сушта звер. Пиле бејаше снеж, румен са жмиркавим погледом; по самој његовој природи он беше дошао на свет са најгорим моралним порођима. Али ипак је показао најмање осећање а једино при помисли да пред њих могу и неђини страдати.

Неизбежном судбином по рођењу и васпитању, сви ови злочинци пропадају у греху и често неиздајући се показују они добре осећаје. Они не иду са намером да убијају, него убијају тек за време краће, да би спречили ларму жртве. Тек се онда послуже оне неразмишљене индивидуе ножем, од канда опасност за њихов живот постоји.

Шта је узрок те у сред наше цивилизације исправају опаки злочинци? Ја не верујем, да је недовољно морално васпитање узрок те млади људи постају злочинци и ако многи од њих израсту као курјани у шуми; јер по неки од њих су одгајени у врло доброј фамилији, која даје само добру основу. На наравно како је онда постао зубожинац, лопов и убица? Сигурно по изевсним законима, који су нам још непознати, природа проваљи физичке као и моралне наказе.

ОРИГИНАЛИ

СЦИЦЕ И ТИПОВИ ИЗ ВЕЋИХ СУДНИЦА

од Едуарда Пецла

I. Судбоносна игла

Господин је Емил Бендел песпрељан човек. Има већ неколико година како он зна од чега ће умрети. Он то зна од онога кобнога тренутка, кад је у некам новинама прочитао, како је жалосно свршио пенапан дворски жандарм од једнога парчета срче што се нашла на дну пивске чаше. Видла нуи мрачних мисли што се тиче краја његовога живота, господин Бендел ипак није дотле имао јасну представу оне врсте смрти којој ће он подлећи. Али сад му је било сасвим јасно да му се треба причувати наручито од парчића срче. У дањем размишљању своје фикс идеје, он је дошао до уверења, да се при јелу и пићу треба у опште прибојавати шиљатих предмета, и због тога не хтеде више никако пити из пресмуте чаше а ни нето што би стао јести, свако би јело најбрижљивије испитао да нема у нему која чиода. Како су пак у бечким гостионицама чаше пиеске већином подобре напреле а куварице никако не могу да се надеће од своје особите љубави према чиодама, господин се Бендел најзад реши да узме приватан кост. Као чиновник, он је морао јести у одређено време, те је за ручак утврдио време кад кућне дванаест, а за вечеру кад кућне седам. Господја Крапиц, жена неканкога кројача, била је пристала на постављене услове а сем тога даде под кирију и једну згодну собу с изгледом на улицу, у коју се овај чудновати гост ускоро сасвим мирно сместио. Са својим здравим разумом, који жене обично имају према ћудљивим људима, господја је Крапиц без противљења пристала на захтев свога кирајџије да из стана избаци све чиоде и напрсле чаше. Кад би, поред свега тога, господина Бендела дохватила при ручку његова идеја, онда би та сцена уз благе разлоге домаћичине вадла ништа овим мирним тоном.

Кирајџија (бацајући ужаснут од себе виљушку и нож. Нешто сам прогутао, нешто опитро... парче срче или тако што.

Домаћица. Откуд ви можете знати како је то кад се прогута чиода? Но, вид'те молим вас! Зар нисте баш сад појели парче хлеба? Дедте? Но, па тако рецте, онда сте јамачно прогутали парченце коре — то јако гребе, знам то ја, али не мари ништа.

Кирајџија (одахнувши) Мислите ли одиста да је то била само корица од леба; али је то на крају крајева могла бити и каква шиљата кошчица.

Домаћица (дубоко) Али, господине Бенделе, шта вама све неће пасти на памет? Како би код нас пале парче срче у јело?

Кирајџија (колебајући се) онда је то можда ваша кажа чиода, баш тако гребе.

Домаћица (одлучно). Код мене их нема, то вам јамчим; све се добро испита пре него што се изнесе на сто. Једите само и даље, господине Бенделе. Код мене су оне добро склоњене; нема опде ничег шиљатог, на чак затварам и све маказе за прење јела.

Кирајџија (смешећи се). Ви страдате са мном, господо Крапиц, због моје плашње, ала....

Домаћица (озбиљно). Молим, молим, господине Бенделе, нема ту страдње, нашо би се ето сломити врх од мркава па пасти у јело — јапо нит оре нит копа.

Кирајџија (умирен). Имате право, госпођо Крапиц; е онда је сад опет све добро.

Господин Бендел довршује ручак с пуно појачаним поверењем, он чак пије и пиво што му га служе у једној тако званој „нерабијивој чаши“. Свакако он је сам при томе веома пажљив да чашу не испије до дна. Поглед којим он посмотра остатак пића, унек изражава велико задовољство због овога акта самосавлађивања, којим се опет за тај пут сачувао од мучне смрти.

Једне недеље ручао је, као и обично, господин Бендел за столом господе Крапиц, али особито добре воље. Његово милење о опрезности господе Крапиц с којом она сналаза сву парчад срче, чиодје, копчице, било је тако сигурно, да он сада више није, као иначе, хватао сушу него ју је, с пуно поверења, пустио да му склапа кроз сушу а његов унутрашњи глас већ га је похваљавао због овог храброг почетка. Одједанпут му ногаде машинка из руке, очи му се загледаше, пуне дудачног ужаса, у једну тачку, тако да га је господја Крапиц, која није ништа ни слутила, брижно запитала:

„Да немате може бити шклопце, господине Бенделе? Зато би добро било ударити се који пут...“

Кирајџија се сад опет врати јешк. Он скочи, олупуе господу Крапиц до прозора па јој ту из мараме из грудима изувче једну — чиоду. „Жено... убијо! набади ли, па онда догради свој шешир и одјури одавде да се више не врати. На стеченицама су још неки укуљани чули где је тај човек, који као да је шенуо памећу, повикао реч „убијо“, од чега се у целој кући начини не баш пријатан призор. После неколико часова слуге су биле одниле стварн овога тако преплашеног кирајџије.

Да би учинили крај оговарању, господја Крапиц виле се приморана да протни господину Бендела подигне тужбу за увреду. Она се пред судијом изјасни да би се драге воље задовољила и извињењем, јер: „шта ће да ради с тако матором будалом који је уображао да он мора прогутати оне чиоде ште су чврсто заденуте на оделу других људи“.

„Признајем“, рече меланхолично господин Бендел, да је праза убица сувише опширан. Убијство је свршено дело, а у нашем случају била је само припрема за убиство — јер чиоде би извесно убрзо пале у јело. Али, драга моја, ви сте доколебали моје поверење према човечанству. Ви сте ме обманивали изношећи ми слику мирна живота без парчади срче и чиода — ко зна колико сам их ја већ прогутао и где су оне опет изишле, као оломак у оном случају на мађарској планини...“

„Молим, немојмо се удаљавати од предмета“, примети судија. „Ствар је дакле изравната“.

„Јест, што се тиче мене, јесте“ одговора господја Крапиц. „Господин је доста претрпео. Чак би му могла дати један савет, где би могао понајсигурније јести. Ето оломак прошла сам поред једне пречварнице где су вилушке и ножеви јапчићима прикачени за сто. То је очевидно за такве госте, као што је господин Бендел; ако би когод, сачувај боже, прогутао какав шиљаст предмет, могао бих га опет одмах извући“.

Ми не верујемо да би и ово место могло постати уточиште сапутога хипохондристе; јер парчад срче и чиоде не дају се оковати.

II. Пекџовање

Дипљи је мађарап делинт. Кад когод какво дудско створење назове дипљим мађаром, онда је то увреда. О томе не може бити сумње. А да је господин Јован Бременајл добацио ову реч једном дебелом го-

сподину и то не може нико спорити, чуло је то читаво туце госпођи пред „Алписким Јовцем.“ Дебели се господин турио између два стола у башти и као да је у томе добро мунуо господина Бреновајла, јер је господин Бреновајл избацио неку погану псовку, довољно се десне минуше, па онда пиљуо на пуначкога господина: „Па зар немате очију, ej, ви, дивљи мађарче?“ Дебели господин готово се завали уназад од ових речи. „Како, како... дивљи мађарац.“ Забрехта он. „Јер ви сте дивљи мађарац,“ одговори господин Бреновајл, па седе на столицу. Увређени се одмаче одатле без речи, тако да је изгледало да је господину Бреновајлу сасвим испало за руком да га о томе потпуно убеди. У стварн пак он се извести код гостионичара како се зове тај господин и где станује и већ сутрадан јави се суду као осветник своје части. Кад је господин Бреновајл после четрнаест дана добио позив по стварн Емануела Линдла, некад. бележника, contra Јована Бреновајла кућног надзорника, он је већ био заборавио да на његовој савести лежи један дивљи мађарац. Предмет позива био му је тек онда јасан кад је у згради нашао на дебелога господина, који се угледавши га — својим чешћим брехтањем — издао у каквом се јаком душевном узбуђењу налази.

„Али драги господине,“ рекне господин Бреновајл поперишно, „та ви ваљда нећете због ономадањице...“

Дебели му господин не даде да доврши. „Дивљи мађарац,“ закрвља, „Дивљи мађарац, јавно... јавно... пред толиким светом... моја част... о не... добро, добро.... дивљи мађарац мора бити кањен.“

Обојица буду позвани пред судију. Судија је питао шта господин Бреновајл има да каже против оптужбе. Господин Бреновајл погледа у судију пријатељски на климну главом.

„Ви дакле признајете да сте крив?“

„Јесте, с одлакшавајућим околностима,“ рече г. Бреновајл.

„А шта је то?“

„То што сам ја пељцован,“ одговори Бреновајл. Судија га је гледао подозривим погледом. „Јест, јест, писам ја будала, господине саветниче,“ настави Бреновајл добро разумевши судијине погледе, „имам ја све четири даске, али вам још једном велим: пељцоване је крино, ништа друго, и ако ми хтеднете допустити да исправим, одмах ћете моћи појмити како се то могло десити.“

„Али молим вас будите што краћи.“

„Наравно, господине саветниче, наравно, та ја сам од малена навикнут да никад не говорим сувише. Дакле, ствар онако стоји. Дакле, још пре неколико месеци стаде моја баба навалювати на мене: „Шаји, пољиј се! Та дај ми мира, велим ја њој, деца се радују пељцовању, а не тако стара магарчина као што сам ја.... окрећући се тужноју на реците сад сами, кад би сам себе морао оптужити — сваки човек, разуме се, има своју узречицу.“ (Настављајуће): али пељцоване је престало, док се ја нијзад не налутих на рекох: „Е триста му ђавола, на хајде-де да се пељцујем! Али не са дечијих бомбица, нин како се то каже, вели моја баба. Бога ми јов, кажем ја, чађи ће ја већ каку матору краву. Био сам, као што пилите, намислио да одем у какву шталу то да ту најбем за себе како трло стоке са кога ће ме пељцовати. Међутим, кад сам дошао у завод за пељцовање, лежа на столу једна једина краљица, па се дере Боже, сирота сточица...

„Зар не бисте ви могли бити краљ с вашим одговором?“ опомену сад судија, „кравино понашање чини ми се не заслеђа баш у сваку ствар.“

„Опростите молим вас, господин саветниче, али та краљица је баш нешто најзвањније при пељцовању а пељцоване је опет моја најзвањија одакшавајућа околност. Дакле, да вам кажем, дере се крава, а дере се и деца што су ту била на час се и доктор дере: не боли то! не боли то! — укратко, страшно ми је било. Напослетку дође ред и на мене. — Ви хоћете да после будете и реинсцинирани? вели доктор. Хоћу, кажем ја, али та крава баш као да ће бити сувише млада за мене? На то се он насмеја на вели: „Али, на зар ви мислите, да је ту баш стало до волова? То не разлути. Но, но, рекох, па за то ме ваљда не треба пељцовати од наког бесног пса — па се одмах стаднемо свађати. Ја сам се само удрживао, што сам се бојао да ми што не учини с оном иглицом. Међутим кад ми он уболе први пут у руку, видех ја како по зиду играју пуно фигура. Господине докторе, рекох, тако што за занимање не треба мени, то је за децу. Он ништа не говори, али да ми се освети, хтеде ме на два места пељцовати, а међутим треба на четири. Е Бога ми, онда сам се заузео за своју ствар. Штв. рекох, сам четири убода за две хорините, то су божјеспосла; одмах ја сте ми дали још неји. Онда је он опет умочио у ону погаи па ме онда још на два места пељцовао, тако да их је шест било, по три на једној руци. Шта ћу вам даље причати — после осам дана добијем нам ја болове у рукама, да сам се готово дрво, и баш над ми је било најгоре, муне ме тај господин тамо у гостионици у десну руку. Хтео сам пући, толико ме је заболело, и онда зар је какво чудо што је онако испало с оним дивљим мађарцем, што је уосталом моја узречица!“

Судија се сад окрете дебелом господину с озбиљним питањем, да ли би пристао на какво нравнавање. Против очекивања, тужилац је одмах био готов на то и после потписа на протоколу, овако задихано објасни своју изненадну благост: „Дивљи мађарац опроштено... боз је прав... има три дана како и сам знам... и сам сам се пељцовао... грозно се надуло.... Боли?... О боли!... О Пастере!“

III. Ноћни крај

Оптужени Брекo, шта имате да кажете? вели судија једном дугачком кошчатом човеку, чија кожа на лицу изгледа као да је баш овај час дошла од кожара. Оптужени — наравно Чех — збуњен, сави три чланка на својим страшним прстима те пукоше, па пошто се дуго узалуд намучи да ову страшну вештину поклоне и на четвртом, даде овај одговор:

„Стојим ја до грудн у ојој рупи од канала на сред улице и не мислим баш ништа, јер је била ноћ, а тај господин ту дође, на стаде с раширеним ногама над рупу. Ја ништа не говорим, шта ће мене тиче стојн ли когод над рупом од канала или не стоји, али после неког времена он рече нешто што ја нисам разумео. Ја као учтив човек мислим се хоће да ми назове добро вече на и ја рекох: Добро вече желим! Онда чух где он рече: „Пазите шта говорите, ej ви краљу нојни!“ Ej ви господине, рекох, ја вама ништа писам учинио, немојте грдити, ја то не допуштам. Тамаи што сам ја тако мирно одговорио, и он ме нападе, докона ме за уши па повуче кô зуд. Ја у највећем очајању дохватим га за доњи вратник, и стнар би се лено свршила за се баш у тако тешком часу не скрха она даска. Тако се обојица скрхамо у канал, могућно је да се господин и сам убио, али је неучтива лаж, кад он паде да сам га ја баш навалио гурнуо у канал.“

Сасним дручије прича тужилац Климфинге, пуначак господин с изразитим црвеним носем, о тој својој посети у подземни свет. Он је о томе овако причао:

„Кад би то тако било, онда ја тада не бих добио толике чпоруге, онда не би требало ни говорити о томе, јер то баш није ништа. Идем ја тако улицама, а чујем уздах за уздахом, али не видим ништа. Но, мислим се: мора да се ту когод лепо спотрљао, и гледај и гледај — напослетку насред улице видех једну главу на се упутим тамо. Тај, како ме угледа, прекрну очима па се страшно раздера. Драги мој господине, рекох, ви сте сигурно пијани а тамо доле сигурно вам није добро. Хајдете овамо, помоћи ћу вам да изађете. На то он рече сасвим грубо: Гледајте да се чистите, пијанцуо једна! Но, разуме се, то ме је увредило и ја рекох: На тиком послу и тако пијан, па бити тако арогантан, то може само један Чех. Само што сам то рекао, а он ме дочепа за ногу, па ме стрмоглаве повуче надоле у канал баш на само дно и отпотрља ме у таку прљавштину, да сам се онесвестио. Кад сам опет извукао горе, не знам баш како, тек ја сам био у полицији. Но, заклео сам се, да никад више у животу нећу да играм милостивог Самарјанина према пијанцима — доста ми је од њих.

Поштo је суштина овога знаменитога догађаја са оба ова одговора постала само још мрачнија а тужилац никако није могао доказати баш вовреде, то судија ослободи оптуженога Брека, после чега овоме нападе за руком да од радости савије свој четврти прст без форме те да страшно пукне.

С пољачког Е.

ЖЕЛЕЗНИЧКИ ЧУВАР

НОВЕЛИСТИЧКА СТУДИЈА

Герхарта Хауптмана.

Од тадашњега зло преме за Тобијаса. Без престанка је био мучен, нарочито кад она није било ту, и без икакве награде морао је да увиче своју слабачку снагу, служећи овог малог дрскавца, и при том се спе више и више трошио. Глава му добила необичан облик; рибља коса и лице као предао дакале

су му ружан изглед, а уз осталу жалосну појаву његову, жалостан. Кад се тако закрвљали Тобијас, овакав какав је био, са својим братићем у наручју, братићем који је набрекао од здравља, над се тако вукао доле до Шпреје, онда су се на прозора на колеби подизале псовке, али се нпак никад нису чуле на пољу. Но Тил, кога се ова ствар нпак више тицала но нпта друго, као да није имао очију за њу и више хтео да разуме ни оне знаке што су му их добацивали суседи који су му желели добра.

II.

Једнога јутра у јуну месецу око седам сати дође Тил са службе. Његова жена није га честито ни поздравила, а већ по своме обичају поче лелекати. Она плива што су је узели под најам и пође је дотле давала кромпира колико је њиј требало, бпза им је пре неколико недеља отказана, а Лени све до сад нпкако није пошло за руком да пронађе ма што чиме ће је заменити. Мада је бпла њена душпост да се стара о њпви, Тил је нпак морао толико пута чути, како је само он крив што се ове године морају за скупе паре купати десет џанова кромпира. Тил би само прогунђао, па би, обраћајући мало пажње на Ленине речи, одмах отишао посетпти свога најстаријега сина, с којим је спавао кад није бно на служби. Овде се спусти те с брижним изразом на своме добром лицу, стане посматрати дете и назад га пробуди бранећи и неко време од муза што су навалпвале на њ. У планим ушалим очима малишанопим опртавала се дирљива радост. Нагло дохвати оца за руку а усне му се развукоше у тужан осмејак. Чувар му одмах поможе да обуче ово мало хаљинпца и одједанпут му пређе, као сенка, нешто преко лица, над оппши како се на десном, мало надуженом образу, бело-црвени показују трагови од пређу.

Кад се Лена за доручком, са још већом срибом прати на мало пре помепуте дубане неприлике, прекиде јој он реч рекавши јој, како му је железничар забдавао уступио парче земље дуж железничког насипа са свим блиау страхарпнце, а то зато што је њему — железничару, сувише далеко.

Лена то изнајпре не хте веровати. Мало по мало нпак нестаде њене сумње, те се сад позпрално одобровољи. Стаде укрштати питање о величини и доброти њиве и још нека, а над дознаде да су на њој осем свега још и две ситне воћке, често пошашави. Кад није више нпшта остало што би питала, а у исто време ситничарево звоно које се, узгред буди речено, могло чути у свакој кући у овоме месту, стаде звонити, она одјури да распрсте ову новост по сеоцету.

Док је Лена дошла у мрачни дубан ситничарев, пун робе, чувар се код куће нађао само око Тобијаса. Малишан му је седео на крилу и играо се са неколико шипарака што му их је Тил донео из шуме.

„Шта хоћеш ти да будеш?“ упита га отац, а ово је питање стереотпно, као и малишанов одговор: железничар. То није бало питање тек из шале, јер су се сновни чуварени збпала пенали до те висине и он је од све збиље желео и надао се да ће од Тобијаса, с помоћу божијом, бити нешто изванредно. Чим је са бескрајних усана малишанових пао одговор: железничар — а он наравно није знао шта то значи — Тилово лице поче сјати, док се најзад није формално озарило душевним блаженством.

„Иди, Тобијасе, иди се играј!“ рекн ће он кратко после тога, прпнађујући луду цвером што га је разгорео на отвпнуту, а малишан се брзо прогура на врата, пун плаке радости. Тил се сауче, леже у постељу, те сладпо неко време замишљен уночено гледати у спнску и чађаву тавапицу. Око двапаест сати у подне пробуди се, обуче, па слушајући како му жена спрема ручак вичући као и обично, изађе на улицу, и ту одмах нађе малога Тобијаса где на једне руже на зиду гребе пстпњама реч и тура га у уста. Чувар га узе за руку па пређе с њим једно осам сеоских кућпца до Шпреје, која се, црна и стакласта, пружала између једва олиставих јаблановпа. Баш над самом водом, била је једна гранитна стена и Тил седе на њу. Цело се седо већ бпло навикло, да га по поле лепом времепу виђа на овоме месту. Дена су га особито волела, звала га „отац Тил,“ а он им је покаипако игре, којих се сећао из своје младости. Што је нак најбољега имао од својих успомена, то је било за Тобијаса. Он му је дедао стреле које су више летеле но код свих осталих дечака. Од врбовине му је правио свирајке, и чак је пшао дотле, да је спојим промукли басом пепуцао по каку бајалицу, док би розним корицама од свога ножића лагано ударао по врбовој кори. Људи су рђаво узимали ове његове детинарије; непојамно им је било, како се он могао толико забављати са тим балавцпма. У самој ствари, они су нпак морали бити задовољни тиме, јер су деца под његовим надзором била добро васпитавана. А сем тога, Тил је с њима радно и озбиљне ствари: одрасле би прелпшавао у школским задацима, помагао им при учењу стихова из библије и песмарице, а са малишанима сриђао „а“ — „б“ — „аб“, „д“ — „у“ — „ду“ итд. После ручка, леже чувар да се опет мало одмори. После спавања попи кану па се одмах за тим стаде опремати да иде на службу. Као и за сва друга његова спремања, и за ово му је требало доста времена. Свакп му је покрет бно од већ толико година утврђен; по васда истом реду брижљпво су улазпле у џеп од његових хаљина, стварп порељане на једном малом ормапчићу од ораховине: нож, бележник, чешаљ, стари сат. Нарочито се пазило на једну малу њпжицу, увијену у црвену хартпју. Преко ноћ је лежала испод чуварева подгласника, а преко дан је васда носио у предњем џепу свога службеног капута. На етикети испод завоја стајало је Тиловом руком записано, неразгонпм али нарочптим руковпном: штедионична књига Тобијаса Тила. Када Тил оде, на дунарском сату са дугачким шеталицом и жућкастим квадратом, било је четири и три четврти. Малени чуњић, који је бно његова сворина, превезе га преко реке. На другој обали Шпреје, заставе неколико пута, па обрнувши се сеоцу стаде прислушкивати. Напослетку удари шпрокпм путем кроз шуму и после неколико минута нађе се усред борове шуме — дубоко ушутра чуо се шум — борове шуме, чије су масе од изгпања личиле на црно-зелено узбуркано море. Нечујно као, по киљиму, корачао је прено влажнога слоја од маховине и иганца. Он је и негледајући нпшао својим путем, одде кроз црвено-сиве стубове старе шуме, тамо даље кроз густо испрплетано младо дрвеће, а тамо још даље преко пиронпх забрана, које су сенчили неколико високих и витких борова што су пх сачували да заштите изданке. Са земље се надпвала планчаста, прозрачна магла пуна сваповакога мириса и дрвеће је било као окупано. Тешко, мпсленп небо дубоко се спустало више врхова од дрвећа. Јата врана као да се купала по сивкастом ваздуху, пуштајући без престанка своје крештаве гласове. Црне баре пупиле су рупчаго по путу, а суморна се природа још суморније огледала у њима.

„Ужасно време“ помисли Тил, кад се тргао из дубоког размишљања и подигао очи.

Али, његове мисли одједанпут узеше другп правац. Он је опако нејасно осећао да је морао штогод заборавити код куће, и збиља, претурајући по џеповима, виде да му нема парчета хлеба с путером, а морао га је васда носити са собом због дуге службе. За тренутак застаде неодлучно, па се онда одједном окрете и упути право у село.

Убрзо је дошао до Шпреје, са неколико спажених удара пређе је, на одмах затим, сав у зноју, пође сеоским сокаком навише уз благу узбрдницу. Стари шутави бралаш ситничарев лежао је на сред улице. На једној страни, премазаној катраном, стоји једна врапа. Рашпарп крила, стресе се, мрдну главом, набаци нсено „кре,“ „кре,“ да ти уши заглупи, па звпждућп крилима, пођете и ветар је однесе према шуми.

Од становника ове мале колоније од једно двадесет рибара и дрвара с њиховим породицама, нигде једнога да видиш.

Један крештав глас прекиде тишину тако гласно и оштро, да чувар и протпв воље застаде у тренутку. Допре му до уха бујица оштро избачених, нехармоничних гласова који као да су долазили из онога отвореног прозора на забату од неке спнске куће коју је он сасним добро познавао.

Утишавајући што је могућно више шум својих корака он се прикучи блпже и сад сасним добро распознаде глас своје жене. Само још неколико корачаја, па још је нејину речи могао и разумети.

„Шта, немилосрдни витконе, бездушниче! Зар да онај прљп, сиромах пропне од глади? — а? Е чекај само, чекај, научићу ја тебе како се ради!“ — Запамтићеш ти то.“ За неколико се трепутака све утпша; за тим се чу неки шум, као кад се чабукају хаљине; одмах по том нов град од грдње.

„Е мој бедни жутокљуне,“ одјекивало је онго у најбржем темпу, „мислиш ти, да ћу ја допустити да ми рођено дете умре од глади због једног таког дронька, као што си ти?“ „Јеник за зубе!“ закрпча, кад се чу лагано планање, или неш добпти порцију, да ћеш имати осам дана да једеш.

Планање не престаде.

Чувар је осећао како му сриде удара тешким неправилним ударима. Поче помало да дрпше. Његове су очи упорено гледале у земљу, а неправплна и жуљевита рука згпадила би на страну неколико пута пре-

мен мокре косе, која би опет напоа пала по његовом челу.

За тренутак умало што га не саплада. То је био грч, што му је мишиће набрекао, пре стегао у песницу. Он поцуста а место њега оста потмуо умор.

Несигурним кораком уђе чувар у уску, цигласта поплочања, трем. Уморио и полако попе се уз дрвене степенице, што су кврцале под њим.

„Пеуј, пеуј, пеуј!“ чу се опет; уз то се чу, како неко три пут једно за другим пљуну, са свима знацима беса и презирања.

„Једни, подли, подмукли, злобни, ниски, простачки дедаче!“ Речи су ишле једна за другом, све јаче наглашене а глас што их је избацивао, поканто би запиштао од напрезања „хоћеш да ми деге бијеш, а? И ти се, једна раго, усуђујеш да сирото дете без одбране тучеш по устима? — Је ли? — А? Нећу само да пређам руке од тебе, иначе,...“ —

У том тренутку Тил отвори врата на соби а упаљеној њени паста у грлу ређе започете реченице. Од лутање је била бледа као креда; усне су јој накосно дрхтале; била је подигла десну руку па је спусти и дохвати лонац од млека, на кога покуша да напуни једну бочицу. Али у пола довршен, остани овај посао, јер се већи део млека изливао преко бочина врата на сто, па за сим сам себе од узбуђења стаде дохватити час ову час ону ствар, не могући је задржати дуже од неколико тренутака, па се најзад толико прибра, да опште нападе на свога мужа: „шта то опет значи, да се он пред њим овако у невреме, каза да је тек није хтео за што пребити; „То би му већ било последње,“ вели она, а одмах за тим: њој је чиста савест и не мора ни пред ким обарати очи.

Тил је једва чуо шта је она говорила. Његове очи летимице пређоше на Тибијину, свог ушљивара. За тренутак је изгледало, као да силом мора да задржава нешто страшно што је у њему расло; за тим се, по напрегнутом лицу, одједном расу стара олегма, чудноватo озарене потајним, страшним светлуцањем његових очију. Неколико секунада почивао је његов поглед на сложним удовима његове жене, која је — окренувши лице а хватајући се час онога час онога — још једнако гледала да се прибере. Њене пуне полуваге груди надимале су се од узбуђења као да ће да распрсну прсник а њене наборене сукње правиле су широке кукоље још ширим. Као да је из те жене изливала нека спига несвладљива, неодољива, за коју је Тил осећао, да јој није дорастао.

Лака као тавана паучина а међутим чврста као мрежа од гвожђа обавијала се она око њега стежући га, свлађујући, уназујући. Он јој, и иначе, у оваком стању није могао ништа рећи а најмање што грубо, те је тако Тибијас, који је чучао у једном ћошку, препашћен и окупан сузама, морао видети како му отац и необузрљив се више не ће, уз наборављени хлеб са пељног бапна, пружи га мајци као једино објашњење, па га одмах опет нестаде, климнувши расејано главом.

III.

Ма да је Тил прешао пут до своје усамљене шуме што је могао брже, ипак је дошао тек после петнаест минута после утврђеног времена.

Помоћник чуварон који је добио јехтину због нагле промене у температури, као што је морало бити у његовој служби, човек који је с њим наизменично био на служби, стајао је на малој песковитој платформи кућичиној, већ спреман за полазак а велика пруа нумера на белој подлози на далека се још видела кроз стабла.

Обојица пружише један другоме руке, укратко саопштише поненто па се растадоше. Једнога нестаде у кућерку, а други пређе преко пруге ударивши оним сокаком којим је Тил био дошао. Кроз стабла се чуло, његово грчевито кашљање најпре ближе па после даље, а с њим изумре и тај један једини људски глас у овој пустари. Тил поче и даље, као и увек, тиме, што на свој начин спрени за ноћ тескобну, четвороспратну камену зграду чуварева кућерка. Он је то механички радио, а међутим његов се дух бавио утишом последнега часа. Вечерно је на уском сиво обојеном столу крај једнога од она два прозора са стране — два прозора, кроз која си згодно могао прегледати пругу. После тога потнали ватру у малој варљаној пећи па на њу мету лонац хладне воде. Пошто је најзад још колико толико дотерао у ред спране, ашов, мотику, мора, и т. д., стаде чистити свој фењер, па га одмах и напуни петролејом.

Кад је оно било спремно, на звону обавиште три опитра удара, која се поновише, да је у правцу од Бреслане на оваво пошао воз са најближе станице. Непоказујући ни најмање журбе, Тил отаде попрачити у кућерку, па најзад, са барјачићем и торбицом у руци, изађе лагано напоља па се, једва идући, упути уском песковитом стазом на раскрсница на једно двадесет корака.

Тил је њене браве сасвено дизао и спуштао после сваког воза, ма да је ретко кад ко ишао тим путем.

Био је спремо свој посао па чекајући ослоњен се сад на браву, набрадзату белим и црним цртама. Пруга је и десно и лево, разлазила у правој линији у непрегледну дубраву. С обеју страна масе од исдина чисто су се појављале уназад, те између себе остављале дроласт што га је испуњавао црнеикасто-сиви насип посут шљунком. Црни паралелни колоиоз на њему јачио је, кад га снега прегледаш, на огромну гвоздену пречу чије се узано повесмо стевало у једну тачку на хоризонту, на крајњем југу и северу.

Био се дигао ветар и полако потерао таласе ниа ниоцу од шуме па у далину. Из телеграфских дрвета што су се пружали дуж пруге, одјекивао је зузук. По жицама што су се као мрежа каког исполинског паука протезале од дирека до дирека, са прекутом су се прилијала у густим редовима јата од тица. Један детлић прелете преко Тилове главе, али га он и не погледа.

Сунце, које је баш сад лебдело испод ивице огромних облака, да утоне у приволено море од грања, на дубрану просу рену од пурпура. Аркаде са стубовима од борова дрвета с оне стране насипа чисто се потналише изнутра, па се стадоше жарати као гвожђе.

И шине почеше пламтети, као пламене змије, али се оне пре угасише. А сад се пламен поче лагано њихати са земље у висину остављајући у хладној, мртвачној светлости најпре стабла од борова, па онда највећи део круна њихових, превлачећи напослетку црвенкастом светлошћу само још крајњу ивицу од врхака. Безгласно и свечано свршавао се узвишени призор. Чувар је још једнако стајао крај бране, без покрета. Најзад корачи нека тамна тачка на хоризонту, тамо где су се састајале шине, постајала је све већа и већа. Растући са сваком секундом, ипак као да стоји на једном месту. Одједном се почиње кретати и приближавати. Шинама пролази нека дрхтавица и зујање, ритмичан звекет, потмуло тутњаве, које бивајући све гласније и гласније, најзад не стаје личити на топот коњских копита од какве гомиле коњаника у јуришу.

Из далека је на махове расло кроз ваздух неко хрипање и пратање. Сад од један пут прореза тишину. Бесна хука и бука испуни простор, шине се стадоше савијати, земља задрхта — силан налет ваздуха — облак од прашине, паре и дима, и ниво, задирано чудовиште прође. Као што је та бука нарасла, тако је мало по мало изумрла. Дим се отеже. Скупивши се у тачку нестаде воза у даљини, а она стара свечана тишина распростре се над оним кутком дубравним.

* * *

„Мина“ прошапута чувар као из сна пробуђен па се врати своме кућерку. Пошто скува тавку кафу, седе на земљу, на пијући гутљај по гутљај; с времена на време, стаде унонено гледати у пушано парчи неких новина што га је нашао тамо негде на пруги.

Мало по мало, па та стаде обузимати неки немир. Он је држао да је то с тога што се већ била ужарила, те брзо скиде кацуг и прсник да себи олакша. Кад то ништа не поможе, он се диже, узеде из ћошка лопату па се упути на ону пољовљену њиву.

То је био узан појас песка, сав обрастао у коров. По грањама обеју оних крилазних њокака на њему лежали су скоро, дивне цветови, као пена, бела као снег.

Тил се умири а тихо задовољство стаде га полако обузимати.

Е сад на посло.

Ашов је са шприпутом засецао у земљу, мокра парчета њена потмуло су падала и дробила се.

Кошао је неко време без престанка. Од један пут стаде, па рече гласно и разговетно, машући главом тамо амо: „не, не, не иде то тако,“ на опет: „не, не, никако не иде то тако.“

Било му је одједанпут пало на памет како ће сад Лена, рвауме се, чешће назаити овамо да тежа њиву; тиме ће се сида морати знатно уздрмати онај старински начин живота. И брзо се његова радост што је господар ове њиве, претворн у незадовољство. Брзо као да је био намеравао да што рђаво учини, истраже ашов из земље

па га врати у кућерак. Овде поново паде у мукло размишљање. Тешко да је знао зашто, али мисао да ће Лепа по цео дан бити крај њега на служби, бивала му је све неспокојнија, па колико да је гледао да се с њом помири. Чинило му се као да има још нешто њему драго, као да се коме год спремао да му дирне у најосетљивији струнчић, те му и против воље набрекоше мишићи, у слабом грчу, а међутим му се са њима у слабом грчу, а међутим му се са њима у слабом грчу, а међутим му се са усана отре кратак иззивачки смех. Уплашен одјеком од онога смеха, подиже очи, и у том изгуби вољу у мислима. Као да опет пађе, као да се зари у ону стару ствар.

И одједанпут се нешто као густ прах застор расцепи на два комада, и његове помућене очи добише сјатар вид. Одједном му дође у душу као да се буди из двогодишњег мртвачког сна, и сумњиво машући главом стаде посматрати све оно, што је зар требало да учини у ованој прилици, и од чега му се коса дизала у вис. Сва она историја патње његовог старијег синчића, коју су утисци из последњих часова могли још само потврдити, јасно му искрсну у души. Обузе га спутња и кајање, и поврх тога још као неки срам, што је све оно време проживео у срамној тупељивости, небрињући се за ово добро створење без одбране; шта више, неваласећи ни снаге само, да сам себи призна колико је оно много патило.

Са ових представа поред све његове попустљивости, представа које су га мучиле, спопаде га тежак умор, те тако заспа повијених леђа, с челом на руци, коју је положио по столу.

Дуго је тако лежао, док неколико пута не викну пригушеним гласом име „Мина.“

У ушима му је брујало, као да је око њега огромна маса воде; пред њим се хватао мрак, он разрогачи очи и пробуди се. Удови су му дрхтали, од страха му поша зној на све боре, било му је ударало неправилно, лице му је било сво уплакано.

Била је помрчина густа као тесто. Хтео је да баци поглед на врата али није знао куда да се окрене. Дрхљућа устаде. Њиме је још непрестано владао смртоносни страх. Тамо на вољу шуштала је шума као узбуркано море, на прозоре његове кућице нетар је наносио град и кишу. Тад је збуњен пипао рукама унаоколо. За тренут ока дође сам себи као човек који се дави — од једанпут блесну планичаст сјајан пламен, као да је као надземаљске светлости пала у тамну атмосферу земаљску да се одмах угуши у њој.

Тај је тренутак био довољан да чувар дође к себи. Он дохвати свој џепер, на који је на срећу наишао, а тога тренутка затресла гром на најдаљој ивици украјинског неба. Најпре тутњеви потмуло и удржано, потрљао се све ближе у кратким, узбуркалим таласима као од труда, док се најзад, растући до гигантских потреса, и преплићући целу атмосферу, не испрасни с тутњавом, дрмусањем и брујањем.

Провори завечаше, земља задрхта.

Тих је био запашло свеће. Кад се опет прибрао, погледа му при паде на сат. Једва ако је било пет минута до проласка бројта вода. Мислећи да је пречуо сигнал, он пође брзи у колико је могао брзо због слузине и помрчине. Још док је радио око брзина, одјекну сигнал. Ветар му поцепа топове па их расу на све стране. Борови су се савијали и тајанствено крчећи и пиштећи прилазили своје гране један уз другога. Одједном се угледа месец, лежао је између облака као бледо златна луска. Према његовој светлости видело се како се ветар пробија између прних круна борових. Ките лишћа по бресама крај насипа повијале су се и леприле као коњски репови њихових паката. Под њима су лежале две линије од половина које су, мокре, сјајиле, упијале бледу месечину на неколико места.

(Наставиће се)

ИЗ АДМИНИСТРАТИВНЕ СЛУЖБЕ

четири начелне одлуке Пореске Управе

I

13. јуна 1903. год. *Чл. 93.* Пр.Бр. 10493:

Наређења чл. 93. закона о непосредном порезу, не односе се на лица, која на државним часма плату, пензију или надокнаду примају, а у колико се тиче њихове плате и пензије.

II

16. јуна 1903 год. *Чл 109.* Пр.Бр. 8437:

Повчани заводи и акционарска друштва, која плаћају порез на приносе од улога датих овим заводима на штедњу. — Чл. 39. закона о непосредном порезу, — дужни су, да напишени порез шалу дотичним пореским одељењима у року од 15 дана (чл. 103) рачунајући од дана, када сваране рачуна нашете за порезима подлоге. За доцније послати порез, не подлеже плаћању интереса заводи, јер по чл. 109 у вези чл. 106 за овај интерес одговорни су порески обвезници; а повчани заводи у овом случају то нису, већ повчарски пореских власти, а од пореских обвезника порез овај наплаћен је на време. За оваква одношења, према управницима завода, има места примени само казне на чл. 114 закона.

III

21. јуна 1903. *Чл. 56.* Пр.Бр. 11306:

Кад један обвезник из чл. 56. I и II групе има дво или више радња, минимум предвиђен тим чланом законским, рачуначе му се за сваку радњу, тако, да дотични обвезник мора за сваку радњу плаћати најмање по 15 динара на име непосредног порева на приносе од радње.

IV.

24 јула 1903. Пр.Бр. 14865

Знатније штете претрпљене у трговини, када се пуномоћно доказу; ако су тако велике да обухватају пословне операције целе једне године, те се не могу поправи добитцима из другим операцијама, по нађу на терет капитала обвезниковог, сматрају се као довољан повод за нову оцену по чл. 93 зак. о непоср. порезу. У том ће случају Порески Одбор претходно испити, је ли претрпљени губитак такве да покаћи собом и смањење пословних односа обвезникових, и ако јесте шкиње поново капитал, обрт и трошкове своје радње могућених.

Тако ће се нпто поступити и у случајевима кад су губитци незнатнији, али ипо произлазе из трговачких послова по из других узрока, као н.пр. у случајевима да се роба уквари и с тога бази, кад изгоре или се потопи, итд., и у опште увек кад се по природи штете може закључити, да ће утицати на пословну моћ дотичног обвезника. Но и у свим тим случајевима штета мора бити пуноважно и надлежно утврђена.

* * *

Како су прва и трећа одлука написане у намери, да послуже као упут пореским властима, којима су одређене законске, које се у овим одлукама поменуу позвате, то су оне за ширу публику нејасне, кад би их остављао без потребног објашњења.

Да би се, дакле, овим двема одлукама користили и порески обвезници, ми ћемо оиде да објасниио и једну и другу.

Дакле:

Но чл. 93. закона о непосредном порезу, „који обвезник, „коме се после извршења разреза пореза промени имовно или приредно стање или зарада, дужан је да у року од три месеца, рачунајући рок од дана, када се промена десила, поднесе пријаву, са потребним доказима и пријави промену, те да му се према тој промени и пређа расподели или од истог са свим одбоји.

После тога рока, ако би се имовно или приредно стање увећало, поступиће се по чл. 107 овог закона, а ако је стање или зарада умањена, онда се за текућу пореску годину неће смањити порез.

Како су многе пореске власти мислиле, да се ова одредба односи и на она лица, која на државном часма плату или пензију примају, то је Пореска Управа одлуком под I објаснила да се ова законска одлука на њих не односи, јер по другим законским наређењима, за њих подносе пријаве надлежни, под којих плату или пензију примају, па то важи и за промене.

То је што се ове одлуке тиче а што се тиче одлуке под III, ствар је у овоме:

Многи порески обвезници, нарочито у унутрашњости, воде по две три мање радње, од којих свака за себе подлежи плаћању пореза. Тако, један новчи у селу ради и коларску радњу и т. сл.

Према пропису, који је изашао и за једну и другу радњу, он мора бити оптерећен за сваку од ових минималном стопом из чл. 56. групе II, а ништо треће, а не ће се сматрати прилог обеју радња, на да се према томе укупном приносу оптерети, ако нарочито, прилог буде у овим радњама посебице мања од суме, која је потребна за најмању скалу пореску, па да износе 15 динара.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Јелки срески писар учинио нам је ово питање:

„Павле Анђелковић, из В-ола, тужио је Првостепеном Суду Јована Икића, онд. за наплату 370 динара главнога дуга са 12% интереса од 16 априла 1895 год., колико му дугује по облигацији, која је потврђена пов среске власти — дакле по јавној исправи.

Тужени Павле поричке да је ову облигацију издао, те је, поводом тога поведена против њега кривична истрага за дело из т. 3. § 253. прив. законика.

Но може изхођењу, овде у нашите нема места кривичној истрази, над је исправа јавна, у чију се истинитост не може на сумњати нити противно доказивати, и да дужнике, ако приличан дерет, просто одустанови ствар, неруђући и сам, да му поравнање не може помоћи.

Како се у нашој држави, где је и Правосудни Суд, те има доста правника, вероватно гледа на ову ствар, то молим Уредништво, да ово изволи имати своје мишљење на ову ствар.

На ово питање одговарамо:

Овакав случај већ је био један пут предмет одлуке и расправе нашег судова, и њега своштила г. Ст. Максимовић, у своју збирци пасених одлука одељења и општих седница Касационог Суда (књига IV стр. 95) овако:

Нерицање обвезе плаћају утврђене, не спречавања кажњиво дело по тачке 3. §. 258. крив. закона. — Првостепени пожаревачки суд, пресудом својом од 25. фебруара 1898 године Бр. 6216, осудио је С. А. на две године затвора, што је поништио, да је обвезу плаћају утврђену нађо. По Апелационом Суду, решењем својим од 2. маја исте године Бр. 1783, пуштено га је испод суђења, налазећи: да у томе поступку нема кажњивога дела по ових разлога:

Дело прекаре према § 254. кривич. закона, где је разлика дешавајућа истога, условљава штету, која би за повериоца могла наступити услед поравнања, од стране дужника, плаће обвезе. Па како је у овом случају обвеза оптуженога јавна исправа § 187. граф. пост. јер је судом утврђена, и као таква, по §. 188. граф. пост. потпуни доказ о овоме о чему гласи, и као овај, који наводи да је она неистинита мора то и доказати, то онда просто поравнање обвезе од стране оптуженога, не може имати никакве штетне последице за повериоца — приватнога тужиоца — те према томе не може чинити ни кажњиво дело прекваре из тачке 3. §. 253. кривичнога закона, за које се С. оптужује, а кад нема дела за које се оптужује, онда се он, по §-у 250. а крив. поступка, има пустити испод суђења,...

По жалби државног тужиоца, Касациони Суд решењем својим од 10 јуна 1898 године Бр. 5283, оснажио је горње решење Апелационог Суда.

Као што се, дакле, види из предњих одлука наших виших судова, у роби Јовановој нема кривичног дела, јер нема штете за повериоца Павла, као битног услова за казнену одговорност у оваквим случајевима.

* * *

Један срески начелник пита овако:

„Пре 15 дана примио сам дужност у овоме срезу. Поред осталих предмета примио сам и предмет кривице једнога грађанина, који је осуђен пресудом среске власти на 15 дана затвора за дело из § 357 кривичнога закона.

Пресуда ова стајала је на извршењу скоро 2 месеца, али како су приликом биле поодлаз за осуђеног, извршење није ни покушавано.

Како се већ приближује време застарелости, да сам позвао осуђеног да пресуду извршим, али он ми је поднео решење поштенски, из којега се види, да је поднео молбу за помиловање, а јутрос је наша власт тражила и ита извршење.

Ја не знам да ли ће овај човек бити помилован у опште, а не знам ни кад ће старија власт вратити акта.

Ово се јако може догодити, да пресуда застари докле акта дођу од више власти, те би тако, морао цело доћи до одговорности.

Како су ови случајеви чести, а мишљења нису уређена, како нама поступати у овакиим случајевима, ја молим уредништво да ову ствар сматра за хитну и изволи објаснити: шта треба радити у овакиим случајевима, на да се не дође до одговорности."

Питање ово регулисано је расписом господина Министра унутрашњих дела од 14. децембра 1890. год. ПБр. 21003, који ћемо међу одговора донети овде у целини.

Расиис, дакле, гласи:

„Често случајеви застаровања истуиних пресуда, услед погрешног схватања многих полицијских власти, за молба за помиловање задржава пресуду од извршења дају ми повода да начелству — управи сиреском на овакве појаве пажњу и упутим на правилну примену закона. По §. 220. кривичног закона, тромесечни рок застарелости такве пресуде рачуна се од дана када она буде извршна. Сама природа истуиних кривица повлачи за собом потребу за брзу примену казне, предпоставе у извршној пресуди дотичне власти, те за то је и казна све слабијег дејства, у колико је време између извршења ублажење од дана, када је кривица учињена. А како о утицају протекло нашле не може бити ни реча на случај застарелости, чиме се и цела казне премашује, и како се услед учестаних молба за помиловање, које изазивају у томиме пространију преписку, над се непосредно Министру унутрашњих дела, а често пред само време застарелости дође, то ће начелство — управа нарећити извршење пресуде у законом року каиком год до тога времена резултат молбе за помиловање није достављен полицијској власти, јер је досуђивање да пресуда застари противзаконита повреда службе, а никојим законским прошиним није полицијска власт овлашћена, да пресуду задржава од извршења, услед непрестојег трајења нијзине власности. А ако би се овакво поступање власти правилно а с обзиром на могући повољан резултат тражене милости пратило, помиловање ће се дешевом одних надлежној власти достављати."

Како што се види из овога расиса, молба за помиловање не задржава пресуду од извршења, што нека власти над год шкољу акти крнице по молби за помиловање, нарочито у случајевима кад је застарелост на прагу, задржавају пресуде или краткак назад оне, нако би могли пресуду извршити и у оним случајевима, кад су акти код старије власти и кад их она на време не врати.

* * *

„Један општински писар пита:

„Решењем господина Министра унутрашњих дела, од 4 марта ове године, удљен је привремено од дужности наш председник Павле.

Против овога решења он није нарамо жалбу Државноме Савету, и 24-ог марта дошесе је закон о општинама, по коме је он коначно удљен од дужности решењем среске власти.

Плата му је била исплаћена до дана прног удаљења по решењу г. Министрова.

После 29. маја ове год., Павле је поново уведен у дужност председника општине, по наређењу.

Покрећућу је сада питање: дали Павлу припада плата, јер он нијали да је незаконито удаљен први и други пут, и да му, по томе, припада плата и за све оно време од 4. марта па до дана новог увођења у дужност.

Мени се средништво за потребно обраћење по овоме."

На ово питање одговарамо:

По чл. 147. закона о општинама, удаљење председник нијаје право на плату ло дана расписања, и ако је ово привремено, а почиње им опет тећи од дана увођења у дужност, ако би Државни Савет нашао, да је удаљење било потребно.

Плата нађони, ако пеково удаљење траје дуже од месец дана, припада онима, који их у председничкој дужности заступају по чл. 118. закона о општинама.

Према овоме, Павлу не припада ништа на ино плате од дана прног удаљења од дужности па до новог увођења.

* * *

Један председник општинске пита:

„У члану 112 закона о општинама прописани су услови, које мора испуњавати деловођа општински.

Између осталих услова стоји и овај: „да није никад осуђиван за злочинства, преступе или иступе учињене из користољубља".

Према овоме, може ли бити општински деловођа оно лице, које је било осуђивано ма над у животу за дела из користољубља, без обзира на то, што оказ уписа сва грађанска права.

Осиово строге погодбе за положај деловође, учео је законодавац у закон исто, што је положај деловође општинског једна од најважнијих положаја у државни у односиоју према народу, па се тражи апсолутна исправност људи.

Ако овако осуђивано лице нађа на би заступало деловођу у извесним пословима, онда би могло бити нађи писар у овом општинама где је више писара.

У општинама, пак, где је само један писар, те но томе врши све послове, који припадају и деловођи, он мора имати све погодбе из чл. 112. закона о општинама, без обзира на то, што се он зове писар а не деловођа.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Андрију, сина Милана **Хаџића**, из Дворишта, среза поцерског, жена је пестало 8. овог месеца, тражи срески начелник актом Бр. 6076.

Андреја има 26 год., стаса је висиског, лица дугуљастог, нема је, косан, кад говори зрсна, мало је судушаст. Ко о њему буде ма што знао, нека то доставн моментуом среском начелнику, он управи града Београда с позивом на акт Бр. 22.562.

Мирко син Милана **Стојковића**, бив. подвичара. **Лука** син Сретена **Марковића**, **Милан** син Крсте **Марковића**, **Сретен** син Ђорђа **Николића**, **Милан** син Танасија **Михаиловића**, **Веселин** син Вучића **Танића**, **Милан** син Саве **Ђурића**, и **Милан** син Уроша **Шуљагића** сви из Ужица, и **Перо Бркић** сварач из Шапца, рођени 1882 год. нису на дан 30. августа ове год. престали рекрутну комисију у Ужицу ради ремртовања у стални кадар.

Начелство округа ужичког актом Бр. 5732 моли све полицијске власти да напред именоване у својим доменацима потраже и пађене упуте где треба. Акт управе града Београда Бр. 22538.

Димитрије Анђелковић, **Ђурџић** из Београда, са станом у улици „Кодарчетовој“ бр. 10, кога је пестало 21. тек. месеца, на молбу његове жене Јелене тражи Управа града Београда актом Бр. 22873. Димитрије има 48 год., средњег је стаса, пуи, добро развијен, лица округла, нема је у општо. Ко о њему буде ма што знао, моли се да о томе извести Управу Београда.

Никола Стефановић, скитница, осумњичени због крађе, тражи управа града Београда актом Бр. 23460. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом управи.

Смиља Смиљковић, из Босне, окрилавог ва крађу, тражи нач. ср. рађевског. Смиља има 22 год., средњег је стаса, бркова мали, очиљ граорастих, у лицу је рсов, на бради има белегу обличја и величине двадесетара. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом среском начелнику, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 23182.

ПОТЕРЕ

Влајку Витошировићу, земљоделцу из Штитара окр. подримског ухрађено је ноћу између 15—16 т. м. каусе једно длаке зелене, старо 4 год. са жигом „Н“. Позивају се све полицијске власти на ухрађене крадљивца и покрађе, а према акту начелства округа подримског Бр. 9487.

Драгу, жену Стевана **Николића**, земљоделца из села Калуђерице, која је одбегла од свога мужа и собом однела стварн у вредности преко 150 динара, тражи начелство окр. београдског актом Бр. 6462. Драга има 40 год., средњег је стаса, смеђа, лица округла. Акт управе гр. Београда Бр. 23116.

Ивана Жикића, бугарског војног бегунца, старог 16 год., раста средњег, носе раће, очиљ плавих, тражи управа града Београда актом Бр. 22967. Пронађеног треба стражарно спровести управи.

Недељко Тодоровић из Грачаца и **Данило Јашић** из Д. Љубовије, оба притворенини окружничког пристеленог суда, побегли су из судског притвора 12-ог прошлог месеца. **Недељко** има 30 год., средњег је стаса, пуи, у општо с смеђ, у одећу је нарочком: чохани појерак с рукавима, кошуља од српског платна, на глави шубара. **Данило** има 24 год. средњег је раста, смеђ, има ретку смеђу браду а одело исто и Недељко. Лознични пристелени суд актом Бр. 10285, моли за најживље тражење оних бегунаца који се, у случају пронађења, могу спровести и управи града Београда с позивом на акт Бр. 23130.

Димитрију Ђорђевићу, механџији из Кнежевца извршена је опасна крађа ноћу између 20—21 пр. м-ца, и том приликом однето му: 28 пантљика, 2 полушалета, 1 свилена анра, 2 пошчавице од по 10 динара, 6 комада петодинарака, 24 динара у ситну, један златан женски сат с ланцем, 2 дирдинитске грапе: једна златна а друга сребрна, једна сребрна сат са три поклопца, један пар златних манжетна са дирдинитским камењем, 2 женска дирдинитска пристена за шамију и 5 комада златних манжетна. Срески начелник из Кнежевца доношом Бр. 1004. моли за најживље тражење непознатих крадљиваца и покрађе. Актом управе Београда Бр. 23078.

Димитрију Аранђеловићу, пекару из Крагујевца извршена је опасна крађа ноћу између 17—18 прошлог месеца, и том приликом однето му: 306 динара у готовом новцу, један сребрни сат са три поклопца, један бубњар од прве коже са пресном постањом, један пошчавић од прве коже, и оне средње класе дутуре: $^1/_8$ Бр. 4295, $^1/_8$ Бр. 4296, $^1/_4$ Бр. 14451, $^1/_4$ Бр. 22490, $^1/_8$ Бр. 28333 и $^1/_4$ Бр. 26281. За непознатим крадљивцем и покрађом наређује се најживље тражење. Акт начелства крагујевачког Бр. 12906 и управе града Београда Бр. 23.045.

Јовану Лаловићу, кафеџији из Крагујевца извршена је опасна крађа 27. пр. м-ца, око 8 сати у вече, и том приликом однето му: 400 динара у новчаницама од по 10 дин., 1 пантолоне, две узлоше пешкире од по 1000 дин. које гласе на име његово: један крагујевачки кредитног завода и друга крагујевачко задруге за штедњу и кредит, један пар скоро одела сутоете боје, једну беду пошуљу и једну футролу за пешки сахат. Начелство крагујевачко доношом Бр. 13295 моли све полицијске власти за најживље тражење крадљиваца и покрађе. У случају пронађења крадљивца се могу спровести и управи града Београда с позивом на акт Бр. 23186.

Гаврило Симић из Кнежевца и **Илија Костић** из Неготина, оба Цигани ковачи, побегли су из притвора ивањевачког пристеленог суда 25 пр. м-ца, око 7½ часова у вече. **Гаврило** је високог стаса, има танке мале бркове, браду браја, од одела има сукнене чешире с сајтама, штофани прслук и шајкачу. **Илија** је средњег стаса, сувоњав, има велике црне бркове, браја се, у оделу је штофаном, на глави је мало шајкачу. За бегунцима наређује се тражење. Пронађене треба спровести поменутом суду с позивом на акт Бр. 6527, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 23184.

Ноћу, између 29 и 30 јуна ов. г. украдена је Милошу Грбићу, тежаку, из Сиња једна кобила длане доратасте, стара 5. год., висока 154—155 см., жигосана знаком „К XV“. Сумња се да је оју крађу извршио **Стеван Н.** из Сиња дамбас. Он има 55 год., стаса је средњег висине, просед, од одела има актерију и чанире. Моле се све полицијске власти, да Стевана и покрађу потраже, и пађене спровоју начелнику среза Параћинског с позивом на Бр. 19175. Убр. 23390.

Филип Милосављевић, обрезивар, из Б. Баште ноћу између 18 и 19. ов. м., извршио је опасну крађу Живку Милетићу, хотелијеру, из Шапца, украо му 224-30 дин. Филип који је побегао има 28. год., у лицу је богиљав, брковза је новелинах, рибиз, у општо је рђав, од одела има на себи: црни панут сако, и беле пантаоне. Позивају се све полицијске власти, да Филипа живо потраже и најсонор спроведу начел. окр. подринског, с позивом на Бр. 9714 Убр. 23376.

Јован Петровић, земљод. из Бранковина, среза грузањског, управљена је једна жаребица ноћу између 24—25 пр. месеца. Украдена жаребица висока је 145 см. има 3. год. а жигосана је знаком „Т“. Наређује се тражење крадљица и покрађе. Акт управе Београда Бр. 23425.

Живку Милићу, земљоделцу из Вел. Поповића, украдена су 23. пр. мес., коњ и кобила. Коњ је длаке алатасте, стар је 9 год., путоногаст, жигосан жигом „Н“. Кобила је зеленкасто брњаста, у задње ноге путоногаста; жигосана је истим знаком. Начелник среза десетоважног актом Бр. 7852 моли за најживље тражење лопова и покрађе.

Светозару Шиљићу, трг. из Београда која се прикривено банио у Аранђеловцу извршена је опасна крађа ноћу између 30 и 31 пр. мца. и том приликом однето му: 1250 динара у новчаницама од по 10 дин., капут и пантаоне од утасете боје, један бубњар и мешице са инцентима: Марка Стаиковића од 670, Радована Стевановића од 1190, Јелара Ристића од 1640 и Косте Стевановића од 1400 дин. Са четири инцентата из Младеновца су, а све мешице гласе на фирму „Полићевић и Комп“. Сем овога украден је још и Шиљићев жоиин новчаник, боје жуте са 8—9 динара ситног новца и једни плаћо пресеже, пао и нешколко ситнијих мешица разних дужника. Све ове ноћи, и без сумње и од исте крадљивца извршена је крађа и **Јанку Ристићу**, трг. из Аранђеловца. Одвето му је: новчаник од прве коже са 20 динара у српским новчаницама и 4 динара у ситну, прслук и пантаоне отворене боје нешколко кишобрана и сунцобрана и једна чегка за чишћење одела. Начелник среза јасеничког денешом Бр. 12351 моли за најживље тражење лопова и покрађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

На Петров дан ове године, ово поповдан, обавен је стан Карла Тихиног, лимара, и из њега покрадено све, што је живо вредности за њиомет. Карлова се кућа налази на Дунаву у близини пошшеонара, усамљена на једној поланн. Ова крађа извршена је у времену, када се ни Карло ни жена му од полудне времена нису налазили под куће.

После обављене тражења, управа града Београда похватала је извршноце ове крађе, који су сви признали. То су: Јован Младеновић, пробисет, родом из Грабовца у округу морављанском, и Радивоје Симић, из Жарнова. Јован је служио код пошшеонара и, сазнавши, да у Карловој кући нема никог, договорио се са Радивојем, те горњу крађу на врло драак начин извршне.

Ну, чини нам се, да су они договорно ваше крађа извршили, јер су сем ове крађе, како признају, и у Жарнову украли једни јоргани Дражи Петковићу тешкиу из Жарнова, уснокивши ноћу преко прозор у кућу.

Износећи њихове слике, Управа Београда моли власти и грађанство за извештај, да ли

Радивоје

Јован

су они још где извршили какву крађу, пошто је вероватно, да се само на овим двема нису ограничили.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

8. јула око 6 сати по подне Стојан Стајковић, из Милатовца, у срезу хомољском, у свађи са тестом Стојком Аврамовићем, својом женом Милевом и сестром Јаником, у својој авлији убио је Стојана, своју жену тешко ранио, а сестрицу лако повредио на неколико места. За Стојаном дигнута је потера да се ухвати, а власт среска на лицу места води живу истрагу.

Исту намеру 12 и *13* јула, пестале су две кобиле из кашњења ктара општине шутњске, Драгомиру Марковићу из Забрежја, од којих је једна стара 10—12 год., лаке боје доратасте, на спици има беле белеге, и на лепима такође има белеге беле, па ма места но мало у предње и задње ноге опала длака од прашју, жигосана државним жигом „О“, величине средње. Друга је мало нижа стара 7 год. лаке отворено доратасте, у десну задњу ногу бопана — ражље — и мало јој мања нога — десна — па једној предњој нози копита бела.

Гриву пре носи са десне а друга са леве стране.

Начелство среза посавског, окр. ваљевског, актом бр. 5542 моли за живо трагање краљ-Аљивања и повраће. Акт управе града Београда Бр. 22642.

15. јула Јован Луковић из Липовца среза тавоевског обесио се у својој згради. Узрок је дуготрајна болест.

16. јула између 7 и 8 сати у вечи непознати злочинац извршио је једно село и једам стог јечма Милорада Алексића, из Горње Сабанте, округа моравског, те га том пљачком оштетио са 190·80 динара. Предузета је истрага за проналажење злочинца.

15. јула Никше Бојовић, из Брђака среза љубићског обесио се у својој згради. Узрок је дуготрајна болест, сневице.

15. јула око 9 сати пре подне, Златан Мирчићовић, из Липовца ср. власотиначког ватекао је у своме забрању Станка Ђурића, оца, са стоком, ту се са њиме свађао и Станка је са секиром убио. Златан је у рукама власти и дело признаје.

15. јула Михаило М. Ђорђевић, из Кунова среза пољаничког убио је из пушке Наталију кћер Јована Стојановића, оца, на повлано где побегло. Нарећена је трагање за убицом.

16. јула у 9 сати пре подне кад је сав народ био у пољу на раду, пет непознатих разбојника под маском ушли су у кућу Богоја Радосављевића, из Душановића окр. пожаревачког која је на крају села до шуме, нису жену Милу тукли, везивали и изнудили и одвели по највећу Богојевом 5000 динара у банкноти српским, 80 дуката у женском панцу, два венчана дуката, две златне бомбајице и једну пушку остругану. Истрага је предузета, да се разбојници пронађу и похитају због чега су и жандарми послате у срез.

Ноћу између 16. и *17.* јула непознати зло-вони покрали су: **Живку Солдатовићку,** из Мојковића једне нове ткане чутуре жутом фарбом фарбане и фаворисане, **Матају Марковићу** једно бок седло поломно са ћебетом и узди. **Петру Митровићу** пола, двоје зелене, старог 8 год. са жигом „Т“, висок 148 см. реза преднуса, **Ђорђу Стаиковићу,** пиљару коња дине преко стара 8—9 год. са жигом „О“, на челу цветаст.

Начелство округа подринског актом Бр. 9346 моли за тражење проналажења и повраће. Акт управе Београда Бр. 22401.

Ноћу између 17. и *18.* јула, пићен је мртав на сеоском путу Милоје Срећковић, из Камењине среза полгорског. Истрага је предузета.

18. јула Коста Голубовић, бивши чувар шума, родом из Јагодине пађен је мртав у врачићком потоку, окр. моравског. Према свима околностима конституисано је, да је Коста извршио самоубиство.

14. јула Војислав Марковић, чувар државних шума у срезу власотиначком, пићен је у државној шуми убијен и у земљу закопан. Убици су га: Милан Милосављевић, Васиљје Прерудовић и Гаја Јанковић, тежаци из Мозгова који су дело потпуно признали.

15. јула Алекса Радуловић, из Трешњевице, среза драгачевског, случајно је погинуо секући дрва.

16. јула Ђорђе Васиљевић, мајор са лађе „Рам“ српског бродарског друштва, око 10 сати пре подне, приликом са обале дунавске код Костола на лађу, случајно је пао у воду и удавио се. Леш његов извађен је из воде истог дана у 4 часа по подне. Пошто је утврђено, да је он случајно пао у воду, то није предузимана никаква кривична истрага.

17. јула Стеван К. Илић, из Живаја, среза пожаревачког, радећи на својој њиви на реци Морави, неизвесно како је у Мораву и удавио се.

19. јула око 11½ сати пре подне у радионици Стефана Николића, барутаџије из Пожаревца, из нехата опасе, дечак се је експлозија барутног барута. У том моменту био је у радионици дечко Радомир, син Танасија Ђорђевића, занимара, лечио је од 9 година, од експлозије опечен је и повређен тако много, да је 20. јула око 9 сати умро. Истрага је предузета.

19. јула око 5 сати по подне погинуо је случајно Живадин, син Љубомира Аврамовића из Гредетина, округа нишког. Живадин је био као тако дете од 2½ месеца у дубљи, која је опет била закачена о воглу. У дубљу воглу се откачи и удари Живадина по глави, од кога је убрзо умро. Истрагом се није поуздала сумња да је Живадин од кога намерно или нехајно убијен.

22. јула. У међусобној свађи око шеика Милојко Шишмановић и Коста Сашић, из Арапићевца, тешко су повређени. Коста је повредио Милојка из пушке, а Милојко је повредио Коста ножем. Истрага је предузета.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Конференција свршених правника. 10. пр. месеца одржана је у Београду у хотел „Такову“ конференција полицијских чиновника — свршених правника која је била добро посећена.

Циљ сазива конференције био је тај: да се на наједначном месту изнесу измене у закону о правосудним питањима у коме би се имала допуна, да се адвокат, кандидатима пријава у привременој пракси и време проведено у полицијској служби.

На конференцији је решено:

1, да се у том смислу поднесу мотивисане представке нашо г. министру правде тако и преко сазиву Народне Скупштине;

2, да се за овај отвар изгласује наша штампа; и

3, да се образује одбор од три лица која ће ове представке израдити и када почина да их што већи број полицијских чиновника — правника потпише.

У овај одбор изабрати су ова лица г г. Душан Алимпић, члан управе Београда; Милан Радојковић, бив. ср. начелник; Војислав Милошевић Милорад Јовановић, Д-р Љуба Мајсторовић, Другтин Пешић, и Димитрије Грујић, писари упр. Београда.

Ми с наше стране желимо свакн успех овоме предузећу полицијских чиновника — правника јер налазимо да они баш толико исто могу стећи практичнога знања у својој струци, колико и судски чиновници.

ШТАМПА КРАЉ ОРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК И ДИМИТРИЈЕВИЋ - ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

БРОЈ 32. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 10. АВГУСТА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПРАВИЛА О ОДНОСУ СЛУГУ И ЊИХОВИХ ГАЗДА од 1. априла 1887 и од 28. августа 1902. године.

I.

У члану 2. изоставља се други одељак.

II.

Код чл. 4. да се дода на крају:

„Ова се одобрења односе само на она лица, која за другог места долазе или у опште први пут ступају у службу."

„Сиромашима издаваће се ова одобрења бесплатно, што ће бити означено у дозволи."

III.

Код чл. 5. у првом одељку, после речи „дужан" додаје се ово:

„пријавити месној полицијској власти у року од 24 часа," а у другом одељку у другом реду изоставља се реч: „три" и на место тога додаје се реч: „десет."

IV.

Члан 9. изоставља се.

V.

Члан 30. изоставља се, а чланови 31. помоћу чланова од 9-ог постаје чл. 29.

VI.

Ове измене и допуне ступају у живот и обавезну снагу добијају од дана кад се у службеним новинама објаве.

№ 17668.
24. јула 1903 год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Одговорност алкохоличара

Д. Ђ. Алимпић

(Наставак)

Из једне скорашње статистике о кретању криминалитета у Француској, излази: да је средњи број оптужених за силовање у последњој петогодишњој периоди 5 пута већи од онога из претходне периоде.

Према скорашњим испитивањима криваца против личности како у Француској тако и у иностранству, број њихов извршен под утицајем алкохола износи 60%.

* * *

Веза између алкохола и лудила неоспорна је.

Д-р *Жоли* констатовао је у северним департманима Француске, да број душевно оболелих расте упоредо са потрошком алкохола, а Д-р *Литије* долази до закључка: да се међу душевно оболелим налази 37% алкоголичара.

У Енглеској овај број достиже половину болесника.

Славни француски лекари за душевне болести: *Ескирол, Морел, Пошкан* и *Моте* утврдили су да су, 15% душевних болесника оболели од претеране употребе алкохола.

Лудило се, дакле, шири паралелно са потрошком алкохола, па с тога није ни мало претерано кад *Рујан* у своме делу „Алкохол и Дуван" назива прве местима *где се продаје лудост у флашама.*

Међу *32.000 душевно* оболелих, који су у току последњих 15 година назначли уточишта у сенским азилима, било је њих 6881 који су оболели од алкохола (1 на 6). Од онога броја њих 5063 лудм су, а остало су (818) жене.

Ослабљење интелектуалних моћи услед злоупотребе алкохола, огледа се још и у његовом утицају на самоубиства.

Од 4595 самоубистава извршених у Паризу у току последњих 10 год., њих 539 последица су претеране употребе алкохола, што значи *1 : 8.*

Д-р Линије утврдио је несумњивим цифрама, да је број самоубистава много већи у оним округима Француске, у којима је и потрошња алкохола већа.

У времену између 1826—1830 год. било је у Француској по Декесну 1739 самоубистава, а у времену од 1876—1880 број овај достигао је цифру од 6259, што је рећи: за се ни у времену од 40 година скоро учетворостручило.

* * *

Има један степен, када човек, који се одаје алкохолу, постаје прави болесник.

Утврђено је неопходним доказима, да је и употреба најчистије природног алкохола веома штетна по здравље, док је употреба индустријских алкохола прави отров који уништава организам највише за 10 г.

— Злоупотреба алкохола проузрокује, вели чувени *Легран ди Сал*, било привремени поремећај можданих нерава, било једно стално, пијано стање. У надубљености лубање нема ни мало празнине. Навалом крви у мозак, мено и оно тиње овог органа трпи притисак, који смета нелијама да правилно функционишу. Ако се ово чешће понавља, долази се несумњиво до поремећаја целокупног нервног система.

— *Delirium tremens* и алкохолна меланхолија прелазна су стања; то су само разни периоди постепеног тровања алкохолом, које води физичком, интелектуалном и моралном опадању. Алкохол прво почиње са заглупљивањем. После извесног времена, зависност с једне стране од његове природе и количине, а с друге, опет, од анатомског склопа алкоголичара, поремећаји нервног система бивају из дана у дан све већи, док најзад не дође до опште парализе. Од овог момента, болесник постаје прави лудак.

* * *

Неће бити без интереса, ако часом прегледамо историјски развитак питања о одговорности алкоголичара.

Почећемо са Аристотелом и Кинтиленом који су сматрали пијанство као отежавајућу околност и захтевали увек дупло казну за кривице алкоголичара.

Римско законодавство, пак, сматрање алкохолизам као околност која искључује сваку одговорност. Супротно овом, у Енглеској и Француској алкохолизам никад није искључивао кривице преступе и злочине природе.

У једном едикту Франсо-а I. из 1536 г. налази се овај инсересантни став:

— *Ко год се нађе пијан биће затворен и осуђен на хлеб и воду први пут; други пут биће бијен пруговима, трећи пут биће јачено шибам, а ако и даље остане непоправом, по што му се осече прст, прогнаће се.*

— *Ако ли ко од ових пијанаца направи, у пијаном стању, какво зло дело, биће кажњен и казном која је за то дело одређена и као за пијанство.*

Са развитком законодавства и питање о одговорности алкохоличара добијало је са сваим други облик.

Већ у француском казненом закону од 1810. пијанство није означено као преступ ништа је за њега прописана ма каква казна.

Ова празнина у закону, попуњена је у неколико 3. фебруара 1873. одредбама о спречавању пијанства по јавним местима. Немогуће је потпуности корист ових допуна.

кад се само мисли на зла која из алкохола проистичу, и кад се још зна: да он у великим случајева осигурава неурачунливост алкоголичара и за најтеже злочине.

* * *

Много озбиљније и много важније је питање о мерењу одговорности алкоголичара.

Сигурна пијанства, као и последице његове, које служе за мерило ове одговорности, као што смо видели, веома су различне, а то и јесте оно што у ово питање уноси највише тешкоће. Ну и поред свега овога, сви су сложни у томе: *да злочини и преступи извршени за време кризе, у којима су интелигенција и слободна воља били потпуно уништене, не подлаже кривичној одговорности зато се њихови извршиоци киње, ради њихових извршења, намерно пренесе у ово стање.* У овом случају алкоголичари лице на епилептичаре, који раде под једним неодољивим утиском, и код којих је моментално поремећена равнотежа у нервном систему.

Нема никаких тешкоћа ни у оним случајевима, кад пијанство није било потпуно, то јест кад интелигенција и слободна воља нису биле са свим уништене. *Неурачунљивост за ове случајеве са свим је одбачена, или је стављена у дужност судији, да, према количини употребљеног алкохола, односно стања алкоголичара, и околностима под којима је казнително дело извршено, цени алкохол као околност која ублажава казну.*

Три су различне периоде, као, које се у пијанству разликују.

У првој се пијаница одликује великом надраженошћу како нервног тако и крвног система. За време ове периоде, умне моћи постају много брже, а идеје се нижу једна за другом без прекида. Човек, у првом стадијуму пијанства, врши поенад и такве радње, које се никако не слажу са његовим нормалним карактером; његови говоре, од којих више није господар, откривају често пута и такве ствари, за које му сопствени интерес налаже да их крије. Позната, стара пословица: *in vino veritas* ју вину је истина; потпуно се може применити у овим случајевима. На пиан, човек не чини казнимо дело у овом стадијуму пијанства; он је још у стању да нађе, што по казну „*свој ињут.*“

У другој периоди, а услед веће употребе алкохола, наступа поремећај међу нервним функцијама, услед чега пијаница губи свест о свима спољним утисцима; његове страсти не знају више ни за какво ограничење; у целом његовом бићу огледа се брутално дивљаштво; за њега се, у овом случају, може с правом рећи, да се понамено.

Назад, у трећем стадијуму пијанство се толико увећало, да пијаница није у стању више располагати ни са својим умним ни са својим физичким силама; он постаје инертна маса, која, као таква, нема појма ни о чему.

Са сим је друга ствар са личностима, које, истина, не извршују кривична дела у наступу пролазног пијанства, али за које се зна, да се стално одају злоупотреби алкохолних пића. Ово су, тако звани, *хронични алкохоличари.*

Одговорност ових личности не може се више ценити, нити се цени, по осуству интелигенције и слободне воље, већ по степену поремећености нервног система, а то задаје огромних тешкоћа.

— *Слободна воља код ових личности,* вели Д-р *Русел, није приликом сагрешења као у пролазном пијанству, већ је изложена непрекидном и прогресивном уништавању које чини: да злочинац убрзо изгледа пред болесником исто онако као што се нормалан човек губи пред лудаком.*

И Д-р *Русел,* као и Д-р *Бержером* сложни су у томе, да су алкохоличари ове врсте прави болесници, и да их, као такве, треба лечити као у интересу њиховом и њихове фамилије, тако у интересу целог друштва. Што се тиче питања о њиховој одговорности, ово је остављено оцени вештака — лекара, вештини адвоката и уображености судија.

* * *

Број личности које доказују своју неурачунљивост помоћу алкохола, било пролазног или хроничног, огромни је, и расте из дана у дан у толикој мери, да представља једну ноту опасност за друштво. Читани су легијони пијанаца. Треба само увидети колике данас има крчми и ресторана, и како се оне из дана у дан све више повећају, па тек онда појмити колики је број личности, које се одају алкохолним пићима, и у којој сразмери он расте из дана у дан. Статистиком је утврђено, да у Француској на сваких 30—40 личности долази данас по једна продавница пића.

Овај огромни број личности које се одаје алкохолу, и на кога се по сте дневно ливерују људи и злочинци који се врло често, са или без разлога, користе неурачунљивошћу за своје злочине, представља, као што смо већ поменули, једну велику опасност по друштво. Ова опасност у толико је већа, што и потомци алкоголичара трпе у велико утицај алкохола предака.

Наследна наклоност ка јаким пићима позната је још из најстаријих времена, па је *Аристотел* помње, тврдећи: *да пијана мати порађа деце ћуду наклоњено,* док *Плутарх* опет вели: „*Пијанци рађају пијанце.*

Многи новија научњаци, а међу њима нарочито ови: *Магнус, Морел, Легран дe Сол, Магнан* итд. утврдили су непобитним доказима велики утицај алкохола на пренос душевних особина.

Славни лекар за душевне болести Морел, с којим се Француска пуноправно поноси, тврди: да алкохол утиче на ослабљење разума, умањење коже осетљивости и смањење физичке снаге код пијаница и њихових потомака.

— *Деца алкоголичара,* вели Морел, *подложена су комедији, епилепсији, тупљености, слабости у опште, као и сами њихови поромци.*

А *Легран* ду *Сол* изражава се опет, онако о алкохолу:

— *Пијанство производи привремену поремећеност нервног система, а деца зачета у наступу пролазног пијанства, или за време једног од случајева епилептичарје, пијанице и лудости.*

До оваких истих закључака дошао је и *Магнан* у своме делу „*О алкохолизму,*“ па и Д-р *Ленц,* који доказује да постоје две врсте алкохолног наслеђа: *наслеђе личности* и *наслеђе преображаја.* Ово последње појављује се код потомака у ослабљењу физичког организма, даље у нервним болестима, превезиној раздражености, халуцинацијама, хистерији па, најзад, и у душевном оболењу.

Студирајући болеснике у азилу Св. Ане, Магнан је нашао: да су од 83 епилептичара њих 69 били потомци предака алкохоличара.

Што се тиче наслеђа личности оно, по тврдњи Д-ра *Ленца,* делује поглавито на интелектуалну страну потомака, спречавајући правилно развиће мождане ткива. Последице овога огледају се у аномалијама појединих делова тела а нарочито лубање.

(Наставиће се)

Како се откривају преступи

Убице не узимају на ум све околности, кад извршују своје злочине. Често они исчитају из вида разне ситнице, или допуштају неопрезности, које су ништавне по изгледу, али које добијају важно значење у очима правосуђа. Борба између убица и представника закона бива очајна и неравна, која би врло често претила опасношћу да остане неуспешна и за најексцизније полицијске на свету, кад не би било моментних ситница, које помажу да се уђе у траг ствари.

Шефер, убица Жозеа Рејбела, чувар клинике др. Ало-а (Alais), учинио је једну од таквих неопрезности. Он је оставио на стаклету траг свог окрављеног палца. Међу тим брадавице коже на прстима јесу непогрешни знак. И Бертијон, начелник антропометријског завода, узео је тај кривни траг, увеличао га је путем фотографије, и пошто га је испитао и упоредио дошао је до закључка да је Жозеа Рејбела убио Шефер.

У данашње време, кад антропометрија делује брзо, аликовима није могућно, као пре, да се скривају под лажним именима; њихова се истоветност брзо утврђује и одмах се увиђа да ли се има посла с рецидивистом, а отуда долази и строжија осуда. Док се није увела примена антропометрије, било је врло тешко открити личност и антецеденте окрављеног. Судски dossier и обичне примедбе „брада округла, лице овално, очи сиве“ и остали такви описи, никад нису помагали да се тачно позна каква личност из многобројне војске појника преступа.

У данашње време, у Паризу бар, ствар стоји друкчије. Свако лице које је прошло кроз антропометријски биро, познаће се за четврт сата. У том бироу чувају се у картонима фотографски снимци с описима знакова неколико стотина хиљада лица. Осим фотографије, којом се не користе увек, у опису знакова забележена су и мерења и особити знаци сваког. За последњих шест година ту су скупили отиске од палаца, који служе као скупоцена примена у судској медицини.

У чему се састоји мерење?

Лица, која је полиција ухапсила, шаљу се у антропометријски биро, где их голе подвргавају мерењу. Прво измере стас, па онда дужину главе. Дужина главе јесте једна од најважнијих црта мерења. Разлика у томе односу између разних лица износи више од тридесет милиметара. Тако је исто познато и навесно, да воља не врши никаква утицаја на дужину главе, и да се лобања, после двадесет година, развија само врло не знатно.

А то је немогуће казати о стасу, који се савија с годином на годину и односно којега субјекат, осим тога, може да пада и да га мења у размеру од два сантиметра, а при том је то немогућно приметити. Али стас обично даје разлику између разних субјеката, само до 30 сантиметара, од 1 метра и 50 сантиметара до 1 метра 80 сантиметара, из чега излази да ако допустимо, да је њега могућно измерити тачно само приближно у размаку од три сантиметра, то се може утврдити десет група за стас од три до тридесет сантиметара. После тога мере ширину главе, од једне темене кости до друге овим истим начином, који се примењује за мерење дужине.

Као најбољи знак служи дужина средњег прста руке; ту никаква варања нису могућна. Дужина тог прста остаје непромењена до старости.

Максимална дужина леве ноге. Да би се избегла и најмања погрешка, субјекта наместе да стоји само на левој нози, коју и мере, а десну ногу кора да савије у колену. Мери се дужина испружене руке. У публици постоји мишљење да је дужина руке увек равна дужини стаса. Али то је заблуда; рука је дужа од стаса за пет, десет, петнаест па и двадесет сантиметара. А по некад она бива и краћа за неколико сантиметара. Остаје још боја очију, за коју антропометријски биро изводи специјалне напомене, које се деле на седам категорија.

Тај пут је један од најбољих. Разлике између индивидуа тако су велике, а тачност мерења тако је велика, да од сто хиљада субјеката не бива десет, односно којих би се цифре слагале да не кажемо строго но ма и само приближно.

Сваког бележници приходују се још знаке или стален, опис спољашности и фотографија субјекта, која се снима у два облика, цело лице и профил; за тим се наводе особити знаци на целом телу, тетовиране, младежи, и отисци прстију.

Отисци прстију тек су од скора уведени у антропометријску службу. Брасде на палцу у сваког субјекта јесу другчије; њихов отисак на чему било, постаје тако видно обележен, да га он не може изменити, ма колико то желео. У осталом, у опште говорећи, брасде палца, у многим случајима примењивање су с успехом. Томсон, чиновник „American geological survey", имао је обичај да њих употребљује у напредбама, које је он надавао за исплату. Он је употребљавао отисак палца место потписа, на чековима, ради веће очитости и најмање промене у њима.

Помиње се још и Вилем Хершел, чиновник у „Bengal civil service" који се је користио њима у Индији у тону двадесет и осам година, на многим административним местима које је он тамо заузимао. Осим тога, то је био један од разних начина за њега да позна рецидивисте; кад су кога било од њих ухапсили, то су узимали отисак палца, и он се чувао у специјалном регистру.

Ако је доцније требало одредити његову личност, то су узимали нови отисак, и упоређивали с првим. Хершел је тада могао да прегледа неколико хиљада таквих отисака, и тврди да ако у појединостима и бивају по некад измене, то опште црте, карактеристични распоред у брадама, не мењају се ни после двадесет година.

Тај нови начин увео је сад и Бертилон у своме заводу. И по хвалењу горепоменутог Шефера може се видети, како је важна примена тога начина.

За подробно мерење сваког субјекта не треба више од четврт часа времена. Свако јутро око стотине лица, дан пре ухапшених, отпрашала се у антропометријски завод, где их фотографишу, мере и посматрају.

На тај начин мало по мало нагомилавају се dossiers свих злочинаца, и на послетку њима није могућно да маскирају своју личност, и они се увек морају ухватити у лажи.

Нова биолошка теорија преступа

„Преступ, то је људска паразитизам!" — то је нова одредба, коју Макс Нордау даје за преступ.

„Паразитизам" — то је права суштина свију преступне навике, говори Макс Нордау. Она је паразитна особина. То ну карактеришу и одређује. Читаоци с правом траже од мене да им кажем, шта ја подразумевам под паразитизмом. Биолошки смисао те речи потпуно је појмљив и не треба му објашњења. Паразитима зову се животиње или биље, које обично живи на живом биљу другога рода, или унутра у њему, не могу да живе без свога домаћина по невољи, и не само што му не чине никакве услуге него му на против и шкоде... Али, говорећи о људском паразитизму, ја употребљујем ту реч не у њеном чисто биолошком смислу, него у аналогичном. Природни услови нормалног опстанка човека, као и свих, више мање виших животиња, састоји се у томе да добију своју храну из природе. Вук не једе вука! — вели пословица, која пуна правог биолошки закон. Расе, код којих се практикује људождерство, иначе су, као у облику искључиве; отворено патолошке абератије, веома су ретке. Човек по природи није људождер. У дивљем стању човек никад није људождер у свом племену, ма да се и дешава да једе своје умрле родитеље. Људождерство се примењује једино према непријатељу, који се, силом ствари изнемогне, сматра да је друге природе. Човек се користи изворима, које му даје природа из области животиња и биља. Он сам налази себи храну, не тражећи је од ближњега, ако се ту не рачуна жена, којој он доиста радо оставља да рада за њега, у природном ступњу и то се јавља као прави пример експлоатације човека. Човеком и може бити као прави признак преступне наклоности.

„У овој мери, у колико се развија цивилизација, и човек се удаљује од првобитног стања, и постаје све сложенији и његови односи према природи и другим људима. Шта више он не може у свима околностима да добија од природе своју храну. Природу комшискују прави насељеници, који је монополишу у своју корист. Остали који не владају ни земљом ни водом, могу добивати храну само из других руку, од господара земље и њених сопственика извора. У тој стадији цивилизације почиње дефа рада. Људи се организују економски. Производња се диференцира и специјализира. Породица, племе, народ, цео род људски постаје кооперативно друштво, у коме сваки члан ради за све, а за себе добија од опште производње оно, што њему треба ради подмирења својих потреба. Људи зависе један од другога, живе један од другога, поседници земље не много више, они који немају земље не много више. Са сим тим, ти се односи не јављају као паразитизам, но томе, што је у њима кооперација, у њима је узајамност. Паразитизам почиње тек онда, кад се у том кооперативном друштву појаве људи, који, хотећи да беру, ништа не дају, који узимају од ближњега своја плодове његових напрезања без његовог одобрења, и без икакве накнаде, који, да са краће паразимо, поступају с људима као са сировим материјалом, навлачећи на њега задовољавања својих потреба и све врсте анетита. Та који долазе у ту врсту паразитизма, јесу у ствари преступници.

„То је та тачка на којој се моја теорија разилази с ученом мога учитеља и друга Ломброза. За њега је прибобитно стање човеково преступност, и по томе појам преступности у цивилизацији јесте атавизам. А ја не мислим да је човек при појаву свом на земљи био преступник, то јест паразит, пошто све показује на против да је паразитизам продукат цивилизације, и да се налази само у организованим друштвима. По томе преступ није атавизам, него нов појав, односно новизна, симптом индивидуалне и друштвене болести, правих паталошког стања дегенеративног друштва.

„Сад приђазимо том битном питању: зашто људи постају паразити. И ту се може мишљење сласе с мишљењем Ломброза. Паразитизам је појав дегенерације. Дегенерант човек јесте слаб, и силом закона мањега напрезања, он гледа да експлоатише ближњега, у место да живи с њим на основу размене услуга, за то што је права за њега лакше. Само се по себи разуме да је механизам преобраћања друштвеног човека у анти-друштвеног паразита, у неколико сложенији, него што је то изражено у последњој фрази. Слабост дегенерата у суштини јавља се као последица, и једна од страна његовог општег органског опадања. Његова су нервна ткања сурова. Он је мало осетљив, по некад не осећа материјалне утиске, и тој анестезији одговара такође и морална несетљивост. Његова способност уздржавања суштине је слаба, или је и са сим нема; он се, према томе,

не може опирати својим побудама или апетитима. Његови се нервни центри брзо troше, и, према томе, он је неспособан за правилно, трајно, методичко напрезање.

„Та три психолошка услова морају водити паразитизму, то јест преступу; од неосетљивости он је потпуно равнодушан према непријатностима и патњама, које он причињава ближњем свом; слаба способност уздржавања смета му да контролише своје жеље, и да их задовољава само према законима и обичајима своје средине; брзо troшење његових нервних центара јавља се безусловно као препона за сваки трајан рад, који је једино средство да се законитим путем добију средства за задовољење својих потреба. Кад је први покушај паразитизма показао дегенерацију колико је паразитизам лакши и пријатнији, него напрезање ради узајамне размене, он се брзо на то навикава, и постаје на тај начин професионални преступник.

„Није само човек који има привилегију да од аутохоног радника постане паразит. Ми налазимо паразите и у животињском царству. Има пчела које почињу живети као чисте радилице. Али се деси да оне нађу на путу кошнице с медом и оне одмах почну да га грабе. Од тога тренутка оне су изгубиле за частан рад и до краја живота остају лоповске разбојнице. Оне су правог испитане да је згодније красти него трудити се, и више воле оно што је лакше. У брзо оне изгубе и оруђа за рад, оне четвице на ногама, које им служе да збирају плодотворни прах у цветовима, и тада повратак поштеном раду постаје за њих немогућан. Оне су осуђене да буду преступнице.

„Моја одредба преступности као паразитизма људског, допуњено је гиика и широка, као што се мени чини, да би обухватила сву разноликост и богатство појава које изучавамо. Ово даје преступности природни карактер и ставља је у опште биолошке оквире. О преступности може се рећи оно исто, што и о болесте. Док су уображавали да је она по суштини нешто различно од здравља, дотле никако нису појмили њен карактер. Њега су појмили тек онда кад су се на послетку уверили, да су болест и здравље различни облици једне исте ствари: — живота; да једни исти закони управљају и болешћу и здрављем; да су од здравља до болести прелази тако неосетни, да је немогуће са тачношћу показати тачку кад се свршава једно а почиње друго. Потпуно тако исто и преступ није нешто такво, што би се могло строго ставити на супрот правди и честитости, или ма и само неправилности, као његову опшгро опрпану супротност. Непрекидни низ прелазних форама води од часног човека до професионалног преступника. Зачетак преступа постоји код свих људи, али само он се не развија код свих. И код свеца и код грешника једне су исте жеље: у првога скромне, код другога неукротиве. Један је у толико јак што може да се опире својим жељама, а други — не. Осим тога постоје ступње у паразитизму, као и у свима биолошким процесима, у свима животних појава, у болести, у дегенератству. У осталом ту градацију допушта и јурисконсулт — формалиста, који не признаје у преступу биолошки карактер, — пошто он допушта деобу на преступ и иступ и одмерава казну према важности кривице. Али ми можемо пођи даље од познавања закона и пратити преступ далеко иза оне границе, на којој га почиње познавати официјално правосуђе, и над се може казнити. Почетци и основи паразитизма посматрају се у животу, који треба да изазовемо нормалним. Искушење пасти у паразитизам велико је у свима случајима и на свима ступњима цивилизације, код упливом општег и неумољивог закона о малој спази. Јак, свестан своје предпаге, лако долази на то, да је лакше експлоатисати слабе, него борити се са силама природе. За ту борбу, у којој и јесте прави садржај и смер људског живота треба довста трудног, непрекидног посматрања, прилагођавања, одбране, пошто акт насиља, један пут извршен, или се повиља кроз дуге размаке времена, окружена насилника тако силним очаравањем у очима слабих, и одржава их у страху, да насилнику обезбеђује све удобности господства, без нових губитака снаге. То чини да људи особито силни, али без осетљивости, долазе у категорију паразита или у сваком случају даје им могућност да постану то, и да послуже као јавна и научна спона између историје свих освајања, тирана, диктатора, политичких и финансијских терориста и криминалогије. Сви су они готови да траже од ближњега свога задовољења својих разних прохтева, без икакве узајамности; код свих њих јесте инстинкт паразитизма, и сви су они у различном ступњу преступници. Цивилизација умножава и заоштрава саблазни паразитизма, и заједно с тим необично је како олакшава паразитну експлоатацију људи. У самој ствари, цивилизација је синоним поделе рада, индустријализма и развитка градова. И код часног човека јавља се тежња да преузвишава вредност онога што он даје, да потцењује оно што он добија у размену и жели да добије више, него тачну вредност његовога рада, и да се користи неумешношћу или нуждом ближњега свога.... А кад се један пут живи не на рачун природе, него на рачун човека, то је пролаз од кооперације ка паразитизму необично лак, и у почетку повлази, случајни и умерени посгупно постаје скорео и дрзак а за тим обичан и насилан.

„Старци су појмили ту везу заната и нису узалуд од свога Хермеса начинили бога трговца и лопова. Ми знамо да је трговина прибавно блиско се граничила са пиратством коме је на послетку постала непријатељ. Ми знамо тако исто да је сваки занат бригљиво право своје техничке начине, да би за професног учинио немогућном тачну оцену вредности материјала и рада.

„И од тога времена ствар се није изменила. Хермес и даље прши дужности и још више него икад."

ЖЕЛЕЗНИЧКИ ЧУВАР

НОВЕЛИСТИЧКА СТУДИЈА

Горхарта Хауптмана

3

Тил отрже капу с главе. Киша му је добро чинила и, помешана с његовим сузама, јурила низ његово лице. У његовој је глави сне врило; нејасне успомене што је у сну видео, гомиле су једна другу. Изгледало му је као да је ко злостављао Тобијну и то тако ужасно да му је и сад застајало срце при помисли на то. Друге једне појаве боље се сећао. Био је видео своју покојну жену. Дошла је одиекле из далека, по једној шини. Изгледала је баш болешљива, а место одела на њој су биле траве. Била је прошла поред Тилова кућерка и необразовши се на њ., па је онда — овде му је успомена била нејасна — због нечега с великом муком отишла даље, па пта више и пала неколико пута.

Тил се и даље сећао и сад је знао да је она морала побећи. Ван сваке сумње, јер иначе зашто би онако срдачно и пламшљиво погледала у назад и пукла се даље, мада је ноге њене више слушале. О они ужасни погледи!

Али је она носила са собом нешто завијено у марами, нешто млитаво, крваво, бледо, а то како је она погледала у то на доле, опомењало га је на сцене из прошлости.

Он се сећао једне жене на самрти, која је нетремице гледала у дете што га је тек родила, а које је морала оставити, гледала с неразом најдубљега бола, бескрајне муке, с оним неразом што га Тил није могао заборавити исто онако, као ни то да је имао оца и мајку.

Куда је била отишла? Он то није знао. Али му јасно изађе пред очи: она се била одрекла њега, није га гледала, пукла се све даље и даље кроз бурну тамну ноћ. Он је вопио: „Мина, Мина" и од тога се пробудио.

Два врвена, округла светла она пробише кроз помрчину као два изгубљена ока каквог исполинског чудовишта. Испред њих се кретала крвава светлост што је кишне капљице претварала у капљице крви. Као да из неба пада крвава киша.

Тила обузе нека језа, а што се воз више приближавао то све већи страх; сан и стварност отопили му се у једно. Он је још непрестано видео ону жену где иде по шинама, и рука му није претурати по торби, као да хоће да заустави бесни воз. На срећу било је већ доцкан, пред Тиловим очима већ затрепташе светлаља од светлости, и воз протутња.

Све остале ноћи Тил није мало мира на служби. Нешто га је вукло кући. Једва је чекао да види Тобију. Било му је у души као да је од њега растављен већ неколико година. Напослетку стаде га обузимати све већа брига шта је са малишном, и неколико га пута повуче да напусти службу.

Да би убио време, Тил одлучи да прегледа своју пругу чим се сване. Са штапом у левој руци, с дугачким гвозденим кључем за вијчеве у десној, он одмах у поће по лељина од једне шине у правао сиву полусветлост.

Овде онде завртео би кључем по који завртањ или ударио на коју гвоздену шипку што је везивала шине.

Киша и ветар били су попустили и између разбивених облака видело се овде онде поноће парче бледо-плавога неба.

Монотони клепет Јонова по тврдоме металу, и сивкви шушањ дрвећа са кога

су се стресале капљице, мало помало умириле Тила.

У шест сати изутра би смењен и сместа пође кући.

Било је дивно јутро.

Облаци су се били разделили и зашли за обзорје. Сунце је, сијући при своме рађању као огромни драги камен црвен као крв, изливало на дубраву читаве масе од светлости.

Спопони од зракова продирали су у правим линијама кроз редове од стабала, посипајући жаром на једном месту островце од нежног папрата, чије су лепезе личиле на чипке, а претварајући на другом месту сребрасто-сиво прорашће на дну шуме у црвени корал.

Са врхова стабала и траве текла је ватрена роса. Као да се потоп светлости излио на земљу. У ваздуху је била нека снежина која та је у душу продирала, те и ова Тилова чела морадоше поносније слике мало по мало избледети.

Али онога тренутка, кад је ушао у собу и угледао Тобијицу у постељи сунцем обасјаној привезјег у лицу него икада, њих састаше пестаде.

Цела истина! И Лени се прекодан некошико дута учини да опажа на мужу нешто чудновато; тако на пример у цици, кад је, место да гледа у књигу, погледао само у њу испод ока, па онда и око подне кад је, неговорећи ни речи, узео из њеног наручја на крило малишу, коса је Тобијица обично испаштао на улицу. Али иначе на његовом се лицу ништа друго није могло опазити.

Тал, који прекодан није био стигао ни да пралегне, упуче се већ око девет сати у постељу, пошто је идуће недеље морао рано целог дана бити на служби. Баш кад је хтео да заспи рече му жена како је сутра изутра отиће у шуму да прекопа земљу и пресади пролиње.

Тил се траже; био се сасвим пробудио, али опет није отварао очи.

Крајње је време, вели Лена, ако се хоће да што буде од пролиња, па додаде како ће и децу са собом повести, пошто ће још, по свој прилици, цео дан отићи на то. Чувар пролиња неколико неразумљивих речи, на које Лена није ни обраћала пажњу. Биза му је окренула леђа и при светлости од јојавице стала отпетљавати прслук и скидати сукње.

Од један пут се окрете незнајући ни сама за што, на погледа у страшњу изнакажено, као земља обојено лице свога мужа, који је, у пола се подигнувши, с рукама на извица од постеље гледао ужареним очима.

„Тале!“ дрекну жена полузутнуто пољу упашено а он, као какав месечар кад га човек зове по имену, тране се из ова занеса, простена неколико збуњених речи, завали се у јастуке и повуче покривач преко главе.

Лена се сутра дан пра диже из постеље. Не дижући галаму, спремала је све што је потребно за пилет. Малога мету у колевци, на онда пробуди Тобијицу и обуче га. Кад је довако куд ће се ићи, морао се пасмешити. Кад је све било спремно, а и кава стојала готова на столу, пробуди Тила. Угледавши целу ову спрему одмах га обузе нешто нерасположење. Хтео би истина да каже коју реч против тога али не зна како да почне. Па и какве би јаке разлоге могао дати Лени?

Мало по мало, па оно лишце што се све више и више сјало, стале правити на Тила танак упечатак да најзад, већ и само ради ове радости, што ју је дечко осећао због овог пилета, није могао ни помишљати да се противи. На шпак, Тил се у путу кроз шуму никако не умири. С муком је гурао детиња колица кроз дубоки песак; био је на њих потрошао сваколико цвеће, што га је Тобијица покупио. Дечко је био напредно весео. Скакутао је са својом сивом капицом од пањина по папрату и незгрално поучавао да ухвати водене коњаше стакластих крила, што су попадали по њему. Чим су стигли, Лена стаде окол мерати њиву. Баци врећицу са исецканим кромпиром што га је донела да посади, баци је на траву крај једне брезе, клече на земљу, па стаде пропуштати тамно обојени песак кроз своје чврсте прсте.

(Наставиће се)

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ*)

I. Предисторија свог извештаја

На дневном реду другог земаљског скупа, интернационалног криминалног удружења (групе за Немачко Царство), држаном у Халле 25. и 26. марта 1891 г. стајаше као трећи предмет дебате питање:

„У коме је правцу могућно нужно преиначење правила кривичног законика, у погледу поступања са младим злочинцима.“

Известиоци беху: управник казненог завода д-р Кроне — Берлин и државни правобранилац д-р Анселијус — Кабереад.

После извођења истих, јави се за реч свега један из скупа, на основу чијег је мишљења предмет дебате још незрео за решавање.

На предлог известиоца, државног правобранилца д-р Анселијуса, бејаше донесено једногласно решење:

а.) Да се расправа треће тачке дневног рада одложи за идућа генерална скуп;

б.) Наручитом одбору од три члана наложити, да:

1.) у згодној форми скупи материјал овога питања, те како би се на идућем скупу што лакше омогућила дебата у погледу осе тачке дневног реда;

2.) пре него што се идући скуп буде одржао, систавити оно извештаје.

За чланове комисије бејаху изабрани: г. проф. д-р Лист-Халле и оба поменута известиоца овога скупа.

Прва комисиска седница бејаше држата 18. и 19. јула 1891. год. у Азенаху; при овоме саветовању узе учешћа осим пом. чланова г. директор Кислер, наставник рада, васпитаништа т. зв. „Ваберн“ код Касела који зато нарочито бејаше позват.

*) Поводом избирања поливије интернационалног криминалног удружења (групе за немачко царство). По њеној комисији, састављо д-р Х. Доњедје 1892 г.

Резултат овога саветовања бејаху закључци, придодати као додатак овом извешћу под именом „Азенахски предлози“ а који ће на крају овога дела да буду цитирани.

Пети закључак бејаху послати свима члановима немачке групе интернационалног криминалног удружења, свима аустријским удружењима, удружењима појединих васпитних завода, професорима, учитељима итд. са молбом за плодно мишљење.

Резултат тога бејаше неизмерна маса различитих мишљења и предлога.

Комисија позва за тим представнике важнијих мишљења на договор у Берлин. 5. и 6. децембра 1891. год. бејаше се сакупило у Берлину 39 лица различитих занимања као правних доцената и практичара, административних чиновника, управника завода, управника државних и приватних завода за васпитање, свештеника, лекара, учитеља и приватних лица итд. у цељи решавања о начину, како треба поступати с младим злочинцима и запуштеном децом.

Закључци — „берлински закључци“ — су као четврти додаток овом извешћу, а који ће такође у овоме делу наложени бити.

Тада комисија закључи, да на основу скупљеног материјала изради извешће са законским предлогом. Израда истог бејаше поверена државном правобранилцу д-ру Анселијусу — Елберефелд.

Извештилац је овај налог испунио, и извештај са законским предлозима разаслао свима члановима интернационалног криминалног удружења (групе за Немачко царство, као и свима онима, који се бејаху у погледу овога питања интересовали. Број оних бејаше врло велики, и извештај се је овом приликом у име комисије, захвално свима онима, који су јој својим настојавањем у овоме раду од помоћи били а особито оној господи, која је по позиву на берлинској конференцији узела учешћа. Сви су они, било својим сличним или различитим мишљењима, приномогли, те је комисија, тим начином, могла да скупи материјал од вредности.*)

Не ће с горега бити да се приметн, да следећи извештај нема никакав други циљ до тај, да идућем криминалном интернационалном скупу (групе за Немачко царство) служи као основа у погледу саветовања а такође је исти извештај упућен и на шири круг, те како би се интерес код читалаца пробудио у погледу особито данас веома важног питања нашег социјалног живота. У данашњем времену је дужност сваког појединца, да целокупном стању својом ради на задатку јавног живота, ако хоће и жели, да се с правом назове чланом данашњег друштва. Из тога разлога је дужност сваког, да што већем кругу лица објашњење да у погледу опасности, која целокупности друштвеној од све већег и

*) Да ми би опбликом раду поред осталог и хумористичких украс вало — догађаји заслужује нашу пажњу — један видних господи, чиновник, коме се предлози комисије нису допали, бранећи своје мишљење умутио је нарочито пасмо са најпотоварнијим речима на чланове комисије. Комисија је исто пасмо у дата сложила а није доказани катихизма пример од вредности може да буде. Против истих изнесених идеја не може се ништа стварно приметати, премда се са истим и ово приказано може свршити.

већег броја кривичних дела претп. и у исто време показе им средства којима се број кривичних дела сразмерити може.

Осим овога, у погледу решења оваког једног важног питања, неопа је нужно са опредељењу поступати и при скупљању потребног материјала не изгубити из вида, што би потребни друштвеног од користа било.

Имајући ово у виду, комисија је због тога и тражила мишљења, приликом доношења Ајсенахенских закључака, од врло различитих лица; у колико овде није реч о чистој јуристичној страни. комисија без јаше мишљења, да се не ограничи само на чланове удружења већ да се уопште мора добити суд и других меродавних кругова као: управника казнених завода за васпитање, свештеника, учитеља, чиновника разних удружења за васпитање и одневоланог ит.д. који се за појединa питања у овоме као вештаци имају сматрати. Јаким одазивом појединаца у погледу овога, комисија је добила огромну мноштину различитих мишљења и сме да тврди, да се је за свако добио суд практичара.

Ова факта нису од мале важности и комисија сме узети, да сва различита мишљења, која су нам, било усмено било писмено на берлинској конференцији достављена, да су иста са чистим убеђењем исказата, и да мишљења, која су у актима комисијским скупљена, садрже само оно што је свако из свог искуства сазнати могао, без обзира на службена и званична расуђивања, чију би вредност, као што је то иначе са даваљем службеног мишљења у погледу других питања, могло ослабити.

Као други додатак је извештај појединих поставака, које садрже основу на којој законски предлог почива. У погледу истих на генералном скупу није се могло дебатовати, пошто је време с обзиром на обим истих било и сувише кратко. Законска предлог је целокупна слика истих, и о њему ће се на годишњем скупу до у појединости дебатовати и од исте дебате зависи, да ли ће се поменути законски предлог усвојити или одбацити.

II. Даљашње правно стање и његове последице

Прво се мора поћи од постојећег правног стања, које је већ јуристичким круговима познато, и исто се мора још једном у почетку овога испитивања напомати, те да сваког читаоца, особито неправника буде јасно, у колико су и због чега поставке законског предлога основу постојећег права наступиле.

§ 55 крив. закона за немачко царство гласи:

„Ко у моменту извршења кривич. дела двадесету годину напршио није, не може се против истога кривична истрага повести.

„Но противу истога могу се применити она законска наређења појединих држава савезних, која се односе у погледу поправљања и надзора. Особито може следовати наређење од стране старатељског судије, по констатовању кривич. дела, да се исти преда ком заводу на васпитање или поправљање.“

При одсек овога законског наређења гласи даље, да се дете пре двадесете године због ма каквог кривичног дела, које је иначе на основу кривичног законика кажњиво, не може на одговор узети. Одсек други § 55. пак допушта, да се противу онаке деце могу применити она законска наређења појединих држава немачких, која се односе на васпитање и поправљање истих и да се таква лица наређењем старатељског судије могу предати ком заводу за васпитање или поправљање.

На основу овога законског наређења, све су готово савезне државе у Немачкој уделе нарочите законе у погледу овога упућивања младих злочинаца.

Особито за злочинце од 12—18 година гласи:

„§ 56 да се оптужени, који у времену од 12—18 год. кривично дело учинио буде, ослободи сваке казне, ако је у моменту извршења крив. дела био без разборитости.

„У пресуди назначити, да ли да се оптужени своју самилији преда или ком заводу за васпитање или поправљање. Исти се има у заводу све дотле држати, докле то управа једног таквог завода буде налазила за сходно, но и поред тога не преко двадесет прве године.

(Наставиће се)

ИЗ АДМИНИСТРАТИВНЕ СЛУЖБЕ

Једна начелна одлука Пореске Управе

—

2 августа 1903 год. Чл. 31 ПрВр. 15775

„По члану 31. закона о непосредном порезу, сума кирије доказује се писменим исправама, које су код власти надлежно потврђене у времену, када је кирија уговорена“.

Према томе, у свима оним случајевима, кад порески обвезник поднесе уговор, сума кирије у њему означена, биће меродавна за пореску одсор.

Али, ако би у уговору, поред закупне цене, закупац имао обавезу, да на закупном добру подигне какву зграду или доведа још какво одељење, којим би се закупац служио, онда би у том случају, а у смислу чл. 31. II алинеје и чл. 91. под б. закона о непосредном порезу, Порески Одбор имао да утврди: колико би такво добро имало стварну кирију, и према тој суми и порез да се разреле.

У случајевима, пак, да те нарочите обвезе закупника не проналазе на уговора о кирији, но на засебних уговора, порески су их обвезници дужни пријавити истовремено са уговором о кирији, јер у случају, да то пропусте учинити, подлеже казни из чл. 80. т. 4. закона о непосредном порезу.“

* * *

Случајеви, које предвиђа и о којима говори предња одлука Пореске Управе, тако су чести у Београду, да смо ми сматрали за нарочиту дужност да објавимо ову одлуку, како би се свет знао управљати, те да не упада у одговорност, која је, мисто пута, врло осетна.

Како се, у осталом, овакве одлуке нигде не публикују за ширу публику, ми ћемо то од сада редовно чинити у нашем листу, те да се подмаји и та осетна потреба наших читалаца.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један еписи писар из округа ужичког, пита ово:

„У чл. 103. закона о општинама стоји „У сеоским општинама могу бити пределници она лица, која сем осталих услова, навршују најмање 25 година непосредног пореза“.

Пошто у поменутом члану није објашњено, да ли се у тај непосредни порез има рачунати и стални државни прирез, то се моли уредништво за објашњење по овој ствари, јер у овом срезу има таких случајева, да изабрати председника тек са сталним државним прирезом навршују 25 година непосредног пореза.

Међутим, потписани мисли, да се тај стални државни прирез има рачунати у непосредни порез само барачима, а не и земљорасима и посленичким занимањима, јер ја рачунам, да се при грађењу Устава имала нелаз. да народ при бирању посланика и кметова узме што више учешћа, па је зато она одредба о прирезу и увесена у Устав.

Да овако мислим наводе ме ови разлози:

У Уставу чл. 84., закста је објашњено, да се бирачу за посланика, тај стални државни прирез има рачунати као непосредна порез, али већ у чл. 95. у т. 5. условљено је: „да за посланика може бити изабрат само онај, који плаћа државни 30 динара непосредног пореза“, не говорећи ништа о томе, да се у непосредни порез рачуна и прирез државни.

Ако би се мислило да је то услед нажере, да се избегну нашшна попављања, онда зашто се у том истом Уставу у чл. 103 опет попавља, да се бирачу на општинском зборовима стални државни прирез урачунава у непосредни порез.

Сем тога, у закону о општинама, који је сада поново отштампан, учињена је нарочита напомена код оних чланова, који се носе са Уставом, како их вала разумети, па је тако објашњење учињено и са чл. 30., који говори о праву бирача — гласачу, — а међутим, код чл. 103., који говори о кандидатима кметовским, нема никакког објашњења, те се, да извести, ни тај члан остаје неизмењен.

На ово питање одговарамо:

Наш закон о непосредноме порезу, у своме 1. члану обележио је пореске објекте, на које се порез наплаћује.

У реду тих пореских објеката, нема ни једног, који би био непосредни извор плаћању државног прирева, те се, по томе, с обзиром још и на историју постанка ових прирева, но самом закону о порезу они не бе могли убројити у непосредни порез, ма да би, по начину плаћања, они до некле поснан тај вид.

Према овоме, ако би за расправу изтакнутог питања узели као основицу закон о непосредноме порезу, ми никако не би могли државне прирезе убројати у непосредни порез.

Али према стању које данас постоје, ни закон о непосредном порезу не смемо узимати у обзир при расправи овога питања, јер је Устав, донесен 5. јуна ове године, расправно и уредно ово питање са свим другчије, не осврћући се на закон о непосредном порезу.

Тако, он је у тежњи да прошири право гласања на изборима посланика и општинских

часника, стално државне приросе урачунао у непосредни порез.

То од изречно вели и у члану 84-ом говорећи о изборима посланичким, и у чл. 163, говорећи о праву гласања на општинским и окружним зборовима.

Приказујући овако, принципијелно, у два маха, стално државне приросе за непосредни порез, Устаотстварац није никако могао чинити никакву разлику између гласача и кандидата изборних, јер је руководећи принципом, да право изборно прошире и што мање ограничава, несумњиво то хтео учинити и са кандидатима.

Она околност, што он под чл. 95 не помиња напомену: да се приреза рачунају у непосредни порез, не може да измени ствар, јер томе помињању није ни било места, над су напред у чл. 84. изчелно приреди признати за саставни део непосредног пореза.

Исто тако не мења ствар ни она околност, што се код чл. 103-ће закона о општинама није учинила напомена напомена, јер се то може објаснити или случајном омашком, или чак и самом излишношћу, над је у прелазном наређењу Устава, а имено у чл. 201. под II јасно речено, да у законима који се прављу, не треба ни једна одредба, која је у опреци са Уставом.

Према томе стални државни приреси морају се узимати у обзир и у случајевима чл. 84. Устава и у случајевима чл. 103. закона о општинама.

* * *

У једном од прошлих бројева нашега листа ми смо објаснили, зашто председник општине не може и не треба да буде једновремено и благајник, а сада, на питање једнога писара Јовановић, да председник, који случајно још врше дужност благајника, не могу примати и плаћу председника и благајника, јер је то противно закону.

Што се тиче имотова, који у општинама испод 500 пореских глава, врше дужности благајника, могла би се, ако се иде да су једног више оптерећени послом него остали имотови, уносити у буџет по неки сумо као награда, и издавати тек онда, пошто г. Министар финансија одобри такав буџет, а иначе никако.

* * *

„Један општински писар тражи објашњења по овоме:

„Општина ср. — сва била је грушчина са пређашном општином ч — бснов.

Указом од 4. јуна ове године, разгрушчавала је досадашња општина и образовале две.

Избор председника извршен је и у једној и у другој, али је у досадашњој ср — ској изјављена жалба на избор, те још врши дужност стари председник.

Поводом овога разгрушчавања и образовања нових општина постало је питање:

1, дали ће примати плату од старом буџету имотови ових села, која су отишла у састав нове општине г — бсне! и,

2, хоће ли новообразована општина правити нов буџет за себе, кад ова има свога председника, чија плата није предвиђена старим буџетом, а тако исто мора имати и свога деловођу и остале званичнике и служитеље, и у опште како ће се у овим случајевима поступати?

На ово питање одговарамо:

Случајеви овакви нису специјално регулисани законима, па ја се може примљено рећи: овако или онако мора бити, зато се они морају приводити према природи ствари.

Према томе, у овоме случају имало би се овако радити:

1. имају имотовима ових села, која прелазе у састав нове општине ч — бсне. треба издати у заједничкој општини до онога дана, када се ове две општине потпуно раздвоје — поделе. дотле ће се и приреди заједнички плаћати;

2. за нову општину мора се одмах направити буџет и послати г. Министру финансија на одобрење, јер се без овога одобрења нити сме прирез купити, нити чиниге никаи издатци.

Наравно, да од образована нове општине, села која ону сачињавају, неће више плаћати прирез старој општини, а стара општина мора свој буџет и издатке регулисати према новом стању ствари.

Био би и један други начин за овога стања у томе, да су се обе ове општине, било пре било после разгрушчавања међусобно споразумеле, да се досадашњем заједничком буџету само начелно додају нови издатци, који се јављају поводом одвајања, и за чих надлежуће одобрење, па да једна општина чини све издатке до њеја годиле, а да обе председника буду преребловања и одговорни пред Главном Контролом, али би у том случају било познза неизгода на и сукоба, те ипак остаје као једини и могући овај први начин.

* * *

Један општински писар пита ово:

„Има општина, у којима има грађана, који су пунолетни и служили војску, и имали исправни, јер нису осуђивани, али не плаћају порез јер немају ничег општи он имања, а не ће да служе или им је зарада мала од ове, која се по закону о непосредном порезу оптерећује порезом.

За једнога од таквих грађана тражено је уверење: да ли он ужива она грађанска права или не? и како сам ја о овоме у недоумици, то молим за нужно објашњење.[2]

На ово питање одговарамо:

Сва права везана су за извесне дужности.

Тако, право гласа везано је за плаћање пореза.

Као ова лица не плаћају никакви порез, што је у осталом чудновато над по чл. 71. закона о непосредном порезу, то не би могло бити, онда она немају право гласа, те тако ни сва грађанска права, ни управо једно од најзначајних, што их грађанин може имати.

Наравно, да они имају сва остала права, која нису овако нарочито везана за извесне дужности.

* * *

Један председник општине пита:

„Наш учитељ не ће никако да не може у седници школског одбора, јер сме се нешто појављати те не говорило.

Место мене може једнога имета.

Више ли тако решења што их довоље без мене, кад сам ја у месту и на дужности?[3]

На ово питање одговарамо:

По чл. 90. закона о народним школама, председник општине у којој је школа, председник је школског одбора, и тек ако је он спречен. заступа га у овој дужности најстарији члан општинског суда.

Према томе, кад год је председник општине у месту и на дужности, нема не може заменити имет, нити би закључци донесени без њега, имали вредности, кад их он оспори.

Према томе, учитељ греши што не поима председника у седници на разлога, што они не говоре, јер где је у питању служба, ту су личне наклоности ван питања.

У осталом, нужно напомен, да учитељ и председник не више лепо, кад су баш у интересу школе и настаје дужни да буду у добром одношајима и увређени једни на другога.

У осталом, и ради самога угледа њихова код сељака потребно је да су у добрим одношајима.

* * *

Г. Милутин М. Јовановић, писар општине рибарске, учинио је ово питање:

„По члану 103. закона о општинама под а, казато је, да у сеоским општинама, председник, општинског суда плаћа најмање 25 динара непосредног пореза на годину.

Многи пашће, да у ових 25 динара улазе и стални државни прирез.

Питање је да ли је мишљење ових правилно.

Моли се уредништво за потребно објашњење по овоме.[4]

Како је овако исто питање учињено и једа од писара средњих из округа тимочког, коме у данашњем броју општирно одговарамо, то нека овај одговор упућен њему, послужи као одговор и г. Милутину.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ђорђе Илић, свирач. цигански, стар 30. год. висок, приказаност. **Милан Н.**... свирач. цигански, стар 30—40 год. црн и **Јанко Ђорђевић** такође цигански свирач, стар 60 год. просед. сви у грађанском оделу, у току прошлог месеца извршили су у округу шабачком једну опасну и седам простих крађа па затим побегли. За краљевинама се наређује тражење. Акт управе гр. Београда Бр. 23377.

Љубомир Миловић, родом из Ашбеговца и бив слуга г. Милорада Драшковића, кад. из Смедерева, ухваћен је г. Драшковићу 3 овог мјесеца 300 динара и побегао. Он има 22 год. средњег је раста сувоњав, плав. Начелство округа смедеревског актом Бр. 6698. моли за наређење тражења овога краљанина, који се, у случају пронађења, може спровести и управи града Београда с позивом на акт Бр. 23852.

Војислављ Илић, из Крушеве, украдена су њему између 28—29 пр. мца. коњ и коблаа са лиглје, где су их наши били. Коњ је длаке врапе, стар 10 год на челу мало шиљаст. Кобила има 6. год., длаке је мрко-доратасте, на леђима ребрима има неколико белих длака, као и наиоћу обе предње ноге. За краљевином и покрајном наређује се тражење. О успеху истог треба известити начелника среза посаво-тамнавског, с позивом на акт Бр. 8957, или управу града Београда с позивом на акт Бр. 23748.

Милуј Симић, занатчија, са станом у улици „Страхињића Бана" бр. 32 украдене је у току прошлог м-ца, једне ноћи поново сахат, са 2 ланчића, од којих је горњи са стране мало удубљен од удара о калдрму. Вредност украденог сахата износи 120 динара. Управа

града Београда актом Бр. 23461 позвала све полицијске власти на тражење лопова и покрађе.

Димитрије Костић, столарски радник, родом из Турске, извршио је 4. овог мес. крађу ствари Анки Николић, удов. из Београда, а том приликом одузео је: пар златних минђуша у виду гране са пламен каменом у средини, једну златну бурму, један сребрн часовник са 3 капка, пар веша и 10 динара готовог новца. Димитрије, који је у бегству, има 28 год., средњег је раста, сувоњав, приличног, малих прних бркова, на носу има два а на усни, с леве стране један младеж, брија се, у оделу је штофаном; при капут — „окно,“ панталоне жуте и искрпљене, на глави при, меки шешир, на ногама опанци. Управа града Београда позива све полицијске власти да овог крадљивца најживље потраже и пронађеног њој стражарно спроведу с позивом на акт Бр. 23962.

Лука Новаковић, тежак из Плавне, среза брзо-паланачког, који је био под истрагом и у притвору код начелника среза поречког због опасне крађе, побегао је испред спроводника 30 пр. мпа. приликом спровода за Зибуновац. Он је омален, добро развијен, лица округлог очију плавих, нема једнога предњег зуба, десно му је уво пробушено и у њему носи минђушу у виду дугмета. на главе има белегу од удара у оделу је сунцокош. Начелници среза брзо-паланачког депешом Бр. 5860 моле за тражење овог бегунца. Акт управе града Београда Бр. 23977.

Ноћу између 29 и 30 мпа на опасан начин извршено је крађа једне кобиле Милошу Грњићу тежк. из Сења. Кобила је стара 5 година висока 154—155 см. длако дорастасте са жиготом „К. XV“. Сумња се, да је ову крађу извршио **Стеван Н...**, циганин ковибе, стар 55 год., средњег раста шишнав, просед брија се; од одела има: антерију и чакшире. Са њим је у друштву жена и синови Драгутин стар 18 год. Богосав стар 15. год. и сваја Анка. За крадљивцем и покрађом расписује се живо тражење Акт управе Београда Бр. 23390

Љубомир — Љубиша Усковић, Драгутин Илић, звани „Поачи“ и **Михаило Радовановић — Усковић**, сва тројица познати шапарски

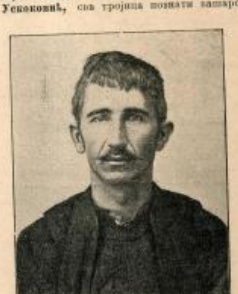

Љубомир

коцкари, ноћу између 5—6 тек. м-ца украли су на Хуторићском вашару 700 динара у новчаницама Милеску Дунђу, земљод. из Вожинца, и побегли. Начелство округа моравског депешом Бр. 10894, моли сва полицијске власти за тражење оних коцкара, који се у паркиралс тражење оних коцкара, који се у

Михаило

случају проналаске, могу спровести управи града Београда с позивом на акт 24067. У свом

Драгутин

циљу напомињемо им слике с напоменом: да су Љубомир и Драгутин последњи пут слепили пре неколико месеци, а Михаило пре 2 год.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

20. јула око 10 сати у вече Алексије Добричић из Стојника, среза јасеничког, на путу враћајући се кући, тешко је повређен од непознатог лица, од које је повреде умро 21 јула. Истрага је предузета.

21. јула Светозар — Тоде — Гашић, из В. Јасла, среза мајданског, 18-то годишњи робијаш, побегао је са робије на Топчидеру. 10 априла ове године, ца се напорљан удаљио са притворењима намештаре среза мајданског: Стапојем Ђ. Марковићем, Јованом — Вапчем — Марковићем из истог села, ца су сви почели вршити зла дела. Зато су познати преко Среских Начелника, да се у року од 15 дана пријаве власти у противном сваки има право убити их.

22. јула Обрад Н. Бурић, из Звонице, окр. ужичког, нехотично је повредио Радивоја Филиповића, из Кремића, од чега је Радовав одмах умро. Кривац је у руцама власти, дело признаје.

Ноћу између 24 и 25 јула, у Пожаревцу ухваћен је — од дежурног органа — Јозаша Мијушић, из Дубоке, среза зајечарског, двадесетогодишњи робијаш, који је побегао с робије из Топчидера у априлу месецу ове године. Он је потпуно био наоружан, али је нешто ухваћен, да нином није могао ништа учинити. Над њим се нади истрага и што се буде даље показало јавиће се.

Ноћу између 26. и 27. јула, убијен је са секиром на сеоском путу, Милоје Ревнан из Грачаца, среза јичког. Убице је убијству непознат. Убица је у рукама власти и дело признаје.

27. *јула*. око 9 часова у вече, пет непознатих наоружаних зликоваца упадни су кућу Милојца Стојићевића, председника општине мајданачке, сина Милка звонцан и наизуваши новац ван су од страже и грађана нападнути и утекли преко Пека у среа рамски, од куда су бег сунцо и дошли. Нису могли ништа одвети, нити су кога повредили. Нађен је мали што је исшао једном од истих разбојника. Разбојници биди су у разном одеду. Полиција власт среза голубичког предузела је живу истрагу, да се зликовци похватају, то је и срезу рамском пријављено.

Ноћу између 27. и 28. јула, Данило Ж. Станојевић, из Александровца, у друштву са непознатим разбојником напади су на другу Александровац — Влашки До, Антонија Андрејевића, баштована. на истог пуцали и новац му отели. У томе метежу Данило је погинуо од свог непознатог друга. Полиција власт среза моравског предузела је живу истрагу, да се зликовци похватају, то је и срезу рамском пријављено.

28. јула око 2½ часова ноћи поднс Петрија жена Богића Јовановића, из Гашбовца, округа моравског, нађена је мртва у „топлом виру грабовачком“. Истрага је поведена.

29. јула око 7 часова пашли су Сељани Живадина сина Вукомана Мркића, из Рабровића, у срезу левачком, старог 14 година обешеног о врби на свом имању. Полицијским узвидајем и лекарским прегледом утврђен је, да је сам себи одузео живот. Узрок је самоубиству непознат. Вешање је извршено најпшем и тиханцам.

30. јула око 8. часова у вече непознати наоружана два зликоваца ушенли су са 1000 динара Радивоја Томића, из Совча, округа ваљевског, и он ни је то вече полазо 200 динара а за реето јавши су му да ће други пут доћи. Предузете су мере да се зликовци похватају и безбедност грађана осигура.

ИСПРАВКА

У прошлом броју нашега листа а у чланку „О потврђењу исправа“, на страни 230 III ступ „О потврђењу исправа“, на страни 230 III ступ „О потврђењу исправа“, на страни 230 III ступ

БРОЈ 33 и 34. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 23. АВГУСТА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу тачке 8. члана 103. закона о општинама, потврдити:

за председника општине београдске, Косту Главинића, професора техничког факултета Велике Школе у пензији, кога је општински збор изабрао, без права на уживање пензије из државне касе, по своме приступању, за време док је на положају председника општине београдске.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 21084. 11. августа 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Никола Стаменковић, досадашњи председник општине варошн Београда, који је указом од 28. марта ове године постављен за председника општине варошн Београда као професор Велике Школе, — стави на расположење.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 21085 11. августа, 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Ђорђе Јовановић, писар прве класе среза таковског; и

Драгољуб К. Стојановић, напредни писар друге класе начелства округа чачанског, и вршилац дужности писара среза студеничког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — у интересу државне службе, из исте отпусте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 21436 17. августа 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 7. августа тек. год. Бр. 4247 које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке зграда и подизање огради лиза на кругу женског одељења болнице за душевне болести, може утрошити суму од 4413·19 динара, по ревидираном плану и предрачуну, и ону суму ставити на терет партије разних материјалних трошкова Министарства Гл. XXXVIII бр. 185/2 сметног буџета ове 1903. године, предвиђене на оправке и доправе болница и других санитетских грађевина."

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 7639 8. августа 1903. год. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда.

Никола Т. Ђорђевић, овд. барутија, писменом од 19. априла ове год. представио је, да у овлашћој вароши, од дужег времена, обавља барутијску радњу. Међутим, да му се у последње време онемогућавао рад у овоме послу од стране полицијске власти, због тога, што му није било могуће да се тачно придржава постојећих правила за држање и продају барута, динамита и других распрскавајућих материја, па је молио:

1, да му се дозволи да може држати до 100 клгр. барута у магацину, који му је у дворишту. А то је да може имати бар по 10 до 12 кила барута од сваке врсте:

2, да се одреди најмања количина динамита и патрона пушчаних и револверских, коју може држати у радње, јако би могао без прекиде вршити продају и ове робе:

3, да се регулише, да ли је потребна дозвола полицијске власти за сваку количину барута, динамита и патрона, или да се до извесне количине може продавати и без ове дозволе;

4, да се расправи питање о томе: да ли је потребна ова дозвола полиц. власти за продају свију врста барута, или само за извесну врсту и коју;

5, да ли се може вршити продаја речене робе и по датој дозволи ма које полицијске или општинске власти у Србији.

Уједно да се утврди и то, да ли је потребно и овим лицима, којима је барут потребан по њиховом занимању да дозволу траже за овакву куповину, или да им се издаје дозвола на годину дана, или за које друго одређено време са одређеном количином или без обзира на количину;

6, да се уреди и регулише продаја барута у убојним слагалиштима, тако да и ова буде подвргнута такој истој контроли и надзору у погледу лица, које купује, као што се то захтева и код приватних продаваца.

Поводом овога, Министар унутрашњих дела, у споразуму са господином Министром војним, проучио је ово питање и нашао следеће:

Члан 3. закон о производњи и продаји барута, динамита и осталих распрскавајућих смеса гласи: Барут ће Држава сама производити и према потреби отварати барутна слагалишта. Куповина у тим слагалиштима и продаја барута слободна је. Према томе тражење уверења од купаца барута при куповини мање количине, коси се са наведеном законском одредбом, поред тога што се купци тиме јако оштете. Претпостављено случај, који је без сумње врло чест, да ко од купаца жели да купи 1. клгр. рударског барута, која је цена 1·80 и 1·70 динара од килограма, и да би га купити могао мора поред дангубљења и других непријатности да плати још и 2·50 динара за молбу и уверење полиц. власти.

Ово отежавање продаји барута худи нашем рударству и потрошњи барута, а потрошачи су онет приморани, да или барут набављају са стране на недозвољен начин или недозвољеним путевима да долазе до њега у земљи. И у ствари осетно се приметило, да се у последње време барут несразмерно мање троши но ранијих година.

Из наведених разлога, а с' обзиром на одредбу поменутог закона, у сагласју са Господином Министром војним, нашао сам, да за куповину барута купцима нису потребна никаква уверења од стране полиц. власти, пошто је према поменутом закону продаја и препродаја барута слободна.

У погледу држања веће количине барута од 10 килограма у дућанима у којима се барут продаје и споредним зградама дућанским, продавцима се може дозволити држање у дућанима највише до 3 клгр. и то сваких пола килограма у засебном суду; у споредним пак одељењима зграде дућанске у згради у дворишту, у сваком одељењу највише до 5. килограма, и то сваки килограм у затвореној кутији од блеха.

Укупна количина барута како у самој згради дућанској, тако и у зградама у дворишту, не сме прећи више од подесет килограма.

Препоручујем начелству — управи — да ове одмах саопшти свима продавцима

барута и других распрскавајућих материја у своме подручју, и става се да се ово наређење тачно врши.

ШБр. 17.891.
11. августа 1903. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Какво треба да је потврђење полицијских власти на сведоџбама о имовном стању и занимању, па да одговара правилима Г. Министра Правде код 4. тачке §. 471. грађанског поступка?

Свет. Јанић

По спору Николе С. М., ковача, против Јоце Н. такође ковача за издање тапије, пропштеношени суд пресудом од 27. септембра 1902. год. № 12921 досудио је тужиоцу тражење, кад је нашао да је овај доказао тражење а поднетим уверењем у тужби, које одговара пропису § 471 грађ. поступка, да тужени није земљорадник, већ се занима ковачким *радном, од које себе и породицу издржава.*

Ову пресуду одобрио је и Апелациони суд у свом 1 одељењу 14. новембра 1902 г. под № 4656.

Но, по жалби тужене стране, Касациони суд (II одељење) 28. Јануара 1903 године, № 11.308/99 поништио је Апелациону пресуду са ових разлога:

„Погрешан је разлог пропштеношеног суда зајечарског, чију је пресуду од 27. септембра 1902. № 12921 одобрио Апелациони суд горњом својом пресудом, да уверење, које је тужилачка страна у тужби поднела о занимању туженог одговара §. 471 грађ. суд. поступка.*

„По тачки 4. §. 471 гр. суд. поступка и правилима Господина Министра Правде од 4. фебруара 18741 Бр. 254 зб. XXVI стр. 14) тачка 11. тражи се, да такво писмено буде потврђено среском полицијском влашћу, *која је дужна такође претходно известити се о истинитости датог сведочанства.*

„Какво се на помењутог уверења суда општине зајечарске од 6. фебруара 1898. № 589 вели, да је среска власт под 6. фебруара 1398 год. № 394 *исто потврдила на основу исказа потписаних одборника*, то према наведеном, *такво уверење не одговара пропису тач. 11, поменутих правила*, па је Апелациони суд погрешно, кад је пресуду пропштеношеног суда одобрио на основу оваквог уверења, *већ је требао да изиште од тужилачке стране друго потврђење, да исто тим даље уради по закону.*“

Апелациони суд примио је ове примедбе и наредио је доследење у смислу примедаба Касационог суда.

Тужбе за уништај јавних продаја учестале су.

Да не претерамо, али можемо казати поуздано, да међу предметима грађанским, који долазе на разматрање Касационом суду, има $^1/_4$ њима се траже поништаји јавних продаја. Међу овима има има добар део, у којима се тражи ово са тога узрока, што уверење о „*имућности*“ и *занимању* дужнога, — не одговара тач. 11 под а, б, в, и последњем одељку ове тачке, правила Министра Правде код §. 471. грађанског поступка.

У овој тач. 11. *б*, стоји ово: „ово писмено да буде потврђено среском полицајном влашћу, *која је дужна такође претходно известити се о истинитости датог сведочанства.*“

Према овоме, полицајна власт има да се извести о истинитости уверења, које је надао кмет и три општинара већине (која тражи уверење) општине, да он (дотични) има преко отуђујућег имања још пет плугова земље и њиву с плацем[1], на онда да потврди то писмено.

У место овога ово као раде полицајне власти (у округу — окружне а у срезовима — среске).

Кад добију „*сведоџбу*“ (општинске власти махом је зову „*уверење*“) од општинског суда, које по правилу треба да потпишне кмет и три одборника о наведеним или занимању дотичнога, она стављају оваково потврђење:

„Истинитост потписа и печата суда општине самаљске, као и садржину овог уверења а на јемство на њему потписаних одборника, тврдим по званичној дужности.“

№ 2161
17. фебруара 1903 год.
Краљево.

По наредби
начелника среског,
(М. П.) писар
Јалар Т.

Како су судови познани да се по званичној дужности старају да прибаве доказ о „*имућности*“ од „*дотичне стране*“ (расније Министра Правде од 1. децембра 1886 год. № 5258 у зборнику 42; стр.: 310[2]) што им је уједно и дужност да пазе, да ли те сведоџбе одговарају закону, а над им је и то дужност, онда би се огрешили кад би примили ову сведоџбу са оваким потврђењем, јер да је Господин Министар Правде хтео, да се задоволи само сведоџбом кмета и три општинара, он не би тражио, да ова оверн и среска власт на начин, како је наведен у тачци 11 *б;* наведених правила.

Дотични пак чиновник, нека бира начин, *на који ће се известити о истинитости датог сведочанства.*

[1] Овене биковарају земљорадници, да му се, за прикупа потрошилака, не сме да прода ни плугова земље и кућа са њиме, народ је јако врло оголан према „имућнији“, те бако га и не употребита ова говорило о овом благостању.

[2] Има одлука Касационог суда № 5645 и 5143/99 и № 47/99 у којима се тражи да сам суд, званичне лице, дотичној помоћи власти, за оваку сведоџбу, не ни писмено, да је она коју неопходно под № 11345/99 прописана, а за доказ ово за наведено баш прошле тач. 11 са тач. а овог правила. Ево шта сва вели: „Ако би земљорадник... за оцуђе, њиву је: а. по ономе опеоодоном..... с плацем.

Траже се јасно, да сам продавац подноси писану сведоџбу. Тако је и по мало час поменутом разпису од 1886 године. Да исказано као је баш и у овом распису: „Да би се ово спречило, Министар правде поима то суд, да он, у сваком предмету, који се тиче земљодељске земље, *по званичној дужности* цаки о изложеје, **да се поднесе** прописан пропадан доказ и о томе, да дотични земљодалац, који жели отуђити, има преко отуђујуће имала још пет плугова земље и кућу с плацем.

На овако тумачење, дотичне тачке Касационог суда, чули смо оштрије замерке, неких полиц органа, али немају право.

Оба одељења Касационог суда (II и III) који се баве грађанским споровима, са малим изузетком, деле ово мишљење; а иди се да је оно прихватило и Апелационе, јер није дало противизвоље.

Наклоност онима, чије се имање продаје, или нерасположење према извршним органима, апсолутно је искључена у касационих судија, бар колико је нама познато.

Међу Касационим судијама било је увек, па и сада, који су служили и у полицијској струци; ни су им познате и све тешкоће једног извршиоца, али, код оваквих наређења, која се односе на ово питање, — искључена је свака двоумица.

Одговорност алкохоличара

Д. Ђ. Аџинац

(Свршетак)

Морел у своме делу „*О дудиму код дегенерисаних*“ (Париз 1886), а поводом говора о алкоголу предака и његовом утицају на потомке, вели ово:

— *Алкохол предака један је од најмоћнијих фактора дегенерације*, и обратно:

— *Сви дегенеришне личности одате су порочу пијанства.*

— **Потомци алкохоличара дегенерисани су.**

Студирајући хроничне алкохоличаре по азилима у Америци, *д-р Мамор* констатовао је, да се штетни утицај алкохола проблаки кроз 5 генерација.

Није без интереса и овај пример, који наводи *Морел*, да би доказао штетни утицај алкохолног наслеђа.

Један човек од добре радничке заманиље, одао се врло млад пијанству и умро је услед хроничног алкохола, оставив за собом 7-ро деце. Двоје од њих умиру у рано младости услед конвулзије, треће луди у 22 год. и умире као идиот, четврто полушава самоубиство и постаје дошиље ужасан идиот, пети је мизантроп, који прекида свако односе са тамаљом, шесто дете (кћи) хистерично је, и најзад, седмо син) одличан је и врло интелигентан радник али пати од врло јаке нервозе.

Д-р Линије са своје стране додаје ово:

— Ако се број душевно оболелих од алкохола дода још и број идиота, малоумника и глушака, рођених од родитеља алкохоличара, увидеће се лако: *да 50%, болесника имају за узрок своје болести алкохол.*

* * *

Пису, међутим, ретки случајеви, у којима се алкохол злоупотребљава као средство одбране. Многи и многи злочинци ирали су се, само помоћу њега свога злочина, а колико ће их тек бити у будуће, који ће, на рачун његовог распространења, умањи друштвеној правди! Али, ако се, у место посматрања само појаве, сиље на

лио; другим речима, ако се питање о одговорности алкохоличара буде оставило стручној оцени савеђених вештака, па које неће моћи утицати ни речитост бранилца ни уређена бојажљивост поротника „да не осрече душу." — неурачунливост алкохоличара не може и неће бити проклamована док се претходно тачно не утврди: *је ли његово нервно систем био у толикој мери поремећен, да је слободна воља у моменту извршења дела, морала бити са свим искључена.*

Помињемо опет, да ће бити веома опасно по друштво, ако се неодговорност алкохоличара буде објавила на основу површног посматрања, или због познатих „алкохолних каприца."

Нису ретки, напротив врло су чести случајеви, у којима су оптужени алкохоличари, одмах сутра дан по ослобођењу, пришли поле и још страховитије злочине.

У своме делу „*О душевно обољелим злочинцима.*" Моте, у потпуду овога, наводи: како је један хронични алкохоличар онога дана када је 9. пут ослобођен због извесног злочина, отишао кући и на мртво име непребијао жену а за тим дохватио сноја два мала детета и тресућу их о зид. Кад су два жандарма, на запомагање жењино, притекли у помоћ, беспи алкохоличар је једног бацио на степенице а другоме је отео тесак и са истим нанео му неколико опасних рана. Ухваћен најзад на улици и одведен у један азил, он се убрзо тако промењо и смирио, да га управник исто у мало није пустио у слободу.

Исти писац и у истом делу наводи нам још и овај пример, који му је лично познат:

Био сам, вели, сведок страховитог узбуђења, или боље рећи негодовања, које је произвело на присутне ослобођење једног паликанџе од стране бошевског суда. Овај млад, и по изгледу веома снажан и здрав човек, а при том и вредан раденик, беше извршио у току од 4 год. преко 23 паљевине. Све ове паљевине вршене су редовно у чрви сумрак, и увек у оци недеље или каквог другог празника. Младић овај, на кога нико не сумњаше, беше, међутим, епилептичар са уређеним нагоном за уништавање туђе имовине. Нагон овај био је толико јак, да је врло мала употреба алкохола била довољна, да га надражи и изазове на злочин. Кад је порота, убеђена од стране вештака о болести овог несрећника, донела одлуку о његовој неурачунљивости, присутни тужиоци и сведоци јавно су протестовали. У целој стварн они су разумели само то, да ће њихова имовина и у будуће бити изложена пожару, и да зато не могу наћи заштите у закону.

И доиста, човек се после сваког овакног случаја мора озбиљно запитати: шта ће, на крају крајева, бити од друштва и његове сигурности?

Ево какав је одговор на постављено питање дао д-р Емил Дортел у своме делу „*Криминална антропологија и одговорност судског лекара,*" поводом говора о неурачунљивим личностима у опште:

— Било да се злочинац огласи за урачунљивог било за болесног, — не сме се никад изгубити из вида његова *малимност* у друштву, које може само тако постојати, ако сигурност сваког његовог члана посебице буде чувана од свију осталих. У замену за многобројне користи од живота у заједници, ђуди су морали пристати и на извесне обавезе. Све што би реметило овај друштвени уговор, па ма како се то звало, мора се, у интересу заједнице, надзирати и учинити безопасним. Полазећи са овог гледишта, све данашње теорије о неодговорности појединаца, имају врло мало вредности. Интерес друштва захтева да се ово брани и заштићава **и пред свим интересом пада све.** Није теншко разумети, после овога, да у каини за повреду друштвеног уговора треба гледати **најпажу друштвене штете.** Неузетака од овога нема нити сме бити, али има разлике у начину наплате ове штете. Само у овом смислу, и ни у ком другом, може се чинити разлика између нормалних и болесних створења.

— То су лекари вештаци, који имају ту деликатну дужност да решавају о судбини оних последњих. Веома је тешко, скоро немогућно, прописати тачно принципе којима би се они имали руководити у вршењу овог тешког задатка, али се у главноме, може рећи: *да сме ово што је на области патологије, треба послати у азил а све оно што је на области морала у затвор.*

Крећући се између ове две крајње границе, лекар мора најбрижљивије, али уједно и са највећом резервом, испитивати поједине случајеве и изрицати свој суд. Маса је злочинаца, који се од нормалних бића разликују само својим злочином. Хтети од њих направити болеснике само зато, што су се могли решити за извршење једног дела, која узбуњује наше осећаје и нашу савест, значило би радити нешто против здравог разума. Неспоређа ни најмање утицај болесног наслеђа, ми смо само слободни запитати: има ли кога међу нама који се потпуно сам и по своме слободном нахођењу, дакле без икаквих утицаја са стране, креће и развија у животу? Почињући још од хришћанског учења о уређеном греху на све до данашњих савремених теорија, — све филозофске школе утврђује су неоспорни утицај спољне средине у којој се креће и развија наш живот, па сам овај живот.

— Поједине од ових школа иште су, у свом правцу, тако далеко, да су сасвим негирале утицај слободног самоопредељења, док су друге, напротив, доказивале: да је душа човечија слобода и да је, према томе, свака човек у могућности да победи наследне утицаје својим осталим добрим особинама. И ни лично онога смо мишљења, у прилог коју нека послужи и овај пример:

— Ако сте личности са болесним наслеђем упоредимо са личностима, чија се физичка организам одликује каквим већим аномалијама, рецимо у органима за кретање, описаћемо одмах да ове последње немају оне гипкости и лакоће у ходу, које су својствене личностима са здравим организмом, али да ипак могу ићи и иду где хоће, не падајући и не посрћући у ходу. Шта више, њихова окретност развија се у директној сразмери са тешкоћама које на путу сусрећу, а није ретки случајеви да се аномалије појединих њихових органа са свим губе пред посленичним употребом и усавршавањем ових органа, у чему, понекад, превазилазе и здраве људе.

— Ово што вреди за личности са нашем савременим физичким организмом, може се у свему применити и на личности са болесним наследним утицајима. Ма колико били јаки и неповољни ови утицаји, ипак су они увек мањи од нашега ја, односно од наше **слободне воље**, која доминира над свима осталим силама и од које почиње свака наша радња све дотле, док су наша свест и интелигенција нетакнуте. Сви остали утицаји, т. ј. они који нису у стању утицати на нашу свест и интелигенцију, односно на наш нерени систем, на области су морала и могу се благопомено парализати другим, да их изложено „*средњим*" утицајима, као што су: *васпитање, свакодневни примери, занимање, брак*, па, најзад, и сам *рад*.

После изложеног сваки ће се, надамо се, сложити с нама у томе: да је *Дорнел* имао пуно права кад је казао: **„Болеснике у болницу, кривце у затвор."**

Сматрамо за дужност напоменути, да смо се, у изради ових редака, поред ње монопуте Дортелове *Криминалне антропологије* служили још и ови делима: „*Les irresponsables devant la justice*" рар А. Riout „*Etude Anthropométrique sur les postilenés et les colonies*" par le D-r Pauline Tarnovsky, „*Etude médico légale sur l'alcoolisme*" par V. Vetault и „*Уводи као злочинци*" од М. П. Јовановића („Полиц. Гласник" за 1899 г. стр. 193—345).

Американска зверства

као доказ колективних преступа

У једном од прошлих бројева „Полицијског Гласника", претресено је питање о томе, како су колективни преступи јоп страшнији од индивидуалних преступа.

Ово што су радиле америкапске војске на филипинским острвима, што је познато под именом „Америкапска зверства" потпуно потврђује тај погледа. Коса се човеку диже у вис, и рук се букалпо леда у жилама, кад се читају ти ужаси, које су хладнокрвно чинили војници и официри тзв. цивилизоваку и просвећену. Дошета, тако звана „турска зверства" бледе пред оним, што се је чинило на филипинским острвима. Свако нарављено осећање било је угашено у савести тих људи, који су чинили нечувена зверства, и који су прибегавали средњевековним средствима, да би одрешили јевине уређепика и да би их навели да напају своје саплеменике. Војно правосуђе у Америци трудило се да угуши та дела, кад му је било поручено да их испита. Председник Рузвелт морао је да се умеша, и сам лично да изрази своју неповољебљиву волу, да се кривци позову на суд. Истина је по последку била откривена. Искази сведока били су многобројни и убиствени. То што они свеопштавају предали сваку вероватност. Читајући њихове исказе, и набљакајн духови, они чија је филантропија прешла у пословицу, као на пример Алдриџ Карнеџи, узвикују „Ту не може бити реч о прашталу или сажаљењу. С убицама тре-

галских заробљеника треба поступити као што је поступио лорд Кичинер с два аустралијска официра. Њих треба стрељати."

Истребљивање читавих маса црвенокожих, на далеком западу, остаје мрачна страна у америчкој летописима, коју по њиховој најбеспристраснијој историка те епохе, Дена Данн, није могуће читати, а да се човеку очи не напуне сузама; али при читању онога што су радили на Филипинима, пред којима стида мора обасути лице сваког грађанина Уједињених Држава Америке. Ту је истребљивање било још зверскије и подлије него оно, због којега Лас Казас окривљује шпанске освајаче Мексике, предавајући их вечној срамоти. Факти, који су се десили на Филипинима, тог су истог рода, и може се замислити да су такви у опште обичаји потомака Пена, Вашингтона и Франклина. Они остају сраман жиг на части америчке војске, и остаће тако исто неизгладиви, као и њихово истребљивање црвенокожих. Да би се човек уверио о томе треба само прочитати ово што ћемо навести:

У марту месецу 1901 год. једне северо-америчке новине „Northampton Herald" које се штампају у држави Масачузету, објавиле су писмо сержана Чарлса Рили, из 26-ог добровољачког пука. У њему је описан начин, на који је вођен рат на Филипинима и ту се је говорило онако:

„У Гвимбалу нас стигне извидница Гордонова, њих је било четрдесет људи, сви на коњима, и ми смо одмах видели да ће бити весеља. Доцнили у Игбарас, ми смо нашли у њему потпуно мирно становништво, али смо одмах увидели да се „налазимо на вулкану". Председник (начелник племена), свештеник и један отменији човек, доведени су били на велику сеоску њиву и њих су подвргли испитивању. Председник није хтео одговарати. Њега везу и стану да му сипају воду. Баце га на земљу преврну га на леђа, и *и онда му почну сипати воду у уста, која су нарочито отворили, док је у исто време један од нас гвозденом му жељуди, да не би умрло од те операције.* То му је одредило језик. Стари Јисај одмах је тражио милости, и признао је кад су га по други пут испитивали и тражили од њега тачније искале, требало је угостити га „другом дозом воде" пре него што добију признања. *У воду су метнули сол, да би она успешније дејствовала.*

То писмо сержана Рили, обишло је целу америчаску штампу. Догађаји, на које је оно указивало, десили су се 25. новембра 1900 год. Председник, којега су испитивали, био је родом с острва Понеј. Он је уживао опште поштовање својега племена. Од њега су хтели да дознаду, и то су дознавали таквим насиљем, број урођеника који су се бунили, каквим су оружјем располагали и какве су позиције заузимали. Председник тај био је стар човек. Његова дубока старост требала је пре да улије америчаским војницима осећање сажаљења. Њега су мучили водом зато, што он није хтео да вала своју браћу и да их преда смрти. Сержан Рили не говори да ли је и он био у броју тих делата. Али како било, тек он у своме писму другу, који га је саопштио новинама „Northampton Herald" налаза, да је тај начин вођења рата не само природан него и *користан*. И у место да он жали жртву, он јој се смеје, и назива председника, човека племенитог и предањог своју страну „Стари Јисај" (Craftu old fellow).

Увеличеност, изазвана тим саопштењем, дошла је до војног департмана, али он није у њему само ситан факат, који не вреди нашње више власти, која се ограничила само на то, што је просто одбацила да је ово измишљено. Међутим, факат је био истинит, и, као што су потврдиле и друге следовање, ни на далека неједнствен. Мучење водом било је систематички примењивано. Друго писмо које је писао Михајло Сиш, из 9-ог пука редовне војске, потпуно потврђује саопштење Сержана Рили.

Ево шта пише Сиш: „Одмах чим смо пристали у Самар, ми смо били послани у експедицију у шуме, које су око града. У инструкцијама нама је поручено, да гоним устанике који су се по казивању тамошње полиције, крили по њеновима и клањима. Урођеницима је било наређено да не излазе из града. Сви они, која су бегали у гору, излагали су опасности смрћу живот. Сваки други дан поручни Шеел као је одред војника у извидницу у град, под командом официра. Ја сам неколико пута суделовао у тим одредима. Нама су биле издате одређене и строге наредбе, кога год ухватимо у гора да га убијемо. „Клати нож и сиче" таква је била наредба, — без разлике узраста; али треба казати да *мо нисмо стрељали деду за то што на њих нисмо ни једанпут наишли.* Наређено нам је било тако исто, да извлачимо од заробљеника све могуће искаде о устанку, и да би добили те искаде *да прибегавамо мучењу водом.* Истина да је многима од нас, и скоро свима, то било непријатно, али ми смо се морали покоравати, иначе бисмо се излозили најсуровијим казнама. *Ја сам хладно, као су мучили водом више од двадесет Филипинаца.* Ми смо их мучили у гору, где су нам падали шака, али су били многобројни случаји мучења и у селу, где је био одред.

Начин примене тог мучења био је грозан. С почетка су се војници трудали, да добију од заробљеника све што му је непознато било о устанцима. Ако он није хтео да говори, њему су везивали руке на леђа, и бацали га на земљу лицем на небу. После тога гурнули су му у уста стакло с разбијеним дном, и користили су се тим да би могли сипати много воде. Ја сам гледао како су, на тај начин, усули по два три чабра воде у жедудац овога или онога урођеника. Тело је се надимало и добијало је размере два или три пута веће од природнога размера. Онда су човека вукли по земљи, да би тиме учинили да избаци из себе сву воду коју је прогутао. После тога то *мучење понављало.* Урођеник, наравно није хтео ништа признати, и војници су му поново гурали грло разбијеног стакла у уста, *раздирући месо.* Свршивши мучење водом, заробљеника су стрељали. Ако је казна извршена иза града, или у шуми, *мртво тело бацали су исмена.* Ја се сећам врло доброједне од таквих екскурзија прошлога новембра, једне светле ноћи кад је сијао месец. Један урођеник убио је војника. Мене пошљу с одредом од седам људи, под командом Сержана Нелсона, да би га ухватимо у ноћини. Ми га нађемо заједно са седам других урођеника. Сви су они били стари људи. Они су се били замукли у колебу. Старци су били безоружани. У колеби ми писмо нашли другога оружја осим два bolos (дуги ножеви с кугласа на крајевима, којима се лове коњи). Борбе није било. Ми смо нашли на њих неочекивано. Тумач урођеник заспао их је питањима. Они нису хтели да одговарају. Онда полицајаџ, који је такође био урођеник, повеже све старце, и построји их у ред. Позади њих ископају јаму, и сержан нам нареди да се постројимо пред тим несрећним заробљеницима и да их стрелаамо. Ни један није остао жив. Ми смо их све убили и они су попадали у јаму; ми их оставимо ту и вратимо се у логор, и поведемо собом и убицу.

Војни департман предузели писмо Мишела Син на писму Ралијевом, не испитујући ништа даље ни по једном ни по другом писму. Признаваља у таквим стварима, сматрала су не само да су без предности, него су још налазили да би било непатриотично обраћати на њих пажњу. Један од генерала, чији је ауторитет врло велики, тврдио је, да треба тужити сваке новине, које штампају такве документе. И додао је он томе, да сваког писца чланка, који осуђује војне операције против Филипинаца, треба обесити као кривца у државној судаји. Нико није протестовао, казна изпишена над оних седам стараца, који нису чинили ништа рђаво, који нису имали оружја, и које су стрељали без икаквог суда, није била показана ни у рапорту, и остала би непозната, да случајном околношћу писмо солдата Син није пало у руке једног новинара, који га је штампао.

* * *

Мало по мало, поред свих напрезања официра да запуше уста сведоцима, дозналo се, да је мучење председника Игбараса било још грозније, него што је причао сержан Рили. Други сержан тог истог пука добровољаца, Едуард Девис, откриo је да су мајор Глен, поручник Конџер и војни лекар Лајон „надгледали мучење водом". Несрећни председник, прича Девис, ужасно је дрекао, као животиња, вођу сену, очи су му биле страховито разрогачене за све време, док је трајало страшно мучење, и кад су његови џелати најзад решили, да је некорисно настављати мучење и даље, и кад су одвезали жртву, он је остао неколико сати са онаваженим лицем, и грчевито стиснутим удонима. Поред свега тога, његово стање није уливало ни мало жалења ни официрима ни војницима. Он није могао доћи себи ни кад су га метнули на коња, да би послужио као пратилац својих мучитеља. Није познато каква је била даља судба вачелника урођеника. Да ли су му поклонили живот или су га стрељали као и оних седам стараца? Само су у dossier-у почивали сви такви документи, а војне су власти и даље биле потпуно мирне и спокојне.

Каплар Џон Барнет из 28-ог пешадијског пука, прича шта је он својим очима видео: „У вече 16-ог септембра 1900 год. мучили су водом, у мом присуству, председника Тасија, града од 1200 становника. Њега су одвели у једну бамбусову колебу,

и тамо су га официри војске Уједињених Држава стали саслушавати. По њиховој наредби, војници га одмакну од зида колебе и главу му затуре назад. Затим му метну међу зубе бамбус, који му није давао да затвори уста. И затим су стали да сипају на њега воду преко чаброзима. Вода је палала на њега оно, тевда по челу и продирала у ноздрве и уста. И најмањи покушај да дише носом морао би га довести да се угуши, за то је устима непрестано гутао воду, кад је се од прогутане воде био толико надуо, да је могао пренути, њега су принуђавали, гњечећи желудац, да избаџује воду. Тада му је тумач рекао: Habla, што значи говори! Тај човек слабим гласом проштапуће — „Ја ништа не знам нолико ова установа, који се налазе у околини града. Мучење су понављали, али још строжије по томе, што су *метнули сапуна у воду*, кад је било готово да се угуши он од ја знак да хоће да говори. Мучење зауставе. Он палне на земљу, у несвест. После га поврате себи".

Крај те трагедије није познат, али га је лако себи представити. Ако је председник Тасија искусно исту судбу, као и председник Ибараса, — а због чега би с њим поступали милосрднije? — он је претрпео до краја она мучења, којима је био наложен његов претходник. Сва је разлика у томе, што су место соли овде употребили сапун.

Да чујемо сад сержанта Меркурија из 35-ог добровољачког пука.

„Ја сам провео годину и по дана у Лузону, и скоро сваки дан сам гледао како су мучили Филипинце, да би их натерали да открију прибежишта устаника, количину њиховог оружја и убојне спреме. Ја сам слеђао кад су уроњеници, који су служили у полицији, *узимали блато*, кад нису имали воде, да би мучили Филипинце, на које се сумњало да код њих има сакривеног оружја. Призор је биo тако одвратан, да је командујући мајор заповедио војницима да прекрате то мучење и онда се удаљио. Али чим је мајор отишао, мучење се је поновило. Поручник Хуг — главни профос (provost-marechal с официрским чином продужио је то. Његова је дужност да пази на поредак и дисциплину, да наређује затварање криваца, да пази на чишћење судова и т. д.. Сан Мигуела, најчешће је од свих присуствовао при мучењу, водом којом су мучили уроњенике. Чим су му довели кога сумњивог човека, он га је одмах палагао испитивању. Ако човек није хтео одговарати, поручник Хуг доликао је мучитеље и предавао им га у њихове руке. После неколико минута слали су одред у испитивање. Сваки је знао шта то значи, кад нису дапате наручите инструкције односно испитивања, коме треба да се подвргне уроњенци, да би их натерали да признају оно, што су желели да дознају, то се само по себи подразумевало да их треба мучити водом. Једна петина оружја, отета од Филипинаца, била нам је издана, захваљујући мучењу. Испитивачи Макабебе само су и знали да доносе оружје. Они су га налазили сакривеног по путевима, куда је пролазила патрола, или су га сакривали по џркама, по гробовима, у бамбусу, који подупире колебе. Војници су се брзо уверили да је за откривање оружја добро средство мучење водом и у велико су се њим користили. Официр, који је наређивао мучење, није никад био по чину виши од капетана, али су сви други официри врло добро знали да се мучење стално примењује, нико га није забрањивао.

Само тим начином могућно је било насилно добијати оружје. Пуковник Памер није хтео оставити на једног испитивача Макабебе у граду, и ако су га они уверали да ће наћи 500 пушака у Болидону, никад се наравно у рапортима не помиње о мучењу водом. Одред су шиљали у реконгосцирање и кад је се враћао, командир је уносио у рапорт, да је било „сукоба" с Филипинцима, и да је одузето толико и толико пушака. Доцније се показивало, да је убијено два три уроњеника, али је цео пук вратио добро знао, да је њих убило мучење водом. У главној команди претварали су се као да мисле да су ти уроњеници стрељани. Намеђу командира одреда и самих одреда постојало је велико супарништво; сваки је се за себе хвалио да је он отео више пушака."

Као што се види на тих исказа очевидаца, америкаски солдати хвалили су се један другом својом свирепошћу. И оно што саопштава о томе војник Џон Монагеп из 35-ог добровољачког пука, показује се као врхунац несавесности и зверства:

„Кад заробимо каквог Филипинца, ми му говоримо Habla! habla! говори! говори!. Скоро увек он одговара no habla нећу да кажем!' и одриче ма више главом. Тада који било узвикне: — тај ћуваk хоће лимунаде! Тако се обично називало мучење водом. И њега поје одма водом. Обично смо нас четворо држали ћунака, два за ноге, два за руке. Њега су обрнули на леђа и држали му уста отворена. После тога сипали су у њега велику количину воде. Кад је почео да превраће очима и да се грчи, њега су пуштали и говорили му habla! Поцекад није требало много воде да би га натерали да каже где је сакривено оружје и убојна спрема. Али прло често морали су сипати три ведрише, а видео сам случајева кад су му сасули и пет ведрина. Кад су га поповно дизали на ноге и он опет упорно ћутао, њега су онда јако ударали песницом у лице, уз или у груди. Ја сам видео Филипинце, који су прогутали толико воде, да је се она изливала из уста. Ма колико да су сипали више није могло ући. Један пут смо заробили једног Филипинског мајора. Те особице најтеже је натерати да говоре. Од њих није лако добити излештаја. Њему су сипали воде да умало није умро, и поред свега тога није проговорио ни речи. На послетку се наши војници уплаше и позову лекара. Он нареди да га јако дрмају и превраћу, док није одахнуо. За тим га баце у бамбусову колебу. Ја сумњам да је он одрављо. Он је био и сувише измучен.

Други пут ухватимо шест Филипинаца. То је било од прилике у седам часова ноћу, после заласка из Сан-Мигуела. Мислио смо да код њих има сакривеног оружја, али они нису хтели казати где је. Онда им веземо руке и провучавши бамбусове палице по мишце и под колена, однесемо их тако до једног малог залива, где их спустимо, док их вода није покрила преко главе. Пет људи држало је сваког Филипинца под водом, кад су мехурови ваздуха, који су се појавили на површини воде, показали да је се заробљеник доста нагутао воде, њега су дизали из воде, да бе могао да одахне; за тим су га поново гњурали у воду. Могао бе човек помислити да људи тако везани не би могли ни да се мичу, али су се наши Филипинци тако вртили да су ослдати с великом муком држали их под водом. Али смо најпосле дознали где је сакривено оружје."

Тако су поступали војници онога народа који наивно уображава да је он на челу прогреса, и у чијим војеним законима постоје и такви параграфи као што су: Military necessity dischlaims acts of perfidio (војна потреба не допушта издајничке радње. И други још одређенији Military necessity does not admit torture to extori confessions (војна потреба не допушта мучење ради тога да би се изазвало признање.)

* * *

Мучење водом и сваковрсним насиљима, не искорењује сене терористичке начине Американаца на Филипинским острвима. Ево шта тим поводом саопштава каплар Ричард О' Брајен из 26-ог добровољачког пука:

„27 децембра је дан мога рођења. Ја нисам не ћу заборавити призоре, којих сам био сведок тога дана. Ми смо полазили на граду кад је издана била наредба да не заробљавамо. То је значило, да треба стрељати сваки живи створ, који се сретне или утледа: мушко, женско, децу. При сержан наше чете први је пуцао. Он на један пут опали на једног малог дечка, који је сидано с планине у град. Мали Филипинац, који није био погођен, скочи на земљу и почне бегати натраг у шуму. Пола туцета куршума биле су послани за њим, али без успеха. Пуцали на пушака привукли су пажњу сеоских становника. Они су гомилама излазили из својих станова, плачући и кукајући пошто смо знали шта то значи. *Они нису показивали ни најмање отпора, нити искакоп непријатељства. Њих су без милосрђа стрељали! мушке, женске и децу.* Они, који су остали у животу, сакрили су се, али су ужаснути побегли. За њима су почели да јуре и многе су на месту убили. Два старца, с белим знаменьем у рукама и држећи се за руке, без сумње два брата, пређу војницима молећи их за милост. Њихове су главе биле са свим беле, они су ишли посрћући погнути под теретом година. Сви ми, и ја, и други другови ужаснули смо се, кад нам је наш командант подвикнуо: — Стрељај! Оба старца била су с места убијени. После тога ми уђемо у село. Један болестан човек, који се је дигао с болесничке постеље, појави се на прагу своје колебе. Њега с места убију, и он падне на прагу своје куће. У том рату ми смо употребљавали курпуше *дум - дум*, али нисмо знали како се они зову. А и шта нам је требало да то знамо; кад нам је било добро познато њихово дејство.

У другом крају села једна мајка, која је на грудима дојила мало дете, и око које су биле још два детета, молила нас је за милост. Она се бојала да изађе из своје колебе, која се, како ми се чини, случајно запалила. Она је расејано гледала на пи-

нар, а деца су била ужаснута. Али нико није пружио руку да их спасе. Они су сви изгинули ужасном смрћу: смрт их је чекала, ако она нађе из колебе, а смрт им је претила, ако ова у њој остане. Мати се бојала америкапских солдата више него патре[6].

Ту су коментари излишни. Факти су доста речити, да се човек ужасне.

А напоредо ту пропада вера у знаменити прогрес. Није узалуд казала једна францускиња:

„Plus ça change et plus c'est la même chose[6]. (Што се више мења, све више једно исто).

Амерпкански војни департамепат није обраћао никакве пажње на све те факте. Данас је познато, да су њему стално слали рапорти официра о филипинској кампањи, али је доказано и то, да су неки извештаји уништени. Како било, тек војни суд у току цело године није радио. А кад се је десило да се састане, он је скоро увек допуштао одлагпвање озлопености и шта више и признавао да су кривци невини. Много од њих нису ни позивани пред суд. Поручник Хагедори признаје, да је он давао заробљеницима да једу врло слана јела, и по пуна два дана није им давао да пију, мучећи их жељу, под врелим зрацима тропског сунца. Али за то поручник Хагедори није био позват пред суд, и није претрпео никакву казну. Цела ствар била је узета као један веспоразум. Поручник Хуг признаје, да је он видео покушаје, да уроћенике муче водом неки амерпкански солдати. Он то назива покушаји. Мајор Гарднер, бивши грађански губернатор у провинцији Табајос, износи у званичном рапорту, да су уроћеници, предани под његову управу, били мучени, стрељани и њихове куће спаљиване, при чему су ти поступи називани америкапска празничпа весеља. Тај рапорт мајора Гарднера био је изваћен и сакривен, и секретар војног департмана Рут није никоме о томе говорио, те нико не би о њему ништа ни знао, да он није поново изнесен филипинској исленој комисији. Међу тим, мајора Гарднера назива познати и незадовољни губернатор Тафт „одличним администратором“ и жали само што су између Гарднера и официра настале несугласице... Без сумње зато, што га је савест терала, да баци више светлости на оно што се радило на Филипинима.

А ево шта казује тај мајор Гарднер: — „Бојеће војске, спаљивање села, пустошеће, мучеће уроћеника водом и другим начинима, да би добили од њих извештаје, сурово поступање с уроћеницима у опште и друге такве ствари, изменаће су и сасвим искорениће осећање расположења према нама и изазвале дубоку мржњу. Такво стање ствари, по мом појмању, може само посејати семе непрекидне буне против Уједињених Држава у будућности. Ми сваки дан гомиламо све више непријатеља. Ако је већ преко потребно прибегавати таквим начинима, то је боље повераваги их уроћеницима војницима, да одговорност за њих не би падала на народ Уједињених Држава.

Да напоменемо да мајор Гарднер не критикује и не осуђује та зверства. Он нпта више донушта и то да она могу бити преко потребна; он просто из макијавелског рачуна тражи, да та зверства више уроћеници, да не би пржала америкаску заставу. Он признаје да је за умирење филипинских острва мучење водом ћ,ало средство, али само по себи то средство њега не узбућује.

При свем том, председник Рузвелт напредно је, да се поведе најозбиљнија истрага. Како је поступало војно правосуће испуњујући вољу председника? Оно је истина предало неколико официра војном суду, али само форме ради. Да узмемо на пример процес мајора Јолера. Он је предан суду окривљен што је наложавао уроћенике Самаре, без икаквог суда. Он одговара:

— Под мојом командом било је педесет људи, и ја сам ишао с њима у извиђачку по унутрашњем делу Самаре. Ми смо имали великих мука. Десет од мојих људи помрли су од умора, други су полудели од врелога сунца. Ми смо истина убијали уроћенике, али за то што они нису хтели да нам кажу где можемо наћи храпе.[6] И додаје он „Ми смо били принућени да строго поступамо с тим уроћеницима. У многим случајима морали смо их везивати за дрва и прогресивно их казнкавати.

А то прогресивно казнкавање било је у томе, што су им пробијали кумпушима руке и ноге, један пут или два пут дпевно. То је било нпа лаганих мучења. Човек кога су тако рапавали, није умро од један пут, него после три четири дана. За тим мајор Јолер изјављује: — „Тапко поступање било је сурово, али за нас преко потребно; у осталом задана је била наредба да никога не штедимо. Генерал Смит дао је мени инструкцију да убијамо и палимо. „Што више будете убијали и палили, говорио је он мени, тим ћу ја бити задовољнији.[6] Није ћ,ело да заробљавам, него да пустошим Самару и да је претворим у ужасну пустињу. Ја сам питао генерала Смита до којега узраста могу казнкавати. Он ми је одговорио „Све који имају више од десет година.[6] Ја сам предао ту наредбу мајору Портеру, говорећи му: — Није могуће претварати рат у истребљење жена, деце и стараца.“

Војни суд опрапдао је мајора Јолера и поручника Деја, који је служио под његовом командом. Само се један протест дигао против те пресуде: протест генерала Чаења (Chaffee), који је водио филипинску експедицију. Он признаје, да се мајор Јолер „налазио за време самарских покоља у особитим опапчним и умним приликама, које у неколико скидају с њега одговорност, и да је он поступио пред наредбама генерала Смита и пратиком својих војника тек онда, кад га је болест сасвим збунила. Та околност смањује његову кривицу, али безусловно праолпне јесте заблуда и погрешка.“

Неки амерпкански журнали, судећи о том мишљењу генерала Чаења, говоре да осуђујући официре војске, који је он био главни командант, он је намеравао да спасе част своје војске и своје земље, одклоншши од себе одговорност за мучења. Али други, на против, тврде да је требало да генерал Чаен пријаре све своје официре, не искључујући и мајора Јолера и поручника Деја. *А има их и таквих, који траже да се суди том издајнику херога и налазе да мега треба обесити за издају, или у најмању руку отпустити га из службе.*

Један од судија, врло уважен у Уједињеним Државама, пријао је репортера, који се је ово јапно да га интервјуише, и новине су опапо допеле тај разговор:

Питање: Ако би се нашло, да је Јолер крио за та дела, која му пришисују, би ли он био осуђен на смртну казну, и да ли би га могли стрељати?

Одговор: Не. *Он није врховно убпство.* Излажући уроћенике строгим казнама, *он је радио без личног мотива.* Ту нема предумишљаја, који се јавља као основ окривљења у убиству. Најстрожија казна, на коју би га могли осудити, то је — отпуштити га из војске;

Питање: А генерал Смит би ли био осуђен на смрт, ако би се доказало да су истинити факти, који му се пришисују?

Одговор: Не. Случај с генералом Смитом такав је а fortiori као и случај с мајором Јолером и другима.

Председник Рузвелт тражио је да генералу Смату суди војни суд. Он је био ослобоћен, онако исто као и мајор Јолер.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА и НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(Наставак)

„§ 57. који би имали пуних двапаест година, али још не би напрашли пуну осамнаесту, па би учинили какво кривично дело с разбором, то се имају противу истих следећа наређења применити:

„1. Ако се дело казни смрћу или неким робијом, то се онда има применити казна од 2—15 год. робије.

„2. Ако се дело казни заточењем, то се онда има применити од 3—15 година „заточења.

„3. Ако се дело казни робијом или другом којом врстом казне, то ће се онда одмерити ота казна од минимума до појединог максимума дотичне врсте.

„Ако је припређена казна робија, то се има заменити затвором од истог трајања.

„4. Ако је дело преступ или испуп, то се, у веома лаким случајевима, може наређи „укор.

„Ни у ком случају не могу се осудити на губитак грађанске части, или губитак „кога другог грађанског права, а такође не „могу доћи под полицијски надзор.

„Казна лишења слободе има се извршити „у нарочито уређеним заводима за младе „лица.“

Казнимост младих злочинаца од 12—18 г. записи, дакле, од њихове разборитости у моменту извршења крив. дела. Овим законским наређењем хоће ово исто да се каже, што у кривичним законима других држава „моћ распознавања.

Тумачење овога последњега појма веома је осторено, особито значење ове речи немачког законодавца. Ћуе ли се за смислом речи, то онда закон захтева од судије,

констатоване зреле разборитости једног младог злочинца у моменту извршења крив. дела, да је дакле казнимост свога дела могао да разуме и појми. Законодавац је, дакле, у погледу младих преступника стварно привилигију, полазећи од тачке гледишта урачунљивости, наређујући према томе констатоване умне зрелости од стране судија а што се у неколико и код одраслих узима у обзир.*)

Но весма је тешко констатовати, да ли је млади злочинац одиста у моменту извршења крив. дела довољну разборитост имао, премда се за казнимост крив. дела захтева „довољна увиђајност да је исто казнимо.

Када је судија за појмање једног конкретног крив. дела довољну увиђајност констатовао, онда се против младог злочинца има применити олакшавајућа казна горе пом. § 57. крив. закона, јер законодавац полази упек од тачке гледишта, да је млади злочинац дело са мање урачунљивости, и да је због тога и његова кривица мања, па зато мању казну и заслужује.

Када је, пак, извесно младо лице какво крив. дело учинило, а међутим, у погледу сазнања казнимости истог није довољну увиђајност имало, то се онда исто у једном таквом случају има огласити за невино. Суд има да назначи у пресуди, да ли да се злочинац својој самилији преда или да се упути ком заводу за васпитање.

Таквих завода, о којима § 56. прив. зак. говори а којима се има једно такво младо лице предати, има врло мало у Немачкој; у Прујској су четири таква завода установљена: у Бопарду у Штајнфелду (Рајнској провинцији), у Ваберу (код Касела) и у Конрадсхаперу (код Данцига).

2. Окренимо се успеху нашега законодавства.

На основу закона за Немачко царство уведена је 1882. г. стална контрола у погледу кривица: за злочинства, преступе и појединe испуте (проспјачење, скитање, блуд итд.) Због тога ће бити као полазну тачку 1882 год. узети, и ја отворено кажем, да се доле поменута бројева злочинства и преступа тичу закона за Немачко царство.

У години 1882. је због таквих преступа 30719 младих злочинаца од 12—18 година осуђено било, у 1889. пак 36790 од којих 5518 бејаху у поврату. Док се број свих осуђених, у овој години, увеличао са $12^0/_0$, дотле се је број младих попео на $19^0/_0$. Дакле број свих осуђених младих у год. 1889 бејаше већи него у 1882.

Од осуђених младих, према годишњма старости од 12—15 год. у год. 1883 : 10544, у години 1889 број се попе на 13300; од 15—18 год. у години 1883 : 19422, у год. 1889 : 23499.

У првом случају од 12—15 год. старости бејаху већ једном 1230 кажњени, у другом од 15—18 год. 4385 и то све због злочинствa и преступа.

Због просте краље бејаше у години 1889 : 17498 младих злочинаца кажњено и то од 12—15 год. 7895, а од 15—18 година 9603.

Док од свих осуђених, у опште за сва привична дела, број младих износи $10^0/_0$, дотле је број њихов у сразмери свих у опште осуђених због краље $21^0/_0$.

Због опасне краље (§ 243 крив. зак.) и због краље у поврату (§ 244) бејаше број младих осуђених 2915 т. ј $25^0/_0$ од свих осуђених због опасне краље и краље у поврату, између којих 1253 злочинаца бејаше у старости од 12—15 год.

Због пљачине било је у години 1889. 135 младих осуђених између 419 случајева свих осуђених у опште, дакле $32^0/_0$. Број младих криваца због пљачине се је од 1882—1889 год. попео на $10^0/_0$.

Због кривичних дела противу паравствености из § 170—179 крив. зак. између свих осуђених $23^0/_0$ су младих.

Због уграде бејаху у години 1889. 1695 младих (478 у добу између 12—15 год. и 1217 у добу између 15—18 године; т. ј. $10.7^0/_0$ између свих осуђених због преваре 1596 младих (411 у добу између 12—15 године), дакле $95^0/_0$ свих осуђених. Због повреде туђих ствари износи број младих осуђених $15{\cdot}8^0/_0$ свих осталих; 2029 младих лица је због повреде туђих ствари осуђено. Број младих од 18—21 год. у години 1889 износи: 16158 мушких и 5666 женских лица, између којих 11316 бејаху већ једном осуђени.

Ко се, даље, у погледу овога интересује тај ће моћи у криминалној царској статистици интересантне бројеве и дата наћи. Овде се може општи преглед о криминалитету у младих добити. Горе поменута статистика садржи целокупне бројеве на укупном полу криминалитета целе Немачке. Када се криминална статистика појединих немачких земаља и појединих округа њихових иначе судова посматра, онда долазимо нешедњу слику. Док Шаумбург Липе, Валдек Липе, мали криминалитет показују, дотле бејаше исти у Берлину, Баварском Пфалцу, Ројсу, веома велики.

Просече циере дају се на следећег употребљена царско криминалне статистике од 1889 год. II. 27. добити. У добу старости од 12—18 год. на 10.000 лица било је због злочинствa и преступљења осуђено: у целокупној немачкој царевини 1882 г. 59·7; 1888, 58·3; 1889, 64·2 лица, у Прујској 1882 53·3; 1888 53·9; 1889 60·2 лица, у јужној Немачкој 1882 55·5; 1888 63·5; 1889 69·5 лица, у средњим немачким државама 1882 80·3; 1888 69·4; 1889 71·8 лица, у северним немачким државама 1882 61·1, 1888 64·3; 1889 72·3 лица. Изузев у средњим немачким државама криминалитет се је свуда појачавао, а у средњим државама, где је криминалитет врло висок био, спао је исти до извесног минимума у год. 1887 па се онда опет почео повећавати.

У овим групама могу се многе правне различитости констатовати. Тако у средњој Немачкој мали је број оних држава, код којих наследа, да криминалитет младих опада. (Саксонска, Вајмарска и Шварценбург) и неколико, код којих се криминалитет на истој висини одржава.

На основу ових дата, не леже се сигуран закључак извести, јер с једне стране мала је област, са које су дотична дата скупљена, а с друге стране криминалност у једној таквој области веома је променљива, јер криминалитет од 1889 године не показује минимум полажећи од год. 1882, и да према томе не лежи стално опадање у броју злочинаца. Случајни догађаји, могу на тако малим областима, битне промене у статистичким бројевима створити.

Но да је рашњење општег криминалитета изванредно, без обзира на сразмерни приражтај становништва, може се са сигурношћу констатовати, јер док на 10.000 лица у години 1882 бејаху у Немачкој $56{\cdot}7^0/_0$ младих осуђених, дотле се број истих у 1889 год. попе на $64^0/_0$, и да при знатном приражтају свих осуђених у опште — (од 329.968 у години 1882. на 369.644 у години 1889) — у прво свега тога што је број осуђених младих од 12—18 године у 1882 год. износио је $9.3^0/_0$ а у 1885 $7{\cdot}9^0/_0$ број се истих у 1889 год. бејаше попео на $10^0/_0$ свих осуђених у опште.

Па и поред свега тога максимум свих младих осуђених у 1889 години не бејаше достигнут. Статистика 1890 год. није још закључена на зато и писам у стању појединости о томе саопштити, али је и поред тога утврђено, да се је број младих осуђених за злочинства и преступљења у 1890 г. попео на 40.905. Према овоме се је број младих злочинаца попео на $10{\cdot}7^0/_0$ свих осуђених.

Између осуђених беху 18.286 крадљиваца у смислу § 242. крив. закона; 3027 у смислу § 243. и 970 крадљиваца у поврату § 244. крив. закона.

Према напред реченом, царско криминална статистика не представља потпуни број свих младих осуђених, јер осуде због преступа на основу посебних закона појединих немачких држава, осуде због испуна на основу 29 одељка немач. прив. закона, као и осуде на основу полицијских наређења, у исту нису унесене; томе би дакле требало додати бројеве оних кривичних дела, за која се осуда не може наћи, јер млади злочинци у моменту извршења истих бејаху без разборитости. Кад би се сви ови бројеви узели у обзир, онда би се број свих младих осуђених, без сумње, попео на 100.000.

Умемо ли у обзир појаве свих младих осуђених, који су једну и исту врсту крив. дела, један и исти крив. зак. повредили учинили, то се онда и поред тога права слика криминалитета младих у Немачној не може добити, па ма исти бројеви још очигледнији и потпунији били. Број осуђених је готово један и исти и одступање је у овоме веома мало. Целокупне статистике криминалних дела нема, па према томе ни поуздане норме, на основу које би се односаји између ових двају бројева криминалитета изнаћи могао.

Сваки чиновник, који се бави гоњењем злочинаца, зна, поврло је сразмерно број пријављених кривичних дела, за која се злочинац није могао пронаћи а да је између непронађених злочинаца један врло

*) Врло је опорезно, да ли се ових рачуна не ће судија то да покаже, да је он дужан урачунљивост малих да подврсно особитом испиту, те како би себе ослобудне у погледу констатовања исте. Увиђајност казнимости није претпоставка урачунљивости, јер се њима односи само на појмање хомине а не на кривично дело (Felchtvorsatz, или Verbrechensvorsatz). Радња извесног малог лица може да буде кривична и ако је исто без увиђајности злочин а тако исто и противно, учествовати трпеће. Упоредите разлитих мишљења: Хелнер, Лист, Биндинг итд.

велики број младих, ко би и то могао да оспори?

Свако се године учини врло велики број преступа, који или не буду надлежној власти пријављени, или се општењем и повређењем са учиниоцем истог намире, или повређења са учиниоцем новога дела стоји у сродничкој и пријатељској вези, те не тражи казну за исто, или се бојн злочинца, или има обзира у погледу његових ближњих, или постоје други основи итд., да се тиме никакав успех постићи не може, било да се боји неугода у погледу истраге или да плаши сучесна сведока или постоје други томе слични узроци.

Кад би сва могућа учињена кривична дела надлежној власти пријављена била, кад би сви могући злочинци похватани и осуђени били, тада би се права слика злочинаца, особито младих, деликвената могла познаји. Тада би се, да би слика што потпунија била, овоме морала додати и статистика младих осуђених испод 12 год.

О овоме је случајно говор и у криминалној статистици, јер се објашњење великог броја младих деликвената само овим начином протумачити може, да су млади готово увек неспособнији у погледу својих кривичних дела да се сакривају, и према томе се исти лакше ухватити и осудити могу, него што је то случај са одраслим. Она претпоставка није скроз оправдана. Упућујемо само полицијске чиновнике, који се готовљем злочинаца баве, ко им неће муке задаје: млади или одрасли злочинци, и упућујемо оне полицијске чиновнике, који имају право једног злочинца на испит да узму или кога истражног судију: ко ће први правити кривично дело, млади или одрасли злочинац. Опрезност и обазривост младих злочинаца, при дотицају и извршењу крив. дела, често је за дивљење, а њихова окретност ствара им у делима кривичним много веће добити, него што је то случај са одраслим злочинцима. При крађи, особито при тешким крађама, њихова маленост и недораслост су им од велике користи, јер се кроз отворе увући могу, који одраслим злочинцима никакав повод за крађу не би могли дати; они се могу без страха на различитим местима задржати, које би задржавање у погледу одраслог сумњу бацило, а што, међутим, код деце никакву сумњу не побуђује.

Млада лица могу таква злочинства учинити, за која се по опасности и тежини може мислити, да их је само а готово и безусловно једино искусни злочинац извршити могао, а без икакве сумње на једно младо лице.

Признање извући од једног младог злочинца у погледу крив. дела веома је тешка ствар. Млади злочинац често таји и против саме доказа, који против њега постоје, у коме би случају искусни злочинац одавно већ признао; последњи би у случају, када увиди, да му пријакање у погледу признања, не помаже, могао помислити на олакшавајуће околности, које му помоћу признања колико толико убламити казну могу; млади злочинац, пак, који важност појединих доказа у погледу крив. дела не разуме и који још нема потребне извежбаности у погледу своје одбране на главном претресу, верује, као у школи, што му је можда некада и користило, да ће лажом или ако су више њих учинили крив. дело заједнички грех на друге моћи свалити. Признање се, готово никада, код њих не врши на узрока правога кајања, већ једнод пуног хвалисања, понајвише побудом користности, егоизма, који га мотиви често принуђавају, да уз росу суза призна кривично дело, које је заиста и учинио. Са оним не ће да се рече, да сва деца без разлике учињена дела увек таје, и да између њих нема оних, који би своја дела хтела признати. Признање младих почива, готово увек, на другим мотивима него признање одраслих, и под утиском првог корака у предистрази љубав према истини је од стране непоправљена, односно васпитањем ипак нема ретка пут се једнако карактером тртом злочиначког својства младих објаснити може: — но и поред тога, као што има злочинаца, који дело тврдоглаво таје и каналу, често после дуго година тамновања не ће да признају, тако исто има и таких, који при пријом испиту све признају и то тако дело и потпуно, да се особито, ако исто дело није тешко злочинство, може са сигурношћу рећи, да је једно тако лице заиста невиновник истог. — С признањем, до ситнице, младог злочинца у погледу крив. дела може се отворено рећи, колико је слабо етичко осећање његово, када је у очима његовим злочинство обично као и свака друга радња; ово је појава која се често код пађења и младих злочинаца убијања с предумишљајем појављује.

Према свему овоме, може се рећи утеха казати: мишљењу да се врло велики број осуда младих ослабити може лакшим хвањем и довођењем пред суд, него што је то случај са одраслим, оскудева свака основа према искуству правде.

Бројеви статистике, не могу нам престанити, у једном другом правцу, правилнију слику криминалитета младих. Они нам показују једино, колико је младих због појединих кривичних дела осуђено. Има веома много лица, која апсолутно нису у стању, да важност оних бројева у социјалном животу себи представе, па због тога при наводу истих мало или ништа не ће да мисле. Но и онима којима ови бројеви статистички очи и уши отварају, не показују ипак праву слику покварености, запуштености и јада од неваљалства и несреће, која се у истим крије. Ово се делимично доказује из акта истражних власти — особито тада, кад иста случајно садрже више о односајима фамилијарним и васпитним злочинаца, него ли о самом кривичном делу његовом, но и посматрање појединих крив. дела може пуну изустрацију ових мртвих бројева давати. Прави утисак младих злочинца може се једино посматрањем истих добити, нпр. по улицама и кутовима великих варошн, по колибама напуштених и најромантичнијих села, када се поред оне генералне слике прати сваки корак младог злочинца у погледу његовог крив. дела, када се стане етичког развитка једнога злочинца, с погледом на стање његове моћи сазнања у погледу могућности дела* утврди, када се животни одношаји објасне — и на овај начин, хоћу да кажем, да се историја кривичног дела проучи. Свако кривично дело има своју историју, историју која је за наше судство прорађена речима: он се је увукао ноћу у зграду, у којој се обитава и узео један пар сребрних кашика, премда је за то већ неколико пута пажњен био, да се због опасне крађе у вишеструком повратку казни робијом; или: он седање у казнени завађање се са Х.; дође до уверење и при том удари он Х. тако, да је Х. услед тешке повреде морао умрети; поштo је исти у пијаном и разјареном стању био, исти ће се затвором казнити. Историја крив. дела, како ја мислим, задире веома дубоко у прошлост живота злочинчевог, тамо, где су непосредни узроци крив. дела, ома почиње од момента ступања у додир с хрђавим друговима или још даље — од времена хрђавог и погрешног васпитања — управо, може се тако ући, да је почетак исте у самоме лицу и обичајима његових родитеља. Најбогатија и најпоуданија би историја била, кад би се успело, да се живот једног старог злочинца пропрати и то кроз сне фазе његовог промењивог живота, или још даље натрат од почетка прве његове грешке, или од почетка његове појаве у родитељској кући, из које је он поникао; тада би се тек опасности увиделе које на криминалитета младих пројављује. Не сме се у последњем случају заборавити, да је сопствена биографија једног старог препределог злочинца најнепоузданији и најнесигурнији извор, који се може добити, јер се једно такво проблематично лице обично хвалише или извињава, често на друге кривицу свалује или на разне начине покушава истину да изврне, да дакле није лако историју развитка злочиначког живота описати.

Од свих тих ствари нама криминална статистика готово ништа не каже, нити казати може.

III. Узроци великог криминалитета младих и средства за смањивање истог

Изнесени бројеви у прошлој глави, примораћују нас на питање о узроцима великог и увек све већег броја криминалитета младих, и о средствима за отпор против овога злочиначког спета.

Царско криминална статистика, изузев обавештења о свакодневном праћатању младих злочинаца, о коме смо већ говорили, не даје нам готово никакног нотог објашњења у погледу овога. Такође и сам не ћу овом приликом истраживање узрока високог броја криминалитета у опште доказивати, већ ћу обратити једино пажњу на узроке високог броја млалих злочинаца, а специјално на то, да ли су превентивне и репресивне мере данашњих позитивних закона, у погледу суђивања младог злочиначког спета довољне и одговарају ли потребама данашње криминалне политике.

Узроци огромних бројева криминалне статистике могу се врло лако наћи, и исти нису такви, да се у погледу њих држава немоћном осећа открити их и суђити. Само о ограничењу, никако о потпуном суђивању младих злочинаца сме и може говора бити; јер злочинства у опште а специјално злочинства младих, не могу се потпуно никада искоренити.

Где људи у сређеним односима заједнички живе, ту мора увек злочинствата бити, ту се никада такав правни ред не може створити, који би свакоме безграничну у погледу његових жеља и радозналости потпуног задовољења дати могао; јер правни ред, друштвени поредак у ограничењу појединаца служи интересима општим, а што стоји често у контрасти са слободном делатношћу појединаца, јер у друштвеном ће реду налази готово увек известан број, који се једном таквом законском ограничењу не ће и не може покоравати. Но ако се злочинства не могу потпуно искоренити, а оно могу се бар толико ограничити, те да не буду од опште опасности. Иначе је разнатак злочиначког света од опште опасности по целокупне друштвене интересе.

При испитивању узрока оне појаве, ми ћемо поћи од самих ових злочинаца. Познавање суштине злочинствата младих у исто време ће нам показати, да ли је поступање у погледу истих правилно или не; у последњем случају, помоћу којих се средстава ће рачунајући на ова, која су до сада примењивана, може број младих злочинаца умањити?

У расправи једног психијатра најбоље пре кратког времена на стан:

„Ми се трудимо, да све природа прилагодимо, па и поред тога, када ми снаге нагон пропратимо, можемо увидети, да је он од васпитања зависан, да васпитању сва хвала и сво проклетство припада, јер васпитање је за омладину основ у погледу племенитих нагона, иначе слика јада и чемера.“ С другим речима, да оно што је човек, није ништа друго до резултат његовог рођења, а после тога на пријем месту његовог васпитања.

У једном особитом стању о казивањању младих злочинаца № 44 новог педагошког листа од 29. октобра 1891. год. (стр. 380) питира Хелмене Ваиденбург речи Јеремије Готхелза:

„Остави дете у шуми, и допусти да његова дојкиња медвед или курјачица буде, његово се тело тада неће усправити; на четири ће оно ићи, оно ће се драти као медвед и урликанће као курјак. Човек се на човека угледа, добијајући с тим човечији облик а такође се његова душа прилагођава душама других, тражећи у њима потребну рану за свој развитак и придржавајући се њих чврсто.“

(Наставиће се)

КАЖЊЕНА ЛАЖ

(ЦРТА ИЗ БЕОГРАДСКЕ ПОЛИЦИЈЕ)

Паше Д. С. К.

Не памтам баш кога дана, али знам да је то било месеца јуна.

Већ је било скоро подне; сунце опекло да човеку мозак узаври. Од великих кућа, загрејаних сунцем, удара нека топлота, кад се мимо њих прође, као из запарене пећи. Пред очи нам излазе разне фигуре: загрепере у разнобојним хаљинама на их пестане, а суве нам и без воље ударе на очију.

Улицама се ретко виђају људи — и ако ко иде, нагнан послом, он бира ону страну улице, где не удара сунце.

Сретате ко каквог шегрта, који, истина, звижуће и хтео би да покаже, како ону тегобу жарких дана мало осећа, али се види да му веселост не иде од срца — и њега мори топлота.

На Врачару овакви дани престављају праве мртве дане. Господа се забила по дебелим задовима својих кућа и башта, и тако чека седми час, кад ће моћи изаћи на светлост божјега дана....

Ову једноличну тишину прекидао је од времена на време, неки жагор из авлије врачарског кварта.

Ту се скупила читава чета Циганка. Онако, како их Бог дао, полегали по авлији, не обзирући се на то, што им са лица капи зној у крупним капљицама, већ на својим кратким дулама пуњашу смрдљиви багов, од којега се осећа непријатан мирис чак до суседних кућа.

Они као да беху задовољни сунчаном жегом, јер знају како је тешко седети под оним гаразним чергама, по неколико месеци, кад ни пољу бесне хладни петрови и бели снег.

Кадкад изађе жандарм из канцеларије и зове по кога од њих унутра.

Чим но уђе, сви са нестрпљењем чекају његов повратак, и кад се појави одмах сви полете на њега да им каже: шта га је питала власт?

Он одговори или не, па се опет извали на загрејану земљу, а остали радознало очекују другог, који ће им хтети нешто казати.

У једном бошњу авлије стоји Циганка Цана, жена Мује Сајкића, и наслоњена на капију замишљено гледа у бескрајно плаветнило неба, што се у правцу улице опружа далеко тамо изнад западног Врачара.

По кадшто мрдне рукама и промрмља но коју неразговетну реч, па опет заћути и блене у даљину.

Њено мало Циганче вуче је за хаљину и иште нешто од ње.

Незадовољна што је отрже на запоса у коме је, она га само удари руком не гледајући где, а оно се пруји на земљу потрбушке, трже ногама и дере из гласа: „ах девло, девло.“

Близу ње стоји наслоњен уз тарабу неки матори Циган.

По дугачкој тргуравој коси, и по оделу, нарочито по оним великим сребрним дугмадима на прслуку, види се, да је син мађарских пустара.

Цана га гледаше погледом пуним гнева и мржње, али чим би је он погледао, она би се стрзала, да јој лице добије благ, често молећив поглед, стрављући се, зар, да га таквим изгледом умилостиви.

Кад он још поглади по коси њено Циганче, које се беше примакло њему, она онако у страху прије и сама, и поче га молити очајничким гласом, да јој не отпушкује мужа на праздн Бога, кад му он није покрао новце.

„Помисли на своју децу; куда ћу са оним несретним прићем, ако њега осуде,“ завршивши је јецала Цана.

„На њен плач, на њену молбу, Цига пљуну преко камиша, погледа је презриво, рече како ће власт чанити своје, и оде чак на други крај авлије....

У заседању кварта седи члан, човек озбиљан и достојанствен. Некад је делио праведу — био судија — а сада се удаљио од тога тешкога посла, где се товара грех на душу и неохотније.

До њега седи за столом писар, суштa противност свога старешине.

Улицкан и утегнут а уз то суп као да да се у одају сушно, он беше пребацио ногу преко ноге, пренио табак хартије а перо спремио и чека шта ће му старешина наредити да пише.

На неколико поручаја од њих стоји Муја Сајдић, окривљен за крађу новаца Алији Сајтоновићу.

Већ му је члан казао зашто је тужен; казао му је да су два сведока утврдила његову кривицу и да му, по томе, одрицање не вреди ништа.

Представљено му је олакшице, што их законодаје оном, који своју кривицу признаје, па га позивање и последњи пут да каже праву истину, кад жандарм уђе и јави, да је поворник са тодчидерске линије дотерао неког сумњивог човека.

Члан прекиде рад са Мујом. и нареди да тога уведу унутра.

Био је то човек средњих година у сеоском оделу; по очима и по свему видело се да је искорели грешник, кога људски савети нису могли поправити.

Пошто је поворник рапортирао, да је овај при првој појави његовој покушао да бежи, па га он због тога ухватио и дотерао власти, он се удали да и даље врши своју дужност, а сумњиви остаде са чланом у канцеларији.

Како је на неколико дана пре овога, био убијен један трговац у унутрашњости Србије, па се опис убице подударао са оним сумњивим човеком, члан и нехотиче рече своме писару: „ено га убица онога трговца из варошице П.“

„Не, не, господине члане,“ рече овај сумњиви човек, „нисам ја убица и кад неће морам казати ко сам, онда чујте:

„Ја сам побегао с робије,“ поче он.

„Осуђен сам био пре за отимачке деловине, па за тим због краће, што сам их починио над сам пуштен на затвора.

Пре десетак дана побегао сам са робије и дошао овде у Београд.

Мислио сам, да се у овоме метежу од људи, човек може боље осећати него у уживаности, али сам се преварио. Одмах друге вечери, по доласку, нао сам полицији у очи и једва сам се бегством спасао из дорћолског кварта приликом једне потере.

Пошто сам неколико дана провео по кукурузима око Винчиће, ја јуче наумих да опет дођем у Београд, али ради сигурности хтедох ући са тодчидерске стране.

Кад бејах онамо око раковичке пуме, мени паде у очи дим од ватре, који набијаше из једног кукуруза

Како сам знао, да се ту много пута одмарају они наши људи, што више воле туђе него своје, ја сматрах да видим, не ће ли ми наћи кога од њих.

Међутим, ја сам се преварио; код ватре су били један матори Циган и једна Циганчица.

Обоје су спавали.

Циганчица, да опростите господине, беше легла полеђушке, и кроз онај прорез, што га наше сељанке имају на прсима, наделе су се груди.

И ако сам сада изгубљен, ја сам некада био млад и сретан; и ја сам некад нађо ово сакривено благо женскиња, ал зам истину кажем, господине, да овакна пора писам никад видео.

Истина није дила наша вера, него Циганка, али ја се не могох дуго мањи с места.

Стојао сам крај ње пољада пб сата, гледајући, како јој брежљу прси, како се уздижу и спуштају као оно чамци, кад га ухвате таласи широког Дунава.

Гледао сам и Циганина, он беше стар и рукаве. По надшто би се промешколико и кашљуцао, па опет продужио неко тешко и непријатно хркање.

Око врата видео му се жут гајтан, чији крајеви беху метути у џеп од прслука.

Знао сам да је то кеса с новцима, а по одеду могао сам судити да није празна. Ал опет ја се не машах за њу, ја пре бејах готов да га превалом, па да му узмем ону њену Циганку, па била му она жена или кћи, јер не беше обучена нека чудноватa нека непојамна жудња.

Још дуго сам се овако колебао, па се најзад реших да узмем новац, јер бих иначе морао узети и један живот, а ја, искрено признајем, још нисам ничији живот узимао.

И узео сам новац.

Нисам се превариво у оцени; ово у кеси је било ових 11 дуката и ова два сребрна дугмета.

Чим сам свршао на тончидерски друм, а од некуда нађе позорник, и како сам већ носио грех на души, да почех бегати, али ме пуцаћ његовог револвера заустави.

Ето, ја вам исправих све, па сада радите што знате"....

Вештo ово члана надело је одмах, да су ово новци Алије Сантовића, и да је он лажно тужио Мују Сајлића, зато и пусти овога да причека у авлији, а позва себи Алију, сведоке и остале Цигане.

Држећи новце у руци, он је питао Алију и сведоке: јесу ли то новци, што му их је Мују украо.

Алија је скакао од радости тврдећи да су његови, а сведоци су се заклињали како су очима својим видели, кад је Мују оне украо.

Док се све ово догађало, на гомиле Цигана зачу се неки танак женски глас — једна Циганка рече, да су та два сребрна дугмета украдена њеном оцу пре кратког времена.

После кратког поричања Алија је признао, да је као на шале узео та два дугмета из џепа циганкиног оца....

* * *

У овој игри случајности, која је спасла казне једнога човека, против кога се беху стекли и накост људи и прилике, ја ја видео и по стоти пут, како је тежак положај оних, који имају задатак да дозе правду, јер је требало само мање савесности у служби једнога позорника, па да Мују Сајлић оде под суд и упропасти породицу ни крив ни дужан.

По строгости закона, и тужилац и сведоци, учинили су тежку кривицу лажном оптужбом и сведочењем, али је члан, у тежњи да за своју погрешку одмах осете и казну, остепо лажно сву тројицу у другу своје надлежности, а Јована, како се звао побегли осуђеник, спровео заводу на дуже издржавање робије.

Мују Сајлића пустише да иде куд хоће, и кроз галаму и вреву, што је чињаху Цигани излазећи на кварта, пробијаше се као звоно глас Цанин: „Хвала господину члану, да живи сто година господин члан."

Кад би сама лаж овако била одмах обелодањена и кажњена, како би се мало њих решавало, да нас не на част и образ других људи.

БУНАР УЗДИСАЈА

КРИМИНАЛНА НОВЕЛА

од Макенма Одуена.

Сен-Жилајен, један је од настаријих бретањских градова, који нас и данас, у средини модерног живота, подсећа у многоме на средњи век.

Пре 10 година посласе ме у уважењу гимназију за професора историје. Боље рећи, ја сам сам тражио ово место, да бих се могао послужити локалном архивом у изради моје докторске тезе о западњем ратовима. Разуме се већ, да ово никад не бих чинио, да сам могао предвидети чудновати стицај околности овога места, које ме сасвим отргоше од мојих мирних студија и бацише у један вртлог мистерија и драма.

Одмах чим сам стигао на „лице места", прва ми је брига била да нађем удобан стан. Не познајући никога, обратих се, ради овога, хотељеру код кога сам привремено одсео.

— Бога ми, одговори ми овај добар човек, после малог размишљања, с тим ће тешко ићи, пошто овде нема никаквог избора. Ја знам свега једну кућу, која би одговарала вашим захтевима али.....

..... то је немогуће.....

Зашто, пријатељу?

— Зато, што је то „кућа злочина".

Ове речи заголицаше у велико моју радозналост, те с тога навалих на њега, да ми што више каже о тајанственој кући. После пријатног устезања, он ми у кратко исприча ово:

У месецу јануару ове године, дође у наш град Жан Контије, млади порески помоћник са задатком: да приправено заступа у дужности нашег пореника, који беше отишао на осуство. За кратко време свога бављења, млади Контије, који нимало изгледа на лепу будућност, а још на лепше наслеђе свога богатог ујака, нашег сугрђанина М. Гранде-а, заљуби се у лепу Жилијету Канеси, која од своје стране, не остаде равнодушна према његовој љубави.

Нагледало је, да ће брак између ова двоје младих, изгледати са свим стару мржњу између мајке Жилијетине и ујака Контијевог, али се „часни господин", тако су звали старог Гранде-а, одлучно одупре овој вези.

— После једне мале свађе, која се због овога, изроди једнога вечера између ујака и сестрића, нађен је стари удављен у своме кревету. Истрагом је утврђено, да му је том приликом однешена и знатна сума новаца, која беше намењена за наоучију његовог сестрића. Поред овога, како на уласку у кућу, тако и у њеним унутрашњим просторијама, нису откривени никакви насилни трагови, на којих би се могло закључити, да је злочин извршен од какве стране личности, било је, према томе, сасвим природно, што је сумња одмах пала на залуђеног сестрића, а кад се још утврди, да је он кобне ноћи отпутовао нагло из града, истражни судија није се ни мало предомишљао да га ухвати, ухапси и оптужи за убиство с предумишљајем, нити се, опет, суд ма и најмање колебао, кад га је осудио на вечиту робију, и ако је несрећни младић до последњег тренутка енергично истицао своју невиност.

Он је сада на издржању осуде у Новој Каледонији, али јавно мишљење не престаје веровати, да је он жртва судске заблуде, и да ову осуду за другога издржава. Многи овдашњи људи, па међу њима и ја, никако не можемо да верујемо, да је млади и у свакоме погледу одличан Контије, могао бити обичан убица, па још и крадљивац. Сви ми мишљења смо, да убиство старог Гранде-а обмотава нека велика тајна, и да прави убица још није пронађен. То и јесте узрок, што његова кућа, од времена страховитог убиства, не ужива најбољи глас, и ја тврдо верујем, да ће вам је страна Мона уступила врло радо и под најповољнијим условима. То је салаша нека сентименција, која је служила под убијеног пуних 30 година, и којој је он, ради тога, оставио у наслеђе поменуту кућу с намештајем.

Пошто сам на овом саопштењу захвалио хотелијеру, не остаде ми ништа друго — до да потражим стару Мону, и уколим је, да ми покаже тајанствену кућу.

Беше то један од оних огромних буржоаских станова, који се зидају без обзира на количину утрошеног материјала. Дебели зидови, огроман кров и масивне монументалне степенице, даваху му изглед неког старог манастира, или каквог малог каменог завода. Ну, и поред свега овог, кућа ми се допаде, и с тога се брзо погодих за цену са њеном сопственицом, која, шта више, пристаде, на моју молбу, да остане и у служби код мене, али само под условном: да никад не заноћи сама у кући. Кад је упитах чега се плаши, одговори ми она најозбиљнијим гласом:

— У мојим годинама не проводи се радо ноћ у кући, у којој су се догодиле..... ви већ знате....,

* * *

Обилазећи поједине куће одаје, изненадно сам се приличио, кад сам у средини подрума наишао на један бунар.

— Гледај, узвикнух чисто за себе: један бунар.

— Мона закрте гласом и додаде:

— *То је бунар уздисаја.*

— Бунар уздисаја! узвикнух изненађено. Зашто се тако зове?

— Због удаха који се из њега чују.

— Кад?

— Обично ноћу.

— Јесте ли их ви чули?

— Да, одговори она промењеним гласом: То беше у очи смрти старог господара, као нека врста предсказивања.

— Причаће ми Мона све то. Не можете замислити како сам радознао.

— Било је то између 10—12 часова по подне. Ја сам седела у кући и плела чарапе, кад се од једном зачуше на бунара тешка уздисаји, који постепено биваху све јачи и јачи, док се, најзад, не претворише у неку жалосну песму. Уплаших се и утекох у спаваћу собу, а кад сам се сутра дан пробудила и ушла у собу мога сиротог господина, нашла сам га у кревету удављеног.

Чудноватe стварi, закључих у себи, и упитах Мону: да ли су се поменути уздаси на бунара чули и после смрти старог Гранде-а? Јесу истог јутра, одговори она. Само што су тада били много тиши али и дужи, јер су трајали до подне, када је нода поново заузела свој нормалан ниво.

— То значи да се ниво воде спуштао.

— Да, коса је додиривала дно.

— У које сте време констатовали ово спуштање нивоа?

— Пређо дана.

— У очи злочина?

— Да.

— Значи да се бунар испразнио и напунио у једној интервали од 24 часа?

— Тако је, одговори Мона готово устежући се.

— Видећи, да је моје питање по мало узнемирује, оставих је и одох у град, размишљајући уз пут о њеним одговорима. Једна чудноватa идеја паде ми на памет, али о томе доцније..... Даље, нека место мене, говори мој дневник.

* * *

Четвртак 28. септембар. Ено ме већ у стану, спремног на све. Стара Мона припремила је једав од најукуснијих ручкова и ја, потпуно задовољан, слушам њено брбљање.

— Ваш садашњи апетит потсећа ме на апетит мога старог господина. И он, баш као и ви, био је љубитељ добрих момада. Ко се могао надати, да ће сиромах тако бедно свршити и да ће због његове смрти онтужити једног Жана!

— Ви сте волели тог дечка?

— Ко га није волео?

— А његов ујак?

— Он га је обожавао. То у осталом доказује и његов тестаменат, којим је све своје имање, изузев куће и наменитаја, оставио Жану. Тестаменат овај, на жалост, мора сада пасти и ове ће прићасти доктору.

— Коме доктору?

— Д-ру Гранде-у.

Из даљег објашњења Мониног сазнадох, да је овај доктор рођени синовац старог Гранде-а, ну да га је покојник, у корист свога даљег сродника младог Жана Контија, искључио из наслеђа, као недостојног, због извесних само њему познатих ствари. Даље ми још Мона рече, да д-р не ужива најбољу репутацију међу грађанима; да има врло мало клијената а много дугова, да ће му с тога, садање стричево наслеђе доћи као поручено рала регулисања материјалних ствари. На крају крајева Мона за себе додаје:

— Зар то није грех да пенин исцапта а невољалци да ужива?

После овога Мона се повуче у кујну, а ја остах да размишљам о свему што сам за ово кратко време чуо и видео. Без сумње под утицајем места, на коме је тако брутално прекинута једна љубавна драма, у мени се појави чудноватa радозналост, да што пре разсветлим тајну, која окружавање моје нови стан, и нека инстинктивна симпатија за младога Контија, кога и не познавах. Ако је он доиста жртва судске заблуде? И сама помисао на ово узбуђивање ме, али у исто доба и буђење у мени једну велику амбицију. Како би било да покушам доказати невиност овог младића? Зар га тиме не би вратио његовој вереници? Слободног времена за ово имам и сувише; само мало више воље, па ће се, можда, доћи до успеха. *„Биће благословен онај који откраље правог кривца“*, казао је мој бив. хоителијер. Зашто ја не би био тај?

* * *

Четвртак 5. октобар. Ах, сво новости. Госпођица Жилијета удаје се за д-ра Гранде-а. Ово, у осталом ништа не изненађује тако много, по што је овај брак био много раније пројектован, па је све покварено услед доласка Контијевог. Многи само жале г-ђицу Нансон, јер нерују да за д-ра пословао под притиском своје матере. Кажу, да је г-ђа Нансон, стара и богата удовa врло слабе интелигенције, коју је д-р, као такву, врло лако и потпуно за се задобио. Становници сматрају д-ра као великог сплеткароша. Све ово слабо ме се тиче. Мене много више занима чудноватa стицај околности. по којима д-р, услед убиства старог Гранде-а, *добија двоје наслеђе убијеног и вереницу осуђеног*.....

Сутра је дан примања код Нансонових: шта ми смета да их походим?

* * *

Петак 6. октобар. Једно време мислио сам, да ме Нансони неће хтети примити, али сам се преварио. Видело се, истина, да их је моја посета прилично изненадила, али су ме ипак врло љубазно познале у салон.

Мати, врло површна и још више уображена, отпоче одмах да ми се жали на своју мигрену.

Што се тиче младе девојке, то је једна плавуша од својих 20 год., танкота стаса и веома финих покрета. Израз туге, који се огледаше на њеном лепом лицу, дарнуо ме је толико, да сам одмах осетио велико саажаљење, а још већу симпатију према овом сиротом детету. Неспорна је стварь, да она беше жртва уображења своје матере.

После пријатно дугог разговора о најобичнијим локалним стварима, ја већ намераваx да учиним крај мојој, доста дугој посети, кад се врата од једном нагло отворише и пропустише у салон једнога господина од својих 40 година, омањег стаса, добро развијеног, са оштрим орловским носом, брадом и брковима ретким и рђим, челом испупченим, очима сјајним, лицем несимпатичним и покретима слободним, скоро хвалишарним. Не знам одкуд, али тек ја бејах одмах начисто с тиме да се налазах у присуству д-ра Гранде-а, чије сам познанство тако жудно желео.

Видело се очигледно, да је присуство једног страница у кући скоро теште, изненадило прилично несимпатичног д-ра. То ме се, у осталом врло слабо тицало, а још мање ми је сметало, да га пажљиво и што по кажу, „на тенане“ посматрам. Његови изванстаљени, нацрвени покрети, његово усклено удварање, оштар поглед, хладе осмех и пиштећи глас, учинили су на мене врло неповољан утисак. Да се јасније и краће изразим: Д-р ми се ни по чему није свидео.

По спрштеку овог посматрања, а у току конверзације, наведох неколо говор и о моме садашњем стану. Г-ђица Нансон, која се до овог момента показивала равнодушна према свему, задрхта одједном лако и обори очи земље. Доктор на против, управи на ме свој оштри поглед и отпоче ме испитивати са неким чудноватим изразом, у коме је, једновремено, било и изненађења и ужаса и претње. Никад нећу заборавити овај израз.

После овога, потпуно задовољан мојим посетом, опростим се и одох.

Очевидно је, да је мој говор о стану узнемирио д-ра, али зашто?...

* * *

Субота 7. октобар Назвим од *„Господје Председниковице“*, чији је муж, који је био председник суда, умро у току прошле године. Код ње је, управо, и започео жалосно љубавни роман Жана Контија и Жилијете Нансон. Она је била њихов поверник и, као таква, испричала ми је многе интересантне ствари.

— Чули сте, вала, тако је отпочела г-ђа, да је Жан, као поресни помоћник, провео осде скоро месец дана, као и да је за ово време био утврђен за порезника. Остало је још само да се кауција положи. Немајући никакве имовине, он се са сеим природно, обратио на свога ујака, „Старог Гранде-а“, који га је, узгред буди речено, и издржавао за време школовања. По што је „стари“ необично много волео своја сестрића, што се доцније видело и из његовог тестамента, то је и ова стварь о кауцији била убрзо регулисана. Потребна сума новаца била је одмах стављена Жану на расположење, и само је још остало да је он депонује где треба.

На неколико дана пре него што ће се, ради овога циља, кренути ну пут, Жан се једног вечера нашао са Жилијетом овде код мене. Несрећа је, вала, хтела, да се они одмах, и на први поглед, једно другом толико допадну, да се већ после 48 часова увелико говорило о браку. Невгода је била само због две озбиљне сметње. Прва се састојала у томе, што је Жилијета била тако рећи, већ верена за једног одвјетника — д-ра Гранде-а — чули сте, без сумње о њему?

— Да, познајем га.

— Друга сметња, пак, била је много озбиљнија. „Стари Гранде“ мрзео је стра-

ховито, због неких заплићарних разлога, све оне који су носили то име Нансон. Ова његова мржња била је толико велика да је сазнао за намере своје сестрића, категорички изјавио: да његов брак са Жилијетом неће никад одобрити. Шта више, он је, имао тако далеко, да је Жану претио искључењем из наслеђа и одузимањем капиције, ако би дошло, о коме је реч, остварио би његовог пристанка.

— Ова одлучност старчева поразила је Жана и ставила га је у алтернативу: или да абдицира на каријеру, или да се одрече љубави.

— Погледајте у онај угао парка. Тамо се још назиру једно шупље дрво где су заљубљени остављали своја писма; ту је најчешће сума проливено, ту су изменене заклетве верности; ту је, најзад, започета нечита историја новог Ромеа и Јулије..... Сирота деца.

— Најзад је Жан морао путовати. У очи самог поласка имали су заљубљени последњи састанак, на коме је Жан изјавио, да ће покушати још један, а у исто доба и последњи напад на ујака, и да ће о резултату истог известити путем писма Жилијету.

— Овог истог вечера Жан је приступио извршењу своје намере. Почетак је био толико рђав, да је стара слушкиња Мона, која је обожавала Жана, морала напустити собу само да не би била сведок његовог очајања. На крају је Жан, на крају крајева, постигао знатан успех. После дугог и дугог објашњења, стари Гранде најзад је пристао да се о целој ствари озбиљно размисли у току од неколико дана, на тек онда да каже своју последњу реч. Могло се с пуно разлога, веровати: да ће она његова реч бити у корист заљубљених. Ово у толико пре, што јеујак одмах поручио сестрићу новац на кауцију, али га је овај вешто одбио са изјавом: да ће га примити једновремено са одобрењем на брак са Жилијетом. Уверен у сигуран успех, Жан написа истог вечера једно писмо своје заљубљеној Жилијети у коме је извести о свему и које, при поласку на железничку станицу, остани у познато шупље дрво. После овога отпутовао је у најсветлим надама али....., то је ваљда била судбина.....

(Наставиће се)

ЖЕЛЕЗНИЧКИ ЧУВАР

НОВЕЛИСТИЧКА СТУДИЈА

Герхарта Хауптмана

(НАСТАВАК) 4

Тил је пажљиво гледао: „Но, какав је?"

„Сасвим добар, као и крај Штреје!" Чуварус сваки терет с душе. Био се бојао да она не ће бити задовољна те умирен стаде чешати своју оштру браду.

Поште жена на брзу руку поједе подебелу кришку хлеба, збаци мараму и реклу, на стаде конати брзо и истрајно као какав машина. После извесног времена успављала би се и дубоко увлачила ваздух, али то је ваљда бивало само за тренутак, кад ј је требало дете подојити, а оно је брзо било умирено на овим грудима, које су брактале и са којих је пуриво зној.

„Морам да обиђем пругу, повешћу са собом и Тобијицу" викну јој чувар после неког времена са заранавка пред кућицом.

„Ех, којешта — будзашта!" довикну му она „ко ће остати код малог?" — „Овамо да си дошао" доладе још гласније, а међутим чувар оде с Тобијицом као да није ништа чуо.

У прво час стаде премишљати да ли да потрчи за њима, али је задржа то, што ће изгубити времена. Тил је ишао с Тобијасом дуж пруге. Мали је био прилично узбуђен; за њега је све било ново, страно. Он није знао шапта ће те узвике, црне од сунца утрајане шине. Без престанка је пратио свакојака чудноватa питања. Најзанимљивије чудо овом ђаку на телеграфских дирека. Тил је распознавао тон сваког дирека у његовој области, те је и жмурећи када знао, на коме се баш делу пруге налази.

Често је, са Тобијицом на рукама, заостајкивао да ослушкују чудноватe гласове, што су на дрвета истицали као сонорна песмица на праћице. Дирек, на јужном крају његове области, имао је особито пун и дан акорд. Унутра је била гомила од тонова што су без престанка одјекивали, те Тобијица стаде тргати око патрулога дрвета, мислећи: да кроз каква рупицу пронађе проузроковача овог лепог одјекивања. Чувар је био у неканом спечалном расположењу, као да је у прици. С времена на време учинило би му се да чује глас, који га подсећа на глас његове покојне жене. Он заминава да је то мора бити хор светих духова, у који се свакако меша и њен глас, и ова му представа изазва такву чежњу, да се разнежи до суза.

Тобијица је тражио цвеће што је падало њима страну, а Тил му је као и увек попуштао.

Као да су по земљи понадала парчад плавога неба, тако су, за чудо, збиљено сталали мали плави цветићи. Између оне свеже зелене стабала, лепршали су се и преливали бутке лептири као разнобојни барјачићи, а кроз нежно зелене облаче од лишћа на крунама од бреза проламало је тихо зујукање.

Тобијас је чуло цвеће а отац га је замишљено посматрао. Покашто је подизао очи и кроз продоре од лишћа тражио небо, које је као каква исполинска плава кристална чаша без мрље примало у себе златну светлост сунчеву.

„Тата, је ли то добри Бога?" упита мали од једанпут, поназујући на веверицу, која шмугну уза стабло једног једниог бора што је ту стајао.

„Лудо дете", било је све што му је Тил могао одговорити. Парчад од коре, што их је веверица отиснула у бежању падоше му пред ноге.

Кад се Тил и Тобијас вратише, Лена је непрестано копала. Поља је њиве већ било прекопано.

Весели су прилазили убрзо један за другим, а Тобијица их је сваки пут гледао с отвореним устима.

Чак се и Лена смејала његовим смешним гримасама.

За ручак су имали кромпира и остатак јадне свињетине; ручали су у кућерку. Лена је била добре воље а и Тил се помирио с оним што га је снашло. О ручку је забављао своју жену свакојаким стварима, што су заседале у његову службу. Тако, он је питао, може ли она замислити: да у једној једниој шини има четрдесет и шест праговa и још друго којешта.

Пре подне је Лена била готова са прекопавањем; после подне је требало посадити и кромпир. Она остаде при томе да Тобијас сад причува дете те га поведе са собом.

„Пази..." викну Тил за њом, обузет од једном неком стрепњом, „пази да не прилази сасвим близу шинама."

Лена смакну рименима то јој је било одговор.

* * *

Шлески брзи воз већ се био јавио, и Тил мораде на своје место. Тек што је био готов са бранком, а чу где воз већ тутњи.

Већ се видео — долазио је све ближе, — из прног димњака на машини дахтала је пара у безбројним, све бржим ударима. Одједном: један — два — три као млеко бела аранка од паре диже се право на горе као свећа, а одмах затим проће кроз ваздух писак машине. Трапут једно за другим, страшно, оштро, страшно. Кочe, мисли се Тил, само шапто? И опет одјекну писак за помоћ, будући одјек, само сад у другој тишини коју шапта није прекидало.

Тил поће напред да прегледа пругу. Механичари изуче на футроле црвену заставу па је испружи испред себе преко шина. — Господе Боже? Је ли слеп био? — „Господе Боже — О Господе, Господе, Господе Боже! Шта је то било? Тамо! — тамо између шина... Сто-ој!" викну чувар из све снаге. Дошкал. Нека тамна маса пала је под воз и одскакала између точкова као лопта. Још неколико тренутака па се ту крчаше и прицкаше кочнице. Воз стаде.

Усамљена пруга ожине. Влаковођа и кочничија појурише преко песка до на крај воза. Са свих страна извирују радозналa лица, на онда — гомила се склупча и пође напред.

Тил је бректао; морао се чврсто држати да не падне као оборен бик. Одиста, доживљу га — „ајa"!

Један крик на оном несрећном месту раздера ваздух, за тим урлик као да долази из грла какве животиње. Ко је то био?! Лена?! То није био њен глас али ипак...

Некакав човек долаза овамо пругом.

„Чувару!"

„Шта је било?"

„Несрећа!"... Гласник се трза, јер чуварезе очи чудноватo играју. Капа му је пахерала, црвена коса као да се накострешила.

„Још је жив, можда још има помоћи". Крчање је било једини одговор.

„Ходите брзо, брао!"

Тил се са силним напрезањем трза. Мишани му се мишићи грче; он се високо успрамља, лице му је блесасто и мртво.

Он јури с гласником, не види мртвачки бледа преплашена лица путника на прозорима на возу. Наиђоше напирује нека млада жена, неки трговачки путник у чесу, један млад пар, по свој прилици на свадбеном путу. Шта се то њега тиче? Он се никад није бринуо за ове у возу; — до ума му допире урлик Лелеи. Пред очима му нарајз, жуте тачке, као свеглаје, безбројно. Он се трза — застаје. На те игре свеглаја налази нешто, бледо, млитаво, крваво. Једно чело, модро и плаво, пригњечено, плаве усне, а преко њих пури црна крв. То је он.

Тил не говори. Лице му добија неку прљаво бледу боју. Смеши се као смртник; најзад се прегиба; у рукама осећа тешину млитавих, мртвих удова; око њих се уско црвени барјачић.

Он одлази.

Куда?

„Железничком лекару", одјекују збуњени гласови.

„Одмах ћемо га одвести са собом". иче коморција и у својим колима намешта посечену од капута и кошуља. „Да даље?"

Тил никако не пушта несрећно дете. Напаљују на њега. Залуду. Коморција износи на кола за пртљаг некаква носила и наређује једноме човеку да помогне оцу.

Време је скупо. Пиштаљка на возу звижди. Кроз прозоре пада повад као киша.

Лена као да је полудела. Сирота, „Сирота жена," чује се у купеима, „сирота, сирота мајка".

Влаковођа поново звижди — један писак — машина избацује кроз свој цилиндар белу, узбуркану пару и опружа своје гвоздене удове; неколико секунда и воз с удовођеном брзином, са залепршаном заставом од дима, јури кроз дубрану.

Чувар, предомишљени се, полазе полуумртвог дечка на носила. Ето дела на њима с унакаженим телом, а мало мало, па се с дугом уздаху с хрљањем подиже кошчате груди што се паде под исцепаном кошуљом, ручице и ножице, наломљене не само по чланковима, узимају неприродне положаје. Пета на овој малој ножици окренута у напред. Руке млитаво више преко шипке носила.

Лена непрестано јауче. Нема ни трага од неваданше њене тврдоглавости. Она непрестано попаља причу којом хоће да спере сваку кривицу због овог случаја.

Тил као да је и не види. С ужасно пренапљеним изразом, његове очи урочене гледају у дете.

Уваколико је завладала тишина, мртва тишина; дрие и вреле, одмарају се шипе на усијаном песку. Подиг је угушило ветрове и дубрава стоји без покрета, као од камена.

Људи се лагано саветују. Да би се најпречим путем дошло до Фридрихсхагена, мора се натраг на станицу, која лежи у правцу према Бреслави, пошто се први воз, брзи путнички воз, не задржава на оној другој станици што је ближе Фридрихсхагену.

Тил као да разумишља хоће ли и он поћи с њима. За овај мах нема ту никога, који се разуме у његову службу. Један нем покрет руком показа његовој жени да дохвати носила; она се не усуђује да му се противи, ма да остаје у брзини за својим сапутником. Она и овај странац поносопе носила. Тил их испрати до на крај своје области па онда застаде и на далеко их отпрати очима. Одједанпут се шакачки удари по челу да је далеко одјекнуло.

Као нека да се пробуди, „јер је то сигурно сан, као оно јуче", каже сам себи. — Уздух. — Ваше тетурајући се него трчећи дође до кућице. У њој, с лицем напред паде на земљу. Кана му се отворила у њошак, сат што га је онако брижљиво чувао испаде му на цеви, капак отскочи, стакло пресну. Као да га је за врат ичепала каква гвоздена рука, тако чврсто да се није могао ни мало ма колико да је уздишући и стењући гледао да се ослободи. Чело му је било хладно, очи суве, грло му је горело.

Сигнал га пробуди. Под утицајем она три поновљена удара на звону наступ попусти. Тил се могаде дићи и поћи на службу. Истина ноге су му биле тешке као олово, истина пруга се окретала око њега као обруч каквог огромног точка чија је осовина била његова глава: али напак доби бар толико снаге да се за неко време одрази на ногама.

Путнички воз приближавао се. Мора да је и Тобијас у њему. Што је он ближе долазио слике пред Тиловим очима све су се више распливавале. Најзад је видео само рамрскиног дечка са крвавим устима. На онда ниста крв.

После неког времена освести се. Лежао је на предоме неку баш уза саму брану. Устаде, отресе песак са својих хаљина и испљува га из уста. У глави му је било мало лакше, могао је мирније да мисли.

У кућерку одмах дике свој сат и метну га у џеп. И ако је био пао, опет није стао. За читава два сата бројао је секунде и минуте представљајући себи шта се у то време можда догађа са Тобијасом. Сад му назаде пред очи Лена; сад стоји пред му лекаром. Он посматра и пипа дечка и мисе главом.

„Рђаво, врло рђаво — али можда... ко зна?" Испитује тачније. „Не", вели он тада „не, свршено је".

(Свршиће се)

РЕПОРТЕРСКА ПУТОВАЊА

СЦИЦЕ И ТИПОВИ ИЗ БЕЧКИХ СУДНИЦА

од Едуарда Пецца

Судница у Италији

После подне представа.

Тако сам отприлике видео, да стоји на листу из бележнице мога тртавенског колеге: као наслов стоји ту записана реч: „после подне представа" место „после подне седница." Ко познаје италијанско уређење судова, разумеће и утисак, под којим је постала ова комична и у исто доба тако карактеристична писарска погрешка. Сцена одиста има нечег театралног на себи. Униформе карабинијера чине нам се добро познате из позоришних комада, које смо гледали кад се играју по провинцијама. И онда кад треба затворити какву личност у комаду — а она је, на најпељу огорченост публике, назад најневиније — заденеју сабље и низ проспекта запујем ударце од кундака. Затим се отворе врата, и два старинска орнижа стану као стража крај њих. Они готово увек носе извештаче униформе, дворске шешире са неколико пера, опрему за шетње, и беле кожне кајише и особите сабље, какве човек обично више виђа по изложима антикварским. У дну се виде још неколико кита од перја, бели кајиши и чудновате сабље, које много значе за тешко оквређеног јунака, те му никако не може ни на памет пасти да се усуди да побегне. Та два старинска војника, по заповести једног старинског наредника, одмах узму у средину између себе несрећног слумца и одведу га — у страшну, мрачну тамницу, налик на кулу, као што то човек дрнђући у сањчењу увек замишља себи.

Крај снега респекта према сваној ствари што се тиче суда, морао сам се сетити ових провинцијалних позоришних јунака, кад два карабинијера у дугоременим фракама са два краја, итд., уведоше у кафеа оптуженог *Ризоу* и *Бордиња*, и кад стадоше с обе стране од њега са бајонетима на пушкама. Овај кафеа за оптужене — какав је у обичају у Италији — мора под поле осетљивијих природа да пробуди неку језу од средњевековних страхота. Унутра у том затвореном простору, који у неку руку личи на кафеа за типе грабљивице, стоји неколико затворено обојених клупа, на којима седе оптуженици и кроз решетку гледају на судије и на заклете сведоке — ситуација која је сасвим згодна за то, да би, на пример, и најневажији бечки генерал, кад би тамо седео, изгледао као једна од најдивљијих животиња у Клеберговој менажерији.

Непокретни, не дижући очију с оптуженога, стоје крај кафеа карабинијери. У дну ествраде — на којој имају своја узвишена седишта Publico ministro (државни тужилац) и три судије, у црној одећи, са баретом и белим повезима око врата — стоји такође за време целога спора, опет један дворски, са напред уздигнутом перјаницом, а међутим испод њору председникових, баш испод самога златног грба на његовом пулту, седи за једним малим столићем с актима у своме Cancelliere (секретар). На улазу у салу стоји Usciere (судски херолд), огрнут црним огртачем и с узаном белом повезом на грудима.

Удински Usciere, стари један господин с дугачком седом косом и намештеном брадом, јесте онтура, као да је исковала из бакрореза шеснаестог века. Кад он подигне руке и накне онамо у салу своје „Entra Corte" (ваставе седница); кад се затим у већ описаној околини кафеа и перјаница појаве хаљине и бареги судија и адвоката; кад под естрадом, у неку руку под заштитом неког права, заузме своје место оштећени, кад поглед падне на чудновато сјајне униформе официра на улазу у салу, и на шарене завесе и заклоне на прозорима, кроз које, у разним призматичним бојама, пада светлост на сву ту сценерију: тада човек осети како се одваја од садашњости и како се преноси у ону живописну прошлост, с којом смо се упознали преко старих слика и кронака.

Разуме се, дупачка живахност доста често забаци на страну бароку па се и стутљи поврх свих огртача, бареta и белих вратних појаса. А пароните један брањевац у Гарошком процесу, имао је неки особити начин говора. Почео је био сасвим мирно, отворио неколико законика пред собом, исцитирао ово, исцитирао оно, па онда на поседетку опет склопио књиге па онтрпо погледао у сведоке, као да хоће да каже: „Сад пазите, сад ћемо да прерадимо причу.“

И сад отпочна најгорље дугме на своме огртачу, таке, да му сасвим лагано паде с рамена, па онда стаде у напредно викизиторском тону, постављати питања, за која је у напред знао, да на њих неће нико одговарати. При сваком новом питању, подизао је изнова огртач на горе, као да му је он својим додиром са његовим плећима давао неку тајанствену моћ за сва новија питања, или неку другу особиту моћ. Дршљући од нестрпљења, говорник је, између осталога, бацио и оно питање, ко му јамчи за то, да његов клијент Гарсса не би био у Аустрији обешен као саучесник онога Оберданка, који је право бомбе — гаранције коју, разуме се само по себи, не би прихвато ни од кога ни један од присутних, због чега је говорник баш и добацио то питање духу времена и ударио у неку врсту тријумфалне дреке, али ју је одједном прекинуо боље се огрнувши својим огртачем, па пригушеним гласом стаде жалити судбину оптуженикова пријатеља, кога су у цвету младости његове обеснли у Трсту. Кад је мислио да је довољно потресао срца, завали се у своју наслоњачу, показујући колико се силно уморио, и покри очи рукама. Кад их је опет подигао, па трепавицама су му одиста биле сузе.

Оба оптужена гледаху у тога човека, коме је њихова ствар толико била на срцу и дивили му се. Гарсса узлажени предентистички младић, чак се заводнички осмехну, а ове пудране, шарене прилике у одељењу за публику, као да нису биле ове воље и с неколико усклика изјавиле своје признање. Али квазилорде Валсеви, врховни судија у Венецији и наследни председник Corte-a d' Anise у Удини, умео је поред свих ових темперамената да одржи ред, и да покаже своју власт тако лако забудљивој публици, онако, како би то служило на част сваком суду на свету. Он изнад није прекидао ни једнога говорника, али није трпео ни најмањи знак каког одобравања од стране слушалаца, с којима је уосталом умео изванредно да поступа. Он их је, на име, када похваљивао због њиховог доброг држања и изражавао жељу, да тако и на даље буде, већ и зато, што је од своје стране решен на све могуће строге мере. А кад би дотичан браниоц у такој прилици молио за потврду, да он ништа није урадио да би изазвао допадање, председник би најучтивије одговорио, да он не може ни замислити такав случај, да би један адвокат могао имати такву намеру.

Државни тужилац Цисони обукао се у неку, управо античку достојанственост. Отпсла и предусретали начини, на који су он и председник предусретали адвокате, учинио би, да млади бечки браниоци поцрвене од радости. Непрекидна озбиљност и мирна пажња трајала је за све време процеса у пороти, која је по изгледу била састављена из полу умерених елемената из Удине и околине.

За њихов сме редове док се порота саветује, и до сад се није десило још никакав обилан испад у овом врло експлозивном спору. Грађани су само лоџије ученици себи то задовољство, да ослобођење политичке ентаторе против Аустрије, изнесу из сале на својим раменима и да варош мало осветле.

По свој суштини његовој, талијанском народу треба театралност пакета при судским спорницма; али и поврх тога или можда баш зато, они испуњавају свој високо задатак врло тачно. Огртачи и пајанице, дворски шешири и бареti, јесу стварн према којима и бупиције имају респекта.

ИЗ АДМИНИСТРАТИВНЕ СЛУЖБЕ

Једна начелна одлука Пореске Управе

12 августа 1903 год. Прбр. 16646.
Чл. 106 и 107.

У члану 106. и 107. закона о непосредном порезу, одређени су рокови за наплату пореза као и за отежктиван наплату.

Ови рокови односе се на расподељење пореза, који је учињен према члану 78. реченог закона.

Али, ако наступи случај, да се какав порески обвезник у току године пропане са још каквим порезом, или дотле није ни био задужован, одељење ће у таквом случају пореском лицу израчунати приполажену суму пореза, а у пореског га наплатити, као и у распореду пореза задужити и одужити тек онда, ако претходно положи ту суму.

Изузима се само случај, ако се порески обвезник признала порезом на земљиште.

* * *

Као што се из ове одлуке види, Пореска Управа нашла је да се рокови, предвиђени чл. 106. и 107. закона о непосредном порезу, не односе и на онај порез, којим се држави накнадно задужи у тону годину, што је отпочело каказ рад или привођено другу који порески обвезат.

Она, на против, тражи да се он одмах плати, чиме ће наградити само под пореза на земљиште.

Пореска Управа није изнела ближе разлоге, који су овакву одлуку оказивали, али биле у разни ужеса и јавла се као пора, која ни да спречи извршење пореских одлуке од стране онех, који имају моментано рачуна, да свој порез повећају, на кад та потреба престане, они опет доказују, да тај порески објекат, који су пријавили да им се порез повећа, и не постоји, тромећи да се од плаћања ослободе.

Наравно, да ни овакви начини стварају пореским властима један велики напорав посао.

Тога од сада не може бити, јер чим ко изјави жељу, да му се порез повећа, мора га одмах и платити.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар пита ово:

„Кад се аренда наслони или неја друга, не плаћати од закупца у року од три године, сме ли се после наплаћивати? И, ако се не би могла наплатити, но је одговарао општини за штету — за ли онај председник, што је пропустио у своје време наплатити аренду, или онај који после њега дође, па ону аренду прими као општинске потрожавање, у место да од предашњег председника тражи готове паре.“

На ово питање одговарамо:

Аренда наслонена или неја друга, може се узак тражити од дужника, на тек ако се он брани застарелошћу, настаје ово питање, јер се у грађанским питањима не гледа на застарелост по званичној дужности, већ што је то случај под приватних дела.

Аренде, пак, као добра и благодејања општинска, не застаревају за три године, него за шест у смислу г. 931. грађанског закона, те се, према томе, и у случају, ако је напред изложен, може тражити од закупца без бојазни, да ће се он моћи користити застарелошћу.

Ова застарелост може наступити у случајевима, ако општина није аренду пароните обезбедила уговором и најшћом, као што то обично бива, иначе се ово наплаћује из имућне, изложеног имања или јамаца.

Оволико о застарелости и праву напасте.

Што се пак, тиче, питања: је ли председник одговоран, ако наплату не изврши на време, те тако настане штета за општину, ствар стоји овако:

Ако председник општине, који у општини дели послове, није одредио пароните лице, које би се бавило прибравањем општинских прихода у смислу тачке 2. чл. 95. закона о општинама и тач. 1, и 3 и 6, чл. 107 истог закона, онда је он лично одговоран што прихода нису наплаћена на време, него је настала штета за општину, пароните ако се још утврди и то, да је он ово намерно пропустио учинити.

У смислу тачке 15. „тужбе против злоупотребљења с' благодејањима општинским“ од 23. марта 1840 год. може се тражити од одговорног председника накнада штете.

А ја ову накнаду одговорни су сви они председници, који су били на тим положајима до дана, када је застарелост наступила.

* * *

Један општински писар пита:

„Наша је општина разгранисана пре месец дана, и ми смо направили нов буџет у смислу чл. 130 закона о општинама и стопа прореза не прелази 10%.

Сменио ли чињети изнове по овоме буџету, над ли је одбор одобрио, или треба нажо одобрење“.

На ово питање одговарамо:

Баш у чл. 130 закона о општинама, који се у предњем питању помиње, јасно стоји: да овакав буџет мора одобрити надзорна државна власт, и само је требало ову одредбу прочитати до краја, па би и само питање изостало.

Никакав се начини не сме чинити пре, него што се буџет одобри од надлежне власти.

* * *

Један општински писар упутио је ово питање:

„По пропису ц 15 и 16 помоћничке уредбе, што је право странама, да се против пресуда

и решења општинских и дринаших власти могу жалити прво — претпостављеној власти, а решење ових изврено је.

Међутим, код мене је био овакав случај:

Кмет села Н. достави суду, да је Никше Јованован звуново сеоски бунар на самовластив начин, ив да је бунар својина сеоска од пре 80 година.

Испитом 18 способних сведока утврђено је, да је бунар одиста сеоски, и да општински нема никаквог права на бунар.

Пошто је звуново овако утврђено, општински суд наложи је окривљеног са три лана затвора и наредио, да бунар пусти у својину сеоску.

Против ове пресуде окривљени је изјавио жалбу, али среска власт га је одбила, те тако суд остаси пресуду изврвном у смислу поменутих §§. 15 и 16 полиц. уредбе.

Али начелник округлог, на жалбу окривљеног, не осврћући се на горња законска наређења, поништи рад среске власти, налазећи се на §. 17. поменуте уредбе, те среска власт, према томе наређењу начелства, поништи и саму пресуду општинског суда.

Како, према овоме, село остаје без бунара, то постаје питање:

Коме да се жали село против оваких радње начелства?

Ако нема места жалби, може ли да тужи окружног начелника за дело из §. 127. кривич. законика, што се упутило у оцену решења, које је било изврвно, дакле неведливо? и,

У опште што да ради село, те да стане на пут самовољи једног човека?

На ово питање одговарамо:

Наређења §§ 15 и 16. полицијске уредбе јасна су.

По њима, против пресуда општинских власти, донесених по III части кривич. законика, нема места жалби прод надзорној власти, и решења су њена коначна.

Против ових решења нити има места жалби на вишу власт, нити она може да уђе у оцену истих, а најмање по §. 17. поменуте уредбе, које је на основу земаљске и уопште домаћом изменом §§ 15 и 16. полиц. уредбе.

Не може се нарећи право старијој власти, да нема рачуна и става се, да се законима прописано премеђују и поправља не чини, али у тим случајевима, она има права да предузима извесне мере и мере против самих органа, који греше, а никако да мења одлуке, који су ове власти већ створиле, ценећи право из своје надлежности и схватајући значај закона онако или онако — правилно или погрешно.

Само у случајевима, кад је нижа власт неадлежно дејствовала, или прекорачила границе свога права, и тако учинила очевидну незаконитост, може старија власт да обустави извршење тако незаконито донесене одлуке, по праву надзора, које јој даје уређење централне управе, упућујући једно нижу власт, које погреке да предузме за поправку учињене грешке.

Према овоме, ако је у овом овде случају, било несумњиво дело самовлашћа из §. 375. под 2. крив. законика; ако дело није било застарело; и ако је детичин суд био надлежан за извиђај, онда је начелник округлог одиста учинио погрешку, што се упутио у оцену ове ако погрешку, што је надлежна власт одобрила.

Ова се погрешка може поправити жалбом, коју би сеоски пуномоћник послао г. Министру унутрашњих дела.

Начелника округлог, не би могли тужити, ако се не би могло доказати, да се намерно учинио повредни, јер је он дошао опажо решење сигурно за то, што је стајао у погрешном уверењу, да тако може уредити по закону.

* * *

Један срески начар пита ово:

„Секције железничке, полазући тужбе за железничко-полицијске иступе, у већини случајева траже да се прикупи сведи и на накнаду штете.

Настаје питање: како ће се извлазити ова штета — да ли вештачењем на лицу места, или ће се тражити од дирекције, да она каже предмет учињене штете."

На ово питање одговарамо:

Калод је штета учињена од стране путника на возу, она се налазује по виновнику, одређеном од стране дирекције.

Налазу ове штете врше сами органи железничке, без суделовања полицијских власти, или ако би се и тражило учешће ове, ово би само било у обзиру помоћи новом особљу.

Међутим, над год је случај штете на железничкој пруги, где је за извиђај и пресуђење надлежна полицијска власт, ту ће се штета налазити на начин, прописан расписом г. Министра унутр. дела од 24. марта 1895 године Бр. 6298, који гласи:

„Господин Министар грађевина јавља ми, како неке полицијске власти, које извиђају и суде железничко-полицијске иступе, не досуђују узеи за општете, које правда учине железнич. имовини, и како ово не чине с тога што им није јасно ко треба да изврши процену учињене штете, па не је можно да по овоме изласи потребну наредбу полицијским властима, како би се неправилности избегле и убрзала радња иследних власти за ове кривице, и у исто време спречила материјална губитци железничке касе.

Услед овога, а да би полицијске власти радило и једнообразно, вршиле поменуте посло, препоручујем начелству, да са подручним властима сваки достављени случај железничко-полицијског иступа кратко и брзо свршава, ако што је то и рашијим расписима наређено; и да при изрицању казне за учињену кривицу, расправља повичено, истом пресудом, и питање о накнади учињене штете, осуђујући окривљеног да и штету по процени плати, ако што се то и у другим иступима делима ради.

Познаје има се досуђивати за обично мале штете по процени чувара пруге, ако законитог железничког службеника, кад прилаз на самом делу ухвате, за које штете по процени секционог инжињера или стручњака (§. 35. уредбе полицијске), а опле, где није опасност у одлагању, нити да ће се трагови учињеног квара да изгубе, а међутим и штета би новеће била, због чега оцена једног лица не би давала довољну гаранцију за процену, него би требало одредити вештаке према §. 23. тач. 9. уредбе полицијске, — у томе случају нижу се по правилу узети три вештака, и то овде обично секционни инжињер, или његов заменик, као стручњак, нитн и један грађанин, пак два грађанина, без имена, из обласне околине, који нису прописане услове за вештаке по §. 251. грађан. суд. поступка.

Новац напаћених од кривица за оваке штете, шаљаће изврше власти сваког главног бласкиног дирекције жели, са назначењем: од кога је, по којој пресуди (дан и број пресуде) и коса дана досуђена штета напаћенима".

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

—

На нашелаприје суда општине грабовачке, у срезу грузанском, пестало је 8 оточних писама са уништом, серија CLXX а под Бр. 18955, 18957, 18958, 18980, 18981, 18983, 18991, и 18994. Свеће се нажиљ свима полицијским властима на ову покрађу.

ПОТЕРЕ

—

Илија Рапићевић, тежак из Новог Села, среза лазоотањачког, који је решењем лозначког приседателног суда од 19. јуна ове год. Бр. 10104. стављен под суд и у притвор, због тешке повреде тела, ў. о. м-ца побегао је из притвора судског. Лапја има 23 год., средњег је стаса, плав, косе смеђе, бркова малих, смеђих; од одела има: шајкачу, старе чакшире и гуњ од прног сукна, ношњу од тежињског платна. Моле се све полицијске власти, да Лапју живо потраже, и пађеног спроводу прописаном суду лесковачком, с позивом на Бр. 10761 Убр. 24485.

Ноћу, између 7. и 8. ов. м-ца, украдена су Драгомиру Миленковићу из Сиоле, среза посавског, окр. ваљевског, са пошљака два коња од којих је један стар 17 год., дакле бело, а друго је дакле доратасто, стар 8 год., без рођа. Моле се све полицијске власти, да крадљиваца и покрадну живо потраже и пађене спроводу начел. округа ваљевског, с позивом на Бр. 10367. Убр. 24525.

Паладија кће поч. **Стевана Стојковића**, из Мрђеновца, има да се уме на прегрчки исиит за дело из §. 164. кривич. закона. Паладија је од своје куће отумарала пеизвано где. Она је 17 год., стаса је средњег. Образа округлих очију и коса црне, у опште прилика: ка је од своје куће отишла нивта је на себи сељачку белу вамучну кошуљу, по рукавима и појади ни сиуте веселу, летњу шарену цицаву реиу, на глави летњу шарену мараму. Моле се све полицијске власти да Паладију живо потраже и пађену спроводу начел. ср. поиерског, с позивом на Бр. 6510. Убр. 23800.

Марко Марковић, покрштени Циганин, из Немчања, који је до сада био због вишке правне осуђиван на робију, извршио је крађу новца на вележном заиару на Св. Ивиђу ове год., на ио извршеној крађи побегао је неизвано куда. Марко има 24 год., расте је средњег, косе црне, очију црних, лица округлог, великих црних бркова, од одела има: новорак од шајка, таику пешкиру и гаће, на ногама опанке, на глави шубару. Моле се све полицијске власти, да Марка живо потраже и пађеног спроводу начел. среза поиерског, с позивом на бр. 6521. Убр. 23799.

Годар, Луј - Пол, родом из Конетантине у Алжиру, стар 29 година, бив. чиновник француске Банке у Брисау, проневерио је 48.000 динара банчиног новца и побегао у друштву са својом милосницом **Марајон - Лујсом Кошио**,

родом из Лијона и старом 25 год. Проневерена ова извршена је 1. или 2-ог јула тек. год. а 4. истог м-ца бегунци су виђени у Лиону, одакле су истог дана отишли у Марсељ, намо им се

Гедар, Ауј — Пол

трег изгубио. **Гедар** је висок 1 м. 47, косе је плаво-риђе, лица бледо, очни су му капци црвени, говори само француски. **Марија** је високог стаса, добро развијена, косе тамне, очију

Марија — Ауја Кошке

црних, погледа оштра, олева се увек елегантно, говори такође, само француски. Бриселска полиција актом Бр. 6940 моли све полицијске власти за најхитније тражење ових бегунаца. Акт управе града Београда Бр. 24320.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Милана Марјановића, стругарског калфу, окривљеног због крађе, тражи истрага зеленашке управе града Београда. Пронађеног треба стражарно спровести помоћутом кварту, или самој управи с позивом на акт Бр. 23835.

Јосиф Поповић — звани **Чика Јоса** пиљар. Недавно је пуштен са робије и одмах отпочео свој стари занат. Био је до сада осуђиван два пута судски, због крађа, превара и фалсификата, и то прво на две а по том на пет година затвора. Пуштен са робије, одмах се је почео подавати за политичког мученика, на какво расположење са довољно интелигенције и знањем неколико језика, то му је лако било и пријобраћи простодушни свет за своје циљи. Циљ овим лажима беше му је преварити, нас и равнје. Код једне породице, представио се као чиновник у пензији, коме, због политичког гоњења, није назначена пензија 25 година, по коју ће најпре сад добити. И баш када је овим и тим стекао поверење и ушушао се у кућу, која

Јосиф Поповић

је сањала, да ће је „Чика Јоса“ упознати, изненадна посета полицијске поверци обојима слатке илузије.

Јосиф је родом из Аустро-Угарске, но у Србији одавно живи, занимајући се варењем. Како је над требало, он се је изјавио за инжињера, предузимача, посредника, чиновника, пензионера и др.

Пресудом квартa теразијског казнио је, због окитње, са 5 дана затвора и прогонством у Аустро-Угарску на сагласа, за то се обраћа казнена самим властима на којом евентуалан повратак, у коме ће случају треба поново казнити и пребацити преко.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Ноћу између 29 и 30 јула Драгутин Јовановић, из Бабушнице, убио је свог оца Филипа. Против убице поведена је истрага.

30. јула Александар Павловић, из Грамиша, среза јасеничког у друштву са још тет другу, око 9. часова причекали су на путу Милоја Јовановића, ош. иад се са њиме кући враћао те га Александар из пушке сметао рашо, од чега је 31. јула око 4. часа по подне издахнуо. Кривца су сва у руками власти сем Александра, који је по извршеном убиству побегао и за њим је нарећена потера.

31. јула око 9. сати по подне запаљено је сено на штали Брање Митровића, трговца из Шапца, непазном шаховог слугу, па је затим одатле захватило и магазу кажову, једну кућу слабог материјала, оплављене трг. балке једам чарлак, шупу и магазу Паље Радуловића, трг. Лидал магацин и једну кућу слабог материјала Симоновића, трговца, и стоваралите грађе Стевана Нарандоса и другова. Штета износи 50,000 динара. Истрага се води.

31. јула по подне, два непозната лица напали су на Бунишком другу на месту званом „Чокотин Гроб“ Мирјала Стојановића, ош. трг. који је путовао за Делиград и отели му 200 динара у српским новчаницама од по 10 динара. Предузета је истрага за проналазак ових разбојника.

31. јула Сима Јовичић и његов синовац Здравко, оба из Радљева среза моравичког, округа чачанског, ишавили су се око међе на њиву са својим рођаком Велимиром Јовичићем ош., и онога секиром два пута у главу ударили, од којих је повређа пете ноћи умро. Оба кривца су у руками власти и над њима се води истрага. Здравко дело признаје.

3. августа, пре подне, ваљда је обешена на своме тргу Јелена жена Јована Јанића, из Бобове, среза ресавског, округа моравског, Истрага се води.

3. августа Димитрије З. Трајковић, ученик трговачки, ваљда је обешен у шуми свога тазе Остојића М. Живановића из Пожаревца. Предузета је потребна истрага.

4. августа, око 4. часа изутро, непознати злочинац упалио је комесарицу на шаваришту Ђупријском, од чега је изгорела шупа од дасака до комесарице. Штета износи 300 динара. Истрага се води за проналазак кривца.

5. августа у вече нађен је убијен Кирило Стојановић из Ужица — поцнар. Нарећена је истрага.

7. августа око 11 сати пре подне, у Белој Палапки, Милан Стојић из Вете, убио је ножем Зону Меметовића, Циганина каљабеч из Ниша, због преваре. Убица је ухваћен и ваљан се у рукама власти.

8. августа на путу Медвеђа — Бања, нађен је убијен из пушке Фејза Ајдеровић, поштолов дунавац у среду јабланичком.

9. августа Стојадина Јовића, надничара из Барине, округа подринског, затрпао је земља, који је коиао ради сређене ђуприје на реци Радаљу.

Ноћу између 9. и 10. августа око 9 сати, убијен је из пушке у својој кавији Сретен Стаинић, из Стуичевића, среза ариљског. Но изненађу ово убиство извршио је Стеван Јовановић, ош., који је у рукама власти, а убиство је извршено из освете, јер су бели као конкуренте у великој свађи, а обојица су сумњиве личности, јер су више пута осуђивани због крађе.

10. августа у пољу села Клековина, округа пожаревачког, нађен је убијен Никта М. Марковић из Клековина. Истрага се води за проналазак злочинца.

11. августа погинуо је од непознатих запловаца Милеико Павловић, из Добраче, округа крагујевачког. Предузета је истрага за проналазак убице.

Ноћу између 11. и 12. августа непознати човек напао је на њиву Максима Марића — Васиљевића из Каменице, округа топличког. Напавши су укућани убили секиром. Среска власт води истрагу на лицу места.

15. августа Петар Пуњевић, из Руне Главе, среза поречког, убијен је на своме салашу у месту званом „Кулше Грекуљ“. Истрага се врши на лицу места.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ - ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 35 и 36. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 6. СЕПТЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за начелника прве класе среза тимочког Василија Митића, начелника исте класе среза крајинског; а,

за начелника треће класе среза крајинског, Станоја Д. Петковића, начелника исте класе среза тимочког, — обојицу по потреби службе;

за комесара железничке полиције у Пироту, у рангу среског начелника треће класе Михаила В. Стојковића, комесара београдске железничке полиције, у рангу среског начелника исте класе, по потреби службе;

за писара прве класе среза студеничког Милорада Матића, писара исте класе среза тимочког, — по потреби службе, и

за вршиоца дужности писара среза тимочког у рангу писара начелства прве класе, Пантелију Драгојевића, бившег писара начелства исте класе.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, Бр. 21912, 20. августа 1903. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за писара прве класе среза моравичког, Светозара Ђурића, писара исте класе среза ленчачког;

за писара прве класе среза таковског, Милорада П. Смиљанића, писара исте класе среза моравичког; и

за вршиоца дужности писара среза ленчачког, у рангу писара начелства друге класе, Драгољуба Ђ. Јовановића, писара исте класе начелства округа моравског, — сву тројицу по потреби службе.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, Бр. 22230, 25. августа 1903. год., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета, од 14. августа 1903. године, Бр. 4774, које гласи:

да се Комнен Поповић, овлашћени ученик Б огословије, родом из села Поповића, у Старој Србији, поданик турски, прими у српско подаништво, изузетно од §. 44. грађанског закона, као дојакошње српски држављанин.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, Бр. 22375, 26. августа, 1903. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета, од 14. августа тек. год. Бр. 4697, које гласи:

да се Светислав Цвијановић, кајкар општински, родом из Жупања, у Аустро-Угарској, и поданик исте државе, по молби својој, прими у српско подаништво, изузетно од §. 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, Бр. 22376, 26. августа 1903. год. у Београду.

РАСПИС

Свима царинарницама и полицијским властима

Царинска Управа, актом својим од 1. ов. мца Бр. 7949, доставила ми је, да царинске и полицијске власти једнако поступају у примени ТБр. 130. закона о таксама, као да се неке од њих задовољавају уверењем општинске власти, којим се утврди да се новчана казна није могла наплатити из трећине имања осуђеног крајумчара, него су примењивале чл. 150 царинског закона те су га услед тога ослобођавале и поменуте таксе.

Да се у будуће не би ова законска одредба погрешно тумачила, а поједине је царинске и полицијске власти подједнако примењивале, то на основу чл. 30. закона о таксама, а по саслушању Пореске Управе, наређујем:

да се такса, коју предвиђа ТБр. 130 закона о таксама, наплаћује из целокупног имања крајумчарског осуђеника, ако се утврди случај, да се новчана казна није могла наплатити из трећине његовог имања, пошто се ова такса као тарифна наплаћује за извиђај и осуду крајумчара а не као казнена из чл. 41 закона о таксама. — Изузима се случај, који је предвиђен у тач. 8. чл. 2 закона о таксама.

ПБр. 17720.

26. августа 1903 год.

у Београду.

Министар финансија,

А. Борисављевић с. р.

ОПИСИВАЊЕ КРИВАЦА

У

ПАРИСКОЈ ПРЕФЕКТУРИ

Portrait parlé.

Израз „portrait parlé“ означује нову методу, која се сада употребљава у париској префектури, а наročито у одељењу за идентификацију личности, — ради проналаска криваца.

Ова метода не ће ни у колико заменити антропометрију, која постоји код већине држава као најбоље средство за класификацију многобројних описа и брзо налажење идентитета лица, која су као криви имали посла било са судом било са полицијом, — већ ће, на против, са антропометрајом састављати потпун и тачан опис какве особе.

Метода ће ова, врло добро послужити у многим случајевима при хватању криваца, наročito и зато, што ниje бог зна како компликована, те ће се њоме лако користити и нижи органи иследних власти, као полицијски агенти и жандарми.

И како она у своме послу не тражи никакве дуге и прецизне радње, то ће се олакшати истраге, дајући одмах поводе розултате, који се доцније провере уобичајеним начином — мерењем.

Многобројни случајеви, у којима је са њом чињена проба, показали су, да се на сто случаја може десети само један заћуде — погрешке, те зато се може рећи, да је она скоро непогрешима.

Некада су се сви смејали детињастим описима, који су давати органима јавне безбедности са налогом, да пронађу и ухвате каквог кривца у бегству. „Нос обичан, брада округла, уста обична, чело високо, очи плаве или црне“ — то је био скоро сав опис, по коме је требало пронаћи и ухватити каквог злочинца.

Не треба ми напоминьати, да је по таквоме опису, који се може слагати са сва-

ким другим или трећим човеком, кога сретамо на улици, — било скоро немогуће пронаћи какво лице, које је извршило злочиначко дело. Према томе лако је увидети, шта су јадни агенти и жандарми имали у рукама при вршењу своје службе и дужности!

Дошиље је фотографија дошла у помоћ. Али зар прва брига скоро сваког криминалца није управо та, да изнађе начина и могућности, да измени свој општи изглед, косу, браду, бркове, одело и т. д. да се прерушни тако, да се не може познати, а нарочито, да се у колико је год могуће више разликује од фотографије, која се некада добила његовим сликањем?

Сетимо се само, колика је различност у сликама фамилије Хумбертове, које су донели разни листови пре њиховог хапшења и оних после хапшења. Само једна промена у ношењу браде, на је разлика велика.

Сем тога, кад човек прокиси неколико година, често се на њему показују промене, као: појаве се боре на лицу, коса, брада, и бркови оседе, тако, да га је тешко познати и у природи, а камо ли по фотографији.

На послетку, има и сличности у сликама, које могу да преваре; и агенат, који трага за каквим злочинцем, претпоставиће по кад кад, на бојазни, да му и кривац умакне, него ли да ухапси невиног, јер тек само после хапшења долази антропометрија, да потврди или уништи његове сумње.

И не говорећи о забуни, у којој се агент налази, кад треба да отпочне истраживање међу хиљаде примерака разних фотографија, на ма како да су оне по извесном систему и реду сложене, — ипак и најизвежбаније око може да погреши, чим почне да употребљује фотографије са физиономијом лица, које је пред њим.

У времену, када се радило и трудило, да се на овај начин — по фотографијама — агенти полицијски науче, да хватају кривце, било је око 70% процената заблуде и хапшења невиних.

Међутим, у самој ствари никада нема потпуне, апсолутне сличности између два лица, као што нема ни потпуне једнакости. У париској пројектури између 200.000 слика и антропометријских описа, који се налазе у одељењу за идентификацију, најређа су само два лица — која су вероно наличила једно на друго и изгледала су као близнаци. Но после дубљег и најпажљивијег испитивања, најређа је међу њима разлика, те би утврђено, да то није једно исто лице, које је раније хапшено и мерено; већ да су то две са свим различне особе.

Најглавније је дакле, да се прибележе и опишу карактерни знаци — анатомске особине, које падају у очи код разних физиономија, и које се ни у колико не мењају са годинама старости, а при том су најразличније међу људима. Те се особине налазе у боји и саставу очију, форми чела, уста, носа, а нарочито ува, које од свих делова лица представља и показује највећу разноврсност у саставу и форми.

Ови се карактерни знаци не означују цифрама, као у антропометрији, већ речима, које се односиће на ономе што човечије око може најлакше да запази и представи слику једног таквог описа. Тако на пример, да се опише један мали и дебео човек, много је карактеристичније, а и лакше ће пасти у очи, када се просто каже „мали дебелко“ но да се означи, да је висок на пр. 1·58 мет. и да има у облику 1·05 метара. На тај начин је састављен нарочити речник, који је прост и у колико је год могуће више речи су у њему пуне израза.

Овде ћемо само у кратко изложити, како се по овој методи врши описивање извесних делова као на пр. носа и уха.

Нос се посматра и описује одвојено по *облику*, а одвојено по *димензијама*.

Форма носа, посматрана са профила, одређује се:

а) по *усмерености* корена носа, која може бити: мала, средња и велика.

б) по *дебљини* носа, која могу бити: издубљена, испупчена, права и преседласта.

в) по *нагибу основе* носа, која може бити: подигнут, хоризонталан и спуштен.

Димензије носа, посматране с лица, одређују се:

а) по *дужини*,

б) по *ширини* и

в) по *месничетости ноздрва*.

Сем тога могу постојати и извесне аномалије — особености на дељима, врху, ноздрвама и корену носа, као на пр. нос нискривљен на леву или десну страну, пребијен, запишљен, сувише велики, на врху подељен на двоје, корен носа сувише узан или широк, ноздрве врло танке и набрапају и т. д. које такође сте треба описати.

Слика 1.

На слици 1 наложени су главнији типови носа, од којих први представља нос надубљен — подигнут; други прав — хоризонталан; трећи испупчен — спуштен; и четврти преседласт — хоризонталан.

За уво смо већ напред поменули, да је своме саставу и форми представља најређу разноврсност код разних лица. Рачуна се, да има на 43 милиона разних типова уха, који је број добивен деленем сваког карактеристичног знака на три подељка.

Најразличија и најглавнија особина уха јесте та, што оно код истога лица: у разно доба старости, никада не мења свој облик, остаје увек исто, те се тако и код старца на уву налазе оне исте карактерне знаци, који су били и у детињству.

Велики број описа и фотографија, који је дошао сваким даном париској пројектури у одељење за идентификацију, задавао је доста посла директору истог одељења — Бертијону. И он је, тражећи начина да класификација млогобројне описе, дошао до горњих закључака и тврђења.

Чим је имао више од десет хиљада фотографских снимака и описа, најлакше је одма на тешкоће, како ће их што лакше и прегледније класификирати, те је био принуђен, да тражи карактерне знаке за разликовање, помоћу којих би их могао поделити у разне групе, one на одељке, разделе, и тако делећи их, заустави се на уву као најбољем, најчистијем представнику анатомских снимака и различности.

Вој. П. Павлићевић.

(Свршиће се)

Преступна колонизација[1])

На какав начин воде рат „просвећена“ западни људи, ми смо изнели у чланку „Америкинска звероства,“ али није мање страшан ни њихов начин „колонизације,“ коју парискн посланик Виље д' Октон не назива узалуд „преступна.“ У своји спи сима: *Le jouriail d' un Marin, La colonisation criminelle* и *La gloire du sabre*; он саопштава такве факте и црта такве слике, да пред њима бледе све приче о крвожедности освајача прошлих векова. „Кад сам ја био послан, говори он, на југ Судана, брод на ком сам се ја налазио, уђе у пристаниште Бас-Казаманс. Ми сви, официри, имали смо довољно времена да посматрамо, у чуну или пешце, велики део тога места, и да идући уз реку стигнемо до наше станице Седтиру. Ми смо се могли уверити, да влада најдубљи мир на обе обале. Изгледало је, да је тај крај у приличном благостању; уређеница села, која смо посетили, изгледала су спокојна и весела поред све дубоке меланхолије пејзажа. Њих је било много и била су у довољно блиском растојању једно од другога. Деца су се играла по улицама заједно са псима и другим домаћим животињама. На сваком кораку сретали смо младе жене и девојке, које су се осмехивале на нас, показујући своје беле зубе. Једном речи, по свему се видело, да је становништво доста велико и срећно. Географија Елизе Реклиз, у којој сам загледао, показивала је да становника има до две хиљаде људи у том крају, који смо посетили.

Годину дана после, кад смо се вратили, ја писам могао познати то место. Обрађена поља била су у претворена у пустиње. Место веселих мирних села стајало је само развалине; по опустелим пољима није се видела ни једна жива душа, или боље рећи у дубини су промицали жалосни дрици, који су се завлачили у шибље као полашени зверови, чим су угледали којега Европљанина. Сад не би биле тешко пребројати погритачко становништво, и да би био неран истини, тај знаменити географ морао би мењати цифре, а тако исто и опис тога афричког краја. И узгред буди речено, као једна од најжалоснијих последица наше колонизације убијањем урођеника; јавља се та немогућност, да се саставе тачни географски описи и карте тих земаља. Данас на основу извештаја савезних путника, географе описује који било крај Судана,

[1]) Види чланак у „Полицијском Гласнику“ „Америкинска звероства као доказ колективних преступа.“

броја његово становништво, називи њихова места, број њихових становника и њихову културу, и рта што је могуће тачнију карту. Шест месеци, или годину дана после, то што је он описао као цветну оазу, постало је жалосна пустиња; на трага од села означених на карти, нити описане културе. Ту пустош начинио је један одред европске војске, или чете каквог месног краљића, будућег пророка, Самара или другог ког лопова на људе. То је било и са ваздрешњим становницима тога крајичка, који сам описао. Ја се писам ни мало томе зачудио, јер сам био скоро присуствовао сличном призору, мало јужније у Нупецу. Сабљом и пушком, мала колона, којој сам ја припадао, јако је изменила топографију те реке. Пролазећи видео сам тамо тако исто весела, мирна и спокојна села, као и у Бас-кваламанесу. Као и тамо, по улицама су биле умивале негританке, овце, домаће свиње. Те животиње, као што смо с почетка видели, много су се више бојале нашеса присуства, него урођеника.

А другога дана, тога мирног села, тако тихог и спокојног у својој огради од палама, већ није било, па је заједно с њим нестало и других, која су се јуче огледала у води реке. Да би се задовољио чији мрски напрци, они су били истребљени, збрисани с лица земље картечима наших авізоа. Убијени су били они добри старци, који су нам још јуче указивали тако дивно гостопримство; оне красне женске, поред све њихове црне боје, које су нам се тако мило клањале на пратовима својих колеба, поубијали су наши савезници, принци! Убијене су и оне девојчице, које су се тако слободно и весело купале у реци. Ах, тајрат, тај мрски колонијални рат, подла и гадни рат, како сам га ја клео, стојећи на палубн брода.

— Песник! сањалица! прасац војнић! — подсмевали су ми се другови.

Колона полази у поход. Сваките (мусломански поклапци, упијени у бурнусе, иду напред. Урођеници стрелци иду за њима, окружени својим заробљеницима и заробљеницама, који су често морали носити њихово оружје. Они су били горди и срећни при помисли, да ће крв неколико дана или часова увећати број њихове стоке.

Покварени алкохолом и ратничким животом, изгубивши и ону малу дозу паразитског осећања, која је дана њиховој раси, они весело иду напред, и њихове се лоздране шире, као да осећају пријатни мирис крви, крви њихове браће, жена и деце њихове рођене расе!

Они јако вичу над теде да ће скоро бити битка и ударају пестом у слабине робове носаче, који се упијају под теретом који носе, да би их тим ударцем натерали да брже иду. Остраг иду мрнари пешаци бледа лица и мутна погледа. Они нису тако весели као њихови другови урођеници, које не спопада никаква болест, али и они желе да се поремети она убитачна једноличност њиховог живота.

Деморалисани наравствено колико и истрошени физички, они се по мало осмелкују својим усама без крви, они помисли, да им предстоји да стрељају „погане прице,“ које у простоти своје душе они криве за све тешкоће свога изгнанства. Да! ти мирни људи, кроткији по природи него овце, које су они чували у пољима Бретање или у Севеншким горама, те добровине, који нису никад увредили ни свога пса, ни магарца ни краве, они ће се крв неколико часова претворити у луте звероше, и косиће око себе људске животе онако исто усрдно, као што су косили сено.

Ја упорно остајем при једној ствари, коју сам често поновљо: то што њих руководи, што их гони и због чега постају дивљи и зверски, то није нада на какву празну добит, или необузлана жеља за орденом, они знају да та одликовања нису за њих, ма каку храброст они показали; — тако исто њих не привлачи изгледа ће заробити доста људи и жена, као што то привлачи урођеничке ратнике — они су надоносили онима, које ухвате њихови другови урођеници. Њихов једини смер, њихова једина мисао, понављам то, јесте да се освете тим „подлим прицима“ како се изражавају њихови официри, тим „проклетим mal lavés“ због којих су, како они то упорно убражавају, њих отргли од њихове завичаја, или заната или од њихове њиве, да би их послали да умиру у тим прокletим крајевима. По томе се они увек с великим одушевљењем спремају да убијају те становнике. Позади њих, с лева, с десна, сруд у нереду, у коме нема имена војничког, гурају се као вампири или шакали, омрнути савезници, које су опремили и наоружали начелници села. Голи или једва покривени неким ритама, оружани сабљама, они кличу од радости, и спрећу се за своју страшну улогу клана.

Кад се битка сврши, они онда туку жене и децу, и пљачкају све што им падне пака — коњске сандуке, платно — све то жалосно имање побеђених, које није изгорело у пожару. Али добит, којој се они највише радују и којом се они опијају, то су заробљеници и заробљенице. Поито се сврши експедиција, они иду те их продају на разним пијацама Судана.

И сад тешко оним сељацима које сретну на путу. На парти командгуса они су распоређени на две групе. Једне ће бомбардовати, стрељати, или „ломити“ како се изражавају официри на свом жаргону; а друге чека само реквизиција.

Судба оних других тако је исто неизвидна као и судба њих. Њима отимају сву спремљену храну у кукурузу и у бранину од хлебног дрвета, коју ти јадници бриљално чувају ове колеба, у огралама покривеним сламом. Сву ту спремљену храну поједу они за један тренутак. Тако исто покраду и копоши, свиње и овце, које су мучно хранили растињем, које даје то неплодно земљиште.

Тако село, кроз које прође колона, постаје пустиња. У њему остану само старци и деца, и оне њери или матере, које солдати нису хтели да поведу собом.

Али још ужасније поступају с онима, који су по некад на сам бесмислен предлог, а понекад просто из каприца официра обављени као непријатељи. У Journal d' un Marin прича се како је 1885 године била решена путем кошке, од команднра авізоа l' Argent и Ivéland, судба краља Бокара и његових села Кучуку и Катину у Рио-Нуњеп, која су била збрисана с лица земље, а становници сви побијени. Тактика истребљивања непромењива је, и увек је тако проста и тако проступна. Обично проста палисада од бамбуса окружује жалосну гомилу колеба. Она седа, која су утврђена, — ако се сме употребити тај назив — имају осим тога и огради од набоја. У тим селима има обично пет до шест стотина становника. Мушки су наоружани сабљама просте израде, или дивљим пољима, или рђавим пушкама кременачама, које они пуне каменем, парчадима гвожђа, место куршумима, и које чине више штете њима самим, него њиховим противницима. Додајте томе да, благодарећи политицији, у селима има много више деце и жена, него одраслих, способних да се бране, и ви ћете добити јасан појам о правом стратегијском (!!) и војном (!!) похођају села на која нападају колонизатори.

Официр с педесет солдата, наоружаних Дебелоним пушкама, улази у село без пуцања, после пред познања на предају. Шта више бива да целу колону, ако она јави да је дошла, дочека без икаквог отпора, уплашено становништво. Једино горе што би могло бити то је то, да се становништво нада у бегство те полебе остану пусте.

Нека командири мале крвожедна и више човечни тако су и поступали, и своје зпеб с успехом. На жалост, то је изузетак, а обично се поступа онако како смо горе описали. О заузимању Сикасо, које је вршено одвратном крвожедношћу, Вине д' Октон слопштава цео низ записака, које је сваки дан бележио као у неки дневник, један очевидац тог гнусног преступа. Ево тих записака у њиховом страшном лаконизму:

После опсаде настаје јуриш. Краљ се убија. Издаје се наређа да се пљачка. Све је заробљено или побијено. Заробљеници, којих има на 4000 људи, збијени су у гомилу као стадо. Пуковници почиње да раздаје. Он је сам с почетка записивао у књигу, за тим остаи то говорећи: — Поделите међу собом сами све то. Дебба бива са дреком и виком. За тим на пут!

Сваки Европљанин добије једну жену по свом избору. Капетан М. који није хтео жену, јер је своме слуги. Сви стрелци добили су сваки по три жене. Једноме је дошло девет жена. У повратку с тим заробљеницима прелази се по 40 километара. Сву децу и оне, који су сустали од умора, убијају и лешине бацају по крајевима пута. Једна жена порађа се на путу; дете бацају одмах на пут, шта више не гледајући да ли је мушко или женско дете. За време тих стапа, људи, које су повели ради тога да носе провизит, остају тет дана не добијајући своју порцију, и добијају по педесет ударача ако пођу паку храпе коју носе. Солдати су награбили толико заробљеника, да им је немогућно ни разместити их по квартирима, ни хранити их. Кад су стигли у Базелму где је мало хране, и у Тумбукту, они су тражили да начине на њих колебе и да им дају хране. Командир одреда одговори им: Продајте их. За време тих раздавања деспавале су се чудноватс погребне. Раздавани су и продавани сроД-

нији солдата или људи, који су одани Европљанима. Да би се то поправило потписивана су пропуштања, чудноватo написана. Ево једнога од таквих: — пропустите Мананиму Куе, који иде у Бамаку с човеком и малом девојчицом, који су песлободни (non libres) да би искупили сродника једног нотабила из Синаса. Потпуковник Х... Синасо 6. Априла 1889 г.«

Ради ји продужавати те цитате. Сви су они такве исте садржине, и сведоче о једном истом: о неверватној суровости, којом су водили и којом воде освајање или колонизацију, — назовите то како хоћете — ирога континента сна Европљани: Французи, Белгијанци, Енглези и Немци. Ропство тако цвета и људи се продају као стока. И све то после крсташких ратова о *културтрегерству*, и тежњи да се ослободе невољници и да се укине трговање с људима.

Таким истим начином приповедиће и Мадагаскар протекторату Француске:

„18. августа 1879. скупили су се на врховном острву 1000 Сакалава и 400 њихових жена. Према њима је била постројена француска војска: сенегалски и алтирски стрелци. У центру, у хладу тамаридовог дрвета, наместио се главни штаб. Комадир одреда седео је на отоманци, између две француске заставе. Воље Сакалава предаду 500 сабља и 150 кремењача пушака и долазили су један за другим да *полубе* ноге француског официра. (!) За тим 400 жена, дражећи свака у руци по једну новорању, приказале су и ирло грациозно клекнувши — како спомиње летописац — положиле су поморавње под ногу командирових. После тога настане говор: пуковник Жерар изјави да „од времена пагинства краљице Рававолне, Француза су господари над Мадагаскаром и заштитници свих његових народа.“ Он похваљује начелника којега Сакалава треба од сад да слушају и да му се закуну на верност. У басен с водом бачен је један златан новац и запучена сабља, која прхом својим стоји на златном новцу; десном руком уроњеничке воље хватају за бајчак, и у ине свога становништва куну се на верност „златом, водом, земљом и Богом кунемо се да немо бити верни. Помрли, ако погазимо заклетву.“

И том водом, која је сад постала света, воље кропе гомилу.

Таким начином и мирним демонстрацијама Француски су успели да уведу њихову власт ту, на велико незадовољство оних солдата, којима је рат потребан ради рата, да би се одликовали и добили награде.

Капонерски чамац La Surprise чекао је на обали долазак колоне. По молби свога капетана, агенат морске пловидбе г. Самат стигне ту. Тај је агент већ дуго година живео у том крају, добро га је познавао, и сам је био у њему познат и одржавао је трговинске везе с унутрашњим крајевима земље, био је у добрим односима са Сакалавима, и био је веома дружевап; шта више био је везан „крвним братством“ с воћем округа Амбике „краљем Туером.“ На Мадагаскару „крвно братство“ утврђује се између два човека путем доста свечане церемоније. Убоде се ножем у грудн обојице и при једнога помеша се с крвљу другога; оба брата морају испити ту крв, и после тога дужни су један другом узајамно поверење и предапост.

Самат оде у Амбике; тамо оду и поручник Блот и исколико морнара. Краљ Туер дочекао је врло лепо ту господу морнаре, посаче, и уроњеничке слуге, који су их пратили. Потпуно верујући „брату своме“ Самату, они се договарао о њим о томе, како да приреди свечани дочек пуковнику Жерару, о чијем су га доласку били већ известили; да би та свечаност испала још значајнија, он је дозвао у Амбике све нотабиле из округа и многе од својих суседа, који су дошли са својим заставама и многобројним музикантима, и цело друштво било је живо и весело

У јутру 29. августа поручник Блот и Самат дознаваши да се француска колона налази свега на два сата растојања, одоше у њен логор; они су мислили да ће се исто дана вратити у Амбике, и оставе тамо своју пртљаг и своје слуге. Напашнпи пуковника Жерара они му саопште, у каквом су красном расположењу они остављи део тај крај. Пуковник, као да их није разумео, нареди поручнику да он сутра са својим морнарима судељује у нападима: „као што је генерал Галиени извршио велико освојење у Имерни, тако и пуковник Жерар жели да објави о свом заузећу Мананбе.

Блот и Самат протестују, тврдећи да је међу њима настао неспоразум, али пуковник поново своју наредбу тоном, који није допуштао пригонора, и осим тога нареди им да остану у логору, да се не би могли вратити у град и предупредити становништво. После неколико минута јави се и краљ Туер и молио је за допуштење да изјави своју преданост пуковнику; Жерар га није хтео примити и нареди да му се каже, да ће он сам лично саопштити своје наредбе у престопици. У сред ноћи војска се крене. Они су се кретали непознатим кроз густу шуму и бутеље околе Амбике; артиљерија заузме места, од куда је у случају нужде могла бомбардовати град. У расвитак војска је ушла, са шест страна, у град који је спавао; сенегалски стрелци упадну у домове и настане покоља. Ужаснути становници били су пробудани бајонетима; они који нису били одмах убијени попушали су да беже; али при савезници Француза и њихова прпи солдати гонили су их као дивљач и нешетедимице убијали. Краљ Туер, сни угледни становници, сни грађани пали су то јутро под ударцима. Стрелцима је било наређено да убијају само мушке, али њих није било могуће уздржати; опијени задахом крви, они нису поштедели ни једну женску, ни једно дете. Слуге и посачи агента Самата, помешани с гомилом становника, претрпели су исту судбу. Кад је свануло, град је представљао слику потпуне пустоше. Неки од Француза пресвили су од стида; то су били морнари са „Surprise-a,“ невољни случајевима у убистну својих јучерашњих домаћина; протестовали су и неки официри и солдати из сувоземне војске, навикнути на ратне суровости, али узбуђени том ултром, коју су им дали да играју у том случају.

Трубачи затрубе збор, подофицири преброје људе; ни један човек из француског одреда није био убијен, сви су били здрава читави, *после славног боја*. Солдати су се одмарали и јели. Кра је покривала земљу. После подне под узлином сунчане топлоте, подигао се омаљи облак, — то се пушила крв 5000 невиних жртава. Кад се ноћ спустила на земљу, ретки узласи, који су излазили из груди мртвих тела, доказивали су, да је међу мртвим телима било још и живих. Један од Француза мислећи да је егзекуција већ свршена, тражио је дозволу да помогне онима, који су били још живи, али му је то било одбијено, и сва та несрећна помрли су ту ноћ.

У званичним извештајима број жртава бржкавно се крио. У „Gazete officielle“ било је напштампано само „краљ Туер, његов министар и два воћа били су убијена у борби.“ Неизгодно је било давати већа размере тој ствари, у којој на страни Француза није било не само убијених, него ни једног рањеног. У тим новинама стајало је још: „500 заробљеника пали су у наше руке“ али то није истина, пошто ни један уроњеник није остао у животу, после те борбе.

Ето, на који начин колонизирају Азију и Африку „просвећена“ Европљани. И не узмуд Виње д' Октоп назива таку колонизацију „престуником.“ Та се историја понавља и у Конгу, и свима другим крајевима, где су се појавили културтрегери. Начин радње тих колективних преступника тако је ужасан, и дотле узбуђује душу, да подвизи друштвених преступника, који су правно признати као такви, бледе пред подвизима европских и америчких колонизатора и освајача, код којих још има и варварства и притпоретаа а и то нешто значи.

Помоћна средства криминалној полицији

(Из дела Пауза Линденберга „Берлинска полиција и злочин.“)

Помоћна средства, која стоје на расположењу криминалној полицији, у њеном лову на злочинце, исто су толико разноврсна колико и духовита, и упрошашњу човека, кад први пут завири у њих. На првом месту стоји албум злочинаца; али пре но што се ближе позабавимо њиме, морамемо да укратко истакнемо значај фотографије за криминалистику, јер она је верни сапешник при хватању злочинаца и при одбрани невиних. С тога фотографија све више и више долази у помоћ полицији. Не само да се злочинци и сумњиви фотографишу, и њихове слике у стотине егземилара разашиљу страним полицијама, те да оне на тих, прилином њихова „гостовања“ обрате пажњу или похватају бегунце, — него се фотографишу и друге ствари, које су важне ради објашњења каквога злочинства и својом проширеношћу много допринозе, да се што откриje.

Пре више година, убијена је и опљачкана у Берлину једна старица, која је живела самохрана. Није се могло наћи нигде ни трага ко је убица, сем једне педљашце, која се нашла у стану међу убијеном

јене и на којој су биле две врсте написане мушком руком. Разуме се, име није било потписано. Ову је шедулу полиција фотографисала и објавила преко новина. Писар једнога адвоката, видео је у новинама тај рукопис и учини му се познат, претури акта и одиста, на једном исказу некога сведока наће исти рукопис. Одмах извести полицију, и она ухапси онога сведока, и после кратког времена потврди се да је он био убица.

У једном другом случају, фотографија је била спасилац једног невиног човека, била је убијена једна млада девојка и притворен је један човек, на кога се сумњало да је он извршио то дело; на плећима те девојке пашла се једна длака, за коју су мислили да је из браде оптуженога. Кад су ту длаку фотографским путем увеличали шест стотина пута, видело се, да је то длака од неког паса, и то од неког маторог, жутог паса са крвавом длаком, и у господару тога истога жутога паса наћуше после убицу девојкиног.

Нарочито је фотографија од велике важности при испитивању трагова од крви, тј. да ли је крв животињска или људска. Један, на кога се сумњало због једнога убиства, и на чијем су се оделу нашле капље од крви, тврдио је, да је крв једне козе што је он заклао, и тај је свој исказ могао и доказати. Али фотографија, у увеличању од десет хиљада пута, показа, да је на капуту сем крви од козе и људска крв, и затворени тако нагнат да призна свој злочин.

Сличне велике услуге чини фотографија за проналажење фалсификованих исправа, поште се различна места, према своме хемиском саставу, различно и појављују. Тако је једном један сведок био позван пред суд за 21. једнога месеца; он је био задоцнио на онда, да би избегао малу новчану казну, направи од 1—4. Фотографија му показа његову „исправу,“ и он због фалсификата доби осам месеци затвора. Па и израдница мења јасно се покажу у фотографској увеличаној слици, те су откривши многу памећно склопљену превару.[1])

Али, сад да пређемо на албум злочинаца. По његовом уређењу и по његовом опису, берлинска се полиција може с поузданим правом поносити, јер се он у безброј случајева показао као несцењено помоћно средство. За своју добру подлогу, има да захвали најзнатнији инспектора берлинске криминалне полиције, често спомињаног, необично предузимљивог и заслужног господина фон Мершајт-Хилезем, који је 1876. за своје личне циљеве, био спремио једну збирку фотографија својих могућих злочинаца, и придошла својих криминалистичких колега брао је прошириво, док је, најзад, није уступио полицији, и тиме јој учинио једну од најбољих услуга. Данас тај чувени „албум злочинаца“ има двајест великих свезака и има укупно осам хиљада фотографија, почињући од злочинца, који је извршио колико злочина и код кога један крст на хумци показује његово погубљење, на све до онога двајестогодишњег лопуже, што је у једном дућану покрао пеколико метара свилених пантљика. Подела свезака је овака: 1.) Убице и опасни лопови; 2.) кесароши; 3.) лопови по дућанима и сајмовима; 4.) лопови што врата рад су у луди у сну; 5.) варалице које хватају сељаке; 6.) варалице, фалсификатори; 7.) лопови што краду дилберске путне, опреме на ђенерима, каске на вратима, огртаче; 8.) различни криминалци који нису поменули никакав „специјалитет“; 9.) девојчуре и луди с неприродним наклоностима, 10.) скатинице; 11.) фотографије интернационалних лопова и варалица[2]).

Као што се види, читава збирка са чијим ћемо се појединим типовима доцније познавати.

Уза сваку фотографију додате су бливе описане онога, који је фотографисан: најпре име, за тим величина тела, па онда краткa лични опис. Дакле на пример: № 187 Фридрих Карл Шуаце 173. Коса прво сива, сва гвозданте, нос дуг и узан, усне напућене, бркови мрки.“ Или: „№ 510 Ернст Август Леман, 1,85. Коса затворено плава, кудрава, мало проседа, очи плаво сиве, нос заковрчен, уна брада затворено плава, на челу, на левој страни плави ожиљак, савијен на доле.“

Прегледаше ових свезака у једну је руку врло интересатна ствар, а у другу руку врло одвратна; оно до душе није баш пеза истина кад се говори о неком „злочиначком типу,“ јер многи од ових убица и разбојника изгледају по спољашности врло мирни, те би се баш и поузданија физиономичари могли преварити; али ее сад тек опет појаве лица, на којима је изражено толико суровости, подмуклости и мрзке, да се човек с одвратношћу окреће од њих. — Међу овим варалицама, што обмањују сељака, налази сам пред очи читав ред врло елегантних прилика, које, да их човек наће где на другом месту, никад не би пробудило сумњу, да је њихову егзистенцију једини циљ превара и обмана. Па и међу „дамама“ има баш и дражесних, по изгледу отмених прилика, а тако исто међу интернационалним лопужама, који врло лепо говоре по пеколико језика, и врло вешто умеју конетовати с оном пантљичицом од ордена у рупици од капута. Ту су тако исто и најразличније тоалете, овде, у пикантном маслен-костиму, видимо каку витку плавушу, што су је са бала одвели у затвор, тамо опет каку пијачну лоповицу са корпом у руци, каког разбојника преобучена као поштоноша, или каког лопужу у кочијашком оделу, па онда читаву гомилу људи преобучених у женско одело, па каквог „огртач-лопова,“ — тапко му тело завијено у два украдена иберџина, — каквог отменог Персијанца у дивној шубари и капуту с рукавима огрнутом, који прилично какве мале куповине, у какој јувелирској радњи, задене на прст по неколико дијамантских прстенова „из пометње,“ или каког мулата, што је преварио толике гостионичаре.

Многе нам слике показују, да оним тако одликованим лицима никако није било по вољи, да се онако грубе сликају, те чешће видите какво лице делимично или са свим искривљено, овде како полусклоњено око, тамо опет развучена уста или отомбољену вилицу. Пређе су се морале чешће употребљавати и таке мере, које стоје у највећој опреци са оним узбичајеним речима фотографа: „молим, молим лепо,“ данас моментална фотографија врло често испушава своју дужност, те злочинац не добије ни времена да се нарочито намести.

Фотографска атеље налази, баш уз саме собе инспектора криминалне полиције, и састоји се из једне мале полутамне просторије, у којој вазда гори по једна свећњака; на двема страна светлујућу пеколике шпиритусне лампе, лаким притиском на једну лопту од гуме запали се прах од магнезијума, при чијој се светлости фотографише, и истога момента слика је већ ухваћена, и готово је увек жива и пластична. Ако се какви злочинац и успротиви, сада се само још у крајњој невољи прилази сили; понајвише се покушава лукавством да га умире; какав чиновник баска с њим и претвара се као да га саслушава, и доноси му акта и поставља му питања, док од једном не плане магнезијум и чиновник му не рекне прошчно се сменивши: „Најлепа хвала, слика ће бити изврсна!“ Али ако какот злочинца ни по коју цену не могу да натерају да мирно седи, онда се он, и без његова знања, нацрта за време какога саслушања; после се по овом цртежу изради фотографска слика. Од сваког снимка израде се четири слике: једна од њих долази у албум злочинаца, једна у акта по ствари дотичнога, трећу добије управа криминалног одељења а четврта се остави чиновницима да је боље разгледају.

Какве услуге чини албум злочинаца, понајбоље се види из тога, што се он више пута на дан употребе а преко године помогне те се похватају стотине криваца. Једноме старцу био је нестао у позоришту његов новчаник; поред њега је седео један миран постарији господин, који је пеколико пута проговорио по коју реч с њим. — „То је! викну покрађени и показа на слику. „Аха, та пеh сам мислио,“ одговара чиновник, који овом чудноватом галеријом слика располаже с најпећом бриљантношћу и с чудноватим познавањем личности и физиономија, — и већ после пеколико минути написано је нарељење да се тај и тај ухапси.

Други један случај: Једна госпођа била је погођена једну службицу и била је врло задовољна с тим скромним, марљивим сељачетом, што је тако слатко говорило сељачким жаргоном; али после осам дана пестале те кујиске виле а с њом и разног

[1]) На и хемија је, ту своре, помоћу једног врло знаменитог полицајца, поште је Рене Формеу пошао за руком — истина се даље доналазило ова кало да претека — да пронађе и ознадлаже трагове злочинца. Ако какав злочинац мотне своју руку на какав таниет или боговше ако по себи, сама, како је одма стално познато, или знојава, то остава одређене трагове, који се чак на могу ни опазити, али се ова хемиски средствима врло лепо доноше. Ако човек ледиране харпуга, онда на њој не остане никаква трага од тога пратисног руком, али ако се после дуже или краће времена прегуне прско те харпуге пасна прекидана обичним мастилом, онда ће се видети не само рука, него ће онда пасекчити и сва она ситне линија на кожи, које су код сваких луди различите, па како сад за сваког појединог појашу карактеристичне разлике, могу служити и као сигурне знаке за распознавање. Формеу даље тражи средства која ће помоћи да се утиске отиска од голих ногу до паркету и од прстију на стаклету. До сада су појашбене резултате добили: за отиске голих ногу по паркету двопреломљена сребрна једињења и за трагове од прстију на чаши опазоне киселина и пера од фудбалске кожне лопте.

[2]) О овоме албуму писао је у нашем листу г. Таса Миловановић.

господињог рубља, одела, и златних и сребрних ствари. Рекоше господи, да се обрати криминалној полицији и ту јој одмах изнесе албум злочинаца свеска девета. „Сигурно ће то бити она на шестој страни, ова Ема Шубел,“ рече ће чиновник с мирном одлучношћу. „Али она се звала Августа Техов,“ напомену одговори дама. „И, та има других имена још, и племићских. — погледајте овамо, зар није она?“ и примицали чиновник показа на једну фотографију. Али дама мрда главом: „Не, не, то није!“ јер је пред њеним очима отмена салонска појава, у полузакопчаном жакету од плиша са модерним пешкирићем, испод ког вирирају уметнички намештене ловичице, са красним сунцобраном и врло елегантним рукавицама. „А то ће сигурно она бити,“ одговара полицајац. „Та Ема Шубел нам је већ преобличи, данас је баронеса, сутра служавка, ни онда опет каква боја и моћивница њој таздараци; али ми имамо и њене њене снимке — како нам се она чини?“ И он јој показује на лепушкасту служавку у хамбуршој хаљини на загледњој коси, у белој кецељи и памучном одећу. „Јест, то је та Августа!“ — узвикује дама готово уплашена. — „Јест, јест, та рода прави такве комедије,“ вели чиновник, „морамо се пожурити да је ухватимо, иначе нећемо од ствари узмите ништа наћи; одавно ми њу знамо; шест пута је већ хапшена.“ —

У неки с албумом злочинаца, стоје регистарски листови и списковни знакова уз које још долази и збирка надимака, злочиначких. Регистарски листови, чији се бројеви славу са бројевима у албуму, садрже личне податке потребне при претресима. Претпостављамо, да је каква лопов већ у албуму: испод његове фотографије стоји број 310; кад чиновник нађе нумеру 310 од регистарских листова, одмах ће ту наћи поново слику лопова, поред које, сем тога, стоје напомене и допуне: „Хиземан, Фридрих (у ствари Хершел), обућар, трговац. Рођен 7. марта 1853. у Варшави. W. 2231, A. G. (Нумера акта варшавске полиције). 1883. због кесарпоштва у другштву у Сарлуису — 2 године затвора 10. априла 1884. кесарпоштво (Констанц) 2 месеца затвора. 13. јула 1888. похара у друштву. (Бон) 2 године 9 месеци затвора.“ Криминални комесар или истражни судија могу сад врло лако да набаве даље податке о овом лопову.

Списком знакова, који исто тако испуњавају врло велике свеске, подељени су овако: коса, очи, нос, уши, руке, ноге, окаљци, гуке, тетовирања и мушавост. Ако на пример отворимо главу носеви, онда ћемо наћи нпр.: „Тиле, Ернст, 221 (ово је опет број регистарског листа, на даље и албума злочинаца, грбина носа у лево савијена,“ под ногу отприлике: „Верткат, Фридрих, 751., лева нога краћа него ли десна,“ или код тетовирања на која се често наилази код злочинаца: „Шмит, Ернст, 6640. На грудима један орао, на десној мишици два укрштена мача, један анђео и једна жена, на левој мишици грб и змија.“

Врло је интересантно забучно размештање надимака злочиначких, која стоје у вези делимично са презименом, делимично са местом рођења или с некадашњим занимањем или са спољашњошћу њиховога носиоца. Ова њихова назначења бележе се отприлике овако: „Емил Келнер — Емил Бекер, Келнер: 21. маја 1862. рођ. у Берлину, — Разбојник. — Или: „Штрлаусидад Алберт. — Алберт Брун, месар. 18. јуна 1856. рођен у Штрлаусиду. — Сељачка баронница.“ — Или: „Августа — Карамбол. — Карло Фридрих Ернст Шнајдер, рођ. Шулце, 4. јануара 1858. рођ. у Берлину. — Разбојник.“ — Да поменемо само још неколико имена. Напоменимо да берлински злочиначки свет познаје: „Мртвачку главу,“ „Улана Ота,“ „Пекара Ејел,“ „Синог Атона,“ „Матроза Алберт,“ „Кармерупера Фрица,“ „Алоиза Зјала,“ „Дрног Рихарда,“ „Дрског Освалда,“ „Сликара Густава,“ „Сомотску гласницу,“ „Планог Августа,“ „Штудента Освалда,“ „Ота кувара,“ итд.

И ово додавање надимака донело је већ многе користи. Једном је у зидарској згради било извршено опасно разбојништво, и извршиоце су залуд тражили; у то се једнога дана пријави криминалној полицији један занатлија, који је становао у истој улици и саопшти, како је његов двогодишњи син, неколико вечери једно за другим наслањао пред њиним вратима на два човека, од којих је случајно два пут чуо име „Црвени Ота.“ Криминална полиција нађе да се од сада овитро пријави на тога Црвеног Ота, на кога она до сад није нашао ни посумњала, па онда да му се претресе стан, и управо ће да је он један од оних разбојника, који су учествовали у оном разбојништву.

Још је већа потпора у оним списковима знакова, и овде ће бити довољно да наведем само један пример. Дође једном криминалној полицији једна удовица и с њом једна њена њеначица; нека лопужа која се претварала да хоће да узме под кирију собу, покрале је. Кад су јавили пред њу албум злочинаца, она не могаде наћи слику тога никогодника. Али кад су је уништили да ли јој није пало у очи ма шта било на његовој спољашности, онда клинку њеначица: „Мама, ја сам баш добро видела, ови је имао на једном палцу један зарез, један оњежак.“ Чиновник потражи међу „оњежацима“ и одмах нађе лопова, с којим се потпуно слагао опис те госпође; истога дана после подне он је био ухапшен, те га изведоше пред госпођу и она га познаде — година дана затвора била је казна.

Даље, врло је опсежан материјал нашо да се похватају оне варалице, које фалсификују рукописе и раде на пунтиријама жигова. Један је сандук пун пуних таких фалсификата, и на сваком листу стоји име фалсификаторово. Претпоставимо случај, да је на основу неког лажног писма или печата како жирме, дигнута од каког трговца роба на пошти и опћењени подносећи тај лажни папир криминалној полицији извести је о томе. Ако варалица није „попао“ напао, онда се са прилично сигурности може рачунати, да се између ових хартија онде сигурно налази још каква фалсификат његов, и да ће га врло лако пронаћи чиновник, који је познат са овим залатком и има искуства у томе.

По нагледу врло је опсежно, а међу там је са свим просто уређење, по коме се за два сата могу претрести све гостионице берлинске, и сви пансионати, те да се испита: да се у коме од њих није склоњио какав разбојник, што је са стране добегао у Берлин. Берлин је подељен на тридесет квартова, гостионице и станови за странце у сваком кварту исписани су све на појединог листу. Ако сад треба да почне таква једна потера, онда се назначи тридесет чиновника, од којих свака има да претресе куће које су исписане на његовом листу; после два сата сваки може да извести шефа да ли је претрес имао какога успеха или не.

За везу с осталим немачким и страним полицијским управама служи „Централни полициски лист“[3] који се штампа у двадесет и пет хиљада егземпдара, и који разуме се, доноси и фотографске слике оних злочинаца, до чијег је личног упознавања стало берлинској полицији. Његов је садржај врло шарен и многом би сиротом романсијеру могао пружити богат материјал, јер су у њему саопштене „биографије,“ а начешће биографије шпиндлера и мангуна, пуне су интересантности разних врста и често пута имају врло романтичних и еротичних ствари; сем тога, у њему су описмене и писма, личне потиће о одбегли лоповима, тачни описи оних, који по свој прилици носе лажна имена, саопштења о симулантима, позива на суђења, и томе сличних ствари.

Ма колико да су велика она помоћна средства криминалној полицији, она ипак нису довољна, те да се борба са берлинским злочинством окончи каква таква победом, — за то су потребне и живе потпорне трупе, и то су тако звани „виглаиста“ или „нетогрошиари:“ последње име носе још од оног доба кад су на сваку своју услугу добијали по пет гроша у сребру. Виглаисти су обично изнаши из злочиначких кругова, или су им, пак, толико слични, да их можемо рачунати у њих; на тај начин они дођуше многу вест о каком намераваном лоповалуку, те на време известе полицију о овим својим посматрањима, како би она могла да употребн прегколепе мере. Али. ако злочинци дознаду, да когод од њихових круга уједу достављача, онда је он свршио за сва времена, или га пак направе згодним оруђем њихових раних дрогова, подмећући њима лажне гласове и обмањујући на тај начин полицију. Покашто виглаиста служи и полицији и злочинцима, то јест служи онај страни, која га боље плати, а нарочито злочинцима скупо продаје своје куртање. У овоме се готово нађа има посла са сасвим прљавим, а ни мало поуздањем карактерима, али криминална полиција не може да буде без виглаиста, те мора да пази на њихова навешћа.

Пре свега пак, код криминалне полиције треби опет реч: „Помози сам себи!“ и у свима случајевима криминални су чиновници остављени сами себи, своме раду; сиага ноже, проницавост, опрезност, претварање, тајанства сиага — то су отприлике особине, којима мора располагати њихов криминални чиновник, ако хоће да што најбољно испслује. Њихове су дужности најтеже што их човек може замислити, ње-

[3] „Central-Policiblatt.“

хове одлуке могу да спасу живот људски, али могу и читаве породице да сурвају у пропаст и беду. Често у личној опасности, у борби с газдом људским, они газда морају да сачувају мирноћу и мудрост, када се сећају своје велике одговорности. Много је стало до њихова поштрумља: данас по трагу каког одбеглог благајника, стоји чиновник на какој железничкој станици у оделу какога поштара, и као да никако и не гледа у путника што је баш сад дошао а међутим посматра с највећом пажњом; сутра га налазимо у елегантном оделу испод „липа“ где игра најновија страница, те да тако примами овог или оног лопужу; одмах сутра дан иде стопу у стопу кроз Берлин за каквим сумњивим злочинцем, пребучен у каког раденика, прикучи му се у какој кући и да он то и не опази, па му стане посматрати ноншалце. На онда опет видимо га као хлебарског момка без посла, где се уплаши у хлебарнице у којима су тако често страшне кошке; или се затвори у какав стан, у који разбојници мисле да продиру, па инсенадо господу баш кад су у највећем послу.

Криминални чиновник и злочинац — наравно, има изузетака — нису баш тако на омрази као што се говори. Злочинац, наравно, види у криминалисти свога непријатеља, али како је он уверен у истинитост свога основног принципа: „Својина је лоповлук,“ тако је исто уверен и у то, да је баш позив криминалисте да њега, злочинца, гони те да буде од што мање штете; то је његова дужност и зато се он плаћа; то му дакле човек не може примити за зло! Јест, често се поговарало, како покатто између оне две, са сваким противне стране, постоји нека врста узајамног поштовања према јуначкоме и труду, с којим гледају да један другог ухвате и да се извуку један испод другога, и није редак случај, да се из уста каког злочинца чују похвалне речи о каком особито вештом криминалном чиновнику. Зато врло ретко и долази до кривавих борби између криминалних чиновника и злочинаца, на шта више, догађа се, да заступници обеју страна пријатељски седе крај чаше пива и причају један другоме о својим доживљајима, нарочито у време, кад је какав штрајгов баш надзакао последњу казну а нову још није заслужио.

Главну масу криминалних чиновника сачињавају kriminalschutzmann-и. Они су изишли из универзитетске бранилачке чете, на које најпре излазе на шест месеци да се огледају, па их додају криминалној полицији; ако се покажу, онда стално стуцају у њену службу и за навек скидају униформу шуцмана, пошто у својој новој служби носе само грађанско одело. Њихов знак распознавања јесте колико талир велика металска медаља, која на једној страни има орла, који лебди изнад вароши Берлина, а на другој речи: „краљевско пруски полициски чиновник“ и нумера медаље. Ово је уређење још из године 1809. У то су се време, за време француског станованља, толико умножиле покрађе, да су се оно неколико полицајаца морали помагати поузданим приватним личностима, те су приватне личности онда носиле ове медаље, као доказ и знак распознавања. Па и данас она служи, разуме се, још непрестано истоме циљу, и на основу онога знака сваки криминални чиновник може одмах да предузме затварање, и да потражи помоћ униформисане полиције.

Наоружање криминалних чиновника, и то револверима, тек је од скора заведено. Чиновници их опет употребљавају само у крајњем случају — као нпр. пре неког времена, кад је један криминални чиновник једнога злочинца убио (осталом ни опште намерно). Иначе се они ослањају на своју телесну снагу, која их готово никад не изневерава; исто тако ретко ће над употребити и лисице. Оне се састоје из два мала дрвена бочуга, састављена једним конопчићем од танких прених жица. Те бочуге чиновник узме у руку, пошто конопчић обавије око члана на десној руци ухваћенога, и при најмањем покушају његовом да побегне, конопчић дубоко засече у месо, при томе је чиновнику десна рука вазда слободна, те да тако може савладати сваки отпор свога заробљеника.

Из дана у дан, криминалној се позицији прикучују све новији задатци, и са сваким даном њихов посао све више расте, и они га готово увек брзо и сигурно остављају; а ако се томе дода: да сада у Берлину има преко тридесет хиљада људи, који на лоповски начин траже своју заради, онда — но о томе други пут.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Ово нас изводеће јасним језиком поучања, на шта се треба код деце понајвише обратити пажња. Свако умно рођено дете има у себи толико опште зрелости — способности — да се помоћу нормалног развитка може прилагодити свима карактерним приликама, које су на што у њима годинама при утиске остављене; но етичке и духовне снаге могу се једино помоћу брижљивог васпитања омогућити.

Постепеним сазнањем једнога детета, а благодареће утицају спољна света, оно постаје способно, да на утиске реагира и да подражаја свакн нов, поглед на каквој делатељности; у времену, када се с једне стране страх и бојазност проузрочи, страна се с друге стране воља, жеља и радост истога. Дете захтева оно или оно, и у случају ускраћивања, безразложно се љути, пропрађајући срџбу своју дрско у безмоћном гневу дерањем, лупањем и претњом противу онога који му је ово ускратио. И тако се тим начином развија постепено разлика код детета између допуштеног и недопуштеног и што се односи и дела специјално на послованје исте догађаје при којима запонеет или забрана главну улогу има дагра а доцније се то разликовање распростране и на сличне појаве.

На и поред тога, овде не може бити говора о појму доброг и злог што се тиче њиховог обичајног значења. Разликовање допуштеног и недопуштеног мора дете и доцније да прати, и то у прним данима његовог испуњава из фамилије, његовог осуствовања из куће родитељске, при његовом додиру са другим лицима, другом децом, нпр. у школи, при многобројним утисцима на улици и јавном саобраћају. Овде се врло лако могу учинити погрешке противне правноме поретку, особито када брижљивим васпитањем нису опредељене границе детета у погледу доброг и злог, допуштеног и недопуштеног, нарочито када се путем поучавања исто сазнање не може распространити на спољне утиске и надграђавање изван куће. Школа једино допуњава домаће васпитање, особито помоћу религиског обучавања, треба да се душа детиња етичким преставама напоји.

Такође и тада, када је дете већ почело с правим појмањем разликовати добро од злог, право од неправог, чини се исти предах. то се прши истим талама развитка, као што мало пре реносмо у погледу разумевања о допуштеном и недопуштеном. Савест је будна само у случајевима, када се радосна чувства као неправо појаве или као таква осете, иначе пре појаве истих, она је успавана. Само у сличним случајевима неправо ће се од прног разликовати и радосна ће чувства обичајним мотивима савладана бити; постепено доспевају етичке преставе до такве снаге, да су оне доцније на спе радње од утицаја. Са оним није казато, да су ове преставе код свих једнаке и да оне исту снагу имају као и код одраслог човека. И сада је природан утицај младењских година веома моћан. Млад човек готове увек посматра једну ствар другојачије него зрео; прн подлеже дражењу које му обећава непознате радости а које на старијег никакног утицаја нема; код прног се појављује многоструко уображење у место осцудног искуства и престала му изгледа ствар у битно другој светлости него што то може изгледати искреном и зрелом човеку.

Кала дете, а према томе доцније одрастао човек, с погледом на карактерна својства правнога поретка није постепено изображено, односно одиеговано и то тако, да му иста служе као путовођа у његовом даљем кретању, то је конзихнт између њега и законског поретка неизбежан, јер његови природни егоистични нагони, или нагони сопствени њему као индивидуи или нагони који су произишли страшутицем хрђавих примера, не могу се никојим другим контра мотивима задржати. Такзнх, који поштовање у погледу свога васпитања од рана не уволико не уважају, има веома много. Многи родитеље не могу, многи неће, многи хоће и желе своју децу добро одиеговати и они би све за то жртповали, али прилике им не дозвољавају, да потребно време за то добију и потребна средства на то употребе. Само умерено одиегован и у погледу душе и тела потпуно зрео човек, у стању је да нагоне своје у границама законских прописа уздржава.

У овоме тек времену може бити говора о кривичној одговорности извесног лица.

Шта помаже једном младом човеку, што право од неправог разликовати може, када истом као природна последица његовог млађаног живота моралиа снага недостаје, те да стане на пут својим неморалним нагоне-

нима или када су њему, оскудицом сваког одношења, нормом о праву и неправу са свим правна, и за њега, у погледу његових одношаја, исти се нису могли удаљити до појма о допуштеном и недопуштеном. Криминална му казна не ће моћи сигурно дати потребне моралне недостајуће зрелости.

Морална зрелост, која у исто време еквивалентни део кривичне зрелости у себи садржи, није у истим годинама код свих малих појединаца. Неједнаком природом, неједнаким одношењем, неједнаким животним одношајима, иста кривична зрелост није код свих у једним и истим годинама старости једнака; она не почиње под свих у једном истом добу старости развијати са и не свршава се у истом добу зрелости.

Све се ово мора од стране судије, при кривичним делима, посебно испитати, да ли је у извесном конкретном случају, код извесног злочинца, одиста морално зрелости било, те да се према томе може казнити.

За све младе деликвенте, који су од природе или иначе оскудним васпитањем толико неразвијени, да се у погледу каже као неурели имају сматрати, за њих као природна последица још једино остаје довршење њиховог васпитања брижљивим путем, и то према потреби под државном контролом или под контролом државних органа. Јер, ако у оваким случајевима нема места државној казни, то и поред тога држава не сме напрам њих индиферентна остати, те како би таква лица и на даље зла дела чинила.

Где се домаће васпитање као недовољно показује, или где је кривично дело од особите опасности по правни ред, ту је онда потребно, да државна васпитање у своје руке узме, или у најмању руку исто контролише, те како би млади злочинац при томе једино учињеном већ делу остао, и не би у будуће скренуо на даљу стазу злочиначких дела, те тиме стална опасност по друштвени ред био.

Но с тим још није све учињено. Врло велики број деце расте без потребног васпитања, којима свако руководство, било кривицом или без кривице родитеља као добро зна, а међутим која једино још случајем нису ни једно кривично дело до сада учинила, или ако су учинила а оно нису за исто ухваћена. Очекивати при овом, да кривица буде утврђена, било би врло опасно а међутим веома неправично. Особито опасно је за општност, јер се у ованој неодгегованој деци, у многим случајевима, крије већ клица и почетак за даљу покварености и пропалост, него што је то случај са оним неким који је случајно и на делу ухваћен; неправда се даље деци чини, када се за исту у обичном животу каже, да су у бару покварености и немаљаства наступила, одакле се према предвиђању са сигурношћу може казати, да злочинству корачају а која се међу тим добрим васпитањем спасти могу.

Доба, у коме се интелектуална зрелост из природних узрока, код малих као недовољна има сматрати, јесте према недостатним признацима време до шеснаесте године, у времену лакше похне зрелости. По свршетку шеснаесте године, може се врло мали број оних наћи, који се као интелектуално неурели могу сматрати; од те године интелектуално неразвијени су понајвише они, чији развитак због болести или због оскудног васпитања у погледу развитка бејаху препречени. Узимајући, да интелектуална зрелост готово увек пре свршетка 16 год. наступа, јесте најсвеснање од лекара и педагога осноремо. Мора се нарочито крајња граница определити, до које интелектуална зрелост траје и за које је искуство меродавно. Свако определавање таквих граница било би илузорно, јер има веома много случајева, који са овим ограничавањем интелектуалне моћи човечанске, не стоје у сагласности. Но то су појаве, које се не могу отклонити, и због тога се преко истих ћутке мора прећи. За кривично зрела лица, морају се и казнена средства младићеског карактера умерено изабрати и то тако, да њихова примена понукала ово, што једном младом карактеру фали, те да се тим начином извојује победа над жељом у погледу осећаља да и у будуће кривична дела чини; овде буђење свести у погледу осећаја, често помоћу укора, тако кратко али при том енергично примењена казна као опомена и плашња, само казна од подужег трајања, те како би се понукало оно што је одневољавши задовољено, — напеследку још једна казна са особитим трајањем, која је не само ради поправљања, већ и због тежине и опасности кривичног дела којом треба да се покаже, да се неосоцијални елементи друштва из истог могу изгурати, када се исти о другоме ред огреше. Али никада се млади злочинци не требају сматрати као потпуно изгубљени; због тога се према данашњој правичности требају сва кривична средства отклонити, која за собом казну робиће, губитак грађанске части итд. као последицу повлаче.

При правилној изради законског ових основа и одговарајућем руковању, биће број злочинстава младих енергично сузбијен, у колико је то, разуме се, могућно, а с тим би што је најзлавније, приштај у погледу злочинства по позиву био ограничен.

Ако упоредимо постојеће право са оним излагањем, онда се може без свако сумње увидети, да исто није згодно, противу младих злочинаца борити се, што знатно допринеси, да се велики број младих злочинаца у статистичким датима налази.

Граница, у погледу казнљивања, почиње већ с навршетком двадесете године, међу тим, казна мора, као што је горе наведено, настати, када је делање у погледу казнимости са довољно разбора извршено. Строго према смислу закона увиђа, овај је услов скоро код свих младих злочинаца у 12 години дат.

Иначе, како би другојаче могло бити, полазећи од деце духовно неразвијене, душевно немоћне и идиота. — Већ дете у седмој или шестој години зна, да не сме красти а то је од родитеља или учитеља чуло, јер крађљивац иде у апс; оно је у кући или суседству чуло или од неког другог, да је онај или онај, кога он, познаје, због крађе у затвор отишао, оно шта зна, можда зна, да овај или онај дечко исте школе, у којој је и сам, због крађе већ у апсу био; и тако се увиђавност у погледу казнимости извесног кривичног дела постепено развија.

Тако исто иде са развитком поменуте увиђавности у погледу: повреде тела, оштете туђих ствари, превара, убиства и паљевине. Само се не сме заборавити да се испита, да ли је поменута увиђавност на таквој високој одиста била. Не ће можда бити неинтересантно, у место даљег навођења нешто из једног решења Касационог суда саопштити а, нашто ће ја овде сметн да назавам, да је исто излагање напишло на опште одобравање целокупне теорије и праксе а које гласи:

„Према § 56 са сним је маловажно, да ли ће кривац моћи увидети, да ће његово дело бити противно обичајном праву; за њега је много важније, да увиди казнимост самога дела. Осим тога, закон захтева велики разбор и увиђавност, дакле онај ступањ умнога развитка, који је потребан за познавање казнимости извесног дела, а не захтева ону меру интелектуалног развитка, која је потребна за уздржање, да се извесно кривично дело, као противно правно не учини. Овим законским прописом прам судија дакле не бејаше ни често, да ли оптужени „довољно способности имађаше у погледу оцене онога дела, које чини.....“ „Смисао закона не тражи, да је оптужени казнимост онога дела увидео, већ само, да је он потребну увиђавност имао, те да казнимост увиди.

Према овим речима Касационог суда, не потребује више никаква доказ за горње тврђење, да то што закон у погледу казнимости захтева, у самој ствари сваки двадесетогодишњи дечко поседа, и да према овоме одликовању, законске претпоставке у погледу казнимости, законодавац допушта, да се питање у погледу нарављене зрелости младог злочинца особитом испиту подвргне. С правом је на то још примећено било, да законодавац захтева, да би неко на казну могао бити осуђен, да је једно такво лице при извршењу извесног кривичног дела знало, да је исто кривично, на према томе и казнљиво, да је, дакле, мотивисано дело.

Но са оним изнм не би било много помоћно. Заборавља се при овом сретну за поправљање, да страх од казне над оним, чије дело при извршењу није етичким мотивима одређено, никакво плашење дејство не испољава, и да тај страх и ако у опште постоји, у моменту решења и жеље да дело учини, показује се као једна врста стидљивости и сналожано помисли за казну бивају надом, да се због истога дела неће ухватити, сузбијени.

При том се још не треба заборавити, да некажњеним младим злочинцима важност праминалитета остаје са сним нејасна, да су њима у доцнијем времену последице истог са сним стране, или што би најмање било, да они о том апсолутно неправилне појмове добијају, и да су они доцније као одрасли, остали без свега онога, што би их у раду могло руководити а што би им сачувало уздед, што би под њих изазвало страх због срамоте. да не изгубе звање егзистенцију итд.

Према речима законодавчевим, изгледа, да је исти свој циљ промашио, јер по истоме казнимост зависи од умне зрелости или неспособности младога злочинца у погледу

његове опредељености, односно његовог држања у моменту извршења крив. дела и исти законски прописе дејствује тако, да ихиздамља као годишње казне претпне а који у самој ствари нису зрели. Да питам за све ово криминалисте праксе, у колико они младе злочинце пред собом до сада имађаху, а о чијој се интелигенцији разише мораху чудити а који међу тим никаквог трзт душевног развитка у моменту дуванор, окретног и с потпуним одном до исправности изведеног криминног дела не посе даху, који се са нарочито скројеним планом лажи бране, а који, међутим, на појма немају у погледу онога што су учинили, који ништа у погледу греха не осећају нити могу какав грех осетити, јер пихова увиђавност у погледу разликовања забрањеног од незабрањеног може да се на равној нози стави са увиђавношћу одраслих, иак они се морају у патолошком погледу као младолетна посматрати.

Таква се слика може добити код неваспитане, разуздане младежи у великим варошима.

Рашта треба свој деци казна лишења слободе, умерена према „годинама младости,“ сразмерно њиховој урачунљивости; нашто ће ни иста па ма и на дане тачно умерена бити, па ма суд на главном претресу и каиље од суда приметио, које су можда последица страха или невазпитања шта ће последњи тренутак донети, па ма оне и сигуран знак у очима суда биле, да су последица злочиначког кајања?). Извршене казне је овде без икаквог дејства, премда се сви они о томе неће уверити који мисле, да се је величанство права повредило, када се суда не рече: овде кривично дело, тамо одмерена казна! Кратка казна је без икаквог дејства, на било да се потпуно изврши или да се поништи, када је изнесено кривично дело последица нагона младићске незрелости, који је толико још неразвијен, да се једном таквом нагону не може одупрети. Казна би дакле само тада успеха могла имати, када би у стању била на душевни развитак младог злочинца да утиче. Али она може страх породити! Узимајте једном младо дечаше, који су први пут после краће казне у слободу пуштени шта осећају! Многима се је то свесним дешало, о значењу претерменог отпуштања нема ни један појма, а од страха у погледу затвора никаквог трага, премда су тамнички живот потпуно упознали. Ова и овакна казна нема ни толикот дејства на отпуштеног младог, да полазећи из затвора ревитељском стану, не учини поново исту врсту кривичног дела, само ако за то прилику улучи. Казна је и сувише кратка да би се ма и трунка доброте у младићској души од страше тамничких васпитника усадити могло; млади се злочинац враћа у слободу, онако мало као што је без икаквог страха у затвор и отишао.

Др Андра Гавод. Живковић.

(Наставиће се)

НАГРАЂЕНО

Паше Д. С. К.

Доста давно, биће већ неколико година, како ми је нека моја пријатељ причао овај, мало смешан догађај:

„Био сам“, вели „ђак у Вене-у, у Швајцарској. Редовно сваког дана по подне одазвао сам у кавану код „слободе,“ те пио кафу и играо билијарда. Једног дана дође са мном и мој друг Паја. Седнемо ми тако за столом; ја сам већ нешто играо, запалио дебелу цигару, па пушим и гледам, како се ту до нашег стола картају два дебела господина — играли су „пикета.“ Оном, што је мени окренуо леђа, видим карте, и већ сам двапут приметио, да греши при инкартирању оних чет карата. Ако он изађаја зелене, онда му бап — као из њата дођу зелене, а ако баци тикву, онда сто ће, те тако никада да броји бар чет карата, а о четири кеца, краља или даме ни помена.

Доп сам ја тако пажљиво посматрао оне играче, међ је друг њихов кажу, да и они хоће да мало пуши, али на жалост нема дувана, те се за то обрати мени, да му позајмим једну цигару. Таман ја почех вадити из џепа, на онако као „господин“ човек, немарно посматрах неку слику, што стајаше близу врата, а врата се отворише, и у кавану уђе неки Турчин. И то Турчин у правом смислу: са дугачким шалварама, са црвеним емесијама, са белом чалмом на глави, а чибуком у руци — прави Анадолац.

Чим затвори врата за собом, он стаде; погледа на једну страну кафане, погледа на другу, сваки пође њему. Неки се картају, неки пију, неки бистре политику, а неки вала сањају о љубави и бесмртној души. Напао се Турчин у небраном грожђу, на не уме да се мане с врата; већ ги неколико пих гурнуше вратима у леђа, уђоше у кавану, а он се само помакне, па опет стоји. На послетку дође и келнер, да изврши своју дужност — да га пита шта жели, али узалуд, он не зна ни беле немачки.

Беше ми га жао, видех да је запао човек у туђини, а не зна језика, те се тако ређих, да га позовем себи, поито знаш, да ја говорим турски.

„Бел бурда кардаш“, дођи овамо брате рекох му, показујући му руком праздну столицу за нашим столом. Не верујем, да би се мати више обрадовала рођаку, кога није после десет година, него што се он обрадова кад чу реч свога језика. Прагрчао је столу, па ме, не обазирући се, што су се други смејали, загрли, говорећи: „не знам јеси-ли Турчин, али си ми брат, кад си ме избавио оне невоље: ово ми је већ трећи дан, како ни с ким не проговорих ни речи.“

Причаху га да седне, па да ми онда каже, од куда он на далеком западу.

„Из Цариграда сам брате,“ вели он. „Онде ми је брат био у школи, па како се тешко разболио, писао ми је да дођем, да га водим кући. Брат је, у туђини је, па још болестан — не имадох куд, но да га послушам. Кренуо сам се од куће пре 20 дана; до некле сам путовао морем, и ту таворих које кано, јер их беше који знађаху турски, али од како се повезох проклетом железницом, да Бог сачува. Не знам ни како се зваше место, где први пут седох на ту проклетињу, али биће да није у овој држави, но у којој другој. Не знам ни докле ми је изваднио карту мој пријатељ, кад се одвојах од њега. Толико само знам, да су ме после поноће од 5 до 6 сати изгуравали из кола. Видео сам се најеђаред у некој великој варошп. Питао сам кога сам год срео; нако се зове варош показивао сам адресу мога брата, али свако слегнуваше раменима — они не знађаху турски, а ја њихов језик још мање.

После по сата вратио сам се железничкој станици. Већ је и други пут звонило, за знак поласка, а ја без карте сиочих у вагон. Влак се крену, а кондуктор зађе да прегледа билете. И мени је говорио нешто, а ја место одговора навадих њему с напољеонима, и вицах: Вене, Вене! Крох пет минути дошао ми је карту; за где је гласила, писам знао, нити сам разбирао, ја сам само хтео даље, мислећи, е ћу као тад нашн на ноге, ко ће ме разумети. Али код прве штанице, мене одеш избацише на поље. Предадоше ме неком војнику, жандару, шта ли је, те ме он одведе некуд, вађа је канда класт. Тамо су ме питали дуго, а ја слегах раменима, и показивах адресу мога брата. Опет ме одведоше на железничку станицу, и ја сам код по сата путовао, опет незнајући куда. Путовао сам дни и ноћ; пролазио сам поред станица са разним именима, али Вене-а нпкако не чух. Тек у јутру око 8 сати стаде влак пред једном станицом, и чух да кондуктор вичс Вене, Вене, Вене, показивао сам и ја, и скочих из вагона.

Пред кочијама, што сам видео, дозвао сам, и тутнуо му адресу мога брата у руке. Он ме је одвезао право њему, а путем су гледали на мене као на какво чудо. Брата сам затекао скоро на самрти. Само још ова сенаху оним жаром, што је сноји-ствен деци са Босфора, а друго га не изда-ваше за живот човека, тако је страшно оболео.

Мој доктор није га могао спасти од смрти; јуче је сарањен, а ја сво ме знам

[1]) Не могу а да овде не поправим један случај у погледу онога, и то, не по злочиначки датаво, већ што сам ја у свом приватном животу довољно а и сувише, истицајући ја лично гарантујем; исти случај врло лепо илуструје једног, да се правична пресуда у погледу урачунљивих особаја и душевног стања злочинчког од 10—15 минута главног претреса добије, а који случај врло лепо илуструје утисај какве на младог злочинца. Пред кривичним судом стајаше 17½ година стар момак пре краће о пробијеном зиду, а који је нпкако, нако што се ни пред претресе нпкако, не 12 године скоро пре двадесет година извршно бно. Неодговорно, немогућно, крајње охрабрено, без икакног школског васпитања, јер бејаше њихов неуредан брак у њихов, врло лепо опажених нарочпи, који међу тим неуредношт и душевном ни оцпју свом. Да исто увиђавност нашпмоти кривичног дела до потпуне разобратости посећаје, у то нако по сумњаше. Нпта бејаше а пред сам очигледних доказа у врлп интересу потпуно своја дела јавно. На главном претресу нарочно пријашње он сво, изјављен у у роса од суда својих. Па и пред тога нпка се то не дога-ђаше, посматрајући дејство његовог суда неговим присталицам на судећи судије. Нпта лепо бе осуђен на 15 дана затвора.

Изузет дана за тим, сазнао сам пошптавао, да је осуђени лепо жалпо другове своје у погледу свога држања на главном претресу онако обзнсчпо: „да сам пајацпи и они (судије) кероватц, да се пајем и да сам због тога сам пријашо, јер нарпчпу да то чпнпм реконструкцију, суду и тако сам вам са 15 дана затвора пропао.“ Пресудом се дакле судије њпу пре-марају, да је нпти довољно увиђавности у погледу дела посебно. — Пошао 8 недеља бејаше нпта лепо због краће пред судом.

ни шта ћу, ни како ћу?! Морам се враћати кући, али над помислим на муке, што пропатих довде, чисто се не смем вратити.“

„Ја сам га охрабрио, да ће се вратити лако, јер ћу му ја написати све што треба, те ће по томе лако отићи кући. Благодарио ми је Бог зна како. Са тешком се муком одвојио од мене, и обећао, да ће сваком Србину, где год га буде наишао чинити добра, само да се одужи мени. Толико је он цењио ону моју малу услугу.“

Кад сам слушао ову приповетку мога пријатеља, ја сам се слатко смејао, представљајући себи грешног Турчина, како се мучно путујући, да одоле братском осећајима. И да ми је когод тада рекао, да ћу и сам тако проћи, ја би му се насмејао и рекао, да је луд, али није било тако.

Пре неколико година, возом ишао невољом, ишао сам у Русију. Како сам за тамо ишао преко Аустрије, то сам, разумевајући швапски, оно, што су Швабе заборавили, пресао сретно руску границу. Пробавио сам тамо шест и по месеци на кренуо натраг. Дошав у Одесу, ухватио сам се у лађу, која се, мислим, звала „Тургењев“, а возила је до Рене, рачунајући, да ту пређем у другу, која ће ме довезла ами. При поласку предао сам стварн агенцији паробродског друштва, да их отправи истом лађом, на којој и ја путујем, али кад сам био у Рени, од мојих ствари ни трага ни гласа. Ако ниснам хтео да жртвујем исте, онда ми није ништа друго остајало, но да се вратим натраг у Одесу. Тако сам и учинио. Узео сам од агенције своје ствари, и решио се, да се преко Румуније вратим. Изваднио сам карту за Јаш, стару престоницу румунску, и после путовања од 24 часа, ја сам био тамо.

У Јашу стоји влак по сата, на онда један полази за границу аустро-угарску, а други за Ромап, где преноћи, на сутра дан иде даље за Букурешт. Пошто сам изваднио карту, ја очекивах, да се креће влак. Како не знађах, који се влак пре креће, да ли за Ромап или аустро-угарску границу, то се обратих некој баби, која до мене стајаше, и разговараше се руски са неком младом женском. Не знам, или ме није добро разумела, или је тако хтела, тек она рече, да пеки иде за Ромап. Ја ућох у вагон и с уверењем, да путујем за Ромап, премишљах, како ћу слатко спанати, после тако дугог путовања.

Одмах после поласка кондуктер је прегледао карте, али никакву промедбу не учини, те ја путовах даље. Али кад беше пред последњом станицом, почеше скупљати карте, и тада кондуктер примети да је моја карта за Ромап а не за ову станицу.

Почео ми је говорити влашки, али како ја не знађах влашки, то мој сап одговор беше: „ћушћу румушешће“ (не знам влашки). Он онда поче француски, али ја сам и тада ртво главом.

Покушавах да се споразумемо: немачким, руским, или којим од других словенских језика, али онда његов одговор беше „ћушћу!“ Кад већ видох, да се не могу споразумети, ја изађох из вагона и после по сата исти кондуктер готово ме силом угура у вагон, те тако опет у Јаш.

На јашкој станици лако ми се било споразумети, јер је ту и шест станице говорио руски, те тако сазнадох, да ми ово седам сати унеше вала поћи за Ромап, где морам преноћити, па тек сутра дан наставити пут за Букурешт.

Кад сам сазнао, да нема директног воза за Букурешт, ја сам скоро очајавао.

У напред су ми изазвале пред очи слике, које су се већ одигравале између мене и влашких железничких чиновника, и завршавале оном кобном речи: „ћушћу, ћушћу!

Ово ме је определило, да још овде на јашкој станици тражим неког, који зна руски или немачки, а међутим, и он путује за Ромап.

И за дивно чудо, пред господин, који је седео за мојим столом у ресторацији, кад сам га осповао руски, рече ми да путује за Ромап.

Каква случајност мишљах ја, и каквo задовољство, што ћу путовати у друштву човека, који ће ми знаћи влашког језика олакшати и онако тегобан пут.

Цела појава овога новога познаника чинила је на мене пријатан утисак.

Година тридесетих, омален, плав, у оделу доста добром, он представљаше више једнога од јачких Јевреја него ма кога другог, али он ми се представи као Пољак.

„Био сам, рече, ђак на кијевском универзитету, па сам морао отуда побећи пре једне године, јер је власт сазнала за наше ђачко удружење, које је имало задатак, да ради на ослобођењу Пољске“.

„Сад, вели, идем у Ромап, где је главни стан одбора пољских и бесарабијских завереника, којима носим извесне поруке, које сам данас добио из Русије од наших другова“.

Није ми ‘ило непознато, да у Русији постоји ђачко удружење, које се носи утопијама о ослобођењу Пољске, па сам ово његово казивање примио као апсолутну истину, па чак и сам постао поверљив према њему.

Он је, међутим, говорио необично много, и слично живот Пољака тако несретно, да сам и сам почео осуђивати тиранију руску.

Наравно, да је ово поверење одрешило и мени језик, и ја му ја ситница прачао приличне у Србији и догађаје из свога живота.

„Ако се не варам“, рече ми овај нови познаник, „Србија има и свога златног новца, који је цењен на светским трговима по количини чистога злата, коју садржи. Можете ли ми учинити задовољство да видим један златник, јер га још нисам видао?“

Сад новац, што сам га имао, сем једне руске новчанице од 50 рубаља, која ми је била у нотесу био ми је у наполеонима, међу којима је било и српских, и ја без имало размишљања изнадих оно десетак наполеона, колика их је свега и било, и предадох новом познанику.

Он их је пешто претурао и пријао све натраг, док није нашао на један српски, који особито разгледаше.

Интересовао се за натпис, за лик владара, за назив и т. сл., па кад је задовољно љубопитство, он ми прати и њега.

Таман ја повукох новац и врати познаник у џеп, а звонце, које је имало да позове публику у воз, зазвони и ми пожурисмо у воз.

У купеу бесмо сами.

„Каква згода за спавање“ рече мој сапутник, и већ намести узглавак на леже.

Мени се није спавало, него сам онако кроз прозор посматрао пределе кроз које смо пролазили.

Месец је сијао као дан, и према његовој светлости оцртавали су се предмети у много већој размери него што су.

Пошто смо тако прешли неколико станица, кондуктер отвори купе уз обилгатну напомену „Роман“, којом приликом пробуди и мога сапутника и узе нам карте.

„Мене ће на станици дочекати један од чланова одбора. Ја верујем, да ће вам правити задовољство, да поред мене приме у стан и једнога Србина, који жели добра пољском народу, па зато вас у напред позивам као госта. Што ће те у хотел, где би се негодно осећали због језика, рече ми мој сапутник“.

Ја сам примио ову понуду скоро са благодарношћу, и док смо ми онако ведили разговор, воз стаде.

Збиља, мога сапутника чекао је на станици један угледно одевен човек.

Они се поздравише само стискањем руку, што мени изгледаше сасвим у реду, па пођоше напред.

Мој се сапутник окрете и рече: „извољте господине“, па пареди и посаву нешто влашким језиком.

Кад смо одмакли мало од станице најбоља на једна кола, која су ту чекала, и они и ме говорећи ништа пријође нама.

Мени указаше пажњу што ми дадоше прво место. а том ме пријатном познанику представи своме другу.

После возње од десетак петнаест минути, пролазећи кроз разне улице, кола се заустависше пред једном малом кућицом, и ми ту уђосмо.

Изненадило ме беше, што у кући никог живог не примећише, али, у осталом мишљах, ово је дом људи, који се крију од власти, па није ни чудо што је тако.

У собици су била два кревета са простом постељом и једним столом, на коме беше неколико слика.

Уморан од дугога пута, ја сам одмах заспао, а мој познаник остао је да чита новине, које се, ако сам добро запамтио, зваху „Адверуз“.

Око четири сата у јутру мене је пробудила лупа врата од собе, у којој сам спавао.

Кад сам полиглао главу да видим шта је, унутра је ушао друг мога познаника.

„А ви сте већ будни“, рече ми он руски.

„Имам да вам извиним свога пријатеља, што није могао да остане да вас испрати — он је морао отпутовати за Фокшан, послом комитета, али ја ћу вас испратити на станицу“.

Обукао сам се брзо, и пре него што поћох колима, која су већ чекала пред вратима, ја узех са стола слику свога познаника, у тежњи, да у другу успомена задржим човека, који ме је онако пријатељски предусретао, па се кретосмо станици.

Пошто је кочијаш унео ствари у чекаоницу и вратио се, мој пријатељ му само виknу „ауф“ и ја видох како кочијаш стаде шибати коње, и у трепутку њих нестаде напред мојих очију.

И ако писам знао значај речи „ауф“, и ако је овакав испрађај био шаљив, ја сам ипак видео тежњу мога пратиоца, да што пре побегне са станице.

Овакав поступак, наравно, изазвао је питање: зашто је потребно било то бегство, и мени као одговор сину мисао: шта је са мојим новчаником?

Кад сам гурнуо руку у џепар, где ми је обично стојао новчаник, на њега тамо не беше, мене као да је гром погодио.

Пренеражен овим губитком, ја сам неко време стојао непомичан мислећи одмах како је било непотребно, да узимам слику своја познаника ради себања, јер се он већ сам постарао, да га запамтим за сва времена.

Одмах сам ону крађу пријавио комесару железничке полиције, износећи му уједно, и слику свога пријатеља.

Он погледа слику, на лола са осмехом пола са жалењем рече: Јоп Фуеу-Његран Прица, један од највећих варалица планших.

„Нема ништа, господине, од ваших новаца. Тај је већ у Русији, а не у Фокшану, како вам је казао његов друг, наравно таноје какав лопов и варалица“.

„Изволите у комесаријат да дате тужбу, па ћемо ми радити даље шта треба, али вам у напред велим, са врло мало изгледа на успех“.

Потписао сам један протокол, у коме је садржана преставка моја о овоме догађају, па сам отишао да видим карту за воз, који је кроз но сата полазио за Букурешт.

Наравно, да ми је и путем а и сне до сада, остајало доста времена да мислим о своме сапутнику, и да га се сећам, јер ме полиција злајика није ни до сада известила, да је Јоп Фуеу-Његран-Прица, вратио које наполеоне, потсећајући ме тиме, уједно, како је онај гренин Турчин ипак јентиније прошао од мене, и како сам ја скупо платио незнање језика.

„Вр.“

БУНАР УЗДИСАЈА

КРИМИНАЛНА НОВЕЛА

од Макенка Одуена.

(Наставак) 2

— У ноћ Мона налази старог Гранде-а мртвог у постељи. Трчи се одмах код домаћег лекара, али онај није код куће. Колега који га замењује, јесте д-р Гранде рођак Жанов. Он долази и констатује одмах да је старац удављен. Извештен о свему суд нарећује секцију, коју опет врши д-р Гранде и утврђује са највећом позитивношћу: да је убиство извршено између поноћи и 2 часа изјутра. И ако је у његовом мишљењу било противречности, које су временином захтевале супер-секцију, ипак је суд, не зна се зашто, пренебрегао да то учини. Да је то учињено, ја тврдо верујем, да сиромах Жан не би био осуђен.

— Само на овај начин, и никако другчије, могло се утврдити, да је злочин извршен пре него што је Жан отпутовао на железничку станицу. На велику несрећу његову, и полицијским увиђајем констатовано је: да су сви уласци у кућу убијеног били потпуно неповређени, као и да је сав новац одређен за његову каућицу, однешен. После овако утврђених факата, било је са свим природно, што је сумња одмах пала на Жана. Само он или стара Мона могли су извршити злочин. Жан је спавао у соби, одмах до собе своја ујака, а Мона у једној ваванској соби. И једно и друго изјављује: да за време несрећне ноћи нису апсолутно ништа чули, а Жан још и додаје, да је пре поласка на станицу скратио у собу свога ујака и затекао га. *То је, вели, било, тачно у 3 часа изјутра и стари је био потпуно здрав и жив.*

— Разуме се већ, да овом исказу окривљеног није поклоњена никаква вера, пред јаким околностима, које се против њега беху стекле. Тако, поред већ утврђеног факта, да је убиство могао извршити само неко из куће, узет је као врло важан основ против Жана и исказ старе Моне о препирци између сестрића и ујака.

Не мање је било важно и констатовање о нестанку новца, одређеног за његову каућицу. Новац овај, истина није пађен код Жана приликом претреса, али пошто је он ухваћен тек после 24 часа, то је рекоше, имао довољно времена да га склони на сигурно место.

Ну најстрашније за Жана било је то, што су на његовим рукама пађене свеже огреботине, а на ноктима убијеног трагови крви. Зар би се могли прибавити очитији докази о правици једног убице, но што је у овом случају учињено?..... Али и ово није све. Судбина је била још свирепија према несрећном младићу.

Позван да објасни узрок ових огреботина, Жан је, у место одлучног одговора, отпочео муцати и бледети. Међу тим, на жете већ појмити, да никако није могао казати праву истину, а да не компромитује част своје Жилијете. Другим речима, кавалер као што је био, није могао никако признати, да су огреботине на његовим рукама биле последице шипрања и трка, кроз које је, идући на железничку станицу, и то још по мраку, морао проћи, да би досао до шупљег дрвета и у исто оставио писмо за једну часну и осамдесетгодишњу девојку. Узалуд је Жилијета, сазнав за ово његово херојско држање, отишла сама у суд и све признала. Њен порак приписали су њеној природној жељи, да сачува од смртне казне створење које је љубила. Нити од судија, дирнутих оволиким њеним пожртвовањем, беху до душе, вољни да несрећном Жану колико толико помогну и с тога затварање, да Жилијета своје казиване поткрепи писмом, које је одмах после убиства у дрвету нашла, и из кога би се још видело: да Жан није имао никаквог повода да убије свога ујака. Јест, али је Жану било суђено да испије чашу до дна. Тога писма није било и Жилијета је, под заклетвом, морала потврдити: *да за ма означеном месту није знала.* Појмићете већ, да је ово било и сувише, и да је сваки дањи покушај за доказивање невиности Жанове, после изложеног, морао остати безуспешан.

— То бар није тешко погодити узимајући „Председниковица“ неома узбуђена. Више је но извесно да је писмо украла она иста личност, која је и убила старог Гранде-а.

— А која је то личност?

То и јесте ово чиме се занимам већ толико времена. Сумња је ту.... само још доказа.... Сирома Жан сада изтиче тако је далеко од своје верените, док се један други, који га је лишио наследа, спрема да му и њу отме.....

Значи, господо, да треба тражити личност, која је имала користи од убиства старог Гранде-а.

На ове речи очи г-ђице чудно се зацрвеше, а њен оштар поглед, који управи на мене, очито изазиваше: да јој одговор на моје питање лежи на језику, али да јој само урођена обазривост не допушта да га изговори.

— По што ме је фиксирала скоро два минута, г-ђа одједном обори очи и ре ше са свим промењеним гласом:

— Извините, господине, што вам досађујем са којекаквим разбојничким историјама, које нас, без сумње, врло мало интересују.

По што јој одговорих да ме њена историја много више занима, но што она замишља, опростих се и одох препражен њеним открићем.

Недеља 8. октобар. Мој данашњи дан дан слободе у Сен Жилијену, употребљујем на шетњу са велосипедом по околини и парку, који је служио за састанке заљубљених.

Захваљујући свеопштевима „Г-ђе Председниковице“, нашао сам врло ласно оно шупље дрво, где су остављана писма и лично се уверио, да је оно — оно дрво — са стране пута довсла општелно густим шипрањем и трњем. Како је чудноват стицај околности, завалчих у себи и спутих се на маховину у близини „дрвета љубави“. Размишљајући о Жану и његовој судбини, која ме је из дана у дан све више и више интересовала, проведох овако скоро читав сахат, кад се од једном зачу лак шум кроз околно шипрање. Један пагак струк, у коме одмах познадох г-ђицу Нансонову, приближаваше се, готово кришом, у правцу ка дрвету. Једва сам имао времена да се сакријем иза једног великог бусења. Тужна и очајна, дође Жилијета до милог јој дрвета, и једним лутим погледом отпоче испитивати његову шупљину. Изгледало је, као да у њој и онога пута тражи Жаново писмо..... али шупљина беше потпуно празна и сиротој Офелији не остаде ништа друго до да, заронив лице у руке, плаче дуго и дуго пред поверењком своје и Жаноне љубави. На крају изненаг времена она убрза сузе и упути се ванку, по што је претходно једним несвесним, пријатељским покретом руке казала „збогом“ старом и неосетљивом дрвету.

Сазнао ита ми је требало, напустих скривено место и вратих се у град, размишљајући уз пут о томе: да ли ће ми ноћи за руком да сиротој Жилијети вратим њеног Роме-а.....

Четвртак 19 октобар. Мали узроци велике последице. Журећи се овог вечера у

среску кућу на играчку, сломих, приликом облачења, једно дугме од ношуље. Тражећи друго у једној старој ладици, која је раније припадала старом Гранде-у а мени сада служила за сметњу ситница, нађох на дну исте једно парче пажљиво сашивене хартије. Отворих је на брзу руку и видех одатле, да је то нека врста списка, на коме беху поређане разне нумере и серије. Хтедох ће бацити оно парче хартије, јер сувишак да је беш никакве вредности, кад мој поглед одједном паде на цифру, која беше на дну документа, и брзо, у врх мах нисам могао вероватн, беше идентична са сумом украденог новца приликом старешког убиства. Та ја имам у рукама, сину ми одмах у памети, списак серија и нумера свију оних новчаница, које стари беше одредио Жану за куповину. Као најбољег доказа шта вреди обавиност. Вредност нађене хартије, но моме мишљењу, неисплатима је, али општо, то још не знам. Главно је, да ћу је брижљиво чувати у мом бележнику мишљах ја и журих на играчку....

Пошто сам одиграо један валс, и тиме у неколико одговорио дужности светског човека, упутим се у салон за коцкање. Д-р Гранде играше у велико карата са месним порезником. Судећи по дуџдорима и новчаницама, које лежаху пред оним последњим, д-р беше ђаве среће. Заустави сс поред његовог стола и посматрах игру, а нарочито д-ра који стално губљаше. Његова иначе жута боја лица, беше постала са сним жута, а црне и велике обрве беху се скупиле у облику оксана спрконџенекса. Још у велико пуњше нос његово румно лице, које беше опустошено дубоким борама, и чија доња вилица стрчаше напред. За $^{3}/_{4}$ часа д-р изгуби преко 300 динара. Осташе му срета још 2 луџдора. Изгубивши убрзо и њих, д-р се маши буџелара и из истог извади једну банкноту од 1000 динара. Више инстинктивно но из радозналости, приближих се још више столу и бацих један летимичан поглед на банкноту. Једна чудноватa идеја сину ми, на мах, у памети: треба запамтити бројеве на дџ-ој новчаници и сравнити их са бројевима новчанца у ваљеном списку. Наслоњен на д-ра који сан беше заузет игром „приступих одмах остварењу ове идеје". Новчаница лежаше пред њим на столу и с тога ми не беше ни мало тешко да тачно прибележим све бројеве. Чим сам са сним био готов, повукох се у један удаљен кут и приступих сравнењу бројева. Можете ће замислити колико је било моје изненађење, кад сам видео: да бројеви са дџ-ове хиљадарке потпуно одговарају бројевима једне од украдених новчаница

с француског **Д. Ъ. Алексић**

(Наставиће се)

ЖЕЛЕЗНИЧКИ ЧУВАР

НОВЕЛИСТИЧКА СТУДИЈА

Герхарта Хауптмана

(Свршетак)

„Свршено, свршено" простена чувар, па онда се високо усправи и крвавим гледајући разрогачено у таваницу, стежући несвесно полузгнуту руку у песницу и гласом као да ће она тесна одаја морати да пресе од њега: „он мора, мора живети, ја ти кажем, он мора, мора живети". И већ гурну поново врата, кроз која удари пријени вечерњи пламен па се врати натраг брзи, више јурећи него идући. Овде застаде за тренутак као громом поражен, па опет одједном, рашчупавши обе руке, дође до на средину наспна као да хоће да задржи нешто, што је отишло куда и путничка воз. Разрогачене су му очи изгледале као слепе.

Док је, идући у назад, чисто узмицао пред нечим, пуштао је кроз зубе полурасумљене речи: „Ej — чујеш — та стој — ej — слушај — стој — врати ми га — пребијећеи је, клаи, модар — јест, јест — добро — ја ћу и ћу начинити модру и плаву — чујеш ли? Та стој — врати ми га натраг".

Као да је нешто пролазило поред њега, јер се он обрену као да иде за тим у другом правцу.

„Ej, Мина" — глас му је био као да ће да заплаче, као у каквог малог детета". „Ej, Мина, чујеш ли? — Врати ми га натраг — ја ћу..." Пипао је по ваздуху као да хоће некога да задржи". Женише — јест, онда ћу ја ћу..... и онда ћу и ја ћу направити — модру и плаву — ударићу — онда ћу и ја секиром — видиш? — Сатарот — сатарот ћу је ударити, па ће мањати?

„И онда... баш секиром — сатарот баш — праву крв! На устима му је била пена, стакласте му се зенице беа престанка покретале.

Благ вечерњи повстарац полако се подиже и дуну преко дубраве, а преко западног неба ишле су као рука пресне громиде облака.

Тако је једно сто ворана нпао за тим невидљивим нечим, на онда застаде као без душе, и с ужасним страхом на лицу, вероватно сирома човек обе руке, молећи, преклињући. Напрезало је очи и закланало их руком, као да хоће да у далеко дални пронађе још једном ону утвару. На посљеку рука му се спусти, а напрегнути израз на лицу претвори се у тупаву безнрзнасност; он се окрете и одвуче натраг путем којим је и дошао.

Сунце је бацало своје последње пламене зраке на дубраву, па се онда угаси. Између врпаца пружала су се борова стабла као блед, мртвачки костур, а кроње на њима почиваше су нас свиопина трулина. Тишину је прекидало пљуцање воскога детлића. Прекохладне, као чедик сипе просторије бесеке, пшао је један једини задоцнели ружичасти облак. Дуну хладан, зимски дах, те чувар поче цептети. Све му је бпо ново, страно. Он није знао ни шта је оно по чему је пшао, ни оно што је било оно њега. У то једна веверица шмугну преко пруге, и Тил се освести. Морао је да мисли на доброг Богу, и ако није знао зашто. „Добри Бога скаче путем, добри Бога скаче путем". Он поново ону реченицу више пута, као да би да дође до нечег што с тим стоји у вези. Сам себе прекиде, један светао зрак паде у његов мозак, „али Боже мој, па то је људско." Заборави све, па се окрете против свога новога непријатеља. Стаде гледати да доведе у ред своје мисли, залуду! Ово бутање и бежање по његовој глави није се могло задржати. Хватао је сам себе на својим бесмисленим представама и грозно се, сместан да им ништа не може.

Из оближње брезове шумице чу се дечина дрека. То је био сигнал да побесни. Готово против воље морадо да се пожури на тамо; малога — за кога се нико више није бринуо — њеје где плачући и бацакајући се ногама леже на постељице у колицима. Што да ради? Шта га је дотерало овамо? Убуркана река од осећаља и мисли укрштала му је она питања.

„Добри Бога скаче", сад је знао шта то значи. „Тобијас" — она га је убила — Лена — њој га је поверио — „мајехи," веломоћној немајци", ширапше је зубима, „а ово њено дерле живи". Нека пријена магла обли му чула, два детиња ока прострелише га; он је осећао међу сноји пристима нешто меко, меснато. До ува му дођоше крцкала и пискави гласови, помешани неким промукпим дрекањем, за које није знао од куд долазе.

У тај мах паде у његов мозак као нека кап врелога црвеног воска, а с душе му се подиже као нека укоченост. Долазећи себи, чу како кроз ваздух дрпше одјек сигналског звона.

Одједном појми шта је хтео урадити: рука му се одвоји од детињег врата, јер га је већ био доказао за грло. — Тражнде је ваздуха, на онда стаде кашљати и дрекати.

„Живо је! Хвала ти Боже, живо је!" Остави га на ње бранп. Тамна пара котрљала се у далини преко пруге, а ветар је расипао по земљи. Иза себе чу дахтање једне машине, које је личило на смртнични ропац каког пина на смрти.

Хладан сумрак распростре се по целом крају.

Мало после, кад се разнпоше облаци, Тил познаде воз, који је носио песак, и који се враћао празних вагона, на њему су били радници који су преко дана радили на пруги.

Воз се смео спуда задржавати, час да радинке прими са посла, а час да их истовари. На подобром растојању испред Тилова кућерка стадоше почити. Јасно цицукање, кврчање, праскање и звекетање продамало је на далеко вечерњу тишину, и воз после једног једпног онптрог отегнутог тона, стаде.

Једно педесет радника и радница било је размештено по вагонима. Готово су сви стајали на ногама, неки од људи без капе на глави. На свима њима била је нека тајанствена свечаност. Кад опазише чувара, стадоше шаптати између себе. Старци навукоше на зуба луле, на их с пуно поштовања уземе у руке. Онде онде окренула би се по која жена да се усеше. Взаимоњања сиђе на пругу, на пријеће Тилу. Радници су падели како му свечано дрмуса руку, и како се после тога Тил лаганим, готово појничким чврстим кораком упути последњим колима.

Нико се од радника није усуђивао да га ослови, ма да су га сви познавали.

На последњих кола баш су дпнали мајоса Тобијцу.

Био је мртав.

Лена је ишла за њим; лице јој је било плаво бело, под очима јој модри колутови.

Тал је и не погледа; сама се пак тргне кад угледа свога мужа. Образи су му били упали, обрве и брада набрекле, теме — тако јој се учини — више седо но пређе. По целом лицу трагови сасушених суза; уз то нека немирна светлост у његовим очима, на коју се она грозила.

Повели су и пошла да би могли пренети лешину.

Ново време трајала је гробна тишина. Тила је обузела нека дубока, страшна замишљеност.

Хватао се мрак. Гомила коза предазила је преко шина. Један јарац застаде испред шина. Радознало окрете своју високи врат на онамо, у то машина звизну, а њега као муња нестаде заједно с његовим стадом.

У тренутку када се нов хтеде кренути, Тал се сруши.

Воз опет стаде, и сад наста сахетоване пута сад да се ради. Решише се, да мртво дете на кратко време однесу у чувареву кућицу, а место њега кући да однесу на носилима чувара, кога пичим нису могли да поврате.

И тако и би. Два човека понесоше носила, на којима је било онесвешћени Тал, за њима је Лена, једљући без престанка, с лицем окупаним у сузама, гурала крош песак детиња колица.

Између борових грана, на шиши шуме, лежао је месец као каква огромна пурпурна лопта. Што се више пео, све се више смањивао, све је више бледео. На посletку је лебдео између дубраве као нека ламнада, бацајући кроз све пукотине и продоре на крушама своју мртву светлост, која је мртвачком бојом озаравала лица ове групице, што је корачала све даље.

Живо, али опрезно, пшло се напред, сад кроз густи расад, а сад опет кроз широке, високе, густе забране, у којима се бледа светлост била скупила као у какву велику, мрачну тенсију.

С времена на време онесвешћени би закрикао или стао бунцати. Више пута би стасиче песнице, па затворених очију покушавао да се усправи.

Имали су муке док су га пренели преко Шпреје; морали су још једанпут прећи на другу обалу да пренесу и жену и дете.

Пењући се уз малу узбрдицу у сеоцету, сретну неколико мештана, који одмах разнеше глас о несрећи која се догодила.

Скупи се цела колонија.

Угледавши своје познанике, Лена поново удари у кукњаву.

С муком узнесу болесника уз узане степенице у његов стан, па га одмах положе у постељу. Радници се одмах врате да донесу мртвога Тобијицу.

Стари искусни људи рекоше јој, да му мете хладне облоге, и Лена их одмах опрезно послуша. Мету убрусе у кладенац, хладан као лед, па их стале мењати чим би се загрејали на врелом челу онесвешћеногa. Пханьино је пратила болесниково дисање, које, као да је са сваком минутом бивало све правилније.

Напрезања, што их је преко дана имала, јако су је истрошила, то се рекла да мало проспава, али се никако не могаде смирити. Све једно, склопила очи или их отворяла, без престанка су јој се пред њима редјали догађаји из прошлости. Мали је спавао. Она се је на њ. и преко свога обичаја мало бринула. У опште узев, постала је са свим друга жена. Нигде ни трага пређашњега проса. Јест, с њом је и у сну владао онај болесни човек безбојнога лица, које се свијало у знојУ.

Месечину доцпу покри облак, у соби завлада мрак, и Лена је чула само још тешко али правилно дисање свога мужа. Премишљала је да ли да запали свећу. Некако је хватала језа у овој помрчини. Кад хтеде да устане, осети удове тешке као олово, очи јој се као да склопише, она заспа.

После неколико сати, кад су се људи враћали с мртвим дететом, најпре врата на њиви широм отворена. Чудеће се опоме, пеку се уза степенице, у горњи стан; врата и на опоме широм отворена.

Викнуше жену неколико пута по имену, али никаква одговора. Најзад запалише о зид жижицу, и над она красну угледаше ужасну пустош.

„Убиство, убиство!“

Лена је лежала у својој крви; Лобања јој расцепљена, лице јој се не распознаје.

„Убио је своју жену, убио је своју жену“.

Стадоше трчати тамо амо без главе. Дођоше суседи, један натрапа на колеиу.

„Господе Боже“ па се тргну, блед, поглед му уморен од ужаса. У полевци је лежало дете с расеченим братом.

Чувара је нестало; тражише га исте ноћи, али без успеха. Сутра дан нађе га чувар, који је био на служби где седи на сред шина на оном истом месту где је Тобијица био прегажен.

У наручју је држао сиву шубарицу и миловао је без престанка као нешто живо.

Чувар га стаде распитивати, али не доби никакна одговора, и уско опази да има посла с лудим човеком.

Чувар на Елову — извештен о овоме — затрани помоћ.

Сад неколико људи покуша да га леним речима уклони са пруге; али забадава.

Врзи воз, који је у оно време ишао морале стати, и тек је преповалу са воза пошло за руком да силом уклоне са пруге болесника, који сад стаде ужасно бесните.

Морали су му везати и руке и ноге, и један са жандарм спроведе до берлинског истражног затвора, одакле је још истога дана био пренесен у одељење за сумануте. При предаји је још држао у рукама сиву шубарицу и гледао у њу брижно и нежно.

С немачког В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар учинио је ова питања:

I.

„Два сељака не моје општине, осуђена су на две године затвора и по 1 годину полицијског надзора, због краће.

Пре него што су казну издржали, бегли су условно пуштени кућама.

Пре неколико дана суд је добио извешће од дотичног завода, где су казну издржавали, да су они осуђивани помиловани.

Част ми је учтиво умолити уредништво за објашњење: је су ли они осуђивани помиловани и од надзирања полицијског надзора?“

II.

„По §. 15. и 16. полицијске уредбе, жалбе против пресуде или решења општинског суда, жалиоцу се у року од три дана, а предају се овој власти, која је пресуду или решење изрекла.

По §. 16. П. стаса грађан. суд. поступка, жалба прекста поштн на повратни решење, сматра се да је и самом суду прекста.

Молим уредништво за објашњење: зашто ли пропис §. 16. грађан. суд. поступка и за жалбе против иступних општинских пресуда, а на поселетку: може ли се рачунати, да је жалба благовремена и онда, кад се пошти благовремено пред на прост решење, или ће се у том случају рок рачунати од дана, кад жалба дође дотичној власти.

Ово последње објашнити за жалбе и по грађанским и кривичним предметима, јер се жалбе махом предају на прост решење, на коју по могле, у колико ми је познато, неке власти рачунају рок од дана, кад је жалба дата пошти и ако на прост решење?

На ова питања одговарамо:

I.

По §. 37. под в. кривичног закона, одређено време полицијског надзора почиње тећи од времена издржане или опроштене казне.

Из саме ове законске одредбе види се, да надзор у опште не може бити предмет помиловања, јер то у ствари и није казна, већ једна од мера предострожности, да се очува лична и имовна безбедност грађана.

И, иако се разложно може рачунати, да они, који се раније врађају са осуде но праву помиловане, нису рискирали са свима својим злим намерама, то доћи надзор, да прво опемоћени психоза ноћна тумарања и искушења да поново ђу у зло, а другу да као једна тешка мера изазове размишљање и тежњу рђавих људи, да прекрате са злим намерама.

II.

У бројевима 10, 28 и 29. нашега листа, од прошле године, ми смо довољно објаснили питање о поднешају жалбе по §. 15 и 16 полицијске уредбе, а у броју, пак, 45 од исте године, питање о жалбама по грађанским општинским пресудама.

Према ономе, сами нама потребе да о томе поново говоримо, већ упућујемо и питата и све остале, којима је ово питање нејасно, да прочитају поменуте бројеве, па ће знати шта им треба.

Сада само толико додајемо, да жалбе, дате пошти на повратни решење, нису рашне жалбама датим на прост решење; јер се оном другим рок рачуна од дана кад су поште предате, а оним на прост решење од дана кад су код дотичне власти примљене.

* * *

Један средњи писар пита ово:

„Једна удата жена потписала је, заједно са својим мужем и по одобрењу овога, једну обвезницу, коју су издали своме повериоцу.

Како дуг нису платили о року, повериоци их је тужио, и они су осуђени од стране Првостепеног Суда, да дуг заједнички плате.

Ну, пре него што је власт стигла да дуг наплати дужници су ранили брак код Духовног Суда, и жена се преудала.

Моли се уредништво за објашњење: како ће се наплатити овај дуг — да ли од обојице, без обзира на то, што је брак разведен, или је жена преудајом ишла из обзира?

На ово питање одговарамо:

Пошто је обвеза постала законским путем, у времену кад су дужници били у браку, то она ништа не губи од своје вредности, што је доцније брак разведен.

Напоменути треба напрштити од обоје, ако жена има капитал свога имања но наслеђу или из ранијег брака.

* * *

Један општински писар пита ово:

„По члану 88. закона о непосредном порезу, „у порески одбор могу се изабрати само она грађани, који у име непосредног пореза плаћају најмање 30 динара на годину; који нису осуђивани; који нису под стецишћем и, у опште, који уживају сва грађанска права.“

Настаје сада питање: може ли бити порески одборник онај, који је икада био осуђиван за нечасна дела, али сада ужива сва грађанска права, јер их је, решимо, повратио судским путем!

Слична одредба налази се и у чл. 112. т. 2 и 3 закона о општинама, за општинске делокруге, на и за њу треба дати објашњење.

На ово питање одговарамо:

На први погледа изгледа мало чудновато, да закон не даје права на пореско одборништво ономе, који је у своме животу један пут погрешно, али после законским путем повратио сва права грађанска, али одредба је, опет, тачно јасна, да двоумљења о ономе не може бити.

Чак је неко осуђиван, паравно за она дела, која се сматрају за бесчашћења, он не може бити порески одборник, ни све и да ужива грађанска права.

Побуде, које су могле определити законодавца на ову строгост у изузеку, ми смо изнели у једном од прошлих бројева нашега листа, говорећи о значају чл. 112 т. 2 и 3 закона о општинама.

* * *

Један општински писар пита ово:

„Павле Ђорђевић из Б — зина, осуђен је на неполико година робије, али се од пре 6 месеци налази на условном отпусту.

Како је он по закону кмет, то је он, одмах по доласку у село, отворио посачку радњу.

Треба ли њега оптеретити порезом на ову радњу, и ако треба, онда хоће ли плаћати и порез на личност?

На ово питање одговарамо:

Њега треба оптеретити порезом на приносе од радње, без обзира на то, што је он на условном отпусту.

Што се тиче пореза на личност (од 6 динара с главе на главу) њега не треба наплаћивати по т. ђ. чл. 74. закона о непосредном порезу, пошто се по члану IV, V и VI закона о условном отпуштању кривица сматра, да признаје и у том случају, кад је код куће, издржава осуду.

* * *

Један срески писар упутио је ово питање:

„Приватитаџија се са службом из округа у округ, ја сам примећо, да многи Првостепени Судови не поступају једнако у питањима кметовских кривица да утају државног новца, периодично прегледа.

Тако, неки судови осуђују кметове, кадгод се од стране пореника и полицијске власти вандредним прегледом налазено утварни утаја државног новца, а неки их пуштају, налазећи да се кривична одговорност може утврдити само редовним прегледом рачуна од стране Главне Контроле, а дотле да не може бити питања о кривичној одговорности.

Како ово посебице може да буде од недогледне штете за државну касу, то је несходно потребно, да се ово питање објасни, у које ће и престаљак ову ствар уредништву, молећи га да ово изнесе своје мишљење по овоме.“

На ово питање одговарамо:

По чл. 154. закона о општинама, полицијска власт, као надзорна, има право да прегледа касу и рачуне општинског суда у свако доба, где узме и пореске рачуне.

И, кадгод она констатује злоупотребу дела са државним или општинским новцем, па се она прва још и надлежно опери од стране пореских органа, као компетентних, она има права и дужна је, да поводе принесу истрагу.

У осталом, ово питање биће је регулисано одлуком Касационог Суда која гласи:

„На захтев господина Министра финансија, од 24. октобра 1896. године Шбр. 22258, обратио се господин Министар Правде, претпоком својим од 28. октобра 1896 год. Бр. 9743, Касационом Суду с молбом: да се у општој седници Касационог Суда донесе одлука и утврди једна начелна у питању: „да ли преступна и злочинна дела по пореским рачунима, која није предлагала Главна Контрола, може сама Главне Контроле, и пореска власт покрајати, обезбеђења хапшењем и кривице суду отпуштати, по истим начелима кривичног поступка, а без поврде закона о уређењу Главне Контроле од 1. маја 1892. год. у циљу брже истраге и јачег судбијења тих дела; или сва та права и дужности по томе закону, само Главној Контроли припадају?“

„Одазивајући се овој потреби, Касациони Суд, у општој седници донео је ову одлуку“.

„Полицијска власт као надзорна државна власт, оглашћена је чл. 78. закона о општинама (сада чл. 141, 142 и 124 ур.), у сваком случају, кад прегледом и испорећењем рачунских књига примети очевидну и несумњиву злоупотребу одговорног рачуноваћа, но пореским и непореским рачунима од стране Главне Контроле, да предузима против таквог лица нужна обезбеђења и кривичну истрагу по законским прописима, па да га по потреби и суду отпреми; а о свему овоме и да Главну Контролу одмах извести.

Овим се ни у колико не крши право и дужност Главне Контроле, да и она према општинској помемутог законског прописа, може у свако доба преко својих органа прегледа ових рачуна и каса покрштени и потребне мере за обезбеђење државних интереса предузимати. Овај двогубн надзор појачаће не само државну контролу, но и у далеко већој мери спубијати злоупотребе са државном порезом, и откривати велике штете, које је држава отуда имала.

Тиме се неће доводити у опасност ничије право одбране, јер су земаљски судови на дужности позвани: да неговор уму у заштиту и кривца клане.

Бр. 10144. Из опште седнице Касационог Суда, држане дана 16. јануара 1897 год., у Београду.

* * *

Један срески писар жали се овако:

„По распореду рада, што га је прописао срески начелник, меки су дати у рад кривични предмети, а уз то и ови умјађаји, који се имају вршити по судским наређењима.

Ових умјађаја има 57, а неке од неполико година, ни да су судови поналазали по неколико пута своје ранује захтеве.

У први нас мислио сам, да се овај посао натоваљао просто немарношћу мојих претходника, али кад сам сам приступио послу, ја сам видео, да је ово једна огромам посао, који ће ми задати силне муке и одњети много времена.

Како је срез један од најмањих по простору, а уз то најнасељенија, а и извиђаје треба чинити скоро по свима општинама, то сам одлазио до места извиђаја има да одњесе много времена; а кад се овоме дода силовање интересованих страна, на сусела, на вештака и т. д. онда треба осташтти све друге послове, који су и полицији и житији, на радити само ово.

Сходећи, овако, пред овим огромним послом, је сам, праведно, размишљао о томе више и нашао, да је суд приличио набавио своја пеала на орат полицијској власти, на сам можно г. капетана да нише суду, да увиђаје, који би бар од сада долазили, врши сам, нако се овамо ње би гонилали.

Г. Капетан пишао, да се судска наређења морају вршити безусловно, и ниде ништо приходити мој предлог.

Пишаећи, да ми овако чини непраду мени и уз то наговишава послове у овоме надлештву, за које нису одговорност, ја молим уредништво, да ово изнесе своје мишљење по овоме.

На ово питање одговарамо:

Најбоље је било, да сте прегли своом спагом, да те извиђаје, који су толико заостали, свршите што пре, докле није настало рђаво време и зима, кад се они тешко а скоро и никако не могу радити, па да за тако мирзан рад добијете похвалу.

Али кад већ ниј а било тако, онда и овоме питању постоји јасне господина Министра Правде, од 3. августа 1883. год. № 2756., упућен Првостепеним Судовима, који ово питање регулише и који гласи:

„Једно од окружних начелстава достављено ми је жалбу среског начелника, како пред њим ниа читава гомила акта, по којима треба да се чине, по грађанским делима, вештачки извиђаји или оцена на лицу места; како овакво наређења судска долазе скоро сваки дан, где год се покаже потреба вештачког извиђаја, и како со тиме напоси осетна штета другим службеним пословима, који нескучно спадају у надлежност полицијске власти, па ме молио за наређење, да суд у будуће буде штедљивији у тражењу овакових услуга од среске власти.

Доиле једни судови сасвим несташке извађаје нарећују редовно преко полицијских власти, дотле, као што ни је познато, други из противредовно за нарочите ситнице, а особито по ставрелативним стварима извлаче судију и писара на лице места, ради несташког извађаја.

Ово је и једно и друго претерано.

По правилу, ако се ствар у суду не може преговарати, несташке је преслушају пред судијом и писаром; ако то није могућно, онда пред полицијском влашћу.

У духу овога нарећења законскога, а да би се претераности и с једне и с друге стране избегле, ја нарећујем ово:

1., да се судија и писар, ради несташког извађаја по грађанским делима, извлаче на лице места редовно онда, кад се ствар оспорена извади у месту суда или бижу варошу. А у удаљења места да се извлаче само онда, кад је ствар замашнија.

Преко полицијске власти да се нарећује несташки преглед у обичним стварима и извиђаји предмета онде, где би присуство судије и писара, због маленкости, било излишно, а због удаљења места и осујетиле персонална судског било немогућно. Ну,

2., Кад — год се несташки преглед нарећује преко полицијске власти, сваки пут нека се, претходно, у суду одреди избор вештака по ч. 278 грађ. суд. пост. и ако је потребна њихова заклетва (ч. 239) на тек онда да се шаље полицијској власти за преглед, те да не мора онда дуготрајати ово бирање вештака.

Препоручујем сама на и томе суду, да се по овој наредби а у духу закона строго управља.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милан Радивојевић, из Кожеља, среза тимочког, осуђеник нишког казненог завода, побегао је 17. о. м-ца са рада на грађ, у црном осуђеничком оделу. Он има 40 година, стаса средњег, црномањаст, браон црних, густих, на челу има цвет беле косе, на десној бутини траг од посекотине. Моле се све полицијске власти, да Милана живо потраже, и нађеног спроведу, управи казненог завода у Нишу, с позивом на Бр. 1948, УБр. 25215.

Драгољуб Јаковљевић, из Цветума, слуга Радована Милетића, из Крупе Главе, побегао је 13. о. м-ца од газде, пошто му је украо 100 динара новаца; са собом је одело Радованског сина Милоја. Драгољуб има 18 год., средњег је стаса, округлих образа, смеђ, косе коврџаве, напред има нагнку од косе; у оделу сељачком, кошуљу и гаће, сермене и сувиени памалиње. Моле се све полицијске власти, да их живо потраже, и нађене спроведу начел. среза тавнаићког, у Уб, с позивом на Бр. 6478, УБр. 24871.

Василије Цакић, трговачки шегрт из Лесковца, који је служио у радњи Самуила Пијаде и брата трг. овд., 17. о. м-ца по одне напустио је газду без икаквих узрока и отумарао неопшто где. Василије има 17 год., средњег је стаса, сувоњав, у оделу сељачком, без особитих знакова. Моле се све полицијске власти, да Василија живо потраже, и нађеног спроведу управи града Београда Бр. 25771.

Веленир Ђорђевић, притворени кварта савамалског, побегао је 21 о. м-ца из кварта где је био спроведен из опште државне болнице. Веленир има 27 год., приломљног је, средњег је стаса, црних брковa, браду брије; одело има затворске боје. Моле се све полицијске власти, да Веленира живо потраже, и нађеног спроведу управи града Београда, с позивом на Бр. 25566.

Ноћу, између 23. и 24. ов. м-ца, провали ли су у шпиљу среску у Ваљевцу, и из ове побегли су, и то: Јован Николајевић звани „Беда" са оковом, Јован Јоцић са лисицама на рукама, и Алекса Спивка, сви из Заоте, опасни разбојници. Јован „Беда" има 40 год., висок је, у опште смеђ, брковa полутамних, смеђих, браде подугше смеђе, не брије се; од одела имао је на себи: чакшире беле платнене, зубун подужи, на глави има шајкачу плаву; Јован Јоцић има 27 год., средњег је стаса, црномањаст, носи браду кратку на шпиц; од одела има на себи чакшире беле, бајну црну од сељачког сукна, на левој нози има рану од окова, на глави има шубару плаву на астрагаску; Алекса има 21 годину, стасо је средњег без браде и брковa; од одела има чакшире беле платнене, зубун подужи, на глави каку плашку. Моле се све полицијске власти, да их живо потраже, и нађене спроведу начелнику среском у Ваљевцу, с позивом на Бр. 8600. УБр. 25861.

Јевтимије Живковић, из Мокрошака, среза расинског и **Станислав Дишић**, из Бачине, среза темнићског, округа крушевачког, притворени крушевачког Просветеног суда, побегли су 24 августа ове год. из судског притвора. Лични им је свима непознат. Моле се све полицијске власти да их живо потраже, и нађене спроведу начелнику среском у Ваљевцу, с позивом на Бр. 9022. Убр. 26026.

Ђорђе Дивовић, слуга из Трна, у Бугарској, 25. августа ове год. украо је своме газди Милану Стојадиновићу, из Калишта, 290 динара у новчаницама и побегао. Ђорђе има 18 година, средњег је стаса, у опште плав; од одела има на себи: кошуљу и јелек, а на глави шешир. Моле се све полицијске власти, да Ђорђа живо потраже, и нађеног спроведу начелнику среза пожаревачког, с позивом на Бр. 15130. УБр. 26014.

Јонаши Перић, трговцу из Рековца, среза левачког, разбојена је каса ноћу између 9—10 ђуз тек. год., и том приликом из ње однето: 10.000 динара у готовом новцу и 90.000 динара у обвезницама и разним папирима од вредности. Међу овим последњим налазиле су се и акције крагујевачког кредитног завода од по 100 динара а под бројевима: 2364, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380. Августа 15. ове год. на вашару у Варварину ухваћен је Јанко Мандић, Авран Алкалај, оба из Ниша и Арон Којен, мењач из Лесковца, који се сада налазе у притвору среске власти купили су 3 комада од ових акција за 120 динара од једног непознатог лица, које по њиховом опису, изгледа овако: **стаса средњег, у лицу пуне, старе 26—28 год. у оделу сукненом, са шајкачом на глави, опасана на појаса и револвером белих корица за појасом.** Једно друго непознато лице, старо 40 до 45 год. високо, крупно, брковa смеђих, у једно ово доба године, у оделу од шајака, пудло је опет, једном другом Јеврејину истога дана и у истом месту неки златни новац и још непознато лице, које је у Београду и служио као келнер, за које је време од полиције побеђено пута потурно камшлама. Од тога времена погубио се био из Србије и после лутала по Европи и Америци тек се сада вратио.

ТРАЖИ СЕ

Стеван Карапанџић, калеч опанчарског, одбеглог са прађу новца другу Петру Срдановићу, тражи адвокат савамалски актом Бр. 7783 Краљевић Карапанџић има 24—25 год., средњег је стаса и разнојежности, приломљаст је, у оделу је од сиво штофа, на потиља има шиљеле а на глави бели, славни шешир са шареном пантљиком. Пронађеног треба стражарно спровести позивутом кварту, или управи Београда с позивом на акт Бр. 26043.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Младен Варишић. — Ово лице ухватила је општа полиција у Београду и притворила. При претресу код њега је нађено близу 1000 круна аустријске новца, и то: једна новчаница од 100 круна, 13 новчаница од по 50 круна, 9 новчаница од по 20 круна, једна новчаница од 10 круна и 50 дин. у сребрним новчаницама.

На свом испиту Младен је изјавио, да је до пре неколико дана био у служби босанске железнице, као надзорник истовара (Verladeaufseher) у Чапљину и то под именом *Стојанца Рисћића*, чија су и документа при њему нађена и то: крштеница, школска сведочба и бесплатна повна карта од Сарајева до Чапљина, и путна исправа за Босну и Херцеговину, са којом је и у Београд прешао. Овде је одело у хотелу „Сомбор" и пријавио се као *Спасоје Јовић*, типограф.

Младен је врло сувоњав човек, и спада у категорију интернационалних лопова. До 1894 године, он је живео у Београду и служио као келнер, за које је време од полиције побеђено пута потурно камшлама. Од тога времена погубио се био из Србије и после лутала по Европи и Америци тек се сада вратио.

Сва је прилика, да је Младен овај новац, који је код њега нађен, украо за то се умољава свака, ко што буде знао о њему, да до-

стави управи града Београда, с позивом на Бр. 25501.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

15. августа, на сабору под црквом сиротојиске, у срезу златиборском, погинуо је Крста Марковић, из Жељина. Истрага је предузета на лицу места.

17. августа, око 11½ сати пре подне, Лубомир Јовић, војник IV коњичког пука, родом из Буровића, у срезу мионском, чувајући се у Морави уловио се. Леш је нађен и пренесен ради секције, у војну болницу у Ћуприји.

18. августа 7. наоружаних лица сишла су са планина, опљачкала сиротиште „Бисер" и одвела седмогодишњег сина Радула Илића из Стопања, у пазарни увале.

Ноћу између 15 и 16 августа, нападнут је од непознатих злочинаца, Тадија Радојичић из Лазић, среза трнавског, на разбојнички начин, и отето му 120 динара, а по томе је убијен из пушке. Истрагом на лицу места. у присуству лекара, констатовано је дело разбојништва. Трагаоци, прибављени су јини основи, да су ово дело извршили: Стеван Радојичић, Милан и Милосав Ковинић, Грујица Арсенијевић и Радош Радојичић, сви из Лазић. Сви су стављени у притвор и под привичну истрагу.

16. августа, Алексије Ђоковић из Претоке, општине радмиловићке, среза грукавачког, поћен своју стоку у потоку „Вигањ Вода" случајно се удавио. Он је пијан од пијанице. Полицијским увиђајем и протоколом секције утврђено је, да се Ђоковић, сам удавио.

22 августа, Милош Обовић, — Милошевић, из Милатовца, пеш је служитељ среза хомољског, Крста Дачић, сиромашно пачелницу среза пореченог, убио је сиромашника Крсту, из непознате пушке, до које се на непознати начин дошло, код места званог „Калуђерице" у планини село Дебели Луг, среза пореченог, на ноћишњем делу побегло. Нарећена је потера, да се убица ухвати.

22. августа, око 8 сати у вече, рањен је смртно Раденко Тодосијевић из Трнаве, на путу између из Чачка својој кући. Он је на саслушању означио за учиниоца свога дела: Војина Киселевића, Љубисава Минића и Милисава Минића из Трнаве, над којима је предузета кривична истрага. Дело је само учињено из освете. Рањени је 23. августа умро у чачанској опћој болници. Кривци су похапшени и стављени у притвор.

Ноћу између 22 и 23 августа. Сима Нетић, из Вишесава, среза рачанског, притиснувши, обесио се помоћу својих тканина о прозор авлане, на коме су гвоздене решетке. У писаној бао је сам. Лекарском секцијом и исљеђењем утврђено је: да се сам обесио.

Ноћу између 22 и 23 августа. Малиша Бојић из Рече ужичке, рањен је из пушке под своје куће и од те повреде одмах је умро. Истрага је предузета. Кривци се налазе у руцама власти.

23. августа, по подне, Радич син Димитрија Радојичића из Витановца, среза расинског, убио је из пушке свога брата од стрица Војислава, због набраних једних кола тикава у њиви, око које се парничне због сводише. По извршеном убиству хтео је побећи, али га је стигао брат погинулог Војислав, Обрен, и скинром га тешко повредио по десном рамену. Кривци се налазе у рукама власти, дело истражује, истрага се живо води.

24 августа око пет сати по подне, Божа Н., систа Јована Николића из Бањице, среза врачарског, убио је Павла Петровића, војника VII пука, родом из Бањице. Убица је у рукама власти.

Ноћу између 22. и 23. августа, Милисије Радосављевић, виногрлија из Свилерева, убио је из пушке Владимира Лазаревића из Трнаве, такође виногрлију. Убиство је извршио из освете, а убица је у рукама власти.

Ноћу између 22. и 23. августа, изгореле су три зграде са стином и тремом Рељеву фестонабу. Арбитражу из Тупале, општ. праисиње, у вредности по процени 1269·90 динара. Записани су непознати. Рељеп је рано о пајављивања тек 25. августа, а иначе тврде, да је из несоне куће где је он ложио ватру пајављена проузашла. Истрага се води.

27. августа, код села Робинца у срезу пчињском, пађено је једно непознато лице убијено из пушке. Код леша је нађен револвер и пет кубурница. Чиновник са лекаром отишли су на лице места и воде се жива истрага за проналажење убице.

27. августа, Ђорђе Селаковић из Селишта, среза златиборског, пуцао је на Јеврема Селаковића, ожд. и убио га. Кривац је у рукама власти и дело истражује.

28. августа, по подне, око 5—6 часова, нађен је мртав на путу у златокопском пољу. Стојадин Стошић из Црног Луга, среза пчињског, прича се да је њега с коња и утукао се. Лекар и чиновник увиђења су на лице места. Истрага се води.

29. августа, по подне, у својој њиви до куће нађена је мртва Живка, жена Цветка Јов. Николића из Дубља, опр. моравског. Сумња се да су је усмрили свекар Јован и муж јој Цветко. Истрага се води.

Ноћу између 29. и 30. августа, непознати лопови, на описан начин, отворили су подрум и собу Томе Цветковића из Јовца, среза пољаничког, и одњели му 50 аршина платна, 1 мали и 1 велики тук, 4 аршина прног сукна и још других ствари. Предузета је истрага за проналазак лопова.

30. августа, у подне, Владимир син Јована Васића из Брезовице, среза рађевског, обесио се, из узрока што га је отац псовао.

Ноћу између 30. и 31. августа, погинуо је Рака Симовић из Мале Врбице, надњи из Крушевца на колима, коју у колима допуном га је до куће, те се пошла место на коме је погинуо, пити се за сад зна убица. Истрага се води за проналазак криваца.

31. августа, Стапко Стевановић из Смиљевца, среза пољаничког, у свађи оно брата пених крушака, убио је секиром на место Миљу, жену Димитрија Стојковића, ожд. Кривац је у притвору.

31. августа у 10 сати у вече, Милош и Михаило браћа Стаповићева из Краљева село, завадили су се и у тој завади Михаило је ударио Милоша поком неког дрвета дрвље сече, од чега је овај после пола сата умро. Истрага је предузета. Кривац је у притвору.

Ноћу, између 31. пр. и 1. тек. м-ца непознати злиководи утрабио је и одњео собом у планину сина, дечака од 13 год. Сава Радосављевића тог. из Г. Орловице, среза вабуковачког, поручен је пут Радинову, брату Сашинин. да му се на означено место донесе 1000 динара за откуп детета. Кад је Радинов 1. овог месеца изјутра једно злиководу нешто тражењог новца, погинуо је од истог и дете је побегло кући. По опису детињем, зликовац је средњег раста, пронзвалост, малих рамена бркова, стар 26—30 год., у одељу од шајака, шпаранон гортанина. Од оружја има пушку мартинку, велики револвер и преко грудн редиње. Још је зликовац причао детету, да је негде био под судом и побегао из затвора, ко и да сала прни пут кадјукује. Начелство опр. подрињског дешењем Бр. 11447, моли све полицијске власти за најжиље тражење овог зликовца. Ант управе гр. Београда Бр. 26221.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Изборне прилике учешале су посао у Државној Штампарији, у тој мери, да смо због тога морали изаћи по два броја уједно и пропустити пут и сала, да чак и заложници по једаи дан од одређеног дана за изласење листа.

Чим се у Штампарији дође на редовне послове, и ми ћемо учинити шта треба, да лист редовно изађе.

Многи општински пасари тражили су, да им изнесемо у листу формулу записника при избор. Народних Посланика.

Како се ти записници врше под надзором одређених председника бирачких одбора, ми не можемо дати никакова упутства и формуле ове врсте.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 37. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 13. СЕПТЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, по саслушању Министарског Савета, а на основу члана 54. и 102. Устава земаљског, решено је:

Народна Скупштина, састављена из Народних Посланика изабраних за скупштинску периоду: 1903. 1904. 1905 и 1906 годину, сазива се у ванредан сазив на дан 16. септембра ове године у Београду.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 23655, 9. септембра, 1903. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за писара друге класе начелства округа крагујевачког, Радисава Крупежевића, писара друге класе начелства округа београдског; и

за писара друге класе начелства округа београдског, Николу Ј. Марића, писара друге класе начелства округа крагујевачког — обојицу по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 23219, 5. септембра 1903. год., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Димитрију Пејовићу, писару треће класе управе вар. Београда, уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 23218, 5. септембра 1903. год., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 28. августа тек. год. Бр. 5183, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке и доправке зграда јагодинске болнице може утрошити суму од 6455·05 динара по рецидисаном и одобреном плану и предрачуну, и овај издатак ставити на терет партије разних материјалних трошкова Министарства гл. XXXVIII бр. 185/2 санитетског буџета ове 1903-ће године предвиђене на оправке и доправке болница и других санитетских грађевина.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 7895, 5. септембра 1903. г., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., а на предлог Министра унутрашњих дела решено је:

да се општина подунавачка, у срезу жичком, округа чачанског, коју сачињавају села: Грачац и Отроци, по изјављеној жељи њених становника, од сада назива: општина грачачка.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, № 22925, 31. августа 1903. год. у Београду.

Јован Симић, писар прве класе среза пожешког, умро је 28. августа ове године.

П.Бр. 22.619. Из полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, 4. септембра, 1903. год., у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда.

У упутству о издавању и поступању са сточним пасошима од 20. јуна 1894. год. СБр. 4901. прописано је, да сточни пасош, као уверење о својини, преди годину дана, а као уверење о здрављу, у њему означене стоке, осам дана и да сваки, који ван атара своје општине гони стоку у друго које место или на изложбу, панађур или пијацу, мора код свог општинског суда извадити сточни пасош, ако га нема; а ако га има, мора га поднети општинском суду ради оверења, да суд продужи рок о здрављу на осам дана. Даље, прописано је, да увек при продаји и препродаји стоке пасош мора по обрасцу, означеном на позадини сточних пасоша, бити пренесен на купца, а ако на пасошу не буде места више за преписивање, да општинска власт за ту цељ јемственником прошије засебан лист, а крајеве јемственником запечати.

На основу овога последњег прописа, стока је са једним сточним пасошем у року од године дана купована и препродавана више пута и у друга места гоњена. Кад се хтело да сазна, у којој је општини ова стока боравила у последње време, то није било могуће, него се само знало, где је купована. На овај начин није могло, у случајевима констатована заразне болести на њој, да се сазна место, где је у последње време боравила, па се и ветеринарско-полицијске мере нису могле предузети онамо, где би требало.

Да би се ово избегло и у циљу правилнијег примена ветеринарске полиције и редовнијег сообраћаја са стоком, наиао сам за потребно да наредим следеће:

Стока се може гонити из атара једне општине у други, на пијаце, панађуре и изложбе са сточним пасошем, издатим од општинског суда, према прописима, означеним у упутству о издавању и поступању са сточним пасошима од 20. јуна 1894. год. СБр. 4901.

Када сопственик прода своју стоку, било у својој општини или на пијаци или панађуру, тада ће се пасош пренети на купца и с тим пасошем купац може одагнати купљену стоку кући; а ако је продата за пијаца, извести. Ако би на једној пијаци исто дана или за време трајања панађура стоја, означена у пасошу, била препродата, онда се само у томе случају може пасош пренети и на ове купце.

Купљена и кући догната стока може се гонити поново у атар друге општине, на пијац, панађур или изложбу само са новим сточним пасошем извађеним код суда општине, одакле је сопственик и у чијем је атару стока боравила, а на основу пасоша, с којим је догната.

Пропис овај ступа у потпуну важност од 14. септембра тек. године.

Препоручујем Начелству — Управи — да ово обзнани у своме подручју и нареди, да се сваки придржава тачно овог прописа. Марљеним декарима заиазаће, да им наређујем, да ни у ком случају не смеју прекопотписати сточни пасош, ако не одговара предпем наређењу и снакога, који противно ради, казниће најстрожије.

У исто време препоручујем Начелству — Управи — да нареди општинским судовима,

да морају имати у свако време довољан број сточних пасоша, како слободњаји са стоком не би био ометан због немања пасоша.

ПБр. 15.338.
31. августа 1903. год.
у Београду.

Министар
народне привреде,
Ђорђе А. Генчић с. р.

ОПИСИВАЊЕ КРИВАЦА

у

ПАРИСКОЈ ПРЕФЕКТУРИ

Portrait parlé.

(Свршетак)

Слика 2 означује нам са својим именима разне делове ува, помоћу којих лако

Слика 2.

можемо наћи и описати разна ува, која се налазе на слици 3 као најразличнији типови, који одмах упадају у очи. Са мало

Слика 3.

вежбања и труда сваки се лако научи, да опише оно, као што је у ствари, прво уво које види.

При овоме раду треба да се нарочито и опишу по извесном систему и реду карактеристични знаци ува:

1. *Хеликс* ува: а) њена ширина и б) њене аномалије.

2. *Меко месо* на доњем крају ушне шкољке: а) његова форма, и б) величина.

Слика 3. а.

3. *Антитрагус* је рскавичави део ува, који се налази над меким месом, — описује се по: а) нагибу, б) облику и в) величини.

4. Изглед претиња у односу према извици, може бити: угнут, испупчен, раван, или да га никако нема. Претиња ува је овај рскавичави део ушне шкољке, који иде скоро паралелно поред извице ува. И на послетку.

5. *Режањ* ува од главе посматран с лица.

При описивању треба нарочито имати у виду, да се забележи само оно, шта пада у очи, а сво остало, што има опште знаке треба слободно изоставити.

Извежбаном лицу довољно је два три минута, да по овој методи исправе и састави потпун опис какве особе, употребљујући скраћене изразе и речи.

Када агенат има такав опис, врло му је лако наћи описано лице, када се сукоби са њим. Пажњу ће му привући или какав типичан знак, забележен у опису, или слагање два — три карактеристична знака са физиономијом лица. Заблуда је скоро немогућа. Па биш ако се и који пут и деси, да какав агенат, са незнања у посматрању, прође поред каквог кривца, не позна га, нити га ухвати, — искључена је бар та могућност, да се ухапси невин на место кривога, као што се то до сада врло често дешавало. И ова тачност, коју нам даје метода portrait parlé, један је од главних разлога, за употребу исте, да се такве грешке — хапшење невиних — више никако не дешавају.

Какве нам резултате даје у практици ова метода — показаћемо са неколико примерака.

У години 1888 доведено је у париску префектуру — одељење за идентификацију — једно лице од 41 год. старости, за ко-

Слика 4.

весно кривично дело. Ту је узет његов опис и сликано, чију фотографију представља слика: 4.

После осам година, 1896. доведено је у исто одељење опет једно лице — чија је фотографија на слици 5 — које је по спо-

Слика 5.

љашности врло мало, скоро никако, наличило на прво; само се надавало и сада, да је старо 41 годину. Поред тога имало је исправе, које су утврђивале, да му је са свим друго име, а не оно од кривца на слици 4. Када му је узет опис, видело се, да се исти потпуно слаже са оним из године 1888, само што му је сада коса проседила.

У ствари то је била једна и иста особа, и ако је на фотографијама уочљива разлика по спољашности због форме ношења браде. Доцније је утврђено, да су и најбоље исправе о имену и годинама старости биле туђе па украђене.

Други пример. Извесно лице сликано је и мерено у својој 18 години старости, којом је приликом забележен као карактеристичан знак: проширење извице десног ува, што значи, да се извица ува на извесном месту шири и шећа је но на осталим деловима. Ову аномалију Французи називају „дарвиновом“, који ју је први приметио. — После једанаест година ухваћен је један кривац, чији се опис, а нарочито уво потпуно слаже са оним од 18 год. старости, само што је сада имао бркове. Овом једнакошћу ува из доба 18 године и сада после 11 година утврђено је, да је то једна иста особа.

Као што има примера, да су лица, која по спољашности мало или ни мало не личе једно на друго, — тако исто има лица, која по спољашности наличе врло много једна на друге, а у ствари нису иста. Ево јед-

Слика 6.

ног примера. Лица чије су фотографије на слици 6 и 7 по спољашности изгледају скоро иста, а у ствари су са свим различна. Довољно је само да се упореде ува, па да се разлика уочи: код једног је (сл. 6) пре-

Слика 7.

гиб ува испупчен, а код другог (сл. 7) увучен; меко месо је код једног обично величине а код другог приметно велике.

Ван свако је сумње, да је будућност ове методе врло велика. Ова је већ до сада дала небројено примера своје поузданости и тачности. Између осталих навешћемо овај.

У париској префектури постоји нарочита зграда, звана *Морг*, у којој се налазе лешеви разних лица, чија идентичност није утврђена. Једнога дана јави се префектури жена једног од најопаснијих париских злиховаца, назвавши, да је међу изложеним лешевима упознала, или се претварала да је упознала, и леш свога мужа. Ради тога позван је Бертијон, директор одељења за идентификацију, да изјави, да ли је или не, то леш овог опасног злиховца, који се тражи, а чији се опис већ налазио у одељењу за идентификацију. По извршеном мерењу и узетом опису тога леша, и сравњењу истог описа са познатим описом овог злиховца, — Бертијон је категорички изјавио, да наложени леш није овог злиховца, већ са сним другог лица. Жена је напротив тврдила, да је то леш њеног мужа, па је шта више довела и мужевљевог брата, да и он леш искаа потврди, — што је овај и учинио. Но Бертијон је и поред свега тога остао при своме тврђењу.

Државни тужилац, убеђен показима два сведока, жене и брата, мслио је и навалио на Бертијона, да одустане од свога тврђења, што овај не хте учинити. И тако овај леш би сарањен под именом овог злиховца.

После 15 дана ухватили су правога злиховца, мужа оне жене, који је из заблуде већ био сарањен! Утврдило се даље, да је Бертијонов исказ био потпуно тачан, а искази сведока неистинити.

Има већ десет година, како се ова метода употребљава у Паризу. Њу су усвојиле и друге државе, као на пр. Аустрија, Русија, Данска, Белгија и њоме се служе врло добро, тачно и лако. Само ми, као у много које чему, тако и у овоме чинимо изузетак. Жеља је наша, да се ова установа што пре и код нас, те да се и у овоме правцу кренемо једном у напред, а не да се и у будуће ослањамо на оне једне и жалосне описе, који су у употреби код наших иследних власти.

У Француској се већ час и Министарство војно скоро решило, да ону методу уведе и у војсци; да стара начин описивања по војничким исправама, који је мало смешан и врло прост, замени са начином описивања по овој методи. Тиме ће и војничке исправе и списковн имати са свим друге и потпуно тачне податке и описе, но ови досадашњи. Према томе и описи ће бити од свсним друге и веће користи, но досадашњи.

О овоме би требало да разминси и наше министарство војно.

Вој. П. Павлићевић.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА
и
НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(наставак)

Но за тешка кривична дела, врло су већине казне опредељене, које често годинама трају као нпр. за злочинства, убиство без предумишљаја и и с предумишљајем. Но и дуже казне на сирам младих су и супише несигурне и сумњиве и извршењем исте, не може се никада ово постићи, што се у самој ствари добрим одношењем и васпитањем постиће може.

Задржање у казненим затворима треба на првоме месту казна да буде; школа и васпитање имају да ступе напраг пред захтевима казне. Васпитни заводи трајне, међутим, сразмерно, да се прво на развитак тела и душе детиње дела и да му се сроје облагороди, оно је тамо на одношење које је слично родитељском.

О снему томе, разуме се, не може ни говора бити у казненим заводима. Казненом се заводу има само тада прибећи, где је реч о врлом злочинцу, јер иначе казна не може никада недораслог васпитати, али при том може делати, да злочиначко мишљење духовно развијеног скршено буде, и да исти важност казне и моћ права у погледу нишгавности неправа осети, те да тако мало дана казна на једно такво млало лице буде од утицаја, а тиме по могућству утиче на побољшање његово не сме се навести: да и са сним неразвијено дете, издржавајући годинама дугу казну у казненом заводу, постепено ноћне да појми важност учињеног свог дела и казну као последицу истог, те је на тај начин казна иак своје дејство на једно такво млађе лице имала. У појединим случајевима то је истина, али се не сме заборавити, да то не важи као правило. јер развијене детиње у казненом заводу у основа мора бити другојачије, него што је случај са развијеном истога у кући родитељској или ком заводу за васпитање, одношење итд.. јер васпитање у ком заводу је у свему равно ономе у слободи. Створ, који је као дете у ком казненом завод упућен, а који, међутим, доцније исти завод као зрео човек напушта, може само изузетно доцније својим старим другима раван бити; многи се међутим са телесном изнурсношћу и духовном изостало шћу враћају у свет — јер не постоји ни једна ћелија казненог завода, која би се као подесна у погледу телесног и духовног развитка детиње показати могла. Но и поред тога су опако дуге казне, у погледу јако недораслих, сразмерно веома лен резултат до сада показале а исти ће још и лепши бити, ако се овакав начин њене примене продужи! Овој реченици треба у снему да су сагласни бранноци теорије, који кажу, да је казна награда злочинцу за кривично дело његово.

Колико имамо ми младих, који годинама дуго по казаматима проводе? Веома мали број тако, да се према броју случајева сумњив закључак навести може. Ми морамо рачунати на претежни број кривичних дела младих, који с обзиром на зрелост њиховог разума, повећине буду месечним па често недељним казнама осуђени. За ове, који су још неразвијени и незрели, и који не могу да констатују општу разлику у погледу појма права од неправа, и то као етичку преставу, важи као правило, да се у њиховом развитку казном ништа не постиже, да они из казненог завода излазе са већом злобом и дукавошћу, а да се према томе не могу поправити. Међутим се поправљале за млада лица мора захтевати, па ма како се мислило у погледу поправљања одраслих у казаматима. С казном се не може циљ постићи, ако се иста буде с обзиром на увиђавност злочиначеву примењивала, а међутим, не буде се могла жеља једног оваког лица у погледу даљих намера за нова кривична дела субдити. Тиме се једино објаснити може, од куда толико велики број поврата од стране младих.

Није никакво чудо, да се млади злочинац, одмах непосредно по издржатој или опроштеној казни, лаћа онога старога заната; три или четири осуде због краће пре четрнаесте године, није никаква реткост!!

Са онога ћу места навести један мали одељак из извештаја једног париског тамничког беседника из године 1881. који потпуно потврђује ово, што ја мало пре наведох:

„Свакљевајући, приправтај затвореника састојаше се понављање из сасвим младих осуђених са кратковременим казнама.“ Жалосно је видети читаву гомилу дечака и девојчица у цвету њихове младости, како труну по казаматима, на које казна не само неправно не утиче, већ шта више иноди, или, она их деморалнзира, квари и чини много шгетнијим по друштво него што су до сада били, и ја никада до сада нисам на сакљевајуће нарељење § 57 крив. закљеву пажњу обратио, него што је случај у овој години био. Само неколико примера'

„Нама је била предата једна четрнаесто-годишња, телесно невазпитана, рђаво васпитана и морално напуштена з из приличпо образоване породице девојчица, која је због покушаја крађе и фалсификовања исправе осуђена била. Хтела је помоћу једног лажног писма робу из једне радње да дигне. Пошто је суд са сигурношћу казао, да је иста у моменту извршења довољну увиђавност имала и да је казнимост истог потпуно појмила, то и поред, све молбе родитељске да се преда ком заводу за васпитање, иста бејаше на три дана затвора осуђена. Обиласиот једне тако краткорочне казне дете апсолутно не може да појми, утицај исте у погледу детета мора да буде у сваком случају никакав; међутим штета од једне такве казне по будућн живот детиња мора де буде ужасна.“

„Један мали врло напустени — шегрт — дечко од својих 14 а који међутим наглеђаше да нема више од 12 година, од свога мајстора и оца побегао и више пути из дућана истих крао рапу и др.; даље је детињском злобом, шале ради, пушгао, да из бурета аетини и сирће истече. Такође и код њега бејаше потребна увиђавност проналења и он бејаше на годину и два месеца дана затвора осуђен, коју казну такође у нашем затвору издржа. Казна није на њега од познатног утицаја била, па и поред свега тога, и ако је код њега у моменту извршења крив. дела довољно увиђавности у погледу истог констатовано, њему иста не доставаше у погледу саме казне. С тога се и у овом случају готово са сигурношћу може рећи, да ће казна на њега више рђаво него добро утицати, и да ће он са већом поквареношћу по истеку казне у слободу ступити.“

По једном другом примеру продужава мој једномишљеник даље:

„Не били се код сних ових кривица, казни васпитавања могло строго кривичанско на-

спитање претпоставити? Не показују ли такви примери, чији би број још много већи могао бити, како је веома потребно, да се деца испод 14 година не требају затворам осуђивати и како би према томе изнета наређења § 57. крив. закона благословена била?"

Против примене казне затвора према деци, мора се још нешто споменути. Млади злочинац, који још 14 година нема, из каменог завода ступа поново у школу или што, како може бити, тек се у њу прво пут уписује. Све друге врсте школа као гимназије, реалне и грађанске школе не примају такве кажњене елементе, само основној школи то право неприлазе није допуштено; не само за мора једног тако кривично кажњеног дечка да прими, већ шта више, она мора да прима и ону децу, која су из других школа истерана, јер је настава основна неограничено сваком детету допуштена. У томе леже велика опасност. У основној је школи заступљен познавање овај елеменат, из кога се познавање млади злочинци репрутују. Јер осуђена, која по издржању казне први пут у школу ступа, или се у исту повода враћа, бива од других, другова својих — њака — избегаван што је познаваше, или својом појавом казнина код истих чуђење, као стпор који је нешто особито доживео и који нешто има себе већ има. У првом случају други бивају рађо ретко покајничношћу његовом заражени, јер избегавани обично са свим пропадне; у другом пак случају је кажњени њиак времена, он је обично вођа или коловођа слојих садругара, с којима у познаваности упоредо корача. Нико се заиште не да завести као дете од друге деце, особито оних, којима се изнесна надмоћност приписује.

Тако може један осуђени читаву класу са собом завести. У последњем времену, ја сам имао прилику једну овакву појаву посматрати, када се у једној великој вароши једна велика дечија дружина младих образовала, између којих ни један немаше више од 16 година а која стајаше под руководством једног који до тада већ четири пута осуђиван беше.

На овај су начин, многи дечаци, који до тада не бејаху осуђивани, први пут злочинцима постали. — Ја сам уверен, да би се то исто морало десити и са заводима за васпитање, јер су тамо готово увек сакупљена она деца, која су дотле бар по једно крив. дело учинила. Но узмемо ли, да су у заводима за васпитање понајвише деца дотле неосуђивана, и која немају никаквог појма о затвору. Но управници васпитних завода не полажу на ову околност готово никакву вредност, они не виде никакву опасност при примању дечака на васпитање, који су до тада осуђивани били. Разлика овде лежи на са свим другом пољу. Кажњени у основној школи остају у месту рођења, у месту често, где су крив. дело учинили, она се за затвора враћају у исту средину где су и били, у којој су погрешили, из које су у казамат отишли, они се враћају истој околини у којој су се покварили, они дишу исти ваздух, они поражају по истим улицама опет, они ступају вечито противу новим надзирања живота, којима обично подлежну. У завоју за васпитање они су страни и са ступањем у исти они заборављају прошлост своју. Једном једином опоменом директора завода, прошлост се сарањује и нов им се живот са новим утицајима ствара, на спрам којих они не могу равнодушни бити. Њихове ранije грешке остају потпуно сакривене, јер често осим директора ни сами учитељи ни настојници о истима нису ништа упознати, а о томе не могу ни садругари једног таквог детета знати, пошто је прићање о томе са сим забрањено. А што је главно, такви питомци нису са сим слободни као што је то случај са ученицима јавних основних школа, која назив школе узимају потпуну слободу. Они никада нису без надзора. Упоредимо ли живот многе деце у кућевном јаду и несрећи са животом васпитних завода; први без икакве удобности, морају и у будуће снега да се лише што би им за живот и васпитање потребовало, на против питомци једног васпитног завода лобијају све, као добру храну, посебно одело, они уживају на чистом ваздуху, напикнадају се од ред итд. једном речи имају снега што им је за душевно и телесно развијање нужно.

За горе наведене опасности, често су основне школе биле криве и учитељи узимати на одговор, пребацујући им се у исто време, да своме позиву нису дорасли. Но то је погрешно; основна школа може и мора једино домаће васпитање допунити, али она не може без домаћег васпитања или погрешног домаћег васпитања и при најбољој вољи и при највећем напору ма какав успех показати. Шта помаже то, кад учитељ на нешто као пријну показује и као нешто што се има као најчасније и најдостојније сматрати кад је међутим, то исто у очима родитељским пека руга, нешто што непаља и што није достојно поштења човека. Ученик обично долази тада у недоумицу и разуме се, да су сриду истог његови родитеља увек ближи, он много радије следује ономе што у својој кући чује и види, него учитељу, на кога се у кући често с поругом показује и презрявим чини. За ову нема мало завидљиву ситуацију а отуда природно рђаво васпитање не може се апсолутно ништа основној школи и њеним учитељима пребацивати.

Као год што, када се осуђене млади злочинац по издржању казне у школу врати, постоји опасност од истог, тако исто и у погледу његовог садругара на улици.

Довољних и добрих наређења у погледу васпитања запуштене деце недостаје многим савезним државама у Немачкој.

На појединости постојећег права осврнућу се у доцнијем одељку. Овде ћу само то констатовати, да у опште недостатак лежи у томе, да власти не могу противу деце због васпитања корачити, док исто не буде какво кривично дело учињено или док се родитељи истога у погледу васпитања не огреше. Поједине државе у опште не познају никакву наредбу противу неваспитности деце. У многима пак употребе исте није осигурано.

Са овим је довољно доказано, одакле оволики број младих злочинаца.

У колико ће се поменути бројеви младих злочинца умањити, над би сви поменути недостаци савладани и над би постојећи прописи у смислу оних примедаба поправљени били, не да се казати; с овим не треба изилити, да би све помоћу истих спашено могло бити, али се сме тврдити, да би се број младих на према том и одраслих злочинаца, у колико се ови последњи из ових доцније рекрутују, морао у толико смањити, разуме се у колико је то могуће постићи.

Свакојако, веома много њих неће са овим назатањем да се сложе, јер рђао много још противника има, који су противни тзв. принудном васпитању. Како се често чује, да се каже „принудним васпитањем, деца постају још гора, још покварења." Свакојако мора се казати, да сви заводи не дају подједнако добре резултате. Код нас су, факт је, државни заводи за васпитање још у повоју и с тога се исти појављују у најразличитијој форми. Но и према данашњем стању ствари наших принудних васпитних завода, рђао се је леп резултат постигао, и ја питам сваког онога, који се у погледу истих рђаво изражава, на чему исти основа то своје тврђење. Сажалевајући, о томе рђао многи дају свој суд, који у самој ствари готово ништа не разуме, већ причају ово што су од других чули а којима такође у овоме свако знање оскудева. Ја сам у овоме, од како је поступање с младим злочинцима предмет претресања групе интернационалног криминалног удружења, веома много искусно. Прост случај, да један бивши питомац каквог принудног завода за васпитање учини доцније опет какво кривично дело, основ је, да се покаже на рђану страну исто, премда та иста лица, која то тврде, посматрајући кривична дела младих у повратку, сматрају исти као нешто што само по себи долази, не водећи рачуна о узроцима, зашто се то тако дешава и од куда је то. Наша напори у овоме не наилазе на озбиљан отпор од стране оних, који у својим разлозима против принудног васпитања, безопредности истих наводе, ирцеви нете из повратка оваких питомаца; мало су опасници они противници, који у погледу својих навода никакво доказно средство не истичу, али који узимају, да једноме младом злочинцу у сваком случају, довољна увиђавност оскудева и труде се, да ово и докажу.

Земља у којој је принудно васпитање високи ступањ свога развитка достигло, јесте Енглеска, а пошто смо и иначе навикнути, да потребан материјал за наше законодавство од странаца заимамо, то и у овоме не треба да изостанемо већ страном примеру да следујемо.

У Енглеској постоје васпитни заводи за децу неодговарану, без да су иста иначе какву кривицу учинили, даље за нагабудје, напуштену децу, децу чији су родитеља робијом или вишегодишњим затвором осуђени, за децу која одлополука или курваља живе итд. и напослетку за децу која су због неуправности при извршеју крив. дела сваке казне ослобођена; за тим постоје заводи за поправљање оних деце које су после издржавања десетодневне казне истима на поправљање предати.

Ово последње је закон, а у пракси се као једна врста ограде осећа. Дешава се, да судије десетодневну казну изрекну једино

из разлога тога, те да би једног таког младог заводу за побољшање предати могли.

Не постоји сумња у погледу благодарног утицаја ових завода за побољшање и васпитање у Енглеској, и тамо се пише, да се опадању криминална дела у последњем времену на првом месту утицају ових завода у погледу младих злочинаца благодарити има.

У погледу младих, благовремено принудно васпитање је изврсно предохрањује дјетство показао[1]! Број младих злочинаца сваке се године, непрестано умањава, премда се је број становништва у последњем годинама за 5—6 милијуна увеличао и премда Енглеска због индустрије своје у сразмери и насупрам других земаља веома велики број огромних вароши има, у којима сиротиња и пропалост несразмерно царују. Свакојако, принудно васпитање у Енглеској стаје дост пута више но што је то случај у Прајсној, но овде треба имати у виду и корист, коју Енглеска умањавањем броја злочинаца добија.

И поред свега тога, што енглеско принудно васпитање није до потпуности изведено, оно је ипак извртан успех до сада показало, јер се је број казнених лица у пркос свега прераштања становништва округло за 43% смањио. Када је код нас све добро, зашто се овако добар резултат није постигао? А да тромисли у овом нису несавладљиви, као што се то многострукo тврди, о томе ће доцније говорити. У другим се је државама такође нешто лиш резултат принудним васпитањем постигао[2].

Наводи против проширења принудног васпитања нису још исцрпљени.

У једном, комисији послатом мишљењу, бејаше речено, да се они чланови азиенхенских предлога требају добацити, којима се иде на то, да се казна у погледу деце извесног доба старости има одбадити и место исте увести принудно васпитање, јер вели, друштву данашњега времена не може се наћи лек у принудном васпитању већ у строгости казне.

Као оскудица азиенхенских предлога из 1891 год.[1] је нађено, да су се исти без икакве мотивације у свет појавили а што је, као што се из акта берлинске конференције види, прилично забављо и неразумевање изазвало. Нарочито се у овоме једно мишљење одликовало. Но можда нас писац поменутог мишљења рђаво разумео или у то неповање, руковођен што последња реченица не бејаше ни једним основом потпрепљена, да се номе хоће да препоручи: да се граница казнимости од 12 на 16 годину помера једино на разлога тога, што увиђаност не може и не сме да буде претпоставка казнимости и што је према предлогу судији на слободну вољу остављено, ће ли извесно лице од песнесете до двадесете године на казну осудити или га предати ком заводу на васпитање, то би се тиме, вели, државна власт у погледу гонења и кажњавања злочинца ослабила. Можда би писац поменутог мишљења сасвим другојачије мислио, када би прочитао, да смо ми далеко од тога, да хоћемо државну власт да ослабимо, руководећи се у томе једино тиме, што хоћемо на рачун казне принудно васпитање да проширимо, јер не признајемо претпостављене данашњега права у погледу казнимости младих већ да се исте у мало доцнијем добу старости појављују. Један поглед на начела у последу примене казне на нередосле морао би га уверити, да и ми строгост тамо не ћемо, где јој у самој ствари места и нема. Може извесно принудно васпитање које годинама дуго траје, много строжије да изгледа него ли затвор од непуних дана; или чини ли у овоме разлику сама реч „казна“!?

Д-р **Андра Гавод. Живојеб.**

(Наставиће се)

БУНАР УЗДИСАЈА

КРИМИНАЛНА НОВЕЛА

од Максима Олујића.

(Наставак) 3

После овог открића, за мене је бар, било несумњиво, да је д-р био убица свога стрица . . . . .

Убујући јако, пратих се одмах у стан и сам се предадох размишљању. Дуго и дуго посматрао сам парче хартије, за које беше везана судбина једног Жана, његова слобода, част, срећа, као и срећа оне коју љубљаше. Једно време занимах се мишљу, да одмах предузмем кораке за ослобођење невиног младића, односно да оптужим д-ра, али над сам о сиему мало забављите промислио, дошао сам до закључка, да би тиме могао упропастити целу ствар, по што би моји врло слаби докази против д-ра морали пасти пред утврђеним *фактом: да убиство старог: грађа није могао извршити страна већ само укућанин.*

— Како, којим је тајним путем овај човек, кога оптужујете за убиство стрица, могао њу у одаје убијеног, кад се тачно зна: да су сви улазци у кућу била непрекрељени? Је ли могуће да се у циљу убиства, уђе у једну малу забрађу, а да се том приликом, не остави ни најмањи траг иза себе?

На ова питања, која би ми истражни судија, без сумње, постанио, приликом моје оптужбе, нисам могао наћи никаква одговора и с тога се реших: да за сада ћутим и чекам даље развој догађаја. Али, докле чекати? Кажу да ће свадба бити кроз месец дана . . . . . .

Субота 22. октобар. И поред свег заузимања за Жанову ствар, ипак не престајем бинити се и мојим студијама, а нарочито проучавањем старих рукописа у градској архиви. Моју нарочиту пажњу привукао је на себе један стари рукопис, велики око 100 табака и исписан руком грађанина Доната, који је био савременик „Великог рата“, а уз то и добар патриота. Представљући га, напућох у њему једног дана и на оне ретке: „Труће патриота разбијене су, оне се враћају у град и крију по појединим кућама, јер их разбојници гоне. Сваки, који се ваће у војничком оделу, биће убијен. *Око 12 тремадира и 3 топџије, који се беху склонили у подрум једне куће у „Горњем Граду“ страховито су намасакрирани а њихове лешине побацане у бунар, који се налажење у овом подруму. Услед овога, краља дода показала се чак и у бумару грађанина Николе Хибода, чија је кућа у „Доњем Граду“. Ниже исказане могућност, према овоме, да постоји неки подземни канал, који везује Николин бунар са гробницом оних несрећних бранилоца отаџбине*“.

По прочитању ових редака био сам толико узбуђен, да сам несвесно скочио са столице. Бунар у подруму, подземни канал, веза између два бунара..... Зар се мој бунар не налази у подруму..... али онај други..... Не смем још ништа да говорим док не пронађем место, на коме је била кућа грађанина Хибода а тада..... тада ћу позитивно знати на чему сам.....

* * *

После дугог распитивања о месту на коме је била кућа Николе Хибода, упутише ме назад на једног старца, некога „Чича Жерома“, који имађаше преко 100 год. један гамен одеће ме к њему. Обувен у дрвене опанке, са вуненом капицом на глави и рукама у џеповима, сирома старац пре је личио на скелет но на човека. Оваквa бедни изглед једног живог сведока револуције и великог рата, на кога су суседи због његове велике старости с подсмехом гледали, побудио је у мени једновремено и сажаљење и поштовање. Пакло дувана, којим сам га по савету Мошином одмах понудио, имало је огромног успеха. Са одушевљењем, које је, према његовом добу старости, било за дивљење, исприча ми старац валдан интересантних ствари. Кад смо, најзад, постепено дошли и на говор о заузећу Сен Жидијена од стране вандејске војске, упитах га с грозничавим узбуђењем да ли што зна о грађанима и тобиџама, чија су мртва тела бачена у један бунар у „Горњем Граду“.

— Добоме да знам, одговори старац, без размишљања. Прошле године целу сам ствар причао још једном господину.

„Задрхтах и упитах коме господину?“

— Господину д-ру Гранде-у, који је лечио од богиња моје мало праунуче.

Једва сам се уздржао да не узвикнем од узбуђења после овог одговора. Срећом, те старац, због слабог вида, ништа није опазио, иначе тешко да би изговорио ово што следује:

— *Господин д-р се нимало интересовао о тој ствари, но што сада станује у кући нок. Хибода.*

По што ми више ништа није требало, то се опростих са старим и упутих, не знам ни сам зашто, кући д-ровој. Иста беше затворена, али, разгледајући двориште, опазих да су врата на штали отворена. Један поглед кроз иста ми је довољан, да у једном углу смотрим мали, четвороугаони бунар, ограђен каменом и готово сапривен вештачки направљеним стубовима гранита. Застах, као укопан, на уласку. Жеља, да изближе разгледам и испитам тајанственни

[1]) Државни принудно васпитање итд. у Холцендорфовој књизи о америчким заводима II. стр. 330 и 39.

[2]) Фрзенутка, Холандска са 10% у опадању.

бунар, појавила се у мени једновремено са страхом да таквим мојим поступком не покварим целу досадашњу истрагу. Назад је радозналост победила страх, и ја се унутрашњим бунаром чврстим коракима. Тек што сам погледао у отвор његов и видео, да тамни подени слој једва долирује лице, кад се од једном чу иза мојих леђа један подсмешљиви и мени добро познати глас. Окренух се, и најпре се у присуству пакленог д-ра Грандеа.

Ухваћен опако на самом делу шпијунисање, толико сам се збунио, да сам једва прошапутао ово неколико речи: „Опрашћи поред отворене капије и видећи ове дивне радове, нисам могао одолети мојој аматерској радозналости а да их изближе не разгледам, па ма и по цену неучтивости. Молим вас лепо, г. докторе, да ме извините за ову слободу".

Са очима, упртим у мене, д-р слушљиво слушаше овај мој говор, а кад ја заврших додаде он са провидном иронијом:

— Ваша, потпуно оправдана радозналост, драги господине, веома је ласкава за срећног сопственика ове реткости.

Одмах по овоме ми се расталосмо, по што смо се претходно хладно поздравили.

Било је извесно, да ће се д-р у будуће чувати од мене, али је исто тако за мене било извесно и ово троје:

1. Да постоји подземна веза између мога и др-ог бунара;

2. Да је к-р за ноту сазнао пре злочина и то од старог Жерома, и најзад

3. Да је ова веза у виду канала, који једновремено, служи и за мењање вина-а воденог у бунарима и за прола. Водени слој у д-ром бунару само је привидан. Помоћу једне устаљаче, коју сам опазио више бунарског отвора, он је дакле у стању повући и стако доба воду из мога бунара. Чак и сама Мона то је констатовала и то у очи злочина. Сад сам на често и са оним подземним удајисајма. Приликом отицања воде из мог бунара у д-ром, падуг струје кроз искривљени канал, и том се приликом, просто на основу закона акустике, јављају чудноватн звуци, којих се сирота Мона тако много плаши.....

Четвртак 2. *новембар*. Поноћ је. Испитујући бунар, констатовао сам, са задовољством, да су моје претпоставке о подземном каналу и свему осталом, биле потпуно тачне.

Од како сам у чудноватој кући, данас је први пут како чујем уздисаје из бунара. Према ономе што знам, овај појав не би ме ни мало изненађивао кад не би био у вези са једним, много чудноватим догађајем. Ну да испричам мало раније како је цела ствар текла.

Ради мојих приватних послова, морао сам путовати у оближње место, и с тога сам узео дводневно одсуство од дужности. При полазку на пут, а то је било јуче пајутра, сусретох се на железничкој стоници са д-ром Грандеом, који ми, на моје велико изненађење, приђе и врло љубазно пружи руку, изговарајући, том приликом, ове речи:

— Дакле већ на одсуство?

— Да, али врло кратко, драги д-ре. Свега дан и по.

— На шпак довољно да човек моментално заборави на наш мирни Сен-Жилијен.

— После овога д-р ми пожеле „срећан пут" и заћуби се у гомилу путника а ја остах да целим путем размишљам о узроку ове његове приврдне љубазности. Тек по повратку сазнао сам за исти. Жао ми је само што га одмах нисам смео казати Мони, која ме пресрете сва престрављена и поника:

— Ах, господине, бунар је поново отпочео уздисати!

— Од када, ах Боже мој то вам не могу тачно казати. После наше одласка, ја сам остала у кући скоро до подне и зато се време више ништа чудо. Тек ово 4 сата по подне, кад сам дошла да обиђем кућу, чудо се тако страховито уздисање из бунара да сам, право да кажем, побегла безобзирице.

Изненађења мојим ћутањем, после свега овога што ми је испричала, Мона ми готово у прониза, рече:

— Господин налази да је све ово било природно!

— Сасвим је тако, Мона, и све се да објаснити са свим просто једним обичним, акустичким појавом. Не плашите се ништа, и у вашем сопственом интересу не причајте ником о томе шта сте чули, да се не би кућа дискредитовала.

У место сваког одговора, „страх" свако климну главом хотећи ми овим, без сумње, показати како врло мало верује мојим речима. Оставих је да до миле воље размишља, и пожурих се у моју собу. Једно ново изненађење очекиваше ме овде.

Тражећи план о подземној вези између два бунара, који бејах састављо на неколико дана пред одласак на одсуство, морао сам, после дугог и дугог узалудног тражења, доћи до закључка: *да га је неко украо*. Али, ко би то могао учинити? Мона једина имала је приступа у моју собу, али би и сама помисао на њу била грешна. *Значи, дакле, да је неки странац улазио у кућу за време мог одсуства. Али који и како?*

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Упућена су нам ова питања:

I.

„По члану 110. закона о општинама, у општини н-ској одређен је био парочити благајник.

Поводом поправљања у живот закона од 1865 године, указом од 23. марта ове године, општински је одбор избрисао из буџета помињуту плату благајника, и господин Министар одобрио је такав буџет.

Кад је после 29. маја враћен у живот сазвани закон о општинама, по коме општине изнад 500 пореских глава морају имати своја благајника, одбор општински донео је парочиту одлуку за плату благајника, па пошао на одобрење господину Министру финансија, али он није хтео да је одобри, налазећи, да се таме штете интереси општине.

Према овоме постаје питање:

а, мора ли свака општина, која има преко 500 пореских глава, имати своја парочитог благајника;

б, ако не мора, онда зашто је свима осталим општинама у овоме срезу одобрен кредит за благајника, а овој се не одобрава?

в, мора ли примити касу једна од кметова, сем председника, коме је то законом забрањено, над су они сва исписмени; и

г, је ли овакав рад господина Министра финансија правилан?"

II.

„Никола Перић из Сватиње ср. зајечарског, поднео је молбу окружној шумској управи ове садржине:

„Ја имам забран у месту звоном: „Тиња", атару општине сватињске, које је записат у пописној књизи поменуте општине под бр. 100, парцела 8 и 13, који подлежи државном надзору по чл. 81 закона о шумама.

За ову 1905. годину сечао бих у овом забрану јасени за исхрану стоке, пошто ми је то једина забран.

Ну пошто ми је општински суд свопштио, да ми речено земљиште (парцеле: бр. 8. и 13) подлежи државном надзору, то сходно чл. 40 правила о сечи и пром. грађе и дрва, и распису те шумске управе Шбр. 1054, молим управу да ми исто своје, познатим јој путем, изволи одобрити сечу јасеника у поменутом забрану.

Такву по чл. 40. правила не пишам".

Ову молбу Николину, пратила је шумска управа општинском суду, те да од молиоца наплати прописану такву.

Налазећи, да је овај захтев шумске управе противан закону, општински је суд дао овакав одговор:

„Пошто се по чл. 40. правила о сечи и промету грађе и дрва, молбе општног рода извршују без икакве таксе, то суд не зна, колику такву треба од молиоца наплатити, тим пре, што се то из наређења управе не види".

На овај акт, управа је одговорила, да молбе овакве садржине не долазе под наређења чл. 40. правила, већ под наређења чл. 15. поменутих правила, с тога треба наплатити такву као год и под осталих молаба, које се упућују државној власти.

Општински суд, налази, да је овде случај чл. 40. правила, и да је, по томе, рад шумске управе погрешан, па моли уредништво да и ово каже своје мишљење".

III.

„Општина гр-ечка, придржавајући се расписа господина Министра унутрашњих дела Шбр. 12545, пошто је већ имала 12 грађана, изабраних сходно т. 16, чл. 84. закона о општинама, изабрала је главачки одбор, за избор кметова, у смислу поменутих законских одредаба.

По свршеном избору изабраних је жалба Државном Савету, и он је поништио избор кметова само за то, што је нашао, да је главачки одбор незаконито састављен, јер је збору председавао председник општине, а то је, вели.

противно чл. 181. закона о општинама, по коме је имао да се састави гласачки избор, пошто су оно прва изборн, који не по оном закону врше.

Како је оне године Државног Савета противно поменутом распису господина Министра, то је потребно да се објасни: како ће се поступати код пакпадних избора општинских чланова, који се имају вршити, пошто су ранији поништени?*

IV.

„Павле Јовановић из општине бр-ћеке, наљен је од стране пореског одељења са 207 динара, за неправљу капиталца датог под интерес, по мешници.

Пошто је пресуда одељења одобрена од сешје надлежних власти, Павле је поднео молбу за поништење, јер му је молба прађена пре неколико дана, пре општине са новембром, да за ефективне приносе не може бити поништења.

Како је и моје председнике казнили од стране пореског одељења са 50 динара, за дабино куљење пореза, па се посло мишљу да тражи поништење, а сада види свакаг одговор пореских власти, то настаје питање: да ли и ова пресуда долази у ред ефективних, и да ли ће за њу моја бити поништења или не?*

V.

„Моја општина ни-сак, у округу пожаревачком, наплаћа је непосредни порез и држапске прирезе, као и обратни порез још августа месеца прошле године, те су, тако, на лугу остали само прирези: окружни, срески, школски и т. сл. који су пренесени у другопаки распоред од ове године.

Како се, пак, по другопаком распореду укупно поди непосредни порез и државни прирези са осталим прирезима, и то у рубрици „непосредног пореза*, то настаје питање, да ли треба наплаћивати на ове прирезе и интерес, пако што пореско одељење тражи, или се, интерес наплаћује само на суму непосредног пореза?*

На ова питања одговарамо:

I.

По члану 110. закона о општинама, свака општина, која има преко 500 пуполетних грађана, мора имати сваки наредни благајника, ну који може бити један од изабраних кметова*.

Како што се види, ово је законско наређење заповедајуће, а апуталац не може бити — да свака општина, која има више од 500 пуполетних грађана, мора имати и свога наредног благајника.

Благајник може бити и који од изабраних кметова, ако га, наравно, изабере општински одбор, али тај би морао бити писмен, јер се посло благајника не да претпоставити па записати без добре писмености.

То, истина није наређено законом, јер је писменост условљена само за председника, али и по природи самога посла, што би га имао радити, и по свему не може се замислити неписмен благајник.

У остаком, неписмени кметови не би се чак ни морали примити благајничке дужности, јер опако исто, као што одбор не може бирати благајника из редова кметова, тако и они не морају тај избор примити, ако дужност, према својим способностима, не би могли тачно вршити.

Изгледа чудновато, да није одобрен кредит на плату благајника, над је ово законска полоска.

То ће, свакако бити са необазпетпостн органа, који су реферисали у министарству финансија по тој ствари, зато се опет треба обратити са молбом преко господина Министра унутрашњих дела, нашосећи, уредно, опширно ову ствар, па ће се кредит одобрити.

II.

Члан 15. правила о сечи и промету грађе и дрва, говори о сечи шпајника у државним шумама, а не у приватним.

И како ову сечу одобрава господин Министар 'народне привреде, те је потребна и молба оних, који сечу траже, и такве су, опет, молбе подношене такси, то је са свим разумљиво, што се у тим случајевима такси наплаћује.

Међутим, са свим другчије стоји кад је сеча у приватним забранима, за које случајеве важи чл. 40. поменутих правила.

Ту чак није потребна никакна писмена преставка; али, ако се она и учини због тога, што су органи шумске управе далеко од места, из којега је сопственик забрана, та представка не подлежи такси.

То је тако чисто и јасно, да је у опште за чуђење, како шумска управа није могла смех да ово види и учи разлику између чл. 15. и 40. поменутих правила.

Ако шумска управа не би хтела да одузетне од свога погрешног захтева, онда општинска суд треба ову ствар да преставе својој полицијској власти, која ће наплаћивати путем тражити расправу овога питања.

III.

Чланом 201. т. 7. Устава земаљског, враћен је у живот закон о општинама од 21. марта 1902 године, и он важи пако са свим новим законом, пако да до сада није ни постојао.

Овај закон о општинама у своме чл. 180. предвиђа тако звапе прве изборе општинских чланова, и за њих прописује нарочити гласачки одбор, предвиђен чл. 181-им.

Састав овога одбора нема ничега заједничког са напређењима чл. 37. и 38 поменутог закона, које важе за редовне изборе.

Према овоме, следиште Државпога Савета правилно је, јер се они сазивају изборн општинских чланова имају сматрати за прве изборе, по овоме новом закону о општинама, па и састав гласачких одбора мора бити оваквог, пако прописује чл. 181. овога закона.

IV.

Кривице за утају пореза јесу сасвим кривице, као правилне казне за дабино куљење пореза не могу ући у тај ред, јер се оне јављају само чисто административно — дисциплинско кривице и долазе у другу категорију.

Питање о помиловању по овим кривицама расправљено је расписом господина Министра Финансија, од 17. маја 1893 год. Пр. Бр. 2405, који гласи:

„Досадашњом праксом било је утврђене правило, да за осуде кметова, за небрежљиво куљење пореза, по закону о непосредном порезу, не може бити помиловања.

Разлог томе био је тај, што су ове осуде убрајане биле у фискалне осуде, за које у принципу не може бити помиловања с тога, што се у њима сукоб јавља државно као приватно правно лице, које има права на накнаду штете, а не фискалне осуде увек и свуда.

Нашао сам, да досадашња пракса у погледу осуде кметова за небрежљиво куљење пореза, нема за себе овај нарочити разлог, који важи за фискалне осуде, због тога, што се оне не крећу за материјално оштећење државе, те и питање о накнади штете ту са свим отпада, већ за забавност, који довоси само одношење притицања државних прихода у државну благајну, а друго с тога, што су за често фискалну страну, где има и материјално штете за државу, кметови одговорни по закону о Главној Контроли (чани 111 и 112 тачка 3 у вези с чл. 55. истог закона) за коју одговорност не може бити помиловања.

Из тих разлога, осуде кметова за небрежљиво куљење пореза, дошле у другу категорију — категорију административно-дисциплинских осуда; а пако за њих и закон о чиновницима грађанског реда, у своме 55. чл. ставу првом, признаје и допушта помиловање, те је правилно, да исто мора, у начелу, важити и за ову врсту кметовских осуда.

Саопштавајући начелству, управи, ово своје гледиште на природу правила кметовских одпосно небрежљивог куљења пореза, препоручујем му — још — да се од сада, са подручним органима, по њему управља, и да о томе, у даном случају, обавести и интересоване.*

V.

По чл. 109. закона о непосредном порезу, интерес се плаћа само на суму непосредног пореза и државних приреза, у колико није на време плаћена, а не и на остале прирезе као што су: окружни, срески итд.

Према овоме, над је у општине в-сној, порез и државни прирез плаћен већ у прошлој години, а остали само прирези, онда се на њих не ће плаћати интерес.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Франц Келнер, из Рудогевнаље, у Аустро-Угарској, побегао је 1. ов. м-ца, непазно где, од свога газде Цветка К. Сезановића каменара овд. Франц има 25 год., оњељен је, пун, плав, са малим зашиљеним брковима. Моле се све полицијске власти, да Франца живо потраже, и пађеног спроведу Управи града Београда, с оним на Бр. 26637.

Симјана или **Васиљија Вукомановића,** из Прњавора, среза мачванског, побегла је ноћу између 1. и 2. ов. м-ца. из притвора среског. Симја има 20 година, рђета је средњег, лица округла, нос смеђе оштиване, чела обичног, обрва смеђих, очиџу граорастих у одељу мачванском. Моле се све полицијске власти, да Симјану живо потраже и пађену спроведу начелнику среског у Владимирцу, с поимом на Бр. 10582. УБр. 26672.

Мирко Живојиновић, бив. ћумур, у друштву са **Радивојем Н.,** за кога се не зна ноје и

откуда је, украли су ноћу између 25—26. пр. м-ца, Сави Стојадиновићу, кад. из Крагујевца ове ствари: сребрн сат с ланцем, један пар предуж, један пеперез, један сламнп шешир, 2 кајиша за опасивање и до 10 динара у готовом новцу. Мирно има 17 година, раста је средњег, приколасаст у лпце. Начелство окр. крагујевачког актом Бр. 14636, моли све полицијске власти за тражење ових крадљиваца. Акт управе Београда Бр. 26496.

Јован Рашић, бив. слуга код Јосифа Крсмановића, трговца из Пожаревца, украо је 1. тек. м-ца своме господару ове ствари: 2 велике и 2 мале сребрне кашике са монограмом „J. K.“ једне поре цпнеле, 2 мушке пошуље, 4 прагне и прибор за умпвање. Јован има 19 год., стаса је средњег, косе смеђе, обрва прпих, образ округлих. Ја крадљивцем, који је у бегству, ваређује се тражење. Пронађеног треба стражарно спровести начел. окр. пожаревачког с позивом на акт Број 12811, или управи Београда с позивом на Бр. 26522.

Илија Вујановић, бив. осуђеник, који је под кварта дорћолског био под кући, истрган и у притвору, побегао је из онд. кроз болнпце, где је био на лечењу, пре три месеца.

Илија је родом из Босне, стар до 40 год., насек, приколасаст, развијен конпчат, подужих прних бркова, браде обријане, очпју крупних, на једној руци кажппрст му је скоро до половине одсечен. Од одела има гуњ и чакшире од прног сукна.

По сазнању, Илија се је неко време налазио у Барајеву, у срезу посавском, округу београдском, а у последње време ваћан је као-ружан у срезу мачванском.

Ноћу између 23. и 24. августа тек. год. разбојници су напали и опљачкали у својој кући *Илија Којић*, земљ. из Клења у округу подринском, те се он основом сумња, да је ово дело извршио Илија Вујановић, јер је пре тога времена служио у Клењу. Моле се све полицијске власти да за Пијом живо трагају, а тако исто умољава се свака, који буде на што о Пији сазнао да то достави својој најближој власти. Ухапшеног Пију треба спровести управи Београда с позивом на Бр. 26537, или начелству подрпнском с позивом на Бр. 11321.

Слика Пијина датира од пре 3—6 година.

Јован Андрић, налов шећерџиница, ноћу између 3. и 4. ов. м-ца, извршио је опасну крађу Николи Јанковићу, трг. из Шапца и том приликом одпео му: 7 дук., 3 златника по 20 динара, један дукат велики — ђердањиј, нешто у банкама и сребру. Јован има 18 год. омален је, дежмекаст, влас у лице. У оделу је заграничто-пашом. Моле се све полицијске власти, да Јована живо потраже и њ.ћеног спроведу начелству округа подринског, с позивом на Бр. 11597. Убр. 26841.

Ноћу, између 31. августа и 1. септембра ове год., украден је коњ из чаџира Миладоја Радоњића, из Ваљева. Коњ је стар 6 година, алаке црко-врпце са две стране на гребену има бело од седла, висок 1·50 м. са жигом „ЖС“. Моле се све полицијске власти, да живо потраже крадљивца и покрађу, па о резултату трагања да известе начел. среза жичког с позивом на Бр. 12124. Убр. 26780.

Ноћу, између 30. и 31. августа ове год., непознати крадљивац, ушао је у стан једног жандармеријског каплара крагујевачког одреда, и из истог украо му: револвер франкотског система Бр. 4926, један пар златних манџушна и у новцу 20 динара са новчаником. Моле се све полицијске власти, да крадљивца и покрађу живо потраже, и њ.ћеног спроведу начелству округа крагујевачког, с позивом на Бр. 14831. Убр. 27093.

Ноћу, између 2. и 3. ов. м-ца, украдена је кобила Тодору Мирјановићу, земљ. из Лисовца. Кобила је стара 7 година, без рођана, алаке црко-доратаста, на десној задњој нози има рану од уједа, која још није зарасла, интересанта је у све четири ноге немачким новом, на десној страни врата има жиг „—P“. Моле се све полицијске власти да живо потраже крадљивца и покрађу, и њ.ћене спроведу начел. среза рамаљеског с позивом на Број 8060. Убр. 27092.

Илија Величковић, из Бугарске и **Јанко Кедрић,** из Војводе, срез болевачки, оба осуђеника шишког казненог завода, побегли су 4. овог месеца са осуде. Илија има 28 године, високог је раста, приколасаст, косе прав, бркова ималих. Јанко има 31 год., средњег је раста, смеђ, дугачких бркова, болешљив. Оба бегунца одвели су собом и осуђеничко одело. За њима се наређује живо трагање. Пронађене треба под јаком стражом спровести управи шишког казненог завода, с позивом на акт Бр. 2014, или управи Београда с позивом на акт Бр. 26900.

Проневера од 25 хиљада круна. 25. августа т. г. бечки привилеговани аустро-угарски предпгни завод за трговину и индустрију, добио је писмо берлинске банкарске фирме „Менделсон и комп.,“ који се најаве завод, налог, да исплати 25000 круна доктору прпвн Кристу Марајану, који ће тамо пристигти. 27. августа ово лице приспе у Беч и исто дана ова му је сума исплаћена у хотелу, где је био одсео.

Када је фирми „Менделсон и комп.“ послат авизо о исплати ове суме, кредитни завод добио је извештај, да је писмени налог за исплату фалсификован.

Пзвршпла је, међутим, одмах пошто је добио новац побегао из хотела. Он је стар око 36 година, по народности Јеврејин, средњег раста а још пре мален, црко мрке средње опшпране косе, таких и брпова, био је у мрком сакоодлу, са прапи меканим фпланим шеширом. Изгледа да је брпове његовпо брковином, а тада је пп себи имао торбу за ката од прне коже.

Опште, који би могао показати ма које околности, по којима би се овај нападача могао ухватити, обећава се новчана награда од 500 круна и 10% од набеног новца.

Карло Франкфуртер, фалсификатор из Беча, стар 69 год. средњег стаса, дежмекаст, очпју сивих, општепо је, номоћу фалсификованих меница, фирму Вајса из Беча са 200.000 круна и побегао. Земаљски суд за кривична дела у Бечу актом Бр. 73901, моли све светске власти, да фалсификатора Карла, у случају пропаласка, притворе и о томе што пре известе најближи аустро-угарски конзулат. Акт управе града Београда Бр. 27268.

Страхиња Недић, из Љубаве, утекао је 7. ов. м-ца ово 5 часова ноћу из притвора начел. среза ужичког. Он је стар 24 године, поносан, танак, сувоњав, дугих обрва, очпју плавих, које ваше одаве, на десној страни образа има ожиљак од ране; од одела има сиву пиџаку, сиван стари пономрак, полећушке беле, позопне опанке. Моле се све полицијске власти да Страхињу живо потраже, и њ.ћеном спроведу среском начелнику, с позивом на Бр. 8452, Убр. 27218.

Андрија Скамље, трубач аустро-угарског пешад. пука Бр. 101, побегао је у Србију и пеко време био у Књажевцу па се по том нпсле изгубио.

Андрија је извршио крађу, за то га треба пронаћи и ухапсити, па га по том спровести најближем оружништ начелству или Управи Београда с позивом на Бр. 26868.

Моша Ј. Бенарође, продавац браћа Браће Н. Поповића у Нишу, извршио је проневеру својим принципалима и то у новцу: 7754·25 дин. и у јелној меници од 1500 дин., по којој потрошна удеоничпа венарска оадруга дугује Браћи Поповића за ресто брашно.

Моша је турски подапик, стар 43 године, средњег стаса, косе, браде и брковп светлосмеђе боје, брковп дугих доле повијених, има бакенбарде, очпју плавих, тпма јеврејског, у летоп и фином одезу, говори српски, шпанолски и и турски.

Моша има брата, који живи у Видину у Бугарској.

Моле се све полицијске власти, да Мошу живо потраже и проневерене спроведу начелству округа нишког или Управи Београда с позивом на Бр. 26185. Лицу, које Мошу пронађе' Браћа Поповићи дају као награду 10% од њ.ћеног новца при њему.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 38. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 27. СЕПТЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., постављени су:

за Председника Министарског Савета и Министра без портфеља, Генерала г. Саву Грујића, Председника Државног Савета и Народног Посланика;

за Министра Иностраних Дела, г. Андру Николића, члана Државног Савета и Народног Посланика;

за Министра Финансија г. Милића Радовановића, професора Велике Школе;

за Министра Унутрашњих Дела г. Стојана М. Протића, Министра на расположењу и Народног Посланика;

за Министра Просвете и Црквених Послова г. Љубомира Стојановића, професора Велике Школе у пенсији и Народног Посланика;

за Министра Војног пешадиског пуковника г. Милана Андрејевића, команданта дунавске дивизиске области;

за Министра Правде г. Николу П. Николића, јавног правозаступника из Београда и првог потпредседника Народне Скупштине;

за Министра Грађевина г. Владимира Тодоровића, професора Велике Школе и Народног Посланика; и

за Министра Народне Привреде г. Тодора Петковића, начелника поштанско-телеграфског одељења Министарства Грађевина.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, Бр. 24850, 21. септембра, 1903. год. у Београду.

На основу § 3-ег уредбе о ноћним стражама од 28 децембра 1861. год. ВБр. 2553, Министар унутрашњих дела прописује ове

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ
У ПРАВИЛУ
ЗА
ОБРАЗОВАЊЕ НОЋНИХ СТРАЖАРА

Од 14. маја 1865. год. ФБр. 3176.

I.

Тачки 2-ој додаје се нов став који гласи:

„Број садашњих ноћних стражара у Београду не може се смањивати докле год београдска општина, ради њиховог издржавања, буде давала онолику исту суму колику и сада даје".

II.

Тачки 3-ој додаје се нов став који гласи:

„Ноћни стражари у Београду имају исту плату и исте привилегије као и жандарми.

Из суме, коју општина даје, плаћа се и храна и одело ноћних стражара у Београду".

III.

На крају 4-те тачке додати нов став који гласи:

„У Београду ноћни стражари у погледу примања и отпуштања, командовања, унутарњег реда, дисциплине, наставе и снабдевања прибадлежностима, стоје исто онако као и полицијска жандармерија под командом полицијске жандармерије, — а у погледу вршења службе под Управом града Београда чл. 1. зак. о жандармерији и чл. 13. уредбе о жандармерији".[a]

IV.

На крају тач. 8-ме додаје се нов став који гласи:

„Одело ноћних стражара у Београду исто је као и одело жандарма, само што Београд би се од њих разликовали, имати нарочити знак".

„Знак ноћног стражара је „О. Н. С." и носи се на прсима ради распознавања при вршењу службе. Израђен је од белог лима, облика је овалног, дугачак 8, а широк 5½ с.м., нумерисан и са словима „О. Н. С." између нумере. И цифре и слова су израђена и шинуира постављена црном лаковаком кожом".

V.

Точка 13. мења се и гласи:

„Ноћни стражари кад су на служби имају сва права и дужности полицијске жандармерије (§ 2. уредбе од 28. децембра 1861. год. ВБр. 2553)".

Ове измене и допуне ступају у живот и обавезну силу добивају од дана кад се у службеним новинама објелодују.

ПБр. 24077.
14. септембра 1903 год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Криминална антропологија у Немачкој

Одличан, и у научном свету веома цењени часопис за криминалну антропологију — *„Archives d' anthropologie criminelle"* — донеси у својој последњој свесци од 15 августа тек. год., а из пера д-ра *Неке-а*, медицинског саветника и управника болнице за душевне болести у Хубертусбургу (Саксонска) ове колико важне толико и интересантне податке о стању криминалне антропологије у Немачкој:

— Г. професор *Ласасањ*[1] молио ме је, да за његов *архив* напишем један чланак о стању криминалне антропологије у Немачкој. Хитам да се одазовем овој молби поштованог професора већ и с тога, што ми се овим даје пријатна да изнесем и моје мишљење о неким спорним питањима. Али, пре него што бих отпочео, наладам да је потребно тачно утврдити: шта се има разумети под именом криминалне антропологије.

— Одговор на ово питање није тако лак, као што на први поглед изгледа. Само кад је реч о најопштијим појмовима криминалне антропологије, може се одмах одговорити, да у њену домену долази свако проучавање злочинаца у погледу антрополошком. Ово би била најопштија дефиниција. У прецизнијем смислу, под криминалном антропологијом имало би се разумети свако проучавање тела и духа злочин-

[1] Г. Ласасањ, професор судско медицине на универзитету Лајденском, уредник је архива за ово биолошки са чувеним колегама професором Тардом, који уређује ово социолошки. И један и други довољно су познати са својих радова на пољу криминалне антропологије. *Ур.*

чему: у погледу анатомском, психолошком и физиолошком. Ну, и она дефиниција ма колико да је јасна, није са свим потпуна. Мало више посматрања и размишљања, па ћемо одмах увидети, да она не обухвата многе и многе ствари, о којима криминална антропологија мора водити рачуна. Тако, пре свега, не смеју се никако изгубити из вида многа судска, филозофска, биолошка и социјолошка питања. Још мање се смеју обићи питања о душевно оболелим злочинцима, дегенерисаним личностима и проституцији у свима њеним облицима. Многи иду још даље, па у обим антрополошких испитивања уносе и питање о генију.

Једновремено са овим, намеће нам се још једно друго питање. Треба ли, као што то чини Ломброзо и његова школа, криминалну антропологију сматрати као засебну науку, или не. Још пре 2 год. ја сам тврдио ово питање и дошао до закључка: *да криминалну антропологију треба сматрати као део судске психијатрије*, која поруке сваку знатнију разлику између злочинца и нормалног бића. Ја се поносим, што је један тако велики научни ауторитет, као што је био *Крафт-Ебинг*, делио ово моје мишљење.

* * *

Ко год се бави науком зна̂је, без сумње, да је Немачка земља, где се највише ради на научном пољу. Новине, часописи и разне научне расправе у њој су толико многобројне, да је човеку апсолутно немогуће скупити и прочитати све што се односи и на једну довољно одређену науку, а још мање је било могуће то учинити са криминалном антропологијом којој, као што смо напали, није још тачно утврђен ни обим проучавања. И само овбилно интересовање за ову дисциплину, настало је код нас много доцније но у Италији и Француској.

Тек у 1897 год. неки *Вање* покренуо је „*Часопис за криминалну антропологију, кажање завода и проституцију*,“ и то је био први лист у Немачкој, који се специјално занимао антрополошким стварима. Као што се већ и из његовог наслова види, уредник је нову науку помешао са проучавањем казнених завода, увлачећи у њен обим и питање о проституцији. Овај *Вањеов* часопис излазио је свега годину дана.

Већ у току идуће године, професор *Грос*, велики природњак, сада у Паризу, покренуо је у Лајпцигу „*Архив за криминалну антропологију и криминалистику*,“ од кога је до данас изашло 10 великих свезака. Сам назлов овог листа показује, да се он бави и криминалистиком, као помоћницом судске праксе, коју је *Грос* први створио. Циљ јој је, да истражног судију упозна са свима техничким, судским, психијатријским, психолошким, биолошким и социјолошким знањима, преко потребним за сваку солидну истрагу. Ова практична страна судске праксе била је грубо пренебрегавана све до наших дана, и поред све своје огромне вредности. У архивима Гросовим може се, дакле, наћи огромни материјал, који се једна, или никако трећина у осталим часописима криминалне антропологије. Колико је ово корисно, толико је исто и штетно, бар по мом мишљењу, јер одвраћа правнике, психологе и психијатре од правих антрополошких студија, забављајући их занимањем криминалном кроникон.

Да бих читаоце што боље упознао са радовима криминалне антропологије у Немачкој, приморан сам изнети овде један кратак статистички преглед истих, коме претходе ова ретци:

Почев од 1897 год., ја сам у „*Годишњаку неврологије и психијатрије*“ редовно објављивао, уз прилику, професора Мандела из Берлина, важније радове из области криминалне антропологије, који су се за године у годину умножавали, захваљујући огромној литератури ове врсте на свима језицима. На овај начин, ја сам у 1901 г. анализио 323 а у 1902 год. преко 250 важнијих радова, што до данас, бар колико је мени познато, нико није учинио. Није потребно, држим, наглашавати, да они велики бројеви не престављају ни половину од стварног броја, а то с тога што сам се врло мало користио америчким и словенском литературом, и ни мало шпанском и португалском. Ну, и поред овога, може се без претеривања казати, да су сви славнији радови, публиковани на интернационалним језицима, у поменутом годишњаку скупљени и анализирани. Разуме се већ, да се ово односи и на радове на немачком језику, од којих се већина занима општим криминално-антрополошким појмовима, болесним наслеђем, дегенерацијом, психологијом злочина душевно оболелим злочинцима, биографијом, социјологијом и, врло мало, генијем.

Држим, да ће најбоље бити, ако овде укратко изложим главније од ових радова, односно њихову садржину, у току последњих 6 година.

Почињем са год. 1897, која се одликује радовима *Кирна* и *Неке-а*, у којима се енергично напада у Ломброзове теорије. Прајер одриче постојање нарочитог злочиначког рукописа, али верује, да се појављивим проучавањем истог, могу са сигурношћу открити извесне особине окривљеног, као што су лаж, осетљивост итд.

Сарингер је изучавао дубање, а *Кернтц* је студирао уши и њихове главније делове код разних раса. Важно је његово констатовање, да број аномалија код душевно оболелих, не варира знатно од њиховог броја код нормалних бића.

У год. 1898 *Бенедикт* доказује, да су још стари драматичари разликовали у злочину два момента: *унутрашњи* и *спољашњи*. Браунеји криминалну антропологију од Виршова, он напада општо Ломброзова дела и препоручује их, као забаву, трговачким путницима. *Барде* је изучавао уши код душевно оболелих али без успеха, док је *Колман* на интересантан начин реконструисао главу предисторијске жене, која је у многоме слична данашњим типовима. *Хекет* се особито занимао изучавањем дегенеративних знакова код душевно оболелих. По њему, асиметрија главе као и гуша, не мора увек бити знак дегенерације, а број дегенеративних знакова у виших друштвеним слојевима исти је као и у нижим. *Кауцнер* је посматрао више случајева психичке симулације, док је *Леман* изучавао убиства са силовањем и дошао до закључка: да су у већини случаја извршиоци били нормална бића, али без воље јаче интелигенције.

У год. 1899 *Анкабенбург* доказује поново блиску везу између злочина и алкохолизма. *Бер* побија урођеност злочинца и доказује: да су дегенерисани знаци у општем резултат патолошке и, само врло мало, атавистичке природе. Злочин је по њему, продукат друштвене средине. *Бреслер* износи, да се криминалитет код старих људи смањује и тражи за њих условну осуду, док *Крамер* то исто захтева за све злочинце између 13—16 год. *Грос* (правник) издаје једно велико дело о граничним знацима злочинаца, за тим речник њиховог језика и најзад се бави проучавањем реалексондних радња, које су, по њему, врло важне у извођењу једног злочина, јер су полусвесне. *Хегел* воји против статистичких закључака и тражи да им се не поклања много вере, а *Мебијус* се бави проучавањем Голове криминологије, која се у многоме поклапа са модерном. *Неке* износи бојазан од дегенерације по човечанство и захтева кастрацију за извесне случајеве, а нарочито за извесне злочинце. *Николадони* (правник) захтева психијатријску анализу за сваког старог злочинца и специјални одел за оне од њих, који се проглашу неурачунљивим. *Фармин* доказује велику корист брака на умањење злочина и износи статистичке податке о великом броју нежењених злочинаца. У једном другом делу, на против, он износи криминалитет жена и доказује: да је наклоност на злочину код удовица и распштенница много већа но код осталог женскиња. *Вирхов* обраћа нарочиту пажњу на ширину лица код злочинаца и тражи да се она увек подвргава мерењу, докле *Фромт* износи да су отисци ногу и руку врло важни за идентинка и показује начин како се они добијају. *Полак* се занима берберима у Риму тетовираним знацима. *Неке* налази код паранзитичара много више дегенеративних знакова но код нормалних, и доказује: да на умножавање ових знака утичу, на прво место, атавизам и недостатак културе. Он је још покушавао да дефинише реч: дегенерација и атавизам, па вели: „*Не може се говорити о дегенерацији без тачног познавања општу разноликости с обзиром на разноврсност раса. Правна истраживања врло је тешко доказати.*“ *Мис* је проналазо једну нешкилу справу — „*хидростатичке теразије*“ — за мерење специфичне тежине човечије. *Мајнка* одбацује мишљење Ломброзово о тетовираним знацима код злочинца и доказује: да су њима — они знацима — главни узрок подражавање и беспосличење у затвору. *Хонер*, такође, воји против Ломброза и одбацује све његове теорије, обраћајући нарочиту пажњу на физиономију злочинаца. *Хорнер* је изучавао дубање и нашао средњи капацитет за муње 1440 см. а за женске 1304 см. Ове последње махом су биле брахицефалне. По њему, реса одређује дужину а ширину, а пол висину дубање. *Монтхмајер* налази међу 200 дечака у једном заводу за васпитање њих 114 малоумних и оболелих од епилепсије са дегенеративним знацима и болесним наслеђем. *Вајсбауер* износи 45 случаја хермеродитиста и тврди, да може бити заблуда у полу. *Хиршфелд*

публикује од 1899 год., уз прилику још неколико писања, годишњак о болесним појавама односима, који је врло интересантан и све потпунији из године у годину.

с француског **Д. Ђ. Алимпић**

(Свршиће се)

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Горе поменутим мишљењем није казано, у чему се састоји та нестрогост наших предлога, која се само погледа а пита би требало добри, истим се мишљењем готово ништа не каже. Сакалажајући, ја писам више у стању у погледу горњега мишљења полемисати, но и поред тога поменуто мишљење заслужује још неколико речи.

Само у колико се известног круга људи ника тиче, хоћу колико ради гласа поменуте интернационалног криминалног удружења „групе за немачко царство“ да речем: да су мисли, да се истим друштвом, које се хуманитетом руководи, хоће да се ослаби и да добије са сваким другу форму због некажњивости младих, а да ће се све то постићи некажњавањем злочинца због прва пут учињеног крив. дела, повчане казне и ограничењем затвора, да су такве мисли појединца неистините; приступање једног оваког мишљења у погледу циља интернационалног криминалног удружења су у заблуди. Ово говорим једино у своје име као члан поменутог удружења.

Све државне установе бивају прво испитане у погледу тога, колико користе општости; јер се социјално добро њима помаже и на то су управљени сви напори друштвени; треба ли кривично правосудство као и друге установе, које са истим у тесној вези стоје, треба ли оно, питам, од ових напора, ових тежња удаљено да буде, сме ли оно од света затворено да буде, без икаквог обзира у погледу захтевања времена да проведе а да се не развија једновремено у служби правног реда.

Не разумевајући време и данашње друштво, према ономе што сте на последњему правном скупу у Келну заступали, било би: да је судија једино дужан према делу казну да одмери а што ће од њега отуда постати, то се истога ама баш ништа не тиче. Иста реченица не би тако много у данашњем времену ушла парала, кад би у место на немачком, на латинском језику гласила: „Fiat justitia, pereat mundus,“ тада би се иста могла у томе времену као неки препорођај дркати; у развитку пак Немачког царства који с реформама у погледу социјално - политичног живота предњачи, иста реченица више не пасује, ној нема места.

Од кривичног се правосудства мора захтевати, да исто правноме поретку а с тиме целокупности друштвеној заштиту у погледу злочинствава ујемчи, због тога се не сме недостављати напорама идеалне правичности заносити, која многима у самој стварн и није казна, која би их требала за учињено дело постићи, а која би их од даљег чињења кривичних дела уздржати могла, јер је као превентивна мера без икаквог значаја; напротив, са правосудством треба свесно поступати, с њиме треба као познатим средством у борбу против злочиначког света ступити а тиме извојевати победу над онима, који прави ред нарушавају и тако утицати на њих, да у будуће не буду имали више куража на даље чињење кривичних дела. Употреба овога оружја, мора се управљати према извесном лицу као противнику; овог треба прво проучавати и тада треба тек против њега она средства применити, која се као нужна показују и која ће сигурној победи одвести, те тиме у исто време и другима показати, да је правни поредак против сваког напада довољно заштићен па ма од куда он долазио. А да се таквим напорима и тежњама не тежи, да се државна власт ослаби, не потребује никаквога потврђења, јер се таме хоће описати као кривично правосудства постиће, чему тежи и немачка група интернационалног криминалног удружења. Било да се једна или друга од ових идеја преко циља хоће да пребаци, опет од истих не постоји готово никаква опасност. Такве идеје не постају закон, већ једино излазе на јавност и заинтересованим круговима дају прилику за расуђивање у погледу саме ствари и постепено исчезавају, као се као неправичне и без циља покажу. Тим се начином прибира навесна множина штоеф, који се иначе приликом стварања закона корисно применити може. Наши предлози неће ни шта друго бити до једна врста законског пројекта, који ће нашо ми веома рано изменити, само ако нас неко с разлозима уверно буде о потреби исте измене. О неком слабљењу државних власти овде не може бити говора, јер ми и сами полазимо од сале државних власти, нападајући при том дубоко у круг фамилије.

Но и са ове тачке гледишта, а с обзиром на проширење државног принудног васпитања, учинило нам се је извесно пребацивање, јер се каже, да би се тиме фамилијарна веза уништила, а међутим државна је на приоме месту душица, светињу фамилијарну неповређену одржати. То је пребацивање у општте противу принудног васпитања, јер се иначе верује, да би се у ономе одношају постојеће право морало уклонити. За нас би дакле још једино остало да испитамо, да ли би даља напада на светињу фамилије допуштен био. Ми смо то неизмишљено потврдили. Интереси државни су увек готово виши од интереса приватних и у случају сукоба, морају се увек последњи правима запостављати. Само таме, где се у интересу правне сигурности друштвене као нужно показује, ми немо фамилију напасти; дакле само тада, када фамилија оно не испуњава, што је према држави дужна и што треба да чини, када дакле она потпуно опако не васпитава, као што држава захтева, те како не би доцније несретним трагом злочинства ударило. У колико су наши напори неки, утолико је више могуће фамилију неповређену одржати, то доказују наши предлози, јер се њима хоће једна врста домаћег васпитавања да уведе и то под контролом државном. Да ли су они, који у увођењу принудног васпитања виде распад фамилије, да ли су они ма и један поглед до сада свој на данашње фамилије задржали а чију свету везу хоће да одрже, или се онде води једно приповедање (приповор без икаквог стварног разлога, јер они који ово чине, не познају прилике у којима живимо и нису у стању апсолутно никакав суд у погледу истих да донесу!

Д-р Андра Гвозд. Живковић.

(Наставиће се)

СЛИКЕ ИЗ ЈАБЛАНИЦЕ

IV.

БЕСА

написао **Д. С. К.**

Насељен разнородним елементима, јабланички срез вам пружа збиља интересантну слику популације, али вам, наравно, доноси и све оно, што се мора јавити као последица све разноликости народа.

Отуда је са свим природно, што овај срез пружа толики број разнородних кривичних дела, колико укупно не дају остали срезови тога судског округа.

Наравно, да ми срески писари то најбоље осећамо, по изласцима у срез, које морамо да чинимо.

На празник, ни слава, ни мала слабост, ништа то не може да ме одврати на задржи од пута, кад се деси каква знатнија догађај у реону општине, који је поделом службе мени припао.

Ту и сами ми не попушавамо да одлажемо полазак, јер се, то је верујте истина, дужом службом и код нас развија осећања дужности онако исто као и у војсци.

Чим служитељ донесе акт са оном стереотипном заповешћу: „да писар г. Павле учини завиђај на лицу места, и даље упути што треба по закону“, ја већ наређујем да се коњи спремају за пут, па макар да је то поноћ, макар да сам као млад човек у најбољем весељу у механи.

„Служба дружбу не трпи“, рекао бих другоме, који би покушавали да ме задрже за сутра, и после кратког времена већ се пробијам кроз ноћну помрчину сутеском Јабланице или којим другим путем.

Шта ћу му ја, кад је такова служба тих млађих полицијских чиновника, да они морају и ноћу и по киши и цичи јурити по среду с краја на крај.

Али и ако сам већ био навикнут, да оваква наређења, за ноћна путовања, примам без роптања, ипак вам морам признати, да ми је један пут врло тешко пало....

Мој један женски колега добро је знао и тим поводом припремио вечеру да нас почасти.

Његова вредна госпођа била је добра куварица, па спремала вечеру, да би цар могао јести, а ја сам просто, што но вели, имао пик на добру вечеру, јер ме Васа Цинцарин, један механиџија у месту, већ беше удавио неким јапијама и напаприкашима.

Додајте доброј вечери још боље вино, па онда Асана спарача са његовом тајном који је био сигуран барометар за једно сјајно весеље, па и сами можете замислити

шта се ту може изгубити, над морате на пут пре вечере.

Да, и сад се још са жалошћу сећам те вечере.

Бесмо се скупили сви чиновници, колико нас у овом малом месташцу бејаше.

Отпочео се најживљи разговор.

Госпођа капетаница била је стожер, око којег се све бејаше окупило, водећи некакав разговор о кућној економији.

Сва заузурена, она је доказивала, како је оно мало иметка, што га имају, она сама стекла ушћедом од кујне.

Из учтивости сви су јој поклађивали, само што се пореза-никовица, једна обешењак жена, окрете поштарки и шану на уво: „Бог да пожили механска прана и канцеларијска материјал[a], на кад виде да сам и ја то чуо, ама само мету прст на уста, што је значило да ћутим.

Ко би, у осталом, и могао учинити напасти овој доброј женици, која је умела да управи тако молећив, тако дубак поглед, да би јој убиство опросто, а камо ли мања грех што по мало оговара госпођу капетаницу.

Ја сам гледао да се приближним капетановој сваштици, која је тек пре два три дана дошла у госте.

Привлачила ме је њена лепа појава у опште а и отмено кретање.

За нас, тамо по унутрашности, појава једне београдске даме чини преврат, те се отуда са небићем решавамо на познанство, али ја рескирах да претрпим и пораз, ако ја још се приближим.

Несретан како ме је Бог дао, ја потражих посредовање домаћице, која баш беше ушла да утеши госте, како ће вечера бити готова преко пола сата, само докле се испече прасе, јер она хоће да му се лепо узупти кожица и да буде „рећи„.

Још она и не стиже да ме поведе капетановој сваштици, кад Вуја пандур баш у собу.

„Господине капетане, сад дотрча пандур из општине б-ске и јавља, да је Здравко хаџук прешао из Косанице и са друштвом није у механи в-ској[b].

Сви бесмо обратили пажњу лојаки Вујиној, и ја стојах између домаћице и сваштице поражен овом вешћу.

Ова се мене непосредно и само мене тицаша, јер је механа в-ска у моме реону, и и да није, ја бих, као момак, морао заменити ожењеног колегу.

Капетан се окрете мени, са намером: да се извини што има тако неугодну дужност, али ја му и не дадох да доврши.

Што се мора, мора, ренов му ја, и наредих Вуји да се спреме три пандура за пут.

Домаћица ми донесе један тањир јела, које беше већ готово, само да не пођем гладан, и после по сата ја сам већ био на путу.

Опраштајући се са домаћицом, ја бадих погледа на прасе, које се пушаше у „рерни„, и не умем да вам ни данас кажем истину, да ли ми се теже било одвојити од печена прасета или од капетанове сваштице....

Село В-се налаза се своро на самој граници, а насељено је самим Арнаутима.

Пут до њега мучан је и даљу, али ноћу још тежи. Скоро седам пуних сати требало нам је, докле смо до њега стигли баш у сами расвитак.

Још у селу кмет нам рече, да је хаџук Здравко био јуче у механи, али се, вели, до мрака вратио у Косаницу, пре него што је он могао са људима да пође у потеру.

Покарах кмета, што је онако лабаво вршио своју дужност, па га нагнах да нас води механици, те да од механџије сазнамо ближе податке о Здравку.

Кад смо стигли до механе, беше већ јасан дан.

Од механџије сазнадосмо, да је Здравко сербез провео неколико сати у механи, пијући са тројицом другова, па се вратио у Косаницу, да некоме „запраси чорбу[c], како је он рекао, па да се сутра дан опет на-врати у В-се.

Пошто сам написао извештај за суседну власт о свему овоме, ја се вратим у В-се, са намером да ту останем до мрака, и дочекам Здравка, ако би одиста опет дошао.

Пошао изненадно, ја нисам могао понети никакве друге предмете за рад, те ми је остајало да цео дан проведем бесповезен, пошто пришремим све што је потребно за дочек Здравков.

Ово сам последње брзо свршио, и онда наредих да ми се спреми постеља у забрану преко од кметове куће, јер је најбољи начин да се прекрати време и отклони умор, кад се човек испава.

Лежећи на постељи, ја сем се сећао свињошиље.

Излазила ми је цела слика пред очи, са свима ситницама, које су се одигравале.

И капетаница са економијом, и пореснковица са оном интересантном грамасом над се помиљала уштеда, и сваштица и домаћица, све се то врамало по памети пра-ећи скоро нову представу, док ми не паде на памет печено прасе.

Кад се њега сетих, ено искрено вам се исповедам, мени просто потече пода на уста, и ја сам пљуцкао од жеље за њим.

Али сан је све прекратио.

Ја сам спавао скоро до 10 сати.

Кад сам се пробудио, ја спазих мало даље кмета, где седи са мојим пандурима.

Гледајући тако њих, ја и нехотице бацих поглед на један плато, који се дизаше на приличном размаку од њих, и на коме беше скоро порушена кућа.

Да бих повео макар какав разговор, ја запитах кмета: чија је то тако опала кућа.

„Е, господине[d], рече кмет, „дугачка је та прича, која је везана за ону кућу[e].

„Пре тридесет година, докле су овим крајем Турци господарили, то је био најугледнији дом у овоме селу.

Алил Бекташевић, угледан домаћин и јунак, беше сопственик истог, и са своја три сина био је страх на све оне, који би нашем селу причинили какво зло.

Богат имањем, срећан добром домаћицом, синовима и кћерима, он је хвално Алаха, да је најсретнији човек.

Али Алах као да је хтео да га покара, што се толико заносио немалском срећом.

Једнога дана, његов млађи син завади се са суседом и убије му сина.

Дотле мирна и безбрижна, вазда отворена кућа Алилова, морала се затварити у први мрак, јер је сусед хтео да врати крв за крв, а био је такође јак задругом.

Сви покушаји сељана, да се крвница плати новцем, остали су безуспешни, јер мати убијеног није хтела да чује за то.

Неколико година живело се тако мучним животом, докле му не убише старијег сина.

На два дана после тога, његов други син опет је убио суседовог сина, и тако остала отворена нова крвница.

Алилу је теже пао онај нови догађај него сама смрт првога му сина. јер је он знао, да ће за овим отићи и други син.

Он је већ гледао у један отворен гроб, само што није могао знати, који ће од двојице синова лећи у њега.

Таквим тешким животом прогурао се још неколико година, па опет дође дан грдне несреће за њега.

Један од његових синова косио је ливаду на граници атара нашега и суседнога села.

Далеко од имања свога кућњег суседа, он је могао мислити, да за њега нема никакве опасности, те се за те и осамио, јер је Алил са млађим сином био на другом крају, а на дому остала сама домаћица.

Али зло се не зна кад ће доћи.

Брат од страца његова суседа био је у суседном селу, па враћајући се кући, нађе на Алиловог сина у ливади.

Жудан оснете, он се као гуја привуче и убије Алиловог сина.

Рођаци Алилови, који су са суседног брда видели овај догађај, полете за убицом и спрече га да побегне својој кући.

Гоњен од њих, он је морао тражити прибежишта у првој кући, на коју наиђе.

Прва опет, кућа, у коју је он могао ући а да га гониоци не стигну, беше Алилова — ова убијеног.

И убица не размишљаше много — он улете у авлију Алилову, тражећи од домаћице бесу и заштиту.

Незнајући ни ко је ни шта је, ни од чега бежи, она му по нашем адету да бесу и склони у кућу, па пође вратницама да види: пред ким беши овај човек.

Дотле су и гониоци већ дошли до вратнице, а у тај мах дошао је и Алил са сином.

Кад је пред вратницама сазнао да му је син убијен, и да је убица у његовој кући, он је као разјарен лав полетео за њим, али је морао стати пред болним узвиком његове жене: „не Алиле, не скрнави дом, који је вековима био у части. Убици твога и мога сина ја сам дала бесу, и докле је он у нашем дому, њему не сме ни длака с главе пасти. Реч моја, образ нашега дома мора се очувати. То сте мора бити јаче од осећаја оца и мајке, за изгубљеним сином, за угашеном надом[f].

И Алил и сви му, и остали гониоци, стали су као укопани — ни један корак нису прекорачили преко прага од вратница.

„Хајмо мртвоме сину, рече Алил, докле овај крвник оде из дома мога[g].

Кад су се сви удаљили од куће, домаћица је навела убицу њеног сина говорећи: „Ладох ти беску, незнајући да си ми убио сина, да си ми изводио срце из недара. Живот твој био је у рукама мојим и ја ти га очувах ради части и имена дома мога. Иди сад, и сутра чекај смрт у својој рођеној кући од мене, ако у жилама мога Алила не буде више јуначке крви, да те он убије."

И убица је отишао својој кући.

Још тога дана, Алил је испратио свога сина неким далеким рођацима чак у Малесију.

Сутра дан уђе је у кућу свога суседа и убио убицу свога сина, али је и сам остао ту на месту мртав.

Жена га је сахранила па и она отишла у Малесију.

Након неколико година дошла је Србија у ове крајеве, и Алилов се син вратио своме огњишту, мислећи зар, да су време и промењене прилике угасиле мржњу његову према суседима.

Али тако није било, па 3—4 године после повратка, он је убио унука свога суседа, свештен, тако свога убијеног оца, али тиме је угасио и свој дом, јер је и он стрељан за убиство.

Закони српски не знају за наше обичаје, — они свом строгошћу суђијају један наш обичај, који је прослављо толике наше претке и обесмртио њихова имена у нашем епосу.

Од тога времена дом је овај пуст, јер је домаћица Алилова умрла на три дана по стрељању њеног сина".

Кмет завршн и ћутa, а ја сам још дуго мислио о несретној судбини српског племена, коме је прво отето име и језик, па тада наметнут један несретан обичај, да га утамани, у коме обичају, ипак се мора признати, има нечега узвишеног и племенитог, где се задата реч диже изнад осећаја ода и матере.

Да, да, беса је одлика, која у овоме веку, када се на реч мало пази, краси наше мухамедовске Србе и у Јабланици и даље.

БУНАР УЗДИСАЈА

КРИМИНАЛНА НОВЕЛА

од Максима Олуена.

(Наставак) 4

Испитујући пажљиво, да ли ми још која ствар није одпешена, био сам не мало изненађен, нала сам на бојадисаном патосу пашпо на јасне отиске човечијих стопала. Није ми требало дуго, па да по боји патоса видим, да је обућа, која је оне трагове оставила, била мокра. Бунар је уздисао, пази је украден; свака дака сумња отпала. Мој тајанствени посетилац није био нико други до главом д-р Гранде. Значи, даље, да сам ја мојом необазривошћу направио на себе његову сумњу, и он се с тога користио мојим кратким одсутном те прегледао моје хартије. Пази, који је украо, обавестио га довољно о мом главном раду у Сен-Жилијену. Срећа је велика, што сам дневник носио са собом..... Ипак будимо пажљиви..... Д-р је способан за све.....

Да бих учинио задовољство старој Мони, још овог истог вечера пошао сам у подрум и с њом заједно слушао уздисање бунара, које је овога пута личало на хармоне звуке. Знајући ја чему је ствар посматрао сам са задовољством овај природни појав, док је Мона, са приближавањем поноћи, показивала све веће и веће знаке несвесности и страха. Видећи то пођох да је спавa и напоменем, да се добро барикадира.

Тачно у 12 сати ноћу, кад сам се уверио да је „стара" увелико заспала, са револвером у једној и малим ђепером у другој руци, приступио сам испитивању бунара. Посао овај био је много лакши но што сам замишљао.

Попречне греде на отвору, као и уже, беху по све сигурни, тако да сам се, скоро без икаквих тешкоћа, спустио до конусног дна, из кога се, кроз једну, прилично каменом обезеђену рупу, улазило у подземни канал. Признајем, да нисам смео ући у овај канал. Уверио сам се да он постоји, и то је доста. Бојећи се, да не упаднем у какву скривену рупу, пази да се на оном, за ме по све незгодном месту, не сретнем са страховитим доктором, пожурих се на излазку.

— Шта ми сад пала чинити? Било је прво питање које сам себи поставио по повратку у собу.....

— Ах, кад би било могуће, да убицу поново доведем на позорницу његовог злочина.....

Петак 5. новембар. Већ је два вечера као чекам г-ђицу Хансонову у парку хетријском, а у близини омиљеног јој дрвета. Вечерас сам ово срећније, она је дошла и ми смо говорили. У почетку говора била је збуњена и изненађена, али је довољно било само поменути име Жана Контија, па да се одмах умири. Чим је, пак, сазнала за моју озбиљну намеру да докажем невиност њеног Жана, поклонила ми је потпуно поверење. Не зна се ко је био више изненађен: да ли она мојим отварањем, или ја спремношћу која се на мах показа код овог планог и тихог детета.

— Треба одмах известити суд: треба га просто нагнати да што пре позове, ослободи и врати ми Жана, биле су речи које је изговорила тако одлучним гласом, да сам се ја моментално покајао, што сам јој поверио тајну. Једва сам успео да је убедим, да би један такан непромишљен корак могао покварити целу ствар, и уништити сав мој досадањи рад, по што докази, којима сам располагао, још нису били довољни да уверс суд о страховитој заблуди, коју је учинио.

— За ово су, рекох јој, потребни много јачи докази.

— Какви?

— Треба нагнати д-ра да се сам преда.

— А зар је то могуће?

— Пробаћемо. Знајте само да ће игра бити доста опасна.

— Ох, ја се ни мало не плашим.

— У то и не сумњам, госпођице. Само, имате ли ви у мени потпуно поверење?

— Не познајем вас добро, господине, али вам инстинктивно све верујем.

— Онда слушајте:

— На првом месту потребно је да се утврди: да је лице, које је убило и опљачкало старог Гранде-а, украло и писмо које је Жан полазећи на железничку станицу, на то ће знате, оставио у овом дрвету.

По што сам јој изложио цео план око постизања овог циља, г-ђица Жилијета заврте главом и додаде:

— Ваш је план доиста опасан, господине, али само за вас. Ја се чисто устежем да га примим.

— Не брините се ви за мене ништа, госпођице. Ја ћу знати да се опасностима.

По што ми је прво стисла руку, у знак захвалности, г-ђица Жилијета додаде:

— Кад је тако онда примам, само не знам како да вам захвалим. Ја и Жан никад вам нећемо заборавити ово што сада за нас чините, па успели ви или неуспели у вашем тешком подузећу.....

Мој први љубавни састанак са г-ђицом Хансоновом утврђен је за сутра. То ће бити почетак љубавне комедије, коју ћемо нас двоје играти у корист Жана Контија..... Само да се комедија не претвори у жалосну драму.....

Понедељак 6. новембар. Тачно у $4^1/_2$ часа по подне, а према јучерашњем договору, појавио сам се на месту уреченог састанка, у близини шушљег дрвета, где ме је г-ђица Хансон већ очекивала. Предалех јој, тобож, кришом једно писмо, које она исто тако сакри у корсет и по што смо још проговорили неколико обичних речи, храбра девојка напусти ме и оде журно у замак, камо већ д-р беше стигао пре 20 минута. Почетак је добар.....

Уторак 7. новембар. Љубав пламти у велико. Нови састанак био је овог јутра, одмах после свршених предавања. Чим ме је угледала г-ђица Хансон отпоче:

— Ствар је испала много боље но што смо се надали. Он ме је очекивао у салону, накострешен као тигар. Видећи ме како улазим сва задихана, погледа ме једним сумњивим погледом. Мама такође беше страховито ћутa. Пошто сам изговорила једно навлаш збуњено извињење, дадох измерно моме лицу израз досаде и нерасположења, и посматрах красноса д-ра како набира обрве, гране брконе и нервозно млата руками и ногама. Чим је „Мама", по обичају, изашла из собе, изашла сам и ја за њом, да јој тобож, саопштим неку важну поруку и овом приликом, намерно сам испустила, односно изгубила ваше писмо. Кад сам се после неколико минута, вратила у собу, нашла сам писмо на истом месту где је и ваше, али оно беше прочитано.

— Знате ли то поуздано?

— Ви сте гумирали крајеве писма?

— Са сним је тако.

— У својој великој јарости д-р то није опазио, већ га је нагло отворио, услед чега се оно на једном крају мало заглавило.

— Врло добро. Шта је даље било?

— Бледа као прва д-р се, после краткот и усиљеног извињења повукао, спремајући на овај начин, своју посету за читавих $^1/_4$ часа.

Сарајевски **Д. Ђ. Алемпић.**

(Наставиће се)

ИЗ АДМИНИСТРАТИВНЕ СЛУЖБЕ

Једна начелна одлука Пореске Управе

о порезу на фабрике и индустријска предузећа

1. септембра 1903 г. Бр. 16686.

Многе *фабрике* и *друга индустријска предузећа* имају напочите повластице, којима су ослобођене од плаћања пореза. У многим повластицама поједине фабрике ослобођене су од плаћања *пореза*, а у неким опет од плаћања *непосредног пореза*. Како се често дешава, да се међусобно тумаче те повластице, то Пореска Управа доноси ону своју начелну одлуку:

1. Све фабрике, као и друга индустријска предузећа, која је повластица ослобођила од плаћања било *пореза*, било *непосредног пореза* на фабричку радњу, док им траје дата повластица, не ће плаћати на фабричку радњу ни непосредан порез по чл. 46. и 49. закона о непосредном порезу, ни обртан порез из тач. 4 чл. 67. истог закона, јер је по чл. 1. закона о непосредном порезу, *обртан* порез део непосредног пореза.

2. Када се фабрика или друга индустријска предузећа јављају као литеранти за рачун државни или општински, путем јавног надметања или писмених понуда (оферата), а повластицом су ослобођене од плаћања пореза на фабричку радњу — дужне су плаћати обртан порез из тач е чл. 67. закона о порезу, јер се у овом случају не јављају као фабрике него као литеранти. Потврда за то налази се и у тач. 1 чл. 47. закона о непосредном порезу, по коме плаћају порез по чл. 46. и 49. истог закона, стоваришта и филијали фабрика, повлашћени ослобођених од плаћања пореза, када су та стоваришта и филијали ван фабричког круга.

3. Све израђевине домаћих фабрика, било да су ослобођене или не од плаћања непосредног пореза, када своје производе извозе из земље не плаћају обртан порез из тач. 6 чл. 67. закона о нем. порезу (Тач. 6. чл. 70. о непосредном порезу).

* * *

Са другим делом ове одлуке, која говори о плаћању пореза на тачке г. чл. 47. закона о непосредном порезу, нисмо сагласни.

Наше гледиште на ову ствар, изнећемо у нарочитом чланку, у једном од идућих бројева нашега листа.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Ученици су нам ова питања:

I.

Павле Јововић из Перовића, тужио је свога газду Јована, што га није пријавио власти у своје време, ради уписа.

Јован је ово достављо власти 8. октобра 1902. године, када се за својим газдом посављено и од њега изашло, а у службу је, међутим, ступио још 23. априла исте године, и служио све до 8. октобра.

Среска власт, пресудом својом од 10. октобра исте године, наложила је Јовану са 10 динара у корист државне касе, што Павла није у своје време јавио власти и уписао.

Против ове пресуде Јован је изјавио жалбу начелству, и ово је поништило пресуду среске власти због тога, што ова није ценила питање о застарелости, с обзиром на време кад је кривица учињена и тужба поднесена.

Усвајајући ове примедбе начелство, као обновне, среска власт је ушла у оцену питања о застарелости, па је нашла, да је кривична одговорност искључена, јер је дело застарело по томе, што је Павле ступио у службу 23. априла и Јован је био дужан да га упише у року од 15 дана, и од то није учинио, могао је бити кажњен само у року од три месеца, а после не, и према овоме ослободила је Јована.

Против ове пресуде, изјавио је сада жалбу Павле, али је начелство одбацило жалбу, налазећи и само да је правилно застарела.

Као што се из овога види, начелство налази, да код кривица за неуписе слугу, застарелост почиње 16-ог дана по уласку у службу па ма трп месеца у напред, тако, да се 106 дана тада већ не може казнити, без обзира што је момак остао у служби и после тога рока.

Да ли је овакво схватање начелства правилно, и да ли се њиме не повређују она повређена, која говоре о односима слуге и газде, и која су донесена у циљу заштите јавних интереса?

II.

„Од котарске среске власти постоји пресуда још од 1899. године, да јој суд општински подноси сваког првог дана у месецу извештај: колико је у том протлом месецу умрло мушких и женских, а колико је, пак, рођено мушких и женских.

Како суд о овоме не води никакве белешке, нити пак, има каквих књига о томе, већ о овоме воде рачуна искључиво свештеници, то се моли уредништво за објашњење:

Ко је дужан да поднесе овај извештај среској власти — да ли општински судови или свештеници, јер судови и иначе оне податке прибављају од свештеника, које се доста неуредно одликују захтевима судова, те они долазе до честе одговорности".

III.

„Сеоске Заседница и Равње, састављала су једну општину све до 25. августа ове године, а тога су се дана одвојиле по решењу господина Министра унутрашњих дела и образовале засебне општине.

Шта ће се сада радити са буџетом, и како ће до краја године изаћити на крај?

IV.

Пресудом суда општине Бобровачке, осуђен је Павле Симић, из Засавице, на пет дана затвора за самовољно заузеће земљишта, и да плати 10 дин. парничне штете.

Пресуда ова наглашена је на §. 375. под а крив. зак. и §. 4. полиц. уредбе, поштто је изнађајем на лицу места, од стране сведока и вештака, утврђено заузеће и штета.

Против ове пресуде осуђени је изјавио жалбу, и среска власт поништи исту из тих разлога, што тужилац не утврђује тапијом, да је своју њиву његово, а тапија је, вели, једини доказ о својини, и што је питање о накнади штете требало расправити одвојеним грађанским спором.

Како су ове примедбе обвезне за суд, он их је морао прихвати и уђи у пов изнађај овога дела.

Кад је позвано тужилац да поднесе тапију, он је изјавио да је нема, оставивши и даље при раније датој тужби, а и тужени је такође изјавио да тапију нема, остајући при томе, да је оспорено земљиште његово.

Изађући пред собом сведоцбу способних и законитих сведока, да је тужени заузео тужиоцу земљиште, које је у државини овога од виђења, општински је суд поново изрекао пресуду, осуђујући туженог на пет дана затвора и 10 дин. на име учињене штете.

Против ове одредбе тужени је изјавио жалбу, и среска власт је опет поништила пресуду налазећи: да доказ о својини може бити само тапија, а кад ово нема, да се спор мора расправити грађанским спором.

Суд је овако морао урадити, али налази да је ово схватање среске власти погрешно, па моли уредништво, да и ово изнесе своје гледиште на ово".

V.

„Јанко Кошић из Габроваца, оправљен је за лажу поводу тела. изнесену Стојану Цанићу.

Пре него што ће га спровести суду на суђење, среска власт је тражила од општине узречене о власнику и његовом имовном стању.

Општински суд, изјавио да Јанко живи под своја оча, сматрао је своја као задругара, па је *у уверењу* изјавио, да може имати покретности до 200 и непокретности до 500 динара, узимајући у рачун двоје, која је Јанку могао пристати при деоби.

Код Првостепеног Суда Јанко буде осуђен на затвор и накнаду штете и трошкова, и среска власт, за извршење пресуде, изреди попис Јанкове имовине.

Кад је суд приступио овоме послу, отац Јанков, Пајо, изјави: да немађу њега и сина не постоји задружна однова; да сина нема ништа од своја имања; и да ако за њега ће ће ништа да плаћа, нити дозволава да се пиње уже у попис.

Стојећи пред овакним одговором, суд стане са пописом, и, будући уверен о истинитости

наводи Илијини, извести среску власт, да Јанко нема ничег ништа од имања и пошље јој и уверење.

Незадовољан тиме, што му је осујећена напаћа досуђене штете и трошкова, а знајући за ово раније уверење, приватни тужилац поднесе тужбу против општинских чланова за лажно уверење, а среска власт је повела истрагу.

Поводом овога настаје питање:

а, може ли се продати имање очево, за правилне трошкове синова му; и

б, да ли су чланови, који су ово уверење издали, знали када су они стојали у уверењу, да тиме констатују једну потпуну и ништа више?

* * *

На ова питања одговарамо:

I.

Питање о застарелости кривице, за неуредне слугу, може се јавити у два облика, на пример:

Прво, кад је слуга био у служби, па на ово изашао, а од последњег дана изласка из службе, протекло три месеца; и

Друго, кад је од последњег дана (16) нађе је уопе требало извршити, истина протекло три месеца, али је слуга још у служби, или је тек на неколико дана раније изашао.

Истичући ово, у којим се облицима може да јави ово питање, ми за тачан одговор на исто, морамо претходно расправити питање: за које је време дужни господ да уопе свога слугу, управо докле сва обвиа лежи на њему.

По чл. 5. правила о односима слуге и њихових газда, од 1. априла 1887. г. Бр. 4037, свако је газда дужан потписати, код власти, свога слугу за потпишет дана, иначе ће бити кажњен по т. 356, под б. кривичног закона.

Ова дужност потписивања, наложена је у циљу заштите јавних интереса, и тиме што је одређен један рок, у коме се ово мора учинити, није речено, да после тога рока, па газда не зели више дужност да слугу потпише.

Рок је, на против, одређен само за то, да обавеза: да кога дана шастаје за власт прошло, да једнога грађанина подврже казни, што момка није потписао, а дужност потписивања остаје и даље све докле, докле је слуга код места у служби.

Према овоме, кад дужност потписивања лежи непрекидно, за све време службе, онда се питање о застарелости ових прекр. одређује га по т. 396. крив. закона, ина овако да гласи:

а, кад год је слуга изашао од извесног дана, па је од дана његова изласка, до дана кад дело дође пред власт, протекло три месеца, дело је застарело и не може бити кривично одговорности; и,

б, кад је од последњег дана, када је уопе требало извршити, протекло истина три месеца, али је слуга још у служби код истог господара, или је изашао, пак од дана изласка из службе, па до дана, када је дело дошло пред власт, није протекло три месеца, онда дело није застарело, јер је ово непрекидно извршавано и продужавано, те и казни ина места.

Гледиште ово одговара и начелу, постављеном у т. 70. крив. закона.

Према овоме поступак начелства, у напред изнесеном случају, није правилан.

II.

По закону о уређењу државне статистике, на изнесени државини и општинским властима, и приватним лицима, леже дужности прибирања изнесених података.

Према томе, и општински је суд оптерећен овом дужношћу. И кад су старије власти нашле за умутно, да извештаје о рођењи и умрлим не траже непосредно од свештеника, него преко општинских судова, онда тако треба и да остане, и општине се те дужности не могу одрећи.

Где су терешке, сгобрађење и друге приличне таксе, да би ту свештеници могли подносити те извештаје без штете и задоцнења, ту нека општине умоле среску власт за измену, и она ће не имати разлога да је откаже.

III.

На ово питање ми смо одговорили у једном од сперашњих бројева нашега листа и чудимо се, да је ово питање опет потекло.

То казује да се наши одговори не читају пажљиво, те и овом прилком напомињемо, да на питање, која смо једном објаснили, нећемо давати одговора.

IV.

Истина је таиија пуномоћја лежи о свему, али где год ове нема, ту се, по кривичном закону, морају примити и ова остала доказна средства, која закон за таква признаје, кад је у питању расправа кривичног дела.

Како су и по полицијској уредби и по кривичном судском поступку, сведоци истицати ван једно од правих доказаних средстава, то се они морају примити и у случајевима самохвалишта из т. 375. под а. крив. закона, напочито код је доказаиа несумњива.

Према овоме, среска је власт потрешила, што је поништила пресуду по томе основу, што таиије нема, те би, по нашем мишљењу, по селима са сиам постало случајева самохвалишта, пошто скоро нико и нема таиије од свога имања, напочито од оних, која су добивена наслеђем, завотом — настарелошћу — љубави итд.

V.

Питање о напасти кривичних трошкова из имања родитеља за рачун синова, ми смо опширно објаснили, у 33. бр. нашега листа од прошле године и упућујемо молиоца да таме одговора нађе.

Кривице до настоца не може бити, кад су они уверењем констатовали једна истицати запаст, а код нема имена и пореклобља, као битних услову за казиену одговорност у описаним случајевима.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПРОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Објавом начелства окр. тимочког од 27 маја ове год. Бр. 4272, која је штампана у 128 бр. „Српских Новина“ од ове године, позвани су одметници: Јован Николеско — „Бела,“ Јован И. Јокић и Алекса Синића, сва тројица из Злота, да се у року од 15 дана јављаве ми најоју најближој полиц. власти.

По овој објави они су се 3. јуна ове год. пријавили суду општине злотске и решењем истога суда од 9. јуна Бр. 6122 стављени су под кривичну истрагу и у притвор због више разбојништава.

После овога, одметнути разбојници узуче пушку и ножеве, ноћу између 23. и 24. августа тек. год. провале иноћу, и из ите са лежишта на руиама и окном побегну у шуиари да продуже вршити казнина дела. Услед овога бегства, иследна власт предузела је нужне мере те су се од сама разбојника: Јован Јокић и Алекса Дикића братанац из бегства и приправи власти, под којима се води кривична истрага, а одметник **Јован Николеско — „Бела“** напротиво се и преподиа време ван домашаја власти одиочео је да врши казнина дела.

Услед овога, а по основу чл. 2 зак. о хватању и утамањивању хајдука, начелство округа тимочког иошоа позива **Јована Ј. Николеску „Белу“**, из Злота, да се у року од 15 дана, рачунајући од дана када ова објава изиђе буде у „Српским Новинама“ пријави најближој полиц. власти, која ће га упутити начелству округа тимочког, јер ако се у остављеном року не пријави, начелство ће га по основу члана 3. поменутог закона огласити за хајдука.

Јован Ј. Николеско „Бела“ стар је 36 до 40 год. великог раста, плавих очију, са великим плавим брковима, плавом брадом, дугуластих образа, сувоњав, носа обичног, на себи има беле сукнене плаше чапиире, црно сукнено гуњче плавног краја (дугачко), на глави шајкачу, на ногама опанке.

Обрађа се нажала свима полицијским властима на овог разбојника, иога, у случају пронађења, треба притворити и под јаком стражом спровести начелству окр. тимочког. Акт управе града Београда Бр. 28085.

ТРАЖИ СЕ

У атару општине обрешке среза темнићског, 7. ов. месеца, нађен је један мањун коњ. Јлине дорагасте, стар 8—10 година, висок 1·50 см., на левој страни врата има жиг положен „К“ који је већ скоро злаком граство, на лебдма има рану, убод од седла; на десној предњој нози испод кичице има пеиан од белих длака.

Начелник среза темнићског актом Бр. 13302 расписује за траженье сопственика, који треба да се са доказима јави.

Милоша Стојковића, шпицујанта, окрижљеног због превере извршене г. Ваљеу Константиновићу, ози. електротехничару, у суми од 5000 динара, тражи кварт самаљски управе града Београда актом Бр. 7199. Милош има 40 год. среднег је стаса, црномањаст, има врлу супругу Бруну. Проналажење треба спровести управи гр. Београда с позивом на цит Бр. 27560.

Милана Н. Петровића, звапог „Пилца“ конџара, тражи начел. среза колубарског, летњом Бр. 9294. Он има 28 год., средњег је раста, сиеђ у опште. Најбоље треба спровести начел. среза колубарског у Лазаревцу, с позивом на Бр. 9295. УБр. 27801.

У селу Мердарима, нађен је један коњ алаке зелене, потпован у сне 4 ноге, жигосан са жигом „О“, стар 4—5 год. Моле се сва полицијске власти, да сопственика истраже, и најбоље упуте начелнику среза косаничког с позивом ва Бр. 8671. УБр. 28338.

Стојан Стевић, из М. Плане, отишао је од своје куће 31. августа ове год. и није се вратио

кући још из до данас, ди има 70 год., стаса је средњег, дежмекаст, лица округлог, нуног и прног, очиј граорастих, од одела има на себи: чешиире и гуњ од прног сукна, на глави шајкачу а на ногама опанке са белим чарапама. Проналазног треба упутити начел. окр. топличког с позивом на Бр. 7114. УБр. 28961.

ПОТЕРЕ

Иван Поповић, земљоделац из Маровца, ср. јабланичког, убио је 1. овог м-ца Максима Бучетића из истог места и побегао. Убица има 32 год., средњег је раста, приземљаст, у оделу је од прног сукна. Позивају се све полицијске власти на живо трагање за одбеглим убицом, ногу, у случају проналаска, треба спровести начелнику срескоп у Лебане, с позивом на акт Бр. 12930, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 27875.

Сретен Гечошић, препређени крадљивац, који је био под истрагом и у притвору код окр. начелства у Ваљеву, а затим је побегао, 6. овог м-ца, из зграде окружне управе у Ваљеву, у којој је био затворен, побегао је 13. тек. месеца из зграде окр. начелства. Крадљивац је стар 19 год. ергонског стаса, босан, нема, у оделу од сатинског штофа са пепоснма у жепе, кадаје се за њим из Ст. Србије. Управа Београда позива све полицијске власти да Сретена у својим домаћинама најнижале потраже и на случај проналаска њој стриктарно спроведу с позивом на акт Бр. 27709.

Ђорђе Милошевић, слугу, родом из Прног Кала, оптуженог због преваре, тражи начелник среза грочанског депешом Бр. 8029. Проналазног треба стражарно спровести поменутом начелнику, или управи града Београда с позивом на Бр. 27516.

Драгољуб Обрадовић, бив. момак код Младена Стојановића, поспара из Краљева, украо је 11 тек. м-ца 76 динара своме господару и побегао. Крадљивац Драгољуб је влад. босан, у оделу цивилном. Начелник ср. жичког актом Бр. 12320 моли све полицијске власти за његовог тражење. Акт управе гр. Београда Бр. 27988.

Непознати крадљивац 1. ов. м-ца, украо је једног жеребца Тенчи Остојановићу, тежаку, из Глисовина, са паше на „Глисовичке реке.“ Жребац је стар 1½ год., доратасте длаке, у једну ногу сакат, рана у нози опшивапог, без других знакова. Моле се све полицијске власти да крадљивца и покрађу живо потраже и пађене спроведу начел. окр. топличког, с позивом на Бр. 6981, УБр. 28344.

Марко Живојиновић и Живота Симоновић, притворени из начел. окр. крагујевачког побегли су ноћу између 15. и 16. овог м-ца из притвора, у коме су били због опасне крађе. Марко има 16 год., плав је, витак, сувоњав, Живота, од одела нма на себи: панталоне од затворене материје, гуњ, на ногама ципеле, а на глави шајкачу. Живота има 17 година, омален је, снеђ, над се смеје има рупицу на образима. Моле се све полицијске власти, да напред именоване живо потраже и пађене спроведу начелству округа крагујевачког с позивом на Бр. 15617. УБр.

Сима Тодоровић, из Грачана, окр. подринског, осуђеник београд. казнионе заводе, побегао је ноћу између 15. и 16. ов. м-ца, из Добрићева. Сима има 23 год., омален је, ћосав. Од одела одело је: осуђеничку пошкуљу, гуњ и чизмице; но глави прави шешир. Моле се све полицајске власти, да Симу живо потраже и пађеног спроведу управи казнене заводе у Добрићеву, с позивом на Бр. 2015.

Непознати крадљивац. 7. ов. м. напрошно је оваску крађу. Драги жени Косте Петровића, окл. и одело јој је следеће ствари: једну нову црну штофану сукњу, једну нову батистану блузу са дуга цвећем, једну плаву сатинску блузу са белим цвећем, једну црну блузу са белим штрафтама, једну црну, свилену, лоћу сукњу, једну белу штиканану сукњу, један пар памучних чоловних чапиља, један шешир са монограмом „ЈЕС“, једна мала ношчаница у коме је било земљишно књушара, — све у вредности 70 динара. Моле се све полицајске власти, да лопова и покрађу живо потраже, и о резултату известе Управу града Београда, с позивом на Бр. 27.409.

Ђирку Јанчевић, из Лепенице, упућена су 3 кола: једна пасуви плаве боје, једна кобила плаве бело-зелене и једна кобила плаве мрко-зелене. За прадљењима и покрађом наређује се траженје. Акт Управе гр. Београда Бр. 28.726.

Милан Н., ноћњаш код Хаин-Станна К. Спасића, трговца, из Пожаревца, кога је Спасић послао са својим колима и поклама у Смедерево да купи со, јавши му та ту цил. 10 наполеона у злату, остакло је кола и коње у шанки „Македонија“ у Смедереву, па отишло непознато где, одневши собом 10 наполеона. Милан је родом из Тополнца, среза мланачког, округа пожаревачког, омален, прнземљаст, браду брија, од одела нма на себи гуњ од сукна, панталоне штофане, на ногама чизме, а на глави прни штофани шешир. Моле се све полицајске власти, да Милана живо потраже и њеног спроведу начел. окр. Смедеревског, с позивом на Бр. 8103. УБр. 28.490.

Димитрије Дачић, тежак из Мајдана, 21. ов. м. непознат лопов украо је два коња. Један је затворено-доратаст длаке са жутом „К“, други отворено-доратаст са жутом „Л“, оба су шестога на челу и стари по 5 година. За прадљењем и покрађом наређује се траженје. Акт управе гр. Београда Бр. 28.727.

Душан Симеоњевић, сиптачки Циганин из Сеље, стар 19 год. оженећи, деца нема, по вани сриски; **Младен Марковић,** сиптачки Циганин из Кнежевице, стар 30 год., оженећи, има двоје деце; **Станко Марковић,** сиптачки Циганин из Кнежевице, нељен и без деце; **Пане и Мита Радојковић,** сиптачки Цигани, не зна се одакле су, — решењем Купријског прекрст. суда Бр. 15.681 стављени су под суд и у притвор због преваре стоке. Сви они крађењем у бегетиу су, па с тога помоћу суд моли све полиц. власти да их у своји домаћајима најживље потраже и пађене њему стражарно спроведу. Акт Управе гр. Београда Бр. 27.487.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Јохан Бернвалд - Хаза, бив. осуђеник родом из Немуна, по решењу окрта горњомилан ског од 19 овог м-ца Бр. 7724, прогнат је на сплаз у Аустро-Угарску, ком лице ни све сумњиво и без занимања. Стар је 70 год., висок, суасловљав, лице дугуласто, нос проседе, очиј смеђих. Пашим судовима био је осуђен на 15 година робије због краће стоке. Позивају се све

полицајске власти да обрате пажњу на поменутог овог крадљивца, у ком се циљу износи и његова слика.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Ноћу између 1. и 2. септембра, разбојни је, на Чукарици, дућан великопродајнице дунава Косте Николића, шпоторкара и из оњиног украдено 1066-70 динара. Предузете је истраге за проналазак крнпца.

2. септембра, Борисав Вуковић, из Грнасине, среза врањског, врађао се у вече куће са рад из села Радобуђе, па како је баш помрчина залутао је и нашао на једну стену, са које се отискао у поток и сломио се, од чега је одмах умро.

4. септембра. Милован Стевановић, из села Младеновца, среза космајског, убио је Димитрија Стевановића. Кривац је у руцама власти.

4. септембра. Сима Јовановић — Плавша, трг. са Сиве, убио се на Авали. Узрок непознат.

5. септембра. Стојмен Б. Радуловић из Дубова, среза прокупачког, погинуо је од грома.

Ноћу између 11. и 12. септембра, око 8 и 9 сати Мирјан Вељковић, из Мисуровца, среза ужичког, извршио поспара, погинуо је од непознатог ватреног у атару села Стрезца. Истрага је надлежне предузета. Одмах је и начелник окружни отишао на место догађаја.

12. септембра, око 8 сати пре подне, у пољу, пађен је убијен Стојадин Јовић, из Барича, среза голубачког. Убијен је из пушке. Противу његовог сина Аксентија постоје основи да га је он убио из освете. Истрага власт предузела је истрагу, и осумњичени Аксентије стављен је у притвор.

13. септембра. Лазар Јовић, из Бољетина, среза ћупричког, тешко је рањен из пушке. Зликовац је непознат. Истрага је предузета за проналажење злочинца.

15. септембра, по подне, Јеврем М. Николић, из Пауљина, среза сврљишког, убио је свирком Велимира Р. Радовановића, оба због краће хлеба, на њиви. Кривац је у рукама власти. Дело признаје.

ШТАМПА КРАЉ СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

ВАНРЕДНИ БРОЈ

БРОЈ 39. У БЕОГРАДУ, УТОРАК 30. СЕПТЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Криминална антропологија у Немачкој

(Свршетак)

У години 1900 *Бахгефер* налази међу 400 просјака у Бреслави 70% искључених од војничке службе, 50% са болесним наслеђем, $^1/_4$ малоумника и епилептичара, 60% душевно оболелих и 60% алкохоличара. *Бибел* проучава антрополошки у једном казненом заводу, у Аустро-Угарској, 120 тровачица и налази, да су већина од њих у добу између 20—30 год.

По *Гросу* зуби могу имати врло велику важност за судију. *Хелер* испитује 300 лешева самоубица и не налази ни њима више од 5% патолошких знакова психозе. Од ових самоубица, њих 43% били су потпуно урачунљиви у времену извршеног самоубства. *Хелеп* научава криминалитет жена у разним земљама и нобује против статистике. *Колмак* доказује да је данашњи човечији тип исти као у добу диљувијума, а *Неке* научава предност снова, у чему се показује велики скептик. Он налази, да су снови душевно оболелих веома неодређени.

Вирхов с правом критикује злоупотребу речи: атавизам и аномалија. Хелеесм говора о бертиловажу и истиче његове велике користи за Немачку. *Кернер* се бави проучавањем дебелих усана, а *Далицер* аномалијама непца и суседних делова. *Берхан* одбацује са свим Ломброзове теорије а *Бенедикт* захтева специјалне залоге за душевно оболеле злочинце. *Вол* се бави проучавањем карактера, одбацује Ломброзовог урођеног злочинца, као и његову теорију о генију. *Шеевен* научава душевно оболеле злочинце у Менхенбургу и доказује, да међија само убрзава болест. *Симерлинг* не признаје, да по казненим заводима постоји нека нарочита психоза и нобује против идентификовања злочинаца са моралном лудом. *Филипп* гледа у моралној луди један, преко мере сангвиничан темперамент.

У год. 1901 *Вајгер* (правник) научава уставну делеитиза и износи њихову корист за извесне случајеве. *Лехман* описује детаљно дужности криминалне полиције, а *Марцуј* тражи да се прецизира појам „нормалеб". *Мебијус* говори о психолошкој тупавости жена и вели, да ми вовма јако ценимо жену као сведока, и да, напротив, врло грубо поступамо с њом, као с оптуженом. *Комо* верује у дегенерацију будућег варашташа и вато крими данашње друштво.

Штерк гледа у злочину „карикатуру нормалних особина," а *Неке* деминише криминалну антропологију као део судске психијатрије. *Бурк* правили следира у корист варашташа извесних злочинаца, а *Вирхов* износи тешкоће у разликовању нормалних и абнормалних лубња. *Штерн* налази Ломброза и његове теорије, и доказује: да између злочинаца и нормалног створења може бити само психолошке разлике. *Бер* научава самоубства код деце, и износи: да се њихов највећи број врши у наступу душевног оболења.

Год. 1902 *Аншафенбург* у свом огличном делу „*Злочин и његово сузбијање*" доказује, да су теорије Ломброзове веома површне. Злочин је, на првом месту, резултат социјалних прилика, па тек онда урођене наклоности. У једном свом другом делу, писац научава сексуалне преступе. *Бер* изналже опасност од алкохола, и доказује: да између њега и злочина не постоји никаква директна веза. *Баумгартен* нобује против живота проститутка по затворским одајама, и износи: да нема никакве везе између проституције и злочина, као и да узрок овој последњој леши најчешће у беди. *Бахофер* научава 190 проститутки у Бреславском казненом заводу и побија са свим Ломброзову теорију о урођеној проституткн. *Грос* описује установу бертиловажа у Бечу и износи његове неоспорне користи за службу полицаје сигурности. *Хаберда* доказује, да је нешавље злочинаца сигурно и без бола. Он му, међутим, претпоставља гилотину, али не и „*електрично погубљење*" у Америци. *Хезел* (правник) проучава преступе малолетника и долази до веома интересантних закључака. По *Клузу*, начин мишљења код жена знатно се разликује у погледу интелигенције од онога код људи. *Лесани* (правник) нобује против смртне казне, док је је Неке допушта за извесне случајеве као заштиту друштва. У свом доба *Неке* скреће пажњу на Золина дела, као на најбољег пропагатора идеја криминалне антропологије и социјологије. *Пефел* истражује трговке криминалогије на Истоку, нарочито у Египту и налази их у Месопотамији. *Вирхов* придаје нобу важност писани гласе, но нобој дужини и ширини. *Неке* налази и бржкљно описује дегенеративне знаке код паразитичара, код којих их има много више но код нормалних људа. Он је научавао пљува, сриг, сигерању, слезину и бубреге, и нашао: да су унутрашњи знаци дегенерације много важнији од спољашних. *Шмаљ* је констатовао, као и Гал, да облик лубање одговара тачно облику мозга. *Крафт-Ебинг* истиче утицај менструације на злочин и психозу. *Неке* говори о моралном лудилу и вели, да оно не постоји као засебна болест, већ као мешавина малоумности, дегенерације и психозе. *Аленбург* научава обљубо садизам и објашњава га психолошки. *Милер* научава полне односе код дивљака и старих, културних народа. *Најгебауер* комплетира своју листу хермофродита, а Шмит-Петерсен објављује један случај ауто-кастрације.

* * *

На прегледа, који смо наложили, моћи ће читаоци лако увидети пут, којим се криминална антропологија кретала у Немачкој. Читалац ће тако исто увидети, да међу наложеним делима, има врло мало радова из области анатомије и психологије, пративо италијанској школи, која је пребогата радовима на овом пољу. Ово је толико чудноватије, што Немачка обилује одличним анатомистима и антропологима, као што су: *Штодер, Шваљб, Калмак, Пфицмер* и т. д.

По мом мишљењу, узрок овој чудноватој појави вала тражити у нерасположењу ових научалака према теоријама Ломброзовим, које се више не сматрају за обљубе. Ми Немци нисмо никако навикнути да читамо површне стварн. Може се слободно рећи, да у целој Немачкој има свега неколико присталица Ломброзових. У Енглеској, једини је *Хавелак* који, само у неколико, уважа његове теорије. У Америци, *Шатрик* (старији) их налада страховито, *Вирнак* и *Мандолан* у неколико, *Вилзок* их од части уважа а *Таблес* са свим. Згодно је овде поменути, да се у америчкој литератури налази маса радова из области криминалне антропологије али, на жалост, без икакве научне предности. У Данској, Шведској и Норвешној све је мирно. У Холандији, напротив, италијанска школа броји неколико присталица, којима је на челу стари научар *Винклер*, довољно познат са својих одличних радова. Што се тиче Аустрије, у њој, као и у Немачкој, има свега неколико Ломброзових пристаница. Њен први антрополог *Бемедикт* огорчен је противник његових теорија.

Главни домен Ломброзизма јесу земље романске, нарочито Италија, што је са свим природно.

Француска, која је увекда покланала и сувише наклоности теоријама италијанске школе, одбацило их је скоро са сним у последње време. Њена школа, са Лагасењем на челу, задржала је само оне од ових теорија, које су нашле одобрења код њених дела научног света. У Шпанији и Португалији нема, може бити, видљивог правог присталице Ломброзовог, док су земље Јужне Америке прави Елдорадо Ломброзизма. Русија, такође, обилује одличним писцима на пољу криминалне антропологије, као што су: *Тарновски, Шикорски* и славни анатомист *Сернов*, у коме је школа италијанска, противно осталим руским писцима, нашла огорченог непријатеља.

Овај кратки преглед довољан је, надам се, да покаже сну наивност Ломброзову који, при сем овом, не престаје да се одушевљава огромним утицајима криминалне антропологије, и ако су они — ови успеси — у правцу сасма противном његовим теоријама. Већ и у интересу ових напредака, Ломброзо је дужан повући се што пре са литерарног поља. Он и *Фери* су, по мом мишљењу, највећи непријатељи истинског напретка криминалне антропологије. Захваљујући њима двојици, односно њиховим претеривањима, већина лекара и правника и не покушавају да се баве овом науком. Да су они, напазл, своје теорије износили као приватна мишљења, нико тиме не би био скандализован, али по што су их они објављивали широм научног света као научне аксиоме, критика је била дужна да их напада и да доказује њихно ништавило. Ну, по што је Ломброзо за ове ствари неубедљив, оставимо та да и даље понавља старе ствари, и не чудимо се томе ни мало с обзиром на његове радове из области спиритизма и телепатије.

Поред свега овога, нико не мисли, ово нарочито наглашавам, да потпуно праву заслугу Ломброзову и његове школе, која се састоји у томе, што су скупили многу новог факата и *пре отпочели изучавати злочинца у место злочина*. Не мања им је заслуга, *што су открили индивидуални моменат злочина* и *обратили пажњу на душевно обољење злочинце и малоумнике*.

Исто тако Ломброзо је био срећан и са својим практичним предлозима против злочина. Захваљујући искључиво његовој иницијативи, модерна појмови антрополошко-криминалне школе о злочинцу и злочину нашли су места у италијанском кривичном законодавству. Много прогреса, узмом погледу, учињено је и код нас Немаца, али ипак остаје још много да се учини. Нове идеје, о којима стари правници нису хтели чути, шире се из дана у дан. Као њихови представници међу немачким професорима нарочито су се истакли: *Лист, Грос*, Лилиенталд итд. као и велики део лекара, који захтевају реформу кривичног законодавства, напшених завода и психијатријске анализе окривљених.

Што се тиче нових антрополошких теорија италијанске школе, код нас Немаца, а и у већини земаља, признате су, међу њима, само ове:

1. *Међу злочинцима налази се много већи број душевно оболелих, дегенерисаних и малоумних но код нормалних људи, али би било скроз и скроз погрешно сматрати сваког злочинца за болесника, као што то чини Ломброзо.*

2. *Између злочинаца и нормалних бића, нема ни анатомске, ни физиолошке, ни психолошке пречасте разлике, на чега овог налази: да не постоји неки нарочити злочиначки тип.*

3. *Између злочина и проституције нема никакве везе, нити има личности, које су самим рођењем, одређене да буду проституткс или злочинци. Може се, при том, допустити, да постоје личности, које према малим спољним поводом, постају једно или другог.*

4. *Злочин нема ничег заједничког са атавизмом: још мање са епилепсијом. Питање о атавизму, нарочито у аномалији, толико је компликовано, да само антропологија и зоологија могу о њему говорити са извесном позитивношћу, но и оне сами још нису научиле са неким стварима. Поготовбени у ове ствари, па и Ломброзо, немају право да говоре о овом деликатном питању.*

5. *Злочини некорпалних лица, као и деце, могу бити само случни, али не и идентични, са злочинима одраслих.*

6. *Индивидуални фактор не може се никад ставити изнад утицаја средине и ако је, по моме мишљењу, фактор ендогени много важнији од фактора егзогеног.*

Не мислимо никако, да овим нашим решима преобразимо Ломброза. На против, ми смо тврдо уверени, да ће он и даље продужити са писањем сензационих ствари о злочину и гењију, али се тешимо тиме, што су све ствара давно и давно престале да узбуђују духове.

С француског **Д. Ђ. Алимпић.**

БОЖЈА КАЗНА

— ИЗ ХАЛДУЧКОГ ЖИВОТА —

Седели смо и разговарали. Г. Стева судија том приликом исприча нам ову интересантну причу:

188 * године одреди ме г. Министар да вслеђујем кривице похватаних хајдука Видака, Ђурђа и Ђурђа. Не знам зашто, тек су налазили да тај посао, у нашем судском персоналу, мени иде за руком. Сигурно су заслугу приписивали моме лепом општењу са злиководима.

Већ прврга дана ја сам знао с ким имам посла. Ђурђе је био једна нукавица, који је само запевао и стењао, Ђурђе на против бесан и дурњовит; могао сн му „ударити клинце под ноктове", на опет да ништа не дознам; а ако му лепо пријеш он сам легне и преда се. Видак међутим беше одмерен тактичан себилан и хладан.

Прво сам позвао Ђурђа. Беше то дугоснага снажна и развијена. Велике суре очи његове гледале су ме дрско и прекосећи. Ушао је кутећи и стао преда ме. Ја га погледах право у очи и рекох.

— Седи, Ђурђе.

— Нека — рече он.

— Седи, седи. Хоћу да разговарам с тобом. Пушиш ли? Ево дувана.....

И пошуких му пгарету, коју он прима и запали спуштивши се лагано на столицу. Одмах сам опазио да ме више не гледаше онако дрско.

— Јеси за кафу?

— Па.... не бранимо, вала....

Ја поручих те му донесе кафу, и кад опет остадосмо сами, ја почех разговор с њим питајући га: ко је, одакле је, има ли кога од породице, је ли женсн.... У почетку је одговарао кратко, али видећи да ја пишта не пишем, разговор му поста искреннја. Он ми исприча многе ствари, које за ме беху од неопћеиене важности, нарочито што ми у причи износи и карактеристику својих другова. Сем тога признаде ми и неке ствари о којима их и не тужаше; једном речи: тај разговор ми је помогао, те сам у самом почетку пошао правилним путем. Знао сам како ми се трсбало понашати са Видаком, а како с Ђурђем. Благодарећи томе разговору, ја сам за неиуи месеи дана иследио цело дело и подпео суду тужбу, поткрепљену доказима и признањем оптужених.

Али то није главна ствар. Главно је што сад хоћу да вам причам колико је јака судјева код тих људи.

Међу њима беше изјављивши Видак. Он је био и харамбаша. Морам признати да ми је импоновао отрситошћу својом. Висок, план човек, коштуњав, плавих брка, оштра погледа, али у том погледу беше нечега човечног на што сн и нехотично могао апеловати. Тако сам знао, али никако није био отворен за хајдука.

Ја сам га примио врло лепо. Понудио сам и њега као и Ђурђа жавом и цигаретом и повео разговор. Видевши да је много штошта знам, он се престо устручавати, него окрете причати:

* * *

Родом сам из сребрничке нахије у Босни. Од рана детињства пошао сам по мајсторији и радио по Мачви, Поцерини и Посавини. Радом сам прилично зарађивао те сам се окућно и оженио. Жена ми је жива и имам троје деце, два мушкарчића и једну девојчицу.

Сваке јесени сам се враћао кући, где проведем зиму, на уз часни Пост сто ме опет опамо, где пробавим до јесени. Посла је било доста. Те ме окуражи да и сам повеђем друштво и три године посао ми је баш пшао од руке.

На онда на једанпут, ђаво га знао шта ми би! Стид ме и да ти причам! Пођох на женама!... Можда знаш, а можда и незнаш, али је несрећа над матер човек полуди! Прешло ми тридесет година, а ја као какав шпнпарац, потрчи — само где сукњу видим?...

Друштво ми се растури, само узаме оста мој сељак, неки чича Цвијан. Он ме није хтео оставити, и ако ме је једнако грдио што тако радим. Кад пађем какав посао, ја кућим по селу надничаре те радс самном, али, мало по мало, па ни сељаци не хтедоше више самном ролити. Требало је лу-

дима плаћати зараду а ја опет не могах подмиривати честито ни своје трошкове.

— Која је то, што ти тако памет занесе? — упитах.

— А зар је једна! Ја нисам пробирао. Велим ти, то је била читава напаст. Сам видим да ми не ваља шта радим, закупом се да више ни једну погледати нећу, па — опет ништа! Док само смотрим! Онда ту су мараме па минђуше, па прстење и већ... све....

Насташе црни дани. Бежао сам са чича Цвијаном из села у село. Дођем тако и у Лешницу. Ту нађем неког посла и почнем радити. И ту се једно вече понам с покојним Миљком рабашћом с којим се и удружим.

Сад сам имао пара доста. Миљко је био окретан човек. Никад нисмо даба ни на нога ударали. Он је поштено делио зараду. Увучем ти ја у дружину и Чича Цвијана. Он, добричина, и ако је знао на све, није ми могао ништа одрећи. Пошао је свуда с нама. Нисмо му давали никаква посла него је само стражу чувао. Ту сам се познао са Ђорђем и Ђурђем. И ако су они моји земљаци нисмо се дотле никад дружали нити смо на послу заједно били.

Ја сам испочетка још радио свој посао пред лопоодука; али како ме на једном месту готово познадоше, баталим ја са свим чекић и мистрију и одам се поново занату. Како сам био куражан, то ми је Миљко толико пута поверавао да сам поведем дружину и свршим овај или онај посао, те су ме тако и у дружини приповаивали....

Тако је трајало две године. Ми смо радили како се само пожелети може. У сваком селу имали смо својих људи. Ако нам је сатребало и двадесет другова, могли смо је сатребало и двадесет другова, могли смо је сатребало и двадесет другова, могли смо је сатребало и двадесет другова, могли смо их наћи. Зидови, браве, мандали — то нама није било ништа. Нађемо ми ја ли слугу, ја л' које женско чељаде те свиње мандал или откључа браву. Ја сам се нарочито у тим приликама умео наћи.

На ми се допаде тај живот те сам се најбоље што раније не почех, него се намучих и наробовах.

Слагала смо се добро нас тројица ја Ђорђе и Ђурђе. Ама они нипошто нису могли трпети Чича Цвијана. Он им је био до зла Бога сумњив. Залуд сам ја говорио, да је он вераи, да му је обичај да гуња, — не помаже! Они чак и Миљка придобише. И сви решише да се како било отресу Чича Цвијана.

Али није било лако отрести се човека, који зна тајне. Да бих ту лако. Казао би му: Чича, иди; ниси више за друштво: матор си! Али то њима није било доста. Могло је Чичи пасти на памет да оде и напетљу.

О муке моје, шта да радим! Ја видим куд они циљају: хоће чичину главу! Ко то да допусти!... Натезао сам с њим од сваке руке и заплашио га, али сам видео да ги заклонити не могу. Говорио сам му да нас остани. Он ни ће. На послетку смислим да га пошљем као сиојим послом кући у Босну. Као велим: може се предомислити и остати тамо.

И да видиш, послуша ме! Спремим му ја неких пара да понесе мојој жени и деци и замолим га да тамо збрише што треба да ми не би гладовали или трпили оскудицу.

И он оде.

Скиде ми се терет с душе. Још сам се више обрадовао кад ми Ђорђе рече:

— Хвала Богу те оде! А ја и Ђорђе били утврдили да га убијемо.

— Шта велиш, болан?

— То што ти рекох!

— Зар би ви могли учинити?

— Што да не би? То раде и други. Чим им ко од друштва постане сумњив, они њега рєшите. Боље да он сам падне него цела дружина.

Ја се замакнеио.

Миљко ми рече да је потпуно на своме месту то што су они наумили. Стаде ми причати да је то и о'чиај хајдучки и наброја ми неколико случајева.

— Који год хајдук не чува тајну, или остари, или се пропије — то му је! Нека те то ништа не буни. На ва послетку, све нас куршум чека или у послу или за ко цем! — додаде.

— Господине! Ја не ћу да се правзам јер сам крив; али право да ти кажем, од тога часа осећи ми се мој нови занат. Зар тако с другом поступати. На то ни најгори не би учинио.

Али, сагох главу....

Од то доба учинили смо неколико ситних крађа. Посло нам није баш најбоље ишао за руком, а после и власти учестале с потерама. Мало - мало, па већ јаве: потера за ми сели!...

Једно вече седимо код једног нашег јатака у П..... у њајату. Вечерали на њемо вино и разговарамо. На један пут се врата отворише и уђе Чича Цвијан.

— Добро вече;

Ја се охладих.

Они се лепо поздравише с њим а ја га почех гледити што се вратио.

— Ти нисн ни био код мојих!

— Јесам; здрави су. И поздравили те да се вратиш. Баш ме је молила твоја Марија да ти то кажем.

— А ти си јој сигурно казао ваио и од чега он живи? — рече Миљко.

— Јесам, Бога ми!

Ја ускиснх сам.

— На ти си лук!... Цикнух, јер видох како се сви намрштише.

— Што?... Срамота је то и грехота! Јест, јест, грехота је што радиш! Ја сам јој казао све: и како трчим за туђим женој казао, и како си се пролоповио, и како... нама, и како си се пролоповио, и како... нама, и како си се пролоповио, и како... нама

— Не забораните, господине, рекох му хладно, избегавајући намерно ма удараџ, да се ми овде налазимо у присуству једне даме, и да нам ја у будуће увек стојим на расположењу за објашњења која желите.

За овим, приближујући се нагло Живојети и показујући јој руком на дрво, изговорих брзо и полугласно, тако да је и Ђ-р могао чути, ове речи:

(Свршиће се)

о ерошдуском Д. Ђ. Алимпић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Писар општине варошке учинио је ово питање:

„Досадашња општина варошка опторала се из шест села, и она је имала свој одобрени буџет за ову годину са прирезом општинским у 36·23%.

По решењу господина Министра унутрашњих дела од 14. јуна ове године, село Миловајци одвојило се и образовало нову општину.

Према овоме желело је питање:

1, остаје ли у важности одобрени буџет са прирезом од 36·23%, за садашњу варошку општину, пошто је једно село отпало од ње;

2, имају ли право на плате, предвиђене овим буџетом, општински чланови садашње општине;

3, ако се одобрени буџетом не могу намирати сви расходи, предвиђени за ову годину, услед одвојеног пореза села Миловаја, хоће ли та плаћати њих у буџет за идућу годину као дуг на ове, или ће се од селоза овога села наплатити одговарајући прирез ове до сада разгрушиваља, те тако, сразмерно времену, проведеном у заједници, исплатите и плаћати, који дотле падају на терет заједничкога буџета?"

Слично овоме питању, учинио је питање и писар општине цветачке.

На ово питање одговарамо:

1, одобрени буџет остаје у важности и на даље на општину варошку, са прирезом у 36·23%, без обзира на то, што се једно село одвојило;

2, општински чланови садашње варошке општине, задржавају право на плату, предвиђену досадашњим буџетом, и у колико до сада нису исплаћени, морају се платити;

3, село Миловајци, мора платити одговарајући прирез општини варошкој све до дана одвајања, те да се тако начини створи могућност, да се измире и сви изватци, учињени по буџету за време заједнице са општином варошком.

Од дана разгрушивања, па на даље, општина миловајска мора правити за себе засебан буџет, а што се тиче општине варошке, она мора тражити накнадне кредите, ако јој прирез 36·23% не би био довољна за подмирење потреба општинских у свако доба смањеној општини, што се, у осталом, не да претпоставити.

Ако би, пак, у општини варошкој било вишка по буџету до краја године са прирезом 36·23%, онда ће се са њиме поступити по закону о општинама, среским и општинским буџетима.

Све ово што смо овде рекли о општини варошкој, вама и за општину цветачку.

Како смо, у осталом, ми и раније давали објашњења о подели општина и прављењу нових буџета, којима се предлажу и остали случајеви, који су могући, то и та објашњења треба прочитати.

* * *

Једна овде, општински писар, пита ово:

Решењем господина Министра унутрашњих дела, од 20. новембра прошле год. Бр. 28758, уклоњен је привремено од председничке дужности И. П. председник наше општине, а на његово место одређен је најстарији кмет. Ово је извршено 20. децембра исте године.

Против решења Министрова, уклоњени председник изјавио је жалбу Државном Савету, и Савет је одлуком својом поништио Министрово решење, те је, тако поменути председник поново, правећи у дужност председничку 15. фебруара ове године.

Привремени председник сада тражи да му се исплати плата за сво време, за које је био уклоњен, а кмет опет, који је вршио његову дужност, тражи да се та плата њему исплати, јер одбор не признаје ни једноме ни другоме, него је решио, да се на те уштеде, што је то, у осталом, уштеда, исплати 40 динара за једну неодложну потребу, коју буџетом није предвиђено.

Моли се уредништво за потребно обавештење.»

Питање ово регулисано је чл. 147 закона о општинама, и ми смо га опширно објаснили, у бр. 30, и 31. нашега листа, поводом једнога решења сличног питања, па зато упућујемо молиоца за тано одговора горе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Велимир Ђорђевић, бивши практикант и дневничар, који је пре три недеље због краће одговарао код краљ. окружног начелства у Београду, побегао је из затвора истог краља.

Велимир је стар до 27 година, приповеда, црне косе и очију. Има мале бркове и ретку браду коју с времена на време брије.

Велимир је већ три пута судом осуђиван због крађе. У томе је рало нешт, јер краде што стигне. Он је покрао и многе газдарице у Београду код којих је становао. (Интересантан је опис Велимиров о извршеној крађи у „Полиц. Гласнику" од 1900 год. на 303 страни).

По спољашњ., он има једну сестру, учитељицу негде у унутрашњости, па је могућно код ње и отишао да се сакрије од пресе потере.

Управа града Београда стреће овакву сарадњу полицијских и општинских властима у земљи, и

позиваће их да га у кругу своме потраже и пронађено њој стражарно спроведу.

Допошмо две слике Велимирове; њена је од пре три године, а ова из садашње доба.

Милан Петровић, из Месарица, пре месец дана извршио је покушај убиства, над Милојем Петровићем из истог места и по извршеном делу побегао. Стар је 18 год., средњег раста, у опште лице, образа округлих пуних, очију веће пуних, у народном оделу. Позивају се полиц. власти, да Милана живо потраже и ухваћеног спроведу начел. среском у Ваљевиште, с позивом на Бр. 11063. УБр. 28652.

Љубомир син **Раденка Растића** из Кленице, побегао је 16. ов. м-ца од свога оца и том приликом одмео му 260 динара. Љубомир има 18 год., раста је средњег, црнопуљет, има мале бркове, на себи нема од сукна пантаоне, и гуњче од шајака. Позивају се све полицијске власти, да га живо потраже и ухваћеног спроведу начелнику среза ваљевског, с позивом на Бр. 16257. УБр. 28694.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

18. септембра, око 5. сати у јутру, запаљена је механица штала Илије Николића, из Свилајнца. Вредност је штете по процени 1780 динара. Чињеном истрагом утврђено је: да је паљевина проузрокована немарном слугу.

19. септембра, Паун Вирнеш, из Јежера, среза деспотовачког, пуцао је убијен под свог тела у атару села Жидиља. Истрага је предузета за проналазак криваца.

20. септембра, по подне, у међусобној свађи, Милија Радовић, дечко из Мерајра, среза косаничког, пушао је на Милицу Балошића, оца, и тешко га ранио. Истрага је предузета одмах. Криваца се сам јавио власти.

Због потере Велимира Ђорђевића, који смо добили после закљученог листа, овај број излазимо нао закашњелав. У суботу јављено редован број.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

БРОЈ 40. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 4. СЕПТЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Народна Скупштина, у седници својој од 27. септембра 1903 године, решила је: да се избор посланика за варош Ниш уништи и други нов нареди.

Према томе решењу Народне Скупштине, указом Његовог Величанства Краља Петра I., по предлогу Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, на основу члана 100. Устава и члана 2. и 93. закона о изборима народних посланика, — наређено је:

да се на дан деветнаестог октобра ове године, извршн нов накнадни избор Народних Посланика за варош Ниш, за скупштинску периоду: 1903. 1904. 1905 и 1906 године.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. септембра, 1903. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., а на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за начелника треће класе среза ужичког Живана Станковића, начелника исте класе среза рачанског,

за начелника треће класе среза рачанског, Љубомира Станковића, начелника исте класе среза ужичког;

за писара прве класе среза крагујевачког, Војислава Ристића, писара исте класе среза деспотовачког;

за писара прве класе среза деспотовачког, Ђорђа Стојановића, писара исте класе среза крагујевачког, су четворицу по молби;

за вршиоца дужности писара среза нишавског, у рангу писара начелства друге класе, Владимира Јовановића, завредног писара друге класе начелства округа пиротског и вршиоца дужности писара среза ужичког; и

за вршиоца дужности писара среза ужичког, у рангу писара начелства друге класе, Јевту Ђирића, завредног писара друге класе начелства округа пиротског и вршиоца дужности писара среза нишавског — обојицу по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. септембра 1903. године у Београду.

САВРЕМЕНА ДАКТИЛОСКОПИЈА

Неоспорна је ствар, да је питање о идентитету једно од најзначајнијих у сваког кривичног истраги, као и да је Бертилон, решавајући ово питање помоћу антропометрије, обогатио прошли век са једним врло важним открићем. При свем овом, једна нова метода направила ја данас читаву узбуну у научном свету и умањила у неколико, бар тако на први поглед изгледа, вредност старог система за констатовање идентичности. Реч је о *савременој дактилоскопији* која је опет поникла у Француској, али коју су Енглези први увели у праксу а Американци прихватили, преобразили и усавршили до крајних граница. У овоме се нарочито одликовали становници Јужне Америке, за које се, без разлога, верује, да су површи духом у оној мери, у којој ми је и немају некултивисана.

Порекло дактилоскопије заслужује да буде споменуто бар у неколико речи. Употреба отисака врхова прстију, као средства за идентификацију, позната је давно и давно, али је у обим научног посматрања ушла тек са *Галтоном, Гутањијем* и *Флореском*.

Јуна месеца 1888 год. *Франсис Галтон* истицао је већ у велико вредност дактилоскопије пред краљевским удружењем у Лондону, служећи се том приликом одличним делом професора *Флореса* под насловом: „*Важност отисака у судским вештачењима*“, у коме се нарочито пажња обраћа на *природу*, а не на облик отиска.

У току оне исте године *Фрезон* је под утицајем професора *Лагазеа* написао дело „*О отисцима у опште и њиховој практичној примени у судској медицини*“. Као год *Галтон* и *Флореско*, тако је и *Фрезон* истакао отиске прстију као изврсно средство идентификације за случајеве, у којима је одлучан остао отисак своје праве или кривне руке на намештају, зиду, хладњака па чак и на жртви. Поред осталог, он у овоме делу још наводи, како се *Вилијам Хершел*, чиновник у Бенгалу од пре 20 година служи отисцима врхова прстију за оверавање идентичности појединих исправа и расподсвање рецедивиста. Чим би дошла личност донала затвор, *Хершел* је узимао отисак њеног палца и пренозио га у једаи специјални регистар. Свако доцније затварање ове личности, повлачило је за собом и ново узимање отиска, који се после сравњивао са првим отиском, и на тај начин долазило до констатоване идентичности дотичног лица. *Фрезон* најзад тврди, да је овај начин идентификације у употреби и у кинеским казненим заводима.

Све ово, као што се види, беше још далеко од једног уређеног система, који би се могао ма и упоредити са бертилонажом, те се, с тога, с правом може рећи, да је савршено дактилоскопија постала у Јужној Америци, у којој је све ово постигнуто.

Да видимо прво саму методу, па тек онда њену предност у односу на антропометрију.

* * *

Постоје више начина за узимање — добијање отисака прстију, али је међу њима најсавршенији и најлакши онај, који се данас употребљује у Јужној Америци.

По што се мермерна, бакарна или цинкана плоча превуче танким слојем прног мастила (мастило за штампање или литографисање) и помоћу нарочитог малог ваљка удеси да овај слој буде свуда једне исте дебљине, наређује се личности чија се отисци узимају, да обе своје руке — шаке — опере прво у млакој и сапуњаној води, а за тим у води која садржи 4—5% сирћетне киселине.

Одмах за овим прсти се, почињући од палца десне руке, својим крајњим фалангама, делови прстију намеђу последњег зглоба и врхова а страном која сачињава судлањицу, полажу на плочу мастилом превучену али тако, да се мастило подједнако упије у цео простор између више поменутих, врха прста и линије која дели претпоследњи зглоб. Ова је најзлавнија операција, после које још остаје, да се обојени прст притисне полако на бели, сатинирани картон и у рубрику која му одговара. На овај начин добијају се отисци од свих 10 прстију. Да ли пак сви — ови отисци — представљају потпуно оделите па и разноликости у довољном броју, питала су на којима почива цео систем, и на која је *Пирксов* одговорио одавно, доказујући: да месната врх крајње фаланге сваког прста има облик једног кружног конуса од чијег врха, или његове непосредне близине, полази једна коса

линија ка правоју — прегради — између балканги. Ова коса линија опружена је извесним бројем полукружних и њој паралелним линијама, које полазе од спољне стране балансе, окружују врх конуса, по том се поново савијају и преносе на страну противну косој линији, тубећи се најзад сигобу места са кога су пошле.

И доиста, сваки може на први поглед опазити, да се на сваком пресу, односно на доњој било спољашној или унутрашњој страни његове унутрашње балансе, налази један мали троугао, који је, на извесним местима, замењен луком.

Према постојању или непостојању овог троугла, и правцу линија које та сачињавају, сви отисци пресија деле се на четири групе.

Прва група обухвата све оне отиске, код којих мени троугла. Ту су отисци у облику лука, чије линије — ивице — полазе с једне стране и зубе се на другој, не удараjући у „вође," и наличећи у свему индијанским луковима или дечијим стрелама. Ова група отисака позната је под именом „кружна група."

Друга група обухвата све оне отиске, који образују само један троугао и чије линије полазе од унутрашње стране, то јест оне, која је у лево од посматрача. Линије ове групе концентричне су и криве, од којих је најмања унутра, а највећа с поља.

Трећа група обухвата све оне отиске који, опет, образују само један троугао, али чије линије полазе од спољашње стране, што ће рећи од стране која је десно од посматрача. Линије ове или су спиралне, или у облику концентричних кругова, или у облику елипсе.

И најзад, у четврту групу долазе сви они отисци, који образују без троугла, од којих је један спољни, и чије линије — ивице — представљају једну мешавину између друге и треће групе.

Нема ни једног отиска, који не би могао бити уврштен у једну од ове четири категорије, према којима је извршена и класификација отиска на тај начин што је прва група обележена са: *A = arc* (лук), друго са *J* = interne (унутрашња), трећа са *E* = externe (спољашња) и четврта са *V* = verticille ou tourbillon (вихор, вртлог).

Ова прва и основна класификација, изводи се према палцу десне руке и продужује се даље према отисцима осталих прстију, односно класама у које се они могу уврстити, с обзиром на редни број класа.

Претпоставимо случај, да једна личност има отиске палца на прве категорије, кажипрста из треће, средњег прста из четврте, домаћог из друге и малог из прве. Опис ће, у овом случају, представља се са овом формулом:

Палац (прва категорија)	=	*A*
Кажипрст (трећа категорија)	=	*3*
Сред. прст (четврта „	=	*4*
Домаћи прст (друга „	=	*2*
Мали прст (прва „	=	*1*

У место свега овога, опис овог истог отиска може се исто овако јасно изразити са *A 3421*, у којој формули A (палац) означава главну поделу, цифре *3421* разделе а све скупа: A 3421 серију. Свака серија дели се даље у секције, захваљујући отисцима леве руке.

Замислимо и. пр. да ова иста личност, чија је десна рука представљена са *A 3421* има леву руку чији би се отисци означавали, и то:

Палац са	*V*
Кажипрст са	*1*
Средњи прст са	*3*
Домаћи прст „	*3*
Мали прст „	*4*

Облик свих 10 отисака у овом случају означио би се са: серија *A : 3421*; секција *V : 1334*.

Лако је увидети, колико многобројних комбинација нуди један овакав систем.

Пре свега, цифре 1, 2, 3 и 4, могу се комбиновати у 256 различних група овим редом:

1111 1121 1131 1141 1211
1112 1122 1132 1142 1242
1113 1123 1133 1143 1213
1114 1124 1134 1144 1214 и т. д. све до 4444.

Сваној од ових група, може се даље поделити на 4 главе, основне групе: *A, I, E* и *V*, откуда 256 × 4 = 1024 — серија.

Сваној од ових серија, одговора опет 1024 различних секција, што значи опет, да ће за једну једину серију имати 256 × 1024 = *262144* комбинација, или за четири серије *1,048.576* секција.

Као што се из онога јасно види, само из једног нумерисања може се добити преко милион картона, *без* детаљног проучавања отисака.

(Archives d' anthropologie criminele № 117)

(Свршиће се)

с француског **Д. Ђ. Алимпић**

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Било би веома добро, кад би противници полажења од оне тачке гледишта, хтели фамилијарно и пене кругове да прочуе, од које најчешћи део младих злочинаца проналази. Тада би они са свим другојачије расуђивали, тада би увидели, да би држава и противу човечанства у опште и противу ових несретних створења велики грех учинила, када их не би из овако загушљиве атмосфере истргла већ оставила, да копачно пропадну. Јер при појави каквог сензационог претреса, који се прави над извесним младим злочинцем, који је у чељусти злочинства запао а који је иначе без икаквог васпитања и одгојавања, онда се и нехотичне долази на мишљење, не би ли се у томе могло помоћи, особито, кад би држава благовремено у помоћ приспешила, да једно такво у покварености запало дете спасе. Таквих покварношћу завучених јама, има повећине у великим варошима.

Но ми нећемо овде само о кућној средини злочинстава да говоримо, већ и о оној јами ђубрета, које се кривицом или без кривице стварају. Само, где фамилија због економисаности и ужасала родитељских пропадне, не може бити ни речи о светој вези фамилијарној: родитељи који намерно своју дужност у погледу деце своје занемаре, требају и моралу своја права у погледу истих да изгубе. Ово није нова реченица, јер многа права исту већ одавно познају. Остаје нам још колибење несретне сиротиње, кругова оних одаћених породица, чији су родитељи принуђени борити се за парче насушног хлеба, остављајући децу самој себи или предавајући их суседству. Овде се налази често чиста и права љубав родитељска, која им често срце пара, но и поред сих опомена, дена таквих родитеља, остаћући готово увек целога дана без родитељске контроле, постепено се кваре, док напослетку не падну у чељусти каквог злочинства. Но ако су такви родитељи, који одиста своју децу љубе и добра им желе, свесни, они ће тада с радошћу помоћ државину у погледу васпитања њихове деце поздравити. Ја могу врло велики број случајева навести, где су родитељи, отац, мајка итд. к мени долазили, с молбом да им помогнем, те да им се деца, која су мале иступе њима лично учинила нпр. крађу итд. приме у који завод за васпитање, „они увиђају, да је њихово дете без кривице њихове неодгојавано и неваспитано и они се ридиље хоће истога лишити и у какав завод за васпитање дати га, него да оде у затвор, где ће са свим пропасти."

То је права љубав, којој хоће наши предлози у помоћ да приспеше.

Поступности ради морам овде још једну примедбу да додам: државином принудним васпитањем се ослобађају родитељи своје родитељске дужности у погледу деце своје — а међутим добијају много јачу могућност у погледу личних наслага својих. Што се тиче прнога дала сте примедбе, то се је у појединим државама, где принудно васпитање у неколико постоји, примећено, да би се неке родитељи било из лакомислености, било из неосетљивости срећна осећали, над би се своје деце курталисати могли, то је појава која се и у трговини појављује а која се може једнино тиме умањити, што би се трошкови око васпитања деце имали наплатити од родитеља, у колико је то, разуме се, могуће а родитељи који намерно своју децу занемаре, имали би се строго казнити.

Што се другога дела ове примедбе тиче ја ћу овде нерешено оставити, како је према науци Малтусовој самоограничење полног уживања једне народности у природном интересу његовом; а у колико ја тачно знам за многострукост посматрања, у круговима, одакле се неваспитана, односно неодгојавана деца појављује рекрутују, ограничење полног сласобрања с погледом на одгојавање деце не постоји. Шта ће из истог произаћи, о томе се не бране рекијом нијани човек, кад код куће дође а жена тако исто. Проширење државног принудног васпитања у овоме не може ни од какве штете бити.

Могли би се питати, да ли ово принудно васпитање злочиначке деце не прелази границу приватног правосудства? Факт је, да наређења §§ 55 и 56 крив. зак. која

говоре у погледу принудног васпитања не стоје у складу са истим. Напротив § 55 одбија сваку помисао у погледу ове две области, јер се истим каже, да се деца испод 12 година не могу кривично казнити а што се тиче државног одношаја, то је остављено законима појединих немачких земаља. § 56 стоји на сличној тачци гледишта, јер само тада даје судијама право да одреде, да се дете ком заводу на васпитање придати има, када је исто као невино у слободу пуштено. О детету неодговарном и неваспитаном, које се још о кривични закон огрешило није, јавно право готово ништа не говори; државно принудно васпитање је овде понајвише приватноме праву остављено.

Приликом налагања овога нашега мишљења, није нам страно остало, да ће нам се с једне стране питање поставити, да ли ће државно принудно васпитање моћи бити са сим независно од кривич. правосудства са уређено, премда је ово исто мишљење с друге стране нову одећу добило, јер се каже, државно васпитање припада у области приватног права.

Ми сматрајући мислимо нешто ново у јавно право да унесемо, особито, када хоћемо ову злочиначку и неваспитану децу јавној дисциплини да подвргнемо, хтејући тиме тесну везу између овога и крим. правосудства да створимо.

Питање о поступању с младима, који су већ правноме поретку опасним постали пао и оних, од којих правноме поретку опасност прети, је једно од најважнијих и изгледа да би се исто смело на разним областима уредити, с једне стране на терену области крим. права у ужем смислу, и с друге стране према досадањем искуству такође једнострано на терену области приватног права, напади државе у очеву власт у оваком случају узима се у обзир, премда сва она опредељења не могу преставати целину, којом би се могла држава и њен правни ред заштитити. С тога наступа питање, шта држава има да чини, да би свој правни поредак заштитити могла, него да употреби све репресивне и превентивне мере јавног права а с тим бих хтео науку о поступању с младим злочинцима и неодговарном децом назвати помоћном дисциплином кривичног права. Јер само са сједињењем наређења на кривичног права са наређењима из јавнога права у погледу тога, како се кривична дела предупређују, могу успешно кривичном правосудству у погледу постизања његовог циља да помаже. Но како и поред тога терен казне од терена одношаја мора ограничен да буде, то се једно без другог не да извести.

Руководећа се овим расуђивањима, берлинска је конференција једногласно изразила над, да ће се поступање с младим злочинцима особитим законом за немачко царство регулисати.

V.

Паставан

Многи који примећују, како криминалитет младих расте на отуда изводе опасност од истог у погледу самог друштва, верују, да би се с другојачим руковођем овога истога данашњега права, могао са сним други успех постићи а тиме, разуме се, пребацују данашњи судијама у дуплој форми: прво, да они много већи број млађих осуђују на казну а да међу тим један веома мали број упућују заводима на васпитање или побољшање и друго, да је казна коју они на малолетним нарочу, веома мала и да је према томе исто без иманог утицаја на једнога младог злочинца. Овде ћемо се упустити у испитивање, да ли се не би, бољим руковођем данашњих позитивних закона, могло у неколико утицати на поправљање самога броја криминалитета код малолетника.

Што се пре замерке тиче, она је по све неумесна према ономе, што смо до сада у опоме нашему расправљању рекли. Судија не сме напустити основу позитивног закона а то би у сваком случају учинио када би већину малолетника, због оскудне разборитости у погледу казнимости ку. дела, ослободио казне и упутио их заводима за васпитање или побољшање.

Ко располаже са довољно умљивости — разборитости у погледу кривичности самога дела, тај мора да буде кажњен; на поште. према ономе што раније рекосмо, исту готово сви млади од 12—18 год. у довољној мери поседају, то се разуме, да онда они, на основу позитивног закона, сносе обично ону казну, која у самој ствари и треба да их снађе.

Обрнуто, ја верујем без претеривања, и смем да тврдим, да су у заводима за одношење, односно побољшање многи а који су у самој ствари требали да буду кажњени, пу да су судије, увиђајући спас истих у таквим заводима, упутили их онима, ослобађајући их, међутим, противно закону сваке казне. Само се тако једино може објаснити, откуда то, да се један млади злочинац сада упућује ком заводу за васпитање или поправљање, док међу тим исто бејаше већ једном због исте врсте крив. дела осуђиван. Ово може да буде, факт је, у интересу злочинаца али исто не почива на законској основи. Закон ни у ком случају не допушта, да се број ослобођења због оскудне у увиђавности умножи и тако, да се један велики број младих упути ком заводу за васпитање или побољшање.

С другом примедбом се могу такође веома мало сагласити. Истина је, да су казне у погледу некажњених или већ кажњаваних младих злочинаца веома благе; но то не стоји у контрасти са позитивним законом, те да се исти благост сажалења. Наређењем § 57 ер. зак се каже, да се казна са ублажавајућим околностима може до на један дан затвора спустити. Закон дакле хоће, да се изнесено младо лице, због умањене урачунљивости његове, блажије казни, он не налази, да ће се чувство правичности повредити, ако се казна у погледу злочинстава, преступа и иступа, благодарећи ублажавајућим околностима, може на једну и исту меру сести, на један дан. Судија, сматрајући, има известан слободан простор, при одређивању казне, но он унек дела по закону, када расуђује, да је једно такво младо лице неваспитано, запуштено, у својој родитељској њих све ако посматрало и научило и да је из тих узрока без великог свога греха дотично кр. дело учинило и да га зато треба с најмањом казном осудити.

Примедба се, дакле, не да извести да благе праксе судова. Судија, који би изрекао казну на спрам изнесене младе дивести према дејству, за које се нада, да ће у погледу исте личности дотична казна имати, дошао би у сукоб са самом духом § 57 кр. зак.

Примедба, односно пребацивање управљено противу изнесног судије, тиче се једино закона, који полази са те тачке гледишта, да се казна има према кривици одмерити и да се млади због умањене кривице своје блажије моралу казнити. На овој је основи, према моме мишљењу, кривично правосудство до у појединости сграђено, премда признајем, као што приговорили моји кажу, да су у неколико на кривични законик и друга расуђивања меродавна била.

Но да се са другом казном наспрам малодетних злочинаца не би ништа суштаствено променило, мислим, да сам то довољно раније доказао. У новијем времену бивају сви предлози у погледу оваких реформа с примедбама пропраћени: да би се с правилном употребом постојећих закона могло све, чему се тежи, постићи. Но она је примедба сигурно без икакве важности.

Прва три отсека III—V садрже уводна начела, на основу којих треба поступање с младим злочинцима да се предузме. Следећи отсеци требају преставити, у колико се та начела према немачким приликама корисно применити могу.

VI.

Кривично недорасли злочинци

(види зак. предлог § 1.)

У питању, до које године старости, назимност деце треба да је искључена, па ма какве околности постајале, мишљења су веома разна. Сама та околност, што ајзенаханским предлозима није никакво мотивисање следовало, изазвала је велику осуђивост. Најбећи број оних, који су у погледу овога своје мишљење дели, руководе се питањем: у којој се години зрелост разумевања сразмерно код деце помињиве почиње појављивати а помоћу којег би једно овако дете сразмерно могло непраничност увидети и помити важност свога дејања у погледу казнимости. Сразмерно, један веома мали број од њих стоји с нама на истој тачци гледишта, да је известан степен нараственог зрелости, у погледу казнимости самога дела једног таквог младог лица, од предсудне важности, да је дакле дете толико развијено, да се код њега нормалне предстаке онако исто образовати могу као и код одраслих, да се дакле с казнимошћу отворене противу једног таквог младог лица у овим годинама, у којима се обично нараственим престанама може у неколико стати на пут овим наговима, који гоне једно такво лице, да кривична дела чини.

За оне, за које је нормална развијеност разума меродавна, узимају, да је ова граница старости између двадесете, четрнаесте

и петнаесте године; међутим се сви слажу у томе, да би шеснаеста година као полазна тачка у погледу казнимости кривдела код малих, била и сувише висока (чита) одељак III. ово што смо ми предложили. Полазећи од своје тачке гледишта, мора се признати, да су они мишљени у праву. Други пак, који се слажу с нама у погледу довољне развијености умне зрелости код деце, такође полазе од шеснаесте године а често и ову границу прелазе. За ову последњу групу бејаху и други разлози од важности. Но у главноме, ми под њих напазимо заступљено наше мишљење и да је према томе веома потребно, да се млади што дуже време од свако казнимости задрже, јер се истом у данашњим казнатима не може апсолутно ништа у погледу поправљања младих злочинаца постићи.

У овоме је смислу и мишљење једнога васпитнога друштва, једне готово највеће вароши у Прајској, које је веома брижљиво с одличним разлозима изнесено а у коме се наводи, да би пре требало границу казнимости померити од шеснаесте на осамнаесту годину, него ли је спустити испод шеснаесте, јер је сигурно да се затворм без икаких корисних последица на једно такво младо лице утиче, да је обрнута казна од по све штетног утицаја и да се из тога разлога казна треба у колико је то могуће више избегавати.

Управник једног казненог завода изводи следеће:

„Померање границе казнимости код младих од 12 на 16 годину оправдано је, јер онде, где је судија принуђен да узме: да је довољно разборитости у погледу казнимости извесног дела дата, ту готово увек мора васпитач једну такву разборитост да оспорава[1]. Код краће пр. ја сам увидео из моје дуге праксе, да се краљавци шаљу само онда у заводе за васпитања, када су идиоти у прворме смислу те речи, међу тим има веома много младих од 12 или 13 година који знају за заповест, да не треба красти, али који немају никаква појма о последицама казне, коју би имали, због једног таквог привичног дела, као што је крађа, да претпе. Пошто су овако казне неважном кратковремене, то се њима ништа не може поправити већ напротив њима се убија свако осећање у погледу части и једно, овим начином обешћено лице, у стању је после краткот времена, управо врлом згодном приликом, ново кривично дело да учини."

Један учитељ једнога удружења пише:

„Управни одбор (дотичног удружења) се је потпуно сагласно предложима под 1. да се границе казнимости младолетних непохидно морају помаћи; и ја сам у мишљења да се телесни и духовни развитак наше деце не завршава тринаестом, већ шеснаестом годином и да се према томе до ове године дете не треба предати судији, који ће имао над истим казну да нарекне већ васпитнику, (који у ме државе дела) да га васпита."

[1] Ако што се ја не слажем изнесеном овога мишљења вида, имам истог под разборитошћу у погледу казнимости самога дела разуме, стално унутрашње зрелости једног таквог малог лица.

У једном броју различитих мишљења а која на комисиској тачци гледишта беху, да је извршења зрелост извесног детета граница, од које треба казнимост да отпочне, узима се још један моменат у обзир и на основу свега тога тражи се, да четрнаеста година буде полазна граница, од које младу злочиначку децу треба почети казнавати. Ова су мишљења у сагласности са предложима тајног саветника д-р Кронеа, из Берлина, које је исти, на другоме земаљскоме скупу, немачке групе интернационалнога криминалног удружења, држаном у Хале (1891 године марта месеца) препоручивао: да се при одређивању границе у погледу почетка казнимости младих не сме прекорачити она година, односно она старост, с којом деца редовно своје, школско васпитање (у основним школама) довршавају а у коме добу редовно и фамилију своју, као потпуно домаћи васпитања, напуштају а ово је нормалном случај у Немачкој с навршетком четрнаесте године. После овога доба старости треба оставити могућност, да се у згодним случајевима једно овако дете може у место казне упутити ком заводу на васпитање, а решење овога треба оставити судији. С овим је искључена могућност, да се општа неказнимост прокламује у погледу оних који су у обичан живот као ученици, радници, надничари итд. ступила."

У овоме смислу постоји једно мишљење:

„Препоручује се, да се усвоји, да казнимост младих отпочне с навршетком четрнаесте године. У овоме времену су деца у неколико развијена и од тога доба отчинку у јаван живот да ступају. Веома је правилно мишљење, да се до тога времена не изриче апсолутно никаква казна. Деца која бивају у замаљди или школи кажњавана, кожњавају се једино ради њиховог васпитања. Не може ли се пак са овим фамилијарним и школским кажњавањем у овоме никакав успех постићи, те се онда мора приступити принудном васпитању, а казна и казнени заводи се морају у овоме потпуно искључити."

(Наставиће се)

Д-р Андра Гвозд. Живковић.

ЛОПОВ

по руском

По једној засађеној алеји виле барона Краха шетале су две особе. Једна је била млада жена, — супруга баронова — друга жена појава са са дивном хладном косом, великим изразитим очима и нежним, рујним лицем, једном речју, била је богата својим драним, како само може да заслени човека једна плавуша, ма ди су али једнаки тирали, да јој ту спољашњу лепоту бацају у засенак несталност карактера и друге грешке. — Друга је особа био поинсон, смеђ, млад човек, са финим брковима и крупним црним очима. Кад су дошли до једног малог кинеског хладњака, барониња отвори кључем стаклена врата, која се одмах за њима и затворише.

„О, Вера," узвикну млади човек, и загрли младу жену.

„О, Пјотре! драги, мили Пјотре!" шапутала је она и спе му се више пријањбљивала у наручја. „О, над би ти знао, колико је то задовољство бити с тобом, у твоме наручју.... али шта је тебе, изгледаш ми блед и растројен? За име Божје, реци ми, шта ти се десило?"

„Да, драга моја, овај састанак" — глас му поче дрхтати — „биће последњи. Дошао сам само само да се поздравим с тобом!"

Вера Николајевна гласно уздахну и зари своју главу у његова недра, док се њему на лицу указа један загонетан осмејак.

Продуже неколико трепутака. Вера Николајевна поче плакати, па уздигава даље главу и гледаше преплашено, младога човека са пуно пребацивања.

„Пјотре!" рече она, „ти ме ваљда нећеш оставити, нећеш, је л' да, мили Пјотре?"

„Тебе да оставим? О, Вера, зар бих то био у стању?" узвикну младић са дели, театралним покретом, и завали се у столицу.

„Да али тада....."

„Не питај ме, не могу ти рећи, јер оне хоће да ми прекинеш."

„Пјотре, преклињем те за име Божје!"

Он сагну главу жалостиво и задуби се у мисли, док она све више навазивање на њега.

„На добро," рече из поклетку млади човек, чуј, Вера, намеран сам да одузмем себи живот.

„Шта, шта велиш? Ти се шалиш, Пјотре!"

„Не, ни најмање се не шалим, говорим озбиљно."

„Не плаши ме тако; реци ми само да је то шала, зар не?"

Млади је човек свакако ипак ганула ова речи, јер се опет насмејао на свој начин. Да је Вера Николајевна видела овај осмех, сигурно би се веома чудила; то је био осмех тријумфа.

Младић је жалосно гледао баронињу и рече јој саломљеним гласом:

„Кад би ти знала, драга моја, како ме јако вређаш својим речима. Али Бог ће ти опростити; остај ми здраво за навек!"

Он се диже по том и пође одлучним кораком ка братима.

„Само још једну реч!" довикну му Вера.

Он застаде.

Млада му се жена обисну око врата својим, пуним белим рукама и притисну му на усне дуг, топал пољубац. Минут после тога седели су обоје на софи.

„Сад ћеш добро разумети у чему је ствар", рече млади човек. „Јуче сам проиграо 10.000 рубаља на часну реч.... разумеш ли, на часну реч; и шта ми остаје сада друго?"

„О, драги мој, на што ми то нисн одмах казао? 10.000..... багатела!

„Па ти немаш ту суму код себе?

„Свакако да је немам код себе, али ипак имам нешто, што толико вреди... Баш сам данас добила од свога мужа. Ено, узми, драга моја... А, да, заборавила сам код куће; не могу ти сада донети, много би пало у очи. Молим те, Пјотре, буди сутра у ово доба овде".

Млади човек погледа у сат. „Сада је пет сати", рече он и диже се, „данас сутра!"

После многог грљења и љубљења растадоше се.

* * *

Сутра дан по ручку питала је Вера Николајевна свога мужа као и увек:

„Данас, татиче, ти ћеш се навесно мало одморити?"

„Нећу, мила моја, немам данас таквог расположења за одмарање. Знаш шта, радо бих се мало прошетао по башти".

„Шта ћеш тамо, татиче, но овој хладноћи?"

„Али молим те, данас је баш приличио топло".

„Кажеш ти, да те нећу пустити да идеш; не дам ти, не дам ти, не дам ти! Ни мало не пазиш на себе".

„Е баш ћу у прилог да изађем, дете моје... Хоћеш ли да се кладимо? Видећемо ко ће добити опкладу".

„Добро, видећемо, видећемо!

За тим се даже барон са столице.

Вера Николајевна погледа у сат; било је пет минути прошло пет... Млада је жена била збуњена у највећем степену. Шта да ради? Његово седи сада тамо и очекује је. На плаш није смела да губи времена. Наслони се на руку свога мужа, и обоје одоше из салона. Барон изађа баш ону алеју где се његова жена дан пре тога љубљала са оним младићем.

Ту је био и хладњак. Вера је Николајевна хтела да скрене у другу алеју, али је барон задрша.

„Хајдмо у хладњак!" предложи барон.

„Какви су ти то данас прохтеви?" узвикну бароница дутито.

„Па шта је то баш тако чудноватог; никада нећеш, срце моје, да ми учиниш по вољи".

По том је одвуче барон скоро силом у хладњак. Кад су отклучали врата, он пређе преко прага, али застаде на један пут као запањен. У дну хладњака седео је на софи са свим комотно један човек и пушио цигарету.

„Господине", поче барон, али се у том тренутку продера бароница: „Лопов! Лопов!" и паде онесвешћена на земљу.

„О, Боже мој, воде, воде!" викао је барон и потрча у њу.

„Шта то треба да значи, Вера, што са дошла амо са својим мужем?" упита је млади човек дутито, када се муж удално.

Вера Николајевна скиде брзо са руке гривну и даде је овоме.

„Узми и бежи одмах, за име Божје!"

Он узе поклон и нестаде га истога тренутка из хладњака.

Вера је Николајевна лежала на земљи, очи упрла у небо и задовољно се смешила. Но кад је чула убрзане кораке свога мужа, она склопи очи, стегну уста и узабља се. Барон доће са читавим арсеналом флаша, флакона и влашица. Клече поред ње и поче да је повраћа, дрекећи јој под носом час једну, час другу влашицу. Најзад отвори очи бароница и упита тихо:

„Где сам ја?"

„Овде, ту у хладњаку, срећо моја!"

„У хладњаку, ах да, сећам се... Ту је био неко; да, да, лопов! Јао, ја се плашим, имам грдан страх; хајдмо брзо одавде, брзо!"

Она се диже и с великом муком допуче се до собе. Правила се умореном и салоњењем, тражући чело својим лепим ручицама, као да се хтела нечега присећати. Кад јој је погледао пао на јагме пут на ручицу, она узвикну ужаснута:

„Ах, моја гривна!"

„Шта је с њом? Немаш је?"

„Моја гривна, моја гривна!"

„О, Боже мој, опрости ми, срце моје, то је моја кривица; њу је сваково украо лопов од тебе када сам се ја удаљио".

„Татиче, невалали човече, што са одлазно од мене? Каква штета, гривна је била тако дивна!"

„Но сада ми опрости, опрости и не буди љут на мене;

Купићу ти још сутра другу гривну, која ће бити куд и камо лепша."

Тако је и било; сутра дан је добила Вера Николајевна много лепшу гривну; али жртва је била залудна, јер лепота младића никада више није видела. То је била варалица, која је стекла лепо имање, користећи се састанцима са женама жедним љубава.

прекоп Д. Бакић

БУНАР УЗДИСАЈА

КРИМИНАЛНА НОВЕЛА

од Макенна Одуена.

(Сврштак)

— Сутра у подне као и обично, а за тим још лакше: *останите мас.*

Док се Жилијета журно удаљавала у правцу на замку, дотле д-р поново подиже руку на мене. Задовољих се, да га одмерам једним презривим погледом и да му добацим:

— Изгледа да вам је већ прешло у навику убијање људи.

Ове речи оцвинуше га јаче од најстрашнијег корбача. Бол је био толико јак, да за неколико минута није могао проговорити ни речи, већ је само бледео, зеленио и шкргутао с зубима. С тешком муком успео је, најзад, да промрља ово:

— Један од нас двојице сумњиав је.

— И ја сам тог мишљења, добацих му у иронији.

— Не гоните ме у крајност, господине. Опет вам понављам, да један од нас двојице мора нестати.

А ја вам, опет, велим, да се увек сталам на ваше потпуно расположење, одговорих презрително д-ру и окренух му леђа.

Још овог истог дана телеграфисао сам двојици старих пријатеља: Херму и Аркалу и молио их да одмах дођу и помогну ми у једној важној ствари. Ако ми план у свему испадне за руком, добићу партију пре 48 часова, а сад на посао.

Д-р зна, да ће сутра у подне бити остављено на уобичајеном месту једно писмо. После дужег размишљања о садржина истог, спремио сам му, најзад, ове ретке:

Љубљена Жилијето,

— Хитам да те известим о ономе, што се после твога одласка догодило. Сутра ћу се тући са мојим мрским противником у Шатонују, на неколико миља одавде, камо полазим још вечерас на преноћиште.

Буди без страха за мене, обожавана девојко. Ја имам и сувише поузданја у себи; ја тврдо верујем, да ћу из ове борбе изаћи као победилац и у награду зато примити твоју руку.

— При свем овом, ја налазим да треба предвидети све могуће евентуалности, па о тога те молим да се, за случај несреће, обратиш старој Мони и од ње захтеваш једно запечаћено, и на твоју адресу упућено писмо, које се налази на мом писаћем столу. У овом писму налазе се детаљи дневник о злочину извршеном у моме салаћем стану, у чију сам тајну посвећен једним чудноватим случајем.

И ако оне моје забележене не почивају на позитивним доказима, ипак ће претпоставке, које се у њима налазе, бити довољне једном предном стручњаку да допуни моју истрагу, те да, на тај начин, залуталу правду изведе на прави пут.

— Опрости што та о ономе не могу више казати. Имам раздан тајни које се не могу поверити хартији, а и моја је једна од оних. Могу само то напоменути, да ћете овај дневник, ако ме мој инстинкт не вара, ослободити за свагда мрских ти гоњења од стране једнога човека, ти ћеш већ видети кога....

— У тренутку, када сам ово писмо, које је, може бити, последње, хтео метнути у коверат, обузело ме је неискажано узбуђење. Ах, лопусти, драга моја, да ти, ма и у мислима, помилујем плаве витице. Не, не. Ја ти не кажем збогом. До виђења...., и опет до виђења — — —

то дочекати — — —

III.

Као што сам објаснио у 33 броју нашега листа од прошле године, између оца и сина не постоји задужења односна, о чему говоре т. 57 и 507 грађанскога закона, па онда наравно, за њих не важе ни наређења т. 517 грађан.закона, која говоре о задругама.

Према томе, на малолетна по пуполетна сина, нема никакво право на имање свога оца за живота овога, нити може тражити дробу са свима оне имовине, која се затекне до лана пуполетства.

Имовина, ван, која се стекне после пуполетства, може бити предмет спора, јер се узима, да је од пуполетства настао прекидни задружни односај.

* * *

Један општински писар пита ово:

„Тома Николајев, земљак из Црнеља, тужио је општинском суду Паула Петрикића, земљака из истог места, за повраћај пореза од године 1896 на сво до данас, на имање, које је погрешно пренесено на њега по смрти „Б“, са имања поменутог Павла.

Позван Павле, да по овоме да своју реч, изјавио је: да он не ће да плати Томи тражену суму из два разлога. Прво што Тома није задуживао његовом кућицом, већ погрешном власти, па ако је што држава неправедно од њега наплатила нека од ње и тражи, а друго, ако држава, вели, буде сад накнадно тражила порез од њега — Павла — он ће се бранити застарелошћу.

Моли се уредништво за објашњење:

Застарева ли повраћај пореза ако што и, ер. застарева наплата по чл. 126 закона о порезу за 5 година, и да ли Павле у опште мора вратити Томи ону суму, коју је он, у виду годишња, ако држава за његов рачун и на његово име?“

На ово питање одговарамо:

Ако је Тома интерешен порезом на Павлово имање грешном државних власти, и без икакве кривице Павлове, онда Павле није дужан да му накнади ову штету, већ држава, чији су органи криви.

За повраћај оваких погрешних задужења нема рока по чл. 123. закона о непосредном порезу, и Тома може и сада тражити од државе, да му врати погрешно наплаћене суме.

Наравно, да сада држава има да изведи: има ли конке кривице до Павла, што до сада није плаћао порез на имање о коме је реч, па ако се утврди: да је он ово намерно прикрио, онда ће он бити кажњен по чл. 24. закона о порезу људства и имовине и чл. 111. закона о порезу.

* * *

Суд општине средњевске, у срезу ражском, актом својим од 20. ов. м-ца Бр. 1606, пита:

„Код један отац има три сина, па хоће да их подели, тражећи, том приликом, суделовање и општинског суда, јер један син не ће да чује за поделу. Пита онда има ли рада општински суд, и да ли не ће бити одговоран, ако по пореским књигама учини њихову и порез подели сваки према њиној подели?„

На ово питање одговарамо:

Као што смо напред, одговарајући на питање под III казали, између оца и сина нема задруге, нити сви може силом остати у њеи очевој, ако је само пуполетан, и по томе ако пред то, хоће ли он пристати на дробу или не, над је отац решен да оду учини, дијели, на тај начин, синовима још за живота имање, које им по би морао дати.

У томе случају, суд би могао да прими протоколарно изјаву очеву и осталих синова о деоби, па ако их преже имању, које им је прилично, задужи порезом, старојући се, да остано имак ова иста сума, која је била и док је имање било у заједници.

Ако овај један син не би хтео да прими имање, које му је деобом припало, онда би тај део, у погледу пореза, остао и даље на њеном сопственику.

Ако би, пак, он покушао да силом остане у ономе делу имања, који му деобом није припао, онда би општински суд, на захтев оца, имао права да га силом изгна из тога имања.

* * *

У овоме спису учињено је питање и писар општине бољанске, коме нема на исто послужи као одговор овај одговор, акт на предње питање и оно под III, са тим додатком, да синови могу узети ово своје имање, које су по дозволи оца купили на своје име, и од истог имају тапију.

* * *

Један општински писар пита ово:

„Као и сиима осталим грађанима, који порез плаћају, тако је и нашем г. учитељу разрезна пријеч општинска, из којега се један део издваја на подмирење школских потреба.

Кад је овај пријеч потрошен од г. учитеља, он га није хтео платити најављујући да учитеља не плаћају школске прирезе по закону о основним школама, те је, тако, та сума остала неисплаћена.

Моли се уредништво за објашњење: да ли су учитељи власти ослобођени од плаћања школског приреза или не, и како ће се наплатити прирез од наше учитеља, ако га он мора платити?“

На ово питање одговарамо:

Прирез, који се купи у јелној школској општини за подмирење школских потреба, састанци је део општинског прореза.

Од плаћања овога прореза учитељи нису ослобођени ни једним законом, као год што нису ослобођени ни од плаћања окружног школског прореза, који се, по чл. 102. закона о школама, разрезује на све пореске главе у округу.

Према томе, и г. учитељ, о коме је реч, мора да плати разрезима му прирез. Ако он сам не би хтео то учинити драговољно, онда треба писати власти, код које он плату прима, да ону наплату изврши.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Драгомир — Драги — И. Јовановић звани „Чиока Перин“, и **Панта — Пана Благојевић**, из Лесковца, оптужени због покушаја ствари и противзаконитања власти код прв. суду у Лесковцу, по извршеном делу обе су 14. септембра побегли из Лесковца неznано где. *Драгомир* је висиок, смеђ, образ плавих, нос танак, нос натубаста, очиу великих и грваравих, кратких малих брковa, уста широких, обријан, добро развијен плећаст. *Панта* је обично средњег, средњег раста, прикомпакт, нос и образ пуних и састављених, очиу црних живописних, нос затубаста, усана дебелих и разгуваних, брковa малих, црних, браде нема; од одела има на гаћи шивеју кану од шајака, жакет и панталоне сиве набаделане, те је више зеленкасте боје, на могима опанке. Моле се све полицијске власти, да напред наведеиа жива потраже, и наћене спроведу прекотеченом *суду у Лесковцу*, с позивом на бр. 15385, УБр. 29178.

Непознати крадљивац, 23. септембра ове год., ушао је у стан Ивије К. Зарева пензионера овд., и из ормана украо је ове ствари: један женски златан ланац плетен, дугачак 30 до 35 см.; један златан медаљон средње величине, на коме се налазе две лавовске грнчине са 4 комада бисера; једно златно срце са две увакрене грнчине, на којима се налази 6 ком. ситна бисера; један златан женски ланац, плетен, дугачак 35—40 с.м. а дебео 2—3 м.м.; један златан прстен са плавим, четвороугланим каменом; један пеpорез са седефским коришћама од 3 сечива, мањалама и турпијом за нокте. Све ствари пре но казиваљу оштећеног 200 динара. Моле се све полицијске власти, да живо потраже крадљивца и покрађу, и наћене спроведу Управи града Београда, с позивом на бр. 29011.

Милан Цветковић, келнер, ноћу између 20 и 21 септембра ове год. извршио је на општи начин крађу своме газди Милораду Нешковићу, механџији из Г. Милановца и том приликом однео му: 20 дин. у готовом новцу, један ниже-један сат, нокша новчаник, забавну од шаумишума са монограмом. „М. Д“. Крадљивац, који је одмах по извршеној крађи побегао, има 18—20 год., средњег је раста, лепшеват, пепрових образа, очиу плаво-зелених, нос смеђе, у оделу је од сиве материје. Начелство округа рудничког актом Бр. 7616 моли све полицијске власти за Милана у својим домаћијама живо потраже и о резултату га известе. Акт Управе града Београда Бр. 28943.

Непознати крадљивац, управо је Сима Милетићу, земљаку, из Шљуковца, са наше две краве. Једна је длаке чисто беле, стара 3½ год., рогова великих и на врху повијених, без розиња; друга је длаке пљакасте, стара је 3½ год., рогова шиластих, без розиња. Моле се све полицијске власти, да крадљивца и покрађу живо потраже и наћено спроведу начелству среза парабинског, с позивом на Бр. 15031, УБр. 29254.

Ноћу, између 23 и 24 септембра тек. год., три непознате хајдучке нашли су на салаш Јована Костића из Горњака, и том приликом отели и одвели војничко одело и оружје поручног сина Петра, војника II-ге пешч. батерије. Једни од хајдучких њиних је нападутника да је он чувени хајдук **Лука из Шумље**. Он је средње величине, пошишан, стар 25—30 год., у лицу пријеч, брковa плавих и танких, брија се, у оделу је сукненом. Осиле друге две хајдучке непознат је. Начелиика среза пореског актом Бр. 6055 моли на најживље тражење оног хајдучког. Акт управе Београда.

Благоја, сина Јована **Ђокића** из Равништа, кога је изненада пестало 15. августа тек. год.,

тражи начел. среза орашког, актом Бр. 11357. Благоје има 13 год., плав је, сувоњав, средњег стаса. Пронађеног треба спровести среском начелнику. Акт управе града Београда Бр. 29266.

Никола Дивац, из Стапова, среза грузанског, који је због разбојништва на 20 година робије осуђен био, у путу милости извољевше ослобођен је са свим дељем изречене казне и пуштен у слободу. Како он нек да изврши још и (5) пет година полицијског надзора, то се моле све полицијске власти, да га потраже и поднерну извршењу овог надзора, и о томе известе начел. окр. крагујевачког, с позивом на Бр. 15801, Убр. 29085.

Ноћу, између 27 и 28 септембра ове год., непознати продужили, уделивши изучем отворено је врата на дућану Радоја Лапчанина, трг. овд., и из отворене зидане украо му је: око 46 динара у сребру и никлу. За пронађењем криваца се трагнеше. Акт управе града Београда, с позивом на 29419.

Ноћу, између 26 и 27 септембра ове год., упрљеним су два пола на затворене зидаре Јована Николића из Смедина. Један је во длане сиве, матор 5 год., рогова кратких, дебелих, има рану на слабини од убода других воли. Други је во длане сиво мрке, стар 4 год., рогова већих но у врног. Оба су пак жигосана са „ЂВ/2". Моле се све полицијске власти, да краљишта и покрађу живо потраже и пађене спроводу начел. ср. у Пренуље, с позивом на Бр. 12899. Убр. 29375.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Глиша Лилић, свештеник и поп. из Аустро-Угарске, који је до сад две пута осуђиван судски за крађе, пресудом квара варошког од 7. септембра ове год. Бр. 10454, осуђен је са 20 дана затвора и прогонством у Аустро-Угарску на скалаи, за извршену крађу цилиза Јосиову Гашићу обућару овд. и исти је прогнат за Аустро-Угарску 27. септембра. Он ика 59

год., раста је средњег, сувоњав, лица дугог, које смеђе, очију смеђих, без браде и бркова.

Скреће се пажња свима полицијским властима, да на његов повратак обрате строгу пажњу, и у случају повратка да с њиме строго по закону поступе.

ТРАЖИ СЕ

Михаила Живановића, из Грашишта, среза зајечарског, окр. тимочког, тражи начел. окр. тимочког, актом Бр. 7762, вели је отишао пре 4 године од своје куће и није се до данас вратио. Моле се све полицијске власти, да Михаила живо потраже, и пађеног упуте начел. округа тимочког, с позивом на акт Бр. 7762. Убр. 29419.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

20. септембра, ово 6 сати по подне, у пиварници „Утопљеник" у Аленса и Јеремија Илића, из села Топрљана среза прокупачког, убијени су, а Радован њихов брат тешко је рањен од непознатих зликоваца. На лице места одмах су отишли начелници: окружни и срески са окружним шумаром и лекаром, једа извиђаја, сећиде и даље потраге.

20. септембра, убио се у своме стану Тома Стојановић, из Јарина, среза врачарског. Узрок је самоубиству непознат. Чиновник и лекар стигли су на лице места ради увиђаја.

Ноћу, између 21. и 22. септембра, убијен је на пушке Коста Костић, из Прљите, у близини међаша „Вршка Чука". Убице су: Јован Николић, Трнава Вандовић и Петар Петровић, овд. Они су у рукама власти. Узрок убиству са сад је непознат.

Ноћу, између 21. и 22. септембра, у механи почеколачило, Живко Костић, из Лопања, среза трстеничког, у одбрани, задао је повеће две сиртне ране Милутину Самојединићу, овд. од којих је рањ Милутин одмах умро. И Живко је рањен од Милутина и упућен окружној болници на лечење.

Ноћу, између 21. и 22. септембра, убијен је на пушке у винограду, Пауна Костића, кафеџије из Мечкапа, Таинсије Јовановић, одд. који је са још нек непознатих лица извршио крађу срожђа. Убиство је извршио чувар винограда Бошко Миловановић. Истрага је повезана. Дело је извршено у реону општине мечковичке среза крагујевачког.

22. септембра, у 6 и по часова у вече, непознати разбојници напали су Јована Поповића, свештеника из Црнајке, када је овај у кући за столом вечерао са својом породицом. Разбојници су ушли у двориште, отворили кућна врата, која су била притворена, и један од разбојника пуцао је на Тодора сина Јовановог, али иједог није повредио. На пуцањ истрчала је општинска патрола и сељани, но разбојници су се разбегли, пуцирајући се са патролом и сељанима. Предузета је истрага.

23. септембра, између 10 и 11 сати пре подне, непознати разбојници напали су на кућу Милоша Милосављевића, из Врбовца, па му жену мучитавали и повредили, а поред овога одвели му 840 динара у банкноти, једну шубару и неших ствр. Последња пљачка среза моравског предузеће је истрагу да се злочинци ухвате.

24. септембра, Тома Балтић, из Брезове среза студеничког, у међусобној свађи са Савом Балтићем, овд. рањен је Сану из пушке од чега је Сава 17. умро. Кривац је дело признао и у рукама је власти.

16. септембра, Богосав Мојовић, из Беоца, среза студеничке, у свађи због имања ударио је Јеврема Мојовића, овд. пошем у мали зрбух, од чега је Јеврем 18. умро. Кривац је дело признао код власти.

18. септембра, Вучета Симоновић, из Таличке, окр. чачанског, убијен је брата Вишимона. Чиновник и лекар одмах су отишли на лице места ради увиђаја. Кривац је у рукама власти. Узрок је за сада непознат.

19. септембра пред вече, Сава и Мијаило браћа Белошевићи, из Стубле среза јабланичког, сачекали су у реци брашњевској Новицу Недељковића, и Петра Буровића из Рајпара, када су се они са клупка враћали и из заседе убили на место из пушака Петра а Новицу ранили у леву руку па побегли и неша се где су, а клупу, пиваче и двоје деце оставили. Они су се спашани и тужили због имања услед чега је овај случај и наступио. Потера и истрага предузете су.

21. септембра, случајно је земља претрпела Јована Данкановића, из Дреновца, округа подринског, кад је шљунак на Орашцу копао. Јован је жупи мртав одпет.

Ноћу између 21. и 22. септембра, нагорео је коњара Илије А. Ивановића, из Горњака, среза поречког, и у коњари једна кримата. Вредност штете износи 70 динара. Сумњу је изразио на Младена Ј. Мијановића, одавијет. Истрага се води.

Ноћу између 23. и 24. септембра, три непознати зликовца напали су на салаш Јована Тр. Костића, из Горњака, среза поречког, и одвели одело његовог сина Петра војника II пољачке батерије, који је под кућу на одсуству — и још неке друге ствари. Један од зликоваца жало је, да је Лука пајдук из Плавне. Предузето је истрага и потера за зликовцима.

25. септембра, Младен Крстић, сауштел. општине рибарске убо је пошем у свађи Ђорђа Стаиојевића, Циганина из Смедерке, среза расинског, и Ђорђеву мајку Сталу повредио батином. Ђорђе је умро, а Младен је у рукама власти.

25. септембра, изваћен је из бунара Јованче Величковића, из Горчинца, среза лужничког, Ук Авдић, Циганче од 12 година, које је пре 4 дана нестало. Узи отац Ђорђе сумња да је Ук убиген, затим бачен у бунар. Увиђај полицијски на лицу места и секција предузети су.

Ноћу између 25. и 26. септембра, Младен син Димитрија Лађанина, из Стублина, округа ваљевског, у својим кукурузима рањен је из пушке, Тому Лађанина, овд. од које је повреде Тома после 12 сати умро. Брза истрага по овом делу води се.

ИСПРАВКА

У претпоследњем броју у рубрици „Поуке и обавештења", А у одговору на питање 1-во, после зајеце пете требала је дођи зајеца шесте, која гласи: „Овај је рок, ире краткот времена, сведен на десет дана, новим изменама", али је онашком коректора изостала.

Моли се читаоци, да ово поправе.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 24

БРОЈ 41. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 12. ОКТОМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Народна Скупштина у седници својој од 4. октобра ове године, решила је да се извуче нови избори народних посланика и то:

у округу пиротском за једног посланика с условима из чл. 95. Устава земаљског;

у округу моравском за једног посланика с условима из члана 99 Устава земаљског; и

у вароши Књажевцу.

Према томе решењу Народне Скупштине, указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, на основу члана 100. Устава земаљског и чл. 2. и 93. закона о изборима народних посланика, наређено је:

да се на дан другог новембра ове године изврши нов избор народних посланика: у округу пиротском за једног посланика с условима из чл. 95 Устава земаљског; у округу моравском за једног посланика, с условима из чл. 99. Устава земаљског; и у вароши Књажевцу, за скупштинску периоду: 1903., 1904., 1905. и 1906. године.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. октобра 1903. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Миливоја Хаџића, писара исте класе среза орашког, истог округа;

за писара друге класе среза орашког, Марка Палића, писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, — обојицу по молби; и

за писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Ђорђа Матића, бившег среског писара исте класе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. октобра 1903. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета, од 26. септембра 1903. године, Бр. 5308, које гласи:

да се Д-р Љубомир Ненадовић, лекар, родом из Пиначева, по својој молби, прими у српско подаништво, заједно са женом Софијом и малолетном децом: Софијом и Љубомиром, изузетно од §. 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашег подаништва.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. октобра, 1903. године у Београду.

САВРЕМЕНА ДАКТИЛОСКОПИЈА

(Свршетак)

По што смо изложили суштину ове методе, да видимо сада колико је њена апсолутна а колико релативна вредност? Другим речима, покушаћемо да овде утврдимо вредност дактилоскопије у односу на бертилонажу, обрађујући том приликом наочиту пажњу на ова два питања:

1, Је ли дактилоскопија у стању да потпуно замени бертилонаж, или ће му само служити као драгоцена допуна?

2, Је су ли резултати дактилоскопије и бертилонажа неоспорно тачни?

Као што је познато, бертилонаж се састоји из ова три главна дела: *живих слика* (дескриптивни опис), *антропометрије* (само мерење) и *испитивање особених знакова* (опис помоћу особених знакова). У самој ствари, идентификација почива на живим сликама и особеним знацима, док антропометријско мерење служи искључиво за класификацију. За сваког, које колико толико познаје систем Бертилонов, биће потпуно јасно, да правилност класификације записа једино од тачности мера, код којих на жалост, увек има омашних грешака. И сам Бертилон, упућујући овај неоспоран факт, нарадио је таблицу допуштених грешака која износи:

За мере стаса	. . . . .	7 mm.
» » ширине руке	. . .	10 »
» » трупа	. . . .	7 »
» » дужине главе	. . .	0·5 »
» » ширине »	. . .	0·5 »
» » десног уха	. . .	1·5 »
» » леве ноге	. . .	1·5 »
За мере средњег, левог прста		0·5 mm.
» » домалог »		0·75 »
» » левог лакта	. . .	1·5 »

И ако су ово сасвим мале грешке, и ако антропометрија, као што рековсмо, има споредну вредност у систему бертилонном, ипак није искључена могућност, да се услед једне неке грешке приликом мерења извесне личности, њен картон погрешно класификује, и тиме са свим онемогући успешна идентификација ове личности. Из овога опет излази, да је за личности, које се баве мерењем, неопходно потребно потпуно и брижљиво изучавање система бертилонових и његових појединости. У Француској, на пример, чувари затвора, којима је овај посао поверен, морају претходно посећивати курс код самог г. Бертилона у Паризу.

Недавно је учињен још један и, по моме мишљењу, основан прекор систему бертилонном у погледу компликација његових картона и нетачности мере јагодица, која је заменила негдашњу меру левог уха, и која се мења са дебљином или опадањем дотичне индивиду-е. Ово није једина измена коју је г. Бертилон у своме систему учинио. Од год. 1894. на његовим картонима фигурирају у велико и отисци палца, казиприста, средњег и домалог прста десне руке.

При свем овом, бертилонаж, чији су одлични резултати и сувише познати да би се метода могла у основу нападати, *осим неоспорној идентичности својим живим сликама и особитим знацима.*

Да ли се то исто може казати и за дактилоскопију?

Захваљујући савршеним јужноамеричким радовима данас се на ово питање може са позитивношћу одговорити са: *да.* Они — ови радови — доказали су, да отисци прстију остају стални и непромењиви за све време трајања егзистенције. У овом погледу дактилоскопија има надмоћност над бертилонажом, јер док се овај може са успехом применити тек на личностима, које су достигле потпуно физичка развића свога тела, дотле се дактилоскопија може применити и на личности од 6 месеци са истим успехом као и на личностима најзновијег доба старости.

Ова могућност дактилоскопије да буде примењена свуда и у сваком случају, а наочито приликом констатовања идентичности малолетних криваца, чији број из дана у дан расте, сачињава једну од најглавнијих користи које употребе као средство за идентификацију.

Да би што боље одговорали на постављена питања, принуђени смо учинити још једно упоређење између бертилонажа и дактилоскопије. Реч је о добијању, класификацији и чувању картона.

Одговоримо тачку по тачку на ово троструко питање:

а. Добијање антропометријских (Бертилонових) картона, као што смо већ напоменули, дуго је и тешко, и захтева, поред дугог времена и нарочиту претходну спрему.

Начин добијања картона по методи дактилоскопије, који се данас практикује у Јужној Америци, на против, врло је лак и не захтева скоро никакву специјалну спрему. Није, при том, искључена могућност, да би овај начин, кад би се усвојио у Европи, био компликован у истој мери као и код бертилонажа.

б. Класификација антропометријских картона у сваком погледу одлична је, што ће рећи: брза, проста тачна и савршена. Ово је једна од најсјајнијих заслуга Бертилонових.

Противно овом, класификација картона камен је спотицања за дактилоскопију, и захтева, немињено, једну нову систематизацију целог система класификације ради савршене практичне употребе.

в. Питање о истраживању картона у тесној је вези са питањем о њиховој класификацији. Изгледа нам, да се оба система, у овом погледу, одликују подједнаком лакоћом.

Пре него што би, из свега изложеног, извели одговоре на постављена питања, ми смо сматрали за потребно да о новој методи чујемо и мишљење г. Бертилона, који нам, је на питање: *да ли отисци прстију и њају стварне вредности са гледишта идентификације?* — одговорио са речима:

— *Да, извесно, а на питање: Верујете ли ви у могућност правилног класификовања картона, добивених по методи дактилоскопије?* са речима:

— *Да, али налазим да би комбиновање мога и овог система било куд и камо сигурније и брже, под условом да персонал буде извежбан у читању и писању добивених мера.*

После изложеног можи се са позитивношћу казати, да дактилоскопија, бар за сада, *не може потпуно заменити бертилонаж, али му може послужити као драгоцена допуна*, нарочито за констатовање идентичности малолетника. Овако комбинована метода довела би, несумњиво, до несопорних резултата. Најближа будућност показаће да је ово наше мишљење правилно.

(Archives d' anthropologie criminelle № 117)

с француског **Д. Ђ. Алимпић**

О РУКОПИСУ КРИВАЦА

Злочинац је на западу предмет свестраног испитивања. Његове душевне и телесне особине испитују се до најмањих ситница, како би се упознао злочинац, што успешније борило против злочина.

Овога пута задржаће мо се на једној особини злочинаца, на коју до сада није обраћата код нас никаква пажња, на *злочиначким рукопису*.

У Немачкој са рукописима се почело занимати рано. Још у седамнаестом столећу било је писаца, који су се овим питањем занимали, а већ у новије време, нарочито од појаве криминално-антрополошке школе, има много и засебних дела и монографија од разних писаца о рукописима у опште, а нарочито рукописима криваца. Напоминемо само: Д-р Фр. Шопла: рукописи и њихови карактерни знаци; одељак о употреби вештака при рукописима у њихан д-ра Ханса Гроса: Ручник за истражне судије, полицијске чиновнике и т. д.; Монографија В. Прајера о рукопису криваца у часопису за криминалну антропологију; одељак о рукопису криваца у Ломброзовом делу: злочинац и т. д., но којима пишемо овај чланак, а која могу исленицима корисно послужити.

Најважније што исленик може из рукописа прочитати, то је карактер једног човека. Из рукописа се може дознати: старост, пол, положај, занимање, умна способност, карактер, склоности, особености, карактер и разни други моменти. Само ознаке оних појединих особина ваља умети наћи, а то се помоћу у неколико склоношћу, али погламало вежбањем.

Неколе другом не пружа се лепша прилика да своме прибави потребно знање од исленика, који не само што кроз своје руке протура врло много рукописа, већ готово и увек познаје људе од којих долазе, те из личног додира са њима може се уверити: шта се из њихових рукописа може закључити.

Сваки кривични предмет пружа за то лепу прилику, пошто они носе више разних потписа, само треба интересовање за стварр, а то се код ревносног исленика већ претпоставља.

Поступак при проучавању и суђењу о рукописима врло је прост: посматрати рукопис, гледећи да се из њих прочита што се прочитати да, упоређивати оно што је нејасно, затворено у рукописима са оним, што се о другге стране о дотичним људима може дознати, и напослетку, покушати да се објасни: зашто се у овој или оној тачки погрешно мислило.

Много неће држати рукопис као довољно важан, да се из њега може добити морална слика једнога човека. Међутим од тога ће се гледиште одустати чим се помисли на то, да покрети руку, глас, ход и изговор често довољно одају душевно стање једнога човека и да ове појаве поновљају само на тренутним, пролазним мишљењем покретима, док се рукопис записана на покретима који се обележавају и столећима могу трајати. Све се више многе чињенице, које доказују зависност индивидуалних особина рукописе од индивидуалитета онога који пише. Особеност душевне конституције једнога човека, била она дата више наслеђем, дакле даровима, оволиностима и органском особеношћу, било да је више модификирана функционалном применом, на све васпитањем, погрешкама у васпитању, као и болешћу, — огледа се у начину, како се она чудноватом јасношћу у писменима пројицира при писању руком од великог мозга напоље. Онај који истражује ово у сваком обичном рукопису скривено писање може по њему дознати непозната својства, још ме образоване наклоности, недостатке у карактеру и преимућства писача, и после оријаљног критичног упоређивања што је могуће већег броја рукописа видеће, да кад се пренебрегну знаци расположења, који записе од пролазног душевног стања, остаје знатан број трајних знакова, који су у најразноврснијим рукописима једнаки, само ако и њихови аутори и поред највеће разлике у карактеру слажу један с другим увек у једној тачки, у једној трајној карактерној особини. То важи како за особине карактера, тако исто и за чисто индивидуалне особине, које ничега заједничког немају са делатношћу воље.

Још 1867 год. један познати графолог из рукописа тада једва седамнаестогодишње Ковољевке са сигурношћу је открио изванредан математички таленат, ма да ни она нити ико други није ни слутио, да ће она бити професор математике и изводити физичко-математичка истраживања прилога реда. Ова констатовања чињенице доказује не само истинитост горњег тврђења, већ и велики значај испитивања рукописа малолетника пред набором њиховога занимања.

Али и много доцније, пошто је занимање одавно изабрато, може тачно утврђене трајних знакова каквога рукописа у приватном животу бити и за правосуђе од велике важности у погледу откривања извесних скривених чињеница. Падне ли на каквог неповрочног човека сумња да је свесно учинио криводелство, као што је скоро био случај код криминалног комесара Тауша у Берлину, то не би требало пропустити а да се не испита што је могуће већи број његових приватних писама из последњих година, независно од њихове садржине. Поваже ли се истраживањем рукописа код њега затворености, подмуклост, притворност, лажљивост, то, истина, тиме сумња на криводелство неће бити неопходно потврђена, јер и многи други невиновни људи чине исте потезе пера; али ако се из писама даје упознати отвореност, природност, усрдност, љубав на истину, или се она сумња може ослабити толико, да се држи као и да не постоји, јер се не догађа да човек, који се по навици не придржава истине, који гази своју часну реч, може, клевета, где год од тога користи очекује, у своме природноме рукопису употребљује стално и искључиво оне добром познаваоцу познате потезе пера, који отвореност и љубав ка истини одају.

Далеко би нас одвело, када би набрајали све оне знаке у писању, а и иначе они се најбоље уочавају сопственом студијом рукописа. На овом ћемо се месту задржати на нечем другом, што за криминалну антропологију има великог интереса.

До најновијег доба била је тешка на то управљена, да се у писању политичких криваца открије ма какав карактеристичан знак, који би се нелазно у свима злочиначким рукописима, и то знак више или мање истакнут, чешћа или ређи, прост или сложен, по чијем би се сталном нахођењу

у писменима могло закључивати на јаку наклоност ка злочиначким радњама, на злочиначки дар. Ломброзо, који за сада расположе са највећом збирком од преко 520 рукописа познатих злочинаца, тражио је такве сталне знаке, али их није могао наћи.

(Свршиће се)

Жив. А. Л.

СЛИКЕ ИЗ КОСАНИЦЕ

написао Д. С. К.

I.

Хајлук Мина

На две године по ослобођењу новог покрајина, бејах постављен за среског правитаната у Куршумлији.

У томе положају, ја сам примао све бегунце из Турске, и саслушавао их о узроцима бегства, па даље водио бригу о насељавању.

Истина, дужност и деликатна и тешка, али ова је тамо била доделена практикантима.

Тако се, зар, сходно значају тога посла од стране надлежних, јер ја ни сала не могу да се измирам са тим, да сам ја, у оним годинама, био дорастао за тај посао.

Ну како му драго, ја сам тај посао нпак радио са више воље, него што би га радили многи други.

Загревао топлом љубављу према свему што је српско, ја сам дочекивао бегунце са Косова као неке мученике и светитеље.

Сама појава њихова будила је у мени сећање на далеку прошлост, на српску славу и величину, и ја сам подједнако са овим људима осећао сву тегобу њиховога бегуначког положаја, и понуђивао, да им ту тегобу ублажим.

А сви су они, морам признати, били и добри људи и добри Срби, да би свако другчије поступање било за осуду.

Једнога јутра, таман бејах сео да радим, кад Васа пандур отвори врата вичући гласно: „бегунци.“

Зар опет, рекох ја? —

„Опет, господине, а биће их сваки дан.“

Сироти људи помислим ја, па рекох да их пусти унутра.

У канцеларију уђоше један старац и један човек тридесетих година.

Старац бејаше мали, слабуњав, преплашен и бедан, а онај други привлачној је нажиљу својом пајном.

Висок, прав као стрела, дугих плавих бркова, који се крајевима спуштаху скоро до рамена, крупних плавих очију, у укусном оделу арнаутском, са капом за појасом, он показиваше силу од човека.

Не знам зашто, али мени се тај човек јако допаде, да сам осећао дужност, да сазнам што више о њему.

На уобичајено питање: зашто је прешбегао, он одговори кратко: „Јадум господине.“

То су, у осталом, били одговори свију, који су из Турске бегали, те ја бејах задовољан његовим одговором, него му учиних нова питања, а да би се он слободније осећао, ја понудих столицу и њему и старцу, па им дадох и дуван.

Збуљени овом љубазношћу, они се мало снебиваху, али се убрзо прибраше, и онај млађа поче говорити.

„Пребегао сам, господине, од крвнике.“

„Ови муљери (Арнаути, који су побегли из Србије) изедоше нам душу. Отеше нам све што смо имали, па нам поче наступати и на образ.

„Ја нисам, истина, имао женске чељади у кући, али ме је вређала свака упреда, коју су напосли мојој родбини и Србима у опште, и ја у једноме сукобу испаратих двојицу на онај свет.“

„Наравно, да је то сад требало платити главом, и зато сам ја узео ова на руку, па ево нас у слободној Србији па макар ту умрли од глади.“

Док је он причао о мучењу живота наше браће у Турској, мене су обузимали осећаји туге и бола, а кад ми рече да је убио двојицу, мени се просто разгали душа од расположења.

Убио двојицу, мишљах ја. Два крвника српскога племена, два звера у облику људи, који тамане српско име по Косову; та тај заслужује да му дам најбоље имање у Косаници.

И збиља, ја сам му нудио за насеље најбоље земље, али он то згодно одби.

„Хвала, господине, ја сам без задруге и земља би стајала необрађена. Овде у Куршумлији имам познаника, па ћу се сагити око њих.

Ја сам га слушао врло радо.

На неколико дана доцније већ сам га видео на послу.

Један његов земљак дао му мало капитиха, те је отворио ашчиницу радњу.

Годину дана сам ја још провео са службом у Куршумлији, и Мина је, тако му беше име, радио марљиво свој посао, а тако сам га оставио и над сам отишао одатле.

На неколико година доцније, ја сам читао честе дописе из топличког округа, о неком Мини хајдуку.

По казивању дописника, он је чинио чуда и вод нас, али је турцима задавао великога зла.

Баволи се више тамо него у Србији, он је убијао све што је срео и што је видео а звало се Турско.

И војнике, који су били на страни на граници, и људе по селима, за које се знало да су чинили зла Србима, па чак и децу која су чувала стоку по пољу.

Ја сам читао ове дописе, али ми на памет није падао онај Мина, који је сиако доброћудно служио своје мушгерије ћеапичњима, у Куршумлији, али то је главом био он.....

Једнога дана, мене поставише за среског писара у Куршумлији.

Господин Министар, који ми беше лични познаник, рече ми, да ме тамо шаље да хватам Мину хајдука.

„Дрхти, рече, од њега Турска царевина. Нема дана кад од ње не добијемо поту, у којој преставаља нова зверства што их је тамо почињао, тражећи да се пошто пото ухвати или убије.“

Дадох му обећање, да ћу жалити ни труда ни воље, да ову поруку извршим, па сам на неколико дана, после тога, већ био у Куршумлији.

Познаник и са људима и са околином, ја сам првих дана већ могао приступити припремама, да се Мина ухвати, јер је збиља, он и код нас правио таква зверства, да уз угледа власти захтевао, да се један пут са њиме сврши.

Али пре него што сам ја могао предузети ма какве јаче мере према њему, морао сам ићи у Копаоник на извиђај по једном убиству.

Да биз за дан стигао до места извиђаја, јер то беше чак тамо близу Кашног Луга, на граници округа крушевачког, ја сам морао поћи зором из Куршумлије.

Са собом сам новео једног служитеља, колико послуге ради, јер се пут уз Топлицу сматрао за безбедан од Арнаута, а на друге опасности, ја искрено признајем, нисам ни помишљао, јер сам биш у очи полазка добио вест, да је Мина отишао у Турску.

Пријатан јутарњи поветарац, пирнао је узним долином Топлице благо и тихо као у мају, и ако су били скоро последњи дани августа.

С леве стране шумио је текла Топлица, наслањајући своју десну обалу на висове а шумовите огранке Копаоника, а десно су се простирала обрађена поља пао какав непрегледна ћилим.

Што сам даље одмицали од Куршумлије пут је бивао све интересантнији, и незгоднији.

Долина се Топлице сужавала, те је и хоризонат био све мањи.

Јутарња сунчани зраци падали су скоро водоравно, те су росне капљице одајјиавале као мала бисерна зрнца, просута по трави и лишћу.

Ја сам гутао овај бујни живот природе, као да ће нам то бити последњи дан у животу.

Очаран овом лепотом природе, ја сам пустио на вољу своме малом черкеском коњићу, и он је хитао лаганим ходом, као да је намерно очекивао служитеља Ђеђанца, који је остао далеко иза мене невајући неку арнаутску песму, у којој се често понављао стих: „А сини бај, сини бај“ (ах прне очи).

Код првог брода, где је требало прећи Топлицу, ја сам стао да сачекам служитеља, пошто је он дао раније туда пролазио, те му беше позната дубина воде.

Он не престајаше са својом песмом, и како ми је пријазно ближе, ја сам и без своје воље, морао чути сву грубост арије, којом је песма извођена, чудећи се, да њен свет, који је живео у Турској, још ломи свој језик овим дивљачким песмама, али се то може објаснити само силним притиском и утицајем, што су га Арнаути имали на наш живаљ.

Одмах после предаска Топлице, пут се удаљавао од Топлице, нећући се високо страном, те да се после по сата опет врати реци.

Са више или мање угодности, у подне сам стигао у село Мерћеп, пронађ пре тога кроз Муче и Перуњику.

У малој механици, која је казивала најпримитивнији облик све установе, требало је ручати па продужити пут.

Колико ме је спознашност њена преплашила, у толико сам, морам признати, нашао задовољан преко очекивања, јер сам се поткрепио укусним комадићем кајмака и сиром, а све то залио још бољим вином....

Одмах од Мерћеза, пут са свим оставља Топлицу, за неко време, и неће се уз стрмен. Тек после ода од по сата и више, ми се враћамо Топлици, али не у њену долину, јер ове више и нема, пошто се Топлица једва пробија кроз стеновито узано корито, у страшноме хуку и ломљави, него се изнад ње, на висини од пола километра веома уваном стазом, гледајући страшљиво доле у дубину њену, како се ломи и пенлива у неку млечно плаву боју.

Овај део пута најгори је идући Копаонику, и ја сам га предазио са страхом.

Један незгодан корак мога коњића, или да се мало преплашим и удари у страну, и ја сам већ могао стрмоглавце поћи у загрљај Топлице.

То је учинило те сјахах.

Водећи коња за собом, ја сам мислио о незгодама, којима су изложени срески чиновници, о месту где ће ту поћити и томе слично, кад ме из тога заноса трже одсечан и громки глас: „стој!".

Ваших погледа напред, и на стени, која је на нашој путањи правила један завијутак, стајаше човек, полузакривен сенком, са мартинком у руци.

У први мах, ја само опажах контуру у човека, али кад се мало прибрах, ја сам одмах видео, да је пред мном Мина.

Иза њега, даље на десетак корачаји, на једној уравници, стајао је други човек, такође са пушком у руци.

Мени је кроз главу јурнао стотину мисли.

Вадало је нешто рећи, вадало је нешто предузети, јер ја стојим као власт пред човеком, који је почињо толика зла, толико живота угасио, ја стојим пред хајдуком, кога је свака могао убити, ја стојим пред дужношћу да то покушам.

Да ли да сам пуцам из малог џепног револвера, што сам га уза се имао, или да наредим служитељу?

Сетивши се овога ја се окретох, али он је остао по задњ за сто и више метара, намештајући седло, које му је с коња било спало, можда и не гледајући овамо и не случећи на опасност.

Све се ово догађало тако брзо, тако нешадно, да ипак не беше доцкан кад ја питах: Шта хоћеш ти пријатељу?

Место другог одговора он рече: „ама беше ли ти то господине М...".

При помену мога имена, ја сам већ био на чисто, да он није решен на борбу са мном, ако је ја не започнем.

Остало је сада да се ја решим, хоћу ли да заборавим на дужност чиновника пред опасношћу за живот, и место да се позаравимо куршумима, да уђем са њим у разговор.

Ја сам се колебао за један тренутак. Био сам свестан дужности, али сам био свестан и тога, да би свака покушај сукоба био неуспешан и скрцан на моју штету.

Заклоњени згодном бусијом, они су могли недаћи да идемо напред, а могли су нас побити као птице, ако би покушали да се вратимо.

Налазећи се у једном безизлазном положају, ја сам, признајем, нашао, да је паметније не губити главу лудо, кад се несумњиво види да је погибија неизбежна, и реших се да му пријем, заклињући се, да ћу пропуштену дужност кад тад извршити.

Тако решен, ја му одговорих: ја јесам писар М.... а је си ли ти Мино?

„Јесам" рече он, и је ли „Беса".

„Беса" рекох му ја и познах га себи.

У који се мах он појави иза камена, у тај мах присташе и мој служитељ, те Мина стуну напред, тражећи да служитељу издам наредбу да мирује.

Решен да не заподенем кавгу, ја се окретох служитељу речима: данас ћемо се разговарати с Мином као са пријатељем, а кад се први пут после овога срећемо, поклаћемо се као мрави. Мир, дакле, и не задевај кавгу.

Служитељ је стајао силовен или из страха или изненађен мојим држањем, али не рече ни речи.

Мина пруже мени и пружи ми руку те се руковасмо, па на мах хтеде да се рукује и са служитељем, кад овај његов друг грмну: „Мина, ти си дао бесу а ја не. Одајој се одатле, јер ја имам да свршим старе рачуне са тим господином", па подиже пушку.

У тај мах, Мина мене гурну ближе стени, која је правила прегради између мене и његовог друга, а сам узе мартинку у руке и рече: „Чуо си да смо ухватили бесу. После ће, нити му смем чинити зла, нити дозволити да други у чини. Ако имаш што с њим, чекај га други дан, а ако сад што покушаш, онда ћеш и мене наћи с њим у друштву против тебе."

Ја сам био изненађен овим обртом ствари. Ко може бити, мишљах ја, овај човек, који има да свршава старе рачуне са мном, па онда онако, скоро без одређеног циља, питах Мину ко је то?

„То је Јован Црногорац из Б...., који се пре три месеца придружио мени".

Јован Црногорац, ха, то беше један мој сусед са којим сам учио основну школу, и као јачи грдно га тукао због једних саоница.

Мина, међутим, оде нему.

Дуго су се објашњавали и препирали, али на послетку чух реч Јованове: „ама да се измиримо, али не знаш да ме је душмански тукао".

Говорећи то он прође стени, која нас је делила, па дође и мени.

„Ето каква нам је служба, господине М...." рече он. „Ја хајдук а ти господин."

Пошто сам их поздравио дуваном, јер тога беху жељна, ја сам их саветовао да дођу власти и предаду се, изнесоше им да ће тако, можда, ипак сачувати главе, а овако ће их сигурно погубити.

Обојица су ми давали обећање, за које сам унапред знао, да га неће испунити, и тада се растадосмо.

После овога растанка ја сам осећао и срамоту и грижу савести.

Осећао сам да сам увређен и осрамоћен, јер нисам испуно своју чиновничку дужност.

Забрањо сам служитељу да ма шта говори о овоме, а ја сам дан ноћ радио, да ово поправим, да дам задовољштине повређеној дужности.

И, на два месеца после овога догађаја, ја сам ухватио Мину, и он је стрељан, а Јенту је он ранише убио у једној међусобној кавги.

На овај начин ја сам поправио оно, што је први пут пропуштено, али и сада признајем, да је тешка борба, која се води, кад је човек пред дужношћу и куршумом.

ЗАМКЕ НИХИЛИСТА

Сергије Соликов, управник полиције у Вилни, седео је у својој приватној соби, окружен густим облацима дима од дувана. Полицијски му је козак баш био донео пошту и очекивао је на вратима заповест од свога претпостављеног, који је разгледао писма.

„Иване Косиче," рече он, прекинувши на један пут свој рад, „напуни ми лулу, испушио сам је; тамо на ономе је столићу дувани!"

Пружи по том седоме слуги скупоцену, сребром окована лулу, па продужи прегледање писама. Иван Косиц брзо напуни лулу и прати је своме господару, који одмах пусти на ње густе облаке дима и рече:

„Штеноједић има право; одличан је овај прави турски дуван!"

За тим је продужио и даље читање, док га на један пут не прекиде и заиали се у столицу:

„Не, тај безобразлук иде и сувише далеко!"

На то прочита:

„Ако пошаљете у Сибир Вреставја, Сергије Соликове, отићи ћете и сами.

Егзекутивни комитет!"

„То ћемо још видети! Безобразна дружина, те нихилисте! То ћубре бива сваким даном дрскије! Иване, шта велиш ти на ово?"

„Екселенције, ја то нисам разумео!"

„Прете ми смрћу, ако пошаљем у Сибир Рурика Вреставја, за кога је утврђено да није убио полицијског чиновника Јунлуиског, али је ипак ухваљен у групи убијала!"

Полицијски козак рече: „То је нечувено!"

„Зар не? — Одмах ова писма у канцеларију!" По том спакова у једну кесу сву пошту, сем тога писма у коме му се прети; козак је узе и одмах га нестаде.

Сергије Соликов сећаше још мало на миру, па поново рече:

„То ћемо још видети!" По том погледа у сат:

„Један и по? „Може још! Министар се вратио већ дигао и још је код куће!"

Зазвони. Слуга се појави.

„Спремите саонице!"

На пољу је било снег.

Писмо метну у џеп од мундира, остави лулу, уђе у побочну собу и одмах се врати са бундом и капом. У том је већ и слуга ушао:

„Свонице чекају пред капијом!“ Управник полиције излаже напоље, уље у свонице и довикну кочијашу:

„У хотел Колиов!“

У опоме је стаповао министар правде, који се бавио службеним послом у Вилни.

Када се управник полиције једно пола сата доцније, враћао, смешно се и вборио:

„Тако, сада ћеш видети, бедни народе, да се са Сергијем Соливовим није шалити!“

Осам дана после тога одведоше Рурика Врестковја у Томск.

Протину Соливова нико није на прстом мрднуо.

Једнога дана, тако, опет је полицијски коњак чекао на заповести, док је управник полиције журно писао нешто на своме писаћем столу, кад се деси један крах. Кроз отворен прозор улете једна лопта у собу. Потрес ваздуха од тешке експлозије одбаци Ивана Косина од врата чак на степенице, а управник полиције бе искидан на комаде. Не остаде ни једног целог уда!

Ужас је био велики; стари се коњак није могао одмах прибрати, али му је једно било јасно, и то: да су нихилисте остављале своју претњу због прогонства Рурика Врестковја!

Публика је дрхтала од те силе у држави!

Министар правде наименова за управника полиције дугогодишњега главнога комесара Павла Луписинскога.

Овај, који је бацио бомбу, није се могао прознати. Могло се утврдити само то, да је бомба била напуњена динамитом. Канцеларија управникова била је сва разорена, лешина се готово није могла ни распознати. Иван се Косин после дуже времена освестио, али је остао инвалид за свагда. Он је сведочио, да је једну секунду пре праска видео код прозора управниковога неког човека са зеленом будом. Бомба је пала непосредно поред столице управника полиције, но у том је тренутку за даље изгубио Иван свест. Нихилисте су се страховито осветиле!

Луписински је сматрао да би му чинило велику част, кад би пронашао крвнике, али му то не пође за руком — — — — — —

Одмах после свечане сахране Соливовљеве држао је говор у својој цркви попа Михаилов, и том је приликом указао прстом и на „сраман злочин,“ који је извршен над управником полиције Сергијем Соливовим, као и на ту „проклету теорију“ нихилистичку, коју је Бог казнити највећим мерама. Већ сутра дан добио је попа Михаилов писмо ове садржине:

„Попо, твоје нас речи не узбуђују; ми добро знамо, да си ти плаћени слуга те неправедне моћи, али неруџемо, да ће твоје речи моћи имати утицаја на глупи народ! Опоменимо те, као што смо и Соливова опоменули. Продужиш ли тако, отићи ћеш на исти пут, куда је он отишао, а од твоје цркве остаће развалине.

Егзекутивни комитет.“

Михаилов се смртно уплашио кад је добио то писмо, и одмах га однесе полицијској власти, која поведе истрагу за пошиљаоцем. Може се већ мислити, залуд! Наравно да попа није ћутао, већ је свештено своју пастиру колико иде далеко дрскост нихилиста, да нему, Божјем човеку и апостолу мира, прете да ће га бацити у ваздух и цркву порушити.

Осам дана остаде све на миру. Тада посети један носач цривењака Грегора Пилипкова, који је већ био у цркви. Стара је носило под мишком једну кутију, која је била пажљиво увијена у хартију и канапом везана у крстолист.

„Доносим овде нешто за пречасног оца попу,“ рече он.

„Шта то?“ упита цривењак.

„То је некакав поклон!“

„Од кога?“

„Од једне поштоваоце на његове парохије!“

„Однеси то попиној кући!“

„Мени је казато, да могу дати и у цркви господину попи, пошто му је далеко кућа.“

„Добро, дај онамо!“

Он остави кутију на олтар, па оде.

Грегора Пилипкова мало се тицао тај поклон, пошто је његовоме привечеру било данас једанаести рођен дан. Пало му је у очи, да је збир цифара на посаченој капи износио баш једанаест, па се томе смешно.

Међутим је служба Божја већ почела и попа Михаилов се спремао код олтара. Још нису били готови са првом узбичајеном песмом, када је попа пестрљиво одвио хартију са кутије. Цривењак га је учинио пажљивим, да унутра нешто куца као сат. Тога ради прапесе он кутију ка уву. У том се на један пут разлеже громовит прасак, олтар се сав разуруши, врата на цркви сва се исцепаше, прозори разбише, а попа Михаилов је лежао на поду с разрезаном главом међу хиљадама парчади разлупаног олтара.

У цркви настаде паника; све појури на излазе; многе старе и слабе особе, а и деца добише повреде.

Цривењак остаде сам у пустој цркви.

Наравно, да је одмах дошла полиција, начинила увиђај и саслушала Грегора Пилипкова. Он исприча до ситница, о посилу, његовом говору, како је метнуо на олтар кутију на које се чуло некакво лупкање, као од сата. То је он све напричао попи, па је отишао својим послом. Међутим се десила експлозија и настала је паника. Даље не зна ништа, јер је био потпуно ван себе.

Сам управник полиције, Павле Луписински, повео је истрагу. Имао је при руци најбољег детектива Петра Нахова, који му рече:

„Нема сумње, да је ово опет некаква замка нихилиста!

Уз плач народа однесено је куће тело мртвога попа Михаилова, а Луписински је и даље строго саслушавање цривењака.

„Рекосте, да је један амалин донео то писмо?“

„Да, стар човек.“

„Који му је број?“

„Екселенција, то сам заборавио! Мој најстарији син славио је једанаести дан рођења! Израчунао сам, да оба броја на његовој капи износе суму једанаест! Који су пак, била ти бројеви, то ми није познато.

Управник полиције промрмља нешто као „будала“ и рече Петру Нахову:

„Њега морамо наћи, јер збир једанаест чине само ове цифре: 29, 38, 47, 56, 65, 74, 83 и 92!

„То је тачно.“

„Дакле, тражимо!“

Пређу су затворили, а у целој варошн влалао је страх и трепет од нихилиста, за које су и новине биле уверене, да је све то њихово масло.

Истрага је била жива, и већ на дан после сахране почившега поне јавно је детектив Петар Нахов своме шефу, да је амалин Бр. 38, Осип Попић, био тај, који је донео у цркву ону кутију.

Управник га позва преда се.

„Јеси ли ти донео кутију цривењаку Грегору Пилипкову?“

„Да, екселенцијо!“

„Ко ти је дао њу?“

„Један господин у зеленој буди!“

„Знаш ли га ни ближе?“

„Не, али мислим да сам га скоро видео да је ушао у ресторан „Нашков,“ баш тамо где је и моја станица.“

„Хоћеш ли га моћи познати, ако би га опет видео?

„Мислим да бих могао!“

„Молим вас, Нахове,“ рече Луписински „пријате ближе,“ обрати се управник своме детективу, па онда продужи:

„Чуј ме добро, старче, шта ћу ти сада рећи! Ако будеш опет видео тога човека да улази у ресторан, потражи овога господина, који ће бити у близини или у самоме ресторану, подај му знак, ну ако добро испадне лов за руком, добићеш две стотине рубаља у сребру.

Осип Попић направи захвално лице:

„Две стотине сребрних рубаља?“

„Као што рекох!“

За тим продужи питања:

„Колико ти је ово награде за твој труд?“

„Таксу, 10 кошјејака, и 5 кошјејака за себе!“

„Јеси ли чуо у кутији какво лупкање?“

„Јесам; мислио сам да је унутра сат!“

„Добро, сад можеш ићи, али да ћутиш као гроб!“

„Хоћу, господине!“

Два дана по том пролазно је Петар Нахов покрај Осипа Попића, и питао га полугласно:

„Још ништа нисн видео?“

„Не, господине!“

У подне истога дана изашла је на врата бивша Софија Госина и упита:

„Осипе Попићу, имаш ли времена?“

„Имам!“

„Је си ли гладан?“

„Ох, и те како!“

„Седи овде у крај; појешћу ти јела!“

И заиста, она му донесе пун тањир јела и упита га узгред:

„Ко је био онај човек, који је говорио јутрос с тобом у пролазу?“

„Не знам му имена, али сам га видео код управника полиције.“

„Када?“

„Када сам саслушавао због оне кутије.“

„А, тако!“

Док је овај јео, она је написала писамце ове садржине:

„Код ресторана и по њему муза се један детектив! Бежи!

Д. С. Г.“

Још додаде адресу:

„Студенту Јубину Карину, замак Кусвицо.[2]

Амалин је био већ готов и доцно ноћ Сојеје:

„Шта сам потребан?[3]

„Ево ти једно писмо! Знаш ли где је замак Кусвицо?[4]

„Знам добро![5]

„Адресант неће бити код куће! Подај писмо вратару! Ево ти 50 копејака![6]

„О, хвала ти сто пута![7]

Истога дана ванраче је код полиције у Вилни свој уредни пасош студент Јубин Карин, и отпутовао је спокојно у Лондон остављајући писмо:

„Голубони су срећно одлетели и пре ће у домовину, него ли ја у Лондон где ћу наћи пријатеље. Збогом! *Јубин.*[8]

Исто вече дошао је у биће један мађ човек и предао Сојеји једну савијену хартију:

„Ово је донео данас један голуб писмоноша![9]

„Та није могућно![10]

„Она отвори хартију, прочита је и сагоре на ламби.

Човек оде утишо је поздрављајући.

1. дана идућег месеца отпутовала је Сојеја Госпи у Лондон.

Осим Поноћ никада више није видео човека у зеленом капуцу. На детектив ни Луписнски никада ништа ближега нису могли дознати о евентајеја у пркви.

У Сибир прогнати, Рурик Врестко, био је међутим — помилован!

Превео Д. Вакић.

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

Ретка надања. — Пре неколико дана, видеше полицајци, на земљи поред једне пуне у Jardin des Plantes у Паризу, пуно псевених листи на разних новина. На клупи је лежао један човек и спавао. Полицајци скупише те хартијице и прочиташе их, те видеше, да се у свима њима говори о убиству собара Демота у улици Сен Мартен. Пробудише овога на клупи и упиташе: „Познајете ли некога Демота?[1] — „О, тога ви сигурно не тражите, али познајем Жилу Депе-а.... то сам ја! Излала ме је моја збирка хартија; хтео сам да имам све белешке из разних новина, које су говориле о моме случају. Сада сам сиромашо". Дапе је у почетку августа извршио убиство, али је са свим био сакрио траг од полиције, те се на овај начин сам нададе и сада је са оне стране браве.

Дрска варалица. — У Паризу се скоро одиграла опака сцена у приватном хотелу Avenue de Marignan. Овај је хотел спојила викомтесе де Жансе, која је чувена са своје скупоцене збирке дивних намештаја, слика, бронзаних ствари и других уметничких предмета; без мало има читав музеј, у који радо пушта стране посетиоце да виде њене заритете. Пре кратког времена уђита један младић, тако од осамнаест до двадесет година, који је говорио тихим енглеским дијалектом, да ли може да прегледа збирку госпође де Жансе, а уз то још нагласи да је из Лондона сви познатога трговца са антикама, и да га је отац послао да се распита о ценама уметничких ствари. Госпођа де Жансе сама је провела младића кроз све собе и најзад седоше у крајњем салону, да му покаже збирку драгоцених минијатура. Једна за другом пролазиле су драгоцености кроз руке задивљеног младића, и овај их је ређао крај себе по дивану. Енглески пријатељ уметности, изабрао је место своме шеширу на дивану. Кад се с пуно захвалности опростао са домаћином, направио се као да је заборавио шешир, и домаћица га испрати чак до врата од предсобља, али ту се он на један пут сети, па ће рећи: „Молим вас за извињење, заборавио сам свој шешир", и оде бржим кораком од госпође де Жансе, која га је чекала на врагима. Кад је ова одмах после тога хтела да склони изванредне минијатуре у златан ормарић, приметила је, са ужасом, да јој нема три драгоцености, које су биле засебно чуване у једној кутији од зелене коже.

Нови „Џек Трбосек". — *Алфред Кнап*, нови „*Џек Трбосек*", који је пре кратког времена осуђен на смрт због више убиства, признао је најнељи цинизмом, пред поротним судом у Чинчинатту ово:

— Јуна 21. год. 1894. удавио сам, у једном кокошињику, девојчицу Ему Линдеман.

— Августа 1. оне исте године удавио сам Марију Болцер.

— Августа 17. опет оне исте год. приликом једне шетње са мојом женом, удавио сам је баш на самом месту канала „*Liberty*" и бацио је у воду, по што сам се претходно уверио да је мртва.

— Јула месеца год. 1895, удавио сам Иду Гебар у пасиву „Indianopolis."[2]

— Децембра м-на год. 1902 удавио сам моју другу жену, и могу Вас уверити, господо поротници, да је она том приликом врло мало трпела. То је било на дан пе дезе после венчања. Спавала је тихим сном, кад се у мени изненада појавила идеја да је удавим као и остале. Тек што сам је ухватио рукама за гушу и мало јаче стегао, угасила се као свећа. Опет Вас уверавам да оном приликом ништа није трпела, и да сам је много лакше удавио но све друге.

Мртво тело своје друге жене Кнап је, по сопственом признању, сместио у један сандук а помоћу кола изнео на две миље изнад града и бацио у воду. Ну, пошто је сандук био сувише кратак, да би убијена могла у њега стати целом својом дужином, страховити злочинац пребио јој обе ноге у коленима и тек на тај начин успео да је у сандук смести.

— Моја прва жена, продужио је даље Кнап, задала ми је много више посла, јер је била развијенија и снажнија. Кад сам је стегао за гушу, почела се отимати, викати и уједати ме за руку у толикој мери, да сам био принуђен ухватити је једном руком за уста а другом, као клештима, стезати све јаче и јаче док најзад није издахнула.

— Кад би ме, господо поротници, питали: зашто сам све ово урадио, не знам шта би вам одговорио. *Никаквих разлога за ово нисам имао и све сам побројане злочиначке извршио под утицајем неке неодољиве силе, којој се нисам могао одупрети.*

Цео овај говор Кнап је проџаћао живим покретима руку, старајући се да што боље представи начин помоћу кога је давио своје жртве.

Да би доказао, како је његов начин убијања једноставан и без болова, ужасан злочинац додао је још и ово:

— Ја сам моје жртве давио истом оном брашном, којом љубим девојке ваде зубе. Нападао сам их увек с леђа, по потреби обарао на земљу и коленима их добро притискивао, па по том им лагано окретао главу у назад, к мени. Очајни погледи, које су њихове очи у овим моментима на мене бацале, нису ме могли ни мало узбудити; ја сам их стезао све док нису испустиле погледи уздах. Могу Вас слободно уверити, да ни једна од мојих жртава није много трпела.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Ученици су нам ова питања:

I.

„Јаков Поповић, из Белушја, задужио се извесном лицу још 1882 године.

За обезбеду овога дуга, поверивали је одмах интабулисао имање Јаковљево.

На непуних година дознаје Јаков умре, и како није ни платио поменути дуг, поверилац подиже тужбу и сва буде осуђена.

За наплату дуга и интереса, полицијска власт узме у попис непокретно имање иесено, али докле је она стигла да продају покрши, Пореско Одељење прода све најбоље њиве за наплату пореза, што га је Јаков дуговао у 1200 динара, те тако, са толиком сумом остати поверилац у његовом обезбеђеном потраживању.

Да ли је овакна радња Пореског одељења сагласна закону?*

II.

„Север Луговић, из Белушја, задужио се 1882 године извесном лицу 1500 динара.

За обезбеду оне суме, поверилац је интабулисао сво непокретно имање Северово.

У времену задужења Север није имао ни пунолетних ни малолетних наследника, на које би се односио ч. 471. грађ. суд. поступка, али је доцније добио три сина.

Поверилац није тражио наплату дуга за оне време живота Јаковљева, већ само прибирао интересе, те је, тако, протекло преко 20 година и синови Северови постају пуноletни.

Кад је Север, после њиховог пуноletства умро, повериоци полиције тужбу за наплату дуга. Јер га наследници нису хтели платити на леп начин, и она буд осуђени.

Кад је полицијска власт приступила извршењу пресуде, онда су синови Северови издавали, да они немају ништа земље, колико ни штитит ч. 471. грађ. суд. поступка, па су тражили да се оно и не повиснује, и власт им је

нашао да они збиља немају потребу мислиоцу по закону, оставила ово имање, а поверилца известила, да се дуг њима од куће да наплати.

Је ли овакав рад власти сходан закону?*

III.

Јевта Живан и Милија брата Стојића, из Лознице, наследили су од свога оца, непокретног имања 3·45 хектара, и остали у задрузи.

Од њих, Милија оде у печалбу у Румунију, и остао је тамо има већ 15 година, а тешко и да ће се вратити, јер је по своју женидбу умро, пошто се никако не јавља.

Послао одавна Милијаног, Јован и Живан жуне још једно земљиште у количини 1·75 хектара, те тако сада њиву укупно 5·20 хектара.

Ово никако Јован и Живан купили су за свој и Милијин рачун, дакле за рачун осе задруге, па тако сласи и тапија, потврђена општинским судом.

Пошто они немају довољно имања, колико им штити ч. 471. грађ. суд. поступка као земљеделцима, то постаје питање: може ли се узети у пошас бар ово, што су купили Јован и Живан, нарочито што је голема вероватноћа, да се Милија никад не ће ни вратити?*

IV.

Пре седам година, досељо се из А.-Угарске у општину братаљску један момчак са женом и двоје деце.

У тону ових седам година, она су добили још троје деце.

У општини није нико знао, да они имају земљишта.

Пре извесног времена погинуо је овај момчак, а остала жена са петоро малолетне деце, што се сазнало по смрти његовој.

Кад је приступљено обрановању масе, онда се јавио А.-Угарски конзул, тражећи да се пониште сва имовина овога њиховог дркавалаштва, која је нашла вредност на 1000 динара, па да се преда његовој браћи а не жени и деци, пошто је жена била невенчана и двоје ванбрачна.

Како је овај захтев конзула прихваћен и од стране државне власти, то су општински већи његог дркуџије ни радити, те тако жена и петоро деце остану на сокаку без крова и хлеба.

Уверена и сама, да је за жену и децу умрлога шистало бедно стање, полицијска власт наредила је општинском суду, да овој породици одреди издржење у смислу тач. 3. ч. 95. закона о општинама, ако одбор општински, коме је овај предмет изнесен на решење, није хтео да одреди издржење, јер је нашао, да општина није дужна да издржава А.-угарске подложне.

Ову одлуку полицијска власт задржала је од извршења и неодступно тражи, да се овој жени и деци одреди издржење.

Моли се уредништво за објашњење:

Да ли је ово жена са децом А.-угарски поданик, и ако јесте да ли је општина мора издржавати на штету остале своје сиротиње; и

Да ли се са њиховог издржавање може употребити имовина умрлога?...*

На ова питања одговарамо:

I.

По члану 108 закона о непосредном порезу, право државно на наплату пореза и прираза, као и тромесечно опо пописа и продаје, у свима случајевима привилегисано је, и искључује све друге повериоце, без обзира на њихову обезбеђења.

Према овоме, Пореско одељење било је у праву, што је продало задату Јаковљевог повериоца, ако је само тај порез разрезан после 30. марта 1891. године, кога је дана доносења поменута одредба у закону о порезу.

Ако је известан део пореза био застарио у смислу чл. 126. закона о порезу, на одељење и нема наплатиће, онда би приватни повериоц имао права да тражи ту суму од државе.

О причем праву наплате пореза од стране државе, треба прочитати чланак „Један забораваљени закон“ који је изашао у 30. и 31. броју „Полицијског Гласника“ од прошле год.

II.

Радња полицијске власти сагласна је са прописима ч. 471. грађ. суд. поступка, јер он води рачуна о стању, које се неће у времену извршења преузме, без обзира на оно што је овоме претходило.

Ово је питање, у осталом било предмет расправе и објашњења много пута у нашем листу, и нарочито у бројевима: 34 и 45 од прошлогодиште, а у чланцима „Из прошле ч. 471 грађ. суд. поступка, које треба прочитати.

III.

Без обзира на то, да ли ће се Милија вратити у Србију, и без обзира на његов положај у задрузи, не може се продати ово земљиште, које су Јован и Живан докупили, јер и за њих двојицу нема 6 хектара, колико им се по ч. 471. грађ. суд. поступка, као земљеделцима, не може у пошас узети.

IV.

По члану III конвенције о наслеђима, закљученој између Србије и А.-угарске, умесно је било, што је попису имовине А.-угарског поданика приступљено у споразуму са конзулом.

Тако исто треба сада, у споразуму са њиме, а у смислу са т. 4. поменутога члана, допослати — ставити — ову имовину умрлога, пошто се њен наследници јављају деца његова, и ако занбрачна, до расправе питања о пречемпиру наслеђа.

Захтев конзула, да се сва имовина одмах преда другој породици умрлог, противан је поменутим одредбама поменуте, зато државна власт треба да узме учешћа и приведе стварпрају како треба.

Што се тиче онога другога питања: колико је умесна наредба власти, да се жени (ванбрачној) и деци умрлог одреди помоћ, ствар стоји овако:

И човечно је и дужност је, да се у границама могућности помогну они, који немају од куда да живе, а немоћни су, било због старости или слабости и малолетства да зараде средства за живот.

Према томе, умесна је наредба полицијске власти, што је народна суда, да трпљиво прихвати и заради породицу, која је остали без крова и хлеба, па макар то била и друге вере и туђег поданства.

Али, како се не може захтевати, да једна општина храни читаву породицу страног поданства за нечија времена, а на штету своје касе и своје сиротиње, то треба учинити корак, да се ова породица, која је остала самораса и без могућности да сама прибавља себи средства за живот, врати у А.-Угарску, одакле је и дошла, пошто држава по праву своја суверенитета, има права да не држе у својој земљи све оне, који треће против прописа и уредба њене земље, те тако ремете мир и ред, или су неспособни за рад те тако пали на терет општини и држави.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Никола В. Ђурчић, бив. ср. пиљар неповати доње укрво је 1. о. м. једну пошну торбу, у којој су биле ове алајарп: једно дијамантско коље у облику срца, једап златан женски сат, мајарац, без једног шипка, један дугачак златан ланац, један дијамантска игла у злату, један велики дукат — Османлија — у виду крушке, три мале златне рубље, једна велики сребрп крстић, два турска старинска новца, — све у вредности 712 динара. Начелство опр. крагујевачког, деценом Бр. 16386. моли све полицијске власти да најзвање трагају за допосом и похрађом. Акт управе народа Београда Бр. 20233.

Непознати крадљивци, пођу између 2. и 3. о. м., украли су два пешра на обора Павла Новаковића, из Баланаце. Пешрви су уранили, сваки мери око 100 кила, дакле са свим прне, без икакве ровашп. Познаду се све полицијске власти, да крадљивца и похрађу жпво потраже и о резултату известе пачел. среза јасеничког, опр. крагујевачког, с позивом на Бр. 17073. УБр. 24436.

Јанка Д. Трајановића, из Рудне Главе напали су пођу између 5—6 ов. м.-ца пет непознатих зликовода и том приликом пакрали му и одпели: 544 динара у сребру, 120 динара у новчаницама од по 10 динара, једну пушку остругушу, две трубе белог сукна, једап ценин сахат, две блузе и два прслука од црног сукна и још неке ситнице. По оппеу пајпадутог, једап од зликовода имао је мпђушну у уху и у лицу је био рана, са рађим брпсовима средње величине. Остали злиководи могли су имати око 30 год. и средњег су стаса. Тројица од њих биди су наоружапи пушкама коњицама, а двојица бердапкама. За овим злиководима наређује се најзвање трагање. Проналазе треба под сигурном стражом спровести пачелнику опр. крајинског, с позивом на акт Бр. 7969, или управи града Београда с позивом на Бр. 30144.

Пауну Трифуновићу, трг. из Чачка, обијен је дућан пођу између 4—5 тек. м.-ца и том приликом из истог украдене и одпесене опе ствари: 4 ледина револвера тасторског система један мали ценин револвер — буздов, 2 златна сата једап пушки а други женски, 2 кпвоппна сата са по 1 пипком и једап пикловап сат са 2 кашка, једап гравирап сат са 2 кашка и фигурама у појасу, туце перореза, троје пикавце, једну пикловапу путњу за дуван, два кличпета и 100 комада револверских метака чеичених. Све опе ствари преде по прописа 417 динара. Начелство округа чачанског деценом Бр. 18961 моли све полиц. власти за траженье

краљевић и покрађе. Акт управе града Београда Бр 36105.

Велимир Ђорђевић, лопов и варалица. У прошлом броју „Полицијског Гласника" донета је потерница са две слике овог новог јунака из лоповског света. Њега је тражио кварт Саинаљски Управе града Београда, код кога је одговарао за крађу. И он, спасав своја леђа, а знајући шта га чека, одлучио је згоду примаку, те је из хоспиција квартовског побегао.

Доносећи још један његову најновију фотографију (добивену нашим апаратом кад је једном приликом у Топчидеру безобразно седео на клупи и размишљао, — сигурно када ће опљачкати или преварити) ми понављамо потерницу Управе града Београда Бр — тим пре, што је Велимир у трећутцима штампања његове слике у „Полиц. Гласнику" извршио једну аванатуру и у Алексинцу па је жељео извести умакао.

Поводом потернице у прошлом броју нисмо, г. Радисав Ђ. Недељ, земљорадник среза алексиначког писме уредништву:

„Велимир Ђорђевић, бив. практикант и дућурџија, чију сте слику донели у 39 броју „Полицијског Гласника," дошао је овде — у Алексинац 19. пр. м-ца по подне, и јавио се општинском пореском одељењу шио његова позоштавштени помоћници порески, под именом Никола Петровић. Том приликом, када се је представио порезницима, он је казао да ће за који дан доћи претпо с његовом постављењу, а он нас спремак човек дошао је одмах на рад, нико ни му се више дана рачунало у платном списку.

Радио је неколике дана, али на његову ве пречу, једног дана, када је са г.г. порезницима и пореским помоћницима шетао, један артиљерски поручник, пролазећи поред њих, позва једног пореника и упита га ко ни је тај повађија што са њима иде.

— То је новопостављени наш порески помоћник, рече му овај.

— А како му је име.

— Никола Петровић.

— Какав Никола Петровић? рече зачуђено г. поручник, — та то је Велимир Ђорђевић, једна велика лопужа, који је због крађе био осуђиван; ја њега добро познајем; назовите ја и његова слика у „Полицијском Гласнику"; него отерај те то.

Г. Порезник, у место да је одмах јавио полицији, он је позвао овога Николу и запоштио му је све што му је г. поручник о њему испричао.

Тек после овога г. порезник је дошао у полицију, и тако није било у напцеларији, на једног чиновника, испричао је све ово мени.

Ја сам сматрао за дужност, да „Николу" одмах добавим и да га заарним док не дође порески старешина; зато одмах позвах пореског службеника са наредбом: да оде у пореско одељење, да зове „г. Николу" и каже му да га је знао једна пресна шврц. Пандуру сам скренуо пажњу да добро мотри на њега, но тако да он то не примети.

Кад је „Напоја" дошао на пореско одељење, осетио је већ да за њега нису чиста посла, али нио предпоставио лупеж дрзао се до сегодањства.

Кад је стигао до среске канцеларије благодарећи својој препредености и непажњи пандурској њега је постало, као да је у земљу пропао.

Држим, да је „Никола" дошао са намером да осмотри касу пореског одељења, па у згодном моменту да је разбије и новац покраде.

О свему овоме, част ми је г. уредниче известити вас ради знања".

КО ЈЕ ОВО?

У округу нишком, нађено је ово глуво-немо лице за тумара по селима.

Како се, по доколном распитивању, није могао сазнати које је ово лице, то начелство окр. нишког актом Бр. 20234. моли све полицијске

власти и општинским препоручује, да се у своме кругу распитају, не би ли се овим путем могао сазнати које је ово лице, одакле је, и имали кога од фамилије.

На случај пронађења фамилије треба је известити, да се обрати нишком начелству да прими ово лице.

Септембра 29 тек. год. нађен је у атару општине смедеревске један човечији леш, за који је јенуарском сеницијом утврђено, да је резултат намерног убиства. Нађени леш велики је 1·67 ^{m}, пун, дежмеват, лица округлог, пуна, носа коврчаста и на средини утиута, бркови малих, рибих, врата пратког. Од одела на лешу се налазе: панталоне и прслук од грко штофа, кошуље и гаће од простог, американског платна, чарше од плаког фука и нове ципеле на чиреме „трињаши" стоји ознака: „Матић, Београд." У џепу од панталона, нађено је парче хартије — рачун неког хотела — на коме је плаћањем

исписано „Дринутим Ружичић." Начелство окр. смедеревског, у циљу констатовања идентичности убијеног, која је неопходно потребна за даљу правилну истрагу, моли и власти и приватне, које о овом лицу буду ма шта знали, га га о томе што пре известе с позивом на акт Бр. 8919. У овом циљу шаљем ове фотографске снимке. Акт упр. Београда Бр. 29.242.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

5. септембра. Неда жена Мила Величковића, из Г. Матејевца, среза нишког, за коју се мислило да је умрла природном смрћу — убијена је по справе да убивање пасе у ноћи. Саслушања је 6. септембра. Истрагом утврђено је: да су Неду хотимично с предумишљаја убили: Миле њен муж, Рашеа Величковић, њен девер, и Никола Павловић, сви овд., који су стављени под кривичну истрагу и у притвор.

23. септембра. Милета Стајић, из града Сталаћа, поцијући земљу на брда, које је у дворишту Јеремије Козића, овд. толико је потонао, да се свод над његовом главом сруши у огромној количини и претрпа га, а поред њега сруши у парчад двоја воловаска кола. Милета је отпонан, али је већ мртав. Извиђајем утврђено је, да је Милета погинуо несрећним случајем.

26. септембра, нађен је обешен Љубомир син Стевана Јанковића, из Равиње, среза рађевског. Личним увиђајем и лекарским прегледом утврђено је, да је извршио убиства непознат.

28. септембра, у шикарику невађене Јосиме Ђирића — Арнаши, из Ирота, нађен је један мртвац непознат сељак. Истог дутра извршио је Јосиф покушај самоубиства и смртно се рањио, али још није умро. Сеницја ће се извршити а истрага је предузета.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ - ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 42. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 18. ОКТОМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРОТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, на основу трећег одељка члана 54. Устава земаљског, — решено је:

да се седнице Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1903. годину, читањем овог указа одложе за двадесети новембар ове године.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. октобра 1903. године у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда.

Господине.

Често пута била, да ја саопштавам за погрешке и неисправности појединих полицијских чиновника с друге стране, а не од окружних старешина. А догађа се и то, да чиновничке погрешке остану без казне на штету угледа полицијских власти. Ни једно ни друго не може се одобрити ни допустити. У интересу је дисциплине и реда у полицијској служби, да свака неисправност повуче за собом законску казну и да о свакој и ја будем обавештен. Ако би се и од сада понављали такви случајеви и испитивањем утврдило, да је који чиновник што згрешио у служби или ван ње, па га за то његов старешина није узео на одговор и казнио, или мени спровео на оцену, биће ми одговоран сам старешина. Због тога ћете ви бити дужни, да над свима својим органима водите најстрожију контролу и у свима случајевима радите онако, како закон о чиновницима грађанског реда прописује и интереси и углед полицијских власти захтевају.

Осим тога, ви ћете ме од сада извештавати редовно о свакој казни изреченој над полицијским чиновницима, без обзира на то, да ли се мени жалио или није чиновник, над којим је казна изречена.

ШБр. 27047.
4. октобра 1903 год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела
Стој. М. Протић с. р.

ЈЕДНА КОРИСНА И УМЕСНА МОЛБА

Група правника, који служе у полицији, поднела је 7. ов. м-ца, преко Министра Унутрашњих Послова, петицију Краљевској Влади, да се изнесе предлог Народној Скупштини, да и правници из полицијске струке могу полагати адвокатски испит и одавати се правозаступништву.

Ову петицију доносимо ниже у целости и овде немо рећи реч две о самој њеној садржини.

Истина је, да је до скора владало лажно мишљење, да се само судски чиновници и адвокатски приправници могу оспособити за адвокатски позив, из чега се створила аксиома, која је и у закон ушла: али је она скроз погрешна. Све правне норме регулишу опште односе, предвиђајући опште појаве, које се или добро не схвате или се у току времена измене. Тако је и овде са законом о правозаступницима. И норме, које говоре о томе, ко може бити правозаступник, не могу више у оваком облику имати raison d' etre. Један адвокатски приправник, који све три године своје праксе проведе у писарској мешци (код свих адвоката у Београду, који раде са странкама и спрама) или један судски писар, који за исто време проће једно или два судска одељења, не може *у последњу праксе* никад бити спремнији од једног полицијског чиновника, који примењује *све административне законе* у земљи, а сем њих и приватно правне законе, које и судови примењују.

На њих је тако, онда је сасвим право, да се и они уврсте у адвокатске кандидате, чиме ће и сама струка, у којој су, добити.

Наласећи, да су сви разлози у овој петицији тако умесни и очигледни, да о њима не треба даље дискутовати, ми се надамо, да ће је надлежни прихватити и одмах остварити, у толико пре, што је и општадански збор адвоката признао умесност овога тражења и упео га у пројект о адвокатима, који ће они поднети законодавном телу. Та петиција гласи овако:

Господину

Министру Унутрашњих Послова

Нерешено чиновничко питање у Србији и чести примена § 76 закона о чиновницима грађанског реда, којој су после сваке промене владе највише и стално изложени полицијски чиновници, нагнали су праваше, који су у полицијској служби или су у њој били, да се легалним путем заузму, да се у закону о правозаступницима од 15. Јуна 1865 а у тач. 2 б, § 3 унесе допуна, да и полицијски чиновници — правници после трогодишње службе у полицији имају права на полагање адвокатског испита.

Ради тога, потписати се обраћају Господину Министру Унутрашњих Послова и умољавају, да изволи поразити код српске Краљевске Владе, да она изволи пред сазиву Народне Скупштине поднети законску допуну у горњем смислу.

Ово тражење, надамо се, неће наћи ни на какве тешкоће, јер у колико је правично, у толико одговара и духу времена, у коме живимо. И сам закон од свога постанка до данас претрпео је две измене, подешавајући се у овом питању развитку прилика у нас.

Тако до измена од 30 новембра 1871 г. за право на правозаступништво није се тражило ни правничко образовање ни пракса, за то што је до тог времена било мало правно образованих лица, која би се овом позиву одавала. Год. 1896, пак, проширено је право на правозаступништво и на пенсионере правнике, који имају и остале услове за то, што тако показује, да су се врата за адвокатуру отворила ширем кругу правника. На како је данас број правно образованих лица порастао, а нарочито за заступљен у приличној сразмери и у полицијској струци то је било само питање времена, да се и они у погледу права на правозаступништво изједначе са колегама у судској и адвокатској струци, јер и они, као и они, имају све услове који се за право на правозаступништво траже, па и праксу, на коју се, како изгледа, позиве поцрђивано као и на стручно образовање.

Да полицијски чиновници са пуно права могу очекивати, да се уврсте у ред кандидата за правозаступнике, ево разлога:

I. Разлог практичне спреме

Полицијски чиновници не само да не стоје горе са праксом од судских чиновника и адвокатских приправника, него је, шта више, обим закона, које они примењују, много шири но код њих; о томе говоре она факта: полицијски чиновници примењују у пракси одредбе из грађанског закона, грађанског поступка, крив. закона, кривичног поступка, зан. о штампи, трг. закона, као и судски, а сем тога и све административне изноше по свима гранама државне управе, што није случај ни код којих других административних власти.

II. Разлог целисходности

Када полицијски чиновник буде имао право на правозаступништво, биће од користи и по саму службу, јер, спремајући се за адвокатски испит, он ће обим свог правног знања моћи и проширити и утврдити и на тај начин подићи репутацију ове струке, која данас, на жалост, није завидна и стоји у супротности са њеним узвишеним и деликатним задатком чувања личне и имовне безбедности.

III. Разлог правичности

Када је по изменама од 5. фебруара 1883 год. у закону о судијама од 9. фебруара 1881, које су дошле у духу устава од 1888 год., могао постати судијом сваки, који је свршио правни факултет и навршио 25 год., *иако положи судијски државни испит, без икаквих других квалификација*; и када је по закону о судијама од 1900 г. могао бити судија свршени правник, који је *на у којој* административној струци провео 8 година као чиновник, онда би била вапијућа неправда не дати полицијским чиновницима право на правозаступништво, поред толиких квалификација а *после положеног испита*.

Најзад и код осталих народа, који предњаче у култури, ова професија није монополисана за изабране ред људи, нити је сведена на једнаке уредбе, које подсећају на средњи век, већ је и она остављена слободној утакмици где се истичу они, који су најбољи. Тако у Француској не траже се за овај позив ништа сем свршених правних наука а у Немачкој поред тог захтева се адвокатури имају права и административни чиновници.

Па кад код ових културних народа није тако отежан приступ адвокатури, онда, мислимо, ни код нас нема разлога то бранити, јер је код нас много већа потреба за људима пуним спреме и врлина, које је јавна конкуренција као такве истакла.

У име свих правника у полицијској служби, који наше мишљење прихватају, подносимо ову представку, надајући се да ће Господин Министар поимати њен значај и потребу, и поправити, да се она одзакона.

Јављање потиче.

Моћ наслеђа у преступним наклоностима

Паралелно са новим увођењима у швајцарском кривичном законику по коме што се тиче малолетних преступника, уведено је и у Француској друштво *Patronage familial*, под председништвом Луја Албонела „које организује заштиту деце, која су изложена моралној опасности и теже је смер да помогне родитељима, који немају моћи да угушују порочне наклоности код своје деце.“

У моралном односу дејство васпитања околине на личност детета не подлежи сумњи. Личност, по мишљењу психолога, јесте резултат четири елемента.

Два унутрашња: *идиосинкразија* и *наслеђе*; два спољна: околина, васпитање. Идиосинкразија јесте оно што управо припада самој личности: њене способности, предрасположења, специјалне тежње асимиловати у себе извесне страсти или их савлађивати. Моћ наслеђа може се одредити као сума идиосинкразичких остатака, које су претци завештали, при чему се мора признати да је тешко анализати који односи делови припадају идиосинкразији, а који наслеђу. Даље ће се говорити о утицају околине и васпитања, спољних елемената на унутрашње елементе личности. У опште узевши појмови о односном значају, четири фактора личности доста су површни. А нарочито су многи расположења да приписују наслеђу таву премоћ, која, на срећу, код њега нема. Да зи су људи размишљали о томе, какву би важност имали људски закони, кад би наслеђе у напред одређивало сваком човеку немилосну судбину, без икакве милости, и без икакве могућности да се она избегне? И ко би се онда одлучио на то да осуђује или да помилује? Да одреди размеру учињеног дела и одговорности? Осим тога кад би закони наслеђа били тако математички, то би један брат био само копија свога брата, и ми бисмо онда били сведоци непрекидне егзистенције правих и опередних династија попова и убица.

Ово последње без сумње и бива, али ни из далека не показује такав апсолутни закон. Од садашњег становништва пенитенцијарних колонија 68,8% имају чисте наклоности; идиосинкразија, рђаво васпитање, рђаво друштво, а не наслеђе, навели су их на преступ. Па и код неких осталих 31,2% ти исти фактори морају се узети у обзир, и не приписивати њихову пропаст искључиво само моћи наслеђа.

То се исто мора казати и о генијалним људима. Ако је и било таквих људи, чији су синови биле тако исто знаменити, то ипак они нису непрекидно продуживали традиције родитељског дара и често су се одликовали у са свим другим специјалностима. Али заједно с тим, колико и колико има великих људи, чија деца нису показивала са сим никакових способности, и шта више били потпуно неуравњивима.

Најодлучније присталице наслеђа, који наслеђе сматрају као претерани фактор у образовању личности, не одступају пред јачим аргументима. Рибо у своју књиги *Психологија моћ наслеђа*, пише: „Посматрања у њеној идеалној форми, моћ наслеђа била би чисто и просто поновно рађање сличног сличним, али тај је појам чисто теоријски, сва бића не покоравају се таквој математичкој правилности; услови њихова бића постају све сложенији, у опој мери у којој се ми њеномо од бића до животиња више реда, и од њих до човека.“

С друге стране Дарвин тврди „наслеђе није нешто апсолутно, јер кад би оно било апсолутно, то вештина сточара била би строга уверености, и онај део, који треба приписати умешности и истрајности, свео би се на нулу.“

Одредити тачно оно што се у здравом карактеру односи на идиосинкразију и на наслеђе; на васпитање и на околину — то је задатак веома сложен и тако рећи немогућан. Може се ипак саставити о томе појам. Судећи по резултатима, који се добијају од васпитања нижих умова, нећемо увалуд смело тврдити да најчешће од свега развитку рђавог наслеђа иду на руку рђава околина и оскудица васпитања; али у опште говорећи, људи веома немарно пазе на та два последња фактора, који играју битну нарастену и физио-психолошку улогу у образовању личности. Међутим ће очевидна ортопедичка могућност васпитања: у прибежишту Бисетра има једно одељење за нервне болеснике, за епилептичке и за напуштену децу и одрасле. Тамо, у том пакли, који не би могло замислити ни најрастроје није уображење, тамо се од шест до седам стотина индивидуа: епилептика, хистеричних, мономана идиота, јављају најгори инстинкти и убилачка предрасположења; тамо се са страховитим физичким недузама и физиолошким махнама удружују нарастене и умне особине најгоре врсте. Али путем лекарско-педагошког лечења, лечења стрпљењем, марљивог, упорног, методичног, поступно испада за руком да се савлађују кобне тежње, да се исправе недостатци, и да се успешно бори са неуможеном одредбом природе. Од тога становништва 95% имају алкохоличко наслеђе 3 или 4% сифилистично наслеђе, а 1 или 2% јесу жртве несретних случајева у време трудноће. Међутим у години 1879 по наводима главног лекара, ученог доктора Бурневала, од 61 индивидуе које су пустиле од идиотизма, наведено је осетно побољшање у стању њих 39.

Да наведемо неке појединне случаје из официјалног извештаја д-ра Б. Бурневила. Једна млада девојка од 16 година ступила је у болницу са рђавим закржљавељим способностима: она је изговарала речи као мало дете; она није имала памћења; памћу њено било је тешко учвршћити на којој било ствари; она се је потпуно без икаква сазнања односила према свему што се око ње догађало. Лечење дало је тај резултат, што је она почела говорити, и шта више у скоро је научила да разговара, да суди довољно јасно, да чита и да пише себи рубље.

Друга једна девојка у том истом добу, с почетка показује крајње ограничено појимање, али се и она мало по мало исправала. Треће од 8 година не иде, не говори; али једног лепог дана успева се да се њена пажња усредсреди и она се научи да говори, да чита и да пише. Друга једна девојчица од 8 год. не уме ни да једе. Мало по мало научи се научили да пије из чаше, и она поступно почиње да једе гоњељиву и воће, као и сви људи.

То се исто може казати и о нејаким личностима, код којих су атрофирана осећања у опште, и које уче да гледају, да слушају, појимају, осећају и да ступају у односе са околном средином. Крађе рекли, како вели д-р Бурневил „значајна поправка, која је постигнута код те деце, показује а *fortiori* шта би се могло постићи код мање несретне деце.“

У моралном односу дејство васпитања и околине на атавизам и идиосинкразију, тако исто не подлежи сумњи. Тако у *Patronage familial*, о коме смо горе поменули, влада начело, да дете, од природе онакажено, може се још више покварити од друштва

још више преступних личности, у заводима за поправку, и то је начело основ система, који је усвојен у *Patronage familial*. Само се разумно одабирају деца слабе нарави, ђаце или најгоре. Само се разликују просто поročни, болесни и сви код којих се органска еволуција ђаце врши, и који не припадају ни правo поročним, ни болесним; једном речи, који се појављују као непомална бића. Међу малолетним личностима те врсте најуспешније се могу изводити огледи поправке, пошто непуолетна деца, и ако су дегенеранти, опет нису неизлечива. Они могу и доцније, ако се остане на вољу судбине, постати преступници, и шта више, врло опасни, као што показује судска статистика; *али у извесном тренутку свог живота они су доступни за правилно организовам систем васпитања, као што то доказују резултати.*

Ако се они удале од уличних саблазни, од штетних примера њихових недостојних родитеља, од огњишта беде и порока, из средине која их разарађа, то ће се на скоро поправити природа детета о коме се брину, које уче, и навикавају на посао. *Patronage familial* зна за 18 случајева, да су малишани, сиротани „који су били ухапшени за мале кривице, за скитање и за пропашћу, које су после пуштања намештили били код разних мајстора у провинцијама, — били потпуно исправног и доброг понашања и весма марљиви.

Али још се немају потребни извештаји о свој деци која су поверена бризи тог завода Patronage familial, јер је тај завод скоро основан; али у колико се његова радња буде ширила и колико се искуства с огледима буду умножавала, све ће се више потврђивати и идеје које су у основу томе заводу.

О РУКОПИСУ КРИВАЦА

(Свршетак)

На сваки начин такво ће трагање бити погрешно, јер злочинци показују највеће разноликости у индивидуалитету. Разбојници, убице, фалсификатори, паликуће, опасни крадљивци, фалсификатори новца, велеиздајници — сви су они разноликог васпитања, припадају најразноврснијим занимањима; њих разум снага, њихове воље, њихови таленти, страсти — прелази све степене. Тако, дакле, нема ни једне особине, по којој би се просечна сличност рукописа могла претпоставити, ма и само у једном погледу, као што то чини Ломброзо, једећи све злочиначке рукописе у две групе.

Код рукописа по занимању постоје са свим други меродавни односи. Вра, течан, једнообразан рукопис трговца одмах се познаа. Рукопис наученика одликује се тиме, што, и ако често нечитан, личи на штампана слова, јер научник услед многог читања и нехотице усваја облик штампаних слова. Војник пише доста слично трговцу, али јасније, чишће, одлучније. Чиновник има рукопис, који се не може другиме назвати већ „изразит“ „неписан“. Учитељ, који увек мора деци лепо, за пример, да пише, не може стећи свој самосталан рукопис, он и у обичном животу пише „прописе“, као и послом заузети лекар што садржину својих писама скрива у облику рецепата. Наравно да има изузетака, но лепо каже д-р Ф. Шолц: „кад научник пише као комиси и трговац као уметник, то су они своје позиве промашили“.

Дакле овде је код рукописа по занимању слагање предоминираних навика, правца мисли, много веће.

Чак и то, што су скоро сви рукописи злочинаца врло нехармонични, не доказује ништа. Хиљаде честитих, поштених људи пишу тако исто нехармонично, као и осуђеници злочинци, јер су необразовани. С друге стране опет толики злочинци припадају образованим сталежима. Само би било од штете за ову младу графологију науку, која много обећава, али која најсигурније напочиво бризнуло њу и обарину поштеду, кад би се тврдило, да се злочинац може дијагносцирати по рукопису. То не може нико.

Са свим друкије стоји са питањем, да ли се по рукопису и из писама извесног лица са сигурношћу може дијагносцирати морални дефекат? Ово се питање мора безусловно потврдити.

Под поводним околностима напочито употребом многог материјала из ранијих година као што је случај са горенаведеним примером кривоклетства, може се по писању са сигурношћу утврдити јака морална осуђаша, на име наклоност ка лагању. Али из тога ни најмање не следује да је овај, што је те потезе пера ставио на хартију, кривоклетник или у опште човек склон на казнена дела. Он може бити окретан глумац у животу, шпијун или странствени огледач, али не пренорачавајући законске границе.

Тако може бити и са другим дефектима, који код образованих криваца достигну своје екстреме. Није на пр. тешко по изведеним тако названим „убојним знацима“, које је раније и Мишон обележио као ударце сабље, јатагана и т. д. дијагносцирати страсну поводу за борбом, чежњу за господством и томе подобно. Али ко због тога држи писара за кројача, тај греши. Рецензент, који литерарног противника уништи с ироничним ударцима сабље и буодована на хартији, прави исте убојне, а нарочито нападне црте, које се налазе у писмима атентатора, анархиста и убица.

Још један пример друге врсте, такође из живота, може показати како је потребна велика опрезност при закључима у предсуђивању о рукописима сумњивих лица. Претпостављено да постоји извесан број писама једног де тада поштеног лица, а сада окривљеног за превару, утају или фалсификоване, јатаковане или крађу, на стручњак нађе у њеним његовим писама поред знакова грамзивости, лакомислености и себичности, исповеле и знаке тајног торбарења или наклоност за утају, тако да би он морао најавити да дотичне много и радо сакрива и утајава — то се знак оно чисто графолошко налазење не би смело употребити као основ вероватности зато, да је дотични извршио једно од именованих кри. дела. Јер управо тако, као Код и варалица, јатак или фалсификатор, који припада образованим сталежима, могао би писати и као плагијатор, који краде мисли, па их после као своје рођене објављује у другој форми.

За онтуженог резултат графолошког испитивања његових писама у моралном погледу не може служити као основ подозрења, да је он учинио какав злочин или преступ. Ако стручњак његову љубав на истини, мирољубивост или чесност одликује као дефенат, дакле да му недостају та својства, тада судија може ово наћелење исправити са искалом једног сведока, који тврди, али је и бранилац тада у потпуном праву ово утврди, да такви рукописи нису ретки ни код честитих, поштених и врло уређених лица. У свима круговима људског друштва има ласкаваца, који се до душе по рукопису могу познати, али којима се не може друкије него каквим случајем доскочити.

Не мање може резултат графолошког испитивања под околностима бити од највеће важности за решење питања о кривичности. Јер у многим случајевима, где постоји само један доказ, а окривљени не признаје дело и не пада у противречности, може природа његовога рукописа мало допринете. У колико? То могу наведен пример објаснити. У почетку је назад, да се лажљивац у поверљивим писмима, где он себе и свој рукопис не крије, не служи стално и искључиво цртама, које су карактеристичне за отворености, искреност и истинитост. Наће ли се, дакле, да је рукописе замишљено кривца, осумњиченог за кривоклетство таке природе, то се не може питање о кривици безусловно потврдити. Расликује пише друкије, а тврдица, слабоумни друкије, а друкије предрешених. Таке и човек који се надаје да оваког какви је у стварн, коме је тешко претварати, пише друкије но човек који се не надаје да оваквог какав је, који никоме не верује и увек мисли да другога обмане, те је се због тога годинама веђбао у савлађивању самога себе и вештини да своје планове признаје.

Сличио и у другим случајевима. Ко у своме искривљавоме рукопису обично употребљује све знаке благовољења, доброте, задовољства и у томе не наговештује никакву агресивну тенденцију, тај тешко да ће бити способан да учини убиство с предумишљајем.

Жена која се онтужује да је ради намирења својих полних пожуда свесно и без насиља извршила браколомство, а она то упорно и одриче и тврди, да баш на против има одвратност према телесном додиру с људма (што се евентуално и од њеног муша може доказати) не би се смела у случају сумње на браколомство сматрати за криву, ако се њен рукопис састоји из таких црта и ако не даје ни најмање изгледа, да је она склона полним пожудама. Такве „енергичне природе“ — како их Мишон назива, — које нормалне жене не могу да разумеју, пинад не захтевају мохабитацију и трпе је само из осећања дужности према мужу.

Несигурније је суђење о рукопису лопова, јатака и таких, који су онтужени

због малих проневера, превара и т. д., јер овде још недостаје довољне графолошке обраде. Међутим, ипак, рукописс, који у сваком случају показује обележје чесности, смеће се убројити у оправдане моменте.

Нарочито стручњак не треба само да испита рукописс оптуженог, већ и рукописс сведока, који је с ма које стране обележен као сумњив, а да се што тиче исказа. Ако два заклета сведока противиче један другоме о главном предмету сведодбе, онда ће се евентуално дати ономе првенство, из чијег се рукописа испољава дар за посматрање.

Проналажено је готово тодино карактеролошких индивидуалних знакова рукописа добрих и рђавих људи, да ће иследнике сигурно олакшати свој посао, ако се буде обирао на овај део практичне психологије. Истина, као у свакој младој науци тако и у вештини регулисање рукописа има још врло много несигурногa и да се откриће још доста новога, али тиме се неће поколебати оно што је већ учвршћено, неће се побити вредност форензичистичким успесима, које су већ постигли графолози практичари. Кад се усвоје резултати графологије може се поставити сигурна дијагноза великог броја душевних својстава. Н. пр. кад се каквом човеку који тражи службу, било то као кочијаш, пратар, слуга, диктора да брзо пише жељена и нежељена својства за службу, тада се из њидан начин показује, да речи које означују својства душевне конституције, које се дакле поклапају са предоминираном предстаном у трепутку писања, јасно испољавају карактеристичне знаке за дотично душевно стање. Скроман пише реч „скроман“ малим писменима, продрљив не; рађен човек пише диктирану реч „енергија“ са широким основним цртама, док други са слабом вољом за рад употребиће врло танке црте. Овај поступак дао би се употребити и за оријентисање о својствима отпужених.

Ма да се највише душевних својстава која при овоме долазе у питање не могу научно дефинисати и ограничити једна од других, нити, пак, постоји психолошки систем, у који би се она дала увртстити а стварна веза која постоји између извесних комплексних представа, дарова, наклоности, осећања, и извесних потреба у писању, дакле пехотична потеза, још није физиолошки или психолошки потпуно разјашњена — то би ипак било наопако чекати због тога још са практичном употребом онога што је емпиријски пронађено. Много раније но што се сазнало како нивни дејствује у човечијем телу, успешно су се њиме борили противу наступне грознице.

Као што је речено и ако рукописе криваца не може егзистирати као рукописе по занимању, ипак требало би тачно анализирати писма злочинаца најгоре врсте, који су осуђени на смрт или дуготрајну робију. Тиме би се писмени знаци, који се код обичних људи ретко јављају јасно открили. Али ово што је експресивно у природи напраситих, лутих и врло страсних људи, огледа се горе у њиховим рукописима, на бали они злочинци или не били.

Интересантно је што Ломброзо наводи, да је он једног пошtеног младића хинотисао и сугерирао га, као да је он разбојник, при чему је одмах променио свој нормални рукописс и потези су били у многоме слични оним, које је он констатовао код разбојника. Оно мењање рукописа према разноликости хипнотичном сугестијом изазиват карактера једног истог лица потврђено је опитима и у другима за графологију у Паризу.

Желети је, да се и код нас поклони пажња овом новом средству у правној науци. Управници казнених завода и исљедници у најповољнијем су положају за ово. Њихова марљивост и мали труд око скупљања и испитивања рукописа, разних запиорења, заточеника и робијаша, као и невино осуђених, били би постигнутим резултатима богато награђени.

Жив. А. Л.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

По једном другом мишљењу:

„Изгледа, да, кад би се ова граница казнимости малодолетних помакла на шесаесту годину, да би се тиме и сувише у реон данашњег права зашло. Социјални одношаји су за данас такви, да се према данашњем појмању сазрелтак основног школовања има сматрати као моменат, којим се је известан циљ постигао. С напрштетном овога момента, омогућава се извесно младо лице, да по извесном места дође. Са овим би се, пак, морао избећи онај размак времена од 14—16 год. живота, који је са свим независан од школског времена и који не подлеже казнимости, и који би, међутим, био изложен веома неодређеним одношајима.“

Као закључак једног тамничког удружења на њиховом генералном скупу гласи:

„Само би тада предлог оправдан био, да се граница у погледу казнимости помери не од двапаесте на четрнаесту већ од двапаесте на шесаесту годину, кад би иначе ова година у погледу малодолетности, у целокупном нашем социјалном животу играла важну улогу и узимата на основу тога у обзир. Младић, који је напрштетком своје петнаесте године на своје ноге стао и који је иначе без икакког надзора, иначе у сваком случају неограничени господар своје зараде, морао би се у овом последњем случају за малодолетног у погледу казнимости крив. дела сматрати. Друштво, које такво социјално стање трпи, признаје с тим, да у томе добу старости свако има довољно зрелости у погледу своје одговорности. Може се тврдити, да телесна развијеност тек у седамнаестој години старости има довољну зрелост, на основу које би извесно младо лице, у извесном конкретном случају, извесну казну претрпети могло, но исто би тврђење само тада основано било, кад би исход ове границе старости у погледу казнимости младих, педагогика енергично и стражарећи упражњавана била.

„Само се под оним претпоставкама, оно померане границе казнимости, у погледу младих на 16 годину оправдати може, и једино у овоме случају ми би гласали за овај предлог. Али, докле се год основна школа свршава напрштетком четрнаесте године, и докле се год конфирмацијом у овоме добу старости признаје детету од данашњега друштва једна врста духовне зрелости, дотле може говора бити једино о помераљу ове границе на четрнаесту годину, и да се, према томе, нико до оне године старости не може због кривичних дела на казну осудити.“

Није могуће а није ни потребно о свима мишљењима говорити, која стоје на тој тачки гледишта: да је социјални одношај једино меродаван у погледу одређивања границе казнимости код малодолетних па и поред тога, један део истих је веома интересантан. Следеће ће бити довољно:

Са сним усамљено стајаху два мишљења, од којих једно на то потсећа, да у неколико — не баш изблизе означеним — правима није могуће апсолутну границу младости у погледу казнимости крив. дела определити, да дакле апсолутна граница казнимости малодолетних у опште не постоји и да при тешким злочинствима: убиству с предумишљајем, паљевини итд. безусловна граница казнимости или само фугитра или је често иста граница за оваква злочинства много ниска, — док међутим други кажу, да је у интересу правне сигурности, да се иста ни у ком случају не сме повишавати, односно померати у напред.

И о једном и о другом мишљењу треба овде говорити, те како доцније иста не би давала повода за расправљање.

Шведско крив. право, и привично право за варош Гален, имају нижу границу казнимости за тешка кривична дела него ли за лака и. пр. преступе. Док у Шведској општа граница казнимости почиње с напрштетком петнаесте године, дотле иста граница за тешка кривична дела отпочиње већ с напрштетом четрнаесте, дакле, ако је дете у моменту извршења крив. дела имало пуних четрнаест година. Још у овоме иде варош Гален даље. У опште, нико се не може пре напрштетка шеснаесте године казнити, но казнимост за тешка злочинства, убиства с предумишљајем, паљевину итд. почиње већ с напрштетком двапаесте године.

Према једном предлогу за норвешки кривични законик, а према закључку савезовања једне за то нарочито постављене комисије, разликита је граница казнимости младих за учињена крив. дела примљена. Овим се је предлогом успојно за Норвешку, односно норвешки крив. закон шведски систем у погледу границе казнимости а чији закључак гласи, да се граница казнимости младих помакне на четрнаесту, односно тринаесту годину.“[1]

Са наше тачке гледишта, ова начела не могу да нашу апсолутно на никакво доналање. Сматра ли се млади злочинац у опште, да је у четрнаестој, односно тринаестој години нарапштетово довољно зрео

[1] Најновија граница данашњег позитивног законика за Норвешку у погледу казнимости младих је напрштак месеца године. Предлог за крив. законик и поменути је једногласног мишљења, да се ова граница за три до четири године безусловно у напред мора помаћи.

и да се са тога разлога казна неспрам њега може применити, то би се онда у сваком случају испољала слаба страна, недостојна њиму о данашњем правосуђу, ако би се за мала крив. дела захтевала већа граница у погледу казнимости него што је то случај са тежим злочинствима. Постоји ли пак друго, обрнуто мишљење, да нарастивена зрелост у погледу појмања казнимости не постоји пре шеснаесте године, то онда успоставити нижу границу, у погледу казнимости за тешка злочинства, значи, успоставити извесну фиктивну, измишљену урачунљивост, за коју се пак сигурно зна, да у самој ствари не постоји. Са постојеће тачке гледишта данашње науке, да је казна последица греха и зла, које се противу злочинаца за учињено кривично дело примењује, оно би мишљење стојало у великој противности с појмом правичности. Међутим, као што знамо, кривична дела неурачунљивих, па ма шта и тешке природе била, нису данашњим позитивним законом одазвана за кривична, па према томе не могу се ни казнити.

И ако изгледа, да се ово мишљење у неколико брани разлогом, јер се неправичност и казнимост оних тешких злочинстава много лакше од стране извршиоца истих ће увидети, него што је случај са лакшим деликтима, ипак није то тако.

Искуство нам са сним другог у погледу младих деликвената показује, да се често пута познатих разлога, будаластих мотива ради тешка злочинства учине, а отуда би се природан закључак извести морао, да је човек више склон за зло него за добро, јер је покретни учиниочев мотив у грдној несразмерности са тежином самога кривичног дела.

Код одраслих, пак, може се казати, да је злочиначки дух у толико горе, у колико је нарастена суровост и покварености већа, код деце пак, односно злочинаца дечије старости, реч је о нарастеној незрелости, која је или природна последица дечијих година или последица заостале неразвијености, јер код истих нараствена покрети нису још пробуђени или због тога, што су исти још у својој клици угушени, нису се могли онако развити, односно у своме функционисању усавршити, као што би то у самој ствари требало да буде. С тога се млади злочинци често пута разних средстава лажају, те како би необуздане потхтеве своје остварити могли а која дела младих често наследују, да су са највећом вештином и бриљивошћу младих извршена, као када би их одрастао извршио, према у самој ствари није тако.

Правичност се онога изводјења може понајбоље из практичних примера појмити.

Пљевина се, од стране одраслог, понајвише из осете чини. Злочинац се онде руководи опасношћу по имање и живот онога, кога мрзи. Пљевина пак на своме имању, дешава се понајвише из тога разлога, што се тим злочинац хоће у опште да користи, ни чини то с пуном свешћу и вољом, хотећи тиме ону суму да добије, којом му је то исто запаљено имање осигурано. Пљевине од стране младих носе често, врло често сасвим други карактер а што ће свака практичар моја потврдити. Сама та факта, што су деца у суседству кад год ватру видела или на ком другом месту и што су се тиме пасјањивала, често је од утицаја на младе, да и сама створе ватру, хтејући тиме, да себи једну пресу позоришта створе а што им је у самој ствари прави мотив за пљевину — па и поред тога се не сме рећи, да би у једном таквом случају један такав злочинац морао духовно оболео бити.

Нека се упореди сада пљевина одраслога злочинца са пљевином једнога младог дечка. Само дело, руковођено вољом, изабрато због опасности своје или користољубља свог, овамо дело без икакве помисли на опасност, без икаквог појма, да је тиме живот и имање појединаца доведено у питање већ дело, руковођено разлогом, да би се тиме пасласе детиње остварило, да би се до позоришне сцене дошло, те како би исто ово у стварности ужасити могло што је иначе у његовој глави фантазија, онако исто, као када би се исто с другим безазленим делима пасјањивати хтела.

Овде се показује безграничан, право младићски егоизам у своме делању, који се апсолутно још никаквом преставом о неправу, да се онака дела из истог залоњства не смеју и не требају чинити, не може препречити; но онде се врло лепо и то илуструје, какав је у истини покретни мотив, жеља његова, да до велике патре дође а који је, међутим, без икакве злочиначке намере пропављен, јер се и не мисли на последице, које се неминовно једним таквим делом морају појавити. Могуће је, да злочинац зна, да не треба никоме причинити телесне и имовне штете, али у овоме случају, тај се појам код њега не може реализовати, јер је залоњство, ужигање онде све друге мотиве потисло; мотив у овоме делу, да ће некоме штета причињена бити или да неко може патром живот свој изгубити не постоји, јер је исти из вида детињег сасвим изгубљен. Да могу у погледу овога резоновања читаву гомилу примера навести, из којих би се могло видети, како дечаци од петнаесте године због пљевине верну слику престављају.

Баш и код пљевина извршених од стране младих из осете, показује се грдно неразумевање у погледу самога узрока и квалификације самога дела, јер је узрок у великој несразмерности са извршеним крив. делом. Онде се злочинац руководи с једне стране вагоном, коме се не може одупрети већ мора да дела, а с друге стране, немајући довољно свести о опасности саме кривице, он мисли, да једним оваквим својим делом доведе осебање извесног лица у непријатност и то му је једини мотив у његовој вољној делатности.

Овако је исто и у погледу других злочинстава, особито убиства.

Одрастао се при убиству руководи тиме, да уништи живот некога; код младог је убиство с предумишљајем нешто са сним спорелно, јер то му је само средство, те како би до њега са сним другог задовољења дошао. Док одрастао убиство врши, да би неком живот одузео, дотле, то му је последњи циљ, дотле дете чини таква дела из са сним других незнатних побуда. Јер баш онда, када изгледа, да су се овакна дела од стране младих без икакве мотивације, без икаквог разлога, услед покварености, осветничког осећања извршила, да баш тада не може ни реч бити о покварености, и другом чем. Са сним лепо звони у ушима једног младог злочинца запосест коју је у школи учио, „не требаш убијати,“ он је сваојако поред тога још чуо и читао, да су многи због таквих дела осуђивани, јер су убијали на и поред тога је важност таквих дела за детињу душу одстрањена, строгота истога не може пред очима једног таког младог лица у потпуној јасности да стуни, јер је исти у васпитању толико занемарен, или је унутарњи развитак његов услед младолетности толико неразвијен остао, да апсолутно није био у стању, да се пагону, односно жељи у погледу извршења извесног кривичкога дела одупре, те како би воља у погледу овога правца делатности савладана била. Код одраслих је такође жеља за чињење кривичних дела у моменту извршења свемоћна у погледу наспрам етичких мотива а који би контра овоме имали да дејствују, али код младог злочинца ово почива на радозналости детињој, на његовој нарастивеној незрелости, његовог недовршеног развитка а не на зрелом злочиначком размишљању. Ова разлика чини несавладљиву пропалију између једног младог и једног одраслог злочинца.

(Наставиће се)

Д-р Андра Гозд. Живковић.

ДЕТЕ

— Октав Мирбо —

Претрес је.

Мото узе реч и исказа:

„Господине председниче!..... Сад сте чули све ове људе, моје добре суседе и моје драге пријатеље. Они ме нису штедели, а то је и сасвим право. Ах, нису они толико смелости имали, док још бејах у Буле-Вланшу, пад још нису између њих и цева моје пушке стајали жандари. Они ме нису волели, то је извесно, али би се чували, да се од њихове мржње ништа не примети, јер су добро знали, да се са Мотом није шалити. Данас, разуме се, стоји ствар сасвим друкчије. Не остаје ми ништа друго, него да слегнем раменима, и да се насмејем, ма да ми није до смеја. Погледајте само: Махе, Горани Махе, који вам је сад калао, да сам ја убилац и лопов, баш тај Махе био је онај, што је прошле године на тргу у Гравеју убио бланделског пољара. Не одрекли, невалаче, били смо заједно!... Леже, грбави Леже, који је баш сад пред вама изводио своје бескрајне, светитељске беседе, тај Леже је пре шест месеца опљачкао пркињу у Понтињону. Он неће имати дрскости да одрече; тај смо посао заједно извршили. Је ли тако Леже?...

„Ви не знате, господине председниче, ко је заиграо шију старом Жакинову, кад се једног вечера враћао њиви са трга у Фејеу? Тада сте због тога читаву масу људи били притворали и водили бескрајне истраге. То је Сорел, Сорел, који баш мало

пре тражење од вас моју главу. Шта, стара друже, ти не велиш: није? То не би ни било тако лако могуће, видите: док је он старија давно, ја сам му цепове претресо, ха, ха, ха! Томе се чудите? Ама погледајте само ове људе! Ах, ни исте вине горди, моје добричине, покушали сте ноћеске, дрктате и бледите. Замачно признајете у себи, да сте се сами издали својим потказивањем против Мотов, кога се хтедоште отрести, и да ће нам сад свима ната гилотина одсећи врат.

„Господине председниче! То што вам кажем, истина је: можете сасвим мирно веровати. Сви смо ми такви у Буле-Бланшу; а то је, тако ми Бога, лако појмити. Две миље увакопло око нашега брежуљка нема добре земље, ништа сем корена и бодљикава шибља с једне стране, ништа сем песка и камена с друге. Овде-онде мале, заврзмале бресе, али борови, који се покупе и неће да расту. Чак ни купус не успева у нашим вртовима. Како да се живи на таквој земљи?.... Наравно, пошто није далеко до шуме, отпочиње се крађом дивљачи. Покадшто доноси и то штогод, али и ту има мртве сезоне. А да и не говорам о шумарима и чуварима, који нас гоне, о суђењу и о апшењу. Боже мој, хапшење се може још и отрпити! Бар се има шта јести, а могу се и замке плести за време, кад се опет стане на слободну ногу.

„Питам вас, господине председниче, шта би ми радили на нашем месту? Радити где год вам места?..... Ићи у службу закупцима?.... Али кад неко каже да је из Буле-Бланша, то је управо као да се долази на пакао. Е, па ту се онда мора красти, јер се живети мора. А кад се већ неко одлучио да краде, мора се одлучити и да убија. Једно не иде увек без другога, тако је то обично. Све нам ово причам због тога, да знате, шта значи то Буле-Бланш, и да је кривица већином до власти, које се никада о нама не баше, и које нас одсецају од живота, као да смо бесни пси или кугом заражени.

„Сад да пређем на ствар!

„Управо пре годину дана сам се оженио а моја жена остаде већ у првом месецу трудна. Ја сам размишљао... Добити дете и одржати га, кад човек и сам нема шта јести, будалаштина је. Треба то уклонити са света, рекох својој жени. А баш у нашој близини постоји нека стара сватница, која се разуме у тим вештинама. Дадох јој два зеца, а она за то донесе мојој жени траве и прашка и смути од тога Бог би је знао какву кашу. Не поможе ништа, баш ништа. Покушали смо с тим више од двадесет пута, али без успеха.

„Ваба нам рече:

„— Будите без бриге, оно је већ мртво, уверавам вас, да ће мртво доћи на свет.“

„А пошто је она у околини важила као веома искусна вештица, писам се дао узнемиравао и тешио сам се: На добро, доћи ће на свет мртво.

„Али је она лагала, матора варалица, као што ћете већ чути.

„Једном ноћу, при јасној месечини, убијем ја срндаља. Враћао сам се кући са срндаљем на леђима, сасвим задовољан, јер се не може сваке ноћи уловити срндаљ. Било је отприлике три сахата кад сам стигао кући. У соби беше светлост. То ме зачуди; закупцам на врата, која су увек изнутра закључена, кад писам код куће. Нико не отвара. Закуцам још једном и то јаче. У то зачујем, прво неко тихо шиканье, затим кletву, па онда како се неко тромим ходом и несигурним поврашка пуче преко пода. И — шта видим? Моја жена, пола нага, бледа као смрт и сва трзава умрљана....

„У први мах сам помислио, да ју је неко хтео убити, али ми она рече:

„— Не вичи, сметењаче, зар не видиш да сам родила?....“

„До сто ђавола! То се могло сваког дана очекивати, а и било му је време, па ипак — у том сам тренутку на све друго пре помислио него на то.

„Ућем унутра, бацим срндаља у бушак, обесим пушку о клин и упитам своју жену:

„— Је ли бар мртво?“

„— Ах, дабогме, мртво! Погледај само!“

„И ја опазим, како се на кревету, усред прљавих дронјака, није мало крваво тело. Погледам своју жену, она погледа мене; неко време смо стајали тако ћутећи. Међутим, морало се на нешто одлучити.

„— Јеси ли викала? упитам жену“.

„— Нисам“.

„— Јеси ли чула кога год да се око куће шуња?“

„— Нисам“.

„— Зашто си осветлила собу?“

„— Тек на два минута пред твој долазак запалила сам свећу“.

„— Добро је!“

„Онда дохватим дете за ноге и брзо га ћутим о главу, као што се ради са зечевима. Затим га стрпам у своју ловачку торбу и опет скинем пушку с чивилука. Можете ми веровати или не, господине председниче, али дајем вам реч, да ја још ни данас не знам, да ли је оно било детенце или девојчица.

„Одем на једно склоните место. Свуда унаоколо до самог хоризонта мрша травуљина и коров, који онде онде набија на шаљунка, нигде дрвета, нигде кућице у близини, нигде ни пута, који би онуда водио. Једина жива створења, која се онуда онде покадшто виђају, јесу овце што пасу и пастири што их чувају. Али они долазе само с времена на време, кад тамо преко на ливадама нестане траве. — У близини Ла Фонтена је некакав дубок камени мајдан, који се неупотребљује већ више десетина година. Шумарак од жбуња заклања раздањену дубину отвореног окна. Тамо имам обичај да прикривам своје оружје, кад се налам посети жандарској. Ко се усуђује доћи на ово пусто место, по којем се пита више, како многи људи верују, појављују ајети? Овде се, дакле, писам имао чега бојати. Бацим дете у мајдан и још чујем потмули тон, кад је доле пало. Тун!.... И пора поче бледо свитати тамо иза брежуљка.

„Кад сам се враћао, опазим на путу за Буле-Бланш иза шипрака неку сину прилику, тако нешто, што је изгледало као деља каквог човека или вука. И поред све напише, не могу се у сутону тачно и јасно распознавати предмети. Прилика иза да се клизила, тако је нечујно одмицала, сагибала се, пузила, опет застајкивала.

„— Ej, узвикнем снажним гласом, — ако си човек, покажи се, или ћу пуцати!“

„— Ах, ти си то Мото, рече прилика и наједанпут се усправи.

„— Ја сам, ја сам то, Махе. и добро уштампа, да се у мојој пушчаној цеви увек находи по један зрно за оне, који су и сувише радознали.

„— О, ти не мораш одмах на зло мислити, ја сам само хтео да обиђем своје замке. Али, знаш, не мече само срне, кад се убијају, не, него и кукавице као ти, једни питкове!

„Ја напишаним, али, не знам ни сам зашто, не опалим. Погрешно сам. Сутра дан оде Махе и доведе жандаре.

*

„А сада, господине председниче, саслушајте ме добро! Има у селу Буле-Бланшу тридесет кућа, што, дакле, значи најмање тридесет порова. Да ли сте бројали, колико има живе деце у тих тридесет кућа? Свега три детета. А остала, која су угушена, удављена, закопана, она мртва?..... Јесте ли њих бројали?.... Отидите само и заривте земљу сву, под сенком крајњих бреза, украј корена витих јела. Претражите бунаре, зревните камење, разасипте песак мајдански и ветар! И у земљи, под брезама и јелама, на дну бунара, између камења и песка наћи ћете више костију од новорођенчади, него што има мртвачких костију одраслих људи и жена у гробљима великих градова! Отидите у све те куће и упитајте људе, младе као и старе, питајте их, шта је било с децом, коју су њихове жене носиле у утробе својој?... Саслушајте једном Махеа, Лежеа, Сореја и све, све...!

— Е, па, дакле, Махе, ти сад јамачно видиш, да не мече само срне, кад их убијају!..

Ј. У.

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

Користи од сенције. — Многи се, често пута, питају: на што лекарске сенције и у оним случајевима кад је злочин потпуно доказан. Фанг који износимо, нека послуже као одговор на ово питање:

Евген Пилад, радник у Вонеску (Француска) посађа се 19. септембра тек. год. са својом женом и том приликом стегне је мало јаче за гушу. Кад ју је пустио, била је мртва. Разуме се већ, да је Пилад одмах после овога затворен. Плачући, потужнивао је он сам себе због убиства жениног. Као и увек, и овом приликом извршена је одмах сенција над мртвим телом. Можете већ помислити колико је био изненађен свирмах Пилад кад је истог вечера пуштен у слободу, по што се извршеном сенцијом несумњиво утврдило: да је његова жена умрла од страха, потенцираног пијаним стањем у коме се, за време свађе налазила.

—

Нови закон о пијанству у Енглеској. — Од 1. јануара ове год., као што је познато, у Енглеској важи нов закон о пијанству,

по коме се исто сматра као преступ. Најважније одредбе овог закона у овоме су: сваки човек, који би се напио у пијаном стању на јавном месту, може бити затворен и осуђен на новчану казну, или затвор од 1 месеца. Поред овога, судија може захтевати јемство о томе, да ће се преступник у будуће добро владати. У осуству овог јемства, пијанац може бити осуђен на затвор до 3 месеца. Што је најгоре, на основу једне овакве осуде, жена осуђеног или муж ако је жена осуђена, има права захтевати привремени развод брака с приступом издржавањем за све време овог развода. Противно овоме, жена разведена од мужа с правом на издржавање, губи ово у случају осуде због пијанства.

—

Права енглеска опклада. — У једном висбаденском клубу опклади се један енглески официр у 500 марака, да ће са сваким коњем моћи да плива по Рајни. Енглез — узгред буди речено мали човек — најми једног коња и отказа на Рајни. У близини Мајнца натера јахач коња у реку, пошто се добро притврдио за седло. По себи се разуме, да је кључе имало грдне муке, борећи се са таласима, и навесио би и оно и јахач пропали, да нису све то посматрали неки људи са обале. Ови су мислили да имају посла или са каквим самоубицом или са душевним болеником. Спасиоци су имали грдне муке док су извели на обалу јахача и коња, јер се Енглез опирао свом снагом, гдјеби и ружећи спасиоце, што му не дају да добије опкладу. Полиција би телеграпски извештена, да је у Рајни ухваћен један човек на своме коњу, те одмах дође на лице места један чиновник криминалне полиције. Енглез се трудио да увери полицију, да се ње та ствар ништа не тиче, и казао им је свима да је тврдо решен да још један пут покуша да добије опкладу. *Д.*

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Коста Марковић, трг. из Лазаревца, срез колубарског, непознати злочинац разбили су дућан ноћу између 11—12 ов. м.-ца и одвели разног сепана преко 200 динара. Полиција се свим полицијске власти, да за злочинцима и покрадом најжешће трагају и о резултату тражења известе срез. начел. с позивом на акт Бр. 10397. Акт управе гр. Београда Бр. 30801.

Милену, жену Наума **Нешковића,** занатлију из Београда, која је одбегла од мужа 7. ов. м.-ца, оставши му мало дете од 2 године, на молбу мужа јој Наума тражи управа града Београда актом Бр. 30568. Пронађену треба упутити управи.

Живота П. Ристић, месарски калфа, украо је 30. пр. м.-ца један сребрн сахат Николи Јуришићу, клачу ов. л. и побегао. Крађљивац Никола има 20 год., високог је стаса, плав, сунчовке. Полицији се све полиц. власти да га у својим домашајима живо потраже и најеног стражарно спроведу управи града Београда с позивом на акт Бр. 30567.

Стеван Марковић, из Штитарца, среза ваљевског, на кога се сумња да је извршио убиство над Јованом Петковићем из Лознице, побегао је од своје куће ноћу између 4—5 тек. м.-ца. Стеван има 45 год., средњег је стаса, очију плавих, на десној руци један му је прст сакривен, у оделу је од црног сукна. Полицији се све полицијске власти, да га у својим домашајима најжешће потраже и најеног стражарно спроведу начелству округа тамочког с позивом на акт Бр. 8412. Акт управе града Београда Бр. 30173.

Тока Јевтић, из Грачанице и **Милан Мисинковић,** из Горње, округа подрињског, побегли оглашени хајдуци, који су пре две године били у Турској, вратили су се поново у Србију и отпочели вршити зла дела.

На молбу начелства окр. ужичког Господин Министар унутрашњих дела, наређује свима полицијским и општинским властима у земљи, а нарочито у округима: ужичком, ваљевском и подрињском, да најжешће настану да се они злочинци похватају.

Томи је 30 година, раста је високог, тамнопуастог, смеђ, очију плавих, бркова малих, без браде.

Милану је 32 године, раста високог, врло развијен, у лицу црномањаст, очију великих црних, бркова обичних.

Кристивоје Живковић, земљоделац из Марковца, окривљен је за опасну пљачу спрам Милану Бељковићу земљоделцу из истог места. Он има 34 год., стаса је омањег, добро развијен, у опште је смеђ; у оделу је сукненом. Полицији се све полицијске власти, да Кристивоја живо потраже и најеног спроведу начелнику ср. орашког, с позивом на Бр. 11791 УБр. 30236.

Владимир Васиљевић, син Милована Васиљевића, тежака из Трнаве, среза лепеничког, округа врањегевачког, био је на абиџиском занату у селу Чумићу, округа крагујевачког, код Милана Чупића абиџије и 13. септембра ове год. шегнало га је. Владимир је стар 13 год., црне косе, правилног носа и лепог лица. Одевен је у сељачко одело: гаће, кошуља, гуњ од шајка и сламни шешир, који је сам правио.

Моле се све полицијске власти, да Владимира живо потраже и ако о њему што сазнају известе о томе Управу Београда.

Непознати крадљивци, ноћу између 5. и 6. ов. м.-ца, украли су из затворене штале Јовану Перишићу, из Бресничића, два вола. Волови су матори по 8 година, средње величине, рогова обичних са жиром $1/_2$; један је далеко плаве, а други сиво-шарен, на рогу житан. Полицији се све полицијске власти, да крадљивца и покраду живо потраже и о резултату известе начел. ср. пронујавичког, с позивом на Бр. 13082. УБр. 30198.

Тома Милан

Јапош Холик, обућарски помоћник, родом из Торината Вишарешмиа у Мађарској, научио је занат у Београду и ту радио до 31. јула ове год., када га је напустио и до данас ништа се о њему није сазнало.

Сумња се, да је Јапош убијен, зато се моле све полицијске власти, да јаве Управи Београда ако о Јапошу буду што сазнале.

Јапош је стар 26 год., раван у лицу од богиња, косе гргушане, носи дугачак бакенбарт, крош је у десну ногу, која му је цела отечена и олебалив. У лицу је смеђ.

ОБЈАВА

Решењем овога н. начелства од данашњег Бр. 13252, утврђено је, да се *Илија Вујановић*, бив. робијаш, родом из *Босне*, одметнуо испод ово земаљске власти, и намери да живи самовласно и да чини насиља дела.

С тога а у смислу одредбе члана 1 и 2. закона о хватању и утамањивању хајдука, начелство округа подринског позива Илију Вујановића, да се у року од 15 дана рачунећи од данас, пријави најближој полицијској власти, која ће га упутити начелнику среза мачванског.

Ако се у остављеном року не пријави на којој од полицијских власти начелство ће Илију по члану 3-ег истог закона огласити за хајдука.

Илија је наоружан пушком магацинком, родом из Босне, стар 35—40 год. висок, кошчаст, у лицу приломљаст, великих црних очију, дебелих великих црних брковa, мале брадице, са стране главе нема косе, на једној му је руци кажи-прст пресечен скоро до половине. Носи црне чакшире сукнене, на глави фес велики а ненад и шубару, на ногама опанке. (Види слику његову у 37 броју „Полицијског Гласника" на страни 292 ове год.).

Бр. 13252. Од начелства окр. подринског, 8. октобра, 1903. год., у Шапцу.

КО ЈЕ ОВО?

Ово лице, назначило је у Шапцу под именом Марка Томића, из Маковишта, среза пригорског, округа ужичког. По тужби Марка Ратковића, пословође из Шапца, за извршену му опљачку крађу, начелство округа подринског, предузело је кривичну истрагу над оптуженим

Марком и на основу прибављених доказа ставило га је под истеђење и у притвор, што је и овлашћење суд одобрио.

По тражењу истог начелства, начелник среза пригорског одговорио је да лице под овим именом није ни постојало у овај Маковишту.

Узет на поновни испит, лажни Марко изјавио је, да му је право име Војин Поспит из Пелошинице истог среза и округа, и да није хтео казати своје право име за то, што је побегао из притвора општине ужичке, где је био за крађу овчина и јагњади.

После овога испита, кривац — сада опет као Војин — повучен је побегне пресечених ногу дворишта од 3 метра висине, али буде ухваћен на један километар даљине од начелства.

Начелство рушевођено овиман његовим истинитим називима и покушајем бегства, узме га и трећи пут на кривични испит, па коме овај изјави да је за крађу новца њеви Ранка Јовановића из Пелошинице, био на робији.

Начелство је на основу пређених забележака нод њега приметило да је овај и писмен, али на то никако не признаје.

Из свега овога види се, да је овај „Војин" врло прекрђен лажновић и да је изврсно више назначених дела, која показује много већу казну од оних што их он признаје.

Да би се утврдила идентичност Војинова, и да би се сазнало све што је овај лажновић почињо, начелство окр. подринског, моли све полицијске власти и приватна лица, а општинским властима наређује, да све ово што се о њему буде сазнало доставе начелству, с позивом на његов акт Бр. 13117 ове год.

Код изврта свакамашког пашли су под кривичном истрагом и у притвору, због крађе, лице чију слику овде доносимо и које зели, да се зове Божидар Томић.

Међу тим из приватних доказа о истоном рођном животу и из његових лажних исказа, са основом се може сумњати, да је ово лажа протуша, која хоће да се заклони овим именом.

На општи неказана говорило је, да је родом из Осмаковице, да живи скитачким животом и да је био на осуди у пожаревачком казненом заводу због крађе. Истрагом се пак, утврдило, да сво ово није истина: суд општ. основничке јавља, да му је ово лице непознато и да није родом из Осмаковице и пожарев. казнени завод јавља, да лице под овим именом није било код њега на осуди.

Моли се сваки овај, који буде ово лице по сећи познао, да јави његово право име и све што о њему буде знао управи града Београда, с позивом на Бр. 30285.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Ноћу, између 26. и 27. септембра, око 9 сати, убијен је из пушке од непознатог злочинца Јован Петра Ј. Трајковића, из Шарбановца, округа тимочког, на месту „Вађелов поток" атара општине шарбановачке. Председство су све законе мере, да се убица ухвати.

28. септембра у вече Драгомир Јовановић из Борча, окр. вељеског, у међусобној свађи убио је Фрању Кизеша из Рајдољена. Истрага се води. Кривац је у притвору.

28. септембра, на путу између села Рушковца, среза јабланичког, Незир Рамић, Циганин из Доњег Брњана, враћајући се својој кући са вашара „Ново Петрињског", где је на жалбу сво познаја се са Милићем Анетовићем, Циганином оид. и у тој свађи ударн са својом моћном мокољино пута Милића по глави тако, да је Милић у 10 сахати увече истог дана од тих повреда умро. Истрага се води, а кривац је у рукама власти.

29. септембра, у вече у механи Обрада Радољића из Ивањице, округа чачанског, случајно се окинуо револвер Михаила Бојовића из Дајића, и хитац погодио Петра Ратковића из Дегетића, који је на месту остао мртав. Истрага се води а Михаило је приведен дело.

1. октобра ово 4 часа по подне код кафане „Јавор" неки нишани су тешко ранили Константина Вулића, сељака из Трешњице општине дучковске, који је одмах одведен својој кући где му је лекарска помоћ указана. Брзи и енергични извиђај наређен је.

3. октобра, Јован Павковић из Лознице, окр. тимочког, нађен је мртав — заклан у њиву села Лознице. Чиновник је одмах са лекаром отишао ради увиђаја, свођења и истраге.

3. октобра, потурци су са Ђорђе и Сотир браћа Јеврејовићи из Прокупља, среза нишавског, и том приликом Ђорђе је јако повређено батином Сотира по глави, од које је повреде 4. октобра умро. Узрок је свађи због оно своје имање њиве. Ђорђе је у притвору и дело признаје.

5. октобра, у кући Алексе Крстића из Губетина среза прокупачког, Љубомир деветогодишњи син Младенка Јовановића, ковача из Прокупља, играјући се са дечом свицу с чиоглуха пушку и у несташлуку и несмотрености убије њоме своју рођену седмо-годишњу сестру Драгу, а равно жупању Драгу Вернину Алексину. Драга убијена доцета је у Прокупље, а Драги рањеној указана је лекарска помоћ. Истрага је предузета на ак Младини приносиле нерешеном случају и многе ће тужи.

Ноћу између 5. и 6. октобра, пет непознати злочинца напали су Јанка Др. Тројановића, из Руднe Главе, округа крајинског, и нанели му 170 динара у банкама 546 дин. у сребру, 1 пушку остругуну, 2 трубе белог сукна, две бауле, и два прекупа од прног сукна, 1 пантљоне од прног, и 1 чакшире од белог сукна, 1 мемантош, и 1 пешки сат. Све у вредности 773 динара. Један злочинац имао је мишљуну у руц, на лицу рошав, рђих бркова, и средње величине. Остали су крупног стаса стари око 30 година. Тројица су имала пушке моканице а двојица на форму берданке и уширет фишекције са метками. Ношња сељака из Душановића и Прахова. Трагање је предузето, и истрага за злочинцима.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 43. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 25. ОКТОМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за начелника треће класе округа београдског, Бранимира Ј. Рајића, начелника исте класе округа рудничког, по молби;

за начелника четврте класе округа рудничког, Вожидара Петровића, судију првостепеног суда на расположењу;

за начелника четврте класе округа врањског Драгиња Павловића, судију првостепеног суда на расположењу;

за члана прве класе Управе вароши Београда, Николу Митровановића, помоћника прве класе начелства округа чачанског, по потреби службе;

за члана прве класе управе вароши Београда, Стевана Бобића, благајника београдског пореског одељења;

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу среског начелника треће класе, Милорада Вујичића, начелника треће класе среза пожешког, по молби;

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда у рангу секретара начелства друге класе, Василија Лазаревића, вршиоца дужности начелника среза мланшког, у рангу среског писара прве класе;

за помоћника прве класе начелства округа чачанског, Косту Павловића, члана прве класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за начелника прве класе среза ражањског, Драгутина Симића, члана друге класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за начелника друге класе среза мланшког, Радивоја Остојића, напредног секретара четврте класе министарства унутрашњих дела и вршиоца дужности члана Управе вароши Београда, по потреби службе;

за начелника треће класе среза пожешког, Милутина Протића, вршиоца дужности члана Управе вароши Београда, у рангу среског начелника треће класе, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. октомбра, 1903. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за помоћника прве класе начелства округа крагујевачког Филипа Вујића, књиговођу управе државних монопола у пензији;

за начелника прве класе среза пчињског Светолика Карауглића, начелника исте класе среза белопалачког, по потреби службе;

за начелника прве класе среза неготинског Тому Миленковића, начелника исте класе среза посавског, округа ваљевског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза параћинског Властимира Максимовића, начелника исте класе среза левачког, по потреби службе;

за начелника прве класе среза посавотамнавског Андрију Стојићевића, начелника исте класе среза поцерског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза поцерског Живојина Крстића, начелника исте класе среза јадранског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза прокупачког Косту Петковића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника прве класе среза левачког Градимира Ђуровића, начелника исте класе среза ћласотиначког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза колубарског, округа београдског, Марка В. Пешића, пореника прве класе пореског одељења среза посавског истог округа;

за начелника друге класе среза алексиначког Тодора Љ. Поповића, начелника исте класе среза беличког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза темнићког Николу Милосављевића, начелника исте класе среза трстеничког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза трстеничког Јована Ђ. Јовановића, начелника исте класе среза жупског, по потреби службе;

за начелника друге класе среза ариљског Филипа Видаковића, пореника прве класе пореског одељења среза ариљског;

за начелника друге класе среза голубачког Ђурицу Ђорђевића, начелника исте класе среза звишког, по молби;

за начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Милана Антића, начелника исте класе среза пчињског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза посавског, округа ваљевског, Драгољуба Марковића, начелника исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, по молби;

за начелника треће класе среза пожаревачког Владимира Максимовића, начелника исте класе среза ресавског, по молби;

за начелника треће класе среза ресавског Косту Ј. Поповића, начелника исте класе среза алексиначког, по молби;

за начелника треће класе среза беличког, Милана Цвића, начелника исте класе среза пожаревачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Живка Илића, писара прве класе пожаревачког првостепеног суда;

за начелника треће класе среза пореченог Димитрија Ђорђевића, секретара друге класе начелства округа крајинског;

за начелника треће класе среза браничевског Момчила Здравковића, писара прве класе пожаревачког првостепеног суда;

за начелника треће класе среза белопалачког Станоја Белића, начелника исте класе среза прокупачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза пољаничког Јована Јеснића, начелника исте класе среза косаничког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравског, округа нишког Ђорђа Димитријевића, пореника друге класе крагујевачког пореског одељења;

за начелника треће класе среза жупског Андрију Станковића, начелника исте класе среза темнићког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза левичког Драгољуба Миловојевића, начелника исте класе среза параћинског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза тршићког Милана Радмиловића, начелника исте класе среза драгачевског, по молби;

за начелника треће класе среза драгачевског Милорада Пешића, секретара прве класе начелства у пензији;

за начелника треће класе среза качерског Владимира Нешковића, секретара прве класе начелства округа нишког, по молби;

за начелника треће класе среза рађевског Тихомила Костића, начелника исте класе среза колубарског, округа ваљевског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза кабукоачког Петра Чајкића, бившег среског писара;

за начелника треће класе среза јадранског Анту Ивковића, начелника исте класе среза посаво-тамнавског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза звишког Милутина Пећанина, начелника исте класе среза голубачког, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа пиротског Богољуба Вуњићевића, начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа врањског Арсенија Шуменковића, начелника треће класе среза неготинског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа ужичког Војислава М. Ђурића, начелника треће класе среза забубовачког, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа крагујевачког Радојицу Тутуновића, начелника треће класе среза косматског, по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза косматског, у рангу секретара начелства друге класе, Ђорђа Ј. Илића, писара прве класе среза жупског;

за вршиоца дужности начелника среза пласотинаског, у рангу секретара начелства друге класе, Димитрија Стевановића, писара прве класе среза белопаланачког;

за вршиоца дужности начелника среза јабланичког, у рангу секретара начелства друге класе, Лазара Нешића, писара прве класе среза подујевског;

за вршиоца дужности начелника среза косовинског, у рангу секретара начелства друге класе, Мијајла Мијовића, писара прве класе среза беличког;

за секретара друге класе начелства округа моравског Светомира Радовића, привременог начелника треће класе среза моравског, округа пиротског;

за секретара друге класе начелства округа подринског Миливоја Ј. Петровића, писара прве класе среза тамнавског; и

за вршиоца дужности начелника среза колубарског, округа ваљевског, у рангу секретара начелства друге класе, Милана Јевтића, писара прве класе управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. октобра 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Вићентије Петровић, начелник четврте класе округа врањског, и

Петар Поповић, начелник треће класе среза рамданског на основу §. 70 закона о чиновницима грађанског реда стане у стању пензије, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. октобра 1903. године, у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Стеван Котуровић, помоћник прве класе начелства округа крагујевачког;

Јосиф Протић, начелник прве класе среза левачког;

Тавасије Поповић, начелник прве класе среза јабланичког;

Милан Надашковић, начелник прве класе среза колубарског, округа београдског;

Гаврило Димитријевић, начелник друге класе среза пожаничког;

Бошко Пејовић, начелник треће класе среза ариљског;

Љубомир Михајловић, начелник треће класе среза рађевског;

Милорад Ересијанац, начелник треће класе среза пореч ког, и

Лазар Поповић, секретар прве класе начелства округа ужичког, — на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стане у стање покоја с пензијом, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. октобра 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Момчилу Татићу, начелнику треће класе среза брапоаланачког упаша остатка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. октобра 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Љубомир Убавић, начелник треће класе среза качерског;

Божидар Божић, секретар прве класе начелства округа крагујевачког; и

Душан Протић, секретар друге класе начелства округа моравског, — на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте на државне службе, с тим, да им се у име издржака издаје из државне касе по 30% од плате, коју су до сада имали.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. октобра 1902 године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Сава Бадњевац, начелник четврте класе округа београдског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. октобра, 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Петар Јелић, начелник прве класе среза тршавског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. октобра 1903. године у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., од 18. октобра 1903 год., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у редован сазив за 1903 год., које гласи:

да се села: Крушчица и Северово, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине радобуђске у срезу ариљском, округа ужичког, и образују за себе општину под називом: општина крушчичка.

да се село Дубочка, по изјављеној жељи својих грађана, одвоји од општине трнчанске, у срезу ивањском, округа пожаревачког, и образује засебну општину под називом: општина дубочка.

да се села: Лепчинац, Марганџе, Копањани, Ђурковица, одвоје од општине преображењске, а село Сурдула да се одвоји од општине луковске, у срезу пчињском, округа врањског, па сва она села да образују засебну општину под називом: општина лепчиначка у истом срезу и округу.

да се село Горашин, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине јеловичке, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину под називом: општина горашинска.

да се општина љубићска, у срезу љубићском, округа рудничког, коју чине/вају села: Љубић, Коњевић, Прељина и Балуга, по изјављеној жељи њихових становника, разгрупише, па села Љубић и Коњевић, да образују за себе општину под називом: општина љубићева; а села: Прељина и Балуга, да образују такође за себе општину под називом општина прељинска.

да се село Мировац одвоји од општине луковске, у срезу бољевачком, округа тимочког, и образује за себе општину под називом: општина мировска.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октомбра 1903. године, у Београду.

УБЛАЖЕНА УРАЧУЊИВОСТ

(Немачка хроника од **P. Ladame-a**)

И ако је Немачка доста доцне прихватила криминално - антрополошки покрет, ипак су се идеје криминалне антропологије убрзо раширале по целој немачкој империји захваљујући Гросовом Архиву за криминалну антропологију и интернационалном карактеру „Centralblatt-a" за нервне болести и психијатрију, који садржи масу интересантних радова из области криминалогије. У тону нашег излагања имаћемо прилике да изнесемо поједине од ових радова, а нарочито радове из области криминалне антропологије и судско-медицинске психијатрије. Из њих ће се најбоље уви-

дети нарочити оригиналитет који је немачки гениј уносио у проучавање нових идеја и на тај начин створио једну методу, сасма различну од методе италијанске школе.

Оно што на први поглед пада у очи код немачких радова у овоме правцу, а нарочито на пољу судске медецине, то је велика вредност која се придаје психијатрији.

На 32-ом скупу немачких лекара за душевне болести, који је држан у Карлсруе 2 и 3 новембра 1901 год., а у расправи под насловом: *„Кривично право и психијатрија“*. Д-р *Франк*, један од питомаца *Форелових*, тражио је од скупа да прокламује ове захтеве:

1. Неопходно је потребно да правници располажу са довољним знањем из психологије и психијатрије како би, као судије, могли цењити рапорте лекара, вештака и разумети злочинце са гледишта научног. У овом циљу директори азила, а нарочито професори психијатрије на универзитетима, приређивање нарочите практичне курсеве, као што се то већ чини у Хајделбергу од стране професора *Крепелина* и у Бону од стране професора *Сцегеја*.

2. Држава, која само назив урачунљиве злочинце, има дужност да не предузима ни један кривични процес док се претходно не расправи питање о урачунљивости, а то се може постићи само тако ако судске власти буду имале у својој служби потребан број способних и практичних психијатера.

Као год што је неоспорно државно право на употребу свих допуштених средстава ради савлађивања злочина, исто је тако неумољива и њена дужност да осуђује само праве и потпуно урачунљиве злочинце.

3. Само психијатеру, а никако судији, може се поверити посао ово испитивања душевног душевног стања једног злочинца и прокламовања његове урачунљивости. Посао тај не може бити поверен чак ни оним лекарима који нису провели бар наколико година у каквом јавном заводу за душевне болести и на тај начин снабдели се довољни специјалним знањем из психијатрије.

4. Испитивање душевног стања оптуженог ће се, с успехом, вршити само у заводим за душевне болеснике, или у нарочитој ради која ће имати облик превентивног завода.

5. Рапорти стручних психијатера не могу никад бити потчињени расположењу судија.

6. У случају да судије одбаце рапорт психијатеј морају одмах наредити комисијски пред коме, поред стручних психијатера мо присуствовати и судије.

7-о Питање о потпуној неурачунљивости или убље ној урачунљивости (урачунљивост са ограничењима које казну ублажују) не може ни у ком случају оставити оцени порота, и напад

8. Свакн случај захтев ради испитивања духовног стања окривљеног, мора се одмах извршити.

Ова веома три, скоро војничка прописи, нашли су халдан пријем код свих учесника скупа. Хоше је, у име свију, протестовао због њиховог апсолутистичког карактера.

Не може се допустити, узвикнуо је он, да лекар за душевне болести доминира над судијом, који једини има право да одлучује у последњем степену. Задатак психијатера има се ограничити само на давање савета и обавештења судији у питању о коме је реч.

Хоше је тврдио у *„Расправе о судској психијатрији.“* (Traité de psychiatrie médico-légale) за сада најкласичније у Немачкој. Расправа ова израђена је уз сарадњу доцнијих научника: *Аншенбурга*, *Шулца* и *Волемберга*, а према гледишту немачког кривичног законика. У њој су општирно изложени главни основи судске медецинске психијатрије и с тога може веома корисно послужити свима правницима и лекарима који се баве овом науком.

Противно д-ру *Франку*, професор *Мендл* из Берлина истиче већ од дужег времена, да се питање о урачунљивости или неурачунљивости злочинаца не тиче ни у колико лекара, а још мање психијатера. То је, вели, искључиво посао судија.

Ово исто мишљење подржавао је и *Хоше* у једном свом одговору *Франку* и *Неке-у* доказујући да би њихови захтеви, кад би се усвојили, наменили у основи улогу лекара, вештака и идентификовали је са улогом судије. који једини, као што смо видели, има право да се у последњем степену изјасни у сваком питању, па и у питању о урачунљивости или неурачунљивости.

— Захтеви д-ра *Франка* и д-ра *Неке-а* могу, наставља даље *Хоше*, само дискредитовати психијатрију, али се њима никако не могу израванати несугласице између психијатрије и правосуђа. Ако се рапорти психијатра по некад врло мало слушају у судовима, то је с тога што нису састављени како треба. Неоспорна је ствар, да судије увек теже за што прецизнијим обавештењима, као и да радо воде рачуна о изнетим озбиљних лекара, који остају у границама науке и објективности.

Одговарајући на ово д-р *Неке* и даље је остао при свом раније мишљењу, истичући нарочито принцип: да је наука претежније од здравог разума судије.

Питање о убљеженој урачунљивости било је третирано и од стране д-р *Шемка* у Гросовом *Архиву* и то искључиво са његовог актуелног развића и стања у Немачкој*).

Писац претреса све дискусије у Немачкој поводом овог питања, почињући са рапортом берлинског професора *Жолија*, поднесеног удружењу немачких психијатера 16 септембра 1887.

Зна се, да је § 51 новог немачког кривичног законика, узимајући реч *урачунљивост* и замењујући је речима: *одређивање слободне воље*.

Констатујући у овој модификацији један корак за напретку, *Жоли* мисли, противно *Мендлу*, да се околности, које казну ублажују могу тицати једино извршења дела, које је као кажњиво дело извршено, а никако душевног стања окривљеног.

У јулу, 1888 године *Мендл* поднеси један извештај конгресу лекара у Бону, у коме остаје при свом, већ поменутом гледишту: да је питање о урачунљивости чисто судијска ствар, и да питање о убљеженој урачунљивости нема другог циља до да прикрије незнање лекара.

Професор *Грасеј* стаила се на једно друго гледиште.

— Оно што је важно, вели он, то је да лекар пештак утврди: да ли је преступна или злочина радња извршена у времену патолошког поремећаја душевне активности, или не? Ако је први случај, и судија и лекар морају се сложити да слободне воље није било у моменту извршења дела. Изјаши само по себи, да радња извршена под утицајем болесних утисака, не може бити казнима. Али, ако они утисци нису резултат болести од које пати болесник, не може се негирати слободна воља, па баш и да би се могао допустити напесак поремећај умних моћи. По Гросеју, потребно је, даиле, да сваки особени случај прибавити доказ о томе, да је казнима радња непосредни резултат патолошког душевног стања, а не само назати у опште: да постоји душевни поремећај, који доводи у сумњу слободну вољу. Из овога, опет, изласи: да личности, у погледу физичком непормалне, нису увек неурачунљиве.

Ублажена одговорност у стварн не постоји и сваки, који је допустна, чини велику грешку, ка с тога Гросеј предлаже скупу да не захтева од законодавца нъово обновљење у привичном законику.

У дискусији, која је поводом ових двају рапората настала, *Шефер* је изнесно да су идеје Мендлове неостварљиве, а *Шил* је, опет, тврдио за идеје Гросејеве да су опасне. Свршило се на томе што је одлучено, да у овом питању уму учешћа што више психијатера, чија ће мишљења послужити као основа ради доношења дефинитивне одлуке.

(Свршиће се)

С француског **Д. Ђ. Алимпић.**

Може ли бити покушаја у случајевима § 249 крив. законика?

Пише Дим. С. Кавкаџић

Питање, да ли у случајевима, које предвиђа § 249 крив. законика, може у опште бити покушаја, није ново.

Оно је до сада било предмат оцене од стране наших судова неколико пута, па је чак и наш највиши суд — Касација, донео о томе две разнолике одлуке.

Ова неједнакост у оцени овога питања, од стране нашег највишег суда, определила нас је, да ово питање поново несемо пред правични свет, и изложимо његову коначну расправу, јер налазимо, да је крајње време, да се све нејасне одредбе нашега кривичног законика објасне, како би и наше судије биле сигурније у примени наведених законских одредаба.....

Као што напред рекосмо, о овоме питању постојала су код наших судова два мишљења.

*) Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik vol. VIII, phasc. 1 p. 51, 23 décembre 1902.

На ime, jedni su nalazili, da i kod dela, koja predviđa § 249, može biti samo pokušaja, a drugi cy, opet, nalazili, da tu y opšte ne može biti reči o pokušaju, već се javlja odmah svršeno delo, čim se izvrši radnja, koja je ovom odredbom obeležena kao kažnjiva.

Da bi jasnije prestavili samu stvar, potrebno je da prvo navesemo tekst pomenutог zakonskог propisa, a odmah za tim i razlore jednih i drugih.

Sama, dakle, odredba § 249 kr. zakonika glasi:

„*Kad je ko sa cilj nasilno izvršenja prema da ke koga ubiti, ostrom naoružati, ili vodom preplaviti, ili da ke mu drugu kakvu veliku štetu učiniti, da se kazni robijom do deset godina.*“

Jedan, tak, primer, koji je bio predmet ocene Kasacionog Suda, spominten je y „Pokušaju“ ovako:

Neki Pantа Lalković, iz Kupinlova, neznajući pisati, molio je nekoga puta Milana Dimitrijevića, momka kolarskog, da mu, kao od strane poznatog xadjuna Petra, napiše pismo na Milana Radinojevića, sveštenika iz Kupinlova, kojim će od Radinojevića tražiti 30 dyk. cesarskih da mu ostavi nod nekoga cera, pretečи Milanу da će га ubiti, ako to ne bi učinilo. Dimitrijević je najpre odbio Pantu od toga; no kad je ovaj neprestano nakalivao da mu to napiše, on javi slučaj mesnoj opštinskoj vlasti, i ova mu dozvoli, te on napiše Pantи pismo, koje je ovaj tražio. Pantа je to pismo uzeo od Dimitrijevića jedno veče kao što су se bili dogovorili njih dvojica, ali ga čtu tim pismom nije da ga i ostavi y zavlji Radinojevićevoj. Ny y putu, dokle Pantа još nije bio došao do kuće Radinojevićeve, uxvate га namestnici stražarski i nadу nod nega pismo. Pantа je na ispitivy priznao, da je bilo onako, a policijska vlast sproveđe га sudy nao krivca za nasilnu nanudy — § 249 kr. zakonika.

Primivši to delo i Pantu, sud. okr. požarevačkог svojim rešenjem od 28. septembra 1883 god. № 18945, bio je našao, da y radnji Pantinoj nema kažnivog dela, „*kad on nije nikako pogibaono ili га ma kako Radinojevićevu dostavio.*“ No Kasac. Sud 26. nov. 1883 god. № 4221, rešio je: „da y toj Pantinoj radnji ima pokušaja nasilne nanudy.“ Kao glavni razlog za takvo svoje rešenje, Kasacionи Sud upotrebio je to, što je Pantа y izvršenju nasilne nanude bio sprečen tuđom volom i silom.“

На protivrazloge, koje je učinilo okr. sud, opšta sednica Kasacionog Suda, svojim rešenjem od 20 decembra 1883 г. № 4639, našla je, da y onoj Pantinoj radnji nema pokušaja nasilne nanude, već samo pripreme, jer bi pokušaja bilo tek onda, da je straža pustila Pantu da pismo ubaci y zavlji Radinojevićkа.“

У opome, dakle, primeru, i odeljenje Kasacionog suda a i negova opšta sednica prijanjaju, y z slučajenima § 249 y opšte može biti pokušaja, vinjeći samo razliky y načinu izvršenja.

Međutim, opšta sednica Kasacionog Suda, od 1867 god. odlukom svojom Br. 3370, našla je, da kod § 249 kr. zakonika y opšte ne može biti pokušaja, već je svršeno delo čim se učini radnja, koja je ovim zakonskim naređenjem obeležena kao kažnjiva.

Primer, koji je tada ценен, bio je ovaj:

„Alekса Pantић, iz Brajića, sreo je jedne večeri bau y prvi sumrak, Jovy Bejića ond. na ga zadržao i rekao: da my sutra y ono isto doba u na istom mestu donese 100 dyk. цес. inače će, veli, ići njega ili sina my Marka ubiti.“

Kako se ono događalo od jednom trenjom y ulici Jovanovoj, na kojoj cy bili Pavle i Ilija braća Jovinje, radi čega trešnaka, te oni sav prestaly čuli i Aleksy videli, oni sutra dan ponude Jovi svoje svedočanstvo, i on podnine tužby protiv Alekse za nasilnu nanudy.

Okružni sud našao je da onde stoji pokušaj nasilne nanude, ala je opšta sednica Kasacionog Suda, pomenutom svojom odlukom našla, da kod ovih dela y opšte ne može biti pokušaja, jer naa namere i pripreme dolazi neposredno izvršenje dela, čim je pretnja iskazana.

Kad ce ovaj primer upореди са onim, koji je napred iskazan, onda izgleda da ce oni y svojoj bitnosti razlikuyy, na da bi, po tome, bile razumljive i razložene odluke, donesene po nima, ala to ne stoji, jer je y prvom primeru Kasacija našla (opšta sednica) da bi stajao slučaj pokušaja, da strana nije omela Pantu, da pismo ubaci y zavlji Radinojevića.

Pruzajući, ovako, mogućnost našim pravnicima, da o ovome pitaly sudy svoj pev, mi odmah moramo izjaviti, da i sami delimo mišljenje opšte sednice Kasacionog Suda iz godine 1867, da ovde y opšte ne može biti reči o pokušaju, jer po prirodi samoga dela i radnje, koja se y nemy odigrala, odmah dolazi svršeno delo naa rešenosti i pripreme, jer ce samo delo и sastoji y izvršaly pretnje, te ce, po tome, ne bi mogla naći druga radnja, koja bi po prirodi svojoj obeležavala pokušaj.

Čuli smo i takva mišljenja, da bi ce delo za svršeno tek onda smatralo, kad bi naa pretnje došao u uspeh. — predaja naxtevanog predmeta, ali to mišljenje ne bi moglo da ce održi, kad taj uspeh ne zavisi od volje nanuđača, nego leži y slabosti onoga, kome ce nanuda čini.

Ny, ce i da je naše mišljenje pogrešno, mi ćemo biti zadovoljni ako uspemo, da ce ono pitanje svestrano oceni i raspravi.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА
И
НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(наставак)

Као добар пример горе поменутог, од стране моје заступљеног мишљења, могу да послужне случајеви, где нпр. дете од својих 13—14 година, коме је другo мало детенце на чување поверено, убија оно једино из разлога, јер му је постало досадно чувати га, па после овога, оно одлази, да безбрижно игру своју са садругарима својим продужи. Овим се еклатантно — јасно показује, с каквим је покварењошћу, благодарећи домаћем неваспитању и каквим је опасним духом једно овакво младо лице задахнуто, — али се y исто време и то показује, како се један овакав дечко налази y овим годинама младолетности, у којим га апсолутно не треба казнити, јер је овде једини мотив његов y погледу извршења једног овакног дела наслада и радозналa побуда.

При осуђивању младога злочинца, треба увек оштру разлику правити између умногa развитка и душевнога стања његовог.

Факат је, да се често извесно лице y погледу извесног дела може још y раниjим годинама сматрати као и одрасло за зрело, док међутим, то исто лице је y погледу извесног другог дела још потпуно незрело; али је лакше оно тврђење, да док је за извесна злочинства још y раниjем добу старости потпуна свесност дата, дотле међутим, за друге врсте кривичних дела, у томе истоме добу старости, код тога истога лица, свесност y погледу онога оскудева, не апсолутно нема, да је она дакле потпуно искључена. Питање о пуноправственој зрелости даје се једино индивидуално определити, али да иста с пуноправством двanаесте године није дата, у то се не сме сумњати.

С намером, ја сам овде најгори пример злочинства једнога младога лица узео, хтеjући путем истих (наведене и убиства с предумишљајем; y неколикo овај прекор да предусретнем, који нам се добацује, као да ми хоћемо сва она човечија бића сваке казне да ослободимо, која горе означену границу старости y погледу казнимости прекорачила нису, или код којих судеће судије y једном даљем размаку броја година пуноправствену зрелост нису могли констатовати! Због година неразвијени и не зрели, исто су тако као и правно неуре чунљиви од сваке казне искључени и код их ми према томе не можемо због таких крив. дела убити, онда нам према тоје ништа друго не остаје, него противу оваких лица употребити све оно, што би потребно било, те како би за човечије друштво сашвим било.

С овим би горе поменута примедбе-рала отпасти, као да се таква дела бог њихове опасности y сваком случају нају казнити, јер иста y спакој прилици стру казну заслужују.

Ово пробацивање мора још y нако пре отпасти, што се исто на пољ кривичних дела као превентивна мера ју ваље и што би било и са оним ге поменутим мишљењем y сагласнос које гласи: да се принудно васпитан може применити на децу од двanаесто четрнаесте године, но y интересу правне сигурности, да се она граница казнос ни y ком случају не сме апсо но одредити.

Нако неће превентивну сва казнине претње да опореve, али да ту ну њену многи прецењују, y то не можемо сумњати. Ово прецењивање довољ доприноси у непознавање живота а специ но злочиначког света. Они мисле, да што они, сходно њиховом васпитању, хоном положају, њиховом животном стању, ништују закон и да као што они осећају

страх од казне и њене последице, да је исто тако осећање и исти страх и код других, премда је баш у једном таком њиховом схватању њихова највећа погрешка. Казнима претња, односно претња од казне дејствује плашећи само на она лица, код којих је иста као део, у оној нерази њихове жеље, њиховог наслањања, без обзира на друго што, а које се као контрамотив, да се крив. дела не чине, појавити може; иначе, казнима претња кривичног законика сама по себи не може никога удржати а да не изврши оно дело које је наумио. Код деца, код којих је жеља у погледу подмирења радозналости и наслеђе тако јако заступљена, да су етични мотиви апсолутно у немогућности, контра да дејствују и која међутим немају правилно појмање о казни и њеном утицају на доцнији живот, оно је дејство казнине претње без икаквог утицаја. И са овога разлога, никакве штете не би било, ако би се ова граница у погледу казнимости младих момака у напред за неколико год.

(Наставиће се)

МОЋ САВЕСТИ

— А. Хеденстјерна —

Сеоски кмет Старк био је први газда у целој општини. Његов дом је био највећи, његова пола ваљала и његова стока најугледнија у целом селу. Као бедно настрече је био отпочео и тако се постепено радом својим удизао, док није дошао до оне висине, на којој је сада. Право је обрађивао парче њиве као наполичар, па је онда закупио читаво поље. Затим се од малога земљорадника узигао до средњега и, најзад, постао великим економ и газда. те буде зад, постао великим економ и газда. те буде изабран у управу Сиротињске Касе и у пуштено независан газда и сеоски кмет, и само да је хтео, могао је бити и скупштински посланик. Али он то није хтео, јер је на свом рођеном дому имао доста посла а није ни волио, да другима остави своје дужности.

Још као мали земљорадник се оженио. Његова је жена била добра, снажна, вредна жена, која је у данима муке и рада била била уза њ; верно му помагала, сиђа стигла својом руком и од рана јутра до позне вечери није тражила ни за часак одмора. Али кад настадоше боља времена, и она је умела њима да се користи тиме, што је дневно пила неколико кап кафе више и недељом облачила скупоценију хаљину, него што је баш било потребно.

Старк је био леп, развијен човек, који се у отменом друштву кретао исто тако неусиљено, као и међу сељанима, али је нека сенка жалости лежала на његовом ведром челу, а његове би се гуте, мрке обрве често набрале као и нехотице.

Нервозност, болест нашега века, за чудо како се доводила и ове по изгледу преснажне природе и једном, кад је поротни суд морао да пресуди питање о некој тешкој паљевини и кад је следок описано, како је бедна стока у штала од смртнога страха рикала, стаде кмета Старка трести грозничана дрхтавица и он паде усред судске дворане у несвест.

„Кмет Старк има, за човека свога покоља, изванредно меко, нежно осећање", прича је окружни судија доцније, прилично једног великог посла у варошки, а после неколико недеља добије Старк писмо, које му је јављало, да је именован за почасног члана „Друштва за штићење животиња".

Имање сеоског кмета беше лепо и солидно устројено. Зграде су до душе биле одржаване у сеоском стилу, али су лепе, као снег беле завесе красиле прозоре, дивно цвеће у саксијама стајало је пред прозорима, мирис од зановетa и јоргована подражавао је у пролеће посетиоца из баштице, а красан воњак и баштована пружали су се чак доле до језера.

У предњем, у пуњи, беху с лева и десне стране по једна велика и мала соба, а између њих је била велика кухиња, која је у исти мах служила и као трем. Али на горњем спрату беху сала, велика соба, и више соба за становање са скупоценим, финим, варошким намештајем, добрим перзијанским постељама и дивана ормарића, препуним рубља. Ну пошто се у тим собама није увек становало, него су се отварале само за госте, изгледало је у њима, — и поред елегантних дивана, ћилима и великог албума за фотографије, — прилично непријатно.

Међутим доле у собама свакидашњим, где су стајали само дивани од конске длаке, столови од чамовине, долапи и мрке пећи, изгледало је сасвим дружчије. Овде је из сваког угла сијало изобиље и удобност. Она је сијала и са цинарника старинског часовника, са сребрнога пехара на орману, на сучајних зрачкова, који надахну на под кроз високе, зрачне прозоре и обасјавају чак и мачје испод огњишта и слику поједине најмлађе кћери домаћинове, која је висила на зиду окружена једним венцем.

Кметова породица имађаше среће у спиму својим предузећима. Домаћинчино пошто надбуло лице показивало је вазда израз мирнога задовољства; здравље и расположење блистало је на очиј девојчи, почевши од двадесетогодишње кћери Марије на до малога Свена, који је тек пошао у основну школу. Са послугом се поступало добро, на чак је и стоци имало под кмета другаче и боље него код осталих сељака.

И одиста је било некако чудновато, како се кмет понашао са својом стоком. Ни остали сељани немађу обичаj данас више, да своју домаћу стоку злостављају, али је Старк већ дуговао око своје стоке, како причаху млађи. Он је карао, ако когод коња или вола ма и само мало ударн, а могао је по читаве сахате стајати и миловати мало теле, при чему му је лице изгледало, као да се хоће заплакати.

„Сви те будалаштине учи он од овне господе из Друштва за штићење животиња у граду", наражавало би се први слуга, кад би се повео говор о осталности кметовој према животињама. — — —

Он је замачно рачунао, да ће његове речи испунити старога свештеника страхом и ужасом. Али старац одговори при свем том са тужним осмехом, пуним ученља:

— Сад сте и сувише болесни, драги Старче, да би могли мислити и говорити. Кад се ваша грозничава фантазија буде стишала, радо ћу опет доћи у свако доба дана или ноћи. А сад ћу да зовнем нашу жену. Ви сте одиста веома болесни, драги Старче.

Али болесник дохвати за крај од свештеникове хаљине са таквим изразом најдубљих душевних мука на своме лицу, да је исповедник морао остати.

— За име Божје, не идите. Ја можда у овом животу нећу више с вама говорити. Ја сам са свим при чистој свести и тачно знам, шта говорим. Зар се то на мени не види, господине поп?

Стари свештеник пребледи, а његове смежуране руке отпочеше дрхтати. Слутило му се нешто страшно. А Старк поче да прича, испрва тихо и испрекидани реченицама, као да му се са сваком речи забада мач у срце, затим лакше и најзад са грозничавом хитњом.

Ј. У. —

(Свршиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

„У најновијој измени и допуни закона о шумама од 16. маја 1902. године, а у тачки 2. чл. 1. каже је, да су приватне шуме (забрана) оне, које каквом приватном лицу припадају по праву својине, које се својима у ослобођеним крајевима, поред других доказних средстава, може доказати непрекидним уживањем од 1. јануара 1879 год. но до данас и плаћањем пореза од 1884 год. и т. д.

Изменом, дак, чл. 81. поменуте закона речено је, да се са приватним шумама (забранама), које не стоје под државним надзором, може неограничено располагати.

Према овако јасним одредбама законским, био би ред, да се прва оних сопственика, који њиву забране — шуме — по напред поменутим основама, не спречавају, дан тако не раде шумски органи.

Пошкеће одатле, да подела шума није извршена у извесним окрузима у ослобођеним покрајинама, који сматрају све шуме за својину државну, па не дозвољавају сечу у општ, а где су нагнани тапијама да нешто признају за приватну својину, ту опет не сналазе право надзора, и ако извесне шуме не би требале да стоје под надзором по месту на коме су.

Моли се уредништво за објашњење: какво је право приватних сопственика, како дуго не би трпели штете или злавља у грешке?

II.

Ђорђе Павловић, тежак из Пареснца, проглашен је пре неколико година за расипницу од стране надлежних судова, на захтев његовог пунолетног и одељеног сина Димитрија.

Отац, чим је Ђорђе стављен под старатељство, он је ослобођен и пореза на личност, али се из књига не види, како је и од чије стране ослобођен.

Пре две године умро је Ђорђев син Димитрије, па како је после њега остала невесна имовина, то је образована маса и својена са Ђорђевом под именом: „маса Ђорђа Живковића,“ која се сада задужује само порезом на имање, а Ђорђе и даље не плаћа порез на личност.

Моли се уредништво за објашњење: да ли Ђорђе треба да плаћа порез на личност над је под старатељством као расипница, или су власти правилно урадиле, што су га ослободиле плаћања?*

III.

„У општини б-ској изабрат је за члана рођени брат општинског деловође исте општине.

Могу да њих двоје, као рођена браћа, остати заједно у општини, један у својству деловође а један у својству члана, дакле у извесним случајевима судије, и ако не могу, онда који од њих двојице мора да напусти положај?*

IV.

„Петар Петровић, земљоделац из Рожја, одлнео је општинској власти три обавезнице на потврду, и она је то учинила, наплаћујући за потврду по 2 динара у новцу од сваког примерка, нарашо за своју пасу по т. бр. 97 и закона о таксама.

Приликом потврде ових обавезница, суд је задржао од сваког примерка по један преписе, па те преписе послао пореској власти у смислу наређења чл. 42 закона о непосредном порезу.

Пореска власт, примивши ове преписе обвезница, нрава их суду са наредбом, да на исте утисне петогубу таксу у маркама, рачунећи их као прилоге и да се та назад наплати од председника и писара општинског, који су, као пореска власт вели, били дужни да то у своје време наплате.

Да ли је овакна наредба Пореског Одељења законита и ако јесте, не би ли се ова кажна могла наплатити од Петра, а да је не плаћају председник или писар?*

V.

„Борисав Павловић, из Грбљева, дугује Уроши Урошевићу, трговцу из Ворја, по пет меница по сто динара, свега дакле, 500 динара.

Како Борисав није платио дуг о року, то га је Урош тужио општинском суду за сваку меницу засебно, и општинска суд је осудио Борисава по свима тужбама посебице, дакле са пет пресуда.

Кад су ове пресуде свршитене Борисаву, он је отишао у оближњу варош, и одатле послао једну жалбу на повратни рецепис, за свих пет пресуда уједно, и прилопио свега 0·50 динара марке.

Настоје сад питање, да ли треба сматрати, да је он изјавио жалбу против свих пет пресуда, кад је свега једна жалба у којој он истиче изјављује, да се жали против свих пет пресуда, и како ће се они спровести суду.

Ако се узме, да само једна жалба, онда да ли му је застарело право жалбе за остале пресуде?*

VI.

Суд општине средњевске, актом својим од 6 ов. м-ца Бр. 1694, пита:

„Кад један дужник општинске среће, било касапске, било механске, пантарске и т. сл. не ће ни ден начин да плати кредиту, може ли општински суд да наплати ову кредиту из имања дужниковог без пресуде, и ако може без пресуде, онда ко ће ово извршити — председник или благајник, који је одређен да прикупља општинске приходе?*

VII.

„По члану 86. закона о општинама, општински суд састављају: председник два кмета и деловођа. Ако би који кмет био спречен, а не би било другога да га замени, онда ће га заступати најстарији, по годинама, одборник. Замењити со редовно може одборником само један кмет.

Овај члан, дакле, не одобрава, да у суђењу могу бити, поред председника или кмета и два одборника.

Међутим, чл. б. т. 9. грађ. суд. поступка одобрава да кметови села, која с другим састављају општину, могу судити са два одборника, пак ако ови неки са два поштена човека, сас спорове у своме селу до 10 динара укључно, осим спорова о пословности и службености.

Како су пресуде општинских судова испод 20 динара извршне, то да не би, при наплаћају пресуда, по спорковима испод 10 динара, кметови учинили какву погрешку, моли се уредништво за објашњење: да ли могу кметови села судити спорове испод 10 динара, са 2 одборника или са 2 поштена човека, и ако они то могу, онда могу ли то исто чинити и председници општ. судова у случајевима, кад су оба кмета изузета од суђења по закону. Ако не могу, онда имају ли потпуну силу и пуноћет пресуде ових општинских судова, који су, осиљањући се на поменуте наређење грађ. суд. поступка исте извршили (председник општ. са два одборника), и ако нему могућности, онда ним ли какве привичне одговорности до судија и шта даље треба радити са таквим пресудама?*...

На ова питања одговарамо:

I.

У ослобођеним крајевима, а у местима где није извршено ограничавање шума онако, како је законом прописано, нма се сматрати за приватну сопственост свака она шума, коју општине и приватна лица непрекидно уживају од 1. јануара 1879 год. и плаћају порез од 1884 године, све дотле, докле комисије, које су предвиђене законом о шумама, не поистуиј, да је то државно.

У свима овим случајевима, где је својина несумњиво утврђена, сопственици имају неограничено право располагања и сече, ако шуме и забране не стоје под државним надзором из узрока изложених у чл. 81. под а, б. и о. закона о шумама.

Према овоме, где год није случај тачке а, б. и в. чл. 81, органи шумски немају право надзора, нити могу правити какве сметње, нарочито над се сопственицима предвиђају наређења чл. 40, 41 и 42 правила о сечи и промету грађе и дрва.

II.

По чл. 74. закона о непосредном порезу, Ђорђе није могао бити ослобођен плаћања порезе на личност, због тога, што је под старатељством, већ је пунозетан, јер такви случајеви нису предвиђени законом.

Њега сада треба задужити порезом на личност за све време, за које порез није застарио.

III.

Законом о општинама не предвиђа изречено тој случај, да ли у једном суду могу бити заједно два рођена брата, и то један као имет и један као деловода, али по начелу изреченом у чл. 87 поменутог закона, такав однос не може да се дозволи.

Он се, у осталом, не може дозволити ни по томе, што ће се имет и деловода јављати у улози судије и поротоље, те би и ту во одредбама § 1. 52 и 57 грађ. суд. поступка морали доћи у изузеће. Ко ће од њих напустити поломај, то је ствар њихова споразума.

IV.

Све таксе, које општински судови наплаћују, сем оних из т. 87, 87 а и 88. закона о таксама, сви наплаћују у готовом новцу и за свој рачун, па тако раде и са таксом за протеду облигација, која се предвиђа у т. бр. 97 и закона о таксама.

Према томе, они нису дужни да наплаћују таксу у марками на пријаве облигација, које шаљу државним пореским властима у смислу чл. 42. закона о порезу, на је, по томе, погрешно и наредба Подесног одељења, да се од председника и писара наплати петогубе такса.

У осталом, баш и у оним случајевима, над су председник и писар пропустили да наплате изнесну такву за рачун државни, они се не могу осудити неслушани и простим једним наређењем пореске власти, него се мора доћи формална пресуда у смислу чл. 42. у вези се чл. 10. закона о таксама.

Против наредбе Пореског одељења треба најпити жалбу у смислу закона о таксама.

V.

Кад је Борисав дутовао Урошу по пет новица одлично, онда га је он одлично морао и тужити за сваки дуг, једно због саме подлежности општинског суда, а друго што се но разнородности дознаа не би могло друкчије ни радити не § 96 грађ. суд. поступка.

Према овоме, општински суд је морао донети пет пресуда, и свака од ових пресуда појачи одлежну жалбу као засебан предмет.

Кад молиоац није тако хтео да ради, него дао сваку једну жалбу, онда она свакако мора вазнати само за један предмет.

Али како је он коме обухватио и све остале, то га треба позвати да дозвати таксу у смислу т. 2. 3. грађ. суд. поступка за сних пет жалоба, на предмете све позвати суду, који ће рекити: хоће ли примити једну жалбу за сних пет пресуда или не.

VI.

Ни једна се аренда не може наплатити пан судским путем из имовине запушта.

Кадгод он по плати на време аренду, а није раније тражио каушију за такође суднје, онда треба тражити осуду и распадање уговора, па тек са судском пресудом тражити наплату.

VII.

Законом о општинама, а имено чл. 86, говорећи о саставу општинског суда, предвиђа оне случајеве, где општински суд има да суди сворне, који спадају у његову надлежност.

У свима осим случајевима, може суделовати сваки члан одборника у место имета.

У случајевима пак, где је у питању надлежност сеоских кметова, о којима говори чл. 6. т. 9. закона о поступку судском у грађанским споровима, ту могу бити или два одборника или два поштена грађанина.

Оне две надлежности — општинског суда и сеоског кмета не треба мешати, и онда пређена чл. 86. закона о општинама, и она из чл. 6. грађан. суд. пост. не ће бити у сукобу.

До сада поречене пресуде, против којих нема жалбе, вреде.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Стојана Гемчића, из Дубља, трома начелник среза ресавског, антом Бр. 15754. Пропаћеног треба спровести поменутом начелнику.

ПОТЕРЕ

Милан Анђелковић и Михаило Голубовић, из Јасенов-дола у Бугарској, који су били под кривичним истрагом и у притвору код начелника среза косаничког због убиства, пођу између 19—20 тек. м.-на побегли су из притвора. **Михаило** има 55 год., висок је раст, сувоњав, просед, у оделу је од белог сукна. **Михаило** има 33 год., оњиљен је, боје лица мрко-жуте, у оделу је као и Милан. Начелник среза косаничког депешом Бр. 15034, моли све полицијске власти за живо тражење побеглих убица.

Јосиф Силберг, техничар, укрђене су 14. тек. м.-на између 9—10 часова у вече, оне отвари: један пред земени капут од ластина, један плавкаст сако капут поломи и један дуванска путиља од вина са монограмом „В. К“, — све у вредности 90 динара. За крађљивцем и покрађом наређује се тражење. Акт управе гр. Београда Бр. 31078.

Христивоје Живковић, тежак из Мариовца, окрађен је за опаску крађу свиња Михаилу Вељковићу, тежк. из Мариовца. Он има 54 година, стаса омањена, добро рађивен, у опште смеђ, у оделу је сељачком. Познајући се све полицијске власти, да Христивоја у својим домаћинима потраже и наћеног спроведу дотичном среском начелнику, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 30239.

Ноћу између 14. и 15. т. м. извршена је на опасан начин крађа у хотелу „Петрограду“. Крађа је извршена усисавањем кроз прозор на улици. Но тргу судећи, прали је био бос. Ушао кроз прозор, кралвикан се вешо на горњи спрат, ушао у једну путничку собу, која је била отворена и из ње узрао и одвео Никола Цвејић, трг. новосадинку: 20 круна у једној новчаници, 1 крупу у сребру, 10 динара српског новца, 5 призиавице од вагона, 1 железничку карту за Аустрију у загону за спање, 1 пасаш које гласи на Бешкова Бузка; Андреја Петровић, трг. из В. Плано: 1 пуни ранац новчаних у вредности 9 дин., 8 српских банкнота од по 10 динара, 6 дозова класне лутрије по $^1/_{10}$ од прошлог изчежа, 1 сребрн сахат ремонтоар без ланс и ланца, на оба панка има нарађен велосипед, 1 железан, карта за пртлаг од В. Плано до Београда и један пасош који Андреја од начел. окр. смедеревског; Нестору Димитријевићу, трг. из Азање: 1 пун кожни новчаник, 4 златна новца по 10 круна, $2^1/_2$ фор. у сребру, 5 дин. у сребру, 3 круне ситног новца и 1 минђушну златну са лажним каменом у вредности 15 динара.

За тим је кралвикан сишао у излазу и одво писања сто, али у њему није пошао новца. Управа града Београда актом Бр. 31042 моли све полициске власти на живо трагање за кралвикаром и покрађом.

Милошу Милошевићу, из Кикиревца, среза грузинског, укрђене су ноћу између 8—9 т. м.-на на железничком зоду од Крагујевца до Београда ове ствари: новчаник са 50 дин. у новчаницама, 5 дин. у злату и 4 дин. у сребру и пиклу, једна признаница од 10 динара по којој Милић Ђорђевић из Г. Милановца дутује Милошеву Наумовићу, механ. из Баре и једна признаница од 10 динара по којој је дужник Савко Ђоповић. из Јошанице. Начелство окр. крагујевачког актом Бр. 17137, моли за тражење кралвикца и покрађе. Акт управе града Београда Бр. 31334.

Ферецц Варди, кожа обућарски и жена му **Ана**, управи су Јуцијани Ђукић из Смедерева ове ствари: 30 метара платна, 7 чаршава, 7 пешкира, 2 завеса, 2 пакаже за јастук, једну сукњу и још неке ситнице. — све у вредности 39 дин. **Ферецц** је родом из Кереша у А.-Угарској, приомавнет је, пун, кратковид. **Ана** је у опште плава и на путу је порођаја. Познајући се полиц. власти да све кралвикце, које су по извршеној крађе побегле, у својим домаћинама потраже и наћене спроведу начелнику окр. смедеревском с позивом на акт Бр. 31238.

Ал Паризијано бив. директор друштва државних дугова у Букурешту, који је био осуђен на 5 год. затвора због фалсификовање јавне исправе, побегао је 21. овог м.-на из затвора. Он је стаса и развијености средње, очију отворено-плавих, лица бледог, косе и бркова плавих. Управа букурешке полиције, преко управе града Београда, моли све полиц. власти кралвикце Србије за тражење овог фалсификатора. Акт управе града Београда Бр. 32.142.

Лука Новаковић, земљоделац из *Пљеве* среза брио-пазаначког, стар 23 године, омален, добро развијен, лица округла, очију плавих, косе смеђе, у десном уву има минђушну у виду дугмета, нема једног предњег зуба, на глазе има бељегу од повреде нанете му тупим оруђем. Од одела носи: гуњче и панталоне од црног сукна, кошуљу од орпског платна штикована на прсима и манжетнама, на глави црну јагњећу шубару, а на погама куповне опанке, — решењем начелника среза пречког стављен је под кривичну истрагу и у притвор, на дошпије — 28 јуна ове године — побегао је испред спроводника и наоружаног одметнутог са истог власти, па у томе самовољном животу, 22 септембра ове год. у 6 и по сахата по подне, у друштву са Милошем Милошевићем — Обзовићем, Павлом Костићем, Јованом Влаулаком, Адамом Титићем

из Горњана и још двојицом непознатих зликоваца, извршио је покушај убиства и разбојништва над Јованом Поповићем, свештеником из Црнајке, а за овим те исте поља разбојништво над Јованом Костићем из Горњана.

Начелство окр. крајинског, решењем својим од данашњег Бр. 7938, утврдило је, да је се Лука одметнуо испод власти и као ухван чини казнима дела, па за то а на основу чл. 2. закона о хватању и утамањивању хајдука, позива Луку, да се у року од 15 — петнаест — дана, од када овај оглас последњи пут у „Српским Новинама" изађе — пријави најближој полицијској власти, која ће га упутити начелнику срезког, с позивом на његов акт Бр. 6296

Ако се у остављеном року не пријави ма којој полицијској власти, начелство ће га после овог рока у смислу чл. 3 истог закона, огласити за хајдука и тада ће бити сваком слободно убити га.

Бр. 7938. Из канцеларије начелства окр. крајинског, 10 октобра, 1903 год. у Неготину.

КО ЈЕ ОВО?

У суднем затвору у Бидљешу, у Аустрији, пашли су ово лице, које се је лажно власти пријавило. — Он је изјавио, да се зове **Карл Фример,** исправа пиканих кема а наводи, да је рођен у Србији и да је оглашени грађанин. Ближе податке о месту и времену свога рођења не ће да каже.

У погледу свог ранијег живота, вели, да је одрастао у Угарској са скитачима — комедијашима. Пре једва 10 година надошао се је од њих, па је одао онда радио. О овоме није могао навести доказа.

Карло је средњег раста, смеђих очију, праве косе, и по свом понашању изгледа да је свршио основну школу.

Моли се сваки онај, који би што о овоме човеку знао и његову слику познао, да то јави најближој власти, или управи гр. Београда с позивом на Бр. 31848.

УЦЕЊЕНИ ХАЈДУЦИ

Још под 24. мајем 1900 год., решењем начелства округа подринског № 8259, оглашени су за хајдуке Тома Јевтић из Грачанице, среза азбуковачког и Милан Максимовић из Горице, среза рађевског.

Господин Министар унутрашњих дела, на молбу начелства окр. ужичког поново наређује свима властима у земљи, а нарочито у округима: ужичком, рудничком, ваљевском и подринском, да обрате најстрожију пажњу на ове оглашене зликовце.

Објављујући поновљену ову потерницу, уједно се грађанству јавља ради знања, да сваки онај, који ове зликовце похвата или побије или пак власти прокаже да их ова похвата, — добиће одређену награду за сваког од ова два зликовца по **5.000 динара.**

Томи је 30 година, раста ниског, танковијаст, смеђ, очију плавих, бркова малих, без браде.

Милану је 32 године, раста високог, врло развијен, у лицу прљаваст, очију великих црних, бркова обичних.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

5. *октобра* око 8 сати пре подне, Катарина четворогодишње дете Живка Марковића, из Рудне, среза посавског, окр. београдског, играјући се око ватре, запали хаљину и толико се опече, да је умрла у највећим мукама.

5. *октобра*, под ноћ Тодора Лакићевића из Трнеже, среза косаничког, били су сватови. Истом се пушка окине и на месту убије жену Живка Мишковића и рани Луку М. Радојевића, ошт. Истрага је предузета.

7. *октобра у* подне, Ватко Д. Ватковић, из Великог Извора, убио је из пушке Најдана Цвиловића, ошт. у међусобној свађи ово потрице. Чиновници срески и лекар отишли су одмах на лице места ради истраге и сечије.

8. *октобра*. Петронија Јовановића из Сикирице, округа поречког, напали су копљаци у механи спиларичкој и отели му 1000 динара.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ - ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 44. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 1. НОВЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за управника друге класе вароши Београда, Михаила Церовића, начелника исте класе округа моравског, по потреби службе;

за начелника четврте класе округа моравског, Косту Јанковића, начелника исте класе округа смедеревског, по потреби службе;

за начелника четврте класе округа смедеревског, Војина Мутавџића, јавног правозаступника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 25. октобра 1902. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за начелника прве класе среза лепеничког Властимира Максимовића, начелника исте класе среза параћинског, — по молби;

за начелника треће класе среза параћинског Милана Ценића, начелника исте класе среза беличког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза беличког Драгољуба Миливојевића, начелника исте класе среза лепеничког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза мачванског Крсту Радовановића, начелника исте класе среза ваљевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза ваљевског Витомира Васића, начелника исте класе среза мачванског, — по потреби службе; и

за вршиоца дужности начелника среза сврљишког, у рангу секретара начелства друге класе, Манојла Лазаревића, вршиоца дужности начелника истога среза, у рангу среског писара прве класе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. октобра, 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Ђирко Обрадовић, писар прве класе среза косанићског;

Ђорђе Вуковић, писар прве класе среза посавског, округа ваљевског;

Риста Петковић, писар прве класе среза јабланичког;

Станимир Михајловић, писар прве класе среза беличког;

Манојло Ђ. Поповић, писар прве класе среза пиротског;

Радоња Радовић, писар прве класе среза власинског;

Јеремија Ристић, писар прве класе среза таковског;

Никола С. Јовановић, писар прве класе среза пожешког;

Сима Ђорђевић, писар прве класе среза поречког;

Драгољуб Миленковић, писар прве класе среза колубарског, округа ваљевског;

Владимир Маленовић, писар прве класе среза јадранског;

Светозар Ђурић, писар прве класе среза моравичког;

Стеван Лучић, писар друге класе среза колубарског, округа ваљевског;

Петар Карагуновић, писар друге класе среза пчињског;

Димитрије Јовановић, писар друге класе среза златиборског;

Михајло Младеновић, писар друге класе среза алексиначког; и

Трифун Лукић, писар друге класе среза јадранског, — на основу § 70 закона о чиновницима грађанског ред. стаже у стање покоја, с пензијом, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. октобра 1902 године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Петар Живковић, писар прве класе среза кључког; и

Младен Обркнежевић, писар прве класе среза ариљског, — на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусте из државне службе с тим, да им се у име награде издаје из државне касе по 30% од плате коју су до сада имали.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. октобра 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Ђорђе Стешић, писар прве класе среза поречког са седиштем у Мајданпеку;

Настас Стевовић, писар прве класе среза пиротског;

Сава Јокић, писар друге класе среза орашког;

Светозар Д. Павловић, напредни писар прве класе начелства окр. пожаревачког и вршилац дужности писара среза голубачког;

Михајло Димитријевић, напредни писар прве класе начелства округа рудничког и вршилац дужности писара среза љубићског;

Божидар Марковић, напредни писар прве класе начелства округа смедеревског и вршилац дужности писара среза подунавског;

Стојан Стевановић, писар прве класе начелства окр. пиротског;

Иван Лукић, писар прве класе начелства округа пиротског;

Ђорђе Јовановић, напредни писар друге класе начелства округа пиротског и вршилац дужности писара среза сврљишког;

Василије Димитријевић, писар друге класе начелства округа крајинског; и

Александар Андоновић, писар друге класе начелства округа београдског, — на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. октобра 1903. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за лекара среза зајечарског, окр. тимочког, Д-р Јована Лилића, лекара среза моравског, окр. пожаревачког, по молби;

за лекара среза моравског, окр. пожаревачког, Д-р Рајајила Бићеранића, лекара среза пчињског и пољаничког, окр. врањског, по молби;

за лекара среза врачарског, округа београдског, Д-р Хранислава Михаиловића, лекара среза алексиначког и моравског, окр. пиротског, по молби;

за лекара среза подунавског, окр. смедеревског, Д-р Николу Х. Николића, лекара среза врачарског, округа београдског, по потреби службе;

за лекара среза алексиначког и моравског, округа нишког, Д-р Косту Константиновића, лекара среза подунавског, округа смедеревског, по потреби службе;

за лекара среза масуричког и ђунишког, окр. врањског, Д-р Душана Стојимировића, лекара среза сврљишког, окр. нишког, по потреби службе;

за лекара среза зајечарског и тимочког, са седиштем у Књажевцу, Д-р Максима Селаковића, лекара среза нишког, округа нишког, по потреби службе;

за лекара среза нишког, опр. нишког, Д-р Драгољуба Ђорђевића, лекара среза добричког, округа топличког, по молби;

за лекара среза добричког, окр. топличког, Д-р Милана Стефановића, лекара среза масуричког, округа врањског, по потреби службе;

за лекара среза власотиначког, округа врањског, Д-р Тодора Миленковића, лекара среза ужичког и златиборског, опр. ужичког, по потреби службе;

за лекара среза ужичког и златиборског, окр. ужичког, Др. Станоја Пантовића, лекара среза рачанског, окр. ужичког, по молби;

за лекара среза грузанског, округа крагујевачког, Д-р Васу Димитријевића, лекара среза јасеничког, окр. крагујевачког, по молби;

за лекара среза јасеничког, округа крагујевачког, Д-р Драгомира Николића, лекара среза грузанског, опр. крагујевачког, по потреби службе;

за лекара среза рачанског, округа ужичког, Д-р Властимира Пантелића, доктора целокупног лекарства и бив. среског питомца;

за лекара среза сврљишког, округа нишког, Д-р Илију Мирчића, доктора целокупног лекарства;

за лекара среза расинског, округа крушевачког, Д-р Живка Михаиловића, бив. среског лекара, и

за контрактуалног лекара среза пчињског, округа врањског, Д-р Николу Герасимовића, доктора целокупног лекарства.

за дејствителног лекара среза лесковачког и јабланичког, округа врањског д-р. Ђорђа Халлиђу, досадашњег контрактуалног лекара истих срезова и округа.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. октомбра 1903. године, у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се д-р. Максим Ердељан, физикус округа смедеревског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. октобра 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се село Краљевац, у срезу кључком, округа крајинског, од сада назива: Петрово село.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1903. године у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., од 18. октобра 1903 год., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у редовни сазив за 1903 год., које гласи:

да се село Љубић, у срезу гружанском, округа крагујевачког, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине вучковачке и преда општини грабовачкој, у истом срезу и округу.

да се село Причиновић, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине врапштанске, у срезу поцерском, округа подринског, и преда општини мишарској у истом срезу и округу.

да се село Савковић, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине ярлачке и придода општини оравовичкој, у срезу лабуковачком, округа подринског.

да се села: Доњи Љубеш, Витковац, Срезовац и Горњи Љубеш, у срезу моравском, округа нишког, одвоје од општине кормањске и образују засебну општину под називом: општина доњо љубешка:

да се село Миросалац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине барошевачке, у срезу колубарском, округа београдског, и образује за себе општину под називом: општина миросалачка.

да се села: Крива-Река и Мачковац, у срезу копаоничком, округа крушевачког, одвоје од општине расинске и образују засебну општину под називом: општина криворечка.

да се село Дугопоље, у срезу бањском, округа нишког, по изјављеној жељи својих грађана, одвоји од општине блендијске, у срезу бањском, округа нишког, па да образује за себе општину под називом: општина девачка.

да се села: Трућевац и Балајинац, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине велико-поповићске, у срезу деспотовачком, округа моравског, и образују за себе општину под називом: општина трућевачка.

да се село Бањско Поље, по изјављеној жељи његових грађана, одвоји од општине лазачке, у срезу гружанском, и преда општини самаљевој, у срезу жичком, округа шумадијског.

да се села: Горње Коњувце, Доње Коњувце и Цркавица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине бојничке, у срезу јабланичком, округа врањског, а села: Речица, Славин и Брестовица, такође по изјављеној жељи својих грађана, да се одвоје од општине оранске, у истом срезу и округу, па сва ова села да образују засебну општину под називом: општина доњо-коњувска.

да се општина мало-пожаревачка, у срезу грочанском, округа београдског, коју сачињавају села: М. Пожаревац, М. Извиче, Шепшин и Сенаја разгрупише на свако село образује за себе општину под именом свога назива.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1903. године у Београду.

УБЛАЖЕНА УРАЧУНЉИВОСТ

(Немачка хроника од **P. Lafame-a**)

(Свршетак)

После пуних 12 год. немачки психијатери на своме скупу у Халу 21 и 22 априла 1899 год. узели су поново у претрес оно питање иницијативом *Волемберга*, који је у својој студији „*О границама кривичне одговорности*“ изнео, да је за судску медицинску анализу најважније утврдити: да постоје патолошки фактори, који су толико моћни да утичу на вољу окривљеног. Апсолутна граница кривичне одговорности по *Волембергу* не постоји, али постоји једна средина између урачунљивости и неурачунљивости, у којој се налази вандан степена ублажене одговорности.

Ово мишљење *Волембергово* изазвало је живу дискусију, у току које је *Шедер* истакао, да је израз „*слободна воља*“ једна од најглавнијих препрека решењу овог питања, и предложио: да се овај израз у кривичном закону замени са изразом „*урачунљивост*.“

Хициг је истицао, да не треба мешати две са сма различне ствари: ублажену и делимичну урачунљивост. Ова последња и не постоји, пошто нема психичких, делимичних поремећаја, па с тога није ни потребно доказивати психолошке односе између идеја једног душевно оболелог и разлике, коју је као такав извршио. У осталом, нико није толико моћан да способан да продре у душу окривљеног и на тај начин сазна колико је неодољива утицај једне болесне идеје на образовање осталих идеја.

У своме раду *Волемберг* је војевао и против мишљења *Цијзиоса*, који је захтевао као и *Гросеј* у 1888 години, да лекар, вештак доказује непосредну везу између преступа и психозе. У место овога закон, по Волембергу, тражи само доказ о томе, да је радња извршена у моменту душевног поремећаја. У конкретним случајевима, као нпр. у случају пареneje, апсолутно је немогуће доказати, да патолошки уроци нису имали никаквог утицаја на радњу оптуженог.

Да би се спречило стално увећавање броја рецедивиста, *Вебер* је захтевао специјалне азиле за све личности са ублаженом урачунљивошћу.

По предлогу *Симерлинга* и *Бинсвангера*, скуп је, најзад, и овога пута решио, да се попова учини апел на све остале психијатере ради прикупљања што више факата, који ће њих у прилог уношења у закон ублажене урачунљивости.

У кратко, вели *Шренк*, немачки психијатери дошли су до ових закључака:

1. *Да постоји једна средина између потпуног душевног здравља и болести, која доводи примену ублажене урачунљивости.*

2. Да немачки кривични закон не води довољно рачуна о овој средини. Друштво њиме није заштићено од неизбежних повратара, који потичу од личности чије душевно стање допушта ублажену урачунљивост. Кривична осуда, која ова лица постиже, не води ни у колико своме циљу, и

3. Да је, са ових разлога, потребно што пре створити за ова лица нарочите азиле, којима ће управљати лекари.

Пошто је изложио све дискусије, које су вођене на скуповима немачких психијатера поводом питања о урачунљивости, *Шренк* у кратко претреса и мишљења осталих немачких научењака: лекара и правника о овом питању, па вели:

— Још у 1840 год. *Шнидер* је сврсиоу пажњу на тешкоће које су проистицале услед нових израза у законском тексту, који су гласили: „*степен урачунљивости цени се по степену слободне воље онога који је дело извршио.*“ *Шнидер* не допушта да може бити ступњева у психичкој вољи; она постоји или не, али средине никако не може бити.

Мало доцније и *Бреслер* је, исто тако, поричао постојање ублажене урачунљивости. Допуштајући је, вели он, законодавац се излаже опасности да у неким случајевима и праве душевне болеснике сматра као урачунљиве.

Семер, професор психијатрије у Гисену, станио се у овоме питању на гледиште чистог детерминизма, као што чини и школа италијанска са Ломброзом на челу, па и сам *Форел*. *По Семеру*, све доктрине Ломброзове спорадне су, изузев оне која тврди: да су код извесних личности унутрашњи узроци злочина јачи од спољне средине, о чему су најбољи доказ рецедивисти. Поменувши природне диспозиције које су узрок појединим људским радњама у даним приликама, Семер из тога изводи да су кривичне радње резултат унутрашњих диспозиција и спољних узрока, који утичу на индивиду-у. Осећаји морални и свест, само су прости елементи у овом рачуну, чији је резултат већ унапред одређен самим унутрашњим и спољним узроцима. Приликом сваког злочина или преступа треба свагда утврдити: да ли је назнима радња пре резултат унутрашњих но спољашњих узрока?

Ако се овом приликом констатује да су узроци потпуно унутрашњи, могу се слободно очекивати нове казниме радње и с тога, у интересу друштва, опривљеног треба учинити безопасним. Семер оставља законодавцу избор пута и начина за постизање овог циља.

— Општа теорија о детерминизму бави се увек, као што се зна, нерешљивим практичним питањима и с тога је треба сматрати као утопију у друштвеним наукама. Хипотеза о слободној вољи и одређивање ступњева у казнама, апсолутно су потребни за заштиту индивиду-е против самовоље.

— Непотпуност кривич. закона довољно је доказана редовним увећавањем цифера криминалитета. Све се јаче и јаче осећа потреба за предузимањем што интензивнијих средстава против унутрашњих злочинаца.

— Карактеристика казнине радње у томе је, да пружа сатисфакцију извесној индивидуи против интереса и воље целог друштва, као што је то *Ескирол* давно и давно казао. Осуство моралне свести *Семер* никако не сматра као патолошки случај. Психички дефицит, по њему, можемо сматрати као патолошки појав само у оном случају, кад је доиста штетан по индивиду-у која га притежава. Злочинци никако нису болесни, те с тога и њихово место није у лечу већ у казненим заводима. При свем овом, мере које се предузимају према једном преступнику (казнени завод, затвор, азил итд.) морају бити последице његовог душевног стања. То је, у главноме, злочинчева психологија, која има да послужи за основу рационалном кривичном правосуђу.

— По *Форелу*, душа и мозак једно су исто. Као и свака жива супстанција, тако је и мозак способан да прими нове утиске, да их задржи, уреди и у даним приликама по њима поступи. То је *пластичка активност душе*, коју *Форел* ставља на супрот њеној аутоматској, механичкој и инстинктивној радњи. Мозак ради делом механички а делом слободно помоћу своје пластичке моћи. Инстинкти су урођени, машинални покрети. Појам о слободној вољи синоним је са пластичком способношћу прилагођавања. Оно што ми осећамо као „*слободу*,“ није у ствари апсолутна слобода већ слобода релативна, што ће рећи слобода да радимо, осећамо и мислимо према нашим урутрашњим диспозицијама и спољним приликама средине у којој живимо. Бескрајне комбинације и крајње финесе психичко-пластичких комбинација појављују нам се као слободне у односу према инстинктивним и за нужност грубо названим радњама. Исто, зашто је урачунљивост такође један релативан појам. У колико је душа једног човека пластичија, у толико је и он урачунљивија. Једно дете од 10 година, или један човек коме је довољно неколико часа вина па да изгуби памет, мање су одговорни од обичних, нормалних људи. У мери, у којој се пластичност смањује, и одговорност је блажа. То с тога, што код нормалног човека сви могући ступњи урачунљивости могу варирати према развоју инстикта, недовољности свести, слабости воље, а нарочито према уређеном недостатку моралних, етичких и симпатичких осећаја. У колико се социјални инстинкт више развија, у толико су егоистички утицаји све слабији. Релативно одређивање слободне воље која повлачи урачунљивост, није у ствари ништа друго до оно прилагођавање индивиду-е друштвеним потребама. Онај, који је окован многобројним ланцима, приближује се душевно ободелом, дегенерисаном или детету непотпуно развијеном.

Пошто је изнео сва гледишта психијатера у питању о ублаженој урачунљивости, *Шренк* прелази на мишљења правника у истом питању, па вели:

— *Гертнер*, професор права на универзитету у Бону, третирао је је опширно „*урачунљивост као питање законодавца*“ поводом новог пројекта швајцарског кривичног законика. Зна се, да је Швајцарска била прва која је усвојила принцип ублажене урачунљивости у законодавству.

— По мишљењу *Гертнеровом*, ублажена урачунљивост није никако средина између урачунљивости и неурачунљивости, јер на питање о урачунљивости може се само одговорити са *да* или *не*. Ступњи одговорности, дакле, не постоје. Пројект швајцарски, међутим, обухвата неограничено смањавање казне за дегенерисане, или азил за одређено време.

— Професор Лист додаси до истих закључка у свом извештају — саопштењу — трећем интернационалном, психолошком конгресу, који је држан у Минхену године 1896. Он налази, такође, да је неопходно идентификовати израз: „*одређивање слободне воље*“ са изразом „*урачунљивост*“, као што то чини § 51 кривич. зак. немачког. По његовом мишљењу, кривични закон мора са свим отказати изван нерешеног питања о слободној вољи, те према томе и речи о њој, у закон унешене, морају се укинути. Урачунљивост, по Листу, јесте: „*морално одређивање по мотивима*“ — израз који у кривичном закону треба да замени речи о одређивању слободне воље. Данашња дефиниција непотпуна је са гледишта заштите друштва против злочинаца на напике, који се могу казнити у случају проклампвања њихове урачунљивости. Једина могућа мера против њихових будућих злочина, то је: учинити их благовременo безопасним.

— Лист, најзад, предлаже ову измену § 51:

— *Не можесе казнити радна, чији је извршилац, у моменту извршења, био у стању несвесном, или патолошком, или душевно поремећеном.*

— Што се тиче питања о ублаженој урачунљивости, Лист предлаже да се усвоји швајцарски пројект у коме је, по његовом мишљењу, најправилније расправљено ово питање.

„Које су главне психичке аномалије, које захтевају ублажену урачунљивост,“ наслов је треће, чисто психијатријске главе, *Шренковог* дела, које се поглавито занима публикацијама *Воленберга*.

Воленберг убраја у ону средњу групу све могуће дегенерисане личности: епилептичаре, хистеричне, алкохоличаре, морфиомане, трењутне лудаке итд.

— Што се тиче утицаја наслеђа, треба разликовати по Воленбергу, диспозиције латентне од очигледних сполних знака. Већину личности са болесним наслеђем треба сматрати као урачунљиве, али патолошко наслеђе смањује степен све урачунљивости. Код ових последњих индивиду-а, страсти, поникај, могу достићи готово степен интензивности, да њихова урачунљивост моментално буде са свим потиснута. Овој групи припадају још и сва разратници. Хомосексуалност је, по Воленбергу, увек знак патолошког наслеђа и с тога има право на ублажену урачунљивост.

— Највеће тешкоће у практици поражају се приликом оцењивања многобројних ступњева умне ослабљености. Често је, готово немогуће, ухватити тачну разлику

између унутрашњег наслеђа и последица небрежења, немара и оскудице васпитања, којима се одликују већина младих преступника.

— У сваком случају, епилепсија треба да служи као разлог за ублажену урачунљивост. Полумрачна стања душе и психички еквиваленти, имају нарочито врло велику судско-медицинску вредност. Радња ових болесника могу се појављивати као потпуно разумне и смишљене. Заборавност није више апсолутна као што се некад веровало. Опажено је, на против, да се памћење свршених чинова може појављивати у свом могућном ступњима. Хистерија људи, такође, особилих тешкоћа. Сугестија у будном стању и хипнотизам утичу у истој мери на ослабљење, или потпуно уништење слободне воље. Сугестије криминалне, у осталом, врло се ретко могу применити на личности здраве и нормалне; у овим случајевима готово је увек реч о личностима дегенеративним, психопатичним, хистеричним и умно ослабљеним, које постају често жртве злочинаца само с тога што су врло лако подложне криминалној сугестији.

— *Грамер* развија у својој расправи слична мишљења. Главни узроци који гурају у злочин личности јесу: јаке страсти, алкохол, полна раздражења, менструација... Алкохол је нарочито страшан код импулсивних епилептичара, док код хистеричара полна раздражења могу произвести пролазне поремећаја свести.

— Старачке модификације карактера: ослабљене интелигенције, памћења, лукава и промењивост људи, заслужују специјално посматрање.

— Кири доказује, са гледишта клинике, да је питање о ублаженој урачунљивости прека потреба, за доказ чега износи 41 случај личних опсервација.

Завршујући своје дело, *Шремк* укратко износи 45 случајева из своје личне праксе, и то: 2 случаја хроничног алкохолизма, 2 случаја умне дегенерације, 2 случаја хистерије, 1 случај меноманије, 1 случај митрене, 2 случаја умне слабости, 2 случаја недофинације 2 случаја полне напрезаје.

Ове опсервације још једном више доказују колико су противречна питања о ублаженој урачунљивости, из чега опет излази, да судије имају да бирају само између овог двога: затвора или авала. *Преко је потребно, дакле, добити што ире сведијалне заводе за дегенеративне са ублаженом одговорношћу, јер онакшше друштво није на чим заштићено против калпо увећаног броја рецедивиста.*

(Archives d' antropologie criminelle)

с француског **Д. Ђ. Алимпић**

Главни типови преступника

(по подацима савремене науке)

Као што је познато, Ломброзо и његова школа поставили су себи за најпречи задатак не преступе — као што је радила стара школа криминалиста — него личности самих преступника, са свима њиховим карактерним особинама. Међу тим преступницима, представници поменуте школе већ у садашње време одвајају неколико засебних типова, који се довољно јасно разликују један од другога, по својим моралним особинама, како анатомским, тако и психичким. Прво место ту, наравно, заузима тип *урођеног преступника*, код којега се потреба да чини зло јавља као потреба природна, и који често врши преступе без икаквих одређених побуда, искључиво — ако се тако можемо изразити — ради самог преступа. Тај се тип одликује читавим низом физиолошких и биолошких аномалија, које нас подсећају на прворођене човека, а по некад и на дивље звероше. Те аномалије чине, без сумње, или знаке атавизма или ненормално развијене прежицваје те епохе (под утицајем каквих било случајних прилика), кад је ступањ људске културе на зеља био још врло низак. Тај тип урођених преступника био је, како изгледа, познат још Ломброзо заустављено своју пажњу, и на чије је научавање он уложио не мали труд. И у томе се и састоји једна од најважнијих заслуга његовог за науку.

После тога, *други тип* чине, по мишљењу Ломброза, чисто *случајни преступници*. Тој врсти преступника, обично, припадају људи, најобичније нарави, који су били наведени на преступ просто за то, што су животне прилике биле жалосно заплетене. Они се у суштини појављују само као случајне жртве недостатака савременог политичког и друштвеног уређења. У ту врсту, између осталих, долазаи већи део лица окривљених за нарушавање војне дисциплине, у преступима чисто аграрног карактера, у претеривању у самозаштити итд.

Даље, *трећи тип* преступника, које Ломброзо обележава карактеристичним називом „*криминалоида*“ представљају собом нешто средње између урођених и случајних преступника. Криминалоиди су, обично, потпуно честити људи дотле, док у њиховоу животу не настане какав судбоносан догађај, који их, за неко време доводи до тешког преступа. Код тих се људи може опазити тако исто неке карактерне аномалије како о физичке, тако и с моралне стране. Тако, и ако је немогуће рећи, да су они били без икаквих наративних особина, опак су та наративна особина код њих без сумње, много мање развијена, него код потпуно нормалних људи. Заједно с тим они су са свим неспособни за дубоку одлност ма чему. По некад, — уосталом далеко од тога да је то увек, — они шта више осећају и неко извесно кајање, осећају неку гриже савести, али опак никад у томе ступњу, као потпуно нормални људи. Најкарактеристије обележје њихово показује се у томе, што се код њих сама врста преступа увек налази у извесној вези са узроком, који их је навео да изврше тај преступ — што се не примећује код урођених преступника, — а тако исто и то што код њих, између импулса, који је дао повод ка преступу, и самог преступа, обично пролази довољно дуг размак времена, по некад и месеци а по некад и читаве године. Често се криминалоиди, лако могу навести на искрено признање, док урођени преступници никад не бивају свесни својих преступа и лаку чак и онда, над је дошао час смрти.

Најзад, код криминалоида обично се чува у потпуној неприкосновености осећање сажаљења према ближњима, којега никако нема код урођених преступника, и ма како да је то чудновато, они, у својим поступцима, који их доводе до губљења, по неки пут се руководе чисто алтруистичким побудама.

Тој категорији преступника припадао је, између осталих, и познати Ауерман. До тридесете године он је проводио потпуно беспрекорна живот. Али се један пут случајно задужио на велику суму новаца. Дошао је био рок плаћања, а он никако није могао скупити потребну суму. Узалуд је он кушао да добије где дало, потребну суму новаца, — то нигде није дало. А међутим је повериалац све више наваливао на њега, претећи му да ће му одузети оно једино што је имао — кућу у којој је живео, најзад на недељу — два дана до коначног рока плаћања, повериалац улази у стан код Ауермана, тамо се лепо намести, као у својој кући, и пита ваше наместио себи и постељу. Ружењи Ауермана свима могућим погрдама, он му најзад да му неће изаћи из куће, догод не добије сав свој новац потпуно. Тада Ауерман није могао више издржати, и да не би слушао претње и поруге изиће на куће. Путем срати он у крчму, и да би се охрабрио, попије неку чашу. За тим наће неку јаку батину, и поће натраг кући, мрмљајући полугласно „Ако он опет стане да ме грди, то ћу га ја овом батином.“ Речено — учињено. И кад је повериалац, угледавши га, почео поново да грди, Ауерман му озбиљнијут размрска лобању, ударом своје батине. Изврпивши то, он одмах оде у полицију, и отворено исприча о свему томе.

Још један сличан пример да наведемо.

Једна млада радница од двадесет и две године, потпуно нормалног изгледа, волела је једног радника. Пошто је њихова љубав била узајамна, то су она бали решили да се венчају чим се укаже могућност за то. Међутим око то раденице почео је обилазити газда фабрике. Он је почео да је награђа новцем и леним речима, тако да је најпослије постигао да му се она да. Кад је њен верених дознао зато, спопадне га ужасан гнев и наведе своју вереницу да и она следује у осцети, коју је он намислио против газде фабрике. Девојка, не желећи да буде одбачена од свог верених, пристами, по његовом упуту, фабриканта у обližnju шумицу, где га подстрекач верених и убије. Њу су ухапсили и она је одмах све признала не покушавајући, при томе, ни мало узнемирености, ни кајања.

Најчешће наводи криминалоиде на преступ страсна жеља за брањ и лаким обогаћењем. Тако они никако не могу да равнодушно гледају поклоне суме новаца, које се обично гомилају у банкама, и по томе оне често невољно служе као расадници различних преступа. Могућност врло удобног живота, користећи се људском глупошћу, јесте не мала саблазан и за несумњиво часне људе, нарочито кад они подлегну утицају разних берзанских спе-

кулација, или их намами да виде своје — не ретко велико политичко или аристократско име на челу каквог било великог финансијског предузећа. Такви су били скоро сви панамисти. С почетка су се они довста силно борили против искушења, али је саблазан била и сувише велика, а подстицаје са стране и сувише јако. И тако су се они поступно подавали злу, поступно су му уступали, а за тим, кад је прошло неко време, њих је то исто толико савладало, да им је оно ушло било већ у навику.

(Свршиће се)

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА и НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Не треба пређутати, да се на основу статистичких дата у Виртембергу број младих злочинаца, од како је уведен кривични законик за Немачко царство, повећао, премда се је граница казнимости померила од 10 на 12 годину. Зато, што противу деце од десете до дванаесете године не бејаше никакве кривичне претње, као што је то раније случај био, пошто се је као природна последица појавила нека врста подивљалости истих, те се је из тога разлога морао и број младих злочинаца осетно повећати. У овоме је смислу нарочито једно мишљење заступљено било, коме у исто време бејаше у погледу овога и бришално израђена статистика придодата, а по којој је навето, да је у кратком времену у једном казненом заводу број осуђених младих у години 1870/71 од 74 лица скочио у години 1874/75 на 203, премда се број свих годишње без разлике злочинаца (осуђених) у истом размаку времена а у истом заводу креташе између 2317 и 2342 главе. Према тврђењу овога мишљења, у овоме ће се многи други сложити. Овоме мишљењу стоји једно друго сасвим против а које је такође из Виртерберга а којим се данашња граница казнимости у погледу младих сматра за сувише писку и шахтева се одсудно, да се исти у сваком случају треба и мора за неколико година у напред помакнути.

Шта би имало у овоме мишљењу као правилно да се објасни, задало ми је грдних мука, но и у томе сам напослетку поступно успео; но и ако ми околност може поступно послужити као доказ, у корист онога мога тврђења, које раније изложих, а то је, да је суђење појединаца у погледу овога, нарочито у појединостима веома неправилно и да они у овоме не могу своју суд давати, пошто им у овоме потребно знање недостаје.

Свакојако, истина је, да се је од дана, када се је данашња крив. законик за Немачку увео, а којима се граница казнимости у погледу младих даликвената помера од десете на дванаесту годину, да се је од тога времена број младих осуђених знатно повећао, — јер се је у истом тренутку граница казнимости привилегованог младог сталежа од 16. на 18. годину померила. До тада се је младолетност у кривично правном смислу у Виртембергу са шеснаестом годином завршавала, а од тада са осамнаестом и сви они, који од 16 до 18 године осуђени беху, урачунаваху се као млади осуђени. Тако се само може објаснити прираштај броја осуђених младих у Виртембергу, који се је од дана увођења данашњег немачког крив. законика повећао, јер ме иначе нико до сада није могао убедити, да је тај пиштак из броја оних од дванаесте до шеснаесте године старости. Према сигурном извештају од стране једног званичника из Министарства Правде, а коме ја и иначе за услуге у овоме благодарам морам да будем, могу то још додати, да до увођења немачког крив. зак. за Виртемберг, дакле пре истог, да је најмања ретког била, да се неко испод дванаесте године осуди, тако, дакле, да се кривичним закоником за Немачку није фактички ништа друго увело, него што се је у пракси у самој ствари до тада и радило.

Поменутом мишљењу стоји на супрот још и та околност, да у Саксонској, у Брауншвајгу, где је казнимост отпочињала свршетком четрнаесте године и како нас на обеју држава уверавају, са увођењем крив. зак. за Немачко царство, смањивањем, никакав се бољитак у погледу исправљања броја криминалитета младих није осетио.

Из тога разлога чују се гласови из тих земаља — Саксонске и Виртемберга, да се ова граница у погледу казнимости младих, треба и мора померити у напред.

Директор хамбуршког казамата г. д-р Штрелт каже у своме спису: штудије о кривичној аврштности и сушгини тамнице захтевају неопходно, да се граница казнимости у погледу младих мора померити на четрнаесту годину.

Различита законодавства појединих земаља варирају у овоме питању веома различито једно од другог; о овоме је у неколико већ било речи. Осим Немачке, граница казнимости у погледу младих отпочиње још у 12 година: у Аустрији и Угарској, Цириху, Апенцеру и Сонотурну[1]; код Италијана и Шпањолаца граница казнимости младих отпочиње још с навршетком девете године старости; нови пак чешки крив. законик, који још није ступио у силу, нарећује, да се с кривичном казнимости отпочне с навршетком петнаесте године.

Француско и енглеско законодавство не познаје још општу границу казнимости младолетних.

Ово питање бејаше од веома велике важности на берлинској конференцији, о чему се је дуго дебатовало. Напослетку, с великом већином гласова, бејаше усвојено, да се граница казнимости у погледу младих треба на четрнаесту годину помаћи. За шеснаесту годину било је свега осам до девет гласова, који миноритет престављаху.

Комисија се бејаше одлучила, да на берлинској конференцији буде ово мишљење заступљено, које мајоритет — већина — заступаше, а мишљење минитета — мањине — да буде одбачено и да се према томе од ајзенахенских предлога, којима се тражаше да граница казнимости младих на шеснаесту годину буде помакнута, има одустате.

Ако би се морало узети, да су млада лица обично у шеснаестој години наравствено довољно зрела и развијена и да се на основу такве равнијености од стране судије због дела на одговор узети могу, онда би се с друге стране опет узети могло, да је шеснаеста година у Немачкој без икакве важности. С навршетком четрнаесте године, дете се одваја од породице и од основне школе, ово ступа као радник, шегрт и т. д. у друштво и од тога доба, одневање породично и изображење од стране основне школе престаје, па према томе је од големе важности, да се и кривична дела једног овако младог лица од навршетка четрнаесте године кривично приспете, те да се на основу тога припређивања место — једно такво младо лице — кривично казнити може, ако би, разуме се, једно такво дело учинило.

Са оваким изводењем и усваја њем, да се четрнаеста година старости има као граница казнимости у погледу младих узети, налазимо, да с тим наше досадашње налажање не стоји у противречности и тако исто и с принципом минорите та — мањине, — остављајући при том судији, да у случају, где кривична прелост није утврђена, да у место казне може наредити, да се одневање делимично примени може. С овим би она страна у основи непромењено остала, једино с том разликом, што би се оставило судији, да у времену од четрнаесте до шеснаесте године може према прилакама изрећи казну или одневање у овом заводу.

Свакојако, појавиће се питање, да ли ће се казнени судови, код прих двеју класа старости следећих група искључиво одлучивати на изрицање пресуде у погледу одневање или такође и на казну; но надати се је, да при независности у оцењивању, судија ће према изнетим предлозима и на основу праксе, онако поступати, како би се с његовом одлуком жељена последица постићи могла.

(Наставиће се)

Д-р Андра Гавр. Живковић.

МОЋ САВЕСТИ

— А. Хеденстјерна —

(Свршетак)

— Да, казао сам истину, ја сам паликућа! Ви онда још не бесте овде, господине попе. Бејах купио добро Халстену. Ту је било и тако хрђавих њива, са којима су ме препарили, и ја сам убрзо почео стењати под тешким теретом дугова. Једино, што је вредило на томе добру, беху лепе солидне грађевине, али од тога писам могао живети. Како сам штедио и радио неуморно од јутра до мрака, само да дођем до свога рођеног имања!... Ах, господине попо, кад би ви знали, како сам се замарао, радећи свакога дана кроз много година!... Сад бејах стекао своју рођену баштину и

[1] Србија такође има ову границу казнимости. Види § 55 срп. крив. законика. *Преводилац.*

морао сам да гледам, како ми се опет све шамеђу прстију измиче..... Ах, ко то сам није претурио преко главе, не може да осети, како мора да је некоме на души, кад види како му горко стечени трошеви један за другим нестају. Човек се од тога брани, штеди, укида од својих уста, ради са удостручењем марљивошћу, али све, све ишчезава.... Да ли можете замислити, господине попо, да се онда зна, шта се чини?.... Да, да, понајпре се замаче и може знати, али ја сам петнаест дугих година био радио, штедио и мучио се, а онда бејах на прагу да све изгубим. Петнаест сам година тако тешко и много радио, да ми је грбача пуцала и пред се цепала. Петнаест дугих година без мира и покоја, без икакве радости! — — — — — — —

— Господине попо, има ли опроштаја за човека, који је петнаест година радио био као стока и најзад пао у очајање, видећи, да све мора изгубити?... Не, не за њега замачно нема опроштења! Други би се, можда, измирио са својом судбином и отишао би у сиротињски дом. Тако сам требао да урадим, то добро знам. Али ја не хтедох опет да утонем у стару сиротињу!.... Зграде беху тако скупо осигуране... Најгоре је било са стоком. Како бих је радо био поштедио!... Али и она беше осигурана, а и шта би људи казали, кад би код мене искрснуо пожар зими и стока била пре тога испуштена.

— Ископам непосредно зажегао ватру. Не, то нисам учинио. Само сам био згрануо врло пепео из пећи у качицу и ону метнуо у амбар. Онда сам оставио Господу Богу да одлучи, хоће ли горети или неће. Јесте, то сам учинио одиста. Било је могуће, да се каца и не запали. Зашто не? Како се често спручује пепео у такву дрвену бурад, која се остављају у кући или подруму; али ја, нека ми Бог буде милостив, ја сам то оставио у амбар. За то ћу сада отићи у пакао. О-о! —

— Господине, попо, у кући јамачно нема никога?...

— О, Боже мој, како је горело! Видео сам све, кад сам легао у постељи, али нисам хтео да пробудим укућане и сувише рано, да не би опет било благовремено угашено.... Све је пламтело у највећем јеку, кад смо изишли; одмах затим дохватио је пламен и кућу за стањање. Грех, који сам учинио према Богу, људма и према Друштву за осигуравање, никад ме није толико тиштао, колик' муке јадних, изгорелих животиња, и да осећам, да ћу ради њих и бити проклет. Оне су се виделе усред пожара кроз јасан пламен.... Имали смо мало црвено теле, са којим су деца увек играла, кад се вечером враћало с паше. Оно је већ лежало мртво у сред пожара и пламенови су лизали његову малу, белу њушку. — О, па како ми је продирало у душу, што сам морао слушати преплашено рикање мојих малих младих волова, које сам ја сам припитомио. Они су биле увек тако послушни и тако су добро вукли. — Ах, па како је било страшно, кад сагореше дрвене гредице, за које су биле везани, и они се отеше, и искочише из пожара, али одмах попадоше на земљу, пошто су им целе ноге биле изгорене....

— Ја знам, знам, да вема опроштаја за такве људе, али хоћу да скинем терет са срца....

— Стари коњ, што га је Ана добила од мога таста у мираз, стајао је ту и стењао, као да је плакао. Затим се, очајно прикупивши сву снагу, оте и свочи што је јаче могао према земљи, јер му очи беху већ разорене од пламена. Са размрсканом лобањом стропошта се онда на земљу и зајеца, срце цепајући... Ах, од двадесет година на овамо чујем ја сваку ноћ то јечање!..

— Често, кад као поротник присуствујем судским претресима, видао сам људе, изгорелу главу старога кова на Еванђељу, а кад сам у цркви приступао олтару рани причешћа, слушао сам рикање полуизгорелих волова. Замачно се још сећате, господине попо, да сам при оном судском претресу, на којем се судило због пљевиње, пао у несвест. Онда сам држао, да сам за време своје несвестице све признао и да ћу одмах бити ухапшен. — О Боже на небесима, избави ме из пламена!....

Стари свештеник седео је ту као громом погођен. Цео живот Старков лежао је сад пред њим јасан и отворен. Осигурана сума спасла је његов имовни положај, и откако је дошао до ње, све му се било на добро окренуло; али поред све среће и богатства и свију успеха његовог доцнијег часног и исправног живота, пре је подгризао његово срце.

Нежним, опрезним речма дао је стари парох утеху и наду, коју је он могао дати. Али са обећањем опроштаја и мира било је у вези и тражење, да се неправда опет поправи или бар да се покаже готовост за то. Ово тражење не беше исказано суровим речима, нити пак као пророчита погодба; али и на нежних речи учини се кмету Старку као да чује звекет ланаца и шкрипање тамничних врата... Да ли је он сплон, да учињену неправду опет поправи?.. Какве користи од његова кајања, кад оно није имало воље, да на земљи издржи казну, како би се могао удати у опроштење од небеснога.

Тако се он борио читава два сахата у себи, мучећи се и одлучујући, а стари свештеник не одмицаше од њега. Најзад је борба била изворјевана и задобивена победа, и кмет Старк позва своју породицу и своју послугу, да се призна.

И он отпоче своју причу разговетним, мада доцне и уздрхталим гласом. Али при сасвим мукама, које убрзо наступиле пређење несвешћу и привађењима, све пропаде у читавоме току смешаногa бунцања. „Телеце мало, да ли тако боли?... Ходи, ја ћу ти помоћи, да изађеш из ватре, ходи овамо, животињице моја!... Мој стари, добри коњу, ти вала не мислиш, да те хоћу сагорети?... Не, добра животињо, та ја те нећу мучити. — А ти мило, бедно јагњенце, не треба и ти да у пламену пропаднеш. — Пријђите ми све, добре животиње, да бих вас могао хладити водом!... Воде... воде... гори! — О Боже, Боже, помози ми!"

*

Сутра-дан се растури вест о смрти кметовој по целој општини. Причало се, да му је био веома тежак смртни час, да је лежао у најјачој грозници и да је преко целога дана говорио нејасно. У своме грозничавом бунилу непрестано је уживкивао, да мора да спасе своју стоку из пожара. Љубав према животињама пратила га је до саме смрти.

Његова жена, која не слушаше, да су његове последње речи требале нешто значити, подиже му на гробу скупоцени крст са једним стихом, у коме се чистом, чистом животу обећавало вечито блаженство као награда.

Само је староме свештенику, њему једноме, овај догађај наизглед неколико пробденисвних ноћи. Покојник је до душе при чистој свести разломио печат исповести и отпочео да назује слободно, отворено признање. Али пошто оно ипак није било довршено и закључило се грозничавим бунцањем, а свештеник је међутим чуо од једног свог пријатеља, правника, да Друштво за осигуравање од пожара не би могло само на основу тога да истакне своја тражења одштете од породице покојникове, — он пусти да ствар иде својим током.

При свем том одржао је на гробу Старковом веома дирљив говор, који се носиво свију срдаца, ма да нико није могао појмити, какве су неке могле имати напомене о моћи човечје савести, о казњу и испаштању са једним тако исправним, строго поштеним човеком, као што је био покојни кмет Старк!

Ј. У.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

1.

„Алекса Јовановић, трговац на П. — продао је један свој дућан Илији Марковићу°ова., за 1.200 динара, па је о тој продаји издао Илији и писмено признање, потврђено Првостепеним *Судом*.

Продаја ова била је 1892 године.

На две године после ове продаје, и после потврђивања поменутог писмена, Павле Старчевић, поверилац Алексин, стаће интабулацију на поменути дућан.

Интабулација ова буде уважена, и суд о њој извести повериоца Павла и ранијег сопственика Алексу, а купац Илија, који је по праву куповине ушао у дућан још 1892 год. није о томе ништа знао, јер му то није јасно ни поверавано, — ни проглашен а ни суд.

Пре 2 године, Павле тужи Алексу за дуг, и пошто је добио одлуку решење, подноси ово полицијској власти на извршење, тражећи да се заплаћа извршни на интабулисаног дућана.

Полицијска власт узме у позив поменути дућан, без обзира на уговор између Илијину, да је он сопственик.

Верујући у своје право, Илија није писмено протестовао против пописа код полицијске власти, али код је ово извршна продају дућана, онда он изнаи жалбу Првостепеном *Суду* против продаје његове имовине, и подносе поменуто писмено, које му је о продаји дућана издао Алекса.

Пресуђења Суд одбије Ђину од тужбе као неуредне, изјављене, да писмено потврђено судом о продаји овога дућана, нема предности према трећем, који није уговарач, јер, осим, није издато у форми, коју прописују §. 292, 298 и 299 грађ. закона.

Да ли је овакво гледиште Пресуђења Суда правилно, и може ли се човек лишити своје имовине на овакве начине?

II.

„Сотир Павловић, из Калуђерице, купио је извесно имање од једног одбеглог Арнаутина.

Пре него што је суд потврдио тапију о овој продаји, Павле Јовић онд. поново је парницу о прочем праву отказне, доказујући, да је то имање господарџук, а не приватна својина Арнаутина.

После дуге парнице, на поклетву је Павле одбијен, јер је утврђено, да ово имање није било господарџуки, него својина, и да је Павле на овом имању био прост закупац за време рата, па како је Арнаутин побегао, он је остао на истом, и у међувремену од ослобођења до данашње, подизао на овоме кућу и остале зграде.

Сада земљиште уступљено је пресудом Арнаутину, и како је Сотир по праву куповине ушао у његова права, то је, наравно, право Арнаутина прешао на њега, а он је од поличајске власти тражио, да му се досуђено имање преда.

Кад је приступљено предаји имања — земље, онда је Павле изјавио, да он нема ништа против тога, да се Сотиру уступи земља, али нако он на једном делу ове ниве кућу и још неке стаје, које су неосновна својина његова, јер их је он подигао, а пресудом ниси досуђене Арнаутину, па по томе ни Сотиру, нити је поменим спором расправљено тај одношај, он је тражио, да се не тиче зграда ње покрене.

Среска власт стоји сада пред питањем: како ће извршити судску пресуду, кад ни имању постоје и грађевине, које пресудом ниси досуђене, а збила су подигнуте од стране Павлове?

III.

„Врло су чести случајеви, да појединци трпе уверење од општине, како њиву односно земље, односно ни је потребно по §. 471. грађ. суд. поступка, како би могли отуђити извесни део овога имања и издати тапију.

У оним случајевима јављају се за суд многе неприлике.

Тако, право није нигде записано, односно хектара одговарају оној мери од шест дама орања. Даље: ко који ће се начин то утврдити — премером или подацима из пописних књига.

Ако се прибегне овоме последње, онда шта ће се радити у случајевима, кад је неко уписано више него што у стварн има, па ће тако ослањајући се на њиву, он остао без онога дела, који по закону треба да има, или обрнуто, кад је који уписао мање, те му се тако опет отуђена продаја и онога дела, који би иначе могао продати?

Моли се уређивање за потребно објашњење.

IV.

Суд општине мирошевачке, актом својим од 17. ов. м-ца Бр. 1292, пита:

„За напаљају приватних дугова, власт, среза л. — — чиог, продала је једно парче земље Павлу Гајићу, тежаку из Смрдљановца, и како против продаје није било жалбе, то је купац положио изашчитирану суму.

Суд општински, мимо је среску власт, да ће новац, добивен за ово имање, послане преко 300 динара, жалиоц Павле дугује на име пореза за ову и прошлу годину на имање, које нам у овој општини.

Среска власт прања овај акт општински и трами да још се дани: колико Павле дугује пореза само на продато земљиште, те да само тај порез пошље, јер вели, за овога имања не може да се наплаћује порез за остале пореле.

Да ли је овакво гледиште среске власти правилно, или је она дужна, да пошље све тражени порез?

* * *

На ова питања одговарамо:

I.

Схватајући погрешно наређења §. 292, 298 и 299 грађ. законика, а пророчито законодавног решења од 12 јуниа 1350 год. ВБр. 1197 пашу су судови редовно узимали, да је тапија једини законски доказ о својини непокретности.

У томе се толико далеко ишло, да је чак и општа седница Касационог Суда, од 1874 г., донела овакву одлуку:

„За пуноважност предаје непокретног имања према трећем лицу, које није уговорач, нужно је да се овај пренос убаштини по §. 292, 298 и 299 закона грађ. што је код нас све једно — продаја мора купцу судом сеф. потврђену тапију да изда, по решењу од 3. јуна 1850 г. ВБр. 4197. (Види збирке Ст. Максимовића. Дакле и ако је уговор пуноважан и закључен, ако није убаштинен по изворима, имаће непокретно сметра се као својина продавчева, и нако такво оно може и од трећега сваког за рачун продавчев натабулирано бити, са на да га купац у овинтичкој државини има, изузимајући једино случај, ако је прописано време за застарелост протекло*.

Наслањајући се, на ову одлуку, судови су, како што напред рекосмо узимали, да писмена о продаји, потврђена судом, као што су уговори, немају све предности, коју има тапија, па су у самим случајевима, разним овоме контрактном случају, признавали веће право интабулације, које је дошла и на годину и две дана после продаје, над само није била издата тапија.

По томе је, сигурно, основу, и суд Пресуђења одбио Ђину од тужбе, доказавајући тако, да се продаја његова неосновна својина за рачун дуга Аленсиног, од кога је он дуван купио, али такво је одлука судска незношита, и она је нета.

То је утврђено најновијом одлуком опште седнице Касационог Суда, од 13. овог м-ца Бр. 4765, у којој се врло лепо прилазе за предаче свако писмено о продаји, утврђено судом, нако и све остале јавне исправе, за разуму оцену прилика, под којима су оне поникле.

Према овоме, свако писмено о продаји, утврђено судом, које би продају обележавало у смислу §. 295, грађ. закона, било би равно тапији по предности и према трећем лицу које није уговорач.

Интересантно је, да је Министар унутрашњих дела, у распису своме од 12. јуна 1891 год. ПБр. 9402, износећи важност тапије, био обавештавајући у опсеи среза пагања, на уз тапију признавао као доказ и остале јавне исправе.

—

По што смо ми већ била написали овај одговор, изашао је чланак у „Гласу" бр. 43., од М. Ст. М. у коме он вели, да је она прва одлука и садашње одвојено мишљење мањине, правилније, али ми остајемо при своме одговору.

II.

Ако је стаље ствари онаког онако, како је престављено питањем под II, онда овде стоји случај §. 278 грађанског законика, а власт не може истицати Павла на куће и остала зграда, нао и земљишта на коме су ове, све дотле, докле се овај одношај не расправи судским пресудом одлитто од спора, што га је Павле водио против Арнаутина о прочем праву отказна.

Онога, који је у слабијем праву треба увутити на суд, на кад о томе изађе пресуда, онда ће се њоме допунити рашње донешено.

III.

Питање о издавању уверења објашњено је у бр. 30. и 31. од прошле и у бр. 40. од ове године, те сада нећемо о томе много говорити.

Сада имамо да додамо само то, да се земљишна имања може утврдити само премером, те се, по томе, за издавање уверења не сме узети нако основина пописна књига В...

По §. 471. грађ. суд. поступка једном земљодељу треба да остане нет дана земље, без куће и окућнице, рачунајући у дан орања 1600 кв. хвата.

Између квадратних хватова и квадратних метрова, претварач је 3·60 и овај број множен са бројем 1600, даје резултат 57·60 или 57 ара и 60 кв. метара, што опет множено са бројем дана нет, даје резултат 2 хект. и 70 ара, колико један земљодељац треба да има по §. 471 грађ. суд. поступка.

V.

Греши полицијска власт ако мисли, да држава може наплатити порез из новаца, добивених продајом каквога имања, само на дотичну парцелу а не и остала имања јер је државно право пречестено и простире се на целокупну имовину дужникову.

Ово питање расправљено је у 30 и 31 броју од прошле године, а у чланку: „једам заборављени закон."

По правилу, које смо постављи да не дајемо нама објашњења на питања, која су већ објашњена, ми сада упућујемо суд. да тамо нађе одговора на постављено питање.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Косту Јовановића, Цигањина из Прокупља, оправљеног због краће стоке, тражи начелник среза параћинског актом Бр. 15048 Коста има 16—18 година, средњег је стаса, носе плаве, у оделу је сушеном. Пропаћеног треба спровести страпарцем поменутом среском начелнику или управе града Београда с позивом на акт Бр. 22106.

Тодору Аврамовићу, аднару из Београда непознати лопов украо је 21. тек. м-ца два пара чакшира од белог сукна и побегао. Нарепрје се тражење. Акт управе гр. Београда Бр. 31771.

Милана Дастанцу, бив. слугу, који је покрао разне ствари Димитрију Витковићу, обућару из Београда, тражи управа града Београда, актом Бр. 31991. Милан има 25 год., високог је раста, крупан, правомаљаст, дугих бркова. Пронађење треба стражарско спровести управи града Београда.

Тодор — Тоша Јовановић, из Крушевца, ноћу између 20 и 21 ов. м-ца извршио је крађу свом другу Антону Митровићу, рудару из Сенског рудника, с киме је у једном стану био, и том приликом однео му ове ствари: један пар штофаног црног одела новог, један капут и панталоне од другог пара одела полусиног, три кошуље мушке беле, две шлафајанке на прсима шарене, један пар вунених наруквица, један мали пешкир, два налуна сапуна, једну златну бурму, три пара чарапа, један пар обуће. Украдене ствари вреде 150 динара. Тодор је висок, доста крупан, има 25—30 година, лице округлим рамењима, у опште је примамљаст, има равно лице, бркове црне и велике. Позивају се све полицијске власти, да Тодора и покрадену живо потроше и најденог спроведу начел. окр. моравског с позивом на Бр. 13786. УБр. 31779.

Вилхелм Јонас, машинист воденични, стар 45 година, сув, средњег раста, браје се, дугих црних бркова, 12 ов. м-ца побегао је из Београда и одмах ближаре, које је његови љубавница Катинка Лаиг, служавина украла свом газда Ђорђу Илићу, трг. овд.

Он је одмах златан сахат са ланцем, златан брош, златан прстен и златну гривну.

Моле се све полицијске власти, да живо потраже Вилхелма и са покрадом спроведу управи града Београда с позивом на Бр. 30460. Тако исто умољава се свака овај, који буде ишта сазнао о Вилхелму или покраденим стварима, да то достани најбливој полиц. власти. Вилхелм је пре кратког времена био машинист у воденици Данчевићевој у Прокупљу, па је могућно, да се је склонио опет као машинист у каквој воденици у унутрашности.

Ноћу између 24. и 25. т. м. ове год. непознати крадљивци, из отворене штале, украли су Вавилиру М. Јевтићу из Васиља, два вола главе сиве, стара по 3 год. без рошиша са жигом „В/П.“ Познавају се све полиц. власти, да крадљивце и покрадну живо потраже, и најдене спроведу начел. ср. у Кнажевцу, с позивом на Бр. 19567. Убр. 32041.

Мито — Милан Илић, Цигании, који је био под истрагом и у притвору среза колубарског, због крађе стоне и прављења лажних исправа, побегао је из притвора. Он има 20 год., средњег је раста, округла лица, малих ретких бркова, нешто мало буљавих очију, пре је као и сви Цигани, у оделу је сукненом; на испиту изјављивао је да је родом из Горње Топлице, он је по занатју из окр. смедеревског. За одбеглим крадљивцем парепрје се живо трагање. Акт управе града Београда Бр. 30462.

Димитрије Татомировић. На дан 10. октобра т. г. непознати лопов украо је 122 помазарећих коња, у вредности 302·40 динара, Хајриху Фајштеру трг. из Београда.

Одмах по истрази, полиција ухвати овог лопова у Пожаревцу заједно са покрадом. На њем сам његовом саслушању, код начелства пожаревачког казао је да се зове Димитрије Ђорђевић, трговац из Београда. Међутим, кад је доведен у Београд изјавио је кварту сасвим супротно да се зове Драгутин Бошић. Упитан зашто мења име, казао је као разлог: да не би изгубио капитал, који је уложио у коње, јер их је из Д. Милановца за Дубравицу експедовао на име Димитрија Ђорђевића.

У тому дође истраге дошло се, да ни ово друго име није право, већ да се овај Драгутин презиже Татомировић, и да је родом из В. Градишта. Ово су тврдила два сведока, који су га познавали. Том приликом сазнало се, да је 1889 године у друштву са још 5 другова извршио једну крађу у В. Градишту, због чега је у своје време и кажњен.

Лични опис: средњег раста, сувоњав, има црну браду у шиљ, нос прав, у опште смеђ, стар 33 године. Од одела има на себи: прни фелцани шешир, зеленкасте панталоне и прни сако капут.

Управа града Београда позива све полицијске власти и општинске, и грађане моли, који на шта буду сазнали о овоме лопову, да њој — управи — јаве, с позивом на акт Бр. 30461.

Мита Милан — Илић Јанковић, побегао је 23 октобра ове год., из притвора среза колубарског, пошто је ангажу прозвано. Оправљен је био за крађу свиња и прављење лажних исправа. Има од прилике 20 год., средњег је стаса, црне мати, округлог лица, пре крупне очи мало буљаво, малих још ретких бркова. У оделу је сукненом. Позивају се све полицијске власти, да Миту живо потраже и најденог спроведу начелству окр. крупањачког, с позивом на Бр. 16975. УБр. 32288.

Непознати крадљивци, ноћу између 19. и 20. октобра ове год., улевшени отворали су обор Харистотела Харисијадеса, трг., из Ниша, који постоји близу „Аделаиде“, и из истог украли су две дебеле свиње, у предности 240 динара. Моле се све полицијске власти, да живо потраже крадљивце и покрадну, и најдене спроведу начел. окр. нишког, с позивом на Бр. 21609. Убр. 32139.

ПРОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Решењем начелства окр. подринског, од 8 октобра ове год. Бр. 13252, које је објављено свима полицијским властима у земљи и преко службених новина, позват је Илија Бујановић, бив. осуђеник, из Босне, који се одметнуо од власти у намери да чини казнена дела, да се у року од 15. дана сам пријави на којој најближој полицијској власти. Како је овај рок протекао, а Илија се није хтео јавити ни једној власти, то га је начелство окр. подринског решењем од 24. ов. м-ца Бр. 14131., а на основу члана 3. закона о хватању и утамањивању хајдука, огласило за хајдука, с тим да је од дана слободно сваком убити га. УБр. 31978.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

Ноћу између 9. и 10. октобра, изгорела је салаш Јовану Милану и Симеуну браћи Лукићима из Новајског Салаша.

10. октобра. Пазар Рађановићу из Д. Грбице, округа крагујевачког, изгорела три сена и два плаета отаве.

11. октобра. Милутин, син Станке Тодоровић, из Завидњаца, среза лужничког, њен обешен.

12. октобра сукобили су се Арнаути са пашим пограничним стражарима на граници топличког округа. У том сукобу на пашој страни остао је један мртав.

13. октобра. Раденко син Јована Ђорђевића из Кавјића, среза јабланичког, обесио се на тавану своје куће. Раденко је војни стални кадра и као болестан био је код своје куће, па услед дуготрајне болести обесио се. Ово је утврђено и увиђајем на лицу места.

БРОЈ 45. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 8. НОВЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за писара прве класе управе вароши Београда, Андру Н. Динића, напредног писара прве класе начелства округа ваљевског и вршиоца дужности писара среза подгорског;

за писара друге класе управе вароши Београда, Милана Кондића, писара друге класе начелства округа београдског, а вршиоца дужности писара среза грочанског;

за писара треће класе управе вароши Београда, Петра Г. Протића, напредног писара друге класе начелства округа подринског и вршиоца дужности писара среза мачванског, — по молби;

за писара друге класе начелства округа београдског, Милоја Радуловића, писара исте класе начелства округа пожаревачког, — по молби;

за писара прве класе среза врачарског Драгутина Стајевића, писара исте класе среза грушанског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза грочанског, у рангу писара начелства друге класе, Николу Марића, писара исте класе начелства округа београдског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза косанјског, у рангу писара начелства друге класе, Тимотија Вукадиновића, практиканта среза загланског;

за писара друге класе среза колубарског, округа београдског, Алексу Ресимића, бив. среског писара исте класе;

за писара прве класе среза косанјског, Светозара Јовановића, писара исте класе среза посавског, округа београдског, — по потреби службе;

за писара прве класе среза посавског, округа београдског, Јована Сјеницког, писара исте класе среза рачанског, — по молби;

за писара прве класе среза посавског, округа београдског, Милорада Наумовића, писара исте класе среза кључког, — по молби;

за писара друге класе начелства округа ваљевског, Чедомира Радовановића, свршеног богослова и бившег практиканта;

за вршиоца дужности писара среза колубарског, округа ваљевског, у рангу писара начелства прве класе, Чедомира Јанића, напредног писара прве класе истог начелства и вршиоца дужности писара среза посавског, у истом округу, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза колубарског, округа ваљевског, у рангу писара начелства друге класе, Душана Миљићевића, практиканта управе вароши Београда;

за вршиоца дужности писара среза подгорског, у рангу писара начелства прве класе, Данила Јовановића, напредног писара друге класе начелства округа подринског и вршиоца дужности писара среза мачванског;

за вршиоца дужности писара среза подгорског, у рангу писара начелства друге класе, Радомира А. Лазића, практиканта управе вароши Београда;

за писара прве класе среза посавског, округа ваљевског, Косту Добрића, писара исте класе среза златиборског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза посавског, округа ваљевског, у рангу писара начелства друге класе, Витомира Денића, напредног писара друге класе начелства округа врањског и вршиоца дужности писара среза јабланичког, — по молби;

за писара друге класе среза тамнавског, Велимира Протића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза власотиначког, Косту Протића, писара исте класе среза прокупачког, — по потреби службе;

за писара прве класе среза јабланичког, Војислава Марјановића, писара исте класе среза моравског, округа нишког, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза јабланичког, у рангу писара начелства друге класе, Михаила Антонијевића, практиканта управе вароши Београда;

за писара друге класе среза лесковачког, Ђорђа Матејића, писара исте класе среза пожаничког, — по молби;

за писара прве класе среза пчињског, Бранка Јовановића, писара исте класе среза лепеничког, по молби;

за писара прве класе среза пожаничког, Ристу Протића, писара исте класе среза прокупачког, — по потреби службе;

за писара прве класе среза грушанског, Љубомира Радосављића, писара среског исте класе у оставци;

за писара друге класе среза грушанског, Илију Ј. Поповића, писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, — по молби;

за писара друге класе среза крагујевачког, Владимира Животића, писара исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, по потреби службе;

за писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Божидара Радовановића, писара исте класе среза драгачевског, по молби;

за вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа крагујевачког, у рангу писара начелства друге класе, Светислава Ж. Јанковића, практиканта истог среза;

за писара друге класе среза лепеничког, Живојина Манојловића, учитеља;

за вршиоца дужности писара среза лепеничког, у рангу писара начелства прве класе, Бранка Вукојевића, писара друге класе управе вароши Београда, по молби;

за писара прве класе начелства округа крајинског, Драгутина Радовановића, писара исте класе начелства округа тимочког, по молби;

за писара прве класе среза кључког, Михаила Б. Јовановића, писара исте класе среза неготинског, са седиштем у Радујевцу, по молби;

за вршиоца дужности писара среза кључког, у рангу писара начелства друге класе, Милорада Радовића, практиканта управе вароши Београда;

за писара друге класе среза крајинског, Михаила Ć. Илића, писара исте класе среза рамског, по потреби службе;

за писара друге класе среза неготинског, са седиштем у Радујевцу, Божидара Ристића, писара исте класе среза кључког, по потреби службе;

за писара прве класе среза поречког, Петра Марића, бившег среског писара исте класе;

за писара прве класе среза поречког, са седиштем у Мајдан Пеку, Милана П. Срећковића, комесара железничке полиције у Нишу, у рангу среског, писара прве класе, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза жупског, у рангу писара начелства друге класе, Драгомира Нешковића, практиканта среза студеничког;

за писара друге класе среза ражањског, Милована Јовановића, писара исте класе среза крагујевачког, по потреби службе;

за писара прве класе среза расинског, Николу Обрадовића, писара исте класе среза таковског, по потреби службе;

за писаре прве класе среза трстеничког: Душана Богдановића, писара исте класе среза параћинског, по потреби службе и Стевана Бошковића, среског писара исте класе у пензији;

за писара друге класе начелства округа моравског, Ђорђа Д. Павловића, практиканта Управе варошн Београда;

за писара прве класе среза беличког, Милутина Јовановића, писара исте класе среза пиперског, по молби;

за писара прве класе среза беличког, Драгутина Пантелића, интабулационог протоколисту четврте класе јагодинског првостепеног суда;

за вршиоца дужности писара среза беличког, у рангу писара начелства прве класе, Јована Спиридоновића, писара прве класе начелства округа смедеревског, по молби;

за писара прве класе среза левачког, Јована Н. Михаиловића, писара исте класе среза трстеничког, по потреби службе;

за писара прве класе среза параћинског, Драгомира Митровића, писара исте класе среза расинског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза параћинског, у рангу писара начелства прве класе, Љубомира Јоцића, писара прве класе начелства округа моравског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза параћинског, са седиштем у Сењу, у рангу писара начелства прве класе, Петра Миљићевића, вандредног писара прве класе начелства округа крушевачког, и вршиоца дужности писара среза трстеничког, по потреби службе;

за писаре друге класе начелства округа пиперског: Васу Алексића, практиканта Управе варошн Београда, свршеног правника и Николу Милошевића, практиканта среза врачарског;

за писара прве класе среза алексиначког, Александра Грујића, писара исте класе среза беличког, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза моравског, округа пиперског, у рангу писара начелства друге класе, Атанасија Црвенића, бившег полицијског писара;

за вршиоца дужности писара среза алексиначког, у рангу писара начелства друге класе, Предрага Обрвненевића, вандредног писара друге класе начелства округа ужичког и вршиоца дужности писара среза пожешког, по молби;

за писара прве класе среза пиперског Милана Ђукића, писара исте класе среза косаничког, по молби;

за писара прве класе среза пиперског Борисава Милосављевића, писара прве класе књажевачког приостепеног суда;

за писара прве класе среза пиперског Милорада Јовановића, писара друге класе истог среза;

за вршиоца дужности писара среза сврљишког, у рангу писара начелства друге класе, Драгомира Крстића, вандредног писара друге класе начелства округа врањског и вршиоца дужности писара среза неготинског, по молби;

за писара друге класе среза белопаланачког, Милана Б. Исаиловића, писара исте класе среза трнавског, по потреби службе;

за писара прве класе среза пиперског, Димитрија Гавриловића, писара исте класе среза параћинског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза ваљубовачког, у рангу писара начелства друге класе, Ђорђа Б. Церовића, практиканта среза пожаничког;

за писара прве класе среза јадранског, Симу Миленковића, бившег среског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза јадранског, у рангу писара начелства прве класе, Драгољуба Петановића, вандредног писара прве класе начелства округа подринског, и вршиоца дужности писара среза ваљубовачког, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза јадранског, у рангу писара начелства прве класе, Спасоја Милићевића, бившег полицијског писара;

за писара прве класе среза мачванског, Косту Д. Ђорђевића, писара исте класе среза колубарског, округа београдског, по потреби службе, без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства прве класе, Драгољуба Ђ. Јовановића, вршиоца дужности писара среза левачког, у рангу писара начелства друге класе;

за писара друге класе начелства округа пожаревачког, Ранка Трифуновића, практиканта управе варошн Београда;

за писара прве класе среза голубачког, Душана Атанацковића, писара исте класе среза мланског, по потреби службе;

за писара прве класе среза млавског, Тому Мутања, бившег полицијског писара;

за писара друге класе среза млавског, Живојина Белопавлића, писара исте класе среза бољевачког, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза млавског, у рангу писара начелства прве класе, Светислава Ј. Марковића, писара треће класе управе варошн Београда;

за вршиоца дужности писара среза рамског, у рангу писара начелства прве класе, Богољуба М. Марковића, практиканта среза пожаревачког;

за писара друге класе среза пожешког, Светолика Плећевића, писара исте класе среза качерског, по потреби службе;

за писара друге класе среза ћупријског, Велисава Ашковића, бившег среског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза ћупријског, у рангу писара начелства друге класе, Петра Алимпића, практиканта среза таковског;

за вршиоца дужности писара среза таковског, у рангу писара начелства прве класе, Мијаила Бекића, адвокатског писара;

за вршиоца дужности писара среза таковског, у рангу писара начелства друге класе, Стојана Бабића, бившег полицијског писара исте класе;

за писара друге класе начелства округа смедеревског Драгутина Б. Поповића, практиканта среза темнићског и Милована Радотића, практиканта среза грушковског;

за вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа смедеревског, у рангу писара начелства прве класе, Челомира Ал. Јевђенијевића, писара прве класе начелства округа тимочког, и вршиоца дужности писара среза зајечарског, по молби;

за писара друге класе среза подунавског, Радована Аћимовића, писара исте класе среза млавског, по молби;

за вршиоца дужности писара среза подунавског, у рангу писара начелства прве класе, Стевана Павловића, писара прве класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза орашког, у рангу писара начелства прве класе, Сану Лепчиновића, вандредног писара прве класе начелства округа подрињског и вршиоца дужности писара среза јадранског, по молби;

за писара прве класе начелства округа тимочког, Петра Златановића, вандредног писара прве класе начелства округа топличког и вршиоца дужности писара среза добричког, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа тимочког, Тихомира Ж. Поповића, практиканта Министарства унутрашњих дела;

за вршиоца дужности писара среза бољевачког, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Поповића, писара друге класе начелства округа тимочког, по молби;

за вршиоца дужности писара среза бољевачког, у рангу писара начелства друге класе, Гаврила Николића, практиканта управе варошн Београда;

за вршиоца дужности писара среза зајечарског, у рангу писара начелства прве класе, Младена Лаловића, вандредног писара друге класе начелства округа тимочког и вршиоца дужности писара истога среза;

за вршиоца дужности писара среза зајечарског, у рангу писара начелства прве класе, Васу Ј. Поповића, писара прве класе начелства округа тимочког и вршиоца дужности писара среза зајечарског, по молби;

за вршиоца дужности писара среза зајечарског, у рангу писара начелства прве класе, Драгомира Костића, пореника;

за вршиоца дужности писара среза зајечарског, у рангу писара начелства друге класе, Радула Т. Радуловића, практиканта начелства округа тимочког;

за писара прве класе среза зајечарског, Димитрија Петровића, писара исте класе среза бољевачког, по потреби службе;

за писара друге класе среза добричког, Милана Николића, писара исте класе среза зајечарског, по потреби службе;

за писара друге класе среза косаничког, Петронија Ивановића, писара исте класе среза прокупачког, по потреби службе;

за писара прве класе среза прокупачког, Петра М. Кузмановића, комесара железничке полиције у Ристовцу, у рангу среског писара прве класе, по потреби службе;

за писара друге класе среза прокупачког, Петра Миленковића, писара исте класе среза власотиначког, по потреби службе;

за писара друге класе среза прокупачког, Николу Ђурчића, пореника;

за писара друге класе среза аранђеловачког, Милана Пурића, писара исте класе среза златиборског, по молби;

за писара прве класе среза златиборског, Дамњана Величковића, писара исте класе среза подгорског, по молби;

за писара друге класе среза златиборског, Живка Марковића, писара исте класе среза ужичког, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза златиборског, у рангу писара начелства прве класе, Илију Главића, завредног писара прве класе начелства округа крушевачког и вршиоца дужности писара среза ражањског, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза пожешког у рангу писара начелства прве класе, Аксентија Ристића, завредног писара прве класе начелства округа моравског, са седиштем у Ћуприји, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза пожешког, у рангу писара начелства друге класе, Милорада Жеравчића, практиканта начелства округа ужичког;

за вршиоца дужности писара среза рачанског, у рангу писара начелства друге класе, Милоша О. Миића, завредног писара друге класе начелства округа београдског и вршиоца дужности писара среза посавског, истог округа, по молби;

за писара прве класе среза ужичког, Чедомира Перића, писара исте класе среза црноречког, по молби;

за вршиоца дужности писара среза црногорског, у рангу писара начелства друге класе, Илију Аранђеловића, практиканта управе вароши Београда;

за писара прве класе среза драгачевског, Сану Јел. Јовановића, писара друге класе истог среза;

за вршиоца дужности писара среза драгачевског, у рангу писара начелства друге класе, Драгомира Мујића, практиканта министарства унутрашњих дела;

за писара прве класе среза моравичког Радослава Берановића, писара исте класе среза косјерског, по молби;

за писара друге класе среза тршавског Драгутина Јанковића, писара исте класе среза љубићског, по потреби службе, без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за вршиоца дужности писара среза тршавског, у рангу писара начелства друге класе, Мирослава А. Настића, практиканта среза ваљевског;

за комесара жељезничке полиције у Нишу, у рангу секретара начелства друге класе, Николу Матијевића, писара прве класе среза тршавског; и

за комесара жељезничке полиције у Ристовцу, у рангу среског писара друге класе, Манојла Мрвића, бив. полицијског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. октобра. 1903. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за физикуса округа нишког, са седиштем у Нишу, Д-р Павла Јеитића, физикуса округа крушевачког, по потреби службе;

за физикуса округа крушевачког, Д-р Павла Боту, лекара општине крушевачке;

за физикуса округа моравског, са седиштем у Ћуприји, Д-р Миту Николића, физикуса округа топличког, по молби;

за физикуса округа топличког, Д-р Јована Ђокића, лекара среза и округа пожаревачког;

за физикуса округа смедеревског, Д-р Николу Велимировића, лекара општине смедеревске; и

за физикуса округа тимочког, са седиштем у Књажевцу, Д-р Димитрија Мишића, лекара среза загласког и тимочког, округа тимочког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. октобра 1902 године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р Радивој Вукадиновић, физикус округа тимочког, са седиштем у Књажевцу, на основу § 69. закона о чиновницима грађанског реда, по своју молби, отпада у стање покоја, с пенсијом, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. октобра 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р Ђура Гаврић, физикус округа нишког, са седиштем у Нишу;

д-р Јосиф Видаковић, физикус округа моравског, са седиштем у Ћуприји; и

д-р Јован Јовановић, лекар среза пландиштанског, округа врањског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, отпада у стање покоја, с пенсијом, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. октомбра 1903. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за начелника прве класе среза сврљишког Јована Б. Михајловића, начелника исте класе среза заглавског; и

за вршиоца дужности начелника среза заглавског у рангу секретара начелства друге класе, Манојла Дозаревића, вршиоца дужности начелника среза сврљишког у рангу секретара начелства друге класе, — обојицу по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра. 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Илија Главић, вршилац дужности писара среза златиборског, у рангу писара начелства прве класе, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпуста из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1903. године у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., од 18. октобра 1903 год., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у редовни сазив за 1903 год., које гласи:

да се село Радовањ, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине ракиначке, у срезу орашком, округа смедеревског, и образује за себе општину под називом: општина радовањска.

да се село Бикиње, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине мишевачке, у срезу голубачком, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: општина бикињска.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1903. године у Београду.

РАСПИС

Снима окружним начелствима и Управи вароши Београда.

Како је потребно, да све канцеларије државне имају на виду слику Његовог Величанства Краља Петра I. а како сад већ постоји могућност да сва надлештва набаве слику Његовог Величанства, то препоручујем свима старешинама полицијских надлештава, да за своје канцеларије набаве слику Његова Величанства, па да препоруче и општинама у свом подручју, да и оне то исто учине за своје општинске суднице.

Како нема државнога издања слике Његовог Величанства Краља Петра I., то је остало да се учини избор најбоље погођене и израђене слике Краљеве од приватних издања. И како је по оцени надлежних и стручних људи најбоље погођена и израђена слика Његовог Величанства Краља у издању г. Стевана Луковчевића, пошу је он умножио са самога оригинала познатог нашег сликара Буковца — то препоручујем свима старешинама полицијских надлештава, да ово издање слике Његовог Величанства Краља за своје канцеларије и набаве. па да исто издање и општинама препоруче за набавку.

Слика Краљевих г. Луковчевића издања има две величине, а цена им је утврђена на 15 динара веће, а 5 динара комад мање величине, без оквира. Оне се могу добити код г. Миливоја Поповића, овдашњег трговца. Величина слике је тако удешена, да се могу употребити и оквири стари.

Службено.

28. октобра 1903 год.

у Београду.

Министар унутрашњих дела,

Стој. М. Протић с. р.

Главни типови преступника

(по подацима савремене науке)

(Свршетак)

Најзад четврти тип преступника представљају *преступници под утицајем страсти*. Тај тип врло се јако разликује од три претходна типа, нарочито тим, што ту нема ни најмање могућности да се извесе какво било анатомско или психично одступање од норме. На против преступници из страсти бивају, већим делом, врло правилно развијени људи, који се осим тога одликују врло развијеним нравственим осећањима. Једино што би се код њих могло узети, за неку аномалију то је њихов претерани алтруизам, претерану потребу љубави и дружења, које обично и бива најближи узрок, који их наводи да изврше овај или онај преступ. У опште се може казати да, ако урођени преступници скоро свакад престављају анестете, тупоглаве и безосећајне народе, то преступници из страсти, на против, скоро се увек јављају као складни људи, и осетљиви до крајности. Кад је неки Курти довео да га је његова љубљена изневерила и одбацила га, онда он купи кућу преко пута њеног стана, да би само имао могућност да види, — не њу саму, него само прозор од њене собе. Он је убуђено показивао својим друговаима столицу на којој је „тај анђео,“ како је он називао своју љубљену, обично седела. А после неког времена он је „тог анђела“ убио. То је тако исто као што је Да-Хита кад није могао више ни говорити, ни видети се са својом љубазницом, коју је после тога и убио, он је по читаве сахате стајао пред њеном кућом, наслоњивши уво на зид, да би само чуо шум од корака њене драге.

Заједно с тим, такви преступници по што изврше свој злочин, никад не падају у ону дубоку апатију, која је карактерна урођеним преступницима; него, на против, они одмах показују најсилније кајање, које их по некад доводи и до самоубиства. Ципријани, чим је убио жену, одмах је скочио с прозора. Сајд, уверивши се да је Кашебу престао дисати, с места се ударио ножем у срце. Клуади кад је свршио са својом љубљеном, почео је обасипати њену лешину врелим полупцима, а затим је попио азотну киселину, а кад су га спасли од отрова, он је онда зубима прегризао себи вене на руци. Они од преступника из страсти, који не прибегавају самоубиству, обично се одмах предају суду, отворено, са свима појединостима, и шта више у неколико и увеличавају, причајући као су извршили своје преступе, а затим навалују тражећи да их суд строго казни. У одличној расправи Холцендорфа наведена је намењу осталога, подробно врло поучна историја два преступника из страсти, Мијерса и Коригата, који су доцније, под утицаном осећања силног кајања, постали једни од најбољих и најодапнијих мисионара.

Страсти под чијим се утицаном врше, обично престоји, никад не долазе у категорију оних страсти, које полако сазревају у људском срцу, као што је, на пример, честољубље. Оне се обично односе искључиво на категорију таквих страсти, које одједанпут нападају на човека, које овлађају целим његовим бићем, и не дају му ни минута да се промисли. Већим делом то су најплеметније, најузвишеније страсти, које су само својствене човеку и под наносним уплином субјекат делује увек потпуно подударно с уврођена, који су их нападали, код Леоне такав је узрок био промена љубавника, — промена коју су још више загорчале подсмеване; код Виране — искоришћавање потпуно свежих последица тажења супружанске верности; код болесног Булен-Сурова бездушност женина, која је, држећи да је он заспао, сасвим гласно разговарала с њеним љубавником, о његовој блиској смрти. Орсини, Сајд, радили су из најчистијег патриотизма, на ватрене жеље добра својој домовини, ради чега су се и решили да убију оне, које су сматрали за највеће непријатеље своје домовине. И скоро увек у таким случајима између замисли и извршења те замисли протиче је врло кратак размак времена: код Булеа свега неколико часова, код Виране само неколико минута, што никад не бива у случајевима ни код урођених преступника, ни код криминалоида.

Најзад преступници из страсти никад нису ни мало подли и лукави; код њих нема никад посредника; на и оруђа за преступ они никад не спремају раније, него се обично послуже оним, што им у даном трепутку најближе дође на руку — овде зубе, овде, по некад какве макаве, какво било парче гвожђа или дрвета, — једном речи они се у том трепутку понашају са сним као сумануте.

Тој категорији врло често припадају и политички преступници. Њих доводи до проливања крви већим делом партијска сагнативам. Такве природе врше преступе, при чему често жртвују и себе, увек су уверене да чине добро дело, чиме заражавају и друге. У Перзији, после покушаја Бабија, могло се видети, да су људи који никад нису припадали секти бабиста, прибегавали лажним тврђењима за себе, да би само имали могућности да поделе његову судбину и да умру заједно с њим. Не може се одрећи ни то да се преступници из страсти врло често одликују јаким умним способностима. — Такви су главни типови преступника, у колико је, у данашње време, успела да их поучи кримино-антрополошка школа Ломброзова.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Можда би од огромне важности било, кад би се граница казнимости од једанаесте на шеснаесту годину помакла, јер би се тада они, који мисле, да је претња казне као и сама казна нешто у погледу младих криваца, без чега се не може, могли увернти, да је ово једна врста самоограничења и што је и дало повода комисији, да се у своме предлогу руководи; можда би тиме противници свога помицања границе казнимости на шеснаесту годину оваком једном нашем забилном схватању стања створи извесну концесију учинила, те према томе, нама преступачији биле и у место пристрасне критике, они би нашим мислима можда објективну критику посветили.

Но томе се комисија свакојако не могаше прилагодити, — и она се радује, што је по једногласном одобрењу готово већине давалала мишљења у погледу поступања с младим злочинцима и чланова берлинске конференције двапаеста година напуштена као граница у погледу казнимости младих, и што се је наречитим (прописима) предложима створила гаранција тако, да се на младе деликвенте од од 12—18 год. може применити казна или одштетање што све зависи од избора шта ће за једно тако младо дете бити корисније. Децу од двапаесте до четрнаесте године старости треба отргнути од несразмерне казне, коју би безусловно требало заменити васпитањем. Јер се не само с могућношћу већ и са сигурношћу може тврдити, да, када би се судији оставило, да би исти у оваким случајевима готово увек ово последње наређивао.

На основу свега овога је у првој постанци, која је при крају ове књиге изложена, нашто: „Ко у моменту извршења каквог кривичног дела, четрнаесту годину није навршио, не може се због истог кривично гонити.“

2. Односно тумачења § 55 крив. законика за Немачко царство, који говори о граници казнимости у погледу младих, постоји свађа, да ли је истим пребрађеном неурачунљивост детета означена или је истим само формално изговорено, да деца због крив. дела не могу кажњена да буду; у овоме напоштају, ово се питање не би узимало у обзир, када исто не би практичке вредности имало а која се као нужна показује, да се овде спомене. Без икаквог коментара о томе, које је од горе поменута два мишљења правилније, комисија не ће нашта друго да каже, да ово што је мало пре речено, да у будуће деца пре четрнаесте године не треба због крив. дела кажњена да буду. Питање о урачунљивости према томе је са сим створено пуштено. Напрастнена зрелост, коју ми овде као предуслов за казнимост навесног младог лица захтеваме, није готово никаква претпоставка у погледу урачунљивости[1]. Дете у овоме међувремену степена старости може толико духовно развијено да буде, да може с кривичним правном намером извесно дело да учини; ово питање у поједином случају може судија расправити, када за то узрок постоји; питање о казнимости и некажњимости детета, не ће се овим додирнати.

[1] Једино обог прилагођавање старости, прилажемо ми нарастеној зрелости извесну важност у погледу крив. дела а који се као мерило у погледу кривичне одговорности има сматрати. Код нарастлих народа степен је зрелост безусловно нужна. Одрастао који, без да је душевно болестан, услед своје нарастеле неразвијености, своју закону подлеже и крив. дела учини, не може никада као напад за се пуста. Овим се није овде да поклапи, из напоре који су управљени специјално на то, да се нехалне рекулвености и лаке службеји, које се као последица потпуне неразвијености показују које су као резултат овога, код њега су сва особаје потпуно укртљена.

Практична важност лежи на са свим једној другој страни[1]. Поље ли се од овога основног начела, да неказњивост деце почива на овој од стране наше усвојеној неурачунљивости, то је онда њихово кривично дело неказњиво, па према томе наговарање, помагање, учешће у опште, у колико о истом у погледу прив. дела код деце може говора бити, такође неказњиво морало остати. У најбољем случају, наговарач би се онде могао у крајњем случају као учинилац сматрати а коме је дете једино као оруђе послужило на би се, према томе, исти једино и имао казнити. Ово ослобођење од кривичне одговорности помагача, подстрекача и учесника било би веома опасно и неоретно.

(Наставиће се)

Д-р Андра Гавр. Живковић.

ПОЛУДЕЛА

— Ги де Мопасан —

Полудели ме необично привлаче себи. Они људи живе у земљи пуној тајанствености, очној најређих снова, у недостижном путу лудила, у коме почиње нова егзистенција свему ономе, што се на земљи видело, свему што се волело и радило. Та егзистенција стоји ван свих закона, којима би се могао савладати људски разум. За њих не постоји ништа немогуће, нестаје невероватности; чаробност постаје стварност, а непридност им изгледа са сим обична стварност; по њиховом мишљењу све се дешава и све се може десити. Они ни од чега не зазиру, да би могли уклонити сваку препреку која им је на путу. Једна њу њихове воље, која лебди по пространима, довољна им је да досегну све благо овога света; они уживају све могуће сласти, увек су млади, увек млади и увек омађени. Једино они могу да буду срећни на овоме свету, јер само због њих и постоји стварност.

Веома се рало бавим њиховим заблудним духом, као што се човек рало бави земљиштем, у чијим најнижим дубинама жуборя непознатa река, о којој се ништа не зна од куда долази и куда иде.

Никаквога циља нема проучавати у те недогледе, јер је то на крају крајева вода слича нета, као и она што је видимо на беломе дану. Тако исто нема никаквога циља проучавати душу полуделога, јер чак и њихове најређе мисли већином су у основи већ познате, а изгледају особите само за то што их разум не везује.

На пиан ме полудели веома привлаче и сваки дан им се враћам.

Једнога дана посетих, једну лудницу, њен ме је лекар пратио, па ће ми рећи:

„Показ'ћу вам један веома интересан случај".

Рекавши то отвори једну ћелију, у којој је седела у великој наслоњачи једна још лепа жена, од својих четрдесет година, и пажљиво посматрала своје лице у своме маломе огледалу.

Чим нас је приметила, подигла се и побегла у крај собе, узела са столице један вео, брижљиво покрила њиме лице, па се опет пратила к нама, поздравивши нас поклоном.

„Но?" упита доктор, „како се осећате од јутрос?"

Она дубоко уздахну.

„О, рђаво, врло рђаво, господине; свакога дана добивам све више бора!

„Али није" продужи доктор са убедљивим изразом лица; „верујте ми, ви се варате!"

Она се приближи и стаде му шапутати:

„Не, ја знам то тачно. Јутрос сам избројала десет рупица на лицу више, три на левом образу, четири на десном и три на челу. То је ужасно, ужасно! Не смем да допустим да ме више нико од људи види, чак ни мој син, ни он! Изгубљена сам, пропала сам за свагда!"

По том паде она у своју наслоњачу и стаде јецати. Лекар узе једну столицу, седе поред болеснице и поче јој говорити побожним, утешним гласом:

„Добро дакле, показаћете ми их! Ја вас уверавам да то није истина. Једном малом операцијом може се све то отклонити".

Покретом главе одбијала је она то, не говорећи ни једне речи. Он јој хтеде скинути вео са лица, али га она чврсто задржа рукама. Он је опет отпоче опомињати и умиривати.

„Ви врло добро знате да сам увек успео да уклоним те гадне рупице са вашега лица, када сам га лечио; а кад не дате да их видим, како вас могу лечити?"

„Вама ћу показати", промрмља она, али не познајем тога господина, који вас прати."

„То је такође лекар, који ће вас и боље од мене моћи лечити".

На то скиде она вео, а од страха, раздражења и стида потрене сва до врата. Спусти очи земљи, окрете лице час десно, час лево и муцаше:

„О, је патим ужасно, што ме морате такву да гледате! То је страшно, зар не? То је страшно!"

Ја сам је извенаћен посматрао, јер она није имала ничега на лицу, ни пегице, ни тачкице, ни боре ни младежа. Држећи очи спуштене земљи, обратила се мени:

„Када сам неговала свога сина, тада сам напустила на се ову ужасну болест, господине; ја сам њега спасла, али сам себе упропастила. Жртвовала сам лепоту своју сиротом детету своме! Али ја сам учинила своју дужност; савест ми је мирна. Како ја трпим и патим, то зна само Бог!"

Лекар узе на џепа једну сликарску четкицу и рече:

„Допустите ми само, сне ћу ја то доцести у ред".

Она скрену свој десни образ, а он поче превлачити четкицом по њему. То је исто радио и по левом образу, по челу, па онда узвикну:

„Погледајте сада, нема више ништа; ама баш ништа!"

Она уже огледало, гледајне се подуже у њему са великом пажњом, са јаким налозом своје воље, не би ли ништа приметила; по том уздаху и рече:

„Не! Не види се ничега више; бескрајно сам вам захвална".

Лекар се по том даже, поздрави је, па изађосмо из ћелије, на којој закључа врата.

(Свршиће се)

Д. Банић

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

Љубоморна болесница. — Необична љубавна трагедија одиграла се недавно у једном месту крај Милана. Тамошњи окружни лекар д-р Ахило Барувалди, од својих тридесет година, лечио је био од дужег времена веома образовану, али и врло нервозну, госпођицу од двадесет и шест година, по имену Катанео. Она је, пак, таво досађивала лекару својом љубављу, да је овај напослетку био приморан затражити, да при његовој лекарској посети мора увек бити присутна и породица болеснчина...

Али ових дана дознаде болесна девојка, да се доктор намерава женити. Под изговором, да јој је веома поалило, буде лекар одмах позван. Он дође, прегледа болесницу, и док је писао рецепт болеснице опали из револвера, који је држала сакривен под јастуком, једнак метак право у лице. Затим скочи из постеље кроз прозор на улицу вичући: „Убила сам доктора!... Својеволно се предајем суду!"

Неки је сељак, који је туда случајно пролазио, прихвати и предаде карабинерима, који је одведоше у затвор.

Скачући кроз прозор болесница се само мало повредила. Али је зато сиромах доктор тешко рањен; метак из револвера пробијао му је кроз уста и разбио му целу вилицу. △

Шпанија је земља разбојничких романа. — Пет мађарских Цигана, напало је ту скоро близу Валенсије, у Шпанији, на једно путујуће позоришно друштво, које су сачињавали Руси и Аустријанци. Цигани су продрли у арену тих глумаца, отели су у новцу *двадесет хиљада* франака и две младе девојке Паулину Деметер и Љубицу Квицки. Кад је глумачка дружина приспела у Мадрид, пријави целу ствар аустро-угарском и руском посланству. Шпански министар унутрашњих послова, на траженье ова два моћна посланства, издао је свима пресетима наредбу, да се разбојници пошто по то пронађу и ухвате. У једној покрајини ухапшено је десет Мађара и осам Мађарица, на које је пала сумња да су извршили ово разбојништво...

Међутим, руски је посланик добио анонимно писмо, у којем се напомиње, да се девојкама не ће никакво зло напети, већ да оне могу, ако пристану, ступити у зако-

[1] У пракси судској за Немачко царство узака се на супрот већине мишљења немачких професора кривпаза, да у § 55 кр. зак. није неурачунљивост лица-говорника и пријка томе се узима, да је свучесник штао, помагајући и потакивајући зло делу једног опасног малог лица казнило. У колико на даље ова пракса буде остала, у толико се не ће никада узрок моћи појавити те да би законска наредба проширити требало, пракса, пракса никаквих разних теоретичара, која би требало изменити. Због тога би требало хитно законно регулисање, као што је случај горе у тексту, предлагати.

нити брак са имућним младићима. — Као што се види, браћа Цигани су у исти мах адвокати и дечије и мираз. — Међутим, вели се у писму даље, ако дечије не пристану на венчање, вратиће се својим родитељима здрави и читаве, разуме се, — уз добру откупнину.

Шпанске власти ревносно трагају, како би се с том ствари дошло на чисто, поштено протворени Мађари одрчну свако суделовање у овоме разбојништву. △

—

Предрасуде. — Пре кратког времена полиција у Петрограду ухапсила је *Ану Порин*, стару 17 год. за то што није имала пасоша, и осудила је на прогонство у место рођења — град Сарапул. На неколико дана пре него што ће се кренути на пут, чувари затвора опазише неко ране по њеном врату. Подигоше је одмах лекарском прегледу, и на велико запрепашћење видеше: да је осуђена дечорка стегнута гвозденим обручима преко плећа, груди и паса. Упитана за узрок ових обруча, несретно створење изјавило је: да их је добила од једног пустињака из околине Перма са налогом, да их носи пуних 10 година и тек после тога рока да се врати њему, па што ће их само он моћи скинути. Беше већ протекло 4 год. како је несрећница носила овај терет и сви разлози, који су нашли на то да је убеде о глупости коју овим чини, остали су безуспешни.

Један други случај, који се десио у Јермењској, у селу Бајандуру, још је интересантнији.

Њеки, имењу Вел. Петка и Велике Суботе неки Асмашасов заклао је, на самоме прагу црквеном, свога једнога сина, старог свега 7 месеци, и тиме га принео Богу на жртву. Позван да објасни овај свој злочин, казао је ово:

— Пре 2 год. био сам веома болестан, и сви лекови, које сам узимао остали су безуспешни. Већ сам у велико очекивао смрт, кад одједном усним један сан. У њему ми се јавио Јован Крститељ и кроз једну огромну варош одведе ме у једну дугу долину, где сам видео Господа како седи на златном престолу. Његово лице било је опаљено, очи велике а коса седа.

— Јоване, рече ми Господ, ја ти праћам здравље, али ми за то мораш принети на жртву сина, кога ћеш ускоро добити, и то онда над буде имао 7 месеци. Обећао сам што ми је тражено, а поред тога још и то да ћу моју имаовину разделити сиромасима. Сутра дан већ сам се осећао боље, а крез неколико дана са сним сам оздравио и све имање одмах поклоно приви сиромасима. Ускоро за овим, жена ми роди сина и Господ ме, тачно после 7 месеци, потсећа на обећање. На Вел. Петак изјутра пошао сам у град и купио нож, и у вече, пре службе, отишао сам у цркву и молио Господа за живот мога седмомесечног синчића, али узалуд. Одговор је био негативан. После овога није ми остало ништа друго, до да испуним своје обећање, што сам и учинио.

Опште мњење мишљења је, да је овог бедника требало пре послати у лудницу но у затвор, као што је истражни судија са њим учинио.

—

Цена једне љубави. — Један принц из Јужне Америке, продао је своју необично велику љубавну једном лекарју за 500 долара. Цена ова исплаћиваће му се у месечним ратама од по 5 долара. У случају, да купац умре пре продавца, љубавна има припасти лекарском удружењу у Њу-Јорку.

—

Дечији двобој. — У Брезовју, у Галицији, — како јавља „Нова реч", — догодио се двобој између два ђака другог разреда гимназије, који су се били заљубили у исту девојку. Они су се тукли на малих револвера на одстојању од десет корачаји и пуцали су више пута један на другога. Један је од дечака смртно рањен, други лако повређен. △

—

Несрећна љубав. — У краљевској палати Квиринали, у Риму, отровала се прошле недеље једна коморикиња. Бедница је одмах пренета у болницу. Мисли се, да је овоме самоубиству узрок несрећна љубав, пошто је ово чељаде иначе било здраво и живело у добрим приликама. △

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар пита ово:

„Јован Јовановић, сеоски газда из ове општине, има да плати 59 динара, на име трошкова око извршене секвизије над умрлим му братом, који је секвизију захтевао Јован, јер је сумњао да му брат није умро од природне смрти, већ да је отрован.

Среска власт наредила је суд, да наплату овога трошка изврши, или пошље попис имања, или најзад, уверење о немаштини.

На питање општинског суда, шалу се овај трошак сматра, да ли као кривични или не, полицијска власт није дала одређени одговор, него је казала да суд поступи по закону.

Општинском суду потребно је да зна: како се ови трошкови сматрају — да ли као кривично или грађанско потраживање, и према томе, могу ли се ови наплатити ако је дужник сиротиног стања по чл. 2, т. 8. зак. о таксама, или ће се наплата извршити у смислу ч. 471. грађ. суд. поступка, или ће се, по последњу, наплата извршити без обзира на поменуте законске благодејања?

Како је, као писар, треба да дам прави овоме послу, а ја сам мећутим, и сам у недоумици, ја молим за потребно обавештење".

На ово питање одговарамо:

Како се Јован не јавља у улози принца, него онога, који је од власти тражио да се крвавај њаће, ако би било правише у опште т. ј. ако би његов брат био власти отровиц, то се ни њега ни може одности нарочење т. 16. става другог ч. 471. грађ. суд. поступка, него се наплата трошкова има да реализује по закону о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља.

По члану, ако 9. т. 16. овога закона, трошкове ово секције плаћа крива страна, у овом случају Јован, јер је он захтевао секцију, која је, како се види, била непотребна.

Али, како последња реченица ове тачке дозвољава ту могућност, да трошкови ове врсте падну на терет санитетског фонда, ако се не би могли наплатити од дотичног лица, а међу тим не одређује ближе: да ли је та немогућност наплате апсолутна или релативна, то се овда разложно да извести закључак, да се и наплате оних трошкова има да врши опано и у овом смислу, како се врши наплата болничких трошкова цљена распису господина Министра унутрашњих дела, од 22. октобра 1898 год. Бр. 10705, који је свеопштен у 35 и 36 броју „Полицијског Гласника" од пр. год.

* * *

Е. М. рачуновођа општински пита:

„Као рачуновођа и писар општински, провео сам 23 дана на курсу као старешина II позива народне војске, у овој години.

Сирома сам чланов и платом издржавам себе, жену и децу.

Благајник општински не да ми плату за 23 дана, колико сам провео на војној дужности, наводећи да ми ова за то време не припада.

Ја опет мислим, да имам право на плату за време, јер ја ово време нисам провео ван службе по својој вољи, већ по наређењу државне власти.

Моли се уредништво за потребно објашњење.

На ово питање одговарамо:

По чл. 118. закона о општинама, у свима случајевима одсуства, где узми, паранно, и одсуство рали неупослања војних дужности, ако траје више од месец дана, плата се не губи.

У случајевима, нап. болести, ова се не губи за три месеца.

Према тоне, благајник греши што не издаје плату рачуновођи у случају који је напомен, јер у свакима случајевима, где је неупослања дужност према држави, но би требало узимати добит једном сиромаку чак ни тада, кад ово питање не би било јасно регулисано законом.

* * *

Сава Савић, из Ранића, продао је једну своју њиву Николи Илићу, општинару, још пре 15 година, и купац од тада узима ову земљу без икакна прекида и узнемиравања.

О овој продаји постоји просто писмено, потврђено општ. властима, а није издата формална тапија, те тако власт није ни извршила пренос ове њиве по пореским књигама на купца Николу, нити је, пак, он то сам учинио, те тако Сава и даље плаћа порез на ову њиву.

Обавештен сада о овој грешци, Сава је тражио од Николе да му врати сва порез, који је он до сада плаћао на њега, или Никола не ће да чује за то, и једва се силовно да му врати за последњих пет година а за раније године јер, вели, право њиховле застарело у смислу чл. 126. закону о порезу.

Моли се уредништво за потребно обавештење."

На ово питање одговарамо:

Закон о непосредном порезу, а имено чл. 126., регулише односај између држ. и појединаца, а не између саме последњих.

Према томе, застарелост, предвиђена поменутим чланом, каже само кад је у питању право државно према неповне пореском дужнику, а не и онда, кад се повеле спор између двојице грађана о наплати, о чему говоре одредбе грађанског закона.

* * *

Х. А. Ђ. земљорник једнога среза пита:

„Овде у канцеларији б.... наплаћује се за сваки пешке слугу по 0·50 пар. таксе, и тек онда се пешке шаље отпуст оверава.

Међутим, знам, где год сам до сада са службом био, било при срезу или начелству, ова са таксе није наплаћивала, већ је отпуст слугу оверавао без икакве таксе.

Молим уредништво за објашњење, која је од ових двеју радња правилна?"

— На сваково место питање дато је обавештење у бр. 30 и 31 „Полицијског Гласника" од прошле године, па зато сада нећемо давати никакво обавештење, него упућујемо молиоца, да тамо нађе потребан одговор.

* * *

Писар општине шумадијске пита:

„Имају ли свештеници права на наплату какве таксе, приликом закључења општинских одборника, јер наш господин поп увек тражи да му се за овај рад плати?"

— И на ово је питање одговорено у пр. год. у бр. 44. „Полицијског Гласника", и упућујемо молиоца да тамо нађе потребно обавештење.

Ова питања за ствари, које су једном објашњене, кажу нам, да многи писаре и званичници не памте шта је све било у листу, и кад им се укаже потреба да се о нечему обавести, они не ће ни се прво увере, да ли је о тој ствари било већ речи, него пишу нова питања, што је сваиако за пренор.

* * *

Један општински писар пита ово:

„Збор правих гласача општине и.... чије, уверен да досадашњи одборници, изабрани по старом Уставу у прошлој години, раде на штету општине и општинске самоуправе, а узнемирен у обзир још и то, да су у овој години дошли незаконито натурени од стране власти, донео је одлуку по основу чл. 33. т. 6. закона о општинама, и одбору најавио своје невољерење у овакном решењу:

„да досадашњи општински одбор, почев од 1. октомбра ове године, нема права да решава ни о каквим општинским стварима све дотле, докле се поновно не реши питање о избору нових одборника, које се сада налазе пред Државним Саветом, који ће тада, као народни изабраници, привести крају све ствари, које би се дотле задржале".

Моли се уредништво за објашњење:

да ли ово решење одговара Уставу и законима, и да ли, по томе, суд треба да га изврши, пошто је донесено од нечаше правних гласача у општини; и,

да ли треба предње потоња достављати Државној власти, или га само задржати у општинској архиви?"

На ово питање одговарамо:

Закон о општинама од 21. марта 1902 г., који је ступио у живот садашњим Уставом, није остављао народу и то право, да он сам непосредно опседнуте исправност својих општинских представника, па да их, по своме нахођењу са тих положаја и уклања.

Тако беше у тачци 4. чл. 34. овога закона, изречно се напомиње, да се збор никад не може сазвати по жељи грађана за смену чланова и одборника.

То је правило, даље, проведено кроз цео закон, а специјално, нар. изречено у чл. 147 и 148 где је право уклањања чланова и одбора пренесено на државу.

Према овоме, предња одлука зборена незаконито је у својој основи, а незаконита је и по томе, што по чл. 78. закона општинског, одбор мора увек да ради, кад год га председник позове у седницу, или кад он сам о томе донесе одлуку за предмете, о којима је он сам надлежан.

Ову одлуну треба у смислу чл. 83. послати државној власти, која ће је, несумњиво, задржати од извршења као незакониту, а и сам општински суд не мора је као такву извршити.

* * *

Један општински писар пита:

„Приликом о општинским поштама, установљене су општинске поште за преношење свију писмоносних и телеграфских пошиљака, па на равно и званичних писама.

Од дана ове установе, престала је потреба, да свако општина шаље непосредно среском кмету и Пореском Одељењу своје службене са експедиционом књигама, већ они све своје ствари предају месној општинској пошти, а она преко поште онога места, где је среска власт или одељење, предаје овима.

Тако је, установу општинске поште, у прво мах, сматрао и општински Порески одељење, као му се ово дан пре 10 дана у учили писму, да је наређено, да му се пошта не шаље преко општинске и државне поште, него да општински служитељ или поштоноша општински долази непосредно њему и предаје му предмете и права за општину.

Као разлог за ово, одељење је навео штедњу, пошто се на овакви начин поставе, јер ни ово ни општински судови, не ће тронити новчане за пошкоале, пити картију ни обвиде.

Не доводрујући питање: да ли одељење има права да изађе овакна наређења, ја само напоменем, да би ово довело — управо враћање старе неволе, јер би општина морала држати нарочитог служитеља, који би поспо пошту само одељењу, пошто то не би могао чинити поштоноша, као што одељење тражи, јер је његово време полазка и доласка тачно одређено, а он се њега не би могао држати, кад би морао чекати пол одељења по неколико сати, било што ништа није још израђено и потписано, било што је експедитор звуао другим пословм и т. сличио.

На ова питања ми одговарамо:

— Већ самим тим, што се приступило установи општинске поште, хтело се рационалним и дотадашњим неволама, које су се јављали и за поједине и за државне установе.

Прављта сада то старе стање, то значи обновити и све оне неволе, које је ово допосило, и то би било једна велика погрешка, све кад би се та промена и могла учинити по жељи одељења.

Међутим, како ово није надлежно да мења једну установу, а нема законских разлога да тражи, да општине плаћају нарочите служитеље само за то, пошту треба и даље отправљати као и до сада, старајући се, наравно, да у томе послу буде и највеће тачности и највеће савесности.

У осталом, и сам разлог, што га одељење истиче за измену у процесу службене поште, сиоро је безначајан, јер и државна и среска, знају за ове издатке и предвиђају их својим буџетима.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивац, 29. октобра о. год. украо је у ходнику стана г. Х. С. Давичо, генерал. новцаљ у пешији, и из кануте који је у ходнику био обешен, украо буњеџар у коме је било: две новчанице од по 100 марака, две новчанице од по 20 круна и једна од 10 круна и једна слика његове сестре, па по извршеној крађи побегао. Позивају се све полицијске власти, да крадљивца живо потраже и најбоље спроведу Управи града Београда, с позивом на Бр. 32579.

Бока Митић, из Аустрије, који је служио код Радована Живковића, на Ругиви, побегао је од истога 29. пр. м-ца око 7 часова пре подне, и том приликом покрао му и однео разне ствари. Бока има 18 год., стасо средњег, очиј црних разрока, косе црне, обрва црних, лица црног. Моле се све полицијске власти, да Боку живо потраже и најбоље спроведу начелству среза врачарског, с позивом на Бр. 14795. УБр. 32706.

Спира Стојићковић, из Старе Србије, који је решењем начел. окр. смедеревског, стављен под кривичну истрагу и у притвор за крађу новаца Јовану Димитријевићу, бантовцу из Смедерева, побегао је 30 пр. м-ца из притвора. Спира има 15 год., дугих је образа, плаи; од одела има туњ и чакшире од сукна. Моле се све полицијске власти, да Спиру живо потраже, и најбоље спроведу начел. окр. у Смедереву, с позивом на Бр. 9971. УБр. 32882.

Никола Грујић и Милан Божинковић, ранији окр. извршиоци су крађу која своји газдама Димитријевићу и Алексићу фабрикантима кућера из Београда, и том приликом однели: један нож за рад, једне мажаре мало и једне веће, 3 чекића, једне клеште. — све у вредности 21 дин. Никола има 32 год., смеђ, без браде, малих бркова; Милан има 20 год., прмоњавост, црно одело и црни зимски капут. Моле се све полицијске власти, да Николу и Милана живо потраже, и најбоље спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 32977.

Јеротимије Живковић, из Мариопшања, стар 25 год. осуђиван два пута на робију за опасне крађе и **Станислав Дишић**, из Вачине, стар 22 год. осуђиван на робију због опасне крађе, — решењем крушевачког, привостепеног суда од 12 Јула т. г. стављени су под поротни суд и у притвор, што су ноћу између 17. и 18. Јула т. г. на опасни начин извршили крађу одела Сими Ј. Игњатовићу, Хрсову Бошковићу и Стојану Игњатовићу, дућерџима из Вадине, који су радили под Живојина Вуњојевића из Бивола.

24. августа т. г. ова осуђеника побегли су из притвора судског кад су у дутру са осталим

притворенишима пуштени у кућу, ради вршења увиде, и до данас се њиу могла пронаћи нити се сами јавили власти, а ово је суд поступио у спему по § 310, 311, 312 и 313 крив. суд. поступка.

Пошто је признањем дела кривце од стране оптуженог Јевтимија — § 225 крив. поступка и тиме што су кривце ствари нађене код њега — т. 8. §. 121 крив. суд. пост. утврђено, да је оптужени Јевтимије учинилац овог дела односе кривце из § 225 крив. зак. т. 2 и терећењем и оптуж. Стаиселав — т. 4 § 123 крив. суд. поступ. и тиме што је и раније осуђиван за опасне кривце т. 6 § 121 крив. суд. поступка утврђено је да је и оптужени Стаиселав саучесник у извршењу овога дела — то крушевачки просторешени суд на основу § 314 крив. суд. поступка овим позива оптуженог Јевтимија и Стаиселава, да у року за три месеца од дана приставу крушевачком просторешеном суду, да се пресуди кривић њихова, не учине ли то, суд ће и без њиховог присуства пресуду изрећи.

Од стране крушевачког просторешеног суда 20. октобра 1902 г. № 20448. Крушевац.

Вилиман Васић, пошиар из Вел. Дреноае, решењем надлеже власти среза левачког, од 16 овог месеца Бр. 11399, стављен је под привичну истрагу и у притвор, за извршену опасну крађу Стојану Перићу трговцу из Рековца.

Пошто се Вилиман није могао до данас пронаћи, те да се стави у притвор, начелство окр. моравског, моли све полицијске и општинске власти, и власника препоручује, да у своме кругу живо истраже Вилимана и нађеног под јаком стражом њему спроведу, о поземом на акт под Бр. 14089.

Вилиману је 22 год. високог је раста, плав, сувоњав, има обичај често да се опија.

Ради лакшег проналаска износимо слику Вилиманову.

Јарнико Тодоровић, Најдан Тодоровић и Тодор Стаиојевић, из Стрижина, имају да се узму на одговор због крађумчарења дувана, но исти су отишли од својих кућа непознато где. Моле се све полицијске власти, да их живо потраже и нађене спроводничкоме среза врањегувачког, с позивом на Бр. 4887. УБр. 32564.

ТРАЖИ СЕ

Према депеши начелника среза левачког, Бр. 12042, препоручује се свима полицијским

Љубомир

и општинским властима, да у своме кругу потраже **Љубомира Јакшељића,** звапог **„Голу“**

Драгутин

и **Драгутина Петровића, „Тошицју“** косарошке и нађене њему упутити.

Износимо им и слике ради лакшег проналаска.

ПРОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Објавом начелства окр. крајинског, од 10. октобра ове год. Бр. 7038, отштампаној последњи пут 17 истог месеца у бр. 237 Српске Новине, позвао је на основу чл. 2. закона о утамањивању и хватању хајдука одметник. **Лука Новаковић,** тежак из Шланце, да се у року од 15 дана, рачунај и пред властима. Према највишу начел. ср. поречког, од 2 о. м-ца Бр. 6997, Лука се до остављеног рока није предао ни једној полицијској власти, с тога начел. округа крајинског, на основу чл. 3 закона о хватању хајдука, решењем својим од 2, о. м-ца Бр. 8766., огласило је Луку за хајдука, с тим да је слободно свакоме од данас убити га. Лука има 23 год., омален је, добро развијен, лица округлог, очију плавих, косе смеђе, у лесном уху има минђушу у виду дугмета, нема једног предњег зуба, на глави има белегу од повреде.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

12. октобра. Велики, удова Милосава Лукића, из Власотинца, нађена је у својој кући обешена.

14. октобра, пред вече. Јован А. Јовановић, из Малог Извора, среза бољевачког, убио је сечиром Петра Стаиковића, оид. код Тимока атара општине мало-изворске. Кривац је у руцама власти. Истрага је поведена, а дело признаје.

14. октобра. Нека баба Стојана из Лазаревца, среза прокупачког, прелазећи поред села Доњих Точила у срезу косаничком, реку Топлицу ту је се и удавила; њен леш собом је однела нека породица. Потребан извидај прелазет је.

16. октобра. Игњат Кузмановић, из Курјачке, округа пожаревачког, убијен је пред својом кућом. Убиство су из освете извршили Вучко Живојиновић, и његов син Богдан оид. Убице су стављене под истрагу и у притвор, а по свршеном исљедбеној спровешће се суду.

16. октобра, пре подне. Вучко Петровић, из Горњ. Црнатова, среза добричког, брао је сучке у шуми овог села. Ту га је тајно из пушке Сава Цветковић, оид. и јамачно свађама нанео му је шест јаких рана. Они су били у завади. За Савом се трага.

16. октобра на обали Дрине нађен је леш Кате жене Ђорђа Вукосављевића, финанс. стражара. Пала је сумња на Ђорђа, да ју је он бацио у Дрину. Истрагом је одмах поведена.

18. октобра око 2½ сата по подне, на државном путу Краљево — Рашка, а на 200 метара у близини кафане Јовашинице, погинуо је Добривоје Тодоровић — Суочесимановић, из Богутовца среза ибарског. Убиство је извршио Филип Бањанац, оид. нехатно на овај начин: Добривоје и Филип, враћајући се из цркве куда су носили славске колаче ради прекаде, пуцали су из малог пиштоља — самокреса. На путу државном, а у близини својих кућа хтео је Филип да још једном испали, но исти није хтео испаљати; дркнећи у једној руци пиштоља, Филип је хтео да промени капишу и метне пову. Покојни Добривоје дркнећи и сам левом руком за цев од пиштоља, коју је окренуо себи, ка трбуху, он је десном руком, са братовином, ношао око капише и оно пиштоље и сумњао на капише, која је била у сисну, те пиштоља опали и погоди га у трбух, на сва ватра и сумња ђу у трбушну дупљу, пробије црево и разбије црни судове од чега је наступила и смрт. Филип је признао дело, привичила истрага предузете је, а исљедењем утврђено је да није биће случај намерног убиства.

БРОЈ 46 и 47. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 15. НОВЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности писара среза златборског, у рангу писара начелства прве класе, Живка Богојевића, бившег полицијског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. новембра. 1903. године у Београду.

СТРУЧЊАЦИ ЗА РУКОПИС

О оцењивању рукописа и њиховој вредности владају најразличитија мишљења. Једни из тога стварају читаву науку, а други сматрају знања о томе за уображење и претеране ствари. Том ствари бавили су се људи још одавно. У седамнаестом веку изашла је једна књига од Камила Балда и једна „Ideographia Prosperi Aldorisi," које су се бавиле оцењивањем рукописа; у почетку овог столећа изашла је у Паризу једна анонимна књига „L' art de juder du caractère des hommes par leur ecriture." Гете и Лаватер интересовали су се тиме, Хенце, који је дуго година публиковао „у Leipziger Illustrezten Zeitung," оцене о рукописима, написао је и једну књигу о томе („Chirogrammatomantie," Leipzig 1862)., у многим другим часописима такође се писало много о рукописима. У Француској се у том погледу својим оштроумљем истакао особито Мишон, а Ерленмајер посветио се психологији и патологији рукописа. Такође многи други људи од знања и пера бавили су се тим питањем.

Главна је пак ствар за иследника његово рођено посматрање, сопствене студије, које ће, ако се настане с ревношћу и довољно дуже времена, довести иследника до уверења, да су пре у праву они, да оцењивање рукописа данас најмање има научни карактер. Оцењивање рукописа може за иследника бити од двојаке вредности: он преко њега упознаје своје људе, а затим може решити претходно питање, да ли има довољно основа да се даље идентичност двају рукописа, па да се потражи стручњаков суд. Приликe да се о том набаве потребна знања, ваљда се не пружају ником више но иследнику, који не само што добија у своје руке много рукописа, но који познаје већином и људе, чији су ти рукописи. Тако он има прилику да увек из личног свобраћања с тим људима црпи објашњења за оно што је у рукопису пронашао.

Сваки кривични акт пружа за то у изобиљу прилике: концепти и потписи колега и писара, потписи сведока и окривљених, доста писта и писма и друга писмена, која се доносе у канцеларију, дају довољно материјала, да се могу вршити студије. Потребно је дакле само интересовање за ствар, а то се код ревносног судије мора претпостављати. Врло је просто упутство како да се поступа у оцењивању рукописа: Посматра се рукопис, покушава се да се из њега прочита оно што се може прочитати, упоређује се оно што се изашло с оним што се с друге стране могло докучити о човеку и напослетку чиме се покушаји да се буде на чисто, зашто смо у овој и у овој тачки неправилно судили. То је све лако рећи, али изнођење свега тога изискује много више времена и труда, што ће се интересантношћу посла и његовим успехом богато наградити. Односно првог дела рада мора се потпуно систематски приступити делу. Најпре морамо настати да проучимо старији облик слова, који по правилу употребљавају старији људи, али нам ваља имати на уму, да не треба изводити безуслован закључак да је старији облик слова употребио старији човек, а модеран опет млађи. Људи, који су имали каквог учитеља за писање и много су самостајнијег карактера, задрже старе облике, које су научили, врло дуго, па чак целог века. Такође има људи, који су на симпатије према архаистичким формама, или према ком старом човеку, наникли на стари облик слова. Исто тако има старих људи, који задрже неку младалачку пруту, која радо примају све што је модерно, те одмах одбацују „застарела слова" као какву одећу моја је изишла из моде, и усвајају нову форму слова. Али се сматра као правило, да се, на име у позним годинама, не мењају више лако навикнути облици слова. Поштo смо проучили један први случај морамо да испитамо, да ли је рукопис навезбан или ненавежбан. Тај посао не задаје никаквих тешкоћа, и ма да се не може рећи са сигурношћу, шта то значи кад се каже „написан" рукопис, знак сваки писмен човек ће да учини разлику између тешког, неуменног, незграпног рукописа и рукописа, који је тачан, исправан и лак. Тиме је пак већ много учињено, јер се после те констатације људи могу поделити у две велике групе и тврдити, да рукопис није њихов.

Већу тешкоћу задаје питање о полу онога ко је писао, ма да ће и овде сваки, и ко се није бавио студијом рукописа, моћи у многим случајевима чинити разлику. Код мало већег посматрања и вежбања успеће ће дотерати дотле, да се у том погледу никад, или готово никад више неће чинити грешке. Али да се дотле дотера није важно само с тога, што се то испитивање мора вршити сваки пут, већ и стога што ће се код повеће позадановости и у мушким писменима открити извесне женске карактерне црте, а у женским писменима мушке, што свакад много доприноси да се позна неки човек.

Прва рад, који ваља да предузмемо односно спољашности писмена, састоји се у томе: да се мушки рукописи поделе по позивима. За извесне класе позива то је лако. По брзом, доприном, читком, спрачканом рукопису (в. пр. дин. = динара, в. = вредност, овд. = овдашња и т. д.) познаћемо одмах трговца. За рукопис научњаков је значајно, да је он — и ако се тешко може читати — веома сличан са штампаним, јер научењак услед многог читања и нехотично тежи да се у рукопису приближи штампаном. Војник пише приближно трговцу али јасније, чешће, поуздање. Чиновник има рукопис, који се може назвати „употребљеним". Учитељ основних школа, који непрестано учи децу правилном писању, ретко кад да се ода том раскошу да усвоји самосталан рукопис: он и у обичном животу пише као и у краснопису, као год што и лекар, који је у послу, и своја приватна писма пише рукописом и начином у рецепту. Рукопис се често изражава и према томе из које је дотични писар земље. Онако као пише Француз или Аустријанац, не пише нико више, и кад се њихови рукописи прочуе долази се готово до уверења, да човек с националним карактером уопште не може писати другчије но што пише.

Оно има и изузетака, али овде ћемо готово дати за право др. Фридриху Шолцу, који вели: „Кад један научар пише као неки преписичи, а трговац као уметник, онда су они промашили свој позив. Сваћојако да ту много чине и спољашни утицаји: Подражавање рукописа неке омиљене личности (нпр. оца), подражавање облика, који се неком учинио можда леп и оригиналан код неког туђег рукописа; даље наслеђе а и извесне телесне особине доприносе много, поштo и. пр. кратковиди

увек више сигно. Али ови споредни утисци имају или само на чисто спољашње моменте утицаја (величина писмена, положај редова итд.) или показују извесне карактерне особине (тежња за подражавањем, несамосталност).

Изналажење, упрано читање тих и других карактерних особина најтежа је ствар у оцењивању рукописа, али и најважнија; „чи не пишемо само руком, већ и мозгом,“ вели Шоли, а то је истина. То ће нам се најлакше објаснити, ако узмемо да оцењујемо не рукопис разних људи с разним особинама, већ рукопис људи у различитом расположењу. С потпуним правом узимају се ту за узгед списак Наполеонова писма, иначе је мало људи који тако реагирају на све утиске а још мање оних који су тотико доживели као он: 1801 3 децембра 1805, 1806, 21 септембра 1812, 6 октобра 1812, 13 октобра 1813, писмено абдицирање, 4 априла 1814. и — на Св. Јелени. Каква промена судбине, каква промена расположења, каква промена у рукопису. Проучавање ових 3сам потписа поучније је но читав низ књига. Наслеђа да је немогућно, да се датумя потписа размене и да се потпис Наполеонов док је Буонапартина срећа била на зениту може сматрати као потпис, који је цмператор потписао на Св. Јелени.

О особинама рукописа, које потичу услед болести, нећемо ни да говоримо. О томе мора да суд нарече лекар. Иследник је само дужан да потражи лекарено мишљење, кад се код рукописа сиедокоза или окривљене личности појаве моменти, који падају у очи. Такви моменти су нпр. неправилно писање слова или речи, неспособност да се напише оно што се диктује или казује, састављање слова или речи, уврагко све што нагледа необично. С правом се наглашава, да се многе душевне болести (на ние парализа) још много раније повлаку у болесничку рукописа, пре но што се икакав траг борбе може опазити. — За иследника ће бити важно то посматрање, да мутава лица, а нарочито извесни идиотни пишу слично онако како говоре. Последња уметну одједаред у сред рукописа неку бесмисленост, нешто што се не може разумети, а први тек напишу: „ад на вби ода гожће“ Кад на вби рода грожђе). Поштo анонимне пријаве, писма у којима се прети, ружи и сличио чини већином долазе од идиота, то ће иследнику бити лако констатовати по таком једном запису, да је то дело неког идиота.

(Свршиће се)

Узроци преступа и борба с преступношћу

(по најновијим научним подацима)

Изгледа, да се у криминалистици одавно сматра као необитна истина, да се преступи скоро увек јављају као испољавање зле воле преступника; одавно сви напори правника и државне власти били су управљени искључиво на то, да би по могућности обуздали такво испољавање путем сурових репресивних мера! А ли у тој мери, у колико је напредовало научно изучавање преступних факата, и најближих узрока, који су условљавали те преступне факте, постајало је све очевидније да на преступе треба гледати пре као на ране извесне врсте, које заражавају друштвени организам, и од којих према томе треба дечити тај организам, а не тешко кажњавати преступнике. Нарочите велике услуге учинидо је у том односу прилагање правичном праву начина статистичког метода. Тада се брзо увидело да не само преступност становништва извесне земље, за извесно време, представља величину довољно постојану, која се колеба само у одређеним границама, које су при том сувише уске, него да и сам распоред преступа по категоријама, остаје више или мање незнимљив, дотле док се не измене социјални и економски услови, у којима се држане налазе. А за тим су дала, подробнија испитивања доказала да на количину и род преступа силно утиднују и многи, чисто физички фактори. У броју ових последњих једно од најнајближих места заузимају годишња времена. Распоред различних категорија преступа по појединим месецима, представљено у облику криве линије — као што се то често узима у статистици — показује потпуно несумњиво, да ако ту и бивају каква мала колебања, то су она једва приметна.

Тако по податцима француске статистике за више од 40 годишњег периода, од 1827 до 1869 године — неморални покушаји на децу, у хладне зимске месеце, од новембра до фебруара, чине само од 5 до $5^1/_2$% општег годишњег броја таквих преступа; а у пролеће број таквих преступа све више расте, и у Јулу достиже максимум — $14^0/_0$. За тим са наступањем јесени оно опет почиње поступно да опада до зимског минимума. У Немачкој тешке и даке телесне повреде, личне увреде, ломање стаље, противљења пластима, највеће се понављају у месецу августу, а краће сваке врсте покушаји на туђа имања, највеће се дешавају у децембру. Већ само ти факти несумно наводе на мисао да између времена, које нарочито расте у зимске време, и преступа против својине постоји извесна веза, као што постоји веза између летних врућина и преступа против нравствености и друштвеног поретка, — нарочито кад се томе још дода да и максимум пачетка тако исто бива обично у топлим месецима године. Може бити, да међу тим појавама и нема нарочитог узрочног односа, у правом смислу те речи; шта више врло је вероватно да ту делују, осим космичких, још и неки други фактори. Али се не може одлучно одрицати очевидни паралелизам између колебања температуре, и количином ових или оних преступа. А да би се показала сва важност сличних извода с научне тачке гледишта да поменемо испитивања Петенкофера, која показује да постоји известан паралелизам између развитка инфекционих болести нарочито тифозних погубљења, и колебања нивоа воде под земљом; — у оно време кад још није било ни речи о каквим специјалним биолошким тифа, мере предузете тада у Минхену, изазвале су значајно опадање смртности код тамошњег становништва.

Али не само да годишња времена утиднују на размере преступности, него како изгледа, такво дејство показује и раса, на и вероисповест. У осталом констатовати утицај ова два последња фактора у извесном случају већ је много теже. Иначе тај факат, да је склоност самоубиству у германској раси 15 пута јача, него у романској раси, не подлежи никаквој сумњи. Тешкоћа испитавања тога питања јесте у томе, да до данас још није потпуно научно утврђено: шта управо треба да се узима као раса у антрополошком смислу. Али зато утицај професија и занимања на преступност, јавља се већ сад као потпуно утврђени факат. У осталом томе се није ни чудити, пошто је несумњиво да је већ и сам избор професије у врло многим случајевима условљен природним, индивидуалним особинама човека.

Занимљиво је да један од најважнијих узрока, који изазивају растење количине преступа, јесте неумерена употреба алкохола, у ком било облику. Неспорно је, да међу преступницима количина сталних пијаница увек бива врло значајна. У Белгији посматрања за период од 29 год. показала су, да међу осуђенима на смрт, алкохолици састављају око $60^0/_0$, а међу осуђенима на доживотну робију — $54,6^0/_0$. Бонхеефер испитавши 113 скитница, нашао је да су 101 од њих пили сваки дан, у средњу руку, по $^3/_4$ литра ракије. Под непосредним утицајем алкохола извршују се сви, најсуровији преступи против личности, — као што су телесне повреде, разбојништва праћена насиљем, вређање моралности, покушаји на женску част, буна против установљених власти, док се преступи против сопствености ретко кад врше у том стању. Недељним и празничним данима, кад људи нису више, извршује се скоро половина свих покушаја, учињених у преступној намери. Значајно је, да у Немачкој, где на 1000 људи долази у средњу руку 1,83 осуђених за наношење тешких телесних повреда, у Пмалиу где обилно има вина, тај број долази до 4,81, у Баварској где обилно има пива — до 3,42 па и до 4,9, а у провинцији Бромбергу, где се нарочито много пије ракија, — до 3,44, тај број скоро два пут више од нормалног броја.

Даље нису без утицаја на преступност и злоупотреба дувана, морфијума, кокаина, етера. Веома важну улогу играју у том односу и разне предрасуде, празноверица, а нарочито проституција. Тако усређивање проституције у јавне куће, без сумње да умањује преступност, јер скрајује сутеперство, које је извор толиких преступа.

Још је интересантније дејство разних економских и социјалних фактора. Тако је већ давно било опажено да поскупљивање хлеба увек пуче за собом растење броја крађа. Кад је у средини 90-тих година дводи центнер раки стајао у Немачкој 21 марку, број осуђених за крађу, није прелазио тамо 190 на 100.000 становника; а 1891—1892 године, кад је та цена достигала 31,66 марке број осуђених за крађу нео се тамо на 236 на истих 100.000 становника. Очевидно је, да између оба та појава постоји узрочна веза, која је условљена тешкоћом за већину људи да се одуче

од убијачење навике да проводе[1] извесни начини живота. У потврду тога може се навести то, да се у гладним годинама нарочито увеличава проценат преступа против својине, које извршују млади људи, који још немају породице, и који би према томе, требали да мање од других оскиљу посебице скупоће хлеба.

Даље, од узрока, који имају чисто индивидуални карактер, врло озбиљан значај имају наслеђе, узраст, пол, порочно стање, а нарочито васпитање и образовање. Необразованост и рђаво васпитање долазе у број најважнијих фактора, који подражавају извесни вид преступности у извесној земљи, и ширењем писмености у масу, преступи се не само умањавају у количини, него се мења и сам карактер њихов; оне постају све блажије.

Најзад и анатомске особине тако исто не остају без утицаја на индивидуалну склоност ка преступу. И ма шта говорили противници Ломброза, тип урођеног преступника, као и тип криминалоида, не само да стварно постоји, него се у само стварно налази много чешће, него што се мисли. У осталом о томе је предмету већ тако много писано, да би било сувишно излагати овде још један пут идеје Ломброзове о *delinquente nato*.

Зато се морамо заустављати на идејама Ломброзовим, које је скоро исказао о томе, како би се, у сувишни требало борити с преступима. У самој ствари једва може бити какве било сумње у то, да што се тиче преступа, више време показује врло мало утешнога. И ако се не може поуздано уверено казати да би се под утицајем економске диференције, и све већега контраста између положаја богатих и бедних, и количина преступа према томе увећавала, пошто поправка полицијске организације даје потпуну разлога да се дрзи да је број неоткривених преступа сад значајно онај; исто тако тачни факти као што су растење количине малолетних преступника и велики број рецидиста, неповољно наводе на довољно суморна размишљања. Очевидно је, да ма за борбу о преступима употребљујемо са свим друга средства него која би требали. И многи најновији криминалисти почињу већ озбиљно да говоре, да не поправка, као што је делимична намена савременог пенитенцијарног система, не замена једне врсте тамнице другом, или једних казни другима, па ни разне мере, које чмају за смер поправку преступника, — ништа од свега тога не може ту помоћи самој ствари, него само радикалне мере, које иду на то да се из корена измени цела кривична репресија. Ствар је у томе што у основу савременог система борбе с преступима, лежи, као што је познато, претпоставка, да су преступници увек одговорни за своје радње, пошто их изврпују слободно и при потпуној свести. Али како се може признати, да је та претпоставка истинита, кад факти показују, да је увећавање увоза алкохола у земљу, у средњој мери не више него за 10 грама на човека, у стању потпуно изменити слику преступности у тој земље. О каквој одговорности, о каквој свести и слободи, може, при таквим условима, бити речи? Не, неосновано је такве теорије под утицајем савремених научних васпитавала, постаје све очевиднија, не гледајући ни на све покушаје да се старо начело казњавања преступника, као освета за зло које је учинио друштву замени новим начелом казњавања, као извесном мером за поправку њих. Данас је већ немогуће одрицати да ни казнама, ни тамничким затвором ни самом робијом на галијама, немогућно је и за једну тачку умањити преступност у једној земљи, немогућно је исправити ни једнога преступника, као што се то јасно доказује огромним бројем рецидиста. А у таком случају неповољно потиче питање: за што се ту употребљују такве мере, које никако не достижу свој смер. А сад гледајући резултате добивене науком, већ је немогућно одрицати да примена друштвене или државне репресије на све врсте преступника, без разлике, почињући од таквих, који несумњиво пате од оне или од оне форме душевне болести, и свршујући таквима који су пали у преступ каквом било судбоносном случајношћу — не доприноси баш никакве користи друштву. Очевидно је да је ту преко потребно да се радикално измени цео систем борбе с преступношћу, ја је преко потребно прекинути са применом насиља, као мере, која је, у најбољем случају потпуно некорисна.

Да додамо то, зар се још давно нису примењивале према преступницима најсуровије казне, зар их нису черечили, пекли разносили на колима и колима, сицали им у уста растопљено олово, крхали им ноге и руке и пуштали да им лагано истекне крв у страшном загрљају гвозденог девојке[2]). На шта је било? Број преступа не само да се од тога није смањивао, него на против што су суровије биле казне, тим је више растао и број преступника. Али што су казне поступно постајале блажије, на дневење тадашњих правника, и број преступника опадао је сам собом и при том пре у оним државама где је раније било укинуто мучење. Значи да мере застрашавања очевидно нису ничему служиле. Али како се одређи рутине која је вековима владала, како увидети да су казне не само некорисне, него још више и штетне! И сад криминалисти почело застрашивања замењују начелом поправљања преступника, узимајући да је смер казне да се од тих преступника начине добри људи, па још и угледни грађани. Али значајно је, да при том они, како изгледа, никако не знају, у колико тиква идеја већ сама на себи показује се као бесмислица, пошто она у самој себи носи јасну несагласност. У самој ствари сиака казна, по самој суштини својој, показује се као најсуће над личношћу; а насиљем никад није могућно васпитати у човеку добра осећања, а без тога се никаква поправка не може замислити. И чудновато би било очекивати да тамничке уредбе и правила, ма била и најидеалнија, могу гајити нашу било људску душу, да развију у њој лепе особине, кад је у основу сваког тамничког режима тежња да се систематски гуши и убија у затворенику свако осећање људског достојанства, кад у тамници на тога затвореника гледају обично не много боље него као на звера. Већ је одавно утврђено, да тамница само кошчино квари човека који је пао у њу, ако је у њему још остало колико било добрих зачетака; да се преступник учи у тамници само да лукавије, вештије прикрива трагове својих преступа. На тај начин наше тамнице, као резултат, показују собом у суштини, праве расадинке преступника, из које га они излазе с неодољивом надражавошћу према роду, и са јако ослабљеном вољом. По потпуно тачној примедби директора белгијских државних тамница, Пренса, усамљени затвор само развија у човеку најниже животињске инстикте. „Па и како може[3] — говори Пренс — да се научи да иде дете, које непрестано држе у пеленама? Како се може научити човек да живи у друштву, кад га усаме у вассебну собицу?“.

Шпак кад је немогућно непредузимати никакве мере против преступника, немогућно је оставити сасвим без надзора њихову преступну радљивост. То би у многим случајима могло нанети друштву огромну, непаклалну штету. Установа условне осуде, о којој се тако много говори у последње време, може се, у суштини, применити само на такве преступнике који су извршили преступно дело под уплином случајних прилика, које су се неповољо стекле; а према покајаном људима, а нарочито према окорелим злочинцима, код којих постоји органска наклоност према преступима, та установа једва да се може применити с корибљу. На тај начин потиче питање како да се обезбеди друштво од таких субјеката?

Одговор, који даје Ломброво на то питање, врло је интересантан својом оригиналношћу. „Познато је,“ вели тај знаменити криминалиста, „да је проституција најактивнија мера за заштиту друштва од преступа против нравствености. Историја показује да у време Лудвика VII потребу француског народа у свли своро су искључиво подмиривали разбојници и кријумчари, пошто је тај производ био оптерећен тако великим наметима, да је за масу народа био недостижан предмет раскоши. У Јужној Америци, и у Старој Грчкој, а тако исто и у Старом Риму најкрвожеднији преступници записивани су у редове војске. Код Француза још не сасвим одавно знаменити венсенски стрелци, били су скоро сами преступници; морски разбојници Дрека били су јеагро енглеске флоте, а грчка разбојници, Клеота, — јеагро грчке војске.“

„Код полуварварских народа,“ продужује Ломброзо даље, „који сматрају преступ као подвиг, а никако не као злочин, преступници не ретко бивају прави витезови и заштитници масе народа. У Сардинији и Корсици, а тако исто дуго време и Сицилији, за време Бурбона, разбојници су играли улогу судија и заштитника свих угњетених. Они су, отимајући од богатих, стално делили своје добити са бедницима. У Неапуљу, а у неколико и у Сицилији, Мафија и Камора, и ако су у суштини и биле преступна друштва, поред свога тога ипак су вршиле неке судске функције, у прошло време, према целом народу а данас у његовим ниским слојевима, у тамницама и јавним домовима. Они су били органи

[1]) Види „Тежење и сврше казне, у свима временима и код свих народа у „Полицијском Гласнику“ за 1902 годину.

[2]) Види „Тежење и сврше казне, у свима временима и код свих народа у „Полицијском Гласнику“ за 1902 годину.

друштвене безопасности и штитила су путнике од разбојника, од којих држава није могла да очисти путеве.

По томе, мисли Ломброзо, ако се паметно управе аномалне наклоности таквих људи, то је могућно извући из њихове активности велику друштвену корист. Тако паралише са њиховом несавладљивом наклоношћу ка великим радњама и пословима, могли би лако бити пребрављени у моћне покрете прогреса. Сувишан енергије нагони их, обично да не узимају ни ум никакве преносе и не ретко извршују таква дела, пред којима би слукило сваки поштен човек. У самој ствари и просецање Сујецког канала зар није било чудновато предузеће, које је доведено до краја помоћу оних истих преступних средстава, која су, после тога примењена и у стварн Панамског канала?

Зар фалсификатори, заједно са многим штетним вештинама нису упознали друштво с целом масом нових корисних производа? Ради доказа треба само напоменути, да вештачка свила, ароматичке есенције у виноделу, вештачка вуна, — све је то било с почетка измишљено у смеру фалсификације.

Ломброзо тврди да огромну силу, којој је корен у преступним наклоностима људи, треба не гушити него разумно примењивати на опште добро. По његовом мишљењу о томе треба тим пре мислити, што при садашњим друштвеним условима преступност поступно губи онај дивљи карактер, који је раније имала, и мало по мало узима ближње форме, које је лакше експлоатисати на корист човечанства. Он говори да сама природа као да нас упућује на потпуну могућност тога. Тако би се скитнице могле, по његовом мишљењу слати у далеке колоније, као пионири културе; од убица могли би постати добри хирурги. Но, извесно је да је при том преко потребно посматрати наклоности код таквих индивидуа, по могућности од најранијих година. Познато је како је Нано Биксио, од ужасног разбојника и скитнице постао доцније храбри борац на мору и на суву, за слободу Италије. А зар је мало скитница и убица који су пришли Гарибалдији и суделовали у његовим смелим експедицијама те постали прави хероји! Ломброзо тврди да је он сретао у животу не мало таквих лопова и убица, за које су преступи били само средство да добију могућности да се после одаду своме позиву, и који су му свесним искрено говорили, да се никад не би одлучили ни на какав злочин да су били у стању како било да постану смер. И он исказује увереље да би то несумњиво тако и било и да би при другим условима сви ти преступници од непријатеља друштва постали корисни чланови његови. За доказ он, између осталог, наводи опште познати факат да један од најзаменитијих савремених оператора има, по сопствености, по склоиу лобање и цртама лица, све знаке типичног, урођеног преступника; али он је своју сверену енергију упутио на хируршку радљивост, и сад је постао славан својим операцијама које су истина врло опасне, али су ипак увек генијалне.

„Ко је читао животописе пионира пресељеника у Америку и у Аустралију,“ пише Ломброзо, „за њега не може бити сумње да су сви они били прави, урођени преступници, разбојници и убице, али осипањем Новог Света, они су учинили велику корист човечанству; њихова потреба да се бију и пробијају кроз пашла је себи потпуно задовољење међу дивљим племенима, док би у њиховој земљи она могла бити велика друштвена опасност.

Нарочито велике успеха очекује Ломброзо од утилизације политичких преступника. Њихову ватрену енергију, њихову страсну тежњу за остварење идеала он сматра да је потпуно могућно управити на алтруистичке смерове. И он тврди да знака разумна влада треба да се непосредно користи тим штетним силама, управивши их на друштвено добро, за то што те силе, више него које било друге, могу да донесу користи и да дигну инертну масу на служење добру. Обично је њихова енергија управљена на врло далеку будућност и по томе носи разорљив карактер, али само треба уметн управити је на ближе смерове и она ће се, место разрушавања, показати као потпуно способна за стварање.

Идеје које је исказао Ломброзо у суштини нису ни из далека нове; поштo је скоро то исто проповедао некада Фурје. Али то ни мало не одузима занесена интерес. Има истина које тек доцније налазе себи приступа у друштвену свест. Мисао о томе да је потпуно могућно и њих више да треба утилизовати на корист друштву преступне наклоности штетних чланова његових, да је то скоро јединствен начин да се друштво бори с преступима, мисао та, коју је сад поновио Ломброзо, у сваком случају заслужује потпуну пажњу. Све сад указује на то да казнама, основаним насилу, није могућно ни умањити преступност, ни исправити преступнике, да тамнице не доприносе у томе односу никакве користи, него ире штете. А тако исто немогућно је да се одједанпут измене савремени социјални услови, поштo прогрес не допушта никакве скокове. А међутим статистика јасно показује да све више, које се у занавше преме предузимају ради борбе с преступношћу, потпуно ништа не користе. Онда зашто у таком случају не бисмо пробали у том правцу друга средства? Зашто не бисмо ступили на пут, који сад указује Ломброзо, и одређивши се сваких репресивних мера да не учинимо неколико покушаја разумне експлоатације преступника, на корист тога друштва, у чијој средини они живе и раде.

ГАГИСТЕ И ГУГИСТЕ

из мађарске криминалистике

Криминали се свакодневно све више усавршују. Што се више образују нови односи и криминали су одмах ту да им се прилагоде; тако да кад би се сградила железница до месеца, за мало дана на њему би већ било злочинаца, који би своју умешност одмах прилагодили тамошњим приликама.

Свака земља има нарочите категорије својих злочинаца. Индустријска држава има кул и само различите злочинце, од трговачке и земљорадничке државе. Тако имамо и у Мађарској нарочите врсте злочинаца.

У једној је мађарској варошки пашар. Она је средиште многих села и варошица те је сама свет са свих страна повређена на годишњи панађур. Варош није иначе велика, ала се овим поводом препуњила. Но свима улицама звуче кола, у којима су упрегнути одлични мађарски коњи, које сам сељак гаја. За пашар су сем варошких механа подигнуте и многе кафанске шатре на пашариште. Из њих се свуда чује цигањска музика, песма и вика расположеног света. Мађар је веома живахан, воли музику, песму и вино. Стотине и стотине људи мувају се око шатри и кола. Највише их је у мађарском сељачком оделу, које је, нарочито код женских необично шарено.

Међу тим светом има доста елегантних мађарских хајдарма у зеленој униформи, са дрво лаковањем округлим шеширима, и на озима дугачким перјем петлова; има Цигана, Словака, али прилично и варошана. Кад узмеш к томе још и особите типове пројака и пројакиња, универзисаних чиновника, војску, тада ли имамо са свим шарену слику, тако да би сваки онај, ко то први пут види, могао помислити, као да је на маскен-балу.

Међу купцима и продавцима, међу светом који је дошао на пашар ради забаве, има помешано и много злочинаца, а међу овима две нарочите сорте мађарских злочинаца. То су **гагисте**, који долазе до жртава својом лукавошћу и препреденошћу; и **гугисте** који по потреби силом сапљављу своју жртву и њису ништа друго до моденковани разбојници.

Гагисте су и гугисте нарочито с тога опасни што се појављују само у групама и што се служе прерушавањем одела и лица. Најобичнија је случај код њих прерушавање у одело бившега војника са врло дефектним ограчем, за тим честитог сељака, угледног човека, посједника, адвоката или трговца. Наравно да на пашару није само једна таква група, већ их има више оне се знају међу собом, на се по потреби и потпомажу.

То су већином сточни панађури, на којима се нарочито купују и продају коњи. Једна је група гагиста изабрала за се место где се коњи продају, и ми немо је ако боље предочити читаоцима.

Баш је био продао један сељак своја коња, кога је сам и одгајио, за лепу суму од неколико стотина форината. Продавао још једном потапила коња по врату на растанку и гледајте за њим скоро тужно. По том бројише новчанице, које је добио за продатога коња. У том трепутку прије му један угледан сељак и погледа, као да и он броји новце. Тај је поштењаковић гагист.

„Ви, вала, прегледате,“ почиње он разговор, „да нема међу тим банкнотама и која лажна? Да, да, треба бити са свим предострожан! Хоћете ли ми поверати, ја сам такође данас превареи: продао сам два вола и добио сам за њих добру сноту. Ја верујем да и у том новцу има лажнота, јер не може човек довољно да буде предострожан, те да не буде превареи.“

Свака земља има нарочите категорије својих злочинаца. Индустријска држава има кул и само различите злочинце, од трговачке и земљорадничке државе. Тако имамо и у Мађарској нарочите врсте злочинаца.

У једној је мађарској варошки пашар. Она је средиште многих села и варошица те је сама свет са свих страна повређена на годишњи панађур. Варош није иначе велика, ала се овим поводом препуњила. Но свима улицама звуче кола, у којима су упрегнути одлични мађарски коњи, које сам сељак гаја. За пашар су сем варошких механа подигнуте и многе кафанске шатре на пашариште. Из њих се свуда чује цигањска музика, песма и вика расположеног света. Мађар је веома живахан, воли музику, песму и вино. Стотине и стотине људи мувају се око шатри и кола. Највише их је у мађарском сељачком оделу, које је, нарочито код женских необично шарено.

Међу тим светом има доста елегантних мађарских хајдарма у зеленој униформи, са дрво лаковањем округлим шеширима, и на озима дугачким перјем петлова; има Цигана, Словака, али прилично и варошана. Кад узмеш к томе још и особите типове пројака и пројакиња, универзисаних чиновника, војску, тада ли имамо са свим шарену слику, тако да би сваки онај, ко то први пут види, могао помислити, као да је на маскен-балу.

Међу купцима и продавцима, међу светом који је дошао на пашар ради забаве, има помешано и много злочинаца, а међу овима две нарочите сорте мађарских злочинаца. То су **гагисте**, који долазе до жртава својом лукавошћу и препреденошћу; и **гугисте** који по потреби силом сапљављу своју жртву и њису ништа друго до моденковани разбојници.

Гагисте су и гугисте нарочито с тога опасни што се појављују само у групама и што се служе прерушавањем одела и лица. Најобичнија је случај код њих прерушавање у одело бившега војника са врло дефектним ограчем, за тим честитог сељака, угледног човека, посједника, адвоката или трговца. Наравно да на пашару није само једна таква група, већ их има више оне се знају међу собом, на се по потреби и потпомажу.

То су већином сточни панађури, на којима се нарочито купују и продају коњи. Једна је група гагиста изабрала за се место где се коњи продају, и ми немо је ако боље предочити читаоцима.

Баш је био продао један сељак своја коња, кога је сам и одгајио, за лепу суму од неколико стотина форината. Продавао још једном потапила коња по врату на растанку и гледајте за њим скоро тужно. По том бројише новчанице, које је добио за продатога коња. У том трепутку прије му један угледан сељак и погледа, као да и он броји новце. Тај је поштењаковић гагист.

„Ви, вала, прегледате,“ почиње он разговор, „да нема међу тим банкнотама и која лажна? Да, да, треба бити са свим предострожан! Хоћете ли ми поверати, ја сам такође данас превареи: продао сам два вола и добио сам за њих добру сноту. Ја верујем да и у том новцу има лажнота, јер не може човек довољно да буде предострожан, те да не буде превареи.“

У том се тренутку приближује један отмено одевен човек, други гагист.

Први му гагист прилази и каже: „Какво добро, господине докторе, да вас сада нађох; хоћете ли бити добри да прегледате да овде нема која лажна новчаница међу мојим новцима?“

И по том пруза онаме господину пакет са новчаницама.

Ради објашњења он паке житви: „То је адвокат из нашега среског места, паметан човек и врло љубазан и предусретљив господин према сваком сељаку!“

Господин адвокат са зналачким изразом лица прегледа озбиљно новчанице и међу њима налази две лажне. „Вас су преварили пријатељу,“ каже он своме другу, „овде има две лажне новчанице. Ја ћу их одмах поцепати, јер је неома опасна ствар имати код себе лажноа новца. Кад се код кога нађе лажан новац, тад има велике непријатности код полиције и суда.

Он поцепа самосвесно, а по себи је разумљиво, да се и бедни сељак жали побубљен да умоли паметнога адвоката, да и његов новац прегледа.

Доброљудно прегледа адвокат и жртвине новчанице. Брзо пропусти сав новац кроз своје руке и необичном пештином приправје једну или више великих новчаница.

Затим врати савршене новчанице сељаку и каже му: „Све је у реду, ви сте срећни, добри пријатељу.“

Сељак, са великом захвалношћу, прима натрас свој новац и остаља га у џеп, и тек код куће, када поноса пребројава новац, примећује, да му је на необјашњив начин нестало толико и толико новаца. — —

Такве сличне игре одигравају варалице на местима где се коња продају, а и на вашарским местима, где се продају сатнице,

Један се стари, ислужени војник мува кроз гомилу. Наједанпут се сагнуше и нешто диже, па брзо сакриве под свој огртач. Бутито погледа на једнога мађарског сељака, који га је приметио, када се овај брзо сагнуо. Тај је војник гагиста, а сељак је жртва. Војник непрестано гледа у сељака и најзад му каже:

„Добро, драги пријатељу, када сте већ видели, онда не могу да сакријем целу ствар од вас. Видите, — и покаже сељаку кесу, пуну златнога новца, — „то сам баш сада нашао. Наравно, да и ви имате један део од свега овога, јер сте и ви у исто време видели кесу када и ја.“

Војник узима једну златну пару из кесе и каже сељаку:

„Отидите у онај дућан преко пута и промените овај новац. Купите дувана, па ћемо видети шта вреди та пара.“

Сељака нестане и у скоро се врати са пуним шакама сребра. Пара је била прави дукат.

Наравно да је тај дукат био једнаки прави. Други су били сви у кеси тантуле, а прави је дукат био само замка за сељака.

„По себи се разуме, да сада морамо да делимо,“ вели стари војник.

Код сељака распалила покуда за новцем и већ се био помирио с тим, да је половина златника његова; хтели су већ да уђу у једну ћрчму и да тамо поделе новац, кад ће војник на један пут рећи:

Шта ће мени злато? Само могу доћи у највећу неприлику због њега, јер сам ја стари ислужени војник који живим од пројчења. Како бих могао оправдати имовину толико злата! Купите мој део златника ви, а даћу вам их јевтино; дајте ми и много мање, само у сребрним форинтама. Кад њих имам код себе, онда неће бити подозриво.“

Сељак увиђа да ће на тај начин доћи до доброг шићара, ако даде војнику мање но што златница вреде. Плати педесет или шездесет форината, — док по његовом мишљењу златници дупло више вреде, — и узима кесу себи. Тек кад је хтео да размени при златник, увидео је да има у руками тантузе. —

Много је помишљао и следећи случај, који је испричан са свим истинито, као што се и десно. Жртви прилази један гагист у сељачком оделу и почиње разговор о времену, о ценама на пазару, о изгледима ово годишње жетве, о политици. За тим јој исприча, како је један богати трговац изгубио џепник са златницима.

„Зашто, брате“, пролужује гагист, „не чува боље свој новац? Кад бих ја на вашо, баш му га не бих дао. Ко може да изгуби толики новац, има сигурно и много више и неће тога ради оспротетиј; а како би то добро пало једноме од нас, кад би на један пут постао сопственик џепника, пуног златника. И ви, вала, не бисте дали новац, кад бисте га нашли.

Обично одговара сељак: „По себи се разуме да не бих“ — а тиме гагист сазнаје да је жртва способна да падне у клопку. Ако пак сељак изјави, да би вратио новац кад би га нашао, гагиста га оставља и тражи другу жртву.

Гагиста се по том удаљује. После неколико минута прилази жртви један ислужени војник.

„На кога сте ви сеља?“ пита он сељака.

Сељак каже своје родно место. Војник се зачуди и каже:

„Онда ви сигурно познајете мога друга Јаноша?“

Тешко да има које мађарско село, у коме се не би могао наћи који ратни инвалид по имену Јаноши

„Сигурно,“ објашњује сељак, „ви мислите Јаноша Бертеша?“

„Дабоге, њега мислим“, одговара војник. „Шта ми ради тај стари пријатељ? Како сад често на бојишту дељили последњи залог хлеба и под једним шатором спавали!“

Стари војник почиње за тим живо описивање својих разних подвига и уме да пробуди патриотизам у сељака, причајући му о јуначким делима многих Мађара.

„Па нако иде доброме Јаношу?“ пита још један пут војник. „Има ли своју кућу, своје добра?“

Ратни инвалиди обично нису никакве капиталисте, и тако сазнаје војник, да је његов стари ратни друг у рђавим материјалним приликама.

„То ми је жао,“ каже војник, „он је заслужио боју судбину, нако бих му радо помогао. — Али ја му сада могу помоћи“, наставља он, „Бог је био добар, те сада имам новаца. Вама се могу поверити.“

Војник предострожно подиже свој огртач и показује кесу с новцима.

„Нашао сам је овде на вашару, а дуд бих био, кад бих је вратио. Треба човек да се уме користити срећом, кад му се она једном приближи.

Тада се на један пут преплаши војник и каже:

„О, како сам био луд да вам поверим ону своју тајну. Ви бисте ме могли издати. Али ви то нећете учинити, зар не? Ја сам одмах готов, да и вама дам нешто од овога новца.“

Кад је разговор већ дотле дошао, гагиста даје знак и појављује се један фино обучен човек. Војник се обраћа њему с питањем. колико вреди златна пара, коју му пружа, а коју је изваднио из кесе.

Господин разгледа брижљиво новац и по том каже: „Даћу вам за њега десет форината“.

Узима златни новац и наброји војнику десет форината у сребру.

„Имате ли још оваквога новца? Узећу вам колико год имате по десет форината комад“, вели господин.

Војник се направи као преплашен и каже да више нема. За тим одлази на страну са сељаком, и сада настаје иста маневра као и мало пре. Треба да се подели новац, он каже како би златан новац могао изазвати сумњу кад би се нашао код њега и предлаже сељаку да му овај откупи и његов део. Сељак тада плаћа сто или две стотине форината, које је добио за продате коње или волове, и тек доцније примети да је превареи. —

Наравно да варалице не употребљују свуда исти начин, као што је овде назначено, већ имају увек нове варијације. Увек имају нове мајсторије, тако да чак и људи које су већ превариле гагисте, падају и по други пут у њихове замке.

Гагисте не раде само напољу на вашару, већ и по крчмама.

Мађарима је скоро урођен грех коцка. Када је Мађар расположен, он пије, пева и коцка се. Чак се и просјаци по њемачкима коцкају у испрошене крајцаре. Свуда се по крчмама могу видети да седе људи, а пред њима по гомилица новаца и играју карата или бацају коцку. Горко их је искуство научило, те се мађарски сељаци никада не коцкају на вашарима са странцим људима. Они знају да се лако може да умесна у друштво какав коцкар по занату, те да им својом лажном игром у брзо истресе џепове. С тога мађарски сељаци играју само са својим познаницима, са пријатељима, те гагисте не могу ништа да зараде својом лажном игром. Ово могу само — обучени у сељачко одело — да седну поред стола и да гледају игру.

Гагиста пуши на велику, сребром опточену лулу од морске пене. На овој је на доњој страни главе уделана нека материја. При гледању се гагиста толико нагне, да му глава од душе дошаре до гомилице играчева новца. Када гагиста новуче своју лулу, увек му се придене по неколико комада сребрнога новца за ову

део улепљене луље, а он их одмах узима у џеп, да би могао поновити своју маневру. Играч се толико занесе игром, да и не види да му постаје новаца; пребројава после неколико пута новац и мора да дође до убеђења, да је изгубио много више, но што је мислио.

Кад се сврши вашар, и кад почну људи да се враћају својим кућама, тада гуштастама отворено поље за њихов занат. Гуштеста изађе на друм и замоли сељане, који се враћају у своје село, да и њега понесу, пошто му је далеч пут. Таква му се молба никад не одбија. Сељани, враћајући се са вашара, обично су прено мере угрејани, па чак су и више попили нешто више, но што им је жеђ наискивала. Гуштеста има при себи још једну флашу доброга вина или пљавовине, и даје својим сапутницима у полима, да пију од тога вина или ракије.

У пићу је помешан и прашак за успављивање, те ускоро све поспи у колима. Тек је тада дошло право време за гуштету. Он задраи кола, свиње са њих своје сапутнике, узме им сав новац и ствари од вредности. Потом седне на кола, потера коње на их све на где прода. На сваки начин да је сељацима веома непријатно, када се у по ноћи, с буновним главама, пробуде и нађу у пољу, на чистини.

Гуштеста се не измарава само на сељаке, већ и на трговце, који се враћају са вашара са пуно робе или са пуним кесама новаца.

Једна девојка стоји на путу и моли такнор једног трговца, који се враћа са вашара, да и њу поведу. Трговац обично има у колима и ноћишта са собом. Кад је приме на кола, она прије к њима напред и почиње да им прича једну од најинтересантнијих епизода са вашара, тако да њоме са свим освоји пажњу својих слушалаца. Међу тим се прикаче на кола три четири гуштете, иседу конопље, којима су везани сандуци на колима, побацају сандуке на кола, брзо их сакрију по убиственима на друга, на онда дају знак девојци. Ова онда замоли да је пусте из кола, пошто јој је ту ближу пречи пут пешке да кући.

Ако покрадени приметс замке гуштеста, она се онда не устручавају да употребе и силу. Као горе поменута девојка, врло се често преобличи гуштеста, и он слуши за то да би по потреби савладао ноћишта. Они се злочинци не устручавају чак ни убиства, само да би дошли до свога циља.

Једна је од обичних мајсторија тих разбојника, да задрже ноћишта, као да замоле од њега ватре за дуван. Застане ли овај, у трепутку га свуку с кола, па заседе се појављују неколико гуштеста, држе коње и вешују ноћишта, ако то мора бити, па онда чине већ своје. Они пресрећу и пешаке, певане и трезне, кад се враћају са вашара, па их заустављају и пљачкају.

Изврсна мађарска жандармерија има врло често патроле, и оне су необично предане својој служби, али ипак не могу да буду свуда, те гуштеста увек нађу начина да пронађу жртву и похарају је.

прекоп Д. В. Бакић.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Одрасли би могли неказниму децу за њихове цеви употребљавати, односно злоупотребљавати и то помоћу прикомагања, наговарања а особито би ову улогу играли при крађи младих а у исто време неказнине деце, над би нпр. затак у опоме неказнен био и то би ужасно деморалишући морало дејствовати. У једнаком датом нам мишљењу, изложена је бојазан о томе, да ће се ова злоупотреба од стране одраслих још више повећати, на због тога је врлино жељу да се предлозима од стране комисије још већа брига поклоне, те како би се једна таква опасност достојно предусрести могла. И одиста, у правилном тумачењу, које је у њој постављи дато, лежи заштита младих од евентуалне злоупотребе и пљачкања од стране одраслих. Пошто су све готово речи предлога, у горе наведеном мишљењу, негација тражењу дрижавом, да се неко каже, то онда значи, да се саучесник, помагач и затак не требају казнити све дотле, докле се год у појединим случајевима неурачунљивост детета из § 51 кр. зак. за Немачко царство не буде констатовала. По нужно је, да се постојеће контраверзе изражавају и то једним нарочитим законским наређењем а које би требало да гласи: „*Казнимост учесника, помагача и затака неке моћи због тога бити искључена, ако исти у моменту извршења крив. дела навршаху преко четрнаест година.*“

Од стране комисије изабрата је пуна четрнаеста година у погледу казнимости младих а од стране појединих писаца оно време које је у § 55 крив. зак. означено. С овим треба са сним начисто бити, да је питање у погледу неурачунљивости опде остало са сним недирнуто и да се о деци у овој илаци ништа даље казати не може до то, да се она путем крив. дела, ни у чему кривично правно не обвезују и да пред законом кривичним потпуно као некрива изгледају.

VII.

Државно принудно васпитање

§§ 2 и 33 законских предлога

Као што је у § 55 немачког крив. зак. назначено, да се деца, која пре двапаесте године учине какво кривично дело, нмају, према прописима појединих немачких држава, предати коме заводу на васпитање или поправљање, разуме се, с потребним надзором, тако исто хоћемо и ми, да на основу горњег наводења, у свима могућим случајевима до 14 године старости злочиначку децу узме држава у своје руке и о њима, односно њиховом поправљању поведе рачуна. Дакле, као што се види, ми одступамо од онога наређења § 55. немачког крив. зак. у толико, што хоћемо, да се она граница безусловно помери на четрнаесту годину и што хоћемо, да се у погледу овога васпитања створе нарочити законска наређења, која ће важити за целокупно немачко царство, а не само за поједине немачке државе. Ово је потребно у толико пре регулисати, јер код свих савезних држава немачких и не постоје овакви закони у погледу поступања с младим злочинцима, а с друге стране пак, та су закони веома различити а што је главно, томе су међусобну државном чешће веома уске границе поучене.

Када пођемо од те тачке гледишта, да је држава дужна путем својих органа о овакоме крив. делу извесног детета рачуна да води, онда то не значи, да је држава дужна и да она треба у сваком једном таквом случају приступити принудном васпитању пир. због једног иступа и ми смо далеко од тога, да то захтевамо.

Пре него што приступимо на третирање комисијских предлога у погледу поступања с младим злочинцима, биће потребно, да бацимо један летимичан поглед на законска наређења појединих немачких држава у овоме, те да се види, у колико су иста више мање извод ном § 55 крив. закона немачког.

Прајски законик од 13. марта 1878 год. што се тиче наредаба у погледу напуштене деце, наређује, да се дете које у међу времену од шесте до дванаесте године какво дело кривично учини, има предати, на основу предлога старатељског судије, каквој доброј породици или ком заводу за васпитање или одгоњавање, „ако би ово, с обзиром на родитеље једног таквог детета или његове старатеље а у односу наспрам учињеног крив. дела, било потребно, те како би се овим сачувало од даљег грешења у погледу кривичних дела.“

Прајско законодавство претпоставља принудним васпитању осим тога, да је извесно крив. дело учињено још и спознаи знак неодговарања једног оваког детета; даље, да је дата вероватност у погледу наравствене запуштености и то с погледом на својство извесног крив. дела, на личност родитеља или одгоњавателя и остале животне односаје.

Закон на Хамбург од 6. априла 1887 године, дозвољава принудно васпитање противу деце, која су пре навршетка дванаесте године учинила крив. дело. Ово је потребно нарочито тада, ако је њихово дотадашње васпитање а с обзиром на прилике под којима су живела такве природе, да је принудно васпитање веома нужно, противу истих да се примени. То је једини начин да се једно овако дете сачува од даље запуштености а друштво спасе можда будуће опасног зликонца.

Хамбуршки закон, — у колико је онде на видик изнешен, — стоји у свему на нотој тачки гледишта као и прајски.

Законом од 22. децембра 1870 год. је у Брауншвајгу означено:

(§ 2) Ако би код деце испод 12 године а која су извршила какво крив. дело, домаће васпитање недовољно било, то се противу истих она наваредна средства применити могу:

„1. телесно каштиговање,

„2. предавање нарочитим васпитачима, и

„3. предавање нарочитим заводима за одгоњавање или васпитање:

У заводе за однеговање имају се предати само она деца која, су седму годину навршила а која су, међутим, довољно телесно развијена.[1]

Прајсни и хамбуршки закон с једне стране и брауншвајгски с друге, имају у основи различита определења. По брауншвајгском закону, државно старање у погледу младих злочинаца зависи од карактера детиње, и то ценећи га према извршеном делу и тежини самога учињеног дела а с обзиром на опасност, која другу штету од једног таког младог лица прети и оскудицу домаће одневољења, услед које се једно такво лице у кући својих родитеља не може поправити; док је, међутим, по прајском законику државно принудно васпитање допуштено и у оним случајевима, где би исто служило као допуна недовољног домаћег васпитања и рђавих кућевних односаја.

На сличан начин има се поступити и према баденском законику. Мора се прво испитати карактер и понашање једног детета, па тек на основу тога да се види, да ли је принудно државно васпитање потребно. Закон ове државе од 4. маја 1886 г. гласи:

„Деца, која још нису навршила шеснаесту годину, могу се због нравствене запуштености предати на васпитање каквој подесној за то фамилији или ком државном или приватном заводу за поправљање односно васпитање и то:

„Када се према њиховом држању може и сме закључити, да на њих у будуће ни у колико не може да утиче школско или домаће васпитање.“

Од осталих закона појединих немачких држава, који су на основу § 55. немачких крив. зак. издати, постоји закон Великог Херцогтума Хесен-Дармштата од 20. марта 1884 год., закон за Мекленбург-Шверин од 10. октобра 1882 год., закон за Саксен-Вајмар од 9. фебруара 1881 год., закон за Олденбург од 12. фебруара 1888 године, а сви су они у основи слични горе означеном прајском законику с изузетком оних, који припадају Либеку и Олденбургу, а код којих принудно васпитање отпочиње још с навршеном осме годином.

Бременски законик од 19. јуна 1877 г. означава, да се један млади злочинац има на основу § 55 крив. зак. предатиком заводу за васпитање, ако је толико у запуштености отрезао, да је неома потребно, да се исти на праву стазу моралитета изведе.

Анхалтински закон од 29. дец. 1873 г. наређује, да се деца од седме до двадесете год. могу предати заводима за неодговорну и запуштену децу. Ово ће се тек онда моћи догодити, ако је нравствена запуштеност толика да је оправдана зебња, да ће се, продужењем дотадашњег васпитања још горе искварити и постати још опаснијим“.

У истоме смислу говори виртембершки законик од 27. децембра 1871 год.

Закон за Елзас и Лотрингију од 18 децембра 1890 год. допушта принудно васпитање противу оне деце, која су учинила какво злочиначство а која у моменту извршења крив. дела немаху пуних двадесет година. Но ово ће се само онда применити, ако би исто васпитање било потребно, да би се даља запуштеност предупредила.

Постојећи закони појединих држава немачких не испуњују све што би за једно добро васпитање пужно било, према се у опште не може порећи, да су они и перед тога до сада веома благотворно утицали. Не сакашавајући статистичке дате у погледу онога писам могао овде изнети'. И иначе немамо статистике у погледу тога, колико је злочинаца у поврату од оне деце било, која су једном већ била на принудном васпитању; онака би бројеви од великог интереса били, када би их овде могли навести, — али према изнешеном од стране меродавних фактора, који авановичког удела у принудном васпитању, имају, потврђује се, да су многа деца, благодарећи истоме, спашена а која би иначе у сваком случају изгубљена била.

Према изнешеном до сада, пођимо даље у овоме нашем изводењу, и успех ће се постепено сам по себи појавити.

Прајски а и остали њему слични закони, помињу најчешће случај принудног васпитања. По истом је дужна држава звановичника, да у погледу младих злочинаца, нарочито, да у погледу младих злочинаца, с обзиром на личност истог према учињеном крив. делу, животним односајима његових родитеља, присвоји и спасе их од очигледне пропасти, јер би иначе једно овакво лице ступало у све опасније и опаснији ред окорелих злочинаца. Овде није узимато у окорелих злочинаца, број обзир: тежина и врста злочинствана, број учињених крив. дела, личност једног младог лица, на који се је начин извршило крив. дело итд., даље, да се с прањубо васпитање противу овакве деце може применити и у оним случајевима, када иста до тада имађаху добро домаће васпитање и када су у могућности, да их у будуће имају.

У последњим годинама, појавио се један веома велики број тешких злочинстава нпр. убиства с предумишљајем, паљевина итд. од стране деце испод четрнаест година. Противу истих је државно корачање неопходно, без обзира на њихово домаће васпитање. Управо баш у овоме времену постоји истрага против једног великог броја деце, која су мало нешто старија од двадесет година а која иначе још ранице бејаху због краће, отмице итд. одговарала. Иста су с таквом нешћином многобројне краће извршила, да се мора у сваком случају узети, да су морално потпуно запуштена. Међутим се истрагом показало, да је једно од истих имало изврсно домаће васпитање, и да родитељи истог детета који о његовом нагону да краде, не имађаху ни појма, све бејаху употребили, само да би своје дете што боље васпитали. Једино завођењем од својих школских сапутара, ово дете бејаше покварено. Према данашњим позитивним законима, противу оваког једног детета принудно се васпитање не може применити, премда је исто у оваком случају веома нужно. Ништа не мари што су се трудили, да своје дете изведу на прави пут. Према овоме се не може и поред најбоље воље одржати ово тврђење, да се принудно васпитање може само у овоме случају од стране државе применити, ако би постојала зебња, да ће једно овако дете, с обзиром на његову личност, његових родитеља и других животних односаја, срљати у све већу и већу пропаст, услед своје све веће и веће запуштености. Родитеља ће, без сумње, опет све употребити, да своју децу на најбољу стазу живота изведу. По питање је, с каквим успехом? Ја не сумњам, да би укорото таква деца опет дошла под истрагу и одговарала пошово пред судом због краће.

Једна веома важна тачка гледишта прајског законика је та, што се принудно васпитање може једино применити противу очигледне запуштености деце од стране родитеља. Међутим, познато је свакоме, како се тешко ово на светлост појављује и како се то од стране родитеља крије. Изузев ону злочиначку децу, која су таква уроком наследности, слабоумља, резултат душевних недостатака), сва су остала злочиначком постала на уврока недовољне васпитања, и то или што се њихови родитеља у томе неразумевају, или што бејаху на спрам своје деце и сувише блага, или строги, или што су били благи онда, када су строги требали да буду и обрнуто. И у колико је број оних узрока већи био а који су на дете од утицаја били, у толико је теже родитељу, да карактер свога детета позна и разуме се у толико ће му теже бити, васпитати га. То су недостатци у васпитању, који се врло ретко на светлост појављују, а који се једино могу увидети од посматрача, који у дотичној фамилији, као у својој кући живи и који је према томе много прилику, да исту фамилију у свима могућим моментима посматра. С тога се мора у свему оно начело усвојити, да чим се примети запуштеност у васпитању код једног младог злочинца, да се одмах противу њега мора применити принудно васпитање.

Противу усног обухваћања прајског законика говоре још и та чакта, што се чет шће и најчеће запамћености фамилијарно-неваспитања не могу доказати. Из тога разлога, многа деца остају без принудног васпитања, премда би им исто од велики користи било. Но исто се не може применити, јер су односаји домаћи међународним фактором неповнати остали.

Социјални положај родитеља игра, прилином онога констатовала, изнесну улогу. Где родитељи морају свакодневно да надничне, и где су деца, према томе, од ранога детињства самој себи остављена, или стварјим браћама или сестрома у васпитању остављена и која такође немају потребног васпитања, или чији су родитељи на робију отишли, или су у затвору или чији је отац пијанина а мати пурва, ту мора запуштеност под деце да царује и опасност прети, да ће у васпитању све запуштеније постати. А колико је, пак, број оних, који су потпуно у васпитању запуштени, а која запуштеност остаје за судију пот-

[1] Анхалт зеоиаје само заводе за принудно васпитање.

[1] У Прајсној су само појелине статистичке бројеви у погледу принудног васпитања помиата: до 31. марта 1890 год. бејаше свега 16294 деце у заводе за принудно васпитање доведено, 31. марта 1890 год. бејаше 12065 деце на принудном васпитању. Велика већина истих бејаше пријата на васпитање приватних фамилијама а велика већина осталих међутим, приватним заводима (за васпитање).

пуно сакривена, међутим који је познат, њихова кривична дела да открина. Фамилијарни односаји једног оваког детета њему му познати; међутим, спољни знаци у погледу његове фамилије су такви, да му ништа нагледа потпуно часна и да према томе може да верује, да дете будући под таквим околностима не може да је запуштено, на да је све то маска и напта више. Најзапуштенија се деца рекрутују из оних породица, који су деца прво дана једино играчка материног задовољства за неколико минути. Тавне матере предају обично децу своју слугањама, да се ове о истима старају а каже су данашње слугање, о томе не треба да говорим! Док једна овако покварена слугања тера своју љубавну авантуру, дотле је, повремено јој младе дете, посматра можда са каквог сакривеног места. Овако је исто и са оним матерама из добрих фамилија, које у место да васпитавају децу своју, запосе се бувалаштином страсне љубави. О ономе, разуме се, да ништа не има муж, који такође можда није на своме месту, јер у место бар у вече да остане у друштву своје деце, он бега од куће, да се у друштву салуграга својих проведе, бавећи можда прево цеде ноћи. Све ово и ако је овако код многих и многих породица, ипак се од оваког света крије, спољни свет о томе не зна већ мисли да је то часна породица. И кад се дошије доба, да је напестан дечко из једне такве фамилије учинио овде крађу, овде отимачу и т. д. онда се лицемерно чују речи сажалења о томе, како се је у једној такној фамилији иметиу један потомак и како сраметни ме тако „часни, родитеља", а међу тим се и не мисли на то, да су томе баш ти тако „васпитани" и „добри" родитељи свему узрок. Описивање оваких случајева појављује се веома често у обичном животу и сваки од нас можда је овако нешто из искуства свога моћи себи представити.

То су моменти, који желу створиште, да се принудно васпитање не ограничи само на ону заложачку децу, код које је домаће неваспитање потпуно доказано, већ и иначе и да се према томе власти, које у погледу принудног васпитања решавају, не требају у томе руководити великим формалностима у испитивању.

На овоме месту ми смо дошли до једног предмета, који је на целокупној области, о поступању с младим злочинцима, најтежи, а о коме постоје најразличитија мишљења. Као најправилније нагледа ово, које захтева природно васпитање деца у опште, која су услед покварености кривична дела учинила а која су, међутим, у моменту извршена била испод четрнаесте године старости.

Но нужно је бити у опште, прво расправити питање шта комисија под принудним васпитањем разуме, јер у уређењу једне овако установе, налазе оправдања своја и дотична наређења. До сада се је готово непрестано о принудном васпитању говорило, јер овај израз наређења позитивних закона одговара на и поред тога, овај не израз доцније морати у овом нашем расправљању отказати, чим будем прешао на предлоге комисионе. На место израза принудно васпитање треба да дође израз „јавно надзорно васпитање", јер овај много боље одговара овоме уређењу о принудном васпитању, које ми хоћемо, него овај досадањи који фактички одговара постојећем стању о васпитању деце. Већина домаћих позитивних закона познају ово васпитање деце под разним именима, као васпитање у кругу какве часне фамилије, или предавању ком приватном заводу на васпитање или ком државном заводу за одгојавање итд.

Ми смо нашли за паметно, да у место рђавог израза: „приватни завод" или „приватни завод за васпитање", употребимо израз: „под државним надзором приватни завод за васпитање" и као особита врста израза „надзорно васпитање у сопственој фамилији". Ако се хоће известан циљ у погледу суштине васпитања да постигне, то се онда у будуће мора извесним државним органима дозволити право надзора такође и над приватним заводима за васпитање, а којима држава запушгену и злочиначку децу поверава ради одгојавања, или у које држава допушта, да овака деца могу ступити; ово је неопходно потребно.

Но у исто време мора постојати једна друга могућност а то је, да се запуштена и злочиначка деца могу сопственој своја фамилији ради васпитања предавати, али контрола државних органа мора и онде да следује. Овим би се, истина, неке државног мешања проширило, но то би прошерење било у корист једино младежи.

Противу васпитања деце у својој сопственој или туђој фамилији, под државним надзором, постоје веома различита мишљења и у литератури а и иначе, и неће с горега бити, да се с истима у неколико позабавимо[1].

Давалој једноја мишљења, иначе човек великог искуства, „президент" парочитог заводa за васпитање, каже следеће:

„Из религиозно нравствених основних начела, код хуманог пара људи, од којих се доброме васпитању има човек надати, они ни у ком случају извесно запуштено дете не ће примити код себе на васпитање, ако имају ма и једно своје дете. Иначе би се сами наложили опасности, да се и њихова деца покваренопљу заразе. Но ако су без деце, онда постоји опасност, да ће увек давати превеспека оној деци, која су васпитавања. Даље, не само они, који о своју својој дужности одгојавања не воде рачуна, већ и они, који су у овоме потпуно савесни, плаше се свога надзора државног, јер су увек запуштени дечаци и девојчице увек готово наклоњени, бранити се противу истих, чим примете да и најмања небрежљивост у васпитању постоји, а то све јако плаши, оне, који се једним таквим васпитањем баве.

[1] О томе, како треба принудно васпитање да се уреди, постоје врло богата литература. Исту извели овде к забављати се о томе, апсолутно је немогуће. Но навели је то, да се овде споменне, да су скоро сва реномоване појединца заступљени принципи за даља кошћења на поводу конгреса чланова интернационалног, криминалног удружења (група за немачки, пројекат). У новијој литератури нарочито споменути мишљења: Дирота, Поступање с запуштеном децом; Аптемана у Антверу чланицу XI. страна 88; у истоме чланицу од Фрања стр. 114; од Вакера, Уређење завода за васпитање и поправање, у годишњем часопису општо немачког друштва затворених, свезак 3 и 4.

Не буде ли таквим питомцима на даље вера поклоњена, то се онда боље људи не могу у будуће ставити у такав положај, да себе од тужаба такве деце бране, но то све зависи од дотичне личности, која је једним оваквим клеветањем од стране једног оваквог питомца погођена. Такође бојати се је, повлачита с родитељима оваквих питомаца,... Што се одгојавања тиче у својој сопственој фамилији, то ће у праву управо жалосни фамилијарни односаји, невоља, рђави пример и слични узроци узрок запуштености.... После тога ће одгојавање младих злочинаца у појединим заводима за васпитање морати правило постати, док међу тим одгојавање, у каквој фамилији служиће само као помоћно средство у нужди и то једино против млађе а при томе не тако јако изопћавање деце".

У једном другом мишљењу каже се:

„Изгледа, да се при излагању предлога не треба из вида да изгуби, да се може између предавања у какав завод за васпитање и безусловног „laisser aller" извесна средина изабрати; према овоме, ово предлози прилодају нашему праву једно до сада са свим странно начело а то је, да се принудно васпитање може утврдити у сопственој или каквој страној фамилији но под условом државне контроле... Но од овога последњега може се једна веома мала употреба правити, јер је веома мали број таке подесних фамилија којима би се оваква деца ради васпитања њиховог поверити могла. Веома велики број часних фамилија које се налазе у згодним економским приликама, неће да се приме једног оваког тешког терета и једно овакве велике одговорности; међу тим одгојавање деце код оних фамилија које се тога, превлађење силом околности, из нужде примају или које хоће теме себи извесне користи да прибаве, не може се као добро препоручити. Што се тиче друге наредбе државно контролисање у погледу одгојавања у сопственој фамилији, ја со надам и мислим, да се истом апсолутно никакав успех не може постићи. Да би позвата лица што боље у овоме могла ову контролу да изведу, то би онда нужно било, да сазнаду, односно да се упуште у испитивање и најделикатнијих тајна фамилијарних. Но питање је сада, како би у овоме могло да се успе. Наше законодавство у погледу извршења ове дужности ставља још сада веома тешке услове грађанима и то готово на спама пољима; не може се ни замислити, да би се и половина овога броја онако подесних људи могао наћи који би за овако мучан, тежак рад и пун одговорности имали довољно времена на расположење, имали воље и разумевања у овоме. Између оваких лица која би била позвана ово контролисање да врше и фамилија; над којима би се исто имало вршити, створио би се веома мучан положај и што би веома штетно утицало на васпитање младе деце".

Једно друго мишљење полази са свим с једне друге тачке гледишта, но које је управљено једино противу контролисаног — од стране државних органа — васпитања у сопственој фамилији.

„Веома ће тешко бити у стању сопствена фамилија, да, под контролом државних органа, поправи оно што је раније

покварила. Изгледа, да се је овим пређењем хтело овим замлајима дати могућност које имају и добро образовање и добро васпитање а чија су деца без њихове кривице више покварена, да у будуће на исту обрате већу пажњу и по могућству поправе их; но бојати се је, да ово благонаклоне не падне у део и овим замлајима које нити имају могућности, нити добре воље нити довољно образовање, да ово извршеˣ.

У једном другом мишљењу се каже:

„Одређивање у сопственој замлији из које је извесно лице, с достојанством у питању, произилази, мислим веома мали успех и поред све контроле државне. Стране замлије које би се примиле и које би биле у стању, да једно овако дете васпитају, могу се врло ретко наћи. Оне пак замлије које немају своје сопствене деце и које би се овога посла примиле, морају се прво испитати, да ли ће оне за ово да имају довољно способности; оне пак, које имају своје деце, морају веома велику пажњу да обрате, јер се њихова деца поред овако покварене могу веома лако заразити на то ће се веома тешко примати једнога овакога васпитања“.

Простор не дозвољава, да се сва ова мишљења у погледу овога питања на овоме месту изнесу; ја сам тако поделивао, да отвар са свих страна расветљена изгледа[1]) Ово готово у опште осуђивање предлога, да се уведе државна контрола у погледу замлијарног васпитања, довело на се, да још једном о овоме размишљамо и у прво свега тога, ми се нисмо могли одлучити, да од нашега мишљења одступимо.

Д-р Андра Гавр. Живковић.

(Настављће се)

АНОНИМНО ПИСМО

(из записника једног члана полиције)

— Све је то ништа, дете, према ономе што се мени десило, бијше томе 8 година, са једним анонимним писмом, добили другогодишњи члан полиције В..... неколицини младих полицајаца, својим гостима, који се на другом крају стола живо препираху о вредности анонимних писама у појединим криминалним истрагама.

— И ја сам зато, настави В..... да сваки частан и поштен човек треба да потпише своју представку, али ви заборављате, или може бити још и не знате, да се многа и многа анонимна писма пишу несвесно, често пута под утицајем неке неодољиве силе, или, најзад, у недостатку довољне храбрости, што је најчешћи случај. На основу мога дугогодишњег искуства у полицији, могу вам позитивно рећи, да су ова последња анонимна у већини случајева истинити и врло корисни, само је потребно да им човек одмах поља и обазриво употребе. Предавши са презиреном преко обичних денунцијантских достава, које по прочитању, редовно бацам у корпу за хартију, ја ћу вам у прилог овог мог мишљења о анонимним писмима, испричати догађај који мало час поменух, из кога ћете најбоље увидети како анонимна писма могу бити веома корисна и интересантна.

* * *

— Било је то, као што вам рекох, пре 8 год. Са службом сам био у кварту пражарском и то тек од неколико дана. Још ни дуњанот не бејах потпуно примио. Право да вам кажем, осећао сам се прилично незгодно у новом, чланском положају. Као старом, дугогодишњем капетану, навикнутом на самосталност у раду, никако ми не иђаху у главу свакојака телефонска наређења, а још ми теже беше навићи се на многима „целисходних“ обзира без којих се, по мишљењу мога тадањег управника, није могао ни замислити добар претпоставник полицајац. Помишљах већ озбиљно да се вратим за капетана, кад се изненада деси нешто што увеличо заголица моју полицијску радозналост и задрша ме, ево и до данас, у Београду.

По што је мало оквасно грло са старим „пријком“ и западно „специјалитет“ којим га један од колега понуди, стари В..... настави:

— Отварајући једног дана званичну „пошту“ кварта, био сам не мало изненађен, кад сам, међу многобројним званичним писмима, опазио једно у црном куверту, адресовано лично на мене.

— Сумњајући, да се коме од мојих пријатеља није што догодило, отворих одмах ово писмо и, на велико изненађење, у њему прочитах, да видите само шта?

Наговарајући ове речи, В..... отвори фиоку свога писаћег стола и из исте извуче једну малу, црну књигу, свој дневник из кога нам прочита ове ретке:

— Господине члане.

— Не познајем вас, а и мало ми је стало до ваше личности. За мене је главно да сте ви члан овог кварта и да, као такви, имате да испуните једну дужност. Надам се, да ћете је испунити много савесније од вашег претходника.

— Отвар је у овоме:

— Пре 6 год. нестало је изненадно Милоша С..... бив. бакалина у улици С.... Истрагом, која је поведена поводом овог његовог нестанка, утврђено је, као што то већ обично бива, да је Милош „отсмарао неђако тде“.

— Данас кад су у власти и грађани на њега увеличо заборавили, јављам вам, г. члане, да је овај јадник убијен ноћу између 14—15 септембра 188*. год., а да се леш његов и дан данас, нађе сакривен, односно закопан, у штали Р..... В..... тргт, у приоп Кошку с десне стране од улаза.

— Саопштавајући вам ово, г. члане, ја се уједно надам, да ћете одмах предузети потребне кораке, да се кошур пок. Милоша ископа и пристојно сахрани.

— За доказ, да ће ово донета бити кошур Милошев, нека вам послужи златан пренен са његовим монограмом, који ће се, несумњиво, наћи у земљи, ако се само копање буде благовремено вршило. Поред овога, наћиће се у земљи још и ове ствари: књижевни од касе покојникове, даље једна мала секира и један велики нож.

— Још вам напомињем, да сам све ово и овим истим путем саопштио и вашем претходнику пре годину дана, али он није нашао за потребно да ма шта предузме по мојој достави. Желети је, да се ви на њега не угледате.

— За сад прећуткујем моје име, али није искључена могућност да вам се доцније јавим.

Дугогодишње искуство у полицајској служби беше ме научило, да ни један важнији посао не предузимам без хладнијег и обзирнијег размишљања, па сам тако и у овој прилици учинио. Тек кад сам свршио сав званични посао, и то је било око 11 часова пре подне, вратио сам се поново на ово писмо и отпочео мало обзирније размишљати о његовој садржини. Случај је вољи, хтео, да у том тренутку нађе мој претходник. Ваше на радозналости показах му примљени аноним, и упитах га да ли је довста пре годину дана примио доставу овакве садржине?

— Цела је истина, одговори колега по прочитању писма, само што ја, додаде он даље, на принципа не предузимам ништа по достављама.

— И ја сам до сада махом тако радио, али у овоме случају баш хоћу да видим има ли чега у истини?

— Желим ти успеха одвратн колега, али само имај у виду да је газда Р..... виђен грађанин и велики пријатеља данашњег режима. Право да ти кажем, ја сам се мало и због њега устручавао..... јер... знаш.....

— Разумем те врло добро, али ћу ја ипак окушати.

— Одмах после овога разговор је прешао на друге ствари....

* * *

— Пошто сам се предходно уверио, настави В..... после малог одмора, да је пре 6 год. донета изненада нестало Милоша С..... бакалина из улице С....., као и да се од тог времена о њему ништа није чуло, одем још истога вечера, са једним писарем на означено место, и у присуству сопственика штале и још два грађанина вредна поверења.

— Да бих се, на случај неуспеха, ограђио унапред од сваког прекора, реноз уневерењем сопственику како је један крадљивац изјавио, да је у његовој штали, пре неколико месеци, заковано извесну покрађу, на сад хоћемо о томе да се уверимо. Знате већ колико је наш свет неповерљив према полицији, па је тако било и са газда Р..... који је, узгред буди речено, по појмовима мога управника, имао права на назив „целисходних обзира“.

— Пошто је прво изјавио, да не може и не мора знати шта поједини „мангупи“ раде по његовој имовини, и сврано власт што у довољној мери не заштићава „имовину безбедност поштених грађана“, газда Р..... ми, најзад, стаи до знања: да ће он, ако се само ништа не нађе у његовом дворишту, „умети већ потражити и прибавити себи сатисфакцију за напети му бламаж“.

[1]) Весма бих рало мишљење једног управника завода спасавајуће куће у погледу његовога схватања што се тиче његовога поставног захтева у погледу прикупљног замлијарног васпитања, изложио, но без истога мишљења то ми не дозвољава ја ужасно.

Дено ми иде, помислим у себи, ако достана буде неистината. Какав је г. Р..... још ће ми направити посла. Ако ништа друго, довољно ће бити да се утврди; зашто сам и на основу чега сам предузимао овако крупно истраживање у његовој имовини, па ми не треба веће бруке. Свему овоме додаје још и то, да се радознали свет више неће увелико почео скупљати у околини штале и на равни г. Р..... сва ископана шталe испредати, па ће поједини у таквом сам се непријатном положају налазио, и зашто сам сваког часа грозничаво погледао на жандарме који се неће беху однекуда ископала. Почех размишљати и то собзирно, како ће се са што мање штете и брже изићи из ове ствари, кад се копачи од једном нагло зауставише. Пре него што сам јавио за ујрок, ја сам помирно исковао рача, и на огромно изненађење и неописану радост, смотрио у истој горњи део једног дудског костура. Наредих одмах да се део костур пажљиво откопава и наставих гледа Р..... да дође и види шта смо нашли.

— Можете већ поћи, рекох је било потпуно изненађење кад је угледао део чељусти костур, и колико се морао уплашити кад сам га најсвечанијим тоном запитао:

— А шта ћемо сад?

— Бог на ти, господине, одговори брзо овај надувени Јевта и окуши богородити и позивати се на све могуће виђење личности за доказ своје честитости и исправности.

— Да бих га колико толико умирио, јер се од „беле" беше собзирно уплашио, рекох му да се нема чега бојати ако само није прав, и за доказ мога благовољења позвах га у оближњу кафаницу на ракију, док не стигне позвани лекар без чијег присуства писам хтео вршити увиђај. За ово време жандарми су чували костур, око кога се беху скупили видан радозналаца.

— Да сте само могли видети колико је гледа Р..... сада ово дубоко према мени, и са колико је пажње причао о пок. Милошу, своме бив. кирајџији, о чијем је, врло сумњивом нестанку, имао, вели, част нагласити овд. члану квадта прачарског сада већ пок. С..... И не ћекајући на моја питања, гледа Р..... даље продужи, како је шталу, у којој је сада нађен костур, видао пре 3 године, дакле после нестанка Милошевог, што је најбољи доказ да није знао шта се у земљишту налази, јер да је знао, не би темељ подизао баш поред самог костура.

— Све ово ја сам врло пажљиво слушао и, право да вам кажем, по мало уживао, сећајући се малопређашњег осколог понашања г. Р..... Ко зна, у осталом, докле би он овако причао, да не дође жандарм и јави да је лекар дошао.

— Увијај, коме је и гледа Р..... присутновао, испао је прено мог очекивања. Њиме је утврђено, да је пок. Милош био два пута ударен помоћу у леву страну грудног коша и оваљом сикиром неколико пута по глави. Ово се јасно видело по засековинама на ребрима и изломљеним костима на лубањи. Иначе је остали део костура био врло добро очуван.

— У самој земљи, поред костура, нађене суј ове ствари: један златни прстен са монограмом „*M C*", сребрна кутија за дуван, филибарска муштикла, сребрн сахат с ланцем од метала, једна мала сикира и један велики кухињски нож. Кључеве од касе, и поред најбржилијег тражења, нисмо могли изнаћи, али је и без њих било потпуно јасно, по нађеним стварима, да је исковани костур био доиста нестали бакалина Милоша С....

— Пошто смо све ово констатовали, наредих да се костур пренесе у гробљанску капелу, и вратим се у кварт. Била је у велико ноћ, кад сам о свему овоме написао опширан извештај и послао га управнику.

— Ваљда ће сада бити задовољни моји радом, закључих у себи и упутих се кући, размишљајући уз пут о пок. Милошу, и погађајући ко може бити његов убица. Свако усиљавање, да у овом правцу дођем до ма каквог логичног закључка, остало је безуспешно из простог разлога, што ништа изгледе писам знао о убијеном и његовим односима са најближим околином.

— Пошто закључак да у овом смислу поведем истрагу, заустависе се, са свим природно, на апсолутном муку. Беше ван свако сумње, да је његов писац знао много, или бар за истрагу довољно, о убиству пок. Милоша, али само ко је тај писац? Не знам ни сам откуд, али ми на мах сину у памети, да он може бити и сам убица! Мождa га савест гризе, па је уобразио да ће се на овај начин исте опростити. Ништа, у осталом, није немогуће. Бар то ми по-ступак прво добро знамо. Треба, дакле, иницијацијом прво добро знамо. Треба, дакле, пошто-пошто пронаћи писца анонимног писма, које носише жиг поште београдске, и чији рукопис и стил одлично доста дрског и добро писменог човека.

* * *

— Кад сам сутра дан дошао у канцеларију, настани В.... после краћег одмора, прва ми је дужност била да позовем неколико отменијих грађана из краја у коме је пок. Милош становао, и да их умолим за што детаљнија обавештења о њему. Сви добијени одговори били су готово истинити, и тврдили су: да је убијени био врло поштен, миран, вредан и веома поучен човек. Увек је, рекоше, гледао само своју радњу, ретко је одлазио у кафану, слабо се мешао се светом, и не зна се, да је ма с киме био у интимном пријатељству. Као нежењен, сталовао је, са једним момком кога је имао, у соби до дућана, у кући гаспе Р..... В..... Веровало се, да је у погледу материјалном добро стајао, али кад су, после његовог нестанка, инвентарили дућан, нађено је испаћа свега до 3000 динара, и 7—800 динара у готовом новцу. Радњу покојникову, по одобрењу власти а уз присмоћ сопственика куће гаспе Р..... продужио је момак убијеног А.... П..... који је, пре 4 год., постао зет гаспа Рајков. То је вредан, поштен, али уједно и веома прган човек. Са женом је живио најбоље и она је неколико пута до сада бежала оцу.

— Обавештења ова, ма колико да су била тачна, нису ме задовољила. Ја сам очекивао, да ћу дознати: како је покојни Милош био велики нарушавао, како је био у великом непријатељству са неколико њих, како се на 2—3 дана пред убиство тукао са тим и тим, а сад, у место свега тога, излази, да је био миран као буба и повучен као калуђер.

— Ништа ми, рекох, не остаје, но да све почнем из почетка. Ради тога наредих, да архивар изнађе у архиви сва акта о нестанку пок. Милоша, као и да од суда изиште сва акта о расправи његове имовине. Једновремено са овим издао сам наредбу, да се оштро мотри на сва лица која би долазила да посматрају костур, а нарочито на газда Р..... који ми, и против воље, на часа у час постајање све сумњивији. Подне беше у велико превазило када сам, после свега овога, изашао из канцеларије. Глас о ископаном костуру беше се у толикој мери распростро по граду, да сам готово на сваком десетом кораку морао застајкивати и позивањима давати тражена обавештења. Кад сам приспео кући, било је већ 1½ час по подне. Аратос ти и опанке службе, никих још с врата жена, која се, видао сам одмах, беше спремала да обавлаво протестеује и за синоћње и за данашње закашњење....

* * *

По што је мало одахнуо стари В..... продужио је ово:

— Тек што сам по подне дошао у канцеларију, кад ево ти писмоноше са једним писмом, чији коверат и адреса беху идентични са добивеним анонимом.

— Можете већ поћи са коликим сам грозничавим нестрпљењем отворио ово писмо, и колико сам се изненадио кад сам у њему прочитао ове ретке:

— Господине ађане,

— Ви сте савесно испуњали вашу дужност и зато вам, као грађанин овог краја, од свег срца захваљујем.

— Што се тиче убице пок. Милоша, слободно га не тражите, јер је он бежом вољом, још пре 3 год. отишао за својом жртвом.

— Ово вам јављам да се не бн узалуд мучали и губили време око вођења једне безуспешне истраге.

Много вас поштује
„Пријатељ"

И ово, као и прво писмо, беше исписано нешто мало изврнутим, али при том доста лепим и читким рукописом. Из њега поштанског, међу тим, видело се да је оног истог дана, без сумње још изјутра, предато пошти. Садржина његова пак, уместо да ме увери о излишности истраге, утврдила ме је, на против, после дужег размишљања, у уверењу: да је убица пок. Милоша не само жив и здрав, већ и да је, шта више, он главом лицем сад опасао анонимна писма. И дан дани не умем вам тачно казати на основу чега сам дошао до овог уверења. Кад не би ово полицијат, вероно бих да је то било под утицајем неке више силе, али овако склон сам да све приписем случају. Било како му драго, најзад, главно је, да је ово моје мишљење, као што ћете доцније видети, било правилно.

— Из акта, које ми је одмах по овом архивар донео, видео сам да је пок. Ми-

лоша нестало ноћу између 25—26 октобра 188. год.; да је о томе власт укратко известио његов момак А..... П.....; да је, поводом овог његовог извештаја, расписано свима полицијским властима у земљи за тражење „отуђеног,“ и да су, од онда њих, стигли одговори: „како се тражени у домашају није могао пронаћи нити се о њему могао ма шта сазнати.“ О свему овоме, најзад, подноси је кратак извештај управи гр. Београда и по том су акта остављена у архиву. Цео овај рад био је веома површан и ни мало јасан за тадашњег старешину кварта М..... Д..... који је, како причају, био врло добар полицајац. И сада налазим, да је ово мишљење о њему било по све нетачно, јер никако не могу да појмим како је могао пропустити, а да не утврди место на коме је нож. Мислим последњи пут видјен пре него што је погинуо. Још мање му могу да опростим, што није прикупио колико толико података о ранијем животу Милошевом и његовим везама и односима са појединим личностима. Из саслушања његовог момка А..... видело се само, да је убијени око 9 часова у вече отишао на дућана, али како, којим правцем и где? о томе не беше ни помена.

— Није ми, према озоме, остало ништа друго, до да наредн, да се газда А....., зет г. Р..... и бив. момак убијеног, позове за сутра пре подне и у присуству грађана опширно испита о свима појединостима Милошевог одласка из дућана, као и о његовом животу у опште.

— Још писар, коме сам ово наредио, није ни напшао из канцеларије, кад одаџија отвори врата и јави: да дедектив који је био на гробљу, у близини костура, има да саопшти „нешто важно.“

— Пусти га, одговорих ја уверењу да ће ме његово „нешто важно,“ ако ништа друго а оно бар насмејати, као што то обично бива.

— По што ми је наређао око десетак личности, које су по повратку с гробља и посматрале ископани костур, и саопштио све важније речи које су том приликом изговорене, наглашујући нарочито оне од њих којима се ласкало мојој полицијској способности, Ђ.... ми је, јер је то он био, у највећем поверењу саопштио, да је и сам г. А...., зет г. Р..... додатно и посматрао костур више од 10 минута, удаљивши и узавиру“ јући чешће: „Ах, јадан газда Милошс.“ Чак је, вели, неколико пута и суве брисао, а при поласку наредио је да се у цркви упали једна велика свећа за покој душе његовог бившег газде.

(Свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић

СЛИКЕ ИЗ КОСАНИЦЕ

Пиша Д. С. К.

II.

Суљ-Луш

Суљ-Луш, како су га кратко звали мештани, или Суља из Луше, један од угледнијих Арнаута, који је за време рата прешао у Турску, па тамо отишао у качаке (хајдуке), био је страх и трепет за пограничне селане у срезу косаничком.

Сваки други дан он је прелазио у Србију, те пршио покрађу стоке и тада редовно гасио по један српски живот.

Свет је разумно долазио власти и тражио заштите животу и имовини, али она, признајем, дуго ону није могла дати.

Није могла, видим, а не да није хтела, јер смо и ја и капетан, и остали чиновници чинили све што се могло учинити, да Суљ-Лушу како год смакнемо, али се он „аџовски чувао.

Учинили смо му главу и то саопштила, из згодан начин, чак и Арнаутима по Лабу, али и од тога не беше никакве најде. Нашли су уза.уду по прелазили у Турску да га тамо нађу и убију, јер је њега тешко било наћи и још теже му прићи, а Арнаути, пак, нису хтели ни да чују за паре, које смо им обећавали.

Они су налазили, да он достојно служи њиховом племену и Мухамеду, кад односи српске животе и имовину, па су га помагали у свиком његовом злом подузећу.

Чинили смо преставе и турској влади, тражећи да она с њим сврши, али је она отворено изјављивала, како је немогућа да га ухвати или убије, јер вели, он није само обичан качак (одметник од власти), него је, изгледа као некакав осветник увређених арнаутских осећаја што су дигнути са својих огњишта, па га они сада чувају као народног јунака.

Колико је тешко ухватити овога човека, Турска је износила као пример Миу хајдука, који је код нас хајдуковао, а који је у Турској чинио нека зла, него Суљ-Луш код нас, па га српска власт није, вели, могла ухватити иоред све добре воље, готовости и обећања.

Овај одговор Турске, који је ишао тако далеко, да признаје сопствену немоћ, био је за нас јасан.

Турска је, износећи Миу као пример, јасно наговарала: да није возна да хвата Суљ-Лушу све дотле, докле ми не ухватимо Миу.

Ма да смо ми били расположени да учинимо ову замену, опет нам то није ишало за руком, јер се Мина тада лазно као звер од српске власти.

Пала нам је тада на памет мисао, да Миу бацимо на врат Суљ-Луши, али он је ту понуду одбио, јер је вели, са Суљ-Лушом ухватио „бесу“ на три године.

Остајало је, дакле, да се ипак мучи стара мука са оним човеком, чија је безочност и дрскост ишла дотле, да је нама поручивао, како ће нам једне ноћи одвести коње из арова.

Од страха, које смо редовно постављали дуж граиице и по селима, било је тешко мало користи, јер су они сматрале да је боље пустити да се отера пар два волова, него изгубити човека.

Овакво схватање бунило ме је до лудила, и ја сам се просто ужасавао онолике оскудице националног частољубља.

Ово своје незадовољство ја сам отворено казивао сељанима, па их по мало и ружио.

И никако се не варом, опакво моје поступање имало је доброга дејства, јер на једноме збору, у селу Данковиһу, где сам такође чинио ове прекоре и истицао им дужности према државп и себи самима, неколико њих дадоше реч, да Суљ-Луша не ће отићи жив у Турску, кад први пут дође у њихово село ради пљачке, а он је у чешће долазио.

Учинивши, овако, све оно, што власт треба да учини, ми смо се (ја и капетан) вратили своме домаћем аду, Мини хајдуку, који је било све горе.

Тражећи, тако за њим, бесмо сазнали да ће једне вечери доћи у мерћеву механу, да се са другомина провеселп — прана хајдучка безочност!

Млад и годишама и полицијском службом, ја сам на многе ствари гледао друкчије него доцније, па сам и ову намеру Мишину, да се ашиклепе весели у механи, на макар то било и у Копаонику, сматрао као намерно потцењивање власти, ја сам се био решио, да му то веселе покварим.

Ја сам тако осећао, и ово осећање у толико није било тачно, што онде није у питању само частољубље једнога полицајца, него једно много веће и важније питање: је ли власт моћна да заштити живот и имовину грађана, и по томе је ли на своме месту.

Можда се ово друго гледиште није меии паметало због тога, што је власт збиља тада била немоћна, јер је за хватање једног хајдука, као што је Мина, имала на својој страни четири пандура а против себе добре две трећине грађана у срезу, да се Мина очува.

Ну, макар моје побуде биле и погрешне, тек ја сам се, као што рекох, ово решио, да то Мишино веселе покварим.

У тој намери, ја сам у прин сумрак кренуо из Куршумлије пут Копаоника, у пратњи три пандура.

Да бих прикрио траг и да не газим Топлицу, ја сам ударио путем, који води Прокупљу, на прешао мост одмах опрешо лево уз Топлицу.

Тамни бејах оставио Куршумлију за собом и примакао се Данковиһу, у коме се гледе пијала светлост на прозорима, или големе ватре но авлији, кад на једном крају овога села припуцаше пушке.

Изненађен овим пуцњем, ја питкх пандура шта то може бити, и они најуже да је то пека прошенина, али се убрзо уверисмо да то није, јер се пуцањ продужавашс све више и чешће.

„Арнаути“, викну један од пандура, а то нам потврди и један плотун, који Арнаути са једнога виса осуше на сељаке.

Стојећи пред овим ненадним догађајем, ја напустих намеру да сметам Мишином весељу, и никнем пандурима да трчимо у Данковиһ.

За тили час прешли смо на десну обалу Топлице, и после каса од десетак минута, ми смо већ били код прших кућа Данковиһевих.

Свет се беше узбунио.

Жене и челад изашле на куће, па или стоје по авлији, прибирајући пе ово себе, или је по неколико кућа прешло у једну авлију, па се ту дигао жагор као на сабору.

Свака жена оцењује догађај на свој начин, питајући једна другу: „оде ли и твој муж, оде ли брат и т. д.

Код једне такве гомиле и ми сазнадосмо, да су Арнаути ударили на кућу неког Миладина, на горњем крају села према граници, и да су сви мушкарци, који имају оружје, отрчали у потеру, али се, вели, Арнаута измичу лагано пуцајући пљоштинама на потеру.

Пандури су познавали село, и један од њих пође у правцу поменуте куће, а ми за њим.

Пушке су непрекидно грокотале, али веће далеко од села.

Преплашена Миладинова чељад стајала је у авлији.

Рекоше нам, да су им Арнаути отерали три вола и две краве, и да је село отишло за њима у потеру, управо оно, што смо сазнали и при уласку у село.

Сваки пуцањ пушака обележаваше нам је светлошћу положај и потере и Арнаута и ми пођемо у томе правцу.

Како смо ишли право за потером, то смо били наложени могућности, да изгинемо, те један од пандура предложи да идемо у бок потери.

Пресо непознатих јаруга и урвина, ми смо се приближавали потери, која је стално пуцала већ су до нас допирали нејасни гласови појединаца, који се споразумеваху.

Арнаути беху престали да пуцају, па се прођи и пуцањ потере.

Кад већ бесмо ближе, један од пандура поче дозивати сељане редом по имену.

Код другог имена већ се неко одазва, питајући ко смо ми.

Кад се јависмо, ко смо, за часак се накупи оно нас гомила сељака.

„Вто, господине, рече један, „отераше нам стоку и ено бију праву битку са нама, шта ћемо да радимо?“

Да их стигнемо и отмемо, одговорих ја. Нисте ли опомад на збору дали обећање, да ће Суљ-Љуш платити главом кад први пут дође у Дањковић, а он је ево дошао. Дед сада ако сте људи и Срби за њим.

Она се гомила уњута и наста тајац, док ће један реће између њих: „кад сте на коњима господине, ви трчите право на границу да страже заузме бусију ниже Тачевца, а ми други аџе за њима, та и од њих млеко не тече.“

„Хајде, хајде“, одјекиваху гласови кроз ноћну тишину, и онај свет оде као један човек.

Ми ударимо лево, и после хода од пуна два сахата, по несретним и вратоломним путањама, ми стигосмо код прве српске карауле.

Буљубашина беше неки Богосав, млад али срчан човек, и чим стражару рекосмо шта је у ствари, он назва буљубашину.

Онога часа он посла да се ово јави и суседним караулама, а два пандура отрчаше да буде село Тачевац и доведу људе за заседу.

Невероватном брзином извршено је све, и кроз по сата ми смо имали преко педесет оружаних људи.

Буљубашина као познавалац околине, извршио је распоред људи.

За себе је задржао свега четворицу, од којих су моја два пандура.

Остадосмо ја и један пандур.

Нашло се да смо ми сувишни и излишни, и најосе да је право, да ми чувамо караулу, да неко што не украде. нарочито коње.

Буљубашина са осталима, заузео је бусију лево од карауле а на двеста метара дубље од граничне линије.

Ја сам растурио једну гомилу папрата, који беше наслаган поред карауле, па се наслоних, држећи пушку поред себе, а пандур је такође готов стајао поред коња.

Доста доцкан у ноћ сину месечина као дан.

Од букве, под којом сам ја лежао, пружаше се дугачка сенка као нека узасна авет. Тамо на крају она се помицаше, као је мали ветрић покретао гране, те изгледаше да се миче нека неодређена гомила.

Био сам свестан да је то сенка, па ипак ме обузимаше нека језа.

Сва чула у мени беху напрегнута, и само сам очекивао, кад ће се појавити Арнаути или чути пуцањ доле у заседи.

Онако смо провели неколико сати, и ено тек сата већ поче пробијати зора.

Ја сам већ почео помишљати, да су Арнаути ударили кук на другу страну и одавно прешли у Турску, кад доле код заселе грмну једна, па друга, па за њом читав плотун пушака.

Један пандурски коњ, поплашен пуцњем скочи у страну и отклде се па јурну у правцу суседне карауле, а пандур за њим.

Ја остадох сам самцит.

Скочивши са папрата, ја сам стао иза букве и отесао пушку, па се питао: шта сад? Да пуцам! на нога, куда, кад ја не видим ништа, јер је заседа истина у близини мојој, али под једним тупим углом да ја не видим ништа шта се тамо одиграва?

Пушке су доле пуцале једнако и ја се реших да пођем тамо на што буде.

Нисам учинио ни два корака, кад на сто метара лево од себе, опазих Арнаутина, који свом снагом јурааше да се досхвати једне честе.

Ја скоро несвесно дугох пушку па и не пишањући опалих на њега, али признајем, да је ено као стог сена, ја бих га тешко погодио, јер сам дрхтао од узбуђења, или ако хоћете и из страха.

Одмах иза онога, зачуше се гласови и узвици доле у потоку па и гласан смех.

Ја потрчи тамо.

Још с виса видео сам једну гомилу, која се беше окупла око неких волова, а кад тамо прођох, ја на своје изненађење видох где лежи убијен Арнаутин, а поред њега мартинка сва исеклена сребром и седефом.

Ја сам гледао овај угашен живот, и би ми за трен тешко, али ми се скину сама терет с душе. кад буљубаша „Полиђ“, који је био у заседи у близини, па на пуцањ дотрчао овамо, узвикну: „хај море Суљ-Љуш, хоћеш још у клачкалук?“

Дакле ово је Суљ-Љуша поповах ја питање, и он то потврди. „Били смо, рече, некад побратими и добро се знамо“.

„А зар нашег буљубашу Богосава не беше ли похвалиш господине,“ рече ми један стражар. „Честитај му рану, честитај“.

Кад се окретох да видим шта је то, ја на своје жалење и изненађење видох, да Богосаву пиши кри из длана, а двојица стражара међу неве жуте мехурове, пуше прашка, која расту по њему као печурке, те да зауставе крв.

Шта је грешније рекох му ја, зар те заклао?

„Проби ми, господине сва баш средину длана и наложи кундак на пушци, ама и ја несам умлатих“.

Да га утешим ја му обећах да ће добити новчану награду, али он не показа никакве знаке радости, већ онако полугласно рече: „што ће ми паре“, погледајући на мртвог Суљ-Љушу.

„Што ће му паре, господине“, рече „Полиђ“ буљубашина.

„Појаз му ову пушку, нека по њој свет цени каквога је јунака убио, на какав је, по томе, и он сам“.

Ја погледах у Богосава да бих сазнао је ли то његова жеља, а он потпрвене као мало дете.

Сам поглед му казиваше, да би га то усрећило, и ја му онда рекох: узми нека ти је алај; заслужио си је.

Он не рече ни реч, само приђе да ми пољуби руку, на кад му ја то недозволих, он ме погледа погледом пуним благодарности, па левом руком дохвати пушку и пригрли је тако нежно, тако љупко, као драган драгању.....

Друга половина Суљине дружине, која је нагнала на другу потеру, била је срећнија, јер је само један рањен, али и он умакао у Турску.

Од тога времена, косавички је срез дуго био миран од Арнаутских упада.

БРАК ЈЕДНОГ УБИЛЦА

Врло се често дешава, — варочито код нас, — да се, било путем помиловања, било на који други начин, смањују или и сасвим праштају казне досуђене разним преступницима.

Овде мислимо само на обичне криве и не и на политичке, код којих је опасан обичај сасвим оправдан.

Колико је пак штетно, на чак и опасно, код злочинаца теже врсте бити и сувише наданпан са смањивањем и праштањем казне, нека поред многих, многих примера послужи и овај:

Калничар Јован Блоудичев, коме је сада око педесет година, био је због убиства своје жене и покушаја убиства над својом пуницом године 1880. од окружног суда у Зајечу осуђен на пенала, али и помилован, после чега му је Касационни суд досуђено петнаест година тешке робије.

Пошто је Јован ову казну издржао, упозна се 1896 године са надничарком Маријом Махковом, која је имала једну ванбрачну ћерчицу, осмогодишњу Марију.

Блоудичек се доцније ожени овом женом; али не прође још ни година дана

брачнога живота, а он се поче према кћери своје жене понашати са какавим намерама. Кад се дете због тога потужи једном приликом својој мајци, Блоудичек га је на најсуровији начин злостављао и у мало што га није једним кајшем удавио. Затим наставља и даље своје срамно мавалџивање и настојавао је да девојче претњама и злостављањем уздржи од поновнога саопштавања и жалења мајци својој. Кад се пак девојче опет потужило мајци, тукао је Блоудичек своју пасторку песницама тако да јој је кри облила, ударао је о зид, трескао о земљу и газио је ногама, тако да јој је мати само великим напором могла отети од разјарена крвника.

Кад дете већ није више могло да издржи такво поступање, оно се потужи суду због злостављања. Суд узме ствар у испитање и претрес је био код среског суда у Симерингу. Али Блоудичек буде ослобођен, пошто је изишло, да је његова пасторка у једном другом процесу била лажно сведочила и због тога није могла важити као веродостојан сведок.

Као што се доцније објаснило, и на ово лажно сведочење изгледа је био своју пољерку Блоудичек и то на овај начин: он је две жене, по имену Дворака и Долежалова окривио за неку крађу и својој пасторки под претњама запоседно да каже, како су обе те жене једном препознале у његовом стану, којом су приликом управо и требале извршити ту крађу. На пошто се доцније показала непстинитост онога показа, није се девојци ни онога пута веровало у оправдавања извета противу Блоудичека.

Најзад је била и сама жена Блоудичекова принуђена да противу њега учини пријаву суду због преступа извршеног над девојчетом, после чега је пред перотом и стручњачким саветом бечкога суда у тајном претресу противу њега подигнута тужба због преступа противу морала, запођења њему поверене особе, тешке телесне повреде и изнуђавања.

Оптужени, кога су као опасног чувала два жандара, јесте омален, приомашат човек са кратком пуном брадом; његове грубе црте лица и опори израз одају суровост.

Јован Блоудичек је овога пута у целом обиму оптужбе оглашен за крива и осуђен на пет година тешке тамнице, поострене са поједним даном поста свака три месеца.

Његови су укућани дахнули душом, али девојчету, које је било његову бијаги родитељском старању поверено, не поврати нико више, што је изгубило.

Јован ће издржати и тих пет година и кад се врати међу луде наставиће опет свој посао; али да је још први пут, кад се већ био показао као веома опасан за свет и друштво, на друштва укљолен и учињен сасвим безопасним не би ни доцније нико због њега страдао и патио.

Ово, до душе, не може казнити за све грешнике, који западну у кривицу нерасмишљено и често пута и без своје воље, али за овакве злочинце не треба и не сме бити говора о милости. △

ПОЛУДЕЛА

— Г-и де Мопасан —

(Свршетак)

„Да вам испричам ужасну историју one несрећнице!“ поче лекар. „Она се зове госпођа Хермет, а била је врло лепа, врло кокетна, веома омиљена и живахна. Она је једна од оних жена, која има на овоме свету једино своју лепоту и жељу да се допадне. Све време и сва пажња прошла јој је у неки своје свежине, у брзи за лицем, рукама, љубима и свима удовима, који се могу показати.

Остала је удовица са једним сином. Дете јој је васпитано као и сва деца светских великих дама. Па шпак га је она волела.

Син је растао, она је старила. Да ли је, пак, видела да јој се приближује криза пуна тајанствености? То не знам?

Она је, као и многе друге жене, свакога јутра по читаве часове гледала своју нежала тињу, провидну, нежну кожу, која се сада, једна видио, набрала.

Она се по десет и двадесет пута дневно заклучавала, остављајући без икаквога разлога салон, у коме су се забављали њени пријатељи, да би се тамо при гледању свога тела одавала с пуно очајања констатовању напретка неосетнога губљења свежине и лепоте. То још нико није примећивао, а она је тачно знала. Али то огледало, та мала сребром украшена ствар, она говори, она се смеје, подсмева се и објављује јој сву истину тела њеногa, грозно убијање њеног ума све до дана смрти, да тога дана, који ће јој бити у исти мах и дан спасења.

Она је плакала, била је ван себе, на коленима, са челом на земљи, молила се ономе који убија створења на тај начин, што им позајмљује младост само за то да би им старост начинила тежом; који им подарује лепоту само за то, да би је могао одмах по том и одузети? Она се молила Богу и преклињала га да јој учини то, што никада другоме није учинио, да јој подари до последњег часа живота чаробност, свежину и љупкост!

Она је сигурно издржала све те муке, — јер се ово све догодило: Једнога дана — било јој је тада 37 година — разболи се њен син, коме је било већ 15 година.

Он је чувао превет, али се још није могло утврдити од куда му је болест и каквога је карактера. Над њиме је било један старац, домаћи учитељ, и готово се никакво није одвајао од њега; а госпођа Хермет распитивала за сина само јутром и вечером.

Остајала је по неколико минута у соби, посматрала је флашице са медицинама, па би на мах узвикнула: „Ах та ја сам нешто неодложно заборавила!“ и нестало би је, остављајући у соби задах парфемерије. Вечером би се још више журила; имала је само толико времена да упита: „Данас, шта је казао лекар?“

„Још није ставио дијагнозу, госпођо,“ одговорио би домаћи учитељ.

Једно вече дошао домаћи учитељ:

„Госпођо, наш син болује од богиња“.

Она само болно крикну и побеже.

Сутра дан у зору се већ распитивала за здравље свога сина, али се оно није било побољшало, а она је цео дан пробавила у својој соби. Собарица је причала, да је госпођа цео дан стењала.

Једанаестога јутра уђе у њену собу домаћи учитељ, бледа и врло озбиљна лица, одбијајући столицу, коју му је она нудила, и рече јој:

„Госпођо, ваш је син тешко болестан и желео бих да вас види.“

Она паде на колена и узвикну: „О, Боже мој, Боже мој! Никада се нећу смети усудити! Боже мој, Боже мој! помози ми!“

„Лекар има још врло мало наде, госпођо,“ продужи учитељ, „а син вас очекује!“

Младић је већ осећао прај свога живота, па је желео да види матер своју, те по сатц но том опет уђе у собу матерњу учитељ и затекне ову на коленима, како плачући понавља:

„Не могу! Не могу! Имам ужасан страх; не могу!“

Учитељ је покушао да јој поврати храброст и да је одведе тамо; али му не испаде за руком; само јој је произвео нервни напад, који је прилично дуго трајао, за које је време она издавала од себе узвике страха.

Млади је човек лежао на саматном часу и кад га је са свим осетио, прекинуло је да види матер и да јој каже последње збогом! У самртном грчу прекинуло је:

„Ако не сме да уђе унутра у собу, замолите је бар толико да дође на балкон до мога прозора, колико да је још једном видим, да јој бар погледом кажем збогом, кад је већ не смем да загрлим!“

Лекар и учитељ одоше поново госпођи.

„Ви се не налажете никакној опасности, пошто је између вас и њега окно прозорско.“

Она пристаде. Покри главу, пође неколико корака по балкону и на један пут сакри главу међу руке на узвику: Не! не.. никада се нећу смети усудити да га погледам... никада!.... И сувише се стидим! Имам ужасан страх!.. Не, не могу!“

Хтедоше силом да је довуку до прозора, али се она ухвати за балкон обема рукама и болно толико узвикну, да су пролазници са сокака дизали главу.

Самртник је чекао, управљеним погледом на прозору, где је хтео да види поспобљено, благо лице матере своје, чекао је да умре.

Чекао је дуго и ноћ већ паде. За тим се окрену зиду и више не проговори ни речи.

Кад је зора зарудила он је био мртав.

Сутра дан она је полудела.

Д. Бакић

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

Поштен лопов. — Чувени француски романиста Евжен Сије, радећи 1841 год. свој познати роман „Тајне Париза,“ нешто се много бавио изучавањем обичаја „Савременог Вавилона.“ У том циљу он је по-

сећивано најгрознија лоповска склоништа и нарочито се кретао у друштвима најокаснијих људи, и сва своја опажања, а особито њихов лоповски жаргон, записивао је у своју малу записницу.

Једне вечери он западне у веома густу гомилу народа и једна се с великом муком некобедало. Дошав кући, Сиће потражи своју записницу, али је не нађе; без сумње да је записница била украдена. У једној прегради записнице налазиле се његове белешке и једна банка од 150 динара; сем онога, само је било и неколико писама са пуном његовом адресом. Сиће је жалио само губитак записнице, за остало није марио.

Али сутра дан, послужитељ му донесе запечаћен пакет. Евакен Сиће брзо га отвори и буде пријатно изненађен нашав у њему своју записницу са пратећом једног писма оне садржине: „Поштовани господине! Вративши се синоћ кући, веома сам се изненадио кад сам видио с ким сам се у овој гомили нашао. Хитам да вам вашу записницу вратим. Ваше белешке прочитао сам са великим интересовањем и по њима сам закључио, да ви, вероватно, изучавате савремени парички жаргон у литерарном циљу. На жалост сам, да сте већим делом записивали речи или неправилно, или сте их погрешно протумачили, то сам узео слободу да их исправим. Верујте моме искуству. Сем тога ја сам још додао тридесет и пет оних употребљене вредне које можете применити како на добро нађете; неки су израза сасвим особити. У награду за овај труд, ја сам био слободан да задржим ваши сто педесет динара, тим пре што ми је она сума тамам добро дошла. Ваш искрени поштовалац.

Евакен Сиће био је веома задовољан што је добио своје белешке, и користио се послатим материјалом.

ИЗ АДМИНИСТРАТИВНЕ СЛУЖБЕ

Једна начелна одлука Пореске Управе

У 38-ом броју нашега листа, ми смо саопштили начелну одлуку Пореске Управе од 1. септембра ове год. ПБр. Бр. 16686, о плаћању пореза на фабрике и индустријска предузећа, и том смо правилом рекли, да нисмо сагласни са другим делом те одлуке, који говори о плаћању пореза из тачке 2. *члана 67. закона о непосредном порезу*, обећавајући, да ћемо о томе ускоро изнети и своје мишљење.

Да би се одужили томе своме обећању, ево нас да кажемо шта и из чега смо дошли до овоме.

Дакле:

Објашњавајући извесне случајеве, у којима се фабрике и индустријска предузећа, као и њихове израђевине, могу да дају као објекат за пореско оптерећивање, Пореска Управа је у II. тачки своје одлуке нашла, да у свима случајевима, *где се* фабрике јављају као лиферанти за рачун државни или општински, путем јавнога надметања или писмених понуда (оферата), подлеже плаћању обртног пореза на тачке *а* члана 67 закона о порезу, јер се у овом случају не јављају као фабрика, него као лиферанти.

Потврду за оваково схватање Пореска Управа налази у наређењу чл. 47. тачке г. по коме стоваришта фабрика и њихови филијали, плаћају порез, без обзира на то, што је сама фабрика ослобођена.

Овакво следиште Пореске Управе погрешно је, па било да се посматра само са тачке значаја једне повластице у опште, било да се на њега гледа са чисто акцизне стране, јер ако би се одлука признала као исправна, онда сама концесија постаје беспредметна, пошто би се њена важност свела само на послове, који претходе фабричким израђевинама, а саме израђевине биле би предмет опорезивања.

Тако, међутим, не може бити, јер би то на основа рушило јасне одредбе концесије, које по начину свога постанка имају снагу закона, и којима су од пореза ослобођене и фабричке израђевине, кад год није случај чл. 47. тачке г.

А да у случајевима лиферација, кад се оне врше према држави и општини, не стоји случај из чл. 47., ми ћемо то одмах доказати наношењем самога текста те одредбе, која је види се, погрешним схватањем и навела Пореску Управу на овакву одлуку.

Та одредба дакле гласи овако:

„Овај порез не плаћају:

„Они, који су законима или уговорима ослобођени; али филијали фабрика или њихова стоваришта, *кад су ова последња* ван *круга фабрика*, које су ослобођене концесијом од плаћања непосредног пореза, подлеже плаћању пореза по овоме закону.

Као што се из ове одредбе види, она условљава плаћање пореза у случајевима, кад фабрика има свој филијал, или стовариште *ако је ово ван круга фабрике*. Ове последње речи нарочито истичемо „ако је ово ван круга фабрике," јер оне и доказују, да је право на нашој страни, и да су оне, погрешно схваћене од стране Пореске Управе, и навеле ову да оваку одлуку донесе.

Да ближе, дакле, изнесемо значај ових речи:

Отварајући своје филијале или стоваришта по местима ван самога реона фабричког, сопственици фабрика узнае у послове на детаљ — ситно — и конкуришу онима, којима су мало пре продали еспапе из својих фабрика.

Та конкуренција не би могла бити јака, кад би и фабрика плаћала порез, те би стајала скоро на равној нози са детаљистима, али она је ослобођена, и са сигурношћу потписује све оне, који би се тим послом бавили.

Да отклони ту неправду, закон је унео, да фабрике плаћају порез чим отворе филијале или стоваришта, управо чим уђу у послове на ситно.

На све пак, своје артикле, које фабрика *продаје и испоручује директно* на радионице и свога круга, она не плаћа порез.

То признаје у начелу и сама Пореска Управа, али је после у наведеној учинила погрешку, јер налази да код лиферација није куповина непосредно у фабрици, што се погодба не врши на други начин, него путем лицитације.

Међутим, то за саму ствар не чини никакву измену, јер фабрика куп своје израђевине на тај начин само за то, што су купци — држава и општина својим уредбама упућене да на тај начин — путем лицитација — врше набавку, а *она их међутим, испоручује непосредно из свога круга, а не из филијала и стоваришта, које би било ван круга, у чему и лежи суштина ствари.*

Понављамо, дакле, да се питање о плаћању пореза не регулише по начину как купци потражују израђевине од фабрика, него по начину испоруке, *и кад год она иде непосредно из фабрике*, не може бити речи о плаћању пореза, без обзира на то, да ли фабрика те своје израђевине предаје држави или општини.

Из ових разлога ми верујемо, да ова одлука Пореске Управе, не ће моћи остати у сили код Државног Савета, чим буде примењена на који конкретан случај.

Згодно нам је овде напоменути, да је на годину дана пре ове одлуке, у Пореској Управи донесена одлука, која је ово питање регулисавала у духу нашега гледишта.

Д. С. К.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Једни општински инспар пита:

„Павле Јовановић, земљоделац из Мелнице, осуђен је за крађу стоке на 2 године затвора, и да плати на име накнаде штете, адвокатске награде и сведочких дангуба 1500 динара.

Док је Павле био још на *осуди*, приватни тужилац поднео је среском начелу предлог за извршење, и тражио да му се наплати накнада штете, а и сам Пресудењи суд наредио је извршење пресуде у целом њеном пространству.

Срески начел наредио је општинском суду, да узме у попис Павлово имање, ако га има, иначе да пошље уверење о немајштини.

Кад је, по овој наредби, општински суд приступио ради, отац Павлов, односно адвокат, који је он за овај посао узео, изјавио је, да је Павле живео на његовом имању, и да од пена под њега нигде ништа од непокретности, а од покретности само хаљине, те се пели сви ових, не може ништа више пописивати, јер је све остало својина Павлова отца.

Општински суд, налазећи и сам, да између оца и деце не може бити задруге, стао је на то гледиште, да Павле одавста не може имати ништа код свога оца, па је послао начелу уверење о немајштини уз попис његовог одела, које не представља вредност од неколико динара.

Полицијска власт, пошто је продала ово мало поношеног одела, и добивену суму употребила на отплату пречистених трошкова, известила је и приватног тужиоца и адвоката, да ће се досуде пису могле наплатити због немајштине.

Адвокат који има да прима награде преко 200 динара, дао је, поводом овога решења, жалбу полицијској власти, доказујући да је Павле постао пунолетан пре двадесет година, и да је он остављен у њеи свога оца и после пунолетства, заснивао са њим задругини однос, па по томе има право на сав онај део имања,

који је набављен после његовога пунолетства, подносећи и данаше, које је нивше прибављено од тога доба.

Полицијска власт, послала је овај захтев адвокату општинском суду на званични рад, и сад суд стоји пред питањем шта да ради: да ли да остане при уверењу, које је раније изашло, или да суд поништи поновну имања, које је прибављено од времена Павлового пунолетства?

На ово питање одговарано:

Као што смо опширно објаснили у бр. 33 „Полицијског Гласника“ од прошле год., између родитеља и малолетне деце не постоји задружни одношај, и по томе не могу се ни нивове родитеља нападнавати никаки други приноси трошкови но нападе, сем оних из тачака: 4 и, 5 т. 322 кр. законика.

Што се, пак, тиче питања: шаље је полицај пунолетне деце, кад остану у кући родитеља и после пунолетства, то није на чисто изведено.

Тако, нам судова, који шаље, да је овде нестанак задружни одношај, па шаље, да деца имају права на раван део имања са оцем; има судова који такође признају да је настао задружни одношај, али како није било смене имања, јер та сва до пунолетства није имао, то њему признају право само на приход, учињен од имања пунолетства; а, на посљетку, има судова, који апсолутно не признају, да између родитеља и деце може бити задруге, кад она кнез имала имања, без обзира на то, што су остала и даље у кући очевој по пунолетству.

Ова разноликост судских одлука није само код нивих судова, него је и сам Касациони Суд донесао разноврсне одлуке.

Тако одлуком својом од 12 септембра 1878 год. Бр. 1689, Касациони Суд нашао је, да син не може нивти права на приносак над оца остане и после пунолетства, а одлуком, пак, од 5. марта 1886 год. Бр. 455, нашао је да син има право на приход. (одлуке ове штампао је г. Максимовић у својим збирцима).

Ми сами мислимо, да се у смислу §. 123. грађанског законика, може признати право сиромашима на сва приношења део имања од њихових пунолетства, јер ако се не може узети да је од тога времена задруга, мора се признати бар нека смеша или ортачина под извесним условима.

С тога, пека суд, за повратак случај, тачно испита: да ли је што прибављено у имању оца Павлового од пунолетства Павлового па на даље, па ако је прибављено нека део који припада Павлу нивше, па ће се признати предје расправити то питање.

* * *

Један општински суд износи овај случај, и тражи објашњење:

„Суд општински учинио је среском власти следеће питање:

Расписом г. Министра унутрашњих дела, од 26. марта 1880 год. ШБр. 2571, објашњена је полицијска уредба у следећем:

„Поводом тога, што многи, који напаљују жалбе против пресуда и решења општинских и полицијских власти у истуцним делима, подносе жалбе нивим властима непосредно, обавештени ову власт, који је издала пресуду или решење, и којој жалбу треба поднети — предати, — Министар унутрашњих дела, у смени обавезе од 29. марта 1877 године ШБр. 7178, објављује ово: жалбе против пресуде или решења може да узме у оцену истих, а нарочито по §. 17. поменуте уредбе, који је на основи замењен и укинут доцнијим допуњењем §§ 15. и 16. полиц. уредбе.

„Не може се нарећи право старијој власти, да води рачуна и стара се, да се закони правилно примењују и поштују не чини, али у тим случајевима, она нема право да предузима нарећење мере и поправе против самих органа, који спреће, а никако да мења одлуке, које су ове власти већ створиле, одређен право на своје жалилишности и охватајући значај закона онако или онако и правилно или погрешно.

Само у случајевима, кад је нижа власт недовољно дејствовала или прекорачила границе свога права, и тако учинила очевидну незаконитост, може старија власт да обустави извршење тако незаконите доносене одлуке, но њено тако незаконите доношење одлуке, но право надзора, које јој даје уређење централне управе, употребљен, уредно, нижу власт, која каже треба да предузме за поправку учињене грешке“.

Као што се из овога види, ми напазимо да су само два случаја, у којима власти нису да дејствују по жалбама, које су дотле нам доцније или противно реду, који предвиђа §. 15. и 16. полиц. уредбе, а то су: 1. ако је власт у опште била ненадлежна за суђење; и 2. ако је прекорачила границе своје надлежности и права.

У овим случајевима старије власти нису да жалбом одлуке од изнесени.

У свима, пак, другим случајевима, где су власти судиле у границама своје надлежности и права, нема места никаквом раду старијих власти, кад год жалба није дата овој власти, која је одлуку изрекла, или у року, који предвиђа §. 15. и 16. полиц. уредбе, без обзира на то, да ли је принуда доказана или не, и да ли су испуњене све формалности или не, јер су у роковима законима предвиђени, и ако последњу допусе увек губитак права на употребу правних средстава код протенду.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Љубисав син **Иванке Лазаревића** ож., отишао је од своје куће 10. о. м. и до данас се о њему ништа није могло сазнати. Љубисав има 11 год., омален је, крупномасен, слабуњав, од одела носи: плаву капут, панталоне браон; позивају сваког, а на гласи надлежну. Позивају се сви полицијске власти, да Љубисава потраже, и њеносе упуте Управи града Београда, о поднесе на Бр. 33807.

ПОТЕРЕ

Ноћу између 31. октобра и 1. новембра ове год., непознати лопов отворио је уделењем, или разбив изгубљеним резервним кључићем Вертхајмову касу № 2 Стевка Вићовића, кафеџ. овд. у улици „Сарајевској“ бр. 47, и из исте украо и однео: 800 динара у новчаницама од по 10 динара, 4—100 динара у динарима и двадесетарима, 250—300 динара у пополинарима, 6 пополовина у злату, једну аустријску новчаницу од 20 фуната, 3 комада аустријског новца

од по 5 крупа, једна бријантски, мушки прстен у вредности 700 динара, један женски дијамантски прстен у вредности 150 динара, један женски златан сахат, окаљрли са стране сини, златни ланчић у вредности 120 динара; на унутрашњој страни главног капка овог сахата утиснута је једна мала сличица од картије; даље, једну дијамантску траку у сребру, у вредности преко 100 динара, један масивни мушки прстен, златан, без монограма, у вредности 80 динара, 17 комада сребрних кашика, 5 великих и 12 малих; на 4 велике кашике налазе се монограми „С. Н. М.“, једна златна рушка са ликом Мајке Деве и Исуса Христа, у вредности 30 динара, једно муштиклук од једногстраног ћилибара, у дужини близу 2 дециметра и један мали прстен са рубином, у вредности 10 дин. Сумња због ове крађе пада је на два лица која су одмах ухапшена и притворена, али како има места вероватноћу: да су њихови саучесници у бегству, — то управа града Београда позива све полицијске власти да обрате пажњу на личности које би покрађу прогурале, па да према нађеном стању ствари, по закону поступе, а њу о резултату одмах известе с позивом на акт Бр. 32707. Једновремено са овим, Управа моли и ова приватна лица да јој у овој ствари буду на услузи и јавчи за инкрецију, ако је то потребно.

Владиј Стевановић, тежаци из В. Лукла, окривљеног за разбојништво, тражи начел. срезе, крушевац, у каишном одељу, висок гуше има нов бео кошуљу, у лицу је пригобљеност, брзина великих. Набеглога треба спровести начелнику срезе ком у Д. Милановцу, с позивом на Бр. 7149. УБр. 33770.

Непознати лопови, ноћу између 9. и 10. октобра, о. г., отворили су зграду Љубомира Ђорђевића техн., из Оплашка, и из исте украли су сандук његове сестре Бојане, у коме су биле ове ствари: један ћердан – огрлицу од 12 дук. пес. у злату, 4 бисина гумена, два чарапа, 6 вешених јастука, 24 обичаја јастука, 10 пари дугачких вешених мушких чарапа, 10 пари пуших вешених чарапа, 4 пара памучних женских чарапа, 2 пара женских чарапа од вуниће, 5 комада тканина фини, 4 пара кратких чарапа, један јелек од плиша, две рекле женске, 4 комада мушких кошуља, 11 комада женских кошуља, 2 женске кецеље, једну прагну женску. Моле се све полицијске власти, да крађљивца и покрађу живо потраже и нађене спроведу начелству округа крагујевачког, с позивом на Бр. 17256. УБр. 32665.

Лазар Бојић, Цигањин из Гуљајана, окрајца пишког, осуђеник пишког казненог завода, који је због крађе стоке био раније на робији, решењем г. Министра правде од 4. фебруара ове год. Бр. 1996. пуштен је у слободу условно. Но како је Лазар пресудом пишког суда од 8. маја 1897 год. Бр. 6213. осуђен на 5 година робије у јаком окову, због тешке повреде и напада на чувара, коју су пресуду и ови суд ова одобрили, то се позивају све полицијске власти, да га живо потраже и нађеног спроведу Управи града Београда, с позивом на Бр. 32998.

Драгутину Босићу, кавез. ош., непознато лице украло је један пар мушких чизама у вредности 5 динара, један мушки сребрн сахат са 2 поклопца у вредности 10 динара, и једну јастучну кућу шубару. Скреће се пажња свима полицијским властима на ову покрађу; у случају проналаска крадљивца, треба га спровести управи града Београда, с позивом на Бр. 33639.

Александру Јосимовићу, ђаку, са станом „Поп Лукина“ ул. бр. 17. непознати лопов је украо из његове собе, украо је један кратке зимски капут — боје шљиваste — поломан. Скреће се пажња свима полицијским властима на ову покрађу, а у случају проналаска крадљивца треба спровести управи града Београда, с позивом на Бр. 33301.

Михаило Ђурић, Цигањин из Михајловца, који је био под муштиком и у притвору за две опасне крађе стоке, ноћу између 5. и 6. о. м. провалио је авлију и побегао. Он има 17 год. среднег је раста, црнопуљанац, округла лица, по мало румен; на глави носи шубару, од одеће чапшире и гуњ од шајна, на ногама опанке. Полицији се све полицијске власти, да Михаила живо потраже и нађеног спроведу начелнику среском у Рачу, с позивом на Бр. 14856. УБр. 33296.

Непознати крадљивац, 9. о. м., пијура, између 7½ и 8 часова, улазо је кроз отворени прозор, у стан г-ђе Даринке Поповић, од. удове, која станује на „Косанчићевом венцу, бр. 30, и из исте украо је: 1 женски палето, једно зимско одело, један ибериштер и један зимски капут. Палето је од црног штофа са великом поврашеном крагном, живрен по средини и рукавима црном свилом; постава му је од црног сатина, у џеповима су биле бубе рукавице и џепна марама, одело је од црног штофа са великом истрагранском крагном; постава му је с леђа црна а с преда плава, на унутрашњи овоју налази се сашком израђен монограм „Б. Л. П.“, ибериштер је стар, од грло штофа, са сомотском крагном; зимски је капут од црног платна, са сомотском крагном, и шареним постаном. Целокупна вредност покрађе износи 240 динара. Позивају се све полицијске власти да живо потраже крадљивца и покрађу, а у случају проналаска, спроведу их управи гр. Београда, с позивом на Бр. 33544.

Непознато лице, ноћу између 4. и 5. о. м., извршило је крађу. Кости Димитријевићу — „Коси“ — заседнуо је Поповрезов, и том приликом одело му: две вунбарске мушт инске у вредности 70 динара, 1 пило дуванка у вредности 35 динара, 1000 комада цигарета 1 врсте без писка 55 дин., 300 ком. цигарета специјалитете, у вредности 19·50 дин., 1000 ком. цигарета српског дувана са 6 писка у вредности 25 динара, 1 пило дувана од 25 динара, нет муштија специјалитет дувана у вредности 5·50 динара, 3 кутија трговог дувана по 0·90 свега 4·50, у готовом новцу 0·40 п. дин. Позивају се све полицијске власти, да крадљивца и покрађу живо потраже, и нађене спроведу начел. окр. пожаревачког, с позивом на Бр. 16470. УБр. 33238.

Непознати крадљивци, ноћу између 20. и 21. октобра, ове год., украли су једну жардебину Драгомиру Марковићу, из Жировница, стару 2 године, длаке црно-дорастасте. Моле се све полицијске власти, да крадљивце и покрађу живо потраже и нађене спроведу начел. окр. крагујевачког, с позивом на Бр. 17858. УБр. 33129.

Милану Лазаревићу, из Жебарп, ноћу између 18. и 19. октобра, украдено је из тора 10 брава ована и 4 јагњета. Скреће се пажња свима полицијским властима на ову покрађу; у случају проналаска треба известити начел. окр. крагујевачког с позивом на Бр. 17858.

Сретену Марковићу, из Црног Кала, непознати крадљивци украли су попа из затвореног чарпа, ноћу између 16. и 17. октобра. Кон је длаке дорастасте, у предњој копити расечен, на кичми на грбини длаке беле, стар 12 год. висок 147 с.м. има жиг ⟋⟋. Скреће се пажња свима полицијским властима на ову покрађу; у случају проналаска известити начел. окр. крагујевачког, с позивом на Бр. 17453.

ИЗ ПОЛИЦИСКОГ АЛБУМА

Ова група представља једну лоповску дружину, која је свој посао врло вешто почела да врши и да није на време од полиције ухваћена, вероватно да би многа зла починила.

26. септембра ове год. усред дана и са најпрометнијег места у Београду, испред кожаонице Мајина Пивировог у дечанској улици, украо је пола са упрегнутим коњима Владимир Миодојловић и, кад је дошао на Трговиште, сачекала га је Вукосава Бабићка сељанка из Бањице и одвезли се у Рипањ. Ту су преноћили код Љубомира Стевановића и оставили му точионе и доби део кола. Одатле је Владимир отишао са

једним њиљем у Вел. Градиште на пијацу и ту га продао неком трговцу, али како није имао пасош, то му због тога новац није ни добио, већ је коња оставио и обећао да пасош донесе.

После неколико дана Вукосава пошље по свом деверу Максиму Бабићу остатак крадених кола у Београд да се прерале и пребоје, али, како о овој крађи Управа Београда беше известила све кошчке и кожаре, то момак Драгиша Кромановић пошље, да су алтре од украдених кола и ово одмах пријави полицији.

Ову лоповску дружину кварт пајдарски ухвати преваре кроз који дан суду на суђење. Да је ово организована лоповска дружина, доказ је то, што је Владимир Миодојловић у пр. години са њиме Вукосављевић Јованом и осим њима Ђорђем Ђорђевићем осуђен био за две праће коња Теодору Тимићу бившему овд. и Мидети Милосављевићу из Јагњила. Он је недавно пуштен са осуде а ова дводица још је издржавају.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14

БРОЈ 48. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 22. НОВЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела Љубомира Романовића, председника првостепеног суда на расположењу;

за начелника треће класе округа крушевачког Петра Взагојевића, председника врањског првостепеног суда, по његовом пристанку;

за начелника четврте класе округа ваљевског Стевана Ј. Гудовића, члана прве класе Управе вароши Београда;

за начелника четврте класе округа топличког Живојина Пандуровића, судију првостепеног суда на расположењу;

за начелника четврте класе округа пиротског Властимира Максимовића, начелника прве класе среза лепеничког;

за члана прве класе Управе вароши Београда Филипа Вујића, помоћника прве класе начелства округа крагујевачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза тршавског, Станка Милошевића, рачуновођу Главне Контроле;

за секретара прве класе начелства округа рудничког Андру Дим. Динића, секретара исте класе начелства округа београдског, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа београдског Милана Б. Трифковића, секретаре исте класе начелства округа рудничког, по молби;

за вршиоца дужности начелника среза хомољског у рангу секретара начелства друге класе Николу Вапића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу среског писара прве класе;

за вршиоца дужности начелника среза лепеничког у рангу секретара начелства друге класе Димитрија Христића, писара прве класе среза ђунајничког;

за вршиоца дужности начелника среза левачког у рангу среског писара прве класе Душана Николића, писара друге класе Управе вароши Београда;

за писара друге класе среза ђунајничког Видака Пилетића, писара исте класе среза белопаланачког, по потреби службе;

за писара друге класе среза нарајинског Војислава Ј. Петровића, писара исте класе среза лепеничког, по потреби службе;

за писара друге класе среза космајског Стевана Јаковљевића, писара прве класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза колубарског, округа београдског, у рангу писара начелства прве класе Владимира Антонијевића, писара друге класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара треће класе Управе вароши Београда Тимотија Вукадиновића, вршиоца дужности писара среза космајског у рангу писара начелства друге класе, по потреби службе;

за писара треће класе Управе вароши Београда Милорада Тутунџића, вишредног писара друге класе начелства округа београдског, и вршиоца дужности писара среза колубарског, истог округа, по потреби службе;

за писара треће класе Управе вароши Београда Чедомира Рајића, практиканта исте Управе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. новембра 1903. године, у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, — одобрено је решење Државног Савета од 28. октобра тек. год. које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела да на подизање новог пашеног пропуста преко јаруге која просеца бањски пут од виле „Вера“ до вода са сеоским путем под имања г. Љуб. Ковачевића и д-р Стојола Вукчевића, у Врњачкој Бањи, може по ревидираним техничким документима и предрачуну утрошити 1746·75 динара и овај издатак ставити на терет партије разних материјалних трошкова Министарства гл. XXXXIII. бр. 185/2 буџета санитетског one 1903-ће године предвиђене поред остадог и на разне грађевине по бањама.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. новембра, 1903. године у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда.

Дознајем, да код многих окружних и среских начелстава и сада још постоје обичај, да полицијски чиновници узимају своје плате и аконтирају из депозитних каса. То чине не само чиновници надлештава, чија је депозитна каса него има случајева, у којима се из депозитних каса на име плате издаје и чиновницима из других надлештава. Њихове се признанице после књигама воде као привремени издаци.

Ова практика очевидно је противна закону о буџету. По члану 83. тога закона издавање плата, пенсија, додатака врши се почетком или у току месеца, за који плату ваља издати. Ни у коме случају није допуштено издавање плата за месеце који нису на реду за исплату. За противно поступање одговара и онај који даје, и онај који прима по §. 112. кривичног закона. А по чл. 84. закона о буџету плате се могу примати само код оне благајнице, где је за њих отворен кредит. У томе члану наређено: да никаква друга благајна не сме давати плату, пенсију, надокнаде или додатке. И онај чиновник, који би дао и онај који би примио противно пропису овога члана, одговараће по §. 112. кривичног закона.

Потребно ми је овом приликом обратити пажњу начелству на једну важну обавезност. У другоме одељку §. 112. кривичног закона од казне изузет је случај о привременом издавању плата чиновницима, о чему као што тамо стоји и особити прописи постоје. Све до садашњега закона о буџету могло се сматрати да ти особити прописи још нису израђени и да се чиновници, који овакве кривице учине, неће кажњавати лишењем звања на свагда. т. ј. да се то неће сматрати као послуга државним новцем. Али од како је законом о буџету наречно споменуто, да ће се на такве случајеве примењивати §. 112. кривичног закона и на тај начин коначно регулисано питање о привременом издавању плата за месеце који нису на реду и узимање и давање плата на благајнама које за то немају отворен кредит у смислу сматрала такве радње као послуге државним новцем које се дело казни лишењем звања на свагда. — то је израз, у другом ставу §. 112. кривичног закона, „изузимајући случај о привременом издању плата чиновницима и служницима“ изгубио сваку законску вредност.

Закон о буџету сматра сваку повреду чланова 83. и 84. као послугу и прописује казну лишења звања на свагда.

Према свему томе, препоручујем начелству да мотри најстроже, да се сви руководиоци депозитних каса и чиновници полицијски управљају по закону о буџету. При свакој повреди тога закона, начелство ће повести истрагу и онда даље шта треба радити, а

ја ћу са своје стране контролисати, како се овај мој распис извршава.

Све досадашње припремне радње, где их буде имало, учиниће из депозитних каса на име чиновничких плата и аконтација вачеловно исплатиће у најкраћем року и мени о свему поднети извештај.

ПБр. 30438.
10. новембра 1903. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧЊАЦИ ЗА РУКОПИС

(Свршетак)

Од велике важности је за иследника, ма да га није тешко одредити, утицај извесних спољашњих моментата на рукопис; њих ћемо лако распознати, ако имамо при руци више писаних узорака једног човека, у којима није било дотичних утицаја. Али тако што можемо одредити, и ако немамо објекта за упоређење. Тако ћемо на пр. диктат познати по брешкама, које су могле постати само тако што је овај који је писао рђаво слушао, даље по томе, што се из рукописа и ортографије може извести закључак о мањем степену образованја но што се то оцени по садржини написа, а потпуно и по томе, што се позна да писар није мислио. У чему је ту цела ствар, не може се изразити речима, али ће се лако наћи, ако се пажње прочуи нешто, о чему се зна да је писца стало великог труда; између написа, који је стваран мишљењем и диктата наћи ће се нека чудна, особита разлика.

Слично стоји и с преписом; он је, по правилу, израђен брижљивије но концепт, поправке су ретке, цела ствар има неку богаљавшу цртту. Она се и код фалсификовања, која такође представљају неку врсту преписа, карактерише тако важним моментом као што је умакање пера. Осмотримо најпре какав диктат или „прост" концепт, који су писани брзо, без пауза размишљања. Пишемо ли истим пером, мастилом итд., ми ћемо приликом сваког умакања захватити од прилике једнаку количину мастила и том количином мастила једнак број писмена написати, као мастило у перу ноћне постајати, последња писмена постану блеђа и знатно се разликују од њих писмена, пошто су она због умакања била прва[1]. Та блеђа места могу се лако наћи лупом и написани њих констатујемо, кад је писац умакао. Та места се избележе и писмена између места, на којима је умакано, изброје. Ако је њихов број између свака таква два места приближно једнак, онда пред собом имамо прост концепт или диктат, писац је умакао онда, кад му је мастила у перу нестало.

Нађу ли се пак знатне разлике у појединим гомилама писмена, морамо се о томе поразмислити. Стоји ли ствар тако, да је број слова неко време једнак, затим одједаред јако расте, па онда је поново једнак, онда се може извести закључак да је било прекидања у писању које је наступило можда услед размишљања. На ово писар је застао с писањем док је још у перу било доста мастила, размишљао је и у почетку писања опет је умочио. Према томе бледа писмена нису тако честа, већ су у њима великом данашњих. Наравно да и онај који диктира може чинити паузе, али код диктатора има и других знакова, тако да се у оцени не може потрешити.

Код преписивања стоји ствар с умакањем другчије. Преписивач не умаче само онда кад почиње мастила нестајати, већ и онда кад је прочитао став који ће да препише. Посматрајмо само човека који преписује па ћемо опазити, да он умаче сваки пут кад прочита који став, ма да за то није било потребе. Последица је тога та, да у једном препису или нема никако бледих писмена или су она у врло неправилним размацима. Али ако је тако тачно преписивано, да је нпр. рукопис подражаван, дакле фалсификован, онда никако нема бледих места. — Фалсификатор пише цртту по цртту или бар само мале групе потеза одједаред, а за тим непрестано баца очи на углед; тим прилином наступају паузе саме од себе и њих он и нехотично употреби да умочи перо, тако да бледа писмена не буду никако ни написана.

Један спољни моменат, чија утицај такође није тешко распознати, то је журба или пак особита брижљивост. Журба се карактерише у рукопису већим заокругленим писменима, без оштрих углова и неједнаког облика; рукопис лако испадне из обичног положаја, усправан рукопис постане положенија, положенији пак усправнији, подела редова је неједнака итд. Супротно томе бива, кад се пише с брижљивошћу. Обично се у таквим приликама нетне у дражаве ново перо чији се оштри потези одмах познају. Писмена су у таквом рукопису правилна, редови тачно раздељени и равни, тако исто и стазови почињати су у једној линији и у опште цео рукопис показује највећу брижљивост и пажњу.

Брижљивост, која се употребљава у рукопису, највећа је онда, кад је писац хтео да сакрије свој сопствени рукопис, кад је фалсификацо и према томе био принуђен, да пази на сваку појединост. Та брижљивост баш онда нада у очи, кад је је достачни хтео да прикрије, дакле ако је приказано поврашно писао, ма да га је то писање стало даболовских мука. Кад неко може да фалсификује нешто, што одиста изгледа да је поврашно написано, онда је он спојо ствар проучио, он може да учиши оно што је најтеже у целом послу фалсификовања рукописа. Не може ли он то да изврши савршено добро, то ће се у његовом делу на први поглед познати нечесва унутрашња противречност, и не знајући у чему је ствар. Тек после дужег посматрања доћи ће се до гледишта: „Рукопис је поврашан па ипак није поврашан," и чим смо дошли дотле, на правом смо путу, јер можемо извести закључак: Рукопис изгледа да је поврашан, али није писан поврашно.

Од врло је велике важности и лако је уочити моменат ненавике. Сви ми имамо свакиан дручије кад седимо код куће за уобичајеним писаћим столом, писањем уобичајеним пером на уобичајеној хартији и кад на нас не утиче нешто необично. Свакиан је то нак друга ствар кад нам пруже запањено трговачко перо, да на неуобичајеној хартији, можда стојећи и пресавијени потпишемо, рецимо, своје име. Ненавикнуте не само што је лако познати, кад се има материјал за упоређивање, оно се испољава и само одмах, јер се по појединим облицима писмена познаје, да их је писао неко ко много ради с пером.

Оно што је за иследника најважније да прочита из неког рукописа то је наравно карактер једног човека. За то је потребна спрема и вежба, а како се до те спреме и вежбе може доћи, преговорићемо овде после неколико редова. Ко је о томе уверен да се из рукописа одиста може нешто научити, и ко хоће да се стварн озбиљно латн, тај то мора урадити систематски, а ко стварн олако схвата, може од стварн изостанити оно што му је воља. Систематски се нак ради онда, кад узмемо преда се једну збирку рукописа добро познатих људи, чији карактер, старост, занимање итд. добро познајемо. Те рукописе узимамо редом и ad hoc, т.ј. с намером читамо, не би ли нашли какав опредељен моменат. Дакле у рукопису каквог стара човека наћи ћемо све што се може схватити као резултат старости: застарели начини праважања, дрхтави рукопис, нешто манипулисање, стари облици писмена итд. Све то прибележимо а за тим у рукопису других огледних објеката исте старости тражимо такве моменте. Наћемо ли у рукописима последњих такође моменте, који су се раније сматрали као особине дубоке старости, онда ћемо гледати да утврдимо, зашто се оне налазе и у рукописима млађих људи и настављамо сва обележја, која нису само особина старих људи. Добићемо ли доцније какав такав рукопис опет морамо тражити та обележја и опо што смо нашли да поново прибележимо. Те прибележене ће бити многострукс: често ћемо наћи нова обележја, особине које се налазе и у рукопису млађих људи. Те прибележене морају се вршити у свима могућним правцима: у погледу разних степена старости, пола, положаја, позива, занимања, интелектуалног стања, наклоности, особина, карактера, телесног склопа, расположења и како се називају ти појединн моменти.

При тражењу ових особина треба имати две ствари на уму. У неком рукопису можемо да тражимо неки моменат, који је у карактеру појединог човека. Узимимо да тога човека сматрамо као особито лакомисленог, онда ћемо тежити да у рукопису нађемо варза те лакомислености. Кад мислимо да смо тај знак нашли, прибележимо га. То је прва ствар, а друга је ово: Гледајући и расматрајући неки рукопис тежићемо да у њему изнађемо што се може изнаћи, па онда ћемо испитивати у колико се то што смо нашли слаже с оним што већ знамо о човеку.

Напослетку да споменемо још једно готово механичко средство за проучавање рукописа. Узме се суво перо или какво

[1] Само врло неразумни и забуђени људи не чекају, докле се потпуно мастило на перу не осуши сасвим час и таме, што у њихову машту нека бледа писмена, одају своју неразложност или забуђеност.

шњьсто дрвце, па се онда потера по написаним писменима у рукопису као да се пише. Није то никакво претеривање или уображавање, кад се тврди, да човек радећи то долази у неко чудно расположење, које одговара расположењу, с којим је у своје време писао израђивао. Особа се нервозна узбуђеност, јед, радост, гнев, ако је писар био узбуђен, један, радостан, гневан. Али не само што том приликом особљамо трепутно расположење, у коме се налазио писац, већ је писао дотични списи, већ и карактерне особине и наклоности.

Овај метод испитивања поновићемо и онда кад смо се о неком човеку боље оријентисали но што смо раније били оријентисани. Ако смо нпр. испитали рукопис неког окривљеног и створили извесне закључке о човеку, онда морамо цео рад поновити и оба исхода обновити, кад се дошње доказе његова кривица или невиност.

Јели потребно да се испита идентичност двају рукописа, онда ће се поступити по правилима, која смо већ напред споменули. Ко мисли да рукопис упореди тако, што објекте метне један уз други на истражује сличности и несличности, тај или неће учинити ништа или врло мало у лакшим случајевима. Правилно ћемо поступати само онда кад се свако појединo писмо само за себе испита, прегледа и определи после чега се резултати а не писмена, међусобно упореде. Тек кад се тај посао брижљиво доврши, онда се могу објекти међусобно упоредити и једнаке и различите црте назначити. Али овде се за „једнако“ и „различито“ морају створити сасвим опредељени појмови. Сваки од нас не пише у разна времена иста слова. Она су често у једном истом реду неједнака. Једнакост слова је у томе, кад их је један мозак диктирао, кад имају за основу исту мисао, исти дух, исти карактер. Исто тако могу два слова изгледати једнака, али ако их није диктирао исти мозак, ако нису писана у истом духу, ова увек изгледају друкчија. То је алеф и омега код сваког оцењивања рукописа.

БЕРЛИНСКИ СВЕТ ПРЕСТУПНИКА

Берлин је једна од европских престоница чије се становништво врло брзо умножило. 1840 године Берлин је имао свега 300.000 становника; 1850 год. становништво његово порасло је већ на 600.000; — 1871 год. 826.000; — и 1875 г. 966.000. 1890 године рачунало се да у Берлину има већ 1,578.000. Сналоговлашки приратаљ становништва чини 4 на 100, и надмаша сналоговлашки приратаљ становништва у Паризу и у Лондону. Од броја становника берлинских света 4 на 100 родили су се у самом Берлину; приратаљ становништва показује се поглавито као резултат непрекидног досељавања из провинција.

Привлачна сила великих центара јесте познат факат. У престонице привлачи трудбенике нада на лакшу зараду, него у провинцији; али је не мање привлачна сила и за земљовље, и опасне елементе народа. Лопов, професионални бедник и јавна женска налазе у престоници више, какве у другим местима не могу наћи.

Није могуће одредити број лопова, варалица и људи лакшљивог начина живота, који налазе прибежишта у великом граду. Статистика је немоћна да их наброји. У Берлину, у сваком случају њихова је војска врло знатна. Два немачка дела С. Weien Berliner Verbrecherleben. — и G. Z. Verbrecher welt. von Berlin — дају нам могућности да загледамо иза кулиса тога опасног света. Анонимни писац другога дела, које је произвело велику сензацију у Немачкој одређује на 30.000 војску злонамерника сваке категорије. Истина та се цифра односи на прошлих десет година, али су сви разлози ту да се мисли да се она нимало није смањила него пре да се увећала.

Берлин пати од тескобе и антихигијеничности својих станова не мање као и остале престонице Европе и Америке. 75.000 станова има у Берлину где се тискају 270,000 људи, који се састоје из по једне собе. Збијеност становништва на невим тачкама јесте огромна, и силно шкоди моралном и физичком здрављу становника. У Немачкој је веома раширен обичај код бедних људи, да примају једнога или двојицу на преноћиште, који спавају на поду, или у једној постељи. Јасбине тешке врсте служе као станиште за сироте становнике, за бедног честитог рађеника с децом, тако исто као и за професионалног лопова. Благотворни утицај школе често се паралише од штетног дејства такве скучености у становима, где дете има да гледа свакојаке бестидности. Порок, разврат разоравајући делује на душу детета. И као резултат тога видимо да број приратаља, који се занима лоповством, јесте веома велики. Малишани краду играчке, ситнице из налога магацина, краду голубове и пас. Мале јеле које продају у децембру месецу за украс по домовима, показују неодољиву привлачну силу на мале лопове. Заједно с прававим становима и улицом, и неке крчме које посећују лопови и свакојаки злонамерници, служе као школа преступа. Поштo је злонамерницима преко потребно да опште један с другим, то они одређују састанке во крчмама. И ниже класе врло много посећују крчме. Полиција трпи да оне постоје зато што је њој згодно да опасни елементи друштва имају центре, који су њој познати. Крчмар по некад бива и посредник полиције, а најчешће он бути, и ништа не зна и не чује. У Берлину има не мање од двадесет крчми, чији су клијенти поглавито из света преступа. Те крчме, које се налазе на окрајцима града, скоро су све смештене у подрумима; на њима нема фирми које падају у очи, и у веће светлост пробија на поље само врло занесе. Ту су обични посетиоци професионални лопови и њихови помоћници који им показују где се могу настанити и издавадоји станова. Сви ти људи говоре шапатом, пију вино и играју карте. Свађе су ретке; чим се где подигне дарма, суседи се умешају, да би спречили скандал. По некад се отварају врата, једна глава провири и повиче: — Lampen. На тај глас сви се спасавају бегством у мрак, крчмар успе да покупи стакла и чаше, и над полицијa уће, локал је пуст. У Берлину као и у Франкфурту по крчмама те категорије постављају се предстраже; за нешто мало пара бедници пристају да стоје на пољу и да предупређују, кад се на хоризонту покажу подозрине личности. Кад су полицијским надзором предузете мере да се пресеку сви путеви за одступање и да се ухвати који било злонамерник, за којега је издата наредба да се ухапси, он се обично предаје без отпора. Он се мирно покорава полицијском агенту. Веома је ретко да се он брани ножем. У опште насиље није свойствено берлинским злонамерницима; они више воле хватању и лукавство. Убистава су ретка у Берлину. Те крчме имају обично собу, која излази у двориште, и где по некад настају оргије и пије се шампањ.

Људи без крова налазе себи врло јевтин стан у Берлину или какав је то стан? У подрумима или у старим конјушницама. Ту професионални лопови долазе да траже себи помоћнике, којима с почетка дају јакше ствари да раде на пример да стражаре, да доносе добит. Поступно, ако помоћник покаже способности, његов се ранг повишава. У исто време дају му надимак који замењује његово право име. Број хапшења за просјачење умањио се од 19.000 године 1881. на 6636 у 1890 године, а за скитање и немање крова од 12.000 на 9000.

У Берлину има три врсте домова за преноћиште; на првом су месту муниципални, који обухватају десет одељења, свако за 70 људи, који спавају на дрвеним клупама. Само су намештене каде за 20 људи. После купања рубље се дезинфикује, примање почиње у четири сата после подне, и продужује се до по два сата ноћу. У половини деветога сата сваки добија мало супе и парче хлеба; у јутру пред одлазак иста порција. Муниципалним агентима препоручује се да пазе на ред. 1890 године ноћивало је ту 214.541 човек и 12.834 женске. Највише посетилаца има у децембру месецу, а најмање лети. Што се тиче оних који посећују муниципални дом сувише често, то њих одводи у јутру полицијском чиновнику, који им одређује пет дана рока ради тога да нађу себи стан. У противном случају њих предају прокурору. Људи старији од шездесет година и богаши искључују се од тога правила. Услед тога муниципални дом за преноћиште има известан број сталних становника.

(Свршиће се)

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Фамилијарно одгојавање је, свакојако, најдедалинији начин васпитања, особито, када се исто брижљиво врши, — о томе не постоји никаква сумња[1]. Ође ли, да се дете од своје фамилије отргне, то се онда мора у томе с највећом опрезношћу приступати и када се то догоди, онда треба заводима увек претпостављати одгојавање

[1] О томе се је к интернационалном конгресу (октобра месеца 1890 год.) у Антверпену изразио.

једног оваког детета ма и у једној страно фамилији. Само тада, када је сместаена фамилија једнога детета, према дотадањем карактеру његовом, у апсолутној немогућности, да га у будуће васпита, треба тражити за даље васпитање истога каку поодесну фамилију а тек у крајњем случају, ако је степен покварености детиње толики, да је заводско васпитање неизбежно, треба приступити васпитању у каквом заводу *Само бемо у толико ми завргли у круг фамилије и исто децу отргнути, у колико би то ради спасења истих нужно било.* Због тога се ми и не можемо контролног фамилијарног васпитања одрећи. Што наши даваоци мишљења, каку спомињао, ми морамо то као потпуно оправдано признати; тешко и врло тешко мора бити, наћи поодесну фамилију којој се деца без икакве бриге могу на васпитање поверити и које су међу тим готове примити такву децу. Но када се по нека таква фамилија нађе, а такве се могу наћи, које хоће младу децу на одгојеваље и васпитање да приме, то би онда врло велике штете било, ако би то њено одгојеваље остало без државне контроле. Но где је реч о деци која су обавезна школу да посећују, то онда брига у овоме није тако јако оправдана, јер се предавање овакве деце повајвише из тога разлога дешава, пако би се истих свага што користисте експлоатисати могла. Но своје сопствене користи, наиме се свакојако известан број фамилија које би прилеже једно овакво дете. Но у овоме тема веома опрезан бити. Овде је реч о приоме предавању једнога детета, одмах по извршењу каквога кривичног дела. Ако је пека потреба, да се више деце једној страној фамилији поради васпитања преда, особито у случајевима, где је кривично дело истих неспано а међутим така се деца једнога човека неопходно морају отргнути од своје фамилије, то је онда у доцнијем стадиуму, државно контролно васпитање неопходно нужно, ако се хоће да каже, да се један овакав заводски питомац прими од некога ради пробе као шегрт, радник, слуга итд. Но овде може врло велика опасност да настуни, нарочито ако се јаве они којима није стало толико до васпитања овакве деце, колико до експлоатације радне снаге њихове. У овакиим се случајевима мора веома опрезно приступити избору; но и поред свега тога, така се деца морају на рад упућивати. Такође и државно контролно васпитање у сопственој фамилији је често веома нужно; особито тада, ако се је надати, да ће контролом државном у погледу фамилије детиње исте бити надрањена, да употреби бар у будуће све, да својој обвези у погледу васпитања свога детета следује, пошто је привично дело једног оваког детета од нешнатне важности Но и иначе, када родитељи једнога оваквог детета доцније потрпде, да су у стању васпитање свога детета да предузму и с успехом исто да изведу, онда им треба под контролом државном ради пробе предати једно овако дете.

С правом се може рећи, да су деца у страној фамилији веома лако наклоњена, да се жале и да клеветају и ја могу још обратити пажњу и на то, да се овани хранитељи оптужују понајвише зато, као да су неморални и да су исти с оваком децом у неморалним, однос ненарапственим одношајима били и из тога разлога, људи који су у овоме горког искуства имали, неће са лако у упустити, да се доцније васпитања једног оваког дета понова приме. Овим се ствара врло тежак задатак за контролну државну власт, јер с једне стране треба узети у заштиту децу, противу противуправних поступа, а с друге стране хранитеље, противу пакљања. Са жалошћењем, под ниже се је власт примећивало једно веома опипљиво средство, светити се неком, окривљивати га, да је дотичин над децом неприродна врш, дела предузимао. Деца су обично тачно интрупирана шта требају да кажу и она се у томе тако лако нађи могу, да се у свему чврсто придржавају онога, који их је научио како треба и шта треба да кажу. У оваким случајевима веома је тежак задатак наћи праву или материјалну истину и с правом се мораме запитати, да ли једна овакна осуда, на основу казивања једног оваког детета, не сказани случајно извесно лице које је апсолутно невино. Оваким чешћим обелодањем од стране једног оваког детета, удаљава се исто од куће онога, коме је било дато а кога је исто обедило и другим неизбежним оваквог клеветања, оно ће гледати, да се у томе потпуно усавршии и непрестано промешта из фамилије у фамилију. То су свакојаке тешкоће и неподобности особите врсте које државно народно васпитање у једној страној фамилији са собом носи. Но и поред тога, не само да сам се искуством и бројем случајева других уверити могао већ и из своги сопственога сазнања могу многобројне случајеве навести, у којима се васпитање у једној страној фамилији с врло повољним успехом свршавало и ја апсолутно не сумњам у то, да се иста ствар веома лако допушта и може извести, — само, када васпитање у каквој страној фамилији не следује и из тога разлога што је оскудица у заводима за васпитање већ узрок тога што је исто целисходно и да је због тога онака фамилија принуђена примити се једнога оваквога васпитања које јој се од стране органа понуди,

Ми и сами морамо признати, да је пословај надзорних државних органа, нарочито у погледу васпитања у сопственој фамилији, често веома тежак и непријатан. Анално овоме могу обратити особиту пажњу на одгојеваље сиротe деце по великим варошима. Дужност истих је често веома тешка и тровопта; па и поред тога, увек се готово нађу људи који се радо примају овако тешког задатака; неће ли и овде исто тако бити, нарочито, где је у питању спасење и одржаље душе детиње! Ја не могу једном од наших даваоца мишљења да се сагласим, када он каже и у исто време чужбу своју подиже, да држава још сада у пуном почетцима свога овога контролнога рада ставља веома тешке дужности своим грађанима. Но ово је последица преимућства модерноса законодавства. Ма да се делатност једног званичног помоћника чиновника у многим случајевима песносном осећа, ипак често је другојачије немогуће, ако хоће известан циљ да се постигне. Ми болујемо од старе болести, да државу посматрамо као нешто страно и нешто нама противно; па ипак, сви смо ми чланови једне целине а то се на наше општности представља. Сви они који се ма и како најмање колце на великој машини повређу, делају за општност, чије благостање опет појединцу долази. У колико држава своје грађане у круг своје моћи привлачи, те да заједнички суделују на општем државном добру, у толико морају осећаји солидарности, осећаље заједнице с државним интересима више жпвети да буду и остану. У нашем случају суделује онај који се посвети делателности државног принудног васпитања и он на самим јасан начин дела засве а у исто време и за себе када се труди и на томе ради, да се број злочинстана ограничи, те како не би живот, својина сигурност сваког појединца од нас била у опасност доведена. Са овога гледишта, ја мислим, да би се код нас могло наћи људи, који би овоме одгојеваљу своје суделоваље поклонили па ма отуда још већа гњев произишао. У осталом поклонац једнога контролног органа није баш тако тежак, као што то је случај с одгојеваљем сирочади, јер старешина фамилије врло добро зна, да је државно контролно васпитаље у сопственој фамилији увек у могућности, да се претвори и преобрати у одгојеваље код једне стране фамилије или да се претвори у заводско одгојеваље и он ће све да употребн, само ако лубани наспрам свога детета има, да то мишљење државно избегне и да дете из својих руку и своје фамилије не иступе. Створи ли фамилија контроли тешкоће у погледу надзора од стране надлежних органа државних, то се иста може јако превпарити, јер се извршеље једног оваког одгојеваља може поверити каквој другој фамилији.

Д-р Андра Гавод. Живановић.

(Наставиће се)

АНОНИМНО ПИСМО

(из записника једног члана полиције)

(Свршетак)

— Ја знам добро, продужи даље Ђ...., да је г. А.... раније служио код убијеног, и да је, опет, доцније постао газда захваљујући искључиво његовом нестанку, али ја, и поред свега онога, његово малопређашње понашање изгледа и сувише сумњиво. Готово би се смео кладити, да с њим нису чиста посла.

— Још сутра бићемо с тим начисто, добацих Ђ.... и наредих му, да ми што пре набави оригинални рукопис А.....

— Пре него што би нам испричао шта је даље било, допустите да се мало подкрепим, рече В.... и дохвати чашу која је била пред њим. Пошто је још занално цигару, наредио нашу и добро се искашљао, на наше напаљивање наставио је ово:

— Идућег дана дошао сам у канцеларију раније но обично. Тек што ми је одајица, по обичају, донео кљеч, кад ево ти газда Р..... свог скрушеног.

— Које добро г. Р..... упитах га још с врата?

— Далеко је од мене свако добро, господине. Камо лепе среће да се њисам ни родио!

— Шта је, човече?

— Несрећа, г. члане.

— Ама каква несрећа? Говори, шта је?

— Нођас ми се убио зет.

— Шта рече, моје?

— Убио ми се зет, господине.

И ако ми је све било потпуно јасно, ипак упитах г. Р.....

— А зашто?

— То ћете ви најбоље знати.

— По чему?

— По оном писму које сам је оставио.

— Изговарајући ове речи, г. Р.... ми пружи поњеше и на неколико места запечаћено писмо, које беше адресовано на мене као члана кварта врачарског. Отворих га у грозничавом нестрпљењу и на први поглед увидех, да је рукопис идентичан са рукописом примљених анонима.

— Као његове садржине:

— Многопоштовани, г. чланс,

Њисам имао храбрости да вам данас по позиву предстанем, јер сам потпуно уверен да би ме испитивали о пок. Милошу, а такав испит био би за мене гори и од самог пакла. Да бих избегао ове муке, као и презирање моје родбине, многобројних пријатеља и познаника, па и ваше, ја сам претпоставио да сам себе казним за страховити злочин који сам пре 6 година извршио над јадним Милошем. Ма колико да ће казна, коју сам изабро, изгледати страшна и грозна сиима који су ме избливе познавали, она је у мојим очима, уверавам вас, после нанштавања према патњи и душевним боловима које ме страховито и немилостиво муче, ево већ 6 година. Та они су тежи од најтежих робијашких ланаца и оставићеју од најмањих физичких болова. Ја сам сам срећан што ћу, можда само кроз један сахат, престати за навек да их осећам, да их се плашим, да их се ужасавам.

У место да ви обелодањујете мој страховити злочин, и да ме доцније, уз потпуно одобравање целог света, водите на Карабурму, ја ћу сам, најдаље кроз један сахат, проџурити себи куршум кроз главу, а тиме ће и правда бити потпуно задовољена, и друштво осигурано.

— У тврдом уверењу да ћете и ви, многопоштовани г. чланс, као иследник по делу убиства пок. Милоша, или боље рећи као орган правде; као опуномоћени представник друштва за заштиту личне сигурности његових чланова, бити задовољан са пресудом коју сам над собом изричем и извршујем, ја од вас тражим, не ја вас молим, за једну малу милост.

— Вама је, на сваки начин, познато, да је моја жена као врло честитог и угледног оца, као и да наше двоје деце, два мушарчића, две златне јабуке, служе за углед свој деци и околини. У интересу ова два невина анђела, у интересу моје јадне и напаћене жене, у интересу угледа мог доброг таста, у интересу мојих многобројних познаника и пријатеља, ја вас преклињем, г. чланс, да од јавности прикријете као резултат ваше истраге, тако и урок мога самоубиства. Учините то како знате, изненадите свет као најбоље умете, али само да се никад не сазна: да је А..... П....., отац В..... и С....., муж М..... зет г. Р..... биа интимни пријатељ тих и тих личности, пре 6 година убио на најгрознији начин свога биђ газду Милоша.....

— Јест, г. чланс, ја сам према јадном Милошу био свершији но што су месари према обичним животињама. Ја сам га прво, као кавкор крмча, ударио два пута сикиром у главу, а кад је он после ових удараца отпочео кркљати, ударио сам га једним великим кухињским ножем још два пута у срце. Све ово није ми било доста, већ сам га скоро $^{1}/_{4}$ часа рупама давио и зубима клао. Кре његову, која ме је том приликом шинула по лицу, писам, чини ми се ни до данас опрао. Ах, тешко мени.

— Тек кад ми је, без сумње услед страховитог душевног и физичког напрезања, пошла крв на нос, напустио сам тело Милошево које се већ беше почело хладити. Но што сам се мало умио, и помоћу хладне воде заустављо крв из носа, свиђем са покојниковог врата кључеве од касе и из исте узмем 1200 дин. у злату и 7500 дин. у сребру. У каси је још било око 250 дин. у злату и 7—800 дин. у сребру, али овај новац намерно нисам хтео узети да би само доцније, кад власт нису отворн и у њој новац нађе, отпала свака сумња да је пок. Милош убијен из користољубља.

Пошто сам мртвом Милошу поново обесио кључеве о врат, и уверио се да никог нема у авлији, метнуо сам његово тело у један велики џак од каце заједно са крављим ножем и сикиром, а по том све ово и завонао на месту где је доцније мој садањи таст подигао шталу, то јест на месту где је прекопнећ костур нађен. У близини истог места сакрио сам и упаљачкиња новац.

— И дан дани не могу да појмим ону хладнокрвност с којом сам све ово извршио, и ону обазривост с којом сам доцније убрисао крв у соби и све кравље ствари, на и моје хаљине, метнуо у пећ и запалио. Кад сам све ово свршио, било је 3 часа по поноћи, и ја сам, окорели грешник, после свега овога легао и спавао до 6 часова ујутро. Сутра дан дућан сам отворио као и обично, и у њему, као за пакост, услед разне мушгерија, писам стао целог дана. Изненађени што Милоша не виде у дућану, многи од њих па и моје садањи таст, питаху ме шта је с њим?

По већ напред утврђеном плану, саопштавах им у најмањем поверењу да је газда још синоћ отишао у град „да се мало прође", и додавах, да је он то и до сада чешће чинио али се бар изјутра у дућан враћао.

— Претварајући се врло вешто, као да сам неома изненађен и забрињут што Милоша нема, одем у вече код газда Р..... и упитам га шта да радим. По његовом савету, још исто вечера доставио сам кварту, како ми је газде нестало, и власт је, после три дана, дошла и пописала сав есап у дућану; за тим отворила касу и из ње покупила сву готовину, па после свега тога запечатила дућан.

— На месец дана после овога, за које је време власт, без сумње, трагала за покојником, суд ми је, на јемство г. Р.... предао сав есап на руповање с обавезом, да у року од 2 год. исплатим његову процењену вредност у суми од 3000 динара, по одбитку моје годишње зараде која је износила 400 динара. Обавезу ову испунио сам, рзаузме се, пре уговореног рока, а радњу сам развио у толикој мери, да сам за непуне 3 год. имао око 20.000 динара капитала. Све, чега сам се год прихватио, пшло ми је лудо за руком, па и газда Р...., даде ми без речи своју јединицу за жену, а уз њу и кућу у којој је била моја радња.

— Баш је срећан човек, говораху сви они који ме до пре 3 године знађаху као обичног бакалског калфу, па и ја сам у то веровах, али на жалост, за кратко време.

— На неколико месеци по мојој женидби, таст предузе да зида шталу и то, по несрећи, баш на оном месту где је јадан Милош био закопан. Не могући никаким средствима успети да га од онога одвратим, побојах се, и то озбиљно, да се приликом копања темеља не нађе на костур Милошев. Бојазан ова била је, истина излишна, али је несрећна штала ипак учинила да почнем мислити о мојој жртви, да је чешће сањам и у сну гледам како ме моли да је пренесем у гробље и сахраним, како ми прети ако то не учиним и показује своју разрезану дубљу и пробођене груди, пружајући ми том приликом кључеве од касе. Све радости и сва задовољства престала су за мене од оног доба и цео мој доцнији живот био је само страховите муке и испаштање теже од најгоре казне, па и од самог пакла, чини ми се.

— Узалуд је жена родила једног па и другог сина, узалуд је новац падао као плева, ја се тиме писам могао ни мало одушевити. Цео мој живот, свака моја мисао, сви моји сновн, испуњени су били искључиво сликом пок. Милоша, с којом сам у постељу лезо и из ове устајао, о којој сам непрестано мислио, и коју сам, најзад, на сваком моме кораку виђао. Поглед мој, и против моје воље, отимао се увек на несрећиој штали.

— Овакав живот у брзо ми постаде досадан, жена несносна а кравља радња одвратна. Потражих лека у пићу, али без успеха. У најбољем друштву, у најзабавнијем расположењу, мисао о убијеној жртви није ме остављала. Толико пута, на опште изненађење целог друштва, био сам приморан да бежим кући, штали, на место изршеног злочина, и да ту дуго и дуго прекланьем убијеног Милоша за милост, за опроштај. Чудим се, како ме нико није опазио у оним приликама.

— Кад сам најзад, страховитим мученьима и привиђењима доведен до очајања, убеђено сам, не знам ни сам како и због чега, да ћу се опростити свију мука, ако на близине моје нестане костура јадног Милоша. Обузет сав овом чудноватом идејом, а немајући храбрости да је сам извршим, решим се, после дужег размишљања, да то извршим преко власти с тврдим уверењем: да ће се она ограничити само на то да костур на штале испопа и у гробље пренесе. Безумност ова, као што видите, стаће ме живота, али је и то боље но страховите патње и муке којима сам био изложен.

— Још једном вас, многопоштовани господине чланс, прекидам да вам препорука према овој мојој самртничкој молби, и из дубине душе захваљујем вам на савесном раду око мог душевног ослобођења.

А . . . . . П . . . . .

Требало је да прође неколико минута после читања овог писма, па тек онда да се приберемо од изненађења и упитамо старог В . . . .

— Шта је даље било?

— Газда Р . . . . у, који ме је тужним погледом питао за садржину писма, саопштио сам, тобож у највећем поверењу, да се његов зет убио само с тога што се бојао да га не окривим за убиство пок. Милоша поводом позива који сам му за данас послао, а иначе је, додадох, на то и раније помишљао услед домаћих неприлика.

— Бог да му душу прости рече г. Р.... привидно умирен овим мојим одговором, и оде са писаром да му се наће око уништења.

— По што сам још, помоћу вештака, констатовао да је руковање овога писма потпуно идентичан са рукописом примљених анонима, поднео сам о целој ствари извештај управнику и акта по том остало у архиву.

— Као што видите, господо, завршио је В . . . . . анонимна писма, или бар изнесена од њих, нису никако за пренебрегавање.

— Тако је одговорио сви као у један глас.

Д. Ђ. Алимпић

УЖАСНА ИДИЛА

Новела Катиља Мендеса

Било је десет сахати у вече, у близини Антверпенског Трга. Плава ноћ распростирала је невиђено звездано светлуцање изнад спољашега булевара, који је личио на тамну реку између паралелних линија гасних пламенова, које су се у недоглednој даљини стапале уједно.

Владала је мртва тишина и поред ближих кафе-шантана и кркчма, из којих су с времена на време продирали оштри одјеци бубњева и труба... Али то је опака тишина, од које вас подилазе жмарци, из које вам се чини као да чујете шапат грозних речи. И од једном просече ваздух оштар писак, као кад оштар нож просече какву материју целом дужином њеном. У то промоли стара ноћна луталица, дупеја, иза једне капије главу, и рече:

— Чујеш ли?

Али мала не одговори.

— Августе је то завиждао.

Мала је непрестано ћутала.

— Јеси ли глува, Бог те згромио!

И он изуче својим рутавим, рапавим руками тринаестогодишње, бледо дечије, чија је коса у две кике, падала на жалостиљ од мрке материје и којој су руке, мршаве руке чисто испадале из узаних рукавића. Њезина кратка сукњица завршавала се блатњавом ивицом, која је ударала о њене голе листове. Према немирној гасној светлости одсијавало је нешто врло танко, златне боје, на домаломе прсту леве јој руке: прстен некакав, једини луксуз у овој њиној беди; прстен, можда у каквом гол базару купљен, можда и украден.

— Та ово ме тато, рече она, погнувши леђа, слушећи ударце.

— Ти си спавала, лењштино.

— Нисам, нисам.

— На шта си радила?

— Гледала сам.

— Куда?

— Тамо горе.

— Тамо горе?

— У небо. Тако је лепо, тако лепо! Толике звезде, што се крећу и сијају....

И она подиже бледо, патничко лице, што усана готово и не имађаше и на којем гнаворасте, напрезнеле очиње за трепуташи засјаше усхићењем.

Једна је шамар тиме из запоса и обори јој главу; без једнковања оста дете погнуте главе. Други писак, па затим трећи просече опет ваздух.

— Пази! рече стари лупеж; то је позивно знак твога брата. Неко се приближује.

— Приближује се, рече она.

— Ти ћеш прећи унапред....

— Знам.

— До друге улице....

— Као онамад.

— Која је сасвим пуста.

— Добро.

Онда ћеш застати, да би те онај осдоније. Ви ћете ћеретајући ићи улицом. Пријаћени му, да си се хтела пратити својој мајци и као да си залутала....

— Знам

— Па ћеш, онда готово у исти мах, почети викати, веома јако викати, као кад би неко хтео да те убије....

— Та знам, кад ти кажем.

— Ми ћемо га, — ја и твој брат, — напасти и пошто би та ствар по њега могла да испадне веома напасно, зато што си ти малолетна, мораће паре да блује.

— Разуме се, рече дете.

И одиста се нешо приближавао, који баш тада сиђе на Антверпенски Трг. Али то никако не беше какав трбушасти старкеља са подвајућим образима и отобољеним уснама, какви десга често крстаре по овим усамљеним крајевима, у позно ноћне доба, трчећи за забрањеним наслађама. Не, ово беше младић, готово дете, у универзум гимназијско. Без сумње се закасњио једно год, на се сада враћа својим родитељима, који станују у Монмартру или Батињоу. При светлости гасне лампе видело се његово бело и руменасто лице, са које га су отворено смеђи брчићи бацали на усхићење пријатну сенку. Ове усне беху спеже као цвет од црвена меса; велике, дугуљасте очи имале су плав, нежан одблесак. Мала посматраше овога дечка усхићено. У напред погнута, и подигнувши мало споје бледо, напаљено лице гледала је у њега са изразом, са којим је отовић била посматрала небо. Без сумње је пазаљала да је и он исто тако леп као звезде; и она се смешила веома задовољна.

— До сто ђавола! проклињао је скитница, повлачећи се у угао од капије. То је жутокљунац, који нема ни крајцаре паре.

Али кад онај прође ближе, опази његов прилично дебео златан ланац који је одсијакивао између два дугмета на униформи. Онда шапну он девојци веома брзо и одсечно:

— Хајде, пођи!

— О-ох! учини девојче.

— Напред, марш! ако не желиш, да те пожурим ногом у леђима.

Она послуша и оде према ђаку. На углу пусте улице застаде са једним покретом, као да је хтела младом човеку допустити да јој прође ближе. И он застаде зачуђено. Прилично су се дуго гледали ћутећи. Девојчетово се лице сјаоро усхићењем. Најзад рече она: „Ходите! ходите!“ и она сврати тиме у сокаче.

* * *

Август, момак, који је завиждао, нађе се сада са својим оцем.

— Иде, иде, рече стари разбојник тихо.

— Он је с девојком, ту, пред нама.

— Добро, рече други. Хтео бих једну да запалим. Имаш ли дувана?

— Ево, узми!

Они чекаше и чекаше дуго.

— Чудновато, што још не виче.

— Тхе, на нема још узрока да виче. Млади момчићи су плашљиви, нису тако предузимљиви као стари ловци.

— Имаш право, потврди отац.

И више нису ништа говорили, само су мирно чекали. Али кад на једном обликом црквеном торњу ибу три четврти на једанаест, изгуби старац стрпљење и рече:

— То ми више не изгледа да је природно; хоћу да погледам, шта се догађа.

И обоје се стадоше вући поред зидова према сокаћићу. Али баш кад су хтели да сврате у њ., појави се мала; нешо бледо, болно лице сијало је неописаном слашћу и задовољством. Личила је на веома побожну, православну особу, која је у том тренутку, пред пут у животу, примила свето причешће.

— Где је он? заурла отац.

— Отишао је, рече она. Мора да је већ далеко; остављала сам му времена.

— Отишао?

— Јесте.

— Ха, невољалице! Зашто нас нисн звала?

— Зашто да вас зовем? Нама двома самима било је врло добро. Њему се допадало да самном разговара а мени је било задовољство слушати га. Он је врло добар. Рекао ми је, да ме сажаљева и да је то веома жалосно у којим годинама бити тако бедан и тако јадно одевен. Рекао ми је још, да не налази да сам ружна, баш ни мало ружна. У исто време притиснуо ме је на себе, тако нежно, тако мило; и пољубио ме је више пута. Бејах јако блажена, да у мало не падох од заноса; али ме је он подржавао, у својим наручјима, веома дуго, веома дуго. Била сам срећна. Али му најзад рекох, да треба да иде, јер ћете му ви иначе учинити зла; и он оде.

Стари лупеж беше подигао руку, да смрви дете. Али се нешто предомисли.

— Напослетку, рече он, ако ти је било милеје, да ствар свршиш мирним путем, то је чисто твоја ствар. Дај овамо новац и златан ланац.

Мала се веома зачуди.

— Новац? Златан сахат?

— Да те ђаво носи!... Зар му их нисе измамила?

— Нашто ми је било од њега још више тражити, кад сам била тако срећна? На против поклонила сам му и свој прстен. — Та ви знате, онај прстен, што сам га ту скоро украла у бакару, у Амстердамској Улици. С почетка га не хтеде примити, јер је врло честит. Али кад је свазао, да је прстен од лажнога злата, узеде га и накле ми се, да ће га као успомену на мене задржати на свагда.

У то заузјаше четири песнице — очеве и браговље — тешко и неумитно. Али она се не потуži, не заплака. Сваки пут, кад би њени мучитељи мало заморени застали, и она могла подигнути чело, смешила се блажено, погледајући у звезде, које су трепериле и сијале се. Било је, као да им се захваљује.....

Ј. У. —

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

Отровао митрополит. — У Кискосу, у Турској, умро је пре кратког времена митрополит Константин и свечано је сахрањен. Одмах после његовог погреба почели су се по граду проносити гласови, да митрополит није умро природном смрћу. Власт је учинила истрагу, којом се сазнало, да су митрополита отровали неки грађани из Арлаиса, у којем је била митрополитова столица. — Приликом истраге похапшено је петнаест особа. Народ је у околини због тога веома узнемирен. За наследника Константиновог именован је солунски грчки митрополит Атанасије. △

Заједничко умирање. — Кад се под нас давно већ свима добро познати полоринини комад „Драгана“, многи су налазили да је мало неприродан и „несавремен“ сврштак комада, који се завршује самоубиством млади, залуђеног, несрећног пара људи.

Код нас се, до душе, врло ретко, — да не кажем никако, — дешавају опака заједничка умирања несрећних љубавника. Чешће се још и дешавају убиства из љубоморе, али узајамна самоубиства из љубави врло су ретка. Зато нама овде таква умирања и изгледају невероватна и претерана, док се у свету то више не сматра као велико чудо, јер случајеви заједничког умирања тамо нису ретки.

У више случајева, нарочито ако се оваква самоубиства имају извршити револвером или ножем, остаје „заједничко умирање“ извршено само упола, пошто мушкој страни, која обично прво убија женску, често или не исподне за руком да себе сасвим убије или се, — ако је човек кукавица, — у одсудном тренутку, то јест, кад ред дође на њега, и покаје. После онога, рауме се, редовно има суд да каже своју реч.

Један убија своју љубавницу из пиштоља; смрт му се учини страшна, пође куражи да пиштољ напери и противу себе, него га баца и предаје се властима драговољно, оптужујући сам себе као кукавицу.

Други је, по заједничком договору, пресекао бритвом грло својој седамнаестогодишњој драгани, па се згадио на топлу крв, те метнуо у руку мртвога тела девојчиног бритвет, како би се мислило, да се сама заклала. Он није осећао ни толико частољубља у себи, нити гриже савести, што је гадно преварио своју љубавницу, која му је све веровала, те да се бар сам пријави власти и прими осуду као онај прави, него бега и крије се, док га правосуђе случајно не пронађе и предаје влади. Ово је још био студент универзитета.

Један опет, у Пешти, при намереном заједничком скакању с моста у Дунав, „случајно“ се задржи за ограду и остане жив, док се његова љубавница безазлено предаје таласима, ужикујући можда у смрти, јер зна да с „њим“ умире.

Међутим има и међу овим младим светом читава гомила честитих људи, који уговорени посао, бар колико од њих зависи, савесно испуњују. Тако је пре кратког времена један млади љубавни залагчар, који је пуцао на своју љубавницу, но њеноме пристанку, а затим испалио и на себе три метка и само случајем изашао смрти, од поротнога суда ослобођен за прва због покушаја убиства и самоубиства. Док се о једном сличном случају из Шпанија јавља овако: Пред поротним судом, под председништвом дворског саветника Најбауера, стајао је ових дана осамнаестогодишњи трговачки син Јован Дојовски, који је пре неког времена на гробљу једним великим ножем тешко равно прво своју љубавницу Француску Хурт, па онда и самог себе с намером да заједнички умру. Драгана је у томе погледу била с њиме у договору. Поротници су сгласили оптуженога за невина, после чега је од стране суда ослобођен и пуштен из затвора.

Да забележимо, најзад, и овај случај: Почетком онога месеца убио је, код Рехница на реновеве жандармеријски потпоручник Фердинанд Рот своју невесту Клару Тарчу, па онда и себе сама. Повод овоме двогубом самоубиству је била једна препрека за брак. △

Отромна парница. — У парници због капиталовских награда противу Јевреја подигнута је тужба противу сто лица због убиства, противу двеста лица због учешћа у убиствима и противу свију осталих оптуженика због пљачкања, отворенога насиља, бешчашћења, разбојништва и сличних преступа. △

Ждерова. — Онима, који се радо размећу својим напредним ћудима, што проглашавају у прождрљивост, нека послужи као дења поука овај догађај, који се десио у Темишвару. Тамо је пре неки дан један младић, именом Никола Гајин, појео у опклади килограм сланине, десет пари кобасица и пет лебова. Он је, до душе, добио опкладу, али је одмах и умро. Полицијско-лекарском секцијом је било утврђено, да му је пукло срце. Никола је иначе био јаке телесне грађе и био је за живота у стању, да потамани много јела, али је овога пута био прецењио своју снагу, па му је јакомост и прождрљивост дошла главе. △

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Десанка жена **Илије Божића**, радника на железници, нестала је 15. ов. мца. и до данас се о њој није ништа сазнало. Она има 7 год., у опште је нама, сувоњава; од одела има на себи: дугачку до земље сукњу плаву, од плавка пориета, на глави бело пуневу мараму, на погама браон чарапе и пипуче. Позивају се све полицијске власти, да Десанку живо потраже, и у случају проналаска упуте Управи града Београда, с позивом на Бр. 34299.

Драгутина Недељковић, момка ковачког, из Ниша, тражи начелник среза јасеничког, због извесног прекршаја дела; пронађеног треба спровести начел. среза јасеничког, с позивом на Бр. 12.205. Убр. 33.941.

ПОТЕРЕ

Тихомир Терић из Чачка, који је био погођен као фијакерски момак код Милоша Вељковића, трговца из Крагујевца, 7. о. мца, отпутовао је са фијакером Бр. 31. у Крагујевац, па се отуд није ни до данас вратио. Фијакер је боје зелене, једна је кобила ћорава, са жигом „0“, други коњ је без икаквих знакова. Тихомир је раста средњег, стар око 22 год., образа пуних, косе, обрва и очију црних, од одела има на себи капут, прслук и панталоне, на глави капу фијакерску без нумере. Позивају се све полицијске власти, да Тихомира живо потраже, и о резултату известе начелство окр. у Крагујевцу, с позивом на Бр. 18606 Убр. 34145.

Живко Никодијевић, — **Николајевић**, из Палакне или В. Плане, 15. ов. мца покрао је газду г. Јосифа Рожделовског, капетанина поште мунзке, одмах му том приликом један земски капут затворено-сиве боје са астраганом, једне панталоне, пар вешт. чизама од лака и кальево. Живко има 16 год., крупан је, нема у лицу, тромог кретања. Позивају се све полицијске власти, да Живка живо потраже и пафелог спроведу начел. окр. пожаревачког, с позивом на Бр. 16.995. Убр. 34.180.

Витомир — Мута — **и Никола Крца** — **Браћа Љубомировић Акрам Ал-Ага Босанац**, из Брела, среза тамнавског, који су осуђени због опасне крађе извршене Павла Дујићу, из Копљева, и другима уједа Јовица Павловића, из Суботице, обили су затвор суда општине врњачке, где су били притворени, и из истог побегли. Витомир има 19 год., раста средњег, крвав, у горњој вилици кривин, боје црне; Никола има 17 год., стас је сред-

њег пол, бројна ознак; Абрам има 17 година, стаса је средњег, боје лице, боса је; сва тројица имају на себи одело и Никола преко овога има још и прслук. Позивају се све полицијске власти, да их живо потраже, и њихов сазнају начел. среза посаво-тамнавског, с позивом на Бр. 13832. УБр. 33484.

Јеврем Милојевић, слуга, ноћу између 19. и 20. октобра ове год., украо је из дворишта, бесвесна уд. Бр. 47. бакрач, запремине 10—12 литра, у вредности 15 динара. Стрече се наведена свима полицијским властима на ову покрађу; у случају проналаска, крађење треба спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 34.039.

Код **Стевана Цветковића**, сиктачког Цигањина, који се налази у притвору, код начелника среза параћинског, нађена је једна пробила, лажно затворено-зорантасте, стара 8 год., на чељ цветаста, на гребену леђа има мало бело, а тако исто и на десној ногари, у сви четири ноге поткована, на врату се примећује мало слабо да је жиросана са „В", а лево уво рошава, висока је 140 см. Сумња се, да је Стеван украо ову пробилу, па с тога се позивају све полицијске власти да сопственика исте живо потраже и нађеног упуте начел. среза параћинског, с позивом на Бр. 17343. УБр. 33750.

Непознати крадљивац, ноћу између 19. и 20. октобра ове год., украо је Животи Гавриловићу, из Жировнице, среза крагујевачког, једног коња, лажне затворено-зорантасте, старог 8 година, са жигом „О", без других знакова. Моле се све полицијске власти, да крадљивца и поврађу живо потраже, и нађене спроведу начелству округа крагујевачког, с позивом на Бр. 17927. УБр. 33129.

Мајолју Поповићу, из Жабара, среза лепеничког, непознати крадљивац, ноћу између 18. и 19. октобра, украо су једну дунаву лажне вуне, на чељ цветаста, рогова обичних, малих, стару 2 год. Стрече се свима полицијским властима на ову покрађу; у случају проналаска треба известити начел. опр. крагујевачког с позивом на Бр. 17858.

Шмит Фред, Манон Јон, Хомар Жорж и Алфред Тома, чије слике ниже износимо, налазе се у петрашком затвору парискоме, због више крађа и фалсификата. Досадашом истрагом утврђено је, да припадају интернационалној удружењу крадљиваца и да су у своје операције новом изводили у железничким возовима, пошташа и поштанским заводима. Поред овога, још је утврђено да су ови једнаштвени крадљивци украли 15. октобра тек. год. 73.350 динара благајнику металног удружења у Паризу, да су били саучесници у огромној крађи од 400.000 динара, која је извршена 20. марта 1900. год. на северној железничкој станици у Паризу, и да су, поврх у тоју прошлог лета дигли 15—16.000 динара у једном финансијском заводу у Лозани. Захвалујући своју једнаственој вештини, дрскости и обилним материјалним

Манон Јон

средствима која су им допуштена да се возе у вагонима за ручавање, они краљевски били су у стању изградити скуда праве шпијунске, што им је, разуме се, знатно олакшавало њихове операције. Да би се утврдила идентичност ових „шпијуна" и прибрали што поспешнији подаци о њиховим операцијама, шеф полицијске сигурности

Хомар Жорж

у Паризу обратио се свима јеврописким префектурама, па и београдској с молбом: да му се што пре јави све што се о њима буде знало. На жалост, није немогућност да су они „тајне" и нас посећивали својим посетом,

Шмит Фред

Алфред Тома

— то ће, ако изношемо слике и молимо свакога ко о њима буде ма шта знао да то одмах достави Управи града Београда или непосредно нашем уредништву. **Шмит** има 38 год., расте је виши, сметј је, косе браде и очију отворено-угастих, излаже се за трговачког путника; вели да је енглеин и да је родом из Лондона; **Манон** такође има 38 год., средњег је раста, сметј, косе угасите, браде и бркова рибих, излаже се за трговца, родом из Лондона. У Паризу је био затворен 1890. год., због крађе под именом *Доместоа*, у Лајону год. 1896. под именом *Шмита*, такође због крађе, у Бриселу год. 1892. под именом *Самсонс* опет због крађе и у Франкфурту на Мајни исте год. због преваре под именом *Вилсона*; **Хомар** има 45 год., родом је из *Сан-франциска*, средњег је стаса, плав, просед, излаже се за трговца; познат је још под именима: *Александар, Скот, Барн* и *Брос*. **Алфред** је рођен у Лимерилу 20. децембра 1857. год., средњег је раста, сед, у год. 1897. био је осуђен у Паризу на 5 год. затвора због крађе.

Сими Вагонићу, радницу, непознати крадљивац, обво је сандук у коначи под „Босфором," и из истог украо му: три кошуље, двоје гаће, једну пару пригорнаца, један мали са жајлом, једну чоху за хаљине, — све вредност 17 дин. Стрече се свима свима полицијским властима на ову покрађу; у случају проналаска крадљивца треба спровести Управи града Београда, с позивом на Бр. 34483.

Љубисав Ђорговић, из Јасике, ноћу између 2. и 3. ов. м-ца, извршио је разбојништво над Светозаром Малсимовићем, из Крнавице, на путу између Јасике и В. Крушевице, и отео 85 динара у сребру на одмах побегао. Он има 22 године, стаса је средњег, очију шупљастих, бркова малих; у оделу је сукненом. Позивају све полицијске власти, да Љубисава живо потраже и нађеног спроведу начел. ср. расинског с позивом на Бр. 21.889. УБр. 34.406.

Непознати крадљивац, 9. ов. м-ца, ушао је кроз отворен прозор, у собу Михајла Обрадовића, трговца из В. Градишта, разбацао врата на једном ормару, и из истог украо и однео; један мали женски сат плаво емајлиран у вредности 200 динара; један дуг женски ланац, са дугметом на коме има дијамант у вредности 150 динара; један женски ланац тањи, са дугметом у коме има један дијамантат у вредности 150 динара; један мушки ланац дуг, са дугметом плаво емајлираним, обликa дугуљастог у вредности 100 динара; два дијамантена прстена у сребру са по 9 каменова у вредности 150 д., једне мушиње дијамантске у сребру у вредности 150 динара; једну грону велику, дијамантску, за груди у вредности 300 динара две ћошњије велике у вредности 50 динара. Позивају се све полицијске власти, да крадљивца и поврађу живо потраже, и нађене спроведу начелнику среза рамског, с позивом на Бр. 14.427. УБр. 34.521.

Љубисав Ђорђевић, ноћу између 14. и 15. ов. м-ца, извукао је из пена Димитрију Трајковићу пол. ош. 30 динара и један никлени сат са једним каменом у вредности 12 динара, на спавању у колиби „Лавреновцу," па по извршеном делу побегао. Љубисав је пао, средњег раста, сувоњав, бркова малих плавих, у оделу је сукненом; за глави има плаву шајкачу, на ногама опанке. Позивају све власти, да Љубисава живо потраже и нађеног спроведу Упр. гр. Београда, с позивом на Бр. 34306.

ШТАМПА КРАЉ СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ. ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 49. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 29. НОВЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за лекара среза сврљишког, округа нишког, д-р. Максима Селаковића, лекара среза заглавског и тимочког, округа тимочког, по молби;

за лекара среза заглавског и тимочког, округа тимочког, д-р. Илију Мирчића, лекара среза сврљишког, округа нишког, по молби;

за лекара среза пожаревачког, истог округа, д-р. Јована Алексића, лекара среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе;

за лекара среза јасеничког, округа смедеревског, д-р. Драгутина Вељковића, лекара среза нишавског и лужничког, округа пиротског, по молби;

за лекара среза нишавског и лужничког са седиштем у Пироту, д-р. Илију Јовановића, лекара среза левачког, округа моравског, по потреби службе; и

за лекара среза левачког, округа моравског, д-р. Владимира Поповића, лекара среза студеничког, округа чачанског, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. новембра 1903. године, у Београду.

БЕРЛИНСКИ СВЕТ ПРЕСТУПНИКА

(Свршетак)

Берлински злонамерник показује све карактеристичке црте, као и њихова иностранa сабрања. Он је предан својим друговима, сматра издају за највећи преступ, брзо лаже, и користи се великим престижем у провинцији. Берлински је варалица врло лукав и препреден. Има људи, чији је занат у томе, да дају новопене исказе о лицима, која никад нису ни видела. За време испитивања у суду, договори између оптуженог и сведока бивају под носом страже, и злонамерник даје знаке, које сведоци разумеју.

Расматрајући разне категорије преступа налазимо, да убиства релативно нису многобројна; над се узме у обзир број становништва, и ниере које се у том односу добијају у другим већим градовима, много су веће. Са гледишта безопасности Берлин заузима десето место у Немачкој, четврто по броју озбиљних раза и пореда, осмо односно лоповства. У Лондону 1888 год. било је у 28 убистава, 192 покушаја убистава. У Берлину за период од десет година бивало је само по два убиства на годину. Од 22 убице, за период 1881—1890, 6 су били кажњени, 11 осуђени на радове на галијама, само су четири остали непознати. Број преступника, који су остали некажњени у Лондону, много је већи. Полиција често добија извештаје о преступима, погрешно о тровањима, али кад се испитају, врло често извештаји се показују као лажни.

Оглашено је, да при убиствима, кад нема никаквих знакова за трагање, откривање криваца често бива ствар случаја или неопазивости преступника. — неопрезности, која је тим непојмљивија, што је преступ замишљен и извршен врло вешто. Тако убица Конрад, који је заклао жену и децу 1882 године, написао је младој девојци, којом се мислио оженити, да је његова жена неиадно умрла. Међутим, по поштанској марци могло се одредити, да је писмо било предано у поштанско сандуче у оно време, кад мртво тело још није било нађено. Тако Хунцел 1887 године убио је у контору трговца Крајса и равно у јутру, кад убиство још није било ни откривено, он је питао једну продавачицу новина, шта се говори о том преступу.

Треба напоменути, да у Берлину скоро сви преступи имају за смер корист: тако звани криминални романи, којима је основ љубав, и који су тако чести у Паризу, ретко се одигравају у Берлину.

Два процеса 1882 и 1891 године, проузела су нарочито много узбуђења због тога, што су открили организацију и радње преступног света, који се крио у мраку. Пре тридесет и пет година, убиство једно које је остало значајно у летописима преступа, изазвало је силно узбуђење. Личност врло познату у Берлину, професора Грејна-ја, који је имао везе са једном јавном женском, по имену Фишер, заклали су она и њен сутенер, бравар Гроте. Труп, исечен у комаде, био је бачен у реку. Крвници, пошто су били откривени, били су кажњени. То се је десило још онда, кад Берлин односно није био велики град, и кад је задатак полиције био лакши.

Процес Дикхоа 1882 год. дигао је још већу буку, и то не без узрока. Јунак је ту био један од најстрашнијих преступника, каква су икад седела на оптуженичкој клупа. Ако је и изнашао од смртне казне, то је зато, што његово суделовање у убиству две жене: — једне 1876 год., друге 1882 год. — није било потпуно доказано, али начин живота, које је проводио Дикхоф у току многих година, и који је био откривен на суду, дао је судијама довољно моралних докала, да га пошљу на печату робију на галијама.

Дикхоф, који је био ожењен једном пријом, живео је у једном малом селу у околини Берлина, и привидно се занимао професијом комисионара; при чему се он примао да однесе писмо, а тако исто бивао је посредник у продаји и куповини имања у вредности неколико хиљада маraка. Тако је он зарађивао довољно новаца као меклер, а после кад је то напустио, он се прихватао да уштеђевине старица узаже у корисна предузећа, а после је њих убијао. У стварн Дикхоф је проводио двојак живот. Заједно с професијом комисионара, он је био поглавица читаве чете варалица и нападника на читав низ преступа против својине; и кад су његови помоћници били откривени и осуђени, они га опет нису издали. Његова специјалност била је у томе да испита место и околину, а за то му је занат комисионарски давао приступа у приватне станове и друштвене конторе. Редовни помагачи Дикхофови употребљавали су све могуће начине, да му створе alibi; за оних десет дана, колико је трајао процес, у броју сведока пред судом налазили су се необични типови, скупљени ту заједно, без одређеног начина живота и без занимања, о којима нису знали ни да постоје људи, који су поверовали Дикхофу своје поруке, а још су мање слутили о њиховим односима са Дикхофом.

Утисак који је произвело откривање на том процесу био је тако силан, да су министри правде и унутрашњих послова сазвали комисију, којој је поверено било да прочуни средства, да се оснажи отпор од стране друштвене власти радњама злонамерника. Друга ствар, која је утицала на немачко законодавство, занимала је Берлин читавих осам дана, у Октобру месецу 1891 године. То је процес Хајнце-ов. Берлин ноћу чувају стражари, који играју улогу и покућара и позорника. Снабдевени кључевима од свих улазних врата у квартирима кварта, који они чувају, они за ништавну награду отварају врата улазна оном, који је заборавио свој кључ. То им је главни посао у центру града, где су улице безопасне; али дрчнији је ствар у квартовима на искрајцима, где се збија становништво предграђа. Тамо они често долазе у сукоб са сутеренима, од којих нитте та места.

Једне септембарске ноћи 1888 године на једног такког стражара нападне једна дружина злонамерника, којима он није дао да опљачкају једну цркву, и буде убијен. После неког времена, нека јавна женска, по имену Хајнце, предложи своје услуге полицији као достављачица; она достави довољно тачне податке о преступу, шта више повлади је у збирци фотографија, која се чувала у полицији, слику на коју је показала као на главног виновника убиства, по томе се успело да се докаже своје alibi, и оспицаја посумња на мужа Хајнцове и на њу. Та жена била је петнаест година старија од свога мужа и удала се за сувенера једино ради тога, да би се сакрила од контроле полиције, која чува морал. Цео низ околности привукао је општу пажњу на тај процес. Адвокати, који су се примили да бране окривљене, одлежали су се обично агресивним понашањем према председнику кривичног суда; они су тражили за себе заштиту и шамшић, саветовали мужу и жени Хајнце да не одговарају на питања, која би их могла компромитовати, и тражила су пакадна испитивања. После неколико седница процес је био прекинут и одложен до друге сесије.

ТРГОВИНА С ДЕЦОМ У ИТАЛИЈИ

Питањем о емиграцији живо се интересују данас у Италији. О том се питању штампају многе књиге, у којима се оцењују и решавају разни задатци, који се односе на емиграцију. У овој рубрици новина, где се доносе најновији догађаји, томе се питању даје тако исто значно место. Ту се стално доносе извештаји о кретању емиграната, о насилима којима се она излаже, о њиховој невољи, о немању рада, о недостатку средстава да се врате у завичај итд. Дижу се гласови да је прено потребно да се забрани емиграција радењака. Осуђује се слабост владе, која својим немаром одузима Италији толике здраве и младе снаге, које место тога да донесе користи својој домовини, принуђене су да живе рабљање у далеким земљама, усред туђег народа.

Истина у непрокрченим и необрађеним областима „Латинске Америка," где су емигранти основали италијанску колонију, ствар емиграција без сумње ће имати своју лепу будућност. Емигранти се ту занимају обрађивањем земље и добивају са својих плантација довољно знатан приход. Сви италијански колонисти састављају ту као једну велику италијанску породицу, која се неочекивано нашла, у другој, тако огромној Италији. То је једна патријархална породица, која се често себа своје далеке домовине и земљака. Насељеници те колоније често су бегали из Италије због тога, да би спасли своје последње појединце од продаје за порезу и одржали се свих удобности, пресељавали су се силом ствари у неповинству им „Нову Италију." После неколико година, неки се колонисти враћају натраг у Италију, са малим утешењима која су стекли прено мора, и но ново се прихватају рада у завичају.

Ала то не видимо међу појединим насељеницима у Америци и у другим земљама. У Уједињеним Државама италијански емигранти врше најниже послове; у Бечу они вршне понижени услед тога, што су веома необразовани; у Будимпешти они чине центар у кругловима социјалиста. У индустријским областима Немачке многи родитељи — емигранти напуштају своју децу без икаквог надзирања, и занимају се тамо пословима рђаво плаћеним. У јужну Француску довозе малолетнике, који раде тамо у стакленим фабрикама, где умиру од напорног рада, туберкулозе итд.

Ради борбе са разорављујним утицајем емиграције, у Италији је недавно образовано нарочито друштво „Друштво за уназивање помоћи емигрантима." За оснивање своје оно је обезбаво иницијативи Бонамели-ја, који је уложио много труда и енергије у своје дело.

Дело Бонамели-јево донело је нарочито користи у ствари борбе противу „трговине с децом," која, као што је познато цвета у Италији. Од самог свог оснивања друштво које је основао Бонамели, намеравало је да из ближе испита узроке тога прикора у Италији, ала ту су наишли на многе тешкоће, пошто су били непознати факти те трговине; многа су лица имала интереса да сакрију стварно стање ствари; а оно што је било познато дознавало се помоћу извештаја, који су били недовољни и нетачни. Друштво да би указало помоћ емигрантима, увиђело је, да је рђо потребно организовати испитивање ала помоћу навесних личности, које би на лицу места виделе где се врши таква трговина. А пре него што се приступило лечењу зла, било је рђо потребно да се пошто по то сазна сва истина о томе.

Извештај Кавјера, једнога од чланова поменутог друштва, преставља значајан документат по истиности факата наложених у њему, и по тачности суђења изведених на њих. Он је вршио своја испитивања на местима с ретким самоодрицањем и издржљивошћу, и са великом снагом посматрања разјасњо узроке тога зла и његове последице; мушки је он раскрио те срамне поступке, и одлучно изјавио како треба искочити зло. Тих је средстава много и она нису довољна. Откривањем таквих факата помогуће је, без сумње, одвратити становништво од емиграције, пошто се оно исељава под утицајем економских беда, што се нарочито јавља у јужној Италији; иако треба објаснити народу каквој се срамоти излаже он тим што продаје синове своје туђинцима, који их нагоне да раде у стакленим фабрикама, где постају подилазили идиоти. Треба наговарати родитеље да се они, у случају преке потребе да остављају домовину, пресељавају у земаоградичке, здраве центре Јужне Америке, као и њихова браћа на Аброџиће и Ланџуза. Срамна трговина људима, крвљу и сузама деце, треба да престане и доноста ће и престати при једнодушној тежњи томе целог становништва Италије.

Пајсмотнско одељење друштва за указивање помоћи емигрантима, тако је исто нашло за потребно да на свој рачун изведе испитивање по томе предмету у околним областима и око Изерна. Из тога испитивања видело се између осталога, да није довољно наговарати родитеље да они не допуштају своју деца да остављају отаџбину, пошто је корен злу у томе што има тако суровних породица, које ће прибећи хиљадама средстава само да би годишње добивали по неколико јадних лира.

Кавјеро у свом извештају говори, да се из Италије исељују здрави, снажни, добри становници, може бити најбоље Италијанци; они су живели у свом завичају беспрекорно; у трепутку кад полазе на свог села, они изгледају суморни и тужни; види се да ти људи воле своју домовину, и по невољи са болом је напуштају. Пошто емигранти шаљу један део своје зараде ономилјама својим, то оне и држе да на страни има доста да се зарађа.

Сремни трговци, који се занимају трговином с децом, за кратко време стекну лепа имања. Они заводе својим приномањим обећањима и родитеље и децу; и деца гледају пошто било да остане домовину. За најам деце ти трговци плаћају родитељима њиховим по 50 лира за свако пола године; остала средства за издржавање деце од стране оних, који узимају под најам подмирују они само тим, што дају деци заједничке постеље за спављање, парче хлеба у јутру и мало чорбе у вече. А сами трговци добијају по 30—40 солди на дан за сваког малишана.

У новинарским извештајима има много материјала, који сведочи о горкој судби продане деце. На пример један трговац, који је имао много купљених малишана, толико је био грамзив и суров, да је спавао на врећама с хлебом, којим је хранио своје мале робове. Један од малишана кад се вратио у завичај, пише „О тој су ствари слушале наше гаиде, Воца и Кардезино, поштар и француски жандарми, који су посећивали нашу фабрику." Малишан Паоло Проја причао је судији „Мене су натоварили да радим 12 сати узастопце пред пећи; ја нисам имао друге кошуље да се пресвучем, и да сперем ону у којој сам се страшно знојио; осим тога ја сам осећао бол у кичми. Један пут сам пао у несвест; кад сам дошао себи, мене су принудили да по ново почнем радити; ја сам поново пао у несвест и онда су ме одвели у болницу." После пет месеци за тог малишана изјаве да је неизлечиво болестан; међутим, отац његов добијао је од гаиде једнако добре извештаје о њему. С другим малишаном поступало се тако сурово, да је он полудео. Та су малишана писали многа писма родитељима у којима су их тешила да им је добро; а да пишу таква писма натерали су их гаиде њихове, да би обманули родитеље.

Многе ствара о поступању тих трговаца с децом, откривене су између осталога и при хапшењу трговца Донато Воца. Он је био осуђен на шест месеци тамничког затвора и на глобу од 600 лира, коју он није платио. У току шест месеци, док је био у затвору Воца је смислио нов план; када је издржао казну он је отишао у Француску.

Од малишања, који иду на страну, само они, који су прло доброга телесноога здравља, остају здрави; остали се прављу бледи,

болешљиви, туберкулозни. Народ који их прима такве, не појма какву огромну штету наноси он самом себи: многи пратиоци се кући, легну у постељу, да се с ње више не дигну.

У неким местима становници су блажији; увиђевши да су се два-три детета пратила у таквом стању, они већ никога више не пуштају на страну. У осталом неки родитељи држе да чине добро што шаљу своју децу на страну и да их држава неправедно кажњава за то. Један радник, осуђен за то, што је продао своја сина, поштро је кажњавао казну, отишао је са своја три сина у Француску где је добио право грађанства.

Често малишани не умеју да пишу; а ако умеју, то трговци марљиво прегледају кореспонденцију синова и родитеља.

Кад се когод стара да родитеље увери да не треба да дају децу трговцима, они са сваком овесно одговарају „да шта је с тим, који ће синови проживети само тридесет година а не шездесет, али за то неће гладовати. У Белмонте-пастело један отац послао је три своја сина у фабрике стакла и за 300 лира, које је добио за њихов рад, он подигне себи кућу. Кад су се деца пратила болесна, он је узвикнуо: „Ако ништа више, сад бар имају своју кућу“.

У давашње време то је зло у неколико ослабило. Полиција не даје више пасоше ни местне, ни за иностранство малолетницима, ако опази да хоће да их шаљу у иностране или местне фабрике стакла. Али несретна деца, која су продана трговцу, још нису довољно обезбеђена том мером; трговци употребавају разна лукавства да би избегли одговорност. По закону само дечаци од 14 година могу ићи у иностранство да зарађују. Али трговац долази у општину и подноси ime којега било сеоског чељака, чијем је сину прошло 14 година, и трама да му се изда пасош, на име тога 14-то годишњег малишана; добивши пасош, трговац већ без икакве препреке користи се тим пасошем да изведе свог малолетног рођака.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Надам се, да ми се неће пребацити, што ја стављам исте ствари у тако исту борбу посматрам; ја познајем врло добро тешкоће које се појављују и не могу а да на исте не мислим, али ја не видим несавладљиве препреке за допуштење, да се државна контрола уведе и у оним случајевима, где је васпитање извесног детета поверено његовој сопственој или каквој страној фамилији. Са државним надзорним одношењем у сопственој или страној фамилији, стоји и слаже се суштаственн део наших предлога, као и померање границе кривичне казнимости код младих и допуштење државного одношења (васпитања) и то не само у случајевима, где је домаћа запуштеност потпуно доказана! Васпитање у заводима није згодно у свима случајевима, за које ми државно васпитање захтевамо. Ако би имали само васпитаље по заводима или не би имали ништа, тада не би смели границу казнимости код младих помаћи, јер би тада био врло велики број злочинаца, за које заводско васпитање не би згодно било, а противу којих бих се морало у сваком случају ма шта употребити. У томе случају морали би и на даље остати при казни, као што је то случај и да сада био.

Једном особитом мишљењу мора се на сусрет ићи и противу кога се је устало, а то је, да постојећи приватни заводи за васпитање, у којима се принудно државно васпитање може изводити, да и они требају државној контроли да подлегну. У једном другом се мишљењу износи, да би се овим предлогом врло велика штета и постојећим приватним заводима и државним интересима причинила и да би се овакви заводи радије принудног васпитања одрекли, него што би се хтели државној контроли подврћи. Међутим, као што је познато, држава се још за дуго не може приватних завода за васпитање одрећи, јер држава за сада на најближе не располаже са довољним бројем својих завода. Горе је већ речено, да ако суштаље одношења у основи хоће да се регулише, онда држава мора да поди извесну контролу и над приватним заводима за васпитања, а којима би иначе имала неодношену децу да повери. Исти заводи путем законских наређења морали би се подврћи једној оваквој контроли. Но у овоме се је потпуно једногласност од стране чланова комисије постигла. Када се има само пред очима, да се државним контролним васпитањем хоће, да се злочиначка и запуштена деца спасу за човечанско друштво, да се од њих створе добри чланови наше друштвене заједнице и да томе циљу понајвише служе приватни заводи за васпитање (изузев оних који су чисто спекулативне природе) као нпр. спасавање куће, онда се тек може појмити, зашто је државна контрола над истима нужна. Државно одношење мора суделовљем кругу при оним приватним заводима да покаже пут у извођењу овога хоста тешког задатка а у извесним приликама, да им у овоме и држава прискочи у помоћ. Оним би се начином најлакше могло овакним заводима доказати, да се неома лако могу подврћи државној контроли, без да што у својим принципима и својој суштини претрпе.

Када се наводи, да се држава не може приватних завода лишити, она је давале унуђена на исте и да би целокупно државно одношење било без успеха, ако би се они заводи морали подврћи државној контроли, јер би исти заводи одрекли, држави у овоме принудном васпитању услуге само да се једне такве контроле државне куртализу. Оваким посматрањем става ствари, једностарано се цени. Онако исто, као што се држава контроле у погледу ових приватних завода не може лишити, тако исто има веома много оваквих завода за одношење запуштено и злочиначке деце, чији опстанак зависи од довољења оних општина од стране надлежних државних органа. Када би држава приватним заводима који неће да се државној контроли подвргну, одрекла даљу помоћ у томе што им не би упућивала у будуће злочиначку и запуштену децу, то би тада један врло велики број оваких васпитних завода морао отпасти. Међутим падати се је, да мерођавни фактори оваких приватних завода, не жеље овако жалостан сарпшет истих, особито када се има још и то у виду, да би увођењем државног принудног васпитања стекли још већи број оваких питомаца.

Још остаје, да се претресе питање, у којој години треба држава да почне, да се стара о младим кривцима. Постојећи закони у томе су веома различити, као што је то већ раније наведено. Принудном се васпитању приступа понајвише у појединим државама немачким с навршетком шесте године; ако је дакле дете у моменту извршена крив. дела, имало пуних шест година, онда се може од стране државе применити принудно васпитање. Но има држава које приступају овоме принудном васпитању с навршетком седме па и осме године.

Ми нисмо намерно минималну границу старости у погледу овога определили. Никоме се, сваиојако, не би допало, да се на пример дете од године или две подвргне принудном васпитању у опште, дете ће се пре седме осме године врло ретко упућивати принудним васпитању а ако се је то који пут и десило, онда је то био случај, где је држава неопходно морала корачати и где јој је дужносто била норачати, да би спасла извесно млађе лице од коначне пропасти. Ја сам једног случаја, где је једно дете, у најнеповољнијим годинама своје старости, девојчица од $5^1/_2$ година и које беше, необично јако развијено једно за другим, у веома кратком размаку времена, навалило повећи број камења на пруги железничкој, те како би се скрхао долазећи воз,* и када је за то хтеђоше узети на одговор, она се сакри у кућу својих родитеља. У опште бејаше се од оних присутних сазнавалало, што заповоме није допуштено, подврћи једно овако неваспитано дете принудном државном васпитању.

Овај пример и слични овом, доводе на то, да се од определења минималне границе казнимости у погледу допуштења принудног васпитања мора одустати. Мора се нерешено оставити, од које ће се границе старости на једно дете које хрђаво васпитање од стране родитеља има, употребити принудно васпитање. Са прво много страна тврда се, да су рашији утисци од предсудног значаја на будући живот једнога детета на због тога не могу никакви основ увидети, због чега се једно дете које је пре шеснаесте године учинило какво крив. дело, не треба утицајима једне потпуно поквареие и савим пагубљене фамилије отргнути, међутим, с друге стране су нпр. дела горе поменуте девојчице од $5^1/_2$ год. старости сваколико толико тешка и опасна, да се иста и поред свега тога што је то можда последица њене неразвијености и неразумевања, мора узети у обзир од стране државних органа, који имају да поведу рачуна о томе, како иста у будуће да се развија. У овоме последњем примеру ја мислим на један школски случај, противу кога се,

примера ради, треба применити принудно васпитање под државном контролом у сопственој фамилији, ако су само ипак домаћи односи потпуно уређени и ако би такво васпитање погодно било.

На свега онога разминивала постала је општа резенција: „Да се противу детета које је при навршетка четрнаесте године какво кривично дело учинило, може употребити државно контролно васпитање.

Државно контролно васпитање се од стране врховног полицајерства уређује и контролише:

а) у сопственој фамилији,

б) у каквој страној за то погодној фамилији,

в) у каквом приватном заводу за васпитање,

г) у каквом државном заводу за васпитање.

Према раније изложеној мисији се овим општим наређењима додати и нека специјална, у којима мора бити позитивно опредељено, када и у којим случајевима мора да дође државно контролно васпитање. Случајеви у којима се може државно контролно васпитање применити, могу се поделити у четири групе, од којих прве три групе проналазе од начина извршења кривичних дела и броја истих, док међу тим последња група почива на својству фамилијарних односаја једнога таквог покварења лица.

Могло би се можда питање поставити, због чега се у овој расправи тако много спомиње индивидуалне делатности суђије, док међу тим, у овим трима првим групама судија мора једино објективно државном контролисано васпитање да наради. За индивидуално делање чиновника, који државно контролно васпитање наређује, овде није никакав простор остављен па и пред тога, начин државног контролног васпитања треба индивидуално да је опредељен; ове прве три групе обухватају кривична дела према начину извршења истих и према броју њиховом а која готово у сваком случају захтевају ближију форму васпитања.

Д-р Андра Гвозд. Живковић.

(Наставиће се)

МОДЕРАН ЛОПОВ

Октав Мирбо, један од најпопуларнијих данашњих француских писаца, од кога смо једну прановетку и ми ту скоро донели, изнео је ово дана на позорницу, у особито занимљиом комаду од једнога чина, једну особу, која не оскудева ни мало оригиналношћу у наше са оригиналношћи сирото време.

У одељење једнога париског приватјеа улазне лопов. То до душе не би била никаква ретвост. Али лопов има све одличне особине. Он је без замерке исправно обучен — фрак, лаковане ципеле, цилиндер — и повео је са собом као помагача свога лавеја. Из једне елегантне торбице вади он свој алат, сасвим укусне клаузе и длета, која су за ову прилику ваљда најподеснија израђене клучеве и друга помоћна оруђа и отпочне у три сахата ноћи свој посао, пошто је дотле прошао у ма каквом клубу.

Што га при његовом занимању неочекивано узнемири газда сих тих красних и скупоцених ствари, које лакеј пакује у путничку торбу, даје му само прилике, да се са господином изгонори о своме позиву. Овај забавни разговор је тако духовит, да се покрадени стиди, да елегантног лопова преда полицији, него хоће, кад је почело свитати да му још пошље по фијакер, који ће га из туђега стана одвести њим. Али пошто овог модерног лопова очекује његов аутомобил на најближем углу, захваљује се за љубазну понуду и уверава још о своме изванредном задовољству, што му се дала прилика, да се упозна са тако љубазним домаћином.

Ова амузантна драмска шала дабоме да нагледа нешто претерана а ситуација у њој неверватна, али то је зато, што је писац ово, што је хтео да каже, мало драстичније изустровано само да би главна ствар јаче пала у очи.

Исти писац је о овој теми написао и прановетку, која се нешто мало разликује од позоришног комада, те ће, кад је већ о теме реч, најбоље бити, да пустимо доброга домаћина, да нам сам исприча тај свој занимљиви доживљај:

Једне ноћи — тако почиње прановетку — спанао сам чврсто, кад ме наједанпут пробуди неки јак шум. Било је, као да је у спередној соби оборено нешто од намештаја. Баш у тај час пао сам на сахату четири, и моја мачка стаде ужасно мјаукати. Ја спечим ми постеље, отворим брзо и без никаквих мера опрезности врата са срчаношћу, која се основа само на топлини мојих конзервативних убеђења, и уђем у побочну собу. Била је јасно осветљена, и, што ми је пре свега пало у очи, ту је био један врло отмено одевен господин, у фраку, који је чак имао и орден на прсима, и трпао скупоцене предмете у леџу путничку торбу од ињуте коже ће коже. Кућер није био мој, али су у торбино више били скупоцени предмети моји, и због тога ми је све то изгледало као неприродан и неосе то изгледало као неприродан и неосетљив догађај (трпање мојих ствари у правдан догађај (трпање мојих ствари у туђу торбу), противу којега сам имао мере да се оградити.

Ма да овога господина нисам позивано никако, имао је он једно од оних лица, која вам изгледају позната, која сте срели на шеталишту, и у позоришту, по ноћним кафанама, једно од оних добро негованих лица без мане, која кад видите морате у себи рећи: „Овога мора бити да познајем из некога клуба.“

Било би претерано, кад бих хтео тврдити, да се нисам био ни мало запудио, што у четири сахата зором видим код себе човека у фраку којега нисам никако био познао. Али моје изненађење није било помућено никаквим другим осећајем страха или срубе, као што се при таквим ноћним походима по који пут обично дешава. На против, отмен изглед и непомућено расположење овога клупског човека веома ме је пријатно изненадило, јер морам признати, да то не бејах очекивао, него сам ипак више страховао, да ће са нама према обичном упадачу, лопужи, и да ће за моју одбрану бити потребно да се према њему послужим суровом силом, за шта немам ни најмање склоности и при чему је исход у сваком случају неизвестан.

Кад сам се појавио, прекиде елегантни незнанин свој посао и оклони ме са снисходљивим, подругљивим осмејком:

— Извините, поштовани господине, што сам вас овако неучтиво пробудио..... Али, верујте, није то само моја кривица..... Ваш је намештај веома осетљив, при додиру са најнежнијим гвожђем за обијање он се шумно распада....

Сад опазих, да је соба била сва испретурана. Фијоке ормане беху отворене и исправљене, стаклена окна исечена, мали старински писаћи сто, у којем сам чувао своје вредности и пародичне накит, лежао је бедно оборен на билему.... Једном речи, права пљачка!... И док сам ја то све посматрао, рече мој непто и сувише рани гост својим пријатно звоним гласом:

— Ах, тај модерни намештај! Какве су вам то ломљиве душице, зар не? Мени се чини, да су и ове свакадање болешљу стоглеђа и да су непрастевичке, као цео свет...

Он се засмеја тихо, скромно и љубазно, што за мене не имађаше ничег увредљивог и што ми је доказало да имам посла са човеком изванредног васпитања. С тога сам се одлучио, да будем с њиме предусретљив.

— С ким имам част говорити? рекох и моји су погледи много умиреније пратили рад и кретање мога ноћнег посетиоца, док је отвореним пратима извазата промаја донела моју кошуљу тамо амо.

— Боже мој, одвратан савршени центламен са љубазним нагласком, — моје би вас име можда за тренутак и сувише изненадило..... Па зар не мислите и сами, да би било боље, да вам се представим при каквој мање чудноватој прилици, што ће јамачно ускоро бити случај? Исто вам тако морам отворено признати, да данас нисам ни најмање имао намеру, да вама лично учиним своју походу.... Мени би било милије, ако се с тим слажете, да сачувам најстроји никогнито.

— Како желите, господине.... али како да себи објасним....

— Што сам у тако необичан час и у таком нереду онде присутан?

— Да, то је то... Ви би ме веома обвезали....

— О, молим, прекиде ме елегантни непознати господин.

— Ваша је радозналост сасвим оправдана, и ја не помишљам на то, да јој се извучем... Али, не замерите ми!... Ако вам нагледа вредно, да самном мало проћакате, онда би можда од вас било опрезније, да се мало утоплите... Ваше ме недопослио одело баца у бригу... Овде је хладно, и у ово ћудљиво доба године може се веома лако навући какав назеб....

— Имате право.... Хоћете ли, да ме извините за тренутак...

— Молим лепо, господине, немојте се ни мало стешњавати....

Ућох у спаваћу собу, где бејах баших на себе горњу хаљину, те се опет вратим непознатоме, који је за време мога крат-

ког одсуства, био покушао, да својим упадом разваљарену одају опет нешто мало доведе у ред.

— О, молим, господине, не мучите се, молим вас лепо... То ће мој собар све сутра уредити.

Поиудим му столицу, заузмем и сам место, и пошто запалимо цигаре, рекох ја насласком, што је давно смелости:

— Господине, спремам сам да чујем...

Центмеп је могао сад да научи једну уметничку паузу, да би се прикупио, као што у његовом положају имају обичај да чине сва романска људства, пре него што стану причати историју свога живота. Али он забеже ту баналност и отпоче одмах:

— Господине, ја сам лопов... лопов по занимању или на занике... или крстимо га, ако хоћете, правим именом — обијач... То сте без сумње већ погодили?

— Свакојако!

— То чини вашем оштроумљу сваку част... Дакле, ја сам лопов. Тај сам положај у животу избрао, пошто сам претходно утврдио, да је то у мутним и нејасним временима, у којима сада живимо, најчасније, најискреније и најсолидније позив. Лоповство — кажем лоповство, нето онако као што бих казао адпокатура, литература, сликарство — беше до сада извикани занат, јер су они, који су се тиме бавили, већином били сурови момци, одвратне скитаче, људи без отмености и васпитања! Ја тежим, да тој вештини створим бољи углед и да лоповство уздигнем до занимања поштованља достојног и вавпсти вредног. Ма нећемо да мистимо празну славу, господине, него гледајмо на живот онако, какав он јесте. Лопоплук и крађа је у опште једно занимање људско. Ми бирамо нешкала позив, ма какав он био, само зато, што нам даје могућности да крадемо, нешто више, неки мање, али свуда има по штогод да се украде. Ви имате и сувише васпитан дух, та ви знате и сувише добро, шта се у стварн крије иза лажљивога украса и напиндурености наших врлина и наше части, а да би било потребно, моја тврђења потврђивати јаким доказним примерима и читавим низом закључака.

Ове речи, које су веома ласкале мојем, у осталом основаном, уображењу у властита психолошка и друштвено-научна знања, — дадоше ми повода, да убацим једно надмоћно и одлучно „Сасвим тако!«

Тиме охрабрен, наставн елегантни обијач на пријатељски и поверљиви начин даље:

— Ја ћу да вам причам само оно, што се на мене односи. Бићу, у осталом, сасвим кратак. Дакле: прво сам се био дао на трговину. Али праљни послови, које сам по нужди морао вршити, нечисте уједруме, гадна душепитна, лажне мере одбише од себе несвесну вожњост моје честите природе, која поси обележје отворене сродљености и строге савесности... Напустим трговину и окренем се финансираљу. Финансирање ми се згади. О Боже мој, та ја нисам могао никако с тим да се помирим, да водим послове који никако не постоје; лажне хартије, лажан новац емитовати; лажне написрати са лажним рудницима, земљоземама, угленим мајданима! Непрестаиче стремити томе, нано да учиним, то да новац других људи тече у моје џепове; нано да себе обогатим дивним напредовањем пропадања мојих клијената а помоћу сјајних проспеката и законитости извесних духовитих комбинација, — изгледало ми је нечитко повишање, којему се силно противно мој савесни дух, слободан сваке лажи. Онда сам помислио на повинарство... Али је један месец био довољан, да ме убеди, како повинарство не може да исхрани онога, који се не покаже способан јадног и безобзирног изнуђавања... Поцупао сам и са политиком...

Овде писам могао да се уздржим од гласног смеха, који је могао дуго трајати.

— Сасвим тако! потврди осваљачки центлмен. Више се и боље о томе не може никако рећи. Укратко, искрисо сам све позиве, које може јаван и приватан живот да пружи младом, ревносном, интелигентном и осетљивом човеку, какав сам ја. Јасно сам видео, да је крађа и лоповство — ма под каквим се именом крило, једина камера и чисто такав циљ свега стараља, али скривено, маскирано и из тога разлога много опасније! Тако сам из света тога извео закључак: Пошто човек већ никако не може да измакне неодољивом, природном закону лопоплука, онда је најчасније извршити га просто и непосредно, а не прикривати га високопарним замотавањима, чија лажан сјај, чије звучне титуле, чији накит за уљеиавање нинога више не може да завара и неизбашурнвати своју природну жељу, да присвојимо туђа добра.

— Ја сам, дакле, крао свакога дана; ноћу сам продирао у богате куће; дању сам уиапредовао једном за сваіда код каса другим, што сам сматрао да је потребно за гих, што сам спремао да је потребно за задовољење мојих потреба, за развитак мога спољашњег човека. То ме стаје неколико спољашњег човека. То ме стаје неколико сахати сваке ноћи између једне клупске партије и разговора на пгранци. Са изузетком онога кратког времена живим иначе као део свет... Члан сам неколико клубова; имам одличне друштвене везе. Још пре кратког времена сам одликован од министра орденом. И ако ми нахан добар лов поће за руком, онда сам најзеликодушнији човек на земљи. Јер ја чиним само исправно оно, што сви остали људи чине на мучним странпутицама и на много бестидније начнн... Моја је савест чиста и ништа ми не пребацује, јер од свију људи које ја познајем, ја сам једини, који има храбрости, да сједињени своје делање са својим намерама, и сасвим право иде путем, која му је природа одредила....

Осветљење поче бледити, дан провири кроз завесе на прозорима. Ја поиудих елегантном невиннику да с њиме поделим свој доручак, али он то одби с напоменом, да је у ферму и да не жели, да ми се недопадне таквом некоректношћу.

* * *

И ова приповетка као и она прамена пала јако подсећају на ћачку крађу у Хајделбергу, а нарочито на крађу једног бечког техничара у Загребу.

Само је техничар Павле Јагодић одлазно у кућу и спријатељо се са породицом имућне госпође Терезе Фишер, непитавно с овим безопасно приближе и односе за сиишљену крађу. — што је као пријатељ у кући могао, — и предузео је посао исто тако лукаво и умешно као и све предходне спреме, које су му за тај посао биле потребне. Он је тако био вешт, да је сам био — ухваћен још пре него што је крађа била откривена...

Радује се, пад се он спрема дуже време на тако опасну трговину, а толико мало памети има, да — пошто је већ украо из господске касе 66.000 круна у хартијама од вредности и отпутовао средњо из Загреба у Беч, — он одседа 15. новембра у хотел са... лажним бриљовима (он је ово јамачно читао из романа!), да одатле, и тако позорипно маскиран, распрода своје хартије од вредности. Полиција је утврдила — и незнајући ништа о крађи — да је Јагодић „дао себе наместити« лажне брилове у једној фризерници усред варошн, наиавши самог фризерског помоћника. Томе је помоћнику објасиио, да има намеру посетити свога пријатеља и да би шале ради хтео да види, хоће ли га овај одмах сознати.

Шала му је загорчала.

Од опасних и непредвиђених обрта у преступничким плановима интелигенција је Јагодића исто тако мало заштићавала, као и Мирбовљеног лопова, који је оборио малу штатуу и тако пробудио своју жртву.

Али јунак Мирбовљеве шале дрзи своју жртви духовит предлоге за лоповски позив, који је лопоплук избрао као свој позив, пошто је увидео, да се у сенма позивима и лоповлука крађе и милостиво се опрашта с очекиваљем скорога вићења — а техничар из Загреба имаће неколико годнна времена да увиди, да је још увек врло ризично доћи до новаца крађом, ма ма она са каком интелегенцијом била скројена. Пледоаје, који ће његов бранилац држати пред поротницима, неће бити ни тако занимљив ни тако успешан као онај код Мирбов, а интелигенција студентова, који своју „јавну делатност« почиње са таким финјаском, утицаће само отежавно.

Ј. У. —

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

Телесна казна. — Ко би рекао, да ће данас икоме пасти на памет, да помишља на увођење старих батина, бар за извесне преступиике, на пиак ево шта на Копенхагена јављају:

„Од стране министра правде Алберција предложено увођење телесне казне — батина — у Данској наилази на живу опозицију код социјалдемократа и радикалске левице. Законски предлог тражи ову казну само за веома сурове преступе, тешке злочиие противу морала и дрске разбојиике нападаче. Са противиике страие гледа се на повраћање телесне казне у виду батина као на један корак уназад, на правосуђу старога доба, који не приличе влади са напредним идејама. Али министар правде верује, да ће и поред великог протпвљења опозиције, за свој предлог наћи довољну већину у парламенту«.

△

Млади убица. — Из Петрограда јављају, да је у једној варошици житомирског округа осамнаестогодишњи подофицир Губарњевски, син једног потпуковника, убио своју маћеху и два своја мала полубрата. После овог страшног злочина млади се је убијао сам пријавио суду. Он је изјавио да је своју маћеху и полубраћу убио зато, што их је веома мрзео, а мрзео их је због тога, што их је његов отац суviше волео. Повод овом трогубом убиству је, дакле, било нека врста сплошне љубоморе.

△

Освета једне жене. — Гранада Филипини пријавила је полицији у Риму, да јој је украђен накит у вредности од 10.000 лира. Као лопова, на којега ова сумња, означила је неког Николу Коначија, који је код ње био баш онога вечера, којега су јој нестале драгоцености. Грозница је у исто време до потанкости описала украдено драго камење.

Али полицијска истрага доведе најзад до чудноватих резултата. Накит и све драгоцености буду нађене у душецима тројачићима, на којима је спавала. Њена тужба имала је, као што се мисли, за задатак, да се гранада Филипини осумњиченом за овако гадни преступ освети Коначију, који је био почео и суviше кладнети према њој.

△

Породична драма. — У Милану се ту скоро догодио страшан породични призор. Жена неког чиновника Белуњеја беше побегла са својим љубавником у Рим, а код куће остадоше сама два њихова сина, деветогодишњи Марије и шестогодишња Ахило. Ахило, тумарајући по кући, нашади на очевога сандука револвер и стане се играти њиме. Али револвер одједном, неочекивано, опали и погоди малога Марија посред чела тако да је одмах остао на месту мртав. Кад се отац вратио кући и нашао сина мртва, па још свежа, да му је и жена побегла са љубавником, дохвати у очајању револвер и окрене на себе самога. Ова је вест изазвала у грађанству огромно огорчење и неверна жена и заломислене мати, тешко да ће се сада смети вратити у Милано.

△

Леп школски директор. — Као што јављају из Пизенца, тамо је пре неки дан, пред поротним судом, осуђен директор једне чешке пизанске школе, Емануел Шторкан, због бешчашћења и завођења на неморал, на пет година тешке тамнице. Овај занимљиви претрес трајао је три дана.

△

После смртне казне васкрсла осуђеница. — Из Лондона јављају 23. новембра о овом чудноватом догађају: „У Омулингу се на неочекиван начин завршило погубљење четири особе, које беху осуђене на смрт због убиства. Оне су биле од делата на прописан начин погубљени (вешањем или дављењем) и онда њихова тела однета у цркву, да би их одатле сродници, по обичају, однели и сахранили. Пред зазвоњ сунца уђу неколико полицајаца у цркву, где ужаснути нађоше, да су тројица од четворице тобож погубљених осуђеника још били у животу. Један од њих је лоцинје пиак подлегао накнадном утицају вешања, док су се остала двојица опоравила и била враћена својим породицама, пошто се смртна казна није могла поново вршити.

△

„Вештичина" смрт. — Из Пеште јављају: „У Абрудбању умрла је пре неколико дана нека старица, која је код празноверног румунског становништва важила као вештица. Кућни обитавајући су мртвој жени пробили срце усијаним рашљем и потрцали јој у уста поломљене потковице и другу гвоздену помоћ. Осим тога је лешина положена у сандук потрбушке с лобања на горе окренутим. Полиција је тек сутра-дан за то сазнала и повела строгу истрагу против луда света.

△

Пожарна статистика. — У трећој четврти 1903 године (дакле за три месеца) појавило се, као што из Лиона извештавају, у Галицији 308 пожара. Сасвим је изгорело свега: 1466 кућа, 1901 економска зграда, 7 фабрика и 2 цркве. Осамнаест је особа нашло смрт у пламену. Целокупна се штета цени на 9,931.500 круна, према којој штети стоји осигурана сума од само 1,301.600 круна. Узроци овим силним пожарима су у двадесет и девет случајева хотимичне паљевине а у шесет и осам нерезност. — Лепа статистика! Долазе на дан скоро четири пожара! Како ли у овом погледу код нас стоји?

△

Атентат у позоришту. — Из Петрограда јављају, да је пре неки дан, за време представе у Панајевљевом Позоришту, неки напити поморски официр опалио из револвера прво на једну даму поред себе, па онда и на себе. Полиција је имала муке, да онога лудака разоружа, пошто се очајнички бранио и тиме изазвао страшну паљику у позоришту.

△

Животиња у жени. — Поротни суд у Љутомерицима осудио је пре неки дан на шеснаест месеци строгог затвора неку двадесетчетворогодишњу слугањку Ану Воле, због двогубога убиства. Она је на зверски начин убила своје новорођенче, па одмах затим и своју малу њерку од четири године, после чега је добајену децу бацила сваљама у пориште. Свиње су оба леша прождерале до костију. Овај страшни злочин откривен је сасвим случајно и ако је младо страшно од жене и мајке одмах дана ухапшена. Поротници су једногласно и с гнушањем огласили несрећницу за криву.

△

Како се у свету суди. — У Дреади је ових дана осуђен чиновник Франке, због проневере од само двадесет марака (15 динара), на осам месеци затвора.

△

ИЗ АДМИНИСТРАТИВНЕ СЛУЖБЕ

Једна начелна одлука Пореске Управе

Чл. 126. закона о порезу

Ово дана, донела је Пореска Управа једну начелну одлуку, којом је утврдила: да се застарелост пореза, предвиђена чланом 126 закона о непосредном порезу, прекида *сваким радом власти*, учињеним у циљу наплате, у који рад не улази само годишњи пренос по књигама дотичног дужника из једне у другу пореску годину.

Ова одлука у основи је незаконита, и ненаваљује све оне, којима је закон о порезу познат.

И, како ово питање није само од интереса за пореске службенике или оне, који овима помажу у раду, него засеца у интересе најширих кругова, ми осећамо дужност, да о истоме изнесемо своје мишљење...

Као и свуда, наш закон о непосредном порезу од 14. јуна 1884. године, признао је неузвност и целисходност установе застарелости, па је ову предвидео својим одредбама, имено чланом 94. овим речима: *„право наплате пореза по овом закону, застарева за пет година."*

Као што се из овог законског текста види: законодавац није одредио време, од кад застарелост почиње, нити је пак, говорио што о прекидању ове.

Овакво је стање остало и после измена законских од 22 априла 1885 и оних од 20 децембра 1889 године.

Тек изменама од 30. марта 1891 године, законодавац је изменио поменути чл. 94, који је као нов чл. 122 гласио овако: *„расподребени порез и прирез застарева за пет година. Застарелост почиње тећи од последњег дана оне године, за коју је порез разрезан. Сваки рад пореске власти за наплату пореза прекида застарелост, и она почиње поново тећи од последњег рада власти за наплату.*

Као што се из овога законског текста види, овде су унесене две нове ствари, на име, да застарелост од пет година важи само за *расподребень* порез, а не и назнени, и да се застарелост може прекидати, што дотле није било.

Ова нова одредба трајала је све до 15 јануара 1901 год. када је члан 122 замењен чл. 126, који сада гласи: *„расподребени и назнени порез и прирез застарева за 5 година. Застарелост почиње тећи од последњег дана оне године, за коју је порез разрезан, а код назненог од када је осуда постала извршном. Све остале казне новчане, које овај закон предвиђа, сматрају се као дисциплинске и застарева у року од три месеца, од дана, кад је осуда постала извршном."*

Овом изменом, као што се види, законодавац обухвата и назнени порез, који раније није био обухваћен, али изостаља одредбу, која је говорила о прекидању застарелости, сваками као непотребну и неоправдану, јер је она онако, како је била написана, изигравала само нечело, које се признавало, јер је власт и најмањим радом, удешеним и после протеклог рока, онемогућавала и прекидала застарелост, те је, тако, само у закону стојала једна одредба, којом се грађани нипад не би могли користити.

Признавати после овога прекидање застарелости, значи ни мање ни више но ругати се законодавцу, који је ово намерно и свесно избацио из закона, јер је небројеним примерима утврђено, да су власти,

пропустивши да навреме наплату у своје време, на штету угледа свога поправљале то доцније навештаченим радом, само да би реминуле застарелост и избегле одговорност.

Из оних је, дакле, узрока избачена одредба, која је говорила о прекидању застарелости, али ми налазимо, да је и без ове историје о измени овога члана, за сваког јасно, да је одлука Пореске Управе незаконита, јер се противи ономе циљу, који се хоће да постигне у опште установом застарелости, на име да се одреде границе: докле један грађанин мора у опште бити у обвези према државу, и над та обвеза његова и право државно престају.

А да је ове границе неопходно потребно знати, то не треба доказивати, јер је питање застарелости расправљено скоро са првом појавом законодавства, у сном случају као питање јавнога — општег интереса.

Д. С. К.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар пита:

Прошле године премештен је један батаљон војске у овдашњу варош, и одмах је одређена инспекција за набавку разних животних намирница, као што су: месо, хлеб, и т. д.

У овдашњој варошки касапски прекид није плаћа нод закуп, него општина сама врши наплату од оних, који на општинској кланици колу стоку, а сама је продаја слободна.

Како је и лиферант војни мирао клати стоку на општинској кланици, то је, наравно, општина вршила наплату прекиде и од њега, и он се против тога није никада ни бунио.

При неконцу јавља, пак, овај је лиферант подиео акт општини у коме најављује: да он није дужан да плаћа аренду, јер нема ни касапин, који су једино по уредби о касапницама и интересени арендом, него војни лиферант, па је тражио, да му се од сада не наплаћује аренда, а сва до сада наплаћена да му се врати.

За доказ, колико је он војсци предао меса до сада, подиео је уверење месне војне власти.

Том приликом изјавио је, да ће он од сада прчнити месо и за грађане, и на то пристаје да плаћа аренду.

Сад општина стоји пред питањем:

а, може ли се лиферант ослободити прекде на месо, које војсци лиферује и по коме закону; и,

б, шта може, одакле ће му се ова сума вратити, кад буџетом није предвиђена позиција за ово?*

На ово питање одговарамо:

Уредбом о касапницама од 8. априла 1839 године (Зборник I стр. 219) регулише се питање о аренди касапској.

По духу ове уредбе, општина има право да наплаћује аренду само од оних, који колу стоку за потрошњу грађанства, а не и од војних лиферанта, јер би онда та сума пала на терет државе, пошто би лиферанти при понуди пена, увек урачунавали и ову дажбину.

Овако је расправљено ово питање решењем господина министра војног од 7. августа 1882 год. Тбр. 4328.

Према овоме, општинска мора вратити сву наплаћену аренду, а од сада је не сме наплаћивати.

Поврашај да се учини, по одлуци заборској, не може, а на рачун прихода од аренде.

Такав ће се издатак признати и ако није нарочито предвиђен буџетом, јер ово, у осталом, и није никакав издатак, већ просто повраћај сума, погрешно уплаћених у касу.

* * *

Један срески начелник пита:

„У ч. 35. полицијске уредбе стоји, да ће се сведоци у вступним делима заклињати по потреби.

Ту потребу, нема сумње, нико да оцењује изнад, која дело извиђа и пресуду доноси, јер је она у најповољнијем случају за то, по што се дело пред њом, за време истраге развија, те она њима прву слику пред собом.

Овако ја мислим, међутим начелство тако не ради.

Оно скоро сваку пресуду шаље на тих узрока, што сведоци нису заклети, те изгледа, да је заклетва сведока потребна у свима случајевима истуна.

Моја се уредништво за обавештење, да ли је оваква поступак начелства правилан.“

— На ово питање ми одговарамо:

Кад се добро прочи ч. 35. полицијске уредбе, онда ће се видети, да он сведоџбу сведока, као доказно средство, сташа на последње место.

Тако, он је у вези са ч. 24. исте уредбе, за могућност оуде њихо прво признање оптуженога, за тим сведоџбу јавних органа, и тек тада сведоџбу сведока.

Узимајући и сведоке ово доказно средство, она одредба законска гласи: да се она узме сучке са правцем, те да га тако убеди „о његовом недозволеном делу“, и кад год они буду имали успеха да кривца доведу до признања, онда њихова заклетва није потребна.

Кад год, пак, тај успех не могу да постигну, ови морају своје исказе да утврде клетвом.

Истина, ово допуси за многе грађане прилично неугодну, јер су потуни чести, па се неко може, и без своје воље, често јавити као сведок и заклињати, али с обзиром на наше прилике у опште, заклетва је потребна, нако се не би могло догодити, да неко буде осуђен због тога, што су сведоци рђаво расположени биле, а ниси доведени заклетвом у положај, да каку праву истину.

О заклињању сведока постоји и расиис господина Министра унутрашњих дела, од 19. јуна 1887 год. Шбр. 5653, које такође условлава заклетву скоро за сва случајеве истуна.

* * *

Један општински писар пита ово:

„Ми општински писари, врло често долазимо у положај, да преобраћамо пзвесне суме из старог пореског или чаршијског течаја у динарски, или из старих мера у нове.

Како о томе нема нарочитих таблица или правила, то се много пута греши и кубури, па зато молим уредништво да изволи јавити: има ли каквих таблица и упута о овоме, нако би по потреби могли набављати?“

На ово питање одговарамо:

Кад је дошлеан закон о новчаној новога новца десетнога система (динари), онда је регулисан и одношај између њега и новца старога течаја, и у колико се сећамо, било је вађан таблица и изашлица, који су давале упуте за претварање.

Исто тако, над је уведен закон о новим мерама, издато је безброј таблица, које одређују одношај између старих и нових мера.

За те таблице треба се обратити изложеним, и они ће то набавити.

Међутим, кад је ово питање већ истакнуто, уредништво ће, и ако ово строго узев, не треба да уђе у рубрику за питае и обавештења, јер овиме о овоме треба да се изнесе из школе, изнаи изнети одношај између старог и новог течаја новца, и између старих и нових мера, бар у поколико.

Тако:

1. пара пореска има 1·0525 пара динарских, и кад год се хоће да паре колико у изнесној суми пореских пара има динарских пара, множиће се међусобно број пореских пара са 1·0525. Н. пр. 11 пара пореских, множених са бр. 10525, дају 11.5775 односно 11 пара динарских и 5575 делова паре, и т. д.;

1 грош порески има 42·1 паре динарске. Према томе, овај је број претварач између старих пореских грошева и динара. Тако 15 пореских грошиа, множених са 42·1 дају резултат 6315, односно 6 динара, 31 пару и 5 стотих делова паре, и т. д.;

1. пара старог чаршијског течаја има 0·495 делова динарске паре, и она је претварач између пара старога чаршијског течаја и новог за паре;

1. стара чаршијски грош има 19·8 пара дин. и то је претварач између старих чаршијских грошева и динара;

1. ћват има 189·6 м.м.

1. стопа 316 м.м.

1. шакаа 2·634

1. линија 2·195

1. □ ћват. 3·60 м.

1. она има 1 кгр. и 280 грама.

1. товар има 128 кгр.

Овим, дакле, претварачима, може се изнаћи одношај између старог и новог течаја и старих и нових мера.

* * *

Г. Друг. Ђ. Јовановић, писар среза мачванског, писмом од 14. ов. м-ца, управљеним на уредништво пита:

„У броју 33. „Полицијског Гласника“ од 23. августа тек. год. г. Свет. Јањић, тада Касационни Судија питао је своје иншпекторе, „какво треба да је потребење полицијске власти на сведоџбина с њиховом страну и заклињању, па да одговара прописима Г. Министра Правде под 4. тачке 4. 471. грађанског поступка.“ — па пошто остаоше нашо је: „потичан чиновник, нема бира начин, на који ће се известити о истинитости датог сведочанства“.

Како су сада у опште сви прописани судови узели ту практику, да сведочанства о заклињању и остатку земље оперишу полицијски чиновници по „личном сазнању,“ — дошао је у питање и сам општински чиновник

ника у државној служби, јер која је тај чиновник, који познаје скоро интегрално стање и занимање појединих грађана у дотичном срезу или округу у коме служи, да би могао по личном сазнању тражити таквог сведочитеља?

Представимо овај случај: Загодински просвећени суд вређење начелника среза левачког, да прибави уверење о томе: „да ли је Живојин Моравкић из Белушића у 1874. години био трговац и механџија или земљоделац.“ — Наравно, срески начелник није хтео да загреје „населу јабуку,“ већ вређење писару г. Н. Н. у броју рад. Г. Н. Н. писар, није знао шта ће да ради и тако је то остало до његова пензионисања. Дошао сам ја за писара у Лебчу и нашао на овај предмет. Вајкао сам се шта ћу да радим, јер 1874. године нисам био ни рођен, и одакле могу знати, шта је Н. Н. у Мачви био пре 20 година, ту пре месец дана, кад сам ја дошао 10, т. м.? Кога могу да питам, ког судова не верују општинским властима и одборима? Зашто су нам општинске власти и одбори, над државне власти не поклањају пажње пере њиховим изјавама? Мени се чини да су посвишења дубоко забрањени. Шта ћемо ми грешни полицијски чиновници да радимо?

Да не дужим више. — молим уредништво да изволи пренс свога листа изнети ово питање и тражити мишљење свију наших правника и у судској и у полицијској и адвокатској струци, као и мишљење професора грађ. пост. на Великој Школи, — како би се полицијски чиновници могли помоћи у оваквим случајевима а да се не огреше о своју дужност и да не падну у грешку.

Молио бих и поштованог г. Јањића, да и он као бив. полиц. чиновник да објашњење: пошто је он у многим случајевима у свом пређе као полицијски чиновник расправљао овакве предмете, јер сам ја и „бирао“ и тражио и пута и „вичао“ да се помогне на их не нађох. јер се не поклања вера општинским властима и одборима који могу и морају знати шта и која грађанина њихове општине има и шта је у промену отуђења земље био.

Опет велим: коме ћу се обратити, да се о истинитости лично уверим, над ме у томе не општински суд ни одбор не могу помоћи, јер њиховим изјавама судови не верују?“

Доносећи ово писмо г. Јовановића у целости, ми немо у идућем броју дати објашњења, г. Јањић као случајно би хтео сам да но овоме одговори.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Михаило Остојић, шегрт под Доброгава Метроница, абаџије на Вождовцу, побегао је од свога газде 1. новембра ов. год., и до данас није се могао пронаћи. Он има 15 год., приземљаст је, образа округлих, стаса средњег, у одећу је сувишном; на глави има шајкачу, а на ногама нове пантке пиљене и чарапе плаве. Позивају се све полицијске власти, да Михаила нађу потраже и упуте начелству округа београдског, с позивом на Бр. 11.877. УБр. 35.006.

ПОТЕРЕ

Јовану Јанковићу, из Г. Трешње, непознати крадљивци украли су једну кобилу мајору 6 год., на челу мало шкртасту, с подсеченим репом и жигом за резервну коњицу, у вредности 200 динара. Скрепе се пазња свима полицијским властима на ову појаву. У случају пронађења крадљивца треба спровести начелнику среском у Аранђеловцу, с позивом на Бр. 20143. УБр. 34997.

Љубомир Усковић, познати џепџар, родом из Ужица, стар око 26 год., решењем начелника среза параћинског, од 28. тек. м-ца Бр. 18697, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због разбојништва које је на дан 8. октобра тек. год. извршио над Петронијем Јовановићем, земљоделцем из Синкриша. Поред

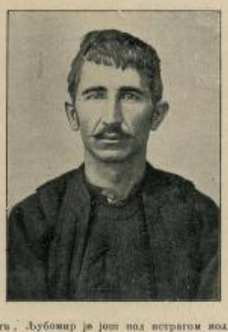

овога, Љубомир је још под истрагом код начелства ово, мајданског због краће и убистава. Позивају се све полицијске власти да овог убицу, разбојника и крадљивца пажљиве потраже и у случају пронађења под јаком стражом спроведу среском начелнику у Параћину с позивом на Бр. 18.697.

ФАЛСИФИКАТОРИ ЛАЖНОГ НОВЦА

У реду оних кажњених дела, која се у новије време све више и више развијају данас, може се рећи да највише месту прелазе и фалсификати, а међу овим последњим нарочито су учестали фалсификате лажног, како паперног тако и металног новца. Чешће него не може да пређе, на жалост је истина, да у појединим крајевима постоје читаве друштве за израђивање лажног новца. Израђени фалсификати продају се, као и сваки друга роба, мутеризама који долазе на најудаљенијих крајева, па чак и на страних пределима.

Искоришћујући сталности свога одличног криминалног особља, београдска полиција са једнако стеченим успехом, већ од неколико година, ухвати у траг овим друштвима и на тај начин допринесе несцене користи и дражи и друштву. Довољно је само напоменути ону дружину за фалсификовање српских новчаница од по 10 дин. са Јованом Новаком на челу, коју су прошле године органи ухватили у Тополи, и чији су фалсификати, по стручној оцени меродавних фактора од свију досадашњих фалсификата наших новчаница били најсавршенији, па тек онда радујети врлинској добре полиције и поврати корисност њеног рада.

Не мани успех постигла је управа града Београда 1—$1^1/_2$ месеца пала је сазнала и начелству округа смедеревског јавила за извесне личности, које се баве протурањем аустријских потекућина, помоћу којих је начелство поменуте дружину, али је све ово подмашно судећи рад управнику, помоћу кога је открила једну нову дружину за фалсификовање и растурање лажних потекућина са седиштем чак у Неготину, чији су агенти већ од дужег времена сербез протурали од Барање до Неготина. Један од тих

агената била је **Даница Бабић,** чију слику напосиво у данашњем броју, коју је, пре 10 дана, као прво сумњиву ухватио и управи гр. Београда спровео г. др *Бошко Љубишић*, комесар саветог одсека. Вештом истрагом, коју су над Даницом водили наши познати и одлични полицајци: г.г. Душан Ђ. Алимпић, члан и Воја Милошевић, писар крим. одељења управнике, утврдило се: да је главна агенткиња за растурање лажних потекућина по Србији био **Ђорђе Дејанчић,** родом из села Беремезла у округу барањском, који од пре 3 месеца дроги каљаву код „*Последњег гроша*“ у Неготину. Када је начелство окр. крајинског, по захтеву београдских полеђинара, извршило претрес Дејанчићевог стана и радње, пашло је том приликом 79 комада лажних аустријских потекућина, чија лажна природа ће до свршетка. У жели да не осујетимо даљу правилну истрагу ни овој ствари, задржавамо се за сада од нешколико ирло интересантних појединости, које су је до сада пратиле, али немо се на њих нарочито вратити чим истрага буде довршена. Ако би ко ни што знао о Данници, чију слику износимо, моли се да о томе одмах изнесте правилно одељење управе града Београда.

ШТАМПА КРАЉ СРП ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н ДИМИТРИЈЕВИЋ - ДОСИТИЈЕВА УЛ БР. 14

БРОЈ 50. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 6. ДЕЦЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Народна Скупштина, у седницама својим од 24. и 25. новембра ове године, решила је:

1. да се избор посланика за град Смедерево уништи и други нов избор нареди; и

2. да се за изборне округе ужички и руднички, извршене накнадни избори по једнога посланика са условима из чл. 99. Устава, на место г. г. Добросава Ружића и Косте Борисављевића, који су, према члану 19. закона о изборима народних посланика, изгубили своје посланичке мандате.

Према томе решењу Народне Скупштине, указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, на основу чл. 100. Устава и члана 2. и 93. закона о изборима народних посланика, — наређено је:

I

да се на дан четрнаестог децембра ове год. изврши нов избор једнога народног посланика за град Смедерево, за скупштинску периоду: 1903., 1904., 1905. и 1906. године; и

II

да се на дан двадесет првога децембра ове год., изврше накнадни избори по једнога народнога посланика са условима из чл. 99. Устава, за изборне округе ужички и руднички, а за скупштинску периоду: 1903., 1904., 1905. и 1906. године.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. новембра 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, — одобрено је решење Државног Савета од 22. новембра тек. године Бр. 7733, које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке зграда и ограде шабачке окружне болнице, може по ревидисаном и надлежно одобреном предрачуну утрошити суму од 1047·09 динара, па овај надатак ставити на терет партије разних материјалних трошкова санитета глава XXXVIII бр. 185/2 по буџету ове 1903 године предвиђене на оправке и доправке болница и других санитетских грађевина.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. новембра 1903. године, у Београду.

КРИМИНАЛНА СУГЕСТИЈА

Научно испитивање сугерираних и хипнотичких злочина предмет је обилних радова од пре 15 год. како са гледишта судско-медицинског, тако и са гледишта психолошког.

Захваљујући овим радовима, наука је данас у стању да, са гледишта судско-медицинског, тачно одговори на многа интересантна питања из области хипнотизма и сугестије, па међу њима и на питање о односима између ова два појава и криминалитета.

Односи ови пак, могу се јавити у ова три вида:

1. *У злочинима, који су извршени над хипнотисаним личностима;*

2. *У злочинима који су извршени помоћу хипнотизма*, и

3. *У злочинима извршеним помоћу сугестије у будном стању.*

* * *

Међу злочинима извршеним над хипнотисаним личностима, *злочини против морала* на првом су месту. Да би они злочини могли бити извршени, потребне су дубоке хипнозе, у којима хипнотисане личности нису способне за отпор. Кривични закоником појединих држава пружају судијама моћно оружје против оних злочина, изједначујући их са злочинима извршеним помоћу хлороформа, наркозе и т. д.

Овакво гледиште од огромне је важности у пракси с обзиром на многобројне случаје у којима професионални хипнотизери злоупотребљују хипнотисане личности. Међу многобројним, до сада познатим примерима, вреди поменути процес Чиниси пред поротним судом у Минхену год. 1895.

Као што се из акта види, Чиниси је био оптужен и осуђен на 3 год. затвора због фалсификовања јавних исправа. Приликом испитивања оне његове кривице утврдило се још и то, да је он, после 5—6 хипнотичких операција, успео да задобије љубав баронесе З..... а усколо и њу саму.

Злочинима против морала, могу се додати и *злочини приликом порођаја* за које су способне извесне, према сугестији врло осетљиве женске. *Лоран* помиње један случај, у коме је један медицинар хипнотисао своју трудну рођаку и том приликом сугерирао је симптоме порођаја у извесно, одређено време. Последица овога, по тврђењу Лорановом, био је побачај детета.

Злочини и преступи против својине, на рачун хипнотисане личности, много су ређи од претходне две категорије злочина. То с тога, што је хлороформ за овакве ствари поузданији од хипнотизма.

У свима побројаним случајевима, стање хипнотисане личности треба идентификовати са стањем наркотичним, у коме нема ничег новог нити непознатог за судију.

Намерне повреде тела путем хипнотизма имају много већи практични значај, и потпадају под одредбе законске много лакше од претходних. На питање, да ли се може извести самоубиство путем хипнотичке сугестије, теорија одговара позитивно.

И напад, *нехатне повреде тела путем хипнотизма* тичу се само хипнотичара, у већини случајева шарлатана, које немачки закон казни затвором до 2 године.

Треба знати, да се неке од хипнотичких операција могу произвести разне, опасне болести, а нарочито оне које су у латентном стању код хипнотисане особе, као што су епилепсија, хистерија и т. д.

Међу свима преступима, учињеним помоћу хипнотизма, они последњи најважнији су, јер њиху ретки случајева где је и сама смрт наступила услед невештине хипнотизера. Према овоме, дужност је власти да стаје на пут сваком хипнотисању, које не би вршили лекари.

* * *

Злочини извршени помоћу хипнотисаних особа, чине један од најделикатнијих проблема судске психопатологије. Разноликост мишљења о њима огромна је. Док поједини научари (Бенедикт Фукс и др.) одричу сваку могућност оних злочина, до-

тле их друга сматрају као веома важне за правосуђе. Трећи се опет Бернхајм, Делбеф и Форел) диже, са свим умесно, средине намењу ове две појавности.

Несумњиво је, у осталом, факт, да се хипнотисани особама могу сугерирати спаконверзне, па и криминалне радње. Опити на клиникама и по лабораторијама то најбоље доказују. Али, у исто доба, опити ови доказују још и то, да је дејство сугестије у највећим случајима ограничено, што ће рећи: да се хипнотисане личности могу одупрети сугерираним идејама. Досадањим искуством доказано је, да утицај сугестије записи у главноме од примамљивости сугерираних идеја. Болесници се врло радо подају терапеутичној сугестији из жеље да оздрави. Са свим је, пак, друга ствар, ако је сугестија антипатична и неморална. Готово је немогуће, или је бар врло тешко, пореметити, путем сугестије, основе добро васпитана код здраве и нормалне индивидуе. Постоји у овим случајевима једна борба, чији успех, с једне стране, зависи од отпора сугериране личности, а с друге опет од јачине сугестије. У овој борби мора се водити рачуна о овим трима елементима:

1. Моралности, васпитању и другим особинама хипнотисане личности;

2. О јачини сугерираних идеја; и

3. Дубини сна у коме је хипнотисана особа. У колико је овај сан лакши, у толико је и отпор јачи.

Треба, у осталом, знати, да хипнотисане личности често пута лажу исто онако као и неке особе у будном стању. Ово и јесте разлог, што су њихова открића споредне предности, и што никад не могу бити вредновачена са исказима заклетих сведока.

Један *Лијебоулов* пример показује нам, да се путем сугестије може ослабити и морални особиј нормалне природе. Неколико лекара, у циљу научном, беху сугерирали једном дечку од 18 год. вршење омањих крађа. Опити ови, истина, нису су не може бити боље, али је дечко и после њих продужио вршити крађе, док, најзад, због истих није био осуђен. Што је најчудноватије, неколико од извршених крађа биле су без икаквог циља (крађе карата посетилаца). Идеја о крађи, као што се из наложеног види, увећала се у толикој мери, под овог дечка да, је најзад, прешла у потребу. Са гледишта судског у овом случају нипошто не може бити речи о преступу по моћу хипнотизма, већ само о нехатној повреди психичког стања хипнотисане личности од стране хипнотизера.

* * *

Злочинци по моћу сугестије у будном стању, и ако се на њих обраћа врло мала пажња, имају много већу важност за судије по питању дате категорије злочина. Сугестија ове врсте може бити извршена са и без одређеног циља, вољно и невољно.

Било би, са гледишта судског, огромна заблуда ако би се под појмом сугестије подразумевао сваки спољни утицај на слободну вољу једне личности, и ако литература описује као сугестивне појаве многу психичких фактора, који неодољиво утичу на личности и масе, као што су утицаји: друштвене средине, васпитања, религије, политике, фанатизма, празноверица, а нарочито штампе.

Нису ретки примери, да су психичке заразе ове врсте имале врло често, злочини за последицу. Ако би их (ове факторе) узели у најширем смислу, злочини би морао бити сматран као друштвена феномен, а злочинац као неурачунљиво створење с обзиром на своје природне радње и средину у којој се креће и развија. Али судија мора судити по позитивним законима и ограничити се на решење: је ли слободна воља била искључена из акта кривичалног или не? Случаји ови захтевају од стране судија најбрижљивију пажњу, што најбоље показују ова два примера:

Зидар Жан Бертхолд био је у години 1876. оптужен због троструког убиства. На основу врло слабих доказа, суд га је осудио на смрт, која му је казна доцније замењена вечитом робијом.

Тек што су злочини били откривени, а неколико мишевених листова експлоатисање их као врло згодно средство за напад на полицијску власт. Скоро читав месец дана, у њима су посведневно излазили чланци о овим злочинима, праћени примедбама о личној несигурности и недовољности полиције. С друге стране, опет, влада беше обећала награду од 1000 марака оном ко открије злочинца.

Ова полицијска кампања довела је пред власт, као сведоке, мноштву личности, које су под заклетном сведочиле најразличније и најпротивречније ствари. Фотографија Бертхолдова, коју су пзнели готово сви листови, учинила је још већу забуну. Нешколико њих потврдиле под заклетном да је он, или једна личност слична њему, покушала да се увуче у њихов стан на исти начин као и код побијајних жртава.

(Archives d' antropologie criminelle)

Д. Ђ. Алимпић

(Свршиће се)

РАЗБОЈНИЧКА ЕПОПЕЈА У ИТАЛИЈИ

Једна од беда, од којих се Италија не може никако да избави, јесте разбојништво. Истина, да оно сад мање цвета него раније времена; али при свем том, пошто је оно успело да се дигне тако рећи до степена друштвеног уређења, ако није са свим искорењено, и не ће бити искорењено дотле, док све класе друштва, почињући од највише па до најниже, не буду уверене да је корисније помагати полицији, него прикривати злочинмнике. Без сумње, општи ниво те земље јако се подигао и постао је народ моралнији, али то не уништава страх, који становницима особиј од разбојника, и шта више, чудновато је рећи, они особиј и неку симпатију према некима од њих, сматрајући их као неке витезове и хероје. „Фра Дијаволо" још није нестало на Италије.

Услед тога, и сами разбојници сматрају себе као хероје и скоро као заштитнике угњетених. Бар је пре десет година, у италијанским новинама, било штампано занимљиво писмо једнога од таквих разбојника, који је у своје време начинио не мало посла становницима и чуварима друштвене сигурности. Тај кореспонт разбојник, по имену Француско де Росас, опомиње је становнике да се чувају од људи, који експлоатишу његово име. Он тврди за себе, да он никад није крао ни пљачкао, него је само каквалисао оне, који су то заслуживали.

При неког времена довршен је процес другог једног таквог заточеника, чувеног у целој Италији разбојника Музолино. Личношћу тога човека занимала се не само италијанска, него и страна штампа. Ломброзо је поспешно његову карактеристику читав чланак, који ћемо после навести. Тај процес престајало је доста неки психолошки и етнографски интерес, који је у њему избијао у јаким тртама, при чему се оштро истицала разлика у темпераменту и у погледима северних и јужних Италијана. Сам јунак тога процеса, Музолино, крстао се и понирао на своје задовољство, обукавши се у тогу центимена.

У самом почетку прве седнице, настало је, тим повођом, врло важно начелно питање. Три друга Музолинова мирно су сели на одређена им места, али главног јунака није било. Адвокати његови Коста и Ривер изјаве, да њихов клијенат ништа није хтео слушати и да је остао глув на сва њихова уверавања и обећавања, да његово одсуство може бити неома штетно по његову ствар. На све њихове красноречене разлоге он је непрестано одговарао: — *Даће ми ми сесшйо ди ралаиЬото зоше ја хоно, е ја чепдо*[1]. Све друго било му је све једно; част за њега била је у томе, да се појави пред судијама и публиком у оргтаву, који носе *ралаиЬотини*. Збацивши ностим галијана, он ограничава своју песпност и протестује против судског исљеђивања. Та околност довела је до овог инцидента. Коста, адвокат Музолинов, родом из Калабрије, најављује председнику, да је он свечано обећао породици Музолиновој, да ће узети на се његову заштиту, али да он по савести не може извршити свој задатак, ако његов клијенат не буде присуствовао на судским претресима. Он ће се пре одрећи тога светог позива, него да га извршни као било. После тога он скида своју адвокатску тогу и удаљује се, не гледајући на протесте прокурора Сансоне, који примећује да тек правосуђа не треба да зависи од ћуди једног осуђеника.

Други адвокати не одобравају понашање свога друга; и они желе да остану верни своме позиву, и да га због тога не треба да изневере. Ривера исказује то врло красноречиво, али преноси питање на другу земљиште, а то је умно стање Музолиново. Он пита: да ли по таминчкој уредби заштита треба да буде скраћена у слободном отправљању својих обавеза. Зар правосуђе не треба да стоји изнад таквих ситних приговора. Он моли поротнике, које сее могу, да моле председника суда да нареди, да се Музолино доведе у овом оделу, које је било на њему, кад је он извршио оне преступе за које мора сад одговарати, а не у ливреји осуђеника, која тада није на

[1] Дајте ми оптат хтиење човек, ако што сам ја, на ћу ноћи.

била на њему. И тек што су била уведена његова три друга, кад се и Муселино појави сам, с осмехом на уснама, руку̑ући се с другоме, другарски се јавља адвокатима, као што је изгледало, у најпријатнијем расположењу духа.

Он заузме место на првој клупи према судијама. Он је имао на себи сур капут, као што носе осуђеници, али су му допустили, или су се правили да не примећују, да огрне други капут и да навуче чизме, ма да осуђеници иду босоноги, али он ни помо̑и није хтео да се појави пред публиком с голим ногама. То полууступање, заједно са жељом да не буде лишен заштите одног му адвоката Косте, победило је његово противљење.

Муселино има типичну римску главу, овалну, боја лица мрка, нос коса кратко ошишана, очи упале и црне обрве. Чело уско, лобања ниоичка. Такве се главе могу видети у болницама за умоболне, код идиота, немих, једном реч код дегенерата. Његово је држање врло пристојно, али се по некад не може да уздржи од осмеха, и прелази на други крај клупе. Карабинери, постављени око њега, одмах га враћају на прељашње место. Тупоћа и спиреност његовог лица падају јако у очи кад се он замисли и престане да се смеши. Он остаје потпуно равнодушан према читалу оптужбеног акта, и не изражава ни најмање да је дирнут ни онда, кад се помиње прва осуда његова (тај се процес по други пут врши) на двадесет година робије на галејама, коју он сматра као неправедну, која ће га упропастити.

Другог дана Муселино је с почетка пристојно устао и одговарао једа мирно на обична питања: колико му је година, где се родио, чиме се занима итд. Али кад му је председник казао: — Муселино, ноћу између 28. и 29. Јануара 1899 г. ви сте убили на пушке Француза Сидара? — окривљени, не одговарајући на речи, блажено се осмехне; његов грозни осмех испољује је напуљеницу душу тога човека; видно је било, да је он у томе тренутку осећао безграничано задовољство; у његовом осмеху исказује се радост човека кад се сети извршеног злочина. Тај осмех већ није изненађен, то није поза, него невољна изјава душе Муселинове.

Он неколико тренутака оста ћутећи, не престајући да се смеши, наслађивајући се својом осветом. За тим осмеха нестаде, изненадија се наградн и Муселино сав отћутки, са бесмисленим гестовима, поче да виче оно исто што је и пре непрестано викао:

Ја хоћу да ми се врати моје одело, ја нисам убица; ја хоћу да ме господа поротници виде у оделу часног човека, јер сам ја частан човек.

Више од четврт сата на сва питања председникове он је одговарао том монотоном виком. За то време, на лицу његовом нема осмеха и израза задовољства; оно је са свим идиотско. И ако он вике и ћути се, поглед његов иман остаје мутан, неодређен, безизразан. На један пут он пада на клупу; он се умирио стојећи, али карабинери га натерују да устане. Муселино протестује.

— Ја данас нисам здрав; ја не ћу да ме данас испитују; ја хоћу да ме председник испита сутра.

Председник прети Муселину да ће га послати у тамницу, или у усамљену ћелију, ако и даље не буде хтео слушати. Окривљени, који за све време без прекида предаја од осмеха на ћутит и назубен израз, опет пева ту исту песму: нека му даду одело часна човека, нека одложе испитивање за сутра, по томе што се он не осећа здрав. Лекари-експерти налазе се у сали; адвокати браниоци траже да оца испитају Муселина, да би видели да ли он доиста није здрав или се само претвара; и у првом случају може председника да допусти Муселину да се одмори до сутра. Али после подне седница се наставља. Муселино се реши да говори, и неприча лепо и красноречиво на свом родном калабријском дијалекту историју свога бесгва из тамнице и четири убиства, која је он извршио. Прича га отегла читав сат. Како је могао он, невин човек, да пробави двадесет и једну годину у тамници. Он, пога је природа створила с благородним осећањима и обдарила га благородним срцем? Он, који непрестано осећа како му иза плећа расту крила, и како осећа безумну жељу да полети као бомба у ваздух, — он да трули иза решетака у тамници? Та га је мисао дан и ноћ гонила тако неодступно, да је он мислио да ће умрети. Један пут ноћу он није ништа видео. Неки невидљиви човек дотакне га у раме, а неки су му гласови говорили: — бежи, бежи, ти имаш благородна осећања, под тебе је благородне срце. Тада нека невидљива сила ошлада њим, он осети да може разбити све преграде победата све препоне, и он се реши да бежи. И тада је он рекао себи да ако му буде пошло за руком да побегне, то ће значити да је Бог с њим.

У том тону он је исприча сав свој живот после прве осуде, но допуштајући никаквог прекида, и бесно протестујући при најмањој примедби председниковој.

— Мене оптужују за то што сам убио једног карабинера? На ја сам више од свих њима због тога. Али то је борба, ја сам се бранио од оних, који су хтели да сметају мојој заповиној освети.

И с необичним патосом, дигавши своје руке, он узвикне:

— Доиста ја сам тога мишљења, да народ никад не треба да се противи полицији, али ја сам хтео себе да спасем.

Брижљив лице мрамом, он заврши:

— Господине председниче, ја сам са свим изгубио снагу; сутра ћу казати и остало.

Председник после кратког размишљања, одлаже седницу за сутра. (Свршиће се)

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА
И
НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Прва група обухвата најтежа кривична дела нашега крив. права; злочинства за која се смртна казна доноси или лишење слободе преко десет година робије. Као што је горе напоменуто, сумњива се случајеви не могу подврћи испитивању, те да се увиди, да ли узрок истих лежи у фамилијарним односима; такође, када се не би могло њрђаво васпитање констатовати, фамилија не би била у стању да посматраном стању једног оваког лица и благовременим поучавањем, непрестаним и брижљивим контролисањем отрене исто, да бар у будуће не чини кривична дела. То је и узрок што је у самом оваком случају држава дужна, да противу оваког једног лица кора̑а. Не може се у једном оваком случају рећи, да ми онде мислимо само на оворене замковце; овде је реч свакојако о детету, у погледу чијега даљег развитка држава треба и мора интереса да има.

Друга група обухвата све намерне преступе и остала злочинства, као и иступе §. 361 № 3 и 4 крив. зак., која се учине у отицају; иначе могу се онде додати и случајеви, када навесно дете учини како крив. дело у повратку. У овим случајевима такође није нужно, да се утврди, да ли је једно овакво дете душтвена било код своје фамилије пренебрегнуто у васпитању. Када једно такво дете можда има наклоност, да чини зла дела и да му у погледу овога његова фамилија апсолутно не може помоћи и да се према томе може сматрати, да је оно још у својој фамилији заражено клицом неваспитаља и покварености, онда је дужност државина, да отрене једно овако заражено дете од његове фамилије. Свакојако једно такво дете није довољно надгледано, поучавано и опоминано у погледу своје дужности. Због тога је веома нужно, да државна с своје стране онде посредује. Исто важи а можда и у много јачој мери, ако се противу једнога оваюга младога лица утврди какво дело у повратку. Родитељи и васпитаљи су истрагом о кривици детињој изненађени, детету је истрагом државних власти стављено до знања, да је оно учинило нешто забрањено и ако сада после свега онога учини исто или слично крив. дело са свим правим, онда нема сумње, да је дете у веома рђавом положају, односно да му одговорне није дало потребно васпитање а које би га одхратило, да бар у будуће не поће злочиначким трагом; но исто је тако потребно државно корачање, када друго дело није једнако или слично с њим, јер научењем онога другога дела, родитељска дужност је потпуно осумњичена и може се у неколико са сигурношћу рећи, да се још у будуће неће моћи утицати на поправљање једног оваког детета. Не сме се заборавити, да је такним родитељима обично још, пре нег' што су оваква деца извршила једно оваково кривично дело, познато њихово дрњаво и њихове наклоности за чињење истих, или су исти били бар у могућности, да се са истим наклоностима упознаду.

Злочинствима и намерним преступима стављају се на равно иоза и дела извршена противу §. 136 № 3 и 4 крн. закона. Просјачење и скитарање је један особити карактеристични знак запуштености. Мислило се. да је просјачење за јела резултат — односно последица глади и да се исто на крајње нужде чини. Но ово наше захтевање противу деце не управља се према

поличини греха њиховог (односно њихове кривице) пити пак према количини греха односно кривице њихових родитеља! Просјачење деце за јело показује пуиду породице и фамилије, да иста није у стању своје чланове довољно да исхрани и што међу тим није њихова кривица. Природно је, да оваква родитељи апсолутно нису у стању своју децу да васпитају већ што више они су у апсолутној немоћности, да сваким даном контролишу кретање истих; и дала деца у своме чистуе части умртвљена буду и просјачењу се навикну, онда томе у брзо краја следује. Оваква просјачења деце долазе веома доцкан до сазнања власти и може се са сигурношћу тврдити, да ово дете, које већ по други пут због просјачења одговара, да је ово дуго време већ просило. Према овоме види се, да је државно горачање у једном оваком случају апсолутно од веома велике потребе.

Трећу ће групу образовати због особите опасности која у самом делу лежи, иступи из § 361 бр. крив. зак. где је реч о сталном ношењу блуда из користољубља. Овај се преступ врло ретко дешава код девојчица испод 14 година. Узрок овоме је телесна неразвијеност истих; па и поред тога, с времена на време дешавају се по кад над овани случајеви. Ја се и сам сећам једнога случаја којим се пре неколико година занимаше један суд у Брауншвајгу. Једна девојчица испод четрнаест година старости и која међутим бејаше веома добро развијена провођаше стално блуд из користољубља у једном добром посећеном купатилу. Ово је дало повода државном правобранноцу, да поведе привичну истрагу против неких двадесет лица § 176[3] крив. зак. Да једно овако дете треба да се преда ком заводу за васпитање под државним контролом, ако се хоће, да исто не буде сасвим изгубљено, у то не треба ни да сумња. Иначе без снега овога, једно би овако дете било за наше друштво потпуно упропашћено.[1] Што је од важности, у нашему мишљењу је заступљено следиште, да се девојчице које проводе блуд из користољубља, не смеју подврћи државном контролном васпитању, јер би оваква деца веома хрђаво утицала на другу децу с којима би у истом заводу била. Мишљење, да се оваква деца не смеју појавити у ком заводу за васпитање, заступљено је од многих а исто је у неколико и оправдано због морално, односно немогућне заразености у погледу других; па шта се треба урадити с таквом децом? О казнивању овде не може да буде говора; требају ли таква деца, дакле, само из тога разлога што су можда од неког другога подведена или што су се из сиротиње њихових родитеља можда морала одати блуду, требају ли, питам, таква деца да буду сама себи остављена?! Сви који су имали праксе, занимати се истрагом у погледу свакодневних дрола, сложиће се са мном у томе, да се у погледу истих затвором и полиц. надзором апсолутно не може икакав успех постићи. Према овоме види се, да се сасе овоме злу у погледу младих мора потражити у ком заводу за васпитање. Постоји један прилично велики број оваких добродетелних завода, чији се управитељи и надзорнице са особитим стрпљењем и истрајношћу у прилог свога разочарења, често и врло великим тешкоћама боре и с неугашивим налом на поправку оваких деце, лабају с једнога оваког тешког задатка. Надати се је, да би се неколико оваких приватних завода у погледу онога државом контролисаног васпитања неодгеноване и злочинствене деце могло наћи. У колико се раније противу такве деце буду предузимале енергичне мере, у толико је већа нада на поправку, у толико ће се моћи лакше оваква лица и на који други начин васпитавати. Пошто једна оваква девојчица (о којој мало пре говорасмо) проведе извесно време у т. зв. прибежним заводима тамо да неку нађу, да са својим понашањем неће бити у стању, другу децу да квари, то се онда без икакве опасности по другу децу може упутити у ма који завод који се специјално бави на сиптањем деце.

Целокупно питање има свакојако највећу важност за ово доба старости, у коме се је извештан делинт чешће појављао. Проституткс се према овоме не могу и не смеју на лицо пропустити и то једино због велике опасности која из проституције у погледу са мога броја криминалитета младих а и старих постоји: јер с проституцијом краће иде раме уз раме; тамоље с курвама се чешће појављује противустављање власти, као што се то врло лепо види из криминалиога регистра.

Проституткс као и њихове псе стоје готово увек у тесној вези с злочинцима од заната; разбојници и убице на пример имају веома често за саучеснике и помагаче дроље и псе. Дроље обично завршавају своју каријеру тоталним пропадљем. Сваки криминалиста без сумње зна, да је заплетна једне проституткс без икакве важности; лаж и притворност припадају њеној професији (занату). Код дроље „он курве“ не постоји тако рећи способност истину да каже, јер је њена духовна снага њеним распуштеним и поквареним животом поремећена и она је у немоћућности номиликоване догађаје на њеног поквареног, променљивог и трнповног живота у потпуној целини да одржи. Исгадне ли нам за руком, то спасемо извесну младолетну девојчицу, девојчицу у најнежнијем добу старости, онда смо тиме учинили једно племенито по наше друштво веома корисно дело, тиме смо је спасли и телесно и духовно а тиме спасавамо и многе друге од других привичних дела а која се упоредно с проституцијом појављују; ја њену у овоме даље да идем већ још једино на то да подсетим, да је веома велики број младих људи, с дивним изгледима на будућност, учинило пропаст краљу, пропаст отаџбини, фалсификоване и т. д. због оваквих дроља. Са тога се је разлога онај давалац мишљења, који хоће, да искључи проституткс, управо да им онемогући стуиање у васпитне заводе, руководио веома слабим разлозима. Никакав се успех не би могао постићи када би се једно оваква девојчица предала каквој страној фамилији, јер ова апсолутно не би била у стању, да једно оваково створење одврати од сопачких лутања. Оваквих завода, у које би овако покварена млада женска деца могла да ступе, нема; Пријска држава има у опште само један оваквп завод и то само за оне девојчице, које на основу § 56 кр. зак. буду ослобођене.

Д-р Андра Гвозд. Живковић.
(Свршиће се)

[1] Не буде ли државно контролно васпитање оних при којом случају блудничења варварско, то се онда једно оваково дете из капиталистског разлога нора подврћи контроли подређене власти. Разуме се, да оваким будућностима шкстаје кривица, које се налазе на основу § 361[8] горе реченог крив. зак. На исак би се могла једна оваква девојчица увести за запуштену на основу § 9 а) мањих преступа.

„ЗВЕЗДА НАДЕ“

(„Star of Hope“)

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ АМЕРИКАНСКОГ ТАМНИЧКОГ ЛИСТА

— О-г А. Зандер —

У новембарској свесци америкапског месечног часописа „The Bookman“ изашла је једна расправа о „Новинарству у заточима“ од једнога веома познатог сарадника, који се потписује са „Број 1500“. Он је баш сада отпуштен из чувене америчке тамнице „Sing-Sing“, у којој је био преко четири године главни уредник најзнатнијих новина ове врсте „Star of Hope“ (Звезда нада).

Ево овде пружамо кратак извод из његова чланка:

Последњих је година постунање са осуђеницима у Северноамеричким Државама претрпело огромап преврат; једну од главних промена претрпело је и новинарство у назначеним заводима. До душе, новине су овде онде настале баш (као и сад још у појединим заводима), које су издавали заводски свештеници; али њихов утицај није био од Бог зна каквог значаја, јер се осуђеници нису интересовали за њих. После поменутог предлога у вичпику поступања одлучи се писац чланка 1899. год., после обилатога размишљања, да замоли за допуштење, да сме организовати један лист, који би био сам од почетка до краја од самих осуђеника снабдевен рукописом, уређиван, издаван и штампан.

Његова молба нађе одмах код надлежне власти, суперинтенданта тамнице, на благонаклопе пријем и одобрење.

До 1897. је штампарија чинила једну од тамничких индустрија, тако да је ту било готово бар машинско постројење, али не беше већ више много осуђеника на расположењу, који су разумели посао. Међутим онај неколицини пође за руком, да ускоро толико спреме гомилу умешпијих другова, да је први број могао изићи 22. априла 1899. године. У уводноме је чланку био постављен овакав програм:

„Према његовим погрешкама буди мало слеп, а према његовим добрим странама у толико више дубозан!“[1]

„За савременим милом, који садрже ови редови, нама је мило, што можемо становницима овога завода да поднесемо први број „Звезде наде“, којим смемо да проширимо поље новинарству у назначеним заводима. Ми поздрављамо читаоце овим путем и тиме указујемо, да нисмо могли наћи повољније прилике за издавање нашега листа“.

После једне шаљиве напомене, да издавачу нема рашта лупати главе због „не-

сигурних претплатника", пошто лист скоро ништа не кошта, наставља он даље:

„Под таким околностима ми смо у положају, да с највећом радошћу објављемо, да је „Звезда паде" старањем директора и уз одобрење суперинтенданта тамишког поништа на корист и уживање свију нас. Лист је наш, а положај, који ће он себи освојити и историју, сасим је у нашим рукама. Његова намера и циљ треба да буде, да пружи осуђеницима вратак прегледа о новостима[1] спољашега света, а међу нама да подстиче интересовање за више и племенитије душевне тежње. Криминална питања ће се расправљати слободно и широкогрудо, а и религиозна и васпитни прилози наши ће увек места у овим ступцима. Неома вас молимо за вашу помоћ и сарадњу, позивамо вас на подстицање и договарање, молимо нас за ваше пријатељске учење у вашим старањима и надамо се, да ће сваки изнуђи какву год корист од постојања нашега листа, и да рад и старање оних, који у издавању имају највеће учешћа неће бити узалудно".

Лист излази двапут недељно и уброо се могло повећати од осам на шеснаест штампаних страна, кад се је смео разширити на четири државна затвора и у растурању и у сарадништву, што је био случај већ у јулу 1899. године.

Једну од најозбиљнијих и најтежих дебата издавачевих чинило је питање, да ли ће добити довољно прилога за свој лист. Али антимини одношаји између осуђеника и листа, њихова радост и понос, пре свега мисао, која је све голицала и подбадала, да је то њихов лист, све је то допринело, да је редактор просто био поплављен прилозима из круга од 3700 људи и жена, који су смели радити на листу, тако да су од другога броја па до данас у листу излазили само написи осуђеничи. Скупа су за четири године око 1200 осуђеника имали удела у сарадништву. Локални уредници у осталим тамницама бивали су од стране „Броја 1500" препоручивани суперинтенданту, који их је тада званично на њихове положаје постављао. Они носе одговорност за чланке својих другова и шаљу их онда главном уреднику, који их региструје по реду примања и стара се за што скорије штампање. Главни уредник има у своме делокругу потпуну слободу, нити су му од стране тамничкога управника била прописана икаква правила за држање и цртање у кругу његова рада.

Јасно је, да је с почетка било потребно према многим сарадницима, којима је оскудевала пракса у писању, бити стрпљив и попустљив, да не би клонули: а они су — и то је издавача увек подражавало у његовим намерама — за тих неколико година учинили очевидан напредак.

И тако је било, да од 5160 прилога, који су за четири године стигли уредништву, пису многи били бачени у котарицу, ма нако да су често били сирови и скоројена на три ногица.

Осим новости из света, из правога света, спољашега, биле су расправљање новости и из појединих осуђеничких завода. Затим су дискутована разне врсте етичких и економских питања, даље се је лист старао на све могуће начине да својим читаоцима пружи поуке о поштењу, простосрдачности итд.

Између прилога била је и непрегледна гомила стихова „који тако несигурно иду њеџеве излазе, као што човек улази у њу". За време од једног једнога месеца стигло је *триста једанаест* песама, међу којима бее предности, али сне више или мање сиромашне и патетичне. Оне су се бавиле већином о срећним успоменама, о спокојима из детињства, нарочито о матери, нарадно често о страховима, који се противе свакој метрици и срећности. Један врло велики део песама долазио је из женског затвора, и те нису ни у ком случаја биле најгоре. Међу њима била је, на пример, и дирљива тужитељка једне жене:

Руже миришу у врту,
Пчеле им сркуће сок.
Птичице пева драгосне —
Ох, срећан, врати јој сина.
Раздухом се шири мирисе
Кроз поља и шуме зелене.
Младост и нада изумреше ме. —
Ах, шта је све то за мене?...

*

Међу сарадницима су заступљена сви могући сталежи и сорте људи, чиме је олакшано расправљање најразличнијих тема. Главни ортач карикатура, који је рађен радно на најбољим њујоршким листовима и због убиства своје другарице осуђен био на вечито заточеље, сад је локални уредник у једном другом заводу.

Лако је помислити, да је један такав лист више или мање израз, тако рећи, организованог противоотва. То, до душе, у појединим случајевима, и јесте тако, пошто је за осуђенике то згодна прилика, да нагласе, како се они грозе свога ранијега живота и како хоће да отпочну нов живот. Али рад тако оличених невољника не може се узимати у вид поред стварних моралних успеха овога предузећа. Међу овим људима и женама постоји велики број таквих, који имају озбиљно убеђење и чисту намеру, да у будућности пођу другим путем живота. Што то њима често није полазило за руком, имају да захвале својим рођеним неспособностима, своме незнању и слабости да прихвате борбу за опстанак, све особине, које су сада тамо свакојако знатно измењене садашњом овако поправљеном методом поступања и васпитања, чему не доприноси незнатним делом и новинарство о коме је реч.

Многи од осуђеника, који су у оне тамнице спојани са све четири стране света, њиху могли пре тога честито ни своје име да потпишу, а интересовале за овај лист их је покренуло, да науче читати и писати, као што тврде многа сапоштења „Броја 1500". Један од њих додаје још, да та је настава начинила њима њиховом.

Осим „Звезде паде" постоје у Северној Америци још неколико сличних листова, али је и међу неколиком најбољима један „Звезда паде" најмлађи и најбољи тамнички лист на свету.

„Данас има свако, па ма како мало, удружење (Види нас. Ур.) свој лист, — тако завршује „Број 1500" своја излагања. „Није, дакле, никакво чудо, што и казнени заводи желе да имају свој орган, да би исказали шта им је за казнавање; њихови су становници, међутим, бројно довољно јаки, да га могу издавати".

Ј. У.

ОСЛОБОЂЕНА ТРОВАЧИЦА

(Crime passionell)

Марта месеца 1828. год. ослобођено је поротни суд у Греноблу једну лепу тровачицу, ма да је њена кривица била утврђена. Француски поротници узели су ово дело, као злочин извршен због страсти (crime passionell), а у томе случају они доносе врло благе пресуде. Овај је био у овоме:

Емонда Секонд, млада и врло лепа девојка од 23 године, живела је код своје строге и штедљиве баке, у селу Пјершателу. Њу је волео неки сиромашан сељак, Август Рајмонд, а и она му је одговарала на љубав. Они су проводили живот као у песми и никад није дошло до препирке између њих двоје.

Али њена баба одбије сиромашног просиоца и наради, да се њена лепа унука, наследница њеног имања, заруча са Петром Поисетом, једним од најбогатијих сељака у Пантизону. Емонда се није противила, и 1847 год. постаде она женом човека, који је био у појзи — њеној баби. Свадбу су тако брзо спровели, да је њен ранији љубавник за то дозвао тек на дан саме свадбе. Он дојури њеној кући и као бесан појави се међу сватовима, почне пређати младожењу и претити му, за тим прађе испести и отрже јој свадбену китку цвећа са прсију. Млада жена ирисну упрепаштена, а разаражени сватови избацише дрског нападача на улицу.

Од тог доба пратио је Рајмонд сваку стопу Емондину; она беше слаба, да све његове претње озбиљно узме и мораде пристати, да се с њиме тајно састаје на леђа мужа, кога је мрзила. После свадбе поче често одлазити у Пјершател, под изговором, да посети бабу; али се и онде, као у Пантизону знађаше, да њу неки други магнет привлачи овамо. Сва су то знали, само је муж био слеп. Ну кад он чу нако се зуцка о томе путу његове жене, он јој забрани, да иде сама у Пјершател. Ако хоће да иде, рече јој, то може само заједно с њим. Она се налути на то, и од тог доба свађе и размирице непрестано су биле на дневном реду у кући свог младог пара. Млада жена привлачи је свакоме, но би је хтео чути, нако је она у Пантизону врло несрећна и расптавање се, да ли има каквих средстава, да се опрости свог мужа. Затим наради код мужа, да иде о Божићу у Пјершател. Наравно, да је ово биле у пратњи мужевљевој. 24. децембра у вече стигоше обоје у Мур, где је живела нека Поисетова рођака и одлуче, да присуствују бденију. Поисет оде напред, а обадве жене дођоше доцније. У цркви, где је било врло много света, у оној гунгули, одвоји се, можда намерно, Емонда од своје рођаке и ма колико да се она трудила, да је нађе, не нађе је више у цркви. Најзад се врати

кући и тамо — затече Емонду. Она јој рече, како је морала раније изаћи из куће, јер јој је било тешко. У путу је наишао на њу неки човек од кога је она морала побећи кући. — У оптужбе се узима, да је овај човек био Раjмонд, с ким се Емонда раније договорила, да се ту састану. —

После божићних празника вратиле се муж и жена кући. 27. децембар прошао је без свађе, али се догодило нешто, на шта се у тужби прво велика важност полаже. Емонда је тога дана дознала, да је имање које би наследио њен муж доста велико — а по њиховом брачном уговору, она је била његова наследница — и хтеши да се опрости мужа, спреми му за вечеру неку чорбу са врло чудним укусом. Муж се пожали на то, али није добио никаква одговора.

Кад би преко ноћи, њега свакодневно јаки грчеви, за шта се његова жена није ни најмање бринула. Изјутра јој примети муж да чорбу други пут боље и укусније скува. После неколико трнутака чује, како Емонда нешто туца у суседној соби и помисли, да је то со. Она му за тим изнесе опет неку чорбу, која је била врло одвратна. Понеси напље на нека врло горка зрнца у чорби и не могаше је јести, даде је некој просјакињи, што је баш у том трнутку молила пред вратима за милостињу. Сиротa жена и ако је била гладна, није могла јести и чућаше се што је јело тако рђаво. Емонда баш у том дође и истрже тањир на руку просјакиње, па јој пружи парче хлеба.

Одмах се приметише на Понсену знаци тровања. Страховити болови у желудцу и цревима тако су га мучили, да се ваљао по земљи. Емонда извесно, да не би гледала смртну борбу свога мужа, оде једној својој пријатељици; кад се вратила кући, заинта суседе, који се беху искупили на запомагање отрованог Понсена: „Шта је Петру?“ На шта јој они уплашено одговорише: „Шта му је? Несрећнице, шта сте учиниле!“ Она се пожури своме мужу, седе поред њега и рече са претворним учешћем у болу, како то није ништа опасно, како ће му она донети шећерне воде.

Отровани човек викну промуклим гласом, да му донесе само оно што му је и у чорбу метнула. Да ли је то било исмевање или у жељи, што је он молио, да га опрости оних страшних болова? У исто време ваљане се и просјакиња по земљи у једном суседном дворишту. Она је имала оне исте болове, које и Понсен. Дозваше лекара и он рече, да је болест дошла услед тровања арсеником и показа арсеник у ампу, у лонцу за кување чорбе, па и у самој чорби. У орману за одело нађоше арсеника завијеног у хартији. Сад беше јасно, да је Емонда хтела да отрује свога мужа. Лекару пође за руком да спасе отровање, а Емонда умаче одмах по његовом доласку.

Њу је гонио страх и грижа савести; лутала је по околини од једне колибе до друге, да моли за прекошиште. 11. јануара провели је добар део дана по кући и хладноћа, била је мокра до коже; она се страховито мучила. На поселетку уђе пред вече у једну кућу у Шерпштелу. Ушавши, угуди свеглост да је не познаду и праће пеће, ако неће су седеле неке личности. Али је познадоше и прекорише. Она је плакала и говорила јецајући, како је истина да је она хтела да отрује свога мужа, али је тој њеној несрећи крив неко други, који мора сад са њом њену судбину да дели.

После неколико дана ухапсише је и она признаде све; отровала је мужа на заповест Раjмундову, који је њу задобио за себе лажним обећањима, (молбама и претњом. На бадње вече систа се она с њиме у црквеној порти, и он јој је онда страшним речима наредио да мужа скине са света. За тим је упутио на једног трговца у Муру, код кога може добити арсеника. Кад њен муж не буде више живео, он ће је узети; јер он воли само њу и никада на другу није ни помислио. Раjмунд је побегао испред осуде и више га не могаху наћи. Пред судом оптужена порече прва повукућ тровања, а признаје овај од 28. децембра и наглашава, да је то све радила под утицајем Раjмундовим. Осим тога, причаше, како је хистеричка; често је обузму неки чудноватн прохтеви и као да изгуби присуство духа, те не зна шта ради. Већина сведока, а међу њима и лекар, који је у затвору посматрао оптужену, најавише, да је она врло ограничена, али да се прави знаци лудила нису нпак појавили. — Француски бранноци воле, да дејствују на судије позоришним сценама; тако на пр. у парници Делпеховој употребе је бранилац шесторо деце оптужене, као средство да ослободе њихову мајку. Он рече: „Устаните деца оптужене мајке и молите суд, да вам је врати!“ И шесторо деце од које је најстарије имало 23 год., устаде и плачући молаше суд, да ослободи њихову мајку. Призор је збиља изазвао сузе и код судија и код свију присутних. И овај покушај крунисан је ослобођењем оптужене. Тако је и у овоме случају бранилац извео једну позоришну сцену.

Муж оптужене седео је поред бранноца и изјави, да он од своје стране опрашта кривицу своје жена. Судска слава постаде позорница. Бранилац тражаше да се узме у обзир што је оптужена привремено неурачунљива. Јер за време парнице она се беше јако уплашила и обузе је тако дрхтање, да се претрес морао прекинути за неколико трнутака. Од једном паде она у несвест. Одмах се примети на судијама, да их овај призор беше дирнуо. Они се саветоваху дуже време и председник објави по поселетку ово: „Истина је, да је оптужена крива, што је извршила покушај тровања над својим мужем; али је то било у паступу лудила (!!)“

Ретко је која тровачица овако прошла, па баш да је и у несвесном стању извршила дело. Судије су били веома милостиви у овоме случају.

Председник је ипак нашао за потребно, да јој каже неколико речи после објаве ослобођења.

Он се обрати њеној савести и препоручи јој пре свега, да не заборавља никад страшне часове, које је сад преживела.

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

Љубавна драма у позоришту. — Под натписом „Атентат у позоришту“ донели смо у овој рубрици нашега последњега броја, како је некакав поморски официр у позоришту, за време представе, пуцао из револвера на једну даму и на себе. Сад доносе петроградски листови о томе подробније извештаје. Ево шта они кажу:

Ужасна паника настала је у позоришту Панајева за време представе шалине игре „Љубавна игра“. Док се на позорници одигравала једна мелодрамска љубоморна сцена, одјекнуше у партеру револверски пуцњи. Публика поустаја са својих места и виде како пада пека млада дама, са чијег је чела текла крв. Представа буде прекинута. Атентатор се драо као бесомучан: „Наталија, уби ме!“ С великом муком пошло полицији за руком да нападача укроти и одведе из позоришта. Он је, као што је већ речено, царски марински официр.

Међутим у позоришту настаде пов скандал. Кад је публика сазнала, да дама није смртно рањена, тражила је, да се представа наставе. Други део публике, опет, протестовао је против тога. И тако се дуже времена галама. Настављена представа морала се попова прекинути. Онда изађе на позорницу позоришни управник, стаде умиривати публику, која му је лармајући одобравала и удеси даље представљање. △

Опет елегантан лопов. — Железничко чиновник Кох, којега је железничка управа у Штетинцу отпустила због разних неисправности, најмио је себи кон стан, показивао се веома елегантан и никада се није могао видети без лакованих ципела и цилиндера. Кад је у кући, у којој је он становао, нестало једне ручне касице са 14.000 динара у хартијама од вредности и нешто у готовом новцу, падне сумња на младог елегантног господина, који је у осталом био пореклом из добре породице и могао очекивати још и поносне наследство. Пратеиште га озбиљно и тако он најзад призна крађу.

У Пешти је, опет, ухапшен сегедински грађевинар Емерик Молнар, један од најугледнијих грађана и поседника у Сегедину. Пре неки дан је Молнар у Пешти нудио на продају једноме златару, много драгоцености, у вредности од више хиљада круна. Како се златару учинила стварсумњивом, јавио је одмах полицији, која га одведе и претресе. Код њега су том приликом нашли многобројне заложенице од разних драгоцености. Молнар је, причао, да је све то нашао при ископавању темеља неке старе куће у Сегедину. Полицијски извиђаји су утврдили, да је Молнар суделовао при многим опасним крађама, које су у последње време извршене у Сегедину. Молнарова жена одмах је у Сегедину притворена, што је тамо назвало највећу сензацију, јер су Молнарови били опште поштовани.

Исто тако је берлинска полиција ухапсила галичког трговца Игњата Хорвица због многобројних крађа, које је трговац починио у разним берлинским хотелима.

Он је у сваком хотелу мењао име. Хорвиц је био до сада више од двадесет пута осуђиван због крађе.

Овај догађај може дело да послужи као још један прилог и допуна нашем чланку „Моралан лопов," што је изашао у последњем броју „Полицијског Гласника". △

Жртва љубоморе. — У Келну је ових дана извршено страшно убиство над једном берлинском девојком, по имену Фрида Белке. Њен љубавник, богати француз Тесје, у једном нападу љубоморе убио је сикиром. После тога је убијао сам себе устредио.

Фрида Белке била је кћи честитих родитеља; она је била прво продавачица у трговини, али се убрзо посветн позоришту, на коју је неко време излазила као играчица. Наклоност и пријатност богатих обожавалаца отрже је пре три године и томе позиву и Фрида свиче своје гнездо у Шарлотенбургу код Берлина. Француз Тесје, снабдевао је обилним средствима; радо до душе, није давао овај познати тврдица; али бојавши, да девојку не изгуби, побеђивала је његов тврдичлук. Само је на своје одело Фрида полагала и носила се елегантно, у осталоме је, дак, газдовала веома штедљиво. Њена је заузетништва привлачна; сама није дркала послугу. Она је поглавито тежила, да стекне што више, које би могло њу и њену породицу да обезбеди.

Да би сваки њезин корак могао пратити, љубоморни Тесје је поставио читаву гомилу дедектива, чије га је надрзнавше кошгало доста новаца. Од јутра до ноћи пили су ове посматрачи столу у столу за Фридом, често пута у далеку околину берлинску, само да би могли свога госу потанко обавештавати о понашању девојчином на сваком кораку.

Она је, дак, знала за све те мере свога Француза исто тако добро, као што је познавала и посматраче, којима је по кад што нарочито давала прилике за непожељне извештаје, „да би се само стари лудак љутио."

Последња су биле формални прлози бесилна Тесјеоног у његоним писмима девојци. Али она је била својега господарства над њиме и сувише свесна, а да би сматрала, да га јој се ваљало бојати.

Тесје се беше у својој отаџбини нашао пута безусловно кандидовао за посланика у француском парламенту. Био је националиста и веран католик.

Фрида Белке није ни мало прикривала своје антипатије према обожавачу. Па иак јој је, и поред тога, могао Тесје склонити, да се пре неколико дана с њиме састане у Келну. Тесје се само изјасније девојци, да хоће да се венча с њоме. Четири се дана она борила претежу тога брачног плана. Назад је изгледао да је била попустила, да би за тим иак под рукама овога човека, који је опет био постао љубоморан, нашла страшну смрт. Предмет љубоморе французове био један јужно-немачки посединк, који је девојку исто тако страсно волео и којему је она љубав враћала.

После свега овога нала напоменути, да девојка ова није била ни мало лепа. △

Самоубиство из супружанске љубави. — У Берлину је умро неки кројач Славонински, који је био прилично образован човек. Није имао деце. Његова га је жена изванредно волела и ништа га није могла пренаљути. Жалост јој је била у толико већа, што је и њена сестра била неналечиво болесна. Те се, дакле, две жене договорише и одлучише да умру заједно. Оне су отишле на гробље и ту су, близу Славонинеконог гроба, попиле отров. Обадве су најзене мртве. △

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Ученици су нам ова питања:

I.

„Јакно Павловић, није плаћао уредно порез, те му је власт распродала сво земљиште, сем једне њиве од 0·22 хектара.

Земљу оку купила је његова жена Јаглика новцем, који је нао мираз донела, и имање је по пописним књигама пренесено на њу.

При разрезу пореза, благајник општински задужио је личним порезом с главе на главу (по 6 динара) и Јанка и Јаглику, а тако и порезом 5% који таноће пао на личност.

Да ли је овакво оптерећење личним порезом правилно или не?"

— На ово питање одговарамо:

По ставу другом чл. 71. закона о непосредном порезу, удате жене, чије имање ужива муж, не плаћају никакве, па ни личне порезе, али је муж дужан да пријави имање своје жене и да плати порез.

Према овоме, Јаглина не мора да плати 6 динара пореза на личност, који иде с главе на главу, над је законо задужена са мужем и он оптерећен овим порезом.

Што се тиче пореза на личност у 5%, он мора да се плаћати према порезу, који имање плаћа, па било од Јанка било од Јаглике.

II.

„Јеремија Вуковић, из Баргова, наишао је од стране школског одбора са 2 дин. у новцу, за неуредно шишање ђака у школу.

По закону о народним школама, односно обавезнику, г. Министра просвете, Јеремија не подлеже плаћању новчане казне, јер плаћа испод 10 динара непосредног пореза, већ има да издржи 24 сата затвора.

Да ли Јеремија треба да плати и 2 динара такође за осуду, пак у закону о народним школама нигде не стоји, да ће се наплаћивати такса, а то, у осталом, не стоји ни у закону о таксама?"

— На ово питање одговарамо:

По земљиној књиге, која се проглашења чл. 20. закона о народним школама, приписе ове спадају у ред иступа.

За пресуђај, пак, иступних кривица, без обзира на које законске прописе ове казне, плаћа се по т. 87 а кне. о таксама, такса у 2 динара, која према т. 98. коментуре закона примењују и општинска судови, па и остале власти, које осуде кажу.

У осталом, ако би се ова решења о осуди узела као администратнвна, пак би се наплаћивала горња такса у 2 динара, на према томе, треба такву да плати и Јеремија.

III.

„Кад се у једном грађанском спору досуди једној страни заклетва, и поште пресуда буде извршена ова позове да заклетву положи, а друга страна не дође да присуствује, мисли ли се заклетва извршити, или ће се одређивати други дан за то?"

— На ово питање одговарамо:

§. 274 грађ. суд. поступка, јасно је одређено, да ће се по полагање заклетве позивати обе парничне стране.

Какве последице доноси недолазак за једну а какве за другу парничну страну, прописано је у §. 275. поменутог закона.

Тако, ако на рочиште за заклетву не дође онај, који заклетву има да положи, пресуда ће се извршити на штету његову; а, ако опет на рочиште не дође противна страна, заклетва ће се извршити и без њеног присуства.

IV.

„По чл. 39. т. 3. закона о среским, окружним и општинским буџетима, у сваком општинском буџету предвиђа се позиција, из које се исплаћују путни трошкови општинских чланова, кад иду ван своје општине по службеном послу.

Да ли у ове сврхе увек председници општина или благајници, и имају ли право на путњу кад иду у среско место опитавати порез ради преље, и ако имају то исто — да ли по километру или на дан?"

— На ово питање одговарамо:

На једним законом није, истина, нарочито предвиђено, да ће се председницима и благајницима плаћати путни трошкови, које би они учинили посећи порез у среско место ради преље, нити је одређена величина ових.

Али како није право, да они луди ране чести, а најмање два пута месечно иду у среско место, и тамо се наплаћу трошковима, која се не могу подмирити и иначе иалом платом, то је ред да ни се они трошкови признају и у случајевима предаје порева, а и у свима онима, кад су они нарочито позвати по службеној дужности од старијих власти, а без икаке среде прописе или дитог повода.

Колики би био тај трошак, и како би се плаћао — дневно или друкчије, нама би да одреди општински одбор у смислу т. 18. чл. 84. закона о општинама, коме се треба и обратити са захтевом.

V.

„Павле Ђокић, земљодељи из Вртлога, продао је пзвесно своје имање Ђорђу Јелениковићу, оказаном, под погодбом да му на продато земљиште нема уредну таксу.

Да би могао издати таксу, потребно му је уверење о томе: нако нему, као земљодељу, остаје још довољно земље у смислу §. 471. грађ. судског поступка, и он је тролико од општине, да му такво уверење изда.

Општинске суд уверен је, да Павле нма и више земље, него што му штити закон као земљодељу, јер је он у њеи једина пореска

глава али је половина те земље што му остаје ослобођена плаћања пореза од стране комисије, одређене за накнадну експропријацију земљишта, јер је сама прљуша и рад, на суд не зна, да ли се оно земљиште сме узимати у рачун или не, зато се моли упућивање за потребно обавештење.*

— На ово питање одговарамо:

Закон тражи, да земљодавац мора имати кућу са плацем и пет дана праве земље.

Када ће бити та земља, закон, наравно, не одређује, већ је то, у осталом, могућно, јер неко може имати у општој својој земљи.

Према томе и Ваше моле отпада, у смислу т. 10. правила господина Министра Правде од 4. фебруара 1874. год. Бр. 351, које хоће нарче своје земље, над му пород тога остаје још пет дана земље; а то што је изнесно земљиште ослобођено плаћања пореза, не мења ствар.

VI.

Суд општине мирошевачке, актом својим од 10. новембра ове године Бр. 1950, пита:

Будуће ове општине, за ову годину, посаг је још 4. фебруара ове године на одобрење, па ни данас није прављен, и ако је неколико пута тражен.

Како је налазо подмирнати општинске издатке, то је општински суд био у недоумици шта да ради — да ли да кући приреди, предвиђен буџетом или не, па је, нагнан општинским потребама, морао поступити по чл. 130. става IV. закона о општинама.

Ово дана благајници је приватно изненађен, да је господин Министар решио буџет, али је неке позиције са свим избрисао на буџета, а неке је редуцирао, па да је општински суд већ чинио издатке и по оним што су са свим избрисане и по оним што су редуциране.

Ако ово буде истина, онда настаје питање: што ће да се ради, над су издатци већ учињени а и приход наплаћен скоро од две трећине грађана?*

— На ово питање одговарамо:

По последњем ставу чл. 130. закона о општинама, које је прављен у живот новим Уставом, те тако измењо изнесене одредбе закона о среским, окружним и општинским буџетима, ако ранијег закона, општинске ће буџет важити онако, како га је општински одбор усвојио, ако г. Министар финансија не донесе своју одлуку у року од два месеца.

Како у овом случају он није донео одлуку и за много дуже време, то је суд правилно рашо, што је пуно пореза у границама утвођења предвиђених поменутим чланом и пуно исплате по буџету.

Ако би одиста биле редуциране неке позиције а неке и са свим избрисане, треба учинити нову представку г. Министру и скренути му пажњу на чл. 130. закона, да ће он изменити своју одлуку.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Лазар Лазаревић, месарски радник, избрисао је кућу одела Јовану Грујићу, трговачком посреднику из Београда и побегао. Крађевани има 27—28 год., средњег је стаса, приповаљаст, бркова прави и густих. Проваћење крађљица треба спровести у граду Београду и о резиком на Бр. 35813.

Аћим Трајић, бив. келнер у Крушевцу, украо је своме другу, Драгутину Ристићу, једну земски капут, мушјаче боје и једна пар ћурер са земом, на побегао. Крађљиван има 21 год., раста је малог, у лицу плав, на глави је белаа на 3 места. Начелник среза алексиначког јемством Бр. 26,234 моли за тражење овог крађљица. Ант управе варошн Београда. Бр. 36150.

Стању Стевановићу, из Брзокода, између 1 и 2. новембра ове год., непознати крађљица, из затворског сбора, украли су 15 овала, од којих су 10 црне и 5 беле. Сирече се свакоа свима полицијским властима на ову пошраку; у случају проналаска крађљице треба спровести начел. срез. у Жабаре, с позивом на Бр. 14654. УБр. 36007.

Ђорђе С. Рајић, тенан из Макоша, који је оптужен за опасну крађу, побегао је 22 новембра ове год. из општинског притвора. Он има 23 год., средњег је раста, танан, сувоњав, носан је, нал говори врзо, очији је сурих, носа крива, лица дугог, косе смеђе, у једно је од сурог сукна. Познају се све полицијске власти, да Ђорђа живо потраже и пађеног спроведу начелнику среза рамског, с позивом на Бр. 15295. УБр. 36023.

Божидар Обрадовић, из Брестова, 18. новембра извршио је крађу своме газди Тодору Чоњићу, трговцу из Крагујевца, и одиео му следеће ствари: 2 нова шала, 1 сеиарју, 1 ношњи, 1 чаршав велики, 5 кашиног пакловнице, 2 пилушка пакловнице и 1 пешкељ, све у вредности 27 динара. Он има 15 до 18 год., стаса је обичног, косе црне, образа округлих, чело обично, обрве и очи црне, нос правилан. Познају се све полицијске власти, да Божидара живо потраже, и пађеног спроведу начелству окр. крагујевачког, с позивом на Бр. 18.874 УБр. 36.205.

Петар Коритар, из Аустро-Угарске, по занимању кочар, извршио је 9. ов. м-ца крађу своме другу Ристи Симићу, одиео му: једну мајсторску брадву у вредности 14 дин., 1 криву маљаву у вредности 7 дин., 1 праву маљаву у вредности 6 дин. па по извршеној крађи побегао. Он има 46 год. средњег је раста, плав сувоњав, кривог носа. Познају се све полиције, да Петра живо потраже и пађеног спроведу начел. среза дрогачевског, с позивом на Бр. 12268. УБр. 34031.

Илија Веселиновић, из Обиће, ср. ваљевског, у друштву са **Тодором Стаиојевићем**, из Радљева, извршили су више опасних крађа. Тодор је одмах ухваћен, а Илија је побегао. Он има 30 год., раста је средњег, приповаљаст, врзи средњих брнова, брија се, у оделу је сувенном, на глави шајачу а на ногама опанке. Познају се све полиције власти, да Илију живо потраже и пађеног спроведу начелнику среског, на УБ, с позивом на Бр. 16147. УБр. 35360.

Јован Рајковић, из Самаранонца, среза гоготинског и **Милисав Ђорђевић**, из Јасенице, среза брзопаланачког, притворени начелства округа крајинског, због опасне крађе, коју извршену 21. и 22. ов. м-ца, обила су аисану и побегли. Јован има 22 год., висок је, приповаљаста лица, бркова малих, врзих очији, без браде; Милисав има 19 год., средњег је стаса, плав, дутих образа, кратких плавих брковa, очији плавих. Познају се све полицијске власти, да их живо потраже, и пађене спроведу начелству округа крајинског, с позивом на Бр. 9387. УБр. 34897.

Арса И. Радивојевић, из Брачевца, среза клисурачког, извршио је једну опасну крађу и више простих крађа, па по извршеном делу побегао. Он има 28 год., раста је средњег, носа плавог, очији малих, плавих, носа малог, пиљатог, без браде и бркова, у оделу је сувеном. Познају се све полицијске власти, да Арсу живо потраже и пађеног спроведу начелнику среза клисурачког, с позивом на Бр. 11.769. УБр. 35.874.

ТРАЖИ СЕ

Чедомира Павићевића, из Горјана, калеу некарског, тражи начел. окр. ваљевског, актом од 22. новембра ове год. Бр. 11.504, због нечесне правице. Пађеног треба спровести начел. округа ваљевског, с позивом на Бр. 11.594. УБр. 36.411.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Живан Маринковић, из Великог Поповића, чију слику овде доносимо, ухваћен је у пођеној јутању на вашару, и при претресу пађена су код њега пљувке и дато, те је вероватно, да је помоћу овог алата вршио по варошима крађе обијањем.

Он је већ два пута вођено пажњама од окрута варошког и врачарског, због крађе живине, за то се скреће пажња грађанству на њега, не би ли ко у њему могао познати једно од оних лица, која се често увлаче у дворишта, под на каквим изговором, само да би могао крађу извршити. Ко би га познао, нека то јави Управи града Београда или ократу врачарском.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ - ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 51. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 13. ДЕЦЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

КРИМИНАЛНА СУГЕСТИЈА

(Свршетак)

На претресу, бранилац оптуженог обрати нарочиту пажњу на сугестију изазвану путем штампе, и изјестивоза лекарско посматрање за извесне сведоке, чији се искази нешто не слагаху са правим стањем ствари.

Остављајући на страну то, да ли је Бертхолд био крив или не, ма да га је суд осудио, главно је то, да су лекари — вештаци утврдили: *да су сведоџбе 18 сведока биле инспирисане путем штампе.* Један од њих нпр. тврдио је, да је онога јутра, када су злочини извршени, видео у три маха окривљеног у околини места на коме је злочин извршен, као и да га је одмах познао по фотографијама у новинама, док су, међутим, вештаци утврдили, да га нису ни могли видети, по што је истога дана и у исти час био на другом месту — испитивао је код суда као сведок по извесној кривици. Није, дакле, могао бити у исто време на два места.

Овај случај, толико интересантан, допушће нам показује, да наши судски испити мало рачуна воде о сугестивним елементима, као и да је број сведока, који се најсавесније куну на ствари нетачне и лажне, много већи но што се, у опште, верује. Једновремено са овим, он нам у исто доба доказује сугестивне моћи штампе.

Други случај још је интересантнији, и тиче се једног сугерираног криминалног атентата. Октобра 2. год. 1899 жена месара Сотера била је оптужена, опет пред поротним судом у Милану, због намераваног атентата на живот свога мужа и још 9 других особа. Сва ово имало се извршити помоћу разних мађија и извесне справе, коју је метнула мужу у џепеле. Сама оптужена беше обавно болесна од стомака, и показиваше симптоме трудноће и хистерије. Поглавито огрезла у празноверицама, она је извесну врачару, коју је у свакој важнијој ствари за савет питала, сматрала као неко натприродно биће, које има утицаја на живот и смрт људи. Што је најлепше, она иста врачара денуцирала је полицијској власти своју жртву, пошто јој је претходно измамила списак личности чију је смрт желела. По тражењу бранилца оптужене, суд је позвао у помоћ лекаре вештаке и они су утврдили, да је слободна воља оптужене (жене Сотерове) у овој ствари била поремећена моћним утицајем врачаре, која ју је денуцирала, чему је, у многоме допринело њено критичко (трудноћа) и хистеричко стање.

На основу оваквог лекарског тврђења, суд је ослободио оптужену и то је био прва случај (бар у Немачкој), у коме је суд признао утицај спољне сугестије.

Криминална сугестија нарочито је опасна за децу, хистеричне особе и личности са убразилом. Многобројни, до сада познати примери најбоље нам показују, да има велики број послушних личности, које се и у будном стању слепо покоравају сугерираним идејама, или које су проста играчка халуцинације, илузија, слабог сећања итд. Лако је појмити, да искази оних сведока могу одвести на странпутицу.

Нису ретки случајеви, у којима су поједини били нешто осуђени на основу сведочења, које су потицале услед слабог памћења, а познат је и случај Аделе В....., који помиње Љежеа, у којем је она, под утицајем сугестије, признала намерни побачај детета, на је тек доцније, пошто је одлежала неколико месеци, у затвору, утврђено: да кривицу, због које је осуђена, није могла учинити из простога разлога, што се није налазила у стању трудноће.

Пример који ћемо навести доказује, да утицај сугестије може трајати врло дуго, а да не буде опажен од околине сугерираног лица.

Једна девојчица од 5 година, имала је страст да љуби најдрагоценије предмете у стану својих родитеља или са таквом вештином, да је родитељи, никад нису могли ухватити на делу. Ове могуће прсте недагошњих казни биле су безуспешно употребљене. Плачући, дете је редовно признавало своје грешке. И само незнање детета, коме се крајњем случају прибегло, није имало никаквог успеха, јер се, и поред овога, рабљање продуживало. Тек после 9 месеци, један прост случај обелоданило је целу ствар. Дете беше отишло у посе са родитељима на дуже време, и то без своје боне, која је остала у граду. Последица овог растанка са боном показала се у томе, што је дете на мах престало са љубљењем ствара. Ниje било тешко погодити и доцније истражом утврдити, да је бона путем сугестије, утицала на дете, да наноси штету својим родитељима а у изненим приликама прима на себе и оне кривице, које је сама ова — бона — извршила.

Сугестија у будном стању може бити извршена и помоћу саме лектире и конверзације, и то на личностима потпуно нормалним. Већ поменути Бертхолдов процес најбоља је доказа о овоме.

Прочитана мишљења и закључци утичу моћно на наше сећање. Једна конфузија доводи се постепено између наших знања и сећања, које смо прочитали или чули.

Прећутавање истине проистиче, у главноме, из недостатка правилног размишљања, јаке уобразиље, уабуђења и умора. Моменталан утицаји једне личности имају особину, да изазову старо сећање и да га промене. На овај начин лако се може десати, да се у свести образује један спој емоција и истине, који, често пута, фалсификује стара сећања. *Са свих разлога судија, дакле, мора водити рачуна о забораности* извесних сведока и пазити, да *не сам, својим наваљивањем, не сугерира сведоку извесне детаље.* Само овбављење проучавање сугестије са гледишта теоријског, биће у стању да ограничи утицај штампе на криминалитет.

Примери, које смо изнели, довољно су доказали, да слободна воља једне личности може бити ослабљена применом сугестије. Једна личност, која ради под утицајем сугестије, мора се сматрати као потпуно неурачунљива чак и онда, кад је у сваком погледу нормална. *Злочини извршени под утицајем сугестије, према овоме, индентификују се са криминалима душевно болесних личности, које се, као што је познато, врше под утицајем неодољивих сила.* Са свим је друга ствар, пак, са творцима сугестије, који јесу и морају бити одговорни за дела својих жртава што онако, као и кад би сама та дела извршили.

Много су тежа случаја, бар за судије, у којима сами творци сугестије нису свесни криминалних акција, које преко другога врше. У оваквим случајевима није могуће казнити ни творца ни извршиоце, по што ни код једног ни код другог нема кривичне намере.

Још ово:

Од свију поља на којима сугестија може са успехом делати, поље празноверства једно је од најплодинијих. Многобројни и страховити злочини на ове области, чија је главна одлика недостатак културе, то најбоље доказују.

Из свега што смо до сада рекли о криминалној сугестији, даје се извести овај закључак:

1. *Злочини извршени над хипнотисаним особама, или над другим личностима, готово увек ограничени су:*

а, На сексуалне кршеше и

б, На нехатне повреде хипнотисаних особа.

2. *Сугестија у будном стању има много већу важност са гледишта судско-медицинског но што се верује. Пред овога:*

а, *Она може утицати на лажно исказе — сведоџбе — и код потпуно нормалних личности, и*

б, *Она може утицати на погрешне личности, према тој особине, да изврше суперирање или злочине.*

3. *Задатак науке о изучавању сугестивних појава, много је већи и озбиљнији, но што се то до сада веровало. Да ли ће криминална психологија бити у стању да одговори свему оном, што се од ње очекује, будућност ће показати.*

(Archivos d' antropologie criminelle)

Д. Ђ. Алимпић

РАЗБОЈНИЧКА ЕПОПЕЈА У ИТАЛИЈИ

(НАСТАВАК)

У даљем току процеса бивали су најразличнији инциденти, у неколико и театрални. Искани сведока тако су раздраживали бандита, да је он просипао грдње и на сведоке и на судије, и на крају дугото је узвикнуо:

— Ја више не ћу да дођем у суд! Ја не могу да сносим тако рђаво васпитане људе!

После тога председник донесе одлуку, да се Музолино више не пушта у дворану суђења, и да се сведоци саслушавају без њега, поред свих протеста једног од заштитника његових. Као крај свега тога, заштитници Музолинови, њих осам људи, преговарали су међу собом и одрекну се заштите. Само један од њих, Руфо, остао је на свом месту. Али и он изјави, да он сам не не може узети на себе одговорност заштите и моли да се седнице одложе док не дође његов друг Тришени, најчувенији адвокат у Калабрији и народни посланик. Музолина та нова околност није много дирнула и кад је чуо о њој, он узвикне:

— Отерајте све те адвокате, ја ћу умети сам да се браним!

Седнице су биле одложене, и простом народу дрско понашање Музолиново у суду изгледало је право херојство. Нарочито су се одликовале женске, као, на жалост, увек у таквим случајима. Разбојник је сваки дан добијао богате поклоне у новцу и јелу. Тако исто чудноватo било је то, што су у цркви града Луке палили свеће пред Богородичином иконом и пред иконама других светаца, да би Музолино био ослобођен на суду. —

На другој седници после саслушања сведока о крађама и убиствима Музолиновим, судије су намеравале да њиову на саветовање, кад Музолино уста и затражи реч. И оним истим пластичним гестовима и истим патетичким гласом, он говораше:

— Музолино је поштен човек; он не уме да краде. Говоре да је он писао писма, којима је изнуђивао новац од људи. Али та писма није писао Музолино, то се може доказати. Говоре још да сам ја писао неким лицима да од њих изнудим новаца. Али то писам писао ја, него људи који се користе мојим именом. Призовите господине председниче људе, од којих сам ја, како кажу, изнуђивао новац, и ви ћете видети да ће они признати да ја писам долазио к њима. —

Та изјава Музолинова учинила је силан утисак, искреним тоном којим је она била изговорена.

Међутим сродници и другови Музолинови намисле, како је говорио један италијански лист, занимљив план, да би тог чувеног разбојника извукли на тајновите. Они намисле да истакну његову кандидацију у једном од изборних округа, да би он био изабран за посланика у парламенат. Изађе ли тако морати да га ослободи. То што је испало за руком Феличу, посланику социјалистичке партије, може и њему испасти за руком, говорили су другови Музолинови.

У то време претрес се продужава, изазивајући све нове инциденте. На Музолину се види велика нервозност. Призивају за сведока бившега бригадира; разбојник примећује, да је у овом случају бригадир напуштао свој пређашњи мундир, да би исказима својим дао више важности, и пошто га је одмах спопао гнев Музолино дрекне:

— Зашто сте се ви појавили у мундиру? Ко каки су сведоци, који не окрињују! Злиховани људи! Господо поротници чувајте се сведока!

После тога Музолино седне, пошто га је председник строго опоменуо да му не сметa; али по ново спочи, кад га је други један сведок окривио да га је он подстицао да убије двојицу људи.

— Ја никад не убијам по поруци, чујете ли? — дрекну он; — кад сам ја мном поступају неправедно, ја сам учиним себи правду, то је све!

С развитком процеса место многих адвоката, који су бранили Музолина, услед разних околности, бивало је поступно све мање, док најпосле није остао ни један. Председник је с муком нашао најзад адвоката, који се примио тога посла, Раффаэлa дал Поџето, који је већ био 83 год. стар. Читаву једну недељу председник је свако јутро отварао седнице, и одређивао адвоката разбојнику, али су сви под разним изговорима, одмах се одрицали тога, не хајући ни правог узрок тога отказивања, који треба тражити у солидарности адвокатског сталежа. Музолино је свако јутро бесиио, најављујући да он не прима друге адвокате, него адвокате ди fiducia.

— Али ваши су нас адвокати напустили — говори председник.

— И лепо су учинили, — одговори бандит, за то што мени треба судити не у Луки него у Калабрији; тамо мене знају тамо мене разумеју!

Али поплашивши се да може раздражити против себе поротнике, одмах се поправи:

— Ја говорам то не за то, што не верујем благодарним поротницима града Луке или нама благодарни господине председниче; него правда захтева да се мени суди у Калабрији а не у Луки.

Он је вероватно чуо ту фразу од кога било од својих пређашњих адвоката di fiducia, и то му је сад био изговор место пређашњег тражења нарочитог одела.

Председник му обећава, да ће му дати адвоката који ће га бранити, и, ако што је горе већ казано, не могавши му наћи младог адвоката, одређује му ex-officio подпредседника адвокатуре у Луки, дал Поџета. То је старац који је врло окретан за своје 83 године; он чита без наочара, трчи уз степенице живо као младић.

Мишљење дал Поџета, да је ток правосуђа могао њи дање без прекона, да су поротници могли слободно цењити факте, не изазажући се никаквом притиску, — то мишљење Поџетово било је тим компетентније, што је он двадесет и пет година био друг у раду Француску Карари, оснивачу конституционалног и административног права у Италији, коме је подигнут споменик пред судским здањем у Луки. Сам Поџето био је професор конституционалног права на универзитету у Пизи, и издао је четири свеске чланака о том праву, које ни један италијански адвокат не пушта из руке.

Напуштен од својих пређашњих адвоката и у очекивању док нови адвокат изучи ствар, која му се тако неиздно свалила на врат, Музолино је и сам узео на себе своју одбрану, и у тој новој улози он задивљује публику оштроумношћу својих одговора, и умесношћу својих питања сведоцима. За тим су дошли на ред сведоци, изазвани одбраном. Музолино не жели да се о њему говори да је епилептик; он се старао и то да докаже, да он није никад припадао каквом тајном друштву и да Мафиа постоји само у ображенју карабинера и представника друштвене безопасности, који су, место да су се старали да њега разумеју, само доказивали и пиповали. И тим поводом Музолино им чита моралну лекцију. — Није поштено — говори он — да се тако траже државни новаџ. Ја то никад не би чинио, пошто су државни новци сиротињска пеница.

Пошто је свршено саслушавање сведока, онда су над Музолином извели медецинско испитивање учени експерти, који су позвани да кажу свој суд о његовој одговорности. Професор Марселa са универзитета у Генови, Санктис и доктор дел Карно били су за окривљење, а професор Бјанки из Напоља, Панициг из Модене и Христијанис — за извињење. Експерти, који су били за окривљење не признају код Музолина никакве карактеристичне знаке, који по мишљењу криминалне италијанске школе, ослобођавају од одговорности. А експерти који су били за извињење не сумњају у то, да је оптужени епилептик. У суштини из свих сведоџаба и искала по томе предмету, немогуће је извести што било јасно и одређено.

У свом оптужбеном говору прокурор црта наравствени облик окривљеног, али пре него што пређемо на то, овде ће бити згодно да наведемо мишљење чувеног чезара Ломброзо о Музолину.

Писац дела Uomo delinquente убраја Музолина у нешто средње између криминаловаца и урођених преступника; при том,

по његовом мишљењу, он је ближи првима него другима. Он је по томе пре криминалоид, и његова су преступи били названи узроцима, који су их правдали у његовом очима, и у очима људи који су га окруживали. Осим тога, он се родио у области, где се убиство не сматра за тако велики преступ, као у другим крајевима, а vendetta (освета) сматра се као дужност. Са варвареном представом о правосуђу, коју је он имао да врши, он је одмеравао казну према кривици; тако је он лако разљућивао у ногу ове, који су га мало увредили. Најзад ако се код њега и примећују знаци изроднавања — јако забачено чело и асиметрија у лицу, он ипак није потпун тип преступника. Али поред свега тога, он се јавља као убеђени тип урођеног преступника: још од 11-те године па до своје 21-е године он је вршио истуне: упали у туђе станове, поцепане забрањеног оружја и задавање рана — то су подвиги, који су га ставили на чело Мафије. И ако је својом снагом и својом окретношћу могао одлично зарађивати свој хлеб занатом каквим, он се није навикао да ради. Он толико није сместан значаја преступа, да је један пут, кад су га ухапсили, молио начелника да га пусти само да убије љубицу својих непријатеља, који су му умакли из шака. Музолино се већ и по томе може сматрати да припада класи урођених преступника, што су његов дед по матери и његова тетка, били епилептичног састава; један његов деда, један брат и три полубрата, били су осуђени за крваве преступе, и најзад две сестре, отац и једна тетка јесу епилептици. Сестра његова Иполита која је бујна, а та се црта још оштрије показује код његовог млађег брата, који је, изгубивши у коцки с једним другим један марјаш, запретио му да ће му одрезати главу ако му га не врати. Најзад је Музолино урођени преступник поглавито због тога, што он већ десет година пати од епилептичних напада — болести, која је као што то доказује Ломброзо, у основу урођене преступности. Музолино је шест месеци патио од епилепсије пре него што је извршио она два покушаја убиства, које му нису испали за руком, који су му навукли прву осуду. Због епилепсије је он био тако напредно окретан и брз, да је могао лако прескакати преко страшних прокопала, и јако препрљати и пун противречности, због чега он и бива час раздражен и нервозан, час љутљив и као иднот, час зверски крвожедан и свиреп, час добродушан. У њега је таштина урођене преступника, он се оспедочава да ли се њиме занима штампа и жели да му Бог суди. Он сматра себе за врло знатну личност, и шта више мислио је да може бити изабран за посланика, да би навео владу да га помилује, као што је то бивало у Италији с политичким преступницима. Он често гордо узвикује: — Ја сам тај Музолино! Он с краљевским достојанством продаје кроз свет кину, говорећи — Опрости народе! Он упоређује себе са гробом од Монте-Христо. Његова је великодушност типичка, великодушност класичног разбојника, која је у томе, да се своји преступи заглади туђим новцима, које није мучно добио. Његов дух показује се и у стиховима, који нису гори од многих ђачких италијанских стихотворача, и изражавају крајњи егоцентризам, као на пример овај стих:

Per te la liberta, — per altri la morte
(За тебе слобода, за друге смрт).

(Свршиће се)

§. 15. и 16. ПОЛИЦИСКЕ УРЕДБЕ

У чланку „Министар унутрашњих дела ништи закон", који је изашао у 49. броју „Гласа" изнесено је, како је све ово, што је у објашњењу Министровом о значају §. 15. и 16. полицијске уредбе, поменуто и о §. 17. „*апсолутна неактива*", јер, вели, §. 17. стоји и данас у својој потпуној важности како је први пут донесен.

Неповољан да бранимо поступке господина Министра, па били они упутни или не, ми би могли равнодушно прећи преко поменутога чланка у „Гласу", кад се само њиме не би нападало, макар и индиректно, гледиште, које смо ми о истој ствари изнели у 46 и 47 броју нашега листа од ове године, а у рубрици „Поуке и објашњења".

Изазвани, овако, да се умешамо у овај спор, који се изнео између редакције „Гласа" и г. Министра унутрашњих дела, ми ћемо се задржати само на ономе, што се нас тиче, како би код наших читалаца одстранили сваку сумњу о исправности онога, што ово објашњење дамо.

Да би ствар била очигледније представљена читаоцима, те да из овога чланка одмах виде ово питање у целокупном пространству његовом, ми морамо прво донети ово, што смо о овој ствари у поменутим бројевима рекли.

Дакле, говорећи о роковима из §. 15. и 16. за пресуде и решења по иступним делима, ми смо казали:

„Наређења §. 15 и 16 полицијске уредбе јасна су.

По њима, против пресуда општинских власти, донесених по III части правичнога закона, има места жалби пред надзорној власти (објашњење је давато општини), и решења су њена извршна.

Против ових решења пре надзорне власти, нити има места жалби на вишу власт, нити она може да улази у оцену истих, а најмање по §. 17. поменуте уредбе, који је на основа замењен и укинут доцнијим допошњем § 15 и 16 полицијске уредбе.

Не може се порећи право старијој власти, да води рачуна и стара се, да се закони правилно примењују и неправда не чини, али у тим случајевима, она има право да предузима извесне мере и кораке против самих органа, који греше, а никако да мења одношај, који су ове власти већ створиле, црпећи право из своје надлежности и схватајући значај закона овако или онако или правилно или погрешно.

Само у случајевима, кад је нижа власт *ненадлежно дејствовала или прекорачила границе свога права*, и тако учинила очевидну незаконитост, може старија власт да обустави извршење тако незаконито доношење одлуке, *по праву надзора*, које јој даје уређење централне управе, упућујући, уједно, нижу власт, које кораке треба да предузме за поправку учињене грешке.

Као што се из онога види ми налазимо, да су само два случаја, у којима власти могу да дејствују по жалбама, које су дате или доцније, или противно реду, који предвиђа §. 15 и 16 полиц. уредбе, а то су: 1, ако је власт у опште дала ненадлежна за суђење; и, 2, ако је прекорачила границе своје надлежности и права.

У овим случајевима старије власти могу да задрже одлуку од извршења.

У свима, пак, другим случајевима, где су власти судиле у границама своје надлежности и права, нема места никаквом реду старијих власти, кад год жалба није дата оној власти, која је осуду изрекла, или у року, који предвиђа § 15 и 16 полицијске уредбе, без обзира на то, да ли је кривица доказана или не, и да ли су испуњене све формалности или не, јер су рокови законски преклузивни, и као последњу доносе увек губитак права на употребу правних средстава као протекну".

Ето, то смо ми рекли поводом питања једног општинског писара, и како се то дословно поклапа са оним, што је г. Министар изнео, парочито о §. 17, онда се све оно, што је речено у поменутом чланку „Гласа" односи и на нас, те је то изазвало дужност, да поново видимо: да ли смо одиста ушли у онако голему погрешку, као што се тамо вели? И, врћајући се на целу ствар, ми смо само поново стекли уверење, да је §. 17 укинут доцнијом изменом §. 15 и 16 полицијске уредбе, и да су после устројења централне државне управе у књажеству Србије, од 19. марта 1862 године даље закона о чиновницима грађанског реда и Устава, изгубили сваки гаисон d' être, и овај и §. 18 све и кад не би били укинути, каква се у чланку „Гласа" хоће да докаже.

У то не би посумњао ни сам писац чланка у „Гласу", само да је пред собом имао првобитни текст §. 15 и 16 полицијске уредбе.

С тога ћемо ми, пре него што почнемо доказивати погрешност погледа изнесених у „Гласу", дословно саопштити како првобитни текст ова два §-а тако и текст § 18 како са изменама треба да гласи, јер он у кривичном закону, где је оштампана полициска уредба, није оштампан цео са доцнијим изменама, него без ових, те је то и превариво писца чланка у „Гласу" да нарочито истакне његов други став, који после онога, што се каже у његовом трећем ставу, нема апсолутно никакве вредности према садашњем Уставу.

Они §-и дакле, гласе:

§. 15.

„Пресуда сваке полицајне власти извршителна је; апелирања, дакле, у таквој пресуди нема.

И за сваку накнаду штете, која се свагда проценити има, полицајна је пресуда свагда извршителна, ако је изречена о штети до 200 гроша чаршијских.

Само, дакле, у овој пресуди, којом полицајна власт за већу штету, него за коју она по овоме право има извршително или коначно пресудити, може се оштећени, ако

је с њом незадовољан, грађанском суду обратати, и код овога удовлетворења поради накнаде штете потражити; но то он има учинити за 8 дана од спобштене му полицајне пресуде о тичућој се накнади, иначе ано овај осмодневни рок пропусти, изгубио је право, да може код суда помоћи тражити.

§. 16.

Премда се пресуда сваке полицијске власти, како је од које изречена, одма на преступнику извршити има, то се опет може казнења, ако мисли да му је неправда учињена, после за ону вишој власти тужити и од ње себи удовлетворење тражити. И тако онај, који држи да му је примирителна суд криво учињен, нека се с тужбом обрати надлежном среском начелнику, а у Београду управитељству вароши, које се, дан, има тужити на среског начелника, нека иде с тужбом окружном начелнику, а тужба на начелство или на управитељство вароши Београда, има се подпети самом попечителству унутрени дела.*

Додатак §. 16 од 4. септембра 1854 год. ВБр. 869, гласи:

„Но овакову тужбу има казнени за 15 дана, од дана извршене пресуде поднети; иначе, ако овај 15-то дневни рок протече, нема исти право никакову накнаду тражити; и тад кривн судија само ће још према правительству за учињену противзаконитост одговарати.*

Додатак §. 18 од 4. септембра 1854 год. ВБр. 869, који није укинут изменом од 23. јула 1877 год. гласи:

„О овој накнади доносиће и то коначно решење само попечителство унутрени дјела, ако оно и каза собом над полицајним судијом нађе; и по томе има ово право накнаду ову умјерити, ако за претерану нађе. Где се пак погрешивши полицајни судија за подобно своје противзаконо дјело по тачки 14 главе II уредбе од 17. марта 1842 год. Бр. $\frac{3.173}{C.\,144}$ под суд даје, ту и за ову накнаду има грађанска суд пресуду изрећи*.

Пошто смо изнели првобитни текст § 15 и 16, који су упоредо донесени са § 17 и 18 полицијске уредбе, ми морамо одмах да напоменемо, да је §. 16 начелно дозвољавао онтужбу оних чиновника, који нарушење незаконито донесену одлуку — пресуду или решење, остављајући за то, доцнијим изменама рок од 15 дана.

Начин и пут, како ће се ово извршити, као и даљи поступак власти, којима се тужба даје, прописан је у §. 17 ове уредбе, и то је, *изгледало, само то значај онога §-а и ништа више — просто поступак за извођење онога начела, које је постављено у §. 16-ом, а никако да он сам постаља какав принцип.*

И, кад је §. 16 укинут изменом од 23. јула 1877 год. и замењен са сним другом одредбом, онда питамо: да ли је било разлога, да и даље остане у важности §. 17 који је само одређивао *поступак* за извођење онога, што је било у укинутом § 16-ом.

Не, заиста не.

У осталом, то би се у основи противило са оним правним принципом, да доцније доношење једнога закона ништи одредбе раније закона, које су са овим у опреци.

Према томе, кад је изменом § 16 укинути право онтужбе, што је, у осталом, било са сним у реду, јер је већ тада постојао закон о чиновницима грађанскога реда, који је регулисавао одговорност чиновника за незаконитости, онда је укинут и § 17, у коме се само износио ред, којим ће те онтужбе ићи.

Овај велики принцип, о коме се у „Гласу“ имало пагетично узимање о заштити неважно особених, већ је било пренесен у § 10 централно управе и закон о чиновницима грађанског реда, те му у полицијској уредби у опште више није било места.

Оно више него очигледно доказује, да смо ми имали права, кад смо у једном обавештењу, које смо давали у нашем листу рекли, да је § 17 укинут, и да је, по томе, мишљење изнесено у „Гласу“ о значају овога §-а у основи погрешно.

Да би доказао, како §. 17 и даље вреди, писац је нарочито довео у вези његова напређења са § 18 поменуте уредбе, у коме се налазе права Министрова, као надзорне власти, а тај баш §, међутим, штампан овако, како треба *јер његова намена од 4. септембра 1854 год. није укинута изменама од 23. јула 1877 год.* казује да он данас нема никакве вредности, јер је укинут законом о чиновницима грађанског реда, а нарочито чл. 28 Устава од 5. јуна ове год. ако, почем, писац чланка у „Гласу“, не би хтео доказивати, да и данас Министар унутрашњих дела доноси „*коначно решење*“ о кривицама чиновника, учињеним у звању чиновничке дужности?!

Овим, што смо до сада изнели, ми смо јасно утврдили, да § 17 и 18 немају више *апсолутно никакве вредности*, јер је при нарочито укинут заменом §. 16 а и један и други законом о чиновницима грађанског реда и Уставом.

Према томе држимо, да се завршетак чланка у „Гласу“ о слабим ногама, не може и на нас одњети.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(Свршетак)

Последња група, на послетку, обухвата такву злочинчаву децу, која су, према приликама њиховог домаћег васпитања и њихових домаћих прилика, наклоњена да чине кривична дела па за то је и потребно, да се иста спасу путем државног принудног васпитања.

Као допуну горенаведеног, у погледу државног контролисаног васпитања предлажемо следећа специјална напређења.[1])

Принудно, државом контролисано васпитање може се наредити у следећим случајевима:

а, када дете учини какво кривично дело, за које се доноси смртна казна, доживотна робија или одузимање слободе преко десет година;

б, када без обзира на овакве случајеве, дете учини више кривичних дела, која се од стране законодавца и на основу §. 361. № 3 и 4 кривичног закона као злочинство, преступ или испуп квалификују и казне, и када дете учини какво кривично дело у повратку.

в, када учини испуп из §. 361 о. крив. законе;

г, када код детета, које је кривич. дело учинило, постоји наравствена занемареност, или чије су домаће прилике такве, да се је бојати наравствене запуштености.

Са овим одређењима су сви случајеви нужног државног контролног васпитала испрљени; но и поред тога, судија се мора са сним слободно допустити, да у изнесним приликама он може и без снега онога а на његових особитих разлога наредити државно принудно васпитање.[2])

Најзад побуђена једним мишљењем, остаје нам још једно питање у овоме одељку да расправимо, а преко тога сни могући законни о принудном васпитању бутве прошлазе. Исто није тешко тешко да се реши, колико у последу исток постоје различита мишљења. Кривично право познаје известан број кривич. дела и противу којих се води истрага једино на предлог повређеног или његовог заступника. Односно пак деце испод 14 год. је горе постављено начело, да се иста не могу кр. због кр. дела гонити. Сада је питање, да ли у оваким случајевима треба наредити државно принудно васпитање, да ли треба државно контролно васпитање и онда да следује, када прив. тужилац неће и не жели, да се противу једнога младога лица поведе крив. истрага. Но пошто је крив. истрага овде нешто недопустиво, то онда и тужба прив. тужиоца мора непрописна да буде, или што је главно, она би овде била без икакве важности; с друге се пак стране тврди, да

[1]) Законски предлог §. 3.

[2]) Било је предлога, да се деца због нехотичних кривичних дела не могу упућивати у поправне заводе.

И ја сам мишљења, да ово није толико нужно, колико би неку тим било корисно. Домаће васпитање треба деци да стекне могућност у каснају осетљива, да су дужна при раду сарадња да буду. Много су деца нанрављала убиство без предумишљаја или из нехотичности само из разлога тога, што су невоспитана, што су услед невоспитања неопрезна била и мислим, да је у овакним случајевима државно контролно васпитање нужно било. Истина није лако одвојити се од деце, да је тежина греха неродитеља за државно контролно васпитање. Но тиме је истина, да се повећност (пехата) једнога детета мора од са сним друге такође гаситити посматрати, него ако показност једнога одразног, не мо смо готово сни у томе сложни, да заједничке дете у општи готово увек без свеје кривице дела увор оних кривич. дела — посиђе 2. напаки прилози, ако се нета више пута појаве а где је државно контролно васпитање нужно, сва су нехотична дела изузетна.

Један јављали једнога мишљења заклони, да се случајеви увреда нису од државног контролног васпитања ослободити. За ово мишљење такође нема разлога. Зашто да једно такво дете, које лани у погледу другог конси, или које другога вређа или које нокога псује с најгрђима ријечима и т. д. зашто не допустити једном таквом детету, зашто му нехати поправног путем принудног васпитања, да науки, да се с чашу другог нађе нашати! У осталом нама на једног завода на свету, који је овакве изузетне правно и то с оним правом.

се с истрагом мора престати, ако повређени изјави, да ни у томе никаквога више интереса нема, да он делу никакву важност не придаје. Не ова се реченица свакојако односи само на крив. истрагу; али нада односа повређени изричио каже, ја не ћу, да се ономе детету због овог крив. дела нешто догоди, ја сам му опростио, да ли би тада родитељи могли нешто да наведу против предлога, да се исто преда ком заводу на васпитање с државним надзором и да ли би се с правом могло против тога протестовати?

У Пруској је дужно државно правобранилаштво децу испод 12 година због крив. дела старатељском судији да приђани; мени је познато, да постоје врло различита мишљења о томе, да ли треба ово прибављање да изостане у случају штете, која у погледу те не постоји приватна тужба. Они, који су мишљења, да се у недостатку приватне тужбе не треба о ономе извештавати старатељски судија, они се позивају на то, да код приватних деликата повређени има цео ток истраге у својим рукама.

Кривична дела, која се гоне и каније једино на тужбе приватних лица, у суштини су својој од исте (тужбе) независна. Овде се може говорити једино о зависности кривичне истраге. Истрага ова против деце испод четрнаест година, која се води једино из тога разлога, да би се крив. дело утврдило, није у самој ствари крив. истрага, овде је дакле приватна тужба без икаквог значаја; јавни интерес друштвене захтева, да крив. дела деце, која би се имала да казне на тужбу приватних лица, буду утврђена па ма и не било приватне тужбе, ма се приватни тужилац и одрекао свакога корачања против једнога таквога детета. Државно принудно васпитање треба пре-венитивно да дејствује, те како се не би дошније, услед запуштености једнога детета, развио један опасни аликовац; из тога разлога мешање државно у овакиим случајевима не може и не сме да зависи од воље приватних.

Мислим, да се ово мишљење моје не мора неким нарочитим определењима законским формулисати, пошто ће се без сумње путем тумачења пронаћи ово што је најбоље, чим се ово питање буде једном једнашило у једној вишој инстанци.[1]

При крају овога дела биће онтампани пројекти законеша у погледу овога а који би имали да важе за целокупно немачко царство.

Овај превод не само да је од големе важности за свакога без разлике правника, на био он у суду или полицији већ и за сваког педагога. У истоме се говори о узроцима високог броја криминалитета младих. Један од најважнијих, којег писац оног дела сматра, јесте неваспитање. Казном хоће извести циљ да се постигне а то је, да се умањи број кривичних дела па према томе и прилаза. Статистичким датима, пак је потпуно доказано, да се казном у погледу младих у ономе не само до сада није никакав успех постигао већ обрнуто, у место да казна поправно дејствује, она квари младеж и припрема их да још опасиији буду по друштвени ред. Код нас у Србији у толико више, јер је наше законодавство у ономе далеко иза законодавстава западно европских држава изостало, што значи, да државна криминална политика у Србији нема. Ово су увидели практични Енгези и Американци, па на тога разлога они су потражили други начин да се у ономе помогну. Придржавајући се онога мишљења, да ако се хоће број младих а и старих злочинаца да смањи, онда треба прво сузбити узроке који их гоне, да злочинцима постану. Главни узрок високог броја криминалитета младих је неваспитање. Учините, да овога узрока нестане, учиниће, да се и број овога смања. Ова два културна народа нашла су ово лека у васпитним заводима. У место да извесно младо лице буде кажњено, оно се упућује принудно каквом заводу на васпитање а који, разуме се, стоје под контролом државном. И благодарећи томе, од како су ови заводи у Енглеској уведени, број младих злочинаца је спао на 43%. Нека се помисли само, колико је од тога друштво енглеско добило користи! Њиховом трагу су следовале све модерније европске државе: Француска, Холандија, Белгија итд. па разуме се и поједине немачке државе а сада се постиже известан успех што је и статистичким доказано.

Овим преводом хтео сам колико толико да пробудим интересоване наших правника и педагога, те да и сами о ономе размисле: колико су од несретног утицаја кратковремене казне изречене над децом а коју обично издржавају у друштву окорелих злочинаца, о томе не треба да говорим. Тако казњавање не само да не поправља већ на против епидемично квари и демо-рализше. Дужност нам је, да њоме трагом наметне криминалне политике модернијих народа, нарочито када се има у виду, да се највећи број одраслих злочинаца рекрутује из табора наше омладине, која у најнежнијем добу живота свога услед неваспитања погреши и у место доброг учини зло и сада у место, да ми то зло коренито лечимо, ми падамо у још већу погрешку, проклињући целу средину нашу. Не би ли ли наметнуле било, да у место апсана, које упропашћавају толико њекке деце српске, створимо васпитне заводе по примеру тих завода у другим државама? Није циљ казни да се над неким изврши осета због учињеног кривичног дела, већ да поправно дејствује што код нас више случај. Опростимо се једном епидемичних казнених завода и створимо васпитне који ће да нам злочинству одличне чланове наше заједнице!

Д-р Андра Гавр. Живковић.

[1]) С овим се завршава прва књига овога веома важног превода „О поступку с малим злочинцима и запуштеном децом", коју израђује комисија законодавног одељења удружења (друге за немачко царство) састављено од чувеног д-ра Алексијуса по налогу за помоћење. У брошурици „Полицијског Гласника" од лоне 1894. године, дају на штампање и другу књигу овога веома важног превода ђ у погледу се говоре: о организационој старости малих и трајања исте, о поступку с малим злочинцима преко четрнаесте године старости, о казненим средствима против малих злочинаца, о запуштеној малеши, о изобраћају државне принудне васпитања, о казненим наредбама у погледу овога и т. д.

ОСЛОБОЂЕН УБИЦА — ОСВЕТНИК

Неко чергашко друштво, што се продуцирало играма на новоиду још пре 40 година, уралло је сина једном имућном спахији у Енглеској. Новине су доносиле пуне ступце објава, којима неутешни отац, Јован Брнгт, обећавао награду од 1.000 фунта стерлинга ономе, који му врати сина; уз то још обећавао је лопову опростити кривицу и да ће га врло богато наградити.

Веома ме интересовала ова ствар и чим сам дошао у Лондон, распитах се о успеху овога огласа, који је обећавао читаво имање. Од једног свог пријатеља, који је познавао несрећног оца дознао, да се још није никакав траг нашао од украдена детета. Несрећна мати била је већ себе због тога и често би ми које туђе дете сматрала за своје. Неутешни отац, походио је све наше, да ли нашао свог сина у каквој групи деце, што изигравају. Узалуд све. „Сиромах човек," рече ми мој пријатељ, „био би срећнији, кад би знао да је дете мртво, бар би га мртво могао оплакати. Али је он ипак јурно уверен о свуда, од нашара до нашара, бојећи се, да му син не живи каквим тешким животом.

Кад сам последњи пут дошао у Лондон, баш је био нашар. Ја и мој пријатељ решисмо се да видимо ту пређу. И ми одосмо тамо.

„Ходимо да видимо ту групу играча на жици. Кажу, да они имају најмилеј играча на свету, у својој трупи. И нека нас не чуди, ако тамо нађемо Јона Брнгта, рече мој пријатељ.

Говорећи ми ово, пријатељ ме повуче и ми се тискасмо кроз ову масу света..... Зауделн смо прво место.

„Погледајте оног центлмена, оног сувог и бледог човека, што тако нервозно иде горе, доле. То је Брнгт! дошапну ми мој пријатељ.

Брнгт пређе неколико пута поред нас, као неодлучан у нечему, а за тим седе близу нас. Мој се пријатељ позадрза с њиме и повуди му место преда мном. Он је разговарао с нама о са свим обичним стварима, а глас му је показивао бол. Са живим интересовањем, као и ми сами, пратио је пратеоиие продукције једне играчице на жици. Њена лепота, која је падала у очи, побуди тако исто велико интересовање, као и дрски скоковн. Данас се оно већ публанци толико не допада. После играчице дође један клоун, који се продуцирао на коју. За тим сиђе с кровa на жицу тај много хваљени најмлађи играч на жици. Жица је била везана за мотке, које су стајале у трогугу. За њим је ншао директор друштва.

„Боже, то је мој син," довикну нам господин Брнгт и појури тамо, да дочека младог играча.... Мој пријатељ ме значајно гурну. Сви приметисмо да је дете било у смртном страху, стојећи на жици, која се љуљала; публика је пратила не лишући несигурне покрете малог вештака, који је напред гоиио страх што га на жици тријаше, страх од његовог мучитеља, који му је, како изгледаше, претио. Сви предахнуше,

кад мали пештак пређе жицу. Сад се старешина удаљи на жицу и тек што је учинио неколико корака, кад Бригт затресе страховито жицу и потом ударивши заљуба скеле! Акробата изгуби равнотежу и гурну главачки на калдрму тако, да му се мозак просу.

Ово се све догодило за тренутак, тако да светина, која је јурнула да задржи Бригта, није имала времена да учини.

Ми пожурисмо тамо. Мој пријатељ, иначе један врло угледан човек, замчио је на Бригта, који је звао малог игрича и причао свету, како је у детету познао свог сина, што су му га пре четири године украли. Сви су иначе знали за ту историју; доносиле му дете; он га опет познале. Призор је дирнуо све, који су ту били. Поред веселог оца, који је клицао у радости, што је нашао сина лежала је крвава лешина разбојника.

„Ја нисам могао друкчије да урадим,“ довикну Бригт свету, „кад сам видео муке мога сиротог детета на жици, и слушао, како га његов мучитељ псује и прети му. Свака ми је жилица задрхтала, неки бес коме не могу име да нађем, обузе ме и ја сам морао да казним смрћу то срамно дело, што је учинило несрећним мене и моју жену. Претекао сам законску осуду, пресудите ви, сугрђани моји, да ли сам урадио право или не!“

Светина је викала и одобравала. Неколико јаких људи на масе подигоше Јована Бригта и његовог сина на рамена и отпратише их до куће, а полиција га није ни дотакла.

Да ли се овде може одрицати право освете? После неколико недеља стајаше Бригт пред судом као убица.

Државни тужилац, позивајући се на то, да само крупа има право да казну убијањем или опростом, захтеваше, да порота сматра Јована Бригта као крива за дело убиства, које је извршио над акробатом и које он признаје.

Али порота промотривши ствар, одобри право освете, које је Бригт лично употребио и ослободи га једногласно.

Ово ослобођење наишло је на опште одобравање у Енглеској....

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

У Виртембергу је пре неколико дана био један врло интересантан кривични процес.

Један хотелијер имао је на страну једног младог адвоката. Овај је радо куривао дуванске хотелијерову. Обоје су се волели. То је знала, тако рећи, цела варош.

Једнога дана, пуче глас по варошн, да је адвокат извршне насилну облубу, над њеном хотелијеровом.

Пријатељи Арнолдови, тако се звао адвокат, појуре к њему на обавештење. Арнолда нигде није било. Он је рано тога дана, кога је та вест процвета, био на кратко време отпутовао, својим послом.

По повратку Арнолд буде ухапшен и убрзо буде му суђење.

Арнолд се код истражног судца и на суду бранио, са цигло две речи: „није истина“. Свет се с једне стране гнушао а с друге чудио, што Арнолд није употребио своју речитост.

Најзад, Арнолду буде саопштена пресуда, да је крив. Светина је клицала суду: „слава суду“, а Арнолд се окрете и рече: „Бог ми је сведок, да сам невин“. У том, са најљућим нагоном, као хотелијерова, погледа руку у вис, изрече: „И ја“. Наста тајац. Роза, та дивна девојка, поче: „Арнолд је невин.“ Ја сам сама себи одузела невиност, која је захтевала пострадала по тврдњу лекара, и сведоке набављена.

Учинила сам грех, јер сам мислила, да на тај начин принудим овога човека, да ме узме за жену, пошто сам га јако волела. Сада га још више волим. „Арнолде опрости“ — рече и клече пред њим са склопљеним рукама, проливајући сузе.

Суд није могао поћи против своју пресуду, јер ју је већ изрекао, а сада је та ствар код нижег суда.

Страшна погрешка лекара изазвала је осуду једне вароши.

Лекар је одмах добио тражено осуство, а проглашење Арнолдове невиности, очекује се, са нестрпљењем.

А судије? Сви су увидели своју грешку, па су дали остатке на своје положаје.

В.

Последице правоверства. — Једне суботе пошла је, у Зенти, шестогодишња кћи некога тамошњега грађанина, Марија Фалис на извор по воду. Кад се враћала кући, саплела се о камен и пала. При паду јој се разбио и земљани суд с водом, те се од преплона на више места по лицу повредила. Оваквим крв, дете се уплаши и сиђе из свега гласа нарицати и плакати. У то је туда случајно пролазио јеврејски учитељ Виглајзен, те је пришао малој, тешко је и бришао јој марамом лице, да би јој заустано крв.

Међутим се беше скупило неколико сељака, који, нал опазивше крваво дете и јеврејског учитеља, почеше викати:

— Овоме треба за правнике крви! Убијте чивутина!

За тренутак ока слетеше се сељани са батинама и мотикама на учитеља и убили би га, да се није убрзо умешало неколико жандара, који су већ скоро полумртвог учитеља једва отргли из руку побеснелих сељака.

Настала је истрага по овом варварском делу и ухапшено је више особа. △

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Ученьена су нам ова питања:

1.

Суд општине драгосављанске, актом својим од 16. новембра ове године, Бр. 469, пита:

„Општина драгосављанска, у ср. шљивском, има своје сопствене шуме око 200 хектара, на коју државни плаћа порез и остале приреде.

Ову шуму општина ужива од памтивека, и право општине утврђено је и особним писменом од 1856. године, донесеним поводом особе ове општине са општином вранешком, као и пресудом изборног суда од 1873 године, по вођеном спору са општином вранешком.

Ову пресуду изборног суда утврдио је и одлучио за извршну и Привременим чачанским суд, и у једном спору о жирокоњи, признао је њену исправност и господин Министар народне привреде.

Али и ако општина има несумњиво право на ову шуму, опет је држава истакнуле из исте ма једам чудноват начин и крши њено право.

На пим, она је нарединла државним шумским органима, те они покватање горосечње увек оштрожују у име државно, на судови наклоњу штете држави и досуђују, а не општини, наводећи и сами, да ово чине зато, што још није извршено ограничавање шума.

Наравно, да је ово од големе штете за општинску касу, па зато суд моли уредништво за објашњење: да ли је општа рад државе и судова правилан или не?*

— На ово питање одговарамо:

Ако стоји тврђење општинског суда:

1, да општина ову шуму ужива од памтивека;

2, да њен особно писмо из 1856. године, којим јој једна од суседних општина признаје право својине; и,

3, да њен пресуду изборног суда од 1873. године, која је одобрена и државним судом, онда би по стању другом тачке 2. члана 1. закона о шумама, и по тачкама 2 и 3 истога закона, та шума била несомпена својина општинска, па би се и накнада штете, предвиђена чл. 98, имала досуђивати општини, а не држави.

Овако би, велимо, било тада, кад би тврђење општинско било апсолутно тачно.

Али, ако би се утврдило: да је држава и раније годила спорила општини право својине; да је општина признала право уживања; да је држава ову шуму експлоатисала у корист своје касе, онда би ствар већ друкчије стајала, па и предлост ових исправа — особног писмена и пресуде изборног суда, не би била никакна, јер пресуди донесене у спору двоице, не вежу трећег, кад он у томе спору није имао учешћа, или није ни знао за њега.

Сваккако треба тражити преко господина Министра народне привреде, да се ово питање о својини расправи администрativним путем, управо да га господин Министар призна у име државе према доказима, који постоје, иначе тражити заштиту суда, ако општина верује у своје несомпено право.

II.

„По члану 74. т. ђ. закона о непосредном порезу, ослобођавају се од плаћања личног пореза (с главе на главу по 6 динара) сви они, који се осуде на затвор, робију или заточење дуже од 1 године.

Кад је једно лице осуђено: на десет година робије и три године полицијског надзора, па робију издржало и сада издржава полицијски надзор, хоће ли плаћати овај порез од дана одржане робије, или тек од дана кад надзор издржи?*

— На ово питање одговарамо:

Плаћања пореза с главе на главу по 6 динара, ослобођени су осуђеници само за ово време, док су на издржавању главне осуде, јер што време не подлеже плаћању пореза ни по рад, ако су га дотле плаћали.

Али чим се они с робије или затвора врате, они морају плаћати овај порез, пошто се разлог, што угледна лица, не може узети и разлагати са осуђена, које лишавају човека слободног самоопредељења и рада, јер су они овде само ноћу одвојена од послова, а преко дана раде све послове, за које су способни.

III.

Суд општине шарановске, актом својим од 13. новембра ове године Бр. 3102, пита:

„Могли се уредништво ви објашњење: може ли се вршењем дужности председничке у овој општини, користити чл. 118. закона о општинама односно права на плату председничку, кад је он на ту дужност дошао по чл. 77. истог закона, а на његово место, пак, за вршења дужности кмета узет је одборник.

Да ли сада, кад је протекло месец дана, од кад су ова двојна на овим положајима, имају право на плату ако што сте објаснили у бр. 30 и 31 вашега листа, пошто сада није случај удаљења ни одсуства председниково, него је исти отпао што се правно посланништва?"

— На ово питање одговарамо:

Кад год неко врши дужност председника или кмета, било што су они на одсуству или су са свих положаја уклоњени на који ће начин сами одступили, па то заступање траје дуже од месец дана, он има право на плату председника и кмета.

Само у случајевима болести то право нема.

Према овоме, и у овом конкретном случају, имаће право: исти, који врши дужност председничку, на плату председникову, који је отпао по чл. 16. закона о изборима народних посланика, и одборник на плату кмета, који је сада вршилац дужности председника.

Само, наравно, и кмет и одборник имаће право на ову плату само у том случају, ако је први био по закону на реду да заступа председника, а други ако је за то одређен од стране одбора, управо ако они нису самовласно и неправедно ушли у ове положаје.

IV.

Драг. Ђ. Јовановић, срески писар пита:

„Ни законом о поступку суд. у грађанским парницама, ни устројством окружних и среских начелстава, није предвиђено: који се рок за жалбе против административних решења полицијских власти узима.

Ја сам од многих полицијских чиновника, и сво што сам у овој струци прибавио знања, прибавио сам читајући закона, уредба и расписа, и од својих старешина и другова.

Али, ако што рекох, за административна решења полицијских власти нема одређених рокова ни грађ. суд. поступ. ни устројством начелства и среских власти, а равне старешине, опет, равно поступају у овим случајевима, да је тешко разабрати: шта је по закону.

Тако, док сам био у начелству моравском, једна је помоћници начелства, као шеф канцеларије, остављао рок за сва административна решења 15 дана, али по коме је законском пропису тај рок узимао, није умео ни сам да објасни, док је, међутим, овај што је после њега дошао, остављао само 3 дана, масалењући ми то на ¶ ¶ 15 и 16 полиц. уредбе, што је, опет, по моме схватању, са свим погрешно.

И у срезу, где сам сада, узимају овај последњи рок у 3 дана.

Да ће ово бити у незгодности, и да ће бити по часто са овим, ја молим уредништво за што на чисто са свим, да изволи објаснити: који се рок узима за жалбе, односно обавештење: који се рок узима за жалбе, изражене на административна решења полиц. власти, донесена на основи којега прописа из грађанског судског поступка и по којој законској одредби?

Да наведем ове примере: П. Ј. најкраће је жалбу на решење ово среске власти, којом му је на основи ¶ 493. грађ. суд. пост. наређено, да устуни наведене пашње у року од 15 дана. А. М. К. другим решењем, да у року од 15 дана поведе парницу за скидање пошне против Н. Н. Ово решење донесено је по ¶ 466 грађ. суд. поступка.

Ни један ни други нису поступили по решењу, већ су на исте изјавили жалбе и то после 15 дана, и ја дрим да су њихове жалбе благовремене, док други чиновници не дају то примећивати."

— На ово питање одговарамо:

И ако је приобштена намера г. Јовановића била, да сазна само то, по коме је законом рок од 15 дана за жалбе на административна решења полицијских власти, која потичу на прекршење закона о поступку судском у грађанским парницама, нама је он написани примерима истакнуо два потпуно одвојена питања.

Тако он је истакнуо питање:

1, шта бива са оним, који не поведе парницу у року од 15 дана, кад је на ону упућен решењем среске власти у смислу ¶ 466 грађ. суд. пост. да доказује своју поништену стварцу; и,

2, шта бива са оним, коме се у смислу ¶ 493. грађ. суд. пост. изреди, да устуни нешто, које је неком досуђено пресудом, па он то не учини у остављеном року?

Према овоме, и ми морамо одговорити редом на истакнуте питања.

Дакле:

Рокова има двојских. Једни су одређени законом, а једне одређују судови или власти, у границама, које је прописао ¶. 116. грађ. суд. поступка.

Законски рокови, који су изречном одређени, не могу се ни из каквих узрока ни умалити ни продужити, но ¶ 123. помењутога закона, а продужити, но ¶ 123. помењутога закона, а продужити, но ¶ 123. помењутога закона, а рокови, које суд и власти одређују, крећу се у границама из чл. 116 и зависе од воље власти, хоће ли бити дужи или краћи.

Али и законски рокови, и рокови одређени једни пут од стране власти преклузивни су, и који год у њима не изврши ово, што му је наређено или не употреби правна средства, ако томе има места по закону, нао последица јавља се губитак употребе дати правних средстава и долазе последице, предвиђене чл. 138 помењутога закона.

Према овоме, над власт неког општи по ¶ 466 грађ. суд. пост. да у року од 15 дана поднесе тужбу код суда, на он то не учини у овоме законскоме року, нити најави жалбу на ово решење у овоме року, онда се по последњем стању ¶ 466 ове ствари продају као дуговинске.

Дошлије поднесена жалба неблаговремена је, и неће се ни узимати у обзир, јер је овде законом одређен рок од 15 дана.

Овако стоји са правим питањем.

Што се, пак, тиче другога питања, ни одавде немамо да изразимо, да власти среће, ако у случајевима ¶ 493. грађ. суд. пост. дају каква решења.

Ту се просто спомиње оно, кога се тиче, изрична пресуда суднна или решење власти, да ово или оно земљиште није више његово, већ се устуна оном, коме је досуђено. И ако би он и преко тога покушао да га заузме, с њиме се поступа по ¶. 375 кривич. законика и ништа више.

Према томе, ту у опште не може ни настати питање о року за жалбу, нити се треба осврнати на његова жалбљења све дотле, докле не наступи случај ¶ 375 крив. зак. у коме тек случај има места петнаест жалби у року, која предвиђа ¶ 15 и 16 полиц. уредбе.

По што смо овако одговорили: шта треба радити у случајевима, које је г. Јовановић изнео у наведеним примерима, сад ћемо да одговоримо и на ово питање: зашто се и не може законом узима рок до 15 дана?

Дакле, примењујући у изнесеним случајевима, као изрична власт, закон о поступку судском у грађанским парницама, полицијска власт је пагинала, да донеси изнесена решења, која на његове примедбе истичу.

За жалбе на ова решења није прописан рок каквим специјалним законом, а није ни самим овим законом одређен за неки случај посебице.

Дакле, нам, за сваку врсту радњу мора бити и извесног рока, онда је узет рок од 15 дана, који је прописа ¶ 211 овога закона у коме се ¶ 323, за жалбе на Апелационе и Касационни Суд, што потпуно одговара духу овога закона.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Мирослава Свобуду, бив. шегрта код браће Гођевица индустријалца овд. тражи Управа града Београда актом Бр. 36.742 Он има 13 година, средњег је раста, правомаљаст је у опште. Пронађеног треба спровести управи.

Никола Васиљевић, ранији столарски преседника суда општине краљевске Бр. 3769 и 3792 осуђен је на 8 дана затвора за дело из ¶¶ 386 тач. 1 и 387 тач. II крив. закона и да плати по истим пресудама 36-50 дин. осуђене трошкова. По свештеству истих пресуда, Николе је са његовом женом побегло непознато куда, зато суд учтиво моли све полицијске и општинске власти, да напоменуто пропашу и ова њим ове пресуде потпуно извршне на по извршењу и овај суд известе.

Николи је 30 год. раста је средњег, лица округлог, браде и бркова чисто црних, браду сасвим штрцује. Био је у прошом штрафном одељ. Бр. 5481. Од стране суда општине краљевске, 3. децембра 1903 год. у Крагујевцу.

Милутина Аћимовића, мајора, који је 3-ог. м-на у вече остављао своју жену и отишао непознато где, тражи војни пандурски актом

бр. 12.353. Он има 38 год., пропао је, па себи има рђаво одело и прне цепане на дугмета. Његове треба упутити Управи града Београда с позивом на Бр. 36.962.

Душана Чоловића, трг. помоћника код Радојка Вуковића, трговца из Краљева, тражи начелник среске у Краљеву актом Бр. 16.827. Он ниа 17 год., плав је, румен, омален, без бразде, малих наусница; од одела ниа на себи: нов кратак зимски капут боје зеленике, па поганк опанке, из гласи или шубару или прни шешир. Његове треба упутити начелнику среског у Краљеву, с позивом на Бр. 16827. Убр. 36963.

ПОТЕРЕ

Непознати злочинац, 5. ов. м-ца у зору, опљачкали су Косту М. Богдановића, из Милошевца, и том приликом одњели му 700 дин. у банкама од којих су 40 банака нових, 6 обвезница, таванце и уговоре од петнаест пезинуског имања, и друге ствари од вредности, — све у вредности преко 5000 дин. Позивају се све полицијске власти, да зајнтересоване потраже и најезе спроведу начелнику среза ужичког, с позивом на Бр. 16.200. Убр. 36.804.

Лазару Ђорђевићу, земљоделцу из Врбице, среза јасеничког, окр. крагујевачког, украдена је коблла длаке шкуњасте, стара 6 година, на глави шветаста, са жигом „К.“ Начелник среза јасеничког актом Бр. 20.226, моли за трајење краљинања и покрађе. Акт управе града Београда Бр. 36.978.

Вилимун Васић, ковнар, родом из Вел. Дренове, решењем начелника среза левачког, стављен је под привичну истрагу и у притвор због сувише краће извршене Стојану Перићу, трг. из Ресавце. Он има 22 год., висококог је раста, очију шарених, лица рапавог, косав је, добро је развијен. Начелник среза левачког, депешом Бр. 12212 моли све полицијске власти, да Вилимуна, који је у бегству, најжешће потраже и у случају проналаска њему стражарско спроведу. Акт управе града Београда Бр. 37.412.

Непознати лопов, ноћу између 10 и 11 пр. м-ца, обили су дућан Анђелка Благојевића трговца из Голупца, па из истог украли од сезпна ово: три тестера грађевних оквирних, дуван разни до 50 дин., 25 комада дуванских кутија, 5 шпила карата за игру, 20 марама цветних и памучних, 10 марама штофаних, 12 марама вунених, 3 мараме панчаре, 4 пара мушких маларица, 5 брошева вештачких, 25 ком. сапуна за умивање, 2 пакла папирања, 2 пакла кутије, 2 напшобрана, 2 чешке за косу, 9 шубара истражастих, 6 шубара ердељских, 2 гаће шеверо, 5 комада шевера појасастог, 2 комада платна сировог, 35 разних перореза, 5 комуша мушких белих, 10 гаћа од американца, 10 шалова мушких, 10 новчаника, 10 бубњакара, 85 комада разних муштикала, 4 комада мајица, 1 мало мање сгаћало, 4 пакла памука, 10 ком. пешкира белих, 20 ком. напиша од вуниде, 8 комада бенера мушких, 8 пара обувања звуте мушких, 2 пакла клинаца за коњ копа, 7 кила пријадија, бомбоса разних за 5 дин., 4 кутије сардина, 1 мотка за сендвиче сенила, 5 пакла нових, ритуука за 2 дин. и 6 пакла сенна виклиперских. Све у вредности по процени 660·50 дин. Начелник среза голубачког моли све полицијске и општинске власти, да лопова у своме кругу потраже и најезог заједно са покрађом њему стражарско спроведу с позивом на претод акт под Бр. 8184.

Зафир Тркалић, из Врања, отпушен је под ватрел, окр. врањског, за пресаду нанесену вал Рудолфом Барухом, трговачким помоћником на Сољи. Он је млад човек, средњег стаса, плав, има мале бркиће, увек је лепо одевен. Позивају се све полицијске власти, да Зафира живо потраже и најезог спроведу начел. окр. врањског, с позивом на Бр. 15.175 Убр. 35529.

Владисав Спасојевић, из Сопотуше, среза рачанског, окр. ужичког, осуђеник управе београдског казненог завода, побегао је 5. о. м. у 3 часа по подне из болнице за душевне болести, где је на лечењу био. Он има 33 год., висок је, мршав, пропалнаст, на њему је одело болеснично, бачва, панталоне и капа шајкача, све од плаве војничке чохе. Позивају се све полицијске власти, да Владисава живо потраже и најезог спроведу Управи болнице за душевне болести, с позивом на Бр. 20.300. Убр. 37.200.

РАЗБОЈНИШТВО У ПРЕСТОНИЦИ

Децембра 11. ове године, београдско грађанство било је запрепашћено, а београдска полиција страховито изненађена једним колико дрским толико и једниственим злочином. Тога дана, између 12 часова пре и 1 по подне трн опорела злочинца, три достојна наследника добро познатих „Трсте“ и „Ердељије,“ са бесприкорном јрсковићу ушала су у кућу г. Живка Давидовића, свештеника у пенсији, у намери: да и њега и све остале укућане побију и опљачкају.

По, већ у напред смишљеном плану, злочинци су се овога дана напли у кафани код „Тоне“ где су се, без сумње ради што веће храбрости, прилично угрејали ракијом, па су се одатле снабдевши чекићима, кренули кући г. Давидовића и у исту тешла тачно у $1/_2$1 сат. Једва од злочинаца — **Срећен Живић,** — имао је задатак, да сирпи са врпина момком г. Давидовића, *Јованом Ђурђановићем*, с ким се врањије добро познао, а остала двојица нападала су на женскиње. Нема сумње, да би ни план испао за руком само да напалкутни нису баш неколико принесбани. Дон је Јован, и после дотичног удара по глави, најенергичније напао на злочинца Срећена и помоћу једне мотке успео да га сзали и отме му чекић, дотле је обрањена женскиња кроз прозоре палала вику за помоћ, која је, хвала Богу, благовремено стигла и спасла 5 живота од извесне смрти. На жалост, 2 злочинца успели су да побегну, али је трећи — онај чију сзику напомено у двомишљом броју, ухваћен и притворен.

Захваљујући броју и енергичној истрази, злочинац *Срећен* признао је тачно још истога дана своје учешћа: **Јаков Крнола,** бив. пушкухара и **Јосифа И.** намештеничког радника. Први је родом из *Лике*, стар око 40 година, високог је стаса, плав, просед, у оделу је од црне боје; нокада је рално као радник у шећерној фабрици, за тим је извесно време служио код „*Коларца*“ а у последње доба од дне ника неслна у кафани „*Албанија*.“

Јосеф је родом из Италије и по народности је Талијан, има нешто мало више од 30 год., пропалнаст је, брком смеђих, у оделу је беличастом, на глави има бео шешир.

Ухваћени злочинац **Срећен** родом је из Белање у Босни, има 30 година, омален је, пропалнаст, округао и пспиметричпа лица, по занимању је покућар, до пре 20 дана био је у служби под Браће Ђорђевића на Сави, а од тог времена без запимања је; у Србију је прешао још пре лета од 10 год., а одрастао је у Шапцу; нема нигде никог од својпште, неписмен је и прилично ограничен. Кривицу потпуно признаје.

Као што се види, ни једна од злочинаца није из Србије. Ме опо са задовољством констатујемо.

Од ухућених Давидовића тешко су повређени: бегова г-ђа Тина и служавка Јула Марчанић, а лако: кћи Софија, служавка Јуја Кораћ и момак Јован. Г. Давидовић није ни у колико повређен.

Управа града Београда пожина све полицијске власти на најжешће трагење за Јановом и Јосефом, а моли сва приватна лица, која о овим злочинцима што и о Срећену што више буду знала, да јој то што пре доставе.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14.

БРОЈ 52. У БЕОГРАДУ, ЧЕТВРТАК 25. ДЕЦЕМБРА 1903. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се село Миланово, у срезу неготинском, округа крајинског, по изјављеној жељи његових становника, од сада назива Мокрање.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. децембра 1903. године, у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу трећег одељка члана 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се село Стубал, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од среза трстеничког, округа крушевачког, и прида срезу гружанском, округа крагујевачког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. децембра 1903. године у Београду.

РАЗГРАНИЧАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у редован сазив за 1903 год., које гласи:

Да се села: Каоник и Црквина, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине ћунишке, у срезу расинском, округа крушевачког, и образују засебну општину под називом: „општина каоничка“

да се село Мрсаћ, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине самаилске, а село Мусина Река одвоји од општине ждраске, у срезу јаничком, округа чачанског, па та два села да образују засебну општину под називом: „општина мрсаћска.“

да се села: Бањевац, Томаћ и Кржава, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине крупањске, у срезу рађевском, округа подринског, и образују засебну општину под називом: „општина бањевачка“.

да се села: Лелић и Сушица, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине лесковачке, а села: Сандаљ, Стубал и Стрмна Гора, такође по изјављеној жељи њихових становника, да се одвоје од општине јошаничке, у срезу ваљевском, округа ваљевског, па сва она села: Лелић, Сушица, Сандаљ, Стубал и Стрмна Гора, да образују засебну општину под називом: „општина лелићска.“

да се села: Горња Недељица, Доња Недељица и Слатина, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине корењатске, у срезу јадранском, округа подринског, и образују засебну општину под називом: „општина недељичка“.

да се села: Конјница, Стојковац, Сарапеја, Батуловац и Рајино Поље, по изјављеној жељи њихових становника, одвоји од општине шипашевачке, у срезу златоличком, округу врањском, и образују за себе општину под називом: „општина ћаноничка“.

да се село Кикојевац, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине баранске, у срезу гружанском, и прида општини рогојевачкој у истом срезу.

да се села: Белотић и Пијановић, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине драгишке, а село Матијевац, да се одвоји од општине жукошићске, у срезу посавско-тамнавском, округа подринског, па ова три села: Белотић, Пијановић и Матијевац да образују засебну општину под називом: „општина белотићска.“

да се села: Врвовине, Непричава и Рубрибреза, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине бајевачке, у срезу тамнавском, округа ваљевског, и образују засебну општину под називом „општина непричавска.“

да се села: Вајуга и Милутиновац, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине корбовске, у срезу јагодинском, округа крајинског, и образују засебну општину под називом: „општина вајушка.“

да се село Паљевац, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине ћунишке, у срезу јаничком, округа моравског, и образује засебну општину под називом: општина паљевачка.

да се село Лопушњак, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине добрске, у срезу млавском, округа пожаревачког и образује засебну општину под називом: општина лопушњачка.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. новембра 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у редован сазив за 1903 год., које гласи:

да се села: Бељина, Суво Село и Мезарци, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине дебрчке, у срезу посавско-тамнавском, округа подринског, и образују засебну општину под називом „општина бељинска“ а села: Дебрц, Власеница и Ново Село да остану и даље као засебна општина „дебрчка.“

да се село Пуношевце, по изјављеној жељи његових становника, одвоји од општине преображенске, у срезу пчињском, окр. врањског, и придода новообразованој општини лепинској, у истом срезу и округу.

да се село Мађаре и Шетка, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје, и то, Мађаре од општине ражањске, а Шетка од општине витошевачке, у срезу ражањском, округа крушевачког, и да образују засебну општину под називом „општина шеткарска“.

да се села: Прасковча, Малетина и Манастирско, у срезу ражањском, округа крушевачког, по изјављеној жељи њихових становника, одвоје од општине ражањске и образују за себе општину под називом „општина прасковачка“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. децембра 1903. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета, од 26. новембра 1903. године, Бр. 7764, које гласи:

да се Д-р Бошко Коњевић, лекар Сењског Рудника, родом из Мола у Аустро-Угарској, поданик исте државе, прима у српско поданство изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је уредан отпуст из свога досадашњег подаништва.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. новембра 1903. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу тачке 9. члана 144. Устава одобрено је решење Државног Савета од 18. октобра 1903. године Бр. 7660, које гласи:

да се Данило Катанић, учитељ из Куршумлије, родом из Гилана у Старој Ср-

бији, поданик турски, по својој молби, прима у српско подданство заједно са женом Магом и малолетном децом: Бошком, Оливером и Горданом, изузетно од § 41. грађанског закона, као дојакошњи српски заштићеник:

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. децембра 1903. године, у Београду.

РАЗБОЈНИЧКА ЕПОПЕЈА У ИТАЛИЈИ

(Свршетак)

Тај се ум јавља још силније у том факту, што је Музолино још сасим млад умео да наведе, да га Мафија набере за поглавицу. Он је умео по најчалнијим знацима да позна издајника. Један пут су агенти поткупили једну од његових милосница, која му је одредила била састанак. Он дође, али дан пре него што је био уговорен састанак и поведе ту женску собом у гору на три дана. Његова сналажност види се и у вештини, којом је он увек умео да се сачува од гнева. Он је спавао увек одувеници ногама о дрво, да би чуо и најмањи шум који би му дрво спровело. Он је имао два леа које је он размештао: једнога бљзу себе, а другога на повеће растојање од онога места где се он бавио, у дуплу или у пећини, тако, да је лајање паса биза опомена за њега. Захваљујући своме уму, он је умео да организује такав систем шпијунаже, који је био много савременији него државни систем. Тај факт, што је он био осуђен зато што је пуцао, а не зато што је просто присуствовао при убиству, које је он спремио, могао је такође подстаћи у њему мисао да је с њим поступљено неправедно. Домброзо наводи тим поводом неколико примера преступника, код којих је и најмања судска погрешка потпуно убијала свест о њиховом преступу. Тако је један братоубица најавио: — Потпуно је истина да сам ја убио мога брата, али сведок, који каже да сам га ја убио ножем, дао је лажна исказ. — што значи да је осуда неправедна. Други један преступник, који је плаћао помоћу свога друга једнога путника, тврдио је, да је право да та ослободе зато, што је његов друг отео од њихове заједничке жртве новчаника и готово сав новац, тако да је њему остало само неколико трошка. То значи, дели он, да је он неправедно осуђен И најмања погрешка судска често је таким субјектима полазна тачка за болесни егоцентризам. То исто видимо и код Музолина. Кад га је командант Дорвја прекорно за то што је убио карабинера, који је вршио своју дужност, он је одговорио: — И ја сам тако исто вршио своју дужност. Кад су га окривљавали за насиља и краће, он је узвикнуо: — Да сам кад било украо или неправедно нешто нога било, ја бих се убио из очајања. Најзалоснije је од свега што су такве бесмислице Музолинове, које су потицале из болесног организма снижење и подржавање одобравањем гомиле. Да је Музолино нашао око себе на њутању, гицушање и напријатељство, он се никад не би усудио да себе истаче као хероја.

Треба казати и то, да је и држава не мало припомогла да се створи легенда око имена тога разбојника, својим претераним експедицијама, скупим и невероватним, да би се он ухватио. Тим више што да би се ухватио један човек, неколико жандарма пре су сметала стварн него оваплаше за њу. Ми не живимо узалуд у двадесетом столећу; оружала се претерују и за хватање разбојника.

Кад је Музолино био уведен у судску дворану да чује оптужбу, он на једанпут викне: — Мој је процес спима донети несрећу; чувајте се господине прокуроре.

Државна тужилац читавих девет сата, у три седнице, трудио се да побије аргументе, који су наведени у корист Музолина, пренесе из експертизе професора Бјанкија и Патрнција. Најважнији део у његовом оптужбеном говору био је онај, у коме се он труди да докаже, да је Музолино био праведно осуђен после првога процеса. Он допушта истинитост исказа комесара полиције Манцинова, који је изјавио, да није Музолино убио човека у Поколи него неки Травиџа, који се сад налази у Америци. Али поред свега тога доказано је, да је Травиџа био само оруђе у рукама Музолиновим, који није могао сам да пуца, пошто је био рањен; и тај факт не само не ослабшва његов преступ, него га отежава и тако је нојмио и суд у Реџиј осудивши Музолина.

Кад му је било седамнајест година, Музолино се већ показао такав какав је; у то доба он је ишао за једном часном младом девојком, и кад га је она одбила, он једне ноћи уђе преко прозор у њену собу хотећи да изврши насиље. Мати дотрчи у помоћ девојци и Музолино је рани ножем. Дошаше код га је та жена тужила, он је пречека једно вече и избије штапом. Он је увек био једнак: — Ко се противио његовим намерама, ко није извршавао његове жеље, тога треба да пестане. Он је лажљивац; код њега је савршена осакућена безискреност, коју му приписују. Тако он је уверавао да он две године није био годнен због тога, што он има богатог деда, који је потрошио педесет хиљада само да би га спасао. То је најчистија лаж зато што тај дед никад није био богат, и мучно се надржавао. Музолино је и онда лагао кад је тврдио, да он нема помоћника. Истина у једном случају није било довољно доказа, али у другим случајима браћа и сестре његових жртава доказали су, да су му двојица помагали да изврши своје одвратне злочине.

У осталом сва су она једнаки, те главе чудовишне хидре Калабрије, тајних разбојничких савеза, који су се увукли и у саму администрацију. И Сансоне, државни тужилац, родом је из Калабрије, где је вршио судске послове читавих петнајест година, те је имао прилике да из основа проучи тајне савезе, који су тамо чврсто организовани. Да се ступи у њих морају се плаћати новчане уплате сваког месеца, и тиме савез отвара за своја чланове школе, где се уче да владају ножем, да разумеју њихов разбојнички језик и тајне знаке.

— У осталом, додаје државни тужилац, — ни сте сами чули овде како Музолино прети сведоцима осветом, која би неизбежно наступила, и над би он био осуђен. Тиме је он мислио на своје помоћнике из савеза. Даље тужилац говори да лично он поштује Домброза, а тако исто и професоре Бјанкија и Патрнција, али но његовом мишљењу њихова наука још није достигла онај ступањ зрелости, који јој даје такав ауторитет, да се пред њим клања цео свет. То је емпиријска наука, која нема никаква чврста основа. Државни тужилац нада се, да ће поротници признати потпуну одговорност за Музолина, и обраћајући се оптуженоме, подвикну му: — Погледај још један пут на лепезе твојих жртава, које непрестано оплакују њихове матере, сестре и очеви. Може бити да ће срце твоје, које никад није знало за кајање, изазвати сузе на твојим очима, и оне ће колико бало олакшати терет твојих грехова; у исто време над друштвено правосуђе изврши своје дело и одбаци те из друштва, пошгени људи, да би те спасли од општег презирања, бацивше на тебе поправило заборава! Те речи, наравно, нису на мало тронуле разбојника.

Кад се тужилац после тих речи обрнуо поротницима и казао им: — Ја сам свршио, господо! Музолино му довикне са подсмешљивим гестом: — Тим боље, хвала вам! Али та дрскост није се допадала публици, и у дворани се чу шум негодовања. У осталом, за цело време док је тужилац чатао своју оптужбу, Музолино се није онако гордо држао као пре. Кад је тужилац побијао, његова тврдења о невиности, Музолино је седео, наслонивши главу на руку и није спуштао очи са тужиоца. Аргументи тужиочеви очевидно су га врло занимали. Он се није гласно смејао, али његова физиономија наражавала је подсмех. У осталом, он није дуго остао ни у тој позн, и тешко опустивши главу седео је као сањив, с експлетичном маском, са затвореним очима и полуотвореним устима. За тим опет диже главу и пажљиво гледа на државног тужиоца. На његовим уснама играо је подсмешљив осмех и као да је говорио: — Тужиоци, оптужбе — ништа од тога није ново за мене. На једанпут њему буде зло и доктор долази да то потврди. Он тражи да пије и дају му стакло с водом са стола адвоката. Од времена на време, нарочито кад тужилац најављује да је Музолино један од вођа разбојничких друштава, он се јако узбуђује и с муком се уздржава и на послетку не може да се уздржи, и енергички протестује: — Југи, или ћу наредити да те изведу, — викне му државни тужилац. Музолино се све више и више узбуђује, устаје и вичи да му је зло. Њему је очевидно тешко што не може слободно да исказе своје незадовољство. Председник, који га очевидно штеди, умирује га ласкавим речима. После тога разбојник се опет смири и говори тужиоцу — Ваше господство, мени је пријатно да вас слушам, ви лепо говорите Тужилац настала свој говор, али наједанпут затутка страшна грмљавина, у дворани наста мрак и муње су непрестано севале; свима настаје мучно, само је Музолино био миран. — Ви нећете вратити тога човека у Калабрију, која је дала отаџбини два хероја ослободјена — Ђовани Андрео и Стефано Ромео, — уз-

вакну државни тужилац, и у том трепутку удари гром; Музолино узвикну: — Господ Бог хоће да угуши глас тужиоца! —

Пре него што ће се завршити седница Музолино затражи реч, и у његовом говору који је трајао два сата, видела се сва његова сложена личност.

— Прошле ноћи, господо поротници, пала ми је на памет прича о сестри великог везира, која је требала да умре, и која је пре него што је морала дати да је убију, хтела да разговара са сестром да би видела, да ли би је она могла спасти. Ја немам сестре као та у Хиљаду и једној ноћи, која би почела да прича приче да би спасла мој живот. Ја немам никакве наде, а за то ћу бити кратак. Али ја вам се кунем именом Бога, у кога ја верујем, да ја нисам крив за први преступ. Ја не бих хтео да ни у души својој говорите: како зар да оставимо у слободи тога свирепог човека; он ће вршити нова убиства. Не, господо поротници, уверавам вас да ћу ја отаћи у тућу земљу. Мој адвокат, кога ми је суд одредио, преварио ме је кад вам је казао, како је један, који је био пуштен на слободу вршио за тим нова убиства. Али у мени тече благородна крв, која ми не допушта и никад ми није допуштала да вршим убиства.

Да би се разумеле те праве треба знати, да Музолино тврди да он по матери, која је из породице фиеско. води порекло од француских емиграната, строгих католика, који су трајали прабеницима у Калабрији, спасавајући се од терора. У своме говору он се често враћа на своје благородно порекло. Ако ви мене осудите, учинићете неправду; што би било као кад бисте ви осудили Христа; у осталом, кога ћете осудити. Једну лешину, јер мени остаје да живим свега пет-шест месеци. Ја нисам разбојник, ја, нисам ни Калабријанац; у мојим жилама тече благородна крв француског краља; ја нисам Калабријанац као што је државни тужилац!

Цела дворана, поред све озбиљности тога трепутка, одјекну од грохотног смеха свих.

После тога, Музолино моли председника да пошље кога у таминцу да донесе његов записник. Председник му одбије то, говорећи: — Ја вам не одузимам реч, али кад хоћете ваш записник, требало је да сте раније о томе мислили.

Тада Музолино саопштава шта је у сну видео, не наслеђи на то, да државни тужилац може мислити да је он то измислио — Уверавам вас да се мени у сну јавно један светац, који ми је рекао: — Треба да се осветиш сама онима, који су тебе учинили зло. И ја не само да сам поверовао томе свецу, него и народу, који ми је говорио: Браво Музолино, ти си добро чинио, треба поубијати све који су ти учинили зло, али не треба да дираш оне, који ти нису ништа учинили, па ни женске! Народ ми је дао добар савет и ја сам му се покоравао; ја нисам убио ни једну женску, па ни покварену. У осталом како бих ја могао убити женску, кад у мојим жилама тече благородна француска крв.

Он моли поротнике да оправдају његове другове, који ни у чему нису потпуно криви: — Господо поротници кажите ми, зашто ли ни да су и вас оклеветали онда, кад сте ви вршили вашу дужност. Сећате ли се да је у једним новинама било штампано као да сте ви говорили да то није истина. Па ето, кад би и нас оклеветали да сте извршили убиство, вас би осудили на галије као и мене.

И поново Музолино затражи свој записник: — Господо поротници ја бих желео да подуже с нама разговарам, али су ми узели записник. Код мене је било четири стране записака.

— Шта, зар ви и за то кривите суд? — пита председник.

— Не, него начелника страже, који ми их је узео. Наравно да бих ја хтео још да говорим, али ћу ја завршим са неколико речи: Христос је био осуђен на смрт, али после његове смрти нему су се клањали и они, који су седели на престолу. Ако ме ви осудите, ви ћете жалити после моје смрти. — Зато сеђе, тражљући чело, али не може да сакрије осмех задовољства, који му осветљује цело лице. У том Фра Дијаволу двадесетог столећа било је много глумачког.

Председник најављује, да је судска претрес свршен и поротници налазе да је он крив. Али Музолино пише свом бившем адвокату Бјанкају, молећи га да поради да га краљ помилује, обећавајући да неће више никога убити и да ће се преселити у Америку, земљу слободе и праде.

ФЕЊИНО БОЖИЋНО ДРВО

— Соња Вите —

Било је Бадње вече. Божићно дрво над Фењиним гробом беше се у част празника зеленило у сјајно руже. Његови ледени пакити сијазу се на слабим зрацима зимског сунца као небројени дијаманти и преливаху се у хиљадама разноврсних боја.

Једна снежана хучка — то је било све, што је остало на земљи од малог богаљчета.

Јадно девојче!

Фења је дошла на свет као богаљче. То још нијад није могла опростити њена мајка, богиња Матрена.

Матрена је била свирепа жена, а наочато онда, кад би се и сувише напила. Тада је за Фењу било најбоље да мајци не излази пред очи. Што год би јој се у тај час затекло у руњама, лупила би дете по леђима, трбуху, глави, лицу. Само је ударала и викала: „Кући, да се нисам усудила да крекнеш! Хоћеш ли умукнути! Ако не ућутиш, убићу те, тако ми Господа!

— А зашто то? питах је ја.

— Зато, видите, што је богаљче, а и за то што је права очена слика.

Ко је био Фењин отац, то није знао нико. Матрена није била удата.

— Ко би још имао возу да ме узме с овом мојом „бедом,“ одговарала је она домаћици Загорскијевих, старој Прасковји Никишној, кад би је ова питала да ли је удата.

Под речима „моја беда“ разумевала је она заравно Фењу.

— Осем кад би се неко у мене смртно залубио, наставила би Матрена. Тако што дешава се. Али какве сам ја среће, не могу се томе надати.

— Још с таквим лицем, рекла би хладнокрвно Прасковја Никитишна.

Матрена је одиста била ружна у лицу: богињава до зла бога и с опекотином на оку. Али била је крупна, здрава и држећа. Била је права ватра, посао јој је био права игравица.

Код Загорскијевих ступила је лане, баш пред сами Божић, као пријља. Њој и њеном детету дали су једну малу собу до перионице, где је стара Прасковја Никитишна држала све могуће потребе: угљено перје, воће, брашно и друге ситнурије.

У тој соби настанила се Матрена и сместила своје ствари: у једном углу наместила је своју постељу и растресла сламњачу тако, да су постељске ствари доњаре готово до таванице; од сандука беше начинила сто, а прозор јој је служио као орман, на који је наместила свој мали самовар, стаклену кутију за шећер и напослетку једну шољу, коју је јако волела и која јој је била повлон од кума. Кад је све тако уредила, бацила би свој стари, подрти шал на банак од пећи, гурнула на њ Фењу и заповедила јој:

— Леди ту и не мрдај с места.

Фења би ту легла и ућутала се као мишић, не би спавала, већ непрестано удубљена у сањарије покретала би усне, шапутала нешто за себе, и повлачила се наспрамице.

Лице јој је сасвим сниуђено, бледо као крпа, поглед тужан, замагљен. Глава јој виси до рамена.

Уплаши ли је ко шта она одговара уморно и бојажљиво „да“ или „не“ и понови ћути часовима а понекад данима.

Једног дана уплаши стара Прасковја Никитишна Матрену:

— За што мала изгледа тако болешљива? Требало би да је одведеш доктору.

Доктору? Зар још због ње да бацам на докторе правио заређен новац?

— Не би било добро да умре овде у кући. Наша милостиња не би то волела. Она се ужасно боји мртвих.

— А што се тиче Фење милостиња може бити безбрижна. Фења неће никад умрети, није она од оних што умиру. Меии уз прикос живеће она вечито. Упамтите то што вам кажем: Из ње се живот не може истерати ни отровом ни секиром. Она ће ми висити о врату докле год у мени буде и капи крви — у то сам уверена. Друга деца, да друга деца умиру. Примера за то има доста. Ето моја кума, Јевгенија, што је јутрос била код мене, да ме зове за сутра на њен имендан, сећате ли је се? На сто, код ње је двотерија лањске године поклала за недељу дана троје деце. Угушила их је једно за другим, редом. Помислите, тек што је једно било у гробу, друго је већ лежало мртво. Да, поћеки су срећни. А она! Ову ни Господ Бог неће!

Тај разговор се водио у присуству детета. Али Фења мучно да је разумевала о чему је реч. Можда уопште није ништа ни чула. Јер кад је одмах за тим приступила к њој домаћица и гласно је зовнула: „Фења, Фења!“ тргнула се она као да се још сна пробудила и избечила је очи на Прасковју Никитишну.

— Боли ли те што? упита је она.

— Боли, тетиће, прошапута Фења, једва покрећући усне, погледајући са страхом у мајку.

— Шта те боли?

— Не знам, тетиће.

— Не знаш? Па ко ће знати? Боли ли те можда глава?

— Да, тетиће!

— А крста?

— Да, тетиће!

— А боли ли те још што?

— Не знам, тетиће.

Тада се умеша Матрена.

— Што се мучите с тим питањима, Прасковја Никитишна. Она се претвара, то је све.

Фења је опет неколико дана ћутала. На Бадњи дан у јутру дође Прасковја Никитишна у Матренину собу, да узме позлаћене орасе, које је од прошлогодишње божићње дрвета сачувала у једном орману. Матрена није била код куће. Фења је као и обично куњала на банку на пећи, сасвим прибијена уза зид и није отварала очи, ни кад су се врата отварила.

Прасковја Никитишна извади орасе, истресе их на под из једне платнене кесе, чучну и стаде их бројати: два — четири — пет; два, четири — пет, десет.

Неко неочекивано шапутање прекиде је.

— Тетиће, Тетиће!

Фења се беше усправила и свој зачуђени поглед упрла у старицу.

Ова се обазре.

— Шта је, мала?

— Шта је то, тетиће?

— Ово? Ово су орасн.

— Орасн! Они се могу и јести?

— Наравно, али се не једу, већ се о бор.

— О бор, тетиће?

— Да, о бор, о божићно дрво, које се спрема за децу.

— Божићно дрво? А је ли оно лепо, тетка?

— Божићно дрво? Те још како лепо! Витко и зелено. На њему има свакојаких плодова, али не обичних, већ златних или сребрних као што су ови орасн што их видиш. На месту лишћа тамо су свеће, које светле. А и те свеће нису обичне свеће, већ од воска и у свим могућим бојама, црвене, зелене, жуте и плаве. Кад се упале човек не може сит да их се нагледа. Да, тако ти је лепо божићно дрво.

— А кад се свеће на њему пале, тетиће?

— Па, кад мали Христос на небу запали прве звездице, онда се одмах пале и божићно дрво.

Фења је дуго гледала у Прасковју Никитишну, за тим је бацила брзо поглед кроз прозор, кроз који је продирала полутамна светлост хладног Бадњег дана, па се од једном радосно насмеја.

* * *

Матрена је још пре подне отишла у госте својој куми Јевгенији, да јој честита рођендан. Куће је дошла тек у неко доба ноћи, пијана и рђаво расположена и још с прага викала је Фењи:

— Стрвино, ти, Фењо!

Нико не одговараше. Она опипа Фењину ложницу, али је не нађе тамо. За тим је поче тражити, завиривати с дојавом свећом у руци у све углове, иза ормана и сандука испод клупе и постеље. Најзад Фење, као да је у земљу пропала.

— Света Богородице! узвикну Матрена одједаред и пљесну рукама, над је напоследку нашла своју Фењу.

Дете је седело згрчено на прозору и спавало чврсто. Лице беше приљубљено на стрмуто окно. Покрај прозора на поду лежале су олупине, олупине од Матрешне шоље, оне шоље, коју је толико волела и коју јој је њен купио.

— Моја шоља! промуца Матрена и јурну стиснутих песница на своју кћерницу.

Гласни мајчин крик напоследку пробуди Фењу. Она се трже.

— Где је ... где је?

— Је ли шољица? Сад ћу та одмах показати.

— Где је она? Звездица? Где је? настави дете гушћати гледајући око себе уплашено.

— Шта? Звездица? Сад ћу ја тебе показати звезде да ћеш се спе чудити!

Ревнивп то Матрена свуче малу с прозора, дочена је за јаку и поче је ћући по леђу.

Фења је очајно запомагала и преклињала, гушећи се у сузама:

— Мајко, мајчице! Опросте! Мајчице једина мајчице, опросте! Никад више нећу то учинити, мајчице, никад! Љубила је скут њене хаљине, чим би је дочекала. Љубила је руке и ноге своје мајке, које је грчевито хватала и својим немоћним, сувим рукама грлила.

Али Матрена је слушала, гледала и није разумевала ништа нити је осећала какво сажаљење. Њоме беше овладао бес.

Онако пијана непрестано је ударајући, о нешто и превртала, час клупу, час шафоа, пукла је Матрена Фењу кроз целу первазину и заустављала се тек у једном малом, хладном предсобљу.

За тим је настало право мучење. Како ли је једно дете само ударала, Господе Боже! Тукла је рукама, песницама, ногама је газила, главом јој ударала о зид, и шиштећи кроз запенушена уста дерала се: „Само крепни! Покушај само! Убићу те! С места ћу те убити!

Фења није више могла ни плакати, нити се и једним гласом показала жива чак ни онда кад ју је мајка, замореча тученем, бацила кроз врата у двориште пао какво штене.

Ту сад можеш бројати звезде! Ту их има за тебе доста!

* * *

— Те ноћи био је таван мраз, да је пуцало дрво и камен — причала је даље домаћица Прасковја Никитишна — и ја сам легла подоцкан. Морала сам претходно да очистим, пребројим и склоним сребрне кашике, виљушке и ножеве, које смо били извадили за госте. А гости су отишли тек у 1 сахат но поноћи. Те тако могло је бити близу два сахата кад сам легла. Тек што сам се била спустила, зачух: Вауу!... Вауу! Вас је завијао баш под мојим прозором. „Ош, нека је пред твоју главу.“ Не вала над пси ноћу завијају. Знам већ поуздано, да то претсказује смртни случај. Неколико тренутака било је све мирно, за тим опет поче: Вауу!... Вауу!... И тако је то дуго трајало. Час се ућути, час опет поче завијати. Не може се заспати. Шта да се ради? Устадох, пазух пшуче пребацих преко леђа један огртач и сиђох низ степенице. Вабих га: „Серјко! Серјко!“ Вас је познао мој глас, дотрчао к мени, лизнуо ми руку, а за тим се удаљио у мрачни ходник. Опет га викнух: „Серјко! Серјко! Унутра!“ Он опет дође, опет ми лизну руку, па утече. Шта ли ће то да му значи, помислих у себи? Пођох за њим у мрачни ходник. На одмору од степеница спотакох се о нешто грчо. Да ли је то папка крша... мачка... није. Сагнух се, посматрах у помрчини, пипах и одједном узвикнух: „Фења! Фења!“ Она се и не мичс, лежи увучена као какав камен. Протрљах јој леђа, ноге, главу; она је лежала као мртва, није се мицала. Тада похитах да пробудим Матрену. Јест, кад би то било могућно! Та хрче као заклана. Отидох до покућара, лупах, лупах — узалудно. Наравно празник, па човек отишао нешто да се мало проведе. Шта да се ради? Подигох малу, метнух је у моју постељу и трљах је по целом телу. Била се толико смрзла да је сва помодрила. Од ње је долазила хладноћа као из дворишта. Пошто сам употребила разна средства, као славу равију, салмијак, напоследку је вратих к себи. Она уздахну, слатко се протегну и отвори очи. Ја је упитах радосно;

— Шта ти је, мала?

— Ништа, тетиће, одговори она, али сасвим тихо, једва чујно.

— Је ли ти хладно?

— Јесте, тетиће.

— Би ли јела?

— Бих, тетиће.

Пребацих преко ње још један огртач и донесох јој хлеба. Она заграпе један комадић, сажвака га и испљуну. Није могла више гутати.

Упитах је још нешто, али не одговори ништа. Била је мало задремала. После неколико тренутака чух:

— Тетиће, тетиће!

— Шта је, мала? упитах је.

— Она звездица, тетка, прошапута она и упре погледе у угао, у коме је висила икона с кандилом напред. То је Фења смотрала за звездицу! Одједаред узвикну она:

— Божићно дрво! Божићно дрво!

И лице јој се све сијало од среће и блаженства.

* * *

Кад је Матрена сутрадан дознала, да је Фена умрла те ноћи, није хтела вероват и одмахнула је руком:

— Ах, та се претвара!

Али кад се рођеним очима уверала да је дете умрло, била је јако зачуђена.

— Како то да буде? рече она слежући раменима. Али мало после плану она гневно: Зар није могла изабрати други који дан да умре, него баш данас, баш данас на тако велики празник. **М. Д.**

НОЋУ

— Сеоски мозаик —

Студен ветар дувао је преко помрчину а река је хучала. Из железничког насипа пенушило се море. Ни таласи а ни бела пена не могаху се разликовати у тој помрчини. Чуло се само, како се нода уз хуку тромо удараје, запљускује и ћујуче, разносећи песку и слану воду; а за тим би све то потонуло у умуљнуло и настала тишина, кроз коју се чуо сурови глас мора, који је растао и испуњавао мрачну ноћ.

У дворишту једне мале кућице, која је била на насипу, пенуће становник ситничар, бос и у гаћама и кошуљи. Неколико тренутака видео се дуг млаз светлости, која нестаде чим се врата затворише.

У првом тренутку Шаблајев није могао ништа видети. Стајао је неколико тренутака, очи су му се напиниле на помрчину и он је почео распознавати црну масу од насипа, који се протезао иза дворишта.

Шаблајев обуће око куће, огледа браву на капији и на дућану и одреши с ланца пса, који је радосно скакутао и цичао.

— Е, ово је одиста право рано пролеће... охо - хо... нека нам је Бог у помоћи... Мора већ бити два сахата...

Зевнуо је, окрнуо се и дрхтао од ноћне свежине, па за тим се прекрстио.

Наједанпут духну ветар јаче и донесе нешто што је личило на човечији глас.

Шаблајев је слушао будно; ветар је дувао нао и пре, река је бесњела, а испод насипа је хучало море.

— Причинило ми се само. Какво време!.. И он се упути братиму.

У тај мах мало престаде хука, те се и опет чу као човечији глас, али овога пута јасно и речи:

— Утопих се... спасите ме, добри људи... спасите ме!

Шаблајеву је било као да га је неко ножем у срце ударио.

— Вероватно да се неко дави.

Он јурну у кућу и поче се журно облачити.

— Мајка, хеј, мајка, попљи брао Вању у полицију. На реци се дави неко.

— Како?... шта... Зар ти не спаваш?... рече жена, која беше устала у постељи, и трљала сањиве очи.

— Пробуди Вању, велим ти.

Шаблајев уже један дебео гвозден штап иза постеље и јурну на кућне. У тај мах су поред пуће пролазила једна задужена кола.

Шаблајев их заустави.

— Хеј, чујеш ли... на реци се дави један човек.. морамо га спасти.

Кочијаш оћину коње и нестаде га.

Шаблајев се поче на насип и потрча преко железничких прагова, непрестано се запињући о њих и пиње. Повезао да наступила тренутна тишина, подухнуо би ветар с реке, те би се и опет чуло како неко на мрака запомаже из свег гласа:

— Спасите ме, спасите ме, људи... ја не могу дуже... већ сам сасвим изгубљен.

Код прелаза искрсну непомична тамна прилика стражарева. Шалбајев јурну к њему.

— Што ти стојиш ту? Зар не чујеш, да се човек дави?

— Дабогме да чујем. Дере се има већ два сахата. Али шта му могу ја помоћи?

— Зашто нисе јавио станици за спасавање? Она је ту близу.

— Каква станица? Не знам ја. Ја не смем остављати своје место...

Шалбајев одјури к станици и поче кућати.

— Устајте, бабушка! Дајте чамац овамо. Морамо спасти један човечји живот.

Старац је стењао иза врата, пипао је рукама и у мраку није могао наћи кључаницу; напослетку је пиће и отвори.

— Шта ћеш? Какав човек?

— Дај чамац овамо! Морамо ићи!

— Хе, ја не чујем.

— Ах, ти стари глувабу! Чамац ми дај! Један се човек дави!

Старац је био увређен.

— Сам га је њаво донео.... На такном времену пада му на ум да се дави. Куда да идем? Ја сам стар човек. Не могу ја ићи на крај с таласима. Потопићемо се. Чујеш ли како река бесни? На оида ова помрчина... Причекајмо до сутра. Не, пожурићу да звоним, можда ће доћи неко од оних, који су се пријавили као добровољци. О Господе! О света Богородице!

Старац изиће напоље, згрчи се од хладноће и стаде стењати. Приближи се стубу, дочепа за уже од звона и поче пући. И усред те мрачне ноћи поче ветар разносити по предграђу и варошки журне, немарне звуке звона. Није се могло очекивати да ће га ко чути. Било је већ два сахата ноћу; све је тврдо спавало. — Да ли је узрок био јек звона или је онај човек већ изгубио свагу — или се већ био утопио; с реке се није чуло ништа друго до ли ћујук ветра и плускање таласа.

Идем ја сам, рече Шаблајев гневно. Не могу допустити да пропадне једна хришћанска душа.

Он сиђе к реци, одреши чамац, и поче веслати. — За трен ока дочепа струја чамац; нестаде нејасних контура обале, тамне силуете станице. Ужасно је владала непробојна помрчина, и само тамна подена површина бљештила се кад запљуске чамци. Таласи су дизали чамац и гронали сваки час, да га понуку са собом у бездан. Река која је набујала од пролетних поплава, тежила је да се ослободи обала, које су је стезале.

Дела је још неко време звонио, за тим је везао уже за стуб, стајао је неколико тренутака, слушао како ветар ћујуче преко воде, за тим се почешао по леђима, зевнуо, прекрстио се и ушао у своју собицу.

— Охо, охо...! Господе смилуј се нама грешнима! Света Богородице! Ко да га тражи сад по овој непогоди и помрчини! Зар није могао да причека до сутра! Где да га сад нађе?... Утопиће се и он.... О... о... хо.. хо... Нека се Господ на нас смилује!

После неколико тренутака чуло се у соби једноставно хркање.

* * *

Ни живе душе није било на обали. На реци, у таласима, по ветру, посред непробојне ноћне помрчине борио се Шаблајев. Он је био потпуно сам, одсечен од целог света. Куда да несе? Никаквог гласа, ни гле светлости, нигде каква знака; непробојна, густа помрчина окружавала је чамац озго и са страна, и само се чуло, како таласи журно ударају о ждрело чамца. Лед са реке беше се опустио, али онда онда пролазиле су санте, и повеки пут искрсавале су њихове беле контуре у помрчини, али их је у трену она нестајало. Кад таква санта удари о чамац, он одмах потоне. С обале неће нико доћи у помоћ. Да ли ће успети кући? Мислио је Шаблајев. Тога човека неће спасти, а ја ће пропасти. Кад бих се упутио обали, можда бих се спасао.

Али где је обала, куда иде струја? Како ће се кормани? Сиуда је једнако, сиуда густа, непробојна помрчина. Шалбајев је увидео, да је струја докопала и да га носи к мору, на коме га је очекивала сигурна смрт. Наједанпут се о реке, кроз ноћни мрак, чу глас:

— Спасите ме, спасите ме, добри људи...

Шаблајев је запео свом снагом да весла. Сад му је ту једини спас. Тај крик тамо, то је обала. Он окрену чамац у правцу, на нога је долазио крик и почео је да весла. На длановима му искочише пликови, у слепоочницама му поче нешто ударати као чекић а чамац беше тежак као да је од олова. Није се могло познати, да ли се и мало крене напред или га матица носи са собом низ воду. Шаблајеву се чинило као да се целу ноћ борио ту с надљовечанским напорима, а запомагање још се непрестано разлегало на даљине. Ни једног тренутка није смео нити могао да се одмара, јер би га одмах докопала матица и далеко однела. Он поче палати у очајање. Боже мој, зар се неће моћи одавде искобелати!

Наједанпут чу он у мраку неки разговор. Помисли да их је више и узвикну:

— Има ли вас много?

— Двоје. Ја и... један нас.

Шаблајев поче опет веслати, за тим дочепа уже, које је са собом понео и баци га у правцу, у коме је видео тамну сплуду. Вероватно да га је онај човек био докопао, јер се уже било затегло. Шаблајев поче ићи за уже, које одједаред попусти, и склизну у воду. Чамац нојури на ниже

— Укочио сам се. Руке су ми се смрзле, те не могу држати уже.

Шаблајев понова дочепа весло, завесла и баци уже, које се закачи за један угао од санте. Шаблајев повуче и опаза у мраку на санти једног човека, који је дрхтао и цвокотао зубима. Низа њ је текла вода, а у крилу је држао кучење.

Шаблајев узе кучење, затим уведе у чамац човека, отисну се, струја га докопа он се окрену у круг, санта пестаде, и унаоколо овлада опет дубока помрчина.

Опет се чу хука реке. Шаблајев је весло и веслао у правцу једне светиљке, коју је видео у даљини као какву звезду. То су без сумње, била кола, која су се ближила обали. Матица је носила чамац. Шаблајев је изгубио сваки страх. Он је ужинио у мислима, да ће добити сребрну медаљу за спасавање човечјег живота, похвалу и дивљење свега.

— Како си доспео овде?

— Мислио сам да је овде прелаз. Дошао сам дакле на обалу. Али ту не беше ни чамца ни сиеле. Лед пршти испод ногу. Пас трчи напред; помрчина је тако густа, да се не види прст пред оком. Просто се не може видети, да ли је лед на земљи или на води. Наједанпут лед пренуше и ја се стропоштам у воду. Копрцао сам се као пас и хватао се за ледену санту и испех се на њу. Санта се поче удаљавати од обале. Сав премех од страха. Вода ме поче удаљавати од обале. Скочих опет у воду, али не могах даље. Наједанпут спазих једну поњеву санту и испувах се с великом муком на њу. К мени се поше и кучење. Санта поче одједаред тонути испод ногу. Вода ме снега обли, а за тим се санта упути мору. Пропао сам, помислих. Почех се молити Богу, за тим запомагати. Ни откуда помоћи, а помрчина као тесто. Легох на лед. У почетку је било хладно, а за тим ме је почео хватати сан. То се ближила смрт. Али нисто, нако ми се чинило, није имало вољу да умре. Оно је скакутало, цичало, ликало ми лице, а за тим је почело да завија. Устадох, узех пса у наручје и почех понова викати. Изнемогох, изгубих глас и већ се решавах да скачем у воду.

Шаблајев узе свој огртач и пребаци га преко непознатог.

— Хвала вам.

— А одакле си ти?

Ћутали су неколико тренутака; за тим даљеник одговори слабим гласом:

— Ја сам странац. Ја нисам из овог краја.

Неко време весла су равномерно ударала о воду.

— Јеси ли ти земљорадник, или шта?

— Н-е... ја радим... у фабрикама.

Опет су ћутали.

— Био је тако једна ноћ, који је ислужио, — био је један радник, који се истрошио... Сад идем у своје село. Доктори су казали, да је у мојим грудима једна половина иструнула. Али они лажу.... тамо имам жену. Већ четири године не живимо ми заједно.

— Шта је с њом? Је ли та жена рђава?

— Жена као и све жене. Разуме се, доста је јеличка; жена, бабушка, да је нађи не можеш. Дрска и до зла бога рђава.

И тај човек почео је да хули Бога и светиње, да се Шаблајев грозно.

— Ај, не гради овде на води.

Опет су ћутали. Чуло се само ударање весала о воду.

— Четири године нисмо се видели, поче опет непознати. Ја њу отиња и ређа јој: „Рођака, доста си се проводила; доста је!" Сад живи с једним рударом, додаде он.

Таласи су бесно ударали о чамац.

— Две године сам се ја вратио око ње; беше то дивно девојче! „Пођи њу за тебе, ако не будеш пио и тукао ме. Али не ћу да живим у беди и оскудици," то је рекла она. За тим смо се венчали Али какав је живот на селу! Јад и чемер. Оставих очински дом и отидох у фабрику, где зарађивах по две, две и по рубље дневно! Слатко сам живео с Фелком! То су била времена! Она је била тако лепа и радина.

— На онда?

— За тим је одједаред наступио застој у фабрици. Више није било рада, те беше тешко. Продали смо све што смо имали. Пре сам био одвеен као цвет, а за тим сам изгледао као аргаповац. На и Фелка се беше одрпала, сасушила и пожутела. Почесмо се свађати. „Какав си ти муж," вели она, „кад ниси калар издржавати своју жену. Таког мужа могу увек наћи! Почех је ћући и од гнева опијах се. Ступисмо у једну фабрику. Ни ту нисмо дуго остали, јер је настала зима, те су пријешли многи радници и спуштене наднице. Мртви гладни морали смо стањовати у једном подруму. Тада смо затражили да нам се повиси надница, а они су нас просто најурили. Ја се опијах све већма.

— Тако си попио сву уштеђевину?

— Жена ме напусти, рекао: Млада сам и хоћу да уживам. Ја је ухватих и испребијах, те сам због тога лежао у затвору.

— А шта је с њом?

— Она је отишла с рударом у село, у које ја сад идем.

— Па шта ћеш тамо?

— Хоћу да је возем, да се и мени врати, да живимо срећно и задовољно на имању мога оца. Не хтеше ли убићу и њу и рудара.

* * *

Чамац се приближи обали, где га дочека повећи број полицајаца, који беху дошли на глас звона.

— Држите овог човека, рече им Шаблајев, он се спрема да убије две душе.

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

Убица свога мужа. — У Марсељу је било завладало велико узбуђење због једног убиства, чија је жртва један, у Марсељу веома познат човек,[1] а које је извршила жена тога човека.

Ђорђе Масо, човек од тридесет и седам година и капетан на једној трговачкој лађи, био је већ осам година ожењен са једном дамом од двадесет и седам година, која је била из добре марсељске породице 25. октобра умре, иначе здрав и веома снажан, човек. Удовица се растајала у жалости. Масо је био врло љубазан муж и нежан отац двоје деце. Он имађаше пуно поверења према својој жени, кад се као капетан морао укрцавати на дуга пут. За време тих морских путовања мужевљених, господја је Масо, као што је сам изјавио на видело, узимала себи љубавника. Претпоследњи је љубавник представљао своју жени последњега.

Овај последњи, Едуард Ибар, од двадесет и три године, син потпредседника марсељског суда, навео је бно госпођу Масо, да своме мужу дâ отрова, којему је честити човек подлегао.

Собарица је сачувала и саставила поцепана писма Ибарева, што их је овај писао својој љубавници. Ибар је у њима писао, да је то страшно како се полако развија болест. Масотова. Даље, обећава, да ће се, одмах после смрти мужевље, оженити удовицом и додаје, да ће послати још једну флашицу отрова, да би ствар ишла брже.

Собарица, Луција Клар, докопала се и обеју отровних флашица. Луција Клар није ствар пријављивала суду; она је само напустила ту кућу, бојећи се, да и сама не буде отрована. Тек доцније се она нарекла с својим слутљама пред разним својим познаницима и они онда пријавише ствар полицији. У флашицама је било сублимата. Госпођа Масо и њен млади љубавник, разуме се, буду ухапшени, те им план не испаде за руком. Живот Масотов био је осигуран на велику суму. △

—

75.000 динара отето у сред бела дана. — Како лепе прилике владају у Јужној Африци, која је до скоро била стални предмет живога разговора и писања, најбоље доказује овај догађај: По једној депеши страним листовима, из Јоханесбурга, упала је једна гомила маскираних људи у Робинзон-Банку, запушили уста директору и још једном чиновнику банчином и отели 3000 фунта стерлинга (75.000 динара у злату). △

—

Страшна статистика. — „Daily Express" пише је на јавност статистику претреса, који су се по лондонским судовима одржали због злостављања деце, по подацима добивеним од „Друштва за заштиту деце". Ово друштво помаже годишње 100.000 деце, од којега броја пада на злостављану децу до 30.000. Месеца априла добило је потпору 8727, месеца маја 10.105. јуна 9668, јула 10.298, августа 8833 и септембра 9829 деце. Од времена постанка овога друштва, дакле од године 1889 потпомагало је ово друштво 911.019 деце. Противу безудушних и сурових родитеља водило је ово друштво од године 1880 до 1890. свега 3947 парница, а прошле и ове године 34.646 парница браниле 95.560 злостављене деце.

△

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

„У овоме срезу па скоро и у свима суседним, плаћата такса код општинских судова, за молбе, потирде, поравнања, уверења и т. д. прши се овако:

Тако, неке општине наплаћују:

а, за потирде и уверења, поред такође за нису општинску у 2 динара, још и таксу у маркама од 0·50 динара, коју утискују на молбу, поводу од уверења или потирде, а неке само 2 дин. за општинску касу;

б, неке општине наплаћују таксу на молбу од 0·50 дин. у маркама, а неке у новцу, у корист општинске касе; и

в, за поравнања, која се врше пред општинским судовима, по којим предметима није раније поведен спор, неке општине наплаћују такође као за обичну потерду у 2 динара, неке само спорну таксу, а неке, опет, по 12 дин., и ова последња такса просто опекоруђава поравнања од мање вредности.“

— На ово питање одговарамо:

а. Као што је јасно казано у тачци в. чл. 1. закона о таксама, такса у 0·50 динара из 1. тачке тарифе, наплаћује се само на ове молбе или представке, које се предају државним властима.

Према томе, општина нема права да наплаћује таксу од 0·50 динара ни у новцу ни у маркама, већ само таксу од 2 динара у новцу за своју касу, по тач. 97 и 97 а зак. о таксама;

б, као што је речено у тачци а, овога одговора, општине у опште не смеју наплаћивати таксу од 0·50 динара; и

в, за поравнања учињена пред општинским судом, општина ће наплаћивати таксу из § 23 грађ. суд. поступка, као за преузду, над ког се поравнањем не ствара нова обавеза, а над се ствара нова обавеза, онда још и ону из тачке а, поменутога §-а.

Поравно, да је овде реч о поравнањима, која трпоке стране, које још нису повеле парницу, него саме суду предстану ради равнања.

Према овоме, такса од 12 дин. за поравнања потпуно је незаконита, и не смо се наплаћивати.

II.

„На основу чл. 94. тачке 4 и чл. 101 закона о народним школама, школски одбор састављ, а окружни школски одбор одобрава школске буџете, па се онако одобрен школски буџет шаље у пресиду општинском суду, да суду приреза, одобрену овим буџетом, унесе у своју општинску буџет, који он састављ у смислу чл. 32. закона о срезним, окружним и општинским буџетима.

По чл. 42. закона о буџету, суд је дужан да уз свој буџет прилози, поред осталих документата, још и школски буџет, заједно одобрен, па ако се то пошље господину Министру финансија.

Настаје сада питање: да ли може господин Министар финансија, да поред осталих позиција у општинском буџету, срезска — смањује поједине позиције и у школском буџету, кад је овај прегледан у своје време и одобрен од надлежне власти, а г. Министру послат само као документат за општински буџет.“

— На ово питање одговарамо:

Кад је чланом 101. тач. 5. закона о народним школама, прегледа и одобравање школског буџета стављено у дужност окружним школским одборима, и кад се по тач. 4. чл. 42. закона о буџетима они само шаљу у општинске буџете пао донаа, да је стопа, предвиђена на школске потребе тачна, онда господин Министар финансија, не би имао права да редуцира поједине позиције из школског буџета.

Али он редовно тако широко схвата нојзи опих одредаба закона о буџетима, које говоре о његовом праву одобравања буџета, да редукира и школске и економске буџете. Ма да и ове посљедње прегледа и одобрава г. Министар народне привреде.

Све, пак, ово, он чини, наравно, у тежњи да се пресека спага не интереги спорадним акцијама на штету државног пореза, јавље разумно водећи државно газдинство, а другу ако је максимална стопа прирска недовољна за покриће свију општ. потреба, те су му и тиме везане руке и он нагнан да брише, често пута и оне позиције, које су неопходно потребне.

III.

„По члану 33. закона о општинама, од 21. марта 1902. године, који је сравнен у живот Уставом од 5. јуна ове године, паређено је, да општински збор решава о отуђењу непокретног општинског имања, па било оно од мањ вредности, а решење, опет, збора, кажи ген онда, кад га одобри Државни Савет.

Општина отружничка има једну ливаду у Макишу, која граничи са једном једнога сељака из Остружнице.

Да би груписала своје имање, и тиме му подигла вредност и увећала приходе, општински је одбор донео одлуку, да попуни овога суседа, да са општином учини промену — да он њој уступа ливаду, а она њему одговарајуће земљиште од општинске утрине.

И, како је овај пристао на ову понуду, то је општински одбор у другој седници донео одлуку, да се ова трампа изврши.

Нигде у закону о општинама није предвиђено: ко је надлежан да о овакним случајевима решава?

Моли се упрошћење ви обавештење: мора ли суд и у овом случају да поступи по чл. 33. тач. 3. закона о општинама, или је у овом случају довољна одборска одлука?“

— На ово питање одговарамо:

Истина, да трампа није то исто што и једноставно потпуно отуђивање имања, али у овом случају ипак мора да се поступи по тач. 3. чл. 33. закона о општинама, те да се на такав начин види, да ли трампа шалаже, да ће општа општина добити онолико, колико даје, и да ли ће у опште бити оне користи, коју одбор из ове размене очекује.

Како, пак, зборске одлуке оне врсте не вреде без одобрења Државног Савета, то се, наравно, мора пеза ствар и њему слати.

Да би Државни Савет имао одмах пред собом све што је потребно, да донесе повољну одлуку, треба уз поменуте акте послати и пример једног и другог земљишта — општинског и приватног; даље: изјаву и приватног дотичног лица, да ће општину одмах спобдети таписом, чим се погодба одобри; и, на послетку, доказ да је он прави сопственик тога имања, и да је власти продати га само је случај заједничког односаја.“

IV.

„Стојан Стојановић, из Неимановца, задужио се Управи Фондова још 1883 год. и за обезбеђај њеног потраживања, ставио је интабулацију на своје четири њиве, које су онда процењене 1200 динара.

Године 1897. српска банка продала је ове четири њиве Стојанове за овај дуг, али је Управа остала неизмирена с 193·80 динара.

Имеповани Стојан одавно је умро, а за собом остависо четири сина, који су се при 6—7 година изделили.

Пре неколико дана, финансијал Управе Фондова наредио је општини, да без сваког изговора узме у попис што од имања Стојановог, које је после смрти остало, на паплату ових 193·80 динара.

Поводом овога моли се упрошћење за обја шњење.

1, може ли и сме ли општински суд узети у попис ово имање, које је остало по смрти Стојановој, али које није било залога Управе Фондова, и управо које, кад су га наследници изделили

2, чија је кривица, што је законито имање продато испод процењене вредности, управо за ишчашну пену, кад се зна да се из њега могло наплатити још дуг, па да још и претекне; и,

3, ако се овај остатак дуга мора да наплати и из онога имања, које није било залога, онда мора ли се остварити наследницима део по § 171 грађ. суд. пост. иошто су они земљедаоци и колино? Ако мора, онда сме ли се за основ узети пописна књига, која је сва набрљана, или се то мора наћи стручним прегледом целокупног имања?“

— На ово питање одговарамо:

Закон о данцу поноша под интерес из имо Управе Фондова, од 1862 године, није имо одредбу, сличну овој у чл. 59. новога закона о уређењу Управе Фондова, по коме она има права и на остала средства обезбеђења, поред залоге у непокретном имању, за наплату отплате, интереза и трошкова, те се отуда, а нарочито из чл. 10, 11, 18 и 23, као и измене овога последњега од 10. јуна 1865 год., може разложно извести закључак, да је Управа Фондова за ове зајмове учињене пре 1898 године, уживена једино на заложено имање.

Овакво уверење нарочито потиче чл. 18., који говори о обавезама пропитателя, јер ако би се узело, да управа има права и на остало имање дужниково, онда овој одредби не би било места.

Према овоме изазвано, да Управа Фондова нема права, да тражи наплату остатка дуга из онога имања Стојановог, које није било залога, а које је сада својина његових наследника.

Али, и ако ми овако мислимо, опак општински суд мора да узме у попис имање, јер он ту просто врши једну наредбу старије власти, а ак ли је она праилна или не, пазиће судови, кад се општења буду жалили против продаје имања.

Које ће баш парче узети у попис, то је ствар оцене опшг. суда, а наследница нека се

после раздаје према новом стању наслеђа, које наступа ма са једни од њих лиша једнога дела, што му је досадом пристало.

Ако је, приликом продаје заложеног имања било каквих злоупотреба од стране државних органа, онда они нека кривичну одговорност ако се ова докаже и ако до сада не буде застарела.

Наследницима Стојановим, ако су земљедилци, мора се остављи по два јутра земље и кућа с плацем, пошто је ово задужење код јавних каса, ако је ово учињено после 1873 год.

Попишене књиге не могу се узети као доказ о томе, колико њима још земље остаје, јер је безбројним премерама утврђено, да су тамо мере погрешно показане, било више било мање, него се мора извршити стручан премер.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Душана Стојановића, надничара, оприљеног за крађу новаца Горчи Костићу, трговцу из Шапца, тражи начелство округа подрински депешом Бр. 16.569. Душан има 28 год., средњег је раста, плав, очију плавих, брчова жућкастих, у лицу је црвен. Прокаљеног треба строжајно спровести поменутом начелству, а Управи града Београда с позивом на Бр. 37.910.

Божидара Милића, кајсера из Прокупља, тражи квартмајсторски антон Бр. 13.935. Он има 18 год., раста је средњег, правомљаст, косе риђе, очију црних. Наћеног треба упутити Управи града Београда, с позивом на Бр. 37.991.

Ђулу Међају, машинисту, који је решењем пространог суда ћупријског, од 12. августа ове год., Бр. 15.095, стављен под поротни суд, за дело нехатне наплате, тражи пространи суд ћупријски актом Бр. 24.407. Позивају се све полицијске власти, да Ђулу потраже и пађеног упуте пространом суду ћупријском, с позивом на Бр. 24.407, УБр. 38.914.

ПОТЕРЕ

Богосаву Мандаревићу, кафеџији из *Кулубарци*, упућено је пошту између 14 и 15 тек. м-ца 3 ком. полу-угојених свиња. Од свих једна брав је дакле беле, 1 год. мајор, раса шумадијске; други је дакле сиве, а трећи дакле црне. И ови последња имају више од по 1 год. Позивају се све полицијске власти, да на крадљивце и покрађу обрате пажњу. Акт Управе града Београда Бр. 37823.

Милош Јовановић и **Радош Костић,** из Дубраве, притворени среза моравичког, побегли су из притвора среског 8 ов. м-ца. Милош има 24 год., омален је, дежмекаст, плаве грудаве косе, очију плавих, брчова малих, плавих, у оделу је од сивог сукна. Радош има 22 год., високог је раста, танан, правомљаст, без браде и брчова, у оделу је од црног сукна, на глави има црну шубару, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске власти, да ове бегунце живе потраже и пађене спроведу начел. среском у Ивањици, с позивом на Бр. 16.894. УБр. 37.079.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Као што смо већ у прошлом броју известили читаоце, у поводом разбојничком нападу на г. Давидовића, поред злочинца Срећена Милића, који је на делу ухваћен учествовали су још два разбојника, који су моментално успели да побегну, али само за неколико дана. Захва-

Вид

љујући ревности наших паришких органа, оба побегла разбојника ухваћени су баш у овом тренутку, када су на *Врачарској Чуки* хтели пређи у Бутарску. Изгледа, да је и сама неумитна

Јаков

правда хтела што јачом казнити ове бездушњаке, над их је прво пустила да дође до границе, готово без никаквих тешкоћа, па их, тек онда, предала у руке капетана и пратиља на место извршеног злочина у Београд.

Јаков Крнаи и **Вид. Кнежевић,** тако се зову ова два разбојника, чије слике овде износимо и који сада, са тешким гвожђем на ногама, у затворима управе града Београда очекују у највећем страху судску пресуду.

Подаће о Крнају имамо само у прошлом броју, а разбојник *Вид* родом је из Видовог села у Босни (бању Травника), има 46 година, оваљен је, суводан, правомљаст, у Србије је од пре 15 година. У њему се прво и зачела идеја да се г. Давидовић нападне и опљачка, и то још пре 10—12 година. У оном циљу он је пре неколико година био ступио у службу код г. Давидовића, да се тада лако није могао оставити из разних разлога.

Ако би ко о овим злочинцима што више знао, моли се да то доставе чаршу кварту врачарског, који води истрагу по овој ствари, или непосредно Управи града Београда.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Јосеф Сајцер, месарски калфа, родом из Аустро-Угарске, по пресуди окрајног начелничког Бр. 13.869, прогнат је на свагда у Аустро-

Угарску 19. ов. м-ца. Јосеф, има 28 год., средњег је раста, дежмекаст, лица округлог, косе смеђе, очију плавих, брчова малих, плавих. До сада је два пут судски осуђиван: први пут 1 год. затвора због просте, а други пут на 7 год. робије због опасно крађе. Позивају се све власти да на повратак овог опасног probisvetа обрате пажњу.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ ДОСИТИЈЕВА УЛ. БР. 14